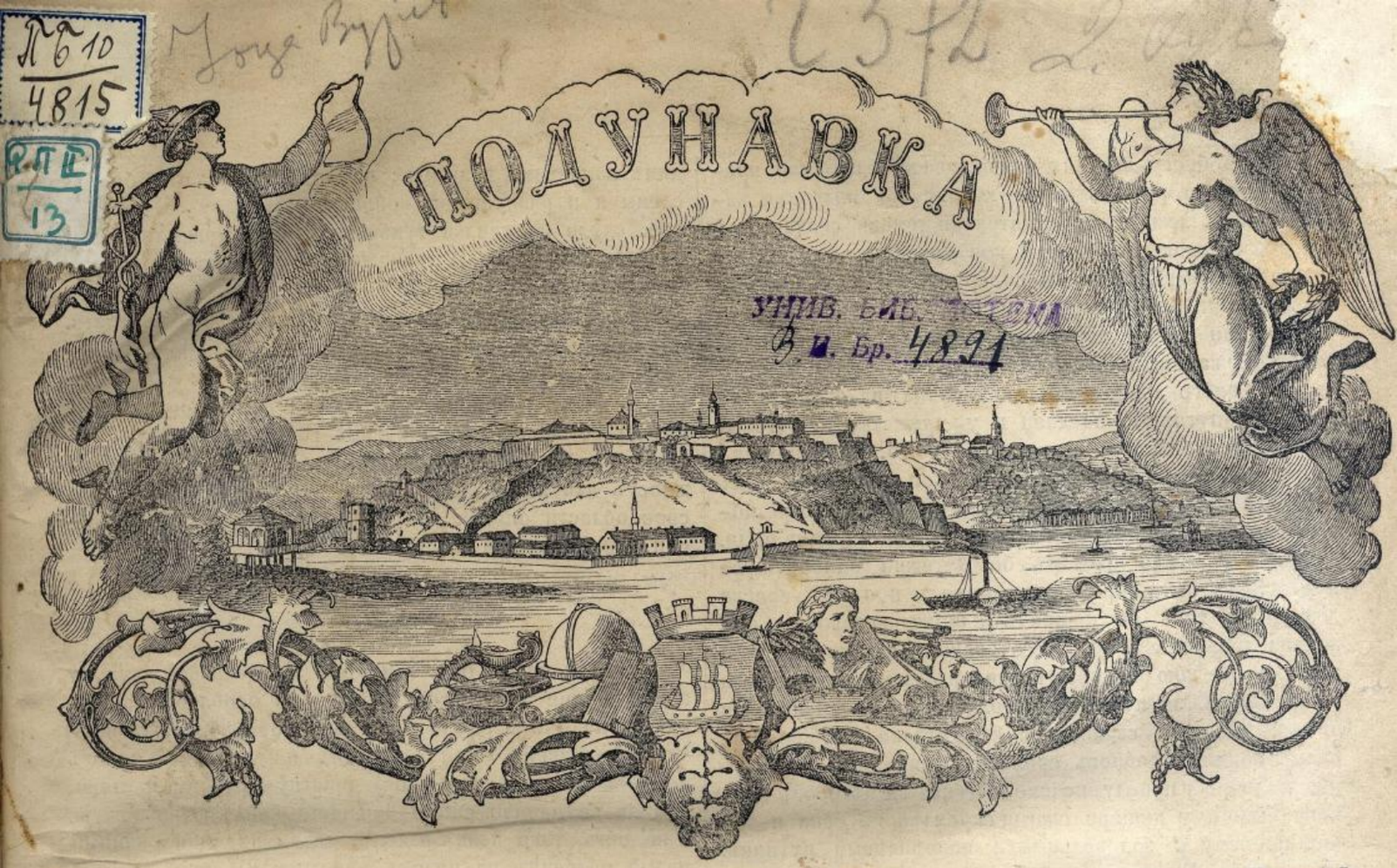
П б 10
4815
Р.П.Е.
13

УНИВ. БИБ. [illegible]
Б. и. Бр. 4821

Брой 1. У Земуну 3. Марта 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Наслѣвный образъ Подунавке.

Кадъ путникъ онай великій савіютакъ, кои Дунавъ исподъ Сланкамена чини, обплови, то у дубокой дальини на югу угледа онъ у неясномъ виду Београдъ. Но наскоро му опетъ єднимъ савіюткомъ рѣке изпредъ очію нестане тогъ изгледа и стрмене поронѣне обале сремске высоке равнице, готово га одъ целогъ света заклоне. Обплови ли лађа и другій завіютакъ Дунава, онда се путникъ ономъ првомъ изгледу приближи. Што му се є пре магловито и неясно указивало, садъ є ясно изображено: већъ се виде поєдина зданія, већъ се танке куле угледаю, коє се къ небу дижу, ал' су іоштъ врло далеко: око неможе да позна, да ли су врхови њиови са сребрнимъ српомъ полумесеца, или са знакомъ Избавителя крунисани.

Напослѣдку се и трећій и последньій савіютакъ обплови, и удивително лепо позоріє стави се предъ око путника. Београдъ предъ њимъ лежи. На стрменитомъ прибрежію, на когъ краю, силнимъ таласима обпловљеномъ, узвишава се градъ, далеко у сусѣдну землю гледаюћи. Поредъ пѣга къ западу, протеже се варошь са многимъ домовима, између кои два зданія, на ползу човечества посвећена, особито гледаоцу у очи падню, то су: катедрална црква и семинарія богословска.

Съ оне точке, гди бродъ, кои одозго низъ Дунавъ долази, последньій кругъ прави, да къ обали земунской приђе, овай є нашъ образъ, на челу „Подунавке“ стоећій, снимљенъ; съ оне точке, коя онай заиста величественый изгледъ на найвећу србску варошь дає.

Ако провидѣнѣ Подунавки обстанакъ и успѣхъ подари, онда є наша намѣра, да сваке године нашемъ листу дамо новый изгледъ србски подунавски варошій. А што смо садашньій течай башъ са Београдомъ почели, може свакій себи разяснити, кадъ на важность, а и на дражестно и романтично положенѣ вароши ове помисли.

Видими знацы, кои у образу наше „Подунавке“ изгледъ Београда обкружаваю, односе се на садржай „Подунавке,“ а бродъ онай у штиту съ грбовима означава напредакъ, на кои ће Подунавка свагда пазити и нѣму управо посвећена быти.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

1.

Породица Владимировића, іоштъ у стара времена, и у народньимъ песмама често именована као найзнатнія и такова, коя є народу више владаюћи, мирски и духовны поглавара дала, по паденію србскогъ царства на Косову, поврати се на своя добра у Сремъ. Добра та, породицы су той, за њена особита юначна дѣла, іоштъ у стара времена подарена, и лежала су у ономъ предѣлу, гди се данасъ местанце Шидъ налази.

У време оно, у коє ова приповѣдка пада — у години 1470-той — была є она, нешто стрмена р[illegible]вница тогъ предѣла, кои се садъ путни[illegible] прилѣжно плугомъ обдѣланогъ предѣла [illegible] шумама покривена, а Владимировић

...но на брегу стоєћи, надвишавао є цео тай пре... у простору одъ више миля. По полянама између шума, лежали су разштркани домови селяна, кои су замка поданицы были, и кои су за землю, коју су уживали и обдѣлявали, господару замка обвезани были домаће и ратне услуге чинити.

У оно време ніє было свако уредны и добры друмова, као што ій данасъ има, но место таковы, было є много изпрекрштаны теснаца и путиħа, по коима су путницы, поєдини и у дружєству, са товаромъ и безъ истогъ, пешке и на коню, по више миля прелазили, и по потреби, у кои му драго домъ свраħали се, гди су за добре речи, и за малый поклонъ у новцу, свакадъ радо и усрдно примани были. Кои є пакъ хтѣо сасвимъ безплатежно одморити се и угошћенъ быти, пролазіо є пєредъ поєдины сеоски домова, и текъ се є предъ єдномъ великомъ, одъ камена зиданомъ куħомъ, са знакомъ зеленогъ венца, заустављао, коју є куħу господаръ замка у средины свои добара, за путнике гостолюбиво у приправности држао. Овде є свакій кои є захтѣвао, добіяо поєданъ кондиръ доброгъ сремскогъ вина, за окрѣплѣнѣ, и добре у пепелу печене погаче, за нѣговогъ пакъ коня было є у кошари свагда спремлѣногъ сена и зоби, по чему є задовольный и покрѣплѣный путникъ, са єднимъ „Богъ му дао!“ далѣ одлазіо. Такавъ є онда было обичай.

Поширока єдна стаза, доста угодна за три упоредъ єздећа коняника, коя се є са главномъ стазомъ одъ сусѣдне реке Саве водећомъ саставляла, водила є замку. Замакъ є са своимъ споляшњимъ утврѣнѣмъ, кои се є изъ єдногъ обкопа и зида бедемскогъ састаяо, изгледао као какавъ градиħъ. Танка кула узвишавала се иза главны зидина, а сувый обкопъ, кои є доста широкъ и дубокъ было, было є обграђенъ якимъ и добро у землю побієнымъ палисадима. Одма иза обкопа, дизао се тврдый главный зидъ, кои є замакъ обколявао, и споляшня утврѣења одъ унутрашнѣгъ замка раставляо, на нѣму є было многобройны рупа за стрелянѣ, изъ кои су смртоносне ватрене цеви свагда вириле, да у случаю опасности страногъ непріятеля ужасно дочекаю. На овомъ зиду была су велика врата, коима се є могло преко єдногъ, преко обкопа пруженогъ моста доспѣти, кои се є само онда спуштао, кадъ бы се страни гости, или и други неподозрителни странцы показали, или кадъ бы замка поданицы долазили посломъ своимъ у замакъ. Одма до врата, на єдной кули, были су вратари намѣштени, кои су непрестано стражу чували.

Самъ замакъ зиданъ є было по вкусу среднѣгъ вѣка, изъ яки зидова састоєћій се, и снабдѣвенъ са четири округле куле, и у два оделења своя имао є више сала, маньи и већи соба, и у овима и богатъ намѣштай. У успоредномъ зградама, коє су са главнимъ зданіємъ двама ходницыма у свези стояле, быле су собе за войнике и за остале люде замка, затимъ куйна, фуруна за пецыво, и у обште све, што є къ домоводству припадлежало. У дубокимъ пакъ подрумиха было є пића свакогъ рода.

...утврѣеный тай замакъ имао є простора за ...ѣкъ є у добромъ, обранителномъ ста... ...чъ, почемъ є онда тако време бы... ...жиште и сигурность само у тврдимъ замковима налазила; єръ су многе чете безпослены а и разпуштены войника у дружству съ пустаияма, свуда по земльи тумарале, и по путовима за свой рачунъ плячкале. И тако живећи одъ дана на данъ, кадъ іймъ небы было доста плячке кодъ селяна, усуђивали су се често и на саме тврде замкове нападати.

Господаръ тогъ замка было є Янко Владимировићъ, валянъ племенитъ мужъ, коме є мађарскій краль Матія, у когъ су войсцы многи Срби борили се и одликовали се, повѣріо было чуванѣ граница горнѣгъ Срема, и кои є садъ у томъ положеню строго свою дужностъ изпуњавао, и нападаня непріятельски чета одъ своє области одбіяо, коє су особыто у сусѣдной Босни свое место и прибѣжиште имале.

2.

Было є єданъ одъ оны лепы Октоберскій дана, у коима сунце благе своє зраке, са особитомъ пріятношћу на оне предѣле, кои ће скоро зимньомъ цычомъ покривени быти, спушта, и умилность лепогъ доцногъ лѣта, човека у ону пріятну превару постави, као да се наново свѣже пролѣће радости приближую. Тай данъ, тако ясанъ и лепъ, да га ни єданъ єдиный малый облачићъ на целомъ пространомъ небу ніє помрачіо, простирао є са пунимъ чаромъ по земльи зеленило дрва, сунчаномъ свѣтлошћу іоштъ више узвишено, благотворно є на око дѣйствовао, и чиніо є да гледаоцъ свудъ око себе, само образъ єдногъ красногъ появленя види, са комъ се душа любко у саняню занима.

Горе на ћошки гвозденимъ решеткама окованой, на кули стражарской кодъ замачки врата, стаяла су два стражара, єданъ се звао Миленко, другій Милоє. и обадвоица су брижльиво сматрали сунцемъ осіяный предѣлъ око замка.

Миленко, старіи стражаръ, было є якъ, отврдну... и сунцемъ огорео човекъ. Могао є одъ прилике 50 година имати, нѣгова црна, но много са сѣдомъ помешана коса, коя му є на плећа падала, была є остраг... на потильку са єднимъ узанимъ чешлѣмъ придевена, кои є калпакомъ єдва мало покривенъ было, будући є овай по више на чело натеранъ было. Изъ нѣговы ватрены очію, коє су исподъ густы трепавица и обрва као муня тамо амо стреляле, само є се єданъ єдиный погледъ видіо, кои є борби спремна мужа издавао, а бркови, къ коима се є ньиовъ притяжатель съ правомъ гордіо, падали су му по раменима. Кошуля одъ якогъ ланненогъ платна, висила му є до исподъ колена и са широкимъ, низко прикопчанимъ кожнимъ поясомъ была є притегнута, и друга альина одъ платна, изподъ кошулѣ, гаће, са єднимъ огртачемъ одъ црвене чоє, кои є Миленку о левомъ рамену висіо, было є цело нѣгово одѣло. На ногама є имао шарене вунене чарапе и опанке. У томъ одѣлу, а са оружѣмъ у рукама, и за кожнимъ поясомъ двосечацъ ножь у кошчанимъ корицама имаюћи, чувао є Миленко стражу.

Нѣговъ другъ Милоє, одъ прилике у 20 година млађій, было є напротивъ танакъ плавокосъ човекъ, са малимъ бркovима, а иначе врло хитаръ, весео, а у одѣлу и оружію сасвимъ Миленку раванъ.

Пошто су ова двоица неко време ћутећи у дальину гледала, повиче одъ єданпутъ Милоє: „Садъ се неварамъ; оно, што се тамо у дугачкомъ реду иза шуме савія, то є Господаръ нашъ са народомъ. Побѣдоносно враћа се садъ нама. За кратко време быће овде!“

„Тако є к'о што кажешъ Милоє,“ одговори Миленко. Одма изнесе изъ куле єдну велику заставу и задене є развіену на кулу, коя се стане тако вити, да се є могла издалека видити. Тымъ є людима на споляшнѣмъ утврђеню датъ знакъ, и недуго затимъ заєчи читава околина одъ пуцня, коя є была радостна вѣсть за жителѣ и поданике замка, да іймъ се господаръ враћа, кои є іоштъ пре две неделѣ са стотину люди было отишао, да чету Рустемову, єдногъ исто тако снажногъ, као и страшногъ странца, кои є пре краткогъ времена у Срему се появіо, у пѣномъ прикриву пропаће, и ако є могуће уништи.

3.

Мостъ се спусти, и одма затимъ дояши Погаваръ замка, Бранивой, Господара замка вѣрный другъ изъ ранієгъ времена, и устави се предъ замкомъ, да ту са осталимъ поданицыма, кои су сви свечано обучени, већъ предъ замкомъ скуплѣни были, Господара своегъ дочека, и поздрави.

Све ближе чуо се є звукъ рогова. Педесетъ коняника, предъ ньима заставоносацъ, яшили су напредъ, за ньима се укаже господаръ замка, поредъ нѣга нѣговъ сынъ Милошъ, оба на коньима, величествено яшећи. Бранивой ступи предъ ньи, спусти па опетъ дигне свой голый мачъ предъ Господаремъ замка, яви да є све мирно кодъ куће, и трипутъ викне: „Ура!“ коє и народъ весело настави. За тимъ метне опетъ свой мачъ у корице и поће поредъ Господара, напредъ, кои му є было любезно руку пружіо. За ньима є яшило други 50 коняника, но међу ньима яшіо є єданъ високъ човекъ у турскомъ одѣлу, кои є сасвимъ обезоружанъ было. Међу коняницыма пакъ видило се више богато натоварены коня, предъ кои є по єданъ човекъ ишо и за узду ій водіо, и то є была плячка побѣдителя, коя є са веселѣмъ дома понешена была.

Чета є ова была већъ предъ замакъ стигла. Овде ій є чекао свештеникъ замка, єданъ старый, побожный монахъ, именомъ Данило, са икономъ светогъ Николе, кои є као заштититель замка светкованъ было; поредъ нѣга стаяла є госпоя Воисава, по тадашнѣмъ обичаю, држећи за своегъ Господара и супруга леба и соли на єдномъ дрвеномъ пляту, а поредъ нѣ држала є нѣна кћи Єлена, девойка одъ 16 година, другій плятъ, на комъ є кондиръ съ виномъ стаяо.

Владимировићъ, господаръ замка скочи хитро съ коня, прекрсти се найпре и полюби свету икону, затимъ приступи къ своіой супруги и окуси одъ пруженогъ му леба и соли, напіє се вина, па и супругу и кћерь свою срдачно загрли. За ньимъ є ишао синъ нѣговъ Милошъ, когъ су и мати и сестра нѣжнимъ погледима пратиле.

Пошто се поздравъ сврши, окрене се Господаръ замка своимъ уређенимъ коняницыма и осталимъ обитательима замка, съ рѣчима: „Храбри мужеви и сви остали любезни мои! Сви смо се здрави натрагъ вратили. Свемогућемъ Богу за то фала. Посао є срећно свршенъ, и наша є земля одъ оны, кои су є овогъ последнѣгъ времена, онако често узнемиривали, сасвимъ очишћена и ослобођена. Ньіовъ воћа, „страшный Рустемъ,“ мени є се предо, онъ є мой робъ, ено тамо тогъ смѣлогъ, особито храброгъ мужа!“

Затимъ се окрене Рустему, и овако му проговори: „Рустеме! Дай ми твою речь — Оћешъ ли бежати, ако те у слободу поставимъ, да по момъ замку одати можешъ, како ти се годъ допадне?“

Рустемъ одговори: „Даємъ ти мою речь, да нећу бежати!“

„Добро дакле!“ одговори Владимировићъ, „ты си мой, ако недобровольни, ал' ипакъ гостъ. Гостопримство Србину налаже, да се госту свака угодностъ чини. Ево овай племенићъ, поглаваръ замка мога, Бранивой, бринуће се о томъ, да теби тако угодно буде, као што бы текъ желіо.“

„Господару!“ одговори Рустемъ, „благодаримъ ти за ту доброту, кою ми чинишъ.“

Владимировићъ рекне: „То є єдино уваженѣ оне храбрости, съ коіомъ самъ те видіо, како се боришъ, зато те Рустеме и почитуємъ као госта мога!“

Затимъ се опетъ окрене людству, и овако свою беседу заключи: „Као што є честь плячка учинѣна, тако нека се честно садъ и подели. Ал' найпре нека добродошлице кондиръ проће одъ руке до руке, добаръ ручакъ и вино некъ васъ провесели, затимъ поиграйте и попѣвайте. Хитро садъ юнацы, будите весели и задовольни!“

Людство дигне калпаке и шубаре увисъ и весело викне господару: „Млогая лѣта!“ Овай затимъ оде са своима у замакъ. (Продужиће се.)

Петаръ Велнкій у Бечу.

(Преводъ.)

Примамљиво оно описаніе Беча, коє се наоди іоштъ одъ године 1477 до 1490. са своимъ живости превозноси бечке палате, обитателность грађански кућа, веселе, увекъ живе улице, богатство трговаца, сяйность дворова и прекрасне баште. Особито се у истоме споминю кавези съ певаюћимъ и польскимъ птицама, коє су Бечліє о своимъ прозорима држали. Описаніе то каже: „Скоро свака кућа има и предъ собомъ и за собомъ двориште своє, простране дворане, али и добре собе за зиму, єръ одъ близу лежећи брегова дуваю ладни ветрови. Собе по гостіопицама врло су лепо поставлѣне, прекрасно намештене и имаю пећи у место летньи ладняка. У све прозоре урезана су стакла, млоги су леп по боядисани и съ гвозденимъ шипкама одъ лопова предохранѣни. Подъ земльомъ паоде се пространи подруми, потайни дућани и довольно простора за дућанскій еспапъ. Дућани надъ земльомъ посвећени су апотекарима, слагалиштама, болтама и наємнимъ обитаелиштама и за странце и за домаће. Раскошно велл колѣніе прозора и огледала надвисило є већъ оно, што є у старини было. По дворанама и летньимъ собама тако млого птица држе, да бы онай, кой крозъ сокакъ пролази, управо мислити морао, да онъ

*

ни у каковой вароши ниє, већъ напротивъ да сусредъ неке зелене, веселе долине.“

Доцніе, године 1698., већъ є Бечъ у сили и величини знаменитый коракъ учиніо и данашњемъ се своме великоварошкомъ карактеру приближіо. Ћесаръ є єданъ нѣмачкій, кога є оружіе съ успѣхомъ Нѣмачку одъ надмашая Француске одбранило и Турке преко Саве и Уне прогонило, — кога є дворъ средоточіемъ целе европейске политике, седиштемъ небройны посланика и агента изъ свію европейски држава постао, — Леополдъ I. — варошь ову, коіой су найновіи догађаи, имено нѣнъ витешкій одпоръ спрамъ Кара-Мустафе, европейску славу обезбѣдили, до сяйности никада пре познате узвысіо. Куга є године 1679-те третину жительства позобала, обсада турска године 1683. улице є бечке опустошила и сва предградія разрушила, — па опетъ є Бечъ у години 1698 тако изгледао, као да одъ свію тп' мука и неволя већъ више ништа непамти. Ћесаръ, кой є крозъ читавъ свой раніи, тако бурно проведенъ животъ ватрено желіо, да и за науке и художества, за узвишаванѣ знаности и благостаня народа свои штогодъ учини, напоследку є и то магновеніе, коє є полепшаваню и распространяваню нѣгове главне вароши наклонѣно было, доживіо, и прославіо є Бечъ съ грађевиномъ, разположенѣмъ баштій, учевнымъ и трговачкимъ заведеніяма; побудіо є изтраживаня и изобретеня, и было є свирке, образорѣзства и живописаня великодушанъ покровитель. Старо оно благостанѣ съ невероватномъ брзиномъ повратило се є, шта више, удвоєнымъ є управо изгледало, и башъ у то време была є живостна навала одъ странаца и населѣника у путу главной вароши, тако, да већъ више унутрашньость вароши мложину ту обитателя у себе примити ниє могла. Тада є Бечъ положіо темель къ своимъ у нашемъ времену овако огромнимъ и краснимъ предградіяма. Цео широкій варошкій просторъ престолногъ места было є єдна величествена башта. Да и у ономе времену на веселимъ польскимъ и певаюћимъ птицама по кућама грађана оскудѣвало ниє, истина лѣтописъ о томе ништа изрекомъ непише, али се опетъ мислити дає. Напротивъ пакъ сва су писмена и за сведочбу служеће преданія съ описаніемъ лепоте грађански госпоя и грађански кћери и у онымъ, као и у раніимъ временима испуњена, а ово, као историческа права истина, коя є чрезъ њіове унуке потврђена и до самогъ нашегъ доба овако већъ отврднута, свакой сумньи противостои.

Писацъ овога сочиненія вели, да бы онъ истина и о више њи дражестны госпоя и кћерки бечки приповедити знао, али ипакъ због простора описанія да се овде на саму єдну — наравно наймилію — ограничава, т. є. на просту єдну грађанску девойчицу, дражестну Регину Драгелъ.

Регининъ отацъ было є єданъ одъ найбогатіи и найотличніи трговаца бечкіи. Свезе нѣгове распростирале су се надалеко по мухамеданскомъ истоку, по тада іоштъ слабо познатомъ бывшемъ московскомъ царству, и по великимъ нѣмачкимъ и таліянскимъ трговачкимъ варошима. Свиле, боє и подобне скупоцене матеріе одъ юга долазиле су за нѣга Дунавомъ по ономе двапутъ преко године приспѣваюћемъ „тешкомъ путованю“ изъ Турске, руссиски космати еспапи преко Варшаве и Кракове, кристална стакла и бакаръ изъ Млѣтке ткани еспапи изъ Нѣмачке, да противоположенымъ правцемъ опетъ было за друге еспапе, было за новацъ распачани буду. Али планета среће нѣгове исто є тако нагло пала, као што се є и онъ нагло узвысіо было; неке несреће, надалеко терапе шпекулаціе и изостанакъ єдногъ руссискогъ трговца, комъ є онъ велике сумме новаца позаймio, строшоштали су га. Наскоро затимъ почалъ и болесть испрате га съ овогъ свега. Удовицы пакъ нѣговой, почемъ су сви дугови подмирени, ништа друго остало ниє до єдногъ маленогъ комадића землѣ изванъ Кенигссегове баште у Гумпендорфу, съ єдномъ убогомъ низскомъ кућицомъ, у коіой є она са нѣномъ сада већъ седамнайстогодишньомъ кћеркомъ Регином

живила. А почемъ се ни єданъ одъ сродника нѣны, кой бы се нѣ приміо, нашао ниє, то се є сирота удовица морала бринути, да са прилѣжнымъ радомъ нуждне потребе живота надокнаћуе. Она и кћи нѣна подвргле су се дакле, али и са отреченіемъ свега и постоянствомъ, коє текъ оваково положеніе сносимымъ чине, задатку томе. Мати се занимала съ белымъ шавомъ, и трудила се да са ноћнымъ напрезанѣмъ оно време, коє є одправляю малогъ домоводства жертвовати морала, надокнади. Регина пакъ была є маршандмода и то врло способна, будући є она занатъ тай кодъ єдне Францускинѣ, коя є изъ Брисла у Бечъ дошла и ту се найзнатніи и най-

отмѣнiи муштерiя удостоила, изучила была. Кодъ ове майсторице стаяше Регина и у то време у послу, а почемъ є трудолюбiє и вкусъ свой показала и задовольство и повереньє некадашнє своє учительке изъ дана у данъ све више и више уживала, то є могла и на постояно пріятельско отношенiє рачунати. Сверхъ тога господарица одъ тогъ посла была є честита єдна женска, коя є и у призрѣнiю нравствености у найбольой чести была. Регина опоминяла се є истина iошт живо прошлы дана детинства свога и зн. ла є, да су родитељи нѣни некада богати были, — али инакъ губитакъ богатства мало iой є задавао брига. Весело є она свакiй данъ брзымъ коракомъ далекiй тай путъ одъ удалѣ-

ногъ обиталишта нѣногъ до вароши чинила, весело є после престанка одъ посла свакiй данъ враћала се натрагъ, радила є прилѣжно, увекъ ведра чела и добре волѣ, немарећи нимало за сва она ништа некоштаюћа ласканя, съ коима є изъ дана у данъ у продавницы мајсторице нѣне обасута бывала. Сирота, али добре волѣ као што є долазила, тако є свакiй данъ и оставлятела посао; єдномъ текъ сваке седмице, кадъ є свою честно заслужену награду у крило матере своє изасипала, чувствовала є себе да є богата. Съ тимъ су пакъ тужнiє изчезавали матери усамлѣни дани. Њой є прошлость поднашала образъ грдногъ губитка — губитакъ супруга, кой є одъ муке и туге умро, — губитакъ пріятеля, кои су є напустили, — губитакъ благостаня, коє се у пра обратило — а бацила ли бы погледъ у будућность, и ту бы мало надежде налазила! Њенъ малаксанъ видъ очiю iошт већма є ослаблѣнъ одъ посла, а нѣна изчезаваюћа снага узапћавала iой є постоянство нѣно при нѣной лампи. Одъ некогъ времена осећала є себе особито слабомъ, а данасъ се, премда є сунце съ плавогъ летнѣгъ неба лепо сiяло, съ постелѣ већъ дньи нiє могла. Започетъ посао было є хитанъ — Регина седне на нѣно место и узме иглу, да материмъ нѣномъ предузетъ радъ ко концу приведе. Садъ куцне неко на врати. Мати и кћи зачуђено подигну очи горе. Посѣта кодъ Драгела, одъ како су оне сироте постале, была є редкость. То є была комшиница, жена арендатора воденице, кой є знатну радню одправляо. Млада, iошт са свимъ лепа воденичарка, была є особито пристойно накићена, и имала є на себи нѣно найлепше светчано одело. Госпоя Драгелъ была є парочито любопытна дознати, шта є ту пту овамо довело.

Наравно воденичарка нiє съ тимъ таки на среду изишла, но почемъ се є разговоръ неколико пута тамо амо окренуо, и почемъ већъ се є кушаня и испытиваня наситила, на стварь дође. Нѣна є намера была да Регину позове. Єръ руснкiй є царъ у Бечъ дошао, а данасъ даваше царскiй дворъ нѣму за честъ велику возидбу на чамцыма по Дунаву одма кодъ Волфсау, кудъ є читавъ Бечъ гомилама врвio.

Царъ, тада 25 година старъ и већъ 9 година обладатель найвећегъ христiянскогъ царства, а одъ скора и господаръ источногъ, црногъ, каспискогъ, азовскогъ и белогъ мора, грдне є планове за поправку свога царства предузео, а да ове понайпре на себи самомъ у употребленѣ доведе, у Сардаму є у Холандской као ученикъ умѣнность грађеня бродова изучio, а у Оксфорду є, као тадашнѣмъ найславнiємъ свеучилишту христiянскогъ света достоинство доктора на себе приміо. Одъ жеђи за наукомъ, одъ природногъ нагона къ напредованю, и одъ силне желѣ за облагороћенѣмъ народа свога, побуђенъ и надраженъ, заключio є было предузети велико путешествiє по целомъ изображеномъ свету. Хтео є аустрiиску државу, Италiю и Француску да види, како бы съ онымъ што за добро и полезно, у дальини наће, и нѣгово царство съ тыме силнiимъ, и са вештиномъ, знанѣмъ и изображенiемъ поверителнiимъ учинити могао.

Онъ є путованѣ ово као членъ єданъ посланичества пратећи посланика свога грофа Лефорта предузео. Цесаръ Леополдъ I., кой є съ великимъ царемъ iошт изъ раніє у пријательскимъ отношеніяма стаяо и нѣму аустрiиске топцiє и землѣмѣре послао, съ коима є онъ Азовъ освоio, текъ што є дочуо, какова га высока посѣта очекує, съ сместа є цару своє аустрiиске офицiре до саме границе оправio, да га предсретну и као госта царскогъ дома у Бечъ допрате; — а Кенигссегова палата у Гумпендорфу съ више околны зданiя была є найсяйніє намештена и нѣму за обиталиште спремлѣна.

26. Юнiя између 8—9 сати у вече био є торжественъ улазакъ цара Петра Алексiєвића у царскимъ предъ нѣга изасланимъ колма у Бечъ, кой є улазакъ дуго времена Бечљяма о великолѣпiю и богаштини Московляна за предметъ разговора служio. Ће-

саръ Леополдъ дошао є изъ Лаксенбурга у новъ, одъ њега самогъ построєнъ, Фаворитъ њговъ (данашньій терезіанумъ) у Бечъ. Путъ пакъ царевъ ишао є одъ старогъ Табора (тадашньій Таборштрассе пролазіо є преко Бригітенау и Волфсау кодъ старогъ Фаворита, данашњегъ Аугартенъ,) крозъ Леополдштадтъ, преко Шлагбрике кодъ Ст. Стефана, и крозъ Кернтнерштрассе къ Гумпендорфу.

Нестрпленъ царево да њмачкогъ њесара види, было є безъ сваке границе. Живо є навальивао, да га къ њему одведу. Седый Черинъ понуди се на то, и одведе всерусскогъ цара на єданъ сатъ после доласка њгова у Бечъ крозъ башту Фаворита преко тайны басамака у собу къ њесару Леополду, где су оба монарха до преко попоћи у поверителномъ разговору сами остали.

Гласъ о свымъ овымъ догађаима већъ є одавно крозъ Регину и у удовичко обыталиште болестне Драгелъ продро, али бадава, име Руссія мало є могло за ню радости имати. Та то су башъ и были найвећи губитцы, кое є њнъ несрећный мужъ због русскиx трговаца претрпіо, и кои су и последный знаменитый остатакъ имућства њногъ прождерали!

(Продуженѣ слѣдує.)

Одесса.

Одесса заузима између петъ великій русскій морскій трговачкій места, скоро оно исто место, као и Рига, тако одъ прилике треће, ако Петрсбургу прво, Риги друго, Таганрогу на ушћу Дона четврто и Архангелу на истоку Дине пето уздамо.

Одесса лежи између ушћа Дњестра и Дњепра, на сѣверной обалы црногъ мора, одъ Цариграда 110 одъ Севастопола само 55 морскій миля удаљена. У южномъ русскомъ окружію Херсону положена, сачињава она сама за себе вавошко правителство, па є за садъ наизнатніе место за европейскій трговачкій светъ. Варошъ є на подобіе подугачкогъ четвороуголя, па є као и све друге русске вароши унутра врло правилно уређена. Просторъ, кои она заузима, врло є великій, и кадъ се къ сѣверу лежећа предградія придодаду, то се може на различне стране за петъ миля међу кућама путовати. Нѣзино право єзгро састои се у полукружію кое се одъ бедема у дужины до две врсте описати може. Просторъ є одъ одсека приморя на югу и западу свуда раванъ, и непресѣца га нигди ни река ни потокъ. Само две дубоке развалине, одъ кише изривене, чине, да се мостови начинити морадоше. Улице су, кое се свуда у правимъ ћошковима пресецаю, широке и отворена места врло велика, кое бы се на другомъ месту као добро сматрати могло, овде пакъ ово калдрмисанѣ отештава, ово пакъ прау беснити дає. Пра є овде врло несносанъ, и огорчава жительима животъ, као што москитови роєви у Америки. Онъ є тако танакъ, да се због њга на улицама на коима се као густый облакъ врти, не само бавити неможе, него и крозъ пукотине прозора у кућe продире. Калдрма є пакъ у Одеси найскупля на свету, пошто оближня песчана пустиня за то материяла нема, пакъ да се каменѣмъ патоше, изъ Малте таково доносити мора. Зданія су у вароши сва по таліянскомъ начину сазидана, т. є. на два ката, са пльоснатымъ гвозденымъ кровомъ, многимъ стубовима и балконима, па коя врло красно изгледаю. Међу явнимъ здањима одликую се руска катедрална црква, мытница, берза, театеръ где се руске веселе игре, таліянске опере и грчке трагедіе мешовано представляю, болница велика изъ 16 кућа састоећа се, касарна, выше красны палата, одъ коій овде само воронцовову и наришкову наводимо. Католичка и новосазидана протестантска црква. Особыто є лепо видити красне свуда по улицама поделѣне житнице, одъ коій множина налази се у Одесси, па кое су трговцы онако красно као и куће у коима се живи подигнули. Околина Одессе є пешћана, безъ дрвля, пустиня. Преће у Одесси ніе ни воде за пиће было, кое се зло садъ многобройнима студенцыма и доводомъ воде, одклонило. Усредъ вароши налази се явна, красна башта. Одесса има различна, русской потребы саразмерна, школска заведенія, као онай одъ Ришеля основанъ Лицей, две гимназіе, єдну трговачку и єдну пловидбе школу, велико еврейско училиште; а такође има и музеумъ за южне руссійске древности, и ботаничку башту. Одъ много година заведена морска баня, врло се често посѣштава. Много има пивара, ракиджиница, ужара, сапунджія, вуне, свиле и дувана фабрика. Іоштъ важнія є трговина у Одесси, одъ кое среća и несреća и свію предѣла Бесарабіе, Нове Руссіе, Подоліе, Волхимніе, Украйне и Крима завыси, и са срећомъ Одессе є узко скопчана. Одъ трговачкій места є єдиный Бечъ, съ коимъ Одесса непосредствено у саобраштаю стои, а за експедицію међу оба места є Броди. Пре садашньій су до 1000 лађій са Одессомъ годишнѣ саброштавале. Саобраштай са хеспапомъ износи годишнѣ на 30 миліона сребрны рубаля, но то ніе свагда поуздано. Найпоузданіи є увозъ почемъ кой одъ дугогъ времема 16 миліона износи.

Кодъ Одессе су два нѣсыпа начињена, и сачињаваю два пристаништа. Єдно се зове контумацко, кое є за лађе, кое изъ кужны предѣла долазе, опредѣлѣно, т. є за све иноземне лађе, єръ ни єдна страна лађа ту долазећа, не може Боспоръ одъ Турака окуженъ мимоићи. Друго се зове воєно пристаниште, Воєной Гавенъ, почемъ є по већои части за русске воєне лађе, а и оне на кое се ништа не сумня, опредѣлено. Оба су пристаништа особыто са обранителнима батеріяма снабдѣвена, кое су іошъ са другимъ добро оружанымъ батеріяма наново умножене.

Природословно.

(Мартъ — Србскій календаръ биля.) Позднје се билѣ у Нѣмачкой развіе и цвѣта него у онымъ предѣлима гдѣ Срби живу. У Юлію цвѣта у Нѣмачкой липа и зуѣћимъ пчелама дає рaану, многостручне дивлѣ руже лѣпу свою круницу развіяю кодъ насъ у Маю, а у Нѣмачкой при концу Юнія. Садъ кадъ є мртва коприва кодъ насъ већъ свою црвенкасту главицу изъ чашице помолила, тамо іоштъ ни листакъ изъ корена изтерао ніе. Честославица развила є већъ своє плаво окце, кое текъ што прогледи, опетъ се затвори или одпадне. Гуснякъ просуо є по мршавой земльи своє жуто ситно цвѣће, а жути звѣзданацъ, већъ є свою жуту китнясту звѣзду на млечаномъ шуплѣмъ стаблицу развіо. Чарноока и бѣла любичица већъ своя цвѣтна горня крилца шири, и мирисомъ насъ весели. Родинъ клюнъ показуе свой у пупку црвенкастый цвѣтъ, изъ кога ће клюнъ као у роде скоро израстити. Овима се придружуе ясанъ поздравъ яганьчића, кои блеећи скачу, виме матере своє брзо нађу и сисаюћи одъ радости репомъ машу.

(Сводъ небесный.) Шта намъ на небу предсказуе будеће се пролѣће? Нечини ли се, као да звѣздано небо хоће сву

своју красоту и сяйность іошть єдаредъ да покаже, пре него што се разстане. Скоро ни єдна одъ већій звѣзда ніе ноћу у мѣсецу Марту на своду небесномъ изостала. Млѣчный путъ є скоро сву западну страну прекрылio, Ованъ се приближує оризонту, а Ракъ скоро сасвимъ на югу стои. На источномъ небу изишла є Дѣва коя намъ пролѣће предсказує. Ту се свѣтли Влаће у нѣзиной левой руцы а 4 звѣзде на тѣлу. Кодъ Єгиптяна є то была Ізисъ ранительница, коя є мѣсто Влаћа сисаюће дѣте носила. Поетички толкую Грцы ту звѣзду овако: Єдномъ, веле они, бавила се Дѣва на земльи и саобраштавала се са смртнима, сама безсмртна. Она се звала Дика, правда. Скупляла є старце на тржишту, те судила и поучавала народъ. Онда се іошть ништа ніе знало за раздоръ, свађу и воєну журбу. Пуно опасности море б ило є непознато, па никакве лађе изъ дальине нису раану доносиле; марва и плугъ а и сама Дика владѣтельница народа, дѣлила є правду и све другo тысућестручно. Донде се она на земльи бавила, докъ є іошть ту златный вѣкъ траяо. У сребрномъ пакъ вѣку рѣће се она на земльи, и то не онако, као досадъ уздышући за старымъ временомъ, бавила. Она є изa горе само увече изилазила, па ніе са свимъ љубезно бесѣдила. Кадъ є на брдашцу люде скучѣне нашла, онда є претила и корела невалялство њиово и говорила: „О колико рђавій породица су златни оцеви оставили! а вы ћете іошть горе порадити!“ Тако говорећи окрене се къ брду. Но кадъ поумираше и они, настадоше ови људи, гвозденый радъ, іошть гори него пређашњи, па сковаше несрећне мачеве, и єдоше месо одъ волова, кои имъ њиве прораваше. На то згрози се и презрѣ родъ човѣческій па Дика правда на небо одлети. Одъ туда іошть и садъ као Дѣва сяйность свою ноћу на смртне шилѣ.

Смѣсице.

(Значай садашнѣ руске царице.) При саобштавању „Конституціонела“ о найновіой мира надежди, преповеда о личаю младе руссійске царице єдну анекдоту, коя на свакій начинъ великій духъ и племенито срдце њено показує. Венчанѣ њено (познато є да є она хесска принцеза) са русскимъ престолонаслѣдникомъ, ніе было дѣло политике, него се основало на узаймной наклоности и любови. Истина да є царъ Никола допустіо да се венчаю; но ніе оссобите наклоности према своіой сваій имао. Княгиня, кадъ проучи волю цареву, помысли да ће скоро његово благоволенѣ задобыти.

Данъ рођеня цара Николе, свагда є одъ породице царске найсрдечніе торжествованъ бывао. Обично су се царска мати и велике княгинѣ неколико месецы напредъ трудиле, да женскій руку радомъ, на кои є особыто онъ много држао, њега развеселе. Само Марія Александровна, млада супруга престолонаслѣдника, ніе на томъ послу участвовала, о чему се цео дворъ дивіо и чудіо. Садъ приспѣ данъ светога Николе: по обичаю пре доручка честита цару царска породица и донесе му поклоне. Великокнягиня Марія приближи се и клекне, пакъ почне на руссійскомъ єзыку чисто изговараюћи „Вѣрую“ читати. Царъ одма види, колико є труда и озбилне волѣ требало, да се за неколико месецій до таке вештине у руссійскомъ єзыку дође; єръ княгиня пре венчаня ни єдне руссійске речи ніе знала. Царъ буде врло тронутъ, притисне є къ прсима, назове є своіомъ миломъ кћеромъ, и одъ тога дана є ю до смрти своє особито миловао и любіо.

(Слѣдующе дѣло) наново сведочи о неограниченой брижльивости и правдољубію нашегъ светлогъ монарха Франца Іосифа I. Пре краткогъ времена замоли се отацъ њеке убоге породице у њекой варошицы аустріискогъ царства, да му даду место писара, но онъ буде одбіенъ, и то се место даде другоме, кои истина да є у военой служби было, али є пензіе имао. Оскорблѣнъ сирома отацъ, на савѣтованѣ некій пріятеля, да се у томъ управо на самогъ премилостивогъ цара обрати, отиде у Бечъ, и како тамо дође, одма буде предъ цара пуштенъ, дркћући и стрепећи приступи онъ къ престолу преузвишеногъ Монарха, но љубвепуно и поверенѣ даюћи поступанѣ цара охрабри га и ослободи га, те свою молбу предложи. „Путуйте утешени“ было є царевъ одговоръ, єръ докъ куће дођете, биће све у свомъ реду.“— У повереню на речи свога цара хтедо салу оставити, кадъ аъ царъ далѣ га запыта: „А имате ли новаца на путъ?“ — „Ваше величество!“ одговори онъ, „мои пріятельи позаймише нешто ми новаца на путъ“ „Е, то морате платити,“ рекне племенитый владатель, и даде му меницу на 30 форинтій у сребру. Лакимъ и веселимъ срцемъ утешенъ добротомъ земальскогъ оца, одпутує проситель у свою постойбину, и не слутећи, да є она царска заповесть, коя се нѣгове среће тиче, преко нѣга телеграфичномъ жицомъ већъ прелетила. Но іошть већа буде нѣгова радость, кадъ преко прага у свою кућу ступи, а жена га са радостнымъ сузама у руцы са найменованя декретомъ дочека.

(Изъ окружія Саратовъ у Русеіи) дошла є нека простачка девойка у Петрополъ, коя се безъ руку родила. Та се девойка зове Татіяна Григоріева, има 26 година. Она се чудноватымъ начиномъ место руку, служи са на све стране изображенымъ ногама. Са ногама пише, чупа крпе, зарезує плайвазъ, крои, шиє, пара, плете, мота конце и памукъ, чешла се, мыє и суши главу, облачи се, отвара и заключава врата, и додає свакоме, што кои треба, реже одъ папира цвеће и поступа са кашикомъ, ножемъ и вилюшкомъ као свакій другій. Она лиє воду изъ котлића у лонацъ одъ тея, и тей у тацлу, кою она сама са ногама до уста доноси. На вальки валя кошулѣ, и глача ій. Дете изъ колевке зубы диже, па га съ ногама повія. Она тера коњ упрегнуте у кола или у соница; па може преднѣ копите у коня и подковати. Она се игра карте, удева конацъ или ибришимъ у иглу. и т. д. и т. д. Та простакиня є свою сестру одъ нѣне осме године къ себи узела, и своіомъ є заслугомъ одранила.

(Смешанъ досађай.) Смешанъ се досађай случіо при укрцаваню француске войске за Кримъ. Єданъ подофициръ ловачкогъ полка живіо є у тесномъ отношенію съ младомъ єднomъ женскомъ, коя є сасвимъ сврхъ тога неутѣшена была, што є онъ за у Кримъ поћи морао. Заключи дакле да га на свакій начинъ прати, и онъ немогаше никаково друго средство зато да измисли, него да се она у войничке альине обуче и да при укрцаваню войске непримѣтно у лађу уђе. Али случай хтеде, да се подофициръ у малой єдной лађици само са 25 момака на путъ крене, тако, да є немогуће было іошть єдногъ момка крадомъ унутра увући. Незнаюћи никаковогъ другогъ начина, договоре се, да се спроводителька нѣгова да у цакъ єданъ ушити, и да є посвећени у ту тайну войници у лађу унесу и између пртљага метну. Али као што се често догађа, да є судбина съ противностима пребогата, тако се морао садъ савъ пртлягъ због тога, што се пронашло, да лађа ніе за пловидбу способна, изъ те лађе у другу пренети. Официръ, кой є ту на стражи было, примѣти, да се цакъ єданъ миче, и изъ любопитства, шта бы то быти морало, заповеди, да се пстый цакъ прегледи, и на не мало упрепашћенѣ нѣгово стропошта се особитый тай садржай предъ нѣга

на колена, молећи га съ плачемъ, да є неода. Али ипакъ молбе њене остану несаслушане и она оправлѣна буде къ фамиліи своіой натрагъ.

(Чудновата разлика.) Єдно ютро заливаше Европеацъ єданъ у Тунису цвеће, коє є у прозору своме држао. Како є у лонацъ єданъ одъ цвећа повише воде насуо, потече ова наниже и случайно покапа по альинама Арапина єдногъ, кой є исподъ истогъ прозора чучао и сунчао се. Сместа ѣипи овай на ноге, отресе водене капльице съ альине своє и у слѣдству чувствованя свога изговори ове речи: Ако є то старъ човекъ, кой ми є ово учиніо, презиремъ га; ако є стара жена, опраштамъ іой; ако є младъ човекъ, проклинѣмъ га; ако є млада девойка, благодаримъ іой.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Прошле недељ давала є у сали овдашнѣ варошке куће дванайстогодишня девойчица Амалія Бидо изъ Беча концертъ, при комъ су и неколико дилетанта садѣйствовали. Свиранѣ ове младе віолинисткинѣ може се савршенымъ назвати. Измеђъ осталы парчета свирана є и србска песма: „Што се боре мисли мое,“ сложена за фортепіано. Посѣта є была многобройна.

— Одъ два дана имамо овде време као у Јануару. Ладноћа и снегъ, праћени якимъ ветромъ, опетъ су се овде нашли. Ветаръ є тако великій да є мѣстный паробродъ одъ пловидбе своє стао.

— Чує се да паробродско друштво єдно градилиште за своє лађе, манѣ одъ оногъ коє у старомъ Будиму постои, завести намѣрава, и да є радъ зато Земунъ изабрати, єрбо є иста варошъ средоточиє свию паброда постала. Желити є да се овай гласъ за истину потврди, єрбо би то заведеніє на користъ наше вароши служило, почемъ би се тимъ поводомъ и зимница млоги паброда овамо преместила, чиє би людство као и они радници, кои би се на градилишту налазили, знатну свою заслугу у нашой варошы трошити морали. Далѣ би било и то желити, да наше граѣанство ако се паробродско друштво при той ствари на нѣга обратило буде истоме руку помоћи пружи, како бы се у слову стоєћа цѣль лакше постићи могла. (I.)

— У целой околини тешко да има вароши, у коіой се тако мало зида као у Земуну. Путници кои одъ двадесетъ година овамо долазе, примѣчаваю да су се за цело то време, што се зиданя тиче, врло незнатне промене учиниле, но томе се нієе чудити, єрбо тешко да є у коіой варошы зиданѣ тако скупоцено као у Земуну, и не само скупоцено, него гди кои путъ и немогућно, као што є прошавше године случай био, да су се циглѣ изъ свію околни мѣста, па и изъ Новогъ Сада доносити, и по 26 до 36 фор. ср. хиляда плаћати морале. Али се надамо да таквы неприлика више бити неће, єрбо као што се чує, намѣраваю неки шпекуланти той оскудици задоста помоћи, и ове године, ако време допусти, и неке заплетице уклоњене буду, знаменито число цигаля — неки веле два миліона — пећи дати, и по умѣрену цену продавати. Заиста би за нашу варошъ благодать било, кадъ би се овай гласъ дѣломъ потврдіо, и ми желимо реченимъ шпекулантима добаръ успѣхъ. (I.)

Београдъ. 28. Февруара. Друштво за поболшанѣ трговине држало є 19. т. м. засѣданіе, и договарало се о томе: како бы Срби могли купити за себе два параброда. Но предлогъ тай было є после дужегъ препираня одбаченъ.

— Почели су правити о правителственомъ трошку башъ поредъ єдне џаміе турске цркву римо-католичку, но чуе се, да се томе на путъ стає, єрбо се, вели, неће моћи чути запевка хоџина одъ лупе звона.

— У очи недељ давали су кадети овдашнѣ воєне академіе сіянъ балъ. Око єдногъ сата после поноћи было є балъ нешто узнемиренъ, а исто тако и варошъ, на Сави догодившомъ се ватромъ, коя є стаманила до темеля єдну турску кафану.

— У Суботу после подне држао є, приликомъ свога ступаня на катедру професорску, г. М. Јанковићъ у лицеуму предъ многобройномъ публикомъ краснорѣчиво слово. Онъ є постао професоромъ државне економіе и државне рачунице на лицеуму. (ж.)

Трговина.

Одъ 27 Февруара до данасъ прошле су поредъ Земуна слѣдуюће лађе:

Изъ Сиска за у Сегединъ лађа трговца Јноша Жота са 120 фати дрва натоварена.

Изъ Сиска за у Сегединъ лађа истога трговца са 91 фат. натоварена.

Изъ Сиска за у Панчево лађа трговца Лазара Суботића са 140 фати дрва.

Изъ Панчева за у Пешту лађа трговца Вучка Вукашиновића са 4000 мер. кукуруза и 2000 мер. ситне проє.

ОДГОВОРЪ.

Господину учителю Младену Б. у В. на писмо одъ 24 пр. м. — Оба I вселенскогъ собора изишла су одприлике за три месеца два изданія и књиге су све распродане. Инакъ ће брига наша быти, да Вы поручены 11 књига како I. тако и II. собора добіете. — Бывшій учитель Савва Р. изъ Б. одъ године дана овде се наоди; умъ є нѣговъ непрестано у сажаленя достойномъ станю. Онъ живи одъ подпоре милосрдны людій и нетрпи никакове оскудице. Толико за успокоєнѣ нѣгове породице.

Господину Н. Ђ. В. професору у С. на писмо одъ 26. пр. м. — Онай преносъ одъ 10 ф. ср. у последнѣмъ момъ рачуну односи се на 20 комада „Сватови,“ коє самъ Вамъ 1. Новембра послао было. Да ій Вы исте примили, доцніе самъ дознао. Новце одъ ланьскогъ рачуна приміо самъ подпуно.

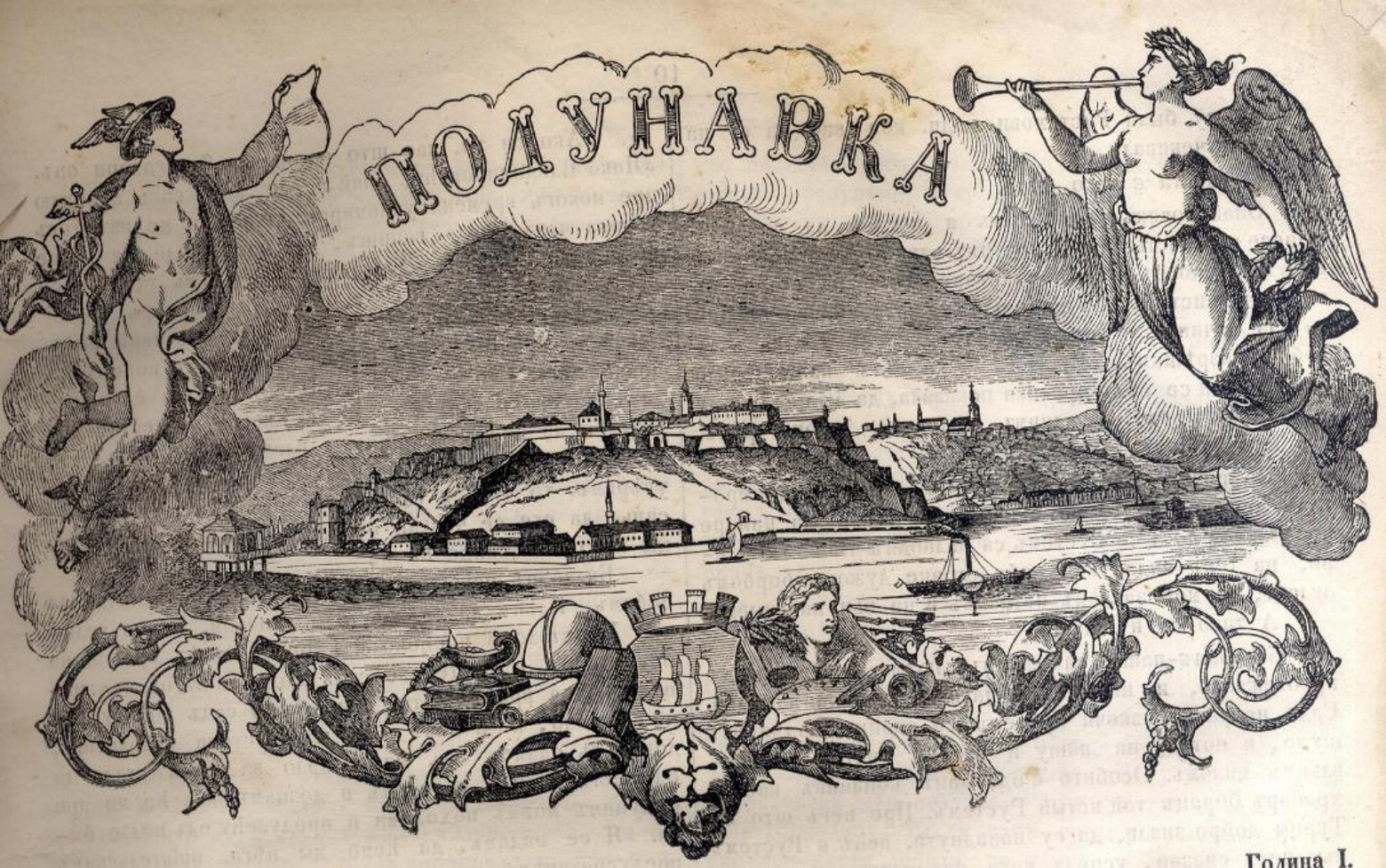
Господину В. Ж. у П. на писмо одъ 26. пр. м. — Велика благодарность на скупљѣнымъ предбройницыма. Политическе вѣсти саобштавати, немамо надлежно дозволенѣ. При свемъ томъ, ако Подунавка оноликo число предбройника, коє є довольно за листъ, кой є подъ кауціомъ, стече, наша є намера, за дозволенѣ политическогъ листа молити. Подунавка ће се свойски старати, да и у данашнѣмъ прописаномъ своемъ кругу све оно, што є добро, лепо и полезно доставя.

Господину І. Ж. у Б. — Да бы колико є могуће више предмета за листъ нашъ имали, изволите унапредакъ увекъ писма Ваша у Петакъ изъ ютра на пошту дати. Подунавка ће излазити Суботомъ у вече.

Господину М. П. у Ж. на писмо одъ 25. Февруара. — Приміо самъ подпуно послати ми 10 фор. ср. Пашао самъ се у чуду читаюћи, да є изъ пакета ликъ и књига єдна нестала. Унапредакъ немойте пакете, кои су подерани или отворени одъ поште примити.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

Брой 2. У Земуну 10. Марта 1856.

Овай листъ издази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

4.

Янко Владимировићъ, господаръ замка, био є човекъ якогъ тѣла и высокъ, кои є већъ 58-о лѣто живота достигао, но притомъ био є лакъ и хитаръ као какавъ младићъ, и на коню и пешке, храбаръ и вѣштъ борби. У ратномъ одѣлу, покривеномъ сяйнимъ оклопомъ, и съ припасанимъ мачемъ, коимъ є съ найвећомъ вештиномъ се боріо, изгледао є заиста као правый старый юнакъ. Храбрость, скопчана са нѣговимъ якимъ тѣломъ, когъ снага іоштъ изнурена ніе была, заиста му є была уроћена, стра є нѣму было непознато чувство, а у осталомъ сіяла му є нѣжностъ и доброта изъ озбильногъ и израза пуногъ лица нѣговогъ. Народъ му є тѣломъ и душомъ оданъ и вѣранъ био.

Воисава, госпоя и домаћица замка, лепа жена, у 35-ой години, сама є прела, изъ коє є преће кошулѣ сама ткала супругу своимъ. И ако є она усамлѣно у тихомъ дому живила, опетъ су іой многобройне и честе опасности, коє су є окружавале, неку личну храбрость улиле, єръ є она, у случаю нужде, могла мачъ счепати и као найбольій се ратникъ борити. Она є супругу своимъ, у срећномъ браку, двоє деце родила, сина Милоша, већъ цветаюћегъ лепогъ младића, кои се є подъ отчиномъ управомъ прилѣжно у оружію обучавао, кћеръ Єлену, матере нѣжно подмлађено наличіе, а отца утѣху и милину.

Напослѣдку поглаваръ замка, Бранивой, човекъ исты година, кои и господаръ замка, и свезомъ найтоплієгъ войничкогъ пріятельства съ истимъ, найтешнѣ, одъ толико већъ година, скопчанъ, принадлежао є изъ тогъ узрока къ породицы Владимировићевой, и господаръ замка уступіо му є право брата свога у своимъ срцу.

У тешнѣмъ кругу око домаћина, скуплѣни, слушали су сви нѣгови домаћи, нѣгово приповѣданѣ, коє є онъ овако почео: „Любезни мои, овай смо путъ имали срећу. Одъ оны сто люди, коє самъ я, као што знате, са собомъ повео, ніе се ни єдномъ ни длака на глави померила. Кадъ ми мои вѣстницы донесу гласъ, да се Рустемъ са своіомъ, изъ 60 глава, састоећомъ се четомъ, къ Сави повукао, и тако се и я одма сетимъ, да є онъ намисліо преко Босанске границе бегати. Садъ шта ми є друго остало, него се или съ несвршенимъ посломъ дома вратити, или самъ у Босну преći и тамо га тражити. И тако заключимъ ово последнѣ чинити, и заповѣдимъ повише грмова посећи, и одъ исты два сплава начинити, на коима се затимъ са моимъ людма срећно превеземъ преко Саве у Босну. У Босни пођемъ подалеко поредъ Дрине, и на добивену вѣсть, да се оружаны чета у шуми, коя є предъ нама лежала, налази, станемъ съ людима, и поседнемъ єдно место съ брежульцыма, коє є густо са чбуновима обрасло было, и ту узмемъ положенѣ такво, съ кога самъ све сматрати могао. Съ леѣа было самъ згоднимъ положенѣмъ места заклонѣнъ, а предъ собомъ самъ могао видити цео изкривуданый путъ на равницы, по комъ є морао свакій проћи. Мало далѣ видила се є она шума, изъ коє су по кадкадъ оружани излазили и узъ путъ погледали, па затымъ одма опетъ у шуми изчезавали.

То су были Рустемови люди, кои као да су на некогъ изчекивали.

И заиста є тако было.

Онай човекъ, когъ самъ я послао да провиди, донесе ми вѣсть, да се истимъ друмомъ нама насупротъ Балабанъ-Паша са стопедесетъ люди приближує, онай истый, кои є прошле године у Мачви оноликa зла починіо, и землю оплячкао. Садъ я стваръ ту добро разрѣшимъ. Рустемъ є на тогъ пашу бацыо око, и мени се садъ прилика показала, да ій обадвоицу упропастимъ, и са єднимъ ударомъ, штоно рѣчъ, две муве убіємъ.

Но почемъ самъ я више одъ двеста люди противъ мене имао, то ми є паметъ налагала, да найпре причекамъ, докъ се Рустемъ са Балабанъ-Пашомъ удари, па текъ онда, кадъ обе стране дужомъ борбомъ ослабе, да мой заклонъ оставимъ и на ньи нападнемъ.

А тако се и догоди.

Балабанъ-паша са своимъ людма безбрижно се приближавао, и ніє се ни накакво нападанѣ надао. Садъ напрасно изкочи Рустемъ са своимъ людма изъ шуме, и потрчи на пашу и нѣгову пратню, са дивльомъ викомъ. Особито є одважанъ коньникъ као и храбаръ борацъ тай истый Рустемъ. Ире негъ што су Турцы добро знали, да су нападнути, већъ є Рустемъ ньи петъ смазао, усредъ чете продревши са своимъ людима, кои су такође десно и лево добро млавили, допре и до самогъ паше.

„Предай се, крвничко Псето!“ повиче Рустемъ на пашу, но овай, некій одважанъ човекъ, са голомъ сабльомъ и шкрипећи зубма дочека Рустема, и садъ се између ньи почне ужаснолено позоріе двобоя. Балабанъ паша падне. Нѣгова смрть доведе Турке у беснило, особито текъ садъ кадъ увиде, да само са єдномъ гомилицомъ смѣлы люди имаю посла, одъ кои є ньи у количини двапутъ више было. Садъ текъ почне борба са безграничнимъ огорченѣмъ. Рустемови су люди борили се єданъ противъ троице, и заиста морамъ казаги, да су се за чудо храбро тукли. Међутимъ су почели видимо клонути, и садъ є текъ было време, да я ступимъ.

Садъ дадемъ людма знакъ, и мы, иза брежчића изишавши, спустимо се на друмъ, съ викомъ: „Смрть Турцыма!“ обколимо борећe се обе стране, све ій више и више стесняваюћи. Наша є вика имала то слѣдство, да Рустемови люди са новомъ снагомъ на Турке почну нападати; и да вамъ накратко кажемъ, я самъ съ моима садъ имао врло лакъ посао да свршимъ. За манѣ одъ по сата сви су Балабан-пашини люди осимъ єдногъ пали были, и тогъ єдногъ дамъ я уватити, па га после пустимъ, да Турцыма осталимъ у Босни прича, шта се є догодило, и да ови доћу мртве закопати.

Смртно уморенъ, грчевито држећи у єдной руцы мачъ, стаяо є Рустемъ са іоштъ до 30 людій своє чете, — остали су сви изгинули были — и намрштено жалостно сматрао крваво полѣ то, покривено мртвацыма. За своимъ є вѣрнимъ жаліо, и уздисао, коє є изгубіо. Я приступимъ къ нѣму и рекнемъ му: „Рустеме; наши има више него васъ, противити се было бы безполезно и суетно, предай ми се дакле слободно и добровольно!“

„Ако си ты, као што се надамъ,“ одговори онъ, „Янко Владимировићъ, онай истый, кога самъ я землю пре некогъ времена узнемиривао, и кои ме изъ тогъ узрока чакъ довде гонишъ, то некъ буде, я ти се предаемъ“ „Єсть,“ одговоримъ я, „я самъ тай, и ево могъ народа, кои нека каже, єсамъ ли я ньиовъ вођа!“

„Добро,“ одговори Рустемъ, „я самъ твой робъ, докле ти новце, коє одъ мене за одкупъ поштешъ, ненабавимъ. Ево ме, и мои 30 другова, ал’ єдно желимъ да светъ зна, а то є: да смо се мы честно борили, и да нисмо мекушцы и плашльивице были.“

„Тако є Рустеме“ рекнемъ я, „и да се о томъ болѣ увѣримъ, то чуй: я са свимъ моимъ народомъ сведокъ самъ, да сте се честно борили, и да нисте мекушцы и страшльивице были!“

Балабанъ паша имао є млого блага и богатства са собомъ. Плѣнъ дакле, кои смо учинили, было є великій. У осталомъ прећемо изъ Босне опетъ срећно на ову страну, а Рустемове самъ люде, са нѣговимъ знанѣмъ, одма краю Матіи, кои башъ садъ войску купи, послао, нѣга пакъ самогъ, Рустема силовитогъ, доведемъ овамо, єрь ми є врло за тымъ стало да одъ нѣга коєшта докучимъ и дознамъ, коє ће ми при будућимъ моимъ походима и предузећу одъ ползе быти. Я се надамъ, да ћемо мы нѣга, пріятельскимъ предусретанѣмъ къ нама приволети, да му се овде наскоро допадне, и да ће намъ временомъ добре услуге моћи учинити.“

Тако сврши домаћимъ своє приповѣданѣ. Бранивой изиђе на полѣ, да види, дали се народъ добро весели, и наскоро се врати и смеюћи се каже: „Рустемъ є заиста валянъ човекъ, ено га гди се наполю съ народомъ сдружіо, и увеселява се виномъ игранѣмъ и пѣсмама!“

„То ми є мило,“ одговори домаћинъ, „и ми ћемо найболѣ учинити, да одемо и мы наполѣ и у народнѣмъ веселю участвуємо.“

И съ тымъ изиђу сви изъ замка, и помешаю се међу народъ, гди є веселѣ и радоеть была.

5.

У пространомъ двориштy замка, было є 30 широки шатора разапето, подъ ньима су седили око дугачки низки трпеза, на низскимъ клупама, старіи и млађи люди, око овы пакъ одале су жене и девойке, носећи тамо амо вино и єла. Сви су єли и пили, и веселили се.

Особытый шаторъ єданъ быо є за домаћина, господара замка, разапетъ, подъ истимъ є шаторомъ седіо онъ са своима, и гледао са задовольствомъ, народнѣ веселѣ. Народъ є нѣму піо у здравлѣ, а онъ є народу одговарао исте здравице.

На єдномъ пакъ пространомъ мѣсту, недалеко одъ шатора домаћиновогъ, играло є єдно коло одъ више одъ двестотине душа, оба пола, узъ веселу свирку трои гайди, са шальивимъ поскочицама и припѣвкама. Ово коло, са особитомъ вѣштиномъ и хитрошћу, на удивлѣнѣ свію, водіо є — Рустемъ. Нѣговъ высокій, танкій, цело коло надвишуюћій стасъ, врло є лепо при разнимъ движеніяма игре, изгледао. Домаћинъ є тымъ тако быо узхићенъ, да є съ места скочіо, и отишавши къ Рустему, са пріятельскимъ рукованѣмъ рекао

му: „Рустеме, ты нисн само храбаръ борацъ, него и хитаръ и валян' играчъ, каквог' я досадъ іошт' видіо нисамь!“

„Господару,“ одговори Рустемъ, „то є борца прва забава, да онъ, кадъ дневный, тешкій посао сврши, пева и игра.“ И хитро се окрепувши, поведе село коло у таласаюћемъ се кривуданю за собомъ, па га опетъ у лепимъ савіюткама у кругъ доведе и савіє, а у средини су гайдаши све яче и яче, све ясніє и ясніє дували, да су іимъ и образи, а и мешине на гайдама одъ велике силе пући хтели. Садъ є игра нћнъ найвиши степенъ достигла. Играчи и свирачи, умилно уморени, почну све помало малаксавати, коло се разпусти одма, и народъ похити подъ шаторе, да се виномъ подкрепи.

Аћимъ, гусларъ, постаръ човекъ, но іошт са млађанымъ жаромъ у оку, међутимъ своє мале гусле извуче и са гудаломъ неколико пута хитро превуче по њима. Кадъ то народъ опази, разпростре се свуда дубока тишина. И Аћимъ запева садъ узъ гусле умилну єдну песму о Владимировића славнымъ дћлма. Сви су га похваљивали. Садъ пакъ, кадъ песму сврши, ступи къ нћму Рустемъ, и узевши нћгове гусле у руку повуче слободно и вћшто гудаломъ по њима, и изиами изъ жица тако тужно-умилне гласе, да су околостоећимъ дубоко у груди продирали, и срце іимъ є се радостно затресло. Къ томе запћва онъ са своимъ мужеско-лепимъ гласомъ, кои є како у висини, тако и у дубини своіой єднако ясанъ и лепъ біо песму о паденію Србскогъ царства на Косову; тако ю є трогателно певао, да су се сузе у очима слушаоца засіяле, и да су ови уздишући, удаљнимъ бреговима Србіе, своє погледе обраћали, кои су брегови као плави облацы, у отечеству њиови отаца узвишавали се. Затимъ пређе Рустемъ на другу пћсму, и пћвао є о радостима войничкимъ тако живо, да су околостоећи песнице стискавали, и на своє ій мачеве мећали, као да су ій одма хтели извадити и на обштегъ непріятеля юришити, и за нанешену іимъ њиме неправду осветити се, и нћгово господство сатрти, кое є онъ по њиовомъ лепомъ отечеству прострео біо. И тако моћъ пћсме своє на слушаоцыма нћговимъ окушавши, заклюћи Рустемъ своє певанћ, іошт єдномъ веселомъ пћсмомъ, коя є побуђавала околостоеће на певанћ и игранћ, и опоминяла ій, да кратке живота радости мудро уживаю.

„Заиста,“ проговори домаћинъ, „добро є, кадъ войникъ песмомъ и игромъ своє срце олакша. Онда є веселіи свагда, и нћгови другови, узевши примћръ одъ нћга, забораве одма жалость и тугу.“

Међутимъ є сунце своє последнћ зраке по земьли прострло, почне тихо вече приближавати се, и наскоро є простирала се весела, тиха, звћздопуна ноћь надъ целимъ предћломъ. Веселћ є и радость добро уживана была, и народъ, домаћину срдечно благодарећи, остави одма шаторе, и упути се у веселомъ и срећномъ внутренћмъ разположеню, своимъ обиталишту.

Сутраданъ се савъ скорозадобивеный плћнъ разложи, и народъ, кои є за оружћ способанъ, буде скупћнъ, да свакій свой дћо прими. Плћнъ се є састояо изъ прекрасногъ, редкогъ, и вћштопзрађеногъ оружя, изъ богаты матерія за альине, и пурпурноцрвены чоя, затимъ изъ разногъ накита и украса, и изъ сто педесетъ кеса, кои су са златнимъ и сребрнимъ новцемъ напунћне, и врло тешке быле.

Рустему, кои є при дћлидби такође присутствовао, рекне домаћинъ: „Узми шта ти се допада, и толико, колико годъ хоћешъ!“

„Господару,“ одговори Рустемъ, „я самъ задоволянъ съ твоимъ пріятельствомъ. Зато подай твомъ народу оно, што си мени хтео дати.“

„Заиста чудновато,“ примћти Владимировићъ, „добро дакле, некъ буде како оћешъ; и кадъ си са моимъ пріятельствомъ задоволянъ, то знай, да я пећу, да самъ у моіой оружницы сокровишта узалудъ нагомилавао, она ти стоє на услуги, и кадъ ти се прохте злата и сребра, ено ти га, као што га и я самъ имамъ, —“

„Господару!“ упадне Рустемъ у речъ: „ты си превеликодушанъ, —“

„Ни речи више о томъ,“ заключи домаћинъ, „а садъ чини шта ти се допада.“

Народъ є біо са своимъ дћломъ врло задоволянъ, єръ на пытанћ домаћиново, коє обично при оваковимъ случаима быва: „Имали кои између васъ, кои бы се на неправеданъ дћо потужіо?“ сви єдногласно одговоре: „Не господару! ты си намъ праведно подћліо, и мы смо сви доста добили, по нашой заслуги!“

Садъ се народъ одпусти, кои се усклицаваюћи разиће, и оде кући одмарати се одъ последны терета, докъ ій воля њиногъ господара опетъ не позове.

(Продужиће се.)

Петаръ Великій у Бечу.

(Продуженћ.)

Колико є воденичарка съ позывомъ своимъ пріятельски и добро мыслила, и колико є сама болестна мати уверена быти могла, да ће невиность Регинина у друштву овоме исто тако добро сачувана быти, као годъ и подъ заштитомъ саме матере, опетъ є она съ великимъ узтезанћмъ одобренћ своє на то дала. Да іой ніе млада и весела воденичарка то као дужность на срдце ставила, да недопусти да младость Регинина у претерано-строгомъ запту протиче, и да процветаваюћой девойчицы незакрати вићенћ оногъ позорія, о комъ ће некада и поздно іошт унуче говорити, извћстно бы Регина и овогъ лепогъ летнћгъ дана цело послеподне у соби кодъ матере своє провела. Но саизволенћ буде получено и воденичаръ са сестромъ дође по Регину и воденичарку, и тако се овай малый карванъ око четыръ сата крене на путъ.

Три велика особито лепо украшена брзоплова (яхта), са стотинама разнобойны лађены барячића, съ пантљикама, заставама, съ венцыма и съ цвећемъ накићени, очекивали су кодъ велике дунавске ћупріе, таки кодъ Волфсау, высоке госте; првый за цара, другій за ћесаревъ дворъ, а трећій за стране посланике и высоко благородство опредћлени.

Предћлъ є біо зеленъ и блистао се са своимъ богатимъ њивама, виноградима и шумама укићенима пролећнимъ украсомъ, а између брегова, преливаюћи се одъ вечернћ румени, жуборили су плави таласи Дунава одтицаюћи къ Маћарской наниже, чаплћ и пћваюће пти-

*

чице летиле су по воздуху, а престолно є место хилядама обитателя свои на обалу изаслало, да найвеће владателѣ христіянства у ньіовомъ великолѣпію виде. Тесно утискана мложина стаяла є на песковитой а такође и ломной обали дунавской и на владателѣ изгледала. Наєданпутъ се подиже илядузвучный гласъ „Ура“, кой се у воздуху заори, Царъ съ посланикомъ нѣговымъ Лефортомъ и генераломъ Черметевомъ, одъ провода блистаюћегъ се одъ злата и драгогъ каменя праћенъ, показао се є првый на коню седећи. За ньимъ су слѣдовали: престолонаследникъ, принцезе а у средини ньіовой царица, прве државне велможе, и єдна одтегнута мложина млады племића у хальинама златомъ обшивенима, мложина дворяна, дворски сановника и дворски служителя, и властницы у отворенымъ колима. Напоследку пратню ову заключавала є трећа гомила одъ страны посланика и ньіовогъ служителства. У сяйности и споляшньимъ знацыма ньіовогъ достоинства, све се є живо ту єдно съ другимъ утицало, а на лицама свію радость се блистала. Са угодны и богато украшены ћупрія ушли су высоки гости у брзоплове своє. Већъ су почела весла воду пресецати, лађе се мицати почеле, алъ ясно закричи илядузвучанъ гласъ позываюћій у помоћь, за коимъ непосредствено ужасна тишина слѣдова. — Део се єданъ обале одваліо, и више є гледателя у воду попадало. Докъ су се други трудили да несрећно у воду попадавше спасу, нагне се и изъ царевогъ брзоплова єдно благородно лице дубоко надъ воду, и наскоро затимъ са снажны ъ рукама своима извуче одтуда наполѣ єдно женско суштество. Царъ є самъ собомъ єданъ животъ человеческій спасао.

То є была девойчица єдна, коя се, одъ изненадногъ случая ужаснута и іошт сасвимъ збуњена будући, наєданпутъ у средини светле пратње наодила. Сада издиже царъ избавлѣницу высоко горе и показа є народу; — жаркій стидъ прели образе нѣне, єръ є она полюбацъ избавителѣвъ на челу своме осетила. Ясно усклицаванѣ разлежесе изнова по воздуху, и радостна вика проће крозъ сву смуѣну мложину. Свакій є у срдцу своме чувствовао, да се є тешкогъ терета опростіо, свака є душа усклицавала ово сврхъ избавленія милогъ девойчета а ово сврхъ витежства царевога.

„Повратите лепо девойче родительима нѣнымъ“ заповеди садъ царъ и после неколико минута наодила се Регина у паручю застравлѣне пратње нѣне, и обкружена одъ хиляду саучаствуюћи странаца.

Садъ се пакъ лађе крену ше, галаси већма зашушташе, радостно засія сунце надъ блистаюћимъ се Дунавомъ, — и наскоро се є видило гди лађе, вију ћи се барячићи и бродари иза поляне сусѣдны острова изчезнуше.

Регининъ младостный и цветућій животъ наскоро є надвладао стра и потресъ, кои су са стропоштаємъ нѣнымъ у ладне таласе Дунава саюжени были, и кои су є свести нѣне крозъ неколико магновенія лишавали. Већъ кадъ є кући матере своє дошла смеюћи се размишлявала є о минувшой опасности, и већъ є могла о томъ чрезвичайномъ случаю и срећномъ избављенію своме съ благодарности испуњенымъ срдцемъ красноречиво приповедати. И премда се чергій лица царевогъ башъ сасвимъ точно опоменути ніе могла, опетъ є некій ако и не извѣстный образъ истогъ, са опоминянѣмъ снажне крѣпости нѣговы руку, коє су є одъ смрти истргле, непрестано предъ очима нѣнымъ трептіо, и стотинама пута повторавала є она са участіємъ слушаюћой матери, да то мора єданъ великодушанъ мужъ, єданъ милостивый владаоцъ быти.

Више се дана ова тако мала породица ни са чимъ другимъ ніе тако живостно занимала, као съ догађаємъ овымъ.

Већъ є одъ неколико дана Регина нѣнъ обичный ютреньій и вечерньій ходъ, кой іой є доста и времена и прилике къ опомени нѣногъ благодѣтелногъ избавителя давао, у варошь и изъ вароши кући опетъ предузела. А то є она и чинила, и текъ іой є то єдно іошт на жалость служило, што неће моћи цара, кой є съ ньомъ тако човеколюбиво поступіо, ако бы овай гди іошъ предъ очи нѣне изишао, познати, — почемъ є изгледъ нѣгове личности съ густомъ тамомъ покривенъ у спомену нѣномъ остао. „Шгета,“ мыслила є она у себи честће, „што я лице тога мужа, комъ самъ тако млого обвезана, у памети моіой сачувати, у души моіой упечатити нисамъ могла! Заиста, то бы ми врло мило было!“

У тымъ обичнымъ мыслима удубљена ишла є она и данасъ тымъ истымъ путемъ своимъ, кой се између горнѣ и долнѣ Кенигсегшове баште къ Гумпендорфу протезао, кући своіой. Єдинствено сама са собомъ забављаюћи се ніе ни примѣтила, да єданъ отмѣно обученъ човекъ, текъ неколико корацляи за ньомъ тымъ истымъ путемъ а другомъ стазомъ иде, одъ времена на време на ню погледа, и никако є изъ очію свои неиспушта. Текъ кадъ є странацъ брзо са стазе на стазу преко пута претрчао и поредъ нѣ се пашао, тргла є она погледъ свой и немало се ужаснула, кадъ є примѣтила, да се неочекивано приближаванѣ то нѣ тиче.

„Идете л’ вы свакій данъ у ово доба изъ вароши?“ рекао є странацъ съ доста течнымъ ако и не обичнымъ домаћимъ нѣмачкимъ єзыкомъ.

Упрепашћено спустила є Регина очи своє къ земльи, и движеніе нѣно показало є, да се є она на страну уклонути, и одъ приближаваня тога, сасвымъ непознатогъ іой господина, ослободити хтела. Али овай безъ свакогъ околишеня узме є за руку и стисне. „Немойте избегавати одъ мене,“ моляше є умилно „моя намера никако ніе да васъ што увредимъ. Вы ме непознаєте, — али свакояко є врло лако могуће, да я, ако вы то и незнате, због прошлогъ познанства право на то имамъ. Држител’ вы то за немогућно, Регина?“

Фелдмаршалъ Радецкій

ступіо є 1. Августа 1784. као кадетъ у оклопничку регементу графа Карамали Про 2. коя је у Ђенђешу у Маћарской стаяла, 3. Фебр. постане подпоручикъ а 11. Новем. 1787. буде поручикъ, те тако 1788 и 1789 буде у рату противу Турака. 9. Аргуста 1793 постане Радецкій ритмайсторъ; у години пакъ 1796. буде аћутантъ кодъ фелдцайгмайстора барона Белѣ, коя є 17. Марта приміо главну команду надъ армадомъ

у Италіи, где є онъ Наполеону као главномъ генералу француске армаде супротъ стаяо. 29 Мая 1796. постане Радецкій маіоромъ кодъ піонирскогъ кора. — У рату одъ г. 1789—1801. буде Радецкій на молбу генерала кавалѣріе барона Меласъ за подполковника именованъ, па се многоструко и славно ту одликує. Радецкій ту за награду добіе воєный Терезіе орденъ. И у битки кодъ Нови одликує се тако, — да се цару особито за награду препоручи. Исту славу заслужи и у побѣдоносной битки одъ 4. Новем. збогъ чега Радецкій полковникомъ постане. Война одъ 1805 даде му наново прилику да се одликує, где, кадъ 5. Сеп. у Немачку као полковникъ оклопника регементе Надвойводе Алберта премештенъ буде, и вечъ се у битки кодъ Хохенлинда 3. Дек. славно показао, од фелдмаршаллайтнан. Лихтенштайна као одличія особыто достоянъ назначенъ буде. — 1. Септ. 1805. постане генераломъ и као бригадиръ буде у армади у Италію премештенъ, пакъ кадъ Француска 3. Ок. 1805. наново ратъ обяви, то Радецкій са своіом бригадомъ авангарду левогъ крыла подъ Давидовићемъ сачини, па се са своіомъ форпошгомъ одъ Бека Чивите до Мазе разшири. 18. Окт. започне се битка, па премда кодъ Калдіери за Аустрію добро за рукомъ изиће, то се моралоше због догађая у Нѣмачкой повратити, те 20. Новем. Радецкій Марбурга обседне, са тымъ налогомъ да добро па генерала Мармонта мотри. Пошто се миръ у Пожуну подпише, доће Радецкій 1806. као бригадиръ у Бечъ и остане ту до 1809. Кадъ Аустрія опетъ мачъ противъ Француске изтргне, Радецкій буде потомъ армаде кору причисленъ, и учини као военачалникъ часъ као преднякъ часъ као заднякъ много боєва, и буде фелдмаршаллайтнантъ именованъ, био се у битки кодъ Ваграма и буде у сраженію кадъ се аустрійска войска стане враћати особито дѣятеланъ. Онъ садъ командирскій крстъ воєногъ М. Терезіе ордена добіе, па писмене сведочбе надвойводе Лудвика, ф.м.л. Шуфека и осамъ штабалны и другій официра потврђую „одличне услуге, лично юначство, воєну вештину, и неусыпный трудъ Радецкога, само да се честь и слава аустрійскогъ оружя повыси.“ Садъ постане Радецкій дѣйствителный дворскій воєный совѣтникъ и поглаварь генералквартирмайстер-штаба Бечу, па є у томъ званію преваже услуге учиніо при организаціи Армаде тако, да є она, кадъ су є ослободителни ратови 1813 — 1815 нуждно требовала, сасвимъ готова и препрaвна была. 14. Мая. 1813 буде Радецкійкао преднаведеный поглаварь кодъ осмотрителногъ кора у Немской поставленъ, те є тако у войны до 1815 био. После парижкогъ мира постане другій притяжатель пете хусарске регементе, пакъ кадъ се Наполеонъ изъ Елбе натраг врати, буде Радецкій опетъ поглаварь генералштаба у армади и у той войны нова одличія задобыє. После тога буде као дивизіонеръ у Шопронъ премештенъ, где до 12. Дек. 1818 заостане; одъ туда отиде као дивизіонеръ у Будимъ, постане 1829 генераломъ кавалѣріе, а 1831 командуюћимъ генераломъ надъ войскомъ у ломбардійско-венеціянскомъ кралѣвству, где онъ немиръ францускомъ Юлія побуномъ одъ г. 1830 произведенъ снажно одклони. У годины 1836 постане Радецкій фелдмаршаломъ. Велике є славе и велике чести тай юнакъ досадъ достао; но іошгъ га већа очекиваше, француска революція одъ 1848 узнемири и Бечъ, пакъ одтуда буктиня

Фелдмаршалъ Радецкій.

немира продре до ломбардійско-венеціянскогъ кралѣвства. Милана се подигне напре, па за њомъ Кремона, Бресчія, а кадъ се напослѣдакъ дигне непріятельски и Піемонтъ, буде Редецкій, коме сви довози изостану, принуђенъ, да се међутымъ натрагъ повуче. Најпре се ударе кодъ Гојта, па онда слѣдоваше много сяйны и важны боєва. Радецкій почне 27 Мая ударати, пође одъ Мантуе, пређе преко Минчіа, и заузме лінію одъ Куртатане. Пешчіера и высине одъ Риволи падну непрітелю у руке, кои намери и на Верону, главну аустріиску обране точку ударити. Садъ заповеди Радецкій да се высине одъ Соне и Сомакампанѣ на юришъ узму, и высине одъ Кустоце обседну, па за тымъ 25 Юлія удари на непріятеля кодъ Кустоце, те тако Милана опетъ у руке Радецкове падне, у кою 6 Августа торжествено уђе. Привременый са кралѣмъ одъ Сардиніе 9 Авг. учињеный миръ оконча се вечъ у Марту 1849 пакъ се бой опетъ наново започне. — Опетъ Радецкій надбіе непріятеля, 21 Марта кодъ Вигевано, 22 Марта кодъ Ментоне и 23 Марта кодъ Наваре. — То непріятеля застраши, и већъ 26 Марта буде съ новымъ Сардинскимъ кралѣмъ Викторомъ Емануиломъ, привременый миръ заключенъ, комъ на скоро и коначный постояный миръ слѣдоваше. Одъ тога доба држи старый юнакъ као главный гувернеръ и воєный заповедатель у горньой Италіи тврдо узде у руцы.

Исторично.

Занимљиво ће быти за читателя нашегъ листа да дозна, тко є управо варошь ону, коя на обали дунавской у долнѣмъ Срему тако лепо лежи, и коя се славногъ имена у повѣстници удостоила, Карловце, основао. Валентинъ Кенигъ, кой є сачиніо и 1727. године у Липиску печатао књигу єдну у смотреню познаваня фамилія и племена, и после њега Ладиславъ Сеченьи, некадашньій епископъ сремскій и сачинитель књиге о Срему, коя є на латинскомъ єзыку написана и коя є данасъ већъ врло редка, даю о овоме обясненя, коя ми овде у изводу саобштавамо, као: Лудвигъ, владатель Дурацца, оставіо є иза себе два сына, Карла, названогъ Малый, коме є кралѣвство Неапольско припало, и Іоанна, кой є одъ свога уяка, мађарскогъ краля Лудвига, за бана Хрватске и Далмаціе поставлѣнъ быо.

Овай банъ Іоаннъ, кога повѣстница „Іоанномъ Хорватусомъ“ назива, прибере садъ за брата свога Карла Малогъ партаю у земльи, коя овога после смрти Лудвига Мађарскогъ, противъ кћери и наслѣднице истога, кральице Маріе, и противъ нѣногъ супруга, краля Сигисмунда, на мађарскій престолъ позове. На то Карлъ Малый остави своє кралѣвство Неаполско и дође у Мађарску, гди се године 1376. крунише. Али влада нѣгова не бы дугогъ века, єръ онъ наскоро затимъ одъ Блазіуса Форгача у будимскомъ кралѣвскомъ двору убіенъ буде.

Банъ Іоаннъ, кой є насилну смрть брата свога упливу кральице Маріе и нѣне матере Елисабете, коя є као старія кральица на влади кћери своє участвовала, приписивао, намисли садъ осветити се, и тако приликомъ ономъ, кадъ су кральице ове крозъ Славонію путовале, у предѣлу између данашнѣгъ Ђаковара и Горяна зароби ій. Палатинъ Гара и Блазіусъ Форгачъ, убица Карловъ, кои су кральице на томъ путу пратили, падну тада подъ ударцима бановы людій, саме кральице пакъ буду неко време у затвору држане, и поздніе кральица Марія — будући є старія кральица Елисабета међутымъ преминула была — добіе опетъ слободу, почемъ се є торжествено заклела была, да никада неће ићи на то, да се за претрплѣну неправичность освети.

При свемъ томъ задана ова речь ніе одржана была, и банъ Іоаннъ буде одъ маріиногъ супруга, краля Сигисмунда, тако яко стѣснѣнъ, да є напоследку ратницыма овога у руке пао. Смрть є банова заиста посве ужасна была. Онъ є у Печуу погублѣнъ.

Несрећный банъ Іоаннъ оставіо є иза себе єдница сына по имену Карла. Надъ овымъ, кой є местозаступникъ некада надъ Мађарскомъ владавшегъ дома Анжу-а быо, краль Сигисмундъ утолико заглади произведену ону надъ отцемъ нѣговымъ ужасну освету, што му є после смрти супруге своє Маріе савршено благонаклонѣнъ быо, и што му є за изредне ратне услуге, коє му є Карлъ учиніо, благодарно признавалнѣ своє указао. Онъ га обдари са знатнымъ добрама у Хрватской, Славоніи и Срему, и тай Карлъ постане садъ основатель места, каошто лѣтописъ каже, између Черевића и Београда, коє по тадашнѣмъ обычаю добіе латинско наименованіе, и назове се по имену основателя свога „Caroli vicus,“ Карлово место, Карловцы.

Основаніе ово пада у време одъ године 1395—1400, а населѣници су были са хрватски и славонски добара Карловы, кои су се тада одъ пришелаца изъ Србіе знатно умножили, и тако постояне Карловце населили. Карлъ, кой се одсада и господаръ „Карловаца“ називаше, оставіо є за собомъ два сына, т. є. Іоанна и Христофора. Старіи, Іоаннъ притяжавао є у Хрватской нарочито градове и мѣста: Удвину, Крбаву, Лику, Медведградъ, и природны наслѣдници нѣговы допиру до самогъ времена мађарскогъ краля а после бывшегъ нѣмачкогъ цара Фердинанда I., подъ конмъ су и съ чіимъ су дозволенѣмъ затымъ, због оскудице у мушкимъ наслѣдницима, предречена господарства та, урачуняваюћи у ньи и Карловце, на сестриће: Іоанна и Николу Зриньи прешла. Христофоръ, млађій сынъ Карла, основателя Карловаца, напротивъ тога задобіо є быо себи помоћу ратне среће постояно пребивалиште у Нѣмачкой, и онъ постане тамо основатель грофовске „Карловачке“ породице, одъ коє, ако смо мы точно извештени, и данасъ іоштъ побочна єдна линія имено у саксонскимъ земльама постои.

Повраћаюћи се на наше Карловце напоследку примѣчавамо, да є ово тврдо место после паденія Београда (1521. г.) подъ господарство турско пало. После заключеногъ мира (1699. год.) прими исто кралѣвска комора, а доцніе га при устроєню воєно-пограничногъ заведенія царскомъ придворно-воєномъ совету опетъ уступи.

Градъ стары Карловаца быо є у осталомъ на истомъ месту, гди се данашньимъ даномъ православна саборна и римска црква са граничѣнимъ зданіяма блистаю, и развалине су се старе тврдинѣ іоштъ до 1737 године на означеномъ месту гдигди примѣтити могле.

Смѣспце.

(Редакъ састанакъ.) Кадъ є бывшій краль Шпанскій, Іозефъ Бонапарта, у дворцу Прангисъ у Швайцерской обитавао, дигне се єдномъ самъ, да се по лепой шуми, коя є дворацъ тай окружавала, прошета, и у томе сукобисе са странцемъ єднымъ, кой є путъ помео быо, и кой га учтиво замоли, да га на найближій путъ, кои у Ніонъ води, упути. Съ великомъ услужносћу понуди се Іозефъ странцу томе, да га самъ собомъ на правый путъ изведе, и тако се мало по мало

отвори између њи занимљивъ разговоръ, у комъ странацъ, премда врло предосторожно и чинећи се невештъ, оштаръ умъ, велико изображеніе, и уобште мужа єдногъ позна, кой є много видіо, и много изкусіо. На краю шуме, одкудъ се Ніонъ предъ собомъ види, благодари странацъ Іозефу учтиво, и зажели знати име онога, кой га є тако услужно изъ забуне извео. Запытаный одговори: „Я се зовемъ Іозефъ; я самъ бывшій краль Шпаньскій. Почитуємъ за срећу, да самъ єдномъ тако отмѣномъ мужу малу услугу указати могао, и радо се ползуємъ са слободомъ, да смемъ за име онога запытати, коме я за тако пріятно проведена по сата благодарити имамъ?“ — „Я се“ одговори странацъ, „зовемъ Густавъ: я самъ бывшій краль Шведскій.“ — Тако су стаяла садъ єдно спроћу другогъ два величества, законо изъ Штокхолма и незаконо изъ Мадрида. Они су обоица брзо и изненадно престолъ и скиптаръ изгубили, єданъ због рата, другій због мира. Єдногъ є обновленѣ начела законости прогонило, другомъ призиванѣ истогъ начела у помоћь ниє круну повратило.

(Малый романъ на форпошти.) Предъ Севастополомъ догодило се ноћу одъ 7. на 8. Марта п. г. слѣдующе: Тирелѣри, карабинѣри одъ пешачке регементе Оуглићъ стаяху као форпошта према средоточной бастіи савезника. Време є было ладно и магловито, кадкадъ є хуяла бура, те є снегъ мешовито съ тучомъ шибао редове войника; кои су за слабомъ заседомъ ћутећи стаяли. Ту є страоту кадкадъ прекидала пуцнява. Изненада зачуе се вика, страшна, грозна вика. Войницыма на найужасніе навикнутымъ продирао є тай яукъ до костію. Командующій офицыръ изиће наполѣ, па одма кривца маћу, и одведу га зато, што є противъ запта воєногъ погрешіо, у апсъ. Збуњено лице войника и нѣгово трзанѣ упадне официру у очи. То є было познатъ неустрашимъ юнакъ, па ніе мого то нѣгово станѣ изтолковати. Запыта га садъ шта му є? Войникъ се затезао. Напоследакъ проговори: Пре неколико месецы него што у регементу дође венча се съ єдномъ младомъ, лепомъ девойкомъ, кою є већъ одавна нѣжно любіо. Кадъ га є ратъ изъ нѣногъ наручія отргао, рекне му єцаюћи [illegible], данъ онай у комъ ты животъ изгубишъ, биће и мой послѣданъ данъ. На то су променули крстове, коє свакій Руссь при крштеню добые, и довека верно чува, те се тако њине тугующе душе као некомъ симпатичкомъ свезомъ сдруже. „Тай крстъ“ продужи войникъ, „капетане, овай часъ самъ изгубіо; а то є знакъ, да є она мртва, пакъ да ћу и я садъ умрети морати.“ Текъ што последню речь изговори, а зрно зазвижди — и войникъ погине.

(Женскій предсѣдатель.) Предсѣдателя петропольске академіе умршегъ графа Уварова, замењује по свой приліцы, госпоћа єдна, и то великокнягиня Єлена, коя се више томе нада него други кои то званіе траже: Поравъ министеръ явне просвѣте, и баронъ М. Корфъ. Великокнягиня Марія већъ є предсѣдательица красне знаности. Іошъ преће, подъ Катариномъ II. заузела є была предсѣдателства столицу позната: княгиня Дашковъ.

(Млоги ордени.) Покойный князъ Паскіевићъ ніе имао манѣ одъ 27 ордена и другій почестны знакова.

(Црнъ зецъ.) Некій шумаръ у Николсбургу у Моравіи, явля своима садрузима, као особито появленѣ природе, да є у Декемвру п. г. у айки зецъ сасвимъ црнъ убіенъ. На леђи є имао вуну астрагану подобну, а кадъ се на светлость изнесе то се као сребро блистало. Измереңъ было є 11 фунтій тежакъ.

(Нѣжность.) О некой невесты преповеда се примеръ особите нѣжности. У нѣкой малой енглезкой вароши начини кнезъ младожења, кадъ му се протоколъ донесе да се упише, место имена подписа, крстъ. То и невеста учини. Нѣна другарица іой пришапће на уво, „та ты знашъ писати.“ „Ћути,“ одговори нѣжно чувствующа, „заръ да я могъ младоженю осрамотимъ? Одъ сутра ћу га одма учити да пише.“ —

(Редка старость.) Мукалибъ будала у Султановомъ двору, умро є кадъ є навршіо 120 година и 7 месецы. Онъ є до послѣднѣгъ часа было сасвимъ при свести и разуму. „Цариградскій дневникъ“ наводи да у Цариграду и околины такође и више людій кои имаю преко сто година, па коє никаква болесть, коя є обычно са старости скопчана, не мори.

(Анекдота изъ живота цара Николе.) Царъ Никола проће єдне зимне ноћи поредъ неке стражаре у престолномъ граду и стане кодъ прозора да види шта се унутра ради. Офицыръ, кои є онда службу одправляо, седіо є кодъ столца и мирно спавао, но быяше сасвимъ службено обученъ, имаћаше калпакъ на главы и саблю на страны. Царъ даде стражи знакъ да га унутра пусти, и види на столцу, за коимъ є чиновникъ тай седіо, написаный листь, на комъ ово стаяше: „Моє издаванѣ и приманѣ: треба ми: за обиталиште, раану, огреву и т. д. 2000 рубаля; за одећу и увеселеніе 2500 руб. дугъ 3000 руб. пензію моє матере 500 руб. скупа 8000 а имамъ одъ плате и другогъ дохода 4000 руб. остаю дакле іошъ 4000 руб. пакъ є ту дописао: „А ко ће то платити?“ съ томъ примѣтбомъ заключи рачунъ, и тако по свой прилицы незнаюћи одъ куда да плати, држећи іошъ перо у руцы заспи тай офицыръ. Царъ дође ближе, и кадъ у нѣму єдногъ одъ найбольи официра своє гарде позна, то му лагано узме перо изъ руке, и подъ онымъ пытанѣмъ подпише своє име: Никола, пакъ се садъ нехотевши официра пробудити и стражи се показати, уклони. Може се мыслити, како се офицыръ зачуди, кадъ види одговоръ на нѣгово питанѣ, и име онога кои є одговоріо, и кадъ одъ страже разбере, кога є посѣтіо. Другій данъ рано донесе му Палате-ордонанцъ 4000 руб. и писманце царево на нѣга, овогъ садржая: да одсадъ време и место болѣ за спаванѣ избере, па да као и досадъ продужи своме цару верно служити, и за свою майку бринути се.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. И кодъ насъ є вѣсть о смрти стихотворца І. С. Поповића найвеће саучествованѣ узбудила, єръ є покойникъ и за живота свога удостоєнъ было оногъ заслуженогъ признавања, комъ врло редко савременость допусти, да великимъ мужевима у талъ падне. Дѣла І. С. Поповића сачињяваю епоху у повѣстници књижества србскогъ, у комъ ће она увекъ као єдна одъ найвећи украшенія блистати. — Подунавка ће у єдномъ одъ први броєва свои образъ преминувшегъ заєдно са животописомъ, кой ће изъ уваженогъ пера изићи, изложити.

— Овы смо дана имали прилику опетъ више бѣдны оны лица у нашой вароши видити, коя су запста у найвећемъ степену кадра саучасвованѣ у човека улити. То су они сироти люди одъ рватске суве границе, коє є нужда и неволя изъ долина њіовы изгонила, да у благословеномъ предѣлу препитанія себи потраже.

Београдъ, 9. Марта. Опетъ имамо явити промену у нашемъ лицеуму. Г. Вельковићъ ступіо є на катедру професорску, и држао є томъ приликомъ краснорѣчиво слово. Онъ є заступіо г. Райка Лешянина, бывшегъ ректора лицейскогъ у предаваню међународногъ и криминалногъ права.

— Ови дана изишла є II. свезка превода г. М. Ђ. Ђелешевића изъ печатнѣ, подъ насловомъ „Црвена албина.“ У

дѣлу сачинитель истога Чайковскій врло лепо карактеризира польску аристокрацію, но у преводу самомъ има доста германизма. Кадъ бы се наши преводчицы угледали на преводе Л. Зубана, онда бы видили како треба преводити.

— Пре некогъ времена догодіо се у нашой вароши на Дорћолу єданъ особитый случай у єдной турской кући. Притяжатель є исте куће сакація, па као и други Турцы уєдно и топція у граду, кои после трудне радње даю, мора іошъ и ноћу у градъ ићи, да одправля воєну дужность кадъ є на нѣга редъ. Єданъ официръ турскій кадгодъ є опазіо, да сакація одправля дужность свою у граду, употребляваo є то на свою користь и посѣћаваo є у време одсутства мужевлѣвогъ забранѣну светиню турску, харемъ, и у нѣму обитаваюћу каду сакаційну. Кадъ є то дознао увређеный мужъ, онъ є саобштіо стварь своме предпоставлѣномъ официру, и моліо га да му дозволи єдне ноћи кући ићи, да опере увређену честь. На самоме прагу свога харема сукобіо се онъ са ноћнимъ посѣтителѣмъ истога, уватіо га и одрезао му уво. Сутраданъ долазила є изъ града коммисія, и нашла є уво официрово на ономе месту, на комъ га є сакація прошасте ноћи одрезао. Миралай послао є официра у Видинъ, гди може приповедати, како є изгубіо уво у рату, — и найпосле іошъ и тражити, да му се орденъ даде.

— После велике зиме и снега, кой є насъ съ Мартомъ заєдно посѣтіо, уживалисмо ово 3—4 последня сасвимъ летня дана, а ноћи опетъ зимске. (ж.)

Домаће и стране повести.

— Изъ Париза являю, да є француска царица 4. т. м. срећно сына родила. На инвалидской палати избачени су 101 топъ, да Паризљяма важанъ овай догађай обяве. Дете ће добыти име Наполеонъ, а кумови ћеду быти Папа и Кральица Шведска. — Наполеонъ IV. рођенъ є 4. Марта, дакле на четыръ дана пре 8. (20.) Марта, у кой є данъ краль Римскій, позднѣе херцогъ Райхштадтскій, у повѣстници Наполеонъ II. светъ угледао. Мартъ є месецъ и у другомъ призрѣнію за царство Француско знаменитъ. Првогъ є Марта 1815 Наполеонъ I., враћаюћи ће са заточенія свога изъ острова Елбе на француску землю корачіо, и 20. є истогъ месеца држао торжественъ улазакъ свой у Паризъ, гди се у одъ бурбонца Людвига XVIII. у брзини оставлѣне Тилѣріе уселіо. За мало є дакле промашено, те ниє случай донео, да данъ рођеня Наполеона II. и данъ рођеня Наполеона IV. буде.

— Бечке новине преповедаю, да є некій простакъ недалеко одъ Кремса свою срећу у лутріи покушати хтео, те зато три нумере изабрао, и пошто му се слутило, даће га ту срећа послужити; то удвои новацъ кои є на срећу метао. Онъ преда нумере са удвоєнимъ новцемъ на пошту, те да се то благовремено на место опредѣленія пошлѣ. Нѣгове се три нумере извуку. Простакъ буде у найсрећнѣмъ разположаю, кои се пакъ наскоро у найвећу скробъ преобрне. Пакетъ случайно на пошти заостане, и недоспе на место опредѣленія. У очаянію своме обрати се тай несрећникъ на адвоката др. Флорентина, кои му прошеніе на нѣгово величество састави и све основе за просителя изложи. Нѣгово Величество по урођеной срца доброты наймилостивіе рѣши, да се томъ простаку добыть на лутріи тако исплати, као да є удвоєный новацъ на извучене нумере доста метутъ и стигао быо.—

— У г. 1855. сковано є у свима ковницама Аустрійскимъ 29 миліона у злату и 4 ½ миліона у сребру. —

— У некомъ селу недалеко одъ Будвайса сакріе некій землѣдѣлацъ 2100 ф. у банкнотама тако, да за то нѣгова драга супруга ништа неможе знати. Кадъ онъ после дугогъ времена своє благо потражи, паће банкноте одъ мышева тако изгрижене, да ій ни нашто выше употребити неможе. Сирома буде садъ неутѣшенъ, и жао му бяше, што є своє благо одъ другогъ свогъ блага затаяо. —

— У Берлину буде неодавно нека одъ 80 година бака, кадъ є просила, ухваћена и на стражу доведена. Овде скине маску, съ крпама одевена и сабранимъ лицемъ старица одъ 80 година, и поста єдва 18-лѣтна и лепа девойка. —

— Покойный князъ Паскіевићъ учиніо є са своимъ иманѣмъ, коє 70 миліона польск. форинти износи следующу наредбу: Сыну, князу Теодору, оставіо є 30 миліона, по већой части у добрама, а двема кћерима княгиньи Волконской и княгиньи Лабановъ Ростовской свакой по 20 миліона. Удовицы княгиньи ніє у тестаменту ништа оставіо, што она осимъ свога собственогъ имања, и пензію годишнюю 30000 среб. рубаля као удовица изъ царске кассе ужива.

— У Турской су се періодични листови, о коима се пре неколико година скоро ништа ніе знало — врло умножили. У Цариграду излазе садъ 12 новина и 4 прегледа и то 5 на турскомъ єзыку, 2 на француском, 1 на грчкомъ, 2 на єрменскомъ, 1 на бугарскомъ, и 1 на шпанско-еврейскомъ єзыку. И арапске ће новине скоро изићи. Одъ прегледа су 3 са єрменскимъ и 1 са еврейскимъ писменима штампани.

Трговина.

Пешта 6. (18.) Марта. (Цена ране.) Пшеница: съ 4 ф. 36 кр. — 5 ф. 48 кр.; наполица: 2 ф. 40 кр. — 3 фор. 10 кр.; єчамъ: 1 ф. 36 кр. — 2 фор.; зобь: 1 ф. 4 кр. — 1 фор. 10 кр.; кукурузъ (ланьскій) 2 фор 6 кр. — 2 ф. 20 кр.; (новый) 2 фор. — 2 фор. 2 кр. аустр. мер.

Одъ 2. Марта до данасъ прошле су поредъ Земуна следующе лађе:

Изъ Сиска за Панчево лађа Илиє Милосављевића са 120 фатій дрва натоварена.

Изъ Куде за Сисакъ лађа браће Ледерера са 403 мер. пшенице 119 мер. напол., и 8289 мер. кукуруза натоварена.

Изъ Бечеја за Сисакъ лађа Петра Арешића натоварена са 150 м. пшен., 2000 мер. ситне прое, 1500 мер. єчма, и 6000 мер. зоби.

Изъ Сиска за Сегединъ лађа Морица Кона са 100 фатій дрва.

Изъ Бечкерека за Сисакъ лађа Гавре Пушака са 2100 мер. наполице; и 1900 мер. кукуруза натоварена.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1846.

Х. Сеунигъ.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

У Земуну 17. Марта 1856.

Брой 3.

Овай листъ издази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецй 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрїи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Вадожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

6.

Рустемъ є био човекъ, коґ є споляшньость неко особито ал' ипакъ пріятно упечатленѣ на свакога учинило. У вѣку, кои више одъ 30 година ніє био, притомъ, добро порастао, танакъ и високъ као боръ, двизао є се итро и слободно, као човекъ кои своє достоинство осећа, и кои є богато искуство себи прибавіо. Витке и врло движиме биле су части нѣговогъ тѣла, и нѣгова, млогимъ упражненѣмъ добивена челична снага, коя є свако нѣгово движеніе пратила, подизала є іоштъ више красоту тѣла нѣговогъ, и лице нѣгово, и ако є одъ сунчане жеге понешто поцрнило было, ипакъ є врло примамльиво изгледало; а очи су му биле црнкасте, коє су, кадъ на што промотраваюћи управлѣне быяху, оштаръ погледъ бацале. У томе юначкоме, безъ мане створеномъ тѣлу обитавала є лепа, крепка, мушка душа, кою никаква несрећа поразити ніе могла.

У красно и богато изкићеномъ оделу, коє є Рустемъ по турскоме вкусу и обичаю посве озбилно, и съ некимъ поносомъ носіо, изгледао є онъ, кадъ є на хитроногомъ коню яшіо, као храбрый сынъ арапске пустинѣ, за кога веле, да є подобанъ орлу, кои у кругу тамо амо леће, и увекъ се дрзновено, будући за плѣномъ хлебди, съ места креће.

Рустему се тако допало кодъ гостолюбивогъ господара замка, да є сасвимъ безбрижно живіо, нестараюћи се нимало за доидуће дане. Онъ уживаше сасвимъ слободно, весело тренутке благонаклоности.

„Рустеме,“ рекне му єдномъ господаръ замка, „имамъ єдну молбу да ти предложимъ.“

„Какву то, Господару?“

„Човекъ єданъ твога реда млого коєшта у своме веку преживи. Приповеди намъ дакле, мени и моима, почемъ смо ево садъ башъ у миломъ скупу сви овако заєдно, шта ти се у животу твоме добра и зла догодило.“

„Зашто не, Господару? Ты оћешъ приключенія живота мога да знашъ, добро, и премда су она одъ мале важности, ипакъ зато ево ій.“

Рустемъ дакле започне:

„Ако се я и зовемъ Рустемъ, и по имену за Турчина се сматрамъ, то самъ я ипакъ Србинъ родомъ, сынъ кнеза Раде Яблановића, о коґ слави старіи войницы знаду пр поведати.

Има садъ осамнаесть година одъ како су Турцы на Смедерево напали были. Мой є отацъ био онда єданъ одъ оны, кои су Смедеревцыма на помоћь притекли. Я, дванаестогод шньій дечакъ, слѣдовао самъ нѣгову, и поредъ нѣга самъ учіо оружіемъ владати и борити се.

Предъ Смедеревомъ отацъ ми погине. Сабля яньичарева, коя могъ отца смртно рани, мене поштеди, и тако будемъ я са многомъ децомъ, кои су за своимъ отцевима у битку пошли, као добаръ плѣнъ узетъ, и у Цариградъ посланъ.

Овде ми укаже ага яньичара свою наклоность, и я му се тако допаднемъ, да ме къ себи узме и у воє-

Што нисмо могли ликъ у овай листъ ставити, зато ће у идћуемъ листу быти два лика.

ној ме вѣштини почне основно обучавати. Наскоро будемъ добаръ ѧшачъ, и накратко, валѧнъ борацъ.

Ага пакъ, онай мой заштититель, съ тымъ се задовольи, што ми име „Рустемъ“ даде, и затымъ ми препоручи и управо ми наложи, да добро пазимъ на правила Ислама, безъ да є далѣ о моіой вѣри питао и бринуо се. То учини, те я у срцу момъ, вѣри мои отаца вѣранъ останемъ.

Поредъ аге, кои є честитъ юнакъ био, боріо самъ се потомъ у Перзіи и Арменіи, у Сиріи и Египту, а кадъ ми є было двадесетъ и шестъ година, био самъ већъ воѣа одъ сто момака, к з б а ш а.

Мой благодѣтель све є чиніо, да мене, на предузетой моіой стази, што више узвиси. Кадъ ал' се догоди, да се множина яньичара, кои су хтели већу плату имати, а ага се томе противіо, побуне на нѣга. У слѣдству чега дође до крвавогъ сраженія, при комъ мой благодѣтель погине, а я брзо побѣгши избавимъ се одъ исте судбине.

По овомъ догађаю, лутао самъ я преобученъ по турской држави, докъ ми напослѣдку неизпадне за рукомъ, да у мою стару домовину непознатъ доспѣмъ.

Єдина и неодолима жеља за отечествомъ, была є, коіой самъ слѣдовао. Ал' како самъ тужанъ и жалостанъ био, кадъ оно место, у комъ самъ на свѣтъ овай дошао, нађемъ опустошено, сасвимъ оплячкано и попалѣно.

Притяжанія мое породице, єданъ є Турчинъ, Порбегомъ звали су га люди, къ себи привукао; као просякъ у момъ собственомъ отечеству, и незнаюћи, кудъ да се окренемъ, одао самъ и лутао коекуда, и тако ме єдномъ доведе случай у єдну колибу у средъ шуме. Старацъ є єданъ у истой сѣдіо и полако певао є тужну неку песму, кадъ я унутра ступимъ.

Нашъ є поздравъ био кратакъ, и одма после неколико рѣчи познамъ я у томъ сѣдомъ певачу човека, когъ самъ я као и могъ отца любіо и почитовао, єръ то є было мой кумъ. Радость при нашемъ познаню была є велика, да вамъ є немогу ни описати.

Мой кумъ, Велько Момчиловићъ, некадъ бывши валянъ войникъ и борацъ, приповѣди ми, како є у оно време, кадъ є Турчинъ землю плячкао, онъ на смрти лежао, одъ тешки рана, кое є у борбама добіо, и да є то было узрокъ, те є у Србіи остао. Пошто є оздравіо, Турцы му нѣгове землѣ, подъ условіемъ тымъ оставе, да іймъ на исте арачъ плаћа, ал' по краткомъ времену буде му, подъ разнимъ изговорима, єдно по єдно парче землѣ одузето, тако, да є онъ, да бы само свое остало иманѣ а и животъ избавіо, принуђенъ было, у шуму побѣћи, и ту до садъ усамлѣно живи, молећи Бога, да нѣму и целомъ србскомъ народу милостивъ буде.

Судбина могъ кума дубоко ме трене, и тако заключимъ, да кодъ нѣга останемъ, и у овой га обштой нужди, коя є на Србе пала, подпомажемъ. Кумъ ме са радошћу прими, и наскоро се наће прилика те му одъ ползе будемъ.

На момъ маломъ путованю, кое самъ тамо амо по предѣлу околномъ чиніо, наскоро я познамъ више валяны момака, кои ми се вѣрно здруже и закуну се слушати ме. Єъ помоћу ти' другова, кои се брой наскоро преко педесетъ умножи, обкопамо мы обыталишта, коя смо были по шуми око колибе мога кума, начинили, да тако будемо одъ турски нападаня заклонѣни и осигурани.

У шумску ту тврдиню, ако наша обыталишта тако назвати смемъ, было є врло тешко ући, а Турцыма у Србіи была є непозната.

Притяжанѣ нѣно учини, да самъ могао малый ратъ са Турцыма одма почети, и са побѣдомъ га, съ наше стране, водити.

Као Рустемъ почнемъ се разглашавати, по одѣлу, по обичаю и говору, сви они, кои ме нису познавали, држали су ме за Турчина, и наскоро ми, чрезъ поєдина смѣла нападаня, коя самъ на поєдина добра богатіи Турака чиніо, чрезъ нападаня, на паше и везире, кои су крозъ державу путовали, чрезъ храбра одбіяня яньичара, кои су на мене съ великомъ четомъ по шуми вребали, изиће за рукомъ те момъ имену славу придобіемъ, а у исто време народъ турскій, са страомъ и ужасомъ испунимъ.

Свагда самъ тако срећанъ био, да одъ Турака богатъ плѣнъ задобіемъ, кои самъ потомъ у нашой шумской тврдиньи на сигурно место оставляо, єръ є моя намѣра была, да найпре блага нагомиламъ, па онда великій и правый ратъ поведемъ, и да тымъ начиномъ народъ србскій одъ тешкогъ турскогъ ярма избавимъ.

Но провидѣніе є небесно међутимъ другчіе заключило было. У Балабан-паши, ономъ бесномъ србскомъ крвопіи, пошто самъ са многима многе борбе издржао, нађемъ озбильногъ противника. Онъ є цену одъ три хиляде дуката, кою є суму морао србскій бѣдный народъ набавити, на мою главу метнуо. Тымъ принуђенъ изъ Србіе у Босну, а одтудъ због несигурности мое, у Сремъ бежати, побегнемъ овамо на твою область, но боећи се и одъ тебе, почемъ самъ познао да си ме ты држао за турскогъ айдука, морао самъ опетъ натрагъ у Босну бежати. Шта се онде догоди, како ми добра моя срећа, могъ найвећегъ непріятеля у руке доведе, и како тай Балабан-паша одъ мое руке погине, ніе ти нуждно приповѣдити, почемъ си и самъ онде био.“

„И тако,“ заврши Рустемъ свое приповѣданѣ, „я самъ ролу малогъ четовоће досадъ добро изиграо. Овде у овомъ гостолюбивомъ дому допада ми се исто онако као и у дому отца мога. Любовь и домаћу тишину и покой, по дугомъ лутаню, нашо самъ опетъ овде. Да Богъ да, да ме моя слутня непревари, већъ да іоштъ весели дана доживимъ!“

Рустемъ изговори те последнѣ речи видимо тронутъ у внутреньости своіой. Затимъ ућути, а изподъ нѣговы велики трепавица важанъ погледъ излети, и на Єлену, лепу ћерку домаћинову, коя є приповѣданѣ са найвећомъ позорльивошћу слушала, тихо се спусти. Лепа ова дѣвица, поруменивши спусти свою главу къ земльи, и изгуби се у неко замишлѣно санѣнѣ.

Рустемова є приповѣдка на присуствуюће велико упечатлѣнѣ учинила. Но ко да опише нѣгово удивлѣнѣ, кадъ Бранивой, управитель замка, са разширенимъ рукама къ нѣму потрчи, и са речима: „Добро ми дошо, сыне сестре мое Любице! ной

храбрый нећаче!“ узхићенъ га на груди своє притисне. „Єсть, ты си мой нећакъ, тебы є име Доброславъ, одъ пре іоштъ негъ што су те Турцы Рустемомъ назвали. Три си године старъ было, кадъ си твою майку, мою милу сестру Любу, изгубіо. Колико самъ я пута тебе, мало оно весело детенце, на момъ крилу држао и люлюшкао. Судбина є хтела, да я одма по смрти твоє матере подъ мађарску и польску заставу ступимъ, и да те више невидимъ. Садъ ми добро дошо, ты већъ одавна оплаканый сыне мой!“

Рустемъ є тако се пресрећанъ осећао, да у ономъ тренутку ништа више прѣговорити ніє могао осимъ те две, три рѣчи што є могао рећи: „Уяче, сладкій уяче!“

Присуствующи су сасвимъ делили ово пріятно чувство, коє є то сродника появленѣ произвело, и домаћинъ каже своима, да ће овай данъ међу найсрећніе и наймиліе дане живота своґъ причислити, єръ се радость съ истимъ даномъ у нѣговъ домъ усели, коя му лепшу будућность обећава.

7.

На неколико дана по томъ ступи Рустемъ прѣдъ Господара замка, и рекне му: „Господару, я самъ ти приповѣдіо, да самъ овы последньи година мени блага набавіо и нагомилао, коя іоштъ добро сачувана, у планинской оной тврдиньи у Србіи преко леже. Мой є уякъ задоволянъ, т. є. ако ты то дозволишъ, да я садъ преко одемъ и то сокровиште овамо пренесемъ. Шта велишъ ты на то?“

„Много се усуђуєшъ, Рустеме!“ одговори домаћинъ, „єръ ко зна, да међутимъ Турцы нису досадъ твою тврдиню пронашли, и сво благо већъ однели? Зато бы я реко, да найпре о томъ разпитамо, како се твоя та тврдиня налази, па онда можемо чинити оно што буде паметно. То є путъ, коимъ, као што знашъ, вѣштъ вођа треба да иде, кадъ што чинити намисли.“

„Я самъ Господару,“ одговори Рустемъ, „башъ садъ вѣсть добіо, да се моя тврдиньица іоштъ непрестано у добромъ стању налази. Вѣрный єданъ момакъ, коґъ є мой кумъ замномъ послао, срећно ме є овде у твомъ замку пронашао, и добре ми вѣсти донео. Ако дозволишъ, то ћу га извести преда те, па чуй самъ изъ нѣгови уста остало, о чему се ты сумняшъ.“

„Ты ми до душе нешто особито ново казуєшъ,“ одговори Владимировићъ. „Добро дакле, доведи овамо тогъ вѣстника, коґъ є самъ Богъ овамо упутіо. Почемъ онъ вѣсти доноси, коє су за све насъ важне, то ћу га у кругу моє породице да дочекамъ, коя ће га као и я радо примити.“

Недуго за тымъ, и Рустемъ доведе за руку єдногъ умилногъ плавоокогъ младића у салу, гди се домаћинъ са своима већъ задржавао.

„Ево вѣстника,“ проговори Рустемъ, „некъ онъ самъ говори.“

Младићъ спусти своє очи стидльиво къ земльи, лице му яко порумени, и ћутао є.

То ћутанѣ учини се домаћину чудновато. Съ оштримъ погледомъ мѣріо є онъ то страшльиво, управо іоштъ съ детиньимъ лицемъ, прѣдъ ньимъ стоєће момче, затимъ узвикне: „Тай вѣстникъ ніє момче, то є зацело дѣвица!“

„Тако є,“ одговори Рустемъ, „ово є могъ кума єдино дете, нѣгова кћи Драгиня. Мой дугій изостанакъ испуни старогъ Велька са страомъ за мене. Тада му дође та вѣсть, да самъ на Дрини зароблѣнъ, и у Сремъ одведенъ. Онда се мой кумъ дигне, узме одъ сокровишта нашегъ колико є годъ могао, и крене се са своіомъ кћерію на путъ, да мене изъ робства изкупи. Ено и нѣга прѣдъ замкомъ, гди на дозволенѣ чека, да као гостъ овамо доћи може, а међутимъ є послао напрѣдъ кћерь, да она мене, своґъ брата (єръ смо се као братъ и сестра пазили), напрѣдъ предуготови на састанакъ, и да преда те изиђе. И съ тимъ є, о Господару, та стварь разрѣшена, и нека овай милый вѣстникъ посведочи, єсамъ ли истину говоріо или не.“

„Тако є, Господару, као што є мой братъ рекао,“ проговори тихо Драгиня, коя се мало помало опетъ ослобођавала, и са слободнимъ погледомъ опетъ погледа на домаћина. И заиста є та девойчица лепа была, са лепо израженимъ лицемъ, коґъ є лепота на присуствующе задовольно упечатлѣнѣ учинила. Садъ ступи домаћица любезно къ ньой, и съ материньомъ є любави у чело полюби, Єлена є загрли и назове є сестромъ, Милошъ пакъ, синъ домаћиновъ, у тишини є услађавао погледъ на дражестима те невѣсте, и окренувши се Рустему, съ коимъ є већъ было братскій союзъ заключіо, рекне: „О како си срећанъ, да у Драги таку сестру имашъ. Можешъ се съ правомъ са ньомъ поносити.“ На коє му Рустемъ тихо одговори: „Благо ономъ юнаку, комъ се она некадъ као невѣста стидльиво приближи. Поредъ нѣ ће се онъ своимъ животу радовати.“

„Та я самъ већъ казао,“ проговори домаћинъ, „радость є се у нашъ домъ уселила. Ускорите дакле децо, и са свакомъ почесћу предусретните новогъ госта!“

Затимъ оде са Вранивоємъ наполѣ госту на сусретъ. Велько Момировићъ, тай старый войникъ буде любезно примљенъ.

8.

Старый є Велько, кадъ є своє шумско утврђено обиталиште оставіо, врло малу часть оногъ блага сасобомъ понео, коє є тамо нагомилано было, зато є нуждно било, да се и остало сво благо пренесе, да не бы у руке непріятеля пало, кои и онако свуда тумараю.

Рустемъ и Милошъ, домаћиновъ синъ, понуде се, да са 20 храбры момака, међу коима су се и она два стражара, Миленко и Милоє налазили, у Србію прећу, и сво благо овамо у замакъ пренесу. Владимировићъ іимъ напослѣдку дозволи, и ови се праћени благословомъ свои, упуте у свою стару постойбину.

Тврдиньица є она лежала у Мачвы, неколико миля одъ Саве, у внутреньости земље, удаљена. Наши путницы, неузнемирени никоимъ непріятелѣмъ, доспѣду срећно до опредѣлѣне цѣли. Рустемъ наће онай подземный сводъ у тврдиньицы, у комъ су товари благороднога метала, разны накити, и драго каменѣ лежали, неповређенъ. Брзо буду доведене мазге,

благомъ натоварене, и на єдномъ сплаву срећно у Сремъ пренешене. Кадъ то свршено буде, буду колибе у тврдиньици и палисаде истогъ запалѣне, и одма се высокій пламенъ къ небу дигне. Ватра учини своє дѣло, и Рустемъ са Милошемъ оставе последньи то место. Међутимъ є пламенитый стубъ тако высоко попео се био, да є се на неколико миля свудъ унаоколо примѣтіо. Кадъ дакле Милошъ и Рустемъ изъ шуме изиђу и обали се Саве приближе, виде предсобомъ єдну чету коньника, кои су ньима на супротъ трчали, и викали іймъ да стану. То су были єдно 12 добро наоружаны Турака, коє є онай пламенъ измамио, и овамо довео.

„Милоше, драгій брате, мы ћемо тешкогъ посла имати са тымъ Турцыма. Но почемъ смо наше момке напредъ послали, то намъ ништа друго неостає, већъ ти дванаесть Турака међусобомъ раздѣлимо, и свакій се одъ насъ са шесторицомъ боримо. Будимо садъ крепке волѣ, ако Богъ да и срећа юначка, то ћемо мы те Турке ямачно подъ мачъ кренути. Слободно дакле, па на ньи!“ Съ тымъ рѣчима ободе Рустемъ коня и извадивши саблю, потрчи на Турке. Милошъ то исто учини.

„Рустемъ самь я, Рустемъ побѣдитель Балабан-Паше, знайте то бабе єдне!“ повиче Рустемъ и одма се почне та неєднака борба.

„Ха! ты си Ђорбегу и ты Алаю, дивльи сыне Ђорбеговъ? Вы разбойницы могъ отеческогъ блага и наслѣдія, и вы ми дале єдномъ у руке падосте, коє самь тако дуго узалудъ тражіо? Падайте подъ ударима мача мога, смрть вама, вы бесни вуцы! Тако се Рустемъ свети разбойницыма и лоповима нѣговы добара!“ То су быле Рустемове опетъ речи, и као што є говоріо тако є и учиніо.

Чиняше се, као да є нека невидима сила, преєстествену снагу у тѣло наша два борца улила. Десетъ є Турака подъ силнимъ ньиовимъ ударцыма већъ пало было, остала двоица стану бѣжати, и тако наша два борца мегданъ одрже.

Узвикъ и радость одговори іимъ съ оне стране Саве, гди су ньиови момцы са натоваренимъ мазгама стаяли.

Рустемъ и Милошъ пруже єданъ другомъ братски руке, и почемъ іимъ є сплавъ, кои ій є преко превести хтѣо, врло полако пловіо, скоче обоица съ коньима у Саву, и препливаю исту за тилый часъ.

Заиста су єдно прекрасно юначко дѣло учинили, вредно и достойно народны пѣсама. Побѣдоносни оду дома, и у замку ньини старіи предусретну ій съ любезномъ добродошлицомъ.

Благо оно и драгоцѣности, коє су са собомъ донели, довольно є было, кадъ се у новацъ учини, да се войска одъ 5000 люди за годину дана у рату издржава.

9.

Зима є се на землю спустила была. Свудъ є миръ оружя владао. Наши су юнацы, уклонѣни одъ светскогъ метежа, уживали срећу тихогъ домаћегъ живота.

Рустемъ, кои се є са црквомъ опетъ совршено упознао, и турско одѣло оставіо, променіо є и име своє, и звао се као и пре Доброславъ, и ако га є народъ подъ именомъ „Рустемъ“ свуда ясно хваліо и славіо.

Лепе душе сєдинява моћна любавь. Доброславъ и Єлена изповѣде єднодругомъ, у срећномъ єдномъ тренутку, свою узаймну любавь.

Исто тако нѣжно изповѣди и Милошъ свою любавь къ Драгиньи, и ова му любка дѣвица са полюбцемъ исту любавъ врати.

Родительи су, са тихимъ задовольствомъ примѣтили ту, тако силно растећу наклоность младенаца, коя є се у срца ньиова све яче и яче смешћала, докъ іймъ любавь и говоръ не позайми, и они єдногласно незамоле родителѣ за благословъ. На коє іймъ ови и саизволе и даду благословъ.

Недуго затимъ заєче веселе сватовске пѣсме по пространимъ собама замка.

Юнацы су уживали срећу любави, и богату су награду добили за труде, у борбама противъ србскогъ непріятеля положенимъ.

Кадъ у години 1521-ой, дакле на 50 година после овогъ догађая, Београдъ падне, упути се єдно одѣленѣ Солиманове войске одъ 10,000 люди крозъ Србію къ Срему. Оно се стани предъ замкомъ Владимировића, и заиште, да се истый замакъ преда.

Међутимъ є судба хтѣла, да Доброславъ све своє любезне преживи, и као старацъ више одъ 80 годиња, у замку є живіо и овимъ управляо. Старый тай лавъ, у когъ жилама іоштъ є она мужествена, ватрена крвь текла, даде Турцыма, кои су предаю замка захтѣвали, тай краткій одговоръ: „Узмите га!“

Са великимъ огорченѣмъ почне садъ непріятель замакъ нападати. Доброславъ є се са своима, кои су му се заклели, до последнѣгъ се борити, пуни 14 дана, са особитомъ храброшћу држао. Текъ онда, пошто су непріятельски топови прве зидине замка страшно разорили, и обкопъ са тѣлесама турскимъ сасвимъ испунили, да є непріятель преко исты, као преко мостова самы прећи, и последньи ударъ на замакъ учинити могао — као да духъ тогъ старогъ юнака за неколико тренутка клоне. Но ти кратки тренутцы проћу, и рѣшителность и моћъ опетъ се поврате. „Децо!“ повиче Доброславъ гомилицы свои вѣрны момака, — кои є брой одъ 500 люди на 50 спао био — са дркћућимъ гласомъ: „Божя є воля да замакъ Владимировића данасъ падне, и непріятельска се застава на нѣговой кули развіє. Айдмо дакле, єданъ противъ 50, да се славно боримо, и последньи самртный ударъ да у бою добіємо и славно се скончамо. Децо, замномъ!“

Са ужасомъ посрне непріятель натрагъ, кадъ Доброславъ, мачъ у десницы, са своимъ людма изъ замка юриши, и као голіятъ почне међъ овимъ мравима ударце просипати. Но наскоро се множина на нѣга окрене, и онъ падне, прободенъ небройнимъ на нѣга управлѣнымъ саблями, а као и онъ падну и остали нѣгови вѣрни борцы.

Ови су, као што су се и заклели, борили се храбро до последнѣгъ.

Солиманова войска види предъ собомъ само гомилу развалина. Побѣда, тако скупо плаћена са кр-

влю турскомъ, мало іой є радости причинила. Она оде намргоћено, невесело и ћутећи одъ тогъ замка.

Поєдини подданицы Владимировићевогъ замка, кои су при приближаваню Турака у шуму побегли, мало се помало почну враћати, и по бойномъ полю тѣлеса убієны разгледати. Они ископаю гробове, у єданъ саране Доброслављево тѣло, а у остале тѣлеса осталы вѣрны, кои су око нѣга и у замку изгинули.

Много іошт столѣтія жалосно су се узвишавале развалине замка Владимировића као неми сведоцы бурне прошлости, докъ напослѣдку народъ, каменъ по каменъ одатле не одвуче, тако, да данасъ ни шта више одъ тогъ нема, осимъ єдне тамне приповѣдке, коя каже: „Путнике, овде є было некадъ замакъ Владимировића. Нѣговъ последньій юнакъ и обранитель, было є Доброславъ Ябановићъ, зетъ прећашнѣгъ господара замка, Янка Владимировића, и тогъ Доброслава звао є народъ увѣкъ, само „Рустемомъ страшнимъ,“ єрбо є онъ некадъ као Турчинъ преобученъ, по земльи са четомъ ишао и Турке гониo, и было є страшанъ юнакъ. Свою браћу, Србе, мужествено є одъ Турака браниo, за ньи є се бориo, и за ньи пао. И за своєгъ живота више є одъ три хиляде Турака убиo! Богъ да му душу прости!“

Исторично.

(Исторично описаніе Земуна.) Сремъ было є подъ Римлянима єдна одъ найотличніи и найважніи позиція, у царству ньіовомъ. Дунавъ и нѣгове споредне рѣке были су іоштъ у оно време, кадъ є римска влада на найвышой точки снаге своє стаяла, постояни сведоцы непрекидны оны и крававы боєва съ варварима. Исполинска браништа была су противу нєсты подигнута, и іоштъ насъ съ удивленѣмъ испуняваю остатцы млогочислены развалина оногъ пропадшегъ, негда са светомъ завладавшегъ народа.

Римляни су при своимъ завладѣніяма слѣдовали и течаю овы рѣка, коє се провлаче крозъ отечество наше, и донели су, у спроводу господарства своєга, прве клице просвете и изображенія у предѣле ове. Наскоро су были вароши назидане, храмови су се узвышавали, и пробитачна положенія добыла су за одбрану крозъ дѣятелность ньіову обкопе и тврдиньице. Моћный Сирміумъ — данашня Митровица — произиће и распространи надалеко сяйность и славу римскогъ имена. Одъ средоточія овогъ римске владе у южной Панонiи, было су све важніе точке на Дунаву и Сави утврђене, или за населенѣ изабране. Тако су произишли у околини нашой Кукціумъ Илокъ, Акуминкумъ Петроварадинъ, Мурза Осекъ, и млога друга места, коя су имена и повѣстнице пропале, али о коя некадашнѣмъ суштествованю заоставши остатцы и ископане римске стародревности неопровргаєма намъ доказателства даю. Тако жителы скромны Болѣваца, у сусѣдству Земуна, єдва текъ и предчувствовати могу, да ньине кућице на сурвинама римски населбина стоє.

Ова, у млогимъ призренiама найважнія точка Срема — точка савскогъ ушћа, морала є, као што се ясно види, особиту внимателность Римляна на себе обратити, и къ населенiю и утврђенiю позвати ій. Снажне, просуте развалине и друга ископавања римски стародревностій посведочаваю, да є на томе месту, на комъ данасъ Земунъ лежи, негда римско населенѣ основано было. Еда ли є то Таурунумъ кодъ стары, или друго коє место, кога є име и повѣстница течаємъ времена пропала, было, о томе се іоштъ кодъ историописаца наоде различиты мнѣнія. Неки књижевницы преносе Таурунумъ на место данашнѣгъ Београда, а Сингидунумъ бы по ньіовомъ мнѣнію место Болѣваца заузимао было. Али важніи основи, пре свега свидѣтелство стары землѣписаца, па и самогъ Птоломеа и Плинiуса, означаваю Таурунумъ као къ Панонiи принадлежавшій, слѣдователно као на левой обали Саве лежећій; у комъ є времену Београдъ у древности Сингидунумъ, одъ Франка у деветомъ столѣтію Алба Грека званъ было, а Константинъ Порфирогенитъ у десетомъ столѣтію употреби првый путъ славенско наименованіе Београдъ.

На уваженіе стары землѣписаца осланяюћи се съ великомъ поузданосћу можемо допустити, да Земунъ одъ части на ономъ месту основанъ стои, гди є у почетку христіянскогъ лѣточисленя римскій Таурунумъ подигнутъ было. Варошъ као да се є одъ бока брега, кога и данасъ іоштъ чести достойни остатцы тако званогъ Хунядієвогъ градића украшаваю, дужъ обале дунавске къ Бановцыма протезала; єръ къ ономъ правцу воде ископаваня одъ развалина, коя су тако разтегнута, да оно преданіе, по коме данашнѣ предградіе Іозефштадтъ — горня варошъ — заузима само найманю часть равногъ простора некадашнѣ римске вароши, подпунъ свой основъ налази. Оваково разшириванѣ и видъ сурвина, кои даю на постояно и знаменито построєнѣ заключити, доводе насъ на ту вѣроятность, да є Таурунумъ морао у време цветаня свога къ знаменитiимъ варошима римскогъ света принадлежати, коє предполаганѣ у смотреню пробитачногъ положеня места за саобраштчй и трговину у вѣродостойности знаменито добія. Ово знаменѣ сродны вароши Сингидунума и Таурунума могло є єдинообразно быти данашньости Петроварадина и Новогсада; онай пунъ обезбѣдителногъ и войничкогъ значая, овай безазленый образъ трговине и мирне радиности.

Падежъ римске владе у овымъ предѣлима служіо є, као што се ясно види, за слѣдство такође и ономе Таурунума, премда мы то съ извѣстиосћу казати неможемо, коя се одъ оны млогобройны варварски гомила народногъ преселяваня последнѣ пропасти и разоренія места овогъ виновницомъ учинила. По свой прилици се є то у оно време догодило, кадъ є страовитый Авара Хаханъ Баянъ (око 600. после р. Х.) якій Сингидунумъ и моћный, богатый Сирміумъ разорителномъ беснилу своме на жертву принео, о коимъ су развитцыма и свршетцыма повѣстничка преданія до наши времена допрла. Имена Таурунумъ, Сингидунумъ и Сирміумъ изчезаваю одсада у повѣстницы тако, да намъ текъ само ашовъ землѣдѣлца вѣроятне слѣди о седишту и бранштама римске величине у Срему обявлюе.

Отликовано положеніе на найснажніой и цѣлисходно уређеной европейской рѣцы, морало є наравно къ новомъ населенiю позвати, и мы наодимо у времену крстоносне войне на место римскогъ Таурунума друго место подъ именомъ Земуна. Име є Земунъ (Земуница) славенскогъ порекла, на коє се обстоятелство и сумня такође ослања, да друго постановляванѣ овогъ места произлази одъ славенски населѣника. Ово намъ наименованіе показуе већъ начинъ и редъ овогъ населенiя, и дає намъ вѣранъ образъ варварства и несигурности оногъ времена, у комъ є човекъ зверу дивлѣмъ равно у рупама и пећинама станъ себи намѣстити принуђенъ было. —

У години 1096 наодимо у повѣстницы прве крстоносне войне о Земуну, такође подъ именомъ Малевила названомъ, првый путъ споменъ. Наодимо Земунъ као круни маћарской принадлежеће и главну пограничну точку овогъ кралѣвства наспрамъ бизантискогъ царства образующе место, већъ као варошь некогъ значая. Но текъ што се повѣстничкой светло-

сти порадуємо, али се већ и повѣстница принуђеномъ наће, да бесмило опустошеня описує.

У глави єдногъ пустиньика, Петра одъ Амієна, породи се мысао, да помоћу запада невѣрнике съ гроба Спасителѣва одгони, и Европа покори се позыву убогогъ єдногъ усамлѣника. Папа Урбанъ II. поджеже за свету ову стварь на црковномъ собору у Клермонту духове свештеника и миряна, па старо и младо, и велико и мало узе крстъ, и заключише, да оружанъ крстоносанъ походъ къ светой земльи предузму. Ватрена ревность Петра Пустиньика безодморно продре крозъ предѣле Таліянске и Француске, и успламти народъ за свету борбу. Чорда єдна занешеняка, полазакъ редовне крстоносне войске недочекавши, крене се подъ предводителствомъ Петра Пустиньика, Валтера одъ Пеєжо и брата овога последнѣга, Валтера Хабенихтса преко Нѣмачке и Маћарске къ Цариграду, да она пре свега светый ратъ противъ невѣрника отвори. До границе маћарске доспевши, буде іой пролазакъ крозъ ову државу одъ краля Коломана допуштенъ, али почемъ є она са свакоякимъ скитницама до знаменитогъ броя одъ 40000 нарастивши, насилія спрамъ жителя упражнявала, наће краль Коломанъ за полезно, да на брзу руку войску свою скупи, да своимъ немирнымъ гостима до границе кралѣвства свога слѣдує.

Петрова войска подели се на два одѣленія. Съ предньимъ управляше Валтеръ Хабенихтсъ, а главна войска подъ личнымъ усамлѣника предводителствомъ за истымъ послѣдова. Валтеръ срећно доспе до Земуна, и нѣговъ долазакъ и нѣговъ чуданъ ту одважай представляю прво повѣстничко овога места приключеніе, о коме мы извѣстіе добысмо. Безъ икакове паметодостойне незгоде преће Валтеръ са своіомъ крстоносномъ войскомъ преко Саве. Неколико ньи, кои су иза войске заостали, ипакъ су насилія надъ земунскимъ житељима чинили, коє ови счепаю, обезоружаю и голе крстоносной восцы Валтеровой пошлю. А са знакомъ крста украшене и заоставше альине висиле су на бедемима вароши ньове, да послѣдуюћимъ побожнимъ путницыма — хаџіяма — на опомену служе, и овай по себи незнатанъ случай даде поводъ къ таковомъ дѣлу, коє споменъ на ове крстоносце обезчешава.

Кадъ се є Петаръ византиискимъ границама приближіо, узнемири га тай у ствари неистинитъ гласъ, да се є маћарскій пограничный намѣстникъ са управителѣмъ Београда у томе саєдиніо, да крстоносной войсцы у овомъ предѣлу пропасть нанесу. Ово извѣстіе распространи међу хаџіяма найвећу забуну, єръ су свакогъ магновенія очекивали, да одъ ньіовы уображены непріятеля нападнути и уничтожени буду. У овомъ грозничавомъ душевномъ расположенію доће Петаръ предъ зидове земунске и опази на бедемима повешане альине одъ шеснайстъ крстоносаца. Онъ узме то за изсмеяванѣ, и, у мысли, да су Земуньци крстоносце потукли, и съ мртвы тѣлеса ньіовы поскидане альине за знакъ побѣде и поруганія по вр'овима бедемима вароши своє повешали, успалѣнъ помамомъ и осветолюбіемъ да знакъ, да се нападне и юриши на варошь. Земунъ ніе было за нападай спреманъ, а одбранителна снага нѣгова ніе се са надмоћіемъ петровымъ мерити могла. Бедеми буду на юришъ узети и Готфридъ отъ Буелъ и Валтеръ отъ Брунсъ први су были, кои су побѣдоносно знаменѣ своє на зидове земунске натакли. Очаяніемъ обузети и безъ надежде, да ће одъ свои занешены нападателя сажалѣни и поштећени быти, повуку се храбри жители, свакій коракъ свой одбранююћи, у внутреность места свога натрагъ, да се у теснимъ сокацыма изнова одупру. Али и овде морадоше надмоћію подлећи и око 4000 люди пролію крвь свою подъ ударцыма немилосрдногъ побѣдителя. Што се є бегствомъ одъ мача овы кристіянски вѣрозаконы хероя спасло, утекло є у околину, а безчисленн мртвацы, покривши таласе величественогъ Дунава, обявльивали су упрепаштенымъ обала ти' обытателыма ужасно дѣло одъ Христіяна надъ Христіянима произведено. —

Побѣдитель є при освоєню Земуна само єдну стотину людій свои изгубіо, доказателство, да су наши предцы за одбрану вароши своє слабо препрявни были. И ако се тако незнатна штета крстоносаца чиняше, ипакъ ій очекиваше богата добыть у препитателнымъ средствама свакога рода. Особито є было ньіовой оскудицы у коньима, коя ій є врло яко тиштала, поможено. Читави су чопори волова, свиня и сваке друге домаће марве уплячкани были, вина є у изобилію наћено, и крстоносцы ту у свакомъ изобилію и разкоштву пуны петъ дана проведоше. Не бы они іошть тако брзо на одлазакъ свой ни помыслили были, да се ніе краль Коломанъ у итномъ ходу, да надъ подайницыма нѣговима произведену неправду освети, приближавао.

Ово побуди Петра, те се съ войскомъ своіомъ на путъ крене, али га наскоро чрезъ Бугаре у теснацыма Балкана због нанешеногъ безазленимъ Земунцыма бездѣлія, казнь постигне. Наскоро затимъ прими Земунъ у домове своє коломанову войску, под' коє се зашгитомъ и они сви жители, кои су се одъ убіяня и сече поразбегали были, отечественымъ огньиштама своима врате. Крозъ мало година одъ крстоносаца задане ране залечене буду, а за петдесетъ година поздніе играо є Земунъ у византиско-маћарскомъ рату роллу єдну таковогъ значая, какву случай іошть одъ римски времена играо быо ніе.

(Свршетакъ слѣдує.)

Почетакъ пролећа.

Ево већъ пролећа; светлость и топлота већъ починю владати. 9. овогъ месеца обрно се землѣ равнитель одвѣстно подъ сунцемъ, па чрезъ то показує прьый одъ она два празднична дана у природы, кадъ є цео света шаръ, одъ северногъ до южногъ пола осветлѣнъ; то є оно време у годины, кадъ є данъ ноћи равань; пакъ за южный полъ залази сунце 9. Марта, и у южной землѣ половини починѣ єсень; а за северный полъ раћа се, пакъ северна половина празднує почетакъ пролећа. Сунце, коє намъ є одъ 11. Септ. до 9-огъ Марта найближе было, спѣши садъ къ точки своє найвеће дальине одъ землѣ, да тамо до 9. Юнія доспе. Нѣгово дневно теченіе є садъ найвеће: одвѣстніе (правіе) падаю садъ зрацы на осветлѣну землю, и дуже се оно на небу бави: дани, кои већъ одъ 9. Дэкемвра, но помало расту, садъ све већи и већи постаю, а ноћи опадаю, и са благотворномъ светлосћу враћа се све живлѣ топлота, коя хоће животъ у спаваюћой земльи да пробуди. Све блажіе и умилніе трепти у сунчанимъ сатима дана сада воздухъ, шеве пенюћи се весело горе къ плаветномъ безъ облака небу, а росный ветрићъ навѣштуюћи пролеће, дува крозъ іошть укочене гранѣ дрвля, коє ће наскоро у листномъ и цветномъ накиту стаяти. Истина да є іошъ ладно; іошть гадна зиме друга, ладноћа, неће да се уклони, и подобно оной у баснама злой жены, покушава іошть свою снагу, премда већъ пада, да намъ покаже, єръ при сунчаномъ зраку іошть насъ тера, да огртачъ потражимо, и да ватру у пећи подстакнемо. Но она ће изгубити свой скокъ: светлость и топлота отераће непріятногъ гоета, кои устула, да на южной половины землѣ свою владу оснує. —

Смѣспце.

(Добаръ одговоръ єдногъ простогъ войника.) Русска царица Катарина II. пође єдномъ подоцканъ у вече крозъ мрачанъ ходникъ летногъ дворца у Петерхофу. У томъ путу пође она поредъ стражара єдногъ, кой іой прописану войничку почесть съ пушкомъ покаже. Зачуђено стане Катарина и запита га: „Како є то могуће, да си ме у овакой мрчини познао?“ „Светла мати,“ одговори войникъ, „како да те непознамъ, кадъ ты, кудъ годъ пођешъ, све осветлишъ.“ Єданъ дукатъ био є награда за то вниманіе, доцніе се приповедало, да є тай истый войникъ наскоро затимъ, не толико због отмѣне воєне службе, колико због младости и лепоте нѣгове, за официра произведенъ био.

(Піяный гардиста.) Войникъ єданъ одъ гарде, кой се єдномъ у Варшави са воєногъ упражненія враћао, сврати се узпутъ у механицу єдну на чашу ракіе, и ту се опіе. Посртаюћи продужи путъ свой у касарну, гди наєданпутъ и изненадно великій князъ Константинъ предъ нѣга изкрсне. Немогуће є было, да се уклони, а примѣтіо є да га є онай вечъ видіо, па тако прикупи све силе своє, да бы уколико є могуће више право корачати и по пропису му съ пушкомъ честь указати могао. Усиляваня су нѣгова по свой прилици врло смешанъ изгледъ имати морала, єръ га є великій князъ смеюћисе запитао: „Какве ты то будалаштине проводишъ?“ „Царско высочество!“ одговори запитаный, „носимъ єдногъ піяногъ кући. —“ Овай є одговоръ тако развеселіо великога княза, да є єданъ дукатъ узео, гардисти исподъ овратника спустіо, и заповедіо му, да истый дукатъ піяноме, кадъ се испава, даде; нѣму є пакъ самомъ такође строго наложіо, да у будуће такову погрешку неучини.

(Свирѣпство хинезки бунтовника.) О томе се непрестано пише и говори, а међутимъ се поступакъ тако названогъ законогъ правителства съ ћутанѣмъ прелази. У истини є пакъ данашнѣ правителство явно на среду изишавше разбойничство. Ево на то примѣръ єданъ: Пре краткогъ времена освои царска войска варошъ єдну, коя є одъ привржениха Таипингъ Вангъ заузета была, и потуче све житељ до 400 дечака, кои предъ управителя войске изведени буду. Овай се окрене красномъ єдномъ младићу и запита га: „Деране, шта ти є отацъ?“ — „Онъ є кіушинъ“ (т. є. лѣкаръ другогъ реда.) — „Шта изповедашъ ты? —“ „Учили су насъ, да изповедамо Шангти“ (т. є. знаменованѣ Бога кодъ евангелически христіана и привржениха „млађегъ брата Христовогъ“). — „Я ћу те научити, сыне сатанинъ, како ћешъ Шангти исповедати. Спреми се на смрть!“ Садъ момчићъ овай са свима другима падне на колена предъ мандарина и са сузама молише га за милоеть. Бадава. Деца жива да се закопаю, — тако заповеди нечовекъ. На тай конацъ буду они између два дивизіона команданта поделѣна. Свакій добіе две сотине. Єданъ є заповесть одъ писмена до писмена изврши. Момчадь ова буду съ везанимъ рукама одъ остратъ у дубоку єдну рупу, гди су млоги у самомъ паданю руку, ногу или вратъ сломили, бачени, и рупа се одма затимъ земльомъ засне. Съ разлегаюћомъ се викомъ и смеіомъ набіяли су царски вояци живый овай гробъ са земльомъ, и ругали су се Шангги, кой ниє у станю да почитателѣ своє заштити. Остали су 200 дечака одъ тога съ претньомъ избављена. За скупе су ій новце сродницима ньіовимъ предали. Овакова иста дѣла, овакова иста описиваня ужаснога станя царства тога наоде се и у млогочисленымъ писмама місіонера, коі су по млогимъ хинезскимъ сусѣднимъ земляма распространѣни. Подъ таковымъ се грознымъ варварствомъ царство то у вечитомъ натезаню, у непрестаномъ метежу обдржава.

(Средство противу црны буба, шваба.) Многа се средства употребліою да се та животиня утамани, као яко растопљеный црный сапунъ, коме се на две олбе 1 квинтлъ сублимата отрова домеће. Но пошто се та гадь радо у пукотине зида и пећи завлачи, то се найболѣ са сумпорномъ киселиномъ (Schwefelsäure) потући може. Може се и арсеникъ съ брашномъ помешанъ у пра утући, и гдегде посути. Бубе те, како одъ тога окусе, цркаваю.

(Ужасанъ случай.) Селянинъ єданъ изъ предѣла Мессине, кои се последьимъ потопомъ целогъ иманя свога лишіо, Децембра месеца одгуда отишао и петъ миля одъ Сиракуза надзирательску службу у єдномъ польскомъ добру добіо био, залюби се у кћерь господара свога, и почемъ є уверенѣ узаймне любави добіо, запроси є одъ отца нѣногъ. Молба нѣгова буде одбачена, а притомъ му съ найувредителніимъ изражаима на знанѣ дато, да се лишава доякошнѣ службе своє. Іошть тогъ истогъ дана морао се удалити. Ово разлученѣ любећи се лица садъ іошть већма умножи ватрену желю, да се саєдине; посредствомъ служавке добіяли су прилике, те су се насамо састаяти и разговарати могли; а напоследку и калуђера єдногъ придобію, кои младенце ове тайно венча. Затимъ се нови супружницы договоре, да заєдно у кралѣвство, коє съ оне стране мореуза лежи, и у комъ мужевлѣзъ уякъ богатъ човекъ, обитава, пребегну, и заиста бегство ово 13 Фебруара у дѣло приведу. Но текъ што су се бегунци на иладу коракляя одъ куће удалили, а младу жену згоди шлогъ одъ крви, и у слѣдству тога падне мртва предъ ноге мужа свога. Овай поита брзо къ обиталишту, коє є ту найближе было, и у комъ су надничари живили, да ій у помоћъ дозове, а докъ є надничарка на место догодивши се несреће дотрчала, надничаръ къ двору отрчи, направи ларму и саобшти шта се догодило. Отацъ, кой є због туге изванъ себе дошао, помами се, счепа пушку съ дувара, заповеди своимъ людма, да за ньимъ слѣдую, и све керове да са собомъ поведу, како не бы могао похититель, на комъ є онъ ужасанъ примѣръ произвести хтео, умаћи. Чимъ є истогъ спазіо, одма притегне пушку, да га — по изговору нѣговомъ — у ногу рани, и тако му бегство немогућимъ учини. Али тане промаши и раздрузга главу надничарке, коє се мужъ на то садъ помами, на господара свога скочи, и умлатіо бы га, да га ниє керъ єданъ счепао и на землю оборіо было. Садъ господаръ и слуге спопадну похитителя, и дотле су га съ моткама и буцама тукли, докъ ниє обезсвесніуо и поредъ жене се своє стропоштао. Затимъ га одвуку у дворацъ, гди у слѣдству добывены млоги рана и безъ лѣкарске помоћи іошть те исте ноћи премине; а и надничаръ, за когъ такође никоме ніе ни бриге было, буде сутра данъ нађенъ мртавъ, будући му є керъ, кой га є на землю стропоштао, и одъ когъ се онъ одбранити старао, грло прегризао; онъ є оставіо за собомъ шесторо деце, одъ кои є найстаріе осамъ година старо. Женица, кою є шлогъ удариo, дође опетъ къ себи, али, почемъ 16. Фебруара отца нѣногъ у апсъ одведу и она за несреће ный конацъ мужа свога дозна, сиће съ ума и падне у беснило, због чега су нуждна насилна средства противъ нѣ употреблѣна быти морала. Отацъ се у апсу угушіо, а иманѣ нѣгово припадне држави.

(Четворо деце.) — У Лондону се догодіо редакъ случай, да є жена єдна четворо деце родила. Како деца ова, троє женски и єдно мушко, тако и мати ньіова, наоде се у врло добромъ станю.

Мѣстне вѣсти.

У Земуну. — I. — О, да красанъ! о, да лепъ и пріятанъ изгледъ нашъ Земунъ има! Зачу се гласъ єданъ промукли у буџаку пиварице земунске, гди се одъ многи брига и мисли и надежда све на болю будућность по гдекоя брижна главица разведри и често у, „многоглаголивость“ прѣђе! А шта є, богати, искрено ми кажи найлепше, што ти се у ньой допада? Да много страномъ одма у очи пада, што се слабо гдѣ налази, то стои, старе дашчаре и чардаци и доксати већъ се помало и полагано претвараю у лепе дућане али ... „Почетакъ є веле свачему тежакъ,“ то є истина штоно наши стари веле, шатъ дочекамо срећно да и овай редъ дашчара и папуџійски дућана, и свакояки ситнарія са пасульомъ и сочивомъ єдаредъ уступи место лепимъ и сяйнимъ дућанима, што жельно сваки — да, да сваки кои є очима угледао ове азіатске буде — очекує! — На ове лепе изгледе будућности подигну обоица своє чаше, и даду се затимъ опетъ у ћутанѣ пустише се у море разсужденія. — „А шта смо се у мисли тако дубоке упустили?“ рече први, „знашъ да одъ многи мисли неможе заиста мирно да човекъ спава ни ноћу, а камоли онай сладки санакъ после ручка.“ „Но видимъ да си добро изучіо сву наравну исторію,“ рече други. „Єрбо шта ти є болѣ одъ ове єстествене“ науке, коя се заиста безъ пол' муке може научити: Єръ кадъ човекъ добро єде, піє и спава, то є онда ову „Єстествеиицу“ добро проучіо!—“ Кадъ смо видили да су ова двоица овако лепо проучили Естествену повѣстницу, дай да мало оставимо наше добре Єстествоиспитателѣ нека испитую разлике и свойства различни струка пића, — а мы ћемо мало да се обазремо на улице земунске: на први погледъ падоше у очи зданія са ньіовимъ великолѣпнимъ златнимъ, белимъ, црвенимъ и сваке боє таблама (шилдовима). Зданія одма намъ ясно представляю богатство и сиротиню вароши єдне, а табле трговачке и занатлійске радиность. Што се првогъ тиче, то ће сваки при првомъ погледу у Земуну обе крайности (extrem) опазити, єръ овде златне средине нема, него илъ є великолѣпіе и високоуміе или колѣнопреклона, убога, старе тефтере прегледаюћа, старе рачуне испитуюћа, на болю будућность са скрштенимъ рукама изгледаюћа, на торжишту по найвише за новостима испитуюћа любопитльива класа Новогъ ковчега наслѣдника. — Прозори су очи домова, као што се изрази єданъ знаменити списатель; дакле съ тимъ истимъ правомъ шилдове или табле трговачке чело или болѣ лице, или као што су стари називали „зрцало“ или „зврцало“ можемо назвати, вальда ди є често погдекогъ лакомисленогъ зврцнуло, ако се лице са срдцемъ ніе слагало, дакле су у многомъ стари практични люди имали право. Да! то помислимо само да као што и лице глатко и углађено или пегаво и рапаво по околностима разни промена живота, бити мора, тако исто и ови представници благостаня т. є. шилдови єдне вароши одъ разни непогода времена или су глатки илъ' излизани. Али то имъ нимало несмета да високо главу недижу, и мораю ако цѣли своіой хоће да одговоре т. є. да мимопродазеће учтиво на пазаръ позиваю.

Но има и друга и то много важнія страна ови табла повисоко главе своє као што видосмо носећа, а то є страна много већма читателѣ наше интересираюћа т. є. страна ортографійческа, краснописна, єдномъ речи, страна научна, а съ ове ћемо стране као и далѣ прегледанѣ знаменитости вароши наше продужити нашимъ читательима у слѣдуюћемъ листу. —

— Изъ Карловаца намъ пишу, како су тамо 5. о. м. почели полугодишньи испыти клирика, и како є сама Нѣгова Светость, г. Патріархъ, испыту присуствовала. Прво-и другогодѣтни клирицы буду у Патріаршеску рециденцію на испытъ позвани. Извѣстіе то примѣчава, како є Нѣгова Светость съ редкимъ и непрекиднимъ вниманіемъ слушала свакогъ зборећегъ ученика, когъ є и съ краткимъ али трогателнимъ словомъ савѣтовала, да младость свою у ленъости непроводи, да му труди учителя нѣговы суетни не буду.

Београдъ, 17. Марта. Пре некій данъ честитала су сва надлежателства српска, а и господа конзули страни, французскомъ конзулу роћенѣ французскогъ наслѣдника, а 12. увече давао є истый г. конзулъ сіянъ балъ, коіомъ приликомъ нѣговъ квартиръ и куће неколико французски поданика, кои овде обытаваю, быле су сяйно освѣтлѣне; обе банде, и српска и турска, свирале су предъ конзулатомъ и забавляле любопытный народъ, кои се скупіо быо предъ конзулатъ, да види свечаность, и текъ после 12 сати, кадъ є банда отишла, разишао се и млогобройный народъ.

— Овы дана изишла є изъ печатнѣ „Српска граматика“ Вуића, професора гимназіе београдске. Изъ дѣла се види, да г. сачинитель истогъ, ніе труда жаліо, на чему г. Вуићу тимъ већа благодарность пристои, што є то прва српска граматика у строгомъ смислу. (ж.)

Трговина.

Сисакъ, 8. (20.) Марта. После дугогъ чеканя єдва се єданпутъ показа потреба за Краньску, због чега є 5000 до 6000 мерова кукуруза, новъ по 2.3—2.6, старый по 2.15—2.16 и 3000 до 4000 мерова пшенице по 4.45—5.30 продано; свака друга рана остала є нетражена. Премда су се купованя ова изъ Краньске предвидити могла, и премда се она башъ ни на каквой шпекулаціи неоснива, него се само односе на подмирене мѣстне потребе, ипакъ су она притяжателѣ узбудила, и съ великомъ се позданосћу предвиђа, да ће сва рана у цени скакати. Премда є течай овай толики на срећу ослоњени послова као и трговине съ раномъ напредъ означити врло тешка ствар, ипакъ мислимо да се неварамо, што све надежде на скаканѣ ране као сангвиничне означавамо и съ тимъ више проричемо, да ће цена сваке польске ране истина не брзо, али зато башъ извѣстніе и слѣдственіе падати, што се никакавъ раздражльивъ узрокъ ніе догодіо, кой бы противно разлагати и доказати могао. Као целу истину наводимо само то, што н. п. рватскій земльдѣлацъ, кой є пре годину две дана за свою собствену потребу кукурузъ по 4.48—5 фор. плаћати приморанъ быо, не само сада ништа некупуе, него да є за себе и своє до жетве снабдѣвенъ, и сверхъ тога да є іошть у стаю, одъ старе своє ране часть єдну кукуруза на ваџаръ донети и по 1.45—1.50 продати.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

ЯВНА БЛАГОДАРНОСТЬ.

Османлія Саали Берберъ, кой є роћенъ у Босни а сада у Београду близу Стамболкапіе живи, излечіо є за три месеца дана совршено долеподписаноме ногу, за коє неизказане болове нису лѣкари никакве помоћи знали, него су му већъ ногу одсећи хтели: због чега онъ себе обвезанымъ осећа, благодарность свою явности предати.

Земунъ 16. Марта 1856. Іоханъ Брайзингеръ.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

У Земуну 24. Марта 1856.

Брой 4.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Петаръ Великій у Бечу.

(Свршетакъ.)

Бацывши садъ погледъ на говорећегъ странца „Познаєте ме?“ зачуђено рекне и да истоме за право, кое се є бадава опроврћи трудила.

„Ето видите,“ одговори странацъ съ пріятнымъ смеіомъ „да ми є споменъ на васъ веранъ остати морао. — Кажите ми, могул’ се съ матеромъ вашомъ познати?“

„Зашто не“ збунѣно рекне Регина, при чему пламенъ забуне образе нѣне преліе.

„То є лепо одъ васъ,“ рекне странацъ стиснувши Регину за руку. „Мило ми є, да ми то одобравате, а нећете узрока ни имати, да се због тога кајете! —“ Регина слушала га є съ растећимъ неспокойствомъ, — она ни сама знала није, зашто ю є погледъ странца тога у такову забуну довео, — онъ іой се є башъ сасвимъ пріятельски показао, цело обхођенѣ нѣгово было є благородно и мужествено. „Али, шта бы сте вы хтели съ матеромъ моіомъ?“ Запита га Регина, мало по мало надъ забуномъ своіомъ господарица поставши. „Познаєте ли вы и матерь мою?“

„По имену — одчасти и по страданю. познаємъ є, — но лично не!“ одговори странацъ. „Ваша є мати трговачка удовица и зове се Цецілія Драгелъ, она є одъ честне и добро познате бечке єдне грађанске куће — нѣно є фамиліярно име Химмелмаєръ. Вашъ отацъ, любезна Регина, было є некада богатъ човекъ — и велику є трговину водіо. Штете, кое є имао у трговини съ Турскомъ, управо при куповаю оногъ брега, одъ когъ се земля као фина црвена боя продає, у Єрменской, као и знаменито потраживанѣ оно у Руссіи, кое му ниє испоручено, принудили су га да трговину напусти. Єл’ тако?“

„И вы то све знате?“ рекне девойка и неотично застане, бацывши пытаюћій погледъ на странца. „Тако дакле мора быти, да сте вы нѣкій старый познаникъ мога отца Моя ће се мати заиста свесрдно радовати докъ васъ види.“

„Ето видите садъ“ придода странацъ „и я самъ башъ самъ у себи тако мисліо. Но свако добро долази намъ обично поздно. Може быти да ћу моћи и я матери вашой іошть полезанъ быти. Али то ћемо текъ видити, докъ се съ њомъ разговоримъ.“

„Мы смо већъ и тако предъ кућомъ,“ примѣти Регина и са понизнымъ поклономъ понудивши странца отвори му врата.

Мати є іошть была болестна. Нѣно упрепашћенѣ кадъ є кћерь свою са странцемъ у кућу долазећи видила, было є велико. Но кадъ се є овай као човекъ совршено у обстоятелства фамиліе нѣне посвећенъ, а у исто време и као старый познаникъ кућевный изявіо, добыла є ствар ова сасвимъ другій значай кодъ нѣ, и необична посѣта удостоєна є пріятельскогъ дочека. После краткогъ обичногъ разговора наведе странацъ разговоръ на собственъ нѣговъ посао, као што га є тако самъ собомъ назвао. „Я самъ Руссъ“ рекне онъ „и то єданъ одъ людій царевы, кои

су съ нѣговимъ посланичествомъ овамо дошли. Я имамъ млого познаника у Москви, и могу вамъ при наплати вашегъ руссискогъ потраживаня може быти рука помоћи быти, ако хоћете да ми саобштите, у чему се то потраживанѣ ваше састои и одъ кога є оно?“ —

Са радостно — страшльивимъ срдцемъ саслушаю мати и кћи речи ове.

„Иди Регина“ рекне мати „тамо у собу и донеси изъ папира оны покойногъ отца твога писмо господара Демидова.“

„Зовел' се тако тай трговацъ?“ — Запыта странацъ съ изражаємъ найвећегъ вниманія — „Демидовъ ли є у Москви тай човекъ, кой вамъ тай новацъ дугує, кой є къ паденію вашегъ мужа поводъ дао?“

„Єсть“ одговори жена съ изражаємъ туге своє „то є тай човекъ, кой є сиротогъ Драгла у гробъ оправіо, а насъ све у тугу и несрећу увалio.“

„Тѣшите се, добра госпо“ нѣжно рекне странацъ „тѣшите се. Богъ є — чини ми се — тешко текъ искушеніе на васъ наваліо, — може быти помоћь є сасма близу. Я Демидова познаємъ. Онъ є єданъ богатъ човекъ, — єсть, онъ є єданъ управо одъ найбогатіи у Москви, и ако онъ неплати, то ће быти само због нѣговогъ непоштеня, а никако не због нѣговога немогућства. Докъ я у Москву дођемъ, подлећи ће ми одговору! —“

Међутимъ є и Регина изъ собе дошла, папиръ єданъ дркташе у руцы нѣной — то є было писмо Демидовлѣво, у комъ є онъ признавао, да є одъ господара Христофа Драгла у Бечу еспапа у вредности 10,000 комада пуноважећи дуката повукао и прiміо — съ тимъ придодаткомъ, да ова сумма при повратку нѣговомъ у Бечъ, найдалѣ за годину дана приприятія еспапа, одъ нѣга точно исплаћена быти има.

Странацъ разсматрао є писмо дуго и точно, окретао га є са свію страна и прегледао є све знаке, да се о истинитости увери, па затимъ рекне: „Нѣговъ є рукописъ — я га познаємъ — писмено дакле ово ваше, добра госпоя Драгелъ, прекрасно є и по свима є правилама нашегъ законика издано, и я вамъ кажемъ, нитковъ тай, Демидовъ, плати ће вамъ, иначе ће са мномъ онъ посла имати!“

Іошъ се сирота, болестна госпоя Драгелъ ниє усудити смела, да се упечатленю радости, коя іой є изгледъ на добытакъ тако знамените сумме прибавити могла, преда. Али су се ипакъ сузе радости стаклиле у очима нѣнима и она є склопила руке и пала на молитву. И Регина є склопила руке своє, али є притомъ и подскакнула, и смеяла се и плакала, па затимъ є загрлила матерь свою и са потокомъ суза пресецаюћи речи напоследку се наднела къ образима болестнице и рекла є: „Видишъ мати, да тебе іошъ Богъ радо има, и да нећешъ умрети, већъ да ћешъ весела, богата и опетъ пуносрећна быти!“

„О кћери моя,“ съ уздисаима проговори мати „непредаи се іошъ тако рано радостнымъ надеждама, оне насъ могу изневерити! Москва є сасма далеко, и тко зна, єда л' неће дужникъ нашъ, ако онъ хоће да непоштенъ буде, средства наћи, да одъ пресуде суда избегне. Богъ насъ є дуго искушавао — а може быти да є нѣгово неиспытателно заключеніе, да се страданѣ, коє є на насъ навалѣно, іошъ продужи!„

„Ахъ истина мати, ты имашъ право!“ узданувши одговори Регина. „Дакако, у Руссіи по свой прилицы съ правдомъ и правицомъ іошъ доста траляво иде, и сигурно мало има Русса, кои су тако добри, као што є овай господинъ, кога мы іошъ и непознаємо, а онъ се насъ тако свойски прима!“

Збунѣнъ стаяше странацъ при тимъ речма и за єдно магновеніе видіо се є, да се самъ са собомъ бори, шта да на то обвиняванѣ народа свога одговори. Затымъ остави писмено дуга Демидовлѣвогъ на асталчићъ, кой є поредъ постелѣ болуюће стаяо, и проговори:

„Госпоя Драгелъ, пріимите одъ мене слѣдуюће предложенѣ. Я — странацъ се при овомъ я, самъ са собомъ боріо, да онай додатакъ утаи, кой му є придодати хтео, или придодавати обвикнуть быо — я пріимамъ на себе доказателство за строгость правосудія, коє у Руссіи постои. Вы ћете се крозъ мене уверити, да ни у Руссіи неможе никакавъ богаташъ средства наћи, да се одъ обвезателности своє одтргне. Ако ми повереніе ваше покланяте, то уступите мени потраживанѣ ваше, а мой ће задатакъ быти, да я Демидова у Москви къ исплати дуга притегнемъ. Али то учините што пре — єръ се я нећу іошъ дуго у Бечу бавити.“

Извѣстанъ говоръ и засіяне очи странца, кой є при тымъ речма са седишта свога на ноге устао, распространили су некогъ рода стидъ у фамиліи Драгелъ. Мати и кћи узверише се, єръ су почуствовале, да су оне чувство странца не нѣжно додирнуле, будући су оне предъ ньимъ тако непріятно мнѣніе своє о отечеству нѣговомъ исказале. А и то су знале да човекъ єданъ, кой тако говори, мора или некомъ высокомъ, или може быти найвећемъ реду у московской држави принадлежати.

„Извините“ рекне напоследку Регина, „ако смо васъ што увредиле. Зашта то изъ намере наше учинѣно ниє. Помыслите, да є іошъ отацъ, докъ є живъ быо, заиста све чиніо, да до потраживаня тога дође, и да насъ є све губитакъ тай до грдне ове несреће довео!“ — „Благодарно“ придода мати „пріимамъ я предложенѣ ваше. Сутра ће писмено по правилу закона приуготовлѣно и съ безусловнымъ и неограниченымъ повереніемъ у руке ваше предано быти. Али на кога“ — примѣти мати затезаюћи се у говору своме — на кога ће уступанѣ моє гласити?“

„То є сасвимъ просто и лако“ одговори странацъ са указываюћомъ се равнодушности. „Управите вы уступанѣ ваше на Петра Алексіевића у Москви.“

„А кудъ ћу исто да оправимъ?“

„У кућу руссискогъ посланичества. Запытайте тамо за генерала Черметева, онъ ће већъ о той ствари знати. И“ — придода странацъ у доброй вольи и смеюћи се — „пропитайте тамо іошъ и то, єда л' є Петаръ Алексіевићъ добаръ и поузданъ платацъ. Я се надамъ, да ћете вы найпробытачніе о нѣму чути!“

Странацъ одма затимъ избегне благодарностьфамиліе. Са смешећимъ се лицемъ опрости се, матери и кћери рекне добру ноћь — и оде.

Између найвеликолѣпніи светковина, коє є ћесаръ своме высокоме госту Цару, за време бавленя нѣговогъ у Бечу давао, быо є 11. Юлія у баштама и дворанама новогъ Фаворита држаный балъ. Дворъ Леополдовъ быо є єданъ између найсайніи. Особита лю-

бовь Ћесарева къ свирки была є тако велика, да се онъ у временима найвећи политически комешаня и найудручателніи владательски брига одъ свога изреднога и посве одъ самы вештака првогъ реда састављеногъ свирачкогъ друштва одвоити ніє могао. Царица, коя любовь к' свирки супруга свога ніє у єдинакой мери съ њимъ делила, истина є свакій данъ при упражняваню друштва тога, но текъ изъ любови къ супругу своме присутствовала, али се є она крозъ читаво то време понайвише съ везомъ забављала. Овакова свирачка веселя са 3-500 свирача ни су была подъ Леополдомъ никакове реткости, и већъ є царъ Петаръ оваковоме снажноме свирачкоме упражняваню са удивленћемъ и узхићенћемъ присудствовао. Опере — имено таліянске — прво су се подъ овымъ владћателћемъ у Бечу утврдиле. Наравно овакова представленія, коя су у оном' времену, докъ іошъ никакови постояни театра было ніе, и на части разделћена была, при особитимъ светковинама бывала су само повраћаюћа се появленія и при свемъ томъ су увекъ съ дивотомъ, коя се превосходити ніе могла, у появленія (сцене) сложена. При овомъ дворскомъ друштву были су изъ Италіе први певачи и певачице съ постоянымъ уговорима и платама ухлебљени. Балови пакъ Ћесаревы у сяйности и величествености превосходили су све, што є у томъ смотренію дотле икада Немачка видила. Найвише участвовао є на тимъ светковинама цео дворъ, и найвећа и найотмења часть наодећегъ се у престолномъ месту благородства, при коимъ су светковинама художествени водопади, осветљени у высъ прскаюћи извори, одъ хилядама разнобойни жижака разсветљени ладницы, и присутство неколико стотина карактеричны маски поредъ величествены фаерверка и т. д. обычни были. У томъ є истомъ виду было и овай 11. Юлія за честь Цара држаный балъ. Три художествена водопада разлаћавала су топалъ летньи воздухъ у башти Фаворита и— изнутра съ црвенымъ, плавымъ и зеленымъ жижцыма осветљена — засењавала су очи съ ньіовомъ ватреномъ разнобойномъ сяйности. Осветљени ходницы на сводъ давали су изгледъ као изъ дальине на столпове, на гомиле састављене изъ више разны предмета, и на у высъ прскаюће изворе; стаклена башта изгледала є као да є са свымъ благомъ обе Индіе снабдћевеца, а зуће свирке позывале су у баштенску дворану.

На овоме балу Царъ и Царица представляли су домаћина, домаћицу и остале маске были су Немцы, Таліяни, Шпаньолцы, Мађари, Французи, Поляцы, Москови, Хрвати, Нидерланди, Швайцерцы, Грцы, Турцы, Персіяни, Ермени, Африканцы, Египтяни, Хинези, Татари, све паръ по паръ, и то одъ найвышегъ благородства представљени. Осимъ тога было є видити младоженю и младу изъ Нирнберга, пастире, цигане и баштоване; француске, енглезке, таліянске и швабске землћделце и землћделке, фридландскій землћделацъ найживльій и найокретніи одъ свію у редовима играча, было є Царъ, а заиста обчараваюћа фридланска землћделка, съ коіомъ є онъ ватрено играо, была є као знаменита светска лепота у Бечу, а богме и у читавой Немачкой, позната грофица Іохана Туру.

Истина су светковини овой сва присутстуюћа лица съ найвећомъ сяйности честь чинила, али ћемо мы засада овде само надвойводу Карла, грофа Хайстера, грофа Велца, господичну одъ Хилеръ, надвойводу краля Іосифа, надвойводкиню Магдалену, грофа Ернста Ридигера; надвойводкиню Іоану и принца Евгена одъ Савоєнъ да споменемо.

При части той, гди є Царъ найживлћ саучествовао, подигне се кућевный домаћинъ — Ћесаръ — са свога места одъ трапезе, преће съизредномъ чашомъ госту своме, фридланском' землћделцу, и напіе му здравицу. Овай довати чашу испредъ уста Ћесаровы и испіе наискапъ рекавши ове речи: „Я скрозъ познаємъ цара Московскогъ. Онъ є Ћесару тако преданъ, да бы онъ и кадъ бы башъ самъ отровъ у пеару было, ипакъ га на искапъ испіо.“

Царъ є знао, да ће балъ овай бавленћ нћгово у Бечу завршити. Онъ є већъ скоротече опремio у Италію да у Млћткама и Риму долазакъ нћговъ обзнане.

Остало време задржаваня свога обратіо є Царъ искључително посматраню знаменитостій, учевны заведенія и човечны основанія бечки. Међутимъ є ишао у Баднъ и Пожунъ, место гди се мађарски кралћви крунишу, на комъ му є путу єзуитъ Волфъ за спроводника и обяснителя служio. Торжествено предаванћ поклона, коє є русско посланичество, когъ є сачленомъ и Царъ было, доставити имало, досада є изостало, єръ су се исти поклони у путу задоцнили. Напоследку и они донешени буду. Они су се састаяли изъ скупоцены кожа, изъ перзиски шалова и простирача одъ сребрны и златны матерія, изъ коньски покривача, седала и яшаће опреме, изъ художествено израђены и са каменћмъ источны земаля искићени сабаля и изъ лепы коня; а предавали су ій 48 найизабраніи и сасвимъ єднако обучены бечки граћана — коима є Петаръ наброєна пытаня предлагао. Царъ се своме собственомъ посланичеству придружio; а ово се є показало у сасвимъ старорусской ношньи, само што су Царъ и Лефортъ были безъ дугачки брада. Ово се догодило уочи поласка у Италію. Али Петаръ ипакъ неће Италію видити. Побуна стрелаца появила се. Текъ што є вћсть о овомъ догађаю Цару у нћговомъ дворцу у Гумпендорфу до ушію дошла, одма є одъ путованя у Италію одустао, генерала свога графа Черметева, да при заключенію држаны оны при двору бечкомъ договара относинію карловачкогъ мира присутствуе, у Бечу остављо, а самъ є преко Польске у Москву ради упништеня побуне одезджio.

Сутра данъ после држаногъ бала у Фавориту показала се є Регина у Кенигссегшовой палати. Мати є нћна надлежна писмена сврхъ свога у Москви потраживаня на назначено лице спремила, и Регина ніе безъ ужаса дознала, да иста означена персона ніе ту, већъ да є у Баденъ одпутовала — и да се съ прошеніемъ своимъ на генерала графа Черметева обратити има. Съ дрктанћмъ следовало є лепо томе, али боязливо девойче. Ладно іой є сасвимъ срдце было, као да су іой све надежде нћне с' пріятельскимъ странцемъ, кой є матери нћной посредствованћ своє обрекао, изчезле быле. Дочекъ генераловъ было є такође тако озбиљанъ, тако ладанъ, да є већъ и Регина у себи заключила, да се є великодушный пріятель сврхъ обећаня свога покаяти морао. Али се є она садъ по томе яко упрепастила, кадъ є грофъ Черметевъ, почемъ є доказателства прочитао, ова у одделніе єдно писаћегъ астала свога оставio, и поредъ тога стоећи новчаный сан-

*

дучићъ єданъ двоицы одъ войника, кои су кодъ нѣга непрестано на заповесть очекивали, предао, да га ови у обиталиште Регинино однесу. Регина є због не незнатне тежине сандучића предчувствовала, да є новацъ — већъ стигао. Заврти іой се мозакъ — и да не бы пала, морала се є на близу до нѣ стоећу столицу наслонити.

Генералъ примѣтивши унутрашнѣ движеніе Реги-

Александеръ II., Николаєвићъ, царъ Рускій.

нино рекне: „Посао є вашъ свршенъ. Новацъ є вашъ исправно донешенъ, и вы због тога немате никаковога основа ништа више двоумити.“

„Господин генералъ,“ тронута почне Регина „я немамъ речи, да бы вамъ чувство благодарности моє изяснити могла. Само ми є яко жао, што господинъ Петаръ Алексіевићъ самъ собомъ овде неприсутствує, да бы му казати могла, да ме великодушный посту-

пакъ нѣговъ неизказано срећномъ чини!“ Генералъ се є єдва са сломъ одъ смея уздржати могао.

„Поћите съ Богомъ,“ рекне онъ садъ Регини больма пріятельски него оно одпре „и будите подпуно увѣрени, да я нећу пропустити, да му речи ваше вѣрно неиспоручимъ. Петаръ Алексіевићъ свесрдно ће се заиста радовати. Видити га пакъ — тешко ћете више. Вы бы сте се рѣшити морали, да у Москву дођете, гди бы сте заиста свесрдно дочекани были. Царъ Русскій остаєвам' на свагда благонаклонѣнъ!“ —

Царъ се є о бившимъ обстоятелствама девойке, коя му є због избављеног живота благодарна была, извѣстіо, и кадъ є дознао, да ова невинимъ начиномъ пострадавша породица кодъ свакога у найбольой чести стои, таки є заключіо, да подайникомъ нѣговымъ учинѣну неправду покає, поправи и загради.

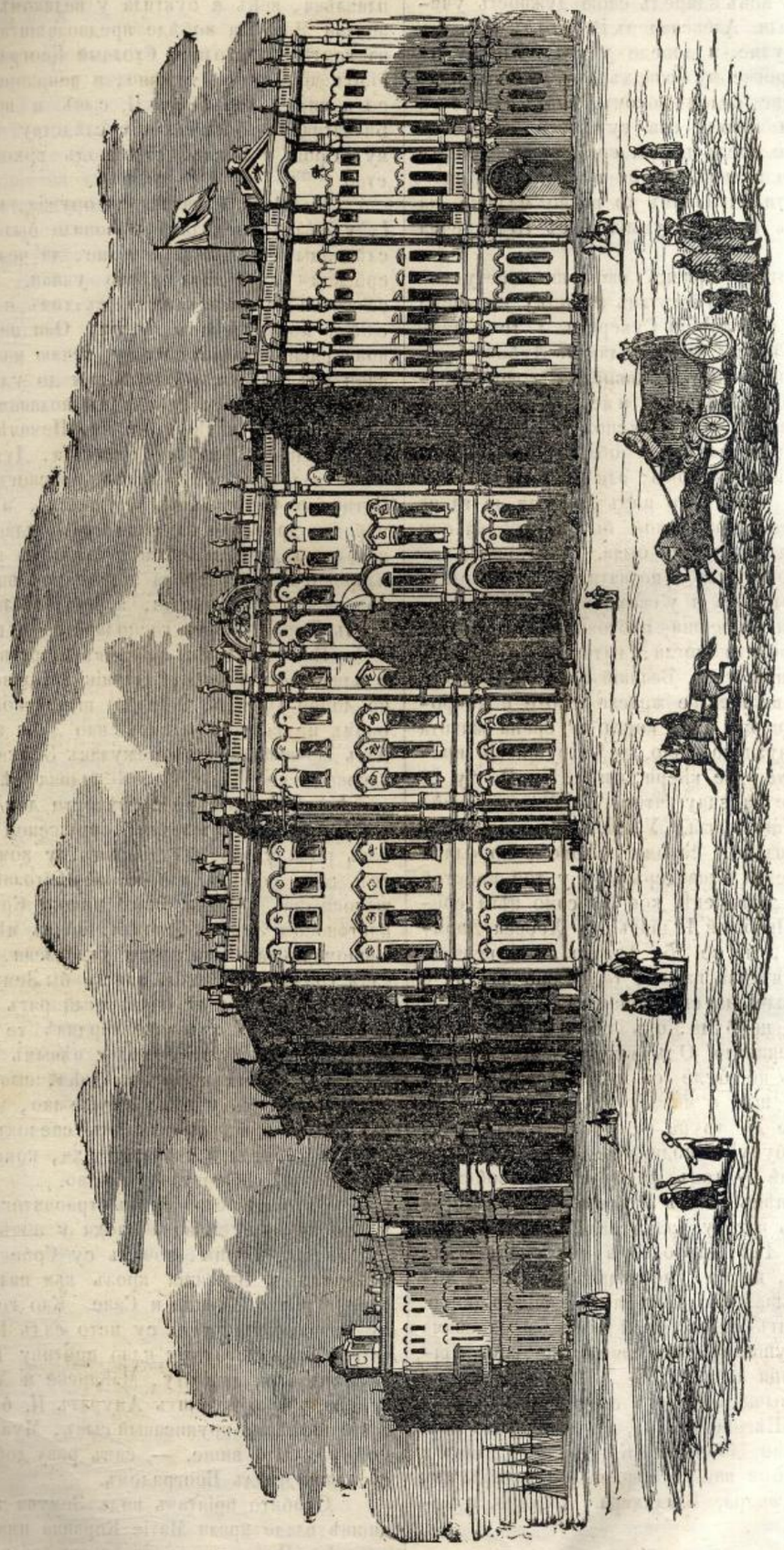
Као окаменѣна стаяше и съ укоченимъ очима гледала є Регина за генераломъ, кадъ іой се овай поклоніо и одъ нѣ се удаліо. Кадъ су войницы сандучићъ съ патоса подигли, сетила се є она блага свога.

Срећна и богата вратила се є Регина изъ гумпендорфске палате къ потребитомъ обиталишту матере своє натрагъ. За дуго су оне благосиляле цара у спомену и молитвама своима. И кадъ є Регина врсномъ єдномъ грађанину руку свою дала, женомъ, матеромъ, па напоследку и бабомъ постала, іошъ є непрестано съ одушевленѣмъ о великодушномъ цару Петру Алексіевићу приповедала.

Царъ Александеръ II.

У данашнѣмъ брою Подунавке даємо мы нашимъ читателима добро погођеный ликъ Цара Александра II. ликъ пунъ мужественогъ достоинства, но благъ и миролюбивъ у изражаю.

Александеръ II., царъ рускій, рођенъ є 16. Апр. 1818. г. Онда се оцу нѣговомъ, умршемъ цару Николи, іошъ ни слутило ніе, да ће промисао нѣга на престо Петра великогъ позвати, а Александрова мати, Александра Феодоровна, сестра сада владаюћегъ краля прусскогъ, тэпила се у сладкой радости што іой є Богъ сына поклоніо.

Зима палата у Петербургу.

Александеръ провео є своє прве детиньске године подъ материнымъ надгледанѣмъ, коя горда на свой матере позывъ, све є хтела сама за своє чедо, коє є превећъ миловала, чинити. Често преко данъ долазаше срећный стацъ у кругъ своє породице, люляше сынчића на колени, миловаше и любляше га съ превеликомъ нѣжносћу. Малый принцъ мораде онда свагда у воєной униформи предъ оца изићи, онъ га поучаваше у ексерциру, прегледаше како стои, и чиняше то съ онаковомъ строгосћу, као што є са правимъ войницыма чиніо. Маломъ Александру недопадне се та воєна играчка, па є волѣо се са своіомъ матеромъ забавлятн, кою є радіе имао него строгогъ оца.

Смрть цара Александра I. проузроковала є велику промену у начину живота младога великокнеза; нѣговъ отацъ постане Царемъ, а онъ Цесаревићъ, далѣ буде великій канцлеръ свеучилишта одъ Финландіе, коє є достоинство донде докъ ніе на престо наступіо и задржао.

Садъ се време за науку приближи, но Цесаревићъ ништа манѣ небыяше него книжньи црвакъ, па є задатакъ нѣговы учителя быс, све да му на лаку руку предаю.

На нѣму ніе се видило оно грозничаво нестрплѣнѣ, она ватрена ревность при ученю, съ коіомъ се нѣговъ братъ Константинъ тако яко одликовао быо. Онъ є, као што є у Русіи обычай, све воєне степене брзо прошао, и іошъ у 14. годины всѣъ постане подпоручикъ. Као младый подпоручикъ проће єдаредъ гордећи се крозъ сале, великолѣпне зимне пала-

те (погледъ на приложеный ликъ), па се самъ себи у своіой униформи яко допадне, тако се догоди да у нѣку салу уђе, где є више генерала было. Овы седи воинници устану са страхопочитаніемъ и поздраве престолонаслѣдника. То му се врло допадне. После неколико тренутака опетъ се врати крозъ салу, очекующи да опетъ поздравлѣнъ буде. Но ту се яко превари. Стари генерали, кои су већъ єдаредъ свою дужность учинили, нису на нѣга више гледали. Александеръ ій зато тужи своме оцу, кои га пакъ за руку узме, и доведе у салу, где су официри были. „Сыне мой“ рекне му монархъ „ты видишъ овде ове почитанія достоине мужеве, седомъ косомъ, коихъ одданости я мои престолъ благодарити имамъ, они су много за отечество заслужили. Поклони се предъ ньима, єрь єу сваке чести достойни. Но жао ми є што видимъ, да си ты іоштъ за епулете младъ кое носишъ, я ти одузимамъ то воєно одличіе, па га нећешъ пре добыти докъ га незаслужишъ; съ тыма речма скине му царъ епулете.

16. Априла 1834 достигне принцъ свою шеснайсту годину, и положи 22. Априла као пунолѣтанъ заклетву вѣрности престол наслѣдника у руке владаюћегъ Суверена. У то є време Александеръ оцу своме велику бригу задавао. Дубоко тежкодушіе, кое на нѣму лежало, сваку є живость нѣговогъ значаја утушило, и учинило, да є поводльивъ и неотважанъ у свакомъ предузећу было. Истина да є нѣгова споляшность особыто препоручителна была и развияла онай обликъ, кои є руссійскомъ Государу весма нужданъ было; али му є духъ одъ дремливости душе заузетъ было. Зато царъ намысли да га на путъ пошлѣ, да себи невесту тражи, кое бы му любовь ону живость дала, коя му є одвећъ нужда была. Онъ посѣти немачке дворове. Намера царева была є позната, па ту мыслити можемо съ каквимъ одушевленѣмъ є у свима престолнимъ градовима пріймлѣнъ было. Али найленши цветови женске лепоте ни су се нѣговогъ срца коснути могли, нити нѣга задобыти. Онъ тако доће у Хессен-Дармштатъ. Великій войво а Лудвигъ имађаше две кћери, обе пуне ідеялне женске лепоте и добродѣтельи: обожаване одъ ньиногъ оца, коега су срећа живота было. Великій войвода се поуздано надао, да ће русійскій престолонаслѣдникъ єдну одъ те две кћери изабрати. Но ту се превари. Нѣгове очи падоше на єдну учтиву безазлену девойчицу, трећу кћерь тога малога княза. Учтивость те принцезе была є тако велика, да башъ и у самомъ ньиновомъ породице кругу, нико на ню гледао ніе. Александеръ нађе у той простой девойчици, принцези Маріи, створенѣ, кое бы само нѣга срећнимъ учинити могло. Царъ Никола и Лудвигъ одъ Хессен-Дармштатъ благослове ту свезу, па се 16. Априла 1841 венчаю. Како се венча, промене се нѣгова наравь, то быяше као да є само єдногъ ударца требовало, да сва племенита своиства, коя су досадъ у нѣму дремала, пробуди, онъ одговараше свему ономе кое се одъ нѣга очекивало. Одъ нѣговогъ оца за команданта гарде наименованъ не буде са тимъ задаткомъ, кои му є датъ задоволянъ, зато што є мысліо да є позывъ престолонаслѣдника већій, него да трупе на мѣсту ексерцираня управля. Онъ зажели свое будуће поданнике да види, ньинове потребе позна, и свое знанѣ у томъ распространи собственимъ увереніемъ и прегледанѣмъ оногъ царства, кое га негда поглаварь быти, те є у томъ нагону пропутовао крозъ Руссію а и саму Сибирію. Године 1851 путовао є онъ крозъ южне предѣле царства до Кавказа, па се, као управитель єдне воєнне струке, противу Шамила, са особытымъ одличіемъ борію.

Царь Никола га є іоштъ на самртной постельи са свима важнима државнимъ тайнама упознао, пакъ првый манифестъ младогъ Цара є предъ очима оца написанъ.

Царь Александеръ є выши одъ петъ стопа. Нѣга равномѣріе частій тѣла одликує. Нѣгово быстро, ватрено, плаво око, єсть огледало нѣгове срдечне доброте. Косса му є плава и кратко ошишана, оне исте боє као и бркови. Онъ садъ има петоро деце: Николу, Александра, Владимира, Алексію, и великокнягиню Марію.

Исторично.

Исторично описаніе Земуна (свршетакъ). Подъ маћарскимъ кралѣмъ Гейзомъ II. (1150) образовао є Земунъ, као и нѣговъ у судбини равань садругъ, Београдъ, єдно одъ оны маћарски браништа, о коя є витежкій византійскій автократъ Мануилъ I. Комненъ храбрость и моћь свою узалудъ раздругао. Залудна осташе сва напрезаня грчке ратне вештине, Земунъ имъ противстаде, а неосвоєнѣ ове вароши сведокъ є значая и тврдоће нѣне у онымъ временима. Већъ є была найвећа часть Баната и южне Маћарске одъ грчки наємника поплавлѣна, већъ є буктила у великомъ пламену, чакъ далеко у земльи Мануила побѣде предвозвѣштаваюћи, почитанія достойна кралѣвска столица Столный Београдъ, а Земунъ непрестапо іоштъ непокоренъ стаяше, и непокоренъ быяше сведокъ скорогъ мира, кой Гейза II. сынъ и наслѣдникъ Стефана III. са Византинима заключи, и у слѣдству кога Земунъ, равно Срему, Србіи и Босни, доће подъ врховно византиско господарство.

На двѣсіе византискогъ оружія, кое є бистроуміе Мануила I., у овымъ предѣлима обновило было, мало помало подъ наслѣдницыма нѣговима изчезне, да чезнећимъ за независимосћу србскимъ кралѣвима место учини. Што є више Византія у важности на манякъ ишла, съ тимъ є више растіо утливъ србскій у подунавскимъ земляма. Ови неразслабленіи природе сынови распространили су, у течаю мало столѣтія, господарство свое одъ морски обала Адріе до удалѣны долина Балкана, и докъ су коняницы србски на полянама Тесаліе конѣ свое пасли, владао є у Срему у име Немањѣ єданъ србскій поглаваръ. Предпоследня Неманьина граничца, Душанъ (1340), разпространио є надалеко моћь имена србскогъ; наново подигнувши се Бугари падну подъ нѣгову власть, а онесвешћено византиско царство дрктаюћи гледаше, како єданъ по єданъ предѣлъ подъ начальство Душана, кога є скиптаръ већъ обе обале тракисколирскогъ полуострова додирнуо, пада. Али текъ за єданъ човеческій векъ доцніе, а поразителанъ бой на Косову полю чрезъ Турке оконча господарство и царство србско.

После паденія србскогъ царства припадне Земунъ, као и єдна часть Срема, Славоніе и Босне, као маћарско пренешено добро (Феудъ, Lehngut) штаерскомъ племену Циллай. Подъ овомъ циллайскомъ владомъ као да є и градићъ, кога развалине данъ данашньи іоштъ брежулякъ Земуна крунишу, постао, баръ таковомъ верованю начинъ зиданя нѣговогъ по характеру XV столѣтія, много вѣродостойности дае. Онъ є по свой прилици у той подкрепленяма окруженой вароши представляо некогъ рода утврђеный дворацъ, у комъ є или нѣговъ притяжатель самъ собомъ, или овога мѣстозаступникъ, са своима оруженосцыма, столицу свою имао. Єръ у оно време, кадъ су крстоносцы Земунъ освоили, осимъ мѣстны беледема, повѣстница неспоминѣ никакова друга укрепленя, а да є тада утврђенъ какавъ градићъ постояо, заиста бы Земунцы, уместо да по „варошкимъ споканыма“ очанственый ратъ ратую, у истый се повукли были. У зидовима тврдиње те испустіо є великій Хуняди витежку душу свою; у нѣнымъ зидинама држао є Улрихъ Циллай благонадежногъ младића, сына хунядіева, кой є издайничкимъ путемъ у руке нѣгове пао, у затвору; и иста та тврдиня была є наскоро затимъ сведокъ насилне смрти угнѣтателногъ господара свога Улриха, коме є сынъ великогъ Іоанва Хунядія у двобою главе дошао.

Съ распространенѣмъ страовитогъ господарства османскогъ у Европи наступи нова епоха у повѣстницы источно-европейски земаля. Турцы, почемъ су Србе плаћаню данка подложили, и почемъ є Византія крозъ ньи пала, пренесу садъ оружіе свое и преко Дунава и Саве. Као годъ што су некада спроћу Византинаца, тако су исто садъ Београдъ и Земунъ крозъ читаво скоро столѣтіе єдно противу Турака служили за предньій зидъ, за заштиту, Маћарске и Христіянства. Кодъ ньіовы бедема кушао є іоштъ Амуратъ II. бадава срећу свою, а нѣговъ побѣдама крунисаный сынъ, Муамедъ, освоитель Византа, увидіо є шта више, — самъ рану добывши, уништоженѣ войске своє предъ Београдомъ.

Особито пріятанъ видъ Земуна за време тридесетдвогодишнѣ владе краля Матіе Корвина има повѣстописацъ за описиванѣ. Подъ скиптромъ овогъ великогъ монарха уживала є Маћарска редку срећу, а и за Земунъ была є влада нѣгова періодъ єданъ цветаня и благостаня. Али єдва да є тридесетъ година после смрти мудрогъ овогъ владѣтеля минуло, наступе за Земунъ времена туге и разоравања. Сулиманъ II. ступи на престолъ султанскій, и, присвоивши планове завоєвателя Муамеда, предузме онъ наново воєный походъ зарадъ подчиненя Маћарске. Съ неброєномъ войскомъ, самъ собомъ предводећи

исту, доље подъ Београдъ. Наскоро тврдиня ова, а съ њомъ и Земунъ, незаштитаванъ већъ више юначствомъ Хунядія ни Іованна Капистрана, падне подъ турску власть и чете турске безъ свакогъ уздржаваня поплаве цело безоружано кралѣвство.

Одъ 1521 до почетка осамнаестогъ столѣтія остане Земунъ — или управо рећи, остану саме развалине вароши ове подъ османскомъ владомъ. Траюћу овомъ дугачкомъ періоду само се жалостанъ предмѣтъ за изслѣдованіе повѣстописцу дае; предъ нѣгове очи излази само мрачный образъ варварства и нетрпимости. Али и та времена ужаса протекоше. Тамна суровость, кроз читава столѣтія мааюћи крававымъ бичемъ своимъ надъ овыма найблагословенїимъ земляма Европе одступи, да просвети и благодѣяніяма Христіянства полѣ очисти. Панонія, коя е за петнаесть столѣтія позориште тако силны опустошаванія и бѣда была, напоследку опетъ доће до среће, кое ћеду народи у братньи моћне и изобрежене владе участницы быти. Съ єднимъ римскимъ императорима неста благостаня и просвете у подунавскимъ земляма, а други ій римски императори съ благословима посадише опетъ у овоме опустошеноме предѣлу.

Пожаревачкій миръ привео е обе савске обале подъ господарство аустріскогъ царства изъ когъ се времена и промазакъ данашнѣгъ Земуна такође доводи. И садъ е опетъ пріятно и поспѣшно положеніе за трговину и саобраштай къ настављаваю позода дало. При устроєню сремско-славонске воєне границе саставлѣне у єдну свезу, Земунъ е за неколико десетина година до тако знаменитогъ и цветућегъ благостаня дошао, да е 1752 године, до когъ е времена само за место компаніе служіо, за слободный воєный комунитетъ узвишенъ было. Изъ свію предѣла европейске Турске, населе се трговцы у ово место, гди крозъ положеніе поспѣшной ньіовой дѣятелности за кратко време за рукомъ изиће, те Земуну гласъ єдногъ одъ найважніи шпедиціонски места прибави. Овима насељеницыма наскоро се придруже и млоги Нѣмцы и други жительи београдски, кои су се услѣдъ оба београдска мира принућеныма видили, да за населенѣ своє обезбѣћено место потраже.

При концу прошлога и у почетку текућега столѣтія сво се е више и више Земунъ распространявао. Тако е у деветой десетини прошлогъ столѣтія постало предграђе Іозефстадтъ — Горня варошь — тако названо због присудства цара Іозефа II. при обсади Београда подъ Лаудономъ у Земуну. У оно време было е просторъ тай, кой е сада одъ предграђія тога заузетъ, паша, а само две незнатне кућице, и данас іошт обе у ондашнѣмъ ньиномъ виду, означавале су место будућегъ населеня. Єдна одъ ти кућица служила е Монарху за пребываліште и данашньимъ даномъ называ народъ страхопочитателно скромну ту кућицу царскомъ кућомъ. 1816 постане друго предграђе одъ нѣмачки населѣника основано и Францисталъ — Францова долина — названо. И ово предграђе за наименованіе своє благодарити има присудству цара єдногa — Франца I. — у Земуну, на годину дана после основанія нѣговогъ.

Променѣно положенѣ, кое е после другогъ паризкогъ мира како политическимъ, исто тако и комерціалнымъ европейскимъ отношеняма другій основоположай дало, врло се е яко и интереса земунски, кои су єдинствено на трговини почивали, дотакло и проузроковало, да е цветуће станѣ трговине, кое е варошь ова одъ почетка нашегъ столѣтія уживала, одступило. Као што е речено, были су, а и данасъ су іошт, нарочито знаменити шпедиціонски послови, кои су благостанѣ Земуна основали, єръ кадъ е левантинска трговина праваць преко аустріско — турске границе узети приморана была, линія е дунавска, Земунъ и Београдъ, найважніи путъ образовала. Али у слѣдству предпоменутогъ обстоятелства постане неограниченъ, и као што нигда дотле, живъ саобраштай на мору, због чега произиђу други трговачки путови и проузрокую, те наша варошь мало по мало опадати стане, и оно посредствованіе, кое е Земунъ негда тако пробитачно у саобраштаю народномъ заузео было, спадне на шпедиціоно место другогъ степена.

Да се умаліваюћемъ се значаю Земуна, као трговачкомъ месту, са постановленѣмъ слободногъ пристаништа доскочи, жељло се е іошт пре тридесетъ година. Ова е идеа и у найновіемъ добу оживила была, али почемъ слободно пристаниште у противоречію са интересима свеобштегъ отечества сгои, то е обстоятелство то, извршеню исте идее препятствовало. Проєктъ за слободно пристаниште было е у своє време предмѣтъ найбрижльивіегъ изслѣдованія тако, да ненаодмно за нуждно дублѣ се у то упуштати; али ипакъ за дужность нашу почитуемо, благожелателногъ се оногъ и мудрогъ настояваня двоице државника о благостаню и напредованю вароши ове сећати. Нигда неће у срдцама жителя земунски благодаранъ спомень на генерала Червенку и господина фелдмаршаллайтнанта отъ Крайнеръ угинути.

Одъ постановленя подунавскогъ парапловства нова е промена наступила у отношеняма Земуна, кою мы ипакъ — насупротъ противположеногъ мнѣнія многи наши сажителя — пробитачнымъ назвати обвезанима се осећамо. Да ли е парапловство ползу или штету вароши овой принело да изслѣђуемо, нити намъ просторъ, нити време допушта, него упућуемо на неопроврѓаемо оно државоекономично изреченіе: што е бржій и лакшій саобраштай, што истомъ природне и човеческе границе манѣ препятствую, съ тимъ е већа полза и пробытачность за варошь.

Године 1848 было е и Земунъ свеобштимъ метежомъ обузетъ, али нигда съ пута вѣрности и династическогъ интереса сишао ніе.

5. Юлій 1852 было е за Земунъ данъ радости и среће. Тога е дана пріпміо онъ у зидове своє Нѣгово Величество Цара Франца Іосифа I., трећегъ монарха одъ преузвишеногъ дома царскогъ, Кога ће присудство у лѣтописима вароши ове насвагда записано остати.

Смѣсице.

(Русски параброди на Оксусу.) Рускій Инвалидъ саобштава точанъ животописъ генерала Хрулева. Генералъ овай происходи изъ Шведске єдне породице, коя се е по извѣстнымъ доказателствама године 1350 у Руссіи населила, тада носила име Павлинъ, и одъ кое е єдна гранчица у седмомъ степену Суваръ, прадедъ грофа Суварова, а друга гранчица у истомъ степену Андрія Хрулъ прадеда Хрулева. Садашный генералъ Хрулевъ участвовао е, као што е познато, при експедиціи за у Ак-Метшекъ 1853, и Инвалидъ садъ овомъ приликомъ обнародуе прво извѣстія о томъ дѣлу, о комъ су досадъ само у одломцима извѣстіе позната была. Експедиція е ова съ почеткомъ године 1853 подъ грофомъ Перовскій, губернаторомъ Оренбурскимъ, коме е самъ царъ Никола тадашнѣгъ генерал-маіора Хрулева придодао было, кренула се за Аралкосъ, одтуда узъ Сир-Дарію (Океусъ) навыше и заузела после обсаде, коя е више седмица траяла, яку тврдиню, кою су Хоканци бранили, коя затимъ име „тврдиня Перовскій“ добіе, и коя е садъ врло важна точка за русскій положай у Азіи, почемъ параброди уралногъ језера дотле по Сир-Даріи пловити могу.

(Каквимъ бесниломъ и саме мале животинѣ младе своє одбранюю,) доказуе знаменитъ случай, кой се пре краткогъ времена у предѣлу одъ Хавръ догодіо. Єдна се мачка у старомъ ару, одъ когъ су врата текъ слабо затворена была, омацила. Єданпутъ продре унутра свинче єдно и почне мале мачиће на непристоянъ начинъ узнемиривати. Мачка се истараше да ій одбрани, међутимъ продрзльивъ гостъ мирно истараше къ њима, и погази ій, али зато горко казнѣнъ буде. Мачаше къ њима, и погази ій, али зато горко казнѣнъ буде. Мачка скочи на свинче, изгребе му очи и у беснилу своме сечка га зубма за гушу. Бадава су се на дреку свинчета дотрпавши люди трудили, да велико ово животно одъ огорченогъ непріятеля нѣговогъ ослободе. Свинче е као дивлѣ бегало, одъ бола цикало и помамлѣну мачку са собомъ вукло дотле, докъ се ніе напоследку мртво на землю стропоштало. Мачка му е грло сасвимъ прегризла.

Мѣстне вѣсти.

У Земуну. — II. — „Ништа на свету постоянѣ нѣе одъ промене!“ каже єданъ знаменити списатель. Но да га є какова прилика нанела као мене, да дође мало у Земунъ, онъ бы зацело на то примѣтіо, да „регуле безъ изятія нема!“ Има овде зданія, има древни споменика, кои су судећи по ныовомъ изгледу стародревности, већъ у цвету развитка свога тада были и постояли у време „Валтера Хабенихтса,“ и кои су живи сведоцы и данасъ насилни збитія нѣгови войника.*) Єсть! зданія намъ ясно сведоче, да є варошъ ова у оно време крстоносни война яко патити морала, тако, да се и данъ данашньи неможе да опорави! Шта ћемо дакле да пре почнемо описивати? На кои предметъ вниманіе наше найпре да обратимо? Кадъ є све што годъ погледимо, живи сведокъ дубоке стародревности ове знамените вароши. Дай! бацимо єданъ іошт кратакъ погледъ на табле трговачке и занатлиске; оне у толико више насъ могу интересирати, што намъ у єдно покрай стародревности и развитакъ „литературе,“ особито у смотренію „ортографіе“ ясно показую, Премда са сувопарнимъ предметомъ ортографіе нити смемо, нити смо у стаю дуже забављати читателѣ наше, изъ узрока што много већи стародревности и знаменитости у Земуну има, на кое ћемо вниманіе читателя обратити, а друго што после краткогъ нашегъ овде бавленя намѣравамо са знаменитостима и други вароши, гдѣ нашъ народъ живи, упознати се. — Дакле къ ствари! Да намъ є видити садъ овде нашегъ покойногъ списателя Іоахима Вуића, како онъ на єдномъ коню и тальигама носи своє кньиге на продаю одъ вароши до вароши, и да га є на улици земунской царинъ нѣговъ изневерio, као што га є у Карлштадту, кадъ є мислio да у слави и тріумфу списателя србскогъ свой улазакъ у знамениту варошъ држи, при првомъ погледу на земунске шилдове, морало бы се смешенѣ опазити на лицу нѣговомъ, коє радость изявлює при свой невольи нѣговой! Развитакъ кньижевности србске у Земуну и одъ найстарiи времена види се да є постояо, и измаміо бы смешенѣ свакогъ списателя србскогъ! Овде видимо све начине писаня, све феле ортографія, одъ времена „Кирила и Методія,“ кои су намъ слова даровали; на єдномъ месту налазимо „браћа,“ на другомъ „браћа“ на трећемъ „брача.“ Овде се свршаваю имена на „вићь, вичь, и вичъ,“ онде на „вићь, вить“ и т. д., а гле, опази єдно презиме на „вићъ;“ „ъ и ь“ као стубови старославенства, мирно стоє поредъ тако названогъ, репатогъ „j,“ овогъ, кои као коса или српъ прети „староволяма“ свима. Као неку особитость земунску морамо и шилдъ „кодъ мудре мачке“ (zur weisen Katze) напоменути, шилдъ, кой є запста кадаръ, онимъ филозофима пркосити, кои веле, да у животини душе нема! —

Ко бы се усудіо у Београду „j“ или Вуково њ, љ, употребити, а да не бы искусіо пріятности конфискаціе? Тамо се сваки „строжайше“ мора прописане ортографіе држати. Па садъ нека ко годъ каже, да се у Београду неразвія литература србска! Београдски терзія сирома бои се „j“ као буди Богъ съ нама каквогъ нечастивогъ; онъ мора у време искушенія свога осимъ други мали неволя, коє су са тимъ труднимъ званіемъ обично свуда скопчане и „ортографію“ учити. „j“ несме на табле терзіиске доћи; а у конте ако бы се ово репато писмо увукло, има довольно већъ узрока дужникъ, да конту неплати, єрбо є овай противъ закона поступіо. Зато терзія пише и по два три пута конту свою и напослед-ку и наочаре меће, а иде съ њоме іошъ више пута своме миломъ дужнику. Дакле єдно „j“ у стаю є цео реноме єдногъ новопоставшегъ терзіе уничтожити. Но доста о томъ новомъ правопису. єрбо бы се у Београду мислити могло, да овай дописъ кои членъ Дружтва словесности пише, па бы могао и званіе и плату као членъ дружтва овогъ изгубити! — Но я сматраня моя по улицама земунскимъ морамъ за кои часъ прекинути, докле опетъ непродужимъ, єрбо ладанъ сѣверни ветаръ овде дува. Еолъ є распростreo своє царство и мехове своє надувао да ока неда отворити, стужа є настала необична у ово време, у Марту месецу, дає на све стране видити згурена и замотана створеня особито у „топлимъ дашчарама“ великокупаца земунски на піяци! Я се немого дакле увеселявати пріятностима Земуна, немого даля моя разсматраня на „торжишчама“ чинити, него у другомъ листу допустиће ми Читательи мои, да моя нова примѣчанія саобштимъ. —

Земунъ. Нашъ Господинъ Генералъ и Воєный Командантъ учиніо є у спроводу штабалны и вышши официра 15. тек. посѣту Нѣговой Светлости Князу Србіе, и Свѣтлой Супруги Истога, у Београду; коіомъ су приликомъ иста господа одъ ц. к. аустріискогъ генералногъ конзула, господина полковника одъ Радосављевићъ представлѣна была.

— Пре неколико дана дошао є овамо на одвоєномъ параброду директоръ парабродства г. Ериксенъ у пратньи више землѣмѣра. Намера є путованя нѣговогъ, да изнађе згодно место, гди бы се подигло грађиліште за пароплове. Онъ є продужio путъ свой до Оршаве. Коє се є место за найсходніе поради речене намере нашло, неможемо означити. На свакій начинъ Земунъ има великій изгледъ.

Београдъ 19 т. м. разнео се гласъ да є миръ заключенъ у Паризу, сутра у ютру топови, кои су на врачару пуцали, потврдили су тай гласъ; депеша, кою є Нѣгова Княжеска Свѣтлостъ и гг. страни конзули добили, донела намъ є равно желѣни и тако нестрпельиво очекивани миръ, кои є у нашой вароши свакогъ Србина обрадовао. 20. т м. $10\frac{1}{2}$ сати изъ ютра држано є благодареніе у овдашньой соборной цркви, на коме су, Нѣгова Княжеска Свѣтлость сви гг. конзули и сви чиновницы, парадно обучени, присутствовали; а у већ была є сва варошъ осветлѣна.

— Одъ некогъ времена, почели су млоги у нашой вароши одъ богиня боловати, па и сами они, коима су богинѣ каламлѣне; имали смо прилика, да су изъ єдне куће по 4–5 особа, и то већъ у старiимъ годинама лежали одъ богиня.

(ж)

Трговина.

Пешта, 19. Марта. На житной піяци показао се є данасъ при свемъ томъ, што се рана слабо довози, постояніи правацъ за сваку польску рану. Кукурузъ є яко траженъ; тешка пшеница држана є одъ притяжателя на већой цени. Важни промена, уколико є познато, ниє было. —

Сегединъ 18. Марта. И ове є седмице само трговина съ кукурузомъ была жива, више є иляда мерова за извозъ по означеной цени куплѣно. Млога польска рана пада у цени: пшеница банатска 81—83 фунт. 5—5 фор. 30., маћарска 80—82 фунт. 4—5 фор., ражь сегединска 75—$75\frac{1}{2}$ фунт. 2 фор. 42—48, странна 77 фунт. 3 фор. 20, кукурузъ новъ 79—81 фунт. 1 фор. 42—45., ситна проя маћарска 1 фор. 50—2., бачка 1 фор. 48., ечамъ 62—64 фунт. 1 фор. 36—40., зобь 1 фор. 20.,

Одъ 10. Марта до данасъ прошле су поредъ Земуна следующе лађе: — лађа трговца Илиє Даниловића изъ Пеште за Шабацъ, са судовима натоварена. — Изъ Сиска за Бечкерекъ лађа Алексе Радойчића са 77 фатій дрва. — Лађа трговца Марка Романчића изъ Базіяша за Сегединъ са 6000 цен. угля, а изъ Базіяша за Пешту са 6500 цент. угля. — Две бурчеле трговца Лазара Милойковића са судовима натоварене изъ Пеште за Београдъ. — Две бурчеле трговца Петра Атанацковића изъ Пеште за Смедерево са судовима.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и припадлежи у другу класу асикураціе. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

*) Види Подунавку число 3.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

У Земуну 31. Марта 1856.

Брой 5.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Тестаментъ.

(Преводъ)

Неваюћи и звиждукаюћи сеђаше єдно после подне обућаръ Карлъ на своіой троногой столицы; брзо му є посао изъ руке излазіо. Али се є онъ и предао био за посломъ своимъ свойски тако, да є милина была гледати га, како весело шіе и куцаюћи чекићемъ посао свой дотерує; текъ кадикадъ є крозъ чиста окна маленога прозора свога прелетаюћій погледъ на сокакъ и на мимопролазеће управляо. Могло є око четиръ сата быти, кадъ є онъ сусѣда свога, сапунара Фридриха, кой є управо спроћу њега обытавао, брзымъ коракомъ изъ куће изишавша и преко сокака къ њему упутивша се, опазіо. „Но, шта ће опетъ садъ быти!“ рекне у себи, „баба му є іоштъ болестна; она ће га заиста горко да напати. Чини ми се, ево га овамо управо къ мени.“

Бледъ и смућенъ уђе Фридрихъ у собицу обућарову тако, да га є овай зачуђено запытао: „Шта ти є? Ты изгледашъ садъ, башъ као преступникъ, комъ смртну пресуду читаю; шта ти є, да ти ніє Маргарета —“ „Умрла є!“ изнемоглымъ гласомъ пресече му сапунаръ речь „Умрла є дакле! па шта си се тако покуньіо. Благодари Богу, што є єдномъ већъ и себе и тебе избавила! Или ти є одиста башъ грло жао за ньомъ?“ „Што се жалости за моіомъ сада већъ — покойномъ Маргаретомъ тиче, ты знашъ, да ћу я у станю быти ню надвладати, али — али —“ „Но, па шта є? Слободно говори, та мы смо овде сами!“

„Ты знашъ,“ поведе Фридрихъ речь, почемъ неколико минута у ћутаню протекоше, „ты знашъ, да є наше иманѣ скоро цело собственость моє жене — я самъ є због тога и узео — она ме є увекъ обнадеждавала, да ће тестаментъ у мою ползу направити, особито одкако се поболела; а ето сада пре по сата умре, а тестамента ни одъ корова, па ћу садъ на мою велику жалость морати гледати, како ће наслѣдници са смеіомъ, кои су и тако већъ по себи богати люди, иманѣ моє да деле; мени пакъ найвише да остане кућа, и то ако се посао добро сврши.“

„Зна ли іоштъ ко, да є она умрла?“ размишляваюћи запыта обућаръ. „Незна“ быяше одговоръ, „осимъ мене и тебе нико више; она и сада іоштъ лежи у кревету, каошто є лежала; у кући немамо никога; лѣкаръ долази само изъ ютра, и данасъ ми башъ каза, да смрть іоштъ ниє близу. Я самъ истина, што є годъ новаца было, на страну спреміо, али на несрећу мою, и ньи садъ башъ у готовини нема мдого.“

„Добро, него съ осталымъ добрама,“ продужи Карлъ, „неможе тако быти, а ни съ облигаціяма; оне су кодъ суда у протоколъ заведене — твоя є Маргарета предосторожна была. Мора се дакле гледати, да се садъ томе на другій начинъ помогне!“

„Єсть, ал’ како? Можеш’ ли ты садъ ню, коя є већъ умрла, оживити, да тестаментъ направи, и да мене наслѣдникомъ учини?“

„То не, а то нећемо чинити све да бы башъ могли, него слушай! Чекай ты іоштъ два сата, докъ се смркне; па онда отиди къ судіи и кажи му, да ти є жена болестна и да оће тестаментъ да прави; и умоли га нека поита, да съ нужднимъ лицама дође и да напише.“

„Али?“

„Остави ме да изговоримъ! Међутимъ ћемо покойницу у ваятъ пренети, я ћу обући њене альине, лећи ћу у креветъ, и судияма ћу на ньіова пытаня одговоре давати, сигурно ако не болѣ, а оно заиста тако, каошто бы Маргарета сама чинила. То ће текъ онда нешто смешно быти!“

„Неће валяти тако, опазићѐду превару, па —“

„Валяће дакако, ослони се само на мене! Иди садъ кући, а кадъ се смркне, ето и мене.“

Тресући главомъ оде Фридрихъ. Међутимъ се обућаръ лепо обріє, и чимъ се смркло, оде къ Фридриху. Покойница лежаше іоштъ у кревету, кой є завѣсама у виду комарника застрт быо. Брзо буде мртво тѣло у ваятъ пренешено. Карлъ навуче на себе спаваћу кошулю покойнице, натуче велику капу њену на главу, прелепи мелемъ на образъ, веже марамомъ чело, и почне, чимъ є у креветъ легао, тако јукати, пренемагати се, стењати и уздисати, да є самъ Фридрихъ мисліо, да свою покойну жену слуша.

„Садъ иди и побрини се, да господа што пре дођу, єръ не бы самъ радъ быо, да овако на мртвачкой постельи дуго лежимъ“ заповеди Карлъ, и Фридрихъ узме путъ предасе. После єдногъ сата уђе строгій господинъ судія са своя два члена у собу. „Ево овде у кревету лежи жена моя, коя васъ є позвала;“ рекне Фридрихъ и завѣсу одъ кревета мало одшкрине. „Маргарета, дошла су господа!“

Стењанѣ и уздисай зачуше се изъ постелѣ. „Она моли,“ протолкова Фридрихъ, „да є врло млого съ пытаняма необтерећавате; а и светлость іой умножава болю!“ „Веруємо, то є тако обично, брзо ће све быти готово!“ одговори судія, „сигурно є іоштъ при здравой памети?“ „Єсте, єсте зацело, можете се осведочити, него ипакъ неће моћи подписати!“ „Немари ништа, оно ће већъ силу свою имати!“

Почемъ є обичанъ уводъ написанъ и Фридрихъ уместо Маргерете своє на нуждна пытаня о имену, годинама и т. д. одговоріо, замоли га господинъ судія, да изиђе изъ собе, будући законъ тако заповеда. Съ куцаюћимъ срдцемъ прислушкивао є онъ на врати, али ништа чути ниє могао, осимъ слабогъ, неясногъ гласа, кой є овда онда са „Добро! Врло добро! Поштено!“ одъ судіе пресецанъ быо.

После четвртъ сата изиђу господа изъ собе. „Валяна, честита жена,“ рекне судія, „можете слободно задовольни быти, Фридрихъ!“ „Него будите при себи,“ привати речь членъ єданъ, „она неће дуго; може быти іоштъ ноћасъ да ће већъ свршити.“ „Напоследку кадъ было да было“ заключи другій членъ, „текъ вы будите на опрезу!“ Съ „добру ноћь“ упуте се и оду господа судци своимъ путемъ.

„Све є добро!“ рекне обућаръ улазећемъ у собу сапунару. „Чуо самъ одъ судіе,“ одговори овай, „него вере ти, како си наредіо?“

„Заръ ты неможешъ чекати, докъ се тестаментъ неотвори? Него дай да се таки покойница опетъ у креветъ метне, па се после у жалость баци!“

Сутра у ютру пукне гласъ по вароши, да се сапунарова жена у єданъ сатъ по поноћи у вечность преселила. „Тако самъ и самъ мисліо!“ рекне судія. — Покойница буде съ пристойномъ чешу матери земльи предана и одъ удовца оплакана. А и Карлъ съ присудствомъ своимъ у пратньи учини оригиналу своме последню почесть.

Трећій данъ буде удовацъ у судъ позванъ, да последню волю преминувше саслуша. Тестаментъ се отвори и членъ єданъ почне читати:

„Рађено у Н . . . 18 . . године, у присудству предсѣдателя суда Ернста Вирца, и членова: Іохана Херца и Франца Биндера.

Почемъ су предречена лица овдашньимъ сапунаромъ Фридрихомъ Мунцомъ данасъ кући нѣговой дозвана, да последню волю нѣгове, оногъ времена болестне супруге Маргарете, рођене Фрешлъ, саслушамо, нашли смо се овде, и почемъ смо се осведочили, да є завѣштателька истина опасно болестна, али у осталомъ да є сасвимъ при здравой памети, нѣну последню волю означавамо, као што слѣдує:

Я, Маргарета, супруга Фридриха Мунца, овдашнѣгъ сапунара, за случай смрти моє наређуємъ слѣдуюће:

1., За главногъ наслѣдника своколикогъ мртвогъ и живогъ имања мога опредѣлюємъ супруга мога Фридриха Мунца, сапунара овдашнѣгъ.

2., Реченый наслѣдникъ дужанъ є слѣдуюћа завѣштаня съ готовымъ новцемъ изплатити:

а.) цркви св. Леонхарда три стотине талира;

б.) мѣстномъ шпиталю три стотине талира;

в.) моме сусѣду, обућару Карлу Фрелиху, сиротомъ али честномъ и валяномъ човеку єдну иляду талира.

Да є ово ясно изговорена воля завѣштателькє подписуємо и потврђуємо званично и т. д.“

„Имате ли шта противъ тестамента овогъ навести?“ Запыта судія сапунара. Истина є овай кодъ 2 точке при в., нешто тако, као „угурзусъ“ крозъ зубе промрмляо, али наравно ипакъ ниє никаква употребленя чиніо. И сами напраздно оставши рођаци покойнице нису такође ништа могли противъ законости тестамента навести, и тако остане Фридрихъ, съ изузеткомъ речены завѣштаня, неповређеный притяжатель целогъ имања.

Прва нѣгова шетня, почемъ є већъ стварь сасвимъ у своимъ реду была, была є къ Карлу. „Но како ти се є допао тестаментъ?“ дочека га съ пытанѣмъ онай. „Архихульо єдна“ глазіо є одговоръ, „заръ ты ниси могао дочекати, шта ти я дамъ, него си и то морао изложити?“ „Видишъ,“ рекне Карлъ смеюћи се „я нисамъ хтео великодушиє твоє у забуну да доведемъ, а бадава да на мртвачкой постельи лежимъ, и да високославной господи судцима одговоре даємъ, мислимъ да неможешъ тражити одъ мене. Друга су пакъ завѣштаня была нуждна зато, да съ тимъ тестаментъ већу важность добіе. На свакій начинъ, ты имашъ съ чимъ задоволянъ быти.“ Я и єсамъ задоволянъ, а и ты да се увериш, да я никакавъ цимрія нисамъ, ево ти іоштъ садъ облигаціе твоє, коя

є са три стотине талира на кућу твою интабулирана была; а пляду талира можешъ одъ мене кренути кадъ оћешъ. Садъ пакъ, почемъ є цела стварь тако красно за рукомъ испала, айдемо кодъ сокола — гостіоница — да се провеселимо!“ „Е нека буде, каошто рече, друже! Айдмо дакле кодъ сокола!“

Петъ светы тайній.

(Новела.)

Кадъ су године 1813 побѣдоносне наше войске у Француску продрле, мене є посѣтила та несрећа, те самъ таки на границы ранѣнъ био, и то ме є на жалость препречило, те нисамъ побѣдномъ походу другова мои слѣдовати могао. Тако су ме донели у єданъ манастыръ, одъ когъ є часть єдна у болницу преображена была.

Рана моя ниє опасна была, али ми є опетъ препятствовала, те нисамъ обыталиште моє оставити могао. Услужный лѣкаръ дао ми є собу, одъ коє су прозори у прекрасну манастырску башту гледали. Са оне стране баште зеленила се романтическа долина, у коє се є средини прилично великій брежулякъ узвышавао.

Вр'ъ брежулька овога био є сенкомъ одъ высоки єловы дрвећа покривенъ, а ниже њга подалѣ лежало є гроблѣ, на комъ су прости гробови у редъ поставлѣни были, и коє є жительима близу лежеће ту парохіе последнѣ прибѣжиште давало.

С'почетка ми є было непріятно, што самъ гроблѣ предъ очима имао, али самъ се съ томъ непріятности опетъ, ако самъ лепъ изгледъ уживати хтео, помирити морао: покоріо самъ се дакле неизмѣнености овой, и доцніе самъ у томе башъ задовольство нашао, што ми се є у почетку непріятнымъ чинило. Гроблѣ ми є то наскоро дало прилику, те самъ примѣчаніе єдно учинити могао, коє є любопытство моє яко побудило и доцніе таквомъ одкровенію водило, коє се є унутрашнѣ жице срдца мога коснуло, и коє садъ саобштити желимъ.

Таки самъ іошъ прво вече примѣтіо, да є калуђеръ єданъ у гроблѣ дошао, и да се є тамо на гробу єдноме до мрклогъ мрака задржао; но то ми ниє тада у очи пало, али кадъ се є истый калуђеръ и слѣдуюћегъ вечера опетъ тамо показао, и то своє посѣћиваніе свакогъ вечера продужавао, моє се є вниманіе и любопытство до найвышегъ степена узбудило.

Я самъ већъ знао, да се манастырски калуђери у гробницу црковну саранюю, па самъ по томе држао, да калуђеръ тай, кога су ми вечерня посѣштаваня у очи падала, гробъ умршегъ кога сабрата свога непосѣштава.

Да любопытство моє успокоимъ, запытамъ калуђера єдногъ, кой ми є често друштво чинити обичествовао, незна ли онъ, ко є онай братъ њговъ, кой свакій данъ гроблѣ посѣштава.

„Знамъ врло добро“ одговори ми отацъ Хуго „то є каноникъ Етѣнъ.“

„Каноникъ?“

„Єсть, онъ є пре было Домхеръ, па се одрекао прошле године парохіе и дошао є у нашъ манастыръ. У В . . ., гди є парохію имао, проводіо є правый пустинический животъ, скоро є увекъ было кодъ куће или у цркви, и съ никимъ саобраштая имао ниє. Имао є єдну собу, у кою осимъ њговогъ старогъ служителя, нико другій приступити могао ниє. И при доласку њговомъ овамо, то є условіе поставіо, да осимъ истога служителя нико у ћелію њгову неприступи; па будући є за нашъ манастыръ знаменыту сумму новаца обезбѣдіо, одобріо є отацъ игуманъ желю њгову. И овде се по ваздан бави у соби своіой, и текъ што у вече остави исту, да на гроблѣ оде.“

„Па ко почива у ономъ гробу, кой онъ свакій данъ посѣштава?“

„Кадъ є овамо дошао, моліо є отца игумна за допуштенѣ, да кости њговога єдинога и найсвесрдніе люблѣногъ брата изъ гробнице у В . . . овамо пренети сме.“ „Я самъ се навикнуо на то — рекао є онъ — да се свакій данъ на гробу брата мога Богу молимъ,“ и отацъ му є игуманъ то одобріо.“

„Оловный мртвачкій сандукъ буде наскоро донешенъ, и почемъ є онъ међутимъ примѣтіо, да се гроблѣ одъ стражнѣ стране манастырске види, то є истый сандукъ дао тамо закопати и преселіо се у собу, одъ коє прозори у гроблѣ гледе.“

„Я самъ одма помыслio, да є онъ оловный сандукъ зато у гроблю закопати дао, што є брежулякъ, кой є сандукъ покривао, увекъ предъ очима своима имати желіо. Любопытство ме є побудило да на њга пазимъ, и тако самъ произнашао, да онъ по ваздан кодъ прозора седи и на гробъ онай гледи.“ —

Я самъ съ найвећимъ вниманіемъ приповеданѣ духовника тога слушао, а онъ ме, као отресанъ и одъ света човекъ смеюћи се погледи.

„Єл'те, господинъ Ритмайстеръ,“ рекне онъ лукаво смешећи се, „да и вы неверуєте, да у гробу томе почиваю кости брата њговога. Господинъ официръ! и подъ калуђерскомъ одећомъ наоде се често таковы срдца, коя су ватрено любила, млоги су одъ насъ провели младость свою у бурномъ времену, буна є и ньи изъ ньіовы ћелія, кои другчіе нигда не бы у великій светъ дошли, изгонила, и тамо су имали прилику, преће непознатый хучный нагонъ, женске, и друго коєшта, што имъ є дотле непознато было, познати, и млоги су одъ насъ, кои су пре у своимъ ћеліяма задовольно живили, са растроєнымъ духомъ у манастыре се своє вратили. — Па и я самъ жалостну ту измену почувствовао,“ рекне отацъ Хуго, — кога є смеюће се разположеніе блудећой смућености место уступило; — „могуће є, да ћу вамъ єданпутъ и я исторію срдца мога приповедити, али засада останимо при канонику. Я бы се обкладіо, да непочиваю у ономъ гробу тамо на гроблю кости брата њговога.“

„И я самъ то одма помыслio,“ было є мой одговоръ, „али заръ никога овде нема, кой бы о прошлости њговой точніе изясненѣ дати могао?“ — „Нема,“ одговори калуђеръ. „Старый њговъ служитель неупушта се съ никимъ у разговоръ, а нама є игуманъ запретіо, да са посѣштаванѣмъ нашимъ каноника неузнемиравамо; онъ съ нама неєде, а ћелію свою

*

само онда оставля, кадъ гроблѣ посѣштава. У осталомъ неће онъ сирома ни то іошъ за дуго продужавати моћи, єръ има на себи суву болесть, а та болесть нѣгова яко напредує: онъ є већъ неколико пута падао у креветъ, а то се є и юче догодило, па тешко да є и данасъ іошъ досадъ креветъ оставіо, а ето га ни на гроблю невидимо, премда є време нѣгове посѣте већъ прошло.“

Погледао самь на сатъ мой: отацъ Хуго имао є право, єръ є иначе увекъ у то време каноникъ на гроблю био, а садъ ніе ни доцніе дошао, и мы смо наскоро дознали, да є онъ духовника єдногъ ради исповести захтевао, и я самь се тако у мислима до неко доба ноћи съ каноникомъ забавляо, єръ самь осведоченъ био, да самь у нѣму єднога одъ оны романтически обытателя манастырски нашао, коє є несрећа у ћелію догнала. Я самь тврдо веровао, да онай гробъ, кой самь я съ мои прозора гледао, кости нѣгове некадашнѣ любезнице, покрива.

Я самь хтео, чимъ ми іоле могуће буде, самъ собомъ гробъ тай посѣтити, и био самь врло любопытанъ, да ключъ за повѣстницу обадва та срдца наћемъ.

Сутра данъ слѣдовала є смрть каноника.

Онъ є издануо кодъ прозора нѣговогъ, последньи погледъ нѣговъ почивао є на гробу, и игуманъ му є обећати морао, да ће га поредъ нѣговога брата саранити. — При последнѣмъ часу своме іошъ є старомъ служителю заповедіо, да оно, шта му є предао, съ ньиме заєдно у сандукъ метне.

Игуманъ ми є сва ова обстоятелства саобштіо, одъ нѣга самь и то дознао, да є умираюћи каноникъ староме служителю своме кутію єдну предао. Настоятель тай манастыра, комъ самь я сумню мою саобштіо, было є истога мнѣнія, и тако се сада любопытство моє іошъ већма подражи. То се є исто догодило и кодъ отца Хуга, кой є наскоро средство изнашао, да любопытство своє успокои; онъ є знао ключъ одъ ћеліе каноникове набавити, и докъ се є старый служитель кодъ тѣла умршегъ господара свога Богу моліо, онъ є исту отворіо. Я самь истина дѣло отца тога за хуленя достойно држао, ал' самь при свемъ томъ опетъ толико слабъ био, те самь позыву отца Хуга слѣдовао, кой ме є понудіо да предмете оне разсмотримо, кои су у кутіи хранѣни были.

Тамо смо нашли єданъ рукописъ и два начертана лика. Єданъ є одъ исты представляо єдну младу, єдва четрнаестогодишню девойчицу. Никада іошъ нисамь видіо тако дражестно и лепо лице, никада такову ватру у детинскомъ погледу, никада такову милокрвность и живость као у чертама те неописане лепе девойчице, или шта више тога детинскога лица, кога се є боя богатоблистаюћимъ се црнымъ витіцама іошъ више узвышавала.

Другій ликъ, найпротивречивія противность према ономе лепомъ образу, представляо є плаву сувоняву женску особу, бледо увело лице, са знаменито у оћи падаюћимъ трагомъ дуге и дубоке душевне боолѣ. — Опетъ се є на томе увенутомъ лицу єдноличность оногъ другогъ младостногъ серафимскогъ образа при првомъ погледу примѣтити могла.

Плава та женска могла є двадесетъ осамъ година имати, кадъ є начертана была. Приложеный рукописъ садржава у себи животоописаніе умрлога каноника и оногъ любезногъ суштества, на кога є гробу нѣговъ последньій погледъ почивао.

Садржаніе истога саобштавамъ я вѣрно, слѣдуюћи мыслима и течаю речи самога покойнога страдалника.

I.

Я произлазимъ изъ єдне одъ найстаріи породица Француске, али осимъ єдиногъ светлогъ наєлова, нисамь я ништа више одъ мои праотаца наслѣдіо, єръ су и ови, као и већа часть Француске арістократіе, безумномъ разкошлуку при дворовима Лудвига XIV. и XV. имѣніе ньіово жертвовали, оно мало, што є іошъ остало, наслѣдіо є мой старіи братъ, а я, као послерођеный сынъ, да се свѣтлость фамиліе изнова подигне, будемъ за свештеническій редъ воспитанъ.

Оддавши се спокойно опредѣленію моме ступимъ у заведеніе основано за будуће свештенике, па почемъ у срдцу моме нигди никакову светску желю, или буди какову тежню за светомъ имао нисамь, то самь са судбиномъ моіомъ савершено задоволянъ био. Я самь живіо само за науке, и кадъ самь на будућность мою помысліо, то ми се є увекъ иста указывала безъ и найманѣ смесе светски радостій.

Боже мой! каковымъ преображаима неподлеже іошъ чувствованя човеческогъ срдца. Онда нисамь я нигда ни на какову другу женску помысліо до найвыше на витезкинѣ наши мученица, а опетъ є опредѣленіе моє было, да и я негда такову єдну женску ватрено и душевно любимъ. —

Печетакъ буне нашао ме є у наймирніемъ расположенію духа, изъ когъ самь пакъ наскоро одтргнутъ быти имао. Помамне чете узбунѣногъ народа тумараше су по свой земльи, да манастыре и ньіова училиштна заведенія освоє. Посвуда су тражени арістократи, па тако є и наше основаніе жертвомъ ньіове бесноће было. Я самь срећно изъ заведенія утекао и хтео самь у Вендее поитати; али є и то немогуће было, єръ є народъ све путове заузео. Дознао самь, да су нарочито на мене кивни, што самь я Маркизу Ріомъ у нашемъ заведенію прибѣжиште прибавіо.

Прикріо самь се у єдномъ планинскомъ предѣлу, гди самь кодъ єдногъ угляра прибѣжиште пашао: овде самь већъ више дана провео, кадъ самь єдно вече изишавши у шетню гласъ пушке у шуми чуо. Я самь се хтео сакрити, али єдна за чудо лепа четрнаестогодишня девойчица притрчи къ мени и подигне плачући нѣне мале руке.

„Господине, за име Божіе, сакрите ме, мога су отца убили,“ рекне ми мала съ дрктаюћимъ гласомъ.

Я є узмемъ за руку и обоє поитамо близу лежећой колеби. Углярка, коя є сврхъ лепоте девойчице ове усхићена была, съ радости іой молѣну заштиту даде. Убіице нису за ньомъ у потеру ишли.

„Господине,“ плачући молила є доцніе, „допустите да се у шуми потражи, могуће є, да мой отацъ іошъ живи.“ — Я одемъ са угляромъ у шуму, гди ми назови отца Естхере заиста іошъ жива нађемо, нападательи држали су га за мртвогъ, и задовольни съ новцемъ, кой су кодъ нѣга нашли, оставили су и побегшу малу безъ потере; нису предчувствовали,

да є она у хальину нѣну знамениту сумму новаца у-шила.

Умираући био є Юдеј и путовао є за нѣговымъ одбегшимъ господаромъ, кодъ когъ є онъ прѣје као управитель добара служіо, и садъ жертвомъ вѣрности своє постао.

„Отацъ, отацъ мой!“ єцаући рекла є мала приближивши се умираућемъ, кога смо мы у колебу у-нели.

„Дете моє!“ рекао є онъ, „я самъ истина то име кодъ тебе заслужіо, али ти сада при последнѣмъ моме часу валя знати, да ты ниси моя кћи. Я самъ братъ твоє матере.“ —

Умираући упре на мене испытателанъ погледъ. „Господине,“ после неколико секунди проговори, „цело ваше бытіе ніє у сагласію съ вашомъ простачкомъ ношньомъ; вы немате никаковог узрока пред' умираућимъ таити се. Я ћу спокойно умрети, ако ми вы име ваше кажете и обећате ми, да ћете дете ово къ нѣномъ отцу одвести. Я немогу спокойно умрети, докъ Естхеру безъ икаковогъ заштитителя оставлѣну видимъ. Господине утѣшите умираућегъ, а я ћу вамъ судбину овогъ сиротогъ девойчета саобштити.“

Казао самъ моє име.

„Ваше ми є име познато,“ рекне управитель.“ Утѣшено предаємъ я судбу Естхере у руке ваше. Она є дете любави. Сестра є моя любила Маркиза Бормонтъ. Она є више времена была срећна, али доцніе морао є младићъ на путъ отићи, єръ є отацъ нѣговъ то у тайности хранѣно отношеніе откріо и желіо видити, да се исто уништи.“

„Младый благородникъ заклео се є на вѣчиту вѣрность, а то є исто и юдейка учинила. Она є заклетву свою одржала, а онъ ю є погазіо.“

„Сестра є моя наскоро затымъ умрла, како є дознала, да се є онъ у страной земльи оженіо. При нѣномъ последнѣмъ часу дала се крстити, и я самъ іой се морао заклети, да ћу я у томе случаю, ако не бы мала, коя є изъ призренія чести кодъ удалѣне сродинце єдне была, до смрти нѣне дошла, исту доцніе крстити дати.“

„Я самъ се досада заклетве моє држао. Ишао самъ къ Маркизу, показао самъ му дете, онъ ми є дао стотину франака, разярено баціо самъ новце натрагъ и удаліо самъ съ дететомъ заєдно, и онъ пигда више за исто дете запытао ніє. Само ме є сърдечна молба сестре моє могла на заклетву побудити, да ћу малу крстити дати, али почемъ є онако христіянскій стацъ поступіо, намысліо самъ я, да текъ онда Естхеру крстити дадемъ, ако бы она поздніе христіянина кога любила и тай бы є узети хтео. Али садъ я видимъ, да заклетву мою испунити морамъ. Пустите Естхеру унутра.“

„Естхера, ты си кћи сестре моє и єдногъ христіянина,“ рекне Юдей. „Овай господинъ одвести ћете къ отцу твоме. Естхера, я самъ лагао, кадъ самъ казао, да є вѣрозаконъ Мойсеа найбольи. Воля є твоє покойне матере была, да ты христіянкомъ будешъ, ты се морашъ крстити дати. — Овай ћете Господинъ одвести къ твоме отцу, а међутимъ сматрай га за брата твога.“

Наполеонъ III., царъ Французкій.

Умираући ніє могао више говорити, онъ є наскоро издануо, и сироче остало є садъ мени самоме поверено; я самъ савъ трудъ обратіо на то, да є утѣшимъ. Чудне лепоте девойчица савила се є садъ са унутрашньомъ сестринскомъ любави око мене, и я самъ у кратком времену примѣтіо, да є оно чувство, коє се у срдцу моме развіяло, више нешто, него братинска наклоность, постало.

Я самъ био сасвымъ преображенъ; чувствованя моя изображавала су се у сновима моима, ови су се хилядустручно преплитавали, али ми є ипакъ оскудѣвао ликъ лепогъ детета. Видіо самъ Французску опетъ у миру, али нисамъ обытавао у заведенію училиштномъ, него у красномъ єдномъ дворцу као Естхере супругъ. Ови су се снови често повторавали, и кадъ самъ у ютру Естхеру видіо, куцало є срдце моє жестоко, и новъ некій светъ излазіо ми є предъ очи. Предузымао самъ о истинитомъ опредѣленію размышлявати, сравнявао самъ духовный чинъ са фамиліярнымъ животомъ, и докъ самъ у ономе неправилно, природи човеческой противоположено станѣ гледао, увиђао самъ у овоме хиляду пачина истините и єдинствене среће човеческогъ живота.

Представляо самъ себи, какова бы морала то велика срећа быти, да любљенъ будемъ одъ єдне та-

кове женске, какова ће своимъ временомъ Естхера быти, моя уображеня сила противила се є опредѣленію моме, и я нисамь могао ни о чемъ другоме, до само о срећи моіой у любови мыслити, дуго самь се боріо, али све бадава, срдце є мое побѣдило, єръ самь я Естхеру любіо.

Али она ніе осећала чувствованя моя, она є у мени само нѣжногъ брата сматрала. — О, шта ме є труда стало, да се неиздамъ. Хтео самь ограничити будућность мою, я самь се рѣшіо быо, да се нигда више у заведеніе невратимъ, хтео самь съ Естхеромъ нѣномъ отцу отићи и побудити га, да ю онъ за нѣгово собствено дете призна; у случаю, ако онъ то учинити не бы хтео, хтео самь є я у заведеніе воспитателно дати, и на свакій начинъ све на то употребити, да любовь нѣну задобіемъ. Надао самь се да ћу у томе успѣти, єръ се любовь и надежда у човеческомъ срдцу заєдно развія.

Єданпутъ самь снивао, да се Богъ сбогъ любови моє люти, али то нисамь могао веровати, єръ зашто бы се Богъ на оногъ човека лютіо, кой само хоће да срећанъ буде; и опетъ наскоро дошао самь у таково положеніе, да самь веровати морао, да є то тако. Непредосторожно дете назебе, и лежало є скоро као мртво, сва су се средства безуспѣшна видила, сирота девойчица борила се є скоро са смрти.

„Пріятелю! Брате! я ћу умрети,“ рекла ми є тихо.

„Боже!“ клекнувши заплакао самь се, „лютиш' ли се ты заиста сбогъ любови моє, єда л' сирото дете заиста сбогъ тога да умре? Я се одричемъ радо уображаване среће, нека само она живи и срећна буде.“ —

„Пріятелю! я ћу умрети,“ шапутала є Естхера, „као юдейка умрети. Юдейка неможе у царство небесно доћи, я матерь мою съ оне стране гроба нећу видити моћи.“

„Я те разумемъ Естхера,“ одговоримъ я и донесемъ воде.

Я самь хтео Естхеру о празднику свете Троице у близу лежећой сеоской цркви крстити дати, али почемъ є садъ крайня нужда наступила, єръ се є девойчица са смрти борила, то самь дозвао укућане и крстіо самь болестно девойче.

За споменъ матере моє назвао самь є Хедвигомъ.

(Продужиће се.)

Наполеонъ III., царъ Французкій.

Престолъ є французкій скоро толико исто пута позориштемъ найвеће несреће, колико и найвыше човеческе величине быо. Са найяснінимъ образима найсяйніегъ времена скопчаваю се мутне и крваве опомене партаическе бесноће, политическе мрзости и сазаклетія. И ни у єдной европейской земльи нису рѣке крви у политическимъ борбама веће, честће и безполезніе текле, као у Француской, и ни у єдной опетъ нису велики исторически догађаи ветренастый карактеръ неочекиваностій лакше на себе узимали, као башъ тамо. Престоли су были іошт пре упразднѣни, него су уздрмани были, и примамљиваюћій плодъ свемогућства пао є у руке избраны, кое є божество, као Давида пастирче, изъ „угнѣтаваня и таме“ на власть и великолѣпіе извукло. Тако Наполеона I, тако Луи Филипа — тако саданѣгъ цара Французкогъ.

Луи (Шарлъ) Наполеонъ, сынъ Лудвига, трећегъ брата Наполеона I., бывшегъ краля Холландскогъ а доцніе графа одъ Ст. Ле, роћенъ є 1808 године, дакле на две године дана пре, негъ што се є отацъ нѣговъ, притѣснѣнъ одъ устремивши се противу нѣга политически догађая, престола, кога є онъ украшеніемъ због човечности, правдолюбія и топле ревности за народно благо текъ врло кратко време быо, добровольно одрекао. Мати нѣгова Хортензе Евженій, коя є была кћи генерала Бохарне и после бывше царице Іозефине, прибавила му є кое у Италіи, кое на своимъ добру Аренебергу (Кантону Турго,) на кое се є после паденія владѣтельскогъ дома повукла была, лепо и примѣрно воспитаніе. Принцъ Луи отликовао се као и великій стрицъ нѣговъ колико ревносћу, толико и природнымъ даромъ за воєна знања, и плодове є стечены свои наука у више списанія о топничству и могућой овога поправки, изложіо. Књига єдна о топничству, кою є онъ списао, особито се уважава у воєнымъ круговима.

У године младости нѣгове спадаю познати политически покрети Горнѣ — Италіе одъ 1830 и 1831 године, после кои се є, почемъ су исти брзо утушени были, принцъ Луи съ матеромъ своіомъ преко Енглезке у Швайцерску вратіо.

После покушая оногъ у Штрасбургу год. 1836, кой є намеравао Наполеопце на владу француску возпоставити, и кой ніе за рукомъ изишао, оде онъ у Америку, али се наскоро затимъ врати у Енглезку и на материнска своя добра у Швайцерску. — После неколико година затимъ (1840) догоди се позната она побуна у Булоню, коя такође неизпадне за рукомъ и коя подизателя свога као зароблѣника у тврдиню Хамъ доведе.

Покушано бегство, кое є онъ 25. Мая 1846 изъ града предузео, и кое є, као што се потврђавало, правителство крозъ прсте гледало, изпадне срећно за рукомъ, и онъ безъ сваке препоне доће у Енглезку. Овде се задржавао до буне, коя є месеца Февруара године 1848 у Паризу букнула. Да се є у отечество свое вратіо, да є за предсѣдателя тадашнѣ републике изабранъ быо, да є 2. Децембра 1851 старый редъ ствари опетъ увео, да є 1852 за цара французкогъ проглашенъ быо, да се є са Евженіомъ Монтіо, херцогиньомъ одъ Тебе венчао, све є то читательима нашима познато. Изцрпително и безпристранство осветленѣ свію у времену овомъ догодивши се мѣра може текъ за поздніе историописце задржано быти, а мы ћемо при заключеню овога само речи єдногъ французкогъ државника да наведемо, кой у сравняваню ратованя цара Наполеона I. и III. относително овогъ последнѣгъ овако говори: „Ратъ Наполеона III. садржава у себи два велика задатка нашегъ века: миръ у унутрашньости и популаритетъ Француске у Европи. Овомъ рату стаю на путъ: парламентарна противна воля и соціялистична саняня. Прва могу одправляню овогъ рата само тегобе неке а никаково уништоженѣ принети. Соціялизамъ є куга, кое є порекло развраштеность срдца. Обе пакъ тегобе ове мораю се изпредъ якогъ и отеческогъ правленія Наполеона III. съ пута уклонити. По сполящньости можемо ратъ На-

полеона III., кой є за три године до оногъ припознања доспео, због когъ се є Наполеонъ I. читавы петнаестъ година дана борио, као свршенъ сматрати. Француска є одъ провидѣнія и природе предпочитована земля, она подпомаже Наполеона III., и неће оскудѣти, да она недоживи она времена, каошто є оно за време Лудвига XIV., коє є у повѣстници као „Славно“ означено.

Каогодъ што є стрицу нѣговомъ Наполеону I. у месецу Марту, исто є тако и саданѣмъ цару Францускомъ, кога є срећа на найвышу точку сяйности нѣгове узвисила, будући су найвеће европейске државе пуномоћнике своє у нѣгову главну варошь, да велико дѣло мира израде, опремиле, поклонило провидѣніе и природногъ наслѣдника поради распространења племена нѣговогъ.

Смѣсице.

(Правда неправду, истина побѣђує лажь.) Обштини єдной, коя є млогимъ добрымъ дѣлима своима благоволенѣ владике свога придобила, по смрти пароха нѣногъ, даде владика то право, да она сама одъ предложена іой два свештеника, єднога, когъ она оће, за будућегъ своегъ душепопечителя избере. Обштина пакъ да правичность укаже, изясни се, да ће онога за пароха свога узети, кой болю придику на литургіи изговори. Опредѣлена два свештеника дођу на тай конацъ у то место и случайно у гостіоници, каошто є само єдна у месту была, добію собу до собе, коє су врло танкимъ зидомъ єдна одъ друге разставлѣне биле. Єданъ одъ ньи было є врло наученъ младъ човекъ, али га є увекъ млогогъ труда стало, да сачиненіе своє на паметь научи. Због тога є дакле по соби своіой горе доле ишао и слово своє више пута на паметь говорио. Другій, кой є такође у соби своіой седіо, и са своимъ се словомъ бавио, и кой є такође особита два дарованія имао: прво, што є могао штогодъ чує врло лако и добро упамтити, а друго, што є было подоста — безобразанъ, бацы уво да чує, шта то супарникъ нѣговъ тако ясно говори. Слушао є и подуго слушао. „Заиста є слово нѣгово млого болѣ него твоє!“ напоследку самомъ себи рекне. Одъ самог' дакле слушаня научи онъ на паметь слово супарника свога, изиђе на придикаоницу, и одъ речи до речи изговори слово то на найвеће овога, као сачинителя истогъ слова, упрепаштенѣ, кой є за то време у олтару седіо, слушао и дивіо се, немогући поняти, ко ономе слово нѣгово издаде. Шта садъ да ради? Нову придику да начини немогуће є, а придиковати мора. Напоследку поврати спокойство духа, брзо измисли шта ће да чини, и кадъ є онай готовъ было, попне се онъ на придикаоницу и почне. „Благочестиви Христіяни! Будући смо садъ башъ тако лепу придику чули, да я нисамь у станю ништа болѣ учинити, него да исту повторимъ, то молимъ, да ме изволите внимателно слушати.“ Затимъ изговори одъ речи до речи собствену свою придику но само са больимъ произношенѣмъ и већимъ чувствомъ. Обштинари у изумленѣ доведени кадъ пзнѣоше изъ цркве рекоше: „То є заиста правый врагъ! То є паметь!“ и нѣга изберу за пароха свога.

(Новъ начинъ саобраштая.) Кодъ Калмука є разговоръ съ тимъ спориі, што веће почитаніе лицу ономъ, съ коимъ говоре, указати желе. Кадъ странацъ некій одъ већегъ реда владателю ньиовомъ представлѣнъ буде, то овай остави, да између пытаня и одговора увекъ по петъ минута протеку, а на то странци одъ церемонимайстора предварително опомену-ти буду, да и они тако исто чине. Съ тимъ они желе говорећемъ времена дати, да мисли своє прикупи и да добро промозга, да садржаніе речій нѣговы съ тимъ важніе и зреліе буде, и да разговоръ у праздно брблянѣ непређе. Стара се дакле пословица „изпецы па рецы!“ млого болѣ кодъ неизображены номада, скитаюћи се народа, него кодъ различиты изображены великоварошана и великоварошкиня наблюдава.

(Чуданъ обичай.) На Сееландскимъ островима влада тай чуданъ обычай, да се тамошнѣ найодабраніе госпе на єдно место скупе, не као кодъ насъ да ужинаю и заєднички каву или тей пію, не, него да заєдно плачу. Што коя може яче єцати, съ тимъ є отмѣнія. Мора быти да є то врло трогателно чути. На ову плачевну вечерню забаву радую се тамошнѣ госпе исто тако, као наше младе госпоє и господичне на балъ.

(Кратка новела.) У Берлину ожене се два пріятеля у єдно исто време. Несматраюћи на то, што ни први дани брачногъ састанка іоштъ минули нису, залюби се г. А., у жену пріятеля свога г. Б., и мисліо є већъ да є до цѣли своє дошао, кадъ є єдно ютро одъ исте госпоє цедульицу добіо, коіомъ му она састанакъ тай истый данъ у вече у назначено време, али ипакъ подъ тимъ само уговоромъ допушта, да іой онъ онай прстенъ, кой є она на нѣговомъ прсту видила и кой іой се допао, на поклонъ донесе. Премда є онъ тай прстенъ одъ жене своє на даръ добіо, опетъ іой истый однесе и преда као жертву любави своє; али на найвеће упрепашћенѣ своє добіе одъ нѣ то изясненіе, да садъ може слободно одлазити, почемъ она ништа друго ниє хтела, него да прстенъ онай, кой є нѣнъ было и кой є мужъ нѣнъ, коме га є она поклонила, нѣговой жени на поклонъ дао.

(Богатство.) Иманѣ Ротшилдове куће цени се на по милліарда форинти, а међутимъ кредитъ речене куће зацело више него трипута толику сумму износи. У државнымъ папирима различиты земаля, у акціяма и т. д., притяжава кућа та вредность око свои 300 милліона форинти. У то ниє урачунано приватно иманѣ свакогъ понаособъ брата Ротшилда, ньіови спанлуци, землѣ, куће и т. д., кои превазилазе вредность одъ 100 милліона форинти. Исто тако ни готови новци, коє су они или Лондонской, Паризской и Бечкой банки дали, или съ копма собствене ньине касе рукую. Тако бы осниванѣ заведенія єдногъ за кредитъ одъ 200 милліона форинти у Бечу за Ротшилде было єданъ безъ свакогъ натезаня у дѣло приведенъ задатакъ.

(Поуздани коньи). У околини Беча пре кратког времена стропошта се изненадно кочіяшъ єданъ, кой є неколико путника возіо, са свога места на землю, и остане сасвимъ піянъ на путу лежећи. Путници, кои су у колима седили, текъ су онда примѣтили, да имъ кочіяша нема, кадъ су сасвимъ у добромъ станю на поштанско место дошли, гди су поуздани коньи предъ поштанску кућу сами стали.

Обштенолезность.

(Говнѣ свиня.) За говнѣ свиня у найновіе време често се употреблява углѣнъ одъ дрвеѣа, кой се сеянѣмъ одъ пепела раздвои, угаси и изситни. Углѣнъ се тай сасне у єданъ край свиньца, да га свиньи могу єсти колико имъ є воля. Свиньи, кои радо углѣнъ тай єду, добію крозъ то велику волю на ело. И прашина одъ углѣна, кадъ се съ ранома помеша, много дѣйствуе на говнѣ свиня. То есть углѣнъ посиса у себе

киселину, коя се раћа одъ масне ране и непрестаногъ на миру лежаня свиня. Овде се и то има напоменути, да се и сено одъ детелине, као добра зимня рана за свинѣ употребити може. То єсть изсече се добра, листната детелина, попари се съ водомъ, измеша се съ обичнимъ поміяма и дає се свињама. Тако се могу свињи и безъ ране у зрну врло добро угоити.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Трудолюбивомъ є изтраживателю стары новаца у предѣлу овоме, нарочито ако онъ онда, кадъ є Дунавъ маленъ, дужъ обале нѣгове ода, пространо полѣ къ изобретеню отворено, почемъ онъ тада, ако є иначе само у томе срећанъ, понешто таковы уваженя достойны новаца скупити прилику има. Тако се баш пре некій данъ догодило, да є некій у песку на обали дунавской нашао поредъ неколико други и єданъ особитый новацъ изъ римски времена, кои служи за ясно доказателство къ томе, да су некада у земльи нашой римске войске дуго времена становале, и да є римскій новацъ како средствомъ ньи, тако и средствомъ населѣника, кои су за ньима слѣдовали, у землю ову унешенъ и у узаймично употребленѣ поставлѣнъ био. Уобште, ако бы се стари, за повѣстницу и прећашньій народньій животъ тако важни, и сада по већой части у недру землѣ сакривено лежећи новци, гди было наћи могли, онда бы се мрачна места повѣстнице осветлила и науки полза принела, коя баш зато, што іой често вероятна доказателства оскудѣваю, неможе куд ни камо, него мора праздине са комбинаціяма и хипотезама да испуни — тако дакле изъ тога узрока понека места у повѣстници, коя у основу ништа друго нису него сказка или прича, ако добію доказателство некимъ срећно наћенымъ новцемъ, постаю истинита стварь, постаю права историческа истина. Дакле, измећу новаца, кои су пре краткогъ времена наћени, и за кое мало часъ напоменусмо, има неколико парчадій, коя спадаю у періодъ одъ Августаса до Діоклеціана. Мы ћемо сада у речь узети изъ збирке нашегъ пріятеля, г. Р., одъ кое ћемо обстоятелна саобштаваня и унапредакъ чинити, єданъ римскій новацъ, кой є за знакъ побѣде и на честь войсковоће скованъ и на све стране зато, да тымъ начиномъ спомень на войсковоћу по свуда у чести и име нѣгово у добромъ гласу остане, разасланъ био. Новацъ тай, кой є одъ бронзе направлѣнъ и кой є сасвимъ у добромъ стаю одржанъ, представля на єдной страни войника єдногъ, кой єдну руку пружену држи, а у другой заставу войске съ римскимъ орломъ носи. Преко среде стои латинскій насловъ: SIGNIS RECEPTIS DEVICTIS GERM. т. є. „Орлови легіона опетъ су освоєни и Германи побѣђени.“ *) На противной страни представлѣнъ є войсковоћа седећи у тріумфалнимъ колима, у коя су четири коня упрегнута, а више главе нѣгове може се прочитати: GERMANICU . . CAESAR.

Београдъ 31 Марта. За полепшанѣ наше вароши, почели су се одъ последньи неколико година, како граћани тако и само правителство яко бринути; особито є правителство своє вниманіе обратило на то: да се у вароши свуда калдрмишу сокацы, и тако сада, на место блатни и нечисти, имамо каменомъ поставлѣне и чисте сокаке, и садъ почемъ у Београду већъ имамо добре и за зиму доста чисте сокаке постарало се правителство да жительима ове вароши и у лето неке угодности набави, и зато є почело правити путъ до Топчидера, због коєгъ посла, за недостаткомъ раденика, морало є са стране до 300 раденика довести, кои сада праве путъ одъ Београда до Топчидера, и тако ћемо іоштъ овогъ лета имати врло лепъ путъ до Топчидера, кой ће осимъ угодности, коју ће причињавати како овдашньимъ жительима, тако и странцыма, кои у Београдъ долазе и ради увеселяваня у Топчидеръ поћу, и ту полузу доносити, што ћеду топчидерци одсадъ и по кишномъ времену, лако доносити производе своє на овдашню піяцу. Съ друге стране повели су речь у овдашньимъ новинама, на кои начинъ, да осветляваю варошъ ноћу, и предлажу многе начине, измећу кои и тай, да се узима неки порезъ, у име осветляваня вароши ноћу, одъ оны граћана, кои имаду краве музаре; но то бы се могло само одъ Срба наплаћивати, а не и одъ Турака, кои више крава имаду, сразмерно, неголи Срби, и кое, при постоећимъ двема полиціяма, нико небы мого натерати на плаћанѣ такогъ пореза, а оны опетъ никако небы одъ добре волѣ саизволили. То се показало и при правлѣню калдрме; гди Срби сами живе, ту су одавно калдрме начињене, и Срби су ій драговольно правили, а гди живе мешовито Срби съ Турцыма, ту су Срби начинили предъ своимъ кућама нове калдрме, а Турцы нису хтели о томе ништа да знаду, и тако и садъ на Дорћолу предъ турскимъ кућама стои калдрма, коју є іоштъ принцъ Евгенія правіо, и на коіой може човекъ врло лако ногу сломити. — Као да у природи Турака постои, бывше баталити и непоправляти, а ново не подизати. —

— У овдашньой правительственой кньигопечатньи наоди се сада тако много дѣла у послу, да ій є тешко икада досада толико было. То су понайвише школске кньиге, коє се о правительственомъ трошку печатаю. Осимъ періодичны листова: Србски Новина, коє свакій данъ излазе, и Шумадинке, коју садъ г. професоръ Бранковићъ уређуе, неможе сада преднаведено заведеніе због нагомиланы послова никаково приватно дѣло примити.

*) Подъ Августовомъ владомъ были су одъ Германа Римляни, коє є Варусъ предводіо, побѣђени и изгубили су и заставе своє.

НАШИМЪ ЧИТАТЕЛЬИМА.

Са особитымъ задовольствомъ саобштавамо читательима Подунавке, да намъ є за рукомъ изишло, садѣйствованѣ господе: архимандрита Гаврила, профес. Ђорђа Малетића и пѣсника Любомира П. Ненадовића за листъ нашъ придобити. Имена ова єиствую, да ће се Подунавка са отмѣнимъ предмѣтима дичити моћи.

Фортепіано продая.

Фортепіяни са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикураціе. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Одговорный издавитель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

У Земуну 7. Априла 1856.

Брой 6.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є па годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 кесеций 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Истинитый догађай.

У оно знатно време, кадъ су се Шпаньолци противъ французкогъ угнѣтаваня дизали, догодисе єданпутъ Мирату, кой є тада вели ій войвода бержкій и пуномоћникъ наполеоновъ у Мадриду быо, потреба, да итну єдну депешу на Жинота, кой се тада у Ліссабону изодіо, одправи; но сви су путови идући у Португальску одъ гвериласа и шпаньске войске, съ коіомъ су найбольи юнаци полуострова управлявали, и предъ коима є Кастанносъ быо, обседнути были, и тако се одправлянѣ то видило, да є врло опасно. У той забуни своіой обрати се Миратъ на Строганова, кой є быо посланикъ русскій кодъ двора шпаньскогъ и кой є у Мадриду заостао быо. Зна се, да є кабинетъ петрбуржкій тада спроћу Француске врло пріятельски стаяо. — Строгановъ є мисліо, да нѣће ништа тешко быти подпомоћи га, да до цѣли своє дође. „Адмиралъ є Сенявинъ у пристаништу кодъ Ліссабона,“ рекне Строгановъ „онъ некъ намъ за изговоръ служи! — Изберите Вы єногъ одъ ваши найпоузданіи коплѣносаца, я ћу навући на нѣга русско служительско руво, и да ћу му писмо на адмирала. Вы му издайте устменый налогъ, я мислимъ, да ће онъ, ма га двадесетъ пута узлутъ задржали, ипакъ срећно на своє место приспети, будући є бунтовницима млого више до тога стало, да нашъ неутралитетъ одрже, него да намъ коле какавъ поводъ къ незадовольству даду.“

Миратъ се съ найвећимъ задовольствомъ сагласи на учињенъ предлогъ, кой се у самомъ дѣлу и видіо, као єдино іоштъ могуће средство. Онъ предложи началнику коплѣносаца, Кразинскомъ, да му єдногъ одважногъ и поузданогъ човека прибави, и заиста му овай таки другій данъ представи младића єдногъ, за кога є са животомъ своимъ добаръ стаяо. Младићъ се тай звао Ленцинскій и быо є текъ 18 година старъ.

При првомъ погледу управлѣномъ на младића, кой се спокойно и самовольно неизбежной опасности излаже, самъ се Миратъ, иако є иначе онъ навикнутъ быо извршеню цѣли своє увекъ безъ свакогъ призренія жертву принети, задркће; зато онъ представи коплѣносцу, каквой грдной опасности съ одваженѣмъ своимъ на сусретъ иде, и у случаю, ако га познаду, да є зацело съ места пропао. — Ленцинскій се насмеє. „Изволите ми само Ваше Височество налогъ Вашъ издати,“ одговори онъ смерно, „я мислимъ, да ћу поверено ми посолство съ чесћу извршити. У осталомъ найискреніе благодаримъ на отличію овомъ, когъ самъ удостоєнъ и због когъ ће ми свакій измећъ другара мои позавидити.“

Миратъ слегне съ рамени и изда копаняку наставленіе, баронъ Строгановъ да му обећано писмо на адмирала заєдно съ русскимъ оделомъ, и Ленцинскій предузме путъ у Португальску.

Прва два дана протеку безъ свакогъ противногъ догађая, али трећій данъ, башъ предъ подне, чета єдна Шпаньолаца стане коплѣносцу на путъ; она га сачека, обезоружа и одвуче га къ генералу своме; на срећу нашегъ младогъ войника то є быо Кастанносъ самъ.

Судећи по свима изгледима наскоро є Ленцинскій увидіо, пао онъ коме было садъ у руке да га испытує, да ніє могуће ни мислити, да ће у сгању быти измаћи, ако иоле познаду да є Француз, и због тога заключи онъ садъ у себи, да ни речице єдне Французки непроговори, већъ да се тврдо држи нѣмачкогъ и русскогъ єзыка, будући є и єданъ и другій савршено говеріо. Помамне и разярене грднѣ и поруге оны, кои су га предъ войсковоћу свога вукли, давале су изнапредъ іоштъ погодити, каква га судбина очекує, и због тога є наравно садъ одъ преке потребе была сва могућа рѣшителность неустрашимогъ и дрзновеногъ юнака, да у таковымъ обстоятелствама неизгуби главу.

„Тко сте Вы?“ запыта Кастанносъ младогъ коплѣносца. — Ленцинскій упре очи у генерала, кой є те речи Французки изговоріо, и на то му одговори нѣмачки: „Неразумемъ.“

Кастанносъ є разумевао и говоріо нѣмачкій; но при свемъ томъ, што се онъ по свой прилици съ таквимъ мучнимъ пословима занимати ніе хтео, препоручи онъ официру єдномъ одъ генералштаба свога, да овай испытъ продужи.

Заробљникъ одговарао є наизменце часъ нѣмачки часъ русски, а сасвимъ се добро узео у паметь, да се ни са звукомъ єднымъ француского своегъ єзыка неизда.

Присудство духа свога тимъ му є теже было одржати, што су га у собицу єдну затворили, око кое є крвожедна и за освегомъ грамзећа гомила люди стаяла и са дивльомъ охотомъ очекивала, да га за кривца, то єсть, за Француза прогласе. Особито є за Ленцинскогъ съ опасноћу грозеће обстоятелство было то, што се є аћутантъ Кастаносовъ, претеранъ некій човекъ, таки у првомъ магновенію затвора нѣговогъ, непріятельски противу нѣга изясніо и за уводу непріятельскогъ прогласіо га быо. Официръ овай доведе садъ селянина єдногъ изъ оближнѣгъ места у собу, у коіой є испытъ држанъ, суочи га съ коняникомъ и рекне: „Добро садъ гледай дериште ово, земляче, и кажи ты: є ли то Руссъ, или Нѣмацъ, или псето Француско?“

Селянинъ гледаше внимателно младића, али и то само за кратко време; затимъ почну очи нѣгове просипати лютину и мрзость, и онъ рекне: „Француз є то, Француз! — Пре неколико неделя,“ продужи онъ далѣ, „морао самъ сено у Мадридъ возити, па самъ томъ приликомъ и пешто провіанта носіо, кой є у нашемъ месту за касарне глазне вароши набављенъ быо. Овай истый деранъ быо є нарећенъ, те є онъ башъ самъ собомъ товаръ мой одъ мене приміо.“

Може се мислити, каква су была чувствованя Ленцинскогъ при овомъ извѣстію, кое є одъ писмена до писмена истинито было; и онъ се селянина добро опоминяо.

Кастанносъ є по свой прилицы погађао свезу ову; али опетъ као благородань, великодушанъ непріятель предложіо є, да се селянинъ одпусти, почемъ се тужба нѣгова, будући никаквогъ на то доказателства нема, по голимъ речма уважити неможе. Мнѣніе ово примлѣно є међутимъ одъ други съ огорченѣмъ, и могла се съ више страна чути мрзка речь: „Издайникъ.“ На штеденѣ по таквимъ изгледима ніе прикладно было ни мислити.

Ленцинскій буде садъ у тавницу баченъ; кадъ су врата за њимъ забравили, ніе онъ већъ пуны 18 сатій ни залогая єдногъ окусіо, и кадъ узмемо у призреніе напрезанѣ нѣгово, душеванъ немиръ нѣговъ, судбину нѣгову, и уобште мученическій положай нѣговъ, то ћемо моћи лако појати, да є злосрећникъ у несвестицу пасти и на землю се стропоштати морао. — Сунце іошгъ ніе было село, неколико минута доцніе опази онъ исто крозъ гвоздену решетку, и сунчана светлость, коя є у томъ своемъ величественомъ заоду свойствена, разблажавала га є крозъ пуна два сата. Али съ наступанѣмъ ноћи изчезне овай разгалююћій видъ, црне самртне мисли надвладаю га, и напоследку нанѣе на нѣга безчувственъ санъ, кой се предодникомъ смрти быти видіо.

Могао є тако одприлике два сата у спаваню провести, кадъ се врата одъ тавнице полагацко отворише и унутра уђе лице єдно, кое се, слабу светлость фенѣра рукомъ своіомъ покриваюћи, полако надъ уапшенымъ нагну, и са ласкавымъ танкимъ гласићемъ своимъ на француском єзыку на уво му пришапће: „Бы л' вы што єли, пріятелю?“

Ленцинскій тргне се одъ сна, ово светлосћу, ово додиркомъ нѣжне руке, ово пакъ умилнымъ женскимъ гласомъ (єръ є то доиста женска особа была, коя є поредъ нѣга стаяла) пробуђенъ, седне на свою сламню постелю, отвори уста да одговори, али опетъ брзо затвори упола очи своє и као буновань на нѣмачкомъ єзыку рекне: „Шга бы сте ради? —“

„Съ места подайте спромаку томе єсти,“ заповеди Кастанносъ, чимъ су му извѣстіе о првомъ изкушенію поднели, „параните га, вратите му коня и пртлягъ нѣговъ, и пустите га, нека мирно и спокойно путемъ своимъ одлази. — Немогуће є, да є то Француз!“

Да є Кастанносъ чувствама благородногъ срдца свога слѣдовати могао, Ленцинскій бы съ места у слободу поставлѣнъ быо; али тако млоги саревньиви погледи надвладаю генерала и поступке нѣгове. Истина даду нашемъ коплѣносцу єсти и изведу га изъ тавнице; али и то само зато, да га одведу на оно место, гди ће лешине одъ десетъ Француза видити моћи, кое є чега Тууксилла потукла. Тамо є дакле више сатій найужаснімъ изкушеніяма изложенъ быо, а затимъ опетъ у тавницу враћенъ буде, кою онъ садъ, после предишавшегъ грозногъ позорія, съ усхићенѣмъ поздрави. Младосна снага нѣгова и по другій путь надвлада очевидне страоте и онъ, премда страшнимъ околностима окруженъ, опетъ засни, будући є то природа къ оправлѣню нѣговомъ заповедателно изискивала. — И опетъ му, у найдублѣмъ сну нѣговомъ, зазвони на уву умилянъ глась мамећи га: „Устаните, одите са мномъ, вашъ є конь оседланъ, — я ћу да васъ избавимъ!“ Млађаный витезъ пробуди се, іошгъ су му у ушима зуила речи: „я ћу да васъ избавимъ, одите,“ упре очи своє у непознату и проговори нѣмачки: „Шга бы сге ради?“

Кастанносъ чувши за ново ово изкушенѣ съ удивленѣмъ рекне: „Младый тай — Руссъ заиста є валянъ дечко!“ — Олъ бы га съ радосћу одма избавіо быо; али официри нѣгови остану постояни при томъ, да се іошгъ єдно као последнѣ кушанѣ употреби, кое имъ ніе смело одказано быти.

Сутра данъ Ленцинскій изведенъ буде предъ воєный судъ, кой є изъ официра кастанносовогъ генералштаба састављенъ био.

Ставши предъ судіє предложи онъ молбу на нѣзначкомъ єзыку, да му се толмачъ єданъ даде, коє бахтеванє одма испуњено буде. Прво и прво запитанъ сауде за цѣль путованя нѣговогъ изъ Мадрида у Лиссабонъ; наравно Ленцинскій се позове на депешу, коју инадмиралу русскомъ носіо, и на свой пасошъ; да бысу предречене речи селянинове на пуну стаяле то ре се безъ сумнѣ, чимъ су папири нађени у своме реду, судіє лако убѣдити могле.

„Запытайте га,“ рекне предсѣдатель суда, „кадъ онъ Французъ ниє, да л' онъ Шпаньолце радо има?“ Толмачъ преведе пытанѣ.

Коњаникъ одговори: „Я Шпаньолце радо имамъ, и почитуємъ ій, због мушкогъ карактера ньіовогъ. Моя є желя да народи наши пріятельи буду.“

„Полковниче,“ протолкова толмачъ, „зароблѣникъ кажe, данасъ мрзи, што ратъ водимо као гомила крвожедны паса; онъ насъ презире и ништа друго нежели, него да се свеколикій народъ нашъ у єдну главу претвори, како бы се съ єднымъ ударомъ свирѣпомъ и проклетомъ рату овомъ край учинити могао!“

При овымъ речма съ найвећомъ пажньомъ пратили су погледи свію присудствующи свако и найманѣ мицанѣ чертій лица сужнога, да бы изъ изражая всты увребати могли, какво ће дѣйство имати на нѣга такавъ неистинитый преводъ. Ленцинскій пакъ држао є спокойно управљене очи своєне судіє; душа є нѣгова истина кипила у нѣму да се разпукне, али є онъ ипакъ властанъ био чувство своє непримѣтнымъ учинити.

„Господо моя,“ почне Кастанносъ устаюћи, „ямачно се є селянинъ преварио, поставимо мы младића тога у слободу, и пустимо га, нека мирно и безбедно путъ свой довърши. — Онъ є, то самъ Богъ види, неподозрителанъ.“

„Єсте заиста такавъ!“ потврде други и засѣданіє се свърши.

Ленцинскій добіє затимъ коня, пртлягъ и папире своє натрагъ, снабдѣвенъ буде съ нуждным пасошемъ, и приспе срећно у Лиссабонъ.

Писмени споменици савременика нѣговы ямче за догађай овай, кой смо садъ башъ приповедили, и кой бы херою єдномъ старогъ века на честь служити могао. Заиста теже изкушеніе никада ниє на човеческій духъ наложено было, али заиста никада ни съ већимъ господарствомъ надъ собомъ самымъ издржано ниє было.

Іованъ С. Поповићъ.

Съ данашнымъ листомъ предаємо читательима нашима ликъ мужа єдногъ, кога се име међу она имена числи, коя су на великомъ гласу не само у књижеству, него коя ће и изванъ училишта, у пространымъ круговима и у опоминаню како годъ савременика, тако и кодъ самы поздны потомака чести пуно место заузети. То су черте лица скоро преминувшегъ србскогъ стихотворца Іована С. Поповића: то су размишляваюће, озбильно и умилно гледаюће очи то є чело о лепой мысли, о знатномъ предмету разсуђуюће; то є жаромъ унутрашнѣгъ чувствованя задануто лице, коє ето садъ овде гледамо. Заиста мы образъ овай съ великомъ занимльивосћу сматрамо, и мы ћемо при томе съ тугомъ примѣтити, како ће то свакогъ размишляваюћегъ човека, свакогъ пріятеля и почитателя духовны тежня ожалостити, кадъ разсуди, да се є тай истый мужъ, І. С. Поповићъ, у найбольимъ своимъ годинама, у пуной, мушкой снаги своіой одъ насъ разставіо, почемъ се воля за чисто духовнымъ стваранѣмъ истомъ садъ у нѣму живля и пріятнія, него икада досада рађала, по изданію неколико различиты свои дѣла, коя є досадъ написао, и съ коима намъ є оставіо мерило за она, коима бы се мы текъ одсада одъ нѣга, као одъ зрелогъ изображеногъ и у самомъ себи харионично савршеногъ мужа праведно надати имали! Почемъ смо наумили обширно животоописаніе што пре издати, коє ће о І. С. Поповићу, о нѣговомъ дѣйствованю у служби србске Музе, и о слѣдствама нѣгове дѣятелности на полю књижества обстоятелно говорити, ограничавамо се засада съ тимъ, да о нѣму, о стихотворцу, неколико речій истинито заслуженогъ припознаваня овде изложимо.

Кадъ окретно, увекъ трогаваюће, живости пуно уображенѣ, къ томе іошъ и огнѣно срдце, затымъ оштроуміе, воля, бистрота ума; кадъ редка вештина у форми и исто тако неусилѣно и снажно господаренѣ надъ єзыкомъ стихотворца чине, као што га у самомъ дѣлу чине: — то можемо о І. С. Поповићу са свакимъ правомъ казати, да є онъ стихотворацъ, правый, истинитый стихотворацъ био. У І. С. Поповићу сва су се та предозначена свойста у великомъ степену налазила, дакле га народъ србскій съ основомъ найобдареніимъ стихотворцемъ своимъ назвати може.

У призренію стихотворства заиста му се неможе природанъ даръ млогоразличностій одрећи и онъ се у обоимъ елементима, драматичномъ и лиричномъ, движе лако, извѣстно, съ милиномъ. Као сачинитель „Ћиръ Јањ“ у оно време, кадъ є полѣ веселе позориштне игре кодъ Срба іошъ подъ угаромъ стаяле, онъ є съ тимъ већу него обичну комичну снагу покушао, и због тога є башъ трагиска муза нѣгова млого примамльивости поднела. Међутимъ као лирикеръ особито се онъ отликує; слободанъ одъ сваке болешльиве личности, странъ одъ свію светски жалость призрокуюћи будалаштина, любведостоянъ због нѣжности свои чувствованя, добиваюћи, сачувствително узбуђуюћи чисто родолюбивымъ начиномъ мишленя свога, чимъ су песме и стихови нѣгови испуњени, І. С. Поповићъ дика є књижества народа свога. У нѣму є почивало изобиліе найвеличественіи мислій, избрана, ако се тако изразити смемо, збирка найдражестніи образа и уображеня, и пріятно съ упрепасћаваюћимъ одважнымъ зракомъ помисла, кой поєдине строфе песама нѣговы осветлява и као електрическа течность свакій, па и самъ онай, за матеріялнимъ стварма преданый духъ, брзо потреса, разумевао є и знао є онъ гласъ благоволенія придобити.

І. С. Поповићъ было є не само првобытно ствараюћій него и срећно враћаюћій природный даръ, то єсть, не само у оригиналу, него и у преводу срећанъ и превосходанъ. Шта є онъ н. п. изъ Хорація

на српскій єзыкъ превео, то одкрива мужа, кой є пунъ вкуса, любимца музе, вештака у предмету, и властника надъ єзыкомъ.

Башъ садъ, кадъ ово пишемо, лежи предъ нама књига блаженогъ пѣсника, названа „Даворѣ.“ Превртаюћи по њой листове неотице заустави насъ ова лепа пѣсна нѣгова: „Споменъ Видова дана.“ Како се дакле разсуђаваюћемъ читателю слѣдуюће место изъ нѣ допада?

Саблѣ звече,
Брда єче;
Крвь се ліє.
Срдце біе.
Коньи вриште
Майке пиште,
А юнака ране тиште.
Сложно браћо,
Србинъ біе;
Милошъ гди є?
Муратъ лежи,
Турчинъ бежи,
Србину се срећа смеши.
Но Вукъ клетый
Робствомъ прети;
Лазаръ пада,
Све пропада,
Ахъ надвлада
Турчинъ лютый,
Бой уђути.
Србску славу, србску сяйность.
Србско име, србску знатность,
Све прогута Видовъ данъ.

Истина є, кадъ се место ово чита, канда се види и чує све, шта се ту збыва, и чувство туге, коє на читателя притоме наиђе, ниє у станю перо описати.

И затимъ — ко бы кодъ пѣсне: „Србскій народъ и нѣгова судбина“ безчувствено листове далѣ превртати могао? Како дубоко продиру у срдце ове речи:

Зашт' ми сузе потокомъ
Низъ образе теку,
Кадъ се мысли враћаю
Къ прошастоме веку.
Свуда чама, свуда мракъ,
Нигди сунца лице,
Нитъ веселя какавъ трагъ,
Нитъ певаю птице.
Две стотине тисућа
Деце поста роблѣ,
Пуна негда Србія
Садъ є суште гроблѣ.
Гди су села цветала,
Ту є пустошь мрачна,
Друмове є притисла
Шума непрозрачна,
У њой живи Србинъ садъ,
Сузама се раани,
Одъ напасти шупаль растъ
Єдва нѣга брани.
Што є имао, садъ нема,
Ништ' нѣгово ніе,
Само главу сирома
Одъ Турчина кріе.

Зацело, нашъ є стихотворацъ венца свога вреданъ достоянъ. Бистроћу оштроумія нѣговогъ показує слѣдуюћа смисла пуна пѣсна:

Докле човекъ не премине, безсмртія нема,
Тако вели нашъ Милутинъ, и артію спрема;
Песме пише, коє сутра смрти ће подлећи,
И тымъ себи и пѣснику безсмртіе стећи.

Многе се књиге украшую с'поля именомъ „цвеће“
Ал' изнутра шта є? коприва, коровъ и штиръ.

Мы стоимо на гробу врлогъ пѣсника, наберимо дакле пуне руке милогъ, плавогъ цвећа „незаборавке,“ и поспимо съ истымъ место вечитогъ пребиваня нѣговогъ. Истина, Геній угасіо є свећу живота нѣговогъ, І. С. Поповићъ испуніо є обштій дугъ природе, али србска Муза ясно говори. „У књигама нѣговима живиће онъ себи и народу своме на веки.“

Петъ светы тайній.

II.

После неколико дана отишао самъ у сусѣдну варошь, да нуждне за путъ потребе покупуємъ, єръ самъ хтео Хедвигу, коя се є смрти отресла и већъ савршено оздравила была, нѣномъ отцу одвести. Али кадъ самъ се натрагъ вратіо, нашао самъ само развалине одъ углярске колебе.

„Господине!“ рекне ми єданъ сусѣдъ, кой є опазивши ме къ мени дотрчао. „Бежите, єрсте иначе и вы пропали, изданисте, разярена єдна гомила народа напала є на колебу, знали су, да овде благородника прикривены има, угляръ и жена нѣгова убієни су.“

„А Хедвига?“ Запытао самъ у найвећемъ страу.

„Ню су одвели къ найближемъ прекомъ суду.“

Очаяваюћи пожуріо самъ се одатле и одтрчао самъ у варошь, гди є судилиште, ужасно оно страшило, коє є стотинама убіяти давало, очекивано было; я самъ разумевао опасность, у кою є Хедвига пала, али самъ се рѣшіо было, да се на све отважимъ да бы є избавити могао.

Кадъ самъ у варошь приспѣо, судъ є дао офиціра єднога погубити. Сиромахъ тай имао є ту несрећу, што є съ нѣговымъ людма затворъ чувао, изъ кога су више заробљеника утекли: свуда су потайно о догађаю томе говорили.

„Ипакъ се радуємъ“ говоріо є старацъ єданъ, до когъ самъ я случайно стао было, гомили єдной, „радуємъ се, да є и она млада девойчица побегла, и она є истина арістократкиня, али є тако лепа и тако пріятна, да ю є човекъ морао сажалѣвати, кадъ є предъ судомъ стаяла.“ Речи те старчеве ливале су балсамне капльице на ране срдца мога, и доцніе самъ за извѣстно дознао, да є Хедвига заиста утекла.

Дакле она живи, я ћу є опетъ наћи, она зна име отца нѣнога, она зна гди се онъ находи, она ће къ нѣму прибећи; дакле напредъ, Хедвига се мора опетъ наћи!

Шта самъ мысліо, у томе се нисамъ ни преваріо, я самъ є опетъ видіо, али, ахъ! већъ као любезницу другога.

Текъ што самъ варошь оставіо было, гди се є крвава она игра свршавала, будемъ и я уваженъ, животъ є мой у опасности было, и текъ после две године придобіемъ я опетъ слободу мою.

„Айде дакле къ Хедвиги — али за име Божіе она є већъ 16 година стара: ниє ли у томе времену ма кой срећанъ човекъ срдце нѣно придобыти могао?“ Богъ нека ми опрости, я самъ више пута помысліо, болѣ да є умрла, него да любезница, да жена другога буде; — я самъ припознао, да є мысао ова грешна, али самъ я за ове две године само на ню мысліо, и іошъ нигда ниє ни єдна девойка тако ватрено, тако срдачно люблѣна была, као што самъ я Хедвигу любіо.

Очаяваће и тѣшећа надежда борили су се у моме срдцу, я самъ свакій данъ са стотину полюбаца покривао начертаный ликъ Хедвигинъ, кой ми є она у углярской колеби поклонила.

Са ужаснымъ тымъ растроєніемъ духа дошао самъ у Нѣмачку, гди самъ съ тешкомъ мукомъ разабрао, да се удовцемъ поставши Маркизъ Бормонтъ у Минхену задржава. Наскоро дознамъ и то, да є Хедвига срећно къ нѣму приспѣла, и да є онъ, покаявши се сврхъ нѣговога пређашнѣга нечувствителногъ поступка, ню као плодъ првогъ свога и дотле у тайности држаногъ брака свету представіо.

Сви су похвальивали редку лепоту Хедвиге; я самъ было усхићенъ кадъ самъ є опетъ видіо. При светломъ вечернѣмъ друштву кодъ княза В . . . было є то, гди самъ є првый путъ опетъ видіо. Усхићеће, стра, надежда, тако су ме надвладали, да самъ я неколико минута требовао, докъ самъ се онако, као што треба спреміо, да се ньой приближимъ, безъ да вни-

Іованъ С. Поповићъ.

маніе на то побудимъ. — Додъ самь я иза гомиле єдне стоєћи дражесть нѣну съ удивленѣмъ гледао, чуо самь самртну пресуду срдца мога. Надежде су ме моє превариле — она є већъ любила, да, она є већъ заручница другога была.

Грофъ Риденфелсъ было є име онога, кой є любовь мою разрушіо.

Я самь полегіо изъ дворане наполѣ, поитао самь у гостилницу мою, и напуніо самь пиштолѣ моє, али се є опетъ пробудіо у мени гласъ одржаня себе самога и гласъ вѣрозакона, нисамь хтео самоубіицомъ быти, я самь се надао, да ћу и осимъ тога скоро умрети, па опетъ премда є мученѣ моє безконачно было, морао самь іошъ тако дуго живити, да после толике патнѣ напоследку — ако и за неколико само мимути — срећу уживамъ.

Свезе, коѥ су ме за светъ привезивале, быле су садъ раскинуте, шта бы самь я више у истоме тражити имао. — Срдце ѥ моѥ принадлежало у число оны редки човечески срдца, коя само ѥданпутъ любити могу, я самь оставіо Минхенъ и отишао самь у Лилієнфелдъ, гди самь за годину дана за свештеника рукоположенъ быо, безъ да самь Хедвигу іошъ ѥданпутъ видіо.

„Да ли она кадшто помысли на мене? О! непредчувствуѥ она то, како самь я ію ватрено, како неограничено любіо; у срећи нѣной незна она за печаль ту, коя срдце несрећнога тако помамно растрзава —“ често самь я тако мысліо и у молитви тражіо самь подкрѣпляюћу моћь, — али бадава.

Ѥданпутъ ступи ѥданъ младићъ у ћелію мою; то ѥ быо грофъ Риденфелсъ, я самь га одма познао, будући самь га у Минхену поредъ Хедвиге видіо быо. — Богъ нека ми опрости, я самь на нѣга безконачно мрзіо.

„Шта ће садъ тай човекъ кодъ мене —“ мысліо самь, кадъ ѥ онъ у мою ћелію ушао.

„Петре,“ рекне онъ, „я самь грофъ Риденфелсъ, и доносимъ Вамъ писмо одъ моѥ заручнице, одъ Хедвиге, коя Вамъ млого благодари.“ Предао ми ѥ писмо.

„Драгій, незаборављѣный пріятелю!“ писала ѥ Хедвига. „Мала Естхера или Хедвига (изберите име, коѥ Вамъ ѥ миліѥ,) подноси Вамъ свесрдну молбу. — О! како самь често я на Васъ мыслила, я самь Васъ као мртвогъ оплакала, почемъ за толико времена къ нами недођосте. — Нико ми ніѥ ништа за Васъ казати знао, текъ прошле године дознала самь, да сте се тада неколико дана у Минхену бавили. Вы нисте знати могли, да смо и мы тамо, иначе бы Вы зацело Вашу малу Хедвигу посѣтили; єръ, єлте, и Вы сте се свойски трудили, да бы ме опетъ видити могли, будући сте ме врло нѣжно любили. Ваша бы насъ посѣта све срећнымa учинила, мой отацъ и мой заручникъ особыто бы се радовали, да су Васъ видили, будући самь Вамъ я премлого обвезана, али сте Вы брзо изъ Минхена отишли, и я самь текъ доцніѥ дознала, да сте Вы тамо были, па самь се ѥа свакимъ могућимъ начиномъ старала, да за место пребываня Вашегъ разберемъ, и тако самь текъ пре неколико дана за исто дознала.

Овдашньи бегунцы — емигранти — чудесе, да сте Вы заиста свештеникомъ постали, млоги мысле, да Васъ ѥ несрећна любовь на то опредѣлити морала; али я то немыслимъ, будући я знамъ, да сте се Вы већъ на то рѣшили, да свештеникомъ будете. — Люди се вараю, єръ Вы нисте осимъ Ваше мале пріятельице Хедвиге, нигда никакову другу девойку любили; што сте се рукоположити дали, съ тыме сте само старый Вашъ планъ у дѣло привели. Кадъ самь се извѣстила, да сте Вы већъ свештеникомъ постали, таки самь се рѣшила, да савезъ мой съ любезнымъ моимъ Вилхелмомъ чрезъ Васъ благословити дадемъ, погледайте га добро, єл' истина, Вы одобравате изборъ мой? — О! мы се врло любимо, родителы нѣгови ни су съ почетка бракъ съ бегуницомъ допустити хтели, али ѥ садъ већъ све у своме реду. — Я ћу съ ньимъ у Лилієнфелдъ доћи, гди ћете Вы бывше оно сироче, коѥ ѥ подъ одбраномъ Вашомъ стаяло, са любезникомъ срдца нѣнога за навекъ саѥдинити: — да, Вы сте ме увели у хрістіянску цркву, па ме Вы садъ и у свет-скій рай уведите, како бы я и за небесно и за земальско блаженство Вама благодарити имала!“

Я самь се морао одкренути, иначе бы Риденфелсъ сузе моѥ примѣтіо. — Искао ѥ одговоръ, моліо ме ѥ, да я савезъ благословимъ, кой ѥ онъ са любезницомъ срдца мога заключіо быо; искало се ѥ одъ мене да я човека оногъ благословимъ, кой ѥ срећу срдцу моме одузео, кой ѥ све лепе моѥ желѣ разоріо. Нити ѥ онъ, нити ѥ Хедвига предчувствовала то, какова ѥ бооля душу мою мучила, они ништа за любовь мою знали нису, они су сматрали у мени само пріятеля, само бывшегъ покровителя и Богу посвећеногъ свештеника, кой се ѥ света одрекао. После неколико дана дође Хедвига са Риденфелсомъ, нѣнымъ и нѣногъ заручника отцемъ, у Лилієнфелдъ.

Мужеви они, кои се за мученике почитую, нису ни полакъ оны мука претрпили, коѥ су срдце моѥ растрзале, кадъ самь я бракъ Хедвиге благословити морао.

Срећни супружницы вратили су се натрагъ у Бечъ, а я наскоро паднемъ у опасну врућицу, али опетъ као у пркосъ нисамь могао умрети. Опредѣленіѥ ѥ моѥ было, да іошъ више страдамъ!

III.

Прошло ѥ више година а Хедвигинъ ѥ ликъ безъ престанка предъ моимъ очима трепгіо, она ѥ была предмѣтъ свію мои надежда, свію мои снова. Я самь увиђао, да ѥ любовь моя некогъ рода заблуђенѣ, али при свемъ томъ нисамь имао задовольно снаге, да оно чувство уталожимъ, коѥ ѥ надъ целымъ моимъ быћемъ съ деспотическомъ власти завладало, — любовь моя могла се ѥ само са животомъ моимъ окончати.

После три године оставіо самь я Лилієнфелдъ, єръ сродницы су мои дотле навальивали на мене, докъ нисамь напоследку саизволіо у то, да изъ манастыра прећемъ у редъ мирски свештеника. Прибавили су ми наскоро парохію, и кадъ ѥ Наполеонъ просвету опетъ у Француской увео, вратимъ се я натрагъ у отечество моѥ, гди у краткомъ времену за каноника и члена консисторіѥ наименованъ будемъ.

У првомъ засѣданію консисторіалномъ, при комъ самь я саучаствовао, имала се ѥ парница ѥдна о разводу брака рѣшити. Парницу ѥ супругъ повео, супруга ѥ была због невѣрства обтужена, обе стране захтевале су разводъ.

Сбогъ невѣрства обтужена жена, была ѥ Хедвига.

„Не, то ніѥ могуће да ѥ она крива,“ мысліо самь я, и заиста ѥ была она извиненія достойна.

Супругъ нѣнъ быо ѥ ньой невѣранъ, онъ ѥ жертвовао садъ любовь ону, кою ѥ пре къ ньой имао, оніѥнымъ чувствама качинерке ѥдне. Хедвига сносила ѥ то више година, напоследку приближи іой се младићъ ѥданъ, кой ю ѥ обожаваo, она му ѥ дуго противъ стаяла, али супругъ наскоро одкріѥ тайну свою, да бы нѣму миліѥ было, да у место пребацивања страдаюће нѣгове супруге, то извѣстіѥ чуѥ, да се ѥ она съ любови другога утѣшила.

Може ли се сиротица осудити, што ѥ она напоследку молбу младића тога пріимила, кой ю ѥ очаяваюћи за узайму любовь моліо? Ако ѥ овога већъ и любила, опетъ ѥ она писала мужу своме обећаваюћи му да ће све заборавити, и са сузама га ѥ за любовь нѣгову, за повратакъ нѣговъ молила, али іой онъ ни

одговора дао ниє, већъ є шта више то исто вече са своіомъ любезницомъ поредъ прозора нѣны прошао.

Несрећникъ тай презирао є дакле оно благо, коє є одъ мене отео! О, како бы самъ я срећномъ учиніо! Зашто самъ я морао свештеникомъ быти? — мысліо самъ я, докъ се тай предметъ читао. — Она бы садъ мене любила, садъ бы самъ могао съ ньомъ срећанъ быти, єръ бы самъ я садъ лако любовь ону задобіо, кою садъ младићъ онай притяжава, коме се є она текъ после дуже патнѣ очаяваюћи напоследку предала.

Предсѣдатель окончао є предложенѣ своє, и садъ се є о томе радило да се рѣши, има ли задоста узрока, да се разводъ пресудити може?

Сви су судіє изрекли „Има“ — више ньи обвинявали су сироту жену.

Несрећница морала є млого страдати, бракъ, кой самъ я са злобомъ у срдцу благословіо, ниє могао срећанъ быти, она є безконачно страдала, и судбина є хтела, да я, кой самъ несрећанъ савезъ тай благословіо, измећу оны єданъ будемъ, кои су га разрѣшили.

Она є была опетъ срећна, али самъ я морао страдати.

IV.

Године су пролетала, али любовь моя неумре, срдце є моє было за све друго мртво, осимъ ове несрећне безсмртне любови.

Да самъ я у великомъ свету остао, да самъ онда, кадъ є Хедвиге супругъ ньой невѣранъ постао, и кадъ ю є презрео и исмеяо, предъ ню стао, моя бы исповесть млогогодишнѣ моє любови ню у срдце дирнула, она бы ме зацело любила, и я бы данасъ срећанъ было.

Ове су мысли лебдиле око мене увекъ, я ій нисамъ могао разгонити, оне су се уплетале у свыма сновима моима, а тыме є несрећна моя любовь само нову снагу добіяла. Я самъ неизказано патіо, истина я нисамъ знао гди є Хедвига, али є ликъ нѣнъ непрестано предамномъ было, мени се догодило, као и светомъ Антонію одъ Падуе, коме є демонъ искушаваня увекъ образе найлепши жена и девояка предъ очи ставляо.

Неописано є, шта самъ я препатіо, читао самъ, моліо самъ се Богу, постіо самъ, али све то бадава, Хедвигинъ ликъ лебдіо є непрестано око мене. — Светъ ме є любіо, као отликуюћегъ се богомольца, као редакъ образацъ истинито добродѣтелногъ свештеника, а я самъ притоме увекъ непрекидно на жену мысліо.

Хтео самъ се опетъ у манастыръ повратити, али самъ молби сродника мои уступити морао, да се друге богатіе парохіе пріимимъ. Извѣстіо самъ се о Хедвиги, чуо самъ да є она у страной земльи у протестантску вѣру прешла, и да срећно живи као супруга оногъ мужа, комъ є она свою другу любовь поклонила.

О Боже, колико самъ я човеку томе завидіо!

V.

Єдно вече седіо самъ у соби моіой, у коіой самъ читао и учіо, кадъ є црквењакъ унутра ушао; имали смо парохіялну дужность у єдномъ краю вароши да свршимо, тада є седмица моя илити чреда моя была; звали су ме къ єдной на смрти лежећой жени, коя є пре краткогъ времена у гостіоницу донешена была, и садъ духовника ради исповести захтевала.

Одемъ у гостіоницу.

Боже мой, томе се нисамъ надао, у умираюћой познао самъ я узоръ любови моє, срећномъ дражу Хедвигу.

Она є лежала ту немоћна, по тужнымъ чертама лица нѣногъ судећи, морала є она безконачно страдати. — Каква промена! Мѣсто дражестногъ лепогъ лица, мои вѣчити снова, мѣсто цветаюће жене, на кою самъ я увекъ мысліо, — лежао є бледъ измршавлѣнъ образъ предамномъ, могао бы є човекъ изъ гроба подигнутымъ голымъ костима уподобити.

Богъ нека ми опрости, єдва самъ слушао исповесть сиротице, я нисамъ могао чувствованія моя, мысли моє да надвладамъ, Свемогућій ће ми опростити, кой ми є нуждну къ томе крѣпость одузео.

Съ дрктаюћомъ рукомъ свршіо самъ я свештеническу дужность.

Досадъ самъ было свештеникъ, а садъ ћу да будемъ човекъ, — мысліо самъ у себи — сирота ова жена одъ свію є оставлѣна, она ни єдногъ пріятеля, ни єдногъ сродника при смртной своіой постельи невиди, христіянска є моя дужность да іой на знанѣ дамъ, да найболый пріятель нѣнъ поредъ нѣ стои. — Ништа іой већу одъ тога утѣху дати неможе!

„Госпоя!“ рекао самъ іой я. „Опредѣленія судбине пуна су у себи чуда, Вы неумирете а да при последнѣмъ Вашемъ ока трепутку ни єдногъ пріятеля поредъ Васъ немате — Естхера, Лудвига! Заръ ме непознаєте? Вашъ є найболый пріятель то, кой Басъ вѣчномъ животу пріуготовлява: — я самъ Васъ увео у цркву Христову; — я самъ благословіо Вашъ несрећный бракъ; — я самъ саслушао Вашу смирену исповесть; — я самъ свршіо надъ Вами последнѣ елеосвештенѣ (свештанѣ масла); — я самъ Вамъ дао тѣло Господа, кой ће Васъ таио горе за све, шта сте овде претрпили, заиста наградити.“

Хедвига погледала ме є съ укоченимъ очима, и я самъ се врло изменуо, толико годишня туга ниє могла безъ свога трага остати.

„Пріятелю!“ после неколико секунда шапутала є она „башъ самъ и я сама на Васъ мыслила: — о, да є онъ садъ ту! — мыслила самъ, кадъ сте свету тайну свршивали, — овай свештеникъ отићиће садъ, онай бы до могъ последнѣгъ магновенія кодъ мене остао. — Богъ є милостивъ, онъ Васъ є къ мени послао.“

„Пріятелю, я самъ млого безконачно млого страдала! Я принадлежимъ у число оны несрећны женски, коима жалостна срећа у талъ пада, да увекъ у любови преварене буду. Я незнамъ, єли Вами познато, да самъ одъ Риденфелса раздвоена, быль Вы онда, кадъ сте бракъ нашъ благословили, и изъ далека помыслити могли, да ће тай младићъ, кога самъ я тако искрено любила, самномъ тако поступити, као што се є после догодило. О, онда є и онъ мене такође искрено любіо, али позднѣ, ахъ! постао ми є невѣранъ. Но я му садъ опетъ опраштамъ све, па и оно, што ме є сбогъ невѣрства окривіо, кадъ самъ га я іошъ вѣрно любила. —“

„Истина є, я самъ после любила другога, али самъ млого препатила и дуго се борила, докъ самъ

се другомъ љубезнику приклонила. Я самь више поднела, него буди икоя друга жена. —“

„Па и овай ме є преваріо! Я самь отишла съ њимъ у истокъ, тамо є онъ профуњкао иманѣ наше, на затымъ и мене оставіо. —“

„То є была проклетиня, те нисамь нигда никога наћи могла, кой бы ме вѣрно и искрено љубіо, я умиремъ безъ да самь игда истинито љубљена была! —“

То є говорила она жена, кою самь я толико година тако вѣрно, тако ватрено, тако срдачно љубіо; я пакъ нисамь самъ себе више надвладати могао, да предъ нѣномъ самртномъ постельомъ неклонемъ и ньой све, све исповедимъ.

„Єсть, я морамъ садъ умрети, безъ да самь икада свесрдно љубљена была! —“ почела є она опетъ шапутати. — „Али ме є Богъ на самртномъ часу моме опетъ даривао съ утѣхомъ, онъ є къ мени послао Васъ, пріятеля, благодѣтеля младости моє. — Я садъ већъ више неумиремъ оставлѣна, Вы ћете кодъ мене быти, и угашене очи сироте страдалнице рука ће искреногъ пріятеля затворити.“

„Боже мой, како самь я некада себи животъ лепо представляла!“

Она є клонула и малаксале очи своє затворила.

„Па и самь самъ себи некада животъ другчіє представляо, Хедвига!“ — рекао самь я рукама моима умираюћу подигнувши, она є подигла очи нѣне, и я самь видіо, како се є у истыма последньій свѣтлацъ искре живота іошъ єданпутъ заблистао, бледо лице, высоко чело, были су ладнымъ капляма самртвогъ зноя покривени, изъ шупльи прсію ропацъ є гласъ свой давао, полагано дисанѣ єдва є примѣчателно было, нѣне руке стискавале су изнемогнуто руке моє, она се є хтела подигнути, али већъ више ниє снаге имала, узданула є ясно и опетъ є затворила очи нѣне.

Више себе побѣдити нисамь могао.

„Естхера! Хедвига!“ рекао самь іой я, моє устне на бледа уста нѣна прислонивши, „послушай у последњемъ твоме ока тренутку исповесть млогогодишнѣ любови моє! ты се варашъ, єръ іошъ нигда никакова женска ниє тако срдачно љубљена была, као што самь я тебе љубіо, — я те любимъ, од како те знамъ, — любовь моя принела ми є само печаль, ты си већъ другога љубила, кадъ самь те я у Минхену опетъ видіо — и — — —“

Хтео самь іошъ говорити, ал’ є већъ то доцканъ было, последньій секундъ живота нѣногъ већъ є ту быо, она є іошъ єданпутъ отворила очи нѣне, погледъ нѣнъ потресао є душу мою до темеля, єръ се у истоме признаваню видило, да сажалѣва, што срдце нѣно мени поклонила ниє.

Последньій погледъ нѣнъ съ љубезности почивао є на мени, а у томе погледу лежала є єдинствена награда за толика страданя моя.

Устне су моє пріимиле у себе последньій дисай нѣнъ, хтела є уста нѣна покренути, да ми последньій полюбацъ даде, па и то ми є одказано было, єръ є она засвагда затворила устне нѣне.

VI.

Тако є умрла жена та, моє єдине вѣчите љубови предмѣтъ.

Я самь є дао у В . . . у гробницу саранити, а доцніє, кадъ самь се у манастыръ овай доселіо, кости самь нѣне у гроблѣ пренео, коє съ прозора собе моє видити могу.

Садъ посѣштавамъ я свакій данъ гробъ нѣнъ, а кадъ самь у мирной ћелiи моіой, почива погледъ мой променителнo, или на гробу или на ликовима нѣнима, одъ кои ми є єданъ сама она іошъ као дете дала, а другій самь я, кадъ є на асталу мртва лежала, самъ начертао.

Обоє се извршило, старый служитель испуніо є последню заповесть господара свога, и остао є и за унапредакъ у манастыру, да кодъ оба гроба близу буде.

После нѣгове смрти пріиміо є отацъ Хуго на себе надзираванѣ надъ та два гроба, у коима почиваю земни остатцы Етѣна и Хедвиге.

Свакой девойки, коя то заслужує, нека Богъ овако вѣрногъ љубезника, као што є каноникъ быо, даде.

Мѣстне вѣсти

Земунъ. Лепъ су обичай стари имали светковати праздникъ пролећа. И свега є црква тай праздникъ примила, почемъ є установила, да се данъ улазка Спасителѣвогъ у Єрусалимъ за споменъ празднує. По правилу томе обштина Земунска и данасъ іошъ наблюдава обичай предкова свои, и са дечицомъ своіомъ у торжественомъ спроводу подъ яснымъ гласомъ звона излази на Лазареву суботу изъ вароши у близу лежећій врбакъ, и одтудъ се са зеленомъ врбицомъ при умиломъ црковномъ пояню и при началству у одежде обученогъ свештенства къ светой цркви на вечернѣ идућегъ праздника Цветій враћа.

Ове године мутни облаци претили су свечаномъ ношеню врбице на путъ стати. Сви су погледи дечице къ небу управлѣни были, одъ когъ су се плашили, да имъ мила жеља ньова осуећена небуде. Али не бы тако: радость се дечице неукрати, време се разгали и одобри торжествено ношенѣ линіе, и тако се они са зеленимъ гранчицама накићени, безъ да су и найманѣ покисли, натрагъ вратише.

— Съ последньимъ брзовознымъ паробродомъ прошао є поредъ вароши наше Дервишъ паша съ великомъ пратньомъ. Какошто се чує, одпутовао є онъ у подунавске Кнежевине, гди ће у качеству комесара блистателне порте чинодѣйствовати.

— Друштво дунавскогъ паробродства поднело є овдашньой вароши молбу, да му се іошъ єдно парче землѣ кодъ обале уступи, и то до саданѣгъ нѣговогъ места поредъ рѣке навышше. На тай конацъ є овы дана комесія єдна на лице места излазила, да развиди и мнѣніе своє даде. Іошъ незнамо шта є учинѣно, но како извѣстно дознамо, читательима ћемо нашима саобштити.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Овоме листу приложенъ є єданъ додатакъ.

Изъ Београда. — Светску Реторику учіо самь у Гимназіи на латинскомъ єзику, а црквену у карловачкомъ богословскомъ заведенію, на славенскомъ єзику. Онай професоръ Реторике у Гимназіи задаваше упражненія на правила, коя я онда нисамь разумевао, по коя самь морао учити на паметь. Єсу ли упражненія была добра или худа, то незнамъ, єръ професоръ ніє имао обичай прегледати ій па на часу казати, гди є добро, а гди є погрешно. Онъ є было задоволянъ, ако су сви до єдногъ донели своя упражненія, и после некогъ времена могао си видити иста упражненія кодъ трговчића, гди завіяю у ньи паприку, соо, дуванъ или друго што. Колико є самъ реченый професоръ вештъ было у сачињаваню, то є за мене тайна. И да се гди показао, я небы онда у станю было судити. Можда бы у звезде ковао, єдино зато, што небы разумео, єръ є у оно доба само онай пролазіо за врло наученогъ, кои є умео тако написати и саставити, да га єдва ко разуме. То є была мера, коіомъ се у оно доба мерила високоученость. Но онъ и ніє ишао у странне землѣ, да донесе товарима мудрости; ніє было докторъ Богословія, или Мудромислія, или Правозналости; ніє было ни проповѣдникъ, кои уме тако говорити, да се фарисеи првогъ реда топе одъ умиленія; ніє было носацъ просвете мирске или духовне, као неки у Темишварскимъ новинама по Ђуди єдногъ преисподнѣгъ дописателя. Заонда іоштъ ніє было обичая, да се професори продаю Ђацима за звезде прве величине; Ђакъ се ніє руковао съ професоромъ, а ни професоръ ніє устаяо на ноге, кадъ му Ђакъ дође, нити га є нудіо да седне, а іоштъ манѣ подносіо му чибука да пуши; єръ у оно време професори нису се надметали, ко ће быти популарніи. Оволико знамъ казати о момъ професору Реторике у Гимназіи, кои є имао само 60 талира годишнѣ плате; али морамъ примѣтити у нѣгову похвалу, да є было точанъ у своіой дужности; ніє знао за садашню моду, кадъ професоръ на измаку свогъ часа улази у школу и єдва єдну четврть одседи.

Философійске науке учіо самь у Сегедину и у Ђуру, и Православне у Пешти, па самь онда сишао у Карловце. Ту самь учіо црквену Реторику, коя є у Француской сачињена, кою су Руси превели и у своє Семинаріе увели, и коя є скраћено предавана у рукопису на славенскомъ єзику. Нисамь дорастао чинити приметбе на саму Реторику. Гди се званіе професорско одправля преко срца и као одъ дуга, ту немоймо очекивати ползе. Тешко ономе, кои се самъ о себи непобрине. Да небы читателѣ застидіо казиванѣмъ, коє бы имъ се чинило невероватнимъ, претаћу разлику, коя ме є упрепастила; разлику између професора и професора!! — Гди є између професора и ученика гренландска ладноћа, ту нема живота! — У оно време ніє было никакве школске свечаности у Карловцима, па ни о св. Савви, а кодъ насъ у Београду, то су згодне прилике за србску речитость и одушевленѣ. У той мисли, да ће гг. читательима Подунавке повольно быти, нарочито свештенству, чути, како мы овде у нашой Семинаріи прославлямо праздникъ Србскогъ Просветителя, саобштавамъ Речь, ректоромъ саставлѣну, а єднимъ одъ питомаца говорену:

Любезни мои Садрузи!

По опредѣленію наши старіи, мени є, Вашемъ садругу, та почесть уступлѣна, да говоримъ предъ Вама приликомъ данашнѣ славе. Почесть ова неодноси се само на мене, него у равной мери на све Васъ.

Беседити съ Вама, према достоинству имена, коимъ се краси наша света црква, я неумемъ. Занимати васъ говоромъ, кои бы сходанъ было важности торжества, неосећамсе нимало преправнымъ. Задатакъ є тако великій, тако пространогъ значеня, да се я небы усудіо стати ногомъ на ово отлично место.

При свемъ томъ видите ме предъ собомъ. Я заузе место, за коє нисамь. Неосудите ме. Требало є ползовати се ономъ почести, коя намъ є свима указана. Мою боязльивость, моє снебиванѣ савладало є то уверенѣ: да я имамъ говорити предъ моимъ врсняцима, кои неће очекивати одъ мене, што є преко мои сила.

Я ћу произнети предъ Вама само єдно име; произнећу га съ умиленіемъ, и Вы ћете одма знати, да є то име наше, нашегъ любезногъ отечества, име свію Срба. Я самь ово име толико пута съ Вама заєдно изговоріо; али спремаюћи се за Васъ съ овомъ бесѣдомъ, познао самь, да име тако великогъ Добротвора, каошто є за насъ было нашъ народный Светитель, треба изговарати са страхопочитаніемъ. Да, мало є людій у човечіемъ роду, коє треба само именомъ назваги, па є одма све казано. Међу ова имена спада име светогъ Савве.

Поздравлямъ Васъ, Другови мои, овымъ великимъ именомъ. Честитамъ како Вама, тако и осталой учећой се србской младежи срећу, што имамо своегъ народногъ Просветителя, а уєдно и Светителя.

Кадъ бы я имао способность, каошто имамъ волю, я бы се, према ревности и одушевленю, пустіо у разговоръ съ Вама о богатоплодной радньи, о преславнымъ дѣлима данасъ славлѣногъ Божіегъ Угодника. Я бы се моимъ устнама дотакнуо нѣговы светы нравій; дивіо бы се съ Вама заєдно нѣговой смирености и побожности, нѣговомъ подвигу у молитви, нѣговой строгости према себи самомъ. Ублажавао бы, съ Вама заєдно, нѣгову, подражанія достойну одданость према Богу; кланяо бы се, съ Вама заєдно, благодати, коя є у нѣму моћна была; величао бы, съ Вама заєдно, єдинствена савршенста нѣговогъ духа, ову велику силу, коіомъ є онъ властанъ было надъ своіомъ плоти, надъ празднымъ желяма суетногъ света, надъ примамльивымъ тежнама, коє се врзу око земны блага. Єднымъ словомъ, я бы Вамъ представіо, я бы Вамъ описао св. Савву и као родолюбца, и као отечестволюбца, и као одабраный сосудъ Христовъ, и као изредногъ Ерарха, и као првогъ србскогъ Архіепископа, учителя и Просветителя.

Я Вамъ реко, шта бы, о чему бы, како бы говоріо, кадъ бы умео. Я немамъ нужде заруменити, што самь са своіомъ исповесћу тако искренъ. Шта више, могу Вамъ се похвалити, да ме є моя неприготовность научила памети. Бы ће вамъ можда странно

и загонетно, што кажемъ, да самъ се ползовао моіомъ неприуготовносћу. Као Вашъ другъ, немогу Васъ оставити у недоумленю. Двадесету годину брои ово заведеніе, одкако постои. Оно є основано трудомъ и настоянћемъ Његовогъ Високопреосвештенства, пашегъ Господина Митрополита, съ томъ цѣли, да се у нѣму уче и изображеваю младићи, кои имаю волю ступити у свештеный чинъ. Светлый Князъ са Правителствомъ жертвовао є изъ народне кассе довольна средства за обстанакъ овогъ заведенія, а Његово Високопреосвештенство снабдѣло га є и снабдѣва га способнымъ професорима, коима поверава тай преважный задатакъ, да ньіовой совѣсти вручене питомце своимъ прилѣжаніємъ задану духомъ наше свете православне цркве и напаяю ово млекомъ, ово крепчіомъ раномъ христіянске науке. Но, што є успѣванѣ наше, парочито у дублѣмъ проницаню и сватаню предмета и толкованя іоштъ на стази почетничкой, то є вальда одтуда, што се нисмо довольно приуготовили, и што се надлежно неползуємо духовнымъ сокровиштемъ, коє се налази у Семинарійской библіотеки. А што мы при свемъ томъ падамо у погрешку, обманути нашимъ уображенћемъ, то є заръ одтуда, што смо іоштъ млади и лако запамтимо. Єръ учећи предмете напаметь, упражнявамо скоро исключиво своє памтенѣ. Успѣванѣ у добромъ и лакомъ памтеню ласкало є и момъ самолюбію, и я самъ у себи тайно крio и неговао ту праздну мысао, да самъ већъ способанъ. Да ми є ко казао, да є то обмана, небы му веровао. Осудіо бы га у срдцу, да ми завиди. Међутимъ, я самъ самъ себе обманьивао, поверовавши гласу суетне самолюбивости, єръ нико нежели быти неспособанъ. Но кадъ є настао часъ, да свою способность у дѣлу покажемъ; кадъ є дошло време, да се самъ о себи уверимъ, єсамъ ли я доиста онакавъ, за каквогъ себе држимъ; кадъ ми є требало спремити се, да беседимъ само предъ Вама, моимъ вршняцима, — онда самъ запео. Мысліо самъ, премышляо самъ, слободіо самъ себе, и найпосле дођо у забуну. Почнемъ па пребришемъ. Недопада ми се. Пытамъ самъ себе: камо она лакость о коіой самъ саняо? Гди су те срећне мысли, да ме подномогну, да ме извуку изъ блата? Я се нада мыслима, алъ мысли недођоше; я се узда у речитость, алъ ме она изневери. Найпосле сетимсе нечега, што ми є требало одма у почетку учинити. Я припадо Богу на молитву. Богъ ме упути на своє свето Слово, а свето Слово упути ме на смиреность. Овай добрый и поузданый учитель каза ми истину — и я се освести и познадо свою превару. Осведочимсе дѣломъ, да самъ самъ себе обманьивао. До способности, до знања, до учености долази се текъ дугогодишньимъ трудомъ и упражненіемъ, па и тай успѣхъ само є онда напреданъ, ако се почне са незнања, ако се продужи са незнања; єръ є текъ незнанѣ матица знања; само се оно учи, што се незна.

Овако поученъ и упућенъ, вратимсе у свой кругъ, у комъ я дишемъ, уђемъ у кућу, гди самъ я свой. Погледимъ на Часословъ и Псалтиръ и хтедо поласкати себи судомъ, да я то знамъ; баремъ у читаню нисамъ стражный. Но опетъ усилимъ себе и отворимъ обе књиге. Видимъ писмена и речи мени познате, спазимъ запете и точке, назремъ ударенія па реко у себи: ово су нуждни знаци за правилно читанѣ; но после упытамъ себе: да ли самъ я, да ли є моє друштво удостоявало те знакове оногъ вниманя, коє они заслужую? Да ли су тіи знаци мене и моє вршняке пазльивыма учинили своимъ нарочитымъ значенѣмъ, по ньіовомъ одношеню на смысао? На смысао? Ова ми речь доће као нова. Можда ни я, ни моя дружина ніє покушала ни сама правила славенске Граматике пренети на голе речи, а о сватаню смысла догматичногъ, нравственогъ, исторійскогъ, ніє нико ни мысліо. Случайно уочимъ у Часослову ове речи: „Слава тебѣ показавшему намъ свѣтъ; слава во вышнихъ Богу, и на земли миръ, въ человѣцѣхъ благоволеніе!“ Завиримъ у Псалтиръ и нанѣемъ на ове стихове: „Благослови душе моя Господа — исполняющаго во благихъ желаніе твое; избавляющаго отъ истлѣнія животъ твой, вѣнчающаго тя милостію и щедротами,“ — и усудимсе применити имъ моє приметбе. Чисто се упрепастимъ, Браћо моя, помысливши на нашу немарность, коіомъ прелазимо преко ованвы златны класова! Савъ се усколебамъ, разсудивши, како мы, одарени смысломъ, несмыслено поступамо съ речма, садржаваюћима у себи богодухновене истине, коє насъ упознаю са одношенѣмъ нашимъ према Богу! Надраженъ любопытствомъ, растворимъ Ирмологію и угледамъ ово: „Сущу глуборадителную землю солнце нашествова иногда, якоже стѣна огустѣ оба-поли вода; —“ превримъ неколико листова и нанѣемъ на ово: „Посѣченный несѣкомаго пресѣче, и видѣ солнце землю, юже невидѣ.“ Нађемъ далѣ: „Божественнымъ покровенъ медлено язычный мракомъ, извытійствова Богописаный законъ;“ па онда: „Непослужиша твари богомудріи паче создавшаго;“ и „Согласная возшумѣ органская пѣснь почитати златосотворенный бездушный истуканъ.“ После тога падне ми у очи и ово: „ режде вѣкъ отъ отца рожденному нетлѣно Сыну;“ „Изъ утробы Іону младенца изблева морскій звѣрь Якова пріятъ.“

Усхићенъ текъ површнымъ сватанѣмъ смысла наведены пѣсній, додируюћи истине догматичне и исторійске, разгнемъ Октоихъ и Миней и чисто се нађо у новомъ свету. Воскресне стихире осамъ гласова пуне су благовести о нашемъ искупленю; у ньима су ясно осветлѣни догмати наше свете православне вере; ньіовымъ, помазанія пунымъ речма просе веруюћи опроштеніе грѣхова одъ Бога и наслѣдія у вечномъ животу. Она, до удивленя сличнa сравнивања у Богородичнима плѣне свакога, коле внимаюћегъ, као: „Прейде сѣнь законная благодати пришедши; „Якоже бо купина несгараше опаляема — тако Дѣва родила єси;“ — „Въ чермнѣмъ морѣ неискусобрачныя невѣсты, образъ написася иногда: тамо Моусей раздѣлитель воды — здѣ же Гавріилъ служитель чудесе.“ Шта да кажемъ о Антифонима, гди є онако кратко, онако подпуно изражена єдносуштность свете Троице и равнопоклоняємость триличногъ Бога; или о Екзапостиларима и славама, на недельна ютреня евангелія односећима се, гди су и мысли, и изрази, и тропи величествени? или о Ирмосима, садржаваюћима у себи кратку повѣсть праздника, дивномъ догматичномъ вештиномъ начертану?

Минейске књиге представляю трубу, коя велегласно прославля и ублажава подвиге светы Апостола, апостолски Савременика и Преємника, Мученика, Исповѣдника; труби побѣду ньіову надъ супостатомъ ньіовы душа и надъ гонительима науке Христа

Спасителя; представља ій као юнаке, непоклизнувше подъ бременомъ крста Господнѣгъ.

Душеполезность постногъ Тріода нисамъ у стању ни сватити. У нѣму є цѣлбоносный мелемъ за падше душе, за грешна срца. У нѣму тиня кандило, коє осветлює стазу покаянія оныма, кои су гресима помрачили светлу благодать, даровану имъ крштенѣмъ, просвештенѣмъ и светымъ причешћемъ.

За данима поста, сѣтованя, сакрушеня, слѣдую устопце дани светле радости. Христово воскресеніе отвара намъ райска врата. Света црква торжествує побѣду живота надъ смрћу, и ликуюћи зове верне, да учествую у той свечаности. Людіе, веселитеся! Ово самъ одприлике назрео у цветномъ Тріоду.

Я Вамъ саобштавамъ, драги мои Садрузи, моє мысли, моє приметбе. Што самъ дѣломъ искусіо, што самъ на себи познао, то казуємъ. Тако ми се чини, да намъ неће быти дуго време и єдва ћемо чекати празанъ часъ, да се занимамо онымъ, што се налази у светымъ кньигама, малочасъ изброяныма. Граматика, Риторика, Нравствено и Догматично Богословіе, Исторія Цркве старогъ и новогъ завѣта позаймиће намъ свою руководну светлость при читаню и разумеваню. Постизаванѣмъ смысла богатићемо се знанѣмъ своє струке; риторско савршенство светы отаца створиће намъ вкусъ и научићемо се судити о красоти слога; наше читанѣ бы ће правилніе; нећемо више быти равнодушни према знацима удареня и препиняя. Да, іоштъ ћемо се научити и пояти по смыслу; но то є мало; мы ћемо съ временомъ пояти и съ чувствомъ; наша душа бы ће свестна онога, што на уста изговарамо, поюћи; наша срца бы ће проникнута значенѣмъ стихире, или пѣсне. Судите, само, колико ће то радостно быти за насъ! Дайте дакіе, да одма почнемо овако плодообилну радню. Првый успѣхъ отвориће намъ волю и нећемо се никадъ моћи разстати са тако полезнымъ разбиранѣмъ, са тако важнымъ упражненіемъ. Кадъ пружимо руке, да отворимо ма кою олъ наши црквены кньига, мы ћемо то чинити са особитомъ пристойносћу, познавши болѣ високу цену ньовогъ садржая.

Та и св. Савва прославіо се текъ као црквеный човекъ; нѣгове евангелске нравы, нѣговъ побожный правацъ живота, нѣгова усрдность, засведочена искреномъ оданосћу къ светой цркви и нѣномъ благолѣпію; нѣгова ревность, запечаћена брижльивымъ храненѣмъ и свршаванѣмъ црквеногъ Устава, све те добродѣтельи поникле су у кругу црквеногъ живота. Къ томе ніе принела ни колико єданъ трунакъ ни философія, ни учени степени. Име, коє є остало св. Савви и у цркви, и у народу, ніе добивено повторенымъ путованѣмъ на Истокъ. Александрія вечъ є у оно доба престала быти столица мирске и духовне просвете. Онъ є самъ собомъ быо онай великій духъ; онъ є дѣлима засведочіо свой црквеный животъ. Зато и остає као єдинственый образацъ! Нама, кои се спремамо, да у своє време будемо образацъ побожности повереномъ стаду, да му омилимо место обште Богомолѣ и да га ту сазидавамо, треба пре свега да є затимъ стало, да будемо црквени люди, дакле, да намъ се мили у цркву ићи, да знамо правило, да се нетуђимо певнице, читаня, пояня, а за ту цѣль нема поузданіегъ средства, него да се занимамо онымъ, да се извештавамо у ономъ, што се насъ найближе тиче, и о чему самъ малочасъ говоріо. Знате самномъ заєдно, съ каквомъ чесћу споминѣ нашъ народъ неке и неке старе свештенике, кои се нису учили ни у каквомъ заведенію, па су опетъ стекли похваланъ гласъ у своме стаду само тимъ, што су были црквени люди, што нису постидни были у дужностима, кои су се примили.

Рѣшимо се дакле, Браћо, на подвигъ, коимъ се прославіо данасъ славлѣный народный Светитель. Пружите руку у име тога, да ћемо іоштъ садъ почети у духу правца, нашимъ Светителѣмъ и Покровителѣмъ начертаногъ. Текъ тако ћемо се опростити забуне, у кою су насъ довела погрешна мнѣнія: текъ тако можемо быти люди на своме месту, незаражени задаємъ онога света, коме се чини, да бы туђе послове умео вештіе одправляти, а овамо неуме ни своє. Само будимо постояни и издржльиви у предузећу. У тако добромъ дѣлу и Богъ ће насъ подпомоћи, коме ћемо се тога ради усрдно и топло молити, у комъ ће насъ заступати и народный нашъ Светитель своимъ молитвама, те ћемо быти полезни светой Христовой Цркви, верни и оддани своимъ дужностима, добри пастири словесногъ стада, дѣйствителни црквени люди. Тимъ ћемо се показати признателни и благодарни Преємнику Саввиногъ архіепископскогъ престола, Нѣговомъ Високопреосвештенству, нашемъ милостивѣйшемъ Архипастиру, Господину Петру, кои отеческомъ милосћу надгледа свой рукосадъ, кои благодѣтелно промышлява о овомъ полезномъ заведенію; тимъ ћемо оправдати, да смо достойни были милости Светлогъ Княза нашегъ Александра и Високославногъ Правителства.

Поживи намъ Боже! наше велике Добротворе, на многа лѣта!

Арх. Гавр.

Шљиве за брашно. *)

Ξ У 8. Брою „Дневника“ печатанъ є подъ знакомъ Х. дописъ єданъ изъ Земуна, у коме се окромъ описанія торжества св: Богоявленія и св: Савве, и неке неумѣстне грдње противъ неколико особа нашегъ граћанства, а найпосле и противъ целе єдне классе нашихъ жителя налазе.

У допису томъ стои, да се нови месоѣда и такови неколико младоженя налази, кои, почемъ су целу Бачку, Банатъ и Сремъ обишли, а и самъ телеграфъ на ту цѣль безуспѣшно употреблявали, садъ текъ свой посао свршую. —

Мы нисмо требали млого мозгати а да цѣль грдње те (єдногъ честногъ младића овдашнѣгъ) не бы нашли, и да бы намъ дописатель непознатъ остао; и на то одговарамо г. Дописателю, да є истій младоженя цѣль свою, и то башъ на найвеће Задовольство своє, достигао; а да ли ће, и каде господ. Дописатель у своме предузећу срећанъ быти и цѣль свою постићи, незнамо, алъ бы му изъ свегъ срца желили. — Далѣ се жали Господ. Дописатель, што се на балу у корист сиротинскогъ фонда даваномъ ніе „Войвоћанка!“ играла, и што су две познате намъ особе и „Лессе!“ хтели покварити и тако овдашнѣ Србе на іоштъ єдно жертвоприношеніе приморати напоследакъ сравньива Дописатель „Клисуру“ (варошицу у Македоніи) и „Цепрлъ Полку.—“ На то одговарамо прво да се Войвоћанка овде вечъ више година неигра, ко є томе узрокъ, ми управо незнамо, но мислимо, да смо то ми сами, єръ да млаћи Срби наши, кои играю и до коихъ та стварь стой хоћеду, неби ни Войвоћанка давно вечъ овде (ко и по другимъ мѣстима) у спокойностъ отишла нитъ би се Колло, тако слабо

*) Кодъ полемичны списанія учредничество неодговара нити за садржай. нити пакъ за начинъ писаня.

на баловима нашима играло, но Срби наши стиде се вальда предъ иноплеменицима, коихъ на балу увекъ има, народнѣ игре играти, и при чаши Рампаша млогая лѣта пѣвати, и тако увекъ бива да што є наше лоше є.

Г. Дописатель узео є два непристойна изражая за оне особе коє су по нѣговомъ допису на то пшле да се Лессе неигра, а то є само изъ єдне пакости и мрзости учиніо, єръ є на истомъ балу као што знамо промена на означенію игре „Tanz-Ordnung" на коме є и Лессе алъ с' онаквимъ истимъ словима ко и друге игре назначено было (и то не єднимъ цинцарчетомъ него ономъ особомъ коя є ту заповедати имала по жељи неколико) наравно и Српскій особа дозволѣна, тако ніє играна немецка игра „Ländler" него є у мѣсто нѣ мађарска игра „Kör" коя ніе у означенію игре была. Алъ вальда є господ. Дописателю жао што онъ више неигра пакъ неможе ни друге гледати гди се весеље, яо богме за то му ми нисмо криви. — Што се пакъ напоследку сравньиваня оногъ „Клисура и Цеперлъ Полка" тиче одговарамо знаюћи на шта се и то односи: да є болѣ с' вольомъ играти и макаръ другу игру него никакву, и да тѣшимо се тимъ уверенѣмъ, што овдашньи Срби неделе мнѣнія г. Дописателя, кой є своимъ тупоглавствомъ радъ да раздоръ међу єдновѣрномъ браћомъ посеє.

Г. Дописателю пакъ совѣтовали би да своє празно време паметніимъ чимъ проводи, а не неумѣстнимъ дописима, кой само грднѣ и клевете садржаваю.

У Земуну 15 Февруара 1856.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитіи лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ, капцима на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу" и „IPA", добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єногъ стекленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи I. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Лѣстера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продая.

Фортепіяни са особито леным и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 7. У Земуну 14. Априла 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрій код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћенымъ писмима, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последнiй Алтомановићъ.

Оригинална Повела.

I.

Наодъ.

Мало плавокосо дете, съ коимъ ова приповедка починѣ, колико се іоштъ могло опоменути, знало є само толико, да є некадъ у великой кући было и да є ту све по вольи имало. Некакавъ пріятанъ човекъ съ лепимъ округлимъ лицемъ, кога є оно отцемъ звало, носіо га є много у наручу, и любіо га, кадъ бы се несташко пристићима по нѣговой брады играо. Готово свакиданъ добіяо є синчићъ одъ отца буди какву играчку, єданпутъ дрвену сабљицу, другипутъ коня одъ плеха, какавъ барячићъ (заставу), какву свиралу, малу какву трубу — укратко: увекъ по нешто ново, и тако є дете морало наравно отца яко волети. Ахъ! дете є онда провидило прво златно доба свога детињства, ал' то є доба врло закратко траяло.

Єдногъ ютра, докъ є іоштъ у свомъ кревету спавало, пробудила га є напрасно необична лупа. Видло є многе људе, како су у све собе куляли, чуло є звеку одъ сабаля и пуцняву, и одъ тога се тако претало, да се подъ креветъ завукло и ту се претаяло, једнимъ нагономъ за одржаванѣ свога живота воћено. Затимъ су до самогъ кревета долазили дивляцима подобни људи у дугимъ чекињастимъ брадама, съ голимъ сабљама боли су и ударали по кревету и најпосле се удальили са страшномъ псовкомъ, нашавши креветъ празанъ. Одъ тога, шго є дете видло и чуло, обузела га є таква слабость, да су му се наскоро очи склопиле, и да о себи ништа више ніе знало.

Кадъ є најпосле очи отворило, видло є, да є у некомъ горовитомъ предѣлу подъ чађавимъ шаторомъ, поредъ кога є іоштъ више подобны шатора разапето было, а између овы пролазіо є нѣму непознатый народъ горе и доле.

„Отацъ, отацъ“ — то є све было, што є дете могло изговорити. Некій у одрпанимъ альинама човекъ приступи му и пригне се къ нѣму, говорећи: „Кога зовешъ? твогъ отца? Ей сынко, ты немашъ више отца. Нѣга су Турци убили, и све, кућу, стає, целу варошъ запалили, и я самъ по срећи іоштъ на време дошао, те самъ те изъ пламена изтргао, у комъ бы се угушіо. Но буди миранъ сынко. Ты ћешъ одсадъ быти мой сынъ, а я твой отацъ.

Колико є дете одъ страданя разслабљено было, опетъ є себи ясно представило величину своє несреће, и зато є горко плакало, чувши речи, коє му є тай непознатый искреный човекъ изговоріо. Овай га є миловао и тѣшіо, давао му ябука, крушака, и леба, и прилично га є умиріо.

Дете є запамтило, да су му Турци отца убили и велику кућу срушили, у коіой му є тако добро было. Одъ тога часа узпламти у нѣговимъ нѣжнимъ грудма силна мрзость према Турству, и, ако се и чини чудновато, обузимала га є яка лютина и искало є свою др-

вену сабљицу, да гаднимъ людма, кои су му отца убили, главе одруби.

„Лепо, сыне мой,“ рекне на то тай човекъ подъ шаторомъ, „ты ћешъ іоштъ врстанъ човекъ быти, остани такавъ, пакъ ћешъ одъ мене добити челичну саблю. Ту ћу ти дати сковати, кадъ будешъ већій. Оћу, тако се незвао Пасманомъ, и тако ми небыо сынъ, когъ ћу одсадъ Наодомъ звати. Буди весео, теби ће врло добро быти кодъ мене.“

Деца се брзо утеше. Малый Наодъ привикао се на своє станѣ и на люде, кои су га окружавали. То су были Цигани, до тридесетъ глава, и Пасманъ, Наодовъ поочимъ, быо є поглавица ове дружине. Ако є и имао своє шесторо деце, то є опетъ особито пазіо Наода, сматрао га є съ очевиднимъ благоволенѣмъ и хваліо се, да нико надалеко нема лепше циганче.

Пасманова жена, за чудо црна, но кою є мужъ, кои є, као што се чинило, противоположености у речма и у дѣлима любіо, увекъ само своіомъ снежно-белоmъ звао, такође є пазила Наода, любила му є као млекомъ наливено лице, дивила се лепой, свили подобной плавой коси на нѣговой главици, притискивала є, грлила и мазила сладтко детенце, као да іой є наймиліе, као да іой є рођено было, и тако неимаде Наодъ управо немилы дана у оны, коє му є судбина за ранителѣ дала.

II.

Животъ Цигана.

Наодъ є растао у дивльой свободи, и могао є чинити, штогодъ є хтео. Природный животъ учиніо є, те є брзо напредовао, и после неколико година, коє є подъ шаторомъ и изванъ овога у играню и веселомъ виканю провео, быо є већъ одраслый дечакъ; обстоятелство, коє му є много помогло, почемъ є тиме надъ другимъ дечацима у истой дружини све више и више првенство задобіяо, и ньиовогъ се задиркиваня коначно освободіо.

Наскоро га є нѣговъ поочимъ сматрао као толико разумна и мудра, да му є озбильски саобштіо тайне у тргованю съ коньма, кои є занатъ страстно упражнявао. Почемъ є Пасманъ іоштъ и у егеде врло вешто свирао и людма за новацъ и добру речь увекъ узъ егеде понешто одпевао, то є одъ нѣга Наодъ научіо не само конѣ крочати и добро я'ати, него и у егеде свирати и певат. Овоме є вештина у играню, младимъ члановима рекао бы уроѣена, сама одъ себе слѣдовала.

И заиста є Наодъ весело живіо.

Само є на єдно зачудо яко мрзіо: а то є была вештина у разтапаню злата и сребра. Нѣговъ поочимъ страшно є волео сіяюће се руде. Є ли ій само будигде добіо међу прсте, кои су къ томе врло извештени были, то се съ ньима одма кући враћао, разлупао бы ій, баціо бы ій у тигань надъ жеравицомъ, и ту бы ій донда топіо, докъ не бы постале грудвицомъ, и то є онъ звао вештиномъ у разтапаню злата и сребра, вештиномъ о коіой є обично говоріо: она рани своґъ човека, она му прибавля пріятелѣ, доброжелателѣ свуда, и уштеђуе му найпосле погдекою забуну, а имено муканѣ и црвенило предъ судомъ.

Тако се исто Наоду слабо допадало ударанѣ чекичемъ и кованѣ, чимъ се нѣговъ поочимъ прилѣжно бавіо, кадгодъ є са шаторима подъ какво село долазіо; онъ є тиме увекъ народъ къ себи маміо, и онда є свакоіаку пробитачну трговину водіо, дававши му чисто тучне и цинене ствари место злата и сребра, или лажне талире за подпуне дукате; укратко онъ є знао, шта є радіо, и имао є одъ тога богате користи. Међу тимъ є Пасманъ, при свемъ томъ своме любимцу, Наоду, задану речь точно одржао, почемъ му є место дрвене сабљице челичну сковао, коіомъ є овай съ великимъ удовольствомъ млатао, и коіомъ є, кадъ годъ се могло, неимаюћи турски глава, трнѣ и другій коровъ прилѣжно секао. Ово упражняванѣ было є свакояко полезно, оно є зарана показало Наоду, како ће сабљомъ владати, да бы предметъ, коі є посећи намеравао, добро погодіо и по среди раздвоіо.

Но ни Пасманова верна люба, снежно-бела, ніе безпослена седела. Она є изредно погађала съ длана, секла є вилине штапиће, месила ваљке одъ пшчіе погани противу вештица и опакогъ чараня, готовила є любовно пиће одъ суве траве, и са свима овима чароліяма и вражкимъ врачбинама полако се проturивала. Нѣне муштеріе, нѣжный полъ, а поредъ овога и мужкарци, давале су іой по кою аспру ласкаво-сладке надежде, коє имъ є умела речма улити, а почемъ є іоштъ, где се што могло смотати, брзо радила и о пуненю своє торбетине, безъ кое никудъ ніе излазила, велику бригу водила, то се увекъ пуна кући враћала. Дружина, у найвећемъ степену благодарна на таквимъ похвале достойнимъ трудовима, звала є због тога снежно-белу увекъ врстномъ, добромъ, любавномъ майкомъ.

Босну, по коіой є ова дружина тумарала, бла-гословила є природа производима изъ три царства. Т є дакле было вештество за природословно испытиванѣ свакогъ рода, и по томе нетреба се чудити, што є ова дружина прилику употребила и у реченимъ испытиваняма вешто напредовала. Царство руда, а међу ньима врста светлећи' се руда', бяше предмет Пасмановогъ испытиваня, као што є већъ споменуто по царству быля, коє є у изобилію имало леба, спра меда, колача, млека, вина, гнюрала є майка съ ньнимъ помоћницама; царство пакъ животиня, коє дражестну промену меснога єла у себи крило, поде лили су мужки чланови исте дружине међу собом и мора се у ньіову похвалу рећи, да су конѣ, овце свинѣ, гуске, патке, кокоши и подобне животинѣ не ћу тако исто добро и сигурно као у по' дана ватали и доносили.

Укратко, дружина та ніе залудъ провођила вре ме са суетнимъ теоріяма и празднимъ мозганѣмъ, о на є была скрозъ практична у своимъ дѣлима.

На овай начинъ у тумараню одъ шуме до шу ме, одъ села до села, одъ тржишта до тржишта про текло є осамъ година, а за то време Наодъ є та порастао и оячао, да су га уобште само лепимъ, хи тримъ циганскимъ момкомъ звали. Онъ се дичіо по хваломъ, кою су му одавали, а да бы се те похва ле у свакомъ смотреню достоянъ показао, ніе пр

пустіо своє међу тимъ извештене прсте у приликама, кадъ є нѣговъ поочимъ ноћу ради своє наимиліе вештине (разтапаня злата и сребра) путовао, тако исто у ползу употребити, почемъ є онда нарочито златомъ извезене доламе, чакшире, огртаче, кошулѣ и овимъ подобне удобне ствари, кои' се неможе човекъ лишавати, оштро нападао и так'ве као правый кицошъ на себе облачіо, те є было подобанъ пауну, кои се у сяйности различны шара прелива и свой репъ съ многимъ шумомъ све то величественіе шири.

Уобште мора се овде єданпутъ за свагда приметити, да є Наодъ своґъ поочима у дѣлима, коє є овай умножаваня ради кућевноґъ благостаня предузимао, ревностно подпомагао. Онъ, поочимъ, добіо є одтудъ повода, Наода своіой дружини као образацъ похвалити и овой свойски препоручити, да све онако вешто и лукаво чини, као и Наодъ; єръ, додао є къ томе мудро, човеку є тога ради дано петъ прстію, да се њима вешто служи, и да ништа непропусти, штогодъ му падне шака; то є већъ тако, да се радити мора, а ко то неће, было због плашљивости или стида у невреме, тай ти напоследку ништа друго неће имати, до лютнѣ и грубоґъ увереня о своме вараню.

Дружина, надъ коіомъ є Пасманъ неограничено господаріо, была є о врлини начела, коя іой є уливао, укратко рећи, тако уверена, да є у томе ништа ніе могло поколебати, па због тога є и имала више него скромно изобиліе у рудама, оделу, рани, па и у самомъ новцу.

Колико є Пасманъ лукавъ было, види се и по томе, што се у каквомъ предѣлу ніе никадъ дуже одъ двадесетъ и четири сата бавіо, єрбо є обично говоріо: посао се мора увекъ брзо свршивати и ничемъ нетреба оклевати, єръ иначе могли бы доживити какву сцену, а я нисамь любитель сцена', а найманѣ онаквы, у коима ячій слабієга гняви.

Пасманъ є готово као страшљивацъ было на опрезу. Због тога є увекъ поредъ себе носіо неколико артія, на коима є написано было, да є онъ поштенъ, честанъ и посве безпорочанъ човекъ.

Пасманъ є надалеко по земльи познавао люде, кои су му за приличанъ новацъ подобна писма писали, и тако се увекъ знао съ овимъ писмама изъ опасности вешто извући, ако га є ко случайно спопао или, што'но веле, за огрлицу дочепао, а напосле имао є и у вештини разтапаня, коју є съ добримъ успѣхомъ упражнявао, сасвимъ поуздану избавительку у крайньой нужди.

Пасманъ є дакле за свакій случай преправанъ было и живіо є прилично пріятельски съ властима. Почемъ є у осталомъ, кодъ свега богатства, коє є съ годинама нагомилао, увекъ одрпанъ ишао и само своимъ любимцу, Наоду, допуштао, да се съ покраденимъ пряма кити, то су га свуда, где бы се годъ появіо, као просяка сматрали, и іоштъ му у име Божје дѣлили.

Одъ Пасмана се могло заиста много, врло много научити, и ко зна, колико бы Наодъ подъ нѣговомъ управомъ успео, да ій непріятный догађай ніе пре времена разставіо. То се пакъ овако збыло.

III.

Непріятный догађай.

Пасманъ ніе волео деленѣ имања. Онъ є найрадіе све за себе задржавао. Због тога се єдноимъ яко споречи съ некимъ чланомъ исте дружине, кои є по достоинству првый до нѣга было, и половину одъ онога прихода, што су разтапаня доносила, захтевао.

Ова распра дође и до песниченя, те є послѣдица была та, да є тай чланъ, кои є честномъ Пасману тако непріятельски насупротъ стао, єдно око изгубіо, и размрсканъ носъ добіо.

Мой ти побеђеный на то слѣдующе ноћи са свима, кои су одъ нѣговы костію и одъ нѣгова меса были, очисти чувства, и нѣгово се бегство истомъ онда дознало, кадъ є већъ было неколико миля одъ шатора умакао. Почемъ є тако безсраманъ было, да є предъ полазакъ Пасманову ризницу пробіо и изъ нѣ, то єсть изъ ковчега сяйну руду смотао, то се Пасманъ на овакво невалялство преко мере налютіо.

Єдъ му є као лопта у грлу застао кадъ се о истини учинѣноґъ дѣла савршено уверіо. Одвећъ тужно викао є єдно за другимъ: „Єдноокій, окорелый нитковъ, да ми моє отеческе савете и сву ону лепу науку, кою самь му увекъ давао, тако пакленомъ неблагодарности врати, да ме тако обмане, тако срамно покраде! Срамъ га было, гадный нитковъ!“

Наодъ є тѣшіо свога поочима, колико є могао, али му овай ніе слушао речи. На то изпыта Наодъ іоштъ єданпутъ ковчегъ, и немало се упрепасти, кадъ виде, да є крадљивацъ у 'итости неприметну кесицу пуну найскупоценіегъ бисера и другу поредъ нѣ съ правимъ млетачкимъ златнимъ новцима заборавіо. Ову новость саобшти онъ своимъ поочиму, и ова є на нѣга толико подѣйствовала, да є лютина у тренутку попустила и да є съ речма: „Хвала Богу! опетъ намъ є найболя крава у кошари остала,“ кесице жељно сграбіо и къ срдцу и уст'ма притискивао. Да ій є после подъ твердый затворъ ставіо, разуме се и само по себи.

Неколико дана после овоґъ догађая нашао є Наодъ свога поочима подъ шаторомъ врло замишљена, съ главомъ на руку и колена наслонѣномъ и са сузнимъ очима седећа.

„Шта є теби, отацъ?“ пытао га є Наодъ саболѣзнующи

„Ахъ, сыне, нека ме є одвећъ жалостна слутня обузела, ямачно ће ме нека несреća постићи.“

„Како то, отацъ?“

„Безазлено дете моє, како пыташъ? Видишъ, онай нитковъ, што насъ є покрао, ніе се досадъ вратіо, нити знамъ, где се на'оди. Одтуда заключуемъ, да се заверіо, осветити ми се, и да ће ме оддати, єсть то ће ямачно учинити. С'тога ме є таква зла слутня обузела онаква, иста, каква є могъ деда и могъ отца обузела была на данъ пре њіове несреће.“

„Какве несреће?“ запыта Наодъ любопытно.

„Е, мой сынко,“ одговори поочимъ одвећъ тужнимъ гласомъ, „и дедъ и отацъ пали су съ попречне греде и одма затимъ висили су о конопцу.“

Наодъ га є забленутъ сматрао, што ніе добро разумео смисао овы речій, и ћутао є зачуђенъ.

Поочимъ примѣти то на нѣму, привуче га тихо къ себи и рече: „Съ годинама долази паметь, сынко, съ годинама, веруй ми, а не пре, и онда ћешъ на самомъ себи изкусити, но не, я нежелимъ, да икада то на себи изкусишъ, не, не, то нека се не збуде.“

Поочимъ тужно уѣута, съ упртимъ на Наода погледомъ тужнимъ природне нелицемерне нѣжности, затимъ настави искрено: „Я ћу ти нешто казати, сынко, што ће ти ново быти. Добро ме слушай. Кажи ми, шта то носишъ о узици на врату? Гледай, то є каквомъ талиру подобно, ал' опетъ ніє правый талиръ, а шта є садъ, я и самъ незнамъ, доста є то, да си га онда, кадъ самь по одлазку Турака у кућу твога отца изпытующи ушао, и тебе томъ приликомъ одъ смрти у пламену спасао, имао на врату о узици као и садъ. Я самь то онда сматрао као добаръ знакъ и оставіо самь га, и заиста морамъ рећи, да самь одъ тога доба, изузевши само найновію несрећу, увекъ срећанъ быо. Молимъ те, дакле, сынко, добро чувай тай знакъ, и ако бы ме, ма кадъ было, штогодъ постигло — ахъ, мене є зла слутня обузела, коє се немогу отрести — а ты иди каквомъ кньижнику, кои ће ти писмена, каквы на томъ мнимомъ талиру много има протолковати. Можда ће ти твою родбину одкрити, ако є іоштъ у животу, те ћешъ тако можда срећанъ човекъ быти.“

При овимъ речма наводне се очи поочимове, а за тимъ опетъ продужи: „Сынко, ово, што самь ти садъ казао, некъ остане међу нама. И садъ ми се обећай, да ме нећешъ оставити и одбећи? Єл', да то нећешъ учинити? Ахъ, у мени бы срдце препукло, кадъ бы то за живота мога учиніо; умръо бы, кадъ бы ме одбегао, єръ знай, сынко, я те яко, одвећъ яко волимъ, и оно мало сиротинѣ што самь досадъ спечаліо, ямачно є твоє, кадъ єдномъ очи заклопимъ.

При овимъ речма єцао є Пасманъ, а Наодъ є быо яко тронутъ наклоносћу, кою му є нѣговъ поочимъ изявіо. Онъ му є обећао верность и послушность, и што му є овай іоштъ саобштіо, сачувао є верно у своіой памети, а амайлію, кою є о врату носіо, храніо є одсадъ съ найвећомъ брижльивости.

После овогъ излива чувства, коє є добромъ поочиму доста срдце олакшало, продужи овай опетъ разговоръ, готово тужно уздишући: „Сынко, мы морамо сутра пре зоре путовати, єръ известно знамъ, да ће насъ онай нитковъ, кои є наше грудве и грудвице однео, првой стражи, на кою натрапа, оддати. Я га познаємъ, и читамъ у нѣговой души, ако и ніє овде, шта намерава. Међу тимъ мислимъ, да бы могао то време до нашегъ полазка на ползу употребити и на твомъ рићи одкасати у велику ону ливаду, коя є єданъ сатъ одавде удаљена и то нешто на страни, и на коіой, ако ме нису очи преварале, а мислимъ да нису, неколико прекрасны коня пасу. То су коньи главатогъ Юсуф-Аге, кои безсавестно поштенимъ людма у по' дана конѣ изъ кошаре одводи и после съ ньима разполаже, као да су нѣгова собственость; па зато мислимъ, да за нѣгова зла дѣла заслужує неку казнь. Жури се дакле, дієте, и гледай, ако икако можешъ, да све конѣ дотерашъ, а то ће ти ямачно моћи за рукомъ изпасти, почемъ ће ноћь быти мрачна као тесто.“

Наодъ є послушао свога поочима, посео свога рићу и одлетіо.

„Честитъ дечко,“ говораше за ньимъ поочимъ, кадъ є истый на коню одєздіо. „Кадъ бы Цигани гдегодъ на земльи имали царство, овай бы дечко, морао быти царъ у томе царству.“

IV.

Нико неутече одъ своє судбине.

„Єда ли су беси у конѣ ушли, те тако суновратъ беже?“ викаше неко за Наодомъ, докъ є овай већъ изванъ ливаде Юсуф-Агине конѣ предъ собомъ жешће и жешће гоніо. Затимъ пуче єдна, друга и трећа пушка, рића подъ Наодомъ посрну, задрхта и стропошта се.

Наодъ, кога є у овай паръ олово поштедило, одмили четвороношке у оближньій честаръ, сакри се ту, и ћутао є, докъ нису сасвимъ изчезли гласови одъ людій, кои су за коньма викали и натрагъ ій враћали.

Нѣговъ предузетакъ ніє му дакле за рукомъ изпао, и тако є по помрчини трапао до планине, где є шаторе знао. Но ко ће описати нѣгово упрепашћенѣ, кадъ є іоштъ изъ дальине опазіо светлость одъ велике ватре, коіомъ су шатори яко осветлѣни были, а међу ньима оружане люде, кои су долазили и одлазили и страшно викали.

Зло слутећи повуче се Наодъ далѣ у шуму, и, мислећи, да на земльи ніє сасвимъ безбеданъ, попне се на дрво, те се ту у густомъ лишћу сакріє, и гледаше одтудъ сцену, коя се предъ шаторомъ нѣговогъ поочима развіяла.

Наоду є врло тежко было, што се опоминяо речій, коє му є поочимъ прошлогъ дана изговоріо и зле слутнѣ, коє се ніє могао отрести, и несреће, коя се деди и отцу случила была, а то є све учинило, да є своегъ поочима яко сажалѣвао и нѣга ради суза роніо.

Оружанимъ людма обколѣнъ тако да о бежаню ніє было ни мислити, стояо є врлый вештакъ у разтапаню, и гледао мучећи съ укоченимъ очима около стоећe.

„Ей, бре, мишія вѣро!“ продере се на нѣга Турчинъ, кои є съ подавіенимъ ногама на земльи седіо и помамно горе гледао, „ты ли си хтео Юсуф-Агине конѣ продати, є ли? Немой лагати, єръ є овде сведокъ, кои є видіо твогъ дерана, како є на рићи одєздіо, а после ми явіо, да се то мои коня тиче. — Но?“

Докъ є Турчинъ, кои ніє быо нико другій, већъ самъ главатый Юсуф-Ага, овако говоріо, показао є рукомъ сведока и заповедіо овоме, да ближе дође.

Угледавши овога почне Пасманъ говорити: „Моя слутня, ахъ, она се изпунила; овай гадный питковъ найпре ме оплѣніо, па после ме издао. Оваказъ сведокъ спреже и съ ђаволомъ, кадъ жели каквогъ поштеногъ човека упропастити. Юсуф-Аго,“ настави онъ за тимъ, „я ти кажемъ, да овай сведокъ лаже,“ и машивши се у недра извади неколико писама, коя су брижльиво умотана была, и преда ій Юсуф-Аги съ рећи: „ево, читай и увери се, да самь поштенъ Циганинъ.“

„Заиста, заиста,“ промумла Юсуф-Ага, узимаюћи писма и погледавши ій, „ты си оно, што си, и имашъ красна сведочанства о себи. Ту ти є Дибран-Ага, и

Мустаф-Ага, и Муса-Ага, и ко ти ту нiе подписанъ, и сви ови признаю и сведоче, да си ты поштенъ човекъ. Лепо, врло лепо, али ти море треба знати, да Дибран-Ага, и Мустаф-Ага, и Муса-Ага ништа другого нису, до прави панѣви, кои неуму ни перо држати, а камо ли што написати. Ова су сведочанства лажљива, бре —“ и съ тимъ речма баци писма у ватру.

Садъ є Пасманъ стояо као уништенъ, а Юсуф-Ага настави: „Заръ ты ниси знао, да самь я Муселимъ, комъ є царъ дао власть надъ животомъ и смрти свію оны, кои су одвећъ дугачки’ ноката? Заръ си морао башъ на моє конѣ око бацити? Єл’ угурсузе, заръ небеше нигде више коня? Како си се усудіо оваквой власти противити се?“

„Аго,“ одговори Пасманъ, „ты се варашъ, тако ми Пророка светогъ Муамеда, ты се варашъ.“

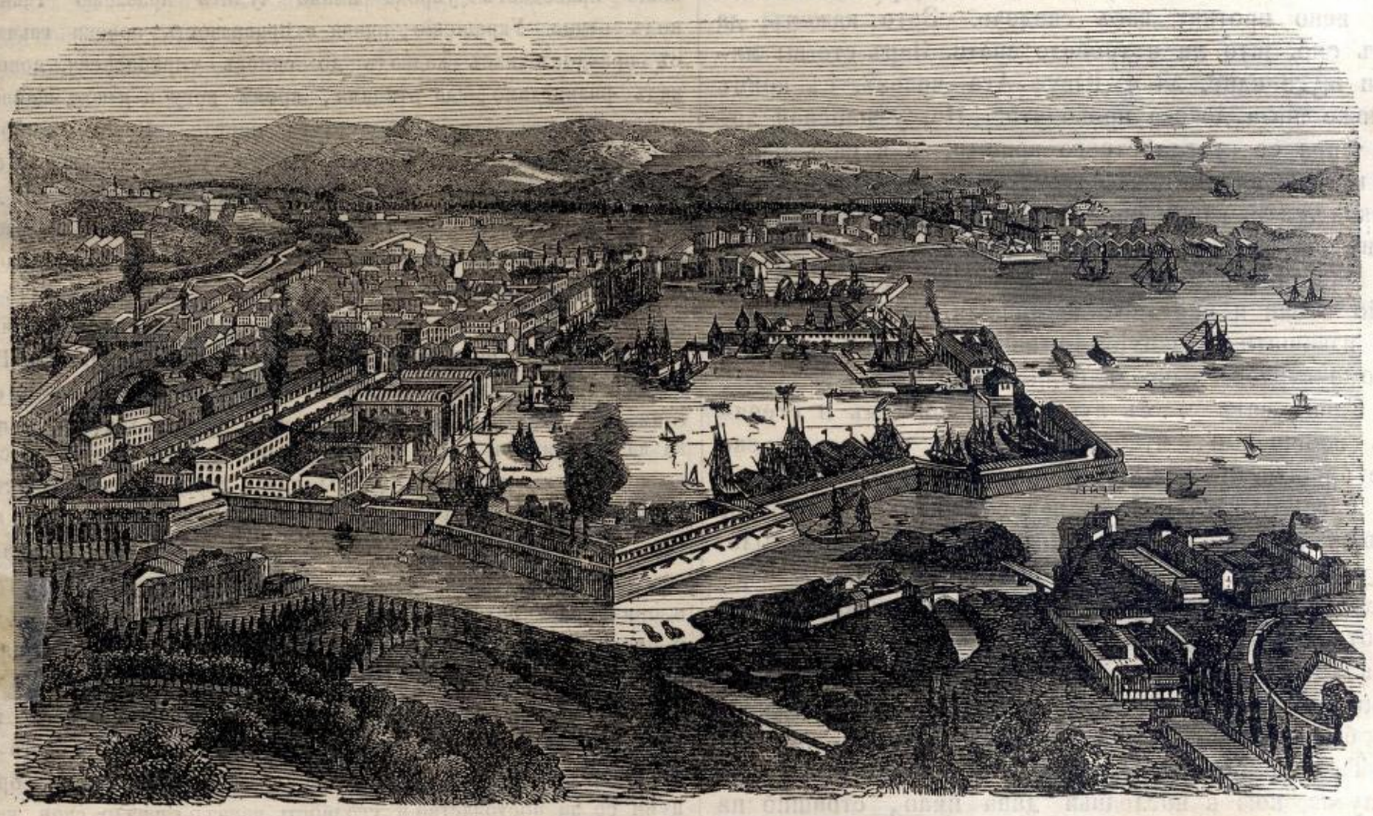
„Остави се Пророка, пас’я вѣро,“ одговори му бесно Юсуф-Ага, већъ ми кажи садъ: где ти є деранъ, онай хитрый коньокрадица? — Но?“

Ово нытанѣ збунило є мало Пасмана, те съ дубокимъ уздисаємъ одговори: „Моє дете, бедно моє дете, — а знамъ ли, кудъ се дело.“

„Я ћу ти дакле казати“ одговори Юсуф-Ага, „нѣга су добро опремили. Почемъ є конѣ съ ливаде отерао, поюре га мои люди и баце му изъ пушака црніе крушака. Рибја ти се стропоштао и мои люди веле, да твой деранъ подъ рибјомъ лежи. Садъ могу тамо лежати, докъ ій орлови и гаврани неразнесу.“

„Сладкій сыне мой,“ ядиковаше садъ Пасманъ, „ты паде у верномъ изпуняваню твоє дужности, тежко мени и до Бога мога —.“ Онъ плакаше горко.

Наоду є на жалость одржаванѣ самога себе закраћивало, съ дрвета, на комъ є готово недвижимъ ћутао, своїмъ поочима тѣшити, и тако га мораде о-

Тулонъ у Французской.

ставити, да плаче, немогући ништа друго у нѣгову полъзу чинити, до и самъ тайно уздисати и плакати.

„Нашто ядикованѣ и яуканѣ и плаканѣ, маторый угурсузе? Признай да си уловлѣнъ. Дайде да видимъ, шта има у твоимъ ковчезима и приняма —,“ то бяше далъій говоръ Юсуф-Агинъ. „Хмъ, тиганьи за разтапанѣ, гвожђе за обіянѣ, свакояки ключеви —“ и окренувши се сведоку запыта га: „говори, где си, и у комъ ковчегу видіо кесе, у коима, као што велишъ, има бисера и Млетачкогъ злата?“

„Овде, милостивый Ага,“ одговори упытаный, кои садъ известный ковчегъ спопаде, силомъ разстави и изъ нѣга кесице извади, коє Аги предаде. Овай ій отвори, и, почемъ се увериo, да є у ньима заиста злато и биссеръ, разклопивши боре на своїой альини, сакри ій съ редкомъ ладнокрвности.

Докъ є ово Ага чиніо, приближіо се сведокъ Пасману тихо и шапутао му у своїой освети ове речи: „То є за оно, око и за раздрузганый носъ, и зато, што ниси братски деліо, и зато, што си увекъ мисліо да си пайлукавіи у целой дружини, и зато, што —“

Но садъ спопаде мученогъ Пасмана готово нечовечно беснило, и пошто є сведоку ове речи изговоріо: „Хуло, тога ради си бисеръ и злато оставіо, да бы ме лакше и известніе упропастіо —“ изману своимъ снагомъ и изби песницомъ сведоку и друго око.

Жалостивъ бяше догађай, но кои є Юсуф-Агу само толико дирнуо, да є Пасману гласомъ опомене рекао: „Смири се бре!“

Пасманъ се на то продере: „ђаво ће се ту смирити. Тай ми є нитковъ пре краткогъ времена по-

крао све комаде злата и сребра, и тако є заслужіо, да му и друго око избіємъ.“

„Тако,“ превати Ага речь, „комади злата и сребра? А!, садъ знамъ, што ми треба знати.“

И окренувши се сведоку рече му: „Они лепи комади и комадићи дакле, коє су истомъ мои момци — штета, угурсузе, што си слепъ и што ій неможешъ видити — изъ твои завежляя извадили и мени показали, изъ истогъ су ковчега, у комъ се нашло злато и биссеръ? Кадъ є тако, то се наравно мораю сдружити.“

Онъ и опетъ разтвори боре своє горнѣ альине, и метну комаде и комадиће унутра.

„Вы сте се сами издали,“ настави Юсуф-Ага страшно озбильнимъ гласомъ. „Найпре сте заєднички крали, после є єданъ другогъ покрао, а найпосле сте се одали. Доказателства су дакле ту, и ови тиганьи за разтапанѣ, ова гвожђа за обіянѣ и различни ключеви ясно противу васъ сведоче. Зато кажемъ, да знамъ оно, што ми є требало знати. Заръ сте вы мислили шуге єдне, да є Юсуф-Ага човекъ, съ коимъ се може шала довека проводити. Но, у царевой земльи мора се правда строго вршити, а я самъ єданъ одъ нѣговы недостойны слугу, Муселимъ ове нахіє, и тако чуйте вашу пресуду. Изъ мои’ уста говори законъ: вы морате быти обешени.“

Наодъ є на ове речи пожутіо као восакъ, и затворіо є очи и неотице, да невиди оно, што ће се садъ извршити. Дркћући ћутао є на свомъ дрвету и дисао є страомъ каквогъ самртника.

Єданъ сатъ — съ яуканѣмъ, єцанѣмъ и степянѣмъ измешаный, мучный и краткій сатъ — и све бяше прошло. Юсуф-Агини момци брзо су на Циганима пресуду извршили и ньиово иманѣ разграбили, бацивши у огань све оне, прнѣ, коє за ньи нису биле.

„Нико неутече одъ своє судбине,“ тако завршивши садъ Юсуф-Ага, кои плѣномъ циганске дружине обтерећенъ своґъ коня узя и свомъ се дому врати съ уверенѣмъ, да є себе и правицу задовольіо. Момци су му весели слѣдовали, єрбо су имъ бисаге пуне биле.

Тако се бедный Наодовъ поочимъ скончао и зла се слутня, кою є последньи дана имао, страшно на нѣму изпунила. (Продужиће се.)

Тулонъ,

ово средиште и управъ рећи срдце француске воєне снаге, у колико се та на Средиземно море протеже, было є већъ у време Римляна подоста знатно станиште за ньиове ратне бродове. Важность є свою Тулонъ у средньемъ вѣку за Француску имао, кадъ су африкански гусари, робећи по мору и плячкаюћи трговачке галіе, на исте француске обале насртали, што повода даде, да су већъ онда око Тулона тврдинѣ основати се морале. У новіе време подъ Лудвигомъ XIV. буде Тулонъ и нѣгово пристаниште тако добро и яко утврђено, да се сада истый тай градъ међу францускимъ градовима као єданъ одъ найтврђіи и съ воєнымъ справама найболѣ снабдѣвенъ одликує. При Тулону є Наполеонъ I. лѣта 1793. своє прво юначко дѣло учиніо и Енглезе, вешто на ньи изъ топова удараюћъ, срећно одбіо. За Француске, кои у сѣверной Африки кралѣвину Алгерію држе, Тулонъ у наше време не мање важи, него у време Лудвига XIV. и Наполеона I., где имъ є одъ потребе было, обале своє одъ нападаня Енглеза крепко бранити.

У осталомъ Тулонъ дели се на пристаниште съ тврдиняма и на варошъ, коя до 40.000 становника брои. Иста варошъ, дугуласто окружена, єдномъ страномъ дужъ морске обале се протеже, а друга лепо и величествено се диже до ближньи брегова, кои градъ и варошъ красно окружаваю. Тврдинѣ саме съ великомъ су вештиномъ и по начелама воєнне науке строго изведене, и међу ньима є найзнатніи на блыжнѣмъ полуотоку лежећій градићъ (Фортъ) Ла Мальнъ, одъ кога веле, да га сила душманска утаманити неможе.

Правленъ птичіи гньизда.

Колико се дивимо построєню зданія, коя су човеческимъ рукама по правилу вештине и лепоте подигнута; толико се више праведногъ узрока имамо чудити правленю гньизда кодъ птица. Украшеніе, ячина и правилность понеки гньизда, съ правдомъ насъ кадкадъ до самогъ упрепасћеня доводе, кадъ размислимо, да птицама, кромѣ ногу и клюна ньіовогъ никаква друга орудія на услуги нестоє. Вешто изабрано м е с т о, ф о р м а и с т р о й гньизда у пуномъ смислу одговараю начину живота птичіегъ. На вр’овима найвышши дрвећа, по чбуновима, у стѣнама и на брежульцима налазимо птичія гньизда; шта више, понеке птице у увереню о тврдоћи посла свога, подижу себи надъ водомъ гньизда; а међутимъ се опетъ млоге безъ икаквогъ приуготовляваня на голой земли гнѣзде. Видъ у речи стоећи гньизда особито є различанъ. Нека су гньизда полуокругла, нека дугуласта, а нека опетъ сасвимъ округла; нека су наликъ на кесу, нека на таньиръ, а нека на котарицу и т. д.; али ипакъ, при свой той различитости, свако гньиздо, по строю, по положаю и по другимъ околностима познати дае птицу, коіой оно принадлежи. Природный нагонъ птица при правленю гньизда заиста є дивленя достоянъ, єръ мы нити примѣчавамо особите какве вештине, постоянство и прилѣжаніе, нити напрезанѣ снаге и неуморну стерпельивость и предосторожность у избору места, чуваню яя и птичића свои, нити украшенія, угодности и буди каквогъ дѣла, коє бы намъ у очи подало. Зеба, ова трудолюбива вештакиня у граћеню, тако красно и вешто обложи споляшню часть гньизда свога съ танкомъ, лепомъ маовиномъ, да изгледа као откана; Косъ, бринући се за постоянство и угодность измаже гньиздо своє, кадъ сасвимъ готово буде, съ некогъ рода малтеромъ, кой све части стегне и добро држи, и на то после улепи вуну или детелину, као да бы физическій узрокъ знао, да му є то за сачуванѣ птичица свои одвећъ потребно; Дроздъ углача и очисти гньиздо своє тако, да бы по некогъ брзо радећесъ зидара постидити могао, и ту кућицу свою изнутра тако чисто држи, као што чистоту любећа газдарица чини; Рода постави гньиздо своє, коє одъ свакояке сувадій, преплете, са различитимъ механимъ матеріяма, коє съ великимъ трудомъ изнаће и нанесе, да пилићи нѣни непочувствую никакву увреду одъ бодля речены сувадій, и тако и нама тиме лепъ примѣръ дае, како и у сиромашной колеби децу нашу са срећнымъ воспитаніемъ и при слабимъ средствама снабдѣти можемо; Гнурацъ, навикнутъ на променльивъ животъ, прави себи пливаюће гньиздо на води; Ласте, коє по кућама и димняцима живе, ове неуморне, способне зидарке, саединяваюћи найвећій степенъ вештине са стрпельивосћу, зидаю сасвимъ невольно кућe своє одъ иловаче или одъ блата са сокака, и приведу са слабачкимъ средствама своима художествено и за снагу ньіову огромно дѣло то ко концу; Кройка (Schneidervogel) пакъ превозходи све досадъ на-

ведене птице съ оштроумнымъ правленѣмъ гньизда свога, почемъ она средствомъ влакна одъ биля два листа на найкрайнѣмъ вр'у гранчице єдне, єданъ съ другимъ ушіе тако, да представляю шупльину єдну, коя є меканомъ маовиномъ одъ дрвеча постављена, и коя на себи видъ кесе има.

Тако бы се могли іошть млоги други примѣри о природномъ нагону птица у смотреню правленя гньизда ньіовы навести; али и ови неколико предизложени довольно осветляваю высоку ону моћь, коя є у птице такву удивленя достойну наклоность усадила.

Смѣсице.

(Знатанъ пазаръ.) Пре неколико неделя купи трговацъ єданъ кодъ Хановра у Нѣмачкой прекрасногъ єдногъ коня на вашару невѣроятно єфтиномъ ценомъ. Почемъ є пазаръ заключенъ было и продавацъ новце приміо, рекне купацъ: „Любезный пріятелю! Я самъ коня одъ васъ купіо, вы сте новце за нѣга примили; кажите ми садъ дакле искрено, какву тай конь ману на себи има; єръ да є онъ безъ сваке мане, то ми нећете вальда мозакъ солити.“ — „Драгій господару,“ одговори продавацъ, „будући сте вы тако добрый были, те ми нисте при пазару ни єдногъ талира одъ цене одкинули, то ћу праву истину да вамъ кажемъ. Видите, тай конь има само єднуману, и та се у томе састои, што се неможе нипошто у конюшници крчме кодъ три звезде уватити.“ — „Ако ништа другого нисе него то, то самъ я съ пазаромъ моимъ задоволянъ; єръ я, као што се надамъ, нећу никадъ прилике ни имати, да коня могъ у ту крчму шалѣмъ,“ рекне трговацъ. Но после неколико неделя крене се истый трговацъ по пословима трговине своє у онай предѣлъ, и тако га путъ башъ на речену мєану нанесе. Ту му садъ падне на паметъ мана коня нѣговога, па башъ да се о томе осведочи, заключи у себи, да се у крчми покаже. Уместо пакъ, да конь, као што є онъ мислio, у найвећемъ степену упоранъ буде, отрчи овай ржаюћи у авлію, и онъ се грдно упрепасти, кадъ крчмаръ предъ коня изтрча и гладећи га по грибу ласкаво му рече: „О рићо мой, я те дакле доиста опетъ у руке моє добы.“ — Тай є конь пре године дана одъ крчмара украденъ было.

(Калифорнія за удадбенице.) Пре петъ година одселіо се кроячъ єданъ съ породицомъ своіомъ у Галацъ, гди є прилѣжанѣмъ и вештиномъ своіомъ толико успѣо, да є већъ притяжателѣмъ єдне куће, коя никаквогъ дуга на себи нема, и великогъ дућана єдногъ, кой є пунъ и еспапа и готовы аппка, постао. Пре неколико неделя пошлю истоме кроячу две нѣгове у Бечу живеће неудате сестре фотографиране ликове своє, на коє добію одъ брата свога писмо съ путнымъ трошкомъ, а поредъ тога и одъ два у Галацу настањена трговца писма, съ коима ій ови себи за жене просе. Трговци су ти, то єсть видили ликове ньине, па су одма одъ брата запросили руку сестара нѣговы, коє су пре некій данъ радо и весело одпутовале у Галацъ. Трговци и занатліе у кнежевинама Влашкой и Молдавіи уобште радіе бираю себи за сапутнице живота девойке изъ наше земље, будући су ове многе прилѣжніе и вреднііе газдарице него тамошнѣ, а и съ точке верности поузданіе су него домородкинѣ; почемъ у тимъ кнежевинама влада тай обичай, да се мужеви и жене, кадгодъ имъ воля доће, раставити, и наново се оженити и удати моу. Тако смо были у Галацу на вечерньой забави кодъ молдавскогъ бояра Миклеска, и ту смо видили єдну госпу, коя се са три господина карте играла, са свакимъ одъ те тројце нечиња была и неко време у браку живила, па се после раставила, и коя є тада управо у намери была, да се за четвртогъ, кой є такође гостъ при той истой забави было, уда. Овакова трпельивость неможе се лако на свакомъ месту наћи.

(Паризки ювелири.) За ове є наступило садъ срећно време. Ако буде долазакъ Русса у Паризъ по доякошньой саразмерности и у напредакъ растіо, то могу они слободно дућане своє затворити и на своя се польска добра повући. Руси изпразднюю дућане ньіове са скоро невѣроятномъ охотомъ; скоро ће драго каменѣ по ювелирскимъ дућанима не само скупоценость него редкость быти. Шта више, неки су већъ тако клеветльиви постали, да госпоє одъ великогъ реда именую, коє ювелирима своима драго каменѣ своє радо за чисто израђено лажно каменѣ предаю, и добру имъ іошть добыть уступаю, да ій съ тимъ скуплѣ Руссима продаду.

(Зиданѣ єдногъ црногорскогъ града.) Као што се загребачкимъ немачкимъ новинама са црногорске границе пише, занима се сада князъ Данило съ грднимъ предузеткомъ, то єсть, онъ є у намери, да вышше Орте Лука у предѣлу названомъ Курило, градъ єданъ назида. Овай градъ бы ће по плану 300 фати дугачакъ и 200 фати широкъ, и има ће у себи касарну за 1000 момака, магацинъ, у комъ ће се моћи сместити потребе на єдну читаву годину дана, цркву, пећи за лебъ, водохранилишта и 12 комада топова. Отмѣнымъ некимъ породицама бы ће допуштено, да могу у простору тврдиње те куће за себе зидати, да съ тимъ више тврдиня са жительима насељена буде. Природанъ положай учини ће тврдиню ту непобѣдимомъ. Кадъ су почели темель копати нашли су остатке одъ старогъ єдногъ града, кой є по сказиваню при концу петнаестогъ столѣтія суштествовао. Зиданѣ самогъ града тога, осимъ приватны грађевина кошта ће у найманю руку по миліона форинти.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Другій данъ Ускрса имаћемо и мы Земунцы прилику славногъ србскогъ концертисту, г. Корнеліа Станковића, слушати. Истый Господинъ даваће у Понеделякъ у сали кодъ „Црногъ орла“ концертъ, при комъ ће г. Стефанъ Теодоровићъ садѣйствовати. Лежи предъ нама програмъ, изъ когъ є видити, да ћемо прилику имати редко и лепо што слушати. Концертъ ће намъ тай любкость и миле гласе србски народни мелодіа живо представити, и показати, да се у истима неизцрпливъ музикалный елементъ налази. Позывамо дакле наше сограђане на тай концертъ, тымъ више што име г. концертодавца єнствує, да ћемо врло веселу забаву уживати.

Београдъ. Овде є дошао познатый србскій компониста г. Корнеліе Станковићъ, са младимъ живописцемъ г. Стеф. Тодоровићемъ и дава ће концертъ 18. Апр. Цела варошь нестрпливо очекує да чує овога вештака, съ коимъ се Срби достойно поносити могу. — Г. Ђ. Даничићъ неутрудимый слователь на полю нашегъ књижества приспѣо є овде, и као што чуємо оста ће са свимъ у Београду. — Мы смо се овде чудили за оно што сте у 5. бр. явили да є „Шумадинка“ променула своегъ учредника, єръ знамо да тай истый листъ излази непрестано подъ своимъ старимъ учредникомъ, и као што смо увѣрени тай листъ нећe нигда именяти своегъ учредника. (ѳ.)

Београдъ. Имамо явити вѣсть єдну, коя ће, надамо се, преимућствено мила быти пречестномъ Свештенству нашемъ. Слава Богу, доживисмо очима видити Догматично Богословіе на србскомъ єзику! Ова књига изишла є овы дана изъ печатнѣ, благословомъ Нѣговогъ Високопреосвештенства, Архіепископа Београдскогъ и Митрополита Србскогъ Господина

Петра, а о правителственомъ трошку, єръ є то школска књига и предає се у овдашньой Семинарїи. Аукторъ є рускій, найновїи и износи 28 табака, а преводъ ситно печатанимъ словима износи 26 табака. Ово є можда прва Догматика на србскомъ єзику, притомъ подпуна, добро израђена. Цена їой є 1 фор. 25 кр. ср. И тако имамо садъ слѣдующе печатане књиге црквеногъ садржаја: краткій и пространи Катихизисъ, библійскій земљописъ съ мапама, Историю Цркве, гди є и србска єрархія и Догматично Богословіе.

Оглашуюћи Србству а нарочито свештенству овай важанъ приновакъ на полю црквене књижевности наше, нежелимо никога прекорети као небригу и нерадника, немислимо вѣсима мерити дѣлателность овдашнѣ єрархіе са Карловачкомъ, нити є наша намера износити на угледъ преимућство овдашнѣгъ двадесетогодишнѣгъ клирикалногъ заведенія надъ педесетогодишньимъ Карловачкимъ; не, на то се неиде; него спѣшимо у свакой скромности обявити добитъ, коимъ смо се обогатили; саобштити радость, коіомъ смо испуњени; подсетити ученике и учителѣ на ползу, коя є кудикамо извѣстнія; побудити волю упознатисе са овомъ књигомъ; србскомъ єзику честитати побѣду; иновернима у очи погледати; способности духовны лица отворити волю къ полезномъ или баръ претежнїемъ раду; одазватисе свойски духу времена, и преобладавшу тежню къ матеріялномъ уживаню растворити душеполезнимъ заниманѣмъ. — Добаръ є катихизисъ здравія; добаръ є Болиња винодѣлацъ; добре су оде Мушицкове; добра є и куварска књига нечія; ать има пречи, важнїи предмета, достойны труда и зноя. (в.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитїи лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ, капцима на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Лѣстера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растоку лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунић.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 8. У Земуну 21. Априла 1856. Година I.

МАТИ.

Одъ

Любомира П. Ненадовића.

Све почива, — поноћь глува,
Само с' єданъ прозоръ свѣтли,
Своѓъ єдинца майка чува,
Надъ болеснимъ њиме лебди.

Онъ є њойзи сва подпора,
И утѣха дата съ неба,
Онъ одбрана одъ злотвора,
Онъ іой беше комадъ леба.

Нѣно срце зна за жалость,
Три є сина закопала,
Четвртога, садъ подъ старость
Да є рани, дочекала.

Па болестанъ и онъ паде,
К'о грудва се снега топи.
Майка надъ њимъ слути яде,
Сузама га своимъ кропи.

„Спавай, спавай чедо моє,
Санъ ће тебе разблажити,
Богъ ће стишат' муке твоє,
Ты ћешъ скоро оздравити.“

— Яо, майко, я неспавамъ,
Саме с' очи затвараю,
Буданъ, страшне снове санямъ,
Майко, я самъ близу краю. —

„Немой, сине, да се плашишъ,
Болесномъ су тежке ноћи;
Ты ћешъ скоро да оздравишъ,
Одъ Бога ће помоћь доћи.“

— Видишъ, майко, како онай
У кандилу жижакъ гори,
То є, майко, животъ овай,
Са коимъ се човекъ бори. —

— Жижакъ ће се угасити,
Жижакъ — мой є животъ правый;
Твой синъ ће се оладити,
Пре нег' зора што заплави. —

Тужну майку гризу гує
И кандилу брзо скочи;
Наново га прислужує;
Къ майци божіой диже очи.

Па се спусти на колѣна,
Обѣ руке диже горе:
„Заустави токъ времена,
Нешальи ми Боже зоре.“

„Свемогућій, благій съ неба,
Смилуй с' нека синъ мой живи,
Ако т' єдна душа треба,
А ты, Боже, мою прими!“

Майка с' тужна моли Богу,
Сина смртне муке море:
— Майко, живит' я немогу,
И све ми є веће горе. —

— Майко моя, я бы давно
Већъ свршіо муке моє,
Ал' єцанѣ чуємъ ядно,
Враћаю ме сузе твоє. —

— Съ чимъ ћешъ сутра ты платити,
Да єдинца твоѓъ саране,
И съ чиме ћещъ изранити,
Саморане твоє дане? —

„Небрини се ништа сине,
Гледай твоє здравлѣ само;
Онай отацъ са висине
Брине с' за све, што немамо.“

— Ево видимъ . . . єдно полѣ,
Три ми брата . . . даю вѣнацъ.
Сада ми є — мало болѣ —
Маше . . . рукомъ на ме . . . отацъ. —

„Яо, сине, — о за бога!
Какавъ отацъ, каква браћа?
Та проћи се поля тога,
Одтуд' нико с' неповраћа.“

Предъ икономъ жижка неста,
У соби се мракъ увати;
Синъ живити далѣ преста,
Изванъ себе виче мати:

„Яо, сине, 'оћешъ воде?
Яо, сине, проговори,
Яо, сине, заръ већъ оде? —
Богъ неправду мени створи!“ — —

Майка вришти, чупа косе,
По земльи се ядна валя,
Сутра у гробъ сина носе;
Майку воде путъ шпиталя.

Изванъ себе тамо сѣди,
Четири су край нѣ стѣне;
Непрестано у њи гледи,
И синове зове нѣне.

По имену стѣне зове,
И съ њима се разговара.
Грли, люби, к'о минове,
Тимъ утѣху себи ствара. —

Грозна судба, коя іой є
Породъ срца савъ отела,
Сажаленя имала є,
И паметь іой одузела.

Последњій Алтомановићъ.

V.

Путованѣ.

Пошто се Наодъ одъ силнога стра'а, кои є грозна сцена у нѣму произвела, мало повратіо, усудіо се изъ лишћа погледати и предѣлъ испытуюћи разсматрати. Зора є већъ была зарудила и показала му ясно насѣне дѣла у прошлой ноћи. Затимъ се полако сиђе съ дрвета, коє га є тако срећно прикрило, и смота се све дублѣ у шуму.

Нагонъ къ обдржаваню самога себе гоніо га є далѣ и далѣ, докъ ніє изъ шуме и изъ Юсуф-Агине нахіє изишао. Кадъ є већъ мисліо, да є безбеданъ, уставіо се, те є мало оддануо, али є тако яко уморанъ быо, да є наскоро заспао.

Наодъ є морао дуго спавати, єръ кадъ се пробудіо, раћало се истомъ сунце наново. Црнимъ ягодама и дивльимъ воћемъ умиривши гладь, а найближимъ потокомъ угасивши жеђь, настави своє путованѣ, брижльиво клонећи се свакогъ людскогъ обиталишта, што се іоштъ єднако страшіо, да га какавъ Юсуфу подобанъ Ага несретне и не злостави.

Тако є Наодъ седамъ дуги' дана путовао, шума га є ранила, те управо ніє трпіо гладь и жеђь, но садъ нестаде шума', и виде предъ собомъ само стене и различно каменѣ. Онъ є быо сувише заблудіо, и ніє знао у комъ є краю.

Садъ га обузе велика туга; првый путъ у свомъ животу осетіо є, како є тежко, целимъ светомъ быти оставлѣнъ. Край камените стазе спустіо се садъ на каменъ, проливаюћи горке сузе.

Докъ є тако седіо и плакао, чудна се промена у нѣговой унутрашньости догодила и одъ туд' су му произтекле такве мисли и таква осећаня, каква пре ніє познавао. Учинило му се то єсть, да до оногъ часа ніє живіо, као што є требало, и да є чиніо оно, што ніє требало чинити, а после му се учинило, да некій гласъ чує, кои му є говоріо: ты морашъ одсадъ другчіє радити и другій човекъ быти, иначе ћешъ зло проћи.

Онда ніє знао ове мисли и ова осећаня добро протолковати. Истомъ съ годинама уверіо се, да є вечито милосрђе зракомъ небесне светлости у оно доба, кадъ є онако оставлѣнъ блудіо, нѣгову унутрашньость осветлило и болю моћь къ дѣланю у нѣму пробудило.

То є было дѣйствованѣ божествене милости, што є онда Наодъ осећао. Чудновато утѣшенъ подигао се и съ намеромъ, никадъ више старый начинъ живота непоновити, поће далѣ.

У то му случайно падне у очи нѣгова амайлія, кою є на врату носіо. Онъ є узе у руке и сматраше є съ особитомъ пазльивости. Єдна страна бяше некимъ чертама изпресецана, коє покрай свега нѣговогъ размишляваня ніє могао разяснити, но на другой страни бяше нека лепа округла главица, съ дугимъ ковръчицама утиснута, а одоздо пружала се два крилашца, те тако цело издаваше, као да бы хтело далеко одлетити, управо горе къ небу, коє се безоблачно, ясно-провидно надъ предѣломъ пружало.

Главица га є тако милостиво гледала, тако любовно, да ю є къ устма принео, више пута полюбіо, и съ управлѣнимъ къ небу очима говоріо іой: є ли, мила главице одозго съ висине, куда бы и ты полетити хтела, доћи ће ми помоћь?

Сладка побудо побожнога чувства, ты даде бѣдномъ блудећемъ надежде, коя є учинила, те є, узвышенъ и оснаженъ Бога предчувствуюћимъ поуздањемъ, тегобу и теретъ страданя єдва осећао и трпельиво ій сносіо!

Брзо, као да се страшіо, да ће му какавъ опасный прислушкивало нѣгово свето благо отети, стрпа Наодъ свою амайлію опетъ у недра, брижльиво є сакривши, и почне се затимъ окретно узъ камениту и све то стрменитію стазу пеняти.

Кадъ се Наодъ на вр'ъ попео, немало се зачудіо, нашавши ту човека у дугимъ црнимъ альпинама и у брады, коя му є по прсима просута была. Овай є седіо на низкомъ али поширокомъ камену, кои є природа рекао бы труднима за одморъ ту наместила, а неколико корака далѣ стояо є конь яко натоваренъ, єдући єчамъ, кои є предъ ньимъ просутъ быо.

Наодъ се тргне, но странацъ га опази и пріятельски га поздрави: „Богъ те благословіо, сыне! Оди ближе.“

Почемъ се Наодъ іоштъ єднако затезао, то му поче странацъ говорити: „Сынко, у име отца, сына и светога духа, заръ ниси никадъ калуђера видіо? Небой се ништа и оди слободно ближе.“

Наодъ неразумевши точно речи овога странца остао є у свомъ првашњемъ положеню.

На то му се инокъ приближи, увати га за руку и упыта га умилято: „Одъ куда идешъ, сыне, и како ти є име?“

„Ахъ!“ одговори Наодъ тужнимъ гласомъ, „я долазимъ изъ далека, изъ дальны шума', и имао самъ тамо поочима, кои ме є увекъ само наодомъ звао.“

„А, тако! А ко ти є быо поочимъ, и зашто те одпустіо?“

„Е, мой є поочимъ быо Циганинъ, и Юсуф-Ага дао га є обесити, а я самъ одъ стра побегао, и садъ незнамъ шта ћу чинити.“

„Циганче дакле, па вальда іоштъ и некрштено? Ядно дете — каж'деръ ми, шта знашъ о Исусу Христу, и прекрсти се како знашъ?“

Наодъ є укоченимъ очима гледао у инока, єрбо му речи ніє разумео, и ћутао є.

Прекрстивши га инокъ рече му: „тако ће быти, боимъ се. Ты си у поганическомъ незнаню одрастао, Зато айде замномъ, сыне, у манастиръ, кои є сатъ ода одавде удалѣнъ. Ты видишъ, да самъ у околини купіо милостинѣ, и садъ се тамо враћамъ. Айде дакле самномъ и утѣши се. Нашъ є игуманъ врло добаръ човекъ, онъ ће те сажалѣвати и чиниће ти све, што може. Айде, сынко, и небой се ништа.“

После ове речій поче се инокъ на путъ спремати. Наодъ му притрча у помоћь, заузда му коня и поведе га далѣ. Та то му є быо посао, кои є у свогъ поочима точно изучіо. Инокъ є радо приміо нѣгову услугу и ишао є покрай нѣга, показуюћи му само рукомъ, комъ му путемъ валя ићи.

У оваковомъ путованю осетіо є Наодъ, да є лакъ и добро разположенъ, сетіо се своє миле окрилѣне главице на амайліи, съ коіомъ се мало пре разговарао, и радовао се, што му се надежда и очекиванѣ тако брзо изпунило.

VI.

Наодово право име.

Съ пытанѣмъ и одговаранѣмъ стигоше найпосле Инокъ и Наодъ, у монастиръ. Кадъ су у монастирску ограду ступили, изишло є было неколико инока, кои су садъ стали и особито пазльиво Наода сматрали.

Єданъ одъ овы инока, старацъ съ беломъ просутомъ брадомъ и умилятимъ лицемъ, коє є благость и доброту изражавало, рече садъ: „Добро дошао, отче Леонтіє, каквогъ намъ то чудноватогъ госта водишъ?“

Овай му на то одговори: „Благослови честнѣйшій отче Герасиме! Ово є Циганче безъ имена и постойбине, съ коимъ самъ се пре єдногъ сата састао, и кога доводимъ, да га крстимо, єрбо є іоштъ поганикъ.“

„Истина?“ проговори отацъ Герасимъ, кои є было игуманъ у томъ монастиру, приступи Наоду и умилято погледавши га, запыта: „Заръ ты поганикъ? Ядно, ядно дете!“

Садъ зовну другогъ инока, рекавши му: „Отче Теофилакте! Води ово дете у куварницу (куйну) горе, и гледай, да га наранишъ и напоишъ, єръ ми се чини, да є гладно и яко уморено, постарай се после, да га умію, очешляю и чисто преобуку. Кадъ се поодмори, изпыта'ћу га и видити, шта намъ валя радити.“

Отацъ Теофилактъ учиніо є, што му є игуманъ Герасимъ препоручіо. Наодъ є добіо вкусно сготовлѣногъ пасуля и подоста леба у куварници, а затимъ су га измили, и очешляли, чисту му кошулю обукли и оставили га, да се одмори.

Оваковомъ пріятномъ променомъ свога стања усхићенъ заспао'є Наодъ наскоро, и пробудіо се сутраданъ весео и окрепљенъ.

Честный отацъ Герасимъ, коме су га затимъ довели, радовао се лепой промени, коя се на нѣму показивала, и пытао га умилято о свему, штэ се на нѣгове порекло и на нѣговъ доондашныій животъ односило.

Наодъ є Игумну искрено и безазлено изпричао све, што є знао, и кадъ є о амайліи говоріо, заželіо є истый видити є.

Наодъ му є даде.

Отацъ Герасимъ сматрао є амайлію дуго и врло пазльиво, а после рече Наоду са особито веселимъ лицемъ: „Синко! изъ овогъ поменика (єръ то є, овай новацъ) видимъ, да су ти родитељи христіяни были. Тебн є име Петаръ, и имашъ нешто више одъ дванаєстъ година. За садъ буди съ тимъ задоволянъ. Поменикъ ћу ти међу тимъ неко време чувати, а у своє време дозна'ћешъ и више. Но одъ овогъ часа ты си ученикъ у овомъ монастиру, и отацъ Теофилактъ, комъ ћу те предати, учи'ће те науци свете христіянске вере и обште свему, што ти може одъ ползе быти; єръ теби треба много учити, а я знамъ, да ћешъ радо учити — є л' да оћешъ?“

Петаръ радостно одговори: „Оћу!“ и одъ тога часа имао є веселы дана.

Отацъ Теофилактъ быо є стрпельивъ и любезанъ учитель, а Петаръ опетъ пазльивъ, прилѣжанъ ученикъ, кои є лако и брзо сватао, чему га є учитель учіо.

После године дана Петаръ є у христіянской науци, у читаню, писаню и рачунаню толико успео, да є предъ Игумномъ и другомъ братіомъ исте обители уредный изпытъ положіо и због тога лепо похвалѣнъ и ободренъ быо.

Почемъ є далѣ Петаръ даномъ приликомъ и природно лепъ гласъ показао, а нарочито што є певанѣ и честито свиранѣ изъ свога шумскогъ живота са собомъ донео, то є наскоро постао и монастирскій певацъ, и добіо є место у певници съ десне стране; одличіє, коєгъ се онъ достойнимъ показао и коє є са собомъ донело, те є одъ нобожны христіяна, кои су се нѣговимъ поянѣмъ у вери крепили, по гдекою што'но веле, лепу ябуку добіяо.

Тако є три године протекло, и Петаръ є међу тимъ, єднако напредуюћи и духомъ и теломъ, постао крепакъ и витакъ момакъ съ лепимъ и допадльивимъ лицемъ.

Благо поступанѣ съ ньимъ у монастиру много є къ томе принело, те є добіо благу наравь, кротость и смиреность. Срдце му є было добро, племенито, врстно. Цѣломудреный, непокваренын младићъ поштовао є добродѣтель.

Єдногъ дана зовну га къ себи Игуманъ Герасимъ и рече му: „Синко, ты си већъ толико научіо, да ти поменикъ, кои си при долазку твоме на врату носіо, и кои самъ я досадъ чувао, спокойно могу поверити. Узми га, и читай, шта є на нѣму написано.“

Петаръ є узео поменикъ са страшльивимъ любопытствомъ и прочита на єдной страни старо-цркве-нимъ писмомъ написано:

„Ми, Дѣань Алтомановикь, воєвода валѣву и бань босни принадлежештои сьрпсцеи земли, сковахь сеи поменикь вь єже носити сыну ми Петру, и да му є вѣдомо, ѣко роди се ва лето рожаства Христова тисука и четиреста и петдесеть и деветь ва петнадести дьнь месеца априлія, и да се крьсти ва слѣдуюки дьнь. Господь триличьнь, господь свети, силни безсьмьртни, да му єсть спомоштникъ. Аминь.

Удивлѣнъ стаяо є Петаръ. На то му отацъ Герасимъ рече: „Окрени, сынко, поменикъ, и проучи и другу страну. Небесна главица съ крилашцама и съ осталимъ у облаку сакривенимъ теломъ, представля Єветогъ Архангела Гаврила. Читай шта є одоздо написано.“

Петаръ читаше:

„святи архангель гавриль, съхрани раба сына Петра, вь єже непасти вьруци безаконикь.“

Пошто є Петаръ ово прочитао и, са сузнимъ очима поменикъ къ устма принео, и Архангеловъ ликъ полюбіо, рече му отацъ Герасимъ яко тронутъ: „Заиста те є, сынко, анђео Божій чувао, те си теломъ и духомъ неповређенъ остао, и нпси пропао у гре-

шномъ свету. Хвала на томе Богу на небеси! Ты му се пакъ моли, и моли се прилѣжно, да те и одсадъ твой анѣео хранитель неостави, пакъ ћешъ одвећъ блаженый последакъ дочекати и райске радости ямачно некадъ уживати.“ При овимъ речма простре онъ руку свою надъ Петромъ, благосиљаюћи га, кою овай благодарно полюби.

„Ты си прочитао,“ настави затимъ отацъ Герасимъ, „и потоме знашъ, да си синъ войводе Дѣана Алтомановића, човека воєнимъ дѣлима одлична и прославлѣна. Я самъ о теби више пута писао у Млетке, и достоверни Србльи, кои су се после паденія царства тамо склонили и кои садъ тамо живе, очекуюћи болю будућность, одписаше ми, да є твой отацъ у своимъ валѣвскомъ замку великомъ турскомъ силомъ нападнутъ, после дугогъ жестокогъ одпора, многимъ ранама обасутъ, славно погинуо; далѣ, да є нѣговъ єдинацъ, Петаръ, одъ четири године одприлике, онда или убієнъ или украденъ, но свакояко да га є нестало; найпосле одписаше ми исти достоверни Єрбльи, да є твоя мати Мара, изъ племените куће Гребляновића, наскоро после пороћая умрла, и да садъ, колико є ньима познато, нема ни єдногъ одъ лозе Алтомановића или Гребляновића. Ты си дакле синко, кадъ сва добивена извѣстіе сравнимъ, последньій Алтомановићъ, оставши савршено сироче. Твоє є отчинство у Турскимъ рукама, и тако ти ништа друго неостає, до опетъ у светъ тумарити и на срећу кућу и кућиште потражити. Или бы можда волео, одрећи се света и постати инокъ? Кажи ми искрено, ово є часъ, кои самъ изабрао, да ти нуждне тайне одкріемъ и после ти изборъ твогъ будућегъ позива, како ти се допадне, на разположенѣ оставимъ. Дакле сынко?“

„Честный отче,“ одговори Петаръ после неколико тренутака, „нека буде онако, како ты мислишъ, да ће найболѣ быти.“

„Е добро,“ рече отацъ Герасимъ, „я ћу ти нешто казати, што бы желіо, да добро упамтишъ. Ты имашъ предъ собомъ светъ, училиште живота, изъ нѣга можешъ, ако узхтешъ, у монастиръ ићи, али кадъ си већъ єдномъ инокъ, неможешъ се никадъ више у светъ вратити. Зато мислимъ, да бы добро было, да изъ овогъ узкогъ круга, у комъ си досадъ живіо, одешъ и да се мало далѣ по свету обазрешъ. Прилика є ту. Нашъ отацъ Леонтіе скоримъ ће монастирскимъ посломъ ићи у Далмацію, ты му се можешъ придружити, а я ћу те главномъ монастиру, кои у Далмаціи имамо, и кои насъ подпомаже, найболѣ препоручити. Я се надамъ, да ћете тамо примити и добро пазити, а почемъ є међу градомъ и истимъ манастиромъ великій саобраштай, то ћешъ више видити, више чути, више научити него овде у насъ, кои смо стенама обколени и одъ већегъ света свасвимъ одцеплѣни. Пошто будешъ старіи, разумніи и мудріи, моћи ћешъ при зрелім мислима свободніе твой будућій начинъ живота изабрати. Шта ты велишъ на то?“

„Честный отче, я ћу слѣдовати Вашемъ савету, ако ми є и тежко, оставити тихій, усамлѣный монастиръ, кои ме є тако лепо приміо и силомъ свете Христове науке одъ запуштеногъ детета човекомъ у лепшемъ смислу учиніо.“

„Я видимъ,“ заврши отацъ Герасимъ, „да имашъ благодарну душу. Но зато опетъ буди спокоянъ; ако ти се светска молва недопадне, и ако узмишлишъ, да ћешъ у монастирской самоћи веће среће наћи, а ты се опетъ врати. Врата нашегъ малогъ монастира бы ће ти увекъ отворена, и као старый милый познаникъ моћи ћешъ увекъ у нѣгове зидине доћи.“

VII.

Главный монастиръ.

Мало за тимъ стояо є оседланый конь у огради монастирской. Отацъ Леонтіе и Петаръ были су за путъ спремни.

Настоятель Герасимъ дао є Петровъ завежляй добро снабдѣти съ кошуляма и ризама, и поклоніо му на трошакъ десетъ сребрны талира; новацъ, кои му се страота великій учиніо, почемъ є досадъ своє у новцу богатство само съ малимъ новцемъ, кои су му благоверни покланяли, числіо.

Тропителанъ є быо разстанакъ при праштаню Петровомъ съ Настоятелѣмъ монастира, съ нѣговимъ учителѣмъ Теофилактомъ и съ осталимъ отцима монастирскимъ. Они га испратише съ найбольимъ благословомъ и препоручише га заштити Божіи угодника.

Конь є съ пртлягомъ доста брзо ишао, и докъ є отацъ Леонтіе у седлу угодно седіо, коє се могло монастирскимъ пословима толико утруђеномъ старцу радо опростити, ишао є Петаръ покрай коня лако и брзо.

Путованѣ се безъ задржаваня продужило и то одвећъ срећно. Седмога дана приспели су на место.

Узгредно валя примѣтити, да є Петаръ на овомъ путу првый путъ у своимъ веку добіо прилику, видити море, и то Ядранско, коє омива Далматинеко примор'є. Велико є было упечатленѣ, коє є у нѣму произвео угледъ овогъ грдногъ водохранилишта, према комъ су се у постойбини реке чиниле као какви поточићи, кои се у песку губе. Мисли, образи, предмети родише се у нѣму, какве ій никадъ пре ніе угледао, и садъ є у себи саняо о будућности, пуной велик' дѣла. То бяше млађано бунцанѣ, што га є тако подизало и дражестно забављало. Међутимъ є наравно тамо и овамо море просецао, и имађаше лепо и ружно време, како є кадъ дошло, и онда му є одушевленѣ према непрестано колебаюћемъ се мору изчезавало у оной мери, какве є кадъ опасности претрпіо, коє су га, почемъ су већъ минуле быле, у толико више къ милой, верной матери земльи опетъ превлачиле. Заиста є море неверно, злобно и подмукло, и као што првый угледъ нѣговъ чувствителногъ младића одушевлява, тако човека касніе изъ заблуђења буди, пошто се дуже по нѣму возіо и по срећно побеђеной опасности буре са све то сећомъ косомъ дома враћао. Но да се вратимо нашемъ предмету.

Главный монастиръ, у кои су путници дошли, бяше огромно зданіе съ дугачкимъ лицемъ и съ тако исто дугачкимъ странама, прозори су на нѣму у правой линіи поређани и лепо украшени были. — У огради истогъ монастира бяше узвишена црква, такође лепо зданіе съ две звонаре, коє су кровъ монастирскогъ зданія яко надвишавале. На стражньой страни монастира подизала су се брда, докъ се съ лица пружало лепо зелено полѣ съ њивама и градинама, коє є у дальини кружило любкоплаво, умерено велико єзеро, а овоме опетъ са стране бяше нешто шу-

ме и маслиномъ и виновомъ лозомъ засађены брежуљка.

Ово дражестно положенѣ монастира тако є узхитило Петра, да є отцу Леонтію рекао: „Овде сѐ дає живити срећно-спокойно; блага природа овде є на све стране своє даре тако богато излила, да бы човекъ рекао, да є у оной земльи, у коіой тече медъ и млеко.“

„Єсть истина, сынко,“ одговори на то отацъ Леонтіє озбильно, „природа є нашъ главный монастиръ богато украсила, а и околный народъ богато га дарива, али є миръ и блаженый покой много больій у нашемъ маломъ монастиру, у комъ є више камена него землѣ. Тыћеш се сынко скоро уверити, да є човекъ манѣ спокоянъ, што є ближе великимъ градовима. Тако є и у овомъ величественомъ монастиру, у кои ћемо садъ ступити. Нѣга муче многи граћани, кои изъ оближнѣ околине по свакій данъ долазе, и ту правый годишньій тргъ воде. Добри иноци невиде на овимъ раскалашнимъ граћанима увекъ лепъ примеръ, но теби ће опетъ, сине, овай монастиръ быти врло полезно училиште.

Баронъ Александеръ Бахъ,

Архимандрит' монастира, Теофанъ, човекъ омаленъ, постаръ, лепы граорасты очію, у малой брады, коя є єдва съ прста дугачка была, дочекао є госте сходно-учтиво, ако и съ мало речій. Малоречивость бяше, рекао бы, нѣговъ начинъ, кадгодъ се састаяо съ людма, коє ніе добро познавао, или одъ кои' ніе хтео, да му много говоре и време краду.

Пошто се отацъ Леонтіє укратко изразіо и даный му налогъ испоручіо, почне о Петру говорити, и преда Архимандриту препоручительно писмо одъ отца Герасима, у комъ є овай своґъ заштићеника достойно похвальивао и благоволеню главногъ монастира препоручивао. Отацъ Леонтіє хваліо га є такође, а нарочито є ячимъ гласомъ изговарао, да Петаръ има особито лепъ, за чудо пріятанъ гласъ.

Архимандритъ, обративши тиме свою пазльивость на младића, почемъ є вештину у пояню страстно любіо, понуди овога, да своє поянѣ покаже и као доказъ своє вештине да одпева снажну химну светогъ Амвросія: „Тебе Бога хвалимъ.“

Петаръ одпева озу песму гласомъ снажнимъ, лепимъ и звучнимъ изъ пуны прсю, и бяше тако срећанъ, да є Архимандритъ съ ньиме задоволянъ быо.

„Лепо, врло лепо, сынко,“ рече му Архимандритъ, кои за тимъ прочита писмо отца Герасима, а после, метнувши руку на Петрово раме и особито умилято погледавши га рече: „Отацъ Герасимъ препоручує те најлепше, и има најболѣ надежде о теби. Синко, я умемъ уважавати такве препоруке, и тако ћешъ овде быти добро примљенъ, почемъ ћешъ, као што се надамъ, твоимъ гласомъ нашем монастиру на честь служити. Твоя ће ћелія быти близу моя соба, и најпре ћешъ као монастирскій ученик' быти око мене, докъ друго разположенѣ неучинимъ.“

Подпуно задоволянъ, што є тако брзо Архимандритово благоволенѣ придобіо, умео се Петаръ наскоро у великомъ монастиру наћи и после неколико дана већъ се съ нѣговимъ обитательима како тако познао.

Одъ сто и тридесетъ монастирски ћелія, быле су само двадесетипетъ иноцима заузете, у други' петнаестъ ћелія обитавали су изкуменици, кои су се иноческомъ чину посветити желили, и монастирски ученици, међу коима є Петаръ быо највећій и најстарій. Друге ћеліе быле су гостима одређене, у коє су странци, кои су долазили и одлазили, угодно смештени бывали.

Усредъ овы ћелія имао є Архимандритъ неколико свои соба, коє су лепо намештене, а одъ ньи пе-

ке странима одъ вышегъ реда, кои су монастиръ често по'одили, и уобште одличнимъ гостима одређене биле. Узъ ове собе биле су трапезаріє, куварнице и стає, а ове пуне свакоякогъ єствa.

У осталомъ сва врата одъ ћелія гледала су у дугачакъ 'одникъ, и Архимандритъ є могао, кадъ є врата на своіой соби отворіо и у овай 'одникъ изишао, ћелію по ћелію лако прегледати.

Најпосле висило є попреко о желѣзномъ ланцу желѣзно клепало, а поредъ њега стояле су две дрвене мальице, коима се много у клепало ударало и иноцима време устаяня, молитве, єла, раднѣ и спаваня означавало. Ово є клепало имало велику ролу у монастирскомъ домостроительству, и онай, кои є у њега клепао, могао є врло много учинити. Єднимъ ударцемъ, ако є то у своє време было, израдіо є много, но напротиву произвео є забуну и несрећу.

Петаръ є био тай срећный, или болѣ речи, несрећный, комъ є Архимандритъ іоштъ прьы дана клепанѣ предао, па зато є касніє велике непріятности изкусіо.

Међу тимъ є отацъ Леонтіє своє послове по жельи свршіо и садъ се съ Петромъ срдачно опрости. „Синко!,“ говораше му онъ, „ты си садъ на таквомъ месту, коє є према нашемъ сиромашномъ скромномъ монастиру, но у кои се я опетъ радостно враћамъ, као какавъ великій градъ према каквомъ незнатномъ сеоцу. Зато буди мударъ, гледай, слушай и ћути, гдегодъ можешъ. Добро упамти ове моє речи.“

Петаръ є благодаріо отцу Леонтію на овомъ мудромъ савету и сачувао га є у своіой памети.

VIII.

Петаръ добія изкуства.

Садъ су данци протицали єданъ за другимъ, и свакій є данъ доносіо странце изъ оближнѣ вароши, єрбо є монастиръ было надалеко чувенъ, и због тога су га поодили многи болостници, кои су ту помоћи тражили, а тако исто и здрави, кои су се по лепомъ томъ предѣлу хтели про'одати и провеселити се. У цркви су биле моштій одъ два Светителя, и болни су веровали, да ће се изцелити, кадъ се свети моштій дотакну, а тако исто приписивали су монастирскомъ извору цѣлителну силу у грозницама и другимъ болестима. Одтудъ онолике посѣте, коє су монастиру свакій данъ великій приходъ доносиле.

Иноци су были по већой части люди у найбольи ъ годинама, и на њиовимъ пунимъ округлимъ образима видло се, да су се добро ранили у уобште да нигучемъ нису оскудице трпили. Саобраштай съ граћанима учиніо є, те є у њиовимъ ћелія̀ма обданъ понайвише живо и весело было, тако да су време увекъ лако и весело проводили.

Петаръ се не мало зачудіо, кадъ є приметіо, да га неки одъ овы инока са чудновато намргођенимъ лицемъ предсретаю и врло мрко погледую, одкако є по заповести Архимандритовой мальице, о коима є мало пре речь была, приміо и у гвоздено клепало пре три сата у ютру ударати почео, те да побожной братіи яви, да имъ треба устати. Онъ є, као што му се чинило, на велико Архимандритово задовольство пуны шесть неделя клепао и иноке прилѣжно изъ сна пре петала будіо, кадъ му єдногъ ютра, токъ што є клепати хтео, монастирскій братъ тихо али озбильно говорити поче: „Чуєшъ ты, деране, то боле, кадъ насъ ко за уши вуче“ — онъ є чиніо, као што є говоріо, и Петаръ є прилично яукао — „а да како непріятно мора быти чѣвеку, кадъ га изъ дана у данъ изъ сна клепанѣмъ буде, у оно доба, кадъ се измучене кости покоємъ найвећма сладе. Буди дакле паметанъ, деране, и клепай одъ садъ истомъ на сатъ после раћаня сунца. Тако, пакъ ћемо остати добри пріятельи.“

Петру є съ примлѣномъ наукомъ доста было; єръ она му є раяснила, зашто су га неки иноци одъ єногъ доба онако нерадо гледали. Због тога остави мальице, повуче се у свою ћелію патрагъ, и поче истомъ на сатъ после роћеногa сунца клепати. Иноци му наскоро показаше своє благоосмеваюће се лице, али не Архимандритъ, кои га къ себи зовну и озбильно-строгимъ гласомъ пытати поче: зашто є ютросъ тако доцканъ клепао?

Сетивши се речи отца Леонтія: „гледай, слушай па ћути“ — изговоріо се Петаръ съ нуждномъ лажи, єрбо є Архимандриту притворно жалостнимъ гласомъ одговоріо: „ахъ, пречестнѣйшій Господине, я самъ се данасъ успавао, и молимъ за опроштенѣ.“

„Ако є тако, као што велишъ, и ако те можда нису на то навели иноци, єрбо има међу њима и спавача, кои бы до подне хркати хтели, што управо праве одъ ноћи данъ, то нека ти буде; я ћу ти ту прву погрешку опрости. Другипутъ буди више па опрезу, а да се уобште неби опетъ успавао, то ћу те одсадъ увекъ самъ будити како бы рано клепао“ тако є довршіо Архимандритъ свою искрену опомену.

Петаръ є видіо, да ће му рано клепанѣ, ако узчини као што бы требало, зло навући, па зато є почео смишляти, како бы се ове непріятне дужности опростіо.

Садъ му паде на паметь, учинити се озбильно грозничавимъ. Легне дакле у креветъ, почне яко зубма цвокотати и єчати тако, да га є Архимандритъ, кои є у његову ћелію дошао было, съ великимъ сажаленѣмъ сматрао и неке му лекове дао.

Овоме є слѣдовало то, да є Петаръ одъ дужности клепаня разрешенъ было, и да є другій монастирскій ученикъ мальице у руке добіо, кои є съ њима, што є по свой прилици у овомъ смотреню изкуства имао, врло мудро умео поступати; єрбо є клепао данасъ нешто раніє пре сунчаногъ излазка, а сутра нешто касніє, и тако є єданпутъ задовольно Архимандрита, а други путъ иноке, те су се по томе обе стране на оно склопиле, што се нѣє могло избећи.

Архимандритъ є было заиста врло побожанъ човекъ. Онъ є много држао на поредакъ, али су многи гости и странци, кои су свакій данъ долазили, узнемиривали често монастирскій тихій животъ, и добри Архимандритъ, ако є желіо монастиру поклоне и приходе са стране прибављати и штету одъ њега одклонити, морао є мудрости уступити и пустити да се ради, као што се радило. Међутимъ у овой продуженой борби проматраюће добродѣтельи са земномъ користи чиніо є онъ што є могао, читао є, т. є. одъ прилике до прилике иноцима по гдекоє повелико ютренѣ, опоминяо ій не давати повода лютини, посећавао ій кадшто изпенада у њиовимъ ћелія̀ма, те тако є учиніо, да су га се иноци бояли и съ пристойнимъ стра'опочитанѣмъ предусретали.

(Продуженіє слѣдуе.)

Баронъ Александеръ Вахъ.

ц. к. аустр. попечитель внутрены дѣла.

Александеръ Бахъ родіо се 23. Дек. 1812. год. Отацъ му є было у Бечу правдобранитель, притомъ човекъ одвећъ поштенъ и пуногъ правдословногъ знања; свойства, коя су му и обште почитаніе и благодарность не само одъ стране свои клієнта него и одъ свію они, кои су га ближе познавали, задобила. Данашньій попечитель, баронъ Александеръ Бахъ показивао є іоштъ у детинству своме найвећа дарованя. Одъ природе съ дравимъ тѣломъ и пріятнымъ лицемъ обдаренъ, воспитавао га є отацъ нѣговъ мудро, и уливао му є у срце любовь спрамъ човечности и науке. Као младићъ посѣћавао є Александеръ Бахъ явна школска заведенія места роѣења свога и већъ су у оно време предсказивали учителіи нѣгови, да ће онъ некадъ важно и знаменито место у граѣанскомъ друштву заузети, єръ съ найвећомъ лакоћу учіо є онъ найтеже предмете, и одликовао се одъ свію свои саученика. Поредъ правдословни наука трудіо се онъ особито, да научи старе и стране єзыке, и задобіо є за кратко време темељно знанѣ не само у старо-грчкомъ и латинскомъ, него и у францускомъ, енглескомъ и таліанскомъ єзыку. Колико се Александеръ Бахъ у умной струци отликовао, толико є нѣговъ мудрій отацъ пазіо, да му сынъ и телесно здравъ буде, примѣтивши, да здравъ и оштаръ духъ обично само у здравомъ тѣлу обитавати може. Зато се є морао Александеръ Бахъ непрестано у гимнастики упражнявати, и то съ набољимъ успѣхомъ за нѣгово умно и телесно благостанѣ.

Текъ 24 године старъ положи Александеръ Бахъ докторскій испытъ, и постане докторомъ правдословія. Скоро затымъ ступи онъ у државну службу, у коіой є крозъ 9 година приліку имао, съ стечаемъ државне администрације упознати се, администрације, коя є заиста у оно време млого трулежа и старежа у себи садржавала.

Смрть нѣговогъ отца дала му є поводъ државну службу оставити, и правдобранительне послове покойника преватити. Іошъ као чиновникъ царскій желіо є, да знанѣ своє путованѣ умножи, али разна обстоятелства стаяла су му на путу. Но чимъ є смрћу очиномъ самосталанъ постао изврши ту намѣру, и предузме путошествіе у Германію, Белгію, Енглезку Француску и т. д. Обытаванѣ у странимъ земляма уползовао се є Ал. Вахъ испытиванѣмъ државни и дружтвени инштитуція, при чемъ му є знанѣ страны єзыка врло полезно было. Друго путованѣ год. 1846—47 у Востокъ предузевше, отворило му є новый видъ; други народи, друга обстоятелства у явномъ и граѣанскомъ животу открію се предъ нѣговимъ очима видећи како се ти предѣли, коє ми класичнымъ называмо, у жалостномъ стаю налазе. Дал' му се є онда слутило, да ће — десетъ година поздніе, онъ упливъ на судбину ти предѣла имати?

Година 1848. позове Александра Баха на полѣ явности; онъ постане у той години попечитель правосудія, а 1849. год. истый внутрени дѣла, по оставки грофа Стадіона. Што є онъ у той струцы до данасъ извршіо свима є познато, као и то да Аустрія нѣговомъ административномъ дарованію млого захвалити има.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Као што смо у прошастомъ листу явили, да ће быти, тако є другій данъ Ускрса и было концертъ господина Корнеліа Станковића, и то предъ млогобройнымъ и отмѣнымъ слушаоцима.

Долазакъ тогъ младогъ умѣтника, и намѣра нѣгова и у нашой вароши концертъ єданъ дати, обрадовао є насъ яко: одъ части што смо имали изгледъ редко што слушати, а одъ части, што намъ є тай концертъ прилику дао, српске мелодіе одъ вештогъ умѣтника чути. Г. К. Станковићъ є умѣтникъ у найстрожіемъ смыслу, пунъ чувства и техническогъ изображеня. Као годъ што онъ у народнымъ песмама своє чувство савршено изражава, тако и остала представленя нѣгова, као у фантазіи Вилмерса: „Летньій Данъ," савршену технику и редко лепо хватанѣ туђи комтозиція показую.

У последнѣ време давао є г. К. Станковићъ у више места гди Срби живе концерте, и свуда є было съ одушевленѣмъ слушатъ, свуда су га радостно дочекали као прво, будућности пуно появленѣ на новоме овомъ полю српске умѣтности. Г. К. Станковићъ и єсть появленѣ, съ коимъ се дичити можемо; али не само зато што є онъ вештъ свирацъ, но и због тога, што є прывый, съ чувствомъ и знанѣмъ у той струцы снабдѣвеный Србинъ, одъ кога се народъ српскій постояна музикална дѣла — композиціе — надати има.

— Пре некогъ времена добили смо „Српско-Далматинскій Магазинъ," одъ г. протопресвитера Дубровачкогъ, Ђорђа Николаевића, изданый и у Бечу кодъ Сомера штампаный. Књига є та преважногъ садржая, не само за браћу Далматинце, већъ и за обште Српство. Такођеръ и следующа, одъ истогъ сачителя књига одъ коє мы читателю обявленіе овде подносимо.

„Обявленіе на књигу: „Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова користна за све матере, кћере, домачице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србьи, да ову „Дѣвойчицу" удостоє своє любови. Пренумерація трає до послѣднѣгъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa). У Добровнику, 10. Апр. 1856.

Георій Николаєвићъ,
Протопресвитеръ."

Београдъ. Коє само пре десетъ година было у Београду тай бы се моро зачудити, кадъ бы садъ, коимъ случаємъ овамо дошо великомъ напредку кои є главна варошь нашегъ отечества за то време учинила; а то се све чинило при великимъ незгодама, и сметняма, коє су овдашньимъ граѣанима на путу стаяле. Све што се предузимало ради полепшаня, обновленія или поправке, ове вароши одъ стране граѣана, то є ливеки жертви изискивало, єрбо чиновницы, па ма у комъ званію были, нису тако яко плаћени, да бы могли млого трошити, пакъ и на полепшанѣ вароши нешто выше жертвовати, а трговцы, кои найвећу часть Београдскогъ жительства сачињяваю, нису досадъ имали на страни велико поверенѣ, а у земльи довольно ємства, за своє радове, пакъ следователно, нису ни они врло велике жертве могли подносити. Садъ пакъ овдашньи трговцы, бринећи се за напредакъ своє трговине, предузели су коракъ, безъ коєгъ трговина никако процветати неможе, преступили су къ дѣлу, коє є не само у Србіи съ радошћу и одобренѣмъ примлѣно, но коє дѣло и сами иностраны трговцы, кои съ нашима у свези стоиду, као єдино и найболѣ условіе процветаня и разграненя трговине, препоручую, а то є: Трговачкій законикъ и устроєнѣ банке. Већъ су овдашньи трговцы Нѣговой Светлости, прошеніе и проєктъ за ту цѣль поднели. А кадъ єданпутъ та главна условія благостаня трговине удѣйствована видимо, онда слободно можемо рећи: да ко после десетъ година у Београдъ дође, тай ће се морати зачудити грдномъ напредку ове вароши; кои ће она по своме положеню тимъ пре моћи постићи.

— Поодавна се поговарало овде, да Г. Виконтъ Фонбланкъ, генералный конзулъ В. Британскій, иште одъ правительства зданіе, у коме є до сада судъ вароши Београда было, за своє о-

читалиште, и то се садъ обистинило, почемъ се савъ персоналъ тогъ суда пре неки дана преселіо съ канцеларіомъ у окружный судъ, а окружный се судъ одселіо у старый шпиталь воєнный, у Палилули.

— Г. В. Якшићъ, професоръ државне економіе и финансіе на овдашнѣмъ Лицеуму, отишо є, за време овы ферія о воскресенію у внутреность Србіе, са нужнимъ физикалнимъ инштрументима, за испитиванѣ Метеорологіе, коє ће некимъ званичницима тамо предати, заєдно са упутствіемъ како се имаю владати, при испытиваню погоде; а циркуларомъ єднимъ подписанимъ г. попечителѣмъ просвештенія налаже се званичницима, коима се то дѣло повери, да свака три месеца, извештаваю „Друштво Србске Словесности“ у добивеномъ резултату свои наблюдаваня.

— Пре неки дана пошла є єдна млада са своіомъ завомъ, девойчицомъ одъ четрнаесть година, изъ Сланца у Мрієво, коє на сатъ ода єдно одъ другогъ одстои; пролазеће поредъ кафане видіо ій є єданъ Турчинъ, кои се у кафани десіо, и пошао є онъ за ньима устопце, очевидно са зломъ намеромъ. Кадь су се одъ села удалиле, Турчинъ пошта за ньима, стигне ій у полю, нападне на младу и отргне іой 6 дуката съ нанiза, па почне бегати, почемъ є девойка вику подигла была. Садъ се оне обадве натрагъ у Сланце поврату, и кажу селяцыма, како ій є Турчинъ напао и оплачкао. Селяцы поседаю на коńе, стигну и увату Турчина, свежу га и другогъ дана доведу у Београдъ, да га суду предаду, но онъ се, мора быти одъ стра тако яко уплашіо, и разболео, да ніе мого суду ништа одговарати, а крозъ неколико дана и умро є. — (ж.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Лѣтера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопромъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 9. У Земуну 28. Априла 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є па годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмима, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последный Алтомановићъ.

(Продуженѣ.)

Петаръ є, као што се могло очекивати, одъ своє мниме грознице оздравіо. Онда му рече Архимандритъ: „Братъ Агапитъ, ключаръ, одпутовао є монастирскимъ посломъ и истомъ ће се до четрнаєстъ дана вратити. Зато ти, сыне, предаємъ ключе подрумске и препоручуємъ ти, да иноцима, докъ се братъ Агапитъ неврати, опредѣлену меру вина изъ подрума износишъ, но притомъ добро мотри, да имъ нипошто одъ оногъ у стакла оточеногъ и у песакъ спуштеногъ вина недашъ.“

Петаръ є узео ключеве и испуњавао є дужности подрумара савестно и точно.

Єдно после по'дне заповеди му Архимандритъ, да му изъ подрума изнесе єдно одъ оны у песакъ спуштены стакала.

Петаръ одтрчи и донесе стакло, коє є на заповесть Архимандритову одпушіо. Ко бы описао нѣгово упрепашћенѣ, кадъ є приликомъ наливаня чаше чиста вода изъ стаклета потекла.

Архимандритъ се зачуди и сиђе съ Петромъ у подрумъ, те да види, шта є управо одъ тій стакала, и ту се увери, да є вина у свима стаклама изчезло, и да су сва заиста водомъ наливена была.

Петаръ є стояо као окаменѣнъ, и клео се најпосле најторжественіе, да незна, како су та стакла водомъ наливена, и ко ій є управо наліо.

„Добро, добро, сине,“ рече Архимандритъ благо „я вѣруємъ, да незнашъ. Будикакавъ невалялацъ морао є прилику улучити и ключеве изъ твоє ћеліє докопати, а после у договору са себи равнимъ, скупоцено вино у воду претворити. То є у самой ствари, и я видимъ, да су на рачунъ твоє младости и предосторожности невалялство проводили.“

На Петрову срећу вратіо се братъ Агапитъ, ключаръ, опетъ натрагъ, и почемъ є нова вина са собомъ донео, то имъ є лако за рукомъ испало, воду у вино опетъ претворити, те се Петаръ, кои му є подрумске ключеве предао, избави зла, само што є мало стра' претрпіо, и тако изъ целогъ тогъ догађая изведе себи ту старопознату науку, да є у кући, па ако ће иста быти и монастиръ, увекъ саветно, подрумске ключеве добро чувати, а нарочито онда, ако се подозрева, да у кући има єдно или друго врло жедно и жеђу непрестано мучено грло.

Петаръ є у осталомъ на озбильномъ смешеню поєдины инока примѣтіо, да овы што више знаю о ономъ ђаволану, кои є у монастирскомъ подруму онако вешто вино у воду претварао, али га є наука отца Леонтія: гледай, слушай, па ћути, научила, те се о далѣмъ толкованю споменутогъ смешеня ніє бринуо, већъ разумно своє друге дужности вршіо.

После некогъ времена рече Архимандритъ Петру: „Синко, ты видишъ, колико самъ пословима обтерећенъ, да често немамъ времена, монастиръ надгледати. Я ти дакле препоручуємъ, мотрити, ко долази къ єдномъ или другомъ иноку, и ко одъ ньи од-

лази, и уобште да добро запамтишъ и мени саобштишъ, шта си видіо и чуо. Мени є само благо монастира предъ очима кадъ ти нарочито препоручуємъ строго мотрити на отца Єротея, Пахомія и Юстина“ (Петаръ є уздисао чувши ова имена, єръ тако су се управо звали они иноци, коє є због неки' узрока само изъ прличне дальине смео поздравити) „што се боимъ, да ови добри отци сувише светски мисле. У осталомъ треба ти знати, да твою послушность нећу оставити ненагрђену, єръ моя є намера, тебе, сине мой, побожнимъ ученимъ инокомъ учинити, кои ће после, кадъ ме на свету више небуде, Архимандритъ у овомъ монастиру быти. Єсть, заиста, то ћешъ быти.“

Ако є Петаръ и было младъ, то му се опетъ ніє особито допала препорука, кою є одъ Архимандрита добіо. Веранъ оставши єдномъ већъ примљеномъ начелу, само є гледао, слушао, па ћутао, што се наравно одъ Архимандрита ніе могло сакрити.

„Синко,“ запыта га касніе Архимандритъ, „шта є то, да ми ништа неявляшъ? Заръ нико иноцима недолази, и одъ њи одлази, заръ ниси ништа спазіо?“

„Пречестнѣйшій Господине,“ одговори Петаръ, „рекао бы, да ме се иноци клоне, што мисле, да си ми наклонѣнъ. Они затвараю своє ћеліе одъ мене па очигледъ мени и тако немогу ништа ни чути ни видети.“

Съ пола претаянимъ смешенѣмъ рече му на то Архимандритъ: „Ты се умешъ добро изговарати. Ты си ямачно добаръ дечко, кои слабости свои' ближњи одећомъ христіянске любови покрива. То є лепо одъ тебе. Као што ми се чини, ты принадлежишъ ономъ маломъ числу, коє упражнява тежку вештину у ћутаню, и почемъ си садъ найтеже изскушеніе, коє є у моіой сумньивой заповести за тебе было, срећно одржао, то знай, да самъ съ тобомъ задоволяшъ. У осталомъ знай, сыне, да я врло добро знамъ, шта иноци овде раде, и да потоме ніе више нуждно, да ты на њи мотришъ. Зато остани свободно у твоіой ћелііи догодъ є теби воля, преврћи прилѣжно по књигама, читай, пиши, учи се чему врломъ, као што си привикао, и прибавлай себи тако лепо богатство за осталый животъ. Ахъ, сине мой, смиреный инокъ быва искушаванъ докъ годъ живи, и страсти людске нису изъ нѣгове ћеліе изключене. Добро ме разуми, ты си садъ у училишту изкушења, ако ово претрпишъ, онда ћешъ быти достоянъ чина, кои самъ ти већъ представіо.“ Тако є завршіо Архимандритъ, спустивши свой изпытуюћій погледъ на младића, као да бы га хтео прозрети и изпытати упечатленѣ, коє су нѣгове речи у нѣговой души произвеле.

Петаръ є видіо, да му нѣгово ћутанѣ добре плоде приноси, и да га због тога Архимандритъ пази. Зато се тога ћутаня точно придржавао у свакой прилици, и ползовао се отачскимъ благоволенѣмъ Архимандритовимъ съ благодарнимъ чувствомъ, присваюћи себи све више и више оно знанѣ, коє му є монастирска књижыница и устмено поучаванѣ Архимандритово давало, и о благорођаваюћи тако духъ и срдце.

Две године провео є већъ Петаръ у главномъ монастиру међу трудомъ и изкуствомъ, коє є часъ добро, а часъ 'рђаво было, и садъ є наступило време, кадъ му се требало одважити, ступити у иноческій чинъ, или у многобразніи и окретніи животъ изванъ монастирски' зидина. Онъ є — избрао последныій у своіой унутрашньости, а ніе ни могло быти другчіе кодъ нѣговогъ живостногъ духа, кои се на нѣму примѣчавао, и кодъ живостне дѣлателности нѣгове уобразне силе, коя є за своє образе тражила у пространомъ свету простора. Овомъ іоштъ пришео и саобраштай съ граћанима, кои су весело долазили и одлазили и новости свакидашнѣ преносили, а овай сваки данъ понавляюћи се саобраштай причиніо є не мало, да се Петру чезня за светомъ пробудила, и да є њиме почела владати жеља, тай светъ познати и ма какву скромну ролу у нѣму представляти.

Садъ є само очекивао згодну прилику, па да свою намеру, опрости се съ монастиромъ, и изврши, а та му се наскоро и указала.

IX.

Петаръ оставля главный монастиръ.

У земльи се за новацъ купила войска силной републики Млѣтачкой.

Скуплачи доћоше наскоро и у монастиръ, где бяше доста простачкогъ народа, кои є безпосленъ было.

И садъ се догодило, те є поглавица овы скупляча спазіо лепогъ виткогъ младића Петра, истомъ кадъ є овай изъ Архимандритове собе съ књигомъ излазіо и преко 'одника полако своіой ћелііи ишао.

Поглавица му изиће на сусретъ и поздравляюћи га руковао се съ њимъ. Петаръ му врати поздравъ по своме обичаю, искрено и пріятельски.

„Ты си дакле дао руку?“ запыта га войникъ радостанъ. „То ти чини чести. Ты си красапъ момакъ, за войника створенъ; настрану дакле съ томъ књижурином, войничко ће ти одело болѣ доликовати, и ако се храбро узборишъ, дотера'ћешъ ямачно до војводе. Момче! войничкій є животъ онакавъ животъ, кои човека увекъ здравимъ и веселимъ чини, и кои ніе было войникъ, тай ніе никадъ чуо, како на небу ангели пою, а у паклу ђаволи бесне. Момче, ты ћешъ быти врло срећанъ войникъ. Ты си лепъ и младъ и крепакъ и мударъ, као што ми се чини, и тако ћешъ, кажемъ ти, быти срећанъ.“

Войникъ, неуморены бесединкъ о своме предмету, ућути садъ мало, плѣснувши збуњеногъ младића одвећъ пріятельски по рамену, за тимъ му врло любовно у очи погледа, па онда опетъ продужи: „Момче, таквомъ млађаномъ юнаку, кадъ є у войничкомъ оделу, кукаю женска срдца на сусретъ, крозъ мачеве и крозъ пламенъ трча'ће за тобомъ, те миле лепотице са селске поляне; таквомъ момку пада'ће дукати у џепове како киша, момче, я видимъ у моме духу, већъ оно време, а то несме изостати: срећа са сваке стране, честь, слава, и радость свуда, и штогодъ ти срдце зажели, момче, то све, све има войникъ. Њговъ є цео светъ.“

Поглавица є прилично яко говоріо, и зато Архимандритъ, кои є у оближньой соби было, изиће, да види шта є то. На то му войникъ рече: Пречестнѣйшій Господине, помоз' Богъ! Ево самъ ти опетъ єдногъ валяногъ момка отео. Онъ ми є дао руку своєвольно, непонуђенъ, а ты му подай твой благословъ, пакъ ћемо спокойно одавде отићи.“

„Синко,“ поче Архимандритъ Петру говорити, погледавшига окомъ, у комъ се жалостно упрепашћенѣ изражавало: „зашто си ми то учиніо? Заръ ниси знао, да є онай, кои каквомъ скуплячу само вр'ъ одъ прста, а камо ли руку пружи, истоме већъ тело у душу предао, и да потомъ мора быти войникъ?“

Петаръ є ћутао, єрбо су га Архимандритове речи добоко у срдце дирнуле, но место нѣга одговори поглавица: „Пречестнѣйшій отче! немой момку жалостити срдца: мы смо се поштено руковали, па то є доста. Твой благословъ, отче!“

„Ты дакле желишъ быти войникъ, сине, ты желишъ?“ запыта Архимандритъ своіъ любимца дркћућимъ гласомъ, докъ му є изразъ найсрдачніе туге черле нѣговоіъ увекъ озбильноіъ л ца приметно помрачіо, а нѣговъ страшљиво-забринутый погледъ на Петру почивао. „А знашъ ли, познаєшъ ли и бѣде и опасности войничкоіъ живота?“

„Гласъ у моіой унутрашњости говоріо ми є,“ одговори Петаръ съ очевиднимъ узбућенѣмъ, єрбо му є тежко было, што своимъ добротвору ніе могао по вольи говорити, „да ћу наполю у свету быти више на своме месту. Я почитуємъ войничкій чинъ, и молимъ те, пречестнѣйшій отче, да ми допустишъ, ступити у нѣга.“

„Ето видишъ, момакъ ясно каже,“ упадне му поглавица у речь, да жели быти войникъ. Дай му дакле твой благословъ, добрый отче, пакъ ћемо радо и весело ићи.“

Но ономе, што є Архимандритъ изъ Петрови уста чуо, ніе могао нѣму и до зуба оружаномъ войнику и далѣ противоречити, и зато рече младићу: „синко, я самъ съ тобомъ, као што знашъ, друго намеравао. Међу тимъ чини се, да є воля Божія, да небудешъ у овомъ монастиру Архимандритъ нити уобште иноіъ, покушай дакле и буди — войвода. Я ти даємъ мой благословъ на путъ. Богъ нека те храни.“

При разстанку даде Архимандритъ младићу двадесеть дуката на путъ и рече озбильно величественимъ гласомъ: „Буди срећанъ, сине, и незаборављай, да войникъ мора имати страћа Божіегъ и да према побеђеномъ непріятелю мора быти милостивъ; єръ знай сине, да ће душа милостивогъ войника некадъ у небесномъ царству ликовати, а суровогъ и немилостивогъ у паклу безконачну муку трпити.“

Са благодарношћу и сузама, коє му є доброта право отачски према нѣму разположеногъ Архимандрита измамила, оставіо є Петаръ монастиръ. Съ войникомъ отишао є за тимъ у градъ, где су већъ уписани нови войници, око три тисуће, сакуплѣни были и весело дане проводили. По краткомъ времену оставише они лепу землю Далмацію, о коіой Петаръ ніе знао, ће ли є іошће кадъ видити.

Наскоро се срећно извезе цело людство у Млетке, у овай мору одтргнутый градъ, кои се може правимъ чудомъ назвати, почемъ се дивно и величествено изъ мора подиже, повелитель, кои є нарочито у оно време, у коє ова приповедка спада, побѣдоносно-гордимъ погледомъ доле на земальска блага гледао, коє му є кодъ ногу лежало.

У Млеткама започео є Петаръ Алтомановићъ новъ періодъ свога живота, а почемъ є италіянскій єзикъ іошће у монастиру не само изъ кньига него и у саобраштаю съ граћанима брзо и добро научіо, то му є садъ одъ велике ползе было; єръ то є познато, да є странацъ ономъ народу, чіи єзикъ правилно говори, милый гость, комъ се наскоро право отечества покланя.

(Продужиће се.)

Вредность добре жене.

Стара еврейска приповѣдка.

„Тко є добродѣтелну жену нашао, тай има веће благо одъ прекрасна бисера.“

И такво є благо нашао славный учитель Равви Меиръ. Єданпутъ є читаву Суботу у храму Божиємъ сѣдио и народъ поучавао. Докъ є онъ тако удалѣнъ одъ куће было, умру му оба сина, кои су врло лѣпи били и законъ добро знали. Жена нѣгова однесе ій у свою собу, положи ій на брачну постелю и покріе имъ тѣлеса белимъ покровомъ. Предъ вече врати се Меиръ куѣи.

„Гдѣ су любезни синови мои“ рече, „да ій благословимъ?“

„Отишли су у храмъ Божіи“ одговори жена.

„Я самъ се у училишту више пута обазрео, пакъ ій нисамъ видіо!“ рече Равви.

Жена му донесе пеаръ, и онъ хваляше Господа, єръ Субота се клонила концу. Затимъ се напиє и опетъ запита: „Гдѣ су синови мои, да пию изъ благословеногъ пеара?“

„Нису вальда већъ далеко!“ одгори жена, и изнесе му єло.

Онъ є было весео и добре волѣ, а када се по вечери Богу помолио, рекне му жена: „Равви, ако ми допустишъ, имала бы те нѣшто питати.“

„Дакле питай, любезна моя!“ одговори онъ.

„Пре неколико дана даде ми неко мало адиђара на оставу, а сада га ише натрагъ. Хоћули га вратити?“

„Неби требало да ме жена моя за такво што пита!“ рече Равви Меиръ. „Шта! заръ би се ти могла затезати или срдити, што ћешъ коме имутакъ нѣговъ повратити?“

„Не!“ одговори она. „Али опетъ самъ мислила да ће найболѣ быти да га невраћамъ, докъ тебе о томъ неизвѣстимъ!“

И сада га одведе горе у спаваћу собу, приступи к' постельи и дигне бѣли покровъ са тѣлеса.

„Охъ, синови мои! синови мои!“ ядиковаше сада отацъ гласно. „Синови мои! Свѣтлости очию моіи, луче разума мога. Я самъ вамъ отацъ было, али вы ме закону учисте,“

На то се мати на страну окрене и почне горко плакати. Найпосле ухвати супруга за руку и рече: „Равви, заръ ме ниси ти учио, да оно што намъ є само повѣрено, безъ срдитости враћамо? Видишъ, Господь ій намъ є дао, и онъ ій є и узео. Хвалѣно буди име Господа!“

„Хвалѣно буди име Господа!“ настави Равви Меиръ; „и хвалѣно буди име Господа и тебе ради. Єръ, писано є: „Тко є добродѣтелну жену нашао, тай има веће благо одъ прекрасна бисера. Она отвара уста са мудрошћу, а на єзику іой є красна наука. (г, х.)

Тереза.

(Изъ Revue des deux Mondes.)

Єдногъ ютра, текъ што се пробудіо младый паризлія, Жераръ де Н*, добіо є писмо одъ свогъ бележника кои є желіо съ њиме састати се. Бележникъ є бio човекъ методичанъ, њутаюћій, и кои є текъ у важніимъ случаима писао. Жераръ є таки пошо къ њему у канцеларію, и писаръ га є увео у његовъ кабинетъ.

Бележникъ му є показао старо кожно канабе, и донео неке артіе.

— Имате ли вы роћаку у Германіи? запытао га є.

— Роћаку? незнамъ добро, но стварь є могућа.

— Єсте, я то знамъ, сестра вашегъ деде. Овы дана она є умрла безъ завћштанія, вы сте њенъ найближіи сродникъ. Желите ли вы тражити наслћдство, или га оставляте побочнимъ сродницыма?

— Єли колико наслћдство? запыта Жераръ.

— Око триста хиляда франака. Ево и документы на ваша права.

Ма како дає човекъ богатъ, опетъ триста хиляда франака увекъ су добро дошли.

— Добро, одговори Жераръ, жао ми є, што ми то смета да немогу быти на утркиваню у Шантильи! но я њу да путуємъ. Съ тимъ речма є устао, артіе у џепъ метуо, штапъ узео, и поклоніо се бележнику.

— Молимъ, вы нисте ни запытали, куда њете ићи за наслћдство, опоро є повикао бележникъ.

— И то є истина! вы сте рекли, као што ми се чини у Германію.

— У Германію! у Германію! Дуго можете вы путовати и наслћдство по свой Германіи тражити. Тетка є Ваша умрла у Д*.

Затимъ є Жераръ изишао, и іошть тогъ дана, путъ у Германію предузео.

Адвокатъ, коме се по своме долазку у Д* младый наслћдникъ преявіо, нашо є, да права његова никаквой сумньи не подлеже; но наслћдство бабино было є заплетено тешкимъ пословима; прошло є и три неделћ, а Жераръ ніе мого ни предвидити, кадъ ће се уклонити сметнћ коє су се родиле због наслћдства. Благо знамените хесперидске баште ніе тако брижльиво чувано, као триста хиляда франака, због ъ коіне Жераръ у Германію дошо. Међутимъ онъ є трпельиво свакій назначеный и свакій одсроченый данъ очекивао, да се то дћло рћши, но то оћекиванћ причињавало му є дуго време. Изъ писма коє є онъ єдномъ своме другу у Паризъ писо, можете имати понятіе, како є онъ тамо време проводіо.

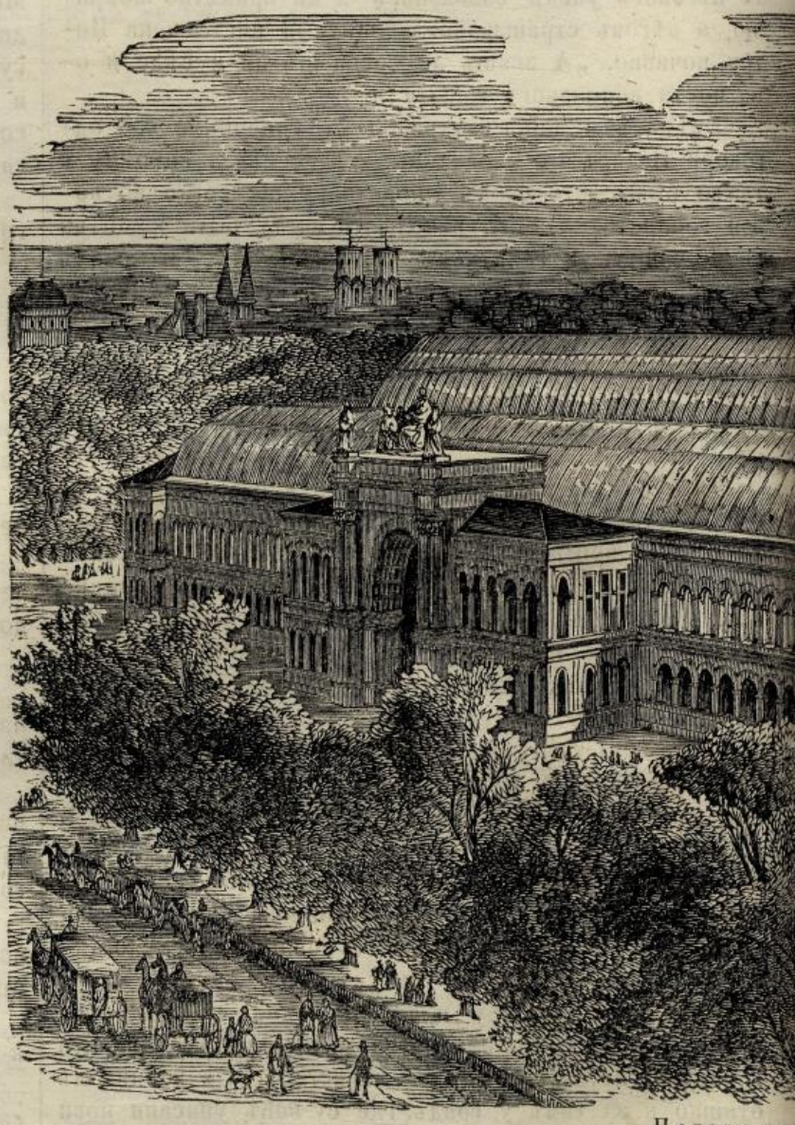
7. Мая 185 . . .

„Любезный Хенрихъ! Верујешъ ли Ты? я піемъ пиво, и пушимъ изъ дугачкогъ чибука и беле порцуланске луле, украшене ликовима Фауста и Маргарите. Ето до какве ме є крайности довео овдашньій животъ!

„Я починћмъ данъ съ чашомъ пива, а завршујемъ га съ луломъ: то є путъ къ нравственомъ развитку; чаша и лула расту и у мложаваю се, и єдна другу ређа. Іошть три месеца пакъ њу почети и нћмачки говорити, и онда нећу ни самъ себе познавати.

„Говоре о дугомъ времену и у Паризу, па іошть неки и потврђую да су то на себи испытали: каква лакрдія! Француско дуго време, а особито у Паризу — та то є забава! то є разнообразіе у животу! Дуго време познато є само у Д*: овде се оно родило, овде оно живи, и никада неодлази одъ вароши ни за два корака далћ. Оно вамъ чини посћту оногъ дана у кои сте дошли у Д*, а другогъ дана већъ піе и пуши съ вама, и постаје вашимъ найскреніимъ другомъ.

„Жителы, међу коима я време проводимъ, найчеститіи су люди на свету, но, по несрећи, сви су они єданъ као другій, и то постояно сходство и равность — єдна є измећу найнесносніи єднообразія ствари, какву є текъ можно себи представити. Исто

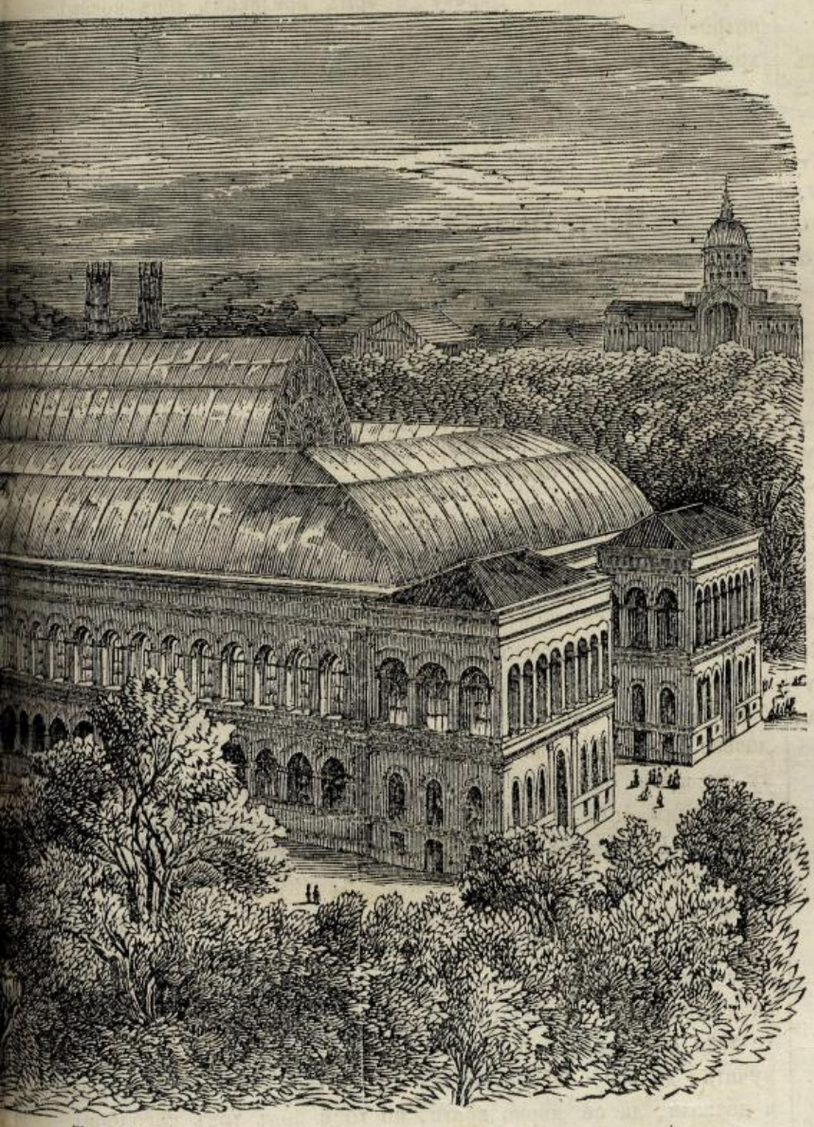

Палата рад

є то и съ кућама овдашньима, као и са людма; єдна архитектура, као и єданъ карактеръ. Гостилница, у коіой я обитавамъ, широка є, висока и квадратна као некаква касарна. Прешавши преко Райна, свуда ћешъ такове гостилнице наћи. Съ прозора моє собе, видимъ ученћ прайски пешака, и то є єдна одъ наймилііи мои забава; са исти прозора видимъ іоште и дрва Д*-скогъ шеталишта. Шеталиште є прекрасно, вечеромъ ту свира врло лепо воєна банда, но на жалость, само ю я єданъ слушамъ. Нико се овде нешета; по главной улицы не проће преко целе недељ толико люди, колико ћешъ ій, за єданъ сатъ срести на каквомъ люблћномъ раскршћу Паризкомъ.

„Служитель, кои ме послужує у гостинику, пре ме є іошть понешто тѣшіо, но онъ є права будала. Кадъ самъ съ њиме повео разговоръ о Д*, Самуилъ — тако се зове служитель — будаласто се насмеіо и повико: „О господине! овдашнѣ су госпе румене, као вишня, и округле, као кромпиръ.“ После тогъ одговора, отишо є, вртећи главомъ, као јапанска лутка, самъ свимъ задоволянъ, са своимъ досетљивимъ сравненіемъ.

„На жалость, будалаштина принадлежи међу она задовольства, кои немогу дуго веселити човека. Я већъ нисамъ задоволянъ са Самуиломъ, премда се онъ увекъ смеє, кадъ на мене погледи: мора быти да има нешто таково у момъ лицу што га на смеј наводи.

сти у Паризу.

„Ако ме Ти садъ запыташъ, кадъ ћу оставити Д*, — то ћу Ты одговорити, као и мой адвокатъ што мени одговара: скоро; но како ми ту речь іошть одъ мога долазка, непрестано повтораваю, то већъ починѣмъ подозревати, да овдашнѣ „скоро“ може быти значи: никада.

„Вы имате и Булваръ, и Оперу, и Паризъ — неблагодарни! — и іошть се тужите; и я самъ се тужіо — пакъ видите, како самъ казнѣнъ! чувайте се да недођете на по године у Д*!

„Истина, люди, съ коима самъ у сношеню, позивали су ме на забаве: ишо самъ къ њима и на обѣдъ, гди се свакій изъ друштва по петъ минута смео, сетивши се досетке, съ коіомъ се нѣговъ другъ пре четвртъ сата растао. После обѣда у сали су држали музику, што Таліянцы називаю musica da camera; понекадъ су у веселю и валсъ играли; но опитъ добивеный на четир'ма такимъ забавама, доказао ми є, да є моє усамленѣ млого пріятніе, но њине забаве — и одъ тогъ времена одказо самъ се њи. Сирота тетка! она незна колко ме стои нѣно наслѣдство. Може быти Ты ћешъ казати, да я имамъ право, по коме се могу одъ наслѣдства одказати, и побочнимъ сродницыма уступити га. То се по себи разуме, но я самъ се заиnатіо: почео самъ — па оћу и да довршимъ. А после, уступанѣ бы значило, да є Германія одржала побѣду надъ Французскомъ, и опоменуло бы ме Росбахъ и Лайпцигъ. Честь забранює уступанѣ, и я нећу никако уступити.

„Мало пре самъ ти говоріо о Д*-скомъ шеталишту, и о шетаюћима се особама, коє се редко показую, међу нѣговимъ зеленимъ дрвима. Овы дана, срео самъ єдну женску особу. Было є око четири сата. Воєна банда є свирала валцеръ Штраусовъ. На савіютку єдне стазе, примѣтіо самъ на клупи седећу девойку, съ єдномъ постаромъ госпомъ. Девойка є доста лепа была; я самъ се загледао у пю, она є то примѣтила, насмеяла се и малко поклонила главомъ. Мислећи да се на другогъ тай поздравъ односи, я самъ се подобно машини каквой осврнуо, но у шеталишту ніе никогъ више было. Пошо самъ неколико корачаи напредъ, и опетъ, самъ се обазрео; млада Немица є у тай паръ устала и пошла, но одлазећи іошть єданпутъ се насмеяла, и рукомъ ми знакъ учинила.

„Чини ми се, да самъ виђао ту девойку два или три пута у шетњи, но я самъ долазіо свакій данъ у шеталиште, и нисамъ є мого видити крозъ цели седамъ дана. На њойзи є было млого белчасто-плаветникасти пантљика, тако, да ни найманѣ небы было тешко познати є по одѣлу. Напоследку іуче, у онай истый сатъ, застао самъ є на оной истой клупи, и са истимъ онимъ беличасто-плаветникастимъ пантликама, опетъ са старомъ госпомъ. Кадъ ме є опазила насмешила се, и поздравила ме друшевно; но по несрећи, я нисамъ быо самъ: проклети адвокатъ држећи ме подъ руку, вуко ме є къ своме пріятелю. Нисамъ се мого никако отрести одъ нѣга, и прошо самъ поредъ њи незаустављи се. Све ми се чини, да самъ прошле зиме играо съ томъ Немицомъ у єдномъ Паризкомъ салону, и она ми є осмейкомъ и поздравомъ хтела показати, да ме є познала. Како човекъ у самоћи, дуго може да памти.

„Видимъ одавде, любезни Хенриче, како вртишъ главомъ, — и изсмеявашъ ме . . . Толико реди написати, о самомъ празномъ виђеню, и сирома младићъ іошть мисли о њой! — . . . Но шта ћу да радимъ? я самъ у Д*.“

Писмо се завршивало тиме, да се Жераръ рѣшіо, свакій данъ у шеталиште одлазити, и дотле се тамо шетати, докъ не срете девойку съ млогимъ плаветникастимъ пантљикама, и не дође съ њоме у разговоръ тога се само боіо, да му стара госпа небуде на путу; но случай є дошо у помоћь Жерару. Сутра данъ є

видіо непознату на нѣној клупи, и іошть онъ ніе дошо до нѣ, а она му се поклонила. Садъ є већъ слободно къ ньойзи приступіо.

— Я самъ знала, да ћете вы доћи, рекла є она, пружаюћи му руку.

Тай простый начинъ предусретаня сасвимъ є збуніо Жерара.

— Да, одговоріо є онъ смешећи се: я самъ васъ видіо, и нисамъ мого изостати, а да не доћемъ.

Одговоръ є быо доста будаласть, но девойка га є примила као досетльиву любезность.

— Зашто сте тако дуго изостали? запытала га є она, съ погледомъ, у коме се пребациванѣ изражавало.

Жераръ є поруменіо одъ стида, збуніо се и по обычаю проговоріо є нешто запиняюћи. Девойка є главомъ вртила.

— Све бы то лепо было, кадъ бы се мы текъ одъ юче познавали, рекла є она: но међу старимъ познаницыма, нашто ће толике церемоніе?

Жераръ већъ ніе быо при себи: онъ се опоминяо да є негди на балу у Паризу виђао непознату; но чимъ ю є више гледао — черте нѣногъ лица, тимъ су му манѣ на паметь долазиле. Онъ є мисліо, шта ће іой одговорити, но девойка съ плаветникастимъ пантльикама живо є продужила:

— Надамъ се да ћете насъ посѣтити; наша кућа ніе далеко одавде, имамо прекрасну башту са зеленимъ ладникомъ, између два мала луга одъ єла. Вечеромъ, особито на месечини, ту є прекрасно! Ту ћемо пити и чоколаду; кажите, далъ є садъ тако любите, као што сте и ире?

— Да, рѣшително одговори Жераръ, коегъ є удивленѣ, са свакимъ минутомъ све веће бывало.

— А зашто сте вы промепули своє име? наедань путъ є запитала девойка: преће сте се звали Рудолфъ, а юче самъ врло добро чула, да васъ зову Жераръ. И Жераръ є пріятно име, но мени се Рудолфъ већма допада.

(Продуженѣ слѣдуе.)

Палата радиности у Паризу.

Енглези, у свачему практични люди и вешти рачунџіе, први су се тому досетили, да у своіой земльи, именито у столноме граду Лондону, драгоцености целога света, т. є. еспапе разне, производе свакояке, рукотворна дѣла, речю лепый плодъ труда и радиности човечіе сакупе. Тога ради утемельше они 1850. лѣта необично велику и красно граћену стаклену палату, у коіой се свимъ народима довольно простора дало, да тамо покрай еспапа, одъ Енглеза изложени, и своє ствари наместе. Тада су Енглези имали прилике, поболѣ упознати се са дѣлама иностране радиности, но и заступници други народа, кои тамо бяху, истомъ су се приликомъ ползовали, те све мане и недостатке кућевне т. є. собствене своє радиности потанѣ испытивати, одтуда изводећи шта іошть и како имъ треба радити, да напредка све поспѣшніегъ и кодъ ньи буде. Изъ овогъ дакле втечая, одъ коега ни єданъ народъ изключенъ небы, поникне то добро, што су народи међу собомъ такову речь душевно, посве пріятельсскій склопили и своіой трговини тиме нове путове отворили.

По примѣру Енглеза, коима ньіова стаклена палата лепе паре нанесе, буде лане одъ стране Француза то исто покушено. Они у Паризу, именито на полю елизейскоме подигну єдно величествено зданіе и позову друге народе, да производе и дѣла радиности тамо изложе. Листъ данашныій показуе намъ лице тога зданія, и видити є, да великій просторъ заузима. У колико му є споляшньость красна, у толико є више примамльива за око у улутрашньости єръ є богато накићена и сяйно уређена. Влада є француска на тай народный домъ пуни 15 миліона франка потрошила. У осталомъ зна се, да су за време, докъ є истый домъ отворенъ стаяо, люди са свн страна белога света свамо путовали за чуда тамо изложени сити се нагледали. У Паризу є томъ приликомъ лепъ новацъ потрошенъ, и Французима буде тако трошакъ за „свеобшти храмъ радиности“ троструко наплаћенъ.

Черте изъ Земунске кронике.

I.

Има томе већъ тридесетъ и осамъ година, што є Вехабитски велики Имамъ у Земуну быо. Треба знати, да су Вехабите єдна странка мухамеданска, кривоверномъ одъ Турака названа, но, коя є при почетку нашегъ столѣћа у толико снажна была, да є саму Свету Кабу т. є. градъ Меку освоила и тамо се више година држала, докле Мисирекоме паши Мехмеду, кога Султанъ Махмудъ на то опуномоћи, за рукомъ не пође нешто съ лукавштиномъ а повише силомъ оружя исту странку разбити. Она се по пустиняма Арабіе разбегне, а нѣзинъ велики Имамъ, кога бы ямачно смрть сустигла была, да су га побѣдительи жива ухватили, сретно се морскимъ обалама преближи, где га єдна енглезка галія прими и у самъ Лондонъ довезе. Изъ Лондона є исти Имамъ у Паризъ одпутовао и ту се више одъ три године дана бавіо. Имао є прилично блага кодъ себе и тако є могао у Француской безбрижно живити. Было му є одъ прилике 48 година, а было є одъ нарави мужъ здрава разума и знатижельне ћуди. Онъ дакле за време свога у Паризу бавленя добро проучи не само француски єзыкъ, но и европейскимъ наукама, нарочито у лекарству а и у богословіи, многоврстно знанѣ себи набави. Вукла га є ипакъ крвь своіой кући и своме роду натрагъ у Арабію, те тако онъ преко француского двора, кому се знао препоручити, до скоро испослуе, да му Султанъ Махмудъ опрости и дозволи, да се мирно врати, но то є подъ томъ погодбомъ учиніо, ако се т. є. Имамъ нѣму и Алкорану опетъ покори и преко тога своєручно писмо даде. На то се Имамъ приволео, писмо нѣгово буде у Цариградъ послато и тамо добро примлѣно. Онъ дакле изъ Париза се крене и у Земунъ доће, где се є три дана бавіо и затимъ у Београдъ прешао.

У оно време быо є заповедникъ у Земуну генералъ Червенка, мужъ заиста безсмртне хвале достоянъ за ради важни услуга, коє є онъ цару и целокупной домовини учиніо. Быо є човекъ колико у воєнимъ толико и у другимъ наукама посве изкусанъ и темольито изображенъ, тако, да се є ученимъ людима милило, слушати га и одъ нѣга шта научити се. Къ тому є быо човеколюбивъ и сиротиню є лепо пазіо, те свакогъ іой месеца по више форинти дарежельиво пружао, безъ да є она дознала, одъ кога ту новчану помоћь

добива. То се є текъ после нѣгове смрти прочуло, и онда га є сиротиня искреномъ благодарносћу спомињала, тужнимъ гласомъ говорећи: ахъ, нероди га више майка. Исто є тако племенити тай мужъ оне сиромашне младиће, кои су се особитимъ даромъ ума и срдца одликовали, крепко подпомагао, дававаюћи имъ новаца и препоручуюћи ій високой власти, коя бы онда на њихъ обзиръ узела и явне имъ службе поделила. Рецимо дакле, име тога мужа по заслуги хвалећи: Слава му, и вратимо се къ нашой преповедки.

Генералъ Червенка прими Имама гостолюбиво и нѣму за честь позове многа отмена лица на ручакъ, коя су слушала, како паметно и оштроумно исти Имамъ о европейскимъ стварима се разговара, и да є заиста човекъ, кои многостручну науку имаде. Имамъ после тога на царской шайки, праћенъ царскимъ толмачемъ, пређе у Београдъ и ту до паше оде. Није два дана прошло, а паша бы већъ послао было свога писара и некога хоџу на контумацку парлаторію, и ови люди, будући да су желили са самимъ генераломъ разговарати се, буду чрезъ толмача къ нѣму доведени. Сада посланици овако стадоше говорити: „Здраво, господине Генералу! Честити Паша лепо те поздравля и моли те, да му кажешъ, каквога си му то госта ови дана послао? О чему тай човекъ живи? Нити нашу каву піе, нити наша єла бегениште, но, само ти изъ своихъ бисага сувогъ леба (цвибака) вади, тиме се понешто рани а къ тому ладну воду піе. Друго видити є, да тай човекъ пуно сребра и злата имаде, те трговци му носе и даю талира и дуката околико, колико хоће. Одъ куда нѣму сада ова моћь надъ туђомъ кесомъ, и управъ одкуда толико благо? А треће, господине генералу, тай ти се човекъ вавекъ самъ собомъ разговара, а съ нами башъ слабо кадъ по гдекою речцу прослови. Шта сада да мислимо о нѣму? Вере намъ наше, види намъ се, да є тай човекъ неки живи ђаво.“

Генералъ Червенка, пошто є Турке озбильномъ пазљивошћу слушао, овако имъ одговори: „Фала честитоме паши на лепоме поздраву, свесрдно га и я поздрављамъ.“

„Човекъ тай, за кога ме паша пита, достоянъ є сваке чести. Што онъ вашу (горку) кафу непіе и ваша єла слабо бегениште, тому се немойте чудити. Онъ долази изъ столногъ града французкога Султана, т. є. изъ Париза, где є више година живіо. Тамо се горка кафа не піе, нити се єду пилави и онакова єла, какова ви у Београду имате, но, тамошньи кувари посве по другоме вкусу єла готове, и зато пашинъ гость, да се небы поболео, кадъ бы себи стомакъ са необичнимъ єлама препуніо, управо воду пити и сувимъ се лебомъ хранити мора, докъ т. є. вашему обичаю опетъ ненавикне.“

(Овай разлогъ вићаше се турцима прилично темельитъ, но оштроумногъ читателя неће избећи, да се є Имамъ чувао пашине трапезе изъ тога узрока, што се є можда бояо, да му — отрова небуде.)

„Надаље,“ продужи Червенка, „немойте се главу ни најманъ разбіяти ради тога, што пашинъ гость много блага имаде. Онъ є родомъ изъ Арабіе, и то изъ оне стране Арабіе, коя се срећномъ земльомъ зове, и туда се налази доста блага. Нѣму дакле камогодеръ дође трговци, знаюћи да є човекъ богатъ, даю писма т. є. векселе, на кое новаца дићи може, колико му драго было.“

„А треће,“ заключи генералъ Червенка, није башъ чудити се, ако пашинъ гость самъ собомъ се разговара. Онъ є у Паризу многе науке слушао и силне књиге проучіо, а ви то нисте. Онъ дакле, неимаюћи шта съ Вама се разговарати, принужденъ є самъ собомъ се поразговорити, да оно, што є негда учіо, незаборави. У осталоме мои люди, како то можете само и помислити, да є тай ученый мужъ живи ђаво? Могли сте опазити, да му на врату свилена кесица виси. У той кесици чува онъ као сваки прави Мухамеданацъ знатно вамъ писменце, где є име великога Алле и свеца Мухамеда по сто пута написано. Судите сада, да ли се човеку, кои таково писменце при себи има, ђаво преближити може? Ямачно не. Не сумњайте дакле о томе човеку, већъ му дајте ону честь и оно поштенѣ, кое онъ подпуно заслужуе.“

Турци біяху тимъ одговоромъ добро задовольни, и два дана затимъ пошлѣ опетъ паша свога човека на генерала Червенку, кои овому каза: „лепо те поздравля честити паша и хвала ти рече на мудроме одговору. Ты си му, господине генералу, свесть умиріо и немилу сумню одъ нѣга одбіо. Да те Богъ поживи!“

На свршетку іошъ примѣчавамо, да се є Вехабитски велики Имамъ сретно у свой завичай повратіо, и да се о Вехабитской секти у наше време и по самой Арабій слабо већъ говори, што доказомъ служи, да су се Вехабите алкорану поклонили и нѣму противна начела одбацили. —

Смѣсице.

(Досетљива краћа.) У Обштымъ новинама немачкимъ читамо слѣдуюћій у Трсту догођеный случай: два човека донесу орманъ єдной госпои съ тымъ изявленѣмъ: што є господаръ нѣнъ њима исплатіо орманъ донети; госпа заповеди имъ одма орманъ ставити на пожелѣно собомъ место, то се изврши, и носачи отиду. После тогъ на 2 сата дођу опетъ носачи натрагъ госпои, съ извиненѣмъ да имъ опрости, будући су се оны преварили по казиваню, што нису добро разумели, єръ орманъ валяло є другой кући однети. Госпа извиненѣ њіово снесе равнодушно и допусту имъ орманъ однети. Али носіоци чимъ започну орманъ носити несретно орманъ имъ се изъ руку отисне скотрля се низъ степене доле и разлупа се а къ томъ на велико зачуђенѣ госпое єданъ човекъ изъ нѣга изиће, и многе стварій изъ ормана поизпадаю кое є прикривеный чрезъ она два сата покрао было. Госпа упознавшій и стварій своє сети се злу, подигне вику и тако люди одма стеку се, зликовце ухвате и суду предаду.

(Лекъ за велику болесть.) У єднимъ французскимъ новина може се слѣдуюће читати: „У Опорту падне на средъ сокака єдна женска одъ велике болести. Многи се светъ скупіо око несрећнице, међу коме се и єданъ матрозъ налазіо. Како овай опази, чега ради се ту народъ сабрао, одма продресе крозъ множину, скинући свою црну свилену мараму съ врата, и покріе іой главу, и одъ єдаредъ попусте грчеви. Трговацъ єданъ, кой є исто тако той сцени присуствовао, употребляваo є то средство и кодъ єдногъ свои раденика, кои є такође одъ те болести страдао, а то съ найвећимъ успѣхомъ. Нападаня болести кодъ овога су све ређа и слабія бывала, а найпосле є сасвимъ изчезла. Истый трговацъ обнародовао є то средство за ползу патећи лица.

(Српске школе.) Изъ штатистичногъ извѣстія српски основны школа у Панчевачкомъ директорату, кое пріятелю єдноме благодарити имамо, видимо, да се у Панчевачкой регименти осимъ Панчева 42 срб. школе са 43 учителя налазе. Те школе посећиваю 2339 мушке и 1880 женске деце уредно; осимъ те има іошъ 833 мушк. и 675 жен. недельни ученика. У Панчеву има 8 српски школа са 8 учителя, 268 м., 106 ж. уредне, и 93 само Недельомъ школу посећиваюће деце.

У Бело-Црквапской регименти налазисе 27 школа са 27 учителя, 1978 мушки 1523 ж. уредни, а 756 м. 725 женски недельни ученика. Дакле свега 8994 уредни, и 3076 недельни ученика. У овыма се школама предає: 1. Наука Хрістіанска; 2. Священа Историца; 3. Сриканѣ и читанѣ Буквара, Читанке, Часловца, Псалтира и разны моралны кньига. 4. Србска Грамматика. 5. Дужноети Подайничке. 6. Рачунъ изъ главе и на табли. 7. Краснописанѣ. 8. Пѣніе свакидашнѣ и благашнѣ. 9. У теченію се II. ове год. 1856. заводи већъ на више мѣста, высокимъ міністеріумомъ просвѣте „Немачкій," за србске ученике — сграђеный Буквар." —

Ове се све науке дваредъ у години поставлѣнымъ высокомъ властію директоромъ, — као и пѣніе црковно, строго при явномъ испыту комиссіонално испытуе. —

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбодѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу" и „ІРА", добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Лѣстера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све своє потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Verkauf einer Hutmacherei sammt Lager.

Bestehend aus nur currenten Artikeln, welche in hiesiger Gegend gangbar sind; dann eines vollständigen Werkzeuges auf vier Arbeiter, ebenso einer Gewölbseinrichtung sammt Auslagkästen. Alle diese Gegenstände werden zum Einkaufspreis überlassen. Frankirte Anfragen beliebe man zu richten an

Ch. Himmelspach, Hutmacher in Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньиготечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 10. У Земуну 5. Маія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

ДИВЉЋ РУЖЕ.

Венацъ любовны песама, одъ Ф. Глогића.

I. Сладка смрть.

Лептиръ малый шири крила,
У грудма му пламенъ гори,
Нѣга мами светлость мила:
Грудь му сладка любовь мори.

Све уокругъ леткат', стаде,
Да с' приближи светлой лучи,
Ал' у светлу ватру паде,
Крила спали, смртно с' мучи.

Сладке сузе ронит' стаде,
Смртный часакъ чекаюћи;
Богу душу радо даде —
Жаркій пламенъ споминюћи:

„За тебе самъ животъ дао,
За тебе я душу пусти,
За тебе самъ у гробъ пао,
Ал' ты любовь неизусти.“

„У момъ смртномъ часу ево:
Чуй ми пламе смртне речи,
Твомъ имену я самъ цев'о,
Оно мени любко звечи!“

Съ тимъ уздахомъ душу пусти,
Светлый пламенъ споминюћи;
Єдно само садъ изусти:
„Я умремъ теб' любећи!“

Немой пытат', лептиръ ко є?
За висину низкость ніе; —
Светлость пакъ є — име твое! —
Гробъ лептира ядногъ крієе!

II. Любовь.

Любовь купе сва суштества
У округу природе,
Усредъ вреве целогъ людства
Любве с' знаци свудъ виде.

Любовь знакъ є превеликій
Божествене доброте,
Светъ є овай васколикій
Пунъ нѣзине дивоте.

Но нагони различни су,
К'о одъ дана мрачна ноћь:
Невиности зраци гди су,
Там' є любве права моћь!

Чиста любовь са неба є,
Земльи поздравъ Божества, —
Та у туги надъ нам' бдіе,
Оживлява суштества.

Ружични іой светли зраци
Гоне бригу' тамну ноћь;
Одъ нѣ беже туге знаци,
Ни смрть нема надъ њомъ моћь!

Она сузу тиху брише,
Што с' у оку заблиста —
Нико нека неуздише,
Ко зна любовь шта и' чиста.

Божя искро! Любво драга!
Сва намъ земна радости!
Ты намъ даєшъ твоя блага
Усредъ наше жалости.

Твоя младость вечно цвета,
Време, смрть ти робує,
Ты с' блаженство овогъ света,
Савъ светъ теби ликує! —

III. За тебе.

Прси се дижу
Любови пуне
Свакога часа
За тебе!

И кадъ я стрепимъ,
О веруй мени,
Само я дркћемъ
За тебе!

Кадъ бы и круна
Дичила мене,
Живіо б' само
За тебе.

Кадъ бы се животъ
Твой скончат' хтео,
Я б' у гробъ сиш'о
За тебе!

Последный Алтомановићъ.

X.

Войникъ.

Главный войвода, предъ кога су новосакуплѣни войници наскоро после долазка свога изведени, проматрао є строгимъ окомъ єдногъ по єдногъ. Кодъ Петра, почемъ му се овога споляшньость яко допала, застао є и по другій путъ, и овай є садъ строго испытиванѣ у лепомъ и правомъ положеню издржао, предсретаюћи спокойно и весело мунѣ нѣговы очію, и ни найманѣ обрве не развлачећи.

Главный войвода пытао га є, одъ куда є родомъ.

На то му Петаръ укратко, али одабранимъ, чисто оглашенимъ италіянскимъ єзикомъ одговори, да є одъ србскога рода, синъ Бана Деана Алтомановића, и то последный одъ ове лозе, и да є, почемъ є монастирскомъ чину ненаклонѣнъ было, кои су му иноци препоручивали, радостно у Млетке дошао, да племенитіе упражнаванѣ у оружію основно изучи и у служби силне Републике славу и честь придобіе.

Войвода є слушао младића пазльиво, а после му рече: „Петре Алтомановићу! Република штити племените синове словенскога колена, и уме ньиове заслуге достойно наградити. Вы сте добро учинили, што сте се служби Републике посветили, и вама ће се дати прилика, да у овой служби вашу храбрость и юначство покажете.

На то га изазове изъ реда осталы войника и преда га єдномъ млађемъ официру одъ своє пратнѣ, комъ є у неколико речи заповесть издао.

„Петре Алтомановићу! айдете за мномъ,“ рече официръ овоме, и обоица одоше за тимъ некой палати.

Ова є палата была воєно училиште, у комъ су се синови Републике о трошку обштемъ у свима частима воєне науке поучавали.

Звезда Петрове среће спремала се къ раћаню свомъ.

Три године провео є онъ у воєномъ училишту и ту є у науци толико успео, да є похвалу и одличіе заслужіо. Осталоме имало га є научити бойно полѣ, саобраштай съ извикнутимъ войницима, и онъ є жельно очекивао онай данъ, кадъ ће прво покушаванѣ учинити.

Жеља къ дѣлима и славолюблѣ, то су покретне силе, коє огнѣну душу младога ратника подижу. Петру Алтомановићу, кои є садъ двадесет-прву годину свога живота већъ навршіо и мужко-лепогъ узраста было, да га є свакій съ умиленѣмъ сматрао, предстояло є скоро, да свою жељу за ратнимъ дѣлима испуни.

Тада управо бяше доба, кадъ є на свакомъ краю Италіе ратъ бесніо. Флорентинци удручавали су яко Пизанце, кои су се за свою свободу очаятелно борили. Миланску землю поплавили су были Французи. Генуезци су прикупляли войску противу неукротиме Корзике. У Папиной држави побунише се поєдине вароши, найпосле у кралѣвству Неапольскомъ борили су се Французи непрестано, а ньима насупротъ стояли су Игаліянци у свези съ Арагонцима и Албанезима. Ратоборный народъ врвіо є са свію страна: Шотци, Ирци, Немци, Швайцерци, Нидерландези — сви су ови были добро примљени и плаћени. И саме Млетке оружале се и сматрале.

Петаръ Алтомановићъ добы управлянѣ надъ три стотине момака, и придружи се съ овима великой войсци, коя є на граници (међи) према Миланской земльи поставлѣна была. Французи прекораче границу, и због тога се Млетчани съ ньима побію. Бой є наскоро постао страшанъ и крававъ. Петаръ се врло храбро борио, и срећа га є послужила, те є, ползовавши се брзо своимъ положенѣмъ, єдно непріятельско одделенѣ одъ сто людій заробіо, а съ тимъ и знатну воєну касу задобіо, коя є осимъ новаца и друга важна писма у себи имала. Онъ є истина у той прилици добіо малу рану на левомъ ручномъ зглавку, али є исту наскоро преболео. Овоме є слѣдовала награда та, да є Републики као славный юнакъ описанъ и у слѣдству тога управителѣмъ надъ петъ стотина людій постао.

За овимъ су слѣдовала већа позоря.

Єдномъ разпуштена фурія рата, садъ већъ ніе мировала, она є са собомъ народе одвлачила.

Дође до одсудне битке, и у ньой су се обе стране съ єднакимъ огорченѣмъ и презиранѣмъ смрти бориле.

Побѣда се найпосле осмѣну на заставе Републике Млетачке, и Алтомановићъ є было међу онима, кои су припомогли, те се побѣда одржала. Нѣму є спрѣчь зачудо одважно покретанѣ са своимъ криломъ за рукомъ испало, коимъ є непріятеля съ леђа напао, и тако га къ суновратномъ бежаню принудіо.

Да бы ово славно дѣло увенчао, бяше му іоштъ суђено, главномъ Войводи Антонію Брамбили — ономе, кои га є приликомъ нѣговогъ долазка у Млетке првый меріо и испытивао, за тимъ у воєно училиште послао и одъ тога му времена отачску наклоность поклоніо — у тренутку найвеће опасности животъ спасти, почемъ є овогъ храброгъ мужа, кои є съ коня спао и наскоро непріятельскомъ гомиломъ коняника обколѣнъ было, одъ смртны удараца ньиовы нагло одтргао и съ ньимъ се опетъ до свой храбро протукао.

Плодъ ове побѣде, кою є Република съ великимъ узкликомъ примила и торжествено прославила, бяше пробитачно примиріе, коє є, кадъ є одъ нѣга и коначный миръ постао, држави знатно разпространенѣ нѣне тврде землѣ принело.

Алтомановићъ се своіомъ мудрином, срећомъ и храбросћу надъ многима узвисіо. Нѣгова є заслуга припозната была, єрбо га є Република касніе наименовала войводомъ оне спомоћне войске кою є она Папи ради утишаваня немира у нѣговой држави послала.

Поєдини градови, кою су явно бунтовали, были су наскоро покорени, и младомъ двадесетчетирогодишнѣмъ войводи испало є за рукомъ, одъ плачканя сачувати оне монастире, на коє су бунтовници нарочито ишли. Благодарность инока была є због тога тако велика, да су га — као сина источне цркве — светомъ отцу (Папи) као избавителя описали, због чега му є Папа узъ сяйну похвалу послао и одъ злата и блистаюћегъ се драгогъ камења саставлѣный крстъ.

Овако одликованъ и украшенъ вратіо се Алтомановићъ, пошто є намеру, због коє є посланъ было, постигао, у Млетке, и Република му є средствомъ свога поглавице, Дужда, изявила, да є съ нѣговомъ службомъ задовольна и да ће га за то у своє време достойно имати у виду; обећанѣ, коє се касніе сяйно испунило.

Лепый храбрый Словенинъ, као што су Млетчани младогъ юнака звали, радовао се своіой срећи съ у-

нереносћу и скромносћу. Сећаюћи се дана свога детинства благодаріо є промислу, кои га є тако милостиво руководіо, а нѣгово лепо, пристойно обхођенѣ, нѣгово одвећъ честно владанѣ, а нарочито нѣгова цѣломудрена нравь, кою є съ тимъ присаюзіо — све є то учинило, да су га са свію страна пріятельи и добротвори предусретали.

За тимъ є слѣдовао миръ за неколико година, и Алтомановићъ є ово време мира посветіо воєнимъ наукама. Тако є постао дика и поносъ войске, и завистъ, коя заслуге обично само умалява и каля, морала є предъ овимъ юначкимъ духомъ умукнути.

У то доба догоди се, те кральица на лепомъ острову Кипру, Катарина Корнаро, кћи Републике Млетачке, ову за итну помоћь противу Турака замоли, кои су, са Сараценима сдружени, приморє реченогъ острова узнемиривали.

Алтомановићъ, тада одъ тридесетъ година, одушевлѣнъ ономъ дѣлателномъ силомъ, коя само за величественимъ успѣхомъ тежи и тегобе и препоне на томъ путу непознає, буде Републикомъ за войводу помоћной войсци поставлѣнъ, кою є иста (Република) своіой кћери неодложно опредѣлила была, и петнаестъ бродова на єдрама добише заповесть, да войску одъ четири тисуће людій на красну обалу острова Кипра извезу.

Войска се крене съ поспѣшнимъ ветромъ, праћена лепимъ желяма и благословомъ оставшегъ народа. Но трећій данъ пловленя роди се необично страшна бура, и ту се Алтомановићъ показа као човекъ необичне духовне величине, почемъ є усредъ окружуюћи га опасностій ладнокрвно заповести издавао и на свакой страни уређуюћи дѣйствовао.

Међутимъ є грдна волна єдногъ и другогъ войника съ брода у море одвукла. Войвода, сћепавши у руке уже, скочи у пенушеће се море и као одважный пливачъ боріо се съ валима, докъ ніе готово утопљенима уже добаціо, коє су ови грчевито дочепали и о нѣму се на волнама одржали.

Дѣло спасаваня испаде савршено за рукомъ, и бура се наскоро за тимъ мало по мало утиша, као да є небо съ кушанѣмъ заиста христіянске храбрости задовольно было, те тако се войска опетъ могла прикупити и свою пловитбу продужити безъ икакве далѣ штете и губитка.

Лепо човеколюбно дѣло придобило є войводи срдца свои' войника у толико, да су му съ одушевлѣномъ любави оддани были и готово га обожавали.

При долазку нѣговомъ у Киперъ была є помоћна войска съ узкликомъ примлѣна, и войвода є наскоро показао найвећу дѣлателность. Оне точке на острову, коє су найвише опасности изложене быле, буду нагло утврђене и довольномъ одбранителномъ войскомъ снабдѣвене, оне пакъ непріятельске лађе, коє су къ обали пристати хтеле, и, ако имъ є буди на комъ краю за рукомъ испало, свою войску на суво извести и ню на плѣнъ и плячканѣ у унутрашньость землѣ послати, буду силно нападнуте.

Срећа є войводи на руци была, те є осамъ маньи непріятельски бродова уватіо и своме имену іоштъ већу славу прибавіо. Но ову славу наскоро є за тимъ іоштъ лепшимъ венцемъ увенчао. Єдногъ дана опази онъ четири велика непріятельска брода, кои су съ плѣномъ на широко море 'итили. Онъ ій стане постояно гоноти, и найпосле ій тако притесни, да нису могли умаћи. Садъ се бродови закваче, и после крваве борбе, коя є съ брода на бродъ прелазила и преко два сата траяла, постаде Алтомановићъ савршеный побѣдитель.

Завоєване бродове стави подъ надзоръ, а три стотине христіяна, коє є непріятель у роблѣ одвео быо, добише садъ свою свободу. Найпосле савъ плѣнъ, кои є Турчинъ одъ народа отео, буде у земльи правимъ притяжательима повраћенъ.

Међу робовима, кои су тако брзо свою свободу добили, бяше и єданъ поштованый, врло богатый трговацъ съ девойчицомъ одъ шестнаестъ година, коя є своіомъ чудноватомъ лепотомъ одчаравала. Обоє су обитавали у єдномъ польскомъ дворцу близу приморя, кадъ су нападнути и у робство одведени были.

Овай трговацъ, кои бяше одъ многочувене у земльи породице Патриція, и кои є у двору кральичиномъ лепо примлѣнъ быо, звао се Фокасъ Мегистидъ, а чудноватe лепоте девойка бяше нѣгова єдиница ћерка, по имену Евдоксія.

Кадъ имъ є войвода свободу честитао, рекне му Мегистидъ гласомъ, кои му є чувство найтоплиє благодарности изливало: „Господине, вы сте мене и моє єдинче одъ срама и пониженя спасли и насъ опетъ правомъ животу повратили. Такво дѣло достойно награђує само небо, а я васъ само молимъ, да унапредакъ съ моіомъ кућомъ онако заповедате, као да є ваша.“ На то му каже своє име, станѣ и место пребиваня свога, и Алтомановићъ му обећа, да ће га радо посѣтити, чимъ му послови допусте.

Евдоксія є међу тимъ юнака съ девоячкомъ боязльивости погледала, но брзо опетъ очи спустила, поруменивши одъ стида, почемъ іой се учинило, да є истый съ особитомъ пазльивости сматра. Она є при разстанку ћутала, докъ є нѣнъ отацъ говоріо, но сузе, коє су у нѣнимъ плавимъ очима блистале, быле су неми и речити сведоци о силномъ чувству, коє се у нѣномъ срдцу према човеку колебало, кои є толико почитаня и дивлѣня у ньой пробудіо

Алтомановићъ ніе кріо, да є Евдоксія необично велико упечатленѣ у нѣму произвела. Онъ, кои є дон'да толике лепотице видіо безъ икаквогъ примећеногъ у себи необичногъ чувства, осети садъ првый путъ у своме животу, да му срдце немирно куца, и да є дражестно лепый образъ, кои му є непрестано предъ очима трептіо, узрокъ овомъ унутрашнѣмъ немиру. Єст', любавь є то была, найсветіе чувство у човечіемъ срдцу, коя га є своимъ благимъ чарима прелила, и промисао тако хтеде, да освобођенѣмъ любко-дражестне девойке одъ непріятеля, себи срећу у любави извоює.

XI.

Радость и жалость.

Алтомановићъ є велика дѣла починіо и найсайніе послѣдице увенчале су нѣгова дѣла. Киприске обале ніе више непріятель узнемиривао, и жители острова, кои су пространу трговину водили, пловили су опетъ по мору съ чувствомъ савршене безбедности.

Войвода, кральицомъ ове државице, кою є она своіой матери, Млетачкой републики завештати наме-

равала, почестима и даровима обасутъ, одпочинуо є на лавровима своимъ, уживаюћи срећне часове у обхођењу съ Евдоксіомъ, у кући трговца Мегистида.

Нѣжно одношенѣ, коє є међу њимъ и Евдоксіомъ чисто-срдачный изливъ наскоро произвело, по краткомъ времену небяше више тихо скривена тайна. У кральичиномъ двору найпре се о томъ шапутало, а после ясніе говорило, и кадъ су се єдномъ, приликомъ торжества, коє є кральица давала, и на коє є цветъ лепотица изъ главнога града позванъ био, окрилѣна суштества, подобна Боговима любави изъ баснословногъ света несташно-дражестно указала, коя су, у кругъ позваны гостію ступивши, цвеће просипала и найпосле подужимъ сплетомъ одъ свѣжи ружица' Алтомановића и Евдоксію све тешнѣ и тешнѣ скончала тако, да су се ови малимъ несташницима предати и за милость молити морали: онда заори обштый радостный узкликъ, а кральица Катарина Корнаро приступи ружицама умотаномъ пару смешећи се съ речма: „У име повелительице овогъ благословеногъ острова, у име Богинѣ любави, коя є своє окрилѣне вѣстнике послала, да васъ храбрый юначе, и тебе, моя Евдоксіо, свезомъ сладке чезнѣ вежу, торжествено вамъ велимъ: будите два тела єдно, будите двоє срдачно любећи' се срећни!“

(Продуженѣ слѣдуе.)

Тереза.

Изъ Revue des deux mondes. (Продуженѣ.)

Жераръ є избечіо очи и утирао чело, рамишляваюћи шта ће іой одговорити, но у тай паръ стара госпоя, коя се чинила, да є на сто миля одъ разговора удалѣна была, тако є умиляваюћій погледъ обратила на младогъ човека, да се онъ сасвимъ збуніо.

— Зацело зато, настави девойка, коя се по виднмомъ ни найманѣ ніе чудила єдносложнимъ одговорима лажногъ Рудолфа, зацело зато: што вы желите одъ свію свой повратакъ затаяти.

— Зато, промуца Жераръ.

— Выдите, я нисамь путовала тако као вы, и мене зову као и прѣће, Тереза.

— Па то є добро; Тереза є врло лепо име.

Жераръ є гледао у землю, и чертао є своіомъ палицомъ некакве хіероглифе по песку. Видіо є да нѣгово положенѣ ніе башъ найлепше, и жаліо є, што є поздравіо Терезу. Немогућность да є изъ заблуђеня изведе, яко га є опечалила; тео є говорити, али ни самъ ніе знао шта ће почети. Попекадъ му се чинило, да є девойка збунѣна, и изгледъ старе госпе, подржавао га є у той мисли; но кадъ є онъ крадомъ бацао погледъ на ню, ништа у живомъ и мирномъ погледу нѣномъ ніе потврђивало сумню нѣгову. Жераръ се плашіо, да се не збуни при првомъ Терезиномъ пытаню — а пытанѣ то морало є слѣдовати — и зато є чутао.

Стара госпа, коя є досадъ ћутаюћи читала неку дебелу књигу, извела га є изъ те забуне.

— Дете моє, рекла є она, ніе ли време да кући идемо? већъ є петъ сатій.

Тереза є, ништа не говорећи, устала, свой огртачъ поправила, и Жерару руку пружила.

— И тако до сутра, рекне девойка, я ћу вамъ мою башту показати.

Она є пошла, држећи стару госпу испод руке, тихимъ коракомъ, обазрела се на савіютку стазе, и съ тимъ є изчезла; а Жераръ є, због свога познанства и слѣдовавшегъ отуда разговора, у найвећой забуни отишо у свою гостилницу. Мисліо є дали да иде къ Терези, или болѣ и да се непоказуе више у шеталишту? Но не долазећи у шеталиште, морао бы се одказати и одъ слушаня воєне банде, а то є была главна, и готова єдина нѣгова забава; а притомъ га є мучило и любопытство. Жераръ се наравно обратіо на Самуила, желећи одъ нѣга штогодъ дознати о Терези; но Самуилъ є био родомъ изъ Келна, и само пре два до три месеца дошао є у Д* и познавао є у вароши само пролазеће путнике.

Ни на шта нерешивши се, заспао є Жераръ, а у сну є видіо нѣгова акта плаветникастимъ пантљикама обвіена, међу саксіяма са цвећемъ, а адвокатъ у беле альине обученъ игра. Ранна посѣта разсеяла є та особита саняня. Куцанѣ на врати пробудило га є, и кадъ є очи отворіо, видіо є стару госпою, коју є Самуилъ довео, и коя є, замоливши Жерара да остане на миру, села на столицу, до нѣгова кревета.

Ахъ Боже милостивый! рекла є стара госпоя, кадъ є сама са Жераромъ остала у соби: мислимъ да вамъ се чини необична ова посѣта, но я самъ желила на свакій начинъ да вамъ разяснимъ нека обстоятелства, коя, као што ми се види, вы нисте разумели. Може быти, ако се потрудите саслушатиме, да ћу васъ и за неку услугу замолити.

Она є садъ поћутала за неко време, докъ се размислила, и преповедила є после свою исторію Жерару, и исторію Терезину.

Стара се госпоя звала Любнеръ, а Тереза іой є была унука одъ сестре. Госпоя Любнеръ, была є єдина роћака Терезина, осимъ неки по стричевима и теткама браћа, кои су у Берлину живили и коє она никадъ ни видила ніе. Девойка є провела детинство на селу у задовольствама, коя іой є добро станѣ нѣни родитеља набављяло; найбольи учителіи помогли су развитакъ нѣногъ ума; нарави є была тихе и мирне, и само се понекадъ примѣћавала на њойзи нека особита наклоность къ замишлѣности.

Тереза є имала у то време єдногъ брата одъ стрица, съ коимъ є она неку часть свога детиньства провела, и опетъ се видила съ њиме кадъ іой є шестнаестъ година већъ прошло; живила є съ њиме єдну и по' или две године и после су се прстеновали. У то време протицо іой є животъ мирно, као быстрій потокъ међу цветнимъ бреговима. Отацъ девойкинъ, човекъ са трговачкимъ понятіяма и идеама, тео є да Рудолфъ таки после прстеновања одлази у стране землѣ како бы се упознао са трговачкомъ радньомъ, и набавіо бы, ако не капиталъ, а оно баръ знанѣ съ коимъ бы мого и капиталъ стећи. И тако є тай младићъ одпутовао у — Америку, къ єдномъ Б***вомъ пріятелю, кои є имао велике рукодѣлне заводе.

На скоро после тога умро є Б*** одъ каплѣ; а међу артіама нѣговима нашли су писмо єдно, у коме

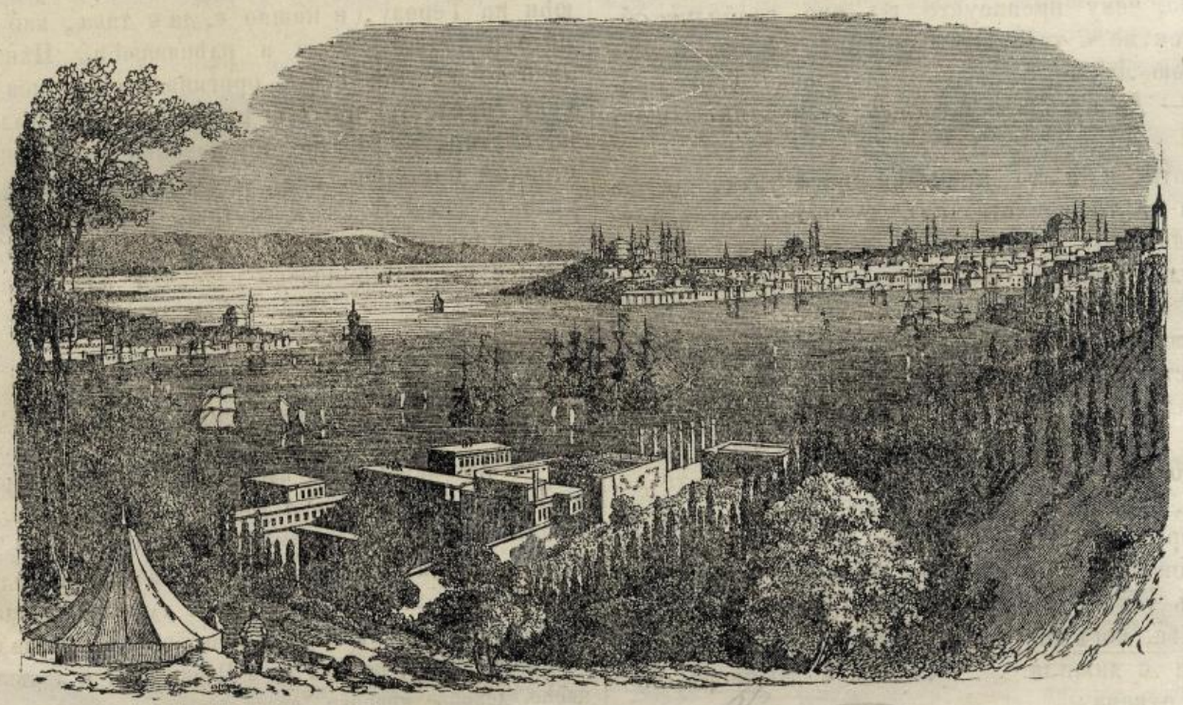
онъ моліо є свою жену да по нѣговомъ налогу, што се удає њине кћери тиче, поступа. То писмо задржало є госпоу Б***, те ніє позвала, и ако є тел-Рудолфа одма натрагъ, и сагласила се съ Терезомъ, да чекаю докъ не проће рокъ одъ четиръ месеца, кои є нѣнъ покойный мужъ опредѣліо.

Рудолфъ є често писо, и нѣгова писма сведочила су о успѣху у трговачкимъ пословима, и повиноваю вольи господара Б***. Терези є наступила двадесета година, и већъ є прошло полакъ назначеногъ рока, кадъ су єданпутъ добили писмо, да є Рудолфъ у Новомъ-Орлеану одъ жуте грознице умро. кою су новость, безъ икакве предосторожности Терези саопштили. Она кадъ є то чула, пала є у несвесть и прележала є цео данъ непоказуюћи никаквогъ знака живота. Домаћи су стрепили и при самомъ помислу о очаянію, коє ће є снаћи, кадъ се разбере. Но кадъ є очи отворила, Тереза се насмеяла, протрла є рукомъ чело, и запытала, зашто су се толики люди око нѣ скупили. То нѣно спокойство было є ужаснје одъ ма какве жалости, и сви су є са изумленѣмъ гледали. Запытала є зашто лежи на патосу, и кадъ су іой одговорили да іой є зло было, казала є да є већъ прошла несвесть, и да жели устати. Мати є нѣна отрчала у другу собу, пала є на колена, плакала є и викала, да є кћери нѣной умъ поремећенъ.

Одъ тогъ времена Тереза є врло мало говорила о Рудолфу; чинило се да є сасвимъ была лишена памети, онай ужасный ударъ као да є неку празнину у нѣномъ уму и памтеню произвео. У обхођеню была є као и пре, само што се заручника тиче, о нѣму є сасвимъ заборавила, и почесто се на главоболю тужила. Разположенѣ духа нѣногъ было є као и обично, само што се весела наравь нѣна променула, и наклоность къ замишлѣности до тогъ є степена дошла, да є у некій родъ меланхоліе прелазила. Госпоя Б*** отчаяваюћи є положеню свога детета, добила є суву болесть и наскоро є умрла, пребацуюћи себи што є убила свою кћерь безусловно покораваюћи се вольи покойногъ супруга.

Предъ свою смрть, дозвала є та несрећна госпоя свою роћаку госпоу Любнеръ, и молила є да никада неоставля Терезу, ма іой се шта догодило. Госпоя Любнеръ се обећала, и обећанѣ заклетвомъ потврдила, и одъ тогъ времена живи она съ нѣномъ питомицомъ неразлучно у оной истой кући, у коіой є гласъ о смрти Рудолфа толико беде учиніо.

Смрть матере ніе никакво упечатленѣ произвела на Терези; кадъ су іой другогъ дана забранили да не иде у собу госпое Б*** она є последньій путъ узданула, заплакала и тужила се. што є раставляю одъ свію, коє є она любила О томе догађаю повела є речь іошть два или три пута слѣдуюћи дана. Нису знали шта да іой одговоре, боећи се да є истина сасвимъ неубіе; но кадъ іой є напоследку старый слуга запињаюћи казо, да є мати нѣна отишла на небо —

Цариградъ.

девойка є одговорила „Да, она є отишла као и Рудолфъ“ — и ніе ништа више о томе споминяла.

Тежня за нечимъ особитимъ и необичнимъ све се већма показивала на Терези. Понекадъ се она сама разговарала у башти, као съ некимъ невидимимъ, и ячимъ или слабіимъ гласомъ певала є и радила, као човекъ у врућици. У то време имала є обичай облачити се у беле альине съ млогимъ плаветникастимъ пантљикама, коє є она свуда предевала — и за кецелю, и за косу, и за шеширъ и посила ій є іошть и на место гривне. Напоследку су дознали, да є у єдной Рудолфовой соби висіо образъ, на коме є была женска особа у исто такимъ альинама обучена, начертана. Можда є меланхолично станѣ Терезино давало особито значенѣ той белой альини, коє други нису разумели: мора быти да є она сматрала, у белой альини съ плаветникастимъ пантљикама, обуку заручнице.

Свакогъ дана у петъ сати — време у коє смо жалосный гласъ о смрти добили — падала є Тереза у

несвесть; по то є было пре магнетическій санъ, неголи паданѣ у несвесть. У почетку смо се трудили предупредити ту болесть, но онда іой є іоштъ горе было, и она є у необичномъ некомъ станю тако яко плакала и смеяла се, да смо се морали свакогъ леченя одказати, и на миру є оставити. Санъ є обично єданъ или два сата траяо, и после іой є сасвимъ лакше было. Главоболя или є већа, или маня бывала, гледаюћи на то: како є якъ было тай періодичный санъ.

Стара госпоя и девойка проводили су сасвимъ усамлѣнъ животъ, одказали су се одъ света, и мало по мало и светъ є за ньи заборавіо, и оснмъ у Д*ско шеталиште никудъ нису изъ куће излазили. Одъ како є Жерара први путъ видила, госпоя Любнеръ є примѣтила на Терези више живости и одушевленя. Обична суморность нѣна є изчезла; понекадъ се и смеяла девойка — и стара є госпоя видила у той искри живота могућность, да се совршено излечи.

— Но, чему преписуєте вы оно слободно обхођенѣ, коє ме є тако яко удивило? Запито є Жераръ госпою Любнеръ, кадъ є довршила свою преповедку. — Да писамь я штогодъ наликъ на вашегъ Рудолфа?

— Єсте, и я то небы ни примѣтила, да ме ніє Тереза на то внимателномъ учинила, одговорила є госпоя Любнеръ. Првый путъ кадъ сте вы поредъ насъ прошли, гурнула ме она лактомъ и шапнула: „Истъ, то є онъ!“ Съ почетка є писамь разумела, и гледала самь на све стране; после некогъ времена, она ми є стиснула руку: вы сте были на неколико корачаи далѣ, и Тереза вамъ се поклонила. — „Я врло добро видимъ,“ рече она, „онъ ніє радъ да га познаду, но онъ ће насъ посѣтити.“ И кадъ сте се вы удалили, додала є: „Ніє ли истина, видите, онъ се у нечемъ променуо? . . . Но како небы, после толикогъ путованя!“ Последнѣ су ме речи обавестиле, и онда самь текъ све разумела. Тереза є у вами видила Рудолфа, когъ она никадъ ніє оплакала, но, окоме жалость ума є лишила. . . . Госпоя є Любнеръ покрила лице рукама.

— Шта ми дакле налажете да радимъ? запыта Жераръ; ако самь вамъ ма у чему нужданъ, то разполажите самномъ.

Договорили су се, да Жераръ иде опетъ у шеталиште, и ако га Тереза замоли — то и у башту; но да є онъ никако неизводи изъ забуне, и да у свимъ случаима тако поступа, као што бы то и самъ Рудолфъ чиніо. Госпоя Любнеръ дала є наставленѣ Жерару, коє му є нужно было, да бы мого болѣ свою ролу играти, и после се удалила.

Тогъ истогъ дана кадъ су се састали у шеталишту, Тереза ніє пропустила казати Жерару, да га чека у башти.

— Сами ћемо быти, рекла є она, нико насъ неће видити; дакле и немате се чега бояти.

Жераръ є обећао да ће доћи, и за цело є у седамъ сати пошао.

Кућа Терезина, окружена живицомъ и чбуновима цвећа, была є на краю вароши, и наликъ є была на сеоске куће. Сполашность исте изгледала є весело, а око бели зидова црвениле су се руже. Кадъ є Жераръ дошо, девойка текъ што се разбудила изъ летаргическогъ сна; она є узела госта подъ руку, одвела га у ладникъ одъ јасмина и липа, и овде є села на клупу поредъ нѣга.

— Крозъ єданъ сатъ родиће се и месецъ, рекла є Тереза, међутимъ ми ћемо попити чоколаду а после ћемо се занимати музикомъ.

Садъ є затапшала у длапове, као дете и погледала на Жерара.

— Дал' вамъ се допадамъ у овимъ альинама? я самъ на васъ мислила, кадъ самъ облачила ове плаветникасте пантльике.

Тереза є принадлежала къ числу они женски особа, коима шеширъ одузима неку часть умилятости и леноће. Безъ шешира она є была очараваюћа; у свима нѣнимъ покретима была є нека особита умилятость, а у звуку нѣнога гласа одзивала се нека необична нѣжность. Жераръ се ніє могао уздржати одъ прорива некогъ особитогъ чувства гледаюћи на Терезу, и нашао є, да є така, као што є зацело и была — лепа и плѣняваюћи. Нѣнъ умъ одликовао се особитомъ оригиналносћу, коя є давала неку прелесть нѣномъ разговору; ніє было кодъ нѣ ни сметнѣ, ни забуне, но девойка є показивала некій страный восторгъ, кадъ се пытанѣ односило на тайный упливъ, значенѣ сна и слутню, и тай восторгъ давао є бистроћи нѣногъ ума фантастическій одпечатакъ. Она се ніє могла никако излечити одъ замишлѣности.

(Продуженіе слѣдуе.)

Цариградъ.

У данашнѣмъ листу изтискачый образацъ представля намъ — Цариградъ (т. є. царевъ градъ, Константинополь, градъ цара Константина великога, новый Римъ, а данасъ како Турци веле Стамболъ или Истамболъ). О столноме овоме граду турскога царства слушали смо негда єдногъ турскогъ пѣвца узъ тамбуру високо-танкимъ гласомъ овако певати: „Нема ти лепшега на беломе свету, но шта ти є Цариградъ; у нѣмъ расте лепо цвеће, девойке црнооке, витке, танане, момци журни, хитри каноти муня; по нѣмъ се блиста драго каменѣ, у нѣмъ се налази сухога злата, колико хоћешъ; Ибро тамбурџія, пѣвче то славно, када жичице мало затегне и перцемъ по ньима весело удара, ахъ како тадъ звекеће и мило се гласа, како тадъ слуша мало и велико, што ти садъ нева Ирбо тамбурџія. Море узбркано успава се, птица надъ ньимъ тихо лете, а рибица у нѣмъ шапће: нема ти лепшега на беломе свету, но шта ти є Цариградъ, и ако у раю града буде, то ће ямачно тамо смештенъ быти Цариградъ.“ Тако турскій нашъ пѣвацъ, кой се своимъ Цариградомъ дичи, да бы се другій пѣсникъ, коме се своє слабо допада, те туђинству само тамянъ пали, у нѣга башъ угледати могао. —

Лежи тай градъ надъ развалинама знатногъ негда старогъ Бизанца изъ нова подигнути и одъ утемельителя свога, цара т. є. Константина великога, пошто истый противнике своє побѣди и сву римску царевину себи подложи, новимъ Римомъ названи Цариградъ на обали мора Марморскога, коє се другчіе Пропонтисъ зове, и на Црноморскоме Каналу, кому є име Босфора Тракическога. Положай Стамбола града лепъ є, прелепъ. Путници веле, да ће слабо где у Европи главнога места быти, коє бы се у обзиру природне красоте са Стамбо-

домъ сравнити могло. Но валя знати, да се то тиче положаја само и околице истога града; подобно амфитеатру Стамболъ се съ обале морске диже и каноти бисеръ по зеленой трави разсутъ наоколо по брежульци се шири и развія. Има у нѣму царски и други палата, велики кућа, стародревни споменика подоста, кои испитателя прошли времена яко занимаю, и када о Стамболу се разговарамо, треба намъ на ове се предмете обазрети, а не на криве уске, потиштене тамо амо вругаюће и у њима налазеће се дућчаре, коима є Стамболъ немало снабдѣвенъ, и кои намъ єдино то кажу, да у Цариграду, одъ када га Грци изгубише, турскій вкусъ влада, турска се правда дели и турскій адетъ (обичай, мода) све заузе.

Становничство цариградско превозилази лако и лако брой єднога миліона, у томъ брою имаде више одъ двеста хиляда Грка и Ермена, више одъ сто хиляда Чивута, више одъ петдесетъ хиляда ини странаца, а остало кланя се Мухамеду. Џамія има у Стамболу више одъ петъ стотина, међу њима є найзнатнія она главна џамія, коя є негда саборна цариградска црква была, подъ именомъ храма Свете Софіе целоме свету позната, и о коіой намъ пишу стари Грци, да ю є царъ Юстініанъ великій сградити дао, и кадъ она већъ довршена буде, и царъ Юстініанъ у ню првый путъ ступи, онда онъ радостно узкликне: „Соломону, и побѣду надъ тобомъ одржа;“ т. є. лепша, сяйнія и величественія єсте црква свете Софіе, него што є храмъ онай было, кога Соломонъ свемогућему Богу у Єрусалиму подиже и о коме Свето Писмо обширно говори. На жалость не само верни православне цркве синова, но и остали христяна претвориште Турци, правомъ побѣде немило служећи се велику цркву у свою главну џамію, и христіанима не допушта се у ню улазити; буде ли ипакъ, да отменый странацъ у ню загледа, то онда быва єдино услѣдъ допуштеня одъ стране турске владе, но, кое се редко кадъ дає. Има у Цариграду и турскогъ свеучилишта, где европейска ученость понешто продире, и млади особито у лекарству се подучава. Налази се тамо наште и повише штампарія, у коима се књиге свакога реда напаю изванъ Алкорана, кога штампати није допуштено и ради чега у Цариграду доста преписателя — кажу до две хиляде њи — имале, кои єдино о заслуги живе, кою имъ преписиванѣ Корана доноси. — За насъ є одъ велике цене оно благо, коє се у цариградской православной Патріаршіи налази. То су разни и грчки и славенски рукописи, кои се тамо чуваю, ји њиовъ се садржай протеже на предмете црквене и мирске они народа славенски, коима є православный цариградскій патріархъ душевный отацъ. Надаймо се, да ћеду и ова за Славене у обште важна рукописна дѣла некад' на видило изићи. Ако се добро сећамо, то се и у књижници (библіотеки) карловачке Патріаршіе налазе поєдини такови рукописи, коє бы покойноме митрополиту Стратимировићу пре тридесетъ, и више година цариградскій патріархъ поклоніо было, и кою се у колико намъ є то познато, византинске повѣстнице тичу.

У осталоме препоручуємо свима, кои о Цариграду добро извештени желе быти, књигу славнога Хамера, написану о истоме граду; она садржава све оно у себи, што иностранцу знати треба, ако се Цариграда и нѣгови стародревности наследати жели. Исто тако є одъ ползе, да путници и сви они, коима є до Цариграда стало, Хамерову исторію турскога царства читаю, где ће о нѣму т. є. о Цариграду знатне черте такођеръ наћи.

Купиново.

Кодъ села Купинова (лежи у Петроварадинской народной граничарской регименти) видити є развалине негдашнѣгъ старогъ града. У старія времена звао се є овай градъ „Хеулпенъ“ [1]) затимъ „Кевлпенъ“ а у Орнелівомъ Крайобразу одъ године 1602. пише се „Келпенъ,“ докъ се найпосле у новіе време непрозва „Купиново.“

Тко є и када овай градъ саградіо, није знати. Толико є само стално, да є съ концемъ четрнаестогъ и съ почеткомъ петнаестогъ столѣћа на камеру, плити кралѣвска добра спадао; єръ га иначе краль Сигисмундъ (1387—1437) небы было могао Деспоту Ђорђу Бранковићу дати. Овай увидивши, да се противъ силни' турски' напада бранити неће моћи, „даде године 1422. Сигисмунду кралю Београдъ; почемъ є нѣму краль више градова у Мађарской и Славонііи именито пакъ Сланкаменъ и Купиново [2]) дао. Бранковићъ є после овай градъ обећао године 1451. Хунядовой обители тоboже у казну, ако небы нѣгова унука Елизабета, кћи Улрика грофа Цилейскогъ за Матію сына Іованова поћи хтела [3]). Но како се є и на кой начинъ то зарученѣ разметнуло, није знати, толико є стално, да сынъ Сибињанина Янка, Матія, споменуте Елизабете није узео, дакле є градъ Бранковићу и на даље остао.

Сынъ Ђорђа Бранковића, Стефанъ, мораде ради турскогъ прогонства у Таліянску бежати, где є и умро. Нѣгови сынови Ђорђе и Іованъ даду мртво тѣло отца године 1485. у Купиново довести, и као светиню великолѣпно саранити. Стварь, се на следующій начинъ случила. Године 1463. навали изненада Али-бегъ съ єднимъ чопоромъ Турака изъ Србіе, те юришемъ отме Купиново и градъ запали. Потомъ Митровицу и ине по Срему градове оплѣни и до Футока допре. Но овде га дочека Міятъ и Петаръ Соколи, те не само све роблѣ отму, него и Турке аметомъ потуку, особито у бежаню кодъ Саве, да ихъ є само мало у Србію измакло [4]). Стефанъ Бранковићъ оде у Таліянску, остави сынове, да градъ поправляю, кои су іошъ некое време заєдно у Купинову пребивали. Старій братъ Ђорђа водіо є насловъ Србскогъ Деспота, но у кратко га положи и на своіъ млађегъ брата Стефана принесе, кои се є после неколико година, да се турскогъ нападаня уклони, у Беркасово преселіо, где є и умро.

Ђорђе пакъ пошто є србскогъ Деспота насловъ на своіъ брата Іована пренео, постане подъ именомъ Максима калуђеромъ год. 1503. затимъ архіепископомъ у Влашкой. Као владика є Крушедолски монастиръ у Срему саградіо, те се у нѣгъ преселіо изъ Влашке, где є год. 1516. преминуо. Овамо є отца нѣговогъ Стефана, као и брата Іована тело изъ Купинова пренешено, и као свети останци чувано, докъ ій Турцы подъ Султаномъ Ахмедомъ III. противъ Аустріе воююћи год. 1716. — сасвимъ кодъ Петроварадина побити — изъ гробница неизвадише, те на мале комадиће останке исекавши, ватромъ уништише.

Што се Купиновачкогъ града тиче, овогъ су Турцы већъ године 1521. предобили, и у своіой власти до год. 1689 задржали. Но после године 1691. када бы подъ Ћуприлићемъ везиромъ овамо прешли, попале га тако, да више поправлянъ није; те тако данасъ само хрпа каменя показуе негдашню славу прошли юначки времена.

Близу Купинова на далеко тристотина корачая на савскомъ прибрежю кодъ чардака „Купинскій бокгльивій“ єдна редке дебљине, у обколу 9 а у промеру 3 фата броєћа стара топола „Куписнка топола“ названа.

Кодъ истогъ места, преко неке моћваре „Обедска бара“ зване, има єдна врло стара подъ обштимъ именомъ

[1]) Види Бонфин. часть 3. кнь. 10. стр. 557.
[2]) Види Катона Том. 5. стр. 395.
[3]) Види Катона Том. 6. стр. 779—790.
[4]) Види Катона Том. 7. стр. 620.

„Обеда“ позната православна црквица. Но кадъ є саградита и одъ кога, незна се, будући да се никакови писмени доказа' ненаоди. Л. О.

Коресподенція.

Београдъ. 2. Мая. 28. и 29. пр. м. држанъ є испитъ надъ пытомцыма економичне школе у Топчидеру, а 30. држали су благодареніе у цркви топчидерской, а обносили су литію око свои ньива и усева. По свршетку црковногъ торжества, раздавали су, у присутству Нѣговогъ Высокопреосвештенства господина Митрополита, г. ц. к. аустрійскогъ конзула Радосављевића витеза одъ Посавине, г. Раѥ Дамяновића, попечителя внутрены дѣла и више гг. чиновника и професора, награде, онимъ пытомцыма, кои су се найболѣ одликовали у теченію године и на успыту, одъ кои є єданъ добіо бика, другій плугъ а ньи троица свакій по єдно евглезко прасе, понеки су добили и неке економске кньиге на даръ. По свой прилицы то є Економія или Польодѣлство, кою є г. А. Петровићъ професоръ карловачке гимназіе превео съ немачкогъ, одъ барона Баба сочинѣногъ дѣла; но я сумнямъ да ће кои између пытомаца разумети штогодъ изъ те кньиге, єрбо бы морали прво, ако желиду штогодъ разумети, чески учити, зашто су у ньой за сва напменованя разни слогова землѣческа имена узета.

За ово кратко време, догодили су се нека грозни случаи, одъ кои є єданъ досадъ готово нечувенъ међу Србима и врло велика редкость быо; ньи двоица пре єдногъ месеца дана убили су се изъ пиштоля, а другогъ Мая удавіо се, Л. І. кньиговезацъ овдашньій, у Дунаву. Онъ є предъ свою смрть на неколико дана почео пити, и то саму люту ракію, постао є врло напраситъ, тако: да се за найманю бездѣлицу свађао; на данъ своє смрти напіо се опетъ люте ракіе, ручао є кодъ куће, а после ручка отишо є подъ изговоромъ у шетню, на Дунавъ; люди неки кои су га видили да онъ яко нагли Дунаву и непрестано свлачи са себе альине, посумняли су и потрчали за ньимъ, но онъ є већъ, кадъ су они на брегъ стигли, у води быо, и туко є самъ себе песницама у главу и прса, а кадъ є ньи видіо да нѣму у помоћь иду, онъ се стропошта у воду. Они су успѣли извадити га живогъ изъ воде, али є таки на ньинимъ рукама душу испустіо. Нѣга оплакуе мати и старіи братъ одъ найближи сродника; поводъ, кои га є на то навео, да себе у своіой 24-ой години, на тако грозанъ начинъ живота лиши, ніе никоме познатъ. (ж.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на копма као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіо и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

„Обявленіе на кньигу: „Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Кньига ова користна за сваматере, кѣери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю сва браћа Срблы, да ову „Дѣвойчицу“ удостоє своє любова Пренумерація трає до послѣдњегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или ако у Дубровникъ (Ragusa). У Добровнику, 10. Апр. 1856

Георгій Николаєвићъ,
Протопресвитеръ,“

Одговорцый издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрова.

Брой 11. У Земуну 12. Маја 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последный Алтомановићъ.

(Продуживѣ.)

Зажаренимъ лицемъ поклони се Алтомановићъ кральици, докъ є Евдоксія готово уплашена, што су о нѣной любови, пре нег' што є и помислила, дознали, нѣжну забуну показивала и свою анђелску главицу тихо спустила.

Кральица заповеди, да се торжество продужи, и кадъ се ово съ найпріятніомъ шаломъ и найвеселіимъ разположенѣмъ окончало, рече юнаку Алтомановићу: „Я самъ ово торжество опредѣлила, да бы васъ изненада обрадовала. Знайте, ваша нѣжна наклоность према Евдоксіи ніє ми могла сакривена остати, а почемъ вамъ одъ срца срећу желимъ, и почемъ самъ вамъ због ваши одличны заслуга, коє сте овой земльи указали, врло обвезана, то самъ садъ моіомъ власти као кральица ове землѣ, у коіой є любовь одъ прастары времена свой престолъ подигла, ваше венчанѣ съ Евдоксіомъ момъ целомъ двору обявила. По томе нека црква вашу свезу скоримъ благослови. У осталомъ являмъ вамъ, да су ми бродови изъ Млетака съ добримъ гласовима приспели. Међу писмама, коє самъ добила, има неколико и на васъ управлѣны. Я се надамъ, да ће васъ ньиовъ садржай обрадовати.“

Алтомановићъ благодари кральици на таквимъ милостивимъ речма са страпочитанѣмъ, и уклони се.

Дома приспѣвши нађе више писама, коє редомъ отвори и прочита. Радостно дивлѣнѣ обузе га, кадъ є найпосле неко важно писмо, коє є на пергаменту написано, и на комъ є у сребрной кутици затвореный великій печатъ Млетачке Републике свиленимъ концемъ крозъ пергаментъ прошивенимъ сасвимъ на краю утврђенъ био, у руке узео и слѣдующе прочитао:

„Петре Алтомановићу! Република Васъ поздравля и явля Вамъ, слѣдующе:

„Република є у договору съ кральицомъ, ћеркомъ своіомъ, заключила, помоћну войску у Кипру оставити и допустити, да се войска истога острова съ реченомъ войскомъ с`єдини.

Надъ овомъ овако с`єдинѣномъ войскомъ има'ћете главну управу Вы.“

„Кральица є Ваше заслуге особито похвалила, по чему Република, признавающи и уважавающи исте, Васъ, Петре Алтомановићу, овимъ поставля дѣйствителнимъ войводомъ съ уступанѣмъ свію оны права, почестій и уживања, коя су съ ньинимъ закономъ утврђена.“

„Далѣ є Република, коя у томе радости налази, што може милости раздавати, Вама войводо, Петре Алтомановићу, у Вашой постойбини Далмаціи лежеће добро „Бѣлу-реку“ поклонила, и то тако, да приходе одъ туда — они износе годишнѣ тисућу и две стотине цекина — сами уживате и съ ньима по вольи разполажете.“

„Ово добро покланя се Вама и Вашимъ потомцима тако, да Вамъ ньстый поклонъ несме нико пореći, ни нѣга коснути се, нити га оборити, а да у велику немилость Републике нападне, докъ годъ узживи една

мужка глава одъ Ваше крви, или, ако бы мужке главе изумрле, єдна женска глава.“

„Најпосле, почемъ є Република одъ своє кћери, тамошнє кралице разумела, да Вы, войводо, Петре Алтомановићу, намеравате съ тамошньомъ девојкомъ, Евдоксіомъ Мегистидовомъ, лепотомъ и добродѣтельи одличномъ, у бракъ ступити, то Вамъ она — Република — къ томе радо допуштенѣ дає, упућуюћи Васъ тамошньой државной благайници, да на нѣнъ рачунъ изъ исте благайнице петъ тисућа цекина узмете, и трошкове око Вашегъ предстоећегъ Вамъ веселя по жельи подмирите.“

„Богъ Васъ живіо, войводо!“

По прочитаномъ овомъ писму быо є Алтомановићъ тронутъ како великодушіемъ Републике, коя є, као што му се чинило, нѣгове мале услуге готово безграничнo наградила, тако и добротомъ кральице, коя га є Републики онако лепо описала и препоручила. Што се пакъ нѣгове радости због поклонѣногъ му добра тиче, ту є найвише узвисило то обстоятелство, што се исто добро налазило недалеко одъ главногъ монастира, у комъ є войвода Алтомановићъ пре толико година као ученикъ живіо и подъ управомъ достойногъ Архимандрита Теофана много доброга и полезнога научіо. Онъ се већъ у духу тамо пренешена видіо и пріятни образи будућности облетали су га, нѣговомъ огнѣномъ силомъ уображеня створени.

Любовь брзо предузима своє намере и извршує ій нагло и незадржано, па тако є и кодъ Алтомановића было. Наскоро затимъ проведена є войводина и Евдоксина сватба сяйно и торжествено.

Садъ се Алтомановићу чинило, да є достигао връ земногъ блаженства. Годину дана, пуну радости и надземне усладе, провео є са своіомъ любомъ Евдоксіомъ, и та му є као єданъ секундъ протекла. Надъ ньимъ є небо безоблачне земальске радости дражестно простpто лежало.

Но срећа подъ супцемъ ніє стална, ніє постояна. Часъ изкушеня куца свакоме, раніе или позніе, и тада настає време горке жалости, тежкогъ страданя, а за овимъ лежи садъ лепо проведеный животъ као каква обсена, као каквый обчараный светъ, на кои се чезня залудъ обзире, докъ насъ грозна садашньость немилостиво тишти и стрпельивость нашу на мегданъ изазива. Тако хтеде Богъ.

Египетъ, некада земля чудеса, па и данданашньій због свои огромны споменика предметъ дивлѣня, у исто є време и земля, у коіой є често неизказана не срећа постала, коя се после до найудалѣніи царства къ истоку, югу и западу простpла. Одъ давнашньи времена постои гатанѣ, мнѣніе, па и тврдо веровање, да є Египетъ быо колевка куги, оной страшной прилепльивой болести, коя є грознie него икакавъ бичъ човечество киньила и затирала. Где се она появи, ту се народъ десеткує а цветаюћа земля, лишена обдѣлаваюћи' руку, претвара се у страшну пуст ню. У простомъ народу постои іоштъ овде и онде то суєвѣріе, да куга као какво страшило у облику жене часъ црно, а часъ бело обучена изъ Египта повремено излази и смрть преко мора и землѣ у она царства, оне градове и она места преноси, коя су одвећъ многолюдна. Єдиный отровный задай овогъ страшила довољанъ є, да ньиме задануте люде было напрасно или лакше, каква му є кадъ воля, убіе.

Овомъ подобно страшило говораше народъ, да є у Кипру видіо, премда су манѣ суєвѣрне потврђивали, да су Египетски трговци брзо разпростируће се прилѣпчиво вештество куге у своимъ деняцима у Кипръ унели. Доста да се ова зараза на острову у таквой сили появила, да є све ужасъ обузео, и недоумеванѣ, забуна и смртный стра прекидоше свакій саобраштай, а свакій, когъ су іоштъ ноге држале, тумарао є тамо и овамо, и бежао, да само свой животъ спасе, остављаюћи кућу и кућиште и иманѣ.

Међу тимъ несрећа страшно брзо корача и стиже свою жртву оштримъ дубоко забадаюћимъ се ноктима, па ако ће иста жртва брзиномъ мунѣ незнамъ куда бежати. Страшна зараза беснила є немилостиво у палати као у колеби; быо онъ благородникъ или простакъ, богатъ или сирома, — жельна гладна куга ніе никогъ поштедила, и у некимъ местама нестаде најпосле довольно раденика, кои бы мртваце сараньивали.

Евдоксія, најлепшій цветъ на острову Кипру, светлила є у томъ времену обште неволѣ своіомъ благосћу и милосрђемъ, приносећи подъ кровъ сиротинѣ утѣху и помоћь, докъ годъ су іой силе допуштале. Но садъ и ню задану задай кужне грознице, и пре него што се данъ къ заоду клоніо, была є већъ анђелска душа изъ свога тела одлетела, и заоставши стояли су око мртвогъ тела, біюћи се у прси и ужасомъ и тугомъ савладани.

Неизречено горкій губитакъ найвише є потресао супруга, тако да є у дубљини душе пораженъ, скрушенъ и немъ 'одіо, докъ му најпосле тѣлесна снага неклону, те га болесть у постелю свали. Неколико неделя боріо се у нѣму животъ са смрћу, докъ најпосле силомъ Свевишнѣга мало по мало неоздрави. Одъ тога времена, свою тугу у прсима кріюћи, проводіо є усамлѣный неутѣшный животъ.

У Кипру садъ попусти зараза; куга, съ богатимъ плѣномъ задовольна, уклони се съ острова, и народъ опетъ говораше, да є видіо и чуо, како є страшило, радосно подскакуюћи и узклицаваюћи преко мора отишло, те да се или у свою постойбину, у Египетъ врати, или где на другой страни нову жетву празднує.

Алтомановићу постаде Кипръ гробомъ нѣговы радостій. Задржаванѣ у оной земльи, кою є такво тежко изкушенѣ посѣтило, комъ є онъ, као што му се чинило, само тога ради избегао, да бы се своє брзо прецветане среће тужно опоминяо, ніе већъ могло за нѣга никакве дражести имати. Због тога є моліо Републику, да га одъ дужности вр'овногъ войводе разреши, и допусти му у Млетке вратити се.

Република му изпуни молбу и допусти му іошт одпуста за годину дана, кои є онъ на веће путовањ по Европи употребіо, угушуюћи тимъ начиномъ мал по мало свою жалость и обраћаюћи се све више и више озбильной садашности.

Алтомановићу, наново подкрепљеномъ храброшћу и дѣлателномъ силомъ, наново предстояло є скоро на бойно полѣ ићи. Прилика се къ томе появила, кад су неки далматински каравани у суседной Босни оплячкани, и кадъ се тамошньій паша Ахметъ Соколовић противіо, поданицима Републике отето вратити. Туж-

ба, кою су Млетке о томе Порти у Цариграду поднеле, остаде неуважена, те тако Република заключи, сама себи дати удовлетворења. Војвода Алтомановићъ доби дакле заповесть, да са десеть тисућа војника у Босну упадне и тамо сву војну силу развіе.

Премда є ово предузиманѣ у великой тайности и предосторожности было, то є опетъ Ахметъ Соколовићъ преко свои' увода о томе рано дознао и због тога међе свога пашалука яко утврдіо. Алтомановићъ є дакле нашао непріятеля већъ оружана и спремна, и нѣму є садъ было више него дѣло чести, започетый ратъ славно окончати и предузету намеру извршити, па ма га шта стало.

Више недеља траяла є жестока и крвава борба съ непріятелѣмъ иза грма стене, и изъ шуме стреляюћимъ, докъ є овай мало по мало изъ своє заседе потиснутъ и дублѣ у унутрашньость землѣ стеранъ био. Ту наскоро дође до битке на отвореномъ полю, где є таленътъ војводе Алтомановића надъ двоиномъ ячимъ непріятелѣмъ найпосле найсяйнію побѣду одржао. Ахметъ Соколовићъ моліо є садъ за миръ и вратіо є сву плячку, отету некадъ далматинскимъ трговцима.

Побѣда ова, коя є славу Алтомановићеву толико узвисила умало га ніе живота лишила. Некій Турчинъ, докъ є іоштъ битка траяла, тако є добро војводу на око узео, да га є зрно изъ пушке у прси ударило. По срећи удари зрно у некій предметъ на прсима војводе висећій, те тако одъ нѣга одскочи и одлети, доста яко сдеравши кожу на ребрима. Тай предметъ, кои є сиртоносно зрно тако напрасно одвратіо, бяше — поменикъ или новацъ, кои є Алтомановићъ као светый споменъ одъ свои родителя, непрестано о врату носіо, комъ є садъ на спасенію свога живота благодаріо, као некадъ у детинству на знаменитомъ одкровеню.

Војвода, у жестокой борби ніе толико мотріо на задобивену рану. Истомъ после одсуђене побѣде, пошто є непріятель савршено побіенъ био, примѣтіо є по све то ячомъ поставшой болѣтици на левой страни ребара, да му є помоћь и нега нуждна. Брзо дакле положи съ Ахметомъ Соколовићемъ уєловія мира, и оде у свой шаторъ, примѣтноразслабљенъ и грозничавъ.

Опасность, у коіой се налазіо, садъ му истомъ упадне у очи, кадъ є поменикъ на прсима смотріо, кои є одъ зрна яко угнутъ био. Да га є зрно само за єданъ палацъ далѣ одъ поменика на прсима ударило, зрно бы крозъ срдце юнака прошто и свећу нѣгова живота угасило. Обузетъ нѣжномъ благодарности према благомъ Божіемъ промислу, кои га є таквимъ чудноватимъ начиномъ спасао, сносіо є трпељиво болове одъ своє ране, надаюћи се скоромъ изцеленю. Тога ради даде се на носилама далѣ однети, путуюћи свакій данъ помало, те тако дође у некій стенама обкруженый предѣлъ, у комъ угледа гостопримљивый кровъ некогъ монастира. При угледу овогъ монастира роде се у нѣму чувствованя и спомене, изражаваюће пола туге, а пола радости, и што є дуже нѣговъ испытуюћій погледъ свудъ уоколо на предметима почивао, то се све више унутрашнѣ побуђенимъ, све више тропутимъ осећао. Ахъ, тай монастиръ, кои є предъ њимъ лежао, бяше онай истый, у кои є пре толико годпна као сиромашно, блудеће, постойбине неимаюће циганче дошао био, а у кои є садъ као побѣдоносный војвода улазіо.

Иноци, о долазку гоета одъ нѣговы людій извештени, примили су га као милогъ пріятеля и брата. Добродошлица є была трогаваюћа. Стари познати иноци іоштъ су живили у монастиру, као весели и окретни старци. Отацъ Герасимъ, готово у деведесетой години свога живота, было є, благословомъ Божіимъ, іоштъ прилично здравогъ и живостногъ тела, имао є іоштъ здраве очи, и добро памтенѣ, те тако є дужности Настоятеля у монастиру съ ономъ истомъ ревности, съ ономъ истомъ благости и добротомъ одправляо, као некадъ у млађимъ годинама. Отацъ Теофилактъ, отацъ Леонтіе и остали монастиру принадлежећи, тако су исто здрави и крепки были, и на њиовимъ речма, движеніяма и на њиовомъ лицу могло се приметити, да ту право христіянско сагласіе влада, и да є свакомъ одъ овы любави достойны страца теретъ земальскогъ бића олакшанъ. И тако є безбрижный животъ, кои є у овомъ монастиру садъ као и пре тихо и увекъ неузмућенъ протицао, ясный доказъ о врломъ дѣйству душевногъ спокойства међу людма.

Међусобни поздрави и саобштеня сврше се. Алтомановићъ є было затимъ духовно весео, премда тѣлесна боля ніе попустила, и премда є постелю чувати морао, што га є наново жестока грозница спопала. Лекъ и мелемъ, кои му є вр'овный лекаръ у војсци прописивао, остадоше безъ успѣха, и садъ се чинило, као да є болесть много яча и опаснія, него што є лекаръ у почетку мисліо.

Садъ му приступи отацъ Теофилактъ, кои є некада своєгъ ученика любовномъ брижльивости неговао, и рече му: „Војводо, мени се чини, да вештина твогъ лекара одъ твоє грознице непомаже. Знай дакле, да се у нашой околини, одма до монастирске градине налази редкій, али врстный и поштеный старацъ у єдной колеби, кою є себи ту пре толико година сградіо, кои є особито срећанъ у виданю одъ грознице, одъ сломивены костію, одъ рана, убоя и свакояки' повређеня. Онъ є многимъ людма у околини помогао, па ако иначе немашъ никаквы предразсуда према онимъ людма, кои безъ лекарске науке по собственомъ дару и изкуству лече, то мислимъ неће с' горега быти, да тогъ призовемо и одъ нѣга помоћи попштемо. Я се надамъ, да ће онъ болесть скрозъ проніћи и њой правогъ лека наћи.

„Ако ты мислишъ, отче Теофилакте," одговори војвода, „да ће ми тай старацъ помоћи, то нека буде, дай га звати. Я слѣдуємъ твоме савету, као што видишъ, та макаръ се и моме лекару замеріо."

„Што се те замерке тиче," рекне на то Теофилактъ, „то му се можешъ спокойно поверити; єръ ако старцу леченѣ за рукомъ испадне, то ће се таквимъ успѣхомъ твой лекаръ ямачно узпокоити и прилике добити своє лекарско знанѣ съ новимъ лекомъ обогатити, предпоставляюћи, да старацъ неће своє леченѣ крити."

После єдногъ сата дође старацъ Теофилактъ, праћенъ погуренимъ и полако ступаюћимъ старцемъ, у собу рекавши: „Војводо, ово є нашъ лекаръ."

Старацъ, когъ су очи подъ великимъ яко спуштенимъ обрвама сакривене быле, сматраше болестника дуго и пазльиво, поздрави га затимъ у неколико ре-

чій и замоли, да му приповеди све, што се нѣговогъ боловања тиче.

Војвода, на когъ є гласъ у речма овога старца чудно подѣйствовао, кое у овомъ тренутку ніе умео себи разяснити, приповеди му садъ, како некомъ новцу, кои на прсима носи, има благодарити, што є непріятельско зрно одъ нѣга одскочило, и по ребрима га доватило, те є тако у животу остао.

Старацъ га є съ особитомъ пазльивосћу слушао, и кадъ є затимъ прстима рану на болестниковомъ тело опипао, а томъ приликомъ и новацъ уочіо, сматрао є овай за єданъ тренутакъ съ найвећимъ любопытствомъ. Наєданпуть га спопаде яко дрктанѣ, очи му се наводне, и съ дркћућимъ одъ радости гласомъ викне чудноватый, непознатый старацъ: „Боже, Боже, тако є, као што самъ слутіо, кадъ самъ га видіо, и наскоро му за тимъ говоръ чуо. Єсть, ты си, мой сладкій, мой одъ толико година изгубљеный сыне, когъ самъ до данасъ непрестано тражіо, у надежди, да ћу те наћи. О сладкій мой, добрый мой Наоде, заръ непознавшъ више старогъ циганина, твогъ некадашнѣгъ поочима?“

„Пасманъ, Пасманъ!“ узкликне на то војвода яснимъ гласомъ. „И ти си іошъ живъ, ты, кога самъ давно међу мртви' счисливао? Ты ли си, мой поочиме, мой избавителю, мой ранителю у детинству моме? Хвала Господу на небеси на овой изванредной радости, на овомъ нашемъ састанку! О добра, стара душо, како ме крепи и блажи, што те опетъ жива видимъ, што могу целомъ свету казати, да си ми ранитель было, да ти моя благодарность родительска права уступа, и да самъ я твой посинакъ. Пасмане! одсадъ ћете само смрть одъ мене одтргнути. Знай, да твой сынъ има доста средства, те да ти, своимъ поочиму, дане спокойне радости и животъ, свободанъ одъ сваке бриге и неволѣ, приуготови. Єли, Пасмане, да те моє речи веселе?“

„Єсть, єсть, сыне мой,“ одговори єцаюћи старый циганинъ, кои є рукавомъ своє дуге набране альине сузе утирао.

Пошто є сила првогъ упечатленя, кое є морала та појава произвести, мало попустила, настави Пасманъ: „Касніе ћешъ ми, сыне, приповедити твой животъ, као што ћу и я теби изпричати, шта ми се одъ времена нашегъ последнѣгъ разстанка догодило. Садъ ми пакъ допусти, да сву пазльивость на твою болесть обратимъ. Твоє є станѣ, као што ми се чини, мало опасно, што є у почетку теби наменѣно непріятельско зрно на некимъ местима єдно и друго ребро повредило. Зато се на краю оба последня ребра отокъ појавіо, кои почнѣ у залаленѣ прелазити, па одтуда и твоя грозница. По немой се због тога толико бринути. Разлаћујуће пиће, разтера'ће ти грозницу, а благій мелемъ, кои ћу ти одма донети, отокъ ће ти уманьити, разтерати, извући, и ако будешъ у миру лежао, кое ћешъ, као што се надамъ, чинити, то ћешъ за трипутъ двадесетъ и четири сата быти изванъ сваке опасности.“

Отацъ Теофилактъ было є сведокъ ове појаве. Кадъ є нѣнъ смисао савршено сватіо, пріятно упрепашћенъ узвикнуо є: „О, Божіи су путови тамни, неизнытани, ал' то є известно, да Богъ страданѣмъ и изкушенѣмъ увекъ води люде само къ срећи лепше будућности.“ Затимъ изиће изъ собе и одтрчи, да осталой манастирской братіи редкій случай саобшти.

Пасманъ є садъ учиніо, као што є казао, и средства, коя є съ поля и изнутра на болестнику употреблявао, тако су благотворно дѣйствовала, да се војвода после неколико дана съ постелѣ предигао и помало се проодати могао. Вр'овный лекаръ, убеђенъ вештиномъ циганина, было є толико учтивъ, да є истоме, кои є толико вештине у леченю показао, руку пружіо, и редко знанѣ, вештину и срећу у леченю честитао.

„Господине,“ рече Пасманъ овоме лекару, „ово, што садъ упражнявамъ, научіо самъ пре толико година одъ некогъ врстногъ лекара, кои ме є учіо. Ако имашъ волѣ, то ћу ти радо показати сва она средства, коима самъ моє болестнике срећно лечіо, и због кои самъ одъ излечены увекъ добро награђенъ было; єръ я самъ већъ съ єдномъ ногомъ у гробу, и тако не бы желіо, да моє знанѣ, кое є тако спасоносно увекъ было, самномъ у гробъ оде.“

Л каръ прими благодарно ову понуду, и самъ војвода сматрао є то као велику корист за војску, што Пасманъ ніе ништа одъ лекара сакрити, већъ му є све тайне одкрити желіо, што є Пасманъ съ некорыстолюбивомъ ревности и учиніо.

Пошто є војвода Алтомановићъ савршено оздравіо имаде доста времена, своимъ поочиму приповедити све оно, што му се одъ тога доба догодило. Пасманъ є целомъ душомъ сваку нѣгову речь слушао, а за тимъ му рекне: „Сине мой, како те волимъ, како се поносимъ, што си као последный Алтомановићъ, тако срећный, тако побѣдоносный војвода постао, и што сляносћу твои' дѣла добрый, храбрый, гостолюбивый народъ, коме принадлежишъ тако прославляшъ! Чуй тадъ мою повесть одъ оногъ дана, одъ како се ниемо видили.

(Заключенѣ слѣдуе.)

Тереза.

Изъ Revue des deux mondes. (Продуженѣ.)

— Колико самъ васъ путій вићала а пре састанка, казала є она Жерару. Уютру оногъ дана кадъ самъ вамъ се поклонила, видила самъ васъ у сну, и зато се ни найманѣ нисамъ зачудила нашемъ састанку.

Она є желила да іой Жераръ преповеда штогодъ, о своме путованю, и благодарећи наставленію, кое му є госпоя Любнеръ дала, онъ се срећно избавіо изъ забуне; но башъ кадъ є тео довршити преповедку, Тереза му прекине речь.

— А зашто непреповедате штогодъ о Новомъ Орлеану? заръ вы ниете были у нѣму?

Жераръ се сбуніо.

— Да како, одговори напоследку, было самъ.

Затимъ є слѣдовало ћутанѣ за єданъ минутъ, докъ є међутимъ преповедачъ паметанъ одговоръ смишляо.

— Разумемъ! повикала є девойка, вы сте онуда текъ пропутовали, а после сте отишли; Богъ зна на кою страну.

То говорећи играла се Тереза съ пантљикама на альини, и гледала є горе, као да на небу тражи тайну страну, у кою є њѣнь заручникъ одпутово.– Жераръ се плашіо, да іой зрака разсудка неодкріє истину; но у то време показао се и месецъ на небу, и сву є пажню девойкину на себе обратіо. Она є скочила съ клупе и повикала:

— Видите, я самъ вамъ казала, и ено га, ено га!

Тереза є одвела Жерара на връ малогъ брежулька, съ коегъ се цела околина видила, коя є у то време сребрнимъ зрацыма месеца обасяна была, села є чело ногу младогъ тогъ човека, и простодушно и непринуђено, као мало дете, метнула є главу на нѣгова колена.

Посѣћавања, коя су већъ єданпутъ започета, повторавала су се чешће. Жераръ є налазіо неизказано задовольство у друштву девойке, кое се разумъ полако ослобођавао одъ туге и жалости. Жераръ није могао опредѣлити, да ли га любовь или жалость привлачи у башту; онъ већъ није навальивао на адвоката и допустіо му є да може колико му є воля слѣдовати прописима, у коима се као у замки задржавало наслѣдство честне госпое тетке. Враћаюћи се понекадъ вечеромъ кући, самъ є себи предлагао питања: съ чимъ ће се свршити та посѣћавања у башти, но неосећаюћи довольно снаге у себи, да поступи по начину Александра Македонскогъ — да пресече Гордіевъ чворъ, онъ є обично лего и заспо, и тимъ су се свршила размишљивања.

И госпои Любнеръ задавало є познанство доста бриге, кою є случай у тесно пріятельство обратіо, и она се доста плашила одъ слѣдства. По добаръ упливъ, кои є то познанство на Терезу имало, налаго є гласу здравогъ разума да ћути, и стара није се противила забавама и шетньи.

Тереза є врло добро свирала на фортепіану, у вече кадъ одъ ветра или кише нису могли у башту ићи, она є често седала за фортепіано, певала є мелодіе Шуберта или є свирала понекій сонетъ Мозартовъ, и увекъ певала она или свирала, падале су іой крупне сузе изъ очію. Особито є яко дѣйствово на нію опроштај Шубертовъ, когъ она није певала, одъ како є Рудолфъ отишо. Обычно є починяла плакати іошгъ у првимъ строфама, и често є морала песму прекидати.

Єдногъ вечера после млогогъ плача, отишла є она у ладникъ, гди є првый путъ примила Жерара. Онъ є збуњенъ ишо за њомъ. Тереза є села на клупу и гледала звезде. Ветаръ ю є обасипо жутимъ лишћемъ одъ ясмина, а сузе су іой трептиле у очима.

— Шта вамъ є? зашто плачете? запита є Жераръ.

— Незнамъ! . . . Мене нападне понекадъ таква туга, и таква жалость, да ми се чисто срце цепа.

— Може быти, да вамъ што недостае? продужи Жераръ, на кога є яко дѣйствовала та жалость.

— Не: но видите, я као да некога изчекуемъ. . . Кога? и сама незнамъ. Я изчекуемъ оногъ, кои се никадъ неће вратити . . . и мени є врло тешко. Догађал' се то и вама понекадъ?

— О, да како! то быва и самномъ, кадъ самъ несрећанъ Єстелъ и вы несрећни?

— Писамъ: я самъ задовольна са срећомъ, кою сте ми вы дали, но я се опоминѣмъ нечегъ, што не памтимъ. Особито, єл' истина? Може быти вы болѣ разумете мене, него я сама. Я васъ видимъ, познаємъ васъ, а међутимъ све ми се чини да има два Рудолфа . . вы и другій, коегъ я невидимъ.

Жераръ є задрктао при тимъ речма.

— Да, усиљаваюћи се, продужила є Тереза, у васъ су исте оне черте лица, но није онай изражай . . . Кадъ я зажмуримъ, вашъ ми гласъ ништа не показуе; а одъ нѣгова гласа я бы скочила и изъ найвећегъ сна. Мени се све чини, да чуемъ опай гласъ, и ноћи све ми онъ зуи у ушима.

Жераръ бы могао єдномъ реч'ю сву тайну Терези разяснити, но башъ то су му и забранили.

Тереза є ноћутала неколико минута, покривши лице рукама; Жераръ є није смео узнемиривати. Напоследку є она подигла главу и рекла:

— Вы сте врло добри! видимъ, да васъ мое речи вређаю; но небойте се, пріятелю; я васъ одъ свегъ срца любимъ.

— И я васъ такођеръ! одговори Жераръ.

Тереза є жалостно мапула главомъ.

— О то сасвимъ није тако . . . У вашемъ срцу нема равногъ ничегъ съ моимъ.

Она є брзо узела єдну одъ лепршаюћи се пантљика, и обмотаваюћи є око прста продужила є:

— Ево видите; много лакше може ова пантљика свою бою променути, и одъ плаветникасте постати црвена, или одъ црвене зелена, него ли што я могу мою любовь променути.

Те речи дѣйствовале су на Жерара, као ехектрична струя, и онъ є додирно своимъ уснама косу Терезину. Она се насмеяла, метнула є главу на нѣгове прси и зажмурила.

— Мени є тако врло добро! я бы хтела заспати, Жераръ є управіо на Терезу правій погледъ брата. чуваюћегъ спаваюћу сестру.

Жераръ є отишо те ноћи сасвимъ смућенъ изъ баште, и на место да се врати у гостилницу, онъ є запаліо цигару, и почео є лутати по пустимъ улицама. „Шта бы рекли мои пріятельи, мисліо є онъ, кадъ бы видили да седимъ поредъ замишљене девойке, неиюћій са речма, тавнима као магла, и на месечини певаюћи романсе? Какавъ бы ужасъ овладао њима, кадъ бы они дознали, да мое срце — тридесетъ годишње срце, яко лупа при додиру карнира свилене альине, до когъ су се додиркивали нѣни детиньски прстићи? Я не вечерамъ, готово неручамъ, и живимъ у Д* као да самъ четиръ иляде миля удаљенъ одъ Café de Paris. А кадъ бы іошгъ дознали, да я заборављамъ и за Бульонску Шуму, и Бульваръ, и Оперу — они бы сви єдногласно решили, да самъ я на свагда изгубљенъ! О акo бы коме између њи дошла лудость на паметь запитати, чимъ ће се свршити тай прекрасный романъ — шта бы имъ я одговоріо? Зацело незнамъ, али, може быти и нећу да знамъ.“

Посѣте, кое є онъ Терези чиніо, постале су свакидашньима, и починяле су се у седамъ сати, а нису се свршавале пре поноћи. Време су проводили съ разговоромъ, музикомъ, шетньомъ по башти и замишљеносћу. Госпоя Любнеръ седећи на столицы читала є или чараће штрикала, а понекадъ є предъ сатъ после поноћи и заспала. У томъ случаю гово-

рили су обично шапутаюћи да ю небы разбудили, и кадъ се Жераръ удаліо, Тереза є любила ватрено свою тетку у образе, одъ кои се полюбаца она увекъ разбудила, а девойка помагаюћи іой да устане са столице, говорила є смешећи се:

— Време є већъ да спавамо, любезна тетко; већъ има четвртъ сата како є Рудолфъ отишо.

Єдногъ ютра башъ кадъ є Жераръ доручковао, утрчао є у нѣгову собу адвокатъ.

— Побѣда! вико є адвокатъ бацивши шеширъ: рѣшено є! . . Съ концемъ текуће недељ быћете намирени.

— А, вы мислите? одговори упрепашћенъ Жераръ.

То га є извѣстіе већма огорчило, но што га є обрадовало. Ако наслѣдство добіе, подъ каквимъ ће се изговоромъ задржавати у Д*? Морао бы се натрагъ вратити, а истину говорећи, наслѣдство се мало тицало Жерара. Онъ є моліо адвоката, да се за ту ствар тако заузме, како бы сво наслѣдство у єданъ путъ добіо, говорећи, да нема волю по другій путъ долазити у Д*. — И тако, додао є на свршетку тай младый човекъ, ако вамъ є нужно и више времена, то немойте итати; я ћу драговольно пречекати.

У вече, доста жалостанъ, пошо є у башту, и іоштъ ніе преко прага прекорачіо био, а Тереза га є већъ за руку зграбила, и повикала: Вы одлазите!

— Ко вамъ є то казо? брзо є запито Жераръ.

— Нико, но я сама знамъ.

После тій речій покрила є лице рукама, што є обычно чинила у великомъ душевномъ узбуђеню.

— Мени є то некакавъ гласъ у сну казо, прошле ноћи, продужи она: а после я самъ то и сама предчувствовала, како самъ васъ првогъ дана по другій путъ видила. Кажите ми дал' има кога, кои неодлази?

И, после некогъ размишляня додала є:

— У почетку — првій Рудолфъ, за ньимъ — другій . . . сви одлазу, текъ я єдна остаємъ! . . . Како су ми већъ додіяла та одлазеня! Каква ме тама по ньиномъ одлазку окружава.

Неколико суза заблистали су се у очима Терезинимъ, но она необраћаюћи на то вниманіе, гледала є замишлѣно у дальину. Ветаръ є тихо шапутао међу лишћемъ. Она є подигла главу и жалосно се насмеяла.

— И ветаръ плаче, прошапће она.

Садъ є она оставила Жерара, и неколико пута є прошла брзимъ корацыма по стази горе и доле. На лицу іой се видила велика жалость; Жераръ є тео къ ньой приступити, но ніе смео, тео є утѣшити, а међутимъ ніе имао волю да лаже. И тако є ћутао, боећи се, да бы каква несмотрена речь іоштъ већма раздражила нѣна узбунѣна чувства. После неколико минута, Тереза се вратила и рекла му:

— Будући да одлазите, то оћу да вамъ дамъ мой портретъ, кои су пре две године съ мене скинули, у оно време, кадъ самъ я іоштъ памтила. То є мала медальица, и говориду да є врло добро потрефлѣна. Обећайте се, да се никадъ нећете съ ньоме растати.

— Даємъ вамъ речь, одговори Жераръ.

— Чувайте се! Ако га изгубите или коме поклоните, я ћу то осетити и таки умрети.

По звуку гласа и светлећимъ очима, морао бы човекъ мислити, да є Тереза у грозници. Жераръ є узме за руку: ова є сасвимъ врела была. — Зашто сте тако узбуђени? запита є онъ, трудећи се да се насмеє. Дал' вы верујете, да животъ вашъ стои у свези съ тимъ портретомъ?

— О, одговори Тереза, има ствари, коє вы неразумете. Я самъ имала врло лепъ потретъ Рудолфовъ; свако самъ се ютро поздравляла съ ньиме, као да є онъ самъ ту быо, и мене чуо и видіо. Єдногъ ютра нашла самъ тай портретъ на земльи, коєгъ се рамъ случайно запаліо, и портретъ є до половине изгоро. Срце ми се цепало одъ жалости, и мене є напала нека несрећна слутня. Одъ тогъ су ми времена престали говорити о Рудолфу, и я самъ добила главоболю, коя ме никако неоставля. Вы сте дошли а я се іоштъ нисамъ излечила.

Садъ є Тереза оставила Жерара, отрчала у собу, и за часъ се одтудъ вратила съ портретомъ на плаветникастой пантљыки. — Ево портретъ, рекла є она, узмите га; я немамъ выше тай веселый изгледъ, но срце се ное ніе променуло. — Она обеси медалю Жерару око врата, кои се єдва уздржао одъ суза, и кои є пошо съ девойкомъ у собу, у коіой є госпоя Любнеръ читаюћи седила на столицы съ наслонима.

Осимъ мало бледоће ніе никаквогъ трага выше было на Терези одъ раздражености и узбуђеня, у коме се мало пре тога налазила. Она є села за фортепіяно и засвирала є и певала испрво тихо, а после тако ватрено „растанакъ“ одъ Шуберта, и съ такимъ изразомъ чувства, да є Жераръ мисліо, да то првый путъ у животу слуша. И сама тетка нѣна, удивлѣна томъ песномъ, испустила є књигу, и шапнула Жерару на уво: — Я мислимъ да іой се расудакъ повраћа.

— А я, одговори Жераръ, я мислимъ да се съ душомъ растає.

Тешко бы могли погодити, шта бы чиніо Жераръ, да ніе предъ тимъ догађаємъ добіо писмо одъ своге друга изъ Париза, коме є онъ таки по долазку своме у Д* писо. Другъ га є извештавао, да ствар, одъ коє цело нѣгово иманѣ зависи, зло стои, и да онъ ако се ніе радъ имања лишити, безъ одлагања у Паризъ дође. То є известіе брзо прекратило нерешителность Жерарову, као што великій теретъ на єданъ ма превлачи вагу на єдну страну. Упропашћенѣ коє му є грозило, удалявало є одъ нѣга сваку мисао — предполагаюћи, да му є така мисао долазила у главу — да заиште руку тако богате наслѣдице, као што є была та особита девойка. А єлъ и мого онъ на зло употребити болестно срце, и женити се подъ именомъ Рудолфа? Жераръ є дакле пошо у башту съ намеромъ, да каже Терези о своме одлазку.

(Свршетакъ слѣдуе.)

Сіерра-Морена.

(Преводъ съ рускогъ изъ Карамзина.)

У цветаюћой Андалузіи — тамо, гди шуште горде палме, гди задишу мирисомъ миртове шумице, гди величественый Гвадалквивиръ полако валя таласе своє, гди се узвишава рузманиромъ увѣнчана Сіерра-Морена — тамо самъ видіо я лепотицу, коя у туги

и жалости стаяше узъ Алонзовъ споменикъ ослонивши се на нѣга пребеломъ рукомъ своіомъ. Зраци ютренѣгъ сунца позлаћиваху бѣлый мермеръ и узвишаваху умилителне красоте нѣжне Елвире; нѣна плавушаста коврцаста коса, распростравши се по плећима, падаше доле на прный мермеръ.

Елвира є любила младогъ Алонза: Алонза є любіо Елвиру, и крозъ кратко време надао се быти супругъ нѣзинъ; но лађа, на коіой є онъ пловіо изъ Маіорке (гди є отацъ нѣговъ живіо), потопи се у море. Страшный овай гласъ порази Елвиру. Животъ нѣнъ быяше у опасности . . . . . Найпосле очаяванѣ нѣно претвори се у тиху тугу, мрачность и жалость. Она подигне мермерный споменикъ любимцу душе своє, и свакій данъ орошаваше га топлимъ сузама очію свои.

Сузама нѣнимъ я самь и моє сузе придао. Она виде у моимъ очима изображенѣ своє туге, у чувствама срца мога познаде она собствена своя чувства и зато ме назва другомъ своимъ. Другомъ! . . . како сладостно быяше ово име у устима любезне! — Тада самь я првый путъ руку нѣну полюбіо. —

Елвера є мени приповедала о свомъ незаборавленомъ Алонзу; описивала ми є доброту и врлину душе нѣгове; описивала ми є свою любовь, своя умиленя и своє блаженство; затимъ очаяванѣ, тугу, жалость и найпосле — утѣху, кою срце нѣно налази у миломъ друштву. У овай ма' погледъ се Елвиринъ блистао светліє; ружице на лицу нѣномъ оживлявале су и пламтиле : и ватрена рука нѣна стезала є мою руку.

Ахъ! У груди моіой свирѣпствоваше пламенъ любави; срце се моє растапаше одъ свои чувствованя. крвь кипляше — а я самь морао таити мою страсть.

Я самь є таіо, и таіо залуго. Єзикъ мой ніє се усудіо изрећи оно, што є душа моя у себи подраньивала, єрбо се Елвира заклела, нелюбити никога осимъ Алонза; заклела се више не любити. Страшна клетва! Она є затворала уста моя.

Мы се нисмо єдно одъ другогъ одваяли; заєдно смо се шетали по зеленимъ бреговима величественогъ Гвадалквивира: заєдно смо седили надъ жуборећимъ таласима нѣговимъ, поредъ тужногъ споменика Алонзова у тишини и ћутаню; само су се срца наша разговарала Елвира, кадъ бы годъ у мене погледала, свагда бы, потомъ, оборила очи у землю или бы погледала у небо. Два уздисая излетаху изъ груди наши, с'єдинивши се, мешали су се они са зефиромъ и изчезавали у простору воздуха. Жаръ мои' дружевни' загрљня' производіо є понекадъ некій страа у нѣжной Елвириной груди — брзый пламенъ разливао се по лицу нѣномъ — я самь осећао жестоко бієнѣ пулса нѣногъ — примѣчавао самь да се она желила успокоити, желила утишати узбунѣну крвь, хтела говорити . . . но речи су іой га устнама умирале. — Я самь трпіо муку и уживао сладость.

Више пута насъ є мракъ ватао у далекой усамлѣности. Кадъ или ясный одзивъ повтораваше шумъ водопада, кои се разлежаше крозъ брда и гудуре Сиерре-Морене *). — Силни ветрови потресаху воздухъ; или итра муня разсецаше небо, или тихій бледый месецъ густимъ облацима на сусретъ трчаше. — Елвири су се милиле страоте природе: оне су узвишавале, умилявале и раниле нѣну душу.

Я самь быо съ ньоме! . . . и радовао самь се густини ноћнога мрака, кои є неотично наша срца єдно другоме приближавао, и кои є крio Елвиру одъ целе природе, а тиме самь я живлѣ, тиме неодвоєніє наслаћивао се нѣнимъ присутствомъ.

Ахъ! Са срцемъ се сражавати дуже и постояніе могућна є стварь; али, ко ће нѣга побѣдити? — Бурный ударъ разлюћеный вода сваку преграду руши, и камене се горе распадаю одъ силне ватрене материє, коя се у нѣдрима ньинимъ заключена наоди.

Сила чувства мои' све претегне, и тако дуго кривена страсть напоследку се изліє у нѣжномъ признаню.

Я самь клечао, и очи моє рониле су потоке суза. Елвира є часъ бледила — часъ ее опетъ руменила као майска ружа. Знаци страха, сумнѣ, жалости, туге и нѣжне мрачности меняли су се на лицу нѣномъ! . . .

Она му пружи руку съ умилнимъ погледомъ. — „Тиране!“ рекне Елвира — но сладкій гласъ нѣнъ умекша местину овогъ прекора — „Тиране!“ ты ниси задоволянъ кроткимъ чувствама дружбе; ты мене принуђаваш да нарушимъ завѣтъ свештеный и торжественый! . . . Нека — съ неба громъ порази клетвопреступницу! . . . . Я тебе любимъ!“ . . . . И ватрени мои полюбци запечате садъ уста нѣна.

Боже мой! . . . Овай минутъ быо є найсрећніи минутъ у момъ животу! —

Елвира приђе къ Алонзовомъ споменику, клекне предъ ньимъ и грлећи белый мермеръ рекне срцепарајућимъ гласомъ: „Сѣнко любезногa Алонза! оћешъ ли опростити твоіой Елвири? . . . Я самь се заклела да тебе вечно любимъ, и вечно ћу те и любити; ликъ твой пребываће у срцу моме; свакій божій данъ я ћу цвећемъ китити споменикъ твой; сузе ће се моє свагда мешати са ютреньомъ и вечерньомъ росомъ на ладномъ овоме мермеру! — Но я самь се іошъ заклела нелюбити никога, до тебе . . . . и лю . . . бимъ! Яо! я самь се поуздала у срце моє и текъ доцне увидила самь опасность. Оно туговаше — бяше само у пространомъ свету — тражаше утѣхе — дружба му се яви у венцу невиности и добродѣтельи . . . . Ахъ! . . . . мила сенко! оћешъ ли опростити твоіой Елвири? — “

Любовь моя бяше краснорѣчива: я умиримъ и успокоимъ милу лепотицу и сви облаци изчезну изъ анђелски очію нѣны.

Елвира опредѣли данъ за наше вечно саєдиненѣ и преда се нѣжнимъ чувствама своима и сладостномъ опіенію, а я самь се небомъ наслаћивао! — Но надъ главомъ нашомъ громъ се спремаше ... руке ми дркће кадъ помислимъ! —

Све се радоваше у замку Елвириномъ, све се спремаше за брачно торжество. Роћаци нѣни мене су любили — Андалузія имаћаше быти моє друго отечество.

Већъ ружице и љиляни пуштаху свой мирисъ на олтару, и већъ я приступи къ истоме съ прелепомъ Елвиромъ, съ умиленѣмъ у души и са сладкимъ потресомъ у срцу; већъ се и свештеникъ спремаше да утврди нашъ союзъ своимъ благословомъ, кадъ наєданпутъ указа се непознатый човекъ, у црномъ о-

*) Црна Гора.

дѣлу, съ бледимъ лицемъ съ намрштенимъ изгледомъ; анџаръ се сіяше у руци нѣговой. „Неверницо!“ рекне онъ Елвири: „ты си се заклела довека быти моя, па си заборавила клетву! Я самъ се заклео любити те до гроба: умиремъ . . . . и любимъ те!“ . . . . крвь пишну изъ срца нѣгова; онъ вечъ быяше с'юріо анџаръ у груди своє и пао мртавъ па патосъ црквени.

Елвира, као громомъ поражена у страу и изванъ себе викне: „Алонзо! Алонзо!“ и обумре. — Сви наоколо стаяху као окаменѣни. Изненадна ова појава обезуме све присутствующе страомъ.

Овай бледый незнанацъ, овай грозный самоубійца быо є Алонзо. Лађа, на коіой є онъ путовао изъ Маіорке истина се потопила, но нѣга Алжирци избаве изъ таласа да га окую у тежке синџире робства. Крозъ годину дана онъ некако утече и полети къ предмету любави своє — чує о преудаи Елвириной и науми казнити є . . . своіомъ смрћу.

Я изнесемъ Елвиру изъ цркве. Она дође къ себи — но пламенъ любави быяше се вечъ за навекъ угасіо у очима и срцу нѣномъ.

„Небо є страшно казнило клетвопреступницу“ рекне Елвира мени: „я самъ убійца Алонзовъ! Нѣгова крвь оће да ме сагоре! бѣжи и клонисе одъ мене несрећнице. Земля се вечъ разпукла међу нама и ты ћешъ бадава пружати къ мени твоє руке! Безна ће насъ на вѣки раздвояти. Ты можешъ само єднимъ погледима твоима іошъ већма тровати непреболну рану срца мога. Бежи одъ мене. Я самъ несрећна!“ —

Моя туга, моє очаяванѣ ни су могли ни найманѣ є тронути. — Елвира сарани несрећногъ Алонза на ономъ истомъ мѣсту, гди є пре мниму смрть нѣгову оплакивала а потомъ се затвори у єданъ одъ найстрожи женски манастира. Яо; она нехтеде ни опростити се самномъ! . . . недозволи ми да є последньій путъ загрльимъ са своимъ ватромъ любави и да видимъ у очима нѣпимъ баръ и найманѣ сажаленѣ о судбини моіой!

Я быя изванъ себе, — тражи' у себи оно чувствително срце, но оно као студеный каменъ лежаше у грудма моима, жеља', суза', но и ньи небыяше — мртва, страовита самоћа мене окружаваше.

Предъ моимъ очима данъ и ноћь небыяше ништа друго него вечный мракъ. Задуго нисамъ я имао ни сана ни одмора; скитао самъ и тумарао по онимъ местима, гди самъ бывао заєдно — съ немилостивомъ и несрећномъ; желіо самъ наћи трагове, остатке, части м о є Елвире, но дебелый ладъ и густа тама свуда су ме сретали!

Понекадъ самъ се приближавао къ усамлѣной каменой огради оногъ манастира, у кои се неумолима Елвира затворила была: страовите куле узвишаваю се ту до облака, гвоздене браве црне се на вратима, ту вѣчна тишина царстоваше, и као некій подмулый гласъ рекне ми: „више нема за тебе Елвире!“

Найпосле я се удалимъ одъ Сіерре-Морене, — оставимъ Андалузію, Шпанію и Европу, прегледамъ жалостне остатке древне Палмире негда славне и великолѣпне, — и ту ослонивши се на развалине, сматрао самъ я на дубоку и краснорѣчиву тишину, коя царствує у овомъ запустењу, и кою само єдни громови прекидаю. Ту, у наручію меланхоліе, срце є моє омекшало — ту є суза моя оросила суву трулежь — ту самъ я помишляюћи о животу и смрти народа, живо почувствовао ништоћу свега подъ небомъ и рекао самомъ себи: „Шга є животъ човеческій? Шта є паше быће? За єдно тренуће ока све изчезне! Осмешка среће и сузе несреће покриће се єдномъ прегршкомъ землѣ!“ — Ове мисли, на некій чудноватъ начинъ поуспокоє мою душу.

Я се вратимъ у Европу и будемъ неко време игра злобе оны людій, коє самъ некада любіо; захтемъ и опетъ видити Сіерру-Морену, и дознамъ, да се Елвира вечъ преселила на истину; проліємъ сузе на нѣномъ гробу и потомъ ій утремъ за довека.

Ладный свете! я самъ тебе оставіо! — вы луда створеня, што се людма именуєте! я самъ и васъ оставіо! Свирѣпствуйте у вашемъ беснилу, мучите и убійте єданъ другога! Срце є моє за васъ мртво, и судба ваша мене ни найманѣ необезпокоява.

Сада живимъ у предѣлу тужногъ сѣвера, гди су очи моє првый путъ светлость сунца угледале; гди ме величествена природа изъ нѣдара нечувствености примила у своя наручія — живимъ у самоћи и слушамъ и сматрамъ на буру. —

Тиха ноћи — вѣчный миру — света тишино! къ вама, къ вама простиремъ я моя наручія! —

Мил. Ђ. Михићевићъ.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу парочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіе на книгу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Книга ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србльи, да ову „Девойчицу“ удостоє своє любови Пренумерація трає до послѣдњегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ,“

Одговорний издаватель: І. К. Сопровъ.

Печатало книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 12. У Земуну 19. Маја 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Тереза.

Изъ Revue des deux mondes. (Свршетакъ.)

У итньи, као човекъ, кои жели што пре свршити посао, да се небы излаго опасности, наново поколебати, заборавіо є онъ уговореный часъ, и дошо є къ Терези у оно време, кадъ є она іоштъ лежала у летаргичномъ сну. Съ долазкомъ Жераровимъ она се пробудила, скочила и бацила се нѣму у наруч,я. — Ахъ, рекла є она, я самъ знала да вы одлазите, алъ нисамъ мислила да ћете тако брзо!

Жераръ ю є посадіо на канабе, па коме є она поседила неко време ћутаюћи, и држаюћи главу на нѣговимъ прсима. Онъ є осећо яче бієнѣ срца — девойкипогъ.

— Дакле, због ом пошли! проговори напоследку Тереза.

— Али я ћу се вратити, примѣти Жераръ живо, брзо ћу се вратити

Тереза є на то манула главомъ, и яко му у очи погледала. — Вы ћете се вратити? . . . Никадъ! рекла є она решително.

— Одкудъ вы то заключуєте? Заръ вы мислите да васъ я могу кадгодъ заборавити?

— Незнамъ, оћетелъ ме заборавити, но, да се нећете никадъ више вратити, то знамъ зацело.

Она є метнула опетъ свою главу на нѣгове прси, и поседила є неколико минута яко замишлѣна, съ прекрштенимъ рукама на коленима.

Жераръ є помисліо: небы л' болѣ было да се одрече Париза, да посвети свой животъ той младой девойки, да отиде съ ньоме на какво усамлѣно мѣсто, да се венча съ ньоме, кадъ іой любовь и нѣгово пожертвованѣ разумъ поврате? Но и ако є она нѣга любила, то нієли она другога любила у нѣму?

— Ако ништа више, проговорила є Тереза привлачећи га къ себи, то ме баръ увекъ любите. За васъ то нієтешко, а за мене — то є велика срећа.

После тога узела є маказе, и посекла є са своє беле алъине плаветникасте пантљике.

— Кадъ вы отидете, нико ме више неће видити у томъ руву . . . Мени се чини, да самъ удовица!

Госпоя Любперъ, отишла є изъ собе, да свой плачъ сакріє предъ ньомъ.

— Али, примѣти іой Жераръ, вы говорите тако, као да се нећемо никадъ више видити. А ако се я вратимъ, шта ћете онда рећи?

— О! онда, одговори му радостно Тереза, вы ћете ме видити опетъ у белой алъини, съ плаветникастимъ пантљикама. Речь вамъ даємъ.

Напоследку є дошло време већъ да се растаю. Жераръ се плашіо тогъ тренутка, али є Тереза више снаге показала у себи, но што се онъ надо;-само што іой се смртно бледило показало на лицу.

У башти у ладнику, она га є превукла тако яко къ своме куцаюћемъ срцу, да се онъ збуніо. — Особито вамъ препоручуємъ, шапнула є, да портретъ чувате . . . зборомъ!

Съ тимъ є отворила врата и удалила се. Жераръ

се заустави, и гледао, како є мало по мало изчезавала њена бела алпина међу зеленим дрвима. После єдног минута већ ніє ништа видіо, и, необзирући се, отишо є и онъ.

Крозъ неколко дана Жераръ се повратіо у Паризъ, гди є буица уживаня и њега уграбила, и са собомъ понела. Прво є време моро посветити своме приватному послу, потражіо є своє старе другове, поновіо є съ њима прекинуту дружбу, а после є све пошло своимъ старимъ путемъ, а да се у Д* врати, ніє му никадъ ни на умъ падало. Неби се могло казати да є онъ заборавіо на Терезу, но они исти узроци због кои се растао, заръ се небы могли опетъ появити? Први дана после повратка, око седамъ и осамъ сати, осећо є неку тугу и жалость, коя га є у Д* преносила. То є было време, у кое є обычно одлазіо у башту, и предъ њимъ се показиво ликъ Терезе, коя му на сусретъ иде; плаветне пантљике њене лепршале су се, и она се смешила. Онда є онъ често узимо медалю, гледо є, и понекадъ љубіо, као заљубљеный юноша. Да є кои између другова затеко Жерара у то време, онъ небы ни самъ знао, гди да се сакріе. Съ временомъ є то упечатленє ослабило и пре три месеца сасвимъ є изчезло. Жераръ є био у Паризу, и подврго се његовомъ уплиеу.

„Сирота Тереза! мисліо є онъ понекадъ, цигару пушећи на Бульварима; но у то време наишо є на њега кои између другова, и Жераръ є заборавіо за Терезу.

У то време, одъ безпослице, а може быти и другима подражаваюћи, Жераръ се упознао съ єдномъ младомъ особомъ, коя є къ друштву играчица у Опери принадлежала. Господична Клотилда — тако се звала та особа — често є посећивала Жерара, и узимала є слободу, да по свима собама његовогъ квартира тумара. Єданпутъ шврляюћи по свима буцацима његови соба, као мачка, нашла є она футралъ одъ сафтіяна, у коме є было портретъ — портретъ Терезинъ. Жераръ є замоли да то остави на своє место, но господична се ніє саглашавала: почела се распра, услѣдству кое, Клотилда є бацила у тињаюћу ватру на камину футролъ и портретъ Терезинъ. Жераръ падне на колена предъ каминъ и разбацао є углевлѣ рукама, да избави само, ако є могуће, медалю. Ватра є врло мало повредила слонову кость, но ликъ Терезинъ ніє готово ни најманѣ пострадо. Онъ є ватрено полюбіо портретъ, и окренувши се къ играчицы, показо іой врата, съ такимъ грознимъ изгледомъ, да є она побегла, ни речи не рекавши.

Споменъ о Д* пао му є на умъ съ таквомъ силомъ, съ каквомъ вода реке покуля, на яму провалѣногъ става. На два дана доцніе после тогъ догађая, добіо є Жераръ писмо са штемпломъ Д*; кое кадъ є съ дркћућимъ рукама одпечатіо, прочнато є слѣдующе:

„Тереза своме пріятелю Рудолфу.“

„Я самъ яко болесна, и мени се чини, да нећу моћи преболети. Ако се сећате оне, коя Васъ є онако яко любила, то поитайте; мени бы тешко было растати се са животомъ, а да се неопростимъ съ Вама. А, ако я умремъ, невидивши Васъ, то ће Вамъ моє срце послати свой последный уздисай.“

Тама є наишла Жерару на очи, кадъ є то прочито. Све што му є Тереза говорила о тайной свези съ портретомъ, пролетило му є крозъ главу съ ватренимъ словима. — Я ю нећу више видити, нећу ю видити! говоріо є онъ, превртаюћи писмо на све стране.

Іоштъ тогъ дана увече, пошо є у Германію пола лудъ, и како є у Д* дошо, таки є отрчо у башту. Пролазећи поредъ Єзуитске цркве, чуе гди оглашую мертваца, и целимъ є тѣломъ уздркто.

Боже мой; Тереза є умрла, удвоіо є кораке, и напоследку дошо до ладника, у кои є често съ веселимъ срцемъ долазіо: башта є была пуста, и онъ є потрчо у кућу.

— Ахъ господине, реко му є старый слуга, кадъ га є видіо, идите брже горе.

Жераръ є устрчо узъ степеницу, тако брзо, колико су га брже нѣгове дрктаюће ноге могле однети; мислећи непрестано, шта значе речи старогъ служителя. Да ніє дошо, да прими последный уздисай Терезинъ, или су га, може быти очекивали, да избави девойку.

Жалосно се позорѣ показало Жерару, кадъ є у Терезину собу ступіо. Сирота девойка лежала є на кревету, скрштенимъ рукама; лице іой є было бело, као снегъ; госпоя Любнеръ, наслонивши се на ястукъ, плакала є. Ладанъ є зной пробіо Жерара, умрла є! повикне несрећный младићъ. На то є подигла главу госпоя Любнеръ, и познала Жерара.

— Ахъ, рекла є она, плѣснувши рукама, сва є надежда у вами!

То є Жерара мало охрабрило, єрбо є разумео да Тереза іоштъ живи. Дошо є къ њеномъ кревету и пао на колена; хиляду различны осећаня узбуњивали су му срце; и онъ самъ небы мого казати, шта є у тай паръ мисліо. Неколко минута провео є тако неподвижно гледаюћи на Терезу, и ніє мого ни говорити, ни плакати, само є уздисо.

Госпоя Любнеръ му є преповедила, да є последня два месеца Тереза млого патила одъ гла оболѣ, али ништа ніє показивало њено опасно положенѣ. После вашегъ одлазка ни карактеръ ни начинъ живота ніє ни најманѣ променула. Само што се готово никадъ ніє насмеяла, и нестало іой є румепила съ лица, као да сте вы однели сво пролеће њеногъ лица и срца. Често є певала, и млого се шетала, особито по башти, гди є понекадъ сама са собомъ пола-ясно говорила, но са одушевленѣмъ. При најманьой лупи на врати, она є дрктаюћи устаяла, и хтела є потрчати, као што є обычно чинила, кадъ сте вы ту были; после є жалосно вртила главомъ и опетъ седала на своє место. Кадъ самъ я споменула ваше име, трудећисе доказати, да ћете вы доћи, она ме є тако жалостиво гледала, да я нисамъ могла разговоръ никадъ довршити. Пре неки дана, застала самъ є у послу: са грозничавимъ прилѣжаніемъ везла є она на белой пантљики съ плаветномъ свиломъ два почетна слова: Р и Т. — То ће ми быти венчаный пешкиръ, говорила є Тереза съ некимъ особитимъ смешенѣмъ, подай му кадъ га онъ запште. То є она радила само у ладнику, у коме васъ є свако вече изчекивала, кадъ сте вы живили у Д*. Погледайте писмо Т, ніє іоштъ ни до-

вршила; садъ є показала госпоя Любнеръ пантљику, у коіой є била пгла забодена.

— Єдногъ ютра, продужила є госпоя Любнеръ, оставила самъ я Терезу у сали, кадъ уєданпутъ чуємъ неку вику. Дошавши у собу, нашла самъ Терезу на патосу лежећу, бледу као смрть и укочену съ отвореним очима, коє нису ни најманђгъ знака живота показивале. Пренели смо ю у нћну собу и съ великомъ мукомъ повратили смо ю у животъ, но и то само на неколико минута. Како се разбудила заискала є перо и артіс, неписала є вами писмо, и заповедила, да га одма на пошту дамо. Испратила є служителя съ писмомъ до врата, после се вратила, легла у креветъ, зажмурила, и одъ тогъ доба се не буди, но лежи као мртва, и ако знамо да іоштъ живи.

Жераръ є слушо госпою Любнеръ, не скидаюћи очію съ Терезе, а нис смео говорити, боећи се, да се незацени одъ плача, и само є запыто, кадъ є, у кои данъ и сатъ Тереза дрекнула и у несвесть пала. По одговору теткиномъ судећи онъ є пашо, да се то онда догодило, кадъ є Клотилда нашла портре Терезино.

Она ми є казала, да ће умрети због портрета, проговори Жераръ тихо, и на єданпутъ зграби руку Терезину, готово у отчаннію, съ плачомъ, сузама и полюбцыма прилюби се къ поламртвомъ тћлу несрећне девойке; као ума лишенъ моліо є девойку да не умре, и кадъ є лако дисанћ на нћнимъ устима осетіо, скочіо є викаюћи: Она дише!

Докторъ, кога су таки дозвали, нашо є велику промену у стању Терезиномъ — Да, одговори онъ, срце яче куца . . . Све зависи одъ прелома, кои ће слћдовати кадъ се пробуди.

Предъ вече Тереза є отворила очи, обазрела се и видила Жерара, викнувши пружила му є обе руке. Онъ іой потрчи у паручіа, и у тай паръ се она заплакала.

— Избављена є! викне лекаръ.

— Немойте се насъ више оставляти, додала є госпоя Любнеръ, узевши Жерара за руку.

Ніс было довольно повратити здравлћ само тћлу; него є требало повратити Терези и здравлћ душе, а то є текъ найтеже было. Оздравленћ нћно потребовало є дуговремено леченћ, и велике предосторожности; силный потресъ оставіо є дубоке знаке, кои се нису могли за неколико дана избрисати. Чувствителность Терезина, коя є и тако яка была, садъ се іоштъ на вишій степенъ попела; при најманћмъ душевномъ болованю бледила є и дрктала; она є была наликъ на арфу, коє натегнуте жице при маломъ ветрићу звукъ даю. Жераръ, кои є садъ целе дане кодъ нћ проводіо, видіо є на ньой неко неспокойство, коє пре тога ніс примећавао. Често є онъ ню застаіо са обореномъ главомъ, седећу и замишлћну, као да прислушкує шумъ тайногъ превrата, кои се у нћной души догаћа, или мисли о своіой мечти, желећи ма штогодъ суштествено у ньой наћи.

— Неки пута видимъ я зракъ, казала є она єданпутъ Жерару, али светлость невидимъ; после изчезава и зракъ, а я остаємъ у тами.

Први дана, кадъ се Тереза разбудила, ніс се хтела никако Жерара одлучити, боећи да онъ неотиде, на свагда, зато га є увекъ за руку држала. Госпоя Любнеръ хтела є дати Жерару собу, у коіой є пре тога Рудолћъ живіо, и кою, одъ како є тай младый човекъ умро, никадъ нису отварали. Я самъ заповедила, рекла є она сиповици, да наместу саксіс съ цвећемъ и свећо у светняке, и довече се већъ може онъ преселити у зелену собу; но на велико чудо њино, Тереза не само, што се ніс томе радовала, него іоштъ ніс была ни задовольна, и ніс ни најманћ настоявала, да Жераръ кодъ ньи у кући остане. При речи зелена соба, она се яко намрштила; живо є отрчала на горњи спратъ, забравила є собу и къ себи ключъ узела; вративши се у салу пружила є руку Жерару.

— Збогомъ, до сутра, рекла є.

Гласъ нћнъ ніс изгубіо пређашню нћжность, погледъ є было као и пре благъ, но она већъ ніс говорила више о растанку. Свршила се већъ и друга промена. Тереза є престала Жерара звати Рудолфомъ; ніс га звала више Рудолфомъ, него просто: пріятелю. Речь та, безъ опредћленогъ смисла, ніс сумню значила? Ніс л' се появіо у болесной души нћной єданъ одъ оны зракова, кои предсказую зору и предходу дану? Жераръ се надао, али іоштъ ніс смео веровати; онъ се найвише боіо оногъ магновеня, у коє ће съ повраћеннмъ расудкомъ на свагда изгубити Терезу. Онъ є осећао у себи, и ако то ніс хтео признати, сву страсть истините любови.

Єданпутъ є Тереза зажелила да види медалю, и познала є на истой кваръ, кои є ватра на слоновой кости учинила. — Садъ я знамъ зашто самъ была болесна, рекла є она Жерару, враћаюћи му медалю натрагъ, нетражећи одъ нћга никаковы обясненя.

Другій путъ, кадъ су заедно у башти были, узме она Жерара подъ руку, и ишла є съ њиме по леяма. Слаба руменъ показивала се на нћнимъ бледимъ образима, кои су сву прелесть младости и здравля у себи имали. Ни речи неговорећи, чупала є она са свакогъ бупна цвећа, и кадъ є одъ нћга киту начинила, узданула є.

— Колико самъ я тогъ цвећа брала! Но ови, коє садъ у рицы држимъ, нису они, коима самъ се іуче наслађавала, а сутрашньи већъ неће бити ови, коє садъ волимъ.

Дуго є она гледала замишлћно, на киту цвећа, као да є у ньой тражила тайный смисо свои речи; после се окрене Жерару, и запита га:

— Каква є судба ланьски цветова?

— Они умиру, одговори Жераръ.

—Да, они умиру, и повраћаду се, но не они кои су умрли.

Садъ су се заблистале яко очи девойкине, она є узела руку младићеву истиснула є.

— Исто тако као и вы, повикне Тереза, я васъ любимъ али неоплакуємъ васъ . . . Любовь є иста она, али цветъ ніс онай.

Жераръ већъ ніс више мисліо о Паризу; светъ ніс имао за нћга већегъ више предћла одъ граница баште, у коіой се налазіо, и гди є Терезу обично и посћћавао; кадъ се опоменуо дана, у кои є она єдва жива остала, то се ніс мого довольно начудити, како є могао своимъ равнодушіемъ и егоизмомъ опасности подврћи животъ тако любезногъ створеня. Онъ є представляо себи Терезу срећну и веселу, у каквомъ годъ бупаку света, и заверіо се, да ће слушати само

гласъ срца, а никако паметь; притомъ є онъ био доста богатъ, и браку нѣговомъ небы могле сметати никакве користолюбиве намере; дакле ако є она нѣга любила, зашто бы жертвовао срећу жалосномъ уображеню? Но ту є башъ чворъ и био; требало є, да она нѣга люби, и полазећи за Жерара небы мислила, да полази за Рудолфа. Тереза є была наликъ на каквогъ путника, кои иде ноћу по непознатомъ предѣлу и путу и заустави се текъ на краю какве пропасти; срећанъ ће быти ако пропасть на миру преће, но онъ се може лако у пропасть сурвати. Ће ли дакле моћи Тереза преко те пропасти срећно прећи? Єдногъ вечера, кадъ є Тереза седила у башти, и разсеяно чертала нешто са сунцобраномъ по стази, Жераръ іой предложіо, да иду иза вароши у шетню. Она є устала, и узевши га за руку, рекла: Врло радо, я самъ и тако као у некой грозници, можда ће ми у чистомъ воздуху лакше быти. И одъ истине є нѣно лице горело, очи се светлиле, и Жераръ є примѣтіо да іой рука дркће,

— Да вамъ се ніє што догило ютросъ? запита є онъ.

— Ніє, тетка слаже кошулѣ, а вы знате, кадъ се она превати за єданъ комадъ, онда већъ ноће безконачанъ посо; я самъ међутимъ сама седећи свирала и читала, и тако самъ найшла случайно на нешто о ритерима; говорило се о єдномъ ритеру, кои є после различни догађая, дошо у єдну државу, — не сећамъ се како се звале, — коя є то свойство имала, да свакогъ, кои нѣне границе прекорачи, у сенъ претвори. Тамо ћете вы наћи людій, коє сте у сну видили и познавали, и они вамъ преповедаю о догађаима, кои се никадъ нису случили, али о коима се вы сећате. Мени се чини, да самъ я нешто родъ тоће ритеру и да и я живимъ у држави сенова.

— Вы! повикне Жераръ, кои се уплашіо одъ тога разговора.

— Да, я, и моє речи нису сасвимъ безсмислене. Я самъ дуго мислила о томъ; одъ онога времена одкадъ самъ болѣсна была, и видимъ да самномъ неговориду тако, као што съ другима, у мени се догађа нека необычна промена. У сна показуе ми се смисао, кои прће нису имале, а предмети, на коє я прће писамъ пажню обраћала, садъ ми читавъ редъ мисли поремећую. На примѣръ, пре неки дана увече дуво є ветаръ, и лишће є єдно за другимъ падало съ тополе у потокъ, а мени се чинило, да су то одлазеће душе; сузе су ми трнуле на очи, и за мало што нисамъ и я отишла. Вы ли вы замномъ заплакали, кажите?

Лице Терезино и црвене трепавице издавале су є, да є срце нѣно было препуно туге и жалости; и самъ Жераръ єдва се могао уздржати одъ суза, а да бы свою жалость сакріо, онъ є узео руку Терезину и почо є ватрено любити.

— О! я ћу живити, продужи она, я ћу овде остати на земльи; него я вамъ нисамъ іошће све казала. Я самъ видила медалю, кою самъ вамъ поклонила, и она є нешто мало повређена; осимъ ваши руку, ню су іошће нечіе дирале, осимъ ваши очію, на ню є и туђъ погледъ падао . . . Знате ли зашто васъ нисамъ о томе питала! Плашила самъ се да не дознамъ, да има друга Тереза у вашемъ отечеству, кою вы любити . . . . У мени има другій Вы.

Жераръ є нѣжно стисно руку своіой пріятельицы, и запито є тихо, као што болесника пытаю: — Єли она о томъ увѣрена?

Тереза се зауставила и манула съ главомъ. Садъ не . . . одговори она, а међутимъ . . . . . после є поћутала неко време, и лупивши ногомъ о землю, продужила: — Како ми є досадно, уста као да су ми везана, а очи магломъ навучене. Али то ће проћи, мора проћи.

Случайно є Жераръ тако разговараюћи се, дошо съ Терезомъ на неко мало гроблѣ, у коє є госпоя Б***, као у фамиліярно, желила, да буде саранѣна. Скромный мермерный споменикъ, съ бакарномъ плочицомъ, на коіой є было нѣно име изрезано, показиво є место гди є мати Терезина вечитимъ сномъ боравила; око гроба су растле жалосне єле, а широко лисната лина покривала га є своимъ тавно зеленимъ лишћемъ. Жераръ є повео Терезу на гроблѣ, а оне видећи крстове, кои су се надъ травомъ уздизали, обазрела се унаоколо, и прочитавши неколико надписа, све се већма присланяла на Жерара.

— Наштo су сви тій крстови, запытала є она, и наштo су сва та имена? Мене стра вата. — Но Жераръ ю и далѣ повуче: — То су имена оній кои су отишли, одговори онъ, а крстови значиду, да се никадъ нећеду вратити.

Тереза є сва побледила. — О како жалосно изгледа овде, примѣти она.

Садъ іой Жераръ покаже неке гробове, кои су одъ єла и кипариса пола сакривени были. Погледайте, заръ васъ ова имена ни на што неопоминю?“

Девойка є прочитала два три надписа, и сва задрктала. — Доротея . . . Амалія . . . Марія . . . моє прећашнѣ другарице! Овде Фридрихъ . . . тамо Іосифъ! Зато ій дакле нисамъ я выше виђала! повикала є она.

Садъ се Тереза яко заплакала. — Сирота Амалія! я се сећамъ . . . она є была тако жива, и тако весела! . . А Доротея, коя ме є тако яко любила! све су отишле . . . Ахъ, зашто сте ме довели овамо?

— А везана уста! а очи, магломъ навучене! заръ вы ниште ради, да вамъ се уста одрешу, и очи прогледу? запита є Жераръ.

Испытъ є био рѣшителанъ, и Жераръ є преступіо къ нѣму са страомъ: онъ доведе Терезу до гроба матере нѣне, посади є на истый и узевши є за руку, проговори:

— Не, ваше другарице нису отишле; оны кои су васъ любили, тамо . . . . умрли су.

— Умрли! повтори Тереза, умрли! . . .

Она є покрила лице обема рукама, као да ніє желила видити светлость, коя се око нѣ распростирала, и заплакала є; могло бы се казати, да іой є срце пући хтело, но Жераръ, скинувши нѣне руке съ очію, покаже іой име госпоє Б**, коє є липовимъ лишћемъ было покривено.

— Мати! повикне Тереза, и прекрстивши руке падне, поредъ гроба на колена.

За ню є было, као да іой є мати тогъ истогъ дана умрла, неочекиваный случай произвео є велико дѣйство, и срце младе девойке топило се и молитви у сузама. Жераръ є као укоченъ стоећи гледао на

нію: што се Тереза молила Богу, то є значило — да є спашена. После неколико минута, она є погледала на нѣга и пружила му руку.

— Мрачно є покривало раскинуто, казала є она; вы сте ме научили, како ћу плакати за моіомъ матеромъ . . . Благодаримъ вамъ.

Садъ є цело гроблѣ почела разгледати, као да тражи іоштъ некій гробъ; с' уста нѣни очевидно хтело є слетити питанѣ; двапутъ є хтела нешто проговорити и опетъ се уздржала, напоследку є сакрила лице међу гране лиснате липе, наново се заплакала. Но овогъ пута, сузе нѣне нису биле матери посвећене.

Млади пријатељи отишли су съ гробља, водећи се испод руке, али нису ништа говорили. Жераръ є видіо да срећа нѣгова треба скоро да се рѣши али се није смео усудити, да узнемирує Терезу питаніма, онъ є хтео, да сирота девойка, коя є свою матерь у гробљу нашла, осети совршено свою жалость.

По повратку ньиномъ, Тереза є зажелила да буде сама, као да є хтела, после толикогъ дугогъ ћутаня, сама са собомъ поговорити. — „До сутра“ рекла є Жерару, и удалила се замишлѣна, оставивши нѣга съ теткомъ, коіой є онъ таки саобштіо све, што се догодило.

Целу є ноћь Жераръ лутао по вароши, и повинуюћи се некой невидимой сили, непрестано се повраћао кући, у коіой є Тереза живила. Свећа є горела у зеленой соби, у кою га она досадъ никако није пуштала, и видило се како є нѣна сенка пролазила поредъ бели завѣса на прозорима; єданъ путъ се лицемъ на прозоръ наслонила, и позадуго є остала у томъ положеню, а Жераръ, ноћнимъ мракомъ покривенъ, гледо є на ню. Шта є она радила у той усамљѣной соби? Да није совѣта тражила у памтеню, коє се у ньой пробудило.

Сутра данъ, Жераръ є дошо у обычно време. Тереза є била у сали, у црно обучена, съ госпоіомъ Любнеръ, а изгледъ нѣнъ тако се промено, да Жераръ није мого познати, ни пређашньій осмеякъ, па ни самъ погледъ; и начинъ приманя тако є странъ био, да Жераръ није мого издржати нѣгову важность и примѣтну ладноћу. То є нѣга яко удивило, и онъ є сматрао у томе, да су све нѣгове надежде уништене, зато є тражіо начинъ на кои да се обясни, небринећи се притомъ ни најманѣ за своє срце.

Корнелій Станковићъ и Стефанъ Теодоровићъ.

— Я самъ дошо да се опростимъ с' вама, проговори онъ дркћућимъ гласомъ.

— Вы одлазите? запита га Тереза.

— Одлазимъ; я немамъ овде више никаква посла; Богъ ми є сведокъ, да бы я желіо овде на свагда остати, но я нисамъ онай, чію є споменъ вами тако драгъ; могу ли я быти страно лице за ону, съ коіомъ самъ провео онолико часова, најсрећніи у моме животу? Боимъ се да ми нећете никако опростити зато, што самъ я туђе име носіо толико времена, и та ме мисо яко узнемирує. Ахъ, кадъ бы вы іоштъ онаквомъ были, каквомъ самъ васъ я некадъ познавао! . . . . али то није могуће . . . та срећа была бы врло велика за мене; оћете ли вы быти срећніи сутра, него што сте јуче были, то незнамъ; я самъ мой дугъ одужіо . . . Душа є ваша садъ слободна, Тереза . . . збогомъ!

Онъ није мого далѣ продужити: младость и любовь узели су своє, зато се осврно и єданъ коракъ къ вратма учиніо, да бы мого свою забуну сакрити.

— Жераръ! викнула є Тереза, и онъ се заустављо. У очима нѣнимъ блистала се любовь и разумъ.

— Моє име! рѣко є онъ, и баціо се къ нѣнимъ ногама.

— Ахъ, моя любезна децо! викнула є госпоя Любнеръ! немамъ више снаге, да издржимъ: одите да васъ полюбимъ . . . .

На неко време после тога, єданъ младъ човекъ, обычный посѣтитель Паризки' Бульвара, заустављо є єдногъ своге познаника, башъ при улазку нѣговомъ у театеръ.

— Знашъ шта є ново? запытао га є.

— Шта є ново? И заръ є мало новостій!

— Жераръ, сирома Жераръ, онай веселякъ, кои є увекъ добиво у игри на карте.

— Шта, умро?

— Готово! оженіо се . . . .

— Е да! какву є узо?

— Неку Немицу, съ коіомъ се познао незнамъ гди, на бреговима Райне . . . . Ето до чега може довести човека путованѣ . . .

— Свршено и рѣшено! одговоріо є другъ.

Корнелій Станковићъ.

Мило ће быти нашимъ читательима у Подупавки ликъ и кратке черте живота младогъ србскогъ умѣтника, господ. Корнелія Станковића видити. Онъ є родіо се у Будиму 21. Авг. 1831. год. Было є двадесетъ второ дете отца свога. Іоштъ одъ найнѣжніегъ детинства указивао є склоность къ музики: ова є тымъ све више и већма растила — што и цела нѣгова породица музикална є была, а нарочно нѣговъ отацъ. Немила смрть наскоро лиши га родителя и браће. Старателн нѣгови даду га на школе. Ту є онъ садъ другій позывъ опредѣленія сасвимъ получіо; ишао є у школу, али непрестано съ духомъ своимъ бавіо се, како бы музикално знанѣ предузети, учити и свршити могао. Благородну нѣгову желю ніе имао ко прехватити. Али свако лепо дарованѣ судбина недопушта пропасти: г. спаія Павелъ Рићичкій изкусивши дарованѣ нѣгово смилує се две године дана о трошку га своме у Пешти учити и изображавати. Но затимъ обстоятелства Корнелія нашегъ промену се: садъ є морао у Сегедину, садъ у Араду школовати се, године 1848. дошавши у Пешту свршн поезію.

Нова епоха за нѣговъ младый животъ породи се; г. спаія П. Рићичкій дознавши нѣгову племениту тежню къ музики ніе могао срцу своме одолети, већъ самъ собомъ поведе га у Бечъ, гди га найславнімъ умѣтницима, не другчіе, но као отацъ сына препоручи и преда. Композиціе професоръ было му є Сехтеръ, заиста првый теоретикеръ садашнѣгъ времена у своіой струци. У последнѣ време учіо є клавиръ кодъ ц. к. камер-виртуоза Вилмерса съ найвећимъ успѣхомъ.

Полѣ є музикално пространо, притяжаваюћи више грана: али нема лепше и благороднѣе, него што є црквено-православно пѣніе. То є полѣ младый нашъ умѣтникъ за будућу живота свога дѣлателность изабрао, коѣ є управъ са нѣговомъ природномъ склоносћу согласило се — и у коме онъ, напредно и дично успѣваюћи, поуздане надежде србскоме роду обриче: да ће споменъ и кодъ найпознієгъ потомства задобити.

1851. год. компонирао є Свету Литургію, коя є у капели при Нѣговой Светости 15. Марта съ повольствомъ одпояна была. Те исте године на Ускрсъ Нѣгова Светость служила є, гди се већъ и остало обично пѣніе, као Христосъ Воскресъ, Ангелъ вопіяше и т. д., съ нѣговимъ пѣніемъ измешавало.

1854. год. дође у Карловце гди за три месеца обшту годишню Литургію начерта. Исте године у Октобру месецу одпутує у Бечъ да очертана дѣла на четири гласа изведе. Г. професоръ Сехтеръ, кадъ се упознао са црквенимъ восточне цркве мелодіяма, чисто ніе веровати хтео, да красно наше пѣніе већъ дотле ніе у ноге сложено было. Та иста похвала одъ славногъ човека побудила є г. Корнелія, да концертъ шпиритуелъ у Бечу представи, коя є на обште задовольство испао.

1855. год. дође опетъ у Карловце, гди се преко целе зиме бавећи и съ Октоихомъ занимаюћи истый сретно и оконча. Марта месеца ове године желећи се лично съ народомъ србскимъ упознати, учиніо є посѣте некимъ србскимъ местама, гди концерте своѣ преставляюћи красна є побуђаваюћа одушевленя производіо, и свуда съ найвећимъ усрдіемъ дочекиватъ и п[illegible] бывао.

На томъ концертодаваюћемъ путу прати га другій младый србскій умѣтникъ, г. Стефанъ Теодоровићъ, Новосађанинъ; коегъ такођеръ овде нашимъ читательима седећегъ очертана представлямо.

Бой Сланкаменачкій,

или ти на Михалѣвачкомъ полю. Дана 19. Августа 1691.

Великій везиръ Мустафа Кіуприли (Чуприлићъ) добивши съ великомъ штетомъ 8. Октобра 1690. Београдъ, поврати се славодобитанъ у Цариградъ, где є са прекорѣднимъ веселѣмъ дочеканъ, будући су у нѣму Турци осветителя вере Мухамедове сматрали, кои ће опетъ Угарску и Славонію подъ окрутный турскій ярамъ подврћи. Првый нѣговъ посао быяше новчаницу и войску у редъ поставити. Чимъ є обое на пожелѣный степенъ довео, подигне се у Београдъ. Но буде крозъ изненадну смрть цара Сулеймана II. кои є 11. Мая 1691. преминуо, препрећенъ: неколико дана іоштъ у Цариграду остати и новогъ цара на престолу осигурати. Съ нѣговимъ удѣйствіемъ буде наймлађій братъ покойника, Ахмедъ II. на отоманскій престолъ противъ многи' волѣ, уздигнутъ.

Чимъ є Кіуприлићъ у Стамболу ствари уредіо, оправи се съ войскомъ на путъ, коегъ є новый султанъ до Адріянополя пратіо, и допре у Београдъ, гди га є добро наоружане и веште войске — какове већъ одавна Турци имали нису — сто хиляда, чекало. Већъ є пре 30,000 войника противъ Ветерана у Ердель послао, кои су съ оне стране цесаровце узнемиривати имали.

Кіуприлићъ преће Саву дана 9. Августа 1691. са свои 100.000 войника и утабори се одъ отока савскога „Циганка званогъ Сіамъ“ до Земуна.

Међутимъ ни Аустриска, отечески се за своѣ државе бринећа влада, ніе безпослена остала; него є изъ 66.000 войника састоѣћу войску подъ управомъ войводе Людевита Баденскогъ подигла, и преко Вуковара и Илока до Петроварадина послала. Людевитъ Баденскій дошао є 29. Юлія у Петроварадинъ, гди зачуе за турскій логоръ, те таки остави Петроварадинъ и противъ нѣга пошти, и стане 11. Августа Турцима на супротъ. Но везиръ, кои є свой логоръ са 150 топова оборужао, нехтеде наполѣ.

Людевитъ Баденскій славанъ и разуманъ човекъ, зачувши одъ ухода, да є турскій таборъ са метеризама добро учвршћенъ, и тако логоръ ненападанъ, прибере свой станъ 14. Августа, пославши буковску драгонску регементу предъ Сланкаменъ напредъ, да дунавско прибрежѣ и бродове одъ турскогъ напада чува. Међутимъ Кіуприлићъ крозъ уходе о споменитомъ посланю извѣшћенъ, пошалѣ 6000 спаія на одвоѣно место, кои пре досеђу, и после дошавше наше коњаништво изненада кодъ Бешке обколе, те све, осимъ єдногъ частника и три проста, кои у бегу животъ спасоше, пре него іошъ помоћь дође, исекоше, затимъ нападоше на лађе и шайке, многе скупа са раномъ освое, а неколико потопе.

Ово крваво подузеће охрабри везира, те почне се надеждомъ гонти, да ће му и на далѣ война срећа за рукомъ ићи. Услѣдъ толике ласкаве наде, утабори се одъ Дунава до побрежія фрушкогорски, и цео таборъ метеризима добро утврди, те ноћу међу 18. и 19. Авг. са сви страла путъ у Петроварадинъ затвори. Непріятельска лѣва и лево крило застираше Дунавъ а лево баре, густи шипраци и дубоки шанцови. —

Затвореніе Петроварадина смути понешто войводу Баденскогъ, єръ є само на два дана ране имао, и Петроварадинъ му є, одкудъ бы ю добити могао, затворенъ. Зато све

мисли на єдну обрати, те одлучи на непріятеля ударити. Услѣдъ те одважне одлуке разреди войску на следећій начинъ.

Десно, изъ двадесетъ чета састоће крило, коє се є нуз Дунавъ пружило, изручи храбримъ юнакомъ Гвиди Старенбергу, Карлу Серењи и Соухесу. Лево крило добише юначкій Дуневалдъ и Стирумъ, почемъ є са срединомъ прускій генералъ Барфусъ, имаући подъ своіомъ управомъ бранденбургско войничство, управляо. Острагъ є стаяо херцогъ Холштайнъ са новоградскомъ посадомъ и Адамъ синъ Николе Зриња са 5000 Мађара и Србаля. Овако раздѣлена аустрійска войска, имала є услѣдъ међусобногъ уговора, на єданпутъ са свію страна, и у исто време на турске метеризе сложно ударити, будући су у полъ дана 19. Авг. обе войске у бойномъ реду жељно на заповесть борбе чекаюћи, стаяле. Међутимъ незна се изъ кога узрока, десно крило, нечекаюћи обреченогъ юришаня знаменъ, удари у три сата на турско табориште. Турци иза свои метериза, као изъ сигурни заседа храбро одбише са великомъ штетомъ наши, толико осмелѣный нападъ, коняничство поити у помоћь, но Јничари іймъ чопоромъ на сусретъ изиђу, те мали брой растераю и у бегство обрате.

Воће войску охрабре, те новый нападъ на метеризе учине, коє є некій Французъ тако вешто и яко утврдіо, да ій нити пробити, нити прећи нашимъ быяше поредъ свію напрега могуће. Битка є дуготрайна и іогунаста была, и войска се одъ велики усилявања уморила, зато после многогъ и некористногъ насртаня и юришаня поче натрагъ узмицати, да се одмори. Јничари као дивльій вуци изтрчу за измицаюћимъ четама, те многе юнаке са земльицомъ сравне, и люто ране. Међу оделеніяма први мртви падоше херцогъ Холштайнъ, Соухесъ, и Аремберг, коихъ мртва телеса буду после многогъ крвопролитія ослобоћена изъ турскихъ руку, и у сигурность поставита. Горке ране допаде и Гвидо Старенбергскій, но присебности неизгуби, него одвивши рану уседне на другогъ коня, єръ први подъ ньимъ убитъ быяше, и обнашаше службу како свою, тако и павшихъ воћа; докъ м у найвећемъ здвоєню врховный воћа Людевитъ Баденскій три коняничке регименте у помоћь непосла, съ коима се у станъ стави, и своє натрагъ уступаюће чете ободривши, битку изнова, и то много жешћу и крвавію преко телеса мртве юначке браће, поновн. Али и Јничари съ ньіове стране добише єданъ одељ спаія у помоћь те своіой сили пасти или добити, препрече намѣру.

Докъ су се ова на десномъ крилу догодила, ударе Турци и на лево крило, коє є Хенрикъ Дуневалдъ управляо, са конияничствомъ и после крвне борбе были бы сво крило распрснули, да ніе скора помоћь нашимъ дошла, кою є Іованъ Барфусъ послао, пре него бы са срединомъ и самъ на Турке навалio было. Чимъ є на целой линіи ватра отворита, генералъ Хофкирхъ са неколико драгонски' чета, затимъ Адамъ Зриньи са Мађарима и Србима крозъ непроходне тако рећи странпутице обиђу турске метеризе, иза леђа провале, и доспу у логоръ, те све што имъ подъ мачъ доће поразуюћомъ смерћу къ земльи порушише, и Турке у малый теснацъ међъ Дунавъ и међу метеризе тако стисну, да они логоръ за изгубитъ држећи, у найвећой сметнии у бегство се поставе. Део непріятельскогъ конияничства у нередъ крозъ уплашени спаія пробіе са великомъ штетомъ путъ крозъ наше десно крило, изъизмакне: остали су Јничари и већій део конияничства непокретни у борби стаяли. Ћуприлићъ є чете облетао и храбріо, и онде се увекъ налазіо, где є найвећа погибелъ претила. Но и съ наше стране помагаше Дуневалду Старенбергъ, Барфусъ и Сауранъ са свимъ могућимъ пожертвованћемъ десногъ крила. Крвь човеческа съ обе стране лише, борба є съ обе стране съ пренапретимъ силама већъ скоро до крайности дотерала, а іошъ є победа неодсудна была. Само іошъ неколико ока тренутка одважногъ бореня, и битка к' обрани, пакъ бы Турци победителыи были. — Везиръ Мустафа Ћуприлићъ одважанъ или пасти, или побѣдити облетао є непрестано свое чете храбрећи ю обећанћемъ, или плашећи казномъ, ако победу неодрже, кадъ га изненада на боишту смрть нађе, и онъ у чело погођенъ одъ пушћаногъ танета, мртавъ на землю падне.

Турцы видећій свога воћу пасти, обузети страомъ положе своє заставе къ земльи, и мртво тѣло воће свога ограбивши што не бы нашима у руке доспело, съ ньиме побегну главомъ безъ обзира. Но тада настаде люта сѣча! што годъ неизмаче быяше одъ нашихъ немило мачу подвргнуто.

(Свршетакъ слѣдуе.)

Сабля.

Епизода изъ последнѣгъ рата

(Преводъ съ рускогъ.)

Лайтнантъ Желѣзновъ было є посланъ као куриръ у Тифлисъ, и враћаюћи се отудъ, на путу у Сухумъ-Кале, на сѣверо-источномъ брегу Црногъ мора, купіо є єдну врло лепу саблю. Дивећи се лепоти те сабле, запытамъ га, шта є платіо за ню?

— Тридесетъ рубаля.

— Тако євтино, а я самъ мысліо найманѣ седамдесетъ.

— Може быти да она и выше вреди, но мени су є уступили по ту цену, и іошт су се радовали, што су є се опростили, єрбо є нико ніе хтео купити.

— А зашто?

— Изъ суєвѣрія, предрасуде и празногъ верованя, одговори Желѣзновъ.

— И вы знате, шта то верую о ньой?

— Знамъ, та се сабля 'рђаво слави: преповедаю да свакій, кои съ ньоме на бой поће, мора быти или убієнъ, или смртно ранћенъ.

— Како сте се дакле рѣшили, купити саблю коя се тако слави, па башъ ако сте є и єфтино добили, као да бы васъ педесетъ излишни рубаля, коє бы за другу саблю дали, упропастили.

— Я нисамъ суєвѣранъ, неверуємъ предрасудама, одговори Желѣзновъ.

Крозъ кратко време после тогъ разговора започео се ратъ съ Турскомъ. Я самъ се налазіо са Желѣзновомъ на воєномъ пароброду „Владимиру“ подъ командомъ вице-адмирала Корнилова, кои, оставивши ескадру кодъ Варне, пошо є да се соєдини съ адмираломъ Нахимовимъ.

У путу смо стигли турскій воєный паробродъ „Первазъ-Бахри,“ — и таки смо му танета на поздравъ послали. Турскій намъ є паробродъ тимъ истимъ вратіо поздравъ, и тако се продужавала борба крозъ єданъ и по' сата; докъ ніе напоследку вице-адмиралъ Корниловъ рекао; „Нетреба тако дуго безполезну палбу продужавати. Дайте ячи ходъ пароброду, и под'ићите на домашай картача.“

Желѣзновъ є таки отрчао у собу, где намъ є оружіе стаяло. Адмиралъ є заповедіо под'ићи на домашай картача, треба се дакле наоружати; — абордажъ *) неће насъ мимоићи!“

Я самъ узео паръ пиштоля, а онъ є препасо свою кавказку саблю.

*) Абордирати, на мору юришити съ лађомъ на другу.

— Вы сте заборавили, примѣтіо самъ му я, на свойство те саблѣ?

— Нисамъ заборавіо, него повторавамъ: да нисамъ суєвѣранъ, и неверуємъ предрасудама, и съ тимъ є речма отрчао на кровъ, а я самъ му слѣдовао, пунећи изнова пиштолѣ. „Дайте ми єданъ пиштоль,“ спокойно ми є реко адмиралъ Корниловъ, „на абордажу ніє раванъ случай, и све зависи одъ Божіє волѣ — мени є нужданъ єданъ метакъ . . . у моме чину робства допасти ніє слободно.“

Дао самъ му пиштоль, и пошао самъ къ батеріи, да учинимъ нужно расположенѣ за свакій случай, а особито за случай бомбардираня. Што се нашъ паробродъ ближе приближавао непріятелю, тимъ є палба све жешћомъ постаяла. Под'ишли смо ближе и ближе, и већъ є првый рой картача прозуіо преко наши глава: кадъ видимъ гди матрози подижу ранѣногъ официра, изъ кога груди крвь є потокомъ текла; то є био Желѣзновъ, кои є пао одъ првогъ турскогъ пуцня съ картачомъ у прси погођенъ, за три минута доціе, како є препасо ту волшебну саблю, а она є, вукући се за ньимъ неки тавноподмуклый єкъ давала, удараюћи се о кровъ лађе. Изпрва самъ є хтео у море бацити; но после ме є напала неодолима жеља да є сачувамъ, као споменъ о убитомъ другу, зато самъ є склоніо.

Кадъ смо паробродъ „Первазъ-Бахри“ освоили, адмиралъ Корниловъ, враћаюћи ми пиштоль натрагъ, заповедіо є да попишемъ имаће Желѣзнова, и уєдно є изявіо: да онъ жели имати, за споменъ о своме официру, нѣгову кавказку саблю. —

Я самъ предупредіо адмирала, да є то оружіе несрећно и свакій, кои съ ньиме на бой пође, буде убіенъ или ранѣнъ, што се на Желѣзнову обистинило, и да я дакле не желимъ никако да онъ таково оружіе притяжава.

— Нисамъ суєвѣранъ и неверуємъ предрасудама, одгори Корниловъ.

Мени є врло тешко было, што самъ моро испунити жељу могъ любезногъ адмирала, и лютіо самъ се на себе самогъ, зашто нисамъ преодоло, неопуштаюћой жельи да сачувамъ то сечиво, и зашто га нисамъ у море баціо, кадъ є нѣгова судба одъ мене зависила.

Севастополь є био обседнутъ, и таки су почели саюзницы прво бомбардиранѣ. 5-ог Октобра био є првый бой у коме є вице-адмиралъ Корнилов участвовао после боя съ „Первазъ-Бахромъ.“ Онъ се показо на бастіону са чаролійскомъ саблъомъ Желѣзнова. Свакомъ є познато како є онъ подъ ужасномъ ватромъ савезнички батерія, храбрећи речма и личнимъ примѣромъ топціе, обилазіо цео Малаховъ, и како є, враћаюћи се своме коню, хтео на седло да скочи, кадъ му є непріятельско тане ногу однело, и уєдно пребило на двое сечиво те несрећне саблѣ.

Я самъ обе половине узо, а садъ ій чува удовица покойногъ адмирала.

Живићъ.

Она почитаєма господа коя досадъ іоштъ предплату свою послала нису свимъ учтиво умоляваю се да што скоріе такову припошлю. И небудули свако число Подунавке примили, то за оно число коє имъ фалило буде нека се у отвореномъ писму на Учредничество съ надписомъ Zeitungs-Reclamation обрате.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу парочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіє на кньигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Кньига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србльи, да ову „Девойчицу“ удостоє своє любови Пренумерація трає до послѣднягъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ,“

Одговорный издавитель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 13. У Земуну 26. Мая 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћеними писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последный Алтомановићъ.

XII.

Пасманова повесть.

Пасманъ поче овако приповедати:

Сине! ямачно ће некадъ доћи време, мирніе и срећніе одъ овогъ нашегъ времена, у комъ ће потомци жельніе о своимъ предцима разпитивати, њиова дѣла изтраживати, њи бележити, и сва имена славны оны юнака, кои су некадъ суштествовали, у књигу записати, коя ће после одъ руке до руке ићи, и коя ће се прилѣжно и съ узхићенѣмъ читати. Кадъ єдномъ то време дође, онда ће ямачно твоя дѣла наћи свога повестописца, и покрай твога имена чита ће се онда и друга, па међу њима, као што се надамъ, и име твога поочима безъ огорченя и изсмеяваня, што о теби само оно спомену, што є славно и сяйно, а о мени оно — што ніе зло и ’рђаво. Но садъ да прећемъ къ момъ житію.

Юсуф-Ага, кога и садъ, чини ми се, предъ собомъ гледамъ съ ономъ необично дебеломъ главуромъ, изрекао намъ є, као што ти є познато пресуду, по коіой намъ є, мени и целой дружини, требало погинути. Залудъ самъ я ядиковао, да є пресуда ужасно строга, и нечовечно грозна, залудъ самъ се позивао на Муамеда и нѣгове ученике, кои самовольно убіянѣ човека забранюю, залудъ самъ говоріо, да є непростително злоупотребляванѣ власти, кадъ се тако лако вешаю люди, кои честный изгледъ и найболя о своимъ владаню сведочанства имаю, кои су къ томе іоштъ здрави и крепки и кои бы радо іоштъ живили, докъ се може. Турчинъ неимаде ува за све те моє речи, при свемъ томъ, што бы свакогъ другогъ човека тронуле и дубоко у срце дирнуле. Ахъ, нашъ бы якъ каменъ разжаліо био, само нѣга ніе могао, нѣга, кои є одъ постаня суровъ и нечувствителанъ био.

Садъ приступе нѣгови момци, вежу свакоме одъ насъ поєдинце руке и ноге, ограде одъ конопаца замке, баце намъ ове око врата, па насъ онда редомъ повешаю. Морамъ ти приметити, да су тіи лупежи свой посао одвећъ олако свршивали, почемъ се далѣ нису мучили, да намъ, пошто смо већъ за єдну стопу надъ земльомъ узвишени были, вратове поломе, као што то по правилу прави вешачи чине. Они су дакле оно, што су іоштъ по дужности чинити имали, оставили свеизвршуюћемъ времену и сили ветрова, те тако имамъ овимъ околностима благодарити, што самъ, премда већъ обешенъ, іоштъ єднако животне топлоте у моимъ члановима осећао и нешто дисати могао. Осимъ тога была є іоштъ и грана, коя є моє тело држала, гладка, и витка, те тако є конопацъ, кои ме є у висини држао, мало склизнуо тако, да самъ наскоро ногама землю доватіо и на њой се узправіо.

Лице, коє ми є моє жалостно положенѣ наружило, морало є быти страшно, почемъ самъ после некогъ времена єдногъ одъ момака ово говорити чуо: У овомъ Циганину лежи ямачно суштый ђаво. Дайте да бежимо, єръ ће иначе изъ нѣга изићи и насъ однети,

По овоме види се, да є стра' одъ ђавола наше вешаче нагоніо, да тако брзо са нашомъ сиротиньомь, кою су подъ шаторима нашли, побегну.

Кадъ су се већъ удаљили были, почнемъ се полако мицати а затимъ дотле протезати и руке развлачити, докъ нисамь десну руку изъ узице извукао. Съ овомъ почнемъ садъ по поясу, кои самь око тела имао, и кои момци нису опазили, пипати, те на мою велику радость извучемъ ножићъ. Ахъ, овай незнатный ножићъ бяше найвеће благо, кое самь икада у момъ веку у руке добіо, баръ у ономъ тренутку учинило ми се, да се никаквимъ благомъ неможе исплатити. Съ тимъ ножићемъ изсечемъ садъ све завезе, кое су ме іоштъ стезале и — освободимъ се.

Чимъ самь се овако ослободіо, првый ми є посао было, да и остале повешане ослободимъ, међу коима є было и миномъ ослепљеный, кои насъ є издао и све насъ у несрећу баціо. Но њи су узице тако яко стегле, да су имъ готово свако діянѣ пресекле были, те тако се чиняу, да ни найманѣ живота у њима небыяше. Я ій садъ однесемъ къ потоку, кои є недалеко у шуми жуборіо, ту ій студеномъ водомъ яко поліємъ, узмемъ изтрошене землѣ, изтремъ ій њоме по целомъ телу, а понайвише по слепимъ очима, подъ мишкомъ, по табанима, укратко, све самь чиніо, штогодъ ми є чувствително срдце у томъ опасномъ тренутку саветовало, те се тако после неколико тренутака яко обрадуємъ, видећи, да єданъ по єданъ очи отвара и дубоко узданувши, дисати починѣ. Я самь ій одъ смрти спасао, међу њима и ослепљеногъ, кои є последный место очію уста отворіо съ овимъ речма: „О Насмане, ты ме опетъ у животъ повраћашъ, а я самь те издао; то є лепо одъ тебе, то є племенито! За такву благодарну услугу узми узъ мое очи, кои' си ме већъ лишіо, и мое срдце. Оно є одсадъ коначно твое!“ Ове є речи бедный ослепљеный изговоріо безъ сваке споредне намере, шале и досетљивости, єръ тренутакъ тай ніє было за шалу и оштроумлѣ. Тай ме є изразъ благодарности тронуо и одъ ногъ тренутка помиріо самь се съ њимъ савршено.

За тимъ се са свима моима повучемъ дублѣ у шуму, али, ахъ, међу њима небяше онога, кои ми є наймиліи было, небяше тебе, сыне мой. Сетивши се Юсуф-агины речій, да су те нѣгови момци изъ пушке убили, и да си подъ рињомъ на путу остао, упутимъ се тамо, да те баръ мртва натрагъ добіемъ, пркосећи тако и самой опасности, да ће ме наново познати. Рињу заиста онде нађо, ал' теби ни гласа ни трага. То обстоятелство у почетку яко ме смути, но после краткогъ размишљаваня паде ми на паметь, да є зрно само коня оборило, а не и коняника, и да си се ты морао ямачно спасти и да по свой прилици буди где по гори блудишъ. То ми ули найлепше надежде, те се утѣшенъ моима вратимъ, надаюћи се, да ћу те скоримъ временомъ опетъ наћи. Но судбина є другчіе заключила была, ты ми се више неврати, и то ме є страшно печалило, но опетъ ме є тѣшила надежда, да ћемо се ямачно опетъ видити и срдачно загрлити.

Више дана' провео самь затимъ у шуми съ моіомъ дружиномъ. Ни єданъ човекъ недаде се за то време близу нашегъ обиталишта видети, изъ чега самь заключіо, да є народъ, чувши о нашемъ вешаню, застрашенъ, шуме се клоніо. Ово мое заключенѣ было є, као што самь се касніе уверіо, основано, те тако смо у нашемъ скривалишту савршено безбедни были. На то падне слепцу на паметь, да поће ради потайногъ испытиваня, те тога ради измоли одъ мене єдно младо, окретно и хитро циганче за воћу. Онъ ми се торжествено закуне, да ће єдиственo у ползу дружине радити, и остави ми као залогъ нѣгове верности жену и децу, на кое му я и допустимъ, да свою намеру изврши.

После три дана врати се слепацъ. Я самь се дивіо нѣговомъ свободномъ 'оду, нѣговомъ вештомъ начину, како є предмете пипао и уређивао, и уверіо самь се, да му пипанѣ савршено надокнађуе нѣговъ видъ. Младый нѣговъ воћа терао є предъ собомъ стадо оваца, и слепацъ рече ми узклицаваюћимъ гласомъ: „О Пасмане, све є добро, врло добро. Мы смо у овой шуми добро заклонѣни. По народу се просуо гласъ, да є самъ ђаво обешене однео, и да садъ у шуми стануе, коіой се никакавъ живый неосме приближити, ако не жели, да га жива на ражань натакну, испеку и поеду. Тако ми є лако было, ово стадо оваца одтерати, коя ће насъ на дуже време одъ мучне глади сачувати. Далѣ знай, да Турци одъ юче свой великій постъ држе, и да Юсуф-ага на своемъ польскомъ добру, по дана' ода одавде, обноћь пируе, а после обданъ чмава. О Пасмане, я се радуємъ сладкой освети, кою ћу извршити. Сутра око поноћи, — ты ћешъ ми допустити —, кренућу се съ дванаесть наши' друга, и довесћу ти главурдана Юсуф-агу жива, те да му седећи судимо, као што є онъ нама. Ха, сладка ће то освета быти. Небой се ништа, Пасмане, я самь све добро испытао, можешъ се на мене поуздано ослонити и можешъ уверенъ быти, да ћу мой посао како валя извршити. Та я самь твой достойный ученикъ, ако ме є моя кодъ тебе наука и стала два здрава, два бистра ока!“

Почемъ слепца нисамь никако могао одъ нѣгове намере одвратити, то самь му допустіо и пратню дао, кою є искао, и съ коіомъ се на срећу крепуо.

Два дана и две ноћи є протекло было, кадъ наєданпутъ чуємъ изъ далека разлежућу се вику и узклицаванѣ. Слепацъ є са своіомъ пратньомъ предамномъ стаяо, а у њиновой средини мицао се онъ самъ — Юсуф-ага, разслаблѣнъ и дркћући, као да га є грозница тресла, устне су му дрктале, зуби цвокотали, а ладанъ зной капао є са смрго-бледогъ лица. Съ рукама наопако савезанимъ, босоногъ, съ голомъ, обріяномъ главомъ ступао є овай к' смрти воћеный злыковацъ. Овай, пре краткогъ времена лудо суетный, продрзльиво-гордый, немилостивый, како є садъ дрктао, како се препо одъ оны, кое є мало пре мучити дао, у чіе га є руке неумолимо-строга судбина предала.

„Изпало є за рукомъ, о Пасмане, и освета ће сладко на срдце пасти!“ Съ тимъ речма предусретне ме слепацъ, кои ми садъ приповеди, како є онъ, рано у ютру, кадъ є Юсуф-ага свою макомъ опіену главу на мекано узглавлѣ свое постелѣ спустіо и тежкій мртвый санакъ бекріе боравити почео, кућу запаліо, како є за тимъ пламенъ, страшнимъ ветромъ разпалѣнъ, силно букнуо и наскоро узъ пуцаюће греде на крову лизао, како су за тимъ, слепацъ и нѣгова пратня, у собу грунули, спаваюћа Юсуфа продрмали и разбудили, везали, и наполѣ извели, и како су нѣгови

момци, познавши у Циганима пре краткогъ времена обешене, на све стране прсли, како є пламенъ све до дна спаліо, уништіо и Юсуфъ све то тужнимъ очима гледао, докъ се найпосле ніє стропоштао, те су га морали са собомъ одвући. „Кадъ се Юсуфъ опетъ разабрао," тако є слепацъ свою приповедку завршіо, „заповедіо самъ му, да босоногъ иде, и ево га садъ предъ тобомъ, о Пасмане. Суди му и врати ономъ меромъ, коіомъ є онъ нама меріо."

Юсуф-ага было є заиста одвећъ страшльива душа. Колико самъ га морао сажалѣвати као човека, кои є онако у чести, сили и богатству овако яко пониженъ, толико ми є опетъ противно было нѣгово владанѣ. Онъ є сиречь предамномъ на колена пао, тужно плачући за милость моліо, као награду за то све красоте босанске землѣ обрицао, све ми є главе поштены людій у своме окружію предъ ноге бацити хтео, само да му садъ опростимъ и да га пустимъ. „Юначе твога века, племенитый, великодушный, витежкій Пасмане, бисеру цигапскогъ народа," тако є заключіо свое ядиковинѣ, „смилуй се на мене и пусти ме, оваквогъ као што ме видишъ. Ахъ, како є сладакъ животъ, а како є горка смрть!"

„Но," рекао самъ на то моимъ людма, „вы видите, да се Юсуф-ага одъ смрти плаши. Я бы рекао, да му животъ опростимо, и да му што друго пресудимо. Но, шта ты на то одговарашъ, мой слепый?"

„О Пасмане," одговори слепацъ, „добро є, што ты велишъ. Како бы было, да нашемъ радо живећемъ Аги одсечемо нешто мало одъ єзика, те да у напредакъ неизриче лажне, строге и неправичне пресуде, а после да му петъ прстію на єдной, и толико исто на другой руци одрежемо, те да у напредакъ неузима никаквы поклона, да неотима никакво туђе добро? Я бы рекао, да бы се тако обоимъ странама правда учинила нама потоме, што бы га тако на свагда цигапскомъ народу безопаснимъ учинили, нѣму пакъ потоме, што бы тако остао у животу, и што не бы могао никоме, было то у речма, было писанѣмъ, свою тугу и неволю одкрити, укратко, што се небы никако изланути могао. Шта велишъ Пасмане, є л' да самъ я благъ судія?"

Мислећій, да слепацъ съ тимъ грозну шалу проводи, упрепастимъ се наєданпутъ, кадъ слепацъ са своимъ єдномисленицима Юсуф-агу спопаде и за трепутакъ споменуто дѣло изврши. Онъ є то оштримъ ножемъ извршіо тако нагло, и съ таквомъ вештиномъ, да нисамъ могао предупредити, а толико више, што є дружина слепцу у томъ грозномъ дѣлу сваку рукопомоћь давала, нити є моє претнѣ слушала. Бедный є Ага тешко, урлао, и као црвъ се превіяо, докъ су му жене, пошто є крваво дѣло свршено, ране смоломъ одъ дрвета, кою су при руци имале, завияле, те тако га опетъ мало поврате, да се ніє стропоштао и одъ боолѣ и муке свиснуо.

Слепацъ, комъ є ужасно дѣло за рукомъ испало, ваља се као бесомучанъ одъ радости на земльи и викао є неколико пута: „Освета є тако сладка, готово слађа одъ самогъ живота! „После овы речій потече му нешто крви на уста, а за тимъ пена, онъ се поче теглити, изусти неколико неразумителны, одвећъ силны гласова, задрхта єданпутъ и другій путъ и — умре. Прекомерна освета, у коіой є, тако рећи, пливао, напрасно му є пресекла животъ.

Несрећногъ Юсуф-Агу, кои є тако напрасно своге єзика и свои' прстію лишенъ было, пустимъ садъ, да иде кудъ оће. Покрай све болѣтице одъ свои раана, опетъ се ага своіомъ свободомъ ползовао и уклони се доста брзо. После неколико година, кадъ самъ наново по оной земльи путовао, нашао самъ га у Сараєву, где предъ џаміомъ у просіячкимъ одрпинама одъ мимопролазећи' милостиню тепаюћимъ єзикомъ проси. Онъ ме ніє познао, и кадъ самъ му дукатъ уделіо, погледао ме укоченимъ очима, аза тимъ є трипутъ узастопце главу до землѣ преклоніо, и несносно заурлао, да бы тако яче изявіо свою благодарность због необичне велике уделѣне му милости.

Ахъ, судбина бедногъ Юсуф-Аге, премда є грозна и страшна, опетъ нестои усамлѣна у повестници людій!

Но да се вратимъ моіой приповедки.

Слепца, кога већъ писамъ могао у животъ повратити, предао самъ матери земльи, а съ осталомъ дружиномъ уклонимъ се нагло изъ шуме, што ми се чинило, да ніє саветно дуже іоштъ бавити се на ономъ месту, на комъ су се тако многоструко-опасне сцене догодиле.

Но несрећа є за нашомъ дружиномъ у застопце ишла. После некогъ путованя станимо се у некомъ предѣлу. Дружина, премамлѣна красотомъ и сочаносћу печурака и шкрипаца, коима є полѣ посуто было, нападне на ньи, изпече ій на жеравици и поче ій съ найвећомъ сласти єсти. Я самъ одъ давнашньи' времена заклетый непріятель свега онога, што ми се чини, да некій, ако ће быти и найманьій кожи подобный мирисъ има, те тако самъ се одъ тій печурака уздржао, докъ се моя дружина ніє могла ньиове пріятности, мекапости и ньиова вкуса доста похвалити. На жалость бя'у то отровне печурке, коима су желудацъ претоварили, и послѣдице страшне нису изостале. Укратко да кажемъ: цела дружина одъ тій печурака умре, и на мене спаде жалостна дужность, да мртваце покопамъ и да ій оплачемъ.

Тако усамлѣнъ оставимъ садъ Босну и одемъ у Унгарску. У овой земльи, као што самъ увекъ слушао, живе цигани добро. Ту, говора'у люди, да племићи преко године доста коня яхаћемъ упропасте, те тако има коньскога меса доста, да се бедни гладни цигани могу попреко и уздужъ наєсти. Кадъ самъ дакле моє путованѣ по земльи продужіо, нисамъ се у моіой надежди преварію, почемъ самъ свуда доста єла и пића добіо. О момъ заниманю могу само толико рећи, да ніє 'рђаво было, єрбо самъ се као врачаръ или погађачъ появіо, и тако самъ себи лепы новаца заслуживао. Но међутимъ принуди ме некій догађай ову землю оставити. Видіо самъ т. є. у некой вароши, коіой садъ имена незнамъ, како є некій бедный, старый циганинъ простимъ народомъ страшно злоставлѣнъ и мало неразтргнутъ было због тога, што є баяги говеда у кошарама обчарао, облаке одъ землѣ одвратіо, а напротивъ сушу и прождрльиву пипу у целу околину навратіо. Огорченъ таквимъ поступкомъ одемъ дакле далѣ.

За тимъ одемъ у Ческу, где се онда ратъ отворіо. Ту се придружимъ гомили, коя є войску пра-

тила, и тако се догоди, те ме сретне некій постаръ и пристойно обученъ човекъ, кои ме запыта, бы л' ступіо у нѣгову службу, те да за ньимъ, почемъ самъ врло плећатъ и доста крепакъ, єданъ ковчегъ свуда носимъ. Тай є човекъ было лекаръ, а у ковчегу, кои ми є натоварити мисліо, были су лекови съ орудіяма, коя су му у нѣговомъ леченю необходимо нуждна была. Мени се та понуда због новости своє допадне, те тако се склонимъ; и заиста нисамъ се каяо, єръ до тога времена почео є за мене новый и пріятный животъ.

Лекаръ є тай было особито вештъ, врло изкусанъ и у своіой вештини дуго упражняванъ. Войници, кима є онъ увекъ брзо и съ добримъ успѣхомъ помоћи давао, любили су га и почитовали. Одъ нѣга самъ приликомъ леченя попримао мало по мало часъ єдну, часъ другу вештину, было самъ му, где є нуждно было, особыто на руци, правіо самъ по нѣговомъ упутству лекове, єдномъ речи, тако самъ се у свему на нѣгово особито задовольство владао, да ме после већъ ніе сматрао као своґъ слугу, већъ као помагача у нѣговомъ званію. Найпосле преће наше одношенѣ у искрено, благонаклоно пріятельство, кадъ самъ сирѣчь наскоро за тимъ добіо прилике, учинити му важну услугу.

Приликомъ обсаде града, кадъ смо ранѣнимъ войницима ране превіяли, удари могъ лекара непріятельско зрно тако опасно, да му є долня вилица изъ зглавка изкочила, и опасность му є претила, нѣговомъ животу жалостный край учинити. Я самъ было тако срећанъ, крвь одъ тако яке ране наскоро уставити, и вилицу опетъ наместити тако, да є по краткомъ времену, безъ и найманѣ сметнѣ у жваканю, савршено оздравіо.

Почемъ є наскоро за тимъ миръ заключенъ, то смо нашу при войсци службу оставили и у Немачку отишли, где смо нашли доста посла и богате награде. Я самъ приметіо, да самъ у теченію година, што се могъ одела и обхођеня тиче, обичає и прави лекара сасвимъ усвоіо, и са старогъ циганина Пасмана све прилично свукао, до єдне црне коже, коя се већъ убелити неда.

Мой пріятель посветіо ме є савршено у тайне нѣговогъ леченя, докъ єдно ютро леже у постелю, тужећи се на страшну болю у мозгу. Нѣгова се болесть прозли, сва употребленя средства непомогоше ништа и наскоро за ти ъ куцну му последный сатъ. Почемъ се ніе никадъ женіо, нити є каквы сродника имао, то самъ я цело нѣгово имане наслѣдіо, коє є заиста доста велико было. Оно се састояло у єдномъ богато снабдѣвеномъ ковчегу съ лековима и у єдномъ повеликомъ ковчегу, пуномъ златногъ и сребрногъ новца.

Осамлѣнъ у свету, наслѣдникъ тако знатногъ имања, пытао самъ садъ самъ себе, шта ћу съ ньимъ започети, и коме ћу га пре или после оставити? Садъ се у мени пробуди яча него икадъ жеља за тобомъ, сине мой, те тако заключимъ, опетъ у Босну вратити се, ту те потражити, и предати све оно, што ми є срећа подарила.

Онда є управо было примиріе учињено, кадъ самъ тай путъ предузео, и я самъ затимъ сву Босну унакрсть прошао, али ми неизпаде за рукомъ наћи те. Найпосле дођемъ у овай предѣлъ. Тихо-величествена озбильность, коя є на истоме почивала, къ побожномъ сматраню позиваюћій одъ светскогъ метежа удалѣный монастиръ, побожни и честни иноци у нѣму, кои су онако красанъ примѣръ стрпљења и благости показали, а то самъ приметіо, пошто самъ съ ньима неколико речи прословіо; све ово скупа учини у мени, кои самъ се одъ толико година по различнимъ земляма скитао, толико упечатленѣ, да се у мени пробуди спасителна слутня, да ћу ямачно, ако ту останемъ и близу монастира себи колебицу направимъ, мою желю изпунити. И тако самъ овде, слѣдуюћи овой слутньи, коя ме є нарочито онда крепила и блажила, кадъ ме є хтела жалость и туга съ уздисаима за тобомъ, сине мой, обузети, толико време провео, и нешто утѣхе у томе нашао, што самъ моє време сградаюћемъ човечеству поклоніо и тако се доброчинствомъ потрудіо загладити оно, што самъ некада зло у свету чиніо.

„Благо небо саслушало є моє молитве. Я самъ срећанъ и пресрећанъ, сине, одкако те могу пригрлити и рећи ти, да си ты услада мои' очію и милина срдца мога."

Тако є Пасманъ заключіо свою приповедку, кою є Алтомановићъ съ великимъ удовольствомъ слушао, што га є у ньой просіяваюћа нѣжна наклоность, кою є нѣговъ поочимъ увекъ према нѣму имао, у срдце дирнула и дубоко му радость причинила.

После неколико дана предстояло є войводи, да се съ монастиромъ вальда на свагда опрости и свой путъ продужи. Онъ є заключіо, да га Пасманъ прати и да се одъ садъ никадъ одъ нѣга неразстави, већъ да се покрай нѣга животомъ наслаћує. Али се — другчіе збыло.

(Свршетакъ слѣдуе.)

Карлъ Лудвигъ баронъ Брукъ,

ц. к. аустр. министеръ финансіе.

Женіалный овай државникъ родіо се 18. Октобра 1798. год. у Елберфелду на Райни у Прайской, одъ граждански' родителя. У Бону посветіо се онъ трговини, и у исто време народно-економическе науке при свеучилишту слушао є. Одъ тадашнѣгъ у Немецкой владаюћегъ ентузіазма за слободу Грчке обузетъ, похити год. 1821. у Тріестъ за одловити одтуда као ратникъ у Хеласъ; но нѣгова среће звезда хтела є, да онъ у Тріесту на онакове люде наиђе, коима є станѣ Грчке сасвимъ познато было, и кои младогъ Филхелена одъ намѣре одврате, и усоветую му, заостати у Тріесту, и дарованѣ своє Аустріи посвећивати. Онъ савѣтъ тай послуша, у Тріесту остане, и наскоро оженитъ 1828. године съ кћеркомъ богатогъ трговца Бушека, доће до богатства и уплива, постати човекомъ особеногъ уваженя. Установлѣнъ парополовногъ дружтва „Аустрійскогъ Лойда," съ коимъ іоштъ и друга предузиманя скопчана су была, и коя су и безъ подпомаганя државногъ плодоносно постало, нѣгово є име славнымъ учинило. Тріестъ пошлѣ га 1848. год. као своґъ депутирца на немачкій саборъ у Франкфуртъ, гди га є и царска влада за своґъ опуномоћеногъ посредственика, кодъ тадашнѣгъ Райхсфервезера наименовала. Наскоро затимъ изборе га министерство за члена свога; у коме чину дѣятелность нѣгова неограничаваше се само на министерство трговине, индустріе

и явны послова, но нѣгово државно дарованѣ было є и одъ великогъ уплива за обшту политику аустрійску. Онъ є съ Піемонтомъ уговоріо миръ; при справу и произведеню државногъ правленія, было є дѣлателанъ; границу између Мађарске и остали' аустр. провинција у смотренію царине постовѣу, оборіо є; удаліо є правацъ забранителногъ увоза, и тежіо є затимъ, да цела Аустрія ступи у немачкій царине саюзъ. Какова напредке поште, гвоздени путови и телеграфи под' нѣговим' течаем' имали су, какавъ напредакъ у трговини и радиности съ невероятном' брзиномъ развіяше се, заиста є несравнѣно и пречудно. 1851. год. остави се Брукъ министерства; али повереньѣ, коє є онъ кодъ премилостивогъ Монарха нашегъ уживао, опредѣли га 1853. год. у Берлинъ, да съ Прайскомъ уговоръ трговачкій и царинскій издѣйствує. Восточна распра привудила є Аустрію, да посланство своє у Цариграду мудромъ и одвѣчъ способномъ човеку повери, и зато Брука изабрала є кои є заиста томъ повереню подпуно одговоріо. Сва знаменита последствія, коя є аустрійска политика у Цариграду задобила, има се само вештини барона Брука приписати, што є тимъ іошт' чудніе, єръ є дотле само єданъ лордъ Редклифъ уплив' кодъ Порте имао. Да є баронъ Брукъ прошле године у Бечъ за финанц-министера наименованъ, и да се радостна надежда о красномъ утѣху у томе испунила, већемъ є познато.

Карлъ Брукъ ц. к. аустр. финанцъ министеръ.

Горка вода.

(Черте изъ источнихъ нравій.)

ПРВО ПОДОЗРѢНІЄ.

Вечерня молитва у очи Суботе свршн се; безбройна врата на храму отворе се и на њи поврви гомила богомољаца. Наскоро за тимъ све постаде тихо и пусто ... У храму заостао быяше само єданъ човекъ; ожалосћенъ, замишлѣнъ стаяше онъ наслонивши се раменомъ на стубъ свода храмскогъ.

Богато одѣло одъ скупоцены китайски, материя извежено златомъ и искићено драгоцѣностима одвѣчъ доликоваше нѣговомъ высокомъ расту, благородномъ и строгомъ лицу и дугой сѣдой брады.

Чиняше се као да онъ іош' немисли оставити своє мѣсто, докъ врьовный жрецъ пролазећи поредъ нѣга поздрави га овимъ речма:

— Заръ є срећный Хофинъ заборавіо, да га млада жена, можда одавно чека на вечеру?

— А, то си ты, Асиру, одговори Хофинъ, кога те речи изведу изъ замишлѣности. Моя ће жена вечерасъ вечерати кодъ єдне пріятельице, коя є нешто слаба. . .

— А, у такомъ случаю я тебе нећу задржавати, рекне Асиръ. Ты ћешъ сигурно и самъ одма ићи къ ньой . . . я држимъ да то баръ ниси препоручіо своимъ младомъ рањенику кога си, знашъ, ты узео къ себи? . . на нашъ великій праздникъ.

— Да, изъ састрадания, одговори Хофинъ съ незадовольствомъ.

— Бодѣ реци зато, што є то хтела твоя жена.

— Све є случай учинію, Асиру, рекне Хофинъ стараюћи се растерати непріятне мисли. Ты знашъ онай праздникъ, онъ долази у есенъ, у найлепше време одъ године, кадъ є земля тако рећи застрта цвећемъ и плодовима; ты знашъ, онъ є установлѣнъ зато, да се изяви почитованѣ Божественой руци, коя є све то саздала, и да се благослове сви производи землѣ. Предъ нашимъ кућама тада зелене се листнати вењаци, у кома преко целогъ празника проводи се братско весељѣ, радость и гостба; и есамъ ли я могао у такво време оказати

гостопримство бѣдномъ умирућемъ детету? Да . . . Амиель є онда было дете . . .

— Међутимъ я мислимъ, да га ты садъ не држишъ за дете, двосмислено одговори Асиръ.

— Да, я се добро опоминѣмъ тогъ догађая, продужаваше у некой фантазіи Хофинъ: — то є было првый данъ празника: у моіой кући већъ све быяше готово за гостбу. — Я самъ се было задржао кодъ куће докъ самъ свршіо умиваніе по нашемъ закону, зато се пожуримъ на праздникъ. Наєданпутъ допаде къ мени Езеля; сузе течаху низъ нѣне пуне румене образчиће. Мой добрый, мой милый господару . . . шапуташе она . . . дете ядно сироче . . . стои предъ вратима наше куће . . . Нигде никога нема, оно ће умрети одъ глади! . . . О, нека прво време наше свезе буде освештано добримъ дѣломъ. Нека првый праздникъ, кои я сретамъ подъ кровомъ мужа мога, украси се светомъ жертвомъ добротворства, коме є привикула благородна душа мужа мога! . . . Милый мой друже, немой ми одрећи ову прву милость, кою одъ тебе просимъ! . .

Езеля быяше тако добра, тако обаятелна, . . . прозба нѣна быяше тако трогателна, да я обећамъ примити нѣногъ страдалника — и мы заєдно одемо подъ венякъ. Предъ венякомъ стаяше дечакъ, коме по видимомъ ніе было выше одъ двана-єстъ година. Но, рецимо да му є было четринаєстъ! . . . . Я га узмемъ за руку, уведемъ га унутра, посадимъ за асталъ и узмемъ га место сына. И досада я нисамъ имао узрока каяти се за добро дѣло . . .

— Да Богъ да . . . дода ладно Асиръ.

— Но ты говоришъ самномъ некимъ особитимъ тономъ рекне Хофинъ поцрвенивши одъ унутрашнѣгъ чувствованя.

— Хмъ . . . то є мой обичный тонъ.

— Чуєшъ, я знамъ, да си ты мой свагдашньій заклетый непріятель, рекне живо мужъ Езелѣ.

— Я . . . твой непріятель? . . . викне жрецъ са своимъ грубимъ и ђаволскимъ гласомъ, Хофине, ако ты оћешъ да знашъ, я самъ могао быти твой саперникъ; . . али непріятель — никда! Я знамъ шта теби разбія главу . . . но мы ћемо се споразумѣти: нетанмъ, да самъ се и я трудіо да добіемъ руку Езелѣ, кћери удовице Ширазне . . . но мене одбише, а ты си достигао цѣль . . . Истина, у првый ма злоба и ненависть кипиле су у моимъ грудма спрамъ тебе, но после самъ се утишао помисливши, да я нѣну руку можда за мою срећу нисамъ добіо . . . . Езеля є у петнайстой години . . . размишлявао самъ я; а мени є већъ шестдесетъ . . . ха, ха, ха! . . . .

— Па и мени є толико, дода Хофинъ.

— Езеля є лепа као ружа, а я самъ смежурао одъ бриге и старости.

— Па видишъ и я самъ такій, рекне Хофинъ.

— Истина, Езеля є скромна . . . паметна . . . но съ друге стране, она є млада . . . ветреняста . . .

— Асиру!

— Као што и мора быти у нѣнимъ годинама, итно дода свештеникъ, као да и непримѣчава узвикъ Хофиновъ: — а я самъ . . . подозрителанъ саревньивъ . . . .

Хофинъ тежко уздане.

— Кодъ мене живи братъ . . . онъ є младъ човекъ . . . .

— А я имамъ рођеника и воспитаника промумла Хофинъ.

— Сигурно, братъ є засадъ дете . . . нѣму є садъ текъ тринаєсть година продужи Асиръ; но при свемъ томъ кадъ му драго быће му осамнаєсть; а Езельи є двадесеть . . . разлика врло мала, дете ће постати красный младићъ; лепа плавушаста брада нѣгова быће далеко лепша негъ моя седа . . . и сладке речи нѣгове врло лако подкрасћеду се у душу Езельину . . . .

— Асиру! пресече му съ нестрпленѣмъ речь Хофинъ.

— Єдномъ речи, продужаваше жрецъ, као баяги непримѣчаваюћи муке и лютню разливену по свимъ чертама старогъ младоженѣ: — млада жена моя стала бы насъ сравнявати . . . . и већъ сигурно то сравненіе небы изишло на мою ползу . . .

— Асиру! повтори Хофинъ, и гласъ нѣговъ дркташе одъ потреса душевногъ.

— А я самъ ревньивъ . . . я . . .

— За Бога!

— И та несрећна слабость отровала бы ми савъ животъ.

— Яо, я садъ већъ починѣмъ чувствовати дѣйствіе тогъ отрова . . . промумла Хофинъ.

— Мени бы се све чинило да ме они нараю, . . . а можда бы ме и заиста преварили.

— Ућути, несрећниче! продере се мужъ Езельинъ подижући стиснуту песницу.

— За Бога, заръ я за твой рачунъ говоримъ? . . . одговори зачуђенъ Асиръ.

— Како! возрази Хофинъ, и гласный одзивъ изсподъ мрачны сводова храма повтори нѣгове речи: — како . . . разбойниче! . . . Заръ ти невидишъ да свака твоя речь оштріе одъ свакогъ ятагана засеца мое срце? . . . . Ако я немамъ брата, то имамъ рођеника. . . .

— Кои є између осталогъ далеко одъ сваке забранѣне свезе са Езельомъ, одговори жрецъ.

— Но кои ће ми то осведочити?

— Како? . . . Па ты си врло срећанъ, што досадъ ниси сведочанства о томъ тражіо — то значи да ниси саревньивъ

— А ко є теби казао да я нисамъ саревньивъ?

— Твои паметни поступци, конма се сви диве, а я више одъ свію, рекне Асиръ: — слобода коју ужива жена твоя . . . . повереніе, съ коимъ ти ню оставляшъ саму съ Амиелѣмъ . . . .

— При свемъ томъ они нѣга не злоупотребляваю? . .

— То нико и непориче, возрази Асиръ, баръ я у томе се несумнямъ ниуколико, али . . . .

— Умукни! рекне Хофинъ, увативши га за альину.

— Не дирай далѣ . . . . я тебе морамъ оставити, рекне жрецъ, стараюћи се отргнути: — ты излазишъ изъ собе. . . .

— Не, нећешъ се ты маћи одатле, викаше у ярости Хофинъ: — ако ты ниси подлецъ, ты ћешъ ми обяснити твоя нишаненя и то твое чудновато али . . . .

— Я управо ништа незнамъ . . . рекне добродушно Асиръ; кунемъ ты се . . . я самъ и самъ тако простъ и лаковерльивъ као и ты, и нигда се нисамъ саглашавао съ онима, кои говоре, да твоя жена тебе вара . . . .

— Мене вара, повтори Хофинъ, поводећи се, као да га є ко треснуо моткомъ по врату; . . . вара! . . . . Збогомъ моя памети! . . . можда є то истина? . . . . Сигурно ће нико говорити, докъ ніе нешто было.

— Зашто се єдишъ, богати, за интриге рђави людій? Заръ є мало угурсуза, кои ништа друго нерадe, него завађаю фамиліе . . . . Заръ є мало таки' кои иду изъ куће у кућу и казую шта гди виде и чую. . . .

— Али шта су могли они видити, шта су могли чути, повтори Хофинъ, а съ чела нѣговогъ валяху се крупне капље зноя . . . . Асиру! Ты мене изведе изъ памети! . . . . говори, или ме одма уби . . . . то ће быти много великодушніе! . . .

— Заиста, Хофине — одговори Асиръ съ таквомъ ладнокрвносћу, коя быше равна ярости мужа Езелѣ: — заиста є врло рђаво и неблагоразумно веровати све, шта се говори

Безъ сумнѣ, Амієль люби твою жену . . . . но . . люби као матерь . . . као што и треба любити жену благодѣтелѣву . . . и я ћу положити мою главу, ако то што се о њима говори ніе само празанъ разговоръ . . . . као баяги, да они сваку ноћь шетаю по диванани твогъ горнѣгъ боя . . .

— На она є и ноћасъ тамо была. . . .

— Но сигурно сама? . . . .

— Не . . . . и онъ є био . . . . и я . . . .

— Да . . . . ноћасъ . . . . но кажу за друге ноћи . . рекне Асиръ, чисто као бацаюћи дрзновено речи у лице Хофина.

— За друге ноћи . . . повтори у ярости Хофинъ: О! ко си ты? или си човекъ, илъ чудовиште, или демонъ! . . . Ты оћешъ да и убіємъ ню . . . нѣга . . . . а и тебе заєдно съ њима! . . . Асиру обясни ми твое речи . . . . изтргни изъ грудій моиј ова отровна подозревања, коя потресаю мою душу . . . умилостиви се надамномъ . . . .

— Я тебе жалимъ, одговори Асиръ, стискуюћи му руку съ дубокимъ изразомъ пріятельства. Доћи къ мени на вечеру . . . я имамъ средства, коимъ се може одкрити, єли твоя жена теби верна или ніе? . . .

— Какво?

— Посредствомъ єдногъ нашегъ обреда; онъ є засадъ заборавлѣнъ, но я ћу га обновити.

— Какавъ є то обредъ?

— Я ћу ти га разтолковати . . . . айдемо! рекне Асиръ узевши се подъ руку съ Хофиномъ и тако изиђу изъ храма.

ДИВАНАНА.

Ноћь быяше увелико наступила, кадъ Хофинъ прошавши готово трчећи крозъ єданъ одъ главніи Дамаски' сокака лупне у врата свое куће. —

Стара слушкиня отвори врата.

— Где є Езеля! . . . запыта онъ такимъ необичнимъ гласомъ, да бака принесе фенѣръ къ нѣговомъ лицу, да се увери, єл' то заиста нѣнъ господинъ.

— Езеля . . . . где є? повтори онъ.

— Горе на диванани.

— Сама? . . .

— Ніе, господине, Амієль є съ њоме.

У єдно тренуће ока Хофинъ є већъ био на диванани, єдвимъ погледомъ дозна онъ све шта се ту догађало.

Ноћь быяше тиха и свѣтла, єдна одъ найлепши' ноћій истока; миліони звезда трептаху на тамно-плаветномъ небу; ноноситы месецъ подизаше се изза мора.

На єдномъ краю диванане, па сламнѣной асури сеђаху неколико робова и тихо се разговараху; а на другомъ — Езеля, безъ покривала, пола лежаше на шилтету, и своимъ тихимъ обаятелнимъ гласомъ неваше' неку пѣсму. До ногу нѣны сеђаше Амієль.

Она неваше и смѣюшаше се као анђео, забавляюћи се волнованѣмъ младића. Угледавши поредъ себе Хофина, младый людій ни найманѣ не измѣну свое положенѣ: Езеля продужаваше песму; а Амієль слушаше. Но примѣтивши необично расположенѣ свога мужа, лепа жена упре у нѣга црне очи свое и поплашена суровымъ и ладнымъ изразомъ нѣгова лица, ћути у страху:

— Шта є теби . . . господине мой! Да ти се ніе што догодило?

— Што си ты отишла одъ твое пріятельице Рике неочекавши тамо мене, произнесе Хофинъ полако удараюћи гласомъ на свакой речи.

— Господине мой, одговори Езеля, поплашена и озлоѣена таквимъ тономъ, ты ми нисн ништа рекао . . . . Рика беше заспала . . . . быяше доцне . . . . Амієль быяше тамо . . . .

(Продужиће слѣдув.)

Бой Сланкаменачкій,

или на Михалѣвачкомъ полю. Дана 19. Августа 1691.

(Свршетак.)

У овой битки дана 19. Августа 1691. године бывшой, коя се „Бой Сланкаменачкій или „Бой на полю Михалѣвачкомъ“ назива, пало є 35.000 Турака*). Нашимъ паде и руке цео турскій логоръ, 158 топова, 54 сандука са златомъ и сребромъ, хране у изобилю, дева и мазга великій брой; већа часть оружя; 4 коньска репа, и 22 баряка. Са Мустафомъ Ћуприлићемъ є на боишту погинуо и яничарскій ага, са многимъ одличнимъ Турцима, да се съ правомъ рећи може, да є овай данъ єзгру турске войске утаманіо, и посве уништіо.

Али и аустріиска є войска много страдала, єръ є нешто мртви, нешто ранѣни до 11.000 люди броила**). Међу ранѣнимъ быяше: Херцогъ Драгутинъ, Тома Водъмонтъ, кнежеви Гвидо и Хенрикъ Старенбергски, властницы регименте Кетелеръ и Корпелли, херцогъ Арремберг и кнезъ Саухесъ. (Ова два стражня услѣдъ добивени рана скоро преминуше). На бойномъ полю остадоше: 26 сотника, 25 поручника и толико барјактара, затимъ Кристіянъ Холштайнъ, Иванъ Карло Серењи, Адамъ Зриньи, Адамъ Колонићъ, Игнятій Петингъ, Рихардъ Старенбергски, кнезъ Буквой, и кнезъ Кауницъ. — Одъ бранденбургски' юнака, кои су се у овой борби витежки владали, осташе на бойномъ полю Биловъ и Калкштайнъ; а рана допадоше: Сидовъ, Блаукенсеръ и Кухатъ. — Генералъ Дуневалдъ, редке храбрости мужъ, разболео се после овогъ кравогъ боя, одпутує лађомъ у Бечъ, но будући да болесть старо нѣгово тело све то више слабише на толико, да є у путу близу Осека последнѣгъ Августа умро.

Ова є битка и због тога знаменита, што су обе врховне войводе свое изкуство у войничко-бойной вештини показали. Єданъ се є и други храбро, вешто и іогунасто држао, и то Людевитъ Баденски у нападаню, а везиръ Ћуприлићъ у браненю. Но съ кимъ быва Богъ, тко може противъ нѣга.

Отоманска є влада више са смрћу Ћуприлића: него ли са потученомъ войскомъ штетовала. Войску є могла надокнадити, али вешта полузетна и храбра човека тако ласно добити у оно време ніе могла. Ћуприлићъ є за оно време єдини човекъ быо, кои є станѣ Порте разабрао, и єдини кои бы іой помоћи быти могао да ніе пао. Л. О.

*) Види Fesler die Gesch. d. Ung. B· 9. S. 448. — Ephem: Leopoldian. ad 19 August 1691, пишу 25.000; други 16.000, а неки 12.000, да є пало. Но ови нису оне у рачунъ узели, кои су у бегу затимъ у Сави и Дунаву свой животъ изгубили. — Осимъ ови є услѣдъ допавши рана у Београду — види Порта Отом. кнь. II. стр. 574 — преко 5000 Турака умрло.

**) Види Fesler Band 9. S. 448. Петъ хиляда є у битки аустріянске войске пало, или су были ранѣни, дакле право Стефанъ Маряновићъ жупникъ Сланкаменачкій у своимъ рукопису вели да є 11.000 пало и ранѣно. —

Тестаментъ барона Георгія Сина.

Пре неколико недеља преставіо се у Бечу баронъ Георгій Сина, кога су за найбогатіегъ човека у Аустріи сматрали. Одъ нѣга говори се да є заостало 80 миліона форинтій сребра, иманѣ, кое се запста може кралѣвскимъ назвати. Онъ є уредіо свой тестаментъ на следующій начинъ: Синъ нѣговъ, баронъ Симеонъ Сина, постао є наслѣдникъ свеобштегъ нѣговогъ имања; осимъ своме сину іоштъ и другима є лицама по нешто оставіо, а имено: Сна нѣгова Ифигенія наследила є 100.000 фор., нѣгове унуке, Анастасія достала є єдну кућу у Волцайлу и добро Фаренфелдъ; Ирина добила є кућу подъ Нро 769—771 съ добромъ Мауербахъ; Єлена наслѣдила є кућу Нро 689—693 и добро Айххорнъ у Моравіи; Ифигенія обе куће у вароши Нро 733—739 и спанлукъ Велехрадъ у Моравской, съ тымъ додаткомъ, да ће отацъ њіовъ баронъ Симеонъ Сина донде приходе одъ тій добара и кућа' уживати, докъ небуду горепоменуте нѣгове кћери пунолетнѣ или неудаду се. Нѣгова сродница госпоя Анастасія Ђехани с' нѣно шесторо дете наслѣдила є за свако своє дете по 15.000 фор. Шогорица нѣгова Єлена отъ Маленица 10000; госпоя Марія Дерра у Пешти съ єднымъ годишнѣимъ придаткомъ одъ 1000 фор. за цео' животъ нѣнъ обдарена є. Одъ контуариста нѣгови' добили су г. Темистоклесъ М. 60.000 фор, Адалбертъ Р. 24.000 фор. Василій М. 15.000 фор. Іованъ С. 10.000 фор., Алойзъ С. и Мартинъ Х. по 5000 фор., Фердинадъ В. 3000 фор. и т. д. — Изванъ ови' обдарена є црква св. Тройства 20.000 фор., и за грчко училиште у Бечу, и обштинско-грчке сироте оставіо є по 10.000 фор. г. архимандриту Ливерополосу 3000 фор. и пр. и пр.

Несравнѣный богатацъ покойникъ умро є пре, него што бы имаюћи благородне намѣре своє увенчане видити могао, заго садъ синъ и наслѣдникъ, нѣговъ баронъ Симеонъ Сина, племениту намѣру ту има, да болницу у Бечу подигне, и съ тымъ найкраснім споменъ покойноме отцу своме оснуе.

Корреспонденція.

Београдъ 26. Мая. У прошасту неделю 20. т. м. држа є одборъ за народный театеръ своє засѣданіе, и са радосћу є обявіо, да се наше высокославно правителство примило, да о своме трошку доврши театеръ, но подъ условіемъ, да се две велике сале, коя ће у театру быти, и одъ кои є єдна за балъ, а друга за кафану опредѣлена была, на расположенѣ правительства уступе: кое є одборъ и другимъ своимъ членовима саобштіо, да и они, сходно устройству своме, саизволенѣ на то даду, кое є скупштина и съ великомъ радошћу примила. — И тако нашъ народный театеръ іоштъ до єсени быће дозиданъ и покривенъ, а идуће 1857. моћи ћемо на нѣговой позорницы и представляня гледати.

24. о. м. догодила су се два жалосна случая. Да се мало разладу одъ велике запаре, коя ово неколико дана трає, иду у Саву и Дунавъ деца да се купаю, а да бы назоръ слѣдователно и казни свои родителя и предпостављени избегли, то се они крію и удаляваю, гди ій небы нико мого видити; тако су горереченогъ дана купаюћи се исподъ града на Сави, између выше дѣце, њи двоица были, кои нису знали плизати, или изъ несмотрености или учећи се да пливаю, мало далѣ одъ брега отислисе, и жертва доиста немиле смрти постали. Єданъ између њи быо слушатель I-ог гимназіялногъ разреда, а другій некій шегртъ.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ
ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбодѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на копма као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіе на кньигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Кньига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србльи, да ову „Дѣвойчицу“ удостоє своє любови Пренумераціа трає до послѣдњегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ.“

Одговорный издаватель: І. К. Сепронъ.

Печатано кньгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Број 14. У Земуну 2. Јунія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последный Алтомановићъ.

XIII.

Слѣдовавши догађаи.

У ютру предъ самый уговореный полазакъ бяше у монастиру необична смутня. Пасманъ є сиречь да монастирска момка замоліо, те су изъ нѣгове колебице ковчегъ съ лековима, и другій съ новцима заєдно съ другимъ нѣговимъ иманѣмъ у монастиръ однели и у собу, у коіой є Алтомановићъ обитавао, унели. Пошто є ово свршено было, замоліо є иноке, да се ту скупе и онда имъ овако поче говорити:

„Честни отци, и ты, сине мой! Животъ вамъ є мой познатъ. Баците дакле завѣсу на Пасмана, некадашнѣгъ Циганина, и сматрайте у нѣму само каюћегъ се и изправлѣногъ човека, кои се трудіо у младости пропуштено честно накнадити и човечеству у последнѣ време свога живота ползе принети. Богъ свемилостивый нека му због тога старе нѣгове греове опрости, и Исусъ Христосъ, сынъ Божій и Спаситель света, некаму милостивый судія буде! Огнѣна силна бяше жеља у момъ срдцу, да пре него што се съ овимъ светомъ опростимъ и къ предцима се, кои су се пре мене упокоили, преселимъ, само іоштъ єданпутъ тебе видимъ, загрлимъ и на срдце притиснемъ. Ова ми се жеља испунила, но я осећамъ, да ми радость о томе конацъ мога земногъ живота почнѣ очевидно прекраћивати. То є већъ тако, а томе нема лека. Ево, метните руке на ово силно лупаюће срдце, опипайте брзо и силно куцаюће жиле на слепимъ очима и на руци, пакъ ћете се уверити, да истину говоримъ. Међутимъ іошъ ми остає кои сатъ, и тай ћу на то употребити, да вамъ оно саобштимъ, што ми найвище на срдцу лежи. Чуйте шта, и како мислимъ.“

Пасманъ садъ мало почути, докъ су га одвећъ тужни и разжалѣни слушаоци жалостиво гледали и по гдекою сузу изъ ока пустили. Пошто се мало приправао, поче опетъ овако говорити:

„Овай ковчегъ, у комъ се налази много скупоцени мелема и изредны лекова, покланямъ монастиру. Покрай ньи налази се и рукописъ, у српскомъ єзику, ко[illegible] дає поучаванѣ, како се свакій одъ тій лекова прави и употреблює. Онай човекъ, одъ кога самъ овай рукописъ съ лековима наслѣдіо, био є Далматинацъ, и звао се Филаретъ Браписавлѣвићъ, учіо є лекарство у многимъ високимъ училиштама и одликовао се редкимъ знанѣмъ у своіой вештини одъ многи' нѣговога реда. Онъ є тай рукописъ написао своимъ земляцима, почемъ є хтео, да знанѣ о свима онимъ лековима, кои су му познати были, и међу коима има неки' одъ превелике вредности, и кодъ нѣговы земляка приступа нађе и међу ньима се више и више распространи. То самъ све изъ нѣгови уста чуо, почемъ ме є свога пріятельства удостоио, као што ме є и човечеству колико толико полезнимъ учиніо. Я дакле желимъ, да овай даръ монастиру принесе богате благодарности и благослова.

Што у данашньимъ листу лика нема, зато быће ій у идућемъ два.

„Овай другій ковчегъ, у коме є нешто више одъ двадесетъ тисућа перпера, припада теби, сине, подъ овимъ условіяма. Узми одъ тога, колико потребно буде за осниванѣ заведенія, у комъ ће до дванаєстъ деце, коя немаю постойбине, а та да су, колико є могуће, циганска деца, у овомъ монастиру наћи сваке угодности, и у комъ ће се средствомъ науке и воспитања за побожне, врстне люде изобразити. Тако исто узми изъ тога, колико потребно буде за издржаванѣ два инока, коє ће овай монастиръ сваке године међу блудеће цигане слати, те да ій у светой христіянской вери поучаваю и њиово више или манѣ подивљано срдце нравственосћу и улюднимъ животомъ постепено облагороћаваю. Найпосле узми одъ тога єдну тисућу перпера и приложи ій монастиру, како бы се иноци за спасенѣ моє душе Богу молили. Съ остаткомъ разполажи по твоіой вольи. Синко, то су съ правдомъ стечени новци, што то даємъ. Узми ій дакле спокойно, о незаборављій, я те молимъ опетъ и опетъ, на бедне и сироте, єрбо ће ти за твой малый уделѣный имъ даракъ благословъ съ неба испросити. Прими овай саветъ одъ твога поочима, кои те люби, и то тако нѣжно, како є икада отацъ своє чедо любіо. — Оно мало мои' риза и могъ осталогъ имања нека остане ономе, кои се може тиме ползовати. — Садъ знате, честни отци, и ты, сине мой, шта и како мислимъ. Поступите по томе.“—

Ту пресече Пасманъ, очевидно разслабљенъ, свою беседу, а за тимъ заключи овако:

„Данасъ самъ се подпуно уверіо о момъ опасномъ станю. Мени предстои смрть одъ тога, што ће ми жила у срдцу пући. За два, найвише за три сата свршиће се моя борба. Зато дайте ми вашегъ благослова, добри отци. — Сине, нѣжно, силно люблѣный сине, прими при растанку мой полюбацъ и мой последный поздравъ — —“

При овимъ речма обузе Пасманово лице смртно бледило; онъ се єдва на ногама држао, зато су га морали у постелю однети. Садъ є за чудо мирно сносіо тѣлесну болѣтицу, коя га є обузела, шапутао є по гдекою речь около-стоећимъ, казиваше имъ, да жели у монастирской порти саранѣнъ быти, препоручивао имъ, да га у молитвама споминю и прими за тимъ утѣшеня вере, коя му є отацъ Герасимъ дао съ искренимъ, радостнимъ поверенѣмъ Христіянина, кои є у своіой вери тврдъ и непоколебимъ.

Што є као изкусный лекаръ прорекао, то се збыло. Мирна и тиха борба са смрти наступи, и кадъ су два сата протекла была, уздану онъ іоштъ єданпутъ дубоко, сяйность очію, конма є нѣговогъ любимца непрестано, рекао бы, тражіо, угаси се, последный уздисъ излети изъ нѣговы прсію и — заспи. Тихо и безъ муке разстао се съ овимъ светомъ загрлѣнъ рукама онога, кои му є найминліи подъ сунцемъ быо, и кои га є садъ, тугомъ обасутъ, по имену звао, тужно нарицао и надъ самртнимъ лицемъ горке сузе проливао.

Пасманово тѣло буде торжествено и величествено саранѣно и то у монастирской огради, близу цркве као што є за живота Пасманъ желіо. Томъ приликомъ стекао се многій народъ изъ околине, да старомъ циганину, кои му є быо врстный помоћникъ, пріятелю и заиста савестный и некористолюбивый лекаръ, последню благодарность укаже, и съ тужнимъ срдцемъ свакій є притицао, да грудву земље на упокоєнога баци.

Пошто се укопъ свршіо и пошто є даћа за покой душе по благочестивомъ постоећемъ обичаю издана, па и сиротиня обдарена была, извршіо є Алтомановићъ све остало онако, као што є упокоєный за живота наредіо, приложивши и одъ своє стране знатный даръ своме монастиру ради благодѣтелне цѣли. То є одъ нѣга и сама благодарность према своме благодѣтелномъ и воспытателномъ монастиру изискивала.

Међу тимъ є прилично времена протекло и войводу одзове дужность натрагъ у Млетке. Опрости се дакле съ иноцима найнѣжніе и крене се са своіомъ пратньомъ на путъ.

После путованя, коє є три пуне недељ траяло, приспѣ здраво у Млетке и саобшти Републики свою побѣду и условія мира, коя є ова съ благоволенѣмъ примила. Съ Портомъ отоманскомъ у Цариграду, коя є казнь надъ нѣнимъ Пашомъ Ахметомъ Соколовићемъ радостно примила због тога, што є истый у Босни самовластно владао и нѣнимъ се заповестима ніе покоравао, учини се међу тимъ пріятельско поравненѣ, и тако є войвода Алтомановићъ своимъ последнимъ ратованѣмъ нову славу и почесть пожнео.

Наскоро за тимъ имао у предѣлу одъ Милано дуготраявшегъ посла. Француска, за владу у Италіи с немачкимъ царемъ непрестано борећи се, послала є у исту землю велику войску. Борбе изъ овогъ періода повукле су за собомъ те послѣдице, те су се Италіянци, неки єдной, а неки другой страни придружили. У той прилици сачувале су Млетке свою користь не само срећомъ оружія, него и вештимъ уговараћемъ, и Алтомановићъ є садъ быо међу людма Републике єданъ єдинитый, кои є и у єдномъ и у другомъ полю врстно и славно дѣйствовао и найболѣ услуге своіой земльи принео.

У то доба бяше у Француской войсци некій одъ благородногъ племена човекъ, кои є подъ имненомъ „Витезъ Луи“ надалеко познатъ быо Яшачъ, борацъ съ мачемъ, хрвачъ и стрелацъ; коимъ є требало пара (друга) тражити, слао є своє посланике єдномъ у немачкій, а друћій путъ у италіянскій станъ и къ странимъ у истой войсци налазећимъ се войницима съ учтивимъ иззазиванѣмъ: „Онъ, Витезъ Луи, позива свакога, коме войничка честь и слава свога народа на срдцу лежи, на удвой предъ лицемъ целогъ света, было на коню или съ ногу, было съ оружіемъ за боденѣ, или сеченѣ или бацанѣ, како бы се показало, на чіой є страни храбрый борацъ.“ Ово иззазиванѣ было є обичай ондашнѣгъ века, кои се формама витежства (ритерства) ніе сасвимъ раздвоио, оно се дакле ніе могло одбити, и морало се по ондашнѣмъ обичаю примити. Витезъ Луи могао се хвалити, да є до онда све, кои су му на удвой излазили, победіо и са седла на землю оборіо. Кадъ є гласъ о нѣговомъ иззазиваню у станъ Млетчана сгигао, изишло му є неколико бораца на мейданъ, но ни єданъ немогаше се съ ньимъ мерити, было то због слабіе храбрости, сбогъ манѣ вештине, среће или другогъ каквогъ узрока, — сви су были побеђени и тиме признали нѣгово надмоћіе. То є Витезу Луи дало

повода, да средствомъ свои' викача разгласити даде: да є храбрость у француз ской войсци.

На то войвода Алтомановићъ даде по своимъ викачима явити: Витеже Луи! войвода Алтомановићъ поздравля васъ и зове на мейданъ, па воля вамъ є борити се на коню, или съ ногу, воля вамъ оружіемъ за боденѣ, или за сеченѣ или за бацанѣ, те да васъ увери, да є храбрость и у Млетачкой войсци.

Войничка честь захтевала є, да войвода тако поступи, и тако се отвори борба међу Алтомановићемъ и Витезомъ Луи, предъ лицемъ оба стана. Витезъ Луи бяше необичне тѣлесне ячине, и свуда му є слава као непобеђеномъ предпячила, па одтудъ оволико узданѣ нѣгово у побѣду. Алтомановићъ бяше тѣломъ, као што се чинило, слабіи одъ свога противника, премда су га иначе сви као храбра и вешта борца познавали.

Обоица започну борбу на коньма и поваде мачеве. Алтомановићъ примѣти по самомъ начину, коимъ є Витезъ Луи къ нѣму єздіо, да є овога обичай, противника живо и оштро напасти, почемъ є, уздаюћи се у свою тѣлесну снагу, овога, тако рећи, прогутати и сможднти хтео. Зато га Алтомановићъ ладнокрвно дочека и одбіяо є само вешто и рекао бы безъ свакогъ усиливаня нѣгове ударце тако, да є Витезъ Луи, тиме све више и више раздраженъ, своє жестоке ударце учестао. Тако є промашіо свою цѣль, и Алтомановићъ се слабосћу свога противника најболѣ ползова и овога тако притесни, да є наєданпутъ съ коня скочіо и на земльи се наново преправанъ за борбу ставіо. Овимъ поступкомъ свога противника принуђенъ, скочи и Алтомановићъ нагло съ коня, и борба се наново започе. Ладнокрванъ и садъ као и пре, задоволявао се Алтомановићъ самимъ вештимъ одбіянѣмъ силны и нагли удараца свога противника дотле, докъ се овай нієе прилично уморіо, а после га съ удвоєномъ снагомъ нападне и ударао га є тако вешто и хитро, као што се мисао у глави помишля. Ударацъ по руци избаци му мачъ изъ руке, а одъ другогъ посрну и стропошта се.

Упревши побеђеномъ мачъ у прси почне Алтомановићъ говорити: „Витеже Луи, признайте, да сте и на коню и съ ногу побеђени; признайте, да є храбрость и у Млетачкой Републики; признайте најпосле, да сте мой заточеникъ и — одредите сами одкупъ.“

„Єсть, вы сте победили, храбрость є на вашой страни, и я самъ вашъ заточеникъ. Каж'те ми садъ, какавъ ће быти мой одкупъ“ — то є одговоріо побеђеный.

„Е добро,“ одговори Алтомановићъ, „я самъ само съ тимъ задоволянъ, што самъ васъ победіо, и одпуштамъ васъ безъ свакогъ одкупа. Само васъ то єдно молимъ: поздравите ваше врстне другове и войнике, коима се враћате. Каж'те явно и гласно, да свакій чуе: Силна є Млетачка Република. Њна є радость, великодушно праштати побеђеномъ, и доста іой є, ако се непріятельи, были они кои му драго, и где му драго, нѣногъ победоносногъ оружја страше.“

Витезъ Луи нчезну съ позорища свои' дѣла и никадъ га више нису видили. Кудъ се део, и како се скончао, о томе хроника ништа неявля, но само є то познато, да до данасъ нієе добіо певца, кои бы га опевао. Но да се вратимъ моіой приповедки.

За тимъ слѣдовавшій миръ учини борбама край и Алтомановићъ врати се натрагъ новимъ лавровимъ венцемъ увенчанъ. Међу тимъ трудови и тегобе рата поколебаю му здравлѣ тако, да є зажеліо остатакъ свога живота мирно и спокойно провести. На нѣгову молбу допусти му Република, да съ бойногъ поля одступи и своє дане на своимъ добру „Бѣла река“ проводи.

XIV.

Архимандритъ у монастиру.

Алтомановићъ оде на своє добро съ чувствомъ онога человека, кои се после многи' на широкомъ мору срећно претрпљены олуя найпосле пристаништу приближує. За ньимъ є садъ стояла ужасна ратна драма ямачно на свагда довршена, и у полской тишини живіо є одсадъ мирно и спокойно, служећи се своимъ земальскимъ благомъ, коимъ га є Богъ богато наградіо, на найблагороднііи начинъ, овде сирома'е и страдалнике помажући, онде училиштама и Божіимъ храмовима богато прилажући и уобште за благо оны, кои су му по вери и народности найближи были, радостно и човеколюбно дѣйствующи.

Найпре є по'одіо главный монастиръ, изъ кога є пре толико година у бурный светъ изишао. Отацъ Теофанъ, садъ већъ старацъ, теретомъ протеклы година погурепъ, дочекао га отвореними наручемъ рекавши му: „Добро ми дошао, сине, у ове стене. Ты нехтеде быти инокъ, нехтеде быти архимандритъ, и постаде као што самъ прорекао, войвода. Благо нашемъ монастиру, кои є некадъ тако врстногъ ученика имао.“

„Єсть, истина, отче,“ одговори Алтомановићъ, „я самъ дотерао до войводе; но то ме є крвава труда стало, и многе самъ неволѣ и опасности преко главе преметнуо, докъ самъ то постигао. Но то є заръ была Божія воля, да тимъ путемъ пођемъ, те да се уверимъ, да є у овомъ поднебесномъ свету много више жалости него радости, много више бриге, туге, болѣ и муке него среће, укратко више мутны, више бурны него ведры дана.“

„А изводъ изъ свега тогъ изкуства, сине?,“ превати архимандритъ Теофанъ. „Є л', да є овай: да є миръ међу людма найлепшій Божій даръ, и да є заиста похвале достоянъ онай, кои удалѣнъ одъ светске суєте, за спасеніе своє душе живи, и кои свогъ ближнѣгъ любовмъ предусрета, увекъ само добра дѣла вршећи?“

„Єсть заиста, отче, и я ћу приликомъ приповедања о судбинама мога живота добити повода, опетъ се къ томе вратити, што самъ садъ чуо,“ тако є завршіо свою беседу Алтомановићъ, кои є одъ садъ незаодный гостъ у монастиру быо, и съ братіомъ се искрено и пріятельски дружіо.

Сећаюћи се доброчинства, коя є некада у овомъ монастиру изкусіо, учиніо му є найпре такавъ прилогъ, да су му се приходи тиме знатно умножили, а после, у договору съ архимандритомъ Теофаномъ, даде у монастирской огради озидати зданіе, у комъ ће се возпитавати сирочадъ и отечества лишена деца.

Почемъ є овомъ подчињеный монастиръ добіо фондъ за подобно заведеніе, то ніе хтео, да и овай главный монастиръ таквогъ заведенія нема, те тако наскоро доживи ту радость, да є ово возпитателно заведеніе красно напредовало и двадесетъ и четири ученика духовно и тѣлесно ранило.

Алтомановићу є ово заведеніе толико на срдцу лежало, да му є сву пазльивость поклоніо, да є поучаванѣ съ иноцима деліо, и готово изъ монастира ніе избывао.

Єдногъ дана разговарао се онъ съ архимандритомъ Теофаномъ врло дуго. По свршеномъ томъ разговору пригрли га Теофанъ са сузнимъ одъ радости очима; говорећи: „Е, сине мой, садъ ми є найтоплія жеља испуњена, одъ како самъ твою тврду и постояну намеру чуо. Ню ти є самъ Богъ уліо, и монастиръ ће заиста найторжественіе прославити тай данъ, у кои ћешъ ту намеру твою остварити. Прими дакле іоштъ садъ одъ мене полюбацъ братинства.“

Алтомановићъ уреди своє светске послове, опрости се обхођења съ людма, кои се земальскогъ блага тако тврдо лепе, и ступи у иноческій (монашескій) чинъ као простый инокъ.

Отацъ „Данило,“ као што су га садъ звали, одликовао се сяйно поученѣмъ и примеромъ, иноци су га поштовали и любили, народъ се тѣшіо, блажіо и крепіо нѣговомъ искреномъ благоглаголивомъ беседомъ, кою му є говоріо, а ученици, коє є изображавао и съ тайнама спасителне и свете христіянске науке благомъ силомъ своє беседе упознавао, любили су га, као нѣжна и добра деца родителя свога.

Међу тимъ пресели се и Архимандритъ Теофанъ у вечность. После нѣгове смрти зажели єдногласно народъ и владика съ монастирскомъ братіомъ, да отацъ Данило архимандритъ монастира буде. Смиренъ и кротакъ као што є было, одбіяо є у почетку ову понуду, но кадъ му є найпосле владика съ озбильнимъ благоволенѣмъ рекао, да то благо цркве захтева, и да се заповести старешина', ако црква ньиовимъ устма говори, валя покоравати, онда попусти и прими се понуђеногъ достоинства. Одъ тога времена управляо є монастиромъ радостно-ревностно, и было є колико благъ и смиренъ, толико дѣлателанъ и неуморимъ.

Ученике, коє є у монастирской усамљености и тишини за врстне учителѣ возпитао, снабдѣо є довольнимъ трошкомъ и разаслао ій по народу, да слово Божіе проповедаю и люде на путъ спасенія изводе. Изъ околны и удаљены предѣла стицала се за наукомъ жеднећа младежь у монастиръ, те тако є нѣгове трудове увенчала найвећа и найлепша награда, што є свуда разпространо богобоязльивость, добродѣтель, у правомъ смислу побожность, а свако суєвѣріе и свакій порокъ изъ себи сродногъ народа гоніо и требіо.

Овимъ начиномъ дѣйствующи за благо людій и за Божію честь и славу, доживіо є Данило осамдесету годину свога живота. Тада куцну и нѣговъ часъ, и онъ умре као праведникъ, умре лако и спокойно као прав и Богомъ люблѣный Христіянинъ. Народъ га є као отца свога оплакао.

На плочи, коя му є гробницу покривала, изрезали су ове речи: „Овде у мрачну гробницу спуштенъ є грбъ последнѣгъ Алтомановића Петра.“ Надъ овимъ надписомъ было є изрезанъ човекъ у оклопу, кои грбъ прелама. Према овоме съ десне стране слетао є анђео сѣ гранчицомъ мира съ плавогъ сунцемъ обасяногъ неба, а изподъ нѣга могло се ово читати:

„У име свете, єдиносуштне и нераздѣлне Троице. Аминъ.“

„Овде почива Данило, рабъ Божій, кои се прѣже звао Петаръ Алтомановићъ.“

„Роѣенъ године одъ роѣења Христова 1459. петнаестогъ Априла, дошао є, као синъ Деяна Алтомановића, валѣвскогъ Войводе и бана Босни принадлежећи' српски' краєва, у ову свету обитель іоштъ младъ и зеленъ, было є овде монастирскій ученикъ и оде за тммъ у пространый светъ.“

„У петдесетдругой години свога живота, пошто є међу тимъ у войсци Млетачке Републике одлично служіо и нѣнимъ войводомъ постао, врати се натрагъ и ступи у иноческій чинъ съ именомъ Данило. У овомъ монастиру постане архимандритомъ у своіой шестдесетой години, и потомъ є у овомъ духовномъ чину дѣйствовао скромно и побожно до самы последньи дана нѣгова земна живота, коє се збыло одъ роѣења Христова године 1539. Марта 31.“

„Онъ є было добротворъ беднима, пріятель народу своме, нѣговъ учитель, нѣговъ тѣшитель, и што є овой обители добра учиніо, као и друга нѣгова знаменита дѣла у животу, све є то уписано у Хроники, кою є Максимъ, єданъ одъ нѣговы благодарны ученика написао.“

„Боже благій и великій, господе неба и землѣ, помилуй раба Данила и удостои нѣгову душу вечнога блаженства.“

Споменъ нѣговъ, као о врстномъ човеколюбцу и христіянину, живіо є дуго у народу, и кадъ є гдегодъ отацъ свога сина благосивляо и съ полюбцемъ га у бурный светъ изпраћао, то му є обично говоріо: „Сине, буди храбаръ, добаръ и побожанъ као што є было Петаръ, последный Алтомановићъ.“

Наша є земля звезда међу звездама.

(Изъ Хедерови идеа за историю о човечеству. *)

Философія о Исторіи човечіегъ рода мора съ небомъ започети, ако жели у нечемъ ово име заслужити.

*) Листъ, самой забави посвећенъ, мора по краткомъ времену изгубити цену и по самой човечіой склоности къ промени. Човекъ се после забаве и веселя радо враћа озбильнимъ предметима, где ће наћи или матеріалне или духовне користи. Зато дакле нека и овай листъ забавно съ полезнимъ измеша, и читателѣ съ две стране задовольи, у толико више, што наши читательи уобште потребую духовне ране много више, него гдекои народи у просвећеной Европи. Зато мислимъ, да ће ове Хердерове идее свакогъ читателя безъ разлике задовольити, што ће му на лакъ и пріятанъ начинъ показати путъ къ познаваню човечества, природе и Божіегъ провиђења. Подобно човеку изъ мрклогъ мрака на светлость изишавшемъ, показую се читателю предмети око нѣга и изнадъ нѣга у необичной светлости, обузимлѣ га изумленѣ и надземна радость, што га є Богъ, помоћу разума учиніо участникомъ нѣговы планова, нѣгове мудрости и нѣговы блага; срдце му се у прсима шири и стреми къ пранзвору свега лепогъ, доброгъ и полезногъ. Ко после прочитаны овы идеа неосети у себи лепшій и племенитіи животъ, у томе се нѣчто свакій, нравый животъ угасіо, кои човека човекомъ чини.

Преводитель.

Єръ почемъ наше обиталиште, земля, само собомъ ніє ништа, већъ одъ небесны, по целой вселени разсуты сила своє свойство и свой створъ, своє могућство къ организаціи и обдржаваню створеня добія: то га морамо сматрати у дружини светова, у кою є поставлѣно, а не као одцеплѣно и одвоєно одъ ньи. Невидимимъ, вечитимъ свезама привезана є наша земля за нѣно средоточіє, сунце, одъ коєгъ добія светлость, топлоту, животъ и успеванѣ. Безъ овога небы могли нашу планетну систему себи ни представити, као што какавъ кругъ безъ средоточія непостои; съ ньиме и съ благотворнимъ привлаћећимъ силама, коима є вечно суштество како нѣга тако и сваку матерію (вештество) обдарило, видимо како у нѣговомъ царству по простимъ, лепимъ и величественимъ законима, планете постаю, како се око своє осовине и око обштегъ средоточія у просторима, кои су съ ньиновомъ величиномъ и сбивеношћу у сразмерію, живо и непрекидно окрећу, како се по истимъ законима око неки' одъ овы планета іоштъ и пратіоци образую и за ньи се привезую. Ништа намъ недає таквогъ выспреногъ погледа, као ово уображенѣ о великомъ свету; и човечій разумъ ніє можда никадъ тако дальный полетъ учиніо и одъ части срећно довршіо, као кадъ є съ Коперникомъ, Кеплеромъ, Нютномъ, Хугеномъ и Кантомъ просте, вечне и савршене законе образованя и двизаня планета измисліо и утврдіо.

Хемстерхуисъ, чини ми се, ядиковао є, да ова выспрена ученя система на цео кругъ наши' понятія недѣйствує толико, колико бы на цео човечіи разумъ дѣйствовала, да є у време Грка' математичномъ точности утврђена была. Нама є по већой части доста, што нашу землю сматрамо као прашно зрно, коє у оной великой пучини плива, у коіой землѣ око сунца, у коіой ова сунца са тисућама други око свога средоточя, а можда више таквы сунчаны система у разсутимъ просторима неба своє путованѣ довршую, докъ се найпосле како уобразна сила тако и разумъ у овомъ мору безконачности и вечне величине неизгуби непашавши нигде излазка и края. Но само дивлѣнѣ, коє насъ уништава, тежко ће быти найплеменитіє и найсталніє дѣйствованѣ. Природи, коя є свуди и у свему сама собомъ задовольна, зрно є песка тако исто важно, као и безгранично цело. Она є опредѣлила точке простора и суштествованѣ, у кои ма ће се светови образовати, па у свакой одъ овы точкій дѣйствує она целомъ своіомъ неразлучномъ силомъ, мудрости и благости, као да никаквы други' точкій образованя, никаквы други' атома света нема. Кадъ дакле ову велику небесну кньигу отворимъ, и кадъ ову безконачну палату, кою може само Божество свуда изпунити, предъ собомъ сматрамъ: то заключуємъ одъ целога на поєдино, одъ поєдинога на цело. Само є єдна сила была, коя є ярко сунце створила, и коя моє прашно зрно обдржава; само є єдна сила, коя млечный путъ одъ сунаца можда око Сиріуса окреће, и коя у законима тежина на моє земляно тело дѣйствує. Почемъ дакле видимъ, да се просторъ, кои ова земля у нашемъ сунчаномъ храму заузима, да се место, коє она своимъ окретанѣмъ око сунца себи опредѣлюе, да се нѣна величина нѣна маса, са свимъ оним, што одъ тога зависи, управля по законима, кои у неизмеримомъ простору владаю: то ћу, ако нежелимъ противу безконачнога беснити, не само на овомъ месту задовольнъ быти и радовати се, што самъ на нѣму у дивно-хармоничный хоръ безчислены суштества ступіо, него ће ми іоштъ и найвиспреніе дѣло быти, пытати се, шта треба на овомъ месту да будемъ и шта могу, по свой прилици, само на нѣму быти. Ако и у ономе, што ми се чини найограниченіе и найнеповольніе, наћемъ не само трагове оне велике стваряюће силе, него и ясно сагласіе найманѣга съ планомъ Саздателя у безконачноме: то ће мога Богу подражаваюћегъ разума быти найлепше свойство, овомъ плану слѣдовати и небесномъ разуму покорити се. На земльи дакле нећу тражити небесне ангеле, коє никадъ очима писамъ видіо, него люде, и бы' ћу задовольнъ са свимъ онимъ, што велика мати производи, носи, рани, сноси и найпосле любко у своє недре прима. Нека се нѣне сестре, друге землѣ, другимъ, можда савршеніимъ створеняма хвале; доста да на ньой живи оно, што на ньой може живити. Моє є око за сунчаный зракъ у овомъ, а ни у каквомъ другомъ удаленю одъ сунца, моє є уво за овай воздухъ, моє тело за ову землю створено, сва су моя чула изъ ове земне организаціе и за ню створена. Сходно овоме раде и моє душевне силе. Цео просторъ и кругъ дѣланя мога рода тако є дакле тврдо опредѣленъ, као и маса и путъ землѣ, на коіой ми валя животъ окончати; одтуда и у многимъ єзицима носи човекъ име одъ своє матере землѣ. Но што къ већемъ хору сагласія, доброте и мудрости ова моя мати принадлежи; што су тврђи и величественіи закони, на коима є нѣно и свію светова суштествованѣ утврђено; што више примѣчавамъ, да у ньима све изъ єднога слѣдує, и єдно целоме служи: то се све више увераваmъ, да моя судбина ніє за земляный пра' привезана, него за невидиме законе, кои землянимъ праомъ управляю. Сила коя у мени мисли и дѣйствує, по свой природи онако є исто вечна сила, као и она, коя сунца и звезде у свези држи. Нѣно орудіе може се изтрти, нѣнъ кругъ дѣланя може се преиначити, као што се землѣ изтру, и као што звезде своє место меняю; но закони, коима є она постала и у другимъ се появленяма понавля, не меняю се никадъ. Нѣна є природа вечна, као Божіи разумъ; и стубови мога быћа (не мога тѣлесногъ появленя) тако су тврди, као стубови вселене. Єръ свако є быће себи равно, нераздѣлно понятіе, како у найвећемъ на єднакимъ законима утврђено. Граћа дакле зданія света обезбећує єзгру мога быћа, мой унутрашный животъ, на векове. Гдегодъ будемъ и штогодъ будемъ, бы'ћу оно, што самъ садъ, сила у системи свію сила, суштество у безконачной хармоніи Божіегъ света

Горка вода.

(Черте изъ источны правій.)

(Продуженѣ.)

— Аміель! Аміель! повтораваше Хофинъ, не крїюћи свой гнѣвъ: — а шта є радіо Аміель кодъ твое пріятельице?

При такомъ неочекиваномъ пытаню страшльива Єзеля савршено се збуни. Аміель прчвати речь:

— Отацъ мой, рекне онъ, ево како є то было. Видећи да є већъ скоро по'ноћи я пођемъ къ Рики мислећи да ћу

тамо наћи тебе и Езелю, но дознавши, да ты тамо ниси, мы поитамо кући предполажући, да ћемо те овде наћи.

— Вы сте обоє врло рђаво урадили, пресече грубо Хофинъ.

— Боже мой, говораше Езеля и сузе груну низъ нѣно бѣло лице: — господине мой . . . . опрости ми . . . . но кажи ми, чимъ самъ я заслужила твою срдню? . . . .

Хофинъ заключи, да ће найболѣ быти у овакомъ случаю, притворити се, и зато сакриваюћи подъ наличѣмъ спокойства она подозреваня, коя су му срце гризла, онъ сѣдне до жене своє, узме є за руку и пригрливши є къ себи опаше єдномъ рукомъ гибкій и прекрасный стасъ нѣзинъ, а другу іой мете на груди, да бы се уверіо у каквомъ є станю нѣно срце, и потомъ се окрене къ Амієлю.

— Мой сыне, рекне онъ, теби є већъ осамнаєстъ година.

— Одъ прошлогъ месеца, одговори Амієль, незнаюћи смысла речій Хофиновы.

— Дал' теби пада кадгодъ на паметь, да ты већъ ниси дериште, и да є таквомъ одважномъ и крепкомъ младићу срамота цео животъ провести съ женама? . . .

— Шта ты оћешъ одъ мене? одговори тужна Амієль; — я самъ сироче . . . . у целомъ свету а немамъ никога, до тебе и . . . . Езелѣ . . . . дода онъ, бацивши нѣжный погледъ на младу жену, коя га слобоћаше пріятномъ осмейкомъ.

У тай ма Хофинъ тако яко стегне руку Езелѣ, да она викне. Не обраћаюћи вниманія на то, онъ дода: „ты си већъ свршенъ човекъ, а човекъ ако нежели да га презиру други онъ нетреба да живи као жена.“

— Кадъ бы было рата, — я бы служіо; но царъ Индійскій люби миръ.

— А заръ у мирно време отечеству нетребаю войници? пресече му строго речь Хофинъ.

— Садъ васъ я разумемъ, господине, одговори гордо младый човекъ.

— Како, заръ ты оћешъ да Амієль буде войникъ викне Езеля.

— Тебе нико за совѣтъ непыта. —

Тежка тишина слѣдоваше за овомъ сценомъ, но Хофинъ є прекине:

— Полковникъ Езекиль мой є роћакъ и старый пріятель я ћу ти дати на нѣга писмо . . . онъ ће те примити у свой полкъ . . . чуешъ Амієлю, ты ћешъ сутра одлазити.

— Сутра! викне тужно Езеля, сутра! . . . .

— А! . . . . шта? . . . после? . . . запыта мужъ спокойнимъ гласомъ.

— Боле ме! . . . боле . . . Хофине! . . . . тепаше Езеля, усплаирено показуюћи на руковетъ ножа, заденутогъ за поясъ мужа нѣногъ и коимъ ю є онъ непримѣтно боо; боле ме Хофине, ... врло ме боле! . . . повтораваше она трудећи се ослободити.

— Седи ту! продере се Хофинъ тако да се и на сокаку чуло: — ту седи!

Бѣдна жертва ніе смела неповиновати се. Плаве очи младогъ човека запале се негодованіемъ . . . онъ се єдва уздржи.

— У коє време заповедате, господине, да вамъ се сутра явимъ за даля наставленя, запыта онъ надвладавши напоследку свой потресъ.

— Око два сата дана, ладно одговори Хофинъ.

— Амієль изиће, жалостно оборивши главу. После єдногъ сата, мртва тишина царствоваше у кући богатогъ Азіята, но одъ три дѣйствующа лица ове сцене ниедно ніе могло заспати.

ОБАЛЕ КЕДРОНА.

Іошъ се небыяше разсвануло. Хофинъ и Асиръ шетаху се поредъ обале потока.

— Тако дакле, ты држишъ, да є горка вода найпоузданіе средство, питаше Хофинъ?

— Найпоузданіе, одговори нѣговъ сапутникъ ученимъ гласомъ книжевника.

— Али, чуешъ . . . . разумъ мой одриче се веровати томе.

— Свемогућство є Божіе безгранично! . . . .

— Но ако є Езеля невина? . . . . рекне Хофинъ, као што самъ у себи разсуждавао

У таквомъ случаю тай ће опитъ само увећати нѣну добру славу.

— Ако ли є повина? . . . .

— Онда ће она умрети у страшнимъ мукама.

— Асиру! рекне Хофинъ, упревши мрачный погледъ на разастрту предъ собомъ пустиню и на жубореће таласе потока: — Асиру! . . . . Да ли ти мене разумешъ? . . . .

— То ће рѣшити судъ Божій.

— Асиру, продужаваше Хофинъ, ты си истина првосвештеникъ, а я нисамъ . . . . но я самъ одъ те исте класе одъ коє си и ты, — слѣдователно речи твое, коима простота верує, за мене ништа незначе . . . . Говори ты одкривено . . . . безъ загонетки' . . . . не као што врьовный жрецъ мора говорити съ ништавимъ простакомъ . . . . мы да се разговоримо као мужъ съ мужемъ . . , . седи . . . . но чекай найпре да видимо, да насъ ко неслуша.

— Е, ... пре зоре устаю само саревници, лопови и пустає . . . . Они за насъ нису опасни, одговори Асиръ седаюћи на сломљено олуіомъ дрво. Хофинъ седне поредъ нѣга. Я самъ превареңъ . . . . Асиру! рекне му онъ тихимъ гласомъ; я самъ обезчешћенъ? . . . . моя се жена држи съ Амієлѣмъ! . . . . Ты дркћешъ? . . . . да . . . држи се . , . . я о томе већъ више несумњямъ . . . .

Неимаюћи толико моћи, да преодоле силный потресъ произведеный тимъ признанѣмъ онъ ућути неколико тренутака, па продужи: — Синоћь . . . . синоћь доцне . . . я самъ самъ было очевидацъ моє срамоте! . . . . И што у тай мах' я нисамъ ньи обоє побіо . . . . и неблагодарногъ и неверницу, то є само зато было, што се я другчіе желимъ осветити! . . . . О, я ћу такву осветy, коя ће принудити дрктати еве жено . . . . коя ће за свагда осигурати спокойство мужева . . . . Езеля ће мени зато животомъ платити; али є мени мало, да є удавимъ, да є заколѣмъ моимъ рукама . . . . ноћу . . . . не, нека она умре у по подне, предъ народомъ, у средъ светога храма, предъ лицемъ Бога нашегъ . . . . нека она . . . . ніе горке воде! Разумешъ ли ты мене Асиру! . . . .

— Али за Бога, та є вода страшна само за онога, кои є заиста повинъ . . . .

— Е, кадъ бы я было првосвештеникъ . . . то бы . . . одъ мене зависило . . . . Асиру . . . .

— Хмъ . . . . песакъ, кои ће се помешати съ томъ водомъ я ћу скупити съ патоса у храму . . . .

— Е, видишъ, тай песакъ треба помешта съ отровомъ

— Я ћу спремити две чаше, једну за тебе; а другу за Езелю . . . .

— Асиру! у једној од тій треба да буде отров! . . . . чуешъ ли . . . . отровъ . . . Асиру! . . . . .

Зверска радость запламти у очима првосвештеника; одъ поиисла на свой ђаволскій умишљај поцрвени његово узко угнуто чело.

— А шта је награда? запита онъ ладно. Хофинъ извади иза појаса кесу пуну злата и даде Асиру.

— Чекай . . . . пре него што мы приступимо къ дѣлу, рекне овај последњій, я оћу лично да се уверимъ, да ли Езеля доиста заслужује ту страшну судбину, коју іой ты спремашъ . . . . Я бы желіо разговорити се мало съ њоме . . . на само . . . .

— Ты буицашъ!

Првосвештеникъ устане.

— Асиру! ништи шта оћешъ друго, само то не . . . .

— Ако ты оћешъ да употребишъ горку воду тако, . . . као . . . што ты је нуждно . . . то се можешъ обратити другоме . . . одговори Асиръ и пође.

— Асиру! ты владашъ моіомъ тайномъ . . . .

— Жао ми је, што и я немамъ подобне тайне, да ты се и я съ моје стране поверимъ.

— Асиру! повтори Хофинъ, съ видомъ човека кои је се изворъ сагласіо: — кадъ оћешъ ты да се видишъ съ моіомъ женомъ? . . .

— Наподне.

— Добро!

И они се растану, нерекавши једанъ другомъ ни речи, и недогледавши једанъ на другога.

РАЗСТАНАКЪ.

Међутимъ докъ се догађала описана мномъ сцена Езеля и Асирова сину заедно у авлію куће Хофинове.

— Брате!

— Сестро! викну они обоје једнимъ гласомъ и баце се један другомъ у наручія.

— Амієлю, треба све одкрити момъ мужу, говораше млада жена лиюћи потоке суза'.

— Не, сестро, одговори Амієль съ рѣшителнимъ изгледомъ . . . . послушай . . . . и ты ћешъ се сагласити самномъ . . . Пре десетъ година отацъ нашъ пође на дальный путъ, съ кога му, яо, не бі суђено ни вратити се. Онъ узме и мене са собомъ. Онда је теби было десетъ година, а мени осамъ . . . После некогъ времена мати наша дозна, да се лађа ова, на коіой смо мы отишли утопила, са целимъ товаромъ и свима, кои су были на њой . . . . мени је све те подробности причао нашъ рођакъ Илія . . . . али слушай, слушай . . . смрћу нашегъ бедногъ отца срећа се твоя неизмѣни; ђаль ты приспешъ за удаю, теби се яве много ваљане младожењ; мати је наша бацила была око на двоицу: на првосвештеника Асира, и Хофина, човека уважаваногъ и најбогатијегъ у Дамаску. И незнамъ зашто она предпостави Хофина, кои се највише цењкао за твой миразъ. Мати је наша тако силно желила да іой Хофинъ буде зетъ, да му је обећала све своје имање. У тимъ баш обстоятелствама, слушай, Езеля! мати наша дозна да самъ я живъ, да ме је некій матрозъ избавіо изъ морске пучине; следователно одъ свега, што је она обећала свом младожењи половина је мени припадала . . . . но она покойна, Богъ нека іой душу опрости, сакріе одъ младожењ то обстоятелство, бојећи се, да оно не раскине предполагану свезу. И тако се ты уздашъ и дођешъ съ мужемъ амо.

— А ты, ядно дете, рекне Езеля обавивши се рукама око врата младогъ човека и љубећи га у чело: — да, пре петъ година, ты си заиста было сироче неяко детенце . . . . ты си дошао да тражишъ матерь и наслѣдство и ниси нашао ни једно ни друго, осимъ то писмо, које је было предато Илії . . . . ахъ, дай ми га да га прочитамъ іошъ једанпутъ . . . . то ће ми дати іошъ толико силе, да могу испунити последню волю моје матере.

Узевши изъ руку Амієля пергаментъ, кои је онъ све у нѣдрима чувао, млада жена утре сузе и прочита гласно:

„Сыне мой, кадъ се ты повратишъ, подъ-слеме родительско, ты тамо већъ ништа нећешъ наћи, осимъ просбе умируће, коя те моли да споменъ нѣнъ незаборавишъ; осимъ просбе матере, коя ти се исповѣда и одъ тебе ште опроштеня, но коя и у самомъ гробу мора поцрвенити само предъ сыномъ и одъ њега једногъ опроштеня искати . . . . Рођакъ нашъ Илія објаснiће ти обстоятелства, коя су предходила удаи сестре твоје. Я самъ лагала, кадъ самъ говорила Хофину, да немамъ више деце до Езелю . . . . Я самъ онда знала, да си ты живъ . . . . Садъ на изданућу, лажъ та пала ми је као олово на душу . . . . неће ли Хофинъ корети мою кћерь . . . неће ли се она зацрвенити свагда, кадъ іой годъ Хофинъ рекне, да је превареиъ? . . . .

„О, сыне мой! изъ дубљине гроба мога я вапіемъ къ теби: кадъ се састанешъ са сестромъ, приповеди іой све, али је закуни да ћути, да ћути мене ради, ради лепогъ спомена матере своје. Ты си, Амієлю, човекъ . . . ты ћешъ се трудити, и я се надамъ, да ће благій Богъ сто пута теби више дати, него што је оно, чега самъ те я лишила . . . . Нека ты, сыне мой, Богъ Израилевъ у помоћи буде и онъ једанъ нека помогне теби и сестри твоіой, да испуните мою последню волю! —

Твоя мати Шираза.“ —

— Ето видишъ, Езельо, да треба ћутати, рекне Амієль, узевши изъ нѣны руку пергаментъ. У место одговора она уздане наслонивши главу на раме Амієля.

— Буди юначна, дода Амієль смѣшећи се, буди юначна Хофинъ іошъ незна, каква свеза насъ свезује, и потоме има пуно право саревновати . . . онъ захтева да я одлазимъ . . . све је једно .... кадъ му драго, мы се морамо разстати! . . Та и я самъ не бы желіо, да целогъ живота будемъ на врату твогъ мужа? . . . .

— Нѣму на врату? . . . . повтори Езеля тономъ прекора . . . . а нисамъ ли я узрокъ . . . .

— Псъ! . . . . шапне младый човекъ, затвараюћи рукомъ уста своје сестре: — ћути, и съ Богомъ!

— Чуешъ, Амієлю, немой нѣи . . . . молимъ те причекай іоште . . . . само два дана . . . . да се я могу навикнути малко безъ тебе, да бы могла кадкадъ рећи: мой је братъ ту . . . . на два корака одъ мене . . . . я га могу видити кадъ ми годъ на умъ падне . , . .

— Ала детиньишъ! . . . рекне нѣжно Амієль.

— О, немой ми одрећи! . . . . немой одрећи . . . . Амієлю! и садъ га са своимъ нѣжности загрльи . . . . Сутра увече буди кодъ куле . . . . тамо ћу я сама доћи, или ћу послати роба . . . .

— Добро, я ћу твою желю испунити, одговори онъ нѣжно одгураваюћи је и стараюћи се ослобити нѣны наручія, зато што је у тай ма угледао Хофина поредъ себе.

— Опростите намъ наше сузе и тугу, господине, рекне младый човекъ гласомъ пунимъ туге и достоинства . . . . я ню држимъ као мою сестру . . . . я самъ дужанъ њой за по-

кровителство, коимъ сте вы бѣдно сироче усрећили . . . . она є мене воспитала . . . . . чувайте бы ню . . .

— Я знамъ чему треба веровати, и зашто праштати, сыне мой, одговори ладно супругъ Езелѣ . . . . Пожури се ты на одређену ти дужность . . . . узми коня когъ ты найволешъ, и ево ти три кесе новаца, дода онъ, вадећи ій иза појаса. . . .

Аміель готово нехтедяше узети, но по знаку сестре мораде се склонити на предложенѣ. — Даръ твой я примамъ као братъ . . . . као сынъ . . . . рекне онъ Хофину. Потомъ боећи се, да се Езеля неодда, онъ се рукує съ нѣнимъ мужемъ, баци на ню нѣжный погледъ, и изчезне као муня.

— Садъ смо мы сами . . . . промумла Хофинъ крозъ зубе, узевши жену за руку и уводећи є у собу. —

(Свршетакъ слѣдує.)

Зачинци.

Непыта се, да ли у земльи каквогъ владаоца сунце незалази, као што се Спанія некада хвалила, него шта є за време свога путованя у истой земльи видило.

Говоре люди, да за овы петъ стотина година ніе нико одъ радости умро:

Ако женитба може миръ основати, то бы требало великашима многоженство допустити.

Великаши са своимъ дугачкимъ рукама често манѣ шкоде, него њихове слуге съ краткимъ рукама.

Тежко ће быти у целомъ свету чудніе робе одъ књига; ербо ій печатаю люди, кои ій неразуму, продаю люди, кои ій неразуму, везую люди кои ій неразуму, рецензираю и читаю люди, кои ій неразуму, па найпосле ій и пишу люди кои ій неразуму.

Многи Минервини жреци, осимъ другога подобія са самомъ богиньомъ, имаю іоштъ и съ нѣномъ прослављеномъ птицомъ (савулягомъ) то подобіе, што истина у мраку мишеве ватаю, али обданъ кулу на цркви невиде пре, докъ о ню главомъ нелупе.

Ніе ли чудно, да онай публикумъ, кои насъ хвали, увекъ као правогъ и достойногъ судію сматрамо, а чимъ насъ почне кудити, проглашавамо га као неспособна, о производима нашега духа судити? (Изъ Лихтенберга.)

Корресподенція.

Београдъ. Юче, 31. Мая, држало є Дружство Србске Словесности своє редовно засѣданіе, у комъ є Одсекъ єзикословный поднео писмено о єдной части Даничићемъ написаногъ синтаксиса, у комъ є по врлини самогъ израђеногъ предмета изрекао свою пресуду, да є то найважніи и найболый появъ у нашемъ књижеству, кои превазилази све, што є досада у нашемъ књижеству по той струци написано. На томъ основу предложіо є, да се истый синтаксисъ са 120 дуката цес. награди. При свемъ томъ, што одъ те прикупљене грађе за синтаксисъ много очекујемо и жельно изгледамо, да є печатану проучимо, опетъ мислимо, да є награда прилично велика, судећи по свима књигама, кое су досадъ награђене. У насъ є досадъ найвећа награда была одъ 100 дуката цес. кою су примили г. Д. Матићъ и Дръ. В. Маринковићъ, па ни самъ г. Дръ І. Суботићъ ніе већу награду одъ Матице за целу Граматику приміо. Колико є к'о труда полагао и времена потрошіо приликомъ писаня какве књиге, никадъ се точно нерачуна, нити се дає трудъ подпуно наградити, већъ се сматра сама књига и њена вештествена полза. Оће ли речено дѣлу овой награди сходно быти увериѣмо се касніе, а засадъ се само можемо радовати, што се овакавъ трудъ овако почое ценити и уважавати.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ
ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сок найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на кои као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се заи и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трепчика.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіе на књигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ немецкогъ. Књига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да свакій лакше набави. Позиваю се браћа Срби, да ову „Девойчицу“ удостоє своє любови Пренумерація траје до послѣдњегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошаљу или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa). У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаєвић Протопресвитеръ.“

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 15. У Земуну 9. Юнія 1856. Година I.

Овай листъ издази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Мати на гробу єдинца.

Одъ Д. И. Павловића.

Іошт врьове гора злати
Већ тонућегъ сунца зракъ,
Западъ руменъ чисто с' клати
А долиномъ — влада мракъ.

Итно тако, о! не иди
Ты светлости царе благій,
Постой іоште, некъ се види
Іоштъ низпусти кой зракъ драгій;
Іоштъ осветли красна цветка
И класова златно море,
Задржи се, слаба летка
Да подигне птица горе.
Све на земльи съ тобомъ живи
И ужива земне сласти,
Све се теби самомъ диви
Ко божіой моћной власти.
Съ тобомъ майку ояђену
Іоштъ надежда само греє,
Чимъ ты зађешъ, душу нћну
Студенъ снегъ ће да овеє.

Сунца неста, тама лака
Обастрла цео светъ,
У наручя сана млака
Пред'о с' човекъ, птица, цветъ.

У велико све већъ спава
И крепости враћа старе,
Мирна садъ є оногъ глава,
Кога даню брига таре.
Сиромаа, богатога.
Завистнога, варалице,
Лудога и паметнога
— Тама створи єдно лице.
Тѣло овде, душа горе
По етеру сама шета.
Крозъ облаке светле дворе
У жилишта ступа света,
И одатле паметноме
Будућности каже дѣла,
Па у зраку руменоме
У кршность се враћа тѣла —
Шума ћути, птица дрема
Текъ покадкадъ потокъ шушне,
За сутра се све то спрема
Оснажує силе трошне.
Само душа вене єдна,
Тѣло с' майке не одмара.
Прси пуни туга врѣдна,
Очаянћ срце пара.
Грудъ іой яче све се стеже
Већъ и топле неста сузе.
О! когъ смрть ће садъ да веже,
Да разкине сладке узе.

Іоштъ молебно око горе
Милостивомъ небу диже.
Алъ несретну бѣде море,
Помоћь ньойзи, ахъ! не стиже,
Єдинца є ено скрила
Помрчина вечна густа,
Майци оте сына мила,
Склопише се навекъ уста.

Нема таме — истокъ руменъ
Обасло цео шаръ,
Гласъ є птица опетъ чувенъ,
Оживила свака тварь.

Ко изъ мртвы све се диже
Пробудила све є зора,
Све весело живо гмиже
Оживила мртва гора.
Свакій листакъ животъ каже,
На свачемъ се радость чита,
Другови се жудно траже,
Єдно другомъ жељно ита;
Загрлћни беру цвеће,
У прсима радость плива,
А благодать на ньи слеће
К'о на цветакъ роса жива.

Чари красне ласте маме
Да се дижу небу горе,
Да с' купаю тамо саме,
Гди дражестно тече море,
Лептиръ лакій шири крила
И на росно лети цвеће,
Милина га обкружила, —
Радоват' се како неће?
Сунце даде свакомъ срећу
И сладости да се пита,
Само майки ядъ, несрећу,
Она ядна гробу 'шта.

За ню дражесть нема цвеће,
Њой є мрачно сунце сяйно,
Туга само ню облеће,
Смрть іой срдце чупа тайно.
Тужно цвили, єца, плаче,
Око крста с' пресавила,
Часъ є мртва, а часъ яче
Животна іой букне сила,
Сунце моє, срећо моя,
Зашто заће брзо тако!
Кудъ ће майка сада твоя?!
Шта л' безъ тебе, сунце ярко!

Душо, рâно — славо моя,
Охъ, срдашце изваћено!
Камена ти майка твоя,
Охъ, дубока тежка рâно!
Яо! — неће дуго сине,
На гробу ти — кукат' мати - -
Мой ће — животъ — да премине —
Покрай тебе ћ' — лежат' — мати —
Гласъ умукну — мати белна
На гробъ тужный паде сына,
Смрти круте рука ледна
Умори є са висина.

Іованъ Стеріє Поповићъ *).

Одъ Ђорђа Малетића.

У Вршцу, у Тамишкомъ Банату, године 1806. 1. Јануара, угледао є светъ Іованъ С. Поповићъ, знаменитый нашъ певацъ. Отацъ му є био Стеріє, родомъ Гркъ, а мати Србкиня. У родительскомъ дому, настояваћемъ отчинимъ, упути се у грчкомъ єзику, коє му є касніе богате плоде принело. Међу Србльима у месту рођења свога проведено детинство и касніи по већой части у истомъ месту проведеный животъ, учиніо є, те се изключително србскомъ народу посветіо, те є за њега живіо до последњега часа.

У Вршцу є одъ толико година постояло приватно предаване латинскогъ єзика, коимъ су се, по духу тадашњегъ времена, предавале све науке у Царству Аустрискомъ. Іоштъ у другой половини осамнаєстогъ века заведе епископъ вршачкій у реченомъ месту четири гимназіялна разреда, у коима є прописане науке предавао славно познатый професоръ Мартини, касніе професоръ физике у Пожуну. Одъ тога времена продужавао се у Вршцу обичай, предавати по већой части ондашньой деци латинскій єзикъ, и тако и Поповићъ, по свршенимъ основнимъ разредима, дође ондашњемъ професору Балаитскомъ у училиште. Отацъ његовъ, посрнувши у трговини, потребовао є синовлѣве помоћи, те тако сину закрати науке продужавати, нарочито због тога, што є желіо, да му и синъ трговацъ буде. Залудъ є садъ Поповићъ своге професора моліо, да своимъ саветима и молбама родителя одъ тогъ одврати: отацъ остане у своимъ заключеню непоколебимъ. Отчина се дакле воля морала извршити и Іованъ ступи у отчину продавницу. Но жеља за наукомъ добіе овимъ празднимъ временомъ іоштъ веће ране, тако да є у непрестано читанѣ удубљенъ на долазеће купце заборављо, па често ни одговора ій своге неудостоявао. Кадъ бы му родитель свећу због такви безпослица закраћивао, ползовао бы се онъ често и самомъ месечипомъ. Ову желю къ читаню распали іоштъ већма Видаковићевъ романъ „Любомиръ у Елисіуму,“ кои є тадашнѣ Србство своимъ появленѣмъ узхитіо. Таквимъ начиномъ упути се у словенскомъ єзику а нарочито читанѣмъ светога писма, и Мразовићеве славенске граматике.

Садъ є већъ касно было, самомъ природомъ уливеной склоности другій праваць дати. Поповићъ сврши четири гимназіялна разреда и год. 1825, дакле у своіой деветнайстой години, оде у Темишваръ слушаня ради Риторике. Песмотворный његовъ даръ кои се іоштъ у млађимъ његовимъ годинама появіо и читанѣмъ постепено развіло, появи се садъ првый путъ србскомъ свету у песми „Слези Болгарін,“ печатаной исте године у Будиму. Слѣдующе године, приликомъ слушаня Поетике, тако се отликовао у латинскомъ стихотворству, да га професоръ poetarum patriarcha називао. Ту изда латинскимъ єзикомъ списаный Onomasticon Архимандриту Кенгелцу и єданъ спевъ своме Професору.

Осамнайстый векъ, кои є Европи а нарочито Германіи оволико светила по небу литературе просуо, милостивимъ окомъ погледао є и србскій народъ, поклонивши му онакве люде, съ коима се разумъ човечіи поноси, а вечна мудрость краси, коима се, као оруђемъ у постизаваню свой, човечеству неизпытаны намера служи. Доситей, Рашъ, Мушицкій — да друге и неспомињемъ — появише се у Србству, и новый светъ просину на србскомъ помраченомъ небу.

Докъ є првый философіомъ разтеривао мракъ, гоніо суєвѣріе и предразсуде, а мораломъ и духомъ благе Спасителѣве науке добродѣтель и правo благочестіе утврђавао, дотле є другій саранѣну бывшу србску прошлость тако рећи изъ гроба подизао, и изводећи на видикъ дѣла наши' праотаца, у Србству пробудіо свесть о самомъ себи.

Садъ се истомъ показа трећій, да свима овимъ идеама траяће утврди, да ій небеснимъ огнѣмъ оживотвори, да имъ србска срдца отвори и да ій у дѣлателный животъ пресади. „Гласъ народолюбца,“ „гласъ арфе Шишатовачке“ „побѣда србскогъ срдца надъ злимъ Геніемъ“ и многе друге огнѣне песме зажегоше у леденимъ србскимъ грудма пламенъ любави према роду своме, према лепомъ, добромъ и племенитомъ, и према свему ономе, што се нашимъ назвало.

*) О Поповићу є у различнимъ нашимъ новинама и листовима толико писано, да бы готово излишно было іоштъ кою речь о њему пробеседити. При свемъ томъ знаюћи, да ће свакомъ правомъ Србину мило бити, точно известити се о целомъ његовомъ животу, нека и ово неколико у итости написаны' речій иде узъ ону Поповићу спеванy славу, у толико више, што є у овомъ листу Поповићева біографія већъ обећана, ако и није Г. Сопронъ, ову біографію одъ мене очекивао.

Велики духови неодолимомъ силомъ одвлаче за собомъ осталу гомилу, па и равнодушне и ладнокрвне огнѣномъ мисленомъ струіомъ огреваю и къ дѣлима разпалюю; а како небы млађана, за све лепо и племенито приємљива срдца разпалили? По различнимъ училиштама налазећа се србска младежь, међу коіомъ є био и І С. Поповићъ, плану родољубљемъ и на узхићенѣ свога руководителя и узвишеногъ певца, обявише лепу зору србскомъ песмотворству.

Ратъ међу новорођенимъ србскимъ и старо-славенскимъ єзикомъ съ огорченѣмъ воѣный, свршіо се у ползу млађаногъ исполина; Давидовићеве новине развеяше по Србству нове идее и електричне искре Мушицковогъ духа; разгурене слабе силе усредоточиле се у Матици србской, и штедра рука подиже изъ ништожества умна чеда; успаваный народъ прену духомъ и съ одушевленѣмъ обгрли нове мисли о себи, о роду, о напредку. — Све є то благотворно дѣйствовало на Поповића.

У оваквомъ лепомъ поднебію развіяо се песмотворный даръ у Іована С. Поповићу. Безъ ове благе, ове оживљаюће топлоте можда бы появивша се сила клонула, или бы противнимъ и супротнимъ околностима отврднула и другу природну форму себи усвоила. Какавъ се н. пр. врлый даръ къ песмотворству у Терлању угасіо! какавъ є противанъ праваць Витковићевъ талентъ узео, и како се тежко касніе на праву стазу повратіо!

Іоштъ као ученикъ у Пештанскомъ Свеучилишту, слушаюћи философію године 1827, и осећаюћи у себи преимућствене наклоности къ драми, коя є онда у Србству не само неразвіена, него готово и непозната была, а особито са вештеством србско-историскимъ, — спише трагедію „Светиславъ и Милева,“ кою є србска Матица своимъ трошкомъ у Будиму печатала, а слѣдуюће године трагедію „Милошъ Обилићъ“ и кратку повестницу о животу „Скендербега“ (год. 1828). Великій Шекспиръ, кои є нашемъ певцу као Фаросъ у мрачной ноћи онда светліо, остао є и до последныйх нѣговы дана достойный учитель и руководитель у познаваню людскогъ срдца и у чертаню характера, страстій и афекта. Кадъ све нѣгове младости, кодъ све оскудице у светскомъ изкуству и познаваню людій, опетъ се іоштъ у почетку ясно огледао у нѣму будућій творацъ србске драме.

Као што су умни Грци, овай у правомъ смислу бого-избраный народъ, само у ономе своє силе покушавали, у чему њиови предци нису вр'ъ савршенства постигли, што иначе небы достойный венацъ славе себи придобили: тако є и Поповићъ. Србска є ода, а съ њомъ и дидактиска поезія, Мушицкимъ достигла свой найвиши степенъ: србска епоска поезія добила є у Сими Милутиновићу великогъ заступника; историскій Романъ добы у Видаковићу пре Валтеръ Скота свога творца — само є єдна драма у тежкомъ спу почивала. На овомъ полю дакле требало є своє силе покушавати и скорашнѣгъ мирисногъ цвећа за венацъ слави своіой набрати. И заиста съ узхићенѣмъ видимо Поповића у каснімъ годинама таквимъ венцемъ увенчана. Посветивши се єдномъ драми, остао є до саме смрти њой нарочито одданъ, поклонивши іой сву пазљивость и савъ озбильный трудъ. После многи покушаваня на овомъ полю придобіо є найпосле достойно име драмскогъ певца и творца, а нарочито своіомъ трагедіомъ „Смртъ Стефана Дечанскогъ.“

Лепи и истинити характери; трогаваюће чертанѣ Дечанскововогъ страданя, врстный заплетъ у целомъ производу; вештина у чертаню лукавогъ и подмукло-осветолюбивогъ Теофиловогъ характера; нѣжна, трогаваюћа Синишина безазленость; тужно, срдце параюће Милорадово лудило; страшно очаянѣ, а іоштъ страшнія освета старогъ юнака и властелина Цветковића; бурно колебанѣ Душановогъ огнѣногъ срдца, коє две равно велике, равно страшне и непобѣдиме силе разтрзаю — све то ясніе и силніе проноси Поповићевъ даръ, него и найвештіе перо, него и найплеменитіомъ любави према нѣму дишуће срдце. Ова єдна трагедія помрачила є све и нѣгове и туђе драме у Србству, и показа будућимъ певцима стазу, коіомъ се тайне историске драме проницаваю и силне препоне савлађую. Кодъ оноликі' характера назначити свакомъ свойствене знаке, и неодступити у чертаню одъ точности, вештина є заиста велика.

Споменута трагедія „Светиславъ и Милева,“ при свемъ томъ, што самогъ сачинителя ніе задовольила, буде іоштъ прве године препечатана, а то є знакъ, да ю є народъ съ одушевленѣмъ приміо. Читатељи и уобште нису у њой тражили драмске вештине, почемъ имъ она ніе ни была позната; нису тражили висприены израза ни праве природе — они су нашли у њой несрећу Србіе после Косовске бытке, нашли су жалостну, прву жертву, ћерку Кнеза Лазара, у рукама побѣдителя; а то є довольно было разнѣжити србска срдца и измамити сузу сажаленя. То є узрокъ што є нашъ народъ и Видаковићеве романе радо читао, и што народне песме са узхићенѣмъ слуша. Животъ народа изъ прошлости говори у поезій, као духъ изъ гроба уставшій, народномъ чувству и мишленю много живлѣ и силніе него исторія, єрбо іой є риза много лепша и допадљивія.

Неколико година предъ свою смрть године 1848., желећи іоштъ за живота изборъ свои' драмски' дѣла печатати, почео є са „Светиславомъ и Милевомъ“ и са „Сномъ Краљевића Марка,“ те тако є речена трагедія, у нечемъ поправљена, и по трећій путъ печатана.

Свршивши православне науке у Кезмарку, врати се у свою постойбину, и ту се прими приватногъ предаваня латинскогъ єзика, да бы себи насушный лебъ обезбѣдіо и да бы лакше свой животъ наукама и лепимъ вештинама посветити могао. Плодъ овогъ періода єсу: трагедія „Несрећно супружество,“ комедія „Лажо и Паралажа,“ коє су године 1830. у Будиму печатане, и два шальива календара „Винко Лозићъ.“

Године 1836. остави се професорства и почне као адвокатъ заступати правду, надаюћи се заръ, да ће на томъ путу своє дѣлателности, веће ползе и себи и своимъ сагрђанима пожнѣти. Но и ова тако трудна и съ толикимъ неугодностима скопчана дужность, ніе га могла одъ лепе вештине одвратити, коіой се у мутнимъ или праздимъ часовима свога живота као тѣшителъки и разговорной други обраћао, као што є и самъ у своіой „Анологіи о злой жени“ (види ч. II срб. лѣтописа одъ год. 1830.) признао: „Я

нисамь одъ заната списатель, нити могу животъ мой литератури жертвовати; но само онда, кадъ нужду видимъ посломъ претоварене мисли моє разгалити, и себе развеселити, часове моє књижописаню опредѣлявамъ.“ Имаюћи прилике познати тврдицу у самимъ окружаваюћимъ га особама, подпомогнутъ живимъ сећанћемъ изъ своє младости, коє му є неке черте одъ истогъ характера съ познатогъ лица снимило, спише године 1837. ону, у нашемъ народу далеко чувену комедію „Тврдица“ или „Киръ-Яня,“ коя є исте године двапутъ печатана, но у другомъ изданію поправлѣна и допунѣна. Нашъ народъ съ таквимъ є задовольствомъ читао ову комедію, да є онда редакъ Србинъ био, коме ніе иста позната была и кои небы нешто изъ нѣ на наметь изговорити знао. И данасъ іоштъ свакогъ тврдицу Србльи Кир-Яньомъ називлю, па и самъ Поповићъ био є у Београду уобште више познатъ подъ именомъ Киръ-Яня, него Поповићъ. Но ма колико списателю на честь служило овако обште допаданѣ, опетъ се неможе као мерило за врлину самогъ списанія сматрати. Читательи наши уобште нису у њой тражили черте обштега характера тврдице, ни лепи ситуація, нису тражили ни комичне завезке, па ни самогъ комичногъ, као што є н. пр. у Аристофановимъ и Шекспировимъ комедіяма; њима су Поповићеве комедіе биле нешто ново до'нда непознато, а почемъ є Киръ-Яня снимакъ дѣйствителногъ, њима по већой части познатогъ живота био, то имъ се морао допасти, а нарочито због Кир-Яньиногъ грешеня у србскомъ єзику и због мешаня грчки' речій, као н. пр. Тихелай,“ „шкильи“ и о. п. Кадъ бы се овако обште мнѣніе за мерило о врлини какве књиге узимало, онда бы нашъ Єремія Сленацъ у Београду, свима палму преотео, и све, па и найврстніе списателѣ посрамio. Но при свемъ томъ, неможесе одрећи, да иста комедія има и свои' врлина, коє намъ ясно сведоче, колико є комедія наша съ Поповићемъ изгубила и шта бы онъ у каснімъ годинама на томъ полю привредіо. Као творацъ србске комедіе онъ бы ямачно съ временомъ и нѣнимъ усавршителѣмъ постао; кодъ великогъ нѣговогъ дара, кодъ великогъ нѣговогъ изкуства и познаваня людій, кодъ нѣговогъ сатиричногъ духа, кои се и на нѣговомъ лицу, а особито на устма огледао *), кодъ нѣговогъ оштроумля и досетльивости, найпосле кодъ нѣговогъ мирногъ, надъ страстима узвишеногъ духа, Поповићъ бы ямачно по времену створіо у Србству и вишу комедію, да га ніе доста рана смрть одтргла. (Свршетакъ слѣдуе.)

Лордъ Палмерстонъ.

Палмерстонъ.

(Біографія.)

Џонъ Танплъ виконъ Палмерстонъ, познатый и єданъ одъ найславніи енглески дипломата роћенъ є 20. Окт. 1784. год. одъ благородне фамиліе, коя се у 17. вѣку у Ирландію населила. У Единбургу и Кембриџу воспитанъ ступи Палмерстонъ врло младъ у државну службу; іоштъ 1805. год чувенъ є био у долнѣмъ дому и наскоро постане државный секретаръ воєногъ министерства подъ Перцеваломъ, Ливерпуломъ и Кенингомъ. Као пріятель двора и у томе духу радећи склони се текъ 1828. год. на реформу, придружи се тешнѣ Кенингу, изясни се за еманципацію католика и почемъ се ніе могао међу борећимъ се партаяма одржати, придружи се сасвимъ народньой партаи. Кадъ министерство двору одано 1830. год. падне, предузму исто люди слободно мислећи, међу коима и Палмерстонъ за иностраны' дѣла поставлѣнъ буде. Садъ текъ почне найжешће радити, да енглеска политика надъ истокомъ влада, а Русію, коя є досадъ првенство имала, да одтуђи; онъ є такође найвише принео, да се є Мехмедъ-Али Порти подчиніо. У свима овима замешателствама, као и у расири у Канади, у рату съ Хинезима и т. д. нѣгова є политика владала. Но

*) Види Подунавку брой 6.

кадъ є народнѣ министерство морало 1841. год. людима одъ двора уступити, Палмерстонъ се съ тимъ задоволяваo, што є у долнѣмъ дому као искусанъ словословъ партаю свою браніо и показао противницима, да нiє презрителанъ непріятель. По повратку слободомислећегъ министерства год. 1846. постане опетъ министеръ иностраны дѣла, и садъ є текъ политици енглеской такавъ праваць дао, кои ће дуго осетльивъ быти. Завади се съ Луи Филиномъ због удає шпаньолске принцезе, умеша се у Швайцерской и поредъ све противности велики' сила буде швайц. правителству на руци; появивше се тада реформаторе у Италiи прими подъ заштиту. У родившой се у Италiи и Мађарской побуни 1848. ништа нiє знатно радіо, али є опетъ то учиніо, што є Русію и друге дворове одъ Енглеске одтуђіо. Начинъ, коимъ є 1850. у Грчкой поступао, озлоєдіо є све сувоземне силе, а тако исто и то, што є велику симпатію показивао према побеђенимъ бунтовницима, Но да є нѣга често страсть и на противно навлачила, види се одтудъ, што є у Данско-немачкомъ питаню Русіи найжешћемъ непріятелю мейданъ принео. Већъ одавна друговима своима и двору мрзскій, буде 1851. изъ министерства одпуштенъ; но онъ се опетъ осветіо; што є кабинетъ подъ Руселомъ разагнао. Дворска партая, коя є на министерство послѣдовала, гледала є свакимъ начиномъ да га придобіе, но онъ то одкаже. Кадъ се пакъ война Руска-турска изради, понуђенъ буде одъ кральице да ново министерство састави, у комъ онъ предсѣдатель постане. Неуморимо є садъ радіо, да се Русія ослаби, и да политика енглеска на истоку превагу добіе; придобіо є прво Францускій дворъ, а после є и друге дворове на ратъ противъ Русіе навлачіо; неотрудимо боріо се противъ унутрашньи нападача и тимъ є кодъ радикалне партае великій уплывъ добіо. Овай човекъ, кои є велико име у целой Европи стекао и кои є у садашнѣмъ рату велику ролу играо, знао є себе као поглавара слободногъ напредка одржати и показати се као непріятель абсолутизма; и будући да га обе партае примамити желе, то се ясно види, да нѣговъ даръ и нѣговъ гласъ у колико є почитованя достоянъ, у толико є опасанъ.

Пушкинъ, рускій списатель.

Война противъ Наполеона, коя є найодабранiе мужеве рускогъ народа съ Немцима, Французима и Енглезима упознала, оставила є у Русіи трагове слободе. Врстни одбранительи Русіе повративши се у отечество стану недотупавне слободне идее по народу сеяти; шта више и самъ царъ Александеръ I. нiе се у нечемъ томе противіо, почемъ є Литванцима амнестію дао а Поляцима прећашню слободу повратіо. Но кадъ га є князъ Галицинъ противанъ свему овоме на свою руку придобіо, незадовольни неки Поляци стану тайне планове ковати: њима се придружи и староруска партая, коє є глава быо адмиралъ Шишковъ. Сви списательи руски были су у овомъ созаклетію уплетени; изъ средине њіове появи се некій мужъ, кои є све друге надвисіо и епоху развитка рускогъ одпочео. Тай мужъ быо є Пушкинъ. (Александеръ Сергіевићъ), найславніи стихотворацъ рускій, рођенъ 26. Маія 1799. год. Пошто є кодъ свои родителя основне науке свршіо, примлѣнъ буде у Лицеумъ у Царское Село као питомацъ, а касніе доће у Петербургъ, гди се съ поетичнимъ дѣлима занимао и стихове правіо; но због єдне претерано слободне песме буде изъ Петербурга удалѣнъ. Онъ добіе службу у Кишенѣву кодъ ћенерала Исова, а касніе кодъ князе Воронцова, тадашнѣгъ ћенералногъ гувернера у Одеси. Но кадъ є овога у єдной песми изсмеяо, протераю га на польско добро свога отца. За време петогодишнѣгъ бавленя у южной Русіи бавіо се непрестано съ музама, и учіо є талiянскій а одъ части и шпаньолскій єзикъ. Нѣгово воспитаванѣ у смотреню класичны наука было є пренебрегнуто, али є онъ све то надокнадіо врло млогимъ читанѣмъ. Осимъ страни списателя читао є и дѣла Жуковскова, кои є старо-славенску поезію израђивао; али измеђъ свію други найвећма га обузео Лордъ Байронъ, овай му є духъ поетичный распаліо, овай му є унутрашньій строй поезіе и праваць мислій дао; нѣму є Пушкинъ найвише подражавао; и у самомъ нѣговомъ найзнаменитіемъ дѣлу „Онегинъ“ много се налази, коє є паликъ на Байроновогъ Дон-Жана. Онъ нiе тако богатъ у мислима као Байронъ, неуздиже се тако високо, неспушта се у дубльину людска срдца; али є умереніи има више призрења на строй, природніе се изражава и често достизава Байрона, шта више и надвишава; єръ у нѣговомъ дѣлу „Онегинъ“ толику є лакость, толико пространство мислій, такавъ изредный стилъ показао, да се човекъ доиста мора дивити како истый съ оде на епиграмъ и неприметно подижућа се на приповедку и праву епопею долази. Осимъ овогъ славногъ дѣла и млоги други поетичны дѣла почео є у Москви писати исторію Петра великогъ и као плодъ тогъ дѣла изишло є на светъ између осталогъ и созаклетіе Пугачевлѣво. — Овай редкій мужъ, кои є сва срдца у Русіи дѣлима своима обузео, быо є съ почетка врло слободанъ, тако, да є касніе због издайства обтуженъ быо. Царъ Николай призове га къ себи и посаветуе, да се окане заблуђеня и да писанѣ продужи; међу осталимъ и ово му рекне: „Ако се цензуре плашишъ, то ћу ти я самъ цензоръ быти.“ Ове речи тако су побудиле Пушкина, да є често пріятельима говоріо: „Ахъ како бы я волео цара мрзити — али шта ћу — но зашто бы га мрзіо?“ Одъ тогъ времена сасвимъ є другчіи быо, викао є на слободняке и издавао уѣдљиве епиграме противъ непріятеля. Изневери прећашнѣ пріятелѣ, кои су непрестано нове планове противъ династіе ковали, и придружи се народу. Године 1837. завади се съ некимъ чиновникомъ у Францускомъ посланству именомъ Данте, шга є овай чесће посете жени нѣговой чиніо, због тога позове га на удвой, у комъ славный овай мужъ 10. Фебр. погине. Целокупна дѣла нѣгова издао є Ажиковъ.

Горка вода.

(Свршетакъ.)

НЕПОЗНАТЫЙ СТРАНАЦЪ.

Ослонивши се на мраморну балюстраду, коя ю обграђиваше, стаяше Езеля и пазљиво гледаше на нешто, што се пр-

мяше у дальини на краю догледа (хоризонта). То бияше кула . . . . тамо є имао ню очекивати Аміель . . . .

Гласъ роба прекине нѣну пажню.

— Сирома странацъ єданъ моли за гостопримство, рекне онъ, поклонивши се до землѣ. —

— Нека се прими! одговори Езеля несметаюћи очію съ оне прне точке.

Робъ оде, но одма се поврати.

— Овай странацъ моли за дозволенѣ, да може говорити съ вама.

— Гди є господинъ твой? запыта Езеля.

— На ютреньой молитви, одговори робъ.

— Кадъ мужъ ніе ту я никогъ непримамъ.; одлази!

После неколико минута робъ опетъ доће:

— Странацъ васъ моли, изъ любави къ човечеству.

— Не могу.

— Онъ каже, да є вашъ животъ у опасности.

— Остави ме.

— Онъ васъ моли за име вашегъ мужа.

— Я немогу . . . . я неморамъ нѣга примити.

— За име Амієля, дода робъ, оборивши очи у землю. —

— Нека уће, викне врло брзо Езеля. Она пусти покривало . . . . но текъ што погледа у очи ушавшегъ странца одма име „Асиръ“ излети изъ уста нѣны. —

— Ћери Ширазина . . . супруга Хофинова . . . . рекне првосвештеникъ: — дозволите ми рећи съ вама неколико речій насамо.

Езеля да знакъ — робъ изчезне.

— Садъ можете, господине, рекне она ладно съ некимъ достоинствомъ.

— Ћери Ширазина, рекне Асиръ, вы сте негда одрекли мени свою руку предпостављши Хофина . . . . богатогъ Хофина . . . . Демомъ саревньивости овладао є садъ вашимъ мужемъ , , . . Сутра ћу васъ я позвати у храмъ и подвргнути испыту средствомъ горке воде.

— Я се тога не бонмъ, одговори ладнокрвно Езеля.

— Дете! рекне Асиръ, приближуюћи іой се: — ты се небоишъ! . . . и ты си праведна . . . . . ты си праведна . . . . може быти . . . . кадъ бы ту воду спремао самъ Богъ . . . . но по несрећи ню ће припремити рука човечія. . .

— Ићће ли твоя, Асиру?

— Да . . . моя . . . . и зато є мени и нуждно съ тобомъ проговорити. Чуєшъ млада жено, дода онъ шапутаюћи . . . но . . . само да моє речи остану као тайна! . . . Твой мужъ захтева твою смрть . . . . по нѣговой заповести я морамъ метути отровъ у ону чашу, коя є теби намењена.

— Безбожникъ! безсрамный опадникъ! викне Езеля устаюћи са своге мѣста люта и дркћућа.

— А ово? . . . запита спокойно Асиръ, вадећи иза пояса кесу пуну новаца: — познаешъ ли є ты? . . . .

— То є . . . . моя рукотворина . . . . одговори Езеля.

— То є цѣна за твою смрть, проговори Асиръ упола шапућући.

Езеля покріе рукама лице своє и почне плакати подъ покриваломъ. —

— Но ако ты хтеднешъ — ово ће быти цена смрти твога мужа? . . . .

— Подлый! . .

Првосвештеникъ продужаваше: — сутра у време овогъ обреда донеће се две чаше . . . . єдна за тебе, . . а друга за Хофина . . . . и у єдной одъ ньи . . . быће отровъ! . . . . Оћешъ ли ты быти моя жена . . . . само годину и єданъ данъ? . . . . и ты ћешъ изићи исподъ овогъ испыта тако чиста и невина, као што си свагда и была . . . . Но видећи да Езеля неразуме смисао нѣговы речій, онъ придола: — Шта! заръ ты нећешъ да поняшъ, да ћешъ, ако се мужу твоме да чаша съ отровомъ, сутра навече быти удовица? . . . .

— Гадный подлецу! и Езеля изчезне. — Пре него што Асиръ доће къ себи, робъ доће, и у име госпоће замоли га, да иде изъ куће. —

ГОРКА ВОДА.

Съ любопитствомъ жураху се жителы Дамаска у храмъ, са страомъ причаюћи єданъ другомъ, да се демонъ саревньивости уселіо у богатогъ Хофина, и да ће жена нѣгова пити горку воду.

Кадъ се сви скупе у храмъ и заузму места своя — люди доле, и жене у горньой галерии, онда постане дубока тишина . . . . Предстоећій испыт бияше страовитъ . . . . Свакій є и неотпце стрепіо за жену, коя бияше тако млада и тако прекрасна, и надъ коіомъ се имала свенародно обелоданити казнь божія.

Яви се врѣовный првосвештеникъ; онъ се полагано попне на степене и падне личке предъ местомъ светињѣ.

За ньимъ слѣдоваху два лица, мужъ и жена. Мужъ мрачанъ и потрешенъ душевно несметаше очію съ невеликогъ леба, кои у рукама своима држаше — то є было Хофинъ.

Жена, у коіой су читатели сигурно познали Езелю ићаше съ леве стране свога мужа; она бияше сакривена великимъ белимъ покриваломъ; но поредъ свега тога, свакій бы лако погодіо, да є подотимъ покривена была лепотица. Задушльива и тежка атмосфера пливаше надъ сабраніємъ, лица бияху ожалосћена; очи неспокойне. —

Мужъ мете на жертвенікъ леб, коп є имао у своимъ рукама и рекне: Духъ саревньивости овладао є душомъ моіомъ . . . Я захтевамъ, да се жена моя подвргне испыту посредствомъ горке воде.

— Она є сагласна, одговори првосвештеникъ.

— Ради савршеня обреда, продужава мужъ: — приносимъ жертву одъ єчменогъ брашна, али безъ зейтина и када, єрбо є ово жертва ревньивости, кою я приносимъ за споменъ казнѣня неверности.

— Жено Хофинова, прінѣи! рекне Асиръ. Сграшльиво посрћући корачи она неколико пута напредъ.

Тишина овлада! . . . . Асиръ завати єдникъ судомъ клетвене воде, и налів у две чаше, коѣ му поднесе младый служитель; потомъ у два ма' скупи помало песка са свештеногъ патоса и у два ма' баци песакъ тай у єдну чашу; то исто дѣйство повтори онъ и съ другомъ чашомъ; найпосле мете обе чаше на жертвенікъ, приближи се Езельи и скине съ нѣ покривало . . . .

Узвикъ удивленя продрма сводове храма при одкривеню ове величествене и бледе лепотице, и свесрдно сажаленѣ испуни и срца и душе присутствующи!

— „О, поштедите! поштедите є! повичу неколико гласова.

Асиръ ладнокрвно продужаваше обредъ; узевши лебъ изъ руку мужа, онъ га преда жени, и потомъ нагнувши се на ухо Езелѣ рекне: Іошъ има времена . . . . оћешъ ли поћи за мене? . . .

— Нигда! страовито викне Езеля.

— Єдна одъ ове две чаше обявиће твою невиность, а друга ће те покрити стидомъ и покровомъ . . . .

— Боже! смилуй се на мене; проговори она у место одговора.

— Єдну само речь . . . . Езеля . . . . само да! . . . .

— Служителю олтара, одговори она, гледаюћи на њега съ гордошћу и презреніемъ, свршуй свой обредъ! и нека буде воля Божія! Съ великомъ мукомъ надвладавши свою ярость, Асиръ узме єдну одъ оне две чаше, и гласомъ, комъ се бадава трудіо дати торжественый тонъ, єрбо є онъ дркћући излазіо изъ грла његовогъ, — рекне:

— Ћери Ширіязина! Ако си ты, поставши супруга Хофина, была верна своме мужу и ако си чиста и непорочна: то ова свештена вода неће ти причинити никаквогъ зла; ако ли си ма и само єдномъ преступила твою дужность, и опоганила чистоту светогъ имена супруге: онда ће вода ова спаліти тѣло твое, унутрашньость ће твою изкидати и ты ћешъ умрети у мукама нечувенимъ! . . . Такавъ є законъ ревньивости! . . . .

Изговоривши ове речи, установљене закономъ, онъ остави чашу те обрише ладный зной съ чела свога.

Потомъ, разсекавши лебъ и спаливши га на жертвенику, онъ се приближи Езельи, у намери пробати найпоследнѣ усиліе, но она одскочи одъ њега згрозивши се.

Онъ онда с' лютимъ погледомъ узме опетъ чашу и давши є Езельи проговори гласомъ, кога угрожаваюћій тонъ бияше понятанъ само њой єдной:

— Дакле, попій, Хофина!

Она обувати чашу своимъ нѣжнимъ рукама, и окренувши се къ мужу, кои гледаше на ню мрачно и ћутећи, клекне предъ њимъ на колена.

— Муже мой, рекне она крозъ плачъ, но то тако лагано, да є само онъ єданъ могао чути њене речи: — Одъ іуче я те непрестано молимъ, да ме саслушашъ . . . . и ты никако нећешъ . . . . Мени є казато, да є тебя нуждна смрть моя . . . . Но несматраюћи на то, я тебе и опетъ любимъ и почитуемъ . . . . Али пре него што ћу стати предъ Свемогућегъ . . . . дозволи ми, да ти докажемъ да самъ невина . . . . да . . . є. . честь твоя недодирнута . . . . повереће и любавь къ мени непреварена . . . Муже мой, сажали се над-аномъ! . . . .

— Ах' Амієль! . . . Амієль! промумла Хофинъ.

— О, . . . Амієль! . . . Амієль, повтори Езеля . . . . Она тако нѣжно, тако сладко изговори то име, да Хофинъ одскочи одъ њ неколико корака, и повиче као згранутъ:

— Пій, пій, подла и безакона жено, и прими заслужену казнь за свое преступленіе.

Ова несправедльивость поврати моћь несрећной жертви; подигнувши свое гордо и спокойно чело почне говорити: „народе, мужеви, вы кои мене осуђуете, и вы жене, сведочице мога суда, кунемъ вамъ се, да самъ невина, уста моя гаде се одъ лажи . . . . и притомъ . . . . я се ненадамъ да ћу се оправдати . . . . єрбо злочинство човека, вы ћете, може быти сматрати као судъ Бога. Боже! опрости непріятельима моима, као што имъ и я праштамъ!“ Она нагне чашу и прогута све што у њой бияше, и кадъ лепе нѣне црне очи, управљене досадъ къ небу, почну се спуштати доле, онда погледъ нѣнъ као неотице управи се на човека, кои као укоченъ ћутећи у гомили стаяше, више, рекао бы бленући него сматраюћи на обредъ.

— Опрости, Амієль викне она: — опрости!

— Садъ є редъ на тебе, Хофине, рекне Асиръ, даюћи му другу чашу.

У тай минутъ, кадъ онъ принесе чашу къ устма, Амієль полети съ свога места разгуруюћи и на десно и на лево гомилу. У єданъ секундъ онъ бияше код Езелѣ, и узевши є у наручя викне: Сестро! сестро! Тебе обвиняю!

Езеля бияше ванъ себе.

— Сестра нѣгова . . . . повтори Хофинъ, и чаша му се оклизне изъ руке, падне и разбіе се о мермеръ храма.

— Видишъ! рекне ладнокрвно Амієль, даюћи му писмо своє матере.

Хофинъ прочита. У страшномъ и неутѣшномъ очаянію, онъ почне клети себе и Асира за смрть Езельину, а текъ му Асиръ шане на ухо:

— Отровъ ніе было у нѣной чаши . . . .

— Да у чіюй є?

— У тв — . . . ни чіюй . . . одговори свештеникъ, гледаюћи на разлупане рбаке одъ чаше.

— О, Езеля, даг' ћешъ ты мени опростити? говораше Хофинъ, — и каянѣ нѣгово бияше дубоко и трогателно.

— Супруже мой! одговори лепотица, любећи руку, кою іой онъ съ любави пружи: — я самъ твоя собственость и ты имашъ пуно право располагати моимъ животомъ.

И Хофинъ ослањаюћи се на раме своегъ шурака и подупирући Езелю, полако изиђе изъ храма. Гордо проће онъ крозъ народъ; грозно погледа на Асира кои покуньи носъ и обори очи у землю да невиди торжество своегъ вечногъ непріятеля.

Превео М. Ђ. Миличевићъ.

Зачинци.

* Кадъ бы когодъ хтео издавати іошгъ какве новине, найлепше бы учиніо, кадъ бы своє новине назвао или „Истина“ или „Честь“ или „Новацъ.“ Како бы ишло издавателю чести, незнамъ, єръ се садъ у свету съ чести неможе живити. Тако бы было и съ издавателѣмъ истине; єръ истина є да истину каже, али млоги нису нѣ любители и често скупо стає. Потоме є дакле найболѣ назвати новине „Новацъ“ и чудо є како досадъ то іошгъ нико учиніо ніе. Ни єдномъ сатруднику не бы се плаћало, па опетъ бы свакій казати могао, да за новацъ ради. Кадъ бы издавателю преко године 1000 броєва на патосу остало, не бы никаква несреća была, почемъ му толико новца у кући остало. Како бы се свакій на новацъ радо пребропо, и онда бы текъ у своемъ реду было, да онай кои 12 броєва скупи, єданъ на даръ добіе; єръ новацъ на новацъ иде. Издаватель новина „Новца“ было бы єданъ човекъ у свету, кои бы се радовао, што му се новацъ узима.

* Мода є подобна мору, єръ она све новчане реке и изворе у себе прима.

* Срећа што онако опіе човека као и вино, због тога су срећни наликъ на піяне, єръ и єдни и други немогу лако къ себи да доћу.

* Они несрећни люди, коє судба у найвећећемъ єку гони, могу се тимъ утѣшити, што и олуя у природи найвећма бесни, пре него што ће престати.

* Неке су новине наликъ на поштанска кола, коя свакій данъ мораю одлазити, па была празна или пуна.

* По єзику дознає лекаръ болесть тѣла, а мударъ болесть душе.

* Обично они люди, кои съ умалителнимъ говоре, найвећма новацъ любе. „Овде могу 600 талирића добити, — лепа сумица!“ — Ко тако говори, тай лако непокданя ни по талирића.

* Бракъ є комедія! Найвише се представля: „ломаћа распра; увекъ се последный путъ представля, али на захтеваће публике, опетъ се сутра данъ повторава. Но кадъ є бракъ жалостно или весело позоріе, ко ће онда добити талъ одъ представленя, човекъ или жена? Човекъ, єръ жене бадава представляю!

* У некомъ дружштву дуго су се разговарали о месецу и о томе, да ли у месецу люди обитаваю; и пошто су се дуго препирали, рекне єданъ: „Зашто се препирете толико? — Како бы у месецу людій было? А кудъ бы се они дели, кадъ месецъ опада?“

Корресподенція.

Београдъ. Овде се као поуздано чуе, да є правителство рѣшило, придати Гимназіи Београдской іоштъ єдногa професора, кои ће све за прьый разредъ прописане предмете младежи предавати, и тако ће се прьый разредъ, кои є досадъ до 160 ученика имао, и кои ће се сваке године постепено умножавати, преполовити и єдна половина новопоставлѣномъ професору предати. Другой половини предава'ће науке остали професори као и досадъ. Кадъ се разсуди съ каквимъ є тегобама скопчано предаваће у таквомъ разреду, кои є по множини ученика, нарочито у прьомъ разреду, и због саме недовольне у основнимъ учаліштама преправности, неизбѣжно: онда неможемо нашемъ высокомъ Правителству довольно благодарити на толикомъ пожертвованю.

Лане, око овогъ доба, сретну нека господа селяка, кои ій запыта, где є Топчидеръ? По самомъ пытаню познаду они, да є селякъ изъ внутрености, и да у Топчидеру ніе никадъ было, и желаћи дознати, каквимъ посломъ иде у Топчидеръ, запытаю га, шта ће тамо? На велико чудо дознаду садъ, да тай селякъ иде на робію, и то самъ самцитъ, безъ свакога пратіоца, носећи собомъ само писмо на г. А. Николића, у коимъ му се явля, да є истый на дванаєстогодишнюю робію осуђенъ. Чудећи се селяку, како ніе ма кудъ побегао добію одъ нѣга простодушный одгороръ: „А куда ћу я изъ моє землѣ? Одслужи'ћу дванаєстъ година, ако ме Светлый Господаръ непомилуе, пакъ ћу се опетъ своіой кући вратити.“ Оваквимъ лепимъ примеромъ редко ће се коя просвећена држава похвалити. Ово насъ опоминѣ на старо доба Грка' и Римляна, кадъ су изгнанїе изъ отечества као казнь гору одъ смрти сматрали: таквомъ ій є силномъ свезомъ любовь къ отечеству привезивала. Чудимъ се, како досадъ ниєдне наше новине ово неспомену̀ше.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОН КОИ ПАТ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и ношлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіе на кньигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Кньига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Срьли, да ову „Девойчицу“ удостоє своє любови Пренумераціа трає до послѣдньегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаєвићъ, Протопресвитеръ.“

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К Сопрона.

Брой 16. У Земуну 16. Юнія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенимъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Іованъ Стеріє Поповићъ.

Одъ Ђорђа Малетића.

(Свршетакъ.)

Слѣдуюће године изда „Покондирену тикву,“ „Злу жену“ и шальиву приповедку „Романъ безъ романа.“ У првой є исмеяо моду и женску суєту, коя тежи за величѣмъ, и туђимъ обичаима, у коима будаластый светъ неко возпитанѣ и праву улюдность налази, подобно немачкимъ списательима одъ времена Лесингова, кои су на продиранѣ француски' обичая у природну немачку простоту и безазленость нападали.

Другой комедіи болѣ бы доликовао насловъ „Размажена,“ него „зла жена,“ почемъ се иста непоказує као права злоћа, већъ само као праскаюћа, у детинству на безусловно испуняванѣ своє волѣ наученa жена. У нѣномъ характеру непоявлюю се никакве зле и пакостне намере, већъ сама изъ нѣногъ темперамента произтичућа раздражльивость и неуместна, рђавимъ возпитанѣмъ усвоєна жеља, за безусловнимъ испуняванѣмъ своє волѣ. У осталомъ добро є примѣтіо покойный К. Богдановићъ у своіой критики (види Лѣтописа србскогъ часть I. одъ год. 1839), да се „зла жена“ у сусѣдству само за неколико часова поправила, покаяла, и изъ основа добра душа постала, коє є невѣроятно, а тимъ истимъ и драми противно.“ „Да се наравъ, особито женска, и то іоштъ зла, преокрене и преобрази — треба зато млого година, а не петъ или шестъ сатій; треба се пребіяти одъ немила до недрага, одъ єдногъ краја света до другогъ, а не само у комшилукъ прећи,“ и да зато „треба трагически' а не комически' акція.“ Тако є исто добро приметіо, да є у „злой жени“ псованѣ, издеванѣ имена, и проклинянѣ меру пресвршило, и да є то читательима несносно и мрзско, а нарочито изправлянѣ батинама.

„Романъ безъ романа“ право є огледало узвишеногъ, и спокойногъ, слабости людке са смешенѣмъ сматраюћегъ духа.

Оваку лепу дѣлателность на књижевномъ полю прекиде изпенада Србско правителство, позвавши га год. 1840 за професора православны наука. Занимаюћи се єдинствено са своимъ предаванѣмъ, ніє могао те године свою пазльивость и књижеству поклонити, и „Видовъ данъ“ єдиный є можда еποско-лирскій спевъ, кои є онда особитимъ поводомъ изъ нѣговогъ пера изтекао. Поповићъ є донда врло редко на осталимъ струкама поезіе радіо, па зато су одличніи Србльи, а међу ньима и професори у србскомъ Лицею, мислили, да то произтиче изъ Поповићевогъ уверења о своіой неспособности у той струци. У дружевномъ разговору за пунимъ асталомъ седећи примете му неки нѣгови другови, да є у Лирики одъ нѣга претежніи Исидоръ Стояновићъ, ондашньій професоръ Историе. Поповићъ тиме као мало посрамлѣнъ одговори, да ће онъ своє другове о противноме уверити, и тога ради предложи, да обоица (онъ и И. Стояновићъ) на єдномъ и истомъ задатку раде. Исидоръ предложи предметъ „Видовъ данъ,“ и после не-

колико дана прочита Поповићъ своимъ друговима свой красный спевъ. Ово єдино обстоятелство довольно сведочи, да се одушевљенѣ и самимъ дугимъ размишлаванѣмъ у певцу заиста родити може, — одушевљенѣ, безъ кога є лирскій спевъ свакогъ живота лишенъ. Тимъ єднимъ спевомъ показао є Поповићъ не само свою велику вештину, него и редкій даръ за лирску поезію. Нѣговъ субѣктивитетъ съ рефлексіомъ, измешанъ са самимъ приповеданѣмъ о несрећной косовской битки, дає особиту лепоту самомъ спеву, у комъ се огледао будућій врлый творацъ „Даворя,“ коє є Србство онако узхитило, као што є некадъ Шилеръ Немце своимъ „Айдуцима.“

Съ овимъ спевомъ завршіо є Поповићъ своє дѣланѣ у лирской поезіи, за пуны осамъ година, ако изузмемо само єдну народну химну Князу Михаилу. Одъ тога времена бавіо се съ озбильніимъ предметима. Као професоръ правословны наука, увидивши тегобу, у србской терминологіи, а тако исто и разногласіє осталы професора у даваню србски' речій новимъ понятіяма, преда 28. Септ. год. 1841. съ професоромъ Математике, Ат. Николићемъ, Попечительству Просвете своє предложенѣ о потреби, да се заведе дружство учены' людіи. Почемъ садашнѣ дружство Срб. Словесности свой постанакъ овомъ предложеню приписати има, то ћу изъ истога нешто овде изписати, да бы и остали Србльи знали, каквимъ є поводомъ исто дружство заведено.

„Єзикъ, на комъ се науке у овомъ Лицеуму, као и вообште по Гимназіяма предаю, єсть нашъ матерньій србскій, неизрађенъ и необдѣланъ за тако высоке предмете. Професори, дужностима званія притегнути, усиляваю се по могућству своме рѣчи за своє предмете ковати; но небудући у станю себе къ обштности узвисити, свакій особитимъ путемъ спѣши. Свакій є на овай начинъ себи оставлѣнъ, своє хвали, туђе не прима; а изъ свега овога ништа друго непроизлази, него зиданѣ вавилонскогъ тороня, гдѣ сви раде, но єданъ другогъ неразуме; гдѣ неєднакость и разстроєніє у єзику влада, и, што є найгоре, забуну кодъ учеће се младежи пораћаюћи, съ найвећимъ убиткомъ на явно образованѣ и напредакъ у наукама дѣйствує.

Свеколико согласіє професора къ сачиненію учебногъ каквогъ Рѣчника іоштъ небы довольно было, да се важна ова къ напредку препона надвлада и уклони. Єзикъ нашъ ніє само приватно школа' и професора благо, но народно и обште сокровиште. — Свію учены мужева дакле они помоћи и дружевногъ спомоштествованя у оваквомъ преважномъ предпріятію потребую, коє се у прочемъ текъ тако и посредствовати, и найлѣпшимъ успѣхомъ украсити може, ако се — єдно дружство учены людій заведе“ и т. д.

У овако заведеномъ дружству Поповићъ є было єданъ одъ нѣговы найдѣлателніи чланова, као што о томе довольно сведоче „Гласници“ дружствомъ Срб. Словесности издани, а порочито прва часть, коя є понайвише нѣговимъ прилозима испуњена.

Съ премештаємъ Србскогъ Ликеа изъ Крагуєвца у Београдъ, исте године, заведе се трудомъ споменутогъ г. Ат. Николића србско позориште, коє наново у Поповићу стару дѣлателность пробуди. Имаюћи прилике своя драмска сачиненія у позоришту представлѣна видити, па и саме ньихове недостатке съ врлинама приметити, спремао се обогаћенъ изкуствомъ къ усавршаваню своє велике трагедіе „Смрть Стефана Дечанскогъ,“ кою є пуны 20 година допуњавао и исправляо. Међу тимъ поучаваюћи нове и невеште србске позоришнике у представляню, неуморно є радіо у томъ краткомъ времену, списавши за представлянѣ трагедію: „Владиславъ,“ и „Айдуци,“ комедію „Удатба и женидба,“ алигорію „Симпатія и антипатія“ (пародія Чокеови „преображеня,“) комедію „Превара за превару“ и „волшебный магарацъ,“ найпосле довршіо є и споменуту трагедію „Смрть Стефана Дечанскогъ.“ Одъ свію овы представлѣны драма само є последню год. 1849. и „Владислава“ год. 1842. у Београду печатао.

У оваквомъ дѣлателномъ животу застане Поповића народно волнованѣ у год. 1842, у месецу Септ. Попечительство Просвете, неимаюћи способна човека, комъ бы дужности Началника поуздано поверити могло, позове Поповића съ нѣгове катедре, и овай, необзирући се на своє слабо здравлѣ, прими се тога трудногъ званія, по свой прилици савладанъ жельомъ, обезбедити свою будућность штедньомъ у таквомъ съ лепомъ платомъ скопчаномъ званію. Поповићъ є своимъ неуморнымъ трудомъ оправдао поклонѣно му повереніе. Покрай свои' други' дужностій, коє су целу нѣгову дѣлателность изискивале, ніє ни на гимназію Београдску заборавіо, ако се и морао са своіомъ тѣлесномъ слабости борити. Гимназія Београдска, коя є имала основъ касніємъ изображеню младећег наштая положити, ніє онда имала никаквы печатаны књига, и Професори, по већой части у своіой дужности нови изгледали су у томе помоћи одъ Попечительства. Очекивати дакле одъ Професора печатане за ученике печатане књиге было є далянъ и неизвестанъ путъ. и тако Поповићъ прими на себе и тай трудъ, те спише и печата „Кратко математично землѣописаніе,“ „Немачку Граматику“ и „Латинску етимологію.“

Године 1844. положи се нѣговимъ настояванѣмъ темель србскомъ народномъ музеуму а год. 1846. и фонду сиротинскомъ, те тако престаде у Београду просяченѣ. Уобште узевши може се свободно рећи, да су сва важнія представленя, све главніе уредбе по струци Попечительства Просвете, у оно време производи Поповићеве дѣлателности, неузевши у призренѣ исправлянѣ старогъ шлендріяна у канцеларискомъ слогу.

Колико є овай достойный началникъ познавао потребе учеће се младежи по самимъ околностима и по степену народногъ образованя сведочи нѣгово „устроєніє Гимназіе,“ коє є понайвише на нѣговимъ начелима основано. Ово є устроєніє каснієе истина као неудесно одбачено и другимъ заменѣно; но при свемъ томъ неможе се одрећи нѣгова врлина, судећи по самомъ времену и по потреби. Поповићемъ ніє владала жеља къ новачењу, ни слабость, увођенѣмъ другога обарати цену свему прећашнѣмъ. Као практичанъ човекъ знао є, да ништа непомаже сама теорія и угледанѣ на друге народе, безъ познаваня своє землѣ и народны потреба и безъ позна-

ваня, да ли се све туђе идее могу и како у своіой земльи остварити. Поповићъ є было човекъ, кои се ніє никадъ безъ строгогъ испытиваня по туђемъ мнѣнію поводіо, нити є увођенѣмъ новога старо изъ темеля рушіо, по онимъ мудримъ Мушицковимъ речма: „Зла є новость безъ основа стара.“ Разумни и безпристрастни читательи, кои су Поповића познавали, ямачно ће ову врлину у нѣму признати.

Године 1847 опетъ се у Београду заведе позориште, и Поповићъ, покрай свію свои званичны послова, притече му у помоћъ своимъ знанѣмъ и трудомъ, обративши ноћне часове на сачиняванѣ драма. Плодови овогъ труда были су: „Торжество Србіе,“ „Скендербегъ,“ комедія „Добра жена,“ и алигорія „Санъ Кралѣвића Марка.“ Прво дѣло примлѣно є съ обштимъ удовольствомъ, тако да є Светлый Князъ сачинителя златнимъ сатомъ обдаріо. Одъ овы драма печатао є покойный само „Санъ Кралѣвића Марка.“ и съ ньимъ є тако задоволянъ было, да га є и самой у исто време наново поправлѣной трагедіи „Смрть Стефана Дечанскогъ,“ по врлини и вештини предпоставляо. Да ли є то по обичной списателя слабости, по коіой каснімъ своимъ производима, надъ раніимъ првенство даю, као што родительи поворођено чедо више него прво любе, или є по самомъ нѣговомъ зреломъ убеђеню — я нећу пресуђивати, почемъ изъ самога разговора съ ньимъ о овомъ предмету писамь могао до саме истине доћи. Као што се мени чини, рекао бы, да „Смрть Стефана Дечанскогъ“ своимъ планомъ, своіомъ живости, своимъ характерима и уобште целимъ склопомъ далеко превазилази споменуту алигорію. Докъ се у овой безъ сваке готово радње само просто приповеда, онде се све силно движе и покреће; докъ се у овой присаюжена слава Србіе после толикогъ страданя появлює као безъ плана, као закрпа, као неуместно речно живописанѣ приликомъ намештаня славны Србаля у Пантеонъ, онде є све, покрай онолике завезке, као єдно сливено, савршено цело, у коме сви чланови о хармоничной лепоти образа сведоче.

Кадъ є год. 1848 пламенъ побуне у Унгарской букнуо, Поповићъ, немогавши се съ онда владаюћимъ начелима слагати, ни съ вольомъ због неки околностій дѣйствовати, одрече се свога званія и врати се у своє место рођеня, где є до смрти кратко време свога живота мирно проводіо, посветивши се єдинственo науки и вештини. Придобивено спокойство ніє му допустило после смрти Петра Іовановића у Тамишвару примити се званія управителя народны училишта, коимъ су га нѣгови пріятельи нудили. Колико є у овой нѣговой спокойной самоћи, знатно уиноживши женитбомъ своє иманѣ, кньижеству нашемъ ползе принео, сведочи нѣговъ „Лаханъ,“ кои є приликомъ скупляня прилога, ради осниваня народногъ позоришта у Београду, онда управляюћемъ одбору уступіо, и кои є заєдно, съ нѣговомъ комедіомъ „Београдъ некадъ и садъ“ (Local-Posse) у Београду печатанъ, а нарочито нѣгово „Даворѣ,“ коє є врстный дописатель овогъ листа Г. Дреновацъ съ г. І. Суботићемъ онако лепо оценіо. У нѣму є живо начертано оно толикимъ вековима потврђено увереће: да само чувство съ фантазіомъ неможе створити monumentum aere perennius, већъ са зрелимъ разумомъ и наукомъ у дружевной свези. Образи фантазіе пролазе као сенке поредъ насъ и затренутакъ срдце огреваю; ал’ зраци просвећеногъ разума светле и узхићаваю непрестано.

Предвидећи несрећну будућность Србскога кньижества, коя ће, као што се често изражавао, морати матеріялизму подлећи, было є готово изключително тужнимъ разположенѣмъ обузетъ. Ладноћа и равнодуш’є према своимъ народу и према правомъ умномъ напредку, коя є уобште, по нѣговомъ мнѣнію, Србствомъ обладала, тиштала га є до саме смрти, и изнутрашнѣ гонила, да на развалинама лепогъ започетогъ зданія као лабудъ предъ свою смрть тужне гласове излива.

Ово обстоятелство дає намъ протолковати нѣгово у невреме появльиванѣ на полю лирске поезіе. Одтуда предмети нѣгове лире: страданѣ и судбине Србства и ништожество и суєта! одтуда онай тужный тонъ, коимъ дише цело нѣгово „Даворѣ;“ одтуда оскудица у лирскомъ полету; одтуда изливанѣ найлепши’ чувствованя у епоской одећи; нѣгово разплакивано срдце ніє му допуштало, да сама рефлексія и епоской поезіи свойствена ладноћа и тихость у песмама влада, нѣгову епоску поезію огреваю топла чувствованя као огнѣни сунчани зраци у єсенѣ доба жуто увело лишће.

Година шеста (1806) поклонила му є животъ, а година шеста (1856 25. Фебр.) одпратила га є у гробъ, достойно ожалѣна и оплакана народомъ србскимъ. И други су заслужни люди у Србству оплакани, али као Поповићъ ни єданъ, а то є знакъ, да су се Србьи съ временомъ научили ценити заслуге свои родолюбаца, списателя и вештака. Незаборављногъ нашегъ Орація, Мушицкогъ, оплака явно сама младежь (осимъ Светића), а за Поповићемъ одазва се туга по целомъ Србству, одазва се и у самой Ческой. Какво бы нѣжно, любови преизпунѣно чувство Поповићево срдце за живота обузело, да є могао овакву признателность и любовь народа свога предчуствовати! Каква бы то была силна ветрила, нѣговомъ народолюбивомъ духу! Но имаюћи предъ очима непостижиме у своіой вештини и науци духове у страны народа, слабо є ценіо своя духовна чеда, па потоме ніє га ни могла греяти она одушевляваюћа мисао о таквомъ лепомъ посмртномъ животу у своме роду. „Was dem Manne das Leben nur halb ertheilt, soll ganz die Nachwelt geben.“ Слава народу у комъ се овако племенито чувство разгрејало, у комъ є оваква свестъ сазрела, па благо и онимъ духовнима, кои за оваквимъ народомъ любвомъ дишу и нѣговой ползи и слави кратке дане свога живота посвећую! Ньиовъ гласъ неће више быти, као некада, гласъ „вопіющаго въ пустини,“ већъ звучна труба, коя одморне, крепке и веселе раденике у полѣ позива, да себи и потомству венацъ заслуге и славе оплету.

Съ Богомъ срећный, увенчаный Поповићу! Правый родолюбацъ нежели болѣ умрети.

Царска фамилія.

Свакогъ заиста радость обузети мора, кадъ предъ собомъ ликъ Пѣговогъ величества обштелюблѣногъ и витежкогъ нашегъ Цара у кругу своє фамиліє гледа, кои се данъ и ноћь брине о благу и срећи поданика, како бы сви као чеда око родителя подъ обраномъ закона и нравствености плодове труда уживали и благодѣяніяма мѣговимъ наслаћивалисе. И само провидѣніє благословъ на царскій домъ излива; еръ шесамо што є обрадовало фамилію царску съ обштелюблѣномъ Ерцхерцогиньомъ, него ће и до кои данъ опетъ умножити породицу царску. Данъ ће тай у целомъ Царству све жителѣ обрадовати, кои топломъ молитвама одъ Свевишнѣгъ просе, да царицу у повольномъ здравлю одржи.

Благородна жена.

(Истинитый догађай.)

У време француске револуције 1793. год. живіо є у Паризу некій Дипортель, богатъ и отмѣнъ човекъ. Нѣму као любимцу среће ишло є све повольно и срећно за рукомъ; шта више и сама женидба нѣгова была є зависти достойна, єръ жена нѣгова, кою є онъ изъ западне Индіе довео био, не само да є лепа, любведостойна и свима врлинама украшена была, већъ и одвећъ богата. У свему овако изобиланъ, добіе притомъ и два прекрасна чеда и живіо є до времена револуціе у кругу свое мале фамиліе тако рећи царски. Но револуція и нѣму као и млогимъ другимъ миролюбивимъ грађанима на зло дође, єдно што є имућанъ, а друго што є кралѣвске партаіе био. Іоштъ зарана дочуе одъ пріятеля, да се и онъ међъ онима налази, коима ће Конвентъ до кои данъ пресуду изрећи, и тако у страу свакій часъ очекиваше револуціоналногъ когъ агента, кои бы га у тамницу а потомъ на гильотину водіо; — куда ће садъ и шта ће? — Найпосле остави и кућу и кућиште и оде у предградіе своме бившемъ служителю и тамо се некако прикріе.

Истогъ дана у вече посети га жена и рекне му: „Мы морамо одавде одлазити. Я самъ кола наредила. Сутра у ютру кренућемо се у име Бога и отићи твоимъ родительима у Бордо; а одтудъ ћемо лако у западну Индію избећи.“ — Смѣла ова жена тогъ истогъ дана спремила є новце, скупоцене ствари и разне домаће и нуждне послове уредила. Дипортель полюби свою юначну жену, али се опетъ ніе могао приволети, да изъ Париза иде; єръ и онъ є онако исто мисліо, као и сви кралѣвци, сирѣчь, да ће ова хука бука наскоро проћи. Али жена нѣгова далѣ є видила, и зато навали на нѣга дотле, докле іой ніе обећао, да ће се сутра съ ньомъ заєдно на путъ кренути. Текъ што є жена отишла, чуе онъ одъ людій изъ куће, гди приповедаю, да строго кола прегледаю свима онима, кои се изъ варошн желе изселити, и да су тимъ начиномъ млоги већъ благородници позатварани. Жена му є истина два пасоша дала, али опетъ целу ноћь тренути ніе могао, мислећи, шта ће быти, ако га ил' сама, ил' заєдно са женомъ и децомъ затворе; па башъ да изъ Париза срећно и изиће, може быти, да та заповесть и по другимъ варошима постои — садъ га текъ смртна мука спопадне. — Сутра данъ кадъ се са женомъ састане, испреповеда іой шта є и како є чуо и рекне да она съ децомъ седне на кола, а онъ ће, да бы само срећно стражу прошао, доникле пешке ићи и потомъ поштанска кола или коня узети и у Бордо доћи. — Госпоя Дипортель стане плакати и преклинати мужа, да нипошто у Паризу неостане, и одвећъ ожалосћена съ ньимъ се растане. — И заиста нѣна кола кодъ Баріера зауставе. Страовити неки люди съ црвенимъ на глави капама отворе оба вратаоца одъ кола. — „Жена!“ проумла єданъ одъ ньи. — „Ко си ты?“ упыта другій. — Госпоя Дипортель покаже пасошъ. „Можешъ ићи!“ — кочіяшъ ошине конѣ, и путницима садъ быяше нешто лакше. Ова прва срећа госпою Дипортель яко охрабри и мислила є за цело, да ће се нѣнъ мужъ у оваковмъ околностима заиста смѣлъ показати. Свакій часъ гледала є остратъ крозъ малый прозоръ, не бы л' како коняника спазила; али нѣно погледанѣ было є суетно. Крозъ прозоръ гледати, децу лолюшкати, планове ковати, то є сва забава нѣногъ путованя была.

На првой штаціи мислила є зацело известити се — но све бадава. — „Мора быти, да є онъ мене случайно обишао!“ помисли у себи и далѣ путъ продужи. — У месту Поетѣ запыта келнера у гостіоници, гди є мужъ нѣнъ обично у путованю собу имао; онъ іой каже, да є некогъ коняника наликъ на господина Дипортеля видіо, али да є онъ башъ быо, неможе добаръ стояти. Бѣдна жена скочи опетъ на кола и помисли „у Бордо! онъ ме зацело тамо очекива.“ Кадъ у Бордо приспе, чуе, да се и свекаръ сакріо; но при свемъ томъ она опетъ до нѣга дође, „Мой мужъ? мой мужъ?“ повикне на свекра. — „Заръ ты незнашъ? . . . Онъ є затворенъ! — „Гди? — „У Паризу; и то 9. Октобра.“ — Она є башъ тогъ дана изъ Париза пошла. Побледи сва као крпа, окрене се и упыта: „Но онъ є іоштъ живъ?“ — „Засадъ є іоштъ живъ, али свакій минутъ прети му животу.“ — „Нека се одма коньи упрегну или други измену. Децу ћу кодъ васъ оставити; — я морамъ могъ мужа да избавимъ!“ — Премда су іой сродници говорили, да то нипошто нечини, єръ ће то све суетно быти, опетъ є одважна жена при томе остала, да иде, па ма шта є стало, и само се дотле у Бордо-у бавила, докъ іой свекаръ писмо написао на некогъ знаменитогъ члена Конвента кои є пріятель быо тадашнѣмъ попечителю правосудія Дантону. Остави дакле децу кодъ свекра, и врати се у Паризъ.

Осамъ є дана већъ прошло было, како є мужъ нѣнъ затворенъ; но шта се могло за осамъ дана у онаквимъ околностима догодити. Чимъ у Паризъ дође, одма за мужа распыткивати стане. Име Дипортель іоштъ ніе стаяло на онимъ листама, коє су по сокацима раздавали, како бы грађани знали, кои ће тогъ дана гильотинирати быти; а тако исто и процесъ нѣногъ мужа іоштъ ніе при суду быо: нѣнъ є мужъ дакле іоштъ живъ. Али извршиванѣ смртне казни быва єдно за другимъ и гильотина непрестано ради. — Госпоя Дипортель пошта одма ономъ члену Конвента, на кога є писмо имала. Кадъ у квартиръ овогъ жирондисте дође, каже іой нека бабетина, коя є на врати стаяла, да онъ ніе кодъ куће. „Я ћу га чекати,“ одговори госпоя Дипортель. — „То можешъ, али гди ћешъ га чекати?“ — „Овде!“ одговори бѣдна просителька, коя є пакостнимъ одговоромъ бабетине увређена. — „Заръ подъ ведрымъ небомъ? Ты си башъ права аристократкиня; тій уплювци за свашто су способни. Наши депутирци имали бы доста посла, кадъ бы све совуљаге таквогъ изгледа унутра пуштали!“ — Госпоя Дипортель разумела є, шта значи „подъ ведрымъ небомъ“ тимъ више, што є у авліи грдно блато было; єръ є киша непрестано падала. Нѣне чарапе, ципеле и алвине све су мокре быле, а срдце ожалосћено. Докъ се госпоя Дипортель промишлявала, оће ли чекати или ићи, изиће наєданпутъ некій човекъ изъ куће, носећи акта подъ пазу — „чуешъ аристократкињо!“ повиче баба, „я самъ погрешила!“ — Госпоя Дипортель чимъ спази жирондисту, позна, да є онай кога она тражи; ступи

ближе и преда му писмо. Депутирацъ погледи у писмо, затимъ у просительку, промумла нешто, но пошто є писмо прочитао био, буде пристойніи и рекне грађанки, да за њимъ иде.

У соби кодъ жирондисте было є све неуредно, као кодъ младогъ, веома запятогъ, веселю и страстима оданогъ човека; но опетъ є намештай у соби лепъ био, и то по ономъ вкусу, кои є пре революціе био. По дуваровима стоє фигуре представляюће понайвише бытке, гди іоштъ кралѣви и принцеви найвећу ролу играю; но измећу прочи была є и єдна икона. По асталу и столицама стаяле су новине, разне брошуре, слова и акта. Депутирацъ збаци съ єдне столице артіє на землю и понуди грађанку да седне. „Грађанинъ Дантонъ," рекне онъ и седне край писаћегъ астала, „као што ми се чини ніє у вароши, већъ є у полѣ изишао. Я ћу вамъ дати писмо, коє му морате вы сами предати, па ћемо видити, оће ли се што успѣти." — „Кадъ ће се вратити грађанинъ Дантонъ?" — „До неколико дана" — „Али свакій тренутакъ . . ." — Она є хтела додати, да є свакій тренутакъ убиточанъ, єръ се гильотина неодмара; но жирондиста слегне раменима и почне писати. — „Може быти, да ће се грађанинъ Дантонъ и сутра у Паризъ вратити," рекне іой депутирацъ, кадъ є примѣтіо, да низъ лице сузе рони.

Депутирацъ напише писмо и рекне госпођи Дыпортель: „Ево грађанко! Мой ће пріятель самномъ задоволянъ быти. Я чинимъ баръ што ми є могуће и изъ свегъ срдца." Ово рекавши преда іой писмо на Дантона, узме шеширъ и настави: „Опростите, я морамъ у засѣданіе."— Ядна просителька устане и тужнимъ гласомъ упыта: „Да ли сте сигурни, да ће се грађанинъ Дантонъ смиловати?" — „Я несумнямъ. Дантонъ є доброгъ срдца, особито є милостивъ према женскимъ лицама. Али вамъ опетъ кажемъ, да му башъ вы морате то предати." — На то поклони іой се и брзимъ коракомъ оде. Бѣдна госпоја изиће као безъ срдца изъ авліе; тако су іой мисли растроєне быле, да сама ніе знала, коимъ є сокакомъ пошла. Идући овако збунѣна чуе, гди покрай нѣ некій издрпаный човекъ виче: „Ево листе садржаваюће имена оны несрећны созаклетника, кои ће іоштъ данасъ . . ." — Госпоя Дыпортель разумела є овогъ викача, дркћући пратура се до нѣга и за єданъ новчићъ купи печатану листу. Као укопана стаяла є и читала имена, станѣ и године осуђены. На првой страни ніе было име нѣногъ мужа; са страомъ преврне листъ, алъ на срећу нѣну и овде га не бы. Нѣнъ є мужъ дакле іоштъ живъ, баръ за данасъ; но ко' ће за сутрашныій данъ добаръ стаяти? Како є бѣдна данъ провела, излишно бы было описати. Она є распитивала за нѣговъ процесъ, за тамницу, у коіой лежи, за средства и начинъ, коимъ бы га видити могла; али одъ целогъ тогъ само є то дознала, да се у тамници названой ораторіумъ налази и да се съ њимъ састати никако неће моћи.

Сутра данъ са зоромъ оде Дантону. Грађанинъ Попечитель правосудія іоштъ спава. Вратари одбію кукавну госпођу съ онакомъ непристойности, съ каквомъ су обично тада као праве патріоте обичествовале свакогъ миролюбивогъ дочекивати. Кадъ доцніе опетъ дође, одговори іой, да грађанинъ Попечитель ніе у вароши. „Куда є отишао?" — „У Отѣлъ." — Она ій упыта, да л' бы се могла тамо съ њимъ састати? Стадоше се смеяти и поругателно утѣшавати, да и сутра има времена. Шта є могла чинити? ваздань є была у муци и невольи. Читала є новине, и представляла себи, као да ће у комъ буџаку наићи на судбу и избавленіе своегъ мужа. Но суетанъ трудъ. Она наново покуша, не бы л' се съ мужемъ икако састала, али све є бадава было.

Сутра данъ преобуче се госпоја Дыпортель тако, да ю вратари никако познати нису могли. Али служительи исто онако неучтиви буду. Они іой одговоре, да Попечитель ради у своіой канцеларіи и да га нико узнемиривати несме. — Госпоја Дыпортель чекала у є єдной оближньой крчми читава четиръ сата и тако є клонула была, да є и сама крчмарица приметила, да іой се треба одморити; узеде є дакле за руку и одведе у собу. — Већъ є свануло было. Кукавна жена тако є ослабила была, да є єдва съ тежкомъ мукомъ устала. Обуче се кокакако, благодари крчмарици на любави и упути се управо Дантону, съ томъ намѣромъ, да съ њимъ мора говорити, па макаръ є главе стало. Служительи одбію є опако исто као и пре, но она извади писмо и одважно рекне: „писмо є ово одъ грађанина Р . . члена Конвента; и я га морамъ сама предати." Пусте є садъ у авлію и она се попне на велике и камене степене. У одсудномъ овомъ часу добіе нешто снаге. У предворію быліе право замештельство; служительи су се тамо и амо устумарали; єдни су таньире, други ножеве и друго посуће, а неки єла носили. Госпоја Дыпортель уће у предню собу. — „Ко' сте вы и куда ћете?" Зачу се съ више страна гласъ; она іймъ ништа неодговори, већъ поће съ єднимъ служителѣмъ, коме є писмо показала, управо у салу. На то єданъ одъ служителя викне на ню: „натрагъ! заръ се безъ пытаня у салу улази?" — И текъ што су є служительи счепали, да є изъ сале извуку, появи се на врати големъ и широки плећа човекъ, кои громовнимъ гласомъ рекне: „Шта є то?" — „Грађанине Попечителю, овде є нека жена, коя . . ." — „Па кадъ є жена, а вы будите пристойни и пустите є унутра."

(Свршетакъ слѣдуе.)

Наша є земля

многе революціе издржала, докъ є постала оваквомъ, каква є садъ.

(Изъ Хердерови идеа за исторію о човечеству.)

Ово намъ доказуе она сама, па и самимъ онимъ, што намъ на своемъ површію и подъ површ'емъ показуе (єръ далѣ є пису люди испытали.) Вода є топила, и слоєве (таване), брда и долине произвела, огань є бесніо, земляну кору развальивао, брда у висъ дизао и разтоплѣну утробу земље горе избациваю, воздухъ є, у земльи затворенъ, пештере издубіо и пробіянѣ оны силны елемента подпомогао: ветрови су на нѣной површини бесніли, а іоштъ силніи узрокъ променіо є и самъ нѣнъ поясъ. Много се одъ овога збыло у оно доба,

кадъ є већъ организирани и живы створеня было; па іоштъ є овде и онде, као што се чини, и више таквы преврата было, где бржи', где спорій, као што готово свуда, па и у великимъ висинама и дубљинама окаменѣне животинѣ съ окаменѣнымъ билѣмъ показую. Многи одъ овы революція тичу се већъ образоване землѣ и могу се можда као случайне сматрати; друге су, рекао бы, у земльи по нужди и потреби наступиле, и првобытно є образовале.

По свему овоме неможе се одрећи, да є природа и у овоме свога великогъ плана држећи се, найвећу многостручность изъ простоте развила, коя се у безконачность пружа. Пре него што є могао нашъ воздухъ съ нашомъ водомъ и нашомъ земльомъ постати, была су нуждна многа єдно друго развараюћа и на дно обараюћа вештества (stamina); и многоструке врсте землѣ, камена, кристализація, па и саме организаціе у школькама, билю, животиняма, найпосле у човеку — колико су революція и разтвараня єдногa у друго ова предпостављала! Почемъ дакле природа *) свуда и сада іоштъ све изъ найфиніега, найманѣга производи, и, неосланяюћи се ни найманѣ на нашу меру у времену, найвеће богатство съ найвећомъ штедньомъ излива; то се чини, да є овако, и по самомъ Мойсеовомъ преданію, поступала и онда, кадъ є къ стваранію, или болѣ рећи къ усавршаваню и развіянію створеня првый основъ положила. Маса дѣйствуюћи' сила и елемента, изъ кои' є земля постала, садржавала є по свой прилици као хаосъ (смеша) све, што є на ньой требало и могло постати. У періодичнимъ временимъ просторима развіяо се изъ духовны и тѣлесны вештества воздухъ, развила се ватра, вода и земля. Различна саюжаваня воде, воздуха и светлости морала су предходити, пре него што є семе прве билне организаціе, можда маовина, постати могло. Много была морало є пропзићи и умрети, пре него што є организација какве животинѣ постала; па и у овой предходиле су бубе, птице, водне и ноћне животинѣ савршенимъ земнимъ и дневнимъ животиняма, докъ се найпосле после свію човекъ, ова круна организаціе на нашой земльи, појавіо, названый малый светъ (микрокрозмосъ). Синъ свію елемента и суштества, ньіовъ найодабранія садржай и тако рећи цветъ земногъ створеня ніе могао другчіе, већъ мезимацъ природе быти, комъ су морала предходити многа развіяня и многи преврати, да бы га образовали и примили.

Међутимъ тако є исто природно было, да є и онъ многе революція доживіо; и почемъ природа никадъ одъ свога створа неодустаје, а іоштъ манѣ, мази за любовь, истый запушта или се съ ньимъ закасњава: то є морало сушенѣ и образованѣ землѣ унутрашньій огань, потопъ и све друго што є изъ тога слѣдовало, іоштъ дуго траяти и продужавати се, и онда, кадъ є већъ людій на земльи было. И найстарій писмени споменици спомињу о овимъ революціяма; а касніе ћемо видити, како су ова страшна појавленя у прво доба готово на цео човечій родъ яко дѣйствовала. Садъ су овакви страшни преврати рећи, што є земля већъ усавршена, или, болѣ рећи, стара: али ій неће никадъ сасвимъ нестати. Оно бяше нефилософична вика, коју є Волтеръ приликомъ порушеня Лисабона подигао, обвињујући тога ради готово съ хуленѣмъ Божество. Нисмо ли овимъ елементима благодарити дужни на нашемъ быћу и на свему, што нашимъ називлѣмо, па и на самомъ нашемъ обиталишту, земльи? Кадъ се ови, по непрестано дѣйствуюћимъ природнимъ законима, періодично пробуде и своє опетъ натрагъ ишту; кадъ огань и вода, воздухъ и ветаръ, кои су нашу землю за обитаванѣ сходномъ и плодномъ учинили, свой токъ продужую и ню руше; кадъ бы сунце, коє насъ є тако дуго као мати греяло, коє є све што живи однеговало и на златнимъ узицама око свога развеселяваюћегъ лица водило — кадъ бы оно старећу силу землѣ, коя се већъ небы могла дуже обдржати, найпосле у своє горење крило привукло: шта бы се друго догодило, већъ оно, што се по вечнимъ законима мудрости и поредка догодити морало? Чимъ у природи, пуной променљивы стварій, мора быти напредка, то мора быти и пропасти, т. є привидне пропасти, измене образа и форме. Но ова пропасть никадъ се неће коснути унутрашњега у природи, коя, узвишена надъ свакомъ пропасти, увекъ као фениксъ изъ свога пепела постае и съ новимъ силама цвета. Већъ и само образованѣ наше землѣ и свію вештества, коя є дагу могла, мора насъ дакле на слабость (трошность) и променљивость целе повестнице људске пріуготовити; са свакимъ дальимъ мнѣніемъ види'ћемо то све више и више.

*) Хердеръ се у своимъ списаніяма понайвише овомъ речи служи, и да га небы читатељи наопако разумели, каже у своимъ предговору къ идеама: „Нека никога незбуњуе то, што самъ кадшто природу као особу представіо. Природа ніе самостално суштество; него є Богъ све у његовимъ дѣлима. Но ово найсветіе име, коє никакво словесно суштество небы требало да безъ найдубљегъ страопочитаня именуе, нисамъ хтео злоупотребити чешћимъ употребляванѣмъ, у коме му нисамъ умео увекъ довольно светости придати. Коме є дакле име природа у новіе време читанѣмъ различны књига постало одвећъ низко и просто, тай нека га за мене са Свемогућомъ силомъ, добротомъ и мудрости, и нека у своимъ духу именуе оно невидимо суштество, коє неможе никаквимъ языкъ на земльи именовати."

Писмо,

коимъ наймлађи братъ, старіему брату, — смрть найстаріегъ своегъ брата оплакуюћи, чувства своє душе изавлюе *).

Дражайшій брате!

Изненадна вѣсть Твоя о смрти браца Г. на мене є чудно дѣйство имала. Цѣлу ноћъ до 4 саата заспати нисамъ могао. Цѣла історія куће наше одъ рођеня могъ до данасъ изишла ми є предъ очи. И ако се у друго време ополчавало унутрашње чувство мое ролама, коє є онъ у історіи овой сирома' играо, и измећу страха и надежде о добромъ концу живота нѣговогъ, нигда слободно развити се ніе могло; садъ, по совршенной, и срећно совршенной трагедіи, излазе ми предъ очи све оне дичне черте рѣдки' свойственностій нѣговы': нѣгова пріимчивость, нѣгово быстроуміе, нѣгова услужльивость, нѣгово трудолюбіе, нѣгова издржателность, нѣгова чистота, нѣговъ поредакъ, нѣгово усиляванѣ, нѣгова изображеность, нѣгова речитость, нѣговъ штилъ, нѣгова учтивость, нѣгово поянѣ, нѣгово гостолюбіе, нѣгова искреность, нѣгова чувствителность, нѣгова досетльивость, нѣговъ вкусъ и естетика, нѣгово благообразіе, — сіяю на нѣговомъ гробу, као толико сяйны звѣздица, коє се усиляваю крозъ густый облакъ нѣгове судбине пробіяти, — грдно велико тѣло у маленомъ кавезу заключано, — грдный умный, вольный и тѣлесный карактеръ у претесномъ кругу дѣятелности и то є было малый кавезъ за велико тѣло! — Fatum!

У овой смѣси чувствованія ублажавамъ судбину добры родителя' наши' кои испросише кодъ Бога, да имъ онъ на овако красанъ начинъ у наручія отиде. Они ће любямца своегъ загрльити, подъ руке узети, и благословъ му Судіе измолиги; — ублажавамъ судбину нашу, у коіой се велике бриге ослободисмо, пратећи одлазакъ нѣговъ топломъ сузомъ любови, сожаленія, уваженія, и нѣжнымъ споменомъ нѣговымъ; преузносимъ правду и благость божію, коя є тайственномъ завѣсомъ своіомъ све стреле паклене злобе одъ целе многобройне, честите фамиліе наше одбыла; и колико самъ тужанъ, што га нигда више видити нећу: толико самъ спокоянъ, што му сунце живота безъ облачка заће, и што ми є подобно заслаћаваюћемъ єлу, коє цео ручакъ заслаћуе, споменъ свой присный и милый засладіо, и изъ любови братске ставлямъ га у читулю мою! — . . . . Што се коє кога тиче, я мислимъ да оно важи: „Dum recte vivas, non cures verba malorum: arbitrii non est nostri, quid quisque loquatur" Светъ є злобанъ, и кадъ є већъ такавъ, нуждно є злоби не давати раану, єръ само ћемо тако быти спокойни иначе морамо искушавати немиръ.

Съ Богомъ — vale et fave.

У Б. НН.

*) Прилогъ овай посланъ намъ є одъ онаквога лица, коме 'нисмо могли одрећи, и тога ради печатамо га у овомъ листу, при свемъ томъ, што се садржай съ нашимъ изданимъ програмомъ неподудара, а надамо се, да ће нашъ публикумъ оваквимъ предметима кадикадъ радо опростити, и неколико тренутака поредъ занимльивы предмета и збиљніемъ свою паздьивость поклонити. (У.)

Зачинце.

* Мы се неучимо люде познавати, кадъ они къ нама дођу; мы морамо къ њима ићи, да искусимо, какви су они.

* Поштена човека познати лако є у многимъ случаєвима, али не у свима. То быва као кодъ ископаємы: єдна се лако по споляшности разпознаю, кодъ други нуждно є хемично растваранѣ. Но ко' ће по хеміи характере испытати, или колико има таковы, кои ту способность имаю? Што брзо осуђуємо люде, приписує се лѣности нашой; трудно пакъ хемично испытиванѣ мало послѣдователя има.

* Погрешка є, кадъ судимо о човеку, да є већій него што єсте; али найвећа є погрешка, кадъ човекъ неће да є онакавъ, као што бы могао быти; єръ да оће, зацело бы быо.

* Великій є духъ онай, кои што страовито побѣди; благороданъ пакъ, кои се тога, макаръ да є и подчинѣнъ, неплаши. Великій постає текъ у срећи, благороданъ само у несрећи.

* Ніє лако поштена човека начи; іоштъ теже съ њимъ искренъ быти; найтеже пакъ дуго съ њимъ друговати.

* Нетреба ономъ човеку веровати, кои руку, кадъ оће што да потврди, на срдце мене.

* Има доста людій, кои читаю због тога, само да немисле.

* Човекъ нетреба да мисли: наука ова потежка є за мене, нека се съ њомъ ученіи светъ бави, а я ћу съ лакшомъ; то є слабость, коя човека у бездну баца. Човекъ нетреба да се узвишава, али лудо є и понижаватн себе.

* Ко' манѣ има него што жели, мора знати, да више има, него што онъ самъ вреди.

* Врло често сами себи за доста чинимо, тимъ є утѣшителніе, кадъ другима задоста учинимо.

* Противници мисле да су насъ тимъ побѣдили што своя мнѣнія повтораваю, а на наша немотре.

* Човекъ бы много болій быо, кадъ бы у нѣму любавь према ближнѣму чистія была.

Корресподенція.

Београдъ 9. Юнія. Данасъ є одборъ, постровнѣмъ народнога позоришта управляюћій, држао засѣданіе, у комъ є прочитано писмо Попечительства Просвете, како є високославно Правителство одобрило знатну суму новаца (преко 40.000 ф. ср.), да се зданіе започето доврши. Но почемъ су се неке пукотине на истомъ зданію появиле, то є заключено, изаслати комисію вештака, коя ће испытати, какавъ є узрокъ, што є зидъ у темелю попустіо, и можели се то поправити тако, да у напредакъ целомъ озиданомъ зданію може одолети и траянѣ нѣгово обезбедити.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

ПРЕДПЛАТА НА ПОДУНАВКУ,

одъ 1-вогъ Юлія до конца Декемврія 1856. Цена є: 2 фор. 30 кр. ср. съ поштомъ.

Одъ 1. Юлія настає нова пренумерація на Подунавку, умоляваю се дакле сви они, кои тай листъ имати желе, да што пре пренумерацію понове, да не бы иначе при експедиціи сметнѣ было.

Уєдно се умоляваю и они, кои предплату свою одъ Марта до Юнія положили нису, да є подписаномъ издавателю до конца овога месеца пошлю.

На последку являмо и то, да са свакимъ досадъ изишавшимъ числомъ служити можемо, ако бы дакле Г. Пренумерантима коє число фалило, нека се изволи на издавателя у неплаћенномъ и отвореномъ писму подъ надписомъ „Zeitungs-Reclamation“ обратити.

Издавателъ Подунавке.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К Сопрона.

Година I.

У Земуну 24. Юнія 1856.

Брой 17.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупитеља или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Несмислены любопытльивацъ.

(Изъ Дон-Кижота.)

У Флоренцу, богатой и знаменитой вароши Италіє, у великомъ Херцогству Тошкана, живили су Анзелмо и Лотаріо, два имућна и отмћна благородника, кои су тако поверителни были, да у єданъ другогъ осимъ свію ньіовы роћака и познаника искренимъ пріятелћмъ пазивали. Обоица су была неоженћна, люди млади, єдны година и єднакогъ начина живленя, коє є све то причинило, да є пріятельство ньіово одъ дана на данъ постояніе бывало. Анзелмо бияше истина нешто више любави наклонћнъ него Лотаріо, овай пакъ найвећу є радость у лову налазіо; но по околностима и за любавь пріятельства често є Анзелмо страсть свою пренебрегавао и Лотарію слћдовао, а овай му є такоће то исто у єдной мери враћао; и потоме су у таквомъ сагласію живили, да су поготову єдно исто и желили и хтели.

Анзелмо био є яко залюблћнъ у єдну благородну и лепу девойку у истой вароши; нћна изрядна свойства тако ньимъ овладаю, да є намисліо, пошто се съ пріятелћмъ посаветує, єръ безъ нћга ништа ніє чинію, одъ родителя нћны за жену поискати є. Лотаріо био є дакле проводація и све є по жељи пріятеля нћговогъ тако уредіо, да є се по краткомъ времену съ любезномъ своіомъ венчао; но и Камилла супруга Анзелмова тако є усхићена была, да є непрестано Лотарію благодарила, што є нћговимъ посредствомъ ту срећу получила.

Првы дана, докъ є свадба траяла, ишао є Лотаріо као обично своме пріятелю и чиніо му є за време веселя све услуге. Чимъ пакъ веселћ, честитаня и посете проћу, стане Лотаріо пріятелю свомъ ређе одлазити, єръ є судіо (као што свакій паметанъ треба да суди), да пріятелю, кои се већъ оженіо, нетреба слободно и онако често ићи, као што є бывало, докъ є неоженћнъ био; єръ ако се и неможе на правогъ пріятеля посумняти, опетъ є честь младоженћ тако нћжна и чувствителна, да се понекадъ и она сродника подозрева; како се дакле не бы на пріятеля подозревало?

Анзелмо яко укори пріятеля, што му садъ ређе у кућу долази. „Да самъ я знао,“ рекне онъ, „да ће моя женидба тебе дотле довести, да се ты самномъ недружишъ онако, као што си се некада дружіо, не бы се никадъ оженіо. Докъ самъ неоженћнъ био, получили смо мы нашимъ обхоћенћмъ, да се лепимъ именомъ добри пріятельи називамо. Немой дакле красну ову свезу кварити, почемъ никаквогъ важногъ узрока немашъ, што то чинишъ; као пріятель веома те молимъ (ако є нуждно, да се овимъ речма изразимъ), да и одсадъ као правый домаћинъ у моіой кући будешъ и да ми онако исто долазишъ, као што си ми и пре долазіо. Я те увераваамъ, да є и Камилли, жени моіой, коя тако исто мисли и зна, како мы є данъ другогъ уважавамо, яко у очи пало, што се ты наше кућє клонишъ.“

На све ове и друге речи, коима є Анзелмо Лотарія побудити хтео, да къ нћму као обично долази,

одговори му Лотаріо тако мудро, тако паметно и разборито, да се є Анзелмо о доброй намери пріятеля свога уверіо; но при свемъ томъ опетъ они заключе, да Лотаріо одсадъ двапутъ преко неделѣ и свакогъ праздника кодъ Анзелма на ручку буде; но Лотаріо покрай свегъ уговора осташе при томе, да нипошто другчіе нерадн, но онако, као што честь пріятеля нѣговогъ изискує, кою онъ већма цени, него свою собствену. Онъ є судіо, да оженѣнъ човекъ, кои лепу жену има, треба предосторожанъ да буде, какве ће пріятелѣ онъ у кућу доводити и какве ће пріятельице жена нѣгова изабрати, єръ неке ствари, коє се у шетньи, цркви, по славама и завѣтинама немогу удесити и произвести (почемъ човекъ неможе свагда жену свою одъ тогъ да уздржи), те се кодъ пріятельица и сродница обично удѣйствую и испослую. Лотаріо такође мисліо є, да є мужу и жени потребанъ по єданъ пріятель, кои ће обоє, ако какавъ несмотреный коракъ учиие, опоменути, почемъ се често догаћа, да мужъ коє изъ любави према жени, коє да не бы тимъ увредіо, неможе жени у очи да удари, да є она таково што учинила, коє ће іой на пребациванѣ и срамоту служити моћи; напротивъ кућный пріятель лакше може на све то опоменути. Али гди є тай разуманъ и тако искренъ пріятель, кога Лотаріо жели? Я заиста незнамъ, єръ само Лотаріо кадаръ є био тако марльиво и проницателно бринути се за честь пріятеля и нѣму у одређене дане тако редко и на кратко време одлазити, како се не бы на пакостномъ єзику и онима, кои све макъ на конацъ тераю, прилике дао решетати, што младъ, имућанъ, отмѣнъ и изображенъ човекъ, као што є онъ био, ону кућу посећава, у коіой се лепа жена, као што є Камилла, налази. И премда є она кадра была поштенѣмъ и честности свима пакостна уста запушити, опетъ є гледао онъ, да нѣнъ добаръ гласъ и честь нѣногъ мужа ни у чемъ у сумню недоведе, и због тога у одређене дане тражіо є силомъ посла, само да не бы пріятеля посетіо. Анзелмо є непрестано Лотарія због тогъ укораваo, а овай се напротивъ єднако извинявао.

Кадъ су єдномъ после дужегъ времена изванъ вароши по лепой ливади одали, рекне Анзелмо Лотарію: „Можешъ мислити, да узрока имамъ провидѣнію особито благодарити, што самъ не само одъ добры и честны родитеља рођенъ и свима даровима, коє природа и срећа смртномъ дати може, обично испуњенъ, него што и осимъ свега другогъ тебе за пріятеля а Камиллу за жену имамъ; два дара, коя истина не онако, као што бы требало, али опетъ по могућству моме почитуємъ. Али покрай свогъ овогъ уживаня, коє обично люде срећнимъ и задовольнимъ чини, животъ є мой найнезадовольніи и найнесрећніи на свету, єръ ме мучи, незнамъ ни самъ одкадъ, такова особита и чудновата жеља, да се самъ себи дивимъ, себе кораваmъ и мисли моє одъ самогъ себе сакрити желимъ; па опетъ ме нека тайна тако яко пишти, као да самъ некако принуђенъ целомъ є свету одкрити. Па кадъ морамъ єданпутъ съ њомъ на среду изићи, то є волемъ теби поверити, уверенъ, да ћешъ є ты као мой искреный пріятель хранити и средства изналазити, коима ћешъ ма скоримъ неспокойства овогъ ослободити и мени расположенѣ у ономико повратити, у колико є лудость моя незадовольство мени причинила.“

Лотаріо дивіо се речма свога пріятеля и није могао поняти, шта є съ дугимъ овимъ предговоромъ намисліо. Онъ є истина дуго о той жељи нѣговой размишлявао, коя му толико на срцу лежи; али сво нѣгово умствованѣ далеко є одъ истине удалѣно было, и да бы се досадногъ овогъ незнаня што пре ослободіо, рекне му, да ће неправо чинити, ако му при саобштаваню тайне околишіо буде, почемъ є ямачно уверенъ, да ће му онъ средство изнаћи, коимъ ће желю или испунити или се нѣ ослободити.

„То є истина,“ одговори Анзелмо, „и я ти се исповедамъ, да ме друго ништа немучи, него нестрпѣльиво любопытство да знамъ, да ли є моя Камилла доиста онако добродѣтелна и честна, као што я о ньой судимъ; и да бы то испытао, морамъ є на онакво искушенѣ ставити, коє ће добродѣтель нѣну тако сачувати, као што се финоћа злата у ватри сачувати може; єръ я мислимъ, пріятелю, ако смо какву жену за честну ради прогласити, дужни смо испытати, да ли ће у искушенѣ доћи или не, и потоме само она похвалу заслужує, коя се неће ни обећанѣмъ, ни поклономъ, ни сузама и ядикованѣмъ любезника поколебати. Какву похвалу заслужує жена доброгъ владаня, кою нико на зло навести неможе? Заръ є то чудо, што су оне честне и поштене због тога, што іймъ се неподає прилика лакомислености, или што знаю, да ће одъ мужева, ако прву погрешку учине, смртно казнѣне быти? Я немогу дакле ону, коя є одъ стра или што прилике нема поштена, толико почитовати, колико ону, коя искушаваню, обећаню и превіяню надметача противъ стає; и потоме желимъ, да мою жену искусимъ, и да добродѣтель нѣну посредствомъ найжешћегъ изявленя любави испытамъ и больомъ начинимъ, и то одъ таквогъ човека, кои є достоянъ, да жељ нѣгове ньой узвиси. Остане ли она побѣдителька у той борби, то ћу я веома срећанъ быти: моћи ћу казати, да є цѣль моє жељ извршена; казаћу, да є срећу мени жена собомъ донела, и казаћу велимъ по ономъ мудрецу: „ко' ће є такову наћи?“ Испадне ли пакъ напротивъ, то ће ми уверенѣ, што се писамъ у мнѣнію преваріо, тугу олакшати, кою бы ми скупо искуство причинило. Почемъ ће дакле све, што бы ми ты наводіо, само да ми ово изгладишъ, суетно быти, то се теби обраћамъ и молимъ те, Лотаріо, да си готовъ онай быти, кои ће ми успокоити моє жељ. Я ти нећу само прилику подати, већъ и разна средства, коя самъ у моіой глави за нуждна нашао, коимъ бы се честна, поштена и некористолюбива жена до искушеня довести могла, и я самъ те за овай шкакльивый испытъ измећу прочегъ зато избрао, што знамъ, да ты, ако се у случаю Камилла томе не бы противила, нећешъ побѣду твою до крайности терати, већъ ћешъ оно за свршено узети, коє се по основима немора свршити. Она бы ме потоме само у мислима увредила, а да ћу я ову несрећу прећутати, сведокъ ће быти тайна твоя, кою ћу собомъ у гробъ однети. Желишъ ли дакле, да онако живимъ, као што живити треба, онда се морамъ залюблѣне ове сцене примити, и то не равнодушно и немарльиво, већъ одъ истине и съ ватреномъ жельомъ, као што одъ тебе очекуємъ, и съ онимъ поштенѣмъ, коє ми пріятельство твоє обећава.“

Лотаріо слушао є пріятеля свога внимателно, и

ніе дотле уста отвориo, докле годь ніе све изговориo; шта више сматрао га є неко време съ удивленѣмъ и најпосле одговорио му: „Я немогу другчіе то да представимъ, Анзелмо, него да шалу збіашъ; єръ кадъ бы мисліо, да си истину говориo, я не бы те толико пустіо, већъ бы твоме разговору крај тимъ учиніо, што те не бы слушао. Или ти мене непознаєшъ, или я тебе; али ніе тако, я знамъ, да си ты Анзелмо, а ты знашъ, да самь я Лотаріо; али на жалость морамъ мислити, да ты ниси више онај Анзелмо, кои си быо, а и ты си ямачно мисліо, да я нећу быти онај Лотаріо, кои треба да будемъ; єръ што си ты мени изказао, то се непристои моме пріятелю Анзелму, а што ты одъ мене захтевашъ, то се незахтева одъ Лотерія, кога ты познаєшъ; почемъ прави піятельи. штоно стихотворацъ вели, испытую се и долазе usque ad aras, а то ће рећи: єданъ одъ другогъ нетреба оно да захтева, што є противъ закона божіегъ. Кадъ єданъ язичникъ таково понатіе о пріятельству има, онда какво треба да има христіянинъ, кои зна, да милость Божію ни за какво пріятельско људско несме занемарати? Кадъ бы се пріятельство дотле терало, да се испусте изъ вида заповеди Божіе: онда не бы поводъ къ томе незнатанъ и маловажанъ быo, већъ што друго, одъ чега честь, и животъ пріятеля зависи. Кажи ми, Анзелмо, коя ти одъ овы двею опасности прети, кадъ одъ мене захтевашъ, да тако гадно дѣло учинимъ? Заиста ни єдна; већъ ты оћешъ, ако самь те разумео, да се своимъ силомъ потрудишъ, како бы ти честь и животъ одузео, а съ тобомъ заєдно и мене бы самогъ упропастіо. Єръ ако те чести лишимъ, то є ясно, да те уєдно и живота лишавамъ, почемъ є безчестанъ човекъ несрећніи него мртавъ; и кадъ бы я, што одъ мене захтевашъ, онај быo, кои бы ти таково зло учиніо, не бы л' я онда и мою собствену честь убіо а уєдно и мене самогъ? Саслушај ме, Анзелмо, и немој ми речь прекидати, докъ ти све неизговоримъ, што противъ твогъ захтеваня приметити имамъ, а теби доста времена остає, да ми на то одговоришъ.

Анзелмо быяше тимъ задоволянъ и Лотаріо разговоръ настави:

„Мени се чини, да є и съ тобомъ исто онако као и съ Маврима, коима се неможе доказати, да су они у блудилу, нити изъ светогъ писма, нити изъ оны основа, кои су изъ здравогъ разума и верозаконе-науке изцрплѣни, већъ є нуждно ньима живе, ясне, сходне и убѣдителне примере предлагати и права математична заключеня одтудъ изводити, коя се одрећи немогу, као годь и ово предложенѣ: „Кадъ се одъ две равне величине равна величина одузме, онда заоставше величне єдна другой такође су равне," па ако и ово немогу да поняю, онда іймъ треба очевидно іоштъ нешто ясніе представити; па опетъ све ово неможе да учини, да познаду истину наше свете вере. Овимъ начиномъ морамъ я и съ тобомъ да поступамъ; єръ та жеља, коју си ты изразіо, противна є свакомъ, кои иоле здравогъ разума има, и я се плашимъ, да ћу само време губити, ако самь и радъ, да те изъ блудиѣ (нисамь радъ да се іоштъ опоріе изразимъ) извадимъ; но поготову заслужуєшъ ту казнь, да те у томъ заслепленю оставимъ; али пріятельство моє недопушта ми, да тако строго съ тобомъ поступамъ и да те оставимъ, почемъ си на прагу пропасти, съ когъ ћешъ се у бездну стропоштати. Но да бы те о томъ убѣдити могао, кажи ми најпре, Анзелмо; неиштешъ ли ты, да я скромность на раскалашство наведемъ, да цѣломудреность осквернимъ, да некористолюбіе подмитимъ, да мудрость надхитримъ? Дабогме да то захтевашъ; почемъ знашъ, да честну, непорочну, некористолюбиву и паметну жену имашъ. Па шта тражишъ? Кадъ ты знашъ, да ће Камилла сва моя нападаня одбити, о чему се посумняти неможе, какву ћешъ ты онда славу њой болю дати, кою она садъ већъ незаслужує, и дали ће она тимъ добродѣтелніја быти, него што є садъ? Или немислишъ о њой онако, као што говоришъ, или самъ незнашъ, шта оћешъ. Ако є непочитуєшъ за онакову, као што се о њой изражавашъ, зашто є на пробу ставляшъ, развѣ ако є навалице желишъ на зло навести, како бы є казнити могао? Єли она по твомъ мнѣнію тако безпорочна као што мислишъ; онда нимало паметно ніе, несумнителну истину истраживати, почемъ никакву већу важность тимъ недобія, него што има. Ты ћешъ доцніе признати, да є неупутно што предузимати, коє ће намъ пре на штету него на полъзу служити; особито кадъ насъ никаква нужда на то ненагонява, и кадъ є очевидно, да бы права лудость была такво покушеніе чинити. Ованковы тежки стварій подуваћамо се само за Бога и светъ. Изъ любави према Богу живили су свеци анѣелски; за любавь света путовали су по неизмеримомъ мору, по дальнимъ предѣлима и небросѣнимъ населбинама, да бы само оно достигли, коє се земнимъ благомъ назива; а за єдно и друго бори се храбаръ войникъ; єръ текъ што спази онъ на зидинама непріятельскимъ какву пукотину, сместа юрне неразмишляваюћи се крозъ проломъ, да се распалѣнъ жельомъ за свою веру, за народъ и за свога краля бори, пркосећи хилядама опасностій, коє му грозе. Овакови стварій човекъ се подуваћа, єръ су знамените, полезне и славне, премда су съ великимъ трудомъ и опасности скопчане; али за ованково што, коє си ты предузео и извршити намисліо, нити ћешъ милости кодъ Бога, нити благо овогъ света, нити чести кодъ људи наћи; єръ метнимо случай, да ти предузеће то за рукомъ испадне, опетъ нећешъ тимъ нити славніи, нити богатіи, нити већма почитованъ быти; испадне ли пакъ противно, то ћешъ іоштъ у већу неволю пасти, него што представляшъ себи; єръ ништа ти неће у томе помоћи, што ћешъ себи уображавати, да нико о той тайни незна, туга и мука доста ћете мучити, што ты самъ то знашъ. Тайна ова неће тугу ублажити, већъ до тога ћете довести, да непрестано сузе лієшъ, па ако бы очи и безсузне быле, срдце ће твоє крваво плакати. Шта мислишъ Анзелмо, кадъ бы случайно нашао такавъ діамантъ, о комъ су сви вештаци по опиту уверени, да є найчистіи, найфиніи и права редкость међу драгимъ каменѣмъ, па и ты самъ да верујешъ да є тако, а не другчіе; быль' паметно было, да овай діамантъ на наковань метнешъ и чекићемъ станешъ ударати, да бы се уверіо, да ли є заиста онако тврдъ, као што се потврђуе? И кадъ бы каменъ овай ту твою лудорію претрпіо и ништа му не бы было, тимъ доиста не бы скупоценіи быo; кадъ бы се напротивъ разбіо (коє є могућно), не бы ли га сасвимъ изгубіо? На свакій начинъ, и сва-

кій бы рекао, да є тай лудъ морао быти. По овоме дакле представи, да є Камилла тай скупоцени адиђаръ, одржи ли се она, то ће ону исту важность имати; падне ли, то ће за тебе изгубљена быти; и онда бы текъ себе осуђавао, што си ты самъ узрокъ нђне несреће. Помисли само, да никакавъ адиђаръ ніе тако скупоценъ, као непорочна, и честна жена, и да честь жена' одъ доброгъ мнђнія зависи, коє мы о ньима имамо; па кадъ знашъ, да твоя жена на високомъ степену честности стои, зашто бы посумняо, да она то правично заслужує? Незаборављай, пріятелю, да є жена слабо створенђ, и да іой ништа на путъ нетреба метнути, гди бы посрнула или пасти могла; већъ треба іой сваку пречагу съ пута уклонити, да бы безъ муке стазомъ добродћетельи путовала и до цѣли савршенства доспела. Єстествоиспытатељи кажу, да малу животиньицу хермелина, кои белу кожу има, ловци преваромъ ватаю; метну сирћчь при излазку блата, па после виканћмъ истераю наполђ. Кадъ она до калявогъ места дође, као укочена стане, и воле уваћена быти, него да свою белу кожу искаля; єръ чистоћу већма люби него слободу и животъ. Добродћтелна жена є као овай хермелинъ, а добродћтель нђна чистія є него садъ падшій снегъ; и кои жели, да жена нђгова ову неизгуби, већъ да є сачува, тай нека нечини онако, као што ловци съ хермелиномъ чине, и нека іой немеће на путъ обманљиве поклоне и лагаріе; єръ можно є, да она природнимъ силама нђнимъ неће быти кадра безъ туће помоћи искушеня побћдити, зато смо дужни све уклонити, како бы сяйность добродћтельи одржала. Добродћтелна жена може се сравнити и съ финимъ огледаломъ, коє и одъ найлакше паре потавни. Мы смо дужни жене хранити и ценити као лепу башту, у коіой се руже и друго цвеће налазе, коя нико несме узабрати, већъ се тимъ задоволява, што му є слободно издалека гледати и мирисомъ наслађавати се.“

„Све ово што самь досадъ казао, Анзелмо, односи се єдинствено на тебе. Садъ є време, да што и о ономъ прословилъ, коє се мене тиче. Ако у нечему пространъ будемъ, немой за зло примити, почемъ овай лабиринтъ, у кои самь ушао и изъ когъ изићи желимъ, то захтева. Ты ме називашъ твоимъ пріятелћмъ, па опетъ ме желишъ чести лишити, коє є противъ свакогъ пріятельства; но и то ніе доста, ты желишъ, да и тебе уєдно чести лишимъ. Да ты идешъ на то, да се я чести лишимъ, то є свето; єръ ако Камилла примети, да я ньой яму подкопавамъ, она ће ме за безчестногъ и невалялогъ човека сматрати, кои ни на достоинство своє, ни на право пріятельство призренія има. А да ћу и тебе обезчестити, и то є истина; єръ на момъ извіяню лако ће примћтити Камилла, да я ню за лакомислену сматрамъ, коє ми є повода дало, да моє желћ ньой изявимъ, па ако се она тимъ обезчести, морашъ и ты обезчешћенъ быти, почемъ си ты нђнъ, и одтудъ є онай зао обичай, што мужу, ако непоштену жену има, безчестно име надеваю, премда онъ ништа о томъ незна, а іоштъ манђ, да є онъ повода дао. Зато понайвише онога, коєга є жена непоштена, у место да га сажалћваю ругаю му се некако, и ако онъ то безчестіе ніе своимъ владанћмъ придобіо, већъ хрђавимъ владанћмъ жене своє. Я ћу ти доказати, зашто мужъ безчестіе своє жене сносити мора, па макаръ и незнао, да є она непоштена или невалъала. Немой ме нерадо слушати, єръ я за твою срећу говоримъ. Свето намъ писмо каже, да є Богъ, почемъ є нашегъ праотца у Раю створіо, Адама яко успавао и съ леве му стране єдно ребро узео, изъ когъ є Еву створіо, о коіой Адамъ, пошто се пробудіо быо, ово рекне: ово є месо одъ могъ меса, ова є нога одъ мои ногу. А Богъ рече: због нћ ће човекъ отца и майку оставити, и они ће обоє єдна душа быти. Тимъ є начиномъ у оно време супружество уређено, и такомъ свезомъ утврђено, да само єдна смрть може исту разрешити; сила и моћь ове дивне тайне тако се надалеко простире, да изъ два различна лица єдно постає; шта више кодъ правогъ супружества іоштъ већма є скопчано, єръ ако су и две душе, опетъ єдне исте желћ имаю. Па кадъ є мужъ и жена єдно, то слћдує, да мужъ мора подносити безчестіе жене своє, па макаръ да ніе онъ томе повода дао. Врх као што човекъ у целомъ тћлу болъ трпи, кадъ га само єданъ прстъ заболе, тако исто и човекъ носи на себе безчестно име жене своє, почемъ су одъ єдногъ истогъ тћла.“

„Помисли, Анзелмо, у какву ћешъ опасность себе стропоштати, ако спокойный животъ твоє жене узнемиришъ; помисли, какво є то лудо и несмислено любопытство, она чувства побудити, коя мирно у прсима жене твоє почиваю. Знай, да оно, што ћешъ испытиванћмъ можда добити, ништа ніе спрамъ онога, што ћешъ тимъ истимъ изгубити, коє є тако велико и убиточно, да се речма неда описати. Но ако те любопытство тако мори, да се тогъ никако оканути неможешъ, то нађи себи другогъ посредственика, єръ я тай немогу быти, па макаръ се найпосле и пріятельства твога лишіо — премда бы ме то яко ожалостило.“

Добродћтелный и мудрый Лотаріо прекине разговоръ, Анзелмо пакъ, кои є пажљиво слушао поучителне речи ове, удубљенъ у мисли за неко време поћути, па после му одговори: „Ты видишъ, пріятелю, съ каквомъ самь пажљивости све оно саслушао, што си ми мало пре говоріо. По основима, примћрима и сравненіяма, коя ти ми навео, видимъ свою разборитость и право према мени пріятельство. Я видимъ уєдно и признаємъ, да ћу срећу мою упропастити, ако совћтима твоима неслћдуємъ. Но ты морашъ себи представити, да я одъ онакве болести патимъ због коє неке жене землю, угаль и кречъ єду; а да бы ме одъ ове излечіо, морашъ залюбљено ово позорје съ Камилломъ изиграти, па макаръ ладнокрвно и привидно. Она неће тако слаба быти, да при првомъ појаву честь нђну окаля, а я ћу тимъ задоволянъ быти; и тако ћешъ ты и твою дужность као пріятель испунити, и мени животъ повратити и честь осигурати. Єдно те само може уверити, да се ты овога примити морашъ: ты видишъ, да самь науманъ ово извршити, па ћешъ ли допустити, да ову лудорію другомъ комъ саобштимъ, кои бы ми честь, кою ты сахранити желишъ, окаляо. Ако пакъ Камилла у своимъ постоянству тебе за невалъало и безчестногъ узсматра, то ћемо мы лако тимъ поправити, што ћемо іой намеру нашу сву открити. Кадъ ме дакле успокоити можешъ, немой ми одрећи, немой никакве непріятности себи представляти; єръ ћу, као што реко, съ првимъ покушеніємъ задоволянъ быти.“

Кадъ Лотаріо види, да є нѣговъ пріятель тврдо намеранъ то учинити, и да га већъ никакви основи и докази изъ те блуднѣ извести немогу, реши се, да се тога прими; єръ кадъ бы одрекао, другій, кои бы се тога приміо, веће бы зло напео. Онъ му дакле то изяви и замоли га, да никомъ другомъ несаобштава. Анзелмо загрли га и тако му благодари, као да му є найвеће благодѣяніе учиніо. Договоре се дакле, да сутра одма дѣло одпочну. Анзелмо обеća пріятелю, да ће га съ Камилломъ самогъ оставити и новаца и други скупоцены стварій дати му, како бы іой поклоне чинити могао. Препоручи му такође да іой често серенаде чини и песме прави, и да ће онъ самъ такове саставляти, ако Лотаріо не бы на то волю имао. Лотаріо све обеća, али не у онолико, у колико є жеља Анзелмова была. По учинѣномъ договору врате се Анзелмовой кући, гди є Камилла свакогъ минута мужа своегъ изчекивала, будући се овай дуже него обично задржао. Лотаріо оде кући забринутъ, єръ ніе могао представити, како ће съ Камилломъ започети; наєданпутъ падне му єдна мисао, да Анзелма превари а Камиллу ни у чемъ неувреди. Сутра данъ оде пріятелю своемъ на ручакъ и Камилла га тако лепо дочека, као што є достойно, да се искреный кућный пріятель дочекує. После ручка замоли Анзелма Лотарія, да съ нѣговомъ женомъ проведе време у разговору, докле онъ некакавъ важанъ посао у вароши несврши, а тай посао траяће свега сатъ и по. Камилла є молила мужа да неиде, а Лотаріо нудіо му се да га прати; но Анзелмо остане при своме и рекне пріятелю да га чека, єръ има съ њимъ важна посла. Камиллу такође умоли, да пріятеля нѣговогъ разговара, докъ се онъ неврати. Доста, да є онъ нуждно или шта више лудо одсуство нѣгово тако знао извинити, да нико не бы помислити могао, да є привидно. Онъ оде, а Лотаріо самъ съ Камилломъ остане, будући су служителъи отишли да ручаю. Садъ се наће Лотаріо на бойномъ полю, у присуству такве противнице, коя бы съ нѣномъ дражести читаву войску наоружаны кавалѣра победити могла. Некъ свакій помисли, да ли є узрока имао, што се збуніо. Да бы се изъ неприлике извукао, учини се, као да є санльивъ, и умоли Камиллу за опроштенѣ, да се на столицу наслони, докъ Анзелмо недоће. Камилла му рекне, да бы болѣ было на диванъ лећи; но овай то ніе хтео и лежао є на столицу наслоњенъ, докъ ніе Анзелмо дошао. Кадъ овай Камиллу у нѣной соби и Лотарія спаваюћа наће, помисли, да су се ови не само споразумели, него у томе и заспали. Єдва є могао дочекати часъ, да се Лотаріо пробуди и да му у шетньи испriповеда шта є и како є. Кадъ се Лотаріо пробуди, оду обоица у шетньу и Лотаріо Анзелму рекне, да онъ ніе могао одма у почетку љубавь нѣгову Камиллу представити, но найпре є нѣну доброту и лепоту уздизао и рекао да се по целой вароши у звездекує; овай почетакъ сматра за добаръ, што ће се кодъ нѣ удворити и другій путъ послушанъ быти; єръ тако исто и ђаво, кадъ оће каквогъ човека да обмане, метне ликъ анђелскій на себе и само дотле у томе светли, докъ своє неизврши; чимъ му за рукомъ неиспадне, покаже се у правомъ виду. Анзелмо быяше тимъ задоволянъ и обеća се пріятелю, да ће често тако одлазити, или се гди у авліи у послу наћи. Данъ є по данъ пролазіо, а Лотаріо іошт ни споменуо є ніе Камилли о љубави, премда є уверавао Анзелма, да се онъ више пута съ њомъ разговарао и такве одговоре добіяо, да се ни у чемъ покудити немогу, єръ не само што му никакву надежду дала ніе, него му є и претила, да ће се она мужу потужити, ако онъ одъ те зле намере неодустане.

(Продуженѣ слѣдує.)

Благородна жена.

(Свршетакъ.)

Ако є и быо попечитель громовногъ гласа и незграпногъ изгледа, опетъ се показивао пріятанъ и учтивъ. Кукавна просителька обори очи и пружи му писмо. — Дантонъ отвори писмо, прочита и рекне: „О, госпоя Дыпортель! . . . другъ ми є о томъ већъ говоріо — гледаћемо.“ — „Вы знате да є ствaрь хитна,“ примѣти просителька. — „Знамъ, знамъ . . .“ одговори онъ и погледи є пола-отвореним, малимъ проницателнимъ и сасвимъ упалимъ очима. „Дайте ми само єдну речь вашомъ рукомъ написану . . .“ „Добро, добро, гледаћемо. Но нестоймо овде на врати, уђите унутра. Кодъ мене су мои вѣрни пріятельи на ручку, но при свемъ томъ свака љубведостойна госпоја добро іймъ дошла.“ — Ово рекавши узме є за дркћућу руку и одведе къ асталу; гди се сви гости узбезекну, кадъ женску виде.

„Я вамъ представлямъ овде све добре пріятелѣ, кои се веома радую, што васъ виде!“ поведе речь Дантонъ съ некомъ особитомъ учтивости, коя се нимало слагала ніе съ нѣговимъ голіатскимъ тѣломъ и суровимъ гласомъ. После іой пружи столицу съ речма: „Оћете ли намъ то задовольство учинити, да намъ гостъ будете, ако смемъ молити?“ Млада госпоја одкаже то рукомъ машући. Млоги одъ гостію были су незадовольни, што ю є Дантонъ у салу увео, и погледали су є намрштенимъ погледомъ; други су опетъ погледали часъ ню а часъ учтиво-показиваюћегъ се домаћина, и гледали су да започетый разговоръ опетъ продуже. Разговоръ се повео быо о дневной политики и то веома бурный; као што су се ноћу обично у Конвенту разговарали, тако исто и данію при части и веселю. Само є Дантонъ често на младу госпою погледао, и найпосле рекне іой: „Жао ми є . . . я самъ мисліо, да ћете съ нама заєдно ручати . . . та узмите!“ Притомъ се непрестано окретао и одъ служителя огромнимъ рукама флаше съ пићемъ превађао и гостима точіо; али се и онъ ніе постидіо, єръ му є чаша навекъ празна была, будући є све на искапъ піо. Чимъ се добро напіе, умеша се и онъ у разговоръ и све проче громовнимъ гласомъ надвиче. Но опетъ се у дишпуту показивао тихъ и уиђренъ. Вино и разговоръ закратко све главе угреє; вика све већа и већа; изрази све опорііи. Найпосле устане єданъ одъ гостію и викне: „Было како му драго, главно є то, да смо мы прави пріятельи и граћани отечества, почемъ сви добра желимо. Дела, да се куцнемо.“ — „Потоме те и познаємъ као правогъ посредственика!“ викне Дантонъ смеюћи се. „Како

му драго, но дела да се куцнемо, почемъ є єдина цѣль овогъ ручка та, да піємо!“ — Сви се садъ подигну. — „Живіо Дантонъ!“ повикне истый яростный противникъ и ласкателный, подмуклый и погуреный човечулякъ. — „Живіо Дантонъ!“ повикне садъ сви гости. — „Брзо на среду и съ другимъ правимъ именомъ!“ рекне єданъ одъ гостію са зачеля и узвикне: „Живила република!“ — „Ты имашъ право Левасѣ!“ одговори Дантонъ. „Живила република!“ — Сви су гости викали, осимъ оногъ малогъ подмуклогъ, кои се текъ поругателно смеяо. Дантонъ се опетъ окрене младой госпоѣи и рекне іой: „О госпо, та учините намъ по вольи, єркните баръ — веруйте ово є сасвимъ лако шпанско вино . . .“ — „Хмъ, хмъ,“ промумла єданъ одъ піянаца, кадъ є погледао женску, коя є као штатуа недвижимо стаяла, „граѣанка се неплаши вина, већъ се тога плаши, што мора съ нама за срећу републике да піе.“ — Ова опака примѣтба поврати бѣдной наново присуствіе духа. „Казните поругателногъ лажльивца,“ рекне іой Дантонъ, „покажите му, да сте вы права пріятельица народа и достойна, да съ найзнаменитіимъ членовима Конвента піете и да се куцнете!“ — Госпоѣа Дипортель устане тако смирено и величествено, да су є сви піянци съ найвећимъ высокопочитаніемъ гледали; узме чашу и напіе за постоянство и срећу републике. Бурный ускликъ заори по свой сали.

„Оканите се тога,“ рекне наймлаѣій меѣу гостима, „заръ вы доиста мислите, да ми политики задоста нечинимо; заръ є то малый радъ свако ютро новине читати, у Конвентъ и Клубъ иѣи, и као што я чинимъ, двадесетъ врсти за новине написати? Претежніе послове одложимо! Ако ћемо непрестано радити, куда ће намъ младость? Я се обкладити могу, да сви ми онако мислимо, као што є юче славна невачица у Опери певала. Єси ли є чуо Дантонъ?“ „Да, я є чуо!? Та коса ми се сва наєжила. То є зачудо, како ме музика овлада; учіо самъ додуше у младости певати, и не бы башъ хрѣавъ невачъ быо, али . . .

„Сила, коіомъ самъ певао, потресла є зидове!“

Кадъ є ово одпевао, сво є зданіе заєчило, а другови се гроотомъ смеяли. Потомъ се попечитель окрене госпоѣи и рекне:

„Єл' истина, лепа госпоѣо, да мени и моме огромномъ тѣлу нестои лепо, што ваше дражестне нерве и нѣжно срдце узнемиравамъ. Знате ли какавъ инструментъ?“ — Та нешто знамъ, али . . . — „Вы дакле и певате? У таквомъ лепомъ тѣлу мора да є божественый гласъ. Дайте арфу?“ — Госпоѣа Дипортель ніе знала, како ће започети, тако є яко вика піянаца узбунила. Али да мужа избави, морала є све чинити!

Арфу донесу іой. — „Молимъ извините ме!“ повтори бѣдна жена, коя є сва одъ стра дрктала. — „Вы дакле нећете?“ — „Не што нећу, већъ незнамъ.“ — „Томе се зацело не бы надао, и ви мени нећете ту любавь да учините, мени?“ упыта Дантонъ гордо. — Госпоѣа Дипортель узме арфу и дркћућимъ прстима стане ударати; а да бы Дантону у свему по вольи учинила, одпева умилнимъ и милозвучнимъ гласомъ башъ ону песму, коя є тада у моди была. Млоги одъ гостію сасвимъ су ладнокрвно слушали, и волели су о другимъ стварима мислити и разговарати се; Дантонъ пакъ помагао є своимъ громовнимъ гласомъ и люляюћи се на столици коє због пића, коє због песме дошао є сасвимъ у ватру. — Кадъ є свршила песму, као помаманъ плѣскао є Дантонъ, коме се и други неки придружили. — Госпоѣа Дипортель устане и къ вратима поѣе, да бы се мало разладила. — „Идите, идите,“ промумла Дантонъ, „кога є вино сасвимъ овладало, „нека ме у другой соби причека,“ примѣти служителю.

Служитель є одведе у лепо-намештену собу, у коіой су были ормани съ књигама, мложина акта и неке одъ папира кутіице, и на свакой овой было є по єдно писмо написато. Ово є была дакле канцеларія попечителя правосудія. На средъ канцеларіе стаяше повеликій асталъ и на нѣму мложина папира и акта. — Ядной овой жени падне садъ па паметь, колико є за овимъ асталомъ глава на смрть осуѣено и колико ядны имена у онимъ кутіяма сакривены стое; и нѣногъ є мужа име сигурно у некой одъ овы несрећны кутія. Наєданпутъ се окамени кукавна, кадъ чуе вику, певанѣ, смеянѣ, деранѣ; найвише се у томе домаћинъ одликовао, онъ є урлао као разяреный лавъ, кои є већъ єданпутъ крвь окусіо. Мученица ова склопи руке, падне на колена и помоли се Богу.

Готово два сата чекала є госпоѣа Дипортель у соби; воштана свећа, коя є на асталу стаяла, већъ поготову догорела. Наєданпутъ се врата отворише; служитель съ два чирака у руци уѣе у собу. „Гди є господинъ попечитель?“ упыта госпоѣа Дипортель. — „Онъ ће таки доћи,“ одговори упытаный, метне чираке на асталъ и оде. У тай паръ отворе се друга съ противне стране врата и появи се Дантонъ люляюћи се и рукама око себе пипаюћи, єръ су му ноге клецале а глава му потежка была. Съ тежкомъ мукомъ дочепа се столице, згрува се на ню и копрцаюћи се ногама као риба на суву стане ропћати, као да ће часъ пре душу испустити. Мараму є съ врата коєкако скинуо быо, а кошулю сасвимъ изцепао, коя є виномъ исполивана была; коса му се као у дивлѣгъ свинчета накострешила. Пошто є піянацъ за неко време съ отоболѣномъ главомъ дремао быо, напрасно устане и промумла: „Заръ си ти овде граѣанка?“ — Речи ове сасвимъ окамене госпоѣу Дипортель, и садъ іой текъ на паметь падну речи оногъ жирондисте, кои іой препоручивао, да она сама попечителю писмо преда.

По краткомъ времену стане Дантонъ наново єчати. — „Ахъ, та я ћу іоштъ и одъ капљ умрети . . . да ми є само садъ остати! . . . То ждеранѣ и піянченѣ башъ ніе за мой стомакъ . . . прекоданъ ради као во, а . . .“ — „Онъ є тако піянъ, да неће ни име своє подписати моћи,“ помисли у себи госпоѣа Дипортель; найпосле осмѣли се, приближи му се и рекне: „Граѣанинъ попечителю, вы сте сигурно заборавили, што сте ми обећали?“ — Упытаный разшири руке, ћипи са столице но опетъ падне и рекне: „Шта ћешъ ты?“ — „Писмо, што сте ми на препоруку граѣанина Р . . . обећали написати . . . опроштай моме мужу!“ — „Писати? . . . то є будалаштина! . . . ту треба само име избрисати, или га изъ ормана извадити.“ — „Изъ когъ ормана?“ упыта госпоѣа Дипортель одъ стра полумртва. — „Я ћу да свиснемъ! . . . Дайте воздуха!“ — Госпоѣа Дипортель отвори прозоре, али ніе смела да му се приближи. — „Робеспѣръ є право псето! . . .“ ци-

ме Дантонъ, „ништа непіє, само крвь лоче! . . . Баптисъ, свуци ми ципеле!“ ;„Орманъ, орманъ ми поважите! . . .“ викне госпоѣа Дипортель оклоплѣнимъ рукама. — „О, ты си права луда, донеси га сама, ено га тамо!“ и покаже рукомъ на оне одъ папира бутінце, коє су писменима забележене быле.

Госпоѣа Дипортель попне се на мале мердевине, коє су поредъ ормана стаяле, и упыта: „Єли писмо А?“ — „Немой ми као веселомъ човеку, дете моє, за зло примити; Робеспѣръ є ѣаво са своимъ дишпутомъ! . . . Добро є, што те є граѣанинъ Р . . . . къ мени послао; онъ є правый жирондиста. Ты певашъ као богиня, и лепа си као анѣо, кажемъ ти.“ — Госпоѣа Дипортель стаяла є као укопана дотле, докле се піянацъ мало стишао, па после упыта: „Єл' писмо Б?“ — „Како се зове онъ?“ — „Дипортель!“ — „Дипортель? Писмо А ніє, писмо Б — и то ніє! Тражи гди є писмо Д! . . . Како си луда! Иди съ твоимъ писмомъ А! Ты се морашъ насмеяти, дѣте!“ и гроотомъ се насмеє.

Єдва госпоѣа Дипортель скине писмо Д и доѣе спрамъ свеће. Орманъ дакле овай садржавао є акта политичны преступника, а на извршенѣ пресуде давано є редомъ по азбуки, и потомъ рачунаюћи Дипортель бы сутра или найдалѣ прексутра гильотинираъ быо. Брзо зграби она актъ тай и у џепъ метне. — Окрене се іоштъ єданпутъ пажльиво на министера, кои є по готову заспао быо на столици. Она му хтеде благодарити, но види, да є сасвимъ очи склопіо. Погледи іоштъ єданпутъ страшногъ коловоѣу революціе, па после полагано изиѣе изъ собе. У предньой соби спавао є єданъ одъ служителя, но не тако тврдо, као нѣговъ господинъ, „Баптистъ!“ загрми садъ министеръ. Почемъ є кукавна жена изишла была, запыта Дантонъ служителя: „Море, гди є граѣанка?“ — „Она є башъ садъ отишла.“ — „Отишла? Па срећанъ іой путъ! . . . Свуци ме и одведи ме до кревета.“ — Баптистъ увати министера за руку и колкако довуче га до кревета, изъ когъ є онай човекъ, кои є судбу Француске и целе Европе рѣшавао са зоромъ у ютру устао, и до ручка као надничаръ радіо, а одъ ручка наново піо.

Госпоѣа Дипортель лако є садъ избавила мужа. Наскоро доѣу у Бордо, а одавде срећно одпутую у Западну Индію; а после революціе врате се опетъ у Француску.

Св. Методіи.

(Изъ Лѣтописа за Словенску литературу вештину и знанѣ.)

Пре неколико година изишао є животъ св. Методія, Словенскогъ Апостола, кои є Шафарикъ у кньизи подъ насловомъ: „Památky drewniho pisemnictvi Jihoslovanuv“ (споменици старогъ кньижества Югословена) у Прагу печатао, изъ єдногъ, у Синодалной Московской кньижници налазећегъ се рукописа, кои петнаестомъ веку принадлежи. Издатель мисли, да є ово животописаніе предъ паденіе Моравске државе, или болѣ рећи, предъ Святоплукову смрть у Папонии написано; онъ є изъ Москве Професоромъ Погодиномъ посланый му преписъ реченогъ рукописа дао само просто печатати, безъ разяснююћи' примѣтбій, само што є оне погрешке у рукопису поправіо, коє су яко у очи упадале. Шафарикъ ніе приметіо, да се овимъ животоописаніемъ Несторъ у своіой хроники већъ ползовао, и то онде, где овай настариі Рускій историописацъ о словенскомъ богослужію говори. *) Єдно због тога, а друго, што є ово животоописаніе много старіе одъ константиновогъ живота, и што више историски' података у себи садржи, заслужуе, да се по своіой особитой важности нѣговъ садржай укратко наведе.

У предговору приповеда се о сазданю света и човека, о развіяню вере у старомъ завету, у колико є исто долазакъ Спасителя Исуса Христа спремило, а тако исто представля и историю христіянске цркве укратко съ нѣнимъ вселенскимъ сборима до трећегъ константинопольскогъ (680). Но прескоченъ є другій Никейскій соборъ одъ год. 842. на комъ є почитованѣ икона установлѣно, вальда због тога, што овай онда ніе имао црквене важности. У самомъ животоописанію налазе се слѣдуюће повѣдности.

Св. Методіи произишао є изъ Словенске породице, коя се у Солунъ доселила и коя є како съ отчине тако и съ материне стране врло знатна и богата была; но име нѣговогъ отца ніе намъ познато. (Отацъ му ніе быо Лавъ, Грчкій сановникъ, као што мисли віографъ Св. Константина.) Заслуге, коима є нѣговъ отацъ почитанѣ Грка придобіо, побудиле су цара, кои є много о Методію слушао, те му словенско княжество преда. Но ово му званіе наскоро омрзне, опрости га се, и ступи у иноческій чинъ у монастиру на Олимпиской гори. Ту ніе дуго остао; єрбо є по царской заповести морао свога млаѣегъ брата, Св. Константина спроводити къ Хазарима, и то због тога, што є овога у дубокомъ верозаконом чувству и споляшнѣмъ достоинству превазилазіо, премда є своимъ млаѣемъ брату у науци уступао. По повратку нѣговомъ желіо є царъ съ Патріярхомъ константинопольскимъ наградити трудове Методія, те тако покушаю склонити га, да се прими Епископскогъ достоинства; но почемъ га на то нису могли склонити, то га готово принуде, примити се Игуманства у богатомъ монастиру Полихону. Касніе (око год. 863) кадъ су Словенскогъ княза Растислава и нѣговогъ сыновца Святоплука посланици дошли съ молбомъ, да имъ пошлѣ каквогъ христіянскогъ учителя, кои бы словенскій єзикъ добро знао, што многи христіянски учителы изъ Италіе **), Грчке и Немачке къ ньима дошавши, нису међу собомъ сагласни, већъ имъ христіянску науку различно предаю; због тога бы они као прости люди, желили правый духъ христіянства познати. Царъ дакле позове св. Константина къ себы, што є овай, као роѣеный Солунацъ, Словенскій єзикъ савршено знао, а и што є врло наученъ быо, и препоручи му, да съ нѣговимъ братомъ Методіемъ у Моравію оде. Св. Константинъ, да бы Грчку азбуку за словенскій єзикъ сходномъ учиніо, умножи є са неколико писмена, коє су за гласове само Словенскомъ єзику свойствене нуждна была. У Моравіи превела су оба брата еванделіе, житіе Апостола и богослуженіе и проповедали су народу три године веру Христову, постаравши се у исто време, да око себе велико число ученика скупе, како бы ови започето дѣло довршили. — Овимъ Словенскимъ Апостолима изъ землѣ изтераны страни христіянски учителы обтуже іи у Риму Папи, да ови Панонію одъ римске Митрополіе одцеплюю и константинопольской подчинити намераваю, а осимъ тога окривили су

*) Сравни: „Полное собраніе рускихъ лѣтописей.“ (I. ч. Несторова хроника стр. 11. и 12.

**) У деветомъ веку звали су Словени Италіянце, Влохи. По овоме може се заключити, да Несторъ, кои є ово животоописаніе при руци имао, подъ именомъ Влохи неразуме никакавъ другій, већъ италіянскій народъ или Римляне.

ій и због многогъ другога. Папа позове на то Константина и Методія у Римъ, да нѣговомъ суду предстану. Константинъ, предчувствуюћи скоро предстоећу му смрть, закуне Методія, да се због любови къ иноческомъ животу нипошто велике апостолске дужности неокане, што ће и тиме велике заслуге у Бога себи придобити. Животописацъ св. Константина вели, да се на овомъ путу у Римъ, године 868. св. Константинъ због Словенскогъ єзика яко препирао са свештеницима у Млеткама, почемъ су ови (свештеници), придржаваюћи се тога, што є Пилатъ надъ крстомъ Исусовимъ надписъ грчкимъ, латинскимъ и еврейскимъ єзикомъ написати дао, доказивали, да осимъ овы єзика никакавъ другій ніе достоянъ, да се на нѣму свето писмо преведе. Пошто є неуместность оваквогъ потврђиваня наведеннимъ изъ Св. писма сходнимъ изреченіяма доказао, обратіо є пазльивость свои противника на богослуженіе Арменяна, Иберіянаца, Египћана, Етіопаца и други' народа, кои имаю свой писменый єзикъ. (Свршетакъ слѣдує.)

Афоризми.

— О свему разумномъ већъ є єдномъ мишлѣно было, само намъ треба покушати, да іошть єдномъ о томе мислимо.

— Како ће човекъ самъ себе познати? Сматранѣмъ заиста никадъ, већъ дѣломъ. Покушай, да твою дужность извршишъ, пакъ ћешъ одма знати, какавъ си.

— Ако човекъ жели све оно извршити, што се одъ нѣга очекує, то мора о себи више мислити, него што єсть.

— Неке су књиге, рекао бы, не тога ради написане, да човекъ изъ њи штогодъ научи, већъ да се види, да є сачинитель нешто знао.

— Мы бы друге лакше познали, кадъ небы увекъ хтели њима равни быти.

— Заблуђенѣ є врло добро докъ смо млади, само га нетреба са собомъ у старость пренети.

— Дѣлателномъ є човеку за тимъ стало, да оно, што є право, чини, а да ли се оно, што є право, у свету врши, о томе му се нетреба бринути.

— Говори се, да собствена хвала смрди; то може быти: али како туђа неправедна покуда мирише, то публика неосећа.

— Млинаръ мисли, да пшеница само због тога расте, да нѣгова млина мелѣ.

— Колико є известно, толико є и чудно, да истина и заблуђенѣ изъ єдногъ источника извиру; због тога несме се чесго заблуђеню шкодити, што се у исто време и истини шкоди.

Omnibus.

А. Бога ти, шта є изподъ онога образа горе у излогу написано?

Б. „Изданъ одъ свои' пріятеля изъ любови.“

А. Лепа любовь, коя своє пріятелѣ издае!

Предговоръ у књизи могао бы се болѣ назвати „репъ,“ коимъ се списатель одъ мува брани, а посвета, тасъ.

Мы имамо више титуларны философа, него дѣйствителны.

Ніе чудо, што се кицоши радо огледаю; они себе у огледалу виде суште. Кадъ бы философъ имао такво огледало, у комъ бы се, као они совршено видити могао, тай се небы никадъ одъ нѣга одмакао.

О 'Орацієвомъ правилу: Nonum prematur in annum.

Я незнамъ, зашто бы списатель своє сачиненіе деветъ година у свомъ писаћемъ асталу затворено држао, кадъ є онъ само деветъ месеції у майчиной утроби лежао! Или вальда мисли постаю болѣ, ако дуже леже? Та и вода, кадъ дуже лежи, усмрди се! Хвала Богу, те се многи наши списатељи овогъ правила непридржаваю; єръ напоследку боля є и мутна, него смрдљива вода. Ко ће н. пр. замерити струи С*, кадъ є жедни незналци као вкусну хвале? Само се іошть неке судіе оногъ Орацієвогъ правила строго, па кадшто и строжіе придржаваю, те парипце по деветъ и десетъ година затворене држе; но на последку ій опетъ уобште горе рећаваю, него у онимъ земляма, где се пресуде на пречацъ изричу.

Гдекоємъ кукавномъ поштеномъ човеку требало бы два честна имена, да бы єдно могао жертвовати, те да другоме леба набави. Због тога и неки списатељи пишу съ измишлѣнимъ именомъ. Онда бы се могао човекъ съ єднимъ бранити, ако бы му друго одсекли.

Я самъ познавао люде, кои су тайно пили, а явно піяни были.

А. Шта ћемо радити, по Богу! Шуме нестає, а дрва намъ све то скупља.

Б. Е, чудна чуда! Ако се сва шума изсече, онда ћемо палити књиге, а њи има толико, да ћемо се моћи служити, докгодъ нова шума ненарасте,

Обява.

Подписани учтиво даю на гласъ, да су се изъ своги старогъ обигалишта „Шумадинке,“ због многи' политичны разговора, за неко време изселили. Комъ су остали дужни, нека се изволи пріявити у „Подунавки.“

Ераклъ и Петакъ.

ЯВНО ОДГОВАРАНѢ.

Господину В — у К —. Ваше послане намъ песме нисмо могли у Подунавки печатати, єдно због тога, што нису породъ одушевленя, какве мораю преимућственo быти О де, и што у њима недпше природно, очишћено чувство, а друго због тога, што не носе на себи печатъ вишимъ Геніемъ заданутогъ духа. Поезія у строгомъ смислу ніе вештина, а ніе ни наука, већъ чистый Геній, кои любимца светимъ огнѣмъ огрева. Где овай певцемъ руководи, ту се наука съ вештиномъ спојна сама одъ себе у мисленой струи појавлює; а где тога нема, ту се стиховима обезсвећує тайствена благодать. Ту ништа непомаже Орацієвъ саветъ: „Si quid tamen scripseris, in Meti descendat judicis aures,“ већъ оно:

„Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae, discive, trochive quiescit,“ т. є.

Играт' кой незна с', оружа се неће да дотакне пољска,
Лопте, котура и чигре кой незна, тай седи на миру. (Прев. Светићъ.)

И тако завршуємо овай одговоръ съ Орацієвимъ речма: „Ego fungar vice cotis, acutum reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi.“ т. є. Я ћу садъ брусу быт' подобанъ, гвожђе што може оштрити, самъ пакъ сећи ніе нимало кадаръ. (Прев. Светићъ.)

СЛѢДУЄ ДОДАТАКЪ.

СИТНИЦЕ ЄЗИКОСЛОВНЕ.

Написао Ђ. Малетићъ.

Међу свима падежима найтеже є употребляванѣ родителногъ, тако да, по момъ мнѣнію, сви у томе више или манѣ грешимо. Мы смо се дугимъ читанѣмъ и употребляванѣмъ на овай падежъ тако привикли, да погрешность и непримѣчавамо. Тако н. пр. пишемо готово сви: „Узрокъ нѣгове несреће, као што сви држе, было є раздоръ войвода.“ Ово є, по момъ мнѣнію, погрешно, што смисао неизражава подпуно.

Точно изражаванѣ понятія изискує често найфинієгъ цепаня и разликованя. Савршенство слога зависи одъ савршене разумительности; тако да читаоци савршено погоде смисао писца. Истина є, да ницакавъ єзикъ ніе толико богатъ и усавршенъ, да сваку мисао и свако чувство точно изрази; али опетъ великій трудъ и те тегобе више или манѣ савлађує, по различной природи єзика, коимъ се пише. Ништа ту непомаже начело: „Пиши, као што говоришъ.“ Не, него: „пиши, као што треба да говоришъ.“ Сви у устменомъ говору грешимо и у мислима и у граматики, па кадшто и сувише, или што є мисао бржа одъ єзика, или што намъ ту ніе толико до правилности и точности; ал' у писменомъ говору сви се трудимо, да не само уредніе мислимо, него да се и точніе изразимо, што ту єдно понятіе недостаточно или противно изражено, често дає повода наопакомъ излаганю и толкованю. Тога ради мора писацъ често и нове речи за точніи изразъ свои' понятія стварати, ако му постоєће речи или по своме преносномъ смислу, или по двоякомъ и троякомъ значеню могу мисли помрачити. Ако є дакле каква неясность у изразу, то намъ уобичаєно употребляванѣ неће нимало сметати, да га неизправимо, па ако ће начинъ изправляня нешто и необичанъ быти. Тако чине и други народи.

У наведеномъ дакле примеру неможе остати родителный падежъ, већъ бы се морало рећи: „Узрокъ нѣговой несрећи было є раздоръ међу войводама.“ Сходно овоме говоримо и у обичномъ разговору: томе є узрокъ то и то,“ а не: тога є узрокъ.

Другій примеръ:

„Мени є увекъ неповольно было опоминянѣ овогъ трговца. што ми є увекъ на пameть приводило нѣгова невалялства.“

Овде бы писацъ изразіо сасвимъ друго, него што бы мисліо. Истина є, да овакви глаголи захтеваю родителный падежъ, као: опоменути се своє младости; сетити се покоєногъ родителя и т. д.; али ако се одъ оваквы глагола у говору употребе имена суштествителна: онда слѣдующа имена, коя показую у исто време и радню и предметъ, на кои се она односи, мораю се, рекао бы, съ каквимъ предлогомъ сложити. Да се дакле у наведеномъ примеру небы помислило, да є оно „опоминянѣ“ трговчево, а не писчево, то бы се морало ма како другчіе рећи. Съ предлогомъ на не бы се могло изразити, н. пр. „Мени є увекъ неповольно было опоминянѣ на овогъ трговца,“ што бы онда значило, да є писца неко другій на трговца опоменуо. а не, да га се онъ самъ опоменуо. Бы ли се даке морало рећи: „Опоминянѣ о овомъ трговцу,“ или како другчіе, нека реше наши єзикослови. Истина, та неразумительность може се овде избећи, као: „Увекъ ми є неповольно было, кадъ годъ самъ се овогъ трговца опоменуо;“ али избеганѣ показує сиромашство и неразвієность єзика. Какавъ бы н. пр. было онай єзикъ, у комъ бы се морале непрестано єдне и исте форме употребляватн?; н. пр. „Я судимъ о граматики, али често судимъ неосновано. Како я мислимъ, онако немисле сви люди. Єданъ мисли плитко и просто, а другій дубоко и виспрено.“ Я неверуємъ, да бы се овакавъ начинъ писаня икоме допао. Тако є и съ горньимъ избеганѣмъ: веће є савршенство єзика, ако се може по свакомъ ображаваню мислій и чувства савіяти. Но на свакій начинъ болѣ є показати и сиромашство у єзику, него неразумительность у слогу.

Горнѣмъ примѣру подобанъ є и овай: „Бави се съ мислима вечности.“ Я незнамъ, да ли є писацъ ово съ немачкогъ єзика превео, или намъ є своє мисли изложіо. У нашой белетристики често є писцу мало затимъ стало, да ли су мисли туђе или нѣгове, и тако се често пређути, да є преводъ. Но было како му драго, свакояко є изразъ погрешанъ. Писацъ намъ ніе хтео казати, да вечность има свои' мислій, него да се човекъ съ мислима о вечности бави. Требало є дакле рећи: „Бави се съ мислима о вечности.“

Не маню забуну производе ови родителни падежи, кадъ се по потреби мораю ставити сами, безъ помоћи други' опредѣлителны речій као што су н. пр. предлози. Ово нарочито быва онда, кадъ неозначую какву собственость или какво притяжанѣ преће именованогъ лица, него само предметъ, на комъ се радня каквогъ подлога извршила; н. пр. „Убиство Цезара великогъ.“ Овде могу быти два смисла: или да є убиство учиніо Цезаръ, или да є нѣга другій убіо. У оваквимъ приликама они писци, коима є до точности у изразу и до савршене разумительности, прибегаваю къ другимъ формама говора. Истина, за другій смисао имамо имена прилагателна, и тако бы се могло рећи: „Цезарево убиство,“ премда є и у томе слаба помоћь; али ако є већъ име суштествително съ прилагателнимъ скопчано, као што є у наведеномъ примеру, онда се суштествително неможе преобратити у прилагателно, а іоштъ манѣ, ако є послѣдующе предложенѣ местоименіемъ односителнимъ съ ньимъ свезано. Наведеный дакле примеръ у своіой форми мора сметати разумительности, ако се писацъ съ другимъ формама неуме помоћи. Тако исто неваля ни: учитель Гимназіе, Ликея, и тако далѣ, већъ бы се морало рећи: учитель у Гимназіи, у Ликею, и тако далѣ, као што и Немци пишу: „Professor am Gymnasium,“ ков є опетъ неке одъ наши' навело, те пишу: „Професоръ на Гимназіи.“ Неваля: „Любовь рода нек' насъ снажи,“ него: „Любовь къ роду некъ насъ снажи.“ У овомъ неможе намъ туђъ єзикъ правацъ показати, ако се у нѣму подобне погрешке налазе, као што є н. пр. у немачкомъ: „Die Vaterlandsliebe,“ ков врстніи списатели поправляю са: Die Liebe zum Vaterlande.“ Разумъ є стварао єзикъ, разумъ ће га дакле и поправляти и допуняваги, необзирући се ни найманѣ, да ли су се іоштъ у каквомъ єзику немарљивосћу неке погрешке уобичаиле и узакониле.

Кадъ н. пр. нашъ народъ често неразликує дателный падежъ одъ винителногъ по нѣговой форми, као што є у народнимъ песмама:

„О мой сине Кралѣвићу Марко!
Єси л' мене мирно путовао?
Єси л' мене снаху испросіо?
Мене снаху, тебе верну любу?“
„Дай ти мене правогъ синцилата.“
„Вала тебе, Кралѣвићу Марко.“
„Па га зове себе на вечеру.“ и т. д. (Нар. пес.)

онда ћемо ово ямачно одбацити и новію савршенію форму у

књижевномъ єзику усвоити. У єзику нема ауктористета, као ни у свету разума; єзикъ се съ напредованѣмъ народа меня, поправля и дотеруе. Кадъ и самъ г. Вукъ, строго придржаваюћи се народногъ говора, кадшто несавршенію форму употреблюе, н. пр. „Кад књижевник хоће да измишљава нове ријечи за какав језик незнајући, које ријечи у језику имају које ли немају“ — онда намъ то неће нимало сметати, да савршени изразъ изберемо, и оне многима неразумителне речи овима заменимо: „незнаюћи, кои' речій у єзику има, кои' ли нем'а“ Овде ніе речь о томе, да речи нешто имаю (haben, haberе), као н. пр. пріятности или непріятности, него да њи има, т. є да се у єзику налазе (es gibt, sunt. Es gibt Philosophen, welche behaupten, sunt philosophi qui dicunt,) а за овай є смисао друга форма много боля и познатія.

Тако є исто тежко, кадъ се мора употребити суштествително одъ оны глагола, кои се слажу съ дателнимъ падежомъ, као што є н. пр. надати се; „добро ми є и болѣмъ се надамъ.“ Неки глаголи захтеваю известне падеже съ предлогомъ. Одъ овакви глагола поставша суштесвителна имена захтеваю одъ прилога истый падежъ съ предлогомъ, као: уздати се у кога, и уздање у кога; двоумити о чему, и двоумлѣнѣ о чему; слагати се съ кимъ, и слаганѣ съ кимъ, и т. д. Но како бы требало горньи примеръ, неприбегаваюћи къ другимъ формама говора, изразити, нека реше наши єзикослови. Да ту истый падежъ, кои є захтевао такавъ глаголъ, остати неможе, то є ясно; н. пр. „Наданѣ моимъ будућимъ радостима олакшава ми у полакъ садашня гоненя судбине.“ Овакве ствари требало бы да намъ разясни речникъ или синтаксисъ; но кадъ засадъ но несрећи немамо таквогъ речника и синтаксиса, то се морамо довіяти како можемо.

Сви готово полажемо предлоге: међу, измећу у єднакимъ одношеняма, и мислимо, да су то два савршено єднака предлога, само што се по захтеваню различногъ падежа међу собомъ разликую. По мени се чини, да су ови предлози онако исто различни по своіой природи, као што су по своме саставу. Предлогъ измећу сложенъ є съ предлогомъ изъ и међу; неможе дакле имати оногъ истогъ значеня, кое има и простый предлогъ међу. Кадъ є єзикъ поставіо разлику у подъ и изподъ и у подобнимъ предлозима и наречіяма, онда мислимъ, да мора постояти разлика и у предлозима међу и измећу, кадъ насъ већъ и самый саставъ последнѣга на то упућуе.

Да бы се ово лакше познало, разясни'ћу найпре предлогъ подъ и изподъ.

I. Предлогъ подъ противоположенъ є предлогу надъ, и изражава:

1. Обстоятелство дубльине и низкости у одношеню на другу одозгоръ стоећу ствар, или само одношенѣ низкости према каквой висини; н. пр.

„Подъ ономъ горомъ зеленомъ
И подъ найвишомъ планиномъ,
Врани се коньи играю,
Подъ собомъ землю копаю.“ (Нар. пес.)

2. Одношенѣ времена, и значи предъ; н. пр.

„Подъ ноћь пођо низъ полѣ.“ (Нар. пес.)

3. Изражава горнѣ обстоятелство и онда, кадъ какавъ глаголъ паказуе покретанѣ одъ каквогъ предмета къ другоме, дакле промену места, или покретанѣ безъ промене места; н.п.

„Капу скиде, баци подъ пазухо.“
„А у руку узима ябуку,
И подъ руку боцу трусовине.“ (Нар. пес.)
„Подъ подомъ трче мишеви.“ и т. д.

II. Предлогъ изподъ. Као годъ што є овай предлогъ сложенъ са изъ и подъ, тако и сложено одношенѣ показуе. Предлогъ изъ показуе одношенѣ простора, одъ коегъ какво покретанѣ починѣ, а подъ показуе обстоятелство дубльине и низкости, као што є показано. Изподъ показуе дакле почетакъ покретаня у дубльини, у низкости, къ другомъ предмету (наравно сдруженъ съ глаголомъ), на питанѣ: одъ куда?; н. пр.

„Пружи руку изподъ међедине.“
„Ћошакъ паде на Максима твога,
Подъ ћошкомъ му ништа небыяше,
Изподъ ћошка здраво изишао.“ (Нар. пес.)

Кадшто є опетъ сроданъ предлогу поредъ, и показуе правацъ покретаня у низкости поредъ каквогъ предмета; н. пр.

„Ударише изподъ танке куле,
„Изподъ куле краля Будимскога,
„Кадъ су были изподъ Вучитрна.“ (Нар. пес.)

Кадъ є дакле у овимъ предлозима ова разлика и кадъ се єданъ место другога неможе поставити, а да се смисао непремначи, онда мислимъ да мора быти и у предлозима међу и измећу неке разлике. Я бы дакле рекао, да се предлогъ међу употреблюе съ глаголима, кадъ се показуе неко станѣ у друлини, и покретанѣ къ преомету одъ друге стране, и да изражава скупъ, множину, причисляванѣ множини, а никадъ одваянѣ одъ те множине; н. пр. „Првый међу првима. Онъ є међу нама найврстніи.“

Како у старіимъ, тако и у касніимъ србскимъ дипломама, повеляма, саписима и т. д. нигде се неналазе предлози међу и измећу мешовите употреблѣни, већъ само међу, по потреби самогъ смисла и по природи истога предлога; н. пр. „Иакесе згоди размириіе между кралѣвими игradомь дубровьчкимъ“ (Стефань Краль, год. 1334). „Иклесе господнь царь ніа ивластеле господина цара како дасу прііателие дубровникю икоіасесу зла чинила дослеи међу нами дасе тои непомене“ (У време Цара Уроша, Кнезъ Воиславъ, год. 1362). „Говореће разумно ичьсно увсихь дилихь кралевствуми имею (међу) *) инимн работами слатко просише имолише говореће дабинмь платило кралествоми“ (Стефань истоіа Краль Срьблемь босни иприморию, год. 1398). „Акосе учини коіа пра (разпра) међу дубровчани и међу срьбли“ (год. 1429).

Само на єдномъ месту (види у Србскимъ Споменицима год. 1840. стр. 267) налази се измећу: „Разѣ (развѣ) акобимисе щоо видѣло одьлучити измећу нию укрухь кућамь нашиємь а матерѣ нихь ако остане наконь мене даєе утомь неусилую занее живота аконь нее живота данонои раздиеле наполи право међу собомь.“

Тако се исто правилно употреблѣнъ предлогъ међу налази и у народнимъ песмама; н. пр.

„Да є коме погледати было,
Кадъ ударн у катане Марко
Како соко међу голубове.“
(Удари га)
Међу пуца, где му срдце куца.
„Ранила є Евросима стара,
Ранила є и у домила є,
У Рудника града бієлога
У велику кућу Диздарића
Међу милы деветъ братенаца.

*) Овде бы свакій нашъ списатель место предлоге међу, ставіо измећу.

„Опази'ћешъ двіе танке єле,
Сву су гору врхомъ надвисиле,
Зеленіемъ листомъ зачиниле,
Међу њима бунаръ вода има.“
„Да међ' нама после ніе кавге.“ (Нар. пес.)

Но чимъ є удаљаванѣ одъ предмета, а не приближаванѣ къ предмету, или ако се само означуе просторъ, кои какве предмете разставля, онда мислимъ, да се неможе поставити предлогъ међу, већъ између; н. пр. Онъ проће између насъ.

„Онъ тад' пушка своє бойно коплѣ
Своме шарцу између ушію.“
„Ал' кадъ туће сеє саставимо,
Туће ће насъ сеє завадити,
Башка ће намъ дворе саградити,
Између њихъ трнѣ посадити.“
„Вечерале кириціе младе,
Вечераше, пакъ су ожедниле;
Између' себе венѣръ ужегоше.“ (Нар. пес.)

По овоме погрешно є:

„Узеше се изподъ руке,“ него, „подъ руку“ неваля:; „Између свію другова онъ се одликовао природнимъ даромъ,“ него: „Међу свима друговима“ и т. д.

Тако и Г. Вукъ ове предлоге мешовито употребліое; єръ у предговору къ своме Рѣчнику вели: „Међу овијем ријечима има их много које су ми биле познате још од прије.“ — „И будући да је село било мало и кућа наша управо на води између двіе воденице;“ — а на страни 704: „Тако су гдјекоји имали по пуну кућу дјевојака, између којијех су најприје били раздијељени кућевни послови.“ Првый є предлогъ „између“ овде добро употребљенъ, а другій погрешно, и требало бы га са „међу“ заменити.

Небы желіо, да се мои читатељи при оваквомъ решаваню позову на уво; єръ ово є у томе слабъ судацъ. Г Вукъ, при ликомъ решаваня, какво є причастіе садашнѣгъ времена одъ глагола стрићи, ніе слушао своє уво, већъ разумъ, и погодіо є, да є правилніе стригућій, (као што се н. пр. у старимъ дипломама налази: „Истори велике щете укотару нихо жегуће куће и труће винограде“) ако му се уву и учинило, да є болѣ „стрижућій.“ „Ја признајемъ,“ рекао є онъ, „да се и може уху чини лепше и обичније стрижући, него стригући; али опет то не смијем мислити, да моје ухо у томе има бољи вкус од свега народа.“

(Продужиће се.)

ПОЗИВЪ КЪ ПРЕДПЛАТИ

на

ПОДУНАВКУ.

Ако кои данъ изтећи ће четвртый месецъ, одъ када є Подунавка у животъ ступила. Идућегъ месеца, т. є. за време одъ 1. Юлія до последнѣгъ Декембра 1856. отварамо другій (полугодишньій) течай Подунавке и позивлѣмо сада наше предбройнике и остале любителѣ србскогъ књижества, да изволе на листъ нашъ предплатити и предплату тымъ више ускорити, што є намъ одъ потребе знати, колико ће одъ прилике екземплара штампа наша износити, да се тако свакоме недостатку доскоћи и течай листа у ничему непрепречи.

Предплатна є цена за Земунъ два форинта, а за остала места съ поштариномъ 2 ф. 30 кр. ср. но примѣтити морамо, да є одъ потребе писма франкирати, съ коима новци на учредничество иду, и коє свака ц. к. пошта прима и одправля. Подунавка изилази сваке недељ єданпутъ на целоме табаку у формату четвртине и доноснће разне чланке на полю красногъ књижества, именито новеле, приповедке, по гдекоє валяно песничко дѣлце, біографіе, повѣстничке, єзикословне и критичке черте; надаље кратке вѣсти и занимиве разговоре, ове дакако црпљене изъ бистри' извора озбильне знанствености и науке, къ томе добре дописе и друге ситнице.

Но да се шала на озбильность небы тужила, те да свачему простора у нашему листу буде, то ће намъ се честна и поштена, вредна и многохвалѣна лица, Ераковић т. є. и Петаковић, амо доселити и хумористичку њиву башъ весело обрађивати. Мы имамо њіову тврду речь, да ћеду доћи, и када доћу, биће ямачно лепе шале, паметни', досетльиви' речій подоста, и зато себи узимамо слободу, іоште сада и у напредакъ топло ій препоручити благонаклонноме читателю. Накитъ свему томе биће поєдиный ликъ а кадкадъ и по два лика, коє ће свакій листъ доносити, и побринућемо се, да све, што є болѣ и найновіе у той струци, нашимъ читательима предложимо. У случаю, ако бы у гдекоєму листу ликъ изостао, што по околностима, єрбо овде вештогъ дрворезца немамо, кадкадъ се догодити може, то ћемо онда таковоме листу или сходанъ додатакъ дати, или ликъ у идућему листу надокнадити. Исто тако являмо, да ће Подунавка и у будуће обяве разнога садржая на концу листа саобштавати, а цена ће имъ быти као и досада, т. є. толико пута по 3 кр. ср. колико наштампани' буде обични' редій, изузимаюћи таксу, коя 10 кр. ср. одъ свакогъ огласа износи и у царску касу иде.

Млађана є Подунавка за кратко време ту срећу получила, да се є нашимъ читательима допала и њіову наклоность задобила. Чули смо до данасъ лепи' побудителни' речій одъ више страна', изъ коій доказъ изводимо, да ће нашему органу будућности быти, ако му крепке, т. є. подпоре одъ читаюћегъ света буде. Мы смо зато преправни, и надаље нашъ трудъ и наше бриге той цѣли посветити, да средствомъ Подунавке къ слави србскогъ књижества нешто допринесемо, и зато се надамо, да овай нашъ позивъ неће безъ одзива остати. Доста намъ буди овде наводити, да є Подунавка чрезъ изворне нѣне саставке, чрезъ нѣне изъ садашнѣгъ живота ваѣене дрво- и каменорезе — позорность у даљемъ кругу на се повукла и тако дѣломъ показала, да се озбильно о томе труди, како да што више душевне забаве читательима набави.

У обзиру ликова и образа именито придодаємо, да ћемо што скоріе Фрушку Гору, тамошнѣ свете храмове и налазеће се по манастирима стародревности вешто начертане свету саобштавати, изъ чега є видити, да намъ мисли на то смѣраю, да изъ наше народне баште цвећа сакупимо, съ њиме се китимо и тако Подунавки образъ предъ народомъ осветламо.

Заключуюћи нашъ позивъ, ставлямо іоште до знања, да су ГГ. професори Ђорђе Малетићъ и Димитріе Балаитскій непрекидно садѣйствованѣ при Подунавки на себе примили, исто тако су намъ друга господа, међу њима г. Архимандритъ Гаврилъ, Іосифъ Дреновацъ и Любомиръ П. Ненадовићъ, обрекли, да ће насъ дописима и сходнимъ принесцима подпомагати, тако, да є съ наше стране све оно учињено, што нашему листу за болый развитакъ служити и читателѣ о искрености намѣра горе назначени подпуно уверити може.

Уєдно се умоляваю и они, кои предплату свою одъ Марта до Јунія положили нису, да є подписаномъ учредничеству до конца овога месеца пошлю.

На последку являмо и то, да са свакимъ досадъ изишавшимъ числомъ служити можемо, ако бы дакле Г. Пренумерантима коє число фалило, нека се изволе на издавателя у неплаћенномъ и отвореномъ писму подъ надписомъ „Zeitungs-Reclamation“ обратити.

У Земуну. Учредничество.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а именo противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Обявленіе на књигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србьи, да ову „Дѣвойчицу“ удостоє своє любови Пренумераціа трає до послѣдњегъ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаєвићъ, Протопресвитеръ,“

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алойза Ями у Земуну.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано књигопечатньомъ І. К Сопрона.

Брой 18. У Земуну 30. Юнія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрій код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћеномъ пи-смима, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

НА ЗНАНЂ.

Съ данашньимъ листомъ свршує се предплата о-нима, кои су се на четири месеца, т. є одъ 1. Марта до конца Юнія пренумерирали; умоляваю се дакле, да што пре ньіову предплату обнове.

Св. Методій.

(Изъ Лѣтописа за Словенску литературу, вештину и знанѣ.)

(Свршетакъ.)

Кадъ су оба Апостола близу Рима дошли, изишао имъ є Папа Адріянъ съ целимъ свештенствомъ и народомъ изъ Рима на сусретъ. Папа се обрадовао, што су Словенски Апостоли собомъ носили моштн римскогъ Епископа Клименте, кои є у Восфору, данашнѣмъ Криму, мученичку смрть претрпіо; што су далѣ нѣговомъ суду предстали, само због тога, што су оне землѣ, у коима су се као Апостоли появили, по канонима Петровомъ наслѣднику припадале, ако су по своме рођеню и подчинѣни были Константинопольскомъ Патріярху, и найпосле што є тако врстне и заслужне люде предъ собомъ видіо. Онъ є подробно изпытао ньіову науку, и кадъ є видіо, да се ова съ начелима католичке цркве подпуно саглашава, благословіо є о-бонцу, одслужіо є самъ службу Божію, имаюћи предъ собомъ Словенске књиге отворене, и одбаціо є Словенима противно потврѣиванѣ Млетачкога свештенства, назвавши ньіове привржснике троязичницима или Пилатцима. Наскоро затимъ, године 869, умре Св. Коплатцима. Наскоро затимъ, године 869, умре Св. Константинъ, пошто є као инокъ име Кирила приміо. Нѣгови земни остатци буду поредъ остатка Св. Климснте торжествено положени. После погреба заповеди Папа Епископу, кои є Пилатскомъ болести зараженъ бы-о, да є Св. Метода за Епископа, а овога пратіоце ово за свештенике, ово пакъ за чтеце произвео. У то доба замоли Коцелъ, Панонскій князъ, Христовогъ местозаступника, да му светогъ Методія пошлѣ. Кадъ є Папа Методія у Панонію послао, предао му є писмо на Растислава и на све Моравце, у комъ є Словенскогъ епископа као правоверногъ прогласіо, нѣгову апостолску дужность благословіо, а противнике, троязичнике, проклео. Но при свемъ томъ препоручіо є Методію, да при богослуженію посланице (апостолъ) и евангелія найпре на латинскомъ, а после на словенскомъ єзику прочитава, како бы се испунвше речи Св. писма: „Сви єзици хвале Господа.“ — Ово исто писмо наводи Несторъ изъ Методієвогъ животоописанія. — Касніе послао є князъ Коцелъ Методія съ пратньомъ одъ двадесетъ найодабранін людій Папи, съ молбомъ, да Словенскогъ апостола митропо. итомъ стомолбомъ, да Словенскогъ апостола митропо. итомъ стополице светогъ Андроника, єдногъ одъ 70 апостола, поставн. Ово є и слѣдовало.

После Растиславовогъ паденія (870.) позове Карлманъ (кои се у животоописанію погрешно Королъ и-

менує) Методія къ себи, разговора ради са своимъ свештенствомъ, коє є Словенину замерало, што є у нѣговой области дужность апостолску вршіо. Методіи одговори, да онъ у Петровомъ царству учи; чувайте се дакле, да, почемъ се у туђу область утискуєте, и тако рећи желѣзно брдо коштаномъ главомъ пробити желите, вашъ мозакъ неразпрсиете.“ Кадъ су му, због таквы речій налюћени, претили, одговоріо имъ є: „Ма ме шта очекивало, мени є мало за тимъ стало; та я нисамь больій одъ оны, кои су због вере пострадали. Овде є моя дужность, да истину говоримъ; чините што є вама дужность.“ На то є Карлманъ викнуо своме свештенству: „Немойте узнемиривати мога Методія, єръ онъ є тако угреянъ, као да є покрай усіяне пећи стояо.“ Методіи одговори: „Тако є, господару! Некадъ су людій срели философа, комъ є зной съ чела капао, и запытаю га, зашто се тако угреяо? — Препирао самь се съ неотесанимъ людма, одговоріо имъ є.“ — Пошто су се свештеници због овы речій опоро съ Методіємъ свађали, уклоне се, — и Методія одведу као заробљеника у Швабску, докъ ніе Папа о томъ разумео, и Немачку съ одлученѣмъ одъ цркве до’нда мучіо докъ ніе св. Методіи освобођенъ. Затимъ оде Методіи у Римъ, што є немачко свештенство Коцелу забранило примити га. Но почемъ є управо онда (871) Сватоплукъ немачкомъ Лудвику покорность одрекао и немачке свештенике протерао, кои уроћеницима нису были наклонѣни и кои су о издаи мислили, то є реченый Словенскій князъ Папу моліо, да му Методія пошлѣ, што су отчеви Мораваца христіянску науку одъ светогъ Апостола примили.

Одъ тога времена остао є Методіи, по повратку своимъ, у Моравіи, до своє смрти. Съ особитомъ ревности распростирао є онъ веру Христову, почемъ є Сватоплукъ свою силу на све стране међу Словенима, као поглавица надъ независимимъ князевима, разпростръо, и срећно съ непріятельима ратовао. Само єданъ князъ (Weichſelfürſt), кои є, уздаюћи се у свою силу, христіяне презирао и гоніо, и принудіо га, съ ньиме ратовати, было є, пошто є Методієву опомену, да се крсти, одбаціо, после краткогъ, ал’ іогунастогъ боя побеђенъ и заробљенъ (884). Ово є по свой прилици было Вислав (Wyslaw), кои є, ако намъ ближе околности и нису познате, касніе Захлумію у Србіи отъ Византинскогъ цара Василія добіе. Іоштъ єданпутъ напали су немачки свештеници Методія, захтеваюћи одъ Моравске владе, да га изъ землѣ уклоне; но буду посрамљени Папинимъ писмомъ, у комъ га є Папа правовернимъ и „своимъ братомъ“ назвао. Ови су свештеници претили Методію и съ гнѣвомъ цара, незна се, да ли Василія I. или Карла Толстогъ (дебелогъ); но кадъ є Методіи къ цару дошао, обрадовао се овай яко, моліо га за благословъ и задржао є єдногъ Словенскогъ свештеника при себи, што му є богослуженіе на Словенскомъ єзику омилило было.

Пошто се Методіи свію непріятельства и нападаня освободіо, почне преводити цело Св. писмо и црквене књиге съ Грчкога єзика на Словенскій. Ово є преваћанѣ свршіо за шестъ месецій, узевши у помоћь два свештеника као брзописце. Нѣгово последнѣ явно появленѣ было є путованѣ къ Унгарскомъ кралю на Дунаву, по свой прилици у Дакію; краль га съ високопочитанѣмъ дочека и изпрати богато обдарена. Кадъ се Методіи поболео, молили су га око нѣга скуплѣни ученици нѣгови, да имъ каже о коме онъ мисли, да бы могао быти достойный преємникъ нѣговъ. Онъ имъ на то именує Горазда, Моравца.

У неделю „Iaetare“ (радуй се *), кадъ се разпростръо гласъ, да се Методіи поболео, по’ита Сватоплукъ — у животоописанію називлѣ се царемъ — са своимъ дворницима и своіомъ пратньомъ, као и многочисленый народъ у цркву, где є Методіи службу служіо. Ту є светый апостолъ, по своимъ обичаю, многочисленый народъ у пуной озбильности поучавао. Съ томъ се беседомъ, тако рећи, разстао са своимъ народомъ, єръ после три дана преставіо се, 9. Априла 885. год., пошто се є дао ошишати. После опела, коє є на Латинскомъ, Грчкомъ и Словенскомъ єзику држао, положе нѣгове земне остатке у катедралну цркву, докъ є скуплѣный народъ изъ гласа плакао.

Напоследку покуша’ ћу, да изъ овогъ животоописанія изведемъ характеристику Методія. Светый Методіи было є одъ оны людій, кои се света колико є могуће клоне, и само стицанѣ различны околностій или провиђенѣ учинило є, те є нѣговъ животъ было тако дѣлателанъ и съ многимъ неугодностима измешанъ. Онъ є было особито благе нарави, побожанъ, за свету веру особито заузетъ, у обхођеню дружеванъ, речитъ и умео є свою науку собственимъ примеромъ подкрепити. Но кадъ є нужда изискивала, снажно се одупирао противу мнѣнія свои’ противника, нити се страшіо претнѣ нити каквы послѣдица. Єдномъ речи: Светый Методіи было є правый Апостолъ.

Шафарикъ потврђує, да є ово описаніе Методієва живота изводъ изъ неке пространіе біографіе. Но кадъ се овай целый саставъ овога животоописанія строго испыта, онда се неможе Шафариково мнѣніе примити; єръ поєдине части овогъ сачиненія тесно су међу собомъ скопчане, премда се овде и онде знатны недостатака налази. По овомъ животоописанію мораю се не само погрешны податци, већъ се мора и цело известіе о Методієвомъ апостолскомъ званію, као што га у Шафариковимъ словенскимъ старинама (§. 41. стр. 809 и т. д.) налази, изправити. Овде іоштъ примечавамъ, да Методіи ніе крстіо Богора, Бугарскога краля, године 861., као што Шафарикъ (стр. 589.) мисли — премда о томе наводи двоструко извѣстіе Штритера (Memor. popul. II., 570—2), т. є. да є Богоръ у Цариграду крштенъ, или у Бугарской каквимъ грчкимъ владикомъ; ово последнѣ бы’ће вероватніе. Но то се овако збыло: Методієви ученици нађоше после Момирове смрти прибежиште у Бугарской, где є краль Симеонъ одъ 887—927 славно владао, и упознадоше народъ са своимъ учителѣмъ. Съ тога су Бугари разпространили ону побожну лажь: да є Методіи было ньіовъ апостолъ, а ту є дужность некій, иначе непознатый Тодоръ Куфара вршіо. Тако исто валя и Методієво одношенѣ према Виселскомъ кнезу (князу на Висли) точніе испытати, и премда се Бѣловскова система овимъ животоописаніемъ потврђує, тиме, што

*) Недеља Iaetare, зове се у римской цркви по почетку Давидовогъ псалма као и остале недеље великога поста по почетцима псалмова, кои се кое недеље читаю.

Сватоплукъ свою власть и на сусѣдне князеве разпростире, то ћемо опетъ засадъ наше мнѣніе о томе одложити. По овомъ животоописанію могли бы и то потврдити, да словенскій црквеный єзикъ ніе никако быо Бугарскій, већъ да є быо вешто направлѣный єзикъ, и да су нѣгово развіянѣ Панонски и Моравски елементи, као што є Копитаръ мисліо, много више примогли, него Македонско (или Тракиско) Словенско (Солунски), но и последньи се знатно разликую одъ Бугарскогъ, Но ово оставлямо Словенскимъ филозофима.

Несмисленый любопытльивацъ.

(Продуженѣ.)

„Врло лепо,“ рекне Анзелмо, „речи є победила, но садъ морамо покушати, да ли ће и у самой ствари победителька остати. Сутра ћу ти дати две хиляде талира у злату да іой поклонишъ, а толико исто и за адиђаръ, єръ жене, особито лепе, налазе удовольство у накиту и адиђару; па ако Камилла и овомъ покушенію противъ стане, онда ћу задоволянъ быти и нећу те више трудити.“

Лотаріо одговори, да ће садъ све чинити, кадъ є већъ започео, премда ће му трудъ суєтанъ быти. Онъ прими 4000 талира, кои му четиръ хиляде неприлике учине, што ніе знао, шта ће измишлявати. Найпосле на єдно смисли: да каже Анзелму, да она и поклоне и адиђаре онако исто презире као и речи, и да є найболѣ окапути се дальи покушенія, почемъ се тимъ само време губи. Но судбина є другчіе хтела. Анзелмо по своимъ обичаю остави Лотарія самогъ съ Камилломъ, а онъ у место у варошъ да оде, сакріе се у предню собу и крозъ ключаницу виріо є и мотріо на ово двоє. Но на жалость примети, да Лотаріо за по сата ни речице съ Камилломъ проговоріо ніе, а не бы се съ ньомъ у разговоръ пустіо, да є и сто година седіо. Све ово на то га побуди, да га є пріятель омануо. Да бы се пакъ осведочіо, уђе у собу, зовне Лотарія и упыта га, како садъ съ Камилломъ стои и да ли му є у нечему наклона. Лотаріо му одговори, да нема више надежде; єръ га є Камилла тако гордо одбила, да неће смети више съ ньомъ проговорити.

„Ахъ, Лотаріо, Лотаріо,“ рекне Анзелмо, „како зло испунявашъ дужность твою и како мало одговарашъ ономъ повереню, кое у теби имамъ? Садъ самь башъ крозъ ключаницу гледао и приметіо, да ни речи съ Камилломъ проговоріо ниси. Па кадъ є тако, зашто ме варашъ, или зашто ми одузимашъ прилику, да оно докучимъ, што желимъ?“

Ово є доста было за Лотарія, да га збуни и осрамоти. Да бы ову срамоту опрао са себе, закуне се, да ће му првомъ приликомъ све удовлетворити и рекне му, да може слободно изъ потає гледати, єръ одсадъ непотребує никогъ, кои бы га на то гоніо. Анзелмо све му повєруе; и да бы му іоштъ болю прилику дао, рекне му, да ће некомъ пріятелю недалеко одъ вароши на польско добро отиђи и тамо се осамъ дана забавити.

Несрећный и несмисленый Анзелмо! шта си почео? шта си подадрео? колико несреће и беда товаришъ себи на вратъ? Твоя є Камилла добродѣтелна; ты можешъ съ ньомъ мирно уживати; нико те неће у той срећи узнемирити; нѣне мисли неблуде по тами, већъ се съ домаћимъ пословима занимаю; ты си іой рай на земльи, цѣль нѣны жеља, осећанѣ радости и правацъ волѣ, коя се само твоіой и вольи божиіой повинуе. Кадъ ти є таква добродѣтель, таква лепота и честность дата, зашто тражишъ ново и уображено скровиште, кое ће те у несрећу бацити, почемъ се ни нашто друго ослонити неможешъ, већъ на нѣне слабе силе?

Анзелмо спреми се сутра данъ на путъ и рекне Камилли, да ће за време нѣговогъ одсуства Лотаріо домаће послове вршити и свакій данъ на ручку быти; зато треба да га тако предустрета као и нѣга самогъ. Камилла као добродѣтелна и паметна жена упрепасти се и рекне му, како є неупутно, да туђъ човекъ место нѣгово у кући заступи. Ако онъ мисли, да она неће кадра быти кућомъ управляти, то нека покуша садъ првый путъ, па ће се уверити, да є она кадра и веће послове вршити. Но Анзелмо рекне іой, да є онъ тако заключіо; а ньой ништа друго неостаe, но прстъ на уста метнути и повиновати се. Камилла му одговори, да ће по налогу нѣговомъ све чинити, премда іой се то нимало недопада.

Анзелмо одпутуе, а Лотаріо сутра данъ дође нѣговой кући и буде одъ Камилле пріятельски и лепо дочеканъ, премда є избегавала съ ньимъ насамо остати, већъ су навекъ око нѣ служавке быле, особито нека девойчица именомъ Ліонелла. Ова є гоіпоју одвећъ волела, єръ є съ ньомъ заєдно одрастла, будући су є родительи Камиллини іоштъ малену узели. Лотаріо за три дана ніе іой ништа рекао, премда є прилике имао; єръ служительи и служавке после ручка оду у другу собу да ручаю. Но ово є врло кратко траяло, будући іимъ є госпоя палагала да се съ ручкомъ пожуре, а Ліонелла морала є увекъ пре ручати, како не бы она ни за по минута сама съ Лотаріомъ остала. Али девойчица ова имала є опетъ своє мисли у глави, и излазила є почешће напоље и ньи саме у соби оставляла (као да є знала). Но при свемъ томъ характеръ и достоинство Камилле задржавао є єзикъ Лотаріевъ. И башъ ова озбильность Камиллина доведе и єдно и друго у несрећу; єръ ако є онъ и ћутао, опетъ у мислима имао Камиллу, нѣну скромность и лепоту, коя бы и само каменито срдце распалити могла. Што є манѣ Лотаріо съ ньомъ говоріо, то є већма нѣне любведостойности меріо и нѣной лепоти дивіо се; и у овоме заборави, шта є пріятель пріятелю дужанъ. Хиляду пута долазило му є, да изъ вароши оде и у свєтъ тумарне, како не бы нити онъ Камиллу више видіо, нити нѣга Анзелмо; но бэдава, погледъ и дражесть нѣна тако га обвеже, да се крочити ніе могао. Боріо се самъ собомъ и гледао є чувство ово изъ срдца да изгнади; пребацивао є себи, што такве луде желѣ има, и што є неверанъ пріятель и рђавъ христіянинъ; меріо є и сравньивао себе съ Анзелмомъ; и найпосле се съ тимъ сврши, што є више кривицу пребацивао нѣговомъ лакомисленомъ пріятелю и слепомъ повереню, него себи самомъ. И тако є садъ сматрао, да непоштенѣ, кое є намислио учинити, никакву казнь не-

заслужує, почемъ се и предъ Богомъ и предъ людима извинити може. Лепота и дражести Камиллине, удесна прилика, коју му є самъ несмисленый пріятель подао, побѣде надъ честности и скюну Лотарія, да є трећій данъ по одлазку пріятеля свогъ Камилли сву любовь нѣгову изявіо. Камилла чувши ово одъ Лотарія упрепасти се, ништа му неодговори и оде у другу собу. Ово неповольство ништа необори Лотарія, него га іоштъ већма обнадежди, и садъ є текъ почео обожавати. Камилла видивши намеру нѣгову ніє знала шта да ради; ако се и далѣ упусти съ њимъ у разговоръ, биће горе. Седне дакле тогъ истогъ дана увече и слѣдујуће писмо мужу напише:

Любезный мой!

„Обично се говори, да войски безъ воѣе и граду „безъ заповѣдника зло иде; а мени се опетъ чини, „да младой жени іоштъ горе мора ићи, кадъ є мужъ „безъ икаквогъ узрока саму остави. Я самъ за вре„ме твогъ одсуства у такве околности дошла, да ни„самъ у станю више ій подносити, већъ да ћу при„нуѣена быти кућу оставити, и родительима моима о„тићи, ако се ти непожуришъ да кући доѣешъ; єръ „онай, кога си ты мени за надзирателя оставіо, са„свимъ другу цѣль иде да изврши, а не ону, коју „си му препоручіо. Теби као паметномъ човеку ніє „нуждно више доказивати, а не бы ни паметно одъ „мене было, да се ясніе изразимъ!

Твоя Камилла.

Кадъ Анзелмо писмо прими, обрадує се, што є Лотаріо првый коракъ учиніо и што се Камилла онако бранила, као што є онъ желіо. Овако радостанъ одпише іой, да му кућу нипошто неоставля; єръ и онъ ће се самъ скоримъ вратити. Камилла не само да се дивила одговору овомъ, него є садъ іоштъ у већу забуну доведе. Нитъ є могла у кући остати, нити родительима ићи; єръ ако остане, нѣна є честь у опасности; ако ли оде, учиниће противъ мужевлѣве волѣ. Найпосле на ту несрећну мисао доѣе да остане, и Лотарія никако да неизбегава, како не бы млађима у кући повода дала да подозреваю; и готово се каяла, што є мужу писала; єръ се поплашила, да недоѣе мужъ нѣнъ на ту мисао, да є Лотаріо увидіо лакомисленость нѣну, и као пріятель то покушао, како бы іой ту лакомисленость изъ главе изтерао. Она ослањући се на своє поштенѣ и на Бога, заключи, да Лотарія у напредакъ ћутећи саслуша, а мужу о томе ништа да непише, да му не бы тимъ неповольности чинила. И до тогъ є дошла да Лотарія кодъ мужа извини, ако бы є овай пытао, шта є ню навело, да онаково писмо пише. Съ оваковимъ мнѣніємъ, коє є истина благо, али не башъ паметно и мудро, саслуша сутра данъ Камилла мирно Лотарія, кои є садъ тако любведостойно говоріо, да є нѣно постоянство већъ піяти се почело и нѣна честность падати; премда є умилне погледе крила, коє су сузе и молбе Лотарієве у души нѣной побудиле. Ово є све приметіо Лотаріо, и садъ се текъ већма успламти. Почемъ є знао, да само у одсуству пріятеля свогъ љубавь ову укоренити може, то стане о нѣномъ самолюбію говорити и лепоту нѣну узвишавати; єръ ништа неможе тако лако женску у мислима оборити, него ова суєта, кадъ іой се ласка. Доста да є онъ стену добродѣтельи нѣно подкопао тако, да є Камилла пасти морала, па да іой є срдце одъ самогъ гвожђа было. Онъ є моліо, ласкао, тужіо се, клео се и описиваo своя чувства съ таквомъ ватромъ, да є честность Камиллину надячао и побѣду добіо, коіой се манѣ надао, него што є желіо. Камилла се преда; добродѣтелна Камилла падне. Но да ли є ово чудо, кадъ ни самъ Лотаріо ніє у станю было пріятельство у правомъ смислу сахранити? Ово є првый доказъ, да се одъ любави само чрезъ бѣгство сахранити може, почемъ се више него што є кадаръ одъ човека захтева, да ову силу побѣди! Ліонелла была є єдна, коя є о томе знала; єръ никако нису могли њіово споразумленѣ одъ нѣ сакрити. Лотаріо ніє хтео казати Камилли, да му є овоме повода дао самъ Анзелмо, како не бы она хрђаво мнѣніе о любови имала и помислила, да є тай случай и павео нѣга, да се у ню залюби, а никако собствена нѣгова жеља.

После неколико дана врати се Анзелмо кући, незнаюћи, да є за време одсудства оно изгубіо, што му є наймиліе, и чега се онъ найманѣ плашіо. Одма оде Лотаріо и пошто су се као верни пріятельи загрлили, упыта Анзелмо Лотарія, да ли ће му смрть или животъ обявити.

„Све што имамъ казати, пріятелю,“ рекне Лотаріо, „то є, да ты такову жену имашъ, коя се за образацъ узети може и коя као діамантъ међу свима добримъ женама светли. Свака є речь моя, коју самъ іой рекао, у ветаръ отишла; моя обећаня презрела є, моє поклоне презрително одбила и моє сузе поругателно изсмеяла. Єдномъ речи, као што є Камилла образацъ женске лепоте, тако є исто и примеръ скромности, любведостойности, честности и свію врлина, коє изредну жену облагорођаваю, подижу и усрећую. Узми твоє новце, пріятелю, натрагъ, я ій употребити нисамъ могао, єръ врлина Камилле твоє нити се поклонима нити обећанѣмъ поколебати могла. Буди садъ задоволянъ, Анзелмо; немой никако изнова покушавати; єръ почемъ си опасну морску стену, на коју те є подозренѣ и неверство женско навело, срећно пребродіо, то се неупуштай у нове віоре и непокушавай съ другимъ коимъ кормапіомъ по другій путь съ добромъ, твердомъ и постояномъ лађомъ, коју ти є небо дало, по свима морама бродити; већъ буди уверенъ, да си у сигурномъ пристаништу; утврди се ленгеромъ и седи на миру, докъ ти ону царину непоишту, одъ коє се нико на свету одкупити неможе.“

Анзелмо врло се обрадує речма Лотарієвимъ, и веровао є, као да му оракулъ говори; али га є опетъ моліо, да се неокане овогъ предузећа сасвимъ, већъ нека у манѣмъ продужи, па было то само да време проводи или забаве ради. Нека є чесће стиховима узвишава подъ измишлѣнимъ именомъ Клоре, а онъ ће іой самъ казати, да се Лотаріо у неку лепу даму залюбіо и ньой подъ овимъ именомъ зато стихове прави, да бы є тимъ победити могао. Ако бы пакъ мрзко было Лотарію стихове правити, то ће онъ на себе дужность ту примити.

„Ніе нуждно,“ одговори Лотаріо, „и мени су музе познате, я ћу то самъ чинити. Ты приповедай само Камилли о залюблѣномъ момъ станю, и я ћу се за стихове бринути; па макаръ и небыли онакви, као што предметъ захтева.“

Овакавъ є договоръ было несмисленогъ любопитльивца съ неверним пріятелѣмъ. Анзелмо чимъ є кући дошао, упыта Камиллу, коя се дивила, што ніе и пре то чиніо, каквогъ є повода дао Лотаріо, да му онакво писмо пише. Она му одговори, да є за време нѣговогъ одсуства на Лотарія приметила, да онъ предустрета ню башъ честитимъ речма; но касніе се о другимъ уверила и видила, да є она себи то само уобразила, почемъ є Лотаріо избегавао прилику съ њомъ на само быти. Анзелмо рекне іой, да она ништа несумня; єръ Лотаріо залюблѣнъ є у єдну красну девойку и њой често стихове прави подъ именомъ Клоре; па кадъ ни овогъ не бы было, опетъ не бы требало да о пріятельству Лотарієвомъ посумня. Да ніе Лотаріо потайный знакъ Камилли дао о стиховима и измишлѣномъ имену Клоре, она бы се зацело уверила о саревнованю Анзелмовомъ. Но почемъ є о свему извештена была, то іой ништа на умъ ніе могло пасти. Кадъ су сутра данъ сви троє за ручкомъ сидили, замоли Анзелмо пріятеля, да му штогодь о Клори прочита, а о исторіи нѣной ніе нуждно говирити, почемъ є Камилла никако непознає.

„На кадъ бы є и познавала," рекне Лотаріо, „я опетъ не бы ништа крio; єръ кадъ залюблѣнъ дражести своє любезне уздиже, а уєдно се и на нѣну неумолимость тужи, то честность нѣну тимъ зацело недоводи у опасность."

Пошто є Лотаріо стихове прочитао быо, Камилла є тимъ сонетомъ врло задовольна была, а Анзелмо іошъ већа є похвальивао рекавши, да дама та врло немилокрвна мора быти, кадъ и ове ясне и истините речи немогу срдце нѣно да умлостиве.

„Єли све истина, што залюблѣни стихотворци у песмама кажу?" запыта Камилла.

„Као стихотворци," одговори Лотаріо, „неговоре свагда истину; као залюблѣни пакъ више у речма оскудѣваю, него у истичи."

„Ту нема сумнѣ," рекне Анзелмо, како бы речма Лотарієвимъ већу важность дао.

Камилла пакъ што є више стихове внимателно слушала, то є већма Лотарію наклоњена была; и не само што є сонетъ развеселіо, него што є и уверена была, да є она предметъ песме и Клора, кою онако уздиже. Она га садъ наново замоли, да бы іошъ какавъ сонетъ на паметъ изказао.

„Я знамъ и више," одговори Лотаріо; „но незнамъ, дали ће добаръ быти као онай првый, или што више, да ли є и онай првый добаръ быо."

Кадъ и другій сонетъ прочита, Анзелмо хваліо є и овай као онай првый и тимъ є већу яму себи копао, у кою ће се осрамоћенъ стропоштати; єръ што се већма трудіо Лотаріо, да га осрамоти, тимъ є више силе напрезао да га увери, како му є честь на правомъ темелю основана. И заиста є Анзелмо све веровао; єръ свакій коракъ Камиллинъ, кои є ню иначе безчестности и неверству приближавао, смарао є онъ за савршенство славе и добродѣтельи нѣне.

Кадъ Камилла єдномъ сама съ Ліонелломъ у соби остане, рекне іой: „Я се опетъ стидимъ, любезна Ліонелла, што самъ се тако одма подала и што нисамъ причекала, да съ мукомъ побѣду над'амномъ одржи. Я се боимъ, да ме за лакомислену недржи, почемъ незна, да нисамъ была у стаю нѣму се успротивити — таква ме є любавь занела."

„Немойте се печалити, милостива госпоѣо," рекне Ліонелла, „єръ то ништа незначи, нити какву важность одузима што сте се вы одма приволели — што є брже, то є искреніе —."

„То є истина, али и ово кажу: євтинъ се еспапъ неуважава;" одговори Камилла.

„То се на васъ неможе однети," рекне Ліонелла; „єръ любавь, као што самъ чула, долази или летећи или корачаюћи; прва чини дрзкимъ, друга страшльивимъ; некога она само рани, другога убіе; понекадъ чимъ ступи на позорѣ, одма до цѣли доће, єръ место оно, коє є изютра обколѣно было, већъ є до мрака освоєно, почемъ никакве силе ніе было, да іой противъ стане. Зашто бы се бринули и печалили, кадъ є и Лотарію тако исто ишло као и вама, чимъ є Аморъ за време одсуства нашегъ господина замку на васъ обадвоє бацio и у свой ярамъ увукао? Онъ є морао за то време све оно извршити, што є заключіо, како не бы Анзелмо по повратку сву игру покваріо; єръ да цѣль постигне, никакво друго средство болѣ ніе имао, него згодну прилику; ово є єдино средство, коимъ се Аморъ у почетку особито послужуе. Я ово нисамъ слушала, но изъ искуства знамъ, а могу вамъ съ временомъ о томъ и приповедати; єръ помислите, да и у мени млада крвь тече. Па опетъ не бы вы тако преухитрили, да нисте у почетку на погледе, уздисаня, преклиняня, обећаня и поклоне вашегъ любезника сва чувства нѣгова приметили и осведочили се, да є Лотаріо достоянъ любави ваше. Немойте се дакле тима врло чувствителнимъ мисльма узнемиривати; већъ ослоните се на то, да васъ Лотаріо онако почитуе и обожава као и вы нѣга; и почемъ се у замки любавной већъ налазите, то се радуйте, што є онай, кои васъ є победіо, мужъ честитъ и почитања достоянъ; єръ не само што є скроманъ, проницателанъ, якъ и лепъ, као што свакій любезникъ треба да є, но и сва добра свойства одъ азъ до ижице притяжава. Помислите само да є онъ пріятанъ, поштен, кавалѣръ, послушанъ, племенитъ, штедаръ, допадльивъ, младъ, окретанъ, благъ, нѣжанъ и прочая и прочая. Па осимъ свега овога и о томе се брине, да у чести кодъ публике останете."

Камилла се смеяла овой азбуки и видила, да є нѣна служавка више о любовнимъ стварима знала, него што є она мислила; єръ іой после одкрила, да є и она у некогъ младића одъ добре куће залюблѣна. Камилла се садъ побои, да честь нѣна због тога несграда. Она запыта Ліонеллу, да ли се она далѣ упуштала съ любезнимъ него што є дозволѣно; и овай іой дрзко одговори да єсте. Ова дрзкость одтудъ произлази, што є Ліонелла увидила, да є нѣна госпоѣа поклизнула; а чимъ то млађи виде, онда се тако обезобразе, да ће све, штогодь знаю, изказати. Камилла стане Ліонеллу молити, да ништа своме любезномъ о околностима нѣнимъ неговори, шта више и своє да покрива, како не бы Анзелмо и Лотаріо чули. Она истина обеća, али речь неодржи; єръ Камилла скоримъ дозна, да ће честь нѣна због нѣне служавке по вароши играти. Дрзка и разпуштена Ліонелла чимъ се осведочила, да се госпоѣа нѣна невлада онако, као што бы требало, одма є младића о-

ногъ, кога є волела, у кућу доводила, знаюћи, да іой се госпоћа неће смети противити. Ово су оне зле послѣдице, коє због невалялства домаћице постаю, будући є она после робкиня своє служавке, єръ свашта мора трпити, само зло своє да покріє. Тако є и съ Камилломъ было, коя не само да є знала, у коє се време Ліонелла съ оним младићемъ у соби налази, него іой свакимъ начиномъ на руку ишла и самогъ младића сакривала, да га не бы само мужъ нѣнъ примѣтіо.

При свой пажньи опетъ ніє могла предупредити, да Лотаріо єдномъ у зору неспази, гди истый младићъ изъ куће нѣне излази. Съ почетка є сматрао непознатогъ за неко привидѣніе, но кадъ изближе види, да є лице япунцетомъ покріо и страшльиво измицао, доће на ту мисао, коя бы све у кући упропастила, да ніе Камилла савѣтомъ у помоћь притекла. Єръ онъ никако ніе могао мислити, да є онай непознатъ за любавь Ліонелле у кући Анзелмовой было, почемъ є у ономъ магновеню држао, да Ліонелла и несуштествуе на свету, већъ є зацело мисліо, да се Камилла и овомъ младићу лакомислено показала као и нѣму самомъ. Ово є послѣдица неверне жене, да и кодъ оногъ добро мнѣніе изгуби, чіе є молбе и преклиняня мирно преслушала; почемъ себи уображава, да и другомъ она лако плѣнъ може быти, као што є и нѣму была. Лотаріо као изванъ себе, неразмишляваюћи имали право или не, будући га саревноване гризло, отрчи Анзелму, коп є тада іошть спавао, да му све одкріе.

„Знай Анзелмо,“ рекне онъ, „да се одъ неколико дана боримъ, и єдва самь себе надвладао, да ти тайну кажемъ; знай, да є постоянство твоє Камилле побеђено и да се она мени подала. Што ти пре ово изявіо нисамь, узрокъ є томе, што самь испытати хтео, да ли она мене искушава, како бы се осведочила, оће ли любавь, кою самь по твомъ налогу представляо, истина или лажна быти; а друго самь мисліо, да є она онаква, као што є мы почитуемо, она бы ти све одкрила. Но почемъ она о свему томе ћути, то заключавамъ, да є она мени одъ истине рекла, да се у оной соби, гди ти оружіе стои, састаемо, и то чимъ се одъ куће удалишъ. (У той су се соби већъ были састаяли). Я не желимъ, да се ты тога ради осветишъ, почемъ ништа у дѣлу учињено ніе, а можно є, да се Камилла за то време предомислила и покаяла. Па кадъ си ме досадъ, ако не у свему, а оно одъ части слушао, то ме и садъ послушай, што ћу те советовати, како бы се уверіо и нуждне мере учинити могао. Кажи іой, да ћешъ опетъ за неколико дана одсуствовати, а међутимъ се сакри гдигодь у оной соби, гди ћемо се састати; па ако твоимъ очима видишъ, да є она крива, коє никако нежелимо, онда іой се може у тишини и тайно осветити.

Анзелма упропасте речи Лотарієве, єръ є пре тога чуо было, да є Камилла сво нападане Лотарієво одбила, и овой се победи онъ веома радовао. Дуго є замишлѣнъ ћутао, после му одговори: „Ты си, Лотаріо, онако чиніо, као што пріятельство захтева; я самь свагда твоме савету слѣдовао; чини и садъ што знашъ: држи све то у тайности, као што ове изванредне околности изискую.“

Лотаріо све обеће; али се одма покає, чимъ є изъ куће изишао; осуђивао є себе за несмисленогъ, што се тій средства латіо, кадъ се могао и другимъ начиномъ Камилли осветити. Проклињао є свою паметь и неразсуданъ поступакъ, и ніе знао, како бы се изкобеляо и стварь поправіо. Найпосле падне му и то на паметь, да све Камилли саобшти, почемъ є имао прилике увекъ се съ њомъ састати, то іой іошть истогъ дана у четиръ ока намисли све одкрити. Но чимъ су се састали, Камилла му ово рекне: „Любезный Лотаріо, мене таква мука на срдцу мори, да ћу морати свиснути; єръ безобразлукъ Ліонеллинъ дотле є потерао, да свакій данъ некогъ младића у кућу доводи, кои текъ са зоромъ одлази; а ово ће чести моіой яко шкодити, єръ чимъ кои овогъ младића види, да изъ моє куће у невреме излази, може мислити шта оће. Найвише ме пакъ єди, што є несмемь покарати, єръ због наши околности, морамъ и нѣне да трпимъ; но као што ми се чини, найпосле ће насъ ово у несрећу бацити.“

Лотаріо мисліо є съ почетка, да Камилла иде съ овимъ само да му очи замаже, као да човекъ онай ніе нѣ ради, но Ліонелле ради у кућу дошао. Но кадъ види, да она плаче и нѣга у оваковой опасности у помоћь призива, све іой поверуе и стане се лудо каяти, што є учиніо. Прво іой каже, да се она о томъ небрине, єръ ће онъ знати лека Ліонелли наћи; а друго іой саобшти, како га є саревноване навратило, те є све Анзелму одкріо и съ њимъ се договоріо, да се Анзелмо гдигодь сакріе, кадъ се они двоє буду састали, како бы се о неверству жене своє уверити могао. Онъ є преклињао садъ, да му опрости, и да бы га посаветовала, како бы нѣга и ню одъ пропасти избавіо.

Камилла чувши ово одъ Лотарія яко се упрепасти, стане га люто укоравати због неосноване сумње и несмисленогъ и непріятельскогъ предузећа. Но почемъ жене брже средства добра или зла изнађу, ако су и слабія и незрелія створеня одъ мужки, то и Камилла брзо средство измисли, коимъ ће себе спасти. Она препоручи дакле Лотарію, да се Анзелмо по договору сутра данъ гди у соби сакріе, єръ и она то оће, да не бы и у будуће одъ Анзелма презала. Пошто се овако Анзелмо сакріе, онъ ће у собу ући и на сва пытаня тако іой одговарати, као да незна, да га Анзелмо изъ потає слуша. Ово му изяви, али планъ му никако ніе хтела одкрити.

Лотаріо небуде тимъ задоволянъ, већъ стане є молити, да му планъ одкріе, како бы већма на опрезу могао быти. Но Камилла му ово одговори: „ты нећешъ ништа друго чинити, но само на моя пытаня одговарати.“ Она му планъ ніе због тога одкрила, да не бы онъ што противъ тогъ поступао, или какавъ другій измисліо, кои не бы можда овакавъ было као овай.

Сутра данъ опрости се Анзелмо и привидно на путъ пође, но крадомъ се поврати и у собици сакріе, коє є могао врло лако учинити, почемъ су му Камилла и Ліонелла на руку ишле. Може се помислити, како му є срдце дрктати морало, кадъ є помисліо, да ће садъ своимъ очима видити, како ће честь изгубити, и оно добро, коє є држао, да у любезной нѣговой Камилли лежи.

Чимъ су Камилла и Ліонелла спазиле, да се Анзелмо сакріо, уђу у собицу и Камилла съ великимъ уздисаємъ Ліонелли рекне: „Ахъ, любезна Ліонелла! Не быʼ болѣ было, да ми, пре него што ћу дѣло извршити, коѥ ти писамь одкрити смела, да ме не бы одъ тогъ удржала, да ми, велимъ, съ анџаромъ Анзелмовимъ. кои самь одъ тебе искала, срдце ово бѣдно распорићъ? Но немой, ніѥ вредно, да я казнѣна будемъ због туђе кривице. Оћу найпре да видимъ, шта су дрзке и срамотне очи Лотарієве на мени приметиле и шта га ѥ нагонило, да мою честь и искрено пріятельство поруши. Иди на прозоръ и зови га у-путра, ѥръ онъ зацело на сокаку чека, у надежди, да свою гадну намеру изврши. По я ћу га суровимъ али похваледостойнимъ средствомъ предварити.“

„За име Божіѥ, милостива госпоѣо!“ повиче лукава и вешта Ліонелла, „шта мислите съ анџаромъ? Та вы вальда нећете себе и Лотарія убити? И ѥдно бы и друго вашу честь понизило. Болѣ ѥ, да се учините, да васъ ніѥ увредіо, а іошть болѣ бы было, кадъ тогъ зликовца не бы ни пустили у кућу. Помислите само, да смо ми неяке жене, а онъ ѥ човекъ снажанъ и одважанъ; па ако га іошть и зла намера заслепи, то нећете моћи оно извршити, што сте намислили, почемъ ће васъ у томе предварити и оно съ вама учинити, коѥ вамъ ѥ одъ живота скуплѣ. Велика ѥ несрећа, што нашъ господинъ Анзелмо оваковогъ човека у кући оставља и такву му власть даѥ; ѥръ узмимо на примеръ, да га вы убіѥте, ѥръ я мислимъ, да вамъ ѥ то намера, шта ћемо мы съ мртвимъ тѣломъ радити?“

(Свршетакъ слѣдуѥ.)

Мѣстна ситница.

Ови се дана шетасмо по горньой вароши нашега града и кодъ те прилике уђосмо у порту тамошнѣ православне цркве, коя се краснимъ положаемъ дичи и надалеко вѣчъ путнику у очи пада. Порта приличанъ заузима просторъ и лепо се одликуѥ сађенимъ на южной страни дрвлѣмъ, коѥ своѥ гране листнате и боядисане живимъ зеленіломъ пружа у наоколо, и у висъ, да човека башъ, када му вѣчъ жестина сунчаногъ зрака додія, тихо — примамльиво вуче на тако пріятно местанце, где му ѥ просто, горе доле проћи се и душу, тугомъ ножда и бригомъ не мало обтерећену, благимъ опетъ мислима окрепити и оснажити. — Мы дакле ходаюћи по порти опазисмо недалеко одъ цркве ѥдну плочу травомъ обасуту, коя тамо на земльи лежаше. Любопытно приступисмо и угледасмо на истой плочи, коя се изъ управъ карарскогъ мермера састои, некій латинскій надпись. Време ѥ горню часть те плоче яко вѣчъ ошгетило, но види се ипакъ, да ѥ негда круна одъ некогъ гроба туда урезана была. Затимъ слѣде ова слова, коя су вѣчомъ страномъ іошть добро сачувана и зато не башъ тежко читива, т. ѥ. MLVII. HEREDES PARENTIBUS PISSIMIS POSVERUNT. Ово ће рећи: хиляду петдесетъ седмога лѣта. Наслѣдници своимъ побожнимъ родительима ставише (тай т. ѥ. споменикъ.) Ниже тога надписа види се надалѣ съ леве стране познато баснословно створенѣ, коѥ се по многимъ гробовима налази и кому ѥ име: грифъ, ной, немачки: Greif, а латински па и грчки: gryphus — γρύφος.

Примѣћавамо, да су слова истога надписа вештимъ длетомъ и башъ лепо длетсана, а плоча ѥ како видисмо осамъ сто година манѣ ѥдну стара. дакле спакояко имамо ѥдну старину предъ нами, одъ коѥ да се нешто говори и пише вредно ѥ. Мислимо, да бы се можда у земльи, када бы се иста плоча дигла и тамо копало, нашло и више коѥкакви друга старина, ѥръ ваља намъ знати изъ повѣстнице, да се Земунъ негда ширіо по равници, кою данасъ горня варошь и ближя села, наиме Батаница и Угриновци, заузимаю, и да се по той широкой поляни у разнимъ биткама, почемши ове брояти одъ времена римске некоѣъ владе амо до послѣднѣгъ турскогъ рата, силна вѣчъ крвца проливала. Ако дакле горе спомената плоча збиля, како намъ се чини, покрива негдашнѣ юнаке, кои се храброшћу одликоваше, а ми ю оставимо, нека лежи и надалѣ на своме месту; нека мируѥ подъ ньомъ пра юначки дотле, докъ се ѥдномъ вѣчъ гласъ суда божіѥга по земльи не појави и — мртви тада устану.

Мы смо ову ситницу до знања наши читателя ставили, што судисмо, да ѥ занимиво, за старине пропиткивати и кадкадъ по гдекою речцу о ньима пробеседити. Мили се човеку знати, што и како ѥ негда было, и радо те слуша светъ, када му све оно протолкуѥшъ и изпреповедашъ, што стари споменици о животу и о слави, о борби и о смрти нѣгови прадеда говоре. Да, прошлость ѥ наше наслѣдіѥ, што намъ она даѥ, звало се то старый каменъ, старо писмо, стара књига, стара наука или другоячіѥ, имаде за насъ велику цену, и зато ће добро быти, да позорность на све стародревности, коѥ се по земльи налазе, обратимо и по томе одъ кварења, рушења, уништоженя ій сачувамо.

Зачинци.

(Ѥстествоизпытатели.) Бобартъ, славный ѥстествоизпытатель и настойникъ ботаничке баште у Оксфордскомъ Свеучилишту у време владе Карла II., преобразн ѥдномъ мртвогъ пацова у обичну аждаю, тиме, што му ѥ главу и репъ мало преиначіо, и у кожу два дугуляста на врху шиљаста дрвета увукао, коя су кожу съ обе стране мало развукла те ѥ тако изгледала, као да има крила. Са тимъ ѥ тако преображеногъ пацова оставіо, те се осушіо, докъ ніѥ сасвимъ отврднуо. Садъ ѥ цео светъ мислio, да ѥ то аждая. И сами учени люди дивили су се той животиньи, и ѥданъ ѥ одъ ньи точный снимакъ и описаніѥ ове аждае послао Доктору Мальіябеки, библіотекару великога кнеза у Тоскани. И у Италіи певали су іошть у лугачкимъ одама и лепимъ сонетима о овой новой аждаи, и кадъ ѥ дивлѣнѣ найвећій степенъ достигло, онда истомъ несташко Бобартъ одкріѥ свою шалу. Но при свемъ томъ опетъ су іошть дуго люди мислили, да ѥ тай аждайскій пацовъ образацъ вештине и чуванъ ѥ у Лондонскомъ Музеуму.

(По самомъ Лутеровомъ казиваню) посѣтіо га ѥ у Вартбургу ђаво, коѥгъ ѥ ударіо дивитомъ у главу, тако, да ѥ зидъ мастиломъ попрсканъ остао. Петаръ великій, посѣтивши ѥдномъ Вартбургъ, зажели видити то мастиломъ попрскано место, и кадъ су га у собу одвели, сматрао ѥ исто машући главомъ, па онда напише на томе месту: „Могуће ѥ, али ѥ мастило — ново.“

(При угледу) дуго тражене француске флоте викнуо ѥ Нелсонъ: „Сутра самь или анђео или Лордъ!“ (т. ѥ ил' ћу быти на небу, или ћу постати Лордомъ.)

(Некій тврдица Лордъ) желіо ѥ дати свой 'одникъ живописати, а къ томе ѥ избрао предмегъ, како ѥ Фараона и нѣгову войску црвено море поклопило; но ни съ ѥднимъ живописцемъ ніѥ се могао погодити. Найпосле пріяви се славный Хогартъ (1697—1764) и пристане на две гвинее. Породица дакле морала се изъ куће изселити. Хогартъ сврши брзо свой посао. Лордъ се врати своіой кући; ал' има шта видити: цео 'одникъ бяше само финомъ црвеномъ фарбомъ измаланъ. „Та вы ме исте добро разумели,“ рекне Лордъ Хогарту,; „требало ѥ Фараона и нѣгову войску измалати.“ „Па тако ѥ,“ одговори овай, „И Фараонъ и нѣгова войска леже у мору, и тако ћете ми две гвинее платити.“

ПОЗЫВЪ.

Найглавнія потреба садашнѣгъ времена єсть добро устроєна, намѣри сходна и одношеніяма времена одговараюће училиште. Данашнѣ време захтева одъ свакога већа знања; младежь потребує садъ већа изображеня, боля приуготовленя при изученію онога, што ће іой доцніе ужитакъ быти, него како є то досадъ бывало. Дѣятелность заната, трговине и самогъ землѣдѣлія другчія є сада: већа обозрителность, дублѣ разсматранѣ, познаванѣ државногъ устройства, ползованѣ новы изобрѣтенія и т. д. поспѣшава данасъ добаръ напредакъ свію послова, и зато є нуждно, да младежь са довольнымъ знанѣмъ снабдѣвена школу остави, да бы захтеваню времена у животу своме сходно одговорити могла.

По свуда є у новіе време потрѣба цѣлисходногъ изображеня младежи на себе вниманіе обратила, чему се є тымъ помогло, да су у многимъ мѣстама реална или грађанска училишта заведена и ныово постоянѣ обезбѣђено, и тако младежи прилика дата, да себи она знања прибави, коя ће іой у будућемъ животу необходимо нуждна быти.

Сусѣдна варошь Панчево, па и Вршацъ, гди се већъ подреална училишта наоде, садъ су у намери, иста у главнореална училишта преобратити, па и сама варошица Карансебешъ увидивши потребу таковогъ заведенія, своєвольно є подписала знаменіту сумму одъ 4192 ф. 45 кр. ср., и обратила се є на высоку Армее-Оберкомманду поради устроєнія реченогъ училишта.

Да є и за Земунъ нуждно суштествованѣ таковогъ училиштногъ заведенія свакій ће признати, а како мѣстна власть тако и обштина учинили су нуждне кораке таково училиште основати. Обштина є на тай конацъ половину варошке пустаре уступила. Но, премда бы приходъ тай за прве потребе довољанъ быо, опетъ є нуждно, да се жительство овдашнѣ подпомаганѣмъ за ту цѣль заузме, а то једно због тога, што бы съ тымъ ревность свою при подизаню таковогъ заведенія показало; а друго што бы съ већимъ фондомъ — коимъ ће се по истомъ ономъ начину, по коємъ у овой вароши већъ два такова фонда успѣшно постоє, управляти — и реална школа што пре вышимъ реалнымъ училишћемъ заменути могла. На тай конацъ изишао є овай позывъ на овдашнѣ жителѣ, да са означенѣмъ свои прилога у придоданой листи, кой є съ овымъ заєдно у течай стављена, своє саучастіе дѣломъ покажу, съ тимъ додаткомъ, да се подписана сумма немора одма, — него да се може съ концемъ Октобра месеца ове године исплатити.

У Земуну 27. Юлія (9. Юлія) 1856.

Одъ Магистрата.

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои произволи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.: манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Обявленіе на књигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштоваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позиваю се браћа Србльи, да ову „Дѣвойчицу“ удостоє своє любови Пренумерація трає до послѣдњегъ Маія. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa.)

У Добровнику, 10. Апр. 1856 Георгій Николаєвићъ, Протопресвитеръ,“

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продан, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алойза Ями у Земуну.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

ЛБ 10
4815
ВБ. БИБЛИОТЕКА
В 1. Бр. 4891
ЈОЦЕ ВУЛИЋА — Сента
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

Брой 19. У Земуну 9. Јулія 1856. Година I.

На знанѣ: Почемъ се многи наши предбройницы коима є теченіє предплате истекло, на ново съ предчисленіемъ на учредничество обратили нису, то у будуће остале листове добіяти нећеду.

Учредничество Подунавке.

Князъ Антіохъ Дмитрієвићъ Кантемиръ.

(Біографія.)

Рускомъ кньижеству темель є положіо истина Ломоносовъ, кои є новъ видъ и правацъ истомъ за цео првый періодъ дао; али опетъ исторія кньижества рускогъ починѣ одъ Кантемира, кои є заєдно съ Трећаковскимъ као уводъ огромногъ овогъ дѣла было. За нѣга се може рећи, да є завршіо старо славенорусko кньижество; єръ писао є старимъ размеромъ, коимъ су се понайвише духовни списатели, као: Петаръ Могила, Дмитри Ростовски, Симеонъ Полоки служили. Но ако се и служіо тимъ старимъ размеромъ и єзикомъ, опетъ є стилъ нѣговъ млого узвишеніи было, него кодъ прочи тадашньи списателя. Онъ є првый светске ствари за предметъ певаня узимао, првый є поезію са животомъ споно, што є и самъ Ломоносовъ за неко време раздваяо. Кантемиръ є са сатирама своима безсмртно име у Русіи задобіо. И занста су сатире у рускомъ кньижеству одъ велике важности, єръ найврстніи списатели радо су се са сатирама занимали.

Новиковъ у животоописанію Кантемира 1783. год. издатомъ доводи племе нѣгово одъ Тамерлана. Димитрій Кантемиръ князъ Молдавскій и отацъ овога веома се одликово у турскомъ рату подъ Петромъ великимъ и имао є основна знања; говоріо є турски, перзиски, грчки, латински, таліянски, руски, влашки и одъ части француски; и млога є дѣла на латинскомъ, грчкомъ, влашкомъ и рускомъ єзику списао; одъ кои „Система Мухамеданскогъ закона“ по налогу Петра великога год. 1722. печатана є. Было є такође и членъ академіе Берлинске. Што су деца оваквогъ човека добро воспитана, ніе чудо.

Антіохъ Кантемиръ четвртый синъ князя Димитрія рођенъ є 10. Сент. 1708. год. у Цариграду. Іоштъ у детинству показивао се у нѣму особитый даръ, због тога отацъ га є веома любіо и трудіо се, да га осимъ други синова отмѣно воспита. У Харкову, Москви и Петерсбургу слушао є найболѣ учителѣ. У рату съ Перзіанцима 1722. было є заєдно съ отцемъ, и учіо є практично, што є по школама теоретично већъ научіо было. Отацъ му є тако великій любитель наука было, да є оному сину сво иманѣ намисліо оставити, кои се найодличніи у наукама буде показао. Младій Антіохъ, пошто се академія 1725. у Петерсбургу основала, слушао є славне изъ стране земљ позвате професоре и свршіо теченіє школско съ найвећимъ успѣхомъ. Тако є математику слушао одъ Берноала, физику одъ Билфингера, исторію одъ Беера, моралну филозофію одъ Гроса.

Овако изображенъ и даровитъ младићъ обратіо є на себе пажню одъ свію великаша. Іоштъ као подпоручика у преображенскомъ полку неимавши више одъ 20 година хтели су га као посланика кодъ францускогъ двора послати — и то є правый доказъ, у каквой є чести овай младићъ было. Као што профе-

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЛИЋА
у Сенти

соръ Бееръ доказує, млого га є кодъ двора и то узвисило, што є прве три сатире онако изредно сачиніо. Касніе подъ царицомъ Анномъ добіе Кантемиръ съ браћомъ и сестромъ великій спаилукъ. Године 1731. пошлѣ га правителство у Лондонъ за посланика и опуномоћеногъ министера. Овде є као ученъ човекъ и дипломатъ врло одлично примљенъ. У одморно време занимао се єднако съ наукама и дружіо се съ најврстнијимъ списательима енглескимъ. Касніе се упозна и съ некимъ Таліянцима, одъ кои є тако таліянскій єзикъ научио био, да є као матерньимъ говоріо. Окоболя, одъ коє є одъ детинства патіо, принуди га 1736. у Паризъ доћи, гди га є самъ кралѣвъ лекаръ лечіо. Пошто є сасвимъ оздравіо, остане 1738. у Паризу као опуномоћеный министеръ и изванредный посланикъ. За време замешателства у Русіи тако се обходіо и владао, да га є царица тайнимъ саветникомъ наименовала, у комъ га є чину доцніе и Елисавета потврдила. У Паризу дружіо се єдинствено съ ученима, а науке и књиге быле су му наймилји предметъ занимања.

Одъ 1740. год. появљивала му се нека боля у желудцу. Одлазіо є у разне банѣ и млогима се лекарима Паризкимъ повераваo, коє му іоштъ горе и црнѣ причини. При чистой свести умре 31. Марта 1744. у 36. години одъ водене болести у прсима. Тѣло нѣгово балсамирато по изявљѣной жељи нѣговой однешено буде у Русію и у грчкомъ манастиру у Москви сахрањено.

Несмисленый любопытльивацъ.

(Свршетакъ.)

„Нека га Анзелмо сарани,“ рекне Камилла; „єръ се тимъ утѣшити може, што є свою собствену срамоту сараніо. Брзо га зовни; єръ свакій тренутакъ, кои оклеванѣмъ губимъ, чини ми се као увреда моє верности, кою самъ дужна за любавь мужа мога бранити.“

Све є ово слушао Анзелмо, и свака га речь Камиллина наново узбуди. Но кадъ є чуо, да є она у намери Лотарія убити, умалъ што ніе изъ своє ложе ћипіо и показао се, како бы ю одъ тогъ одвратіо; но ово ніе због тога учиніо, да види, докле ће похвално чувство и одважность доћи; ако бы се у случаю што догодити хтело, онъ ће наєданпутъ изкрснути и нѣговимъ присуством любезну Камиллу упрепастити.

Камилла стаяла є за неко време привидно као изванъ себе, и найпосле падне на креветъ, кои є у собици стаяо. Ліонелла стане тужно плакати и повикне: „О мене несрећну, гди доживи, да круна међу свима женама на свету, образацъ честности и поштеня на моимъ рукама умре!“ Ко’ є ово и овомъ подобно слушао, тай ніе могао другчіе веровати, него да є Ліонелла найжалостнія и найвернія служавка, а нѣна госпоћа друга гонѣна Пенелопа. Камилла доће опетъ къ себи и рекне: „Шта оклевашъ, Ліонелла, найискренієгъ пріятеля, кога є некада сунце осіявало, или тама покривала, звати? Учини єданпутъ край, жури се, трчи, да се небы оклеванѣмъ твоимъ ярость моя угасила и моя освета у суетно грозенѣ преобратила.“

„Одма ћу га звати,“ рекне Ліонелла; „но вы ми найпре морате анцаръ дати, да не бы вы, пошто бы отишла, што учинили, коє бы целомъ свету сузе натерало.“

„Буди спокойна, Ліонелла,“ одговори Камилла; „нећу я то учинити; єръ ако и мислишъ, да є моя намера преухитрена, опетъ нећу онако несмислено радити, као што є, штоно веле, Лукреція радила, коя є себе убила, а нити є вольно какво зло учинила, нити се ономе, кои є осрамотіо, осветила. Я ћу онда умрети, кадъ морамъ, али нећу пре, докъ се ономе неосветимъ, кои ме є до овогъ дотерао, коме никаквогъ повода дала писамъ.“

Ліонелла є дуго оклевала, найпосле оде да Лотарія зове. „О Боже!“ рекне Камилла у одсуству Ліонелле. „Заръ не бы болѣ было, да самъ Лотарія одбила, као што самъ више пута и чинила, и да му нисамъ прилику дала, да ме за неверну држи дотле, докле му годь то лудило изъ главе не бы изишло. Дабогме да бы болѣ было, али се я онда не бы осветила, а честь моме мужу не бы оправала, кадъ бы такавъ злонамеранъ безъ казни прошао. Нека неверный за своя зла дѣла животомъ плати. Нека зна светъ, да є Камилла не само верность према мужу одржала, него се и ономе осветила, кои є на зло наводіо. — А можда бы іоштъ найболѣ было, да самъ Анзелма о свему овоме известила, но я самъ му доста у писму одкрила, а што ніе гледао, да томе лека нађе, узрокъ є можда искрено пріятельство, коє му ніе дозволявало, посумняти се, да ће му найверніи пріятель честь порушити; и я не бы зацело веровати могла, да ми ніе коє неучтивости и сузама, коє обећанѣмъ и поклонима очи отворіо. Но зашто я ово себи представлямъ? Треба ли злу намеру нѣгову іоштъ нечимъ потврдити? Никако. Далѣ съ издайникомъ; освета, овамо га пошльи; — онъ долази — пада — упиштава; — было после, шта му драго. Безпорочну имаће ме онай, кога ми є судба за мужа опредѣлила; безпорочна растаћу се одъ нѣга; и ако до крайности доће, то ћу и мою честну и безчестну крвь найневернієгъ пріятеля пролити, кои є свето пріятельство окаляо.“

Кадъ є ово изрекла, одала є съ голимъ анцаромъ тамо амо по соби као безсомучна, и изгледала є не као нѣжна женска, већъ као крвожедный убица. Анзелмо, кои є изъ сакривалишта све видіо, сваку є већъ сумню одбаціо бio и желіо є, да Лотаріо недоће, само да се каква несрећа не бы догодила. И већъ є бio преправанъ, да се жени своіой покаже, да є загрли и да іой све одкріе; но у тай паръ уће Ліонелла водећи Лотарія за руку.

Чимъ га Камилла спази, повуче анцаромъ дугачакъ конопацъ по патосу. „Лотаріо,“ проговори она, „слушай, што ћу ти рећи: чувай се, да преко овогъ конопца непређешъ, нити да му се приближишъ; єръ у томъ магновеню, кадъ то учинишъ, пробосћу овимъ

анцаромъ, кои у рукама имамъ, прси моє. Пре него што ћешъ ми одговорити, саслушай ме, што ћу те пытати, па после ми одговарай, шта оћешъ. Између свега кажи ми Лотаріо, познаєшъ ли ты могъ мужа Анзелма, и шта судишъ о нѣму? а друго ми кажи, да ли мислишъ ты, да и мене познаєшъ? Одговори ми одма и безъ околишења; єръ моя су пытаня сасвимъ проста."

Лотаріо ніє тако неизкусанъ био, да не бы одма планъ нѣнъ погодіо, и онъ є знао на првый знакъ намеру нѣну тако вешто подпомоћи, да су обадвоє врло вешто ньіову ролу изиграли. Онъ іой дакле одговори: „Я нисамь мисліо, любезна Камилла, да ћешъ ты мене зато звати, да ми нека пытаня предлажешъ, коя очекиваню никако неодговараю. Ако због тога чинишъ, да бы твоє благоволенѣ, коє си ми показала, надалѣ продужила, то ниси требала, да ме тако рано обнадеждишъ; єръ кадъ кои мисли, да се веома приближіо ономе, што жели, то є онда жалостніе ако се жеља ова одъ нѣга удалява. Да ме небы пакъ прекорела, да я на пытаня твоя нећу моћи одговорити, то те извештавамъ, да я Анзелма познаємъ, будући смо одъ детинства заєдно одрасли. О пріятельству, коє ты познаєшъ, нећу ништа да говоримъ, єръ онда бы томъ нарушеню я самъ сведокъ био, а порушити морао самь, кадъ ме любавь, коя и више што учинити може, на то нагонила. Я и тебе познаємъ Камилла, и онако те исто почитуємъ, као и онъ самъ; єръ за скровиште одъ мале важности нити бы я свету дужность мою пренебрегао, нити свезу пріятельства прекинуо."

„Кадъ то признаєшъ," рекне Камилла, съ каквимъ си образомъ, ты найжешћій непріятель сваке истине, предъ ону доћи могао, кою за образацъ женски створеня држишъ, и оногъ увредити, кои є твой искреный пріятель? Но я несрећница! читаво се сећамъ, шта те є побудило, да оно презрешъ, коє бы требало да уважавашъ. Вальда самь ти се у нечемъ несмотрена показала, єръ лакомисленость нећу да напоминѣмъ, што ніє съ намеромъ учинѣно, већъ простодушно, као обично што женска често ономъ неку слабость неотице покаже, о комъ суди, да никакве зле намере нема. И кажи ми, неверниче, кадъ самь одговарала твоимъ умишляима или словомъ или дѣломъ, и кадъ си иоле надежде увидити могао, да гадну цѣль твою постигнешъ? Єсамь ли я другчіе на залюблѣне речи твоє одговарала, него съ найвећимъ негодованѣмъ и найжешћимъ опорочаванѣмъ? Єсамь ли я поверила твомъ честомъ обећаню, и єсамь ли примила поклоне, коє си раскошно разсипао? Но почемъ се непонятно мени види, да се каква страсть у срдце улећи може, ако се и найманя надежда непояви; то готово признати морамъ, да самь твоіой продрзльивости сама крива, и да є надежди твоіой у нечемъ несмисленость поводъ дала. Зато ћу и мене саму да казнимъ за оно преступленіе, коє си ты учинио. Да бы се пакъ уверіо, да нећу манѣ строга быти према теби, као и према мени самой, то самь те дозвала, да сведокъ ове жертве будешъ, кою ћу за любавъ нарушене чести мога мужа принети, кою си ты хотимице увредіо. Но и я самь такође увредила, што нисамь предосторожно прилику избегавала, како ти не бы ни у чемъ опаку надежду подраньивала. Я ти іошъ єдан-путъ кажемъ, да ме найвише мучи, што самь моіомъ несмотрености можда опакой твоіой намери повода дала; и то ме побуђує, да саму себе казнимъ. Єръ кадъ бы ме другій казніо, онда бы се мислити могло, да є моя собствена погрешка была. Но пре него што ћу то учинити, желимъ умирућа и ономъ животъ одузети, кои ме осветомъ наситити може, како бы єдномъ на ономъ свету предъ безпристрастнимъ судіомъ стаяла и казнь онога гледала, кои ме є до овогъ очаяваюћегъ магновеня довео."

Кадъ є последнѣ речи изговорила, поће съ голимъ мачемъ на Лотарія, съ намеромъ, да га у прси прободе. Овай се поготову збуніо, єръ ніє знати могао, да ли ово одъ истине, или изъ претвараня быва; браніо се колико є годь могао, да га перани. Кадъ види она, да га ранити неможе (ил' што ніє хтела), онда хтеде свою крвь пролити рекавши: „Кадъ ми судба недозволява, да желю испунимъ, то ћу се потрудити, да є баръ у свему неосуєтимъ;" и удари се анцаромъ исподъ левогъ пазува лако и као онесвешћена падне.

Ліонелла и Лотаріо окамене се, и нису очима могли веровати, да Камилла у крви лежи. Као безъ душе полети Лотаріо, да іой мачъ изъ ране извади; но кадъ види, да є рана мала и безопасна, ублажи се, а уєдно и дивіо се лукавству нѣномъ. Да небы и одъ своє стране ништа пренебрегао, стане тужно надъ Камилломъ плакати и запевати, као да бы мртва была; и проклиняо є не само себе, него и онога, кои га є на то навео; єръ є знао, да га Анзелмо слуша; па зато є и наводіо онакве речи, да бы свакій, кои то слуша, већма нѣга сажалѣвао, него саму Камиллу. Ліонелла узме є у наручя, метне на креветъ и замоли Лотарія, да лекара позове, како бы іой рану завіо и ньима у помоћь притекао, шта ће Анзелму казати, ако се дотле рана незалечи. Лотаріо одговори, да му може казати, шта оће; онъ садъ неможе доста паметанъ быти, но то іой може само препоручити, да госпођу гледа, єръ онъ одлази, да се ма гди одъ людій сакріє. Чимъ се удаліо, стао се крстити и дивити лукавству Камиллиномъ и вештини Ліонеллиной. Онъ є себи представляо, како ће Анзелмо садъ уверенъ быти, да другу Лукрецію за жену има; и єдва є чекао, да се съ Анзелмомъ састане и ту му срећу честита.

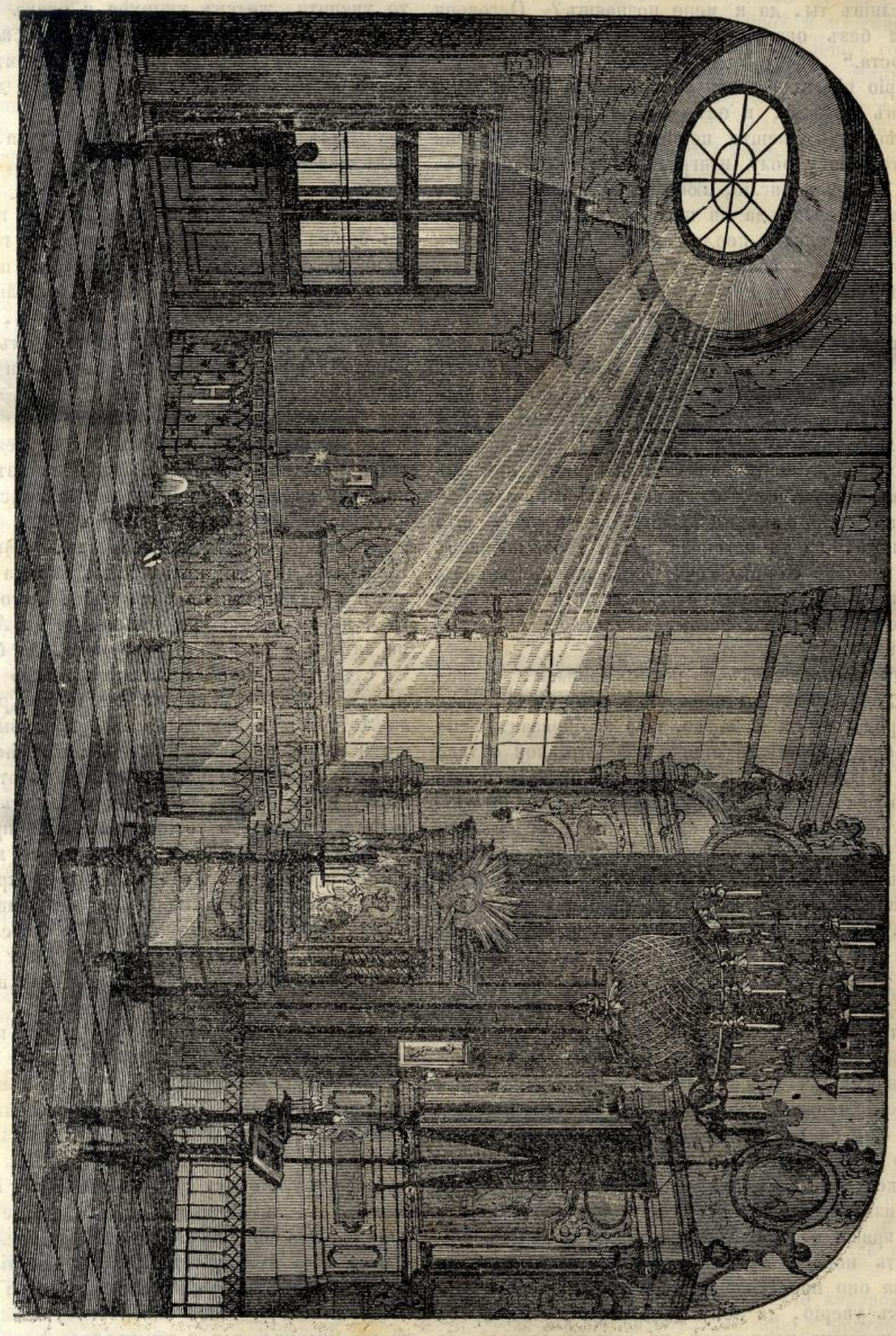
Ліонелла заустављала є међутимъ крвь, коя є оволико текла, колико є требало, да се ова обсена за истину сматра; прала є рану съ виномъ, превіяла и парицала тако, да Анзелмо мора о верности жене нѣгове уверенъ быти. Камилла є притомъ подпомагала; називала є себе малодушномъ, што ніє ономъ животъ одузела, кога очима неможе гледати. Питала є служавку, да ли ће любезномъ мужу све ово одкрити, или не. Она іой никако ніє одобравала да одкріє, што бы се тада мужъ нѣнъ Лотарію осветіо, а то небы могло быти безъ велике опасности; а света є дужность жене, да такве опасности уклања. Камилла се на то склони; али є упыта, шта ће се за рану измислити, єръ ће Анзелмо морати примѣтити. Ліонелла іой рекне, да она неможе лагати, па было то и у шали.

„А како ћу я," упыта Камилла, „кадъ лажь не само измислити, него ни изговорити немогу, па да ми

и самъ животъ одъ тогъ зависи? Кадъ неможемо друга средства изнаћи, то ће найболѣ быти, да му све одкріемо.

„Успокойте се мало, милостива госпоћо,“ рекне

Ліонелла; „можда ће ии до сутра нито пасти на памет а можда ће се и ваша рана, почемъ є на таквом месту, сакрити моћи. Та вальда ће Богъ нашой доброй намери наклоњенъ быти. Будите мирни и охра-

Гробъ цара Николе у саборной цркви св. Петра и Павла у Петерсбургу.

брите се, да васъ не бы господинъ спуждену пашао; у осталомъ ослоните се на мене и на Бога, кои праведной страни увекъ помаже.“

Анзелмо є цело жалосно позорѣ съ найвећимъ

вниманіемъ гледао, кое су дѣйствующа лица тако вешто изиграла, да не бы никако човекъ о истини посумнятн могао. Съ нестрпленѣмъ очекивао є вече, да се изъ сакривалишта извуче и са своимъ искреннимъ

пріятелѣмъ Лотаріомъ састане и поразговори о нѣговой честной и добродѣтелной жени. Камилла и Ліонела олакшаю нестрпленю нѣговомъ и изиђу наполѣ. Анзелмо отрчи одма пріятелю своме и стане му благодарити и врлину Камиллину уздизати. Лотаріо му ништа на то неодговори, єръ га є савесть гризла, што є пріятеля на такавъ начинъ преварио и осрамотио. Анзелмо додуше примети, да є Лотаріо зловољанъ, али є судіо, да то одтудъ быва, што є Камиллу ранѣну оставіо и што є онъ самъ узрокъ томе быо. Онъ му рекне, да се о Камилли ништа небрине, єръ рана ніє опасна, будући су се договарале, да одъ нѣга сакрію. Потоме треба и онъ заєдно съ њимъ весео да буде, и да одсадъ іошть већма Камиллу пєсмама уздиже, како бы врлину нѣну обезсмртити могао. Лотаріо му обећа, да ће одъ своє стране све чинити.

Тако є Анзелмо лукавимъ начиномъ преваренъ. Онъ є самъ онога у кућу водіо, кои му є честь уништіо. Камилла є Лотарія притворно невесело дочекивала, но у срцу радо. За неко време превара є ова сакривена была, но после неколико месецій листъ се окрене и све на видило изиће. И ово несмислено любопитство Анзелму є главе дошло.

М. Шарлъ укротитель зверова.

Яко обрадованъ Анзелмо живіо є съ Камилломъ врло задовольно. Да бы га Лотаріо іошть већма увєріо о добродѣтели Камиллиной рекне му, да є радъ избегавати кућу нѣгову, почемъ є приметіо, да га Камилла нерадо гледа. Али превареный Анзелмо ніє то никако дозволявао.

Међутимъ се Ліонелла тако попустила, да ни наштo сматрала ніє, видећи да іой и сама госпоѣа на руку иде. Єдно вече осети Анзелмо, да у Ліонеллиной соби некогъ има; да бы видіо, кога има тамо, увати рукомъ за ключаницу, али се дотле на врата неко већъ подупрео быо. Распаљенъ любопигствомъ групе врата своме спагомъ, и уђе унутра и спази, да є некій човекъ крозъ прозоръ скочіо. Онъ є намеранъ быо гонити га и видити, ко є тай; но Ліонелла стане га преклињати и доказивати му, да є то нѣнъ любезникъ и будућій заручникъ. Анзелмо ніє могао то никако веровати, већъ у ярости извуче мачъ и стане іой грозити, да ће є пробости, ако му истину некаже. Она збуњена одъ стра рекне му: „немойте ме убити, милостивый господине, я ћу вамъ іошть важніє ствари одкрити.“

„Одма говори,“ викне Анзелмо, „илъ ћешъ садъ умрети.“

„Садъ самь тако збунѣна, да вамъ нисамь у стању исказати; но претрпите се до сутра. Вы ћете одъ мене такву тайну чути, коя ће васъ упрепастити. Међутимъ будите уверени, да є онай младићъ, кои є съ прозора скочіо, доиста мой заручникъ.“

Анзелмо се успокои, єръ му ніє на паметъ могло доћи, да ће она добродѣтелну нѣгову Камиллу обелоданити. Затвори є ключемъ и рекне іой, да є пре пустити неће, докъ му све неискаже. Затимъ оде Камилли и каже іой, шта се съ Ліонелломъ догодило, и како му є обећала, да ће му важне ствари одкрити. Може се представити, како є Камилли было, кадъ є ово чула; єръ на друго ніє могла мислити, него да ће є Ліонелла обелоданити. Чимъ є Анзелмо заспао, узме Камилла найскупоценіи адиџаръ и нешто новаца, извуче се неприметно изъ куће и побегне Лотарію. Испреповеда му све шта се догодило и рекне му, да є гдигодъ сакріє, или да съ ньимъ заєдно кудъ побегне, гди є не бы Анзелмо наћи могао. Лотаріо речма овимъ тако упрепашћенъ буде, да ни словца одговорити ніє могао. Найпосле падне му на паметь, да Камиллу у некій манастиръ одведе, у комъ є сестра нѣгова игуменія. Камилла буде тимъ задовольна и одма съ ньимъ тамо оде. Лотаріо пакъ крадомъ оде изъ вароши. Чимъ є свануло, устане Анзелмо, и неузимаюћи на умъ, да Камилле нема у соби, упутисе у собицу, гди є Ліонелла затворена была, съ неисказанимъ любопытствомъ, шта ће му одкрити. Кадъ собу отвори и унутра уђе — Ліонелле нигди нема — спази на прозору свезане чаршаве, по коима се безъ сумнѣ на сокакъ спустила. Раздраженъ врати се натрагъ да Камилли приповеда; но кадъ є ни у кревету ни по собама ненађе, види на чему є. Пытао є све служителѣ за ню, но нико му ніє могао одговорити. Тумараюћи свуда по собама, наиђе на отвореный сандучићъ, гди іой є адиџаръ стаяо, и види, да є све одвукла. Садъ му се текъ очи отворе, и увери се, да несрећи нѣговой ніє Ліонелла крива. Жалостанъ и тужанъ отрчи у спаваћимъ альинама Лотарію, да му се изядикує; но кадъ и овога ненађе, и кадъ су му служительи рекли, да є ньіовъ господинъ у средъ поноћи некудъ отишао, у малъ што ніє полудіо, врати се као изванъ себе опетъ кући и викне служителѣ, али ни єдногъ ту небыяше — сви се разбегли. Садъ му є сасвимъ стала паметь. Наєданпутъ оставлѣнъ одъ жене, пріятеля, служителя и одъ самогъ неба. Но осимъ свега тужіо є и печаліо, што є обезчесћенъ.

После дугогъ размишљяваня намисли ономъ пріятелю на польско добро отићи, кодь кога є већъ двапутъ было, докъ є луде намере умишлявао. Затвори кућу и крене се съ тужнимъ срцемъ на путъ. Но у средъ пута тако клоне духомъ, да є морао сяшити и одморити се. Предъ вече проће некій коняникъ изъ вароши долазећи, кога Анзелмо поздрави и упыта, шта є ново у Флоренцу.

„Найчудноватія новость на свету,“ одговори коняникъ; „свуда се говори, да є Лотаріо, пріятель богатогъ Анзелма, ноћасъ жену му одвео; и да є и самогъ Анзелма нестало. Све є ово нека служавка Камиллина исказала, коя є Гувернеру доведена, почемъ се по чаршаву съ прозора на сокакъ спустила. Цела се варошь томе диви, и неможе се начудити, да се кодъ ньи то догоди, кои су се у целой вароши само они правимъ и искренимъ пріятельима називали.“

„А заръ се незна, коимъ є путемъ Лотаріо съ Камилломъ отишао?“ упита Анзелмо.

„Незна се,“ одговори коняникъ; „премда є Гувернеръ на све стране разаслао, да ій потраже.“

Ова несрећна вѣсть тако згрози Анзелма, да му ніє само разуму но и животу претила. Силомъ са землѣ устане, узяши коня и оде своме пріятелю. Овай іоштъ ніє знао о той несрећи, али му є на лицу примѣчавао, да га яка туга мори. Анзелмо чимъ у собу ступи, рекне пріятелю, да му се креветъ простре и артія, мастило и перо донесе. Кадъ му све служительи донесу, заключа врата и легне. Но мало затимъ спопадне га таква мука на срдцу, да є већъ приметіо, да му нема живота. Да бы свою несрећу самъ описао, узме перо; али при свршетку писаня клоне му рука, живци сви престану радити, и због несмисленогъ любопытства у найгоремъ очаяню издане.

Кадъ є видіо домаћинъ, да се Анзелмо живъ нечує, уђе у собу, да види, єли му є што болѣ. Онъ га нађе у кревету, пола на асталъ наслонѣногъ съ перомъ у руци. Онь га зовне, но кадъ види, да му ништа неодговара, узме га за руку — али ова као ледъ ладна. — Уплашенъ домаћинъ зовне служителѣ и прочита ону артію на асталу, на коіой є ово стаяло:

„Луда и несмислена желя стала ме є живота. Ако Камилла за мою смрть чує, то нека зна, да іой опраштамъ; єръ она ніє обвезана была, да чуда твори, а я нисамь нужду имао, да такова чудна дѣла одъ нѣ захтевамъ. Почемъ самь я самь узрокъ моє несреће, то бы неправично было, кадъ бы. . . . Дотле є Анзелмо написао, и потоме се видити може, да є готово напречацъ умро, почемъ ни започетый смисао ніє довршити могао. Пріятель нѣговъ обяви смрть нѣговимъ роћацима, кои су већъ чули были, каква га є несрећа постигла и у комъ се манастиру Камилла налази.

И она є скоро при смрти была, но не што є Анзелмо умро, но што є чула да є Лотаріо некудъ отишао. Она и ако ніє хтела манастиръ оставити, опетъ се затезала покалуђерити се. Но кадъ є єдномъ чула, да є Лотаріо у войни тада съ Неаполитанцима воћеной погинуо, свуче мирске и обуче калуђерске альине; и наскоро у тежкомъ каяню и туги сконча се.

Тако несмислена намера у невреме све у гробъ сарани.

Обичай при крштеню кодъ Мало-Руса.

Млоги одъ Славена задржали су нешто одъ стары обичая, но ни єдни нису у толико, као Мало-Руси. Мы наводимо овде обичай при крштеню. При роћеню детета узме кумъ изъ пећи углѣвля, оде на раскршће и около себе разбаци; ово храни новороћено одъ окоболѣ. После узме дете одъ матере, а кумъ

узме парче леба и вина или ракіє, и тако обоє оду свештенику а потомъ у цркву. По крштеню брзо однесу дете матери. Овде ій предъ врати дочека бабица и іоштъ єдно мужко лице, тако, да ньи четворо буду. Пошто се кумъ съ кумомъ полюби, предаду дете съ овимъ речма: „вы сте намъ га родили, а мы вамъ га на жертву принетогъ и крштеногъ натрагъ враћамо.“ Затимъ положи бабица дете на црну кожу, да бы му се марва срећно плодила; съ овомъ кожомъ узме породиля дете, и после седну сви за асталъ. Кума првый залогай узме изъ своґъ таньира и метне у таньиръ породилѣ. Бабица донесе кашу, а прочи іой у таньиръ по кои новчићъ баце. Кои нема новаца поклони іой се и извини съ овимъ речма: „сутра ћу вамъ, мати, доћи и першунъ плевити.“ После каше донесе кума ракіє и напіє за здравлѣ породилѣ, а свакій другій, кои то учини, даде іой новчићъ какавъ. После ручка све што є на асталу остало, свале на землю, а новце у крило породильино изруче. Сутра данъ са зоромъ донесу аковъ воде и садъ текъ почиѣ бабица посао свой. Она наспе у тестію воде, метне унутра овса, ражи и ситне проє, одозго метне сикиру, али да оштра страна у висъ стои; на ову натакне венацъ одъ траве и на истый ногомъ сгази; затимъ узме сикиру, пресече венацъ на три места и преда га породильи, да се съ ньимъ пере. Ова узме воде и опере съ ньимъ руке до лаката. Истомъ водомъ опере іой бабица прси, и то у накрсъ, да бы обилно млека имала. Пошто се ово сврши, узме мати дете у наручѣ и седне за асталъ до мужа. Кадъ бабицу ракіомъ почасте, даду іой леба, соли и новаца, за коє она опетъ ракіє купи и родителѣ части. Они суде, да само ова вода породилю и бабицу одъ сваке нечистоте опрати може; венацъ храни се због урока и болести. Ако ли мисли мати, да іой є дете уречено, онда ће све госте наполѣ позвати, а она на прагъ сести и съ укоченимъ очима у гредицу гледати, па потомъ у нокте.

Наша є земля

некомъ паромъ умотана и стои у судару са више небесны звезда'.

(Изъ Хердеровы идеа за историю о човечеству.)

Мы неможемо чистимъ воздухомъ дисати, почемъ намъ є тако сложена организація, почемъ смо садржина готово свію организація на земльи, кои' су саставне части можда све изъ воздуха тежиномъ пале и прелазима изъ невидимогъ у видимо се претвориле. Кадъ є наша земля постала, произвео є по свой прилици воздухъ силе и вештества нѣногъ образована; па заръ непроизводи іоштъ и садъ? Колико є непознаты стварій у новіе време пронађено, коє све средствомъ воздуха дѣйствую. Електрична матерія и магнетична струя, запаљивость и воздушна киселина, разлаћујуће соли, а можда части одъ светлости, коє само сунце покреће — све сами силни основи природнога дѣйствованя на земльи; а колико ће се іоштъ други' пронаћи! Воздухъ пуни и разтвара, онъ усисава, производи времня и прекида ій. Онъ се дакле чини да є отацъ земны створеня, као и саме землѣ; обште помоћно средство у стварма, коє у своє крило вуче и изъ свога крила отискує.

Нетреба никаквы доказателства, да и атмосфера и на найфинія и найдуховнія определеня дѣйствує са сунцемъ и подъ сунцемъ она є тако рећи сувладарка землѣ, као што є некадъ нѣна образователька была. Каква бы обшта разлика постала, да є нашъ воздухъ имао другу пруживость (Elasticität) и тежину, другу чистоту и густину, да се друга вода, друга земля нѣговимъ притискомъ слегла, и да є у другимъ упливима на организацію тела дѣйствовао! Ово є ямачно у другимъ планетама, коє су се у другомъ воздуху образовале: зато є погрешно свако заключенѣ одъ субстанція и появленя наше землѣ на свойства оны планета. На овой є было творацъ Прометей: онъ є градіо образе одъ сталожене, меке иловаче, и донео є изъ висине толико искрій и духовны сила, колико є у овомъ удаленю одъ сунца и у оваковой тежкой маси наћи могао.

И разлика людій, као и свію производа на земльи мора се дакле управляти по свойственой разлики воздуха, у коме живимо. Ту независи само одъ разделеня земногъ пояса по топлоти и ладноћи, не само одъ лакости и тежине притискуюћегъ воздушногъ тѣла, него много више одъ различно дѣйствуюћи' духовны сила, коє у нѣму раде, па коєгъ садржина можда и саставля сва нѣгова свойства и нѣгове появе. Како електрична и магнетична струя нашу землю обтиче; какве се паре овде или онде у висъ дижу; кудъ се движу; у шта се претвараю; какве организаціе ствараю; за колико ове издржаваю; како ій разтвараю; — све ово дає намъ очевидно заключити о створу и исторіи свакогъ човечіегъ рода: єръ човекъ є, као и све друго, питомацъ воздуха, и у целомъ кругу нѣгова быћа, братъ свію земны' организація.

Но земля нестои сама у вселеной; и на нѣну атмосферу дѣйствую друга небесна суштества. Сунце, ова вечна огнѣна лопта, оживлює є своимъ зрацима; месецъ, ово притискуюће тежко тело, коі можда іоштъ у нѣной атмосфери виси, притискує є часъ своимъ ладнимъ и мрачнимъ, часъ сунцемъ разгреянимъ лицемъ. Часъ є предъ ньомъ, а часъ за ньомъ; часъ є она сунцу ближа, а часъ одъ нѣга удалѣна. Друга іой се небесна тела приближую, стреме се къ нѣной стази и променюю нѣне силе. Цела є небесна система стремленѣ равнородны или разнородны, али съ великомъ силомъ єдно противу другогъ гонѣны кугла; и само є она єдна велика идеа свемогућства, коя є ово стремленѣ єдно къ другомъ размерила, и коя имъ у ньиовой борби у помоћь притиче.

РАЗЛИЧНОСТИ.

М. ШАРЛЪ,

укротитель зверова.

Каква нас̑ гроза и єза вата, кадъ мы безбрижни у соби читамо што о дивльимъ зверовима, кои се по Азіи и Африки налазе; а да какавъ стра мора оне путняке напасти, кои по горньимъ предѣлима путуюћи на лава, тигра, риса и друге крвожедне животинѣ наиђу, коє непраштаюћи никомъ све предѣле опустошаваю. Али сва снага дивльи овы зверова опетъ є ништа према разуму и неякой сили човечіой; єръ ова, ако се употреби, не само да ій изтреблює, него ій постепенно тако препитомлява, да съ временомъ као ягнядъ постаю. Ова є дакле сила човечія кадра найвећа чудовишта или уништити или препитомити. Па гди ова сила тако снажно на животинѣ дѣйствуюћа у човеку нарочито лежи? Нигди него у очима — строгій и оштрый погледъ човечій тако снажно и на найсвирепіе зверове дѣйствуе, да га оне отимице избегаваю и да му се слепо покораваю. Ево живогъ примера, кои читательима овде наводимо.

М. Шарлъ славный и познатый укротитель зверова у Зоологійской галеріи Паризской налази се садъ у Немачкой и велику свою вештину публики представля и доказує, какву силу неустрашимъ човекъ и надъ дивльимъ и найкрвожедніимъ животиняма има. — Кадъ се пре неколико година Зоологійска галерія у Паризу установила, трудіо се М. Шарлъ найсвирепіе животинѣ препитомити и тако ій научити, да су само нѣговой вольи и покорне быле, и оно извршивале, што є природи ньіовой найпротивніе было. Али овай М. Шарлъ ніе онай укротитель зверова Морокъ у „Вечитомъ жиду“ обмотанъ пространомъ альиномъ и панциромъ; онъ ніе наоружанъ великомъ гвозденомъ и усіяномъ шибкомъ, коя скрозъ животиню пробада; онъ є такавъ укротитель, кои безоружанъ међу животиняма стои.

Кадъ онъ у галерію уђе, глава є нѣгова гола, а одъ одела има само на себи белу кошулю, црнъ прслукъ и црне чакшире. Више играня ради држи у рукама камџію и съ овомъ у кругъ дивли животиня улази. Снага нѣгова састои се у погледу и неустрашимой смелости.

М. Шарлъ посећуе редомъ животинѣ, садъ уђе, гди є азіятскій тигаръ затворенъ, садъ, гди су сами лавови, часъ гди су саме хіене. Онъ ій камџіомъ тако немилосрдно шиба, докле годь речь нѣгову непослушаю и оно неучине, што онъ захтева. Счепа ій, баци ій на землю, вуче ій за репъ, легне између ньи потмулу урлаюћи, разглави іймъ вилице и нестраши се и саму главу нѣгову међу оштре зубе метнути. Онъ ій іошть и тимъ већма дражи, што іймъ рану ньіову у рукама показуе, и часъ іймъ даe, а часъ исту изъ уста іимъ отрза; и никадъ се недогађа, да му се тога ради дивлѣ ове зверинѣ противе.

Све ово извршуе М. Шарлъ тако безбедно и просто, да се гледаоцъ нимало нема за животъ нѣговъ страшити, кои овако страшной опасности излаже. После овогъ позоря саѣдуе ручакъ са слономъ; овога послужуе маймунъ, кои по начину овогъ дворукогъ другара, єръ господаръ међутимъ за асталомъ седи, све дужности послужителя безъ икакве погрешке извршуе, шта више и за само єло, кое на асталъ донесе, прилично се наплати.

После овога ручка даде се ране месождернимъ животиняма, као: тигрима, лавовима, ясдарима, хіенама; и садъ се текъ ове животинѣ у природной дивльой лепоти укажу, коя іймъ є мало пре силомъ човечіомъ одузета была. Найвећа се вика и страшно урланѣ подигне, пре него што іймъ се рана донесе.

ЗА НИКОЛАЄВЪ ГРОБЪ.

Малый просторъ одъ две и три педій
Склопи силу, што за цео светъ вреди.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Какавъ є то Єремія у Београду, што пише књиге?

Петакъ. То є слепацъ.

Єракъ. Па кадъ слепци пишу књиге, а да шта раде окати?

Петакъ. Они место нѣга просе.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ.

Београдъ 6. Юлія. Ноћасъ око по' ноћи было є на Сави якъ пожаръ. Две куће изгореле су до темеля, а трговци, кои су у ньима дућане држали, упропашћени. Трећа кућа, близу ньи, и то дасчара спасена є великимъ усиляванѣмъ. —

Турски войници, а нарочито ньіову полицію саставляюћи, притрчали су у помоћь са своимъ малимъ ширкомъ и съ чакљама, тако, да имъ се на труду неда доста благодарити, шта више, они су и предупредили, да се нису могле одъ пожара спасене ствари развући и разграбити. — И самъ паша присуствовао є томъ гашеню и тако помагао, да є савъ укалянъ было. — Хвала му на таквой човечности! — Да ли бы наши люди сасвимъ изъ другога края вароши, коима опасность ни наймањѣ не грози, Турску кућу съ таквимъ участіемъ гасили — незнамъ; доста, да є то лепа и благородна черта. — Нашу варошь, кодъ слабе наше припреме, да нерекнемъ безбрижности и немарльивости, самъ Богъ одъ пожара чува. Да є по несрећи какавъ якъ ветаръ дуваo, ямачно бы стотине до просячкогъ штапа дошли; єръ сва є наша помоћь, и при найвећемъ усиляваню, та єдна, да се огню при ти'омъ времену, путъ пресече; ал' да се већъ у пламену налазећа се кућа угаси и баръ нешто спасе, томе нема ни спомена. — Шта помаже околостоећій невештый народъ пандурима натеривати, да гаси, кадъ ови више сметаю, него што помажу. Где су ти велики ширкови у овако великой вароши? где су велика бурадь водомъ напунѣна и увекъ преправна? где су люди, гашеню вешти и одважни? — Све є то случаю оставлѣно! — Да нису Турци у помоћь притекли, и княжевъ ширкъ, Богъ зна, шта бы и остале бѣдне сусѣде постигло. — Ова несрећа вальда ће насъ умудрити.

ОГЛАСИ.

Землѣ на продаю.

У Панчеву у србскомъ потесу Панчевачкомъ, налази се 10 ланаца добре ораће землѣ на продаю. Ко желе такову купити, нека се съ наплаћенимъ писмомъ на учредничество Подунавке обратити изволи.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алойза Ями у Земуну.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Број 20. У Земуну 14. Јулія 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 десецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћеномъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Путованѣ по девойку.

(Хумореска.)

У в о д ъ.

— Путниче, допада ти л' се полеженѣ Земуна, оне ароши, о коіой се у песми пева, да є на грани ли-унъ (Ой Земуне на грани лимуне!)? Ямачно ти се опада.

Кадъ одъ Београда къ Земуну пловишъ, любовно е поздравляю стари, добро познати вр'ови црквены ула' съ добродошлицомъ; кадъ се затимъ крозъ ва-ошь шетаюћи се попнешъ на развалине града (Гар-ошъ), где є врлый юнакъ, Сибињанинъ Янко соко-ове очи за навекъ склопіо, и кадъ надъ тимъ раз-алинама, где свакій каменъ давно преминувшу тро-ителну исторію прича, тугуюћи размишляшъ, то те бузима неко чувство, ков духъ чудновато дражи, а огледъ богату у дѣлима прошлость повраћа. По-ледай за тимъ, вративши се опетъ садашньости, ако се предмети свудъ уоколо величествено блистаю, азастрти као каква сяйна одећа, посута богатимъ ве-енимъ цвећемъ, или као какавъ живописъ, у коме ивостне шаре горе и животъ дише. Съ леве стране ушти ти силный Дунавъ, овай краль рѣка, кои сла-ый чунъ сиромашногъ удичара онако исто добро-ољно носи, као и паромъ дишућу дрвену птицу. ало далѣ испира иста река обале благословеногъ ћата, чіе равнице у дальномъ простору дугій ла-ацъ одъ гора заключує, ков у своіой утроби богату руду крію; изподъ твои' ногу пружа се мало камено море, ков ты Земуномъ зовешъ, а право преко њега прелеће ти око къ сусѣдномъ Београду, съ коимъ се толика важна опоминяня скопчаваю, да изъ тога више одъ єдне књиге народне повестнице произлази. Съ десне стране примамлюе те дальный изгледъ у Бо-санске краєве, докъ ти леный део зелене Србске землѣ, овде Савомъ, а тамо Дунавомъ испиранъ, по-редъ очію тихо пролази. Найпосле кадъ се обазрешъ, лежи предъ тобомъ Сремъ, ова дражестна башта, не-кадашня сладость и милина Римлянима.

По овоме Земуна положенѣ ямачно задоволява путника, тако да ту съ радосћу борави свакій онай, кои има за природну лепоту примљиво чуло. Оно га любовно грли, а изъ прошлости съ шумомъ поредъ њега пролеће тисућогодишня, а и старія іоштъ по-вестница, знаменита пакъ будућность, коя се у о-ближнѣмъ истоку раћа, лежи као у каквомъ свитаню предъ њимъ. Ко ће ову тайномъ увіену будућность познати и протолковати, ко ће дознати, шта ће ско-римъ са собомъ донети? знаменити ће дани осванути, и Земунъ ће ій доживити, овай међу Бечомъ и Ца-риградомъ у срећной среди лежећій градъ.

Ово є као неко пророкованѣ.

Али — нашто овде овай уводъ? — Главно лице

слѣдуюће безазлене приповедке єсть добаръ, поштенъ Земунацъ, и тако є было упутно и нуждно, оной вароши, у коіой є овай светъ угледао, неколико признателнѣ речій покломити.

Главно лице ове приповедке одважава се къ путованю по девойку.

Пре двадесетъ и петъ година одъ прилике шетао є єдногъ ведрогъ летнѣгъ ютра Светозаръ Момчиловићъ по своіой соби горе доле, бавећи се съ намерама, коє су му по лицу осмеякъ тихогъ блаженства просуле. Садъ стаде предъ огледало и сматраше у нѣму съ удовольствомъ свой, као што му се чинило, осибито лепъ млађаный створъ, затимъ намаза своє танке наустнице и намести високу огрлицу (фатермердеръ) — оне су онда улепшавале човечіе лице — тако, да су крути връови нѣни високо до ябучица допирали и носъ рекао бы засењаваћомъ белоћомъ лепо обложили. Тесанъ фракъ съ краткимъ реповима, а тако исто тесне чакшире са запињацима и са затегнутимъ упртама на рамену, стояле су му на телу као упіене. Заиста є было лепъ и редко накићенъ момакъ.

Светозаръ Момчиловићъ навршіо є было двадесетчетврту годину. Пре єдногъ дана добіо є у варошкой кући писмо о своімъ пунолѣтству, и томъ приликомъ изброяо му є нѣговъ заштититель (туторъ) тисућу сребрны орлаша у готовомъ новцу, и предао му кућу, кућиште и повеликій део землѣ — коє су давно умрли родительи съ крчмаренѣмъ стекли и своімъ сиротчету оставили — у добромъ станю.

Светозаръ є было срећанъ младићъ, задоволянъ са собомъ и са светомъ и креплѣнъ своіомъ свести, да є важно лице. Ову свесть о своіой важности улила му є она тисућа орлаша, кою є одъ свогъ заштитника съ великимъ удовольствомъ приміо. Сила овогъ новца управо бяше, коя га є тако развеселила, крепила и у пріятне снове о будућности улюляла.

Светозаръ се у своє време учіо, найпре у Карловци, а после у Сегедину и у Пешти. Шта є ту учіо и колико є научіо, о томе є имао свѣдочанства, коя є подъ затворомъ држао. Известно є пакъ то, да є онъ за време свога ученя позамашне рачуне своімъ старателю слао, коє є овай истина изплаћивао, али му є увекъ штедню све то више препоручивао. Види се дакле, ако се може овой околности каква важность приписати, да є Светозаръ было веселякъ, и да є као ученикъ безбрижно и весело живіо.

Іоштъ єднако предъ огледаломъ стоећи, размишляо є садъ о своіой найближой будућности. Шта ће садъ започети? Да л' да се државной служби посвети и съ перомъ у руци себи и другима пріятно быће створи? Но то є са седенѣмъ скопчано было, а одъ тога га є одвраћао лекаръ, као одъ источника свію цигеричны страданя и разсипаня єда. Оће ли быти войникъ? Но онъ ніє могао подносити страдъ одъ пушћаногъ пра'а, а осимъ тога было є миръ у земльи, следователно затворенъ путъ къ сяйномъ и брзомъ напредованю. Да ли да своє силе посвети обштемъ благу свои' сагрђана? Но и томе ніє се могао поуздати у своя плећа за толикій теретъ. Онъ дакле ублажи своє превелико честолюблѣ своіомъ скромности и заключи, іоштъ као независанъ човекъ остати, и о своімъ трошку животъ колико є могуће угодан проводити.

Овакве мисли прекиде му садъ ти'о куцанѣ на вратма. Сусѣда съ десне стране, стара и добра бака, по имену Алка, ступи садъ у собу.

„Добро ютро, синко, рече му, пріятно церећи се. Гле, гле! Заръ тако рано изъ постелѣ? па већъ и обученъ, па іоштъ тако лепо накићенъ и накинђуренъ! Како се то одма позна, да сте постали пунолѣтнимъ и господаремъ у кући. Мило ми є, рано моя, тако ми Свете Петке; али є на жалость опетъ у кући празно и глуво, тако глуво, да бы се я, тако ми четрдесетъ мученика, страшила у овой кући тако усамлѣна живити. Немой рано, твою младость тако убіяти! Грѣ'ота є, кадъ те Богъ тако украсіо и съ иманѣмъ благословіо. Кадъ се я сетимъ могъ младогъ доба — и ты ћешъ остарити, чедо моє, пакъ ћешъ се сећати мои' речій — у кући отца и матере — истина, ніє Богъ зна каква богаштина была, ал' опетъ, колико є дао Богъ — мени се чинило да є све пусто, све ми є нешто фалило, нешто ми є изнутрице гризло — а кадъ саль ти се удала — те лепоте, тогъ живота! — мени се чинило, да ми є кућа мужевлѣва шира одъ целогъ света. Лепо ти є, кадъ се човекъ ожени, па му є све пуно! Женица млада, лепа, здрава — кудъ се годъ окренешъ, све се на те осмеива! — Ей тужна, како данци пролетише! —“ Ту се бака рукомъ маши, као да є хтела сузу утрти, премда є тай изворъ за таква чувствованя у нѣ одавно сасушіо. „Да є садъ твоя майка жива — ядница, као да є гледимъ — доста самь сладки' дана съ ньомъ проживила — она те ямачно не бы досадъ таквогъ гледала, већъ бы те можда много раніе удомила. Я те волемъ, рано моя, као моє дете, место майке твоє — непомогла ми света неделя! — Зато гледай, синко, те се раніе ожени, пакъ ће ти быти кућа пуна, весела, жива и пуна разговора.“

„А, майко,“ одговори Светозаръ, „вы као да сте дошли, да ми какву девойку за невесту препоручите? Є л' те?“

„Па заръ бы то згорега было“ превати Алка лукаво смешећи се?

„Е добро, рече Светозаръ, де'те дакле да чуємъ, кою бы ми вы препоручили.“

„Кадъ управо желите, а оно да вамъ кажемъ,“ продужи бака. „Ето вамъ пре сваке ваша сусѣда съ леве стране, лепа Персида.“

„Персида є, додуше лепа,“ одговори Светозаръ, „а нарочито има црвену косу, коіой у лепоти нема пара. Но почемъ мене црвена коса толико у срдце недира, то васъ молимъ, майко да о ньой више неспоминѣте.“

„А шта велите о милокрвной црноманястой Александри, коя преко пута одъ васъ обитава?“

„Она є чудноватe нарави, и већъ є толико пута, чини ми се, због своє прекомерне доброте своє срдце покланяла, и тако се боимъ, да ћу наћи нѣно срдце некомъ трећомъ силомъ савладано, ако бы озбильно куцнуо. Далѣ, майко!“

„Шта вамъ се чини о нећаки вашегъ некадашнѣгъ тутора, о пріятной Феми?“

„О, майко, на ньой є, ако є истина, што говоре люди, пре краткогъ времена апотекаръ послао р

чунъ одъ сто талира за белило, румепило и помаду; а я се не бы управо радовао, кадъ бы морао такве рачуне изплаћивати. Њой заиста приличи она песма: „Румени се и бели, ђаволи є однели!“ Далѣ, майко, далѣ!“

„А плавоока Єца у другомъ сокаку?“

„Е, она ти се опетъ залюбила у превртанѣ съ очима, и у томъ се прилѣжно упражнява, премда є блага природа са здравимъ и правимъ очима обдарила. Кадъ бы се дакле саставили, то небы никадъ нашли правогъ пута, већъ бы све странпутицомъ ишли. Нема дакле ни одъ Єце ништа.“

„Хмъ! Вы сте за чудо великій пробирачъ! А да како вамъ се допада Милева, ћерка оногъ трговца тамо у трећемъ сокачићу, иза ваше куће?“

„Да ме Богъ сачува! Кадъ самъ ту скоро поредъ њиногъ дућана прошао, имала є у руци меру одъ фунте, те є съ њоме кукавномъ шегрту прилично носъ нагнѣчила; а мени се допада мой правый и здравый носъ. И ту нема ништа.“

Нећели вамъ се допасти мала, лепушкаста Пулхерія, трећа кућа одъ васъ на ниже? Заръ нієпријатно и умилято девойче?“

„Врло умилята, майко, врло умилята, докъ ћути; ал' кадъ уста отвори и почне говорити, онда се види, да има єзикъ, кои є страшно дугачакъ, и страшно оштаръ, и страшно шилястъ, као какавъ мачъ. Скидайте ми є съ врата, мамице, ту вашу умиляту Пулхерію, и траж'те далѣ.“

„Е добро, а оно ямачно нећете замерити црнооком Анки. Вы знате, кою мислимъ, єдиницу богатогъ ћурчіе. То бы было лепъ залогай за васъ. Шта мислите?“

„Опростите, майко. Вы ямачно немислите озбиљно саставити ме съ ономъ девойкомъ, коя бы ми могла быти старія тетка? Другу, другу!“

„Ха, садъ самъ погодила. Кристина, сладко, витко детенце, ћерка трговца Маснокосића, та ће быти по вашемъ вкусу, єл' те? Она вамъ чита романе, удара у клавиръ, и зна вамъ више одъ каквогъ Професора, а говори вамъ француски.“ —

„Вы имате право, майко. Госпођица Кристина Маснокосићева говори француски, одъ како є србски заборавила, и зна вамъ као какавъ Професоръ съ речма препирати се; али кувати, майко, и прати и месити — то су ствари, о коима госпођица нѣе да чуе. Ахъ, я се той ученой госпођици са свакимъ високопочитанѣмъ укланямъ съ пута, єрбо є се за чудо бояшъ. Дакле далѣ.“

„Но па оћетели мою ћерку Милицу, оно младо лепо дете?“

„А, майко, тога ради сте дакле изброяли такве дивне лепотице, о коима сте уверени были, да ми се нѣе допасти, да бы тако пре и радіе вашой ћерки руку пружіо? Вы сте врло учтиви! Но мени се чини, да вашой ћерки има само четрдесетъ и петъ година, и неколико месеціи, и неколико дана' іоштъ одозгор', є л' тако? Майко, майко, да вамъ нешто кажемъ, ал' на уво.“ —

„Да чуемъ рано!“

„Идите, майко, у вилино коло съ вашимъ проводаџилукомъ!“

Алка, ова добра бака, упрепасти се съ оваквомъ редкомъ Светозаревомъ благодарности за нѣнъ трудъ.

„Вы ћете се некада каяти, сынко, за цело ћето се каяти, ал' ће онда быти доцканъ; у осталомъ немойте мислити, што мислите. Моя ће Милица, оно красно, младо дете, опетъ покрити главу, но вы ћете до'нде бирати, докъ на какву праву аспиду ненаиђете и онда вамъ желимъ, одъ свегъ срдца желимъ — да се добро насладите. Хи, хи, хи!“

Съ овимъ речма завршн бака свой говоръ и извуче се као тарана изъ лонца.

„Твоє прорицанѣ, майко, нећети се изпунити,“ рече іой Светозаръ, „ямачно нѣе. Я самъ већъ заключіо, и сутра са зоромъ одлазимъ у Новый-Садъ; єръ то є права дражестна башта, и ту ти цветаю найлепше девойчице. Међу овима изабра'ћу себи невесту, лепу што може быти, богату, што може быти, младу, танку и витку, што може быти, укратко да кажемъ, праву богиню. Ха, ха! майко, то ће быти, а тако се незвао Светозаръ Момчиловићъ.“

Іоштъ истога дана после подне оде Светозаръ на малу піяцу, где се брашно мери. Ту се сунчало неколико Сремаца съ краткомъ луломъ у зуби и опакліяма или кабаницама огрнути, премда є врућина доста яка была, кои су за живота тай задатакъ себи прописали, да радо путујуће люде одъ Земуна до Варадина, или Митровице, и опетъ натрагъ на лакимъ колима съ два или три брза и омалена коня за малу цену возе. Ови искрени люди, поштеный, и простодушный родъ людій, просты нрава, безъ лукавства и притворства, разговарали се о коєчему, кадъ є Светозаръ међу њи дошао, и свою имъ намеру одкріо, да у Новый-Садъ путовати жели.

Садъ се почну цепькати и погађати. Сремацъ, съ коимъ се Светозаръ погађао, искао є четири цванцика, коє се овоме млого учини, и зато му понуди три цванцика. Сремацъ на то непристаде, већъ укратко одговори: „Ид' на дамшу!“

На ове речи почну се остали Сремци весело смеяти. Съ тимъ є речма хтео Сремацъ паробродъ посрамити, хтео є Светозару доказати, да онъ іоштъ за маню цену одъ парооброда возп, и да ће онъ найпосле, ако до тога дође, паробродъ за собомъ оставити.

Светозаръ, мислећи, да ће се са шальивимъ Єлесіомъ — тако се звао тай Сремацъ — у путу прилично нашалити, обећа му четири цванцика, и даде му на то капаре петъ грошића. Ова є капара Сремца тако везала, као да є добіо писмо и печатъ, а за тимъ буде време и место полазку уречено, и найпосле заклео се Єлесія своимъ здравлѣмъ, да ће на уречено време съ колима доћи, и да ће младога господина тако добро и брзо возити, да ће му овай више одъ полића ракіе и више одъ олбе вина у путу радо платити.

Єлесіини другови уверавали су Светозара, да є заиста добіо врстногъ кочіяша, кои ће га поштено послужити и съ њимъ тако рећи одлетити, па по томе да є праведно, да га и онъ као зеницу чува, и да путемъ виномъ и ракіомъ пои. Тако се Светозаръ врати, задоволянъ съ наредбама, коє є за сутрашнѣ путованѣ учиніо.

*

Кадъ є на прагъ ступіо, сретне га майсторъ Танасіє, нѣговъ сусѣдъ, и поздрави се съ ньимъ, упытавши га, где є био, и шта намерава, кадъ тако нагло иде?

„Вама, майсторъ Танасіє, могу казати,“ одговори Светозаръ. „Я идемъ съ піяце, где се брашно продає, ту самъ погодіо Сремца, и сутра са зоромъ полазимъ у име Божіе у Новый-Садъ.“

„У Новый-Садъ? Смемо ли знати, каквимъ посломъ?“

„А зашто не? Мислимъ тамо просити девойку.“

„Истина?“ рече майсторъ Танасіє. „Е, па срећанъ путъ желимъ, ал' я бы вамъ нешто препоручіо: немойте тражити у дальини оно, што имате овде. Знайте, младый Господине, то што цео светъ зна: да у Срему има добра вина и лепы девояка. Дакле, срећанъ вамъ путъ.“

Майсторъ Танасіє оде, а Светозаръ уђе у свою кућу, и пошто є рано легао, успавао се съ речима коє му є майсторъ Танасіє изговоріо, то єсть: у Срему има добра вина и лепы девояка.

Главно лице ове приповедке води невесту кући.

Кочіяшъ Єлесія одржао є речь. Пре зоре већъ є био предъ Светозаревомъ кућомъ. Овай є већъ био устао и наскоро обученъ, и седе на кола, где му є нѣговъ кочіяшъ за седенѣ повисоко одъ сена место справіо био. Сандукъ съ альинама ставіо є покрай свои' ногу и тако се крену̀ше на путъ. Коньи, два жива вранца, кокасаше брзо, и садъ се случайно деси — кочіяшъ се баръ тако притварао, као да се зачудіо — те коньи предъ самый излазакъ изъ вароши стадоше предъ крчму. Єлесія сиђе съ кола, као да има нешто на ньима поправити, а за тимъ као збунѣнъ оде на врата крчме и стаде са своимъ снагомъ лупати, докъ крчмаръ отвори и кочіяшу, као своимъ добромъ знанцу, назва добро ютро.

„Господине,“ рече Єлесія Светозару, „я бы рекао, да бы добро было, да као путници, а особито на овако ладно ютро, попіємо кою чашу ракіе; єръ овде є и добра ракія и добра мера.“

„Што ти драго, Єлесія,“ рече Светозаръ. Онъ му дакле даде донети єданъ полиђъ шљивовице, кою Єлесія у сласть смота, и, пошто є господаръ платіо, попе се на кола, канціомъ коньма истомъ додирнувши. То є довольно было, да коньи брзо трче.

Данъ є већъ био увелике, кадъ су у прво село Б*** дошли. Кроткій народъ већъ є био на ногама и ишао є у полѣ на радню. Єлесія устави садъ коньма и рече Светозару: „господару, ако вамъ се допада, и ако имате волю, то ћу проюрити крозъ ово село као вила, нека виде люди, какве имамо коньма.“

„Па добро, Єлесія,“ одговори Светозаръ, кои є съ кочіяшемъ волео шалу проводити.

„Садъ ће те видити,“ рече Єлесія. „Само молимъ држ'те се оберучке добро за кола, затворте очи, па немайте бриге.“

Светозаръ се није хтео страшљивимъ показати, те тако тури безбрижно руке у џепове, и гледао є съ отвореним очима, шта ће Єлесія чинити.

Овай, мислећи, да га є господаръ послушао,

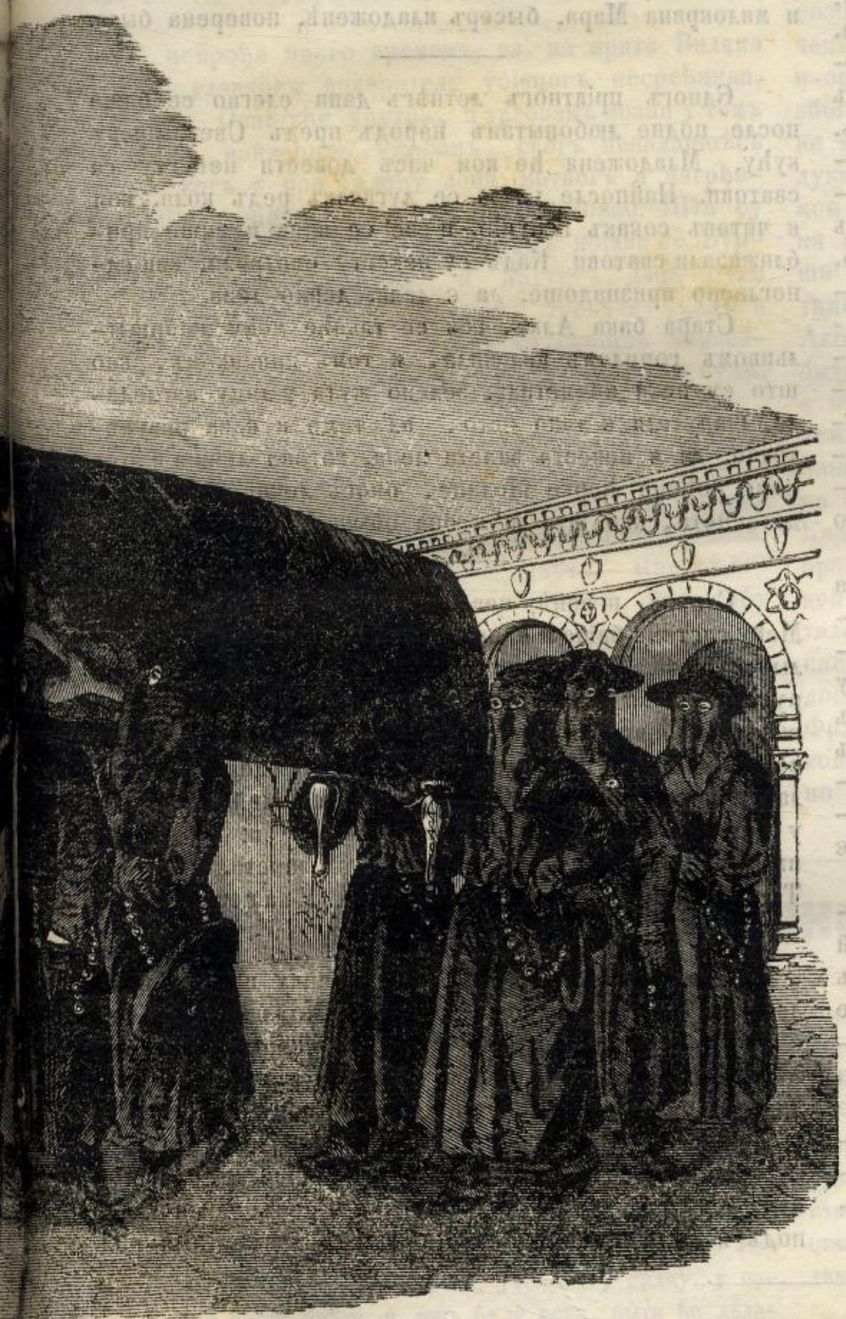

Дружство милосрдно

остави канцію, кою є досадъ у руци држао, поредъ себе, повуче левомъ рукомъ каясе мало къ себи, а десну руку подиже у висъ, претећи прстомъ коньма, кои су већъ ушима стригли; осимъ тога ударао ій є шилястимъ опанкомъ, часъ левимъ, а часъ деснимъ у бутине, вичући: хајтъ! ђи вранацъ! ђи! — Коньи, као да є ђаво у ньи ушао, полетише на єданпутъ крозъ село као одпуштена стрела, преко камења, рупчага и

чагля, и тако єднако, докъ пису накрай села изишли. На речь свога господара стадоше ту као укопани, дуваюћи, дакћући и пару изъ носдрва пуштаюћи.

Єлесія є свое учиніо. Смешећи се накривіо є шеширъ, и окрете се своме господару съ речма: „Шта велите, господару?“ — Но како се садъ упрепасти, кадъ виде, да му господара на колима нема. Онъ одъ

Братства у Фіоренци.

часа окрете кола и упути се у село, и наскоро опази мложину людій, кои су нешто гледали.

Ту є био Светозаръ. Овай є сирома, кадъ су ђаволски коньи потрчали, са своге седишта одскочіо, а почемъ є руке у џепови држао, то є морао равнотежу изгубити тимъ пре, што се ніе могао ни зашта преватити. Као лопта изкочіо є изъ кола и пао є на землю тако яко, да є и ногу и руку угануо, те се ніе могао съ места маћи. Єлесія наравно ніе могао Светозареву несрећу приметити, почемъ є съ коньма посла имао, нити се могао осврнути.

„Несрећниче,“ викну множина долазећемъ Єлесіи, „гледай шта си урадіо! Твой є господаръ савъ угруванъ.“

Упрепашћенъ сиђе Єлесія съ кола, и кадъ виде свога господара бледа и као полумртва на земльи лежећа, удари се у груди, а сузе су му низъ образе капале. Онъ уздану, и поче тужнимъ гласомъ ядиковати: „О мой добрый, младый господару! камо срећа, да ме врагъ ніе нанео, да съ вама на колима онако крозъ село пролетимъ, те се небы ова несрећа догодила. Тежко мени несрећнику, шта самъ урадіо!“ —

„Не тако Єлесія,“ одговори му Светозаръ слабимъ гласомъ; до мене є кривица, што самъ то трчанћ тако олако узео.“ —

„Проћте се ядикованя и правдања“ рече садъ єданъ у годинама човекъ и у граћанскомъ оделу, кои є истомъ приступіо био. Онъ нареди, да Светозара на носила метну, и нћговой кући однесу, те да му потраже помоћи.

Овай добродушный човекъ био є у селу трговацъ или ситничаръ, кога обично селяци „Грком“ зову, по имену Янко Добродушъ. Кућа му є наблизу была, и Светозаръ буде тамо однешенъ. Лепа собыца и мекана постеля приме садъ угруваногъ Светозара.

Некій Чича Марко живіо є онда у томъ селу, и бяше на гласу због нћговогъ простоприродногъ леченя, а нарочито због намештаня ногу и руку. Добродушный трговацъ пошлћ одъ часа по овога чича Марка.

Марко доће, испыта болестника, и за четврть сата бяше Светозарева рука и нога намештена и увезана. Онъ є страдалника саветовао, да за шестъ дана мирно у постельи лежи, а после шестъ дана, говораше онъ, бы'ћете савршено здрави.

Светозаръ є стрпельиво сносіо свою судбину, и то у толико лакше, што є у супруги истога трговца, у врстной и почитаня достойной домаћици, добіо праву матерь. Но лежанћ у постельи бяше му сасвимъ лако, ако не и добродошло, кадъ є другогъ дана Мара, нћна лепа ћерка, окретна, позорльива и за чудо вредна, одъ осамнаєсть година девойка место матере страдалнику вруће супе донела и цео га данъ нћжномъ брижльивосћу дворила.

Међутимъ є Єлесія своіой кући отрчао био, утћшенъ, што є знао, да му є господаръ добро склонћнъ и неговань био, обећавши се, наскоро опетъ доћи, те да за своге господара пропыта, па ако є оздравіо, да га вози, кадъ му срдце иште, па ако ће быти и накрай света.

Младость и леченћ, кадъ заєдначки раде, брзо доносе здравлћ. Тако є было и са Светозаромъ. Шестогъ дана после догодивше се несреће могао є већъ съ постелћ устати и о штапу прилично ићи. Чича Марко усрдно се томе радовао, а Светозаръ му є искрено благодаріо, съ чимъ є Марко, кои ніе никакве поклоне примао почемъ є у своме селу страдалнике само за ду-

шу и у славу Божію лечіо, савршено задоволянъ и узпокоєнъ био.

Осмый є данъ освануо био, и Светозаръ є већъ тако оздравіо, да є свободно и поуздано иħи могао. Онъ є садъ своє праздно време на то употребіо, те є у трговчевой куħи, коя га є онако лепо примила, подробно разгледао и испытивао, особито є пакъ о свомъ предузетомъ бывшемъ путованю размишляо, и тако найпосле заключи, да ово путованħе ніє више нуждно. Ямачно є Мара, лепа ħерка ħеговогъ доброчинца, ħеговимъ мислима другій правацъ дала. Известно є то, да ю є съ дивлħењемъ сматрао, кадъ є у куħи радила, было да є живину надгледала, или у градини, или у куварници радила, или у продавници продавала, те тако га савлада мисао, да бы съ Маромъ врло задоволянъ и срећанъ био. Онъ є Мари своє срдце већъ поклоніо био, онъ бяше у ню савршено залюблħенъ, а ту ніє ништа помагало одрицанħе и отиманħе. А Мара? — Кадъ іой є Светозаръ казао, да мора одлазити, и кадъ іой є томъ приликомъ свою благодарность муцаюħи и съ невезанимъ по смислу речма изявіо, она є побледила, ова ħежна ружа, и одговоръ іой бяше тихій, врло дубокій уздисъ.

Светозаръ се брзо рѣшіо. Онъ ступи предъ отца и матерь, запроси њиову ħерку и — небуде одбієнъ. Да є лепа Мара у свему, што се ове проситбе тицало, съ отцемъ и матеромъ сагласна была, известно є, као што є и то истина, да су наскоро затимъ кола предъ куħу стала, съ кои є Єлесія брзо сишао и свима „помоз' Богъ“ назвао.

Простосрдачный Єлесія скиде за тимъ съ кола ягњѣ, петла и кокошь, єдну котарицу ја, єданъ малый ħупъ съ медомъ и єдно лепо буренце са скорашньимъ овчіимъ сиромъ. Ове поклоне преда Светозару съ речма: „Примте за любовь, Господару, што вамъ шиљѣ моя челядь, коіой є одвеħъ жао, да сте моіомъ кривицомъ прење онако страдали. Но вы сте садъ опетъ здрави, као што ми се чини, а то ми є яко мило. Богъ вамъ дао срећу и здрављѣ, то вамъ поручує моя челядь.“

Светозаръ се съ овимъ добримъ Сремцемъ братски руковао, благодари му на поклону и рече: „О мой Єлесія! несреħа се врло лепо поправила. Одъ данасъ четири неделѣ држаħемо сватбу, єръ я ħу изъ ове куħе одвести девойку, ħерку овога господара. Ето видишъ, на томе имамъ благодарити теби, што ти є на паметь пало, да сампомъ крозъ село брже одъ виле пролетишъ. Садъ ако оħешъ, мой Єлесія, а я се надамъ, да ми неħешъ одрећи, а ты о моіой сватби вози мене или мою невесту. Твою пакъ челядь позивамъ као госте у сватове.

„Е, да знате, Господару, да ħу доħи, и да ħу васъ тако возити, да ħе свакомъ око замаħи,“ одговори Єлесія, кога су затимъ лепо угостили, и, пошто є одъ Светозара сходный поклонъ после дугогъ затезаня приміо, одпустили.

Међутимъ є протекло време у спреману за сватбу, и на данъ венчаня бяше одвеħъ живо и весело.

Єлесія, у стаяħе альине обученъ, возіо є младу и ħегови хитри врањчиħи, окиħени белимъ као снегъ пешкирима, играли су у колима гордо и поносно, као да су знали. да є њима круна целогъ веселя, лепа и милокрвна Мара, бисеръ младоженѣ, поверена была.

Єдногъ пріятногъ летнѣгъ дана слегао се бяше после подне любопытанъ народъ предъ Светозареву куħу. Младоженя ħе кои часъ довести невесту са сватови. Найпосле указа се дугачакъ редъ кола, кои є читавъ сокакъ испуніо, и све се више и више приближавали сватови. Кадъ су невесту смотрили, сви єдногласно признадоше, да є лепа, дивно лепа.

Стара бака Алка, коя се такоħе међу любопытльивомъ гомиломъ налазила, и томъ приликомъ, као што су неки приметили, зелено жута у лицу изгледала, шапутала є тако исто, ал' тихо и єдва разумително, да є невеста заиста лепа, готово лепша и одъ нħне роħене ħерке Милице, оногъ лепогъ, младогъ детенцета, као што ю є она обычно називала.

Свирка, играньe, певаньe и пированьe продужи се. Међу гостима бяше и майсторъ Танасіє, Светозаревъ врлый сусѣдъ. Младоженя се садъ пріятельски съ њимъ рукова, а кадъ є време напіяню было, куцну се съ њимъ любовно говорећи: „Майсторъ Танасіє! да ли се опоминħете, шта сте ми пре петъ неделя при поласку моме у Новый-Садъ рекли? „Немойте тражити у дальини оно, што кодъ куħе имате;“ и: „У Срему има добра вина и лепы девояка.“ И заиста, майсторъ Танасіє, вы сте имали и имате право. У вашез дрављѣ.“

И то є было путованħе по девойку пре не пуны двадесетъ и петь година. Светозаръ Момчиловиħъ, кои є данасъ срећный отацъ, и кои са своіомъ врстномъ женомъ блажено-покойно и сагласно живи, говори и данасъ іошть съ великимъ удовольствомъ о овомъ путованю свомъ по девойку. Његови пріятельи слушаю га радо и весело, кадъ имъ ову приповетку прича, и онда се сви у томе сагласе: да є Сремъ земля какве подъ небомъ нема, да є то правый, дражестный рай.

Изъ гроба уставшій.

Године 1840. нашли су Клодомира Френоа, богатогъ трговца, на острову Маурициусъ у ħеговой куħи мртва и страшно наружена. Ħегово тело лежало є на по'ду, лице му є пушкомъ тако нагрђено было, да га нису могли познати, а поредъ ħега нашли су малу пушку. На асталу лежао є листь артіє на комъ є ово написано было: „Я самъ упропашħенъ . . . Крадљивацъ ми є однео 25.000 фунтій штерлинга . . . мени остає само срамъ, а овай немогу поднети. Моіой жени препоручуємъ, да одъ остатка нашега имања моє повериталѣ намири, а Бога, моє пріятелѣ и непріятелѣ молимъ, да ми мою смрть опросте. Іошть єданъ минутъ, и я самъ на ономъ свету. Кодимиръ Френоа.“

Сви су были упрепашħени, и свакій є сажалħавао обштелюблħеногъ несреħника. Ħегова удова жена

после неколико неделя ніе могла дуже жалость сносити, и зато се одважи, сасвимъ се Богу посветити. Она оде у монастиръ покайница, и преда извршенѣ мужевлѣве волѣ нѣговомъ сыновцу, лекару. После учинѣногъ испытиваня дознало се, да се краља са неочекиванимъ тайнимъ одлазкомъ некогъ Цона Мона подудара, кои є прѣже у кући реченога Френоа писао. Но после некогъ времена врати се истый Монъ опетъ на островъ, и оправдао є своє бегство казиванѣмъ, да га є нѣговъ господаръ у Француску послао био. Тай се изговоръ уважи и цела се та стварь наскоро заборави.

Но непроѣе много времена, ал' на врата Вилима Бурнета, главногъ повереителя убієногъ несрећника, неко куцне. Овай уѣе унутра, и трговацъ позна у томъ странцу съ найвећимъ ужасомъ, своегъ некадашнѣгъ дужника, когъ є пре годину дана мртвогъ и нагрѣногъ видіо, и чіемъ є погребу присуствовао. Шта су говорили незна се; но наскоро за тимъ пріяви се Бурнетъ криминалномъ судіи, и другогъ дана буде Цонъ Монъ затворенъ, у ономъ тренутку кадъ є тей ніо подъ палмовимъ дрветомъ са своіомъ Черкезкињомъ, кою є скоро купіо био. Нѣга изведу на судъ, као обтуженогъ крадљивца при покойномъ Клодимиру Френоа; но онъ се на то смешіо, као човекъ, кои се у свою невиность узда, уверавао є судіе о своіой невиности, и заключіо є съ речма, да га немогу никако осудити, почемъ нема ниєдногъ сведока, кои бы нѣгову крађу могао посведочити. Предсѣдатель даде на то знакъ, врата се отворе, и у собу ступи Клодимиръ Френоа, кои є самъ себе убіо. Свима се околостоећимъ коса накостреши, а жене се съ врискомъ разбегоше. Цонъ Монъ паде на колена, и призпаде свою кривицу. Но нѣговъ бранитель примѣти, да страомъ принуроковано признаванѣ ніе довольно, већъ да се мора найпре изслѣдити, ко є тай мнимый изъ гроба уставшій Клодомиръ Френоа.

Овай на то поче говорити: „Кадъ самъ крађу приметіо, кою є обтуженый учиніо, бяше већъ доцканъ, почемъ є већъ утекао био, и свако покушенѣ, пристиѣи га, бяше безуспѣшно. Зато самъ заключіо био себи животъ прекратити, да невидимъ мою срамоту. Было є седамъ сатій у вече. Я написа писмо, коє се на момъ асталу нашло, и запнемъ пиштоль. Пошто самъ кратку молитву очитао, принесемъ цевь одъ пиштоля къ устма и хтедо одапети, ал — наєданпутъ чу', где неко на вратима куца. Я сакри пиштоль и отвори врата. У собу уѣе гробаръ, носећи на леѣима мртво тѣло за могъ синовца; єръ суду є познато, како се овде редко добіяю мртваци за сеченѣ. У почетку небяше му мило, што є мене застао, и зато ме поче приклиняти, да га неиздамъ, што бы због тога ямачно лебацъ изгубіо. Ту ми садъ паде на паметь спасоносна мисао, дадо гробару неколико дуката, и однесо мртваца у мою собу. Овай є было моє величине, и имао є смеђу косу, као и я. „Смртни остатци бѣднога!“ рекао самъ у себи, прекрстивши се, „опростите ми, што ћу васъ наружити, ... тиме ћу двадесетъ породица одъ пропасти сачувати. Ако ми изпадне за рукомъ, онда ће твоя породица быти моя.“ (То мртво тѣло бяше некогъ рибара, коє є нѣгова породица одъ нужде продала.) „Затимъ свучемъ моє альине и обучемъ у њи мртваца, упремъ му пиштоль у лице, одапнемъ, и кугла му мени наменѣна бывша, разнесе лице. Ніе га нико могао познати. Кадъ самъ то свршіо, обучемъ друге альине, обріямъ браду и обрве, и сутра данъ было самъ већъ на некой француской лађи, коя се къ тврдой земльи кретала. Шта самъ предвиђао, збыло се мой невалялый писаръ, чувши о моіой смрти, врати се на острово, докъ самъ я у Паризу дознао, где є моє новце у Француской оставіо. Тако ми є садъ изпало за рукомъ, да све моє повереителѣ намиримъ и опетъ честно живимъ.“

Судъ осуди Цона Мона на вечито заточенієе.

РАЗЛИЧНОСТИ.

ДРУЖТВО МИЛОСРДНОГЪ БРАТСВТА У ФІОРЕНЦИ.

(Види лик.)

Нема лепшій речій до ови: „любавъ христянска.“ Люди долазе, одлазе, времена се меняю, падаю, руше се охоле високе куле, огромне зидине и друга, коя бы прошлость као споменике за вечность тобоже градила, све то изчезава, но єдно у толико силной промени стално є и остає, и то є дѣло любави христянске. Што любавь гради, утемельи у срдцу, у памети човечіой места имаде, и докъ буде века, быти ће дѣлама любави хвале и спомена. — Образацъ у данашнѣмъ листу представля намъ дѣло нѣжне искрене любави, и вредно є, да се о нѣму известимо. У Фіоренци (Флоренцу) дакле, овоме славноме граду велике тошканске княжевине, когъ Таліяни „лепомъ“ варошю у превосходноме смислу називаю, налази се єдно особито дружство подъ именомъ „милосрдногъ братства.“ Чланови овога дружства єсу изъ грађанскогъ и племићскогъ реда, што разлике међу њима не чини, а њіовъ предводитель и управитель єсте єданъ отменый грађанинъ; кои пуно повереніе свои сагрђана ужива. Дужность пакъ истога дружства єстъ слѣдуюћа: оно пази на болне људе, кои безъ лека и неге по кућама леже, и пренаша ій у шпиталь, гди имъ се свака могућа помоћь пружа; оно мотри, ако се гди по сокаци несрећа догоди, да се несрећнику доскочи и помогне; оно дели лекове и новчане помоћи међу сиромаке, доноси имъ утѣхе, и брине се, да се мртви честно саране; єдномъ речій, то дружство неуморно све оно чини, што права, чиста, искрена христянска любавь одъ свакога изискуе, кой се верним любителѣмъ и почитателѣмъ нашега Спасителя Ісуса Христа назива. —

Има већъ петъ сто и нешто више година, одъ када то дружство у Фіоренци обстои, и повода нѣговоме утемељню даде куга коя є лѣта (1348, 1363, 1495, 1498 до 1509, 1522 до 1528, 1630 и 1633) онуда беснила, те особито заоставшу, у граду сиротиню люто морила, почемъ богатири и можни люди у збегу спасенія наѣоше. У найновіе време, када є колера по Италіи немило владала, исто се є дружство великомъ оданости и жертвопреправномъ любавю према сиротиньи одликовало, тако, да му се због нѣгови заслуга за обште добро данасъ као и свагда честь и поштенѣ явно указуе, и када чланови нѣгови болестника у шпиталь носе, то ће мало и ве-

лико, богато и сирото, камо они прођу, страхопочитателно стати, шеширъ съ главе скинути и њима тихо рећи: Богъ васъ благословіо. Истина да блажіега огледа нема, него када видишъ браћу христяне, како се око неяка, болна, сиромашна човека труде и безъ свакога користолюбія све оно чине, што є Богу мило и драго и што ће њіовой души на спасенѣ служити. —

Одело чланова састои се изъ єдне дугачке прне мантіе са кукастомъ якомъ, у коіой се две рупице налазе, крозъ кое они гледати могу, када мантію навуку и кукасту яку преко главе спусту. Само предводитель дружства образъ не таи и опасанъ є са кецельомъ, да тиме назначи, да му сиромашну болну браћу дворити валя. Данъ по данъ обилазе поєдини чланови дружства сокаке по граду, и када дознаду за болнога сиромака или за другу какову пропасть и неволю, коя човеку прети, те брзу помоћь изискуе, а они одма до саборне цркве дотрчу и ту са великомъ звономъ другимъ члановима, кои су за тай данъ наређени, да службу чине, знаменѣ даду, на кое се ови сакупе и къ месту се упуте, камо є нуждно ићи и где помоћи валя. Образацъ нашъ управъ представля браћу милосрдну у хитрой дѣлателности; како т. є. болестника у шпиталь носе. Зна се у осталоме, да є садашнїй владатель, великій т. є. кназъ тошканскій, членъ истога дружства. Народъ о њему преповеда, да є мужъ великодушанъ, добаръ, побожанъ и срдца племенита, те да и онъ, када му то други послови допусте, браћи милосрдной у своіой се мантіи придружи и болне у шпиталь носити помаже, одкуда се опетъ, пошто дѣло любави христянске сврши, натрагъ своме двору поврати, безъ да бы се знало, да є кодъ те прилике садѣйствовао. —

ТРІОЛЕТИ.

О чемерный мой животе,
Како с' тужанъ и жалостанъ!
Теб' покрива облакъ злостанъ.

О чемерный мой животе!
Кодъ природне све дивоте
Самъ с' ты єданъ безсладостанъ.

О чемерный мой животе
Како с' тужанъ и жалостанъ!

Ао смрти небыло те,
Тиранине овогъ света!
Цвету недашъ да процвета,
Ао смрти небыло те!
Найдражіе ты ми о'те
Неумитна и проклета!
Ао смрти небыло те,
Тиранине овогъ света!

І. Драгашевићъ.

О просвете сунце благо, мило
Сійни єдномъ и у наше крає
Да се лице и Србу засяе;
О просвете сунце благо, мило
Доситеє ты намъ мудре створи,
Да и Срба іоштъ се гласъ заори,
О просвете сунце благо, мило
Сійни єдномъ и у наше крає!

Д. И. Павловићъ.

СМѢСИЦЕ.

— „Кадъ у каквой кући," вели Др. Франклинъ, „нађемъ подоста књига' и новина, онда самъ увереиъ, да у той кући има и добро возпитане деце; но ако нема никаквы књига ни новина, то су деца ако не запуштена, а оно ямачно безъ свакогъ знања."

— У некомъ отличномъ дружству повела се речь о томе: како се то догађа, да увекъ незналице службе добіяю? На то єданъ одговори: „Што међу раздавательима службе неучени увекъ лакше себи подобне нађу, него учени.

— Године 1757. тако приповеда єданъ Ритмайсторъ у „Observations Militaires, изгуби мой конь, кои є у млађимъ годинама было врло добаръ и огнѣвитъ, напрасно зубе, т. є. ніе се могао зубма служити, тако, да ніе могао сено и зобъ жвакати. У томъ станю ранила су га два коня, нѣгови другови, два месеца, т. є. редомъ су сено и зобъ жвакали и тако изжвакано предъ нѣга метали. О овой истини може моя цела компанія сведочити.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Петакъ. Єраче! у Београду изгореше две куће.

Єракъ. Єс' я!

Петакъ. Камо срећа, да се то могло предупредити!

Єракъ. То бы лако было. Да є полиція заповедила, да свакій на три дана пре пожара има у преправности доста воде, ямачно бы само єданъ дућанъ и по' изгорео, а овако изгороше три.

ОБЯВА

на књигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

(Съ єднимъ ликомъ.)

О садржаю те књиге похвалну речь повести, и тиме ю србскомъ читаюћемъ свету пренумераціе ради препоручити, недопушта ми честь моя, само утврђуємъ то, да є садржай нѣгъ историчанъ, и да башъ у ону славну Епоху србске повѣстнице спада, у коіой су се найважніи догађаи збивали, и у коіой су найславніи србски витезови живили.

Исту књигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' повереньемъ позываюћи свакогъ да се на књигу ову мою предупиће, коя ће десетъ табака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампана быти. Цена іой є само 40 кр. сребра. За скупителѣ своє позывамъ све оне — коима просвета на срцу почива, а найпаче учителѣ — садруге своє — очекиваюћи да ми се имена ради штампаня найдалѣ до настанка Новембра припошлю: дотле ће књига штампана быти, и само на имена се очекивати. — Зато, што се небы на књигу дуго чекало, умоляваму повторително како є коме могуће, што пре предуписнике своє послати управо на мене у Бечей, а коме є по окрестности згоднѣе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, кои ће потомъ и књиге разпослати. Новцы се полажу при приманю књига. За трудъ г. скупительи добыяю 11-ту књигу у даръ.

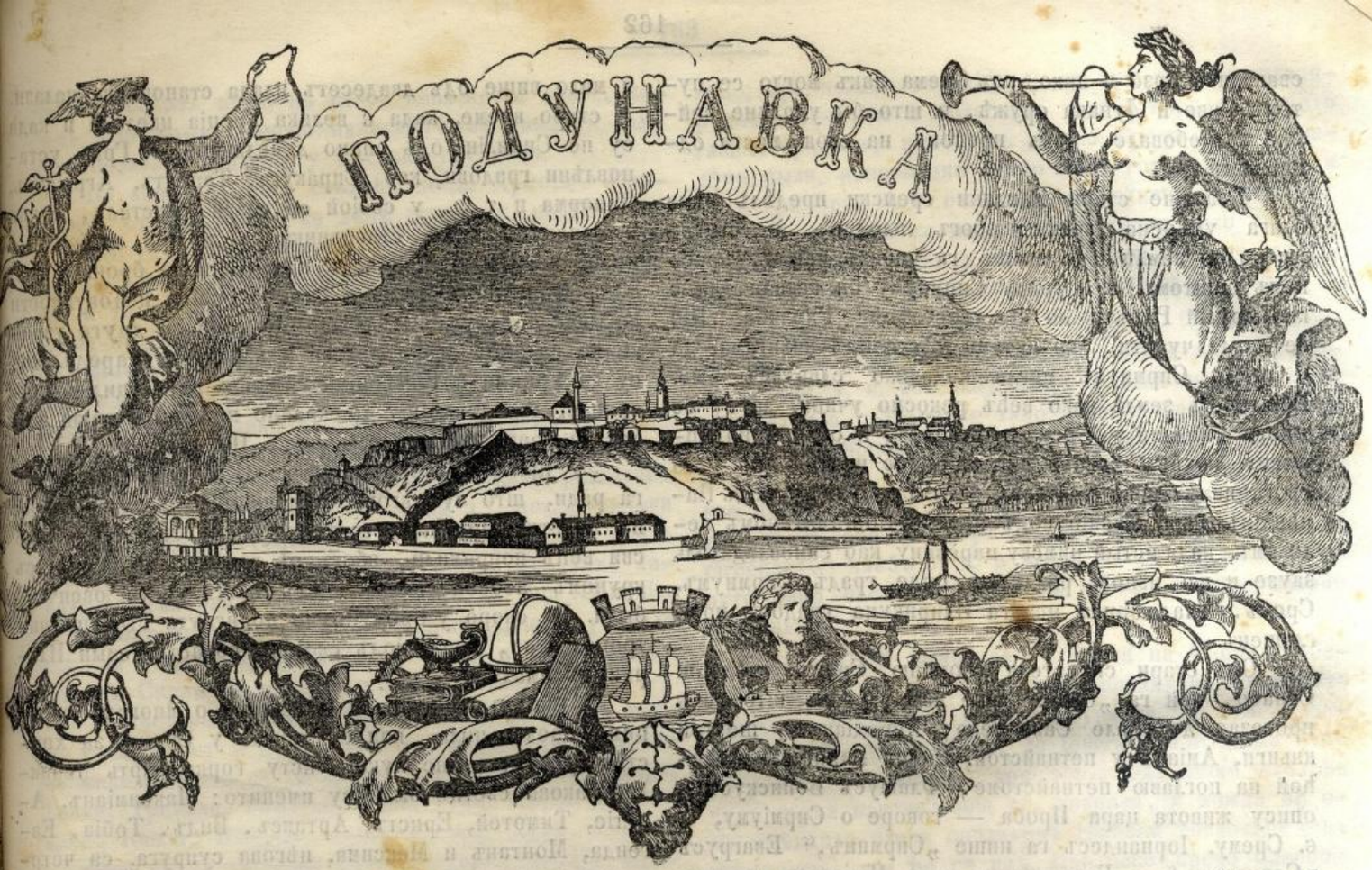
У Старомъ Бечею 7. Мая 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 21. У Земуну 21. Юлія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрій кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Мала черта о Сирмиуму (Срему) славноме негда граду.

Предѣлъ „Сремъ“ званый спадао є за време Римляна на долню илити „савску“ Панонію. Главный градъ тога предѣла звао се Сирмиумъ, Сремъ, и одъ нѣга добіе течаємъ година истый предѣлъ своє име.

Ко є управъ првый градіо Сирмиумъ, посве известно се незна, но Бонфінъ, бивши негда кодъ маћарскога краля Матіе придворный чиновникъ, мисли у своіой о маћарскимъ стварима написаной књиги, да є іоштъ у престаро време некій Сирмусъ, краль Трибала илити Бугара, овоме граду темель положіо и по своме га имену назвао.

Истый Сирмусъ живіо є и време када и македонскій Александеръ великій, (354. г. пре Христа), и борію се са Тракима, кои су онда сремску землю држали. Онъ ій побѣди и крозъ то навуче гнѣвъ Александра великога на себе, по знао га є лепимъ даровима опетъ ублажити и овай, почемъ на персіанскій ратъ (супротъ Даріа) већъ се спремао, остави му плодъ побѣде на миру, и тако Сирмусъ, за увеличати славу свога имена и свои дѣла, постаде утемелителѣмъ Сирмиума, града т. є. Срема.

Неколико година пре Христа освоише Римляни предѣле одъ синѣгъ мора далѣ къ Дунаву, и Сремъ онда подъ ньіову область доће.

Августъ, првый римскій царъ, учини Сремъ главнимъ градомъ долнѣ (савске) Панониe и многи насељници изъ Италіе настане се у нѣму, те знатно умноже брой тамошньи становника, кои су за онда Трибали и Траки были, измешани са Старопанонцима и Илирима.

Мимогредъ овде примѣчавамо, што неки списатељи о Старопанонцима, Илирима, Трибалима и Тракима мисле: да су они т. є. Праславени (Urſlawen) и управъ првы илити найстарій Славени, кои бы се іоштъ у време, за коє у повестници нема озбильни доказа, изъ Азіе съ другимъ народима у Европу, за онда пусту, доселили и оне предѣле заузели были, где и данасъ Словакъ, Хорватъ, Србинъ и Бугаринъ живи. Но то є само єдно мнење, зато се вратимо къ староме Срему.

Царъ Августъ смести онамо велике амбаре са раномъ за войску, коя є простране мѣће напрама Дакіи чувала. Подъ овомъ (Дакіомъ) има се у осталоме разумевати данашньій Банатъ и Ердель са Влашкомъ и Молдавомъ.

Римляни су дуготрайне борбе са варварскимъ народима у Дакіи имали, докъ ій напоследку царъ Траянъ непобѣди и целу Дакію римскоме царству не подложи.

За време тога воєваня и касніе био є Сремъ за Римляне одъ велике важности тога ради, што су тамо войске добаръ угоданъ станъ имале. Чрезъ непрекидне воєне друмове са истимъ Римомъ скопчани Сремъ добивао є онда изъ главне (римске) оружнице

сваколика брзо и лако, изъ Срема пакъ могло се путемъ Саве и Дунава оружје, и што бы удаљне војске потребовале, безъ препоне на своя места одправляти.

Хваляше стари Римљяни сремски предљъ ради блага умјерена зрака, због плодне, у свачему родне земље, те зваше га управъ раємъ, красномъ баштомъ, и о граду Сирмиуму би казали, да є као другій Римъ, да є „увеселѣнѣ“ Римљяна. Ніє се дакле чудити, ако читамо у старимъ кньигама, да є градъ Сирмиумъ негда надалеко слављенъ био. Пріятность земље како вечъ рекосмо учини, да су се многи Римљяни у Срему настанили, а обзиръ на државну користь склони римске царе на то, да тамо свога намјестника поставе, кому су область надъ Паноніомъ дали. Касніе подъ царемъ Константиномъ великимъ, када истый римску царевину као самовладатель заузе и ню изнова раздели, буде градъ Сирмиумъ, Сремъ, владаюћимъ целога Илирикума градомъ проглашенъ.

Одъ стари списателя споминю Сремъ слѣдеће: Страбо, кой га „Савіа“ зове изъ узрока, што се є протезао до обале Саве реке; Херодіанъ у шестой кньиги, Аміанъ у петнайстой, старіи Плиніусъ у трећой на поглавю петнайстоме, Флавіусъ Вопискусъ у опису живота цара Проба — говоре о Сирміуму, т. є. Срему. Іорнандесъ га пише „Сирминъ,“ Евагрусъ „Сермиумъ,“ а Византинци, како Никетасъ сведочи казаше „Зеугминъ, Зеугминумъ.“ Толико стои, да нашъ Сирмиумъ, Сремъ, у повѣстници места имаде да є сведокъ многимъ знаменитимъ догађаима био, особито у време силни борба међу Православни и Аріана, и да му се зато име изъ исте повѣстнице никада избрисати неће.

О положаю Сирмиума, зна се толико, да се та варошь одъ подножја планине „Алмусъ,“ данашнѣ т. є. Фрушке горе, до савске обале пружала и по томе широкъ просторъ заузимала, кои є до петъ обични миля износіо.

Ако дознаємо, као што стари списатељи сведоче, да є у негдашњему Сирмиуму, величествени храмова было и више царски палата, єръ цареви римски Константіе, Пробусъ, Гратіанъ и Валенсъ већу часть свога живота тамо проведоше, и ако узимамо на умъ, да су до царски палата и други римски великаши, велможе и богатири своє дворе имали, те трговцима и занатліяма пространо полѣ къ радности отворали, почемъ онде, где цареви и великаши пребиваю, новца и блага, окретна дакле живота имаде; — ако велимъ ова разсудимо и къ томе придодамо, да су римски цареви Пробусъ, Ауреліанъ, Карусъ са синовима Каринъ и Нумеріанъ, надалѣ Валенсъ, Валентіанъ и Граціанъ родомъ изъ Сирміума, были, те изъ любави напрама своме завичаю сходна средства дакако употреблявали, да варошъ, у коіой светлость овога света угледаше, на све виши степенъ благостаня узвисе и ню тако рећи другимъ Римомъ учине: то ћемо изъ свега тога безъ сумнѣ докучити, да є онда у вароши Срему многи народъ живіо, кои є по свой прилики брой єднога миліона далеко надилазіо.

Не рецимо, да є овай брой претеранъ. Бацимо само око на Сицилію, у коіой се данасъ до два миліона и мало више одъ двадесетъ иляда становника налази. У старо време, када є велика Греціа цветала и када су по Сициліи одъ онамо доселивши се Грка установлѣни градови, као Сиракусъ, Тарентъ, Агрігентъ, Панорма и т. д., у своіой се слави блистали, єдини є Сиракусъ више становника — до три миліона — имао, него што ій данасъ цела Сициліа брои, а она, т. є. Сициліа, хранила є онда у своіой целокупности до дванаестъ миліона душа. Да сада за друге узроке не питамо, силни ратови и варварски народи, кои су за Грцима и Римљянима слѣдили те Сицилію подјармили, довеоше ню до скрајне пропасти, коіой жалостна трага до данасъ имаде. Но далѣ.

У црквеной повѣстници хвалѣнъ єсте Сремъ тога ради, што су нѣгови становници христянску веру на почетку другогъ столѣтія (после Христа) скоро сви већъ попримили, због нѣ гонѣни, мучени и съ круномъ небесне славе іоштъ овога света овенчани были. На скоро у Срему буде подигнута столица митрополитска, коя є подъ своіомъ области целый Илирикумъ имала.

Слушати є у црквени календара о многимъ светцима обоєга пола, кои су негда у Срему за христянску веру разне муке и исту горку смрть терпили. Такови светци были су именито: Максиміанъ, Акутіе, Тимотей, Еристъ, Артаксъ, Видъ, Тобіа, Евгенда, Монтанъ и Максима, нѣгова супруга, са четрдесетъ друговима, Сиренъ монахъ, Іреней епископъ, Димитріе дяконъ, Димитріе мученикъ и други, о коима кои се потанѣ известити жели нека чита Бароніа, Галесиніа, Адона, Хенскена и Папеброка, кои су о истоме предмету подоста и башъ темељито писали.

Было є у Срему такође и више црквени собора, међу коима є найзнатніи онай, коимъ є самъ Константіе царъ, синъ Константина великога, као предсѣдатель владао, и где Аріани надъ Православнима побѣду одржаше. Но после смрти цара Константіа изгубише Аріани своє подпоре и трудомъ учени отаца св. цркве, међу коима се у обзиру на Илирикъ св. Амвросіе особито одликоваше, буде кривоверство Аріана опетъ изтребљено, и ови се на праву веру обрате.

Први ударали су на Сремъ варошъ Хуни подъ Атиломъ лѣта 450—451 после Христа, када су крозъ Илирикъ оружје у Италію носили. Сремъ буде томъ приликомъ яко оштећенъ и оплячканъ, и можда бы му већъ онда трага нестало, да се по наглой смрти Атиле (453. после Христа) хунска влада због несклада међу нѣговимъ синовима ніє разпала, те тако народи одъ Хуна до скоро гонѣни опетъ се опораве. Вароши изъ свои развалина на брзо се подигну, и Сремъ, коимъ после Хуна Гепиди и восточни Готи заповедаше, стече себи на ново име великога и славнога града.

На деведесетъ година после смрти Атиле превале Авари изъ Дакіе у Сремъ. Они су были потомци Хуна. Авари дакле, следеће траге свои прадеда, опустоше Сремъ и богатимъ пленомъ преко Дунава натрагъ у Дакію се врате. Тако Сремъ варошъ по другій путъ страдаше. Восточно-римскій царъ Юстиніанъ (владаше одъ 527 до 565 после Христа) затимъ се помири са Аварима, прими ін у свою војску, и сремски предљъ себи подложи. Дижо сада сремска ва-

рошъ главу изъ нова, но старе већъ неста славе, почемъ Юстиніанъ сремско наместничство укиде и саму митрополитску столицу у Тесалію премести.

На концу седмога столѣћа после Христа о Сирмиуму, Срему, слабо се већъ говори у повѣстници, и пошто га Бизантинци почеше звати „Зеугминъ, Зеугминумъ," буде старо име скоро сасвимъ заборављено, и то є тако траяло, докъ Мађари не дођоше у землю и „Зеугминъ" подъ свою область неузеше.

Многа ратованя, коя су затимъ слѣдила, учинише, те є Зеугминъ илити стари Сирмиумъ, Сремъ, све већма пропадао, тако да су у време мађарскога краля Матіе по равницама између данашнѣ Митровице и Фрушке горе знатне єдино іоштъ стаяле развалине одони палата и дворова, у коима су негда римски цареви и велможе седили; видити є было за онда іоштъ коєкакви споменика, кои су по земльи амо тамо лежали, и сва ова толико упечатлѣнѣ на Яна Панонія, кой у оно доба гласовитый пѣсникъ біяше, учинила єсу, да є онъ красну песму о слави и о величеству старога Сирмиума посве одушевлѣно изпевао.

Повѣстница споминѣ многе народе, кои су негда у Сирмиуму и около нѣга у оближньимъ градовима живили. Были су то следећи: Старопанонци, Илири, Траки, Трибали, Римляни, Даки, Гети, Язиги, Маркомани, Квади, Вандали, западни Готи, Хуни, Гепиди, восточни Готи, панонски Руги, Сквири (Скити?), Ерули, Лонгобарди. Авари, Франки, Грци, Хорвати, Срби, Мађари, свега дакле двадесетъ и петъ по имену разни по племену пакъ већомъ страномъ сродни народа. За ове (народе), почемши ih брояти одъ Сирмуса, утемельителя Срема града, ниже до деветогъ столѣћа после Христа, дознає повѣстница, да су се хлебомъ у Срему рапили и тамо єдни манѣ, други више времена провели.

Сећаймо се сада, да су за време римскога царства и по нѣговоме паденію народи са истока, одъ севера и далѣ изъ Азіе гомилама врвили къ римскимъ државама, коє су тако богате и плодоносне быле, те да су исти народи буди силомъ оружя буди по уговору землѣ римске себи набављяли и у ньима се настанили; промислимо надалѣ, да су при таквоме изванредноме кретаню и колебаню толики народа особито главни градови, кои су н. п. као Сремъ далеко хваљени были, непрекидно скоро нове госте добивали, и съ ньима брой свои становника свеєднако умножавали: па онда немоймо се ни найманѣ чудити, што су се у Срему толики народи у течаю горе назначени времена изменили и споменъ имена за собомъ оставили.

Велико є гостолюбство у староме Срему владало, што се овой главной вароши, коя є место роѣня (сяйна т. є. колевка) више римски царева была, и пристояло. За време тамо држани црквени собора давали су ондашньи жительи епископима и ньовимъ млађима станъ, хлѣбъ и вино, безъ да бы за то какве плате узимали; а о римскимъ царевима валя знати, да су они такоѣеръ народу пружали „panem et circenses," хлебъ т. є. и игре, да су га дакле више пута явно частили и пѣму на веселѣ сходне забаве наређивали.

Лѣта 1525. навалили су Турци на Сремъ, робећи и палећи га немило, и томъ приликомъ буду исте развалине Сирмиума, Срема, Зеугмина, до темеля разорене. Мислимо ипакъ, да іоштъ имаде доста старосремски споменика, коє земля одъ више столѣћа надъ ньима нагомилавша се, покрива, и можда ће они на видило изићи приликомъ граѣня дозволѣне већъ желѣзнице, коя ће се изъ Мађарске преко Славоніе крозъ сремске предѣле амо до Земуна пружати, и о коіой говоре, да ће се гвозденоме путу предружити, кои ће Београдъ са Цариградомъ до после скопчати. Надаймо се, да ће намъ онда хитри копачи изъ дубльине землѣ благе даре за сремску повѣстницу вадити, а наша ће дужность быти, марљиво ій прегледати, да се по томе о прошлости Сирмиума што болѣ и што точніе іоштъ известити можемо.

Заключуємо са следећимъ примѣчанѣмъ: желити є, да намъ вешти испитатели по Срему налазећи се старина све сакупе и у редъ ставе, шта бы се годъ славнога негда Сирмиума тицало, те да о томе лепу кньигу за народъ напишу.

Злочинацъ због изгубљене чести.

(Истинита повѣсть, одъ Фридриха Шиллера.)

У читавой повѣстници людской ніе ни єдно поглавіе тако поучително за духъ и срдце, као повѣсть о човечіимъ блудняма. При свакомъ великомъ злочинству садѣйствовала є соразмѣрно и велика сила. Ако се потайна игра силе захтеваня спрамъ слабіе свѣтлости обичны раздраженя узме, то она опетъ чимъ се претвори у силовату страсть тимъ већма у очи упада и постає грѣа и яснія; вешти душесловъ кои зна колико се управо на механику обичне слободне волѣ ослонити смемо, и у колико є допуштено присподобно заключавати, многа ће искуства изъ ове области пренети у своє душесловіе и обдѣла ће ій за нравственый животъ.

Срдце є човеческо нешто сасвимъ просто, и опетъ є врло саставлѣно. Єдна иста лакость или желя може илидостручнимъ видомъ и правцима дѣловати, може пляду између себе противны появленя изродити, може у многобройнимъ карактерима кодъ свакога другчіе указати се, а опетъ ти многобройни и неєднаки карактери могу изъ єдноструче наклоности изведени быти, премда човекъ, о комъ говоримо, нимало ніе описиваню овомъ подобанъ. Кадъ бы се іоштъ єдномъ родіо какавъ Линей за човеческій родъ, као што є онай за остала царства нарави быо, кои бы по нагонима и наклоностима люде класифицирао, како бы се нашли у чуду, кадъ бы на човека каквогъ наишли, кога се пороци сада у тесной граѣанской сфери и уской огради закона угушити мораю, заєдно са страшиломъ Борѣія у єдноме реду!

Са те стране сматраюћи, подоста се дає противъ обичногъ поступка исторіе казати, и я држимъ да се у томъ састои она тешкоћа, због коє є ученѣ исто-

ріє до данашнѣга дана за животъ грађанскій безплодно остало. Између жестокогъ душевногъ потреса дѣлаюћега човека и мирнога разположеня читателя коєму се исто дѣланѣ представља, постои тако несносна противность и такавъ широкъ просторъ лежи, да є читателю тешко, а управо немогуће и помислити на какавъ међусобный савезъ. Међу историчкимъ субѣктомъ и читателѣмъ остає проломъ, кои сву могућность каквога сравньиваня или употребленя пресеца, и у мѣсто да зада читателю онай лековитый стра, кои гордо здравлѣ опоминѣ, наводи га само да одъ чуда главомъ ма'не. Мы сматрамо несретника као створенѣ неке стране врсте, коєга крвь у жилама нетече исто онако као и наша, и коєга се воля непокорава онимъ истимъ правилама, коима се и наша покорава, — мы га сматрамо тако, премда є онъ у ономе часу када є дѣло учиніо, а и онда када за исто трпи човекъ као и мы што смо; судба нѣгова мало насъ се коснява, єръ да насъ се коснє, потребна є тамна слутня сличне опасности, а мы о личности таквой ни изъ далека несанямо. Поучаванѣ се са одношенѣмъ губи, и тако исторія, уместо да намъ буде школа изображеня, мора се задовольити ядномъ заслугомъ, кою є кодъ нашега любопитства стекла. Узхтели намъ више што быти и велику цѣль свою постиѣи, быће принуђена изабрати єданъ одъ ова два начина: или мора читателя довести у ону ватру, у коіой се дѣлаюћа особа налази, или мора ова ладна быти онако, као што є читатель.

Я знамъ, да су се найбольи историци новієга вѣка и древностій, првога начина држали, и преизреднимъ представлянѣмъ срдца свои читателя придобіяли. Но овай начинъ незаконогъ поступаня списателѣвогъ, и повређує явну слободу читаюћега света, коме припада власть, да самъ у суду седи; а уєдно є то и повреда погранични права, єръ тай начинъ принадлежи свойствено и исключително говорнику и пѣснику. Писателю исторіе само онай другій остає.

Дѣлаюћій човѣкъ мора ладанъ быти, као што є читатель, а то ће толико рећи, мы се морамо съ ньиме упознати пре дѣланя нѣговогъ; мы га морамо видити не само онда када дѣло извршує, него и онда, када є науміо, да га изврши. Неизмѣрно выше намъ є стало до нѣговы мислій, него до нѣгови дѣла, а іоштъ много више намъ є стало до извора исти мислій, него до послѣдица дѣла. Испытивана є површина Везува, да бы се постанакъ огня нѣговогъ истолковао; зашто се моралноме появленю маня позорность поклана одъ физичнога? Зашто се истимъ начиномъ немотри свойство и станѣ стварій, коє су таквогъ човека окружавале пре него што ће се сакуплѣна у внутрености нѣговой трудь зажећи? Снивача кои чудности люби, дражи башъ чудность и особитость таквога появленя; а пријатель истине тражи матерь изгублене ове деце. Онъ є тражи у непроменльивомъ строю човеческе душе, и у променльивимъ условіяма, коя су є съ поля къ дѣланю присилила, и међу овима нађи ће є зацело. Сада се већъ неће зачудити када опази у истой леи, у коіой обычно лековита биля цветаю, да и отровна кукута ниче, — кадъ мудрость и будалаштину, порокъ и добродѣтель заєдно у єдной колевци нађе.

Премда я ни єдну одъ овы користій коє душесловіе изъ таквогъ поступка историе добива, овде у рачунъ неузимамъ, опетъ зато има душесловіе првенство због тога, што искоренює свирѣпу поругу и горду безопасность, съ коима обычно неискушана управстоєћа добродѣтель на падшу погледа; и што распростире благогъ духа трпленя, безъ коєга се ни єданъ бѣгунацъ неповраћа, нити се икада законъ са повредителѣмъ своимъ помирує, и безъ коєга се ни єдна окужена частица друштва одъ коначне пожари неизбавля.

Дали є имао и овай злочинацъ, о комъ ћу сада говорити, іоштъ какво право на онога духа трпленя позвати се? Дали є заиста безъ помоћи изгубленъ было за тѣло државе? — Нећу на пресуду читателя да натрчавамъ. Наша благость му више непомаже, єръ онъ є умр'о одъ руке џелата — али разсецанѣ леша нѣгови порока поучиће може быти човечество, и — можно є даће и правицу.

Кристіанъ Волфъ было є синъ єдногъ гостилника у некомъ * * * скомъ предѣлу (кога име прећутати морамо изъ узрока, кои ће се касніе изаснити), и будући му є отацъ већъ умр'о было, помагао є матери до своє двадесете године у домоводству. Посао є было незнатанъ, и Волфъ имао празны часова. Онъ є было іоштъ изъ школе познатъ као несташно дериште. Одрастле девойке тужиле су се на нѣговъ безобразлукъ, а младежь варошка обожавала є оштроуміе нѣгово. Наравь быяше му тѣло пренебрегла. Нѣгова малена незнатна слика, коврчаста непріятна црна коса, пльоснатый носъ и набубрена горна устна, коя є осимъ тога іоштъ чрезъ єданъ конькій ударацъ у своимъ правомъ положеню поремећена, причињаваху му изгледъ несносанъ, коє є све женске одъ нѣга одвраћало и предметъ руганя одъ стране нѣговы другова было.

Онъ пауми оно, што му є ускраћено, пркосомъ задобыти; башъ зато што га нису трпили, уврти себи у главу допасти се. Было є похотльивъ, а себе є увѣравао да є залюбленъ. Девойче коє є изабрао злоставило га є; имао є причине бояти се, да су му сопернци сретніи; али дѣвойче є было сирото. Срдце коє є при заклињаню нѣговомъ безчувствено остало, можда ће се поклонима нѣговима отворити; но и нѣга самогъ є оскудица тиштала, а суєтно покушенѣ да свою сполящность угради, прогута іоштъ и оно мало што є слабомъ своіомъ економіомъ стекао. Мало лѣнъ а и невештъ да бы могао неуредну серміо свою у редъ довести; одвећъ гордъ а и меканъ да се одъ досадашнѣга господара претвори у тежака, и тиме се обожаване слободе своє одрече, само му се єдно средство указа — коєга су се други илядама пре и после нѣга больомъ срећомъ лаћали — средство пристойне краће. Варошица є граничила са спанскомъ шумомъ, онъ постане потайнимъ ловцемъ, а износъ нѣгове краће вѣрно є доспѣвао у руке любезници.

Између Анкини любовника было є и Робертъ некій шумарскій ловацъ. Овай опази зарана првенство, коє є издашность нѣговогъ соперника надъ ньиме предобыла, и лукаво почне изтраживати изворе те промене. Сада се даде чешће вѣати кодъ Сунца — ово є было насловъ гостилнице; вребаюће око нѣгово пооштрено саревнованѣмъ и зависти, наскоро му откріе одкуда є новацъ текао. Мало пре тога была є

обновлѣна оштра забрана потайнога лова, коя є преступника на робію осуђивала. Робертъ є неуморно тайне кораке непріятеля свога вребао: и найпосле му пође за рукомъ несмотреника у дѣлу ухватити. Волфъ буде уапшенъ, и єдва са пожертвованѣмъ цѣлога свога малогъ иметка до тога дотера, да се новцемъ одъ досуђене казни одкупи.

Робертъ є тріумфирао, свога соперника є съ пута уклоніо, а любавь Анкина є за просяка изгубљена. Волфъ є познавао непріятеля свога, и башъ овай непріятель био є сретный притяжатель нѣгове Анке. Тиштаюће осећанѣ оскудице придружи се увређеной гордости. Нужда и саревнованѣ навальиваху саєдинѣнимъ силама на чувствителность нѣгову, гладь га є терала у белый светъ, а освета и страсть задржавале су га. Онъ постане по другій путъ потайнимъ ловцемъ; али га и по другій путъ удвостручена пазльивость Робертова побѣди. Сада искуси сву строгость закона: єръ више ништа ніє имао дати, буде дакле после неколико неделя оправлѣнъ у главный градъ на робію.

Година каштиге протече, но страсть нѣгова, што є удалѣнъ био постане силнія, а пркосъ подъ теретомъ несреће увеличао се. Текъ што є слободу добыо, похити у мѣсто роѣенія, да предъ свою Анку изиће. Онъ се покаже; но она га избегава. Люта неволя сломіє му найпосле високоуміє и надвлада меканость нѣгову — онъ се понуди богаташима у мѣсту, да на надницу служи. Али простакъ слегне рамени, видећи га онако слаба и нѣжна; крупне кости чврстога просителя добише првенство кодъ безчувствены овы благодетеля. Онъ се усуди и последнѣ неко покушенѣ учинити. Іошть є єдна служба непопуњена, последнѣ заборавлѣно прибѣжиште поштена човека — онъ се пріяви за варошкогъ свињара, — али неће простакъ своє свинѣ єдноме невалялцу да повѣри. Гди се годъ чега латіо, свуда преваренъ, одбієнъ са свакога мѣста, постане по трећій путъ потайнимъ ловцемъ, и по трећій путъ га несреća снаће да у руке позорноме непріятелю своме падне.

Двострукій повратакъ отешта погрешку нѣгову. Судіє гледаху у књигу закона, али ни єданъ на станѣ нарави обтуженога. Забрана противу лова изискивала є оштро и примѣрно удовлетворенѣ, и тако буде Волфъ са жигосанимъ знакомъ вешала на леђи, осуђенъ три године на робію градску.

И ово време протече, онъ изъ града изиће — али сасвимъ другчій него што є у нѣга ушао. Овде починѣ нова епоха у животу нѣговомъ; чуймо га самогъ, како се после духовнику исповедіо и како є предъ судомъ признао. „Ступіо самъ у градъ“ рече „као заблуђенъ, а изишао самъ изъ нѣга као развраћенъ човекъ. Іошъ самъ нешто у свету имао, што ми є драгоцѣно было и зато се гордость моя срамоти опирала. Када ме у градъ доведоше, затворише ме са двадесетъ и три роба, међу коима є два убице было а сви остали были су разглашени лопови и скитнице. Ови ме изсмеяваше када самъ Бога споменуо, и натеривали су ме, да безсрамнимъ погрдама Спасителя хулимъ. Нѣвали су ми безстидне пѣсме одъ кои самъ се я, єданъ невалялацъ, гадіо и грозіо; али дѣла коя самъ кодъ њи видіо, іошть су већма стидльивость мою вређала. Дана тога ніє было кадъ се не бы какво скаредно житіе преповедало, или какво опако злочинство ковало. Изъ почетка самъ ове люде избегавао и сакривао самъ се колико ми є годъ могуће было, да разговоре њіове нечуємъ; но потребовао самъ ма какво створенѣ, а варварски чувари и псето су ми моє одузели были. Посао намъ є было одвећъ теретанъ, а я самъ было болешльивъ; потребовао самъ помоћи, и башъ искрено да исповедимъ, потребовао самъ сажаленя, но ово самъ морао са послѣднимъ остаткомъ савѣсти моє искупити. Тако се найпосле и на найгадніе привикнемъ, и до послѣдня три мѣсеца учителѣ моє превазиђемъ.

„Одъ тада самъ исто тако жельно изгледао данъ ослобођења, као годъ што самъ жедніо за осветомъ Сви су ме люди увредили, єръ сви су были больи а сретніи одъ мене. Себе самъ сматрао као мученики природногъ права и као жертву закона. Шкрипећзубма трео самъ ланце када се годъ сунце иза брега градскогъ указивало; пространый изгледъ є двострукій пакао свакоме робу. Када є годъ ветаръ слободно крозъ одушке моє куле звиждао, и кадъ годъ се ласта на гвоздену шипку прозора мога посадила, увѣкъ ми се чинило, да ми се слободомъ своіомъ ругаю, и причињаваху ми тиме робство несносніе. Онда самъ се завѣріо, да ћу вѣчито и жестоко мрзити на све што є на човека паликъ, и завѣтъ самъ поштено испуніо.

„Када самъ се слободна видіо, прва ми є на паметъ пала моя домовина. У колико самъ се манѣ могао ондѣ чему за издржаванѣ надати, у толико самъ се више надао да ћу тамо моћи гладь освете утолити. Срце ми поче силніе куцати, када самъ изъ далека крозъ шуму торонь угледао. Али то небыяше она срдачна милина, кою самъ при момъ првомъ путованю осећао — успомена све бѣде, свію гоненя, коя самъ некада онде претрпіо, на єданъ ма' се изъ страшногъ некогъ мртвила пробуди; изнова ми се све ране разкрвавише, а већъ залечене поотвараше се. Садъ удвостручимъ кораке, єръ ме є унапредъ крѣпило то, да ћу ненаднимъ долазкомъ непріятелѣ моє поплашити, и сада самъ тако исто грамзіо за пониженѣмъ, као што самъ пре одъ нѣга стрепіо.

„Звона су на вечернѣ звонила, кадъ самъ на средъ трга стаяо. Народъ є врвіо у цркву. Одма су ме познали; али коіи є годъ на мене наишао, свакій се плашльиво укланяо. Малу децу самъ свагда миловао, пакъ и сада ме та слабость свлада, те пружимъ грошићъ некомъ дечку, кои є край мене скакутао. Онъ се єдно ока тренуће у мене загледи, а затимъ ми се баци грошићемъ у лице. Да ми є крвь само мало тишія была, могао бы се лако сетити браде, коя ми є у граду нарастила и черте лица страшно наружила — али зло срдце ми є и разумъ окужило было. Сузе, какве никада пролію писамъ, полію ми лице.

„Овай дечко незна ко самъ и одкуда идемъ, проговоримъ гласно самъ себи, пакъ опетъ бѣжи одъ мене као одъ последнѣгъ живинчета. Та єсамъ ли я на челу жигосанъ, или можда писамъ више паликъ на човека, зато што осећамъ да ни єднога више любити немогу? Презренѣ овога дѣтета было ми є горчіе одъ трогодишнѣ робіе, єръ я самъ му добро учиніо, а да ме лично мрзи, то му писамъ могао пребацити.

„Посадимъ се спрамъ цркве на нѣку грађу; што самъ управо хтео, незнамъ; толико се само іошть

опоминѣмъ, да самъ огорченъ устао, кадъ самъ опазіо, да ме одъ пролазећи мои познаника ни єданъ поздрава неудостоява, али башъ ни єданъ. Срдито се удальимъ одъ тога мѣста и пођемъ тражити конака; кадъ на углю єднога сокака савіємъ, сретнемъ се са моіомъ Анкомъ. „Волфе!“ повиче она гласно и пође да ме загрли. „Опетъ си овдѣ любезный Волфе! хвала Богу да си се вратіо!“ Да гладь и неволю трпи, видило іой се по одѣлу, а срамна болесть видила іой се на лицу; изгледъ нѣнъ свѣдочіо є, да се у найразвратніе створенѣ претворила. Я се одма сѣтимъ шта се одъ прилике съ њоме догодило, и садъ ми паде на умъ, да самъ малочасъ срео неколико княжески драгонера, одкуда заключимъ, да у варошици мора быти гарнизонъ. „Солдатушо!“ продеремъ се и смеюћи се окренемъ іой леђа. Мило ми є было, да се међу живима іошъ єдно створенѣ горе одъ мене налази. Нисамь є никада ни любіо.

„Мати ми є умрла была. Съ моіомъ маломъ кућицомъ су се повериτельи намирили были. Никога и ништа више нисамь имао. Савъ ме се светъ клоніо као одъ каквогъ отровника, али и я самь се єданпутъ одучіо одъ стида. Одпре самь се єріо одъ люди, єръ презренѣ нисамь могао подносити. Сада самь имъ се наметао и увеселявао се тиме, што ій разплашуємъ. Добро ми є было, єръ нитъ самь имао више шта добити, нитм шта сачувати. Никакво ми добро свойство ніе требало, єръ га нитко кодъ мене ніе ни предпоставлю.

„Цео светъ ми є отворенъ быо, и можда бы ме у туђой земльи за поштена човека држали, али я самь већъ было тако клонуо духомъ, да самь се бояо као поштенъ и изгледати. Овай є ми начинъ мишленя найпосле очаянѣ и срамота силомъ наметнула. Кадъ већъ нисамь могао чести никако задобити, остаіо ми є іошъ єдино то, да се привикнемъ быти безъ нѣ. Да самь ово пониженѣ доживіо докъ самь іошъ суєтанъ и гордъ быо, морао бы себи самь животъ одузети. —

„Шта самь управо сада заключіо, было є іошъ и мени самомъ непознато. Само самь се толико тамно сећао, да самь хтѣо зл[illegible] чинити. Хтѣо самь судбу свою заслужити. Закони су, мислио самь доброчинство за светъ, заключимъ дакле повређивати ій; некада самь изъ нужде и лакомислія грѣшіо, сада самь пакъ то чиніо слободнимъ изборомъ и на своє увеселеніе.

„Прво ми є было да самь се подайнога лова латіо. Ловъ ми се быо већъ и онако мало по мало у страсть претворіо, а осимъ тога морао самь одъ нечега живити. Него нисамь єдино ради тога ловъ изабрао; копкаломе є нѣшто да княжеской забрани пркосимъ, и да свимъ силама господару моме штету наносимъ. Да ћу ухваћенъ быти, тога се више нисамь бояо, єръ сада самь имао за одкровителя мога олово у преправности, а было самь увѣренъ да ме пушка изневѣрити неће. Сву самь дивлячь тукао на кою самь годъ наилазіо, нѣшто мало само самь на граници у новацъ обраћао, а већу часть самь оставляо нека трune. Живіо самь штедльиво, да могу имати трошка за барутъ и олово. Опустошеня, коя самь у великомъ томъ лову починіо, осѣте се, али сумня се ніе више мене тицала. Мой изгледъ сваку є сумню брисао. Име моє было є заборављено.

„Овако самь неколико месецій живіо. Єдно самь ютро идући по момъ обичаю трагомъ єдпога єлена, крозъ шуму лутао. Два сата самь се узалудъ мучіо и већъ самь мисліо, да ће ми се ловъ измаћи, кадъ га наєданпутъ смотримъ на єданъ пушкометъ удаљена. Хтѣдо већъ нишанити и палити — но одма се тргнемъ, видећи нѣколико коракляи одъ мене єданъ шеширъ на земльи. Погледамъ болѣ и познамъ ловца Роберта, кои є иза єдногъ дебелогъ раста на исту дивлячь нишаніо, коіой самь я моє олово намѣнуо. При погледу томъ смртна ми ладноћа крозъ кости помили. То быяше башъ онай човѣкъ, на кога самь међу свима живимъ стварима найжешће мрзіо, и тай є човекъ изложенъ домашаю пушке моє. У томъ тренутку учини ми се, да се савъ светъ на пушчану цевь мою спустіо, а мрзость читавога живота мога да се слила у єдиный врхъ прста, съ коимъ ћу убиточно гвожђе потегнути. Нѣка страшна невидима рука надамномъ є лебдила, показатель часова судбине моє неодзивно є на овай црный минутъ показивао. Рука ми є задрктала, кадъ самъ се на пушку ослоніо, да она страшный изборъ учини — цвокотао самь зубима, као да ме грозница тресе, а дисанѣ ми се загушльиво у цигерици запгило. Цѣлый се минутъ цевь моя међу човекомъ и єленомъ неодважно љуляла — єданъ минутъ протече — іошъ єданъ — и опетъ єданъ. Освета и совѣсть бориште се постояно и неєднакомъ срећомъ, али освета побѣду одржа и ловацъ се мртавъ на землю свали.

„Съ ватромъ заєдно и пушка ми изъ руку испадне . . . . . убица . . . . промуцамъ лагано — у шуми є тишина владала као на гроблю — добро самь чуо да самь убица изрекао. Кадъ се ближе довучемъ, онъ издане. Дуго самь ћутаюћи предъ мртвацемъ стаяо, найпосле яснимъ смейомъ одда'немъ. „Хоћешъ ли одсада држати єзикъ за зубе, драгій пріятелю!“ проговоримъ и смѣло ближе ступимъ, пакъ му образъ на полѣ окренемъ. Очи су му быле сасвимъ отворене. Я се сневеселимъ на єданъ махъ умукнемъ. Чудно нѣшто станемъ осѣћати.

„До сада самь на рачунъ своє срамоте грѣшіо; али сада є было учинѣно нешто за коє іошъ нисамь одужіо. Пре єднога часа мислимъ, да ме не бы нитко могао увѣрити, да се іошъ какво створенѣ горе одъ мене подъ небомъ налази; сада почнемъ увиђати, да ми се пре єднога часа іошъ и завидити могло.

„Судъ Божій ніе ми быо на паметь пао — него само некакво, незнамъ какво? тамно опоминянѣ штранге и мача, и погубленѣ нѣке женске, коя є дѣте своє уморила, што самь іошъ као ђаче гледао. Нѣшто особито страшно была ми та мисао, да ми є одсада животъ заложенъ. Ни на шта се више неопоминѣмъ. Усилявао самь се, да се живо опоменемъ свію они зала, коя ми є мртвый за живота свога нанео, али чуда! паметь моя была є као изумрла. Нисамь ништа могао себи представити одъ онога, што ме є пре четврть часа до беснила довело. Нисамь ни поняти могао како самь до тога убійства дошао.

„Іошъ єднако самь предъ мртвимъ тѣломъ стаяо. Пуцнява неколико бичева и шкрипа неки теретни кола освести ме. Мѣсто, гдѣ є дѣло учинѣно ніе ни четврть милѣ одъ друма удаљено было. Морао самь на свою сигурность мислити.

„Нехотице се дублѣ у шуми изгубимъ. Идући тако сѣтимъ се, да є убієный обично сатъ у џепу носіо. Да бы могао до границе доспѣти, требало ми є новаца — опетъ се несмедо усудити, да се повратимъ къ мѣсту, гдѣ є мртвацъ лежао. Садъ самъ се одъ ђавола и Божієгъ свеприсутства плашіо. Сву смѣлость свою приберемъ; одважимъ се са цѣлимъ пакломъ подухватити се, и вратимъ се натрагъ. Чему самъ се надао то и наѣмъ, и іошъ у нѣкой зеленой кесици мало више одъ талира у новцу. Кадъ самъ већъ хтѣо обоє у џепъ стрпати, наѣданпутъ се зауставимъ и почнемъ размишлявати. Ніє была срамота, а нити стра, да ћу плячканѣмъ злочинство повећати — пркосъ є мислимъ био, што самъ сатъ баціо, а одъ новаца само половину задржао. Хтѣо самъ да ме за нѣговога личнога непріятеля а не за лопова држе.

(Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

ГОВОРЪ ЖИВОТИНЯ.

(Изъ Халски новина природе, по Миролюбу И.)

Излишно бы пытанѣ было, да ли и животинѣ говоръ имаю. Гдѣ є осѣћанѣ ту мора чувство и веселя и бола быти. Гдѣ є радость и болъ, ту се мора и способность предпоставити, такове изразити. Свако пакъ израженіе унутрашнѣгъ стања є говоръ, све єдно, имао онъ у намѣштаю или мицаню, у обширномъ смислу рѣчи или у гласу свой изражай. Друго є пытанѣ, разумѣваю ли животинѣ међу собомъ тай говоръ. Кадъ є у чувствующемъ свету саєдинѣнѣ и дружевность, да се велико домоводство у природи одржи, нуждно; кадъ воля и своєвольность ту се придода; то се оно саєдинѣнѣ дружевкости само изражаємъ волѣ и моћи, дакле говоромъ одржати може, кои поєдини разумѣти мораю, да се само та дружевна свеза одржи. Безъ нѣ бы и садржанѣ самогъ себе и плођенѣ немогућно было. Одъ туда слѣдує да ондѣ, гдѣ се садржанѣ самогъ себе и плођенѣ у єдномъ и томъ истомъ створеню налази, као што є кодъ инфузорія, коя се на подобіе была, или деленѣмъ плоде, никакавъ говоръ ніе нужданъ, него само кодъ оногъ створеня гдѣ противность пола и рода влада.

Мы ћемо овде само одъ насѣкоми и буба, у кои є мицаня говоръ доста саразмѣрно врло изображенъ, пробеседи.

Пчеле се служе своима рожчићима, коима осѣћаю, мѣсто говорногъ органа. Ако хоће што єдна другой да саобшти, та се съ ньима додирну. Ако уђе каква туђа животиня у ньіову кошницу, то єдна пчела додиранѣмъ своима рожчићима то саобшти, па се за тилій часъ сва ньіова државица узбуни. Ако имъ се матица одузме, или є коимъ случаємъ нестане, то онда єдна другой то саобшти, метнувши своє рожчиће унакрстъ и біюћи око себе съ ньима. Свака пчела то одма разумѣ и на то позоръ даде; єръ текъ што є матице нестане, то забуна велика постане, и стану изгубљену матицу тражити. Државица садъ нема кральице, па се распадне, и у правомъ смислу рѣчи, буна постане.

Тако исто и мрави додиркиванѣмъ даю знакъ и споразумѣваю се међу собомъ. Надзирателіи одржаваю сотимъ редъ и раздаю заповести. Ако кои мравъ доће у нужду, то онъ тако даде знакъ, пакъ одма му други мрави притеку у помоћь. Славный Франклинъ имађаше лонацъ са сирупомъ у соби, у коіой є мравій было. Мрави нанюше тай лонацъ, и стану се сладити са тымъ сладкимъ єломъ. Франклинъ ій разтера и обѣси на узицы лонацъ о горню часть собе. Єданъ мравъ заостане на лонцу, па потражи узицу, изтрчи по ньой увысъ и наће у зыду свою рупу. За кратко време доће натрагъ, и довеће собомъ іоштъ подоста другій мравій. Тай предводитель брзо є ишао и по узицы опетъ къ лонцу у коме є сирупъ было, сишао, а гости му тымъ истымъ путемъ слѣдоваше.

На мравиняку стоє выше стражара, кои кадъ іймъ опасность каква грози, знакъ даду, те радини лутке и яя брже болѣ у рупу увуку, а други се за бой спреме. Кадъ сунце на мравинякъ сійне, то стражари даду знакъ, и одма радини лутке и яя изнесу да се сунчаю.

Међу амфибіяма има доста животиня, коя имаю гласный разговоръ. Мы овде само о жабама да напоменемо. Текъ што сунце, у топло летно вече, на западномъ краю заће, то читава бара оживи. Жабе велике и мале приближе се краю, и подигну главе изъ воде. Све ћути. А садъ старый векикій жабацъ, можда прадеда цѣле жабіе породице, стане крекетати, па онда све унаоколо жабе сугласе се у тай концертъ. Изъ тогъ концерта се разпознає гласъ воће, и како онъ заћути, то престану и друге крекетати.

СРЕЋЕ СТАНЪ.

Гди є среће станъ?
Ил' у селу ил' у граду,
Нскъ ми кажу кои знаду:
Гди є среће станъ?
Кодъ убоги ил' богати,
Одвећъ радъ бы быо знати:
Гди є среће станъ?
У зеленой єли гори,
О пастиру, проговори:
Гди є среће станъ?

Нађ' ћешъ среће станъ,
Не у граду нит' у селу;
При самртномъ већъ опелу:
Нађ' ћешъ среће станъ.
У палати среће ніе,
Већъ када те земля скріе:
Нађ' ћешъ среће станъ.
За живота с' нађ' неможе,
Но кадъ пою т' святый Боже:
Нађ' ћешъ среће станъ.

І. Драгашевићъ.

РЕЧНИКЪ ЗА ЉУБОВНИКЕ.

Обожатель. Несвестица обожателя обично трає дотле, докле оно лице, коє обожава, непридобіе. Сви готово обожатели склонѣни су идолопоклонству, єръ не само да обожаваю богинѣ ньіове, него и саме ствари одъ ньи добивене: као, прстенѣ, косу, писмо и т. д. Атињани пали су єдномъ на ту мисао, да єданъ олтаръ подигну, на комъ ове речи да стоє:

„непознатомъ Богу.“ Тако є исто и съ нашимъ кицошима; они носе често поредъ себе ликъ какве богинѣ, кою сами непознаю. — Лепотице обично се горде, кадъ читаву гомилу обожателя око себе имаю.

Очи. Похвалюю се уста, руке, витице любезне; но попайвише очи. Ове найрадіе човекъ гледа, єръ се душа у њима огледа. Очи су найвеће кумбаре за оне, кои се подъ заставомъ амора налазе. Колико се мы наслађавамо, толико ій се и плашимо; єръ кадкадъ су очи шпіони, а іоштъ чешће издайници љубовника.

СМЄСИЦЕ.

— У некомъ дружству рече єданъ о некой старой госпођи: „Она є анђео!“

„Како можете онако стару жену анђеломъ назвати?“ упыта га другій.

„А зашто не?“ одговори онай. Та на небу има анђела, кои су већъ 1000 година стари.“

— Некій свештеникъ, хтевши свое слушаоце беседомъ разнежити, рекао є: „Разсудите боголюбиви христіяни! Богъ є дао свога єнородногъ сына на жертву, последню подпору своє дубоке старости.“ — На то почну неке баке одъ плача єцати, а онъ, да бы ій утѣшіо, рече имъ: „Немойте плакати! Можда ніе све тако сасвимъ основано, као што самъ вамъ казао.“

— Окружный инџиниръ Н. буде одъ правителства посланъ да пресматра затворе. Приликомъ томъ у єдну варошицу дошавши, градоначалникъ га врло лепо дочека и на ручакъ позове. Будући ніе имао времена, самъ инџинира при пресмотраваню затвора пратити, то заповеди профузу исто место њега чинити; рекавши му: „водићешъ овогъ Господина у онай затворъ, гди онъ захте.“ Профузъ съ инџинировъ отиде а градоначалникъ яви своіой госпои, да благовремено ручакъ преуготови за имаюћегъ госта. — Кадъ време ручку приспѣ а инџинира іоштъ небуде, онда градоначалникъ, нестрпельиво очекиваюћи прилику показати свое гостолюбіе, у томе се осѣти, єръ проће и два, и три сата а госта ни одкуда. После тогъ времена дође профузъ, кога градоначалникъ удивлѣно запита, гди є инџиниръ. Профузъ одговори: „водіо самъ га свуда по затворима, и што му се нигди допало ніе и напоследку іоштъ и отићи є хтео, то самъ га я морао самъ у Нр. 14 затворити, одъ кога изволите примити ключъ.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Ко є твой Све'тый?

Петакъ. Какавъ ми є Светацъ, онакавъ самъ и я.

Єракъ. Како?

Петакъ. Мой є, Светый Кузманъ безсребреникъ.

ОГЛАСИ.

Землѣ на продаю.

У Панчеву у србскомъ потесу Панчевачкомъ, налази се 10 ланаца добре ораће землѣ на продаю. Ко желе такову купити, нека се съ наплаћенимъ писмомъ на учредничество Подунавке обратити изволи.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и яснымъ звукомъ, кои се због своє изредности, дугогъ траяня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіяни примаюсе у промену кодъ

Алойза Ями у Земуну.

ОБЯВА

на кньигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

(Съ єднимъ ликомъ.)

О садржаю те кньиге похвалну речь повести, и тиме ю србскомъ читаюћемъ свету пренумераціе ради препоручити, недопушта ми честь моя, само утврђуємъ то, да є садржай њенъ историчанъ, и да башъ у ону славну Епоху србске повѣстнице спада, у коіой су се найважніи догађаи збивали, и у коіой су найславніи србски витезови живили.

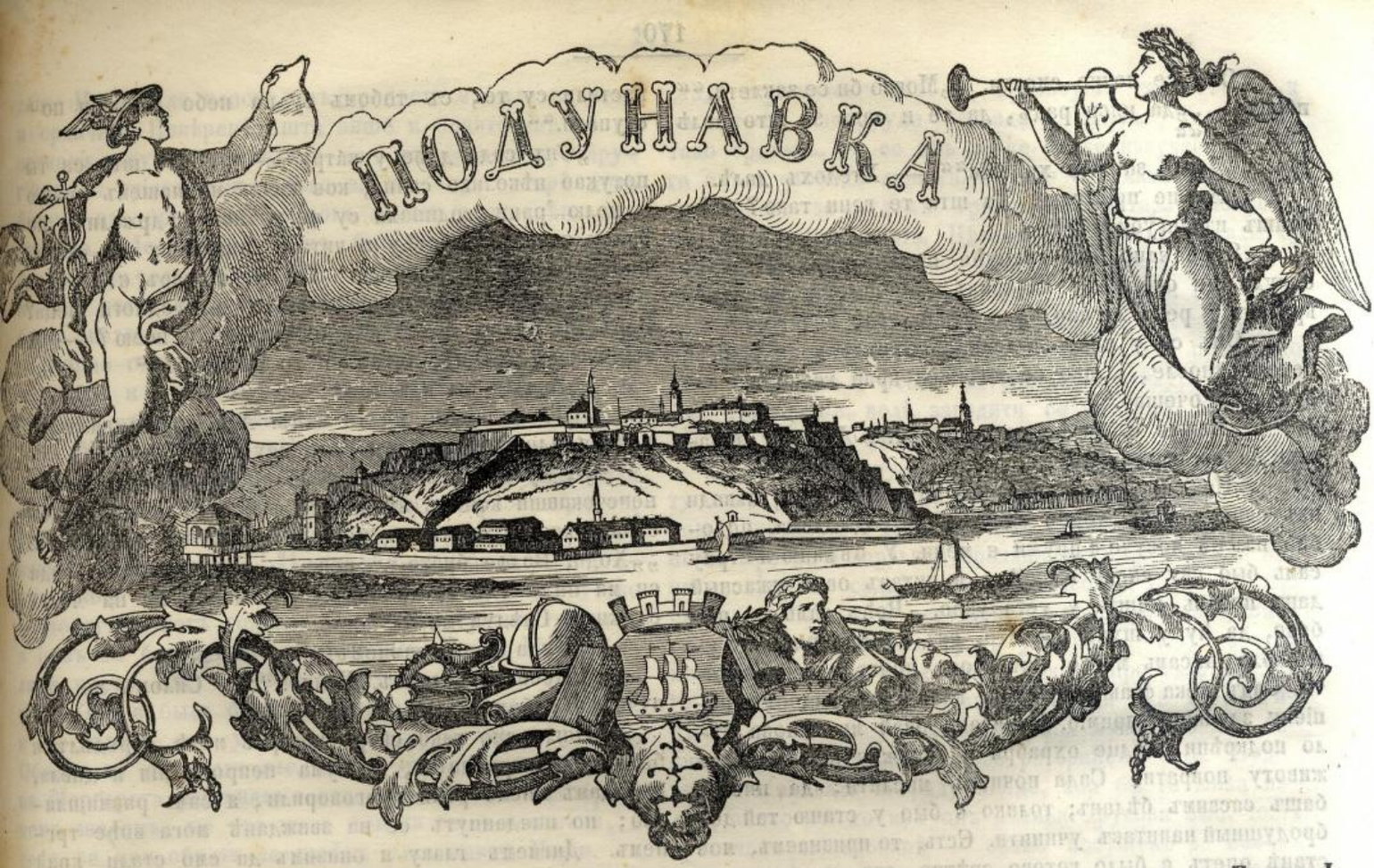
Исту кньигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' поверењемъ позываюћи свакогъ да се на кньигу ову мою предупише, коя ће десетъ табака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампана быти. Цена іой є само 40 кр. сребра. За скупителѣ своє позывамъ све оне — коима просвета на срцу почива, а найпаче учителѣ — садруге своє — очекиваюћи да ми се еимна ради штампаня найдалѣ до настанка Новембра припошлю: дотле ће кньига штампана быти, и само на имена се очекивати. — Зато, што се небы на кньигу дуго чекало, умолявамъ повторително како є коме могуће, што пре предуписнике своє послати управо на мене у Бечей, а коме є по окрестности згоднѣе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, коі ће потомъ и кньиге разпослати. Новцы се полажу при приманю кньига. За трудъ г. скупителя добыю 11-ту кньигу у даръ.

У Старомъ Бечею 7. Мая 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Година I.

Брой 22. У Земуну 28. Юлія 1856.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Злочинацъ због изгубљене чести.

(Истинита повѣсть, одъ Фридриха Шиллера).

(Свршетакъ.)

„Сада почнемъ крозъ шуму бѣгати. Знао самъ, да се шума четири пѣмачке милѣ къ сѣверу протеже и са границомъ землѣ с'удара. До подне самъ на душакъ бѣжао. Брзина бѣгства уталожи ми грижу совѣсти; но ова се у толико страшніе враћала, у колико самъ већма и већма снагомъ малаксавао. Иляда ужасни ликова пролетаху край мене и удараху ме као оштри ножеви у прса. Сада ми остао страшный изборъ, или животъ пунъ непрестаногъ стра' смртногъ, или насилно самоубійство, а я самъ морао бирати. Нисамъ имао срдца, да се самоубиствомъ свѣта опростимъ, а ужасавао самъ се одъ изгледа у нѣму остати. Тако притиснутъ између извѣстнимъ мукама живота и неизвѣстнимъ страшилама вѣчности, немогућанъ нити живити нитъ умрети, проведемъ шестый сатъ бѣгства, єданъ сатъ пунъ натученъ мука, о каквима ни єданъ живъ човекъ причати незна.

„У мислима и лагано — пошто самъ и незнаући шеширъ на очи натукао, као да ћу се тиме оку мртве нарави непознатимъ учинити, — непримѣтно самъ се упутіо нѣкомъ ускомъ стазомъ, коя є крозъ пайтавнію честу водила — кадъ ми наєданпутъ нѣки опорый заповедаюћій гласъ „Стой!“ повиче. Гласъ є бію сасвимъ близу, моя разсеяность и натученый шеширъ нису ми допустили обзирати се. Подигнемъ главу и смотримъ нѣкогъ дивлѣгъ човека са великомъ чворновитомъ ћуломъ у руци, гди къ мени долази. Величине є бію гигантске — баръ се мени тако у првомъ страху учинило — а лице му є было жућкасто-црне мулатске боє, одъ коє є белина шкилѣегъ ока гадно одскакала. На мѣсто пояса бію є опасанъ двоструким ужетомъ преко пѣке зелене вунене хальине, за коимъ є бію єданъ широкій ножъ край пиштоля задевенъ. Узвикъ се повтори и снажна мишица счепа ме. Гласъ човечій стра ми є задао, но изгледъ назликовца охрабри ме. У каквомъ самъ се станю назлазіо имао самъ причине предъ свакимъ поштенимъ човекомъ, али више не предъ разбойникомъ уздрхтати.

„„Тко си?““ проговори появленѣ.

„„Теби раванъ,““ одговоримъ, „„ако си заиста онай, на кога си наликъ.““

„„Овамо нема пута. Шта имашъ овдѣ тражити?““

„„А шта ти имашъ овдѣ пытати!““ рекнемъ я упорно.

„Онъ ме промѣри двапутъ одъ главе до пете. Чинило се, као да мою слику са своіомъ, и мой одговоръ са моіомъ сликомъ сравнює — „„Ти говоришъ опоро као какавъ просякъ,““ рече найпослѣ.

„„Могуће є. То самъ іошъ до юче бію.““

„Онъ се почне смеяти. „„Могао би се заклети,““ повиче, „„да ниси радъ, да те и сада за што болѣ сматрамъ.““

„„Дакле за што хрђавіе““ — Хтедохъ далѣ.

„„Лакше пріятелю! Та шта те гони тако? Шта имашъ издангубити?““

„Я се єдно ока тренуће промислимъ. Незнамъ одкуда ми ове рѣчи на єзикъ дођоше, „„животъ є кратакъ,“ реко лагано, „„а пакао трає вечито.““

„Онъ се у мене загледи. „„Проклетъ да самъ““ рече найпосле, „„ако се ты ниси край какви вешала прилично очешао.““

„„Можно є, да ће то текъ доћи. Дакле у здравлю да се видимо друже!““

„„Нек'смо дакле другови!““ повиче онъ, извади изъ своє ловачке торбе єдну чутуру одъ лима, подобро изъ нѣ повуче и пружи є мени. У бѣжаню и страу самъ было сву снагу изгубіо, а читавъ овай ужасный данъ нисамъ ништа у уста узео. Већъ самъ се побояо, да ћу у шуми скапати, єръ се на три милѣ унаоколо нисамъ могао никаквомъ подкрепленю надати. Садъ нека свакій разсуди, како самъ радостно напієну здравицу приміо. Напиткъ овай ми изнова тѣло подкрѣпи, срдце охрабри и надежду и любавь къ животу поврати. Сада почнемъ мислити, да нисамъ башъ сасвимъ бѣданъ; толико є было у станю тай добродушный напиткъ учинити. Єсть, то признаємъ, моє станѣ опетъ є было готово срѣтно, єръ самъ єдва єданпутъ после иляду промашени надежда нашао єдно створенѣ, коє є по изгледу мени равно было. У овомъ станю, у коє самъ запао, са пакленимъ бы духомъ братинство піо, да само каквогъ повереника задобіємъ.

„Онъ се извали на траву, коє и я учинимъ.

„„Твой ми є напиткъ добро дошао!“ рекнемъ я. „„Мы се морамо болѣ упознати.““

„Онъ почне ватре кресати да лулу запали.

„„Єси ли давно у томъ занату?““

„Онъ ме оштро погледи. „„Шта мислишъ тиме рећи?““

„„Єли ово више пута крваво било?““ Я му извадимъ ножъ иза пояса.

„„Тко си ты?““ викне онъ разрогаченъ, и остави лулу на страну.

„„Убица као и ты — али текъ почетникъ.“

„Онъ ме стане разрогачено гледати и опетъ се лати луле.

„„Єси ли ти одавде родомъ?““ рече найпосле.

„„Три милѣ одавде. Я самъ гостилникъ кодъ сунца изъ Л . . . , ако си за мене чуо.““

„Онъ скочи као помаманъ. „„Потайный ловацъ Волфъ?““ продере се нагло.

„„Тай истый.““

„„Добро ми дошао друже! добро ми дошао!““ повиче и крѣпко ми руку стисне. „„То є паметно, да самъ те већъ єданпутъ добіо, Волфе! Ево има већъ година дана, одкако на то смишлямъ, да те се дочепамъ. Познаємъ я тебе врло добро. Знамъ я већъ све. Одавна самъ већъ на тебе рачунао.““

„„На мене си рачунао? А у чему?““

„„Ты си у читавомъ предѣлу загустіо. Имашъ непріятеля, єданъ те є чиновникъ гоніо, Волфе! Упропастили су те, съ тобомъ су на небо вопіюћи поступали.““

„Онъ сада доће у ватру — „„Зато што си ты потукао нѣколико свиня, коє князъ на нашемъ ораню и полю 'рани, годинама су те у тавници држали и по граду потезали, кућу и читаво иманѣ су ти отели, просякомъ су те учинили. Та брате, заръ є до тога дошло, да човекъ невреди више одъ єднога зеца? Заръ мы писмо больи одъ оне марве у полю? — А ты, такавъ деранъ, могао си то поднети?““

„„А шта бы я могао?““

„„Та видићемо ми то већъ. Али, хайде, кажи ми, одкуда идешъ и шта си сада науміо?““

„Я му цѣло моє житіе преповедимъ. Но онъ и неисчекавши конацъ преповеданя мога, веселомъ нестрпльивошћу скочи на ноге и повуче ме за собомъ. „„Ходи, Волфе брате,““ рече, „„„садъ си зрѣо, сада си ми ондѣ гдѣ те требамъ. Ты ћешъ ми на честь служити. Слѣдуй ми!““

„„„Куда ћешъ самномъ?““

„„„Непитай васданъ. Хайде!““ — Силомъ ме одвуче са собомъ.

„Ишли смо тако скоро четвртъ милѣ. Предѣлъ є бывао све стрменитіи, а шума непроходнія и дивля, ни єданъ нисмо рѣчи проговорили, я самъ размишлявао; но наєданпутъ се на звижданѣ мога воће тргнемъ. Дигнемъ главу и опазимъ да смо стали край стрмогъ одсѣка нѣке стѣне, коя се у дубоку яругу сагибала. Друго нѣко звижданѣ одазва се изъ дубльине, и нѣке лестве пеняше се као саме одъ себе лагано узъ стѣну. Мой се воћа самъ по њима доле спусти, а мени рече да пречекамъ. Морамъ найпре псето на ланацъ метнути, ты си овдѣ странъ, пакъ бы те могло растргнути. Сотимъ оде.

„Сада самъ стаяо самъ предъ яругомъ, а знао самъ врло добро да самъ стоимъ. Несмотреность воће мога ніе се позорности моіой укрила. Требао самъ се само одважно рѣшити да лѣствице узвучемъ, пакъ бѣгство бы ми было осигурано. Признаємъ да самъ то увиђао. Погледимъ доле у яругу, у кою ћу се сада спуштати; ова ме є тавно опоминяла на провалу пакла, изъ кога нема више ослобоћеня. Сада се почнемъ грозити одъ корака, кои ћу учинити; єдино нагло бѣгство могло бы ме избавити. Заключимъ дакле бѣгати — пружимъ већъ руку да лѣстве узвучемъ — али наєданпутъ ми загрми у ушима, около мене се разлегне нѣшто као подсмеягелный смей пакла: „„„Шта є за убицу опасно?““ — и рука ми као узета натрагъ клону. Рачунъ мой было є довршенъ, а време каяня протекло, учинѣно убійство было є нагомилано за моимъ леђима као каква стѣна, и вечито ми є повратакъ пречило. У исто доба се и мой воћа поврати и назначи ми да идемъ Сада се већъ и онако ніе могло бирати. Спустимъ се дакле доле.

„Идући овако исподъ стѣне изићемо на нѣку чистину, и садъ намъ се нѣколико колеба укажу. У средини између ови протезала се округла ливадица зеленомъ травомъ обрашћена, на коіой є осамнаєстъ до двадесетъ особа около ватре седило. „„„Ево намъ браћо““ рече мой воћа и стави ме у среду; „„„ево намъ нашега гостилника кодъ сунца! поздравите га!““

„„„Гостилникъ кодъ сунца!““ повичу сви заєдно, поустаю и сви се, мужко и женско, око мене склеп-

таю. Истину да исповедимъ, радость є была искрена и срдачна. Повѣренѣ, шта више и почитованѣ се на свакомъ лицу видило; єданъ ми є стискивао руку, другій ме є пріятельски чупкао за хальину, позорѣ цѣло было є као повратакъ каквогъ милогъ давнашнѣгъ познаника. Доласком моимъ био є прекинутъ ручакъ за кои су сели были. Сада се изъ нова сви посаде, и мене натераю добродошлицу испити. При ручку є было дивлячи сваке врсте, а стакло съ виномъ ишло є неуморно одъ руке до руке. Чинило се да чета живи добро и у задовольству, а свакій се надметао, да ми свою радость найвећомъ необузданошћу изяви.

„Мене посаде измећу две женске, коє є почестно место при трапези было. Я самъ се надао сада видити изметъ женскогъ рода, али се врло зачудимъ, кадъ опазимъ найлѣпша женска лица, какве очи моє никада видиле нису. Лѣпша и старія была є Маргарета, кою су дѣвойкомъ звали, и могла є имати око двадесетъ и петъ година. Ова є безобразно говорила а іошъ се безобразніе разбацивала. Млађа Марія была є удата, али є одъ мужа утекла, кои ю є злостављо. Ова є была болѣ воспитана, но слаба и бледа, и ніе тако у очи упадала као ватрена нѣна сусѣдка. Обадве су се надметале, да ми страсти успале; Лѣпа Маргарета разганяла є стидльивость мою безобразномъ шаломъ, но ова ми є женска была несносна, и срце се моє обрати за навѣкъ плашльивой Маріи.

„„Ето видишъ, Волфе брате,“ поче сада онай, кои ме є овамо довео, „„ето видишъ, како се кодъ насъ живи, а свакій є данъ као и овай. Ніе л' истина браћо?““

„„Свакій є данъ као и овай!““ повтори цѣла чета.

„„Ако се дакле можешъ одважити, да се привикнешъ на овай начинъ живленя, а ты дай руку пакъ буди намъ предводитель. До сада самъ я био, али теби ћу уступити. Єсте л' задовольни браћо?““

„„Єсмо!““ одговоре весело сви као изъ єдного грла.

„Глава ми є была усіяна, мозакъ онесвешћенъ, а крвь ми є была одъ вина и страсти ускипила. Изъ света самъ био избаченъ као кужанъ — овдѣ самъ братински примлѣнъ и нашао самъ добаръ животъ и честь. Окренуо се ма на кою страну, свуда ме є чекала смрть; но овдѣ бы баръ могао животъ свой скуплѣ продати. Къ похоти самъ имао найжешћу наклоность; женскій сполъ ме є до сада предусретао са презрѣнъмъ, а овдѣ ме є дочекала любовь и необуздано веселѣ. Рѣшенѣ моє мало ме є стало. — „„Остаћу кодъ васъ, дружино““ повичемъ гласно и одважно, пакъ уступимъ посредъ чете; „„Остаћу кодъ васъ““ повичемъ іошъ єданпутъ, „„ако ми лѣпу мою сусѣдку уступите!““ — Сви се согласе да моє захтѣванѣ одобре, и я постадо проглашенимъ властникомъ єдне к** и предводителѣмъ разбойничке чете.“

Слѣдећи дѣо приповѣдке са свимъ изостављамъ; скаредности саме нису за читателя ни мало поучителне. Несретникъ єданъ, кои є тако далеко загазіо, већъ є морао чинити све оно, што човечество узбуњує — али по другій путъ убицомъ ніе постао, коє є самъ посведочіо, када су га сбогъ одає на муке метали.

Гласъ о овомъ човеку за кратко време пукне по читавомъ предѣлу. Друмови постадоше несигурни, ноћна хараня узнемираваху граћане, име гостилника постаде страшиломъ народа, правосудіе га є гонило и на нѣгову главу буде награда ставлѣна. Онъ є было тако сретанъ, те се изъ сваке замке извукао, коя бы га могла слободе лишити, а тако є лукавъ было, да є суєвѣрство за чудомъ грамзећи простака употребіо на свою безопасность. Нѣгови спомоћници морали су разгласити, да є онъ са ђаволомъ савезъ склопіо и да уме обчинити. Предѣлъ онай, у комъ є онъ свою роллу играо, спадао є онда већма него сада у непросвећене предѣле Нѣмачке; овай се гласъ прими као истина, и тако є особа нѣгова была осигурана. Ништко неимаћаше волѣ завадити се са тако опаснимъ дечкомъ кому є ђаво на служби.

Већъ є годину дана провео у жалостномъ занату томъ, и сада му поче бывати неподносимъ. Чета кою є предводіо, ніе му сяйне надежде нѣгове испунила. Пре га є варљива споляшньость при бунилу вина заслѣпила; сада опази са ужасомъ, како є гадно превареньъ. Гладь и оскудица ступише на мѣсто онога изобилія са коимъ су га улюлкали; често є себи морао ручакъ са опасношћу живота прибављати, кои га є єдва одъ глади избављао. Сѣнка оне братинске слоге исчезну; завистъ, сумня и саревнованѣ беснили су у внутрености ове развраћене чете. Судови су обећавали награду ономе, кои бы га жива издао, а ако бы то кои одъ нѣгови другова было, іошъ и свечано помилованѣ — силно искушенѣ за изметъ земальскій! Несретникъ є познавао свою опасность. Поштенѣ они, кои люде и Бога издаю, слабачакъ є залогъ нѣговога живота. Одъ сада више сна ніе имао; вѣчитый стра смртный покой му є подгризао; нагрдна аветь сумнѣ чертала є за ньимъ куда се годъ склоняо, мучила га є бдителность, спуштала се съ ньиме у постелю, када є спавати хтѣо, и страшнимъ снима мучила га є. Уєдно є занемлѣна савѣсть проговори, а спаваюћа гуя каяня пробуде се при овой обштой бури нѣгови прсію. Цѣла мрзость нѣгова окане се човечества и окрене страшну свою бодлю противъ нѣга самогъ. Сада є цѣлой природи праштао, и ніе више имао никога проклинати до себе самогъ.

Порокъ є на несретнику свою науку довршіо; нѣговъ одъ нарави добрый разумъ одржа найпосле победу надъ жалостномъ обсѣномъ. Сада є осећао, како є дубоко загазіо, тишія замишленость ступи на мѣсто прождирућегъ очаяна. Са сузама є прошлость натрагъ желіо; сада є было увѣренъ, да бы є другчіе употребіо. Поче се падати, да бы му іошъ было слободно быти правичанъ, єръ є осѣћао, да може такавъ быти. На найвишемъ врху покварености своє было є ближе добру, него што є пре прве погрѣшке своє было.

Башъ у исто доба є букнуо седмогодишньій ратъ и пописиваня войничка су яко напредовала. Несретникъ добіе изъ ове околности надежду, и напише землѣ господару єдно писмо, коє овдѣ изводно ставлямъ.

„Ако се Ваша княжеска милость негади до мене снисходити, ако нису овакви злочинци као што самъ я одъ Вашега милосрдія исключени, а Вы ме саслушайте пресветлый Господару! Я самъ убица и лоповъ, законъ ме на смрть осуђує, судови ме траже — а я се ево нудимъ, да се своєвольно предамъ. Но уєдно са особитомъ некомъ молбомъ предъ престолъ Вашъ долазимъ. Я животъ презиремъ а смрти се небоимъ,

*

али ми є тешко умрети, кадъ живіо нисамь. Хтѣо бы живити, да єдну часть прошлости поправимъ; хтѣо бы живити, да се помиримъ са државомъ, кою самь увредіо. Моє погубленѣ служиѣе свѣту за примѣръ, али неѣе дѣла моя изгладити. Я мрзимъ на порокъ и ватрено тежимъ къ правичности и добродѣтельи. Показао самь способности да могу отечеству своме страшанъ быти; надамъ се да ми є іошъ нѣшто заостало, да му и аснити могу.

„Знамъ да нешто нечувено захтевамъ. Животъ є мой заложенъ, непристои ми дакле са правосудіємъ уговоре чинити. Али я недолазимъ у ланцима нити свезанъ предъ Васъ — іошъ самь слободанъ — а ни найманѣ ме ніє стра на ову молбу навео.

„Милость є кою просимъ. Ако бы и имао какво право на праведность, неусуѣуємъ се навести га овде. Али опетъ на нешто смемъ судію мога опоменути. Почетакъ мои злочинства брои се одъ изреченія оне пресуде, коя ме є за навѣкъ чести лишила. Да су онда блажіє самномъ поступали можда небы сада милости потребовао.

„Учините нека милость правду замене, Господару! Ако є у Вашой княжеской власти, да законъ за мене умолите, поклоните ми животъ. Я ћу га служби Вашой посветити. Ако узможете, а Вы ми Вашу милостиву волю у явнимъ листовима саобштите и я ћу се на Вашу княжеску рѣчь у главной вароши предати. Заключите ли самномъ дргчіє, одма нека правосудіє своє чини, я морамъ чинити моє.

Ова прошня остане безъ одговора као и две друге у коима се проситель искао за княжескогъ коняника. Сада вѣчъ сву надежду изгуби, да ће помилованъ быти, рѣши се дакле изъ землѣ побѣни и у служби краля пруског као честанъ войникъ умрети.

Сретно се украде одъ своє чете и крене се на путъ, Путуюћи наиђе на нѣку малу варошицу, у коіой науми преноћити. Недавно предъ тимъ быяху издани оштри укази, да се строго на путнике пази, єрбо се землѣ господаръ, кои є државный киязъ было у рату єдне стране приміо было. Такавъ указъ было є добіо и писаръ на капіи ове варошице, кои є седіо на клупи предъ капіомъ, кадъ є гостилникъ яшеѣи дошао. Изгледъ овогъ човека было є смешанъ, а уєдно страшанъ и дивльій. Мршава клюсина, кою є яшіо и невкусный изборъ одѣла, при чему є по свой прилици вѣма дѣловала кронологія краѣе, него ли нѣговъ вкусъ, доста су чудно стояли у противности са лицемъ, на комъ су толики бѣсни афекти као осакаѣена тѣлеса на бойномъ полю разастрти были. Писаръ се тргне кадъ угледа чуднога путника овога. Онъ є на капіи оседіо и четрдесетгодишньомъ службомъ постао є непромашнимъ физиономомъ свію скитница. Иѣгово соколово око и овдѣ га непревари. Одма затвори капію и ухвати коня за узду запште одъ коняника путный листъ. Волфъ є было за случає те феле преправанъ, и имао є при себи єданъ путный листъ, кои є недавно одъ оплячканогъ нѣкогъ трговца отео. Али єдино то свѣдочанство ніє было у станю четрдесетогодишнѣ расматранѣ пореметити и оракулъ на капіи у противорѣчіє довести. Писаръ повѣрує вѣма своимъ очима него томъ папиру, и Волфъ є морао иѣи съ ньиме у варошку кућу.

Варошкій судацъ разгледа путный листъ и призна га за исправногъ. Овай є было великій приятель новостій и особито є любіо край бутелѣ вина о новинама диванити. Изъ путнога листа є видіо, да путникъ долази управо изъ непріятельске землѣ, са ратнога позорища. Надаюћи се да ће одъ странца тога какве приватне вѣсти измамити, пошлѣ му по єдномъ тайнику путный листъ, и позове га на чашу вина.

Гостилникъ є међутимъ стаяо предъ варошкомъ кућомъ; овай смешный призоръ сакупіо є варошке безпосличаре гомилама около нѣга. Сада почеше єданъ другомъ на уво шаптати, и часъ на коня, часъ на коняника прстомъ показивати. По несреѣи нѣговой было є конь на кога су сада сви прсте пружали, краѣенъ; онъ почне себи уображавати да є конь описанъ и да су га познали. Неочекивано гостолюбіє судчево утврди га у той сумньи. Садъ є вѣчъ за цѣло држао, да є варанѣ съ путнимъ листомъ одкривено, и да є овай позивъ само замка како бы га жива ухватили. Зла совѣсть учини га будаломъ, онъ ободе коня и недавши одговора почне бѣгати.

Ово изненадно бѣгство было є знакъ побуни.

„Та то є нѣка хула!“ повичу, и сви се за ньимъ устреме. Коняникъ се ради о животу пл' смрти, вѣчъ є прилично измакнуо, гонительи нѣгови пожуре се сипляиво за ньимъ, ослободіо се скоро — али нѣка тешка невидима рука притисла га є, часови нѣгове судбине протекли су, неумолима Немезисъ дужника свога непушта. Онай сокакъ коимъ се є упутіо, было є слѣпъ, сада се морао натрагъ противъ свои гонителя врнути.

Овимъ догаѣаємъ проузрокована вика є међутимъ читаву варошицу узбунила, гомиле се придружаваху гомилама, сви сокаци се закрче, и садъ є стаяла читава войска непріятеля противъ нѣга. Онъ извади пушку, — свѣтъ се уклони — онъ хоће себи путъ крозъ гомилу силомъ да разкрчи. „Ова ће пушка“ повиче „ономъ продрзльивцу кои ме задржати узхтѣ —“ Одъ стра' сви уѣуте — найпосле га нѣкій одважный браварскій калфа счепа одъ острагъ за прсть, башъ кадъ є онъ у безнилу опалити хтѣо и руку му извіе. Пушка падне на землю и онъ, сада безоружанъ, буде съ коня свученъ и у триумфу натрагъ къ варошкой кући одвученъ.

„Ко' сте вы?“ запыта га судацъ прилично суровимъ гласомъ.

„Я самь човекъ, кои се одважіо неодговарити на єдно пытанѣ, докъ се учтивіє незапыта.“

„Ко' сте вы?“

„Онай, за когъ самь се издао. Путовао са крозъ цѣлу Нѣмачку, пакъ нисамь нигдѣ осимъ ова на безобразлукъ наишао.“

„Ваше нагло бѣгство врло васъ доводи у сумню. Зашто сте бѣжали?“

„Єръ ми се досадило служити вашемъ пуку в поругу.“

„Претили сте да ћете пушкомъ опалити.“

„Моя пушка ніє была пуна.“ Ову разгледе, олова ніє у ньой было.

„Зашто носите собомъ оружѣ у потаи?“

„Єръ скупоцене ствари уза се носимъ, а чуо самь за нѣкогъ гостилника кои као што веле у овоме предѣлу тумара.“

„Ваши одговори врло свѣдоче о упорности ва-

шой, али нимало о невиности вашой. Даємъ вамъ до сутра времена, да ми истину изповѣдите.“

„Я ћу остати при момъ одговору.“

„Водите га у кулу.“

„У кулу? — Господине судче, надамъ се да іошт има правде у овой земльи. Я ћу искати удовлетворења.“

„То ћу вамъ дати чимъ се оправдате.“

Сутра данъ се судацъ промисли, можда є страпацъ доиста невинъ; заповѣдаюћи говоръ неће му можда тврдоглавость покорити, може быти да бы болѣ было предусрести га пристойно и умѣрено. Сазове дакле кметове и пошлѣ по уапшенога.

„Опростите ми господине, због мое прве напраситости, ако самь васъ юче мало оштріе предусрео.“

„Врло радо, кадъ тако самномъ поступате.“

„Наши су закони строги, а ючерашньій догађай упада у очи. Я васъ немогу пустити, а да свою дужность неповредимъ. Вы сте подъ сумньомъ. Желіо бы, да бы ми могли што казати, съ чимъ бы є одклонили.“

„А ако не бы ништа знао?“

„Онда ћу морати о овомъ догађаю правительство извѣстити, а вы ћете дотле остати подъ строгимъ заворомъ.“

„Пакъ онда?“

„Онда сте у опасности, да Васъ или преко границе одшибаю као скитницу, или ако милостиви буду у войнике узму.“

Онъ ћуташе нѣколико минута, и чинило се, као да се страшно самь собомъ бори; затимъ се нагло окрене къ судцу.

„Могу ли єданъ четвртъ сата съ вама на само быти?“

Кметови се згледе, но на заповѣдаюћій погледъ свога господара изиђу.

„Но, шта захтѣвате?“

„Ваше ючерашнѣ понашанѣ, господине судче, никада ме не бы навело на нѣко признанѣ, єръ я свакой сили пркосимъ. Пристойность са коіомъ сте ме данасъ предусрели, улила ми є поштованѣ и повѣренѣ прама вами. Я васъ држимъ за поштена човека.“

„Шта ми имате казати?“

„Видимъ да сте Вы єданъ племенитъ човекъ. Одавна самъ себи желіо таквога човека, као што сте Вы. Допустите ми вашу десницу.“

„Куда смѣрате съ тимъ.“

„Та глава є седа и честна. Вы сте одавно већъ на свѣту — сигурно сте многе бѣде поднели — Єл' те? и постали сте човечніимъ.“

„Господине — чему то?“

„Вы сте іошъ само єданъ коракъ одъ вѣчности удалѣни, скоро — скоро ћете милости Божіе потребовати. Вы є нећете людма ускратити — — Ништа неслутите? Шта мислите, съ кимъ говорите?“

„Шта є то? Вы ми стра задаєте.“

„Іошъ неслутите — Пишите князу Вашемъ како сте ме нашли, и да самь слободнимъ изборомъ самь свой издаица быо — нека му Богъ кадгодъ милостивъ буде, као што ће онъ сада мени быти — Молите за мене, старый човече, и оросите извѣстіе ваше єдномъ сузомъ: я самь гостилникъ кодъ сунца.“

(І. Хаџићъ.)

Князъ Горчаковъ.

Князъ Горчаковъ као пехотный проводарія.

У данашнѣму лику гледамо рускога князя Горчакова, бившега до скоро врховнога вожда руске долньо-дунавске войске и садашнѣга намѣстника царскога у польской кралѣвини. Онъ є мужъ одъ велика узраста, глава му є мала округла, тело витко, окретно, и єрбо є кратка вида, зато носи наочаре. У обхођеню съ людима веле да є нешто охолъ, но ипакъ улюданъ, гладакъ, мекъ као дипломатъ, и види се изъ начина, коимъ поступа, да є по салонима вишегъ друштва млого ходао и да є крозъ то углађеный правый рускій племићъ.

Горчаковъ има подобро воєне науке, стратегичку свою способность дѣломъ є кодъ више прилика показао, но манѣ є у тактики чиніо, у осталоме броєга међу найболѣ генерале руске войске. Озбильность и ладнокрвность, коима се лице нѣгово одликує, доводе страна човека на те мисли, да онъ превећъ строгъ мора быти, али томе ніє тако. Онъ люби правду, и гди може, радо ће помоћи. Када се Горчаковъ съ войскомъ іоште у Влашкой налазаше, догодило се, да су неки млади бояри, коима се руска полиція и руски обичаи недопадаху, безобзирно своє речи просипали и крозъ то народъ раздражавали. За доскочити злу, да се небы што горега изъ таквога примѣра изълегло, заповеди Горчаковъ, да се ти млади бояри подъ затворъ ставе и затимъ — у Сибирію одведу. Гласъ о овако лютой пресуди, коя бы краткимъ путемъ изречена, дирнуо є люде дубоко, и неки стари бояри узму себи слободу, те оду до Горчакова и умоле га, да се на несрећне младиће смилує и ньима опрости, што су заиста више изъ несмотрености него ли изъ каквогъ другогъ узрока оно говорили, што се непристои. Но Горчаковъ остаде неумольивъ и млади бояри буду одведени у — Сибирію? Дакако, стигоше праћени полиціомъ у Русію, ту имъ се у єдной пріятной варошици заповеди, да имаду за време рата остати и да се никамо безъ допуштеня не удале. Было имъ є забранѣно и макудъ писма писати, и то є узрокъ было, што су у Влашкой мислили, да су они збиля у Сибирію, те да тамо руде копаю. Горчаковъ є овимъ тобоже престрогимъ поступкомъ немирнимъ и на буну склоћнимъ младићима прилично страха задао, и то є за онда нуждно было. Међутимъ су млади бояри у реченой варошици єли, пили, частили се и добре волѣ были, и на велику несрећу іоштъ и то се догоди, да се єданъ измећу ньи у єдну лепу руску господичицу на смртно име залюби и — одъ нѣ речь задобіе, да ће за нѣга поћи. Пошто се ратъ сврши, врате се они дебльи и ширіи, него што су икада пре были, натрагъ у Влашку, а ньиовъ садругъ, кому се пакостный малый богъ Аморъ особито любко насмеяо было, доведе са собомъ лепу младу невесту, и ето му сада стадоше сви пріятельи нѣгови искрено честитати, што є тако добру срећу получіо у — Сибиріи. Онъ іимъ се учтиво захвали на ньіовой топлой честитки, и непропусти затимъ, да и на князя Горчакова непише и на великодушности нѣговой покорно му благодари. Писмо нѣгово буде добро примљено и преповедало се, да є князъ младой боярки томъ приликомъ лепый даракъ одъ драгогъ каменя послао. — О сличномъ догађаю говориле су новине такођеръ са кримскогъ ратишта. Єданъ Піемонтезацъ буде, када су савезници (Енглези, Французи и Піемонтези) на браниште „Малаковъ“ звано ударили, одъ Руса зароблѣнъ и одма съ другимъ сужньима у унутрашньость землѣ одведенъ. Піемонтезацъ быо є лепъ, младъ, добро воспитанъ официрь, и када у Петроградъ стигне, одкуда му є валяло далѣ ићи, угледа се єдна красна богата лепотица у нѣга, и пође іой за рукомъ, те изпослує преко свои роћака допуштенѣ, да се истый Піемонтезацъ за време ратованя у Петрограду бавити може. Лепотица ова блага и любави заиста достойна была є кћи єдногa племића одъ висока реда и Піемонтезацъ колико благодарношћу толико любавю дирнутъ предъ ньомъ се спусти на колена и ньой нѣжна своя чувствованя съ южномъ жестиномъ, коя є Таліанима уроћена, исповеди. Любавь како знамо не пази на народности и ине различности, она грли, шта іой се мили, и тако лепа Рускиня и лепый Піемонтезацъ, пошто се ратъ сврши, у бракъ ступе и у самоме Петрограду се венчаю. Князъ Менчиковъ и друга племића господа обдаре заручника и нѣгову заручницу у знакъ пріятельства богато, и ови наскоро изъ Петрограда одпутую у Француску, одкуда ће до после патрагъ у Италію. Када су младый супругъ и лепа супруга у Ліону были и тамо по явноме шеталишту шетали се, обшту позорность на себе обрате; онъ, што се є одликовао петъ витежкимъ редовима, коима су му прса ради велике храбрости, кою є на боишту одпре показао, украшена была, а она због необичне лепоте, коіой су се мимоидући дивити морали. Ту се догоди, да єданъ лепо одевеный Французъ предъ ньи стане, свой дубокій поклонъ учини и ове речи, почемъ се на младога супруга обрати, умилято изусти: честитамъ Вамъ свесрдно, мой господине, ако є ова прелепа госпоя збиля ваша супруга и права Рускиня, како то люди наоколо єданъ другоме у уво шапћу, то сте Вы онда на свакій начинъ дражестніи добитъ получили него истій нашъ маршалъ Пелисіе, кои се безъ — невесте враћа. На ове речи, ков су тихо смешенѣ на лицу младога супруга и нѣгове любе произвеле, буде Француза одговорено, да є истину погодіо. Затимъ се поведе дужи разговоръ о последнѣму рату и Піемонтезацъ изпреповеди Француза своє пригоде, што є овога у толико занимало, да га є моліо за допуштенѣ, да нѣгову преповелку за предметъ романа узме и ню у тако красноме оделу читаюћему свету саобшти. То му на последку буде дозволѣно и сада у неки французки новина излази тай романъ, кой се яко допада и быти ће истый укратко време на немачкій єзыкъ преведенъ. — Ето, камо любавь води. —

РАЗЛИЧНОСТИ.

СРБКИЊА КОДЪ ИЗВОРА.

(Види Седмицу бр. 27.)

Могли смо слушати, где намъ се љубители књижества туже, да наши лирикери и пѣсници уобште одъ некогъ времена вѣкъ дубоко чуте, те да се слабо пева, єдномъ речію, да нема пѣсмица и пѣсама нови, коє бы намъ срце крепиле и душу веселиле. Имамо, веле они далѣ, млади' и — стари складотвораца или болѣ рѣчи складоковача по доста, кои намъ уши у сви скоро новина и књига са єзиколомнима стиховима башъ до скрајне вѣкъ досаде пуне, и зато намъ ваља жалити, што полѣ нашега пѣсничства празно лежи. Има нешто истине у овима речима, но чини намъ се, да при томе остати неће и да ће намъ се славуи, кои како знамо крозъ читаву годину не певаю, опетъ появити. Да насъ ова нада не вара, то намъ сведочи єдна особито красна пѣсма, коју српскій листъ „Седмица“ у брою 27. читаюћему свету саобштава. Надписъ є овой пѣсми тай: „Српкиња кодъ извора.“ Тихій елегическій духъ, кой крозъ читаву пѣсму дише, милый складогласный токъ свію стихова, фини, гладки изражаи, кои се у пѣсми налазе, нѣжна чувствованя, крепке здраве мислій, коима се одликує, сва ова душу читателя дубоко занимаю и на ню велико упечатлѣнѣ чине, тако, да се иста пѣсма радо и са узхићенѣмъ читати мора. Овако є наша Српкиња започела:

„Седимъ сама на камену,
Ядъ ми лежи на рамену, —
Нит' ми дає туговати,
Нит' ми дає мировати, —
Обзиремъ се, — осврћемъ се, —
Прићуткуємъ, — прислушкуємъ, —
Ветаръ шапне, — срце запне, —
Листакъ пане, — срдце стане;
Самоће ме ніє стра; —
Алъ се презамъ опетъ я! —

затимъ описує она поточићъ, кои крозъ гору смѣло тече и ясніє зажубори, но она чує и нечує, да се сва гора одъ нѣга ори. О томе само мисли, да му яде преда, нека ій носи у море, „где и више яда има.“ Она съ небомъ оће да се разговори, и сада слѣде миле речи, лепа представляня, тихо-жалостна чувства, у коима нѣна душа утѣхе тражи. Она вели:

„Кадъ насъ тиште горки яди
Ма на срце пао медъ,
И онъ му се тако гади,
Као да є самій єдъ. —
Нити єдемъ, нити піемъ,
Нити предемъ, нити шіемъ,
Нит' самъ ткаля, нити преля,
Ни белиля, ни везиля, —
Ни дошта ми ніє садъ,
Кадъ ядуємъ тежкій ядъ!

Сећа се наша Српкиња майке, коя іой є беседила овако:

А знамъ, моя майка мила,
Шта є пута беседила;
„У младости, ћерко! моіой,
„По миленой гори овой,
„Грлице су гркале,
„По путићи тркале;
„Голубице гукале,
„У роси се купале;
„Ждралови су ждракали.
„Крај потока скакали;
„А славуи цвркутали,
„Съ песмама се надметали,
„Тица тицу веселила,
„Кадъ є коя гньиздо вила.“

Опетъ се враћа поточићу, нѣму говори, презивлѣ вите ярунице, и овако тугує:

„Нигди вите ярунице,
Ни ланета съ ньоме когъ,
Ни єлена кодъ водице,
Да покаже гранатъ рогъ. —

Оставиле су пріятељице жалостну нашу девойку, и она опетъ рече:

„Я невидимъ више веза,
Коимъ сестру дичи братъ,
Макаръ ишао и узъ кнеза,
Као нѣговъ првый сватъ.
Нигде платна одъ ћенара, —
Преотео памукъ ма', —
Ланъ постао басна стара,
И куделя съ ньиме сва! —

Ове речи као да є Српкиња у име целога народа изустила, тако су истините и може ій чути, кой по сели путує, те мотри, и пази на све, шта се ту чини и говори. Пошто Српкиња тугу и жалость сву изпева, предає себе Богу, и овако заключуе:

„Чуе Богъ и крозъ облаке
Уздисає свакояке; —
Па докъ намъ є ведро чело,
Душа чиста, срце врело,
И у слоги єданъ гласъ:
Богъ ће чути увекъ насъ!“ —

Питамо сада свакога, коме дубока чувста и жива представляня нису голе и празне речи и кога матеріализамъ нашега вѣка ніє сасвимъ обузео, да ли ова пѣсма не заслужуе, да се найлепшему цвећу, коимъ бы се лирическо полѣ ма коега народа дичити могло, присподоби? Ямачно, да ова пѣсма народу на честь служи, и то тимъ више, што є управо изъ народна срца вађена, те као подъ некомъ примамљивомъ алегоріомъ прошлость и садашњость намъ представля и — къ будућности насъ води. Требало бы читаву пѣсму изписати, да се читатељи о томе, што казасмо, іоштъ болѣ осведоче, но за сада намъ то недопушта просторъ нашега листа, и зато имъ препоручуемо, да сами къ извору поите и сву пѣсму тамо читаю.

Сачинитель пѣсме подписао се подъ именомъ „Зорана.“ Мы мислимо, да є ово име измишлѣно и можда бы сада погодили право име, да нисмо уверени да бы крозъ то у познату намъ учтивость пѣсника дирнули. Поздравлямо дакле славуя изъ Фрушке горе свесрдно, хвала му кажемо на прекрасной пѣсми, съ коіомъ насъ є обрадовао. Богъ му є подѣліо пѣсничке лепе даре: живостно уображенѣ, срце чувствително, око хитро, разну науку и къ тому, што є за пѣсника одъ важности непроценьиве, велико и управъ сяйно господство надъ єзикомъ. Поздравлямо га дакле опетъ и опетъ и позивамо га, да намъ пева што скоріе и што више, те да га слушаю лепый Сремъ, равна Бачка, плодный Банатъ, зелена Србія, сребронosна Босна, па и удаљена Бугарска земля. — Съ Богомъ!

(д.)

НЕКЕ МИСЛИ.

„Коло наоколо“ веле наши, а господство редомъ, т. є. иде. Срећа, како знамо ніе постояна, те данасъ по граду, а сутра по селу се шеће, сада се у палати налази, затимъ брзо се удали и къ низкой колебици тегли, ту стане, на вра-

ташца куцне, за дрвену кваку се лати и у собицу уђе. У собици ево просте колевке, у колевки лежи детенце мало, слабо, неяко, оно тихо дише, спава; срећа љубко га погледа, на нѣга се осмеѳ и — оде далѣ. — Ко после тридесетъ година на то место дође, гди ѳ негда колебица стаяла, диви, чуди се сада великой палати, коя се високо диже, и угледа у ньой господара, коме благо као вода у кућу утиче, и тада пита: ко' ти ѳ тай господаръ? Знай, пріятелю, оно неяко детенце у простой колевки, докъ ѳ ту колебице было, међутимъ ѳ дорастло, у широкій светъ одпутовало, и после дугогъ времена срећно натрагъ дошло. Донело ѳ са собомъ новаца, блага, те даде колебицу срушити и на место нѣ ову палату сазидати, у ньой се сада шири, господари и кланя му се мало и велико. А, одговарашъ ми на то, вальда му се срећа іоштъ указала, када ѳ у колевци лежао тай добрый и поштеный господаръ. — Истина, мой пріятелю, но Богъ срећу дели. —

Гледаймо далѣ. Сећамъ се, да самъ на другоме месту пре тридесетъ одъ прилике година лепе дворе гледао, тамо сада нема лепа двора, нема већъ охоли дво- и трокатница' но колеба ти до колебе стои и просячка лица изъ ньи вире, те дрктаюћу руку ти пружаю и моле те, да имъ по кою плесниву пару уделишъ, ѳрбо гладую и треба имъ леба купити. — О, горка судбино, о немила срећо! Све то учини лютый бесный ратъ, тай обали дворове лепе, тай упропасти ньіове господаре, те ій до просячке штаке понизи.

Што се са поѳдинимъ людима и ньіовимъ кућама догађа, то быва у своѳ време са целимъ варошима, кралѣвинама, паревинама. Лондонъ н. п. кои ѳ данасъ варошь надъ варошима, ѳръ више одъ два миліона становника брои, быо ѳ негда незнатно рибарско селце. Исто тако Венеція рибарима и бегунцима, кои су одъ беснила Хуна' и други' варвара' уточишта по малимъ отоцима синѣга мора тражили, има захвалити прве оне темелѣ, надъ коима та прелепа варошь до данашнѣга дана стои. Шта да кажемо сада о староме Риму, о царевини римской? Балде латинскій пѣсникъ изъ седамнаѳста века, кога Немци пуним правомъ своимъ Хораціемъ називаю, тужно-жалостно вели: ахъ, шта ѳ постояно, шта ли ће остати, када већъ и самога Рима неста? Балде говори ово о староме Риму, а да ѳ быо у Греціи, да ѳ могао угледати нѣне у развалинама лежеће споменике и храмове, кои су негда поносъ были Грка' и исти Римляна', када су ови са Греціомъ владали, ямачно да бы онъ іоштъ тужнімъ онда гласомъ запевао было, ѳръ то ѳ истина, да се човеку срце пара, да га дубока жалость обузима, када у повѣстници чита, каква ѳ негда Грція была, она стара Грція, коіой ини народи на благу просвете благодарити имаду, а — каква ѳ данасъ. Гди су намъ гласовите негда вароши, да далѣ питамо, каноти Сидонъ, Тирусъ, Падмира и т. д.? Пуста празна су места сада, гди Арапъ разапиње шаторе, подъ коима лулу піе, и — о раю своме саня. Ко да се неупусти у тиху меланколію, када чита, како ѳ негда силный онай Маріусъ, када ѳ одъ среће изневереиъ, гонѣнъ быо и амо тамо тумарао, седіо на развалинама одъ сами Римляна' разорене Картаге, те сузнимъ окомъ около себе гледао и о непостояности людске судбине, или болѣ рећи среће размишляо? Слѣдили су за ньимъ други, нови Маріуси, кои су истомъ стазомъ ходали, те своимъ животомъ доказали, да овога света слабо где стално среће имаде. Но доста, и нека намъ читательи наши незамере, што ій са можда превећъ жалостнимъ мислима занимасмо. Повода свему томе даде намъ како већъ горе казасмо проста наша пословица: „Коло, коло наоколо, а господство редомъ.“ Има неке филозофіе за животъ и ту — кои оће, нека прии изъ прости' пословица', наћи ће у ньима мелема за болну душу. — (д.)

СМѢСИЦА.

— Са сви страна полазе велможе и богати люди у престарій градъ Русіе, т. ѳ. у Москву, гди ће се идућегъ месеца рускій царъ Александеръ II. крунисати. Иностранн владательи быти ће томъ приликомъ заступлѣни чрезъ одличне посланике. међу коима се и поѳдини принцеви налазе, као н. п. Принцъ Прайскій и другій принцеви изъ Немачке. Одъ стране нашега светлога двора одпутовао ѳ већъ у Москву князъ Павле Естерхази, праћенъ одъ више господе изъ првы кућа аустрійскога племства, да тамо достойно заступи Нѣгово Величество, нашега цара Франца Іосифа I. Княжеска Естерхазіева породица на гласу ѳ ради млоги и редки драгоцености, коѳ притяжава, и чита се у явнимъ листовима, да ѳ князъ Павле Естерхази осимъ своѳга необично сяйнога одела и друге красне оправе са собомъ понео, те да ће у Москви заиста изванредно великолѣпѣ развіяти и крозъ то позорность иностранаца на славну Аустрію обратити. Преповеда се, да князъ одъ своѳ тѣлесне страже, коя сто момака брои, 42 ньи кодъ себе имаде, кои ће га при свакоме явноме излазку окружавати. Служителя собни имаде такођеръ седамъ и дванаѳстъ катана, кои му послугу чине. Сви ови носе богато украшену мађарску одећу. За собствену потребу воде му други слуге шестнаѳстъ коня, одъ кои ће быти дванаѳстъ у више каруца упрегнути, а остали четири ѳсу яхаћи, и за ове се говори, да свакій за себе до десетъ иляда форинтій ср. вреди. Надалѣ абайлія (покровацъ) онога коня, кога ће князъ на самъ данъ свечаности яшити, састои се изъ ѳдне прелепе тигрове коже (рисовине), окрайци пакъ исте коже поставлѣни су са драгимъ каменѣмъ именито са рубинима. На той абайліи налази се княжескій грбъ, одъ самога бисера, злата и алем-камена яко вешто и красно-вкусно саставлѣнъ, и сяйность, коюю тай грбъ изълева, описую они люди, кои су ю угледали, као неко чудо, као живу сунчану ватру, те кажу, да у арапскимъ причицама (подъ именомъ „иляда и ѳдна ноћь“ на далеко познатима) нема лепше измишлѣни драгоцености, него шта ихъ речени грбъ оку човечѣму представля. За известно се зна, да драго каменѣ и друго подъ именомъ разнога накита у Естерхазіевой благайници налазеће се богатство толику вредность имаде, да ista новчану суму одъ десетъ миліона форинтій надвишава. Кодъ те прилике примѣћавамо, да ѳ Естерхазіева породица за привржености и непоколебиму верность, коюю ѳ светломе аустрійскоме дому свагда указала, знамените награде одъ тадашньи владателя стекла, особито по коначно укинутой Ракоціевой буни, те да ѳ изъ знатни прихода разны спаилука съ временомъ благайницу основала, коя ѳ заиста скупоцена.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Єси ли чуо, Петаче, да су нашему комшіи око извадили.

Петакъ. Па шта далѣ?

Єракъ. Те да ѳ добрый комшія лекару лепе новце зато платіо.

Петакъ. Е, тако ѳ, онъ ѳ платіо за ѳдно око, а чекій бы му можда забадава и оба ока извадіо было.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 23. У Земуну 5. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћеньмъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Црвена маска.

(Преводъ.)

I. ДВОЈУБА МРЗОСТЬ.

Премда є већъ 250 година протекло, како се исторія ова догодила, опетъ є она и данъ данасъ у Млѣткама у спомену остала; єръ скоро свако вече явни певачи по улицама приповедаю сакуплѣнимъ скитницама и просіяцима грозну ову драму, о коіой ћемо овде говорити.

Године 16 . . Млѣтке су биле цветаюћа република, эко се именомъ овимъ, коє слободу а често и разузданость означава, она држава назвати може, коє су граћани у робству и роћени и живили и умрли.

Свуда є ужасъ и стра владао, єръ нигди у Млѣткама места ніє было, гди бы граћани одъ шпіона сигурни были. Буде ли кои обтуженъ, то ће га зацело смрть или робство у прегрднимъ тавницама постићи, коє є и одъ саме смрти цриѣ и горе. Отацъ ніє у роћеномъ сину повереня имао, мужъ є одъ своє жене стрепіо, братъ є на брата подозревао! Плашня ова нимало ніє претерана, кадъ помислимо, да є саветъ у свакой скоро фамиліи по єдногъ тайногъ шпіона имао.

Кадъ ово обште презанѣ видимо, помислили бы, да овде свакій о себи мисли и баръ лично єданъ на другогъ немрзи, почемъ є савъ светъ ньіовъ обштимъ неповеренѣмъ и тайномъ мрзости покривенъ. Но мы бы се яко у томе преварили.

Два човека врло разногъ стања навукла су на себе проклетство одъ граћана. Првый се звао Камилло Кавалканти, млѣтачкій благородникъ, а другій Бепо Конти, иначе због своє крвождности Сатана названъ, проглашеный разбойникъ.

Камилло є кавалерски изгледао, 25 година старъ, високъ, витакъ и плавъ. Нико одъ нѣга ніє величественіи одъ кадифе огртачъ са широкимъ рукавима имао, нико племенитіи изгледъ. — Савъ споляшньій изгледъ одъ пете до главе бio му є обманльивъ.

Но као што отровно дрво изреднимъ споляшньимъ изгледомъ смртоносный отровъ покрива, тако є и обманльивый изгледъ Камилловъ покривао нѣгову покварену душу и срдце, коє є свима невалялствама одано было; као: подлости, рашкоштву, невалялству, шта више и страу; єръ онъ є у Млѣткама, гди є смелость обична стварь была, за страшльивца сматранъ!

Кавалканти бio є одъ найзнаменитіе фамиліе у Републики. Одъ нѣгове фамиліе бio є єданъ и дуждъ, а и самомъ тадашнѣмъ дужду бio є сродникъ. Нѣговъ давно умрлый отацъ оставіо му є силно иманѣ,

ков є онъ све распуѣкао; єдну часть съ найгоримъ женскињама млѣтачкимъ, а другу у піянству, играню и разнимъ невалалимъ и порочнимъ дѣлима.

Почемъ смо найзнаменитіє черте характера омрзнутогъ Камилла описали, то ћемо садъ на оногъ човека прећи, кои є такође кодъ граѣана омраженъ и кои се као саперникъ нѣговъ сматра.

У то време, кадъ се догаѣай овай збыо, и у тай часъ, кадъ є сунце иза тиролски Алпа зашло, иѣаше преко піяце светогъ Марка некій човекъ и стаде башъ кодъ голіатски степена, кои воѣаху горе у палату, и за мѣколико сатій наслоѣенъ недвижимъ оста.

Овай човекъ имаѣаше одприлике 30 година. Нѣгове благородне и правилне, али бледе черте лица издавале су га за смелогъ и одважногъ. У погледу овогъ човека ништа ніє особито было; чимъ се онъ палати приближи, побеже одтудъ гомила людій, као одъ неке куге, и место празно остане.

Явни певачи и стихотворци, далматински войници, матрози, калуѣери, чивути, разпуштене женске наєданпутъ се одтудъ уклоне, и тишина є владала садъ овде, гди є мало пре найвеѣа ларма и вика была.

После некогъ времена ћутеѣи приближе се овомъ непознатомъ неки кавалѣри, заогрнути чакъ преко очію и за болю сигурность съ маскомъ одъ црне кадифе на лицу, проговоре неколико речій съ њиме лагано, пруже му у руке кесу съ новцима, и удале се брзо, предосторожно обзируѣи се, да іймъ небы ко' слѣдовао, или ій ко' познао.

Сутра данъ наѣу у каналима мртва тела, коя су већъ познатимъ са три стране оштримъ мачемъ изободена; рибари пакъ измеѣу себе говораху:

„Сатана є ноћасъ добре новце заслужіо!“

Тай є дакле непознатый было разбойникъ Ренцо Сатана!

II. ОБЕ ЖЕНСКЕ.

После жаркогъ сунца у Италіи слѣдує у вече тихій ладный ветрићъ одъ ядранскогъ мора. Илядама чамаца плове по каналима и иду ков у Фузину, ков у оближнѣ острове. По ономъ пакъ каналу, кои се съ піяцомъ светогъ Марка граничи, небројене су красне лаѣице пловиле, на коима су се црномањасте млѣтчанке налазиле. Лепотице ове умилно се смешиле у мимопролазеню и одпоздравляле љубкимъ погледомъ раскошной и благородной господи, коя су на чамцима унакрстъ пловила.

Меѣу овима последњимъ было є и Камилло. Онъ є было у црной лаѣици, коя є сва изрезана и погдигди позлаѣена. Шестъ арапа є на весла было. Велики сребрни прстени светлили су се око врата, а тако исто и на њиовимъ рукама и ногама. Камилло ніє седіо. Немарљиво и гордо наслоніо се на лепо изрезаный на предњой части лаѣице лабудовъ вратъ; а завѣса съ обе стране лаѣице сабрана су была. У левой руци држао є гитаръ, а десномъ се играо съ маскомъ одъ кадифе, коя є на огртачу о дугмету висила.

Мало далѣ одъ грофа Камилла седіо є некій младићъ, кога по оделу познати можемо, будући є оне исте боѣ было као арапа, да є њему подчињенъ, и као привилегиратый љубимацъ домаћій было. Овай младићъ звао се Грицо. Онъ є было послужитель, повереникъ и помагачъ Камилла Кавалкантія.

Читавъ сатъ лаѣица є по каналу унакрстъ пловила; кадъ Камилло, кои є досадъ непрестано ћутао, подигне главу и рекне:

„Грицо!“

„Господине!“ одговори служитель и войнички метне руку на капу.

„У пристаниште!“

Грицо заповеди арапима, кои ћутеѣи окрену лаѣицу и упуте се пристаништу.

Кадъ су изъ канала изишли, доѣу до неки степена, кои су на суво водили и предъ коима су чамци стаяли, кои се подъ кирію даю. Место є ово было сасвимъ пусто; но на последњемъ степену стаяла є нека девойчица, коя є по свой прилици какавъ враћаюћій се чамацъ изчекивала.

Премда просто обучена, опетъ є девойчица ова одвећъ љубко изгледала. Имала є долню пократку алъину загасите боѣ и црнъ огртачъ, кои є тако пространъ было, да є по околностима и лице покрити могла; премда га є у овомъ магновеню посувратила. Красна коса и дражестно њено лице было є мамакъ за мимопролазеће.

Камилло є имао у томе доста искуства, та зато є и дао служителю знакъ, да лакше возе. Кадъ су покрай степена прошли зовне Грица къ себи и упыта га:

„Єси ли видіо ону девойчицу?“

„Єсамь, господине.“

„Єл' да є лепа?“

„Обчараваюћа, господине.“

„Познаєшъ ли ты ню?“

„О господине! Я све лакомислене девойчице у нашой варошши поименце познаємъ; што се пакъ честны' дама тиче, то є друга стварь! Ако господинъ грофъ жели за то лепо детенце дознати, то нека ми само єдну речь каже — па данасъ ће на вече све готово быти!“

„Мени є готово свеѣдно! По чини што ти драго!“

Грицо рекне арапима неколико речій, кои одма лаѣицу окрену и за неколико минута до степена доѣу, на коима є іошъ девойчица стаяла. Грицо изъ лаѣице изаѣе, удали се одъ обале и изгуби се у великой гомили людій, кои су туда одали; но никако ніє изъ вида девойчицу испуштао, коя є мирно и безбрижно на обали стаяла, као яребица, коя и несања о кобцу.

„Къ палати Форнасари!“ рекне Камилло, пошто є изближе болѣ измеріо прекрасне черте мале ове Млѣтчанке и дивіо іой се, будући є месецомъ осветљена као мраморна статуа изгледала.

Лаѣица као стрела на опредѣлено место одпови.

„Певайте!“ рекне Камилло. Веслари сѣдине гласове и милозвучно стану певати свима омиљене рибарске песме; одъ ове чаровне хармоніе особито у вече на тихомъ мору ништа лепшегъ на свету нема.

Докъ су они овако певали, пловила є лаѣица крозъ млоге пусте канале. Наєданпутъ стану предъ єдну лепогъ изгледа палату. Свуда є тишина была, само се на єдномъ прозору у првомъ спрату неяка светлость указивала.

Камилло узме гитаръ и одпева найлепшу одъ љубавны песама, коима Таліянци веома изобилую.

Гласъ Камилловъ бьіо є пріятанъ; зато при шестой строфи изчезне светлость на прозору и мала бела ручица подигне капакъ; но чимъ певача позна, спусти опетъ капакъ. Ако та ручица и ніе прозоръ због гнѣва затворила, опетъ се могло неко живо узбуђенѣ нестрпельивости приметити.

Камилло одпева іоштъ две или три строфе; но боєћи се, да небы на ладномъ вечернѣмъ воздуху назебао, а можда и изъ другогъ узрока, заповеди арапима, да кући возе.

Текъ што кући дође, обуче другу богато-украшену альину, наслони се на диванъ и узме лимунаду. У тай паръ лупне неко на врата.

„Слободно!“ повиче онъ. „О, ты си Грицо!“

„Я самъ, господине.“

„На єси л’ што докучіо?“

„Єсамъ, и то млого.“

„Како се зове она девойчица?“

„Шепига.“

„Колико има година?“

„Седамнаєстъ.“

„Гди живи?“

„Близу цркве пресвете дѣве Маріе.“

„Шта се говори о ньой?“

„Добродѣтелна є и честна као покойна Гризелда моя госпоѣа. Живи сама съ отцемъ, кои є узетъ и слепъ. Она га добро надгледа и негуе; изъ куће врло редко излази, и велико є чудо да смо є мы вечерасъ сусрели. У осталомъ има, као што кажу, любезника, кои ће є узети.“

„Безъ сумнѣ какавъ корманошъ или рибаръ.“

„То се незна, и ово є єдна тайна, кою нисамъ могао дознати. Любезникъ съ маскомъ на лицу къ ньой долази.“

„О!“

„Иначе є обученъ као и други прости граѣани; али се за узрокъ незна, зашто съ покривенимъ лицемъ долази.“

„Ты подбадашъ моє любопитство Грицо! Кой є тай соперникъ мой?“

„Вашъ соперникъ, господине?“

„Дабогме. Заръ ты непоняшъ да ће та девойчица моя быти?“

„Опростите, господине! — То є скоро немогућно.“

„Немогућно! — Иди! Ты си будала, Грицо! Камиллу Кавалкантію ніе ништа немогућно!“

„Ако сте тако уверени, господине, то самъ безъ свакогъ изговора будала; но башъ због тога и судимъ, да ће тешко ићи, што сте вы найотмѣнии благородникъ млетачкій. Одъ ваше сяйности дете ће се то уплашити и неће вамъ смети у кућу доћи.“

„Што ми то каза, ніе нимало недотупавно; зато ти заповедамъ, Грицо, да ми за сутра рибарске альине набавишъ.

„То ће извршено быти, господине!“

Сутра данъ око подне заустави се сасвимъ проста лађица на предньой части съ грбомъ баронскимъ кодъ палате Форнасари, и некій младићъ успевши се на степене уђе у авлію.

„Єли госпоѣа Єлена кодъ куће?“ упыта онъ єногъ одъ служителя.

„Єсте, господине,“ одговори му овай.

И пошто служитель овогъ младогъ човека у богато-украшену салу доведе, остави га ту и оде у другу собу, да госпоѣи яви.

Странацъ є овай Французъ, имао є одприлике 28 година, средньегъ стаса, лепогъ и благородногъ лица, црны очію, тако исто и косе; лице му є напротивъ тако бело, а кожа тако танка, да є више на женско изгледао. Обученъ є быо по найновіой париской моди; у осталомъ живъ човекъ, добаръ играчъ, любіо є осимъ свега Паризъ, и да га ніе любавь у Млѣткама задржавала, быо бы се одавно натрагъ повратіо. Овамо є дошао изъ любопитства съ некимъ посланствомъ.

Кадъ є при некомъ торжеству Єлену Форнасари младу удовицу одъ деветнаєстъ година сусрео баронъ Ђорђе Шивръ — ово є име было францускогъ овогъ благородника — тако є успалѣнъ любави быо, да є после неколико дана ньой отишао и све изавіо; а на неколико неделя после видіо є, да га и она исто онако люби.

Єлена ніе старієгъ имала надъ собомъ; па зато ніе ни мислити могла, да браку нѣномъ што на путъ стати може. Али она іоштъ ніе томе време опредѣлити хтела, и чувала се, да околности нѣне барону неоткріе, знаюћи да бы небројни нѣни любовници Ђорђа на удвой позвали, а можда и кришомъ мачемъ проболи.

„Госпоѣа васъ чека, господине,“ рекне служитель отворивши врата, крозъ коя се у найукрашенію собу улази.

Представимо себи четвороуголну собу, коє є таваница на подобіе кубета, а дуварови црвенкастомъ кадифомъ тапецирати. На прозорима дугачке завесе одъ исте боє спуштене су быле, и потоме є неяка светлость у соби была. На више места висила су велика огледала съ прекраснимъ рамовима; на єдномъ црномъ одъ мермера асталу стаяо є адиѣаръ, коимъ се и данъ данасъ госпе радо ките; съ друге опетъ стране златне и сребрне мале статуе, вешто изрезане ствари одъ слонове кости, вазе одъ славногъ Бенвенуто Челини и проча; но осимъ свега найвећма се обчараваюћій изгледъ ове младе госпе одликовао.

Єлена є была тамно бела, као што су обично шпаньолке и таліянке. Устне су нѣне одвећъ црвене, а образи угасито црвени — кои годъ жели ову обчараваюћу лепоту видити, мора у Млѣтке ићи и у палати Санта Кроне за портре єдне младе у црно обучене госпе упытати; на комъ живопису два начална слова Є. К. стоє. Прво, као што се лако погодити може, Єлена означава.

„Вы сте дакле господинъ баронъ!“ рекне она и пружи му руку.

„Я самъ, обожавана моя!“ одговори Ђорђе и руку іой полюби; „Оћу да васъ упытамъ, кадъ ћете вашегъ роба кралѣмъ учинити, кадъ ћете опогъ усрећити, кои садъ непрестано муке трпи.“

„А то у мало поетичны речи значи: Кадъ ће Єлена Форнасари бароница Шивръ быти?“

„Нека є тако, као што вы оћете, но я остаємъ при првой моіой идеи! — Доста, любезна Єлена, кадъ бы вы мени на пытанѣ одговорили: Скоро! то бы я онда найвећу радость у души моіой осећао!“

„Я се колебамъ! врло се колебамъ!!“ одговори она съ посмевателнимъ смешенѣмъ.

„Вы се колебате!“ повиче Ђорђе дркћући.

„Есте.“

„Зарь сумњате о мојој љубави?“

„Нимало.“

„Па зашто се колебате?“

„Ево да вамъ кажемъ, што ме тишти: нисамь рада таљанка небыти.“

„Вы ћете францускиња быти! Француска ће тиме добити, а вы нећете ништа изгубыти.“

„Зарь да красне Млѣтке оставимъ?“

„Зацело — али у іоштъ лепшемъ Паризу да живите.“

„Да се лепы чамаца лишимъ?“

„Вы ћете лепе коњ имати.“

„А вечернѣ забаве! видите, кадъ смо на то дошли, синоћь ми є —“

„Синоћь?“

„Да, синоћь є красанъ певачъ подъ овай прозоръ дошао —“

„Говорите, Єлена, за име Божіе говорите —“

„Да ми съ преклињанѣмъ изяви — “

„Шта?“

„Да ме особито люби.“

„Безобразанъ несрећникъ!“ промумла Ђорђе и неотице увати рукомъ за мачъ. „Ко се усудити смео —“

„О Боже, немойте се за такву маленкость љубоморанъ показати. — То є быо Камилло Кавалканти!“

„Онъ? — Тай бедный и безчестный човекъ! тай несрећникъ, кога су дугови затрпали!“

„Каже се, љубезный мой, да є лепота на сунце наликъ, кое целомъ свету светли. Камилло є изреданъ, и одъ васъ є ямачно изредніи, єръ онъ предъ вече пева предъ моимъ прозоромъ; а вы одкако ме уверавате, да ме љубите —“

„Уверавамъ? — Та є речь опора!“ —

„Па некъ буде одкако ме љубите — кадъ тако оћете — іоштъ ни єданпутъ нисте ме съ вечернѣмъ музикомъ почествовали.“

„Єръ то у Француской ніе у обичаю.“

„Но мы смо садъ у Млѣткама.“

„Па лепо, сутра ћу погрешку мою поправити.“

„Я ћу вамъ тада опростити.“

„Но молимъ васъ, љубезна Єлена, закажите ми єдномъ данъ венчања.“

„Мы ћемо се о томъ каснѣе проразговорити.“

„А зашто не садъ?“

„Єръ ми садъ ніе воля! То є найглавніи узрокъ. Съ Бобомъ остайте, и незаборављайте на сутрашню вечерню музику!“

Ђорђе се опрости и оде.

III. ЉУБЕЗНИКЪ ПЕПИТИНЪ.

Као што се ово позорѣ, о комъ смо мало пре говорили, у палати Форнасари догодило, тако є исто и у оной малой кућици близу цркве пресвете дѣве Маріе было.

Човекъ некій као рибаръ обученъ и съ маскомъ на лицу отвори сокакна врата, уђе у предню собу; но кадъ овде никогъненађе, куцне на друга врата, коя у другу собу воћаху, и изнутра зачу се некій женскій гласъ:

„Ко є?“

„Я самъ, Бепо.“

„Уђите унутра пріятелю, я самъ съ моимъ отцемъ сама.“

Млада девойчица стаяше покрай старца съ беломъ као снегъ косомъ, кои кодъ прозора сеђаше; лице нѣгово быяше некада лепо, но садъ є због велике ране одъ саблѣ доста нагрђено было. Старый є умотанъ быо у дугачкой вуненой альини, ноге нѣгове стаяу на малой столичици, и примѣтити се могло, да ніе у станю быо ни помакнути се.

Странацъ ушавши у собу скине маску — и тай быяше разбойникъ Сатана.

Весело смешенѣ разведри у нечемъ лице старогъ войника и онъ укаже дошавшемъ пріятельскій знакъ поздрава; онъ протепа неке неразумителне речи. Слабость учинила га є глувимъ и немимъ.

Бепо се приближи нѣму, узме га за измождену руку и полюби є.

„Како му є данасъ, Пепита?“ упыта онъ девойчицу.

„Као и досадъ, Бепо! Онъ трпельиво сноси и неиспушта броянице изъ руку.“

И заиста у рукама старчевимъ быя'у броянице одъ црногъ арбоносногъ дрвета, на коима є сребрный крстъ висіо.

„Нисмо се одавна видили, Бепо.“

„Юче нисамь могао доћи.“

„То є срећа ваша, єръ ме не бы кодъ куће нашли.“

„Зарь сте вы юче некудъ излазили?“ рекне разбойникъ и ніе могао никако неспокойство и немиръ сакрити.

„Будите спокойни, Бепо, самномъ ніе нико говоріо, нико ме на путу ни погледао ніе; я самъ морала ићи, да што за кућу набавимъ.“

„Єсте ли се доцканъ кући вратили?“

„Почео се быо сутонь ватати; али обала є тако пуна людій была, да самъ безбрижно ићи могла као у средъ дана. Но опетъ самъ нешто грозно видила.“

„А шта то?“

„На двеста до триста корацыи одъ наше куће сусрела самъ неке рибаре, кои су мртвогъ човека, нађеногъ у лагуннма, носили. — То є быо младъ човекъ, Бепо! лепъ младъ човекъ! — Тай є несрећникъ прекюче убієнъ, и говоре люди, да га є онай зликовацъ убіо, кога народъ Сатаномъ зове.

„То дакле говоре?“ промуца разбойникъ немирно.“

„Єсте. — Но єл' истина Бепо, да има у Млѣткама таковы чудовишта, кои за новацъ убіяю? Я то немогу да верујемъ!“

„То є истина! — цела истина!“

„Па зарь правосудіе трпи таково люде?“

„Да! — Правосудіе! — Но шта є правосудіе людско?“

„А зарь проклетство Божіе неће ій постићи?“

„Може быти!“

„О, я самъ неяка женска; али ако молитве моє тамо горе примљене буду: то ће ій Богъ ямачно казнити.“

„Ћутите, Пепита, ћутите! ваша су устанца чиста и невина, па зато треба одъ Бога само благословъ и милость да просите. Никога непроклињите! — Зарь се Богъ неможе умилостивити? — А можете ли знати,

да ови люди нетрпе зло и муку? — Знате ли вы њіово каянѣ? — Ко' зна, каква грозна судба њи гони и непрестано виче: крвь! крвь!“

Докъ є разбойникъ ово говоріо, побледіо є у лицу као крпа.

„Вы можда право имате, Бепо!“ одговори девойчица, „али я самь према таквимъ зликовцима немилостива! Я признаємъ, да у лютини може ко убити! Я самь таліянка! Я признаємъ, да изъ освете убіяю! и признаємъ, да ће іймъ Богъ можда и опростити. Али за новце убити! Поняте ли вы то, Бепо?“

„Но ако желя къ освети гони разбойника да убія? Ако га мрзость према надувенимъ племићима нагонява, да се съ његовимъ мачемъ њима понуди, како бы се овимъ начиномъ међу собомъ трли и сами себе истребили! Ако онъ о слободи сања! Ако онъ ноћне убія, да бы само слободанъ быо; разуметели га онда Пепита?“

„Никако; єръ те планове о слободи, мрзость и освету неможе у срдцу онай проклетый разбойникъ имати, кои за новце убія.“

„Но могућно є да може!“

Ренцо є тако необичнимъ гласомъ ово изговоріо, да є Пепита припућена была добро га у очи погледати.

„Зашто се съ таквимъ жалостнимъ мислима узнемиравате, Пепита?“ поведе разбойникъ речь далѣ. Зашто да се мы, кадъ смо заєдно, о убиству и крви разговарамо? Заръ ніє болѣ, да о пашой любави мислимо?“

„Зацело, є болѣ Бепо; али се башъ вы одъ дужегъ времена ништа о нашемъ будућемъ браку неразговарате.“

Викторія кральица енглеска.

„Што є садъ немогућно то учинити.“

„А зашто?“

„Я любимъ вашегъ отца Пепита, као синъ, па башъ зато немогу о браку дотле ни да помислимъ, докле годь невидимъ, шта ће съ његовомъ патньомъ быти.“

„Я невидимъ ту нужду и мислимъ, да у моіой срећи неће ме одма жалость постићи, нити да ћу съ венчаномъ а-льиномъ морати заєдно и црну носити; али кад тако мора быти, чекаћу, Бепо, чекаћу и молићу се!“

У тай паръ зачу се у предньой соби лупа; Ренцо брзо маску на лице метне.“

То є была комшиница коя є дошла да види, како є старцу, и одма се кући вратила.

Мы ћемо овде укратко разяснити, зашто ова млада девойчица ніє могла дознати, да се њенъ любезникъ съ оваквимъ гаднимъ посломъ занима.

Право име страовитогъ овогъ Млѣтчанина было є Бепо Канти, войничко пакъ Лоренцо, но по обичаю таліянскомъ скраћено є и звали су га Ренцо, а Сатана є одъ народа названъ због његовы крвны дѣла.

Онъ є быо издалека роћакъ Петру отцу Пепити-

помъ. — Младый Бепо одрастао є подъ надзираніємъ старчевимъ; но доцніе, кадъ є стараць одъ тежки послова и млоги рана узетъ био, Бепо остане безъ надзиранія, и пѣгова смелость и одважность могла га є и на добро и на зло навести.

Да є коіомъ срећомъ и доцніе надзирателя имао, онъ бы на правый и честный путъ управлѣнъ био; но случай или судба на противно га наведе. Мы кажемо зато судба, што га є свакидашньій и обичный догађай на овако злочинство навео.

Бепо наће єдномъ кодъ некадашнѣ нѣгове любезне некогъ богатогъ племића; да ніе тако ватренъ био, онъ бы се за онай паръ и уклонити могао, али распалѣнъ хтео є викати, но кадъ види претню одъ служителя, уклони се некако.

Тай данъ првый путъ га є нагоніо, да на осветy мысли, али на явну и честну осветy. Онъ оде сутра данъ нѣговомъ сопернику и позове га на удвой. Племићъ држећи га за луду наложи служительима, да га наполѣ избаце. Тогъ часа усели му се неизгладима мрзость према свима племићима и богатирцима. Тогъ часа постане страовити разбойникъ.

(Продужећ слѣдуе.)

Сремске чертице.

Има више извора, изъ кои се повѣстница старосремска вадити може, и ко бы све на тай предметъ спадаюће књиге сакупіо, прочито и валяне доказе, кои се у њима налазе, у єдно сложіо, тай бы заиста дѣло фале вредно извршіо и крозъ то обштеповѣстничку науку знатно умножіо. Быћ ће прилике у нашемъ листу о истима изворима кою речцу пробеседити, за сада обраћамо позорность наши читателя на старосремскій предѣлъ, те ћемо на кратко оне вароши напоменути, коє су негда сремску землю украшавале.

У 21. брою нашега листа био є већъ говоръ о Сирміуму граду, кой бияше не само главна варошь Срема, но и римскога Илирика. Осимъ тога Сирміума налазимо извѣстне траге и други градова по староме Срему, кой є ширіи просторъ него што га данасъ имаде заузимао и у себи іоштъ и оне предѣле садржавао, кои се бродскомъ граничаркомъ регементомъ и осечкомъ (вировитичкомъ) вармеђомъ сада називлю. На овоме широкоме простору лежали су, почемши ій брояти са истока, ови градови.

„Таурунумъ,“ на високоме полю данашнѣга Земуна станѣнъ, пружао се одъ дунавске обале до ближіи села, коя се данасъ зову Батапица и Угриновци. Овай є градъ за Римляне важанъ тога ради био, што су одтуда войску и изселѣнике на Дунаву у долнѣ предѣле одправляли, и трговину на далеко водити могли.

Где се данасъ село Войка налази, дакле близу Таурунума, лежало є место звано „Идимніо.“

Варошь „Бассанумъ“ или како неки пишу „Бассіанумъ“ стаяла є на пространоме атару, кои данасъ на село „Петровчићъ“ звано спада.

Ову варошь Бассанумъ да сада непроменемо са другомъ ближньомъ вароши, коя се звала „Бассіана“ и лежала є на простору између данашньи села Кралѣвци и Добринци. О овой „Бассіани“ зна се, да є већъ првога столећа после Христа епископску столицу имала.

За Бассіапомъ следіо є градъ „Тарсумъ,“ кой є између данашнѣ Руме и Митровице лежао, и о коме мађарска повѣстница говори приликомъ чрезъ палатина (надворника) Радована 1057. лѣта после Христа основане архимандріе (абаціе), коя є светоме Митру мученику, родомъ изъ Тарса у Срему бившему, посвећена была.

„Сирміумъ,“ главна целога Илирикума варошь, кою црквена повѣстница матеромъ и првомъ надъ другимъ панонскимъ (илирскимъ) црквама зове, пружао се затимъ одъ данашнѣ Митровице до Фрушке горе и заузимао є, како є већъ у 21. брою овога листа казано, просторъ одъ петъ обични миля.

Близу Сирміума налазіо се градъ „Будаліа“ у околини онога села, коє се данасъ Манђелосъ зове.

„Спанета“ варошь стаяла є, где се у наше време место Ердевикъ налази, а некій градъ „Улмосъ“ тамо є био, где сада варошицу Товарникъ виђамо.

Была є затимъ у данашньой бродской крайни прва знатніа варошь за онда „Салдисъ“ на ономе месту, где сада село Солани стои.

За овомъ вароши следила є „Басилена,“ о коіой се зна, да є предѣль данашнѣга села Оролика заузимала.

„Цибалисъ,“ после „Бубалисъ,“ те съ временомъ „Палина“ звана варошь туде є была, где данашньи Винковци стоє, и имала є столицу епископску, кою су іоштъ ученици сами апостола, именно Еневетъ и Андроникъ, утемельили были. Кодъ ове вароши была є такођеръ она решителна бытка, у следству коє царъ Константинъ великій, пошто свога у влади друга, но себи противна Ликина побѣди, господство надъ римскимъ државама у Европи коначно задобіе. Овой су се побѣди сви Христіани толико више радовали што є Ликинъ ньіовъ гонитель и неублажимый душманъ био (356. после Христа).

Више Цибалиса налазимо варошь знамениту „Мурса“ на ономе месту, где данасъ долня осечка варошь стои, за овомъ „Діакумъ“ или „Цертисъ,“ данашньій ђаковаръ, затимъ „Гуркумъ,“ где се данасъ село бродске крайне Гарчинъ звано види, после Гарчина следила є варошь „Марсоніа“ или данашньій Бродъ.

Но да се къ Дунаву вратимо. Прво до Таурунума, данашнѣга Земуна, место было є нека „Бургена,“ где се данасъ село варадинске крайне Нови Бановци налази. За Бургеномъ следіо є „Ритіумъ“ или данашньій Сланкаменъ; после „Акуминкумъ“ и „Кузумъ,“ или данашньій Варадинъ градъ, именно є „Акуминкумъ“ туде было, где данасъ варадинскій горньій градъ стои,

а „Кузумъ“ звала се долня варошь, или данашньи Маюри.

„Малата Баноніа“ была є варошь на обали Дунавской, где данашнѣгъ дана село Баношторъ обстои, а за овомъ вароши следіо є Кукціумъ или данашньій Илокъ.

Ако сада све ове вароши, коє смо изброяли, по ньіовоме положаю размотримо, то намъ се чини, као да є старый Сремъ самъ по себи єдна непрекидна варошь био, у коіой се силно людство кретало, те да є земля, коя є толико вароши имала и толикій светъ хранила, добро обдѣлавана быти и на високоме степену изображености стаяти морала. Помоћу многобройни канала, коима се трагъ по земльи іоштъ и данасъ види, могли су стари сремски жительи ньиве и баште свагда надводнити и тиме плодовитость землѣ ускорити, што су заиста и чинили. Къ тому было є живостне трговине, Дунавъ истой показа путъ къ истоку, Сава река водила є къ югу, те тако се куповало и продавало на све стране, и по томе имали су жительи доволня средства, да себе хлебомъ хране. Шта да кажемо о Фрушкой гори, коя є у време Римляна виновомъ, са кипарскогъ отока донешеномъ, лозомъ посаћена была? Изъ Фрушко-горски винограда текло є онда жительима велико благо, почемъ су сремска вина прва у Европи, много фалѣна, скупа, и добро плаћена была? Изъ свега овога следи дакле та недвоумна истина, да є старый Сремъ єданъ предѣлъ био: плоданъ, благъ и богатъ, те да су Римляни пуно право имали, што су му првенство надъ другимъ овозем-нимъ предѣлима уступили.

Некій новый пѣсникъ каза ова: да є Сремъ одломакъ съ неба падше красоте, да є изражай живи небесне лепоте. Заиста одушевлѣно ова рече.

У идућимъ листовима иматѣмо прилике, о поєдиними местима нашега Срема обширнія написати.

О времену.

I.

За човека є време єдно благо одъ превелике цене, и зато северный Американацъ говори: време є новацъ. Дай ми времена, вели марльивый посленикъ, на ћу ти урадити, шта ми налажешъ. Време є она силна река, коя непрекидно, неуморно све напредъ тече и никада већъ натрагъ се враћа. Старый римскій пѣсникъ, уздисаюћи за протекшимъ временомъ, казао є: „бежи накъ, бежи међутимъ неповратимо време.“ Сви велики люди, кои су необичнимъ свойствама се одликовали, цепили су време и чрезъ то славно име, срећу, многостручну науку, новацъ и т. д. стекли.

Божественый нашъ Спаситель учи насъ, да намъ валя бдити, т є. временомъ се ползовати и сва она чинити, коя су Богу мила и драга. Свети Апостоли чуварни су превећъ на време были, путовали су данюи ноћу, говорили, подучавали безъ одмора, и зато ій є Господинъ Богъ своє милости удостоіо, те су іоштъ живимъ очима славу и величество до крайни међа землѣ разпространяваюће се христянске вере угледали, и по томе смертну чашу безъ страха, шта више радостно и срцемъ небесне наде пунимъ, испили.

Лежи дубока истина у овимъ тримъ речима, коє ћешъ често по народу слушати: „време носи бреме.“ Зато они, кои време своє пропусте, кои исто проспаваю, кои га неупотребе, како валя, на концу живота уздишу за изгубљѣнимъ вѣкомъ и жале на саме себе што су лепе часе младости у немарности провели и — високу цѣль човечіега савршенства промашили

Да, бдити намъ валя, временомъ се служити, да намъ плода буде, награде за живота, и спомена после смрти.

Ако погледъ бацимо у обшту повѣстницу, ову озбильно — строгу учительку човечества, то ћемо безъ великога труда наћи, да є мудро употребљѣћ времена она велика тайна, коју су люди пре свега докучили и као средство разабрали, да своє изображенѣ, развитакъ граћанскога свога живота тимъ поспѣше.

Хомеръ (Омиръ) є єдно име, по коєму, кои га ма где изусте, лако се упознаю и пріятельски рукую. Хомеръ дакле (живіо є 1000 год. пре Христа) већу часть живота провео є путуюћи по Малой Азіи, по Греціи амо тамо, купећи предмете за своє пѣсме, пазећи на сва и оштро мотрећи, шта люди чине, говоре, како живе, те тако є изпевао свою Иліаду, Одисеу, и друге пѣсме, коима се светъ іоштъ данасъ радує. Служіо се дакле онъ временомъ разумно, и крозъ то є постао учителѣмъ или како намъ валя казати душевнимъ хранителѣмъ потомства. Было є можда женіални людій и у време Хомера по Греціи, но за ньи се незна изъ узрока, што имъ є „на висини своєга века стоећи“ Хомеръ бодросћу зелену палму преотео, те безсмртность себи и своима юнацима (по нѣму т. є. славлѣнима и опеванима ироима) тимъ начиномъ стеко

Одъ Цируса, кой персіанско престаро царство основаше и у повѣстници као завоєватель силни имена имаде, преповеда се, да є, было у двору или на ратишту, првый устаяо и сва прегледао, те да є па дугоспаваће особито мрзіо и строго съ ньима поступао. Речь є нѣгова была: „време зове.“ Живіо є Цирусъ лѣта 560. пре Христа.

Познато є, да су стари Египтіанци за онда неке добре граћанске законе имали. Међу овима палазіо се и тай, да є свакій египетскій житель на концу године окружноме своме суду писмено обзнанити морао, о чему живи. Кой бы то пропустіо био, буде као безпосленица, као такавъ човекъ сматранъ, кои є за граћанско дружтво опасанъ, те по томе смрћу казнѣнъ. Єръ веляше тадашньи законодавателъи: нетреба да живи, кой се лѣни и божій даръ, време, у ништа пропушћа. Ова су была на 1500 година пре Христа у обичаю кодъ Египтіанаца.

Херодотъ, старый тай колико искреный толико марльивый и неуморный повѣстописацъ грчкій (450. г. пре Христа) путовао є надалеко по свету, те сакупляо вѣсти и себи набавляо разна знања, докъ є на-

писао свою повѣстницу лепимъ, сладко-точнимъ слогомъ, кою є после приликомъ явни олимпійски игра предъ тако рећи целомъ Греціомъ изчитао. Она буде одъ тамо сакуплѣни Грка са великимъ узхићенѣмъ саслушана и судци при реченима явнима играма нађу за право, да се Херодотъ са ловоровимъ венцемъ награди, коє є за онда найвећа честь была, кою му є грчкій народъ указати могао. Ето, шта се ползованѣмъ времена задобити може.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Ови се дана (2. Августа) после дуготрайногъ болованя у 40. години свога живота преставіо у вечность г. Іованъ Стойшићъ. Было є родомъ изъ сремски Карловаца, и почемъ є школе изучіо, прешао є у Србію, где є чиновникъ было до 1842. лѣта, онда пакъ са другимъ чиновницима, кои су кнеза Михаила следили, дође у Аустрію и ту већъ заостане. Последньи година живіо є у Земуну, и то подоста трудно и оскудно, те као поправлячъ штампарскій (коректоръ) и крозъ писанѣ и превађанѣ съ немачкога єзыка на србскій средства ужившня себи є набавляо. Было є човекъ поштена срца и постояна значая, своима веранъ пріятель, а роду своме душомъ и теломъ олданъ. Покойный Стойшићъ искусіо є у некоимъ смислу судбину литерата, кой усамлѣнъ стои и о несигурномъ приходу, кога му перо доноси, єдва хлебомъ се храни. Но — онъ є одпутовао у болый светъ, где земнѣ бриге већъ нема и добре людє вѣчна награда чека. Лака му сада земльица была.

Мы смо ова до знања наши читателя изъ тога узрока ставили, што є Покойникъ у нашой штампаріи крозъ више година послове коректора извршивао и себе кодъ овога дѣла точнимъ и посве ревнимъ свагда показао. Такођеръ намъ є при почетку наше Подунавке у помоћи было, водећи коректуру и разне вѣсти и смѣсице саобштаваюћи.

Сакупило се прилично новаца одъ великодушни Земунаца, кои су нѣговой удовици изручени, коіомъ се приликомъ и пречестно свештенство одликовало, почемъ є торжествену службу при погребу безплатежно чинило, а осимъ тога є именно г. парохъ Авраамъ Живановићъ pl. t. коега парохіянъ покойникъ быяше, и новчане помоћи поредъ чувствителна, на насъ одправлѣна писма дао, чега ради ми овде свимъ благодѣима Покойника у име заоставше удовице и двоє неяке дечице на тако благоме дѣлу христянске любави топло захвальиванѣ покорнѣйше изявлюємо.

КНЬИЖЕВНО.

Читамо єданъ позивъ на предплату, коъ є господинъ М. Х. Ристићъ, професоръ у сремски Карловци, издао. Онъ намерава подъ именомъ „Мнемосина“ періодичанъ листъ основати, кои ће сваке друге неделѣ по єданпутъ излазити и цена ће му за читаву годину 4 фр., за полъ године 2 фр., за три месеца 1 фр. ср. быти. Садржаваће истый листъ у себи разне саставке на полю повѣстнице, мудролюбя и повѣстничкогъ правдознанства или правословя. Спомагателне (помоћне) повѣстничке науке, као што су наука о старимъ повцима, грбовима, поведяма, печатима, и о стародревностима бытће не манѣ у томе листу заступлѣне, изъ чега є видити, да му є богата грађа набавлѣна, те да се читаюћій светъ лепой душевной забави радовати може, коя ће га запста дубоко занимати.

Србскій народъ іошть ніє имао до данасъ явна, изключиво гореназначеной намери посвећена листа, као шта ће „Мнемосина“ быти, и зато намъ валя искрено желити, да му любительи књижества и народне просвете сву позорность поклоне и о томе се озбильно потруде, да се истый листъ што болѣ обнароди и разпространи. Нека се дакле они, кои предплатити мисле, у плаћеномъ писму што пре на „учредничество Мнемосине у сремске Карловце“ обрате, єрбо ће тимъ начиномъ добру стварь подупирати, те учинити, да ће се листу, кой намъ красне плоде обриче, нѣгова будућность осигурати.

Г. издаватель на концу свога позива написао є неколико важни речій, коє нетреба пречути, и зато мы овде ій до знања наши читателя ставлямо, ценећи, да су истините и примѣрне свакоме листу, кой лепу цѣль предъ очима имаде, но са непріятностима борити се мора и тога ради — гине. Ова дакле г. издаватель каже, пошто є листъ обштой благонаклоности препоручіо: „Желити є, да Мнемосина не буде Метеоръ, кой є у магновеню постанка свога већъ и изчезао, єръ смутна будућность народъ онай очекуе, кодъ кога се научни листови одржати немогу, или због премалогъ броя пренумеранта, или због рђавогъ обдѣлавания самогъ листа. Такавъ народъ явля, да кодъ нѣга не влада мушко спѣшенѣ за знанѣмъ и просветомъ; да у хуманистичномъ погледу одъ дана на данъ ближе къ тавномъ гробу вене и да ће име нѣгово, кадъ га єдномъ са лика землѣ нестало буде — а то є судбина, не само поединн' людій већъ и свію народа — завеса заборавности покрити.“

КРАЉИЦА ВИКТОРІЯ.

Краљицу енглезку Викторію у венчаноме престолноме одслу данашньій намъ образацъ представля. Она є госпоя висока ума и племенита, милостива срца. Енглези ю обожаваю. Срећна є мати и живи са своимъ супругомъ, Алѣертомъ, у лепой брачной слоги, коя народу за изгледъ пріятно-тихога домовнога живота служи. Она подпомаже учене людє, и дели имъ знатне пензіе, исто тако заштићава заслужне войнике, чиновнике и ине служителѣ, и подъ нѣномъ владомъ стиже већъ Енглезка на степенъ благостања, кому сподобна примѣра у прошломе вѣку нема.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Богати, Петаче, шта ты судишъ о србскоме правопису?

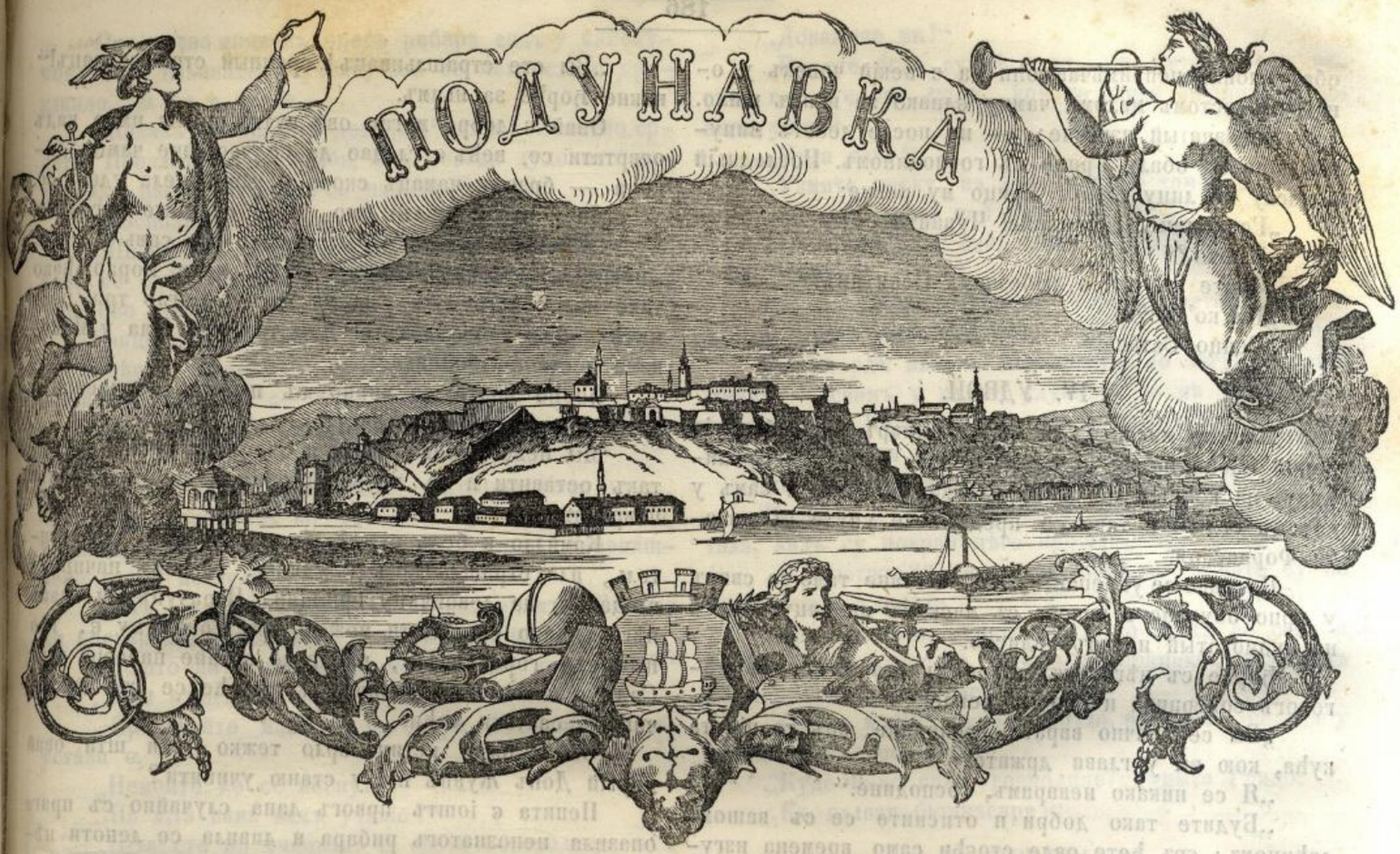
Петакъ. Рекао бы, да є крнвописъ.

Єракъ. Како то?

Петакъ. Е, съ оне стране дунава пишу онако, а съ ове стране дунава опетъ овако, дакле стварь не иде право, него башъ криво.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 24. У Земуну 11. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Црвена маска.

(Сиршегакъ.)

Онъ є међутимъ остао у пріятельству са старцемъ и Пепитомъ. Нѣгова братинска наклоность према овой девойчици растла є одъ дана на данъ све већма, тако, да ю намисли найпосле за жену узети. Само се због нѣ понекадъ каяо, што се є на овако гадно дѣло опредѣліо.

Онъ се плашіо одъ правичности Божіє! Онъ є често говоріо, да небо никако дозволити неће свезу између невиности и невалялства. Онъ се хтео оканути гадногъ овогъ дѣла, али све бадава! Пропасть є била врло стрмена, а онъ се већъ на путу нашао; притомъ є непрестано — као што є и Пепити за разбойнике казивао за крвлю чезнуо!

Онъ є зато са женидбомъ одлагао и заключіо є, да после смрти старчеве мачъ свой у море баци, да се съ Пепитомъ венча и у удалѣный предѣлъ оде, гди іоштъ страовито нѣгово име допрло ніе.

Пепита ніе могла о невалялству нѣговомъ знати потоме, што скоро нити є кудъ излазила, нити когъ познавала. Ренцо є увекъ съ маскомъ долазіо; да небы пакъ девойка због тога што посумняла, каже іой да онъ зато съ маскомъ долази, што тайнимъ начиномъ еспапъ протурує, па због тога ніе радъ да га познаду. Девойчица му све ово веровала.

Пошто су се дуже о свачемъ разговарали, опрости се Бепо съ Пепитомъ и изиђе изъ куће, осврћући се на све стране и смотрено гледаюћи, да га ніе когодь приметіо и видіо.

Кадъ Ренцо спази некогъ маскиратогъ човека, наєданпутъ застане; но и онай то учини. Да бы и далѣ увидіо, шта овай намерава, пође опетъ; но непознатый све за ньимъ. Бепо на єданпутъ стане предъ нѣга и упыта га:

„Шта ћете вы самномъ?“

„Ништа.“

„А што идете замномъ?“

„Я?“

„Вы.“

„Вы се мене ништа нетичете.“

„Онда идите вашимъ путемъ!“

„Съ каквимъ правомъ вы то мени говорите? я мислимъ, да є путъ колико мой, толико и вашъ.“

„Вы сте шпіонъ.“

„Шта се то васъ тиче?“

„Ништа ме се нетиче, ако се съ вама у далый разговоръ неупустимъ; но немойте заборавити, што ћу вамъ рећи: немойте замномъ ићи, и немойте распытивати ко' самъ, одкуда долазимъ и куда идемъ! єръ тежко вама ако то учините!“

На то се разбойницъ брзо удали, скочи у малый чамацъ и покрай неброєны лађица странпутицомъ одплови; затимъ скине маску и огртачъ па се опетъ на

обалу попне непримѣчаваюћи да є некій човекъ у онаквомъ истомъ маломъ чамцу єднако за њимъ ишао.

Непознатый изчезне; — но после десетъ минутій дође на обалу Грицо съ господиномъ. Последныій є маску на лицу имао. Грицо му рекне:

„Господине, господине! Чувайте се!“

„Зашто?“

„Знате ли, ко’ є любезникъ Пепитинъ?“

„Па ко’ є!“

„Ренцо Сатана!“

IV. УДВОЙ.

Можемо мислити, да Ђорђе Шивръ ніє заборавіо лепой Єлени ноћну музику правити. Узме повећу лађицу, на коіой є неколико музиканта было, а самъ у чамацъ седне; и тако се предъ вече упуте къ палати Форнасари.

Но како се упрепасти, кадъ застане тамо са свимъ у црно обученогъ човека съ маскомъ на лицу, кои є на чудноватый начинъ уздисао.

Ђорђе съ нѣговомъ лађицомъ стане поредъ нѣговогъ соперника и ово му рекне:

„Вы се ямачно варате, господине, єръ то ніє та кућа, кою вы у глави држите!“

„Я се никако неварамъ, господине.“

„Будите тако добри и отисните се съ вашомъ лађицомъ; єръ ћете овде стоећи само времена изгубити — а певати и залюблѣно уздисати можете гди на другомъ месту.“

„Я самъ башъ садъ хтео вама казати да то учините.“

„Знате ли, господине, да ме съ тимъ вређате?“

„Ни учемъ, господине!“

„Доста да є єданъ одъ насъ двоице овде непотребанъ!“

„Тако и я мислимъ.“

„На тай начинъ обоица ћемо се удалити! Но као да имате оружіе кодъ себе?“

„Заиста имамъ, господине.“

„Ево и мене спремна.“

„Молимъ за неколико минута само!“

Смелый Французъ заповеди свирачима, да што одсвираю, а самъ одпева такву песму, коя се само у Италіи чути може.

Затимъ обе лађице као стреле одплове на оно пусто место, гди є се разбойникъ свагда налазіо. Оба соперника дођу на место месецомъ осветлѣно.

Некій човекъ, кога є яка сень одъ палате поготову сакрила, приближи се ћутећи къ њима; но кадъ види, да су они мачеве изсукали и огртаче на землю бацили, уклони се и промумла:

„Я ту писамъ потребанъ!“

То є было Ренцо.

Обоица заузму добро положенѣ; наєданпутъ стану мачеви севати и одъ удара ватру избацивати. Но после неколико удараца примети Французъ, да рука соперника нѣговогъ дркће.

„Шта радите вы?“ повиче онъ. „Єсте ли вы племићъ?“

Млѣтчанинъ као да се речма овимъ нешто охрабріо; но мало затимъ опетъ стра надмоћіе добіе; уступаше све полако, найпосле леђа окрене неимаюћи кадъ ни огртачъ са землѣ подићи.

„Вы сте страшльивацъ! срамный страшльивацъ!“ викне Ђорђе за њимъ.

Онай є добро могао ово чути, но ніе имао кадъ осврнути се, већъ є гледао да се часъ пре чамца докопа — брзо у чамацъ скочи и као стрела удали се.

Да є ово Камилло было, лако се може погодити.

„Проклетый Французъ!“ рекне онъ самъ у себи, „невалялый убоица! Заръ є башъ мени морао ћаво тако мало снаге дати, да му писамъ могао три цола мачъ мой у трбу забъсти! Али трпленѣ! Има у Млѣткама доста разбойника.“

Ђорђе врати се мирно къ палати Форнасари и довръши свою ноћну музику.

Мы ћемо барона Ђорђа и Єлену за єданъ тренутакъ оставити и на любведостойну и сироту Пепиту повратити се.

Камилло є безъ сумнѣ было искусанъ развратитель, али страшльивацъ у удвою; свакимъ начиномъ гледао є, да девойчицу примами. Израчунѣный планъ нѣговъ лако се видити може; єръ Грицо му є, као што смо горе казали, рибарске альине набавіо было. Садъ є остао само начинъ, коимъ ће се съ девойчицомъ састати моћи.

Ово є было истина врло тежко, али шта овай другій Донъ Жуанъ ніе у станю учинити?

Пепита є іоштъ првогъ дана случайно съ прага опазила непознатогъ рибара и дивила се лепоти нѣговой; и помчемъ є у простимъ альинама обученъ было, већма іой се допао, него да є у самой свили и кадифи было.

Заръ овай лепъ младићъ ніе нѣ ради овамо дошао? О томе она ніе сумняла; єръ онъ є на ню врло нѣжно погледао. Пепита є скоро дотле дошла, да ніе могла о Бепу помислити, а да се несети лепогъ непознатогъ рибара; и сравнявала є пребело лице непознатогъ съ изгорелимъ одъ сунца лицемъ Беповимъ. Она є дакле два ова портрета фантазіи своіой представляла. Али на жалость Бебо є садъ другій было!

Она га є любила и ту му любавь изявила; но уєдно се изразила, да само онога може быти, кои ће съ њомъ предъ олтаръ стати.

Камилло, кой никако ніе честность женску уважавао, држао є ово за последнѣ упињанѣ поготову савладане девойчице.

У томе проће неколико неделя. Сатана є свакій данъ старомъ войнику долазіо. Пепита се Бепу одъ дана на данъ све ладніе показивала. Бепо є ово приметіо, али ніе могао за узрокъ дознати.

Гласъ се по целомъ племићскомъ кругу у Млѣткама распространи, да ће младый Французъ Єлену Форнасари узети.

Гласъ овай дође и до ушію Камиллови, но онъ ніе одма то веровао; но да бы часъ пре другима путъ препречіо, заключи младой удовици отићи и ню за жену поискати.

Єдногъ лепогъ дана заповеди Камилло, да му Грицо найлепшу и найукрашенію лађицу спреми, како бы парадно у палату Форнасари отишао.

Налогъ буде испунѣнъ и Камилло праћенъ одъ служителя хтеде у прекасну лађицу сести, на кою су сви као на чудо гледали. Но у тай паръ зачу се дрека и као да се неко поредъ нѣга стропошта. Онъ се уплашено осврне и види бледу и онесвешћену Пепиту.

Она позна мнимогъ оногъ рибара садъ у најскупоценіимъ альинама обучена, кои се непрестано преклиняо, да ће є узети.

„Какавъ непріятанъ догађај!“ викне Камилло срдито. Проклета была судба, коя доведе лудо ово дете садъ башъ. Шта ће се радити Грицо?“

„Господине?“

„Покри іой лице маскомъ и однеси у лађицу, па ћемо се кући вратити. Ето се любопытльивци већъ купе око насъ!“

Грицо подигне девойчицу однесе є у лађу и спусти завѣсу. Камилло є стаяо у лађи; веслари стану веслати и часком се кући врате.

„Гди самь я?“ запыта Пепита, кадъ є къ себи дошла.

„Кодъ мене, анђелу мой!“ одговори Камилло.

„Кодъ васъ! А ко сте вы?“ упыта девойчица, но кадъ разбарушену косу съ очію уклони, упрепашћено грофа погледи и викне:

„Ахъ, я васъ познаємъ! Я се сећамъ! Вы сте ме преварили, господине! Я идемъ моіой кући!

„Зашто да идете, дете моє? Зашто тако брзо?“

„Мой отацъ на смрти лежи, господине!“

„Причекайте мало,“ одговори Камилло и заустави є.

„Немойте ме се коснути!“

„Па шта самь вамъ учиніо?“

„Шта сте ми учинили? О света богородицо, онъ ме іоштъ пыта! Вы сте ме на недостойный начинъ преварили, єръ сте говорили, да сте простъ рибаръ и да ћете ме узети! — А вы сте! — О, я несрећна!“

„Успокоите се, любезна Пепита!“

„Никако другчіе, я морамъ ићи!“

„Вы ћете пуштени быти, ако ме саслушате. Моє сво преступленіе у томе се састои, што васъ любимъ Опоминѣте ли се оногъ вечера, кадъ сте на обали неку лађицу очекивали? Онда самь васъ првый путъ видіо и таки се залюбіо. Я самь некогъ за вама послао, и чуо самь, да сте добродѣтелна и честна девойчица, чуо самь, да ћете ме одбити, ако вамъ се у племићскимъ альинама показао будемъ; зато самь просте альине обукао, да бы вамъ се допао и срце ваше побудіо. — У осталомъ шта се моє станѣ васъ тиче? — Племићъ васъ люби, Пепита, онако исто, као што васъ є онай простакъ любіо!“

„О Боже!“ рекне млада девойчица плачући. „О Боже! Због овогъ самь човека мога заручника Бепа презрела?“

„Вашъ заручникъ!“ одговори Камилло посмеятелно. „Заръ се усуђујете у момъ присутству о вашемъ заручнику говорити?“

„А зашто да небы о нѣму говорила?“

„Знате ли вы нѣгово име? Знате ли нѣгово занимањ?“

„Ругате ли се, господине? Мой є заручникъ корманошъ и зове се Бепо Канти.“

„Вашъ є заручникъ разбойникъ и зове се Ренцо Сатана!“

„Вы лажете!!“

„Будите уверени, Пепита, и ако желите, я ћу вамъ овогъ часа то доказати.“

„Вы?“

„Я.“

„Докажите ми!“

„Вы сте безъ сумнѣ чули, да Сатана кодъ лагума изчекује оне люде, кои га желе подмитити, да когъ убіе?“

„Чула самь.“

„Узмите маску, па ћемо заєдно тамо отићи.“

„Вы сте дакле мой зао духъ?“

„Не, Пепита, я самь вашъ обожатель!“

„Айдмо!“

Камилло узме загаситый огртачъ, метне маску и оде са старѣевомъ ћеркомъ.

Идући одъ палате Кавалкантія до лагума быяше Пепита сасвимъ у мисли удубљена и ни речице ніе проговорила. Кадъ су изъ чамца изишли, вукла є она неотице Камилла напредъ.

Ренцо є стаяо на своемъ обичномъ месту.

Камилло є добро приметіо, да є она сва уздрктала, кадъ су покрай нѣга прошли.

„Єл’ истина?“ рекне іой Камилло, пошто су се были нешто удалили.

Пепита ништа неодговори, но врати се сама и проће іоштъ єданпутъ поредъ разбойника, и потомъ се међу светиномъ изгуби.

„Она є моя!“ рекне Камилло радостно, кадъ є у чамацъ већъ сео быо.

„Куда ћемо садъ, господине?“ упыта Грицо.

„Къ палати Форнасари!“

V. УВРЕДА.

Чимъ до палате доћу, излети Камилло изъ лађе наполѣ и пенюћи се узъ мермерне степене доће у палату, гди служителю смело рекне:

„Госпоћа ме очекује; зато ме пріявите. Я самь Камилло Кавалканти.“

После неколико минута наће се у соби кодъ лепе удовице, коя сакриваюћи неспокойство, осмевала се на нѣга и доста ладно рекне му:

„Каквомъ случаю морамъ благодарити, што имамъ срећу господина грофа кодъ мене видити?“

По овоме видити се може, да се млада удовица сасвимъ зачудила, кадъ є Камилла видила; но овай чинећи се да є неразуме одговори іой дркћућимъ гласомъ, єръ є већъ видіо, да ништа успети неће:

„Вы можете благодарити моіой жељи, коя ме є нагонила, да мученю момъ край учинимъ. Я васъ одъ дужегъ времена любимъ, али незнамъ, да ли се имамъ чему надати. Вы ме добро познаєте. Моє є име међу свима племићима прво у Млѣткама. Моя фамилія найвећу роллу у исторіи Млѣтачке републике игра. Моє бы иманѣ додуше могло болѣ быти, али є добро у младости све уживати, и башъ ова пређашня лудорія моя може васъ уверити, да ће будући животъ мой спокоянъ быти.“

„Шта оћете съ тимъ?“ упыта Єлена, но тако, да иронію никако сакрити ніе могла.

„Желимъ, госпоћа, вашу любавь и вашу руку.“

„Чимъ ово изговори, клекне Камилло предъ младу удовицу.

„Я самь васъ пустила, да све изговорите, господинъ Камилло,“ одговори она, „єръ самь рада была дознати желѣ ваше, како бы ій єднимъ ударцемъ уништила. Вы ми вашу любавь представляте и желите самномъ у вечитой свези живити; но молимъ васъ

*

кажите ми, єсте ли у свету чули, шта се о мени и господину барону Ђорђу говори?“

„Я васъ неразумемъ, незнамъ у комъ смотренію . . .“

„Заръ нисте чули, да ћу се идућегъ месеца съ њимъ венчати?“

„Вы дакле предпоставляте Француску противу єдномъ наслѣднику дуждова, госпоѣа? Срећа та, кою самъ я мисліо получити, допастће ономъ странцу, кои поготову ни племићъ ніе“ —

„Господинъ Камилло,“ пресече му речь она озбильнимъ гласомъ, „немойте тако о барону Ђорђу говорити, єръ вы доиста нећете у нѣговомъ присуству то смети изрећи.“

„Заръ я нећу смети, госпоя?“

„Нећете ямачно смети.“

„Я ћу то барону у очи казати.“

„Извол'те му казати, онъ є овде,“ проговори неко.

Єлена и Камилло осврну се у тай паръ кадъ су речи чули и спазе барона Ђорђа на врати, кои смешећи се у собу ступаше.

„Поздравлямъ васъ любезна Єлена,“ рекне онъ узевши ю за руку и полюби є. „И васъ поздравлямъ. господинъ Камилло! Дозволите француской протуви, странцу, кои ни племићъ ніе, да наслѣднику дуждова срећный и некрвавый исходъ удвоя кодъ лагума честита.“

„Шта оћете съ тимъ да кажете?“ упыта Камилло неспокойнимъ гласомъ, єръ му се на лицу видити могло, да є сасвимъ збунѣнъ био.

„Я оћу да кажемъ,“ одговори Ђорђе, ставши съ прекрштенимъ рукама предъ нѣга, „я оћу да кажемъ, да самъ єдногъ дана башъ предъ овомъ палатомъ на некогъ човека наишао, кога самъ за смелогъ човека сматрао, али є тай яданъ кукавица. Я самъ се съ тимъ ядникомъ хтео мачемъ тући, али бедный несрећникъ окрене ми леђа и часъ пре умаче.“

„Ко' є био тай?“ промуца Камилло.

„Тай є човекъ био съ маскомъ, но я самъ га опетъ познао, премда нисамъ хтео нѣгово име одкрити изъ тогъ узрока, што є фамилія нѣгова на гласу была и сви су люди были, осимъ нѣга, єръ онъ є човекъ, кои нема срдца у утроби. Тай човекъ, тай племићъ, та кукавица вы сте!“

Камилло побледи и увати рукомъ за мачъ. Ђорђе погледи га и насмеє се.

„Немойте никакве комедіе правити, господине,“ рекне Ђорђе; „Зашто дирате мачъ, кои несмете за главу извући? Ваша є рука безъ сумнѣ згоднія за гитаръ, него за мачъ. Немойте више любавне песма певати заручницама француски племића. Ако дозволявате, Єлена,“ придода онъ и окрене се своіой любезной, „я ћу овогъ господина до врата испратити.“

Єлена главомъ одобри, а Ђорђе врата отвори, крозъ коя Камилло изиђе ни речи непроговоривши.

„Я се страшимъ, Ђорђе,“ рекне му Єлена.

„Страшите се, а зашто, любезна?“

„Одъ тогъ човека. Вы сте нѣгову гордость и любавь яко увредили. То є истина, да є онъ страшльивъ, али є лукавъ и осветолюбивъ. Я се небоимъ, да ће вамъ нѣговъ мачъ паудити, но плашимъ се оне руке, кою ће онъ подкупити. Да ускоримо са свадбомъ, па одма у Француску да идемо. Пристаєте ли на то Ђорђе?“

„Да ли пристаємъ! Та вы ми съ тимъ найрадію желю испунявате, па ме іоштъ пытате, да ли пристаємъ.“

„Дакле, мой любезный супруже, кадъ пристаєте, то ћемо се до осамъ дана венчати; али сватови мораю намъ быти врло величествени. Я самъ рада, да се дуго о ньима у Млѣткама говорити.“

„Сватови наши мораю найвеличественіи быти, и ямачно ће се о ньима дуго у Млѣткама говорити.“

Камилло є додуше изишао изъ палате Форнасари ни речице неизговоривши, али є у души нѣговой ярость успламтила и већъ є размишлявао, како ће се осветити. Скочи као муня у чамацъ и одплови управо тамо, гди се разбойникъ Сатана увекъ налазіо.

Онъ тамо никогъ ненаће.

Мы ћемо у кратко навести, шта се међутимъ догодило.

Докъ є Камилло у палати Форнасари био и онако безчестно испраћенъ, остави Бепо грозно место кодъ лагума и упути се Пепити.

Као обично уђе полагано у прву па после у другу собу, али га садъ Пепита недочека съ нѣжнимъ погледомъ и осмейкиванѣмъ.

Отацъ Пепитинъ спаваше на столици, лице му є было сасвимъ бледо, руке спуштене и отоболѣне, а броянице су на землю быле пале; по овоме дакле видити се могло да є старацъ навекъ уснуо.

Пепита є съ обореномъ главомъ клечала и горко плакала.

У тай паръ, кадъ є Бепо у собу ушао, подигне она косу съ очію, коя іой сво лице покрила была. Подигне се нагло са землѣ и наєданпутъ показа се на лицу нѣномъ у место жалости страшанъ гнѣвъ; ни речице непроговоривши показа Бепу съ найвећимъ презренѣмъ врата.

„Шта є вама, Пепита?“ упыта є Бепо; „шта се съ вашимъ отцемъ догодило? Зашто ме изъ куће терате?“

„Зашто васъ изъ куће терамъ?“ Заръ овде, кадъ ми є отацъ умро, усуђуєте се пытати, зашто васъ терамъ, Сатано!?“

Кадъ є Пепита име ово изговорила, коє є знакъ было, да є све дочула, Бепо савъ уздркће; прси хдедоше му се распући и онъ промумла:

„Ко' ме издао?“

„Човекъ, кои ме люби, разумете ли ме Сатано? Човекъ, коме самъ рекла: я ваша быти немогу, єръ самъ заручница Бепа Кантія, кои благородно срдце има! Заръ вы благородно срце имате?!! Заръ се нисте вы при овимъ речма морали смеяти, Сатано?“

„Пепита! Пэпита!“

„И тай племићъ, єръ онъ є заиста племићъ, ово одговори: Бепо Канти, та благородна душа, вашъ заручникъ незове се само тимъ именомъ; нѣга светина зове Ренцо Сатана: ево га гледайте, гди стои!“

„Па ко' є тай човекъ, Пепита? Кажите ми име нѣгово?“

„Вы ћете нѣга убити, єл' истина? Заръ мислите, да ћу я на руку єдномъ разбойнику ићи?“

„Нѣгово име!“ повтори Бепо потмулимъ и одъ ярости дркћућимъ гласомъ, и у тай паръ увати де-

војчицу за руку тако снажно, да є одъ бола и противъ волѣ викнути морала.

„То вы дознати нећете, ако ме убити желите, то ме съ места убите, убійцо!“

При последной речи уздркне Бепо, пусти іой руку и одлети изъ собе као ловцемъ ранѣный зверъ.

VI. ТРИ МАСКЕ.

Блудіо є свуда Сатана по вароши и несматраюћи на мимопролазеће лактовима ій є гурао. Најпосле дође на піяцу светогъ Марка, коя є илядама фенѣра осветлѣна была, єръ се было већъ смркло.

Овде текъ осети, да му є нешто лакше; добро се опомене, шта му се догодило, и почне очаявати. Сви будући планови нѣгови уништени су ударцемъ овимъ. Ништа му друго неостає, него или продужити досадашньій крававый занатъ, или самь себи смрть задати.

Онъ избере смрть, и постоянимъ али не брзимъ коракомъ пође крозъ светину, но чимъ га ова упозна, оде страпутицомъ и наскоро проће онуда, ѓди є невине жертве убіяо.

Онъ се већъ быо решіо. Намисліо є стропоштати се у Орфано-каналъ; но у тай паръ осврне се іоштъ єданпутъ на Млѣтке, кою є варошь и волео и проклињао.

Небо є посуто было небројенимъ звездама; при месечини блистале су се тамно куле и балкони. По каналима пловиле су лађице и у свакой буктиня светлила се издалека као звезда; благій пакъ вечерньій воздухъ разносіо є умилне гласове вечернѣ музике.

Бепо є на све ово жалостно погледао; кадъ наєданпутъ неко му руку метне на раме и ово рекне:

„Ренцо Сатана, као што ми се чини, млого съ тимъ губи, што ніє на своме месту, већъ га мораю овде тражити, ѓди можда о любовнимъ саняріяма мисли.“

„Шта ћете вы самномъ, господине?“ упита Сатана, кадъ є Камиіла познао быо.

„Да ти сто цекиня дамъ за єданъ удараџъ.“

„Мой мачъ неможе се више подкупити, а рука, коя га є носила, быће до неколико минута мртва.“

„Да те нису осудили?“

„Неумитный ме судія осудіо; а тай судія я самь, а заєдно и џелатъ.“

„Шта те є на то навело? сиротиня ямачно ніє єръ ты никадъ безъ новаца ниси, почемъ и мои сто цекиня одбацуєшъ. Ты си младъ, лепъ, притомъ и любавь твоя мора да є срећна.“

„Доста, доста, господинъ Камилло, нетражите, да тайну мою дознате; идите вашимъ путемъ и кажите Млѣтчанима, да Ренцо Сатана више не живи, єръ вы сте последньій, кои сте га жива видили.“

„Можда!“

„Шта оћете съ тимъ да докажете?“

„Саслушай найпре неку исторію, кою ћу ти исприповедати, па после ми кажи, да ли желишъ самъ себи животъ одузети.“

„Неку исторію?“

„Слушай само: у Млѣткама є некій страовитый разбойникъ; овай разбойникъ воле неку младу девойку, коя є и нѣга, незнаюћи за нѣгово право име, тако исто любила. Некій племићъ усели себи у главу, да се истой овой девойки допадне. Ово му врло лако за рукомъ изиће; девойчица немогући му далѣ противстати рекне му єдномъ: я немогу ваша быти потоме, што самъ тврду заклетву моме любезномъ положила. — Айде самномъ рекне племићъ невиномъ детету; ты ћешъ се одма осведочити, ѓди є твой заручникъ, и видићешъ, да ли те заклетва грозномъ разбойнику дата и далѣ обвезуе. — Млада девойчица ніе ово хтела веровати; но пошто се о истини увери сасвимъ се томъ племићу ода.“

Докъ є Камилло исторію ову приповедао, ћуріо є ладанъ зной съ лица разбойниковогъ, и одъ тежкогъ гнѣва єдва є ово упытати могао:

„Одкудъ сте вы то све дознали?“

„Я знамъ то одтуда, што се пре петъ минута тай човекъ, што є теби твою Пепиту а мени опетъ мою любезну отргао, явно хваліо, како є заручницу познатогъ разбойника Сатане преварио. Противъ овогъ човека, кои є и мой и твой непріятель, хтео самъ те наоружати.“

„Я самъ вашъ и срцемъ и душомъ! Но кажите ми име нѣгово!“

„Баронъ Ђорђе Шивръ, Французъ!“ —

„После єдногъ сата быће мртавъ!“

„Немой тако нагло, Ренцо. Ослони се за данасъ на мене. Наша освета мора іоштъ страшніа быти.“

„Прошло є већъ было неделю дана; баронъ Ђорђе съ Єленомъ се венча и тогъ є дана велико веселѣ у палати Форнасари было.

Припреме за балъ превазилазиле су све доякошнѣ, што се у Млѣткама видити могло. Племићи и лепе даме спремили су найскупоценіе альине и адиђаре; єръ госпоћа Єлена наредила є, да о венчаню нѣномъ маскираный балъ буде.

Лађице су загатиле каналъ предъ палатомъ, а преко белы' мермерны степена врвиле су лепе Млѣтчанке. Ово є очараваюће позорѣ было; свуда є се видити могло само кадифа, свила и діаманти. Найскупоценіимъ бисеромъ украшена є была коса ньова, а тако исто и црномапясти вратови, коє є Тиціянъ радо моловао.

Само Єлена и Ђорђе нису были маскирати. Єлена є у беломъ обучена была. а на глави є имала црвене машліе.

Было є већъ скоро поноћи. Црна лађица съ четири веслара стане предъ палату. Двоица маскирана и дугачкимъ црвенимъ огртачемъ заогрнута изиђу изъ лађице и пођу узъ степене.

Кадъ су до сале дошли, служитель на врати, чія є дужность была свима гостима за єдно магновенѣ маске скинути, да небы и непозвати у салу улазили, хтеде и спрамъ овы дужность свою испунити, но у тай паръ єданъ ове двоице пружи служителю кесу пуну новаца, и тако они пропуштени буду у салу.

Чимъ су ове две изванредне маске у салу ушле. скупе се млоги око ньи и стану ій разнимъ шальивимъ речма запыткивати.

Єданъ іймъ є само на сва пытаня изменѣнимъ гласомъ одговарао, и то врло досетльиво и боцкаюћи. — Єдва у овой мложини нађу барона Ђорђа.

„Оћете ли намъ дозволити, господине, да съ вама само за єдно магновенѣ насамо будемо?“ упыта она маска, коя є обично говорила. „Мы ћемо вамъ

нешто представити, ков ће госте ваше веома развеселити.“

„Я самъ готовъ, моя господо,“ одговори іймъ Ђорђе, „премда по вашой одећи судимъ, да ћете вы ту радость мени тежко моћи учинити.“

Французъ и обе маске изиђу изъ сале и оду у оближню собу, кою одма затворе. — — — — — — —

Ђорђе є првый у собу ушао био; єданъ одъ оне двоице не само да є врата заключао, него є и завѣсу на врати стоећу одма спустіо, како се небы ништа у сали чути ни видити могло.

Ђорђе се окрене, а маске се барону приближе.

„Но моя господо, я самъ вамъ на услуги,“ рекне іймъ Ђорђе; „предлажите ми, я ћу васъ саслушати.“

Кадъ є онъ ово изрекао, єдна одъ овы двею маски подвуче руку подъ альину и приближи се другой.

„Я ћу васъ саслушати,“ повтори опетъ Ђорђе.

„Заръ вы нисте любопитльиви знати, ко смо мы?“ промумла маска.

„Безъ сумнѣ самъ любопитльивъ, господо,“ одговори баронъ.

„Ево ко' самъ, гледайте ме добро!“ рекне Камилло и раздере съ лица маску држећи надъ главомъ бароновимъ оштаръ штилетъ.

„Я самъ изгубљенъ!“ рекне Ђорђе кадъ є надъ главомъ опазіо светлећій се штилетъ. — —

Али на єданпутъ Камиллова рука уздржана буде. Друга маска зграби га, обори на землю, стане му ногомъ на прси и погледи га тако оштро, да су му се очи крозъ маску као у тигра светлиле.

Ово є све свршено было за єданъ минутъ. Кадъ и другій подере съ лица маску, позна баронъ бледо као у мртваца лице Сатане. Камилло є непрестано єчао. Ђорђе є мисліо да саня.

„Препоручите вашу душу Богу, ако га іоштъ и верујете, єръ вы морате умрети, господинъ Камилло,“ рекне му Сатана озбильнимъ гласомъ.

Ђорђе савъ застрепи.

„Знате ли, шта є овай човекъ учиніо?“ продужи разбойникъ окренувши се барону. „Онъ ме є подкупіо, да васъ убіємъ, но кадъ я ово писамъ хтео учинити, заклео ми се, да сте вы Пепиту неку младу девойку, кою я волемъ, силомъ отргли и обезчестили. Я му поверова и тако се подкупимъ!“

„Каква ужась!“ рекне Ђорђе.

„Но пре єдногъ сата,“ рекне Сатана изнова у ярость дошавши, „пре єдногъ сата было самъ кодъ Пепите и рекао самъ іой: Онай, кога ты любишъ, мора умрети! Онда текъ изусти она срамно име нѣгово. — Препоручите вашу душу Богу, господинъ Камилло!“

„Милость!“ промуца Млѣтчанинъ.

„Освета!“ одговори разбойникъ и подигне штилетъ.

„Ђорђе му є хтео руку задржати, но ова є была врло вешта и учинила є оно, што є хтела. Камилло є было мртавъ.

У тай паръ узнемирени гости због Ђорђевогъ одсутства стану на врата лупати; Ђорђе уплашенъ и бледъ лагано отвори.

Мложина нагрне унутра; Сатана ладнокрво показа прстомъ на мртво тѣло последнѣгъ Кавалкантія и рекне:

„Я самъ само правичность испуніо!“

Затимъ отвори прозоръ кои є на каналъ гледао, увіє се у свой црвеный огртачъ и скочи у валове, кои га часком покрію.

Ђорђе и Єлена сутра данъ у Француску одпутую. Пепита пакъ, да бы избегла невалялство и превару благородны Млѣтчана, оде у манастиръ гди и умре.

Сремске чертице.

Данашньій жителы Срема могу се поносити са повѣстницомъ, кою су одъ своій прадеда задобили, єрбо сайность прошлихъ времена излива зраке и на потомство, и овима, потомцима, принадлежи сада, да марльиво исту повѣстницу читаю, толкую, и колико пріятне забаве, толико више озбилне науке изъ нѣ ваде. Крозъ прва четири и по столећа после Христа цветала є старосремска земля и налазила се у срећноме стаю, нѣни сынови получили су славна имена, и поєдини међу ньима, одликовавши се у воєнимъ службама и на разнимъ бонштама юначкимъ духомъ, храбримъ дѣлама и побѣдама надъ инимъ народима, седили су као владателы на самоме престолу римскога царства. Цема у старой повѣстници предѣла, о коме бы се то преповедало, што є о старомъ Срему написано: да се т. є. у нѣму родило више силный царева и властника (цесара и августа) него у каквой му годъ другой земльи, те ови да су господари были целога скоро света и по томе заповѣсти и законе давали, конма се кланяла остала Европа, Азія и Африка.

Куспиніанъ, бывшій негда повѣсто- и земльописацъ немачкога цара и мађарскога краля Максимиліана, ова изъ дотичнихъ извора обширно явля. Нами ће доста быти, ако овде само римске цареве Ауреліана и Пробуса напоменемо, кой су правый Сремци были и ков повѣстница међу „добре и хвале двстойне владаре“ брои. Именито подъ Пробусомъ (Доброславомъ) Сремъ достигне высокій степенъ благостаня, и зато ћемо о истоме цару нека овде начертати.

Царъ Пробусъ (Маркусъ Ауреліусъ) родіо се лѣта одъ прилике 225. после Христа у Сирміуму, овой како већъ знамо главной вароши долнѣ Панноніе и по томе целога Илирика. (Види брой 21. и 23. Подунавке). Отацъ му є было баштованъ и као такови надгледао є царске баште, ков су у самоме Сирміуму стаяле, где се є већъ и царска палата налазила. Младій Пробусъ изучи школу, кою су грчкій учительи у Сирміуму основали были, и затимъ ступи у воєну службу. Брзо є у ньой напредовао, єрбо є было младићъ лепъ, паметанъ, добро воспитанъ и храбаръ предъ непріятелѣмъ до крайне трпельивости. Срећа га юначка пратила на стрмой стази, коя къ слави води. Подъ царемъ Ауреліаномъ, кой бы римской царевини нѣне старе међе повратіо было, воєвао є побѣ-

доносно, што истога цара на то склони, да му подпуно повереньѣ поклони и войводомъ га учини. По насилной смрти Ауреліяна, кога є неверный слуга убіо, указао є Пробусъ свою покорность са себи подложеномъ войскомъ новоименованому цару Тацитусу, кой є био мужъ благе нарави, но овай, пошто є шестъ месецій владао, умре, и за њимъ є слѣдіо Флоріанусъ, кой такођеръ у кратко време премине, єрбо му є влада само два месеца и двадесетъ дана траяла. Сада войска, кою є Пробусъ дарежльивостћу себи обвезао, нѣга царемъ римскимъ прогласи и онъ по томе лѣта 276. после Христа сайный престолъ заузме.

У почетку своє владе имао є Пробусъ себи противне сапернике, именито некогъ „Сатурнина," кой є источну войску предводіо, надалѣ „Прокула" и „Бопоса," коима є войска, у римской Германіи настанѣна, посве оддана была. Пробусъ своє сапернике срећно побѣди, и затимъ є ратовао са Персіанцима, Немцима (Германима) и са варварскимъ народомъ, кога повѣстници „Блеміе, Блеме" назива, и коєга потомство подъ именомъ „Фламахъ, Фламингахъ, Флемингахъ" іоштъ у данашньой Белгіи обстои. Пошто є Пробусъ миръ и добаръ редъ у пространу државу повратіо, преда себе важнимъ пословима, на то смераюћима, да матеріално и душевно благостанѣ римскоме царству подчинѣни народа поспѣши. Тога ради заповеди, да се у време ратованя разорени градови опетъ оправе, те да се трговци, землѣдѣлци, умѣтници свакога реда и занатліе у њима настане. Такођеръ подели землѣ, коє су пусте лежале, заслужнимъ войницима и нареди, да се изъ они предѣла, кои бы сувише становника имали, населѣници бираю и у оне краєвє преместе, где то потребность изискує.

Више одъ седамдесетъ градова буде томъ приликомъ изъ развалмна подигнуто, и остали войници, кои землѣ задобили нису, радили су при друмовима, при каналима (продорима) и сличнимъ явнимъ зградама. Истый Пробусъ седіо є у Сирмиуму и сва є чиніо, да свой завичай увелича и прослави. На нѣгову заповѣсть буде Фрушка гора и остала Панонія са виновомъ лозомъ посађена, нова царска палата, лепша и величественія него у самоме Риму, подигне се затимъ у Сирмиуму, где є Пробусъ науміо био пріятно одпочивати и плоде благога мира уживати. Но — по вишньой судбини другоячіе се догоди.

Заповедіо є Пробусъ био, да се неке баре између данашньи Винковаца, Осека и Вуковара изсуше и вода одтудъ у Дунавъ обрати. Тога ради морали су войници землю копати и тежке послове одбављати, чему се они на последку изъ тога узрока противе, што су ценили, да се овакова радня за войнике не пристои. У истину пакъ био є войницима миръ свеобшти већъ несносанъ, єрбо су ратованю привикнути были и за богатимъ плѣномъ жеднили, каква за сада небіяше. Они дакле потайно се договоре и на цара Пробуса ударе приликомъ, када є овай у некоме оближнѣму двору са високе куле послове прегледао и своє наредбе издавао. У той войничкой буни, коіой є Пробусъ и не мыслећи о собственоме спасеню са неколико одъ свои вѣрны насупротъ стаяо, буде онъ уморенъ.

Царъ Пробусъ є погинуо месеца Августа 282. лѣта после Христа, и владао є са римскомъ царевиномъ пуно шестъ година и къ тому четири месеца.

Брзо се є войска покаяла была, што є тако люто цара уморила, те га светчано погребе и великолѣпанъ споменикъ на ономе месту му подигне, где є пао био. Надписъ овога споменика, коме є іоштъ трага было у време мађарскога краля Матіе I. овако є гласіо: H. P. R. IMP. et vere Pr. S. E. VIC. OM. GEN. BARB. VIC. E. TYRANN. Ова се сада читаю латинскій: Hic Probus Imperator et vere probus situs est, Victor Omnium Gentium Barbarum, Victor etiam Tyrannorum. Што ће рећи: Овде лежи управъ добрый царъ Пробусъ (Доброславъ), побѣдіо є све варварске народе, побѣдіо и зулумћаре."

Евтропіе у своіой краткой римской повѣстници каже о Пробусу, да є био славанъ войникъ, мужъ оштаръ, строгъ, но праведанъ, да є цару Ауреліану у воєной слави раванъ био, благостћу пакъ обичая и обхођења да га є надвисіо.

Има стары новаца одъ Пробуса, но већъ су яко редки. По овима є умилна лица био, высока чела, ока снажна, черте образа пріятне су, правилне, и глава му є са венцемъ одъ лаворике украшена, чега є заиста достоянъ био.

Нека дакле Сремци име цара Пробуса (Доброслава) у повѣстничкоме смислу као своє сматраю, нека га хвале, єрбо нема сяйниєгъ блага одъ добра гласа, почемъ истый іоштъ иза живота трає, те милозвучно по свету се разлеже.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Прошлогъ понеделника (18/6 Августа) светковали смо данъ рођења Нѣговога Величества, нашега цара Франца Іосифа I. У вече пре тога была є варошь осветлѣна, сутра данъ зарана загруваю топови, затимъ буде божя служба у црквама єднога и другога вероисповедания торжествено обдржана. Предъ црквама стаяла є компанія шайкаша са оддѣломъ момака одъ ц. кр. дунавске флотиле, они су изъ пушака обичне поздраве давали, на коє бы топови са высоке обале (съ Гардоша) одговарили, што се є на далеко чути могло. Евреи држали су такођеръ у своіой синагоги службу, чинећъ молитву, певанѣ и бесѣду. Присутствовала су при овимъ торжестеностима сва овдашня господа војна и грађанска са другимъ одличнимъ жителима и многимъ побожнимъ народомъ. Изъ Београда была су дошла гг. Генералконзули: аустрійскій и прайскій. — После тога была є велика гостба кодъ г. Генерала и Бригадира Драгойловића, ту се здравица Нѣговоме Величеству, цару нашему, са топломъ одушевљености поднесе, на коє топови опетъ загрме. Тако ми дакле тай данъ лепо прослависмо, заключуюћи га са живостно-искреномъ жељомъ, кою намъ чувство непоколебиме вѣрности у прса улива: да т. є. свемогућій Богъ витежкога цара и благога отца землѣ, Франца Іосифа I., на многа — многа іоштъ лѣта срећна и здрава намъ сачува!

СМЂСИЦЕ.

— Име генерала Соларолиа слабо є по Европи познато. Онъ є родомъ изъ Новаре у сардинской кралѣвини и отишао є у своіой младости као кроячкій калфа у белый светъ. После млогихъ пригода доспе онъ у источну Індію, гди у службу дружтва енглезкога (уобште зване компаніе енглезке) ступи, изъ кое затимъ пређе у службу индіанске княгинѣ одъ Сирдана. Онъ задобіе нѣно повереніе и стекао є себи заслуге крозъ то, што є нѣзинъ престолъ крепко браніо и душманска насртаня одъ нѣга одбіяо. Изъ тога узрока княгиня, да га награди, нѣзину кћерку за супругу му даде, и онъ доцніе са истомъ и са богатимъ миразомъ у свой завичай се пресели. Лѣта 1851. умре братъ нѣгове супруге, и почемъ овай деце ніе имао, то по индіанскоме закону цело иманѣ припаде нѣму као мужу нѣгове (єдинице) сестре. Но енглезко-источно-индіанско дружтво противило се томе, и тога ради водила се више годишня парница при судейскоме одсеку тайнога кралѣвскога совѣта у Лондону. Трошкови те парнице были су већъ нарасли до деветъ сто хиляда франака, када пре неколико неделя судъ пресуду изрече, да се генералу Соларoли шуревъ иметакъ изручити имаде. Цело наслѣдство (баштина) износи 30 миліона франака, и генералъ Соларoли одпутовао є већъ у Лондонъ, да свое благо дигне. Новине додуше то непишу, но люди, кои су се са генераломъ разговарали, кажу, да онъ одъ милине збиля плаче и шуревой души вѣчный покой искрено жели. —

— И три шустерска момка получила су лепу срећу пре неколико неделя. То се овако догодило. Некій на смрть болуюћій свештеникъ (пасторъ) у северноме Шлезвигу, дозове єдну стару госпоју къ себи, те іой изручи єданъ писаный завештай (тестаментъ) съ тимъ примѣчанѣмъ, да она у смислу истога имаде више сто хиляда талира наслѣдити, но да є те новце богатый некій дрговацъ у Хамбургу затаіо. Ова изусти, па затимъ умре. Стара госпоя међутимъ завештай склони у орманъ, но поболе се и умре и она. Сада нѣна два унука, кои су шустерски калфе были, пронађу то за ньи толико важно писмо, саобште га некоме трећему шустерскоме калфи, кои є прилично наученъ было, и овай имъ се обвеже, да ће наслѣдство свію у завештаю назначени новаца ньима изпословати, ако му они т. є. трећину одъ тій новаца уступе. Они на то пристану, и сви троица пођу у Хамбургъ, гди се на скоро извѣсте, да є онай богатый трговацъ, кои є новце затаіо, већъ умро, но нѣгови синови, као міліонери по Хамбургу разглашени, были су на животу и притяжавали су очевъ иметакъ. На ове се дакле трећій шустерскій момакъ обрати и после дужегъ договараня вешто изради, да ови за избећи силне трошкове дуготрајне парбе, коя бы се ту ямачно излегла была, на изплаћиванѣ чрезъ ньіовога покойнога отца затаєни новаца се склоне; и тако речени шустерски момци сгрну єданъ міліонъ форинтій, єръ су и главно и камате (интересъ) добили, и ено ій сада у северной Немачкой, гди су лепе спанлуке купили, те гладе тамо фине брке и съ тихимъ смешенѣмъ веле: Богъ да прости. —

— Некій г. Масъ у Бечу пронашао є справу, коіой є име „Атремографъ“ задао, т. є. писача, кому при писаню рука не дрхће. Ова справа приличи шупльой руци и писачъ, кому одъ млогога писаня рука већъ малаксала, исту положи на ту справу, те лако и брзо онда пише, безъ да бы му рука дрктала и грчъ ню укруђавао. У више писарница служе се већъ овомъ справомъ и потврђаваю люди, да є збиля по ньой средство добивено, коимъ се свакій поуздано служити може, кой млого писати има и руку одъ грчевита дрктаня сачувати мисли.

— Некій кућегазда у Паризу имао є одъ више година живописца, кой є кодъ нѣга за приличне новце подъ кирію седіо, и што се ніе мисліо одселити, то є свое собе лепо измоловао. Газда заключи сада, почемъ му є кирайція собе безъ свака трошка яко умѣтно и вкусно измоловао, да кирію повиси, на коє живописацъ нехтеде престати, примѣћаваюћи, да є онъ собе моловао, безъ да бы газда за то и єдне паре платіо, те да бы у реду было, да газда кирію не само не повиси но да ю башъ знатно обали. Газда на то одговори, да онъ моловане соба закгевао ніе и одкаже живописцу обиталиште. После неколико дана доће истый газда са єдномъ госпоіомъ къ живописцу, да госпоіи обиталиште покаже и шньомъ се ради киріе погоди. Но немало се зачуди, када опази живописца, где по дувару са пемзломъ (перникомъ, кичицомъ) амо тамо нешто шара. Онъ га упита, шта то ради, а онъ му одговори: одселитћу се, те зато скидамъ стару молерію съ дувара и, да празанъ неостане, малямъ по нѣму — мртвачке главе. Госпоя, ова чувши, са грозомъ и страхомъ одступи, а газда, неимаюћи већъ кому обиталиште нудити, замоли на последку живописца, да се не сели, те да ће му исту кирію умалити, ако му само — мртвачке главе са дувара опетъ скине, и собе онако измолуе, као шта су были. Живописацъ на то после дугога притворнога одрицаня престане, и ено га сада у своме староме обиталишту, где смешећи се своимъ пріятельима преповеда, како му є самъ газда на руку ишао, да себи нижу кирію — измолуе.

— У више новина читасмо, да є последнѣгъ (кримскогъ) рата при препитаваню руске войске нереда због неки бездушни набавника ране было, кои су у споразумленю са дотичнимъ чиновницима државну благайницу не слабо оштетили. Каже се, да превара томъ приликомъ учинѣна дубоко засеца, єрбо є 150 миліона рубаля затаєно, чега ради при воєнима судиштама сада строго изтраживанѣ се држи. Тако є некій набавникъ ране обтуженъ было, да є брашно са пескомъ помешао, те да є крозъ то млоги войникъ боловати и умрети морао. Истый набавникъ бы ямачно пушкаранъ было, да ніе предъ судомъ доказао, да войсци — ни єданъ лотъ брашна ніе дао. Овимъ доказомъ спаси свой животъ, те буде на тежку робію одсуђенъ и у Сибирію одправленъ. Изъ овога и слични примѣра види се, да су неки набавници войсци рану и друга потребна само на — папиру давали. —

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Чуєшъ ли, Петаче?

Петакъ. Чуємъ.

Єракъ. Французки є димшићъ по Сави бродіо, те због мале воде насео, па ено га сада, где на сувоме стои.

Петакъ. Е, то су ти слѣдства Паризкога мира.

Єракъ. Петаче!

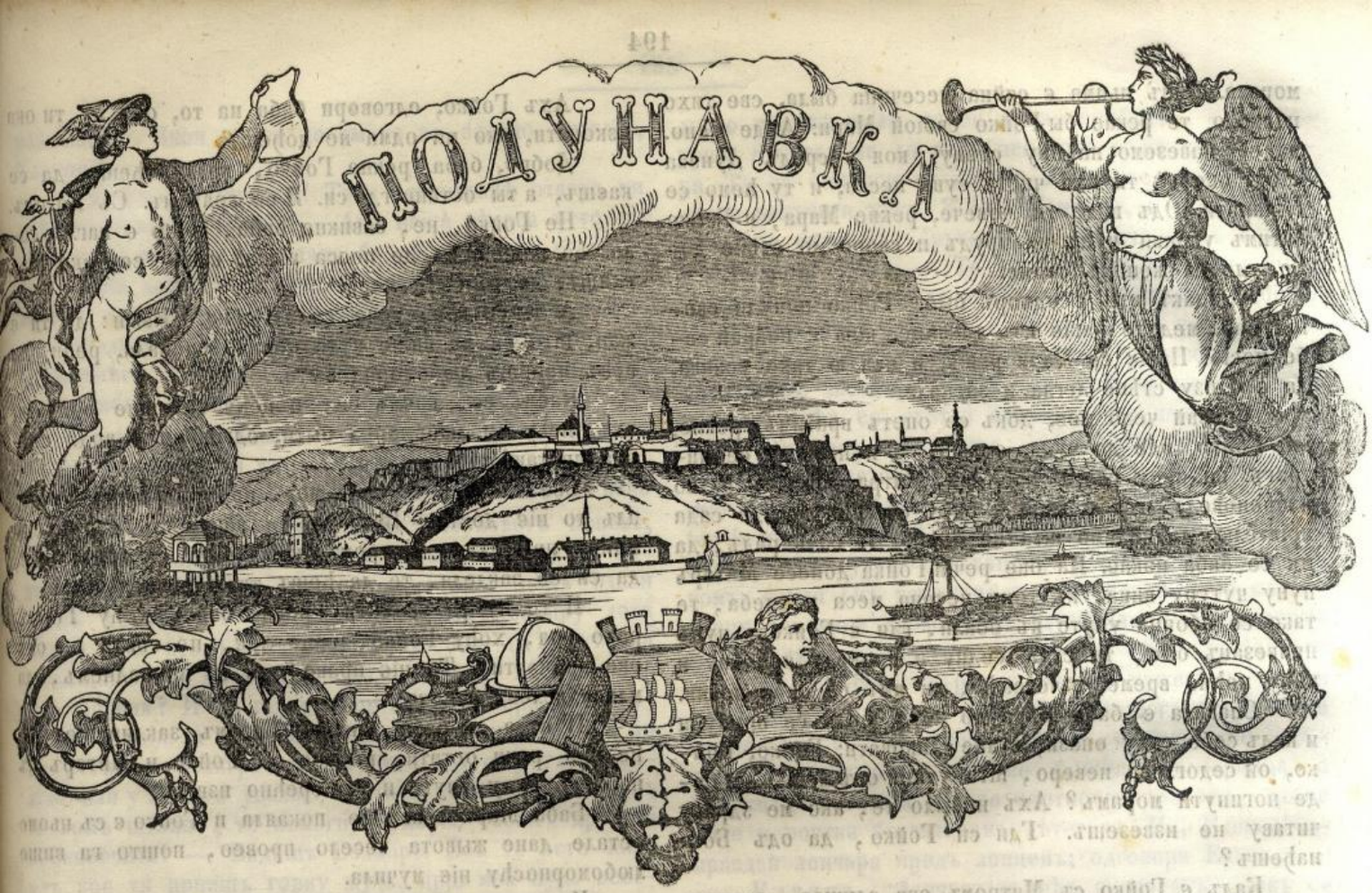
Петакъ. Шта є, Єраче?

Єракъ. Туже се люди, да шалу збіяшъ мршаву, суводарну, а не мастну, подебелу.

Петакъ. Да, одкуда ми шале мастне, подебеле, када ми є и само име — поотно?

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 25. У Земуну 18. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на _ месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћеномъ пи смама, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Баба се кає.

(Народна приповедчица.)

Старый Гойко быяше човекъ веселе ћуди, пунъ шале и досетльивости. Госте є радо примао и ови бы о нѣму казали, да є седе главе, но срца іоштъ млада, здрава и духа юначка.

Было му є одъ прилике шестдесетъ и петъ година, а изъ румени округли образа светлила мужка снага, те рекле бы секе и слаше, бабе и баке, да є чича Гойко лепъ као ябука.

Кућа му стаяла на десной обали Дунава, съ банатске дакле стране, а преко пута на србской страни не далеко одъ развалина негдашнѣга града, кому є име Голубацъ (Голумбацъ), стаяше опетъ кућа нѣговога пріятеля Митра, съ коимъ є Гойко у великой любави живіо.

Гойко є имао свега доста, у кући му се свагда налазило ракіе, вина, меда, сира, хлеба, меса, да се є гладнимъ и жеднимъ гостима задовольити могло, а къ тому было му є и ћемеръ съ новци натученъ.

Нѣгова жена — бабомъ Маромъ ю Гойко звашше — была є яко добра газдарица, она є управо кућу држала и као мравъ неуморно радила.

Деце нису имали и были бы заиста у красной слоги живили, да бабу Мару ніе єдна люта страсть мучила, коя се — любоморность зове. Она бы на Гойка съ поктима ишла, у косе му летила и чудеса починила, када бы се Гойко у нѣнимъ присуству заборавіо и па какву секу изъ шале насмеяо. Сирома Гойко сносіо є стрпельиво ову беду и пазіо є само, да му се баба Мара не дотакне очію и слепцемъ га не учини.

Гойковъ пріятель, Митаръ было є башъ свечаръ, те зовне Гойка съ бабомъ Маромъ у госте. На уреченый данъ ето ти Гойка съ бабомъ; време є было тихо, лепо, ведро, вода мала, зато Гойко себе и жену на чуну превезе, коимъ є самъ управлао.

Када су се гости вина понапили, стане Гойко шалу збіяти и рекне младой црноокой удовици Яньи, коіой Митровъ синчићъ негда деверъ быяше, чега ради ю газда Митаръ пазіо и у госте звао было: ахъ Яньо, Яньо, да ми баба Мара данасъ умре, сутра бы те, дете моє, прстеновао.

Ове речи чуе баба Мара, те скочи као срдитый лавъ на ноге и леће Гойку у очи, и ямачно бы овай сада пострадао было, да га гости нису обранили и Мари супротъ стали.

Запевала є Мара: Ей, люте моє неволѣ, каква имамъ мужа, іоштъ ми за живота прстенуе удовицу Яню. Но гости нису мировали, докъ Гойка и бабу Мару не наговоре, да се полюбе и лепо сложе. Затимъ су се изнова лепо веселили, и къ вечери Гойко съ бабомъ кући се врати, пошто се пріятелю своме на части захвали.

Села є Мара у чунъ, а Гойко є веслао и неку шальиву песму певао, да се є баба нѣгова и смеяти

морала. Надъ њима є сяйна месечина била, све тихо наоколо, те рекао бы Гойко своіой Мари: Айде жено. да се навеземо на ону стѣну, коя у средъ Дунава стои, око нѣ ти има чиста сува песка, и ту ћемо се одмарати. Одъ волѣ ти човече, рекне Мара, и Гойко затимъ управи чунъ на прудъ и скоро до стѣне дође, где са женомъ седне.

Сладакъ имъ є одморъ быо. Гойко понуди своіой баби медене ракіє изъ тиквице, кою є покрай себе носіо. Напіє се Мара ракіє, и ова ю тако успава, да є близу стѣне легла и заспала.

Спавай чедо моє, докъ се опетъ вратимъ, рекне, іой Гойко, оде до чуна, отисне се и навесла се натрагъ на кућу свога пріятеля Митра, кому укратко изпреповеда, где и како є бабу оставіо. Айде сада пріятелю, да видимо шта ће быти. Я самъ радъ, да ми се баба покає. На ове речій Гойка донесе Митаръ пуну чутуру вина, къ тому печена меса и хлеба, те тако се обоица упуте къ обали, гди є Гойковъ чунъ привезанъ быо, ту сада седну и проведу при єлу и пићу ноћно време, изчекаюћъ, да имъ се баба появи.

Спавала є баба Мара до зоре, онда се пробуди и кадъ себе саму опази, стане ядиковати: Гойко, Гойко, ой седоглава неверо, шта учини одъ мене, да овде погинути морамъ? Ахъ небыло те, ако ие здраву читаву не извезешъ. Гди си Гойко, да одъ Бога нађешъ?

Кадъ є Гойко съ Митромъ ова слушао, завикне опъ изъ свега грла: небой се бабо, ево мене. Затимъ уђе са пріятелѣмъ у чунъ и упути се къ стѣни.

Ноћу є вода дошла была и песакъ око стѣне већъ прелила. Баба Мара стаяла є до колена у води, када є Гойка и Митра угледала. Но ови обуставе на петдесетъ фати одъ нѣ чунъ, и Гойко іой овако стане говорити: Бабо, сећай се горки мука, коє самъ до ючеръ одъ тебе трпити морао, па — кай се сада. Покай се, бабо, ако мислишъ, да те живу одавде извеземъ.

Ахъ Гойко, одговори баба на то, оба ћу ти ока изкопати, ако ми одма не дођешъ.

Добро, баба, рекне Гойко, када нећешъ да се каєшъ, а ты остани гди си. Я се враћамъ. Съ Богомъ.

Не Гойко, не, завикне баба, коіой є нагло долазећа вода већъ до пояса ишла, каяћу се, ако мислишъ, да то быти мора.

А ты се каи, рече сада Гойко. Кажи: да ти є жао, што си ме више пута немило вређала, реци, да већъ нећешъ любоморна быти.

Каємъ се, каємъ се, и нећу те више вређати, ахъ, нећу ти любоморна быти, одговори у води стоећа дрктаюћа баба.

Све то лепо є, бабо моя, продужи Гойко речь, алъ то ніе доста. Валя да се закунешъ ево предъ моимъ пріятелѣмъ Митромъ, кой ће ми сведокъ быти, да си се заклела, те да ћешъ твою речь држати.

И то ћу ти учинити, рекне баба, хоћу Гойко, рано моя, хоћу Гойко, срце моє, но спаси ме одъ ове пропасти. Та ніе право, да ти пропаднемъ, да млада зелена гинемъ — —

И сада се баба живимъ Богомъ заклињаше, да ће при речи остати, на коє се Гойко и Митаръ къ њой на чуну упуте и ню срећно извезу.

Баба Мара збиля се покаяла и Гойко є съ њоме остале дане жывота весело провео, пошто га више любоморносћу ніе мучила.

По народу буде тай догађай брзо разглашенъ изъ узрока, што є веселякъ Гойко своимъ гостима при чутури вина више пута преповедао, како му се баба покаяла. Народъ дакле стѣни, гди се є баба каяла, зада име: Бабакай, коє се до данашнѣгъ дана чути може.

И ово є сада причица о камену Бабакаю, за кою страни путници, кои тай големый и подоста высокій каменъ на Дунаву мотре, слабо већъ знаду, чега ради ми ню овде у кратко саобштисмо, ценећи у осталоме, да бы она лепъ предметъ за народну шальиву игру была. (д.)

Шетня изподъ липахъ.

(Одъ Фр. Шиллера.)

Волмаръ и Едвинъ были су пріятельи, и заєдно су живили у нѣкой пустиньи, у кою су се одъ метежа тумараюћегъ свѣта склонили, да ту у филозофичкомъ покою знамениту судбу живота свога развіяю. Сретный Едвинъ обимао є свѣтъ веселимъ жаромъ, а озбильный Волмаръ облачіо га є у жалостно одѣло своє злосреће. За ньіова разсматраня наймиліе мѣсто имъ є было єданъ редъ липахъ. Єдаредъ, башъ быяше лѣпъ майскій данъ, опетъ су се шетали; опоминѣмъ се слѣдућега разговора:

Едвинъ. Данъ є прекрасанъ — цѣла природа се развеселила, а ты си тако замишлѣнъ Волмаре?

Волмаръ. Проћи ме се. Знашъ да имамъ обичай ћуди іой кварити.

Едвинъ. Али єл' могуће тако се гадити одъ чаше радости?

Волмаръ. Ако се у ньой какавъ паукъ нађе — зашто не? — Видишъ, теби се наравь представля као румена дѣвойчица када иде на вѣнчанѣ. Мени изгледа као каква стара госпа са руменилом на зеленожутимъ образима, са наслѣђенима діамантима у коси. Како се она у томъ недѣльномъ украсу осмѣйкуе! Али то є изношена альина и већъ сто иляда путахъ употреблявана. Башъ тай истый зеленый преливаюћій се скутъ, исто тако мирисанъ и шарама искићенъ, носила є она іоштъ пре Деукаліона. По иляду годинахъ троши она само односке са трпезе смрти, кува си руменило изъ костію своє собствене дѣце, и дотерує трулежь у блистаюће шљоке. Да ли знашъ, младый човѣче, у каквомъ се дружтву, може быти, садъ шеташъ? Єси ли икада помисліо, да є ова неизмѣрна округлина гробница твоихъ предака, да ты ови вѣтри кои ти мирисъ липе доносе, можда распршену снагу Арминіа подъ носъ дуваю, да изъ свѣжегъ извора може быти размрскане кости нашихъ славнихъ юнака срчешъ? Онай атомъ, кои є у Платоновомъ мозгу божественомъ мисли трепетнуо, кои се у Титовомъ срцу у сажаленю уздрхтао, сада се може быти трза марвинскомъ похотомъ у жилама Сарданапалахъ, или га вране изъ стрвине каквогъ обѣшеногъ лопова

разнашаю. Чини ми се да ты то за весело држишъ, Едвине?

Едвинъ. Опрости! Твоє разматранѣ отвара ми смѣшне призоре. Како? — Ако наша тѣлеса исто онако и по истимъ правилама блуде, као што се о нашой души каже? Ако она по смрти махине исту ону службу наставити мораю, коју су подъ заповѣшћу душе обављала; као годъ што душе умршихъ послове прећашнѣга живота свога повтораваю, quae cura fuit vivis, eadem sequitur tellure repostos.*)

Волмаръ. Дакле є Ликурговъ пепео и данъ данасъ у оцеану, и тамо ће вѣчито лежати!

Едвинъ. Чуєшли ондѣ нѣжнога славуя како пѣва? Шта? можда є онъ урна Тибуловогъ пепела, кои є исто тако нѣжно пѣвао. Може быти да се величественый Пиндаръ пенѣ у ономе орлу подъ плави сводъ хоризонта? У ономъ ласкавомъ зефиру лети можда кои атомъ Анакреона? Ко зна да ли тѣлеса улизицахъ као мирисава помада немасте витице своихъ богиня? И да ли нису остатци гихвара као стогодишня хрђа за затрпаный новацъ прилеплѣни? да ли нису тѣлеса полиграфахъ осуђена, да се у слова салію, или у папиръ уваляю, да тако вѣчито стеню подъ тискомъ штампе, те помогну лудорію своихъ другова овѣковечити? — Видишъ Волмаре! Изъ те исте чаше изъ коє ти црпишъ горку жучь, црпи моя ћуди веселу шалу.

Волмаръ. Едвине! Едвине! Како ты опетъ покривашъ озбильность смѣшльивомъ досетльивошћу! — Пусти ме да наставимъ. Стварь добра разсматраню неуступа.

Едвинъ. Нека Волмаръ онда разсматра, када буде сретніи.

Волмаръ. Охъ! ту си сада забо' у найпогибелнію рану. Мудрость є даклемъ трчилажа, коя се у свакой кући облизує и поводльиво нузъ свачію ћуди брбля, пакъ кодъ несретника и саму милость облагує, а срѣтноме и неволю заслађує. Поквареный желудацъ разглашує ову планету пакломъ, а єдна чаша вина може ђавола свога обожавати. Ако су наше ћуди калупи нашихъ филозофа — а ти ми кажи Едвине, у коємъ се истина ліе? Страхъ ме є, Едвине, да ћешъ ты текъ онда мудримъ постати, када озбильнимъ постанешъ.

Едвинъ. То небы желіо быти, да мудримъ постанемъ.

Волмаръ. Ты си рѣчь „сретанъ“ изустіо. Како бывамо то, Едвине? Посао є увѣтъ живота, мудрость є цѣль, а срећа є, кажешъ, награда. Илядама лете ядра разапета, да сретный островъ у безжалномъ**) мору траже и то златно руно освоє. Кажи ми, ты мудраче, колико ій є, кои ће га наћи. Я видимъ овдѣ флоту како се у вѣчноме прстену потребе премеће, непрестано се одъ брега отискиваюћи, да опетъ непрестано къ нѣму у край доће, непрестано къ жалу долазећи, да се опетъ одъ нѣга отискує. Она тумара предъ вратима свога опредѣленя, прекршта плашльиво уздужъ жала да си храпе прибави и ядра искрпи, а нигда ни до вѣка ненавози се на пучину мора. То су они кои се данасъ измучише, да се опетъ сутра измучити могу. Я ій одузимамъ, и свота се до половине сманяла. Друге опетъ увлачи віоръ похоте у неславный гробъ. — То су они кои сву силу быћа свога на то троше, да зной првихъ уживаю. Одбіймо ій, и іошъ намъ сиротна єдна четвртина заостає. Са єзомъ, плашльиво и безъ компаса, равнаюћи се по варльивимъ звездама, плови ова далѣ по страховитомъ оцеану; већъ се свѣтли сретна обала као белый облачићъ на краю хоризонта; „ево земльѣ“ викне корманошъ, а гле незнатна єдна дашчица прсну, провалѣный бродъ топе башъ украй брега. Apparent rari nantes in gurgite vasto.*) Онесвѣшћенъ продре найвештіи пливачъ къ суву, странацъ у етеричкомъ поднебію томъ, блуди онъ тамо амо и тражи сузнимъ окомъ сѣверну домовину свою. Тако одузимамъ я одъ великога броя вашихъ издашнихъ система, єданъ міліонъ за другимъ. — Дѣца се радую оклопу мужевахъ, а ови плачу што нису више дѣца. Рѣка нашега знаня віюга се натрагъ у свой утокъ, вече є сумрачно као и ютро, у истой ноћи грле се даница и вечерница, а мудрацъ, хотѣвши зидове смртности пробити, клоне доле и постає безазленимъ дѣтетомъ. Но, Едвине! оправдай лончара предъ лонцемъ; одговори Едвине!

Едвинъ. Лончаръ є већъ оправданъ, докъ се може лонацъ съ ньиме правдати.

Волмаръ. Одговори!

Едвинъ. Я велимъ, ако є она башъ островъ и промашила, ипакъ ніе узалудъ пловила.

Волмаръ. Зато можда, што си є око веселила на шаренимъ предѣлима, кои іой съ десна и съ лева пролетаху? Едвине? Пакъ тога ради преметати се у бурама, због тога край шиластихъ стѣна дрхтаюћи пролазити, због тога у узбурканой пустиньи тростругой смрти около челюсти вртити се! Неговори ништа више, моя туга є рѣчитія одъ твога задовольства.

Едвинъ. Пакъ заръ да я зато любичицу погазимъ, што ружу дохватити немогу? Или заръ да изгубимъ овай майскій данъ зато, што га може олуя помрачити? Я црпимъ веселость изъ безоблачне плавости, коя ми после када се олуя дигне, дуго време прекраћує. Заръ да зато неузберемъ цвѣтакъ, што више неће сутра мирисати? Я ћу га бацити кадъ увене и узбрати ћу младу нѣгову сестрицу, коя се дражестно изъ пуполька помаля.

Волмаръ. Бадава! Узалудъ! Гдѣ є само єдно зрно веселя пало, никло є већъ иляду клицахъ туге. Гдѣ є само єдна суза радости канула, саранѣно є иляду сузахъ очаяня. Овдѣ на овомъ месту, гдѣ є човекъ ускликнуо, преметало се иляду умирућихъ инсекта. У ономъ истомъ тренутку, кадъ наше усхићенѣ къ небу виори, урличу илядама псовке проклетства у висину. То є варльива лутрія, оно мало сиромашнихъ добитника нестає у безбройномъ губитку. Свака капля времена є смртный часъ радости, свакій летећій прашакъ є надгробный каменъ єдне саранѣне сласти. На сваку точку у вѣчноме свету утисла є

*) То ће рећи: „Брига за живота остає за нами (после смрти).“ (У.)

**) Приморци зову обалу морску: жало.

*) То є изъ римскогъ пѣсника Виргилія и значи: „Видити є редке пливаче у силноме вртлогу.“ (У.)

*

смрть свой владательскій печатъ. На свакомъ атому читамъ я безнадежднын надписъ: Прошло є!

Едвинъ. А зашто не было є? Нека є башъ и свакій гласакъ смртна пѣсма коєга блаженства — онъ є и пѣсанъ свуда налазеће се любави — Волмаре, подъ овомъ самъ липомъ прьвый путъ мою Юлку полюбіо.

Волмаръ. (Нагло одлазећи) Младый човѣче! Подъ томъ самъ липомъ Лауру мою изгубіо.

(Превео І. Хаџићъ.)

О времену.

II.

Стари грчки мудраци, почемши одъ Питагораса, кой є прьвый своє ученике у єдно коло сазвао, те съ ньима подъ єднимъ кровомъ живіо, были су крозъ разна своя мнѣня на више странка разделѣни, коє су за себе поєдине школе сачинявале и одъ дотични следбеника прилѣжно посѣћаване быле. Тако н. п. Киници воћени Кратесомъ, Академици подъ Платономъ, Перипатетици Аристотелесомъ подучавани, Епікурейци одъ свога учителя Епикура тако названи и т. д., имали су у Атини и по другимъ варошима лепе, тихе, простране своє стане, ове краснимъ баштама окружене, где су боравили и време провели у дубокоме мишленю о Богу, о души, о небу, о земльи, рећю, о свимъ важнімъ предметима, кои умъ и срце човечіє занимаю. Да намъ є Александрійска кньижница сачувана остала, ово найвеличественіє заведенѣ изъ старога вѣка, коє су негда Птоломейци, докъ су надъ Египтомъ владали, основали были, и коє є, на више палата по Александріи граду разређено, у себи до подругъ миліона разноврстни рукописа садржавало: то бы ми заиста опазили, да су стари грчки мудраци млоге кньиге писали и у ньима плодъ своє свестране науке свету обширно разлагали. Но фанатисмомъ т. є. верозаконскомъ занешеносћу Арапа и — христаньски тобоже Несторіана бы учинѣно, да се є по Александріи жарило, палило, све разоравало (шестога столећа после Христа) те тако є хвалѣна кньижница онда у пламену огрезнула, и прождрльива ватра прогута хилядугодишнѣ труде човечѣ умне марльивости. Крозъ шестъ недеља ложили су и подпаљивали варвари александрійска купалишта са рукописима, чега ради ми, размишляюћи, да се є потомство томъ немиломъ приликомъ ненакнадимога изгубитка дотакнуло, сада жалимо на людске страсти, коє су тако силне быле, да су писану, нами и нашимъ наследницима наменѣну речь за увекъ уништожиле, те траге старе повѣстнице и душевне стечевине старіега вѣка већомъ страномъ избрисале. Срећа є за насъ што є време преписе разни кньига, коє су онда всѣ по свету разсуте быле, понешто поштедило, те изъ ови остатака (валя намъ исте као светинѣ сматрати) виђамо и уверавамо се сада, да су стари грчки мудраци кратке живота часе добро употреблявали и по томе широко наука полѣ млогимъ лепимъ и сяйнимъ мислима украсили.

О Александру македонскоме (великиј су га вѣкъ и савременици звали, и живіо є одъ лѣта 356—323. пре Христа) пишу и преповедаю намъ, да му є доста было, два до три сата ноћу спавати; и када бы онъ одъ воєни и ини државни послова понешто опочипуо, то му є онда наймилія была забава: са мудролюбцима, пѣсмотворцима, умѣтницима, имено са живописцима и киподѣлцима, са звездознанцима, речю са оштроумнимъ ученимъ людима време у разговору провести и ньима питаня предлагати, на коя су они одговоре давали, одкуда є онъ науку за себе црпіо. Александеръ ніє дуго живіо (33 год.), но велика є дѣла починіо, и то намъ служи за доказъ, да є са временомъ паметно разполагати знао.

Када є истый Александеръ своме учителю и воспитателю Аристотелу тридесетъ и више сандука напунѣни са разнимъ животиняма и другимъ редкимъ стварима изъ Азіе послао быо, да ихъ овай прегледа, опише и у природной повѣстници реда и имена имъ даде, буде Аристотелесъ овимъ посломъ тако заузетъ, да є себи санакъ узкраћивао и неуморно радіо, докле посао ніє свршіо. Начела мудраца Аристотела владала су дуже одъ хиљаду година по христянскимъ школама, изъ чега є видити, да му є време, коимъ се на обшту ползу тако штедльиво служіо, неувеле венце допринело.

Одъ Сократа, кога є прорицалиште делфійско (оракулъ) наймудрімъ за онда назвало, зна се, да є даню по сокаци вароши Атине одао и са людима свакe врсте обхођења имао, те ій подучавао, што и како да раде, да имъ ньовъ трудъ плодомъ уроди. У вече седіо бы Сократесъ доникле ноћи са пріятельима при вечери и съ ньима се разговарао о разнимъ занимателнимъ предметима, затимъ бы легао и зарана опетъ устаяо, те подучаванѣ своє чрезъ жива уста изъ нова наставляо. Сократу є дакле време оно благо было, на коє се є лакоміо, и овоме ако се тако изразити смемо лепоме лакомству има светъ благодарити, што су се већъ онда высоке, чисте, крепке мисли о Богу и о безсмртности душе човечѣ у племенитія срца прелевале. Испіо є у осталоме Сократъ, тай незаборавлѣный учитель и управо благодѣтель човечества, чашу отровомъ напунѣну, кою су му душмани наточили были, лѣта 400. пре Христа.

Демостенъ прьвый є бесѣдникъ у своє време (385. г. пре Христа) не само у Атини него и у осталой Греціи быо. Нѣга се є Филипъ, отацъ Александра великога, више плашіо него целе противъ себе наоружане Грчке. Своимъ бесѣдама, коє су као грмявина ориле се и слушателѣ безъ разлике силно потресале, разбуђивао є онъ Атинце, да они Филипу, кои є намеравао Грецію подярмити и нѣнимъ верховнимъ вождомъ себе учинити, одпора даду, те обштенародну слободу одъ нѣгови лукави нападаня обране. Тай дакле Демостенъ, у своіой младости везана єзи-

ка и яко муцавъ, слабъ на прсима и потиштена гласа бывши, удаліо се у самоћу, где се є озбильно трудіо, да мане єзыка поправи, чега ради узимао и мећао є у уста шлюнакъ, те свакій данъ іоштъ пре зоре узъ брдо се пеняо, трчао, ясно говоріо, викао, и сва ова дотле є чиніо, докъ се речени мана нієе ослободіо. Преповеда се далѣ, да онъ, за постићи ову намеру, дошавши у самоћу главу є свою обріяо и хотиче себе наружіо, само да небы предъ светъ изићи могао, докъ започето єдномъ дѣло, не изврши. Што є науміо быо, то є срећно получіо, временомъ како валя служећи се.

Када є Ханибалъ, овай великій войвода Картагскій (218 пр. Христа) преко високи Алпа съ войскомъ у Италію се спустіо и тога ради Римъ већъ стрепіо, онда бы римскій вождъ Квинтусъ Фабіусъ Максимусъ казао быо: Ханибалъ є срећанъ, што се временомъ вешто ползує, недаймо му времена, па ће наша побѣда быти.

За Діогенеса (324. пре Христа) зна се, да є быо особитый оригиналъ (изворна глава), пунъ оштроумне досетльивости, те да є као филозофъ начела киничке школе наблюдавао и потоме просто што може быти живіо. Када єдна илити буре, то му є была кућа, са штапомъ у руци, торбу на рамену, у одрпаномъ япунцету, са шубаромъ на глави, босоногъ одао є по сокаци и за свашта пропиткивао, те людима одговарао и науке имъ давао. Єдномъ є лежао у своемъ бурету напрама сунцу и чинило се, да є дубоко замишлѣнъ, кадъ ето неки младићи предъ нѣга стану, да га питаю, како му є. Намера имъ є была шалу съ њиме збіяти, те зато су му свакояка неслана питања предлагали. Діогенъ ій є озбильно погледао, безъ да бы имъ одговора каква дао. Проћу затимъ два войника, ове Діогенъ довикне и рекне имъ: помозите ми ви добри люди, ето — ови ме младићи плячкаю. Како то? запытаю войници, ми видимо, да су празни шака. Єсте, одговори Діогенъ, они ми грабе и отимаю найдрагоцѣніе благо: време, и зато васъ молимъ да ихъ шчепате и подъ затворъ ставите. На ове речій Діогена застиде се младићи и оду, онъ пакъ оста на миру.

Архимедъ (287. — 212. пре Христа) быо є првый рачунція старога вѣка. Онъ є домовину свою, варошь Сиракусъ, вешто браніо одъ насртаня римске войске и са справама, ков є хитримъ духомъ изнашао и срећно употребляваo, непріятеля крозъ три године одбіяо. Нѣгова є речь была: нема рачуна безъ времена.

По да се къ Римлянима обратимо. Сатурнусъ быо є богъ вѣка, нѣму є у Риму величественъ храмъ подигнутъ быо, и кадъ бы люди овоме Богу се клањали и жертве поднашали, онда имъ дотични храма служитель ясно говораше: цените време и реците хвала Богу Сатурнусу, што вамъ времена дає.

Маркусъ Порціусъ Като (234 пре Христа) быо є измећу стари Римляна онай, о коме се преповеда, да є честь, славу и достоинство римске републике самъ собомъ представляо. Зарана є устаяо, радіо, учіо, подучавао, и тога реда тако строго се држао, да є постаръ већъ — у осамдесетой години свога живота — ученю грчкога єзика себе предао. Нѣгова є была пословица: tempore utendum, валя време употребити.

Цицеро, бесѣдникъ силный ненадвышеный у староме Риму (107. пре Христа), опочивао є одъ државни послова на своме добру, ков се Тускулумъ звало. Туда є онъ сладке часе одмора провео у лепимъ мислима и по томе кньиге писао, ков млади и стари люди іоштъ данасъ съ узхићенѣмъ читаю. Пріятельи нѣгови бы му приликомъ, кадъ су га похаћали, пребацивали, да є као Сократъ превећъ лакомъ на — време. Заиста укоръ, кой є хвале достоянъ.

Юліусъ Цесаръ (100. пре Христа), овай колико срећомъ толико выше своимъ крепкимъ высокимъ духомъ одликуюћи се юначкій мужъ задобіо є на последку неомећашену скоро власть надъ римскомъ републикомъ. Владао є тако рећи са целимъ светомъ, и преко седамъ свои писара, коима є у исто доба яснимъ гласомъ у перо наредбе казывао, одбавляо є званичне послове брзо и безъ препоне. Ова чинимъ, рекао бы Цесаръ, да време не губимъ.

Луціусъ Анеусъ Сенека (у почетку првога столећа после Христа) быо є великій философъ и мужъ многоврстне науке. Следіо є начела стоичке школе, коя є богатства и страсти овога света презирала, но поредъ тога ипакъ є быо измећу найбогатіе Римляне числѣнъ и тога ради после одъ зулумћара Перона, кога є воспитао быо, на смрть одсућенъ. Сенека є држао мѣнбене касе у Риму, у Марсилю, у Александріи, где су нѣгови люди сребро и злато примали и издавали. Пріятельи бы му честитали на толикоме благу, на ков имъ є одговоріо: валя ми честитати, што самъ времена задобіо у младости, ков самъ болѣ употребити знао, него ли вы, мои пріятельи. (д.)

Марянъ Тержићъ и Цомбегъ Капетанъ.

(Истинита Повѣсть.)

Родіо се Марянъ Тержићъ године 1702. одъ прости граничарски родителя у Кобашу, селу градишке граничарске регементе. По староме граничарскоме обичаю ступіо є у осамнайстой години свога живота међу за онда обстовће граничарске конянике, и крозъ свою храбрость, вештину и одважность на скоро получи чинъ баряктара.

Лѣта 1737. букне ратъ међу Турчиномъ и Русомъ. Тадашный Царъ и краль Карлъ (отацъ Маріе Терезіе) као савезникъ руске царице Анне Ивановне поити іой у помоћъ са 44000 войске, коя подъ Іосифомъ принцемъ Хилдбургсхаускимъ, и подъ Баномъ хорватскимъ, кой се такођеръ Іосифъ именоваше, на границе и одтуда далѣ у Турску одправлѣна буде.

Обсео є сада принцъ Хилдбургсхаускій 4. Августа 1737. Банялуку.

Докъ є обсѣда траяла, свакій є данъ изъ Банялуке некій турскій Цомбегъ званый капетанъ, величи-

номъ другій Голіятъ, излазіо и наше на мейданъ позивао. Но принцъ Хилдбургсхаускій оштро є забраніо, да му се на мейданъ не иде. Међутимъ, када бы споменутый Цомбегъ свакій данъ съ погрдами и псованѣмъ царской войсци досађивао, баряктаръ Марянъ Тржићъ, подъ управлянѣмъ Бана стоєћи, изиђе му као малый Давидъ горостасноме Голіату на сусретъ. Цомбегъ є великогъ арапскогъ хата, а Марянъ маленогъ чилаша яшіо. Онай є на прси оклопъ имао, овай пакъ просто коняничко одело носіо. Дамаскинскомъ онай, овай простомъ сабльомъ оборужанъ бяше.

Чимъ се є Марянъ Тржићъ противъ Цомбегу упутіо, стао се є овай ясно смеяти. Но скупо є тай смей платіо. Бой се оштаръ међу ньима на очигледъ єдне и друге войске заметне, и после дужегъ кресања сабаля поће силноме Цомбегу за рукомъ Маряна по руки десной ранити. Но овай немарећи за рану вешто облети Цомбега и єднимъ махомъ му главу одсече. После тога одведе арапскогъ хата скупа са мртвимъ преко седла висећимъ Цомбегомъ тако рећи предъ очима турске войске у царскій воєный станъ. Хата поклони Марянъ Бану, а Цомбегово оружіє своимъ синовима за споменъ остави.

Како є ова царъ Карлъ разумео, таки є Маряна Тржића капетаномъ учиніо и немачко му благородство поделіо.

Тржићъ є после до своє смрти у дванайстой (Сибиньской) кумпаніи као капетанъ Цару и домовини верно слижіо. Умро є у Сибиню 12. Априла 1767. пошто є 47 година воєну службу обнашао и 65 година живіо. Оставіо є два сина, єданъ є као штабсофициръ, а другій као генералъ после умро. Његову граничарску землю уєдно са кућомъ у Кобашу, почемъ су му ини рођаци сви помрли были, оставіо є своме верноме слуги и његовой породици.

О Тержићевомъ мейдану говоре іоштъ и данашњега дана люди у Кобашу, т. є. у Славоніи, и преко у оближньой Босни, те имаде више песама, коє народъ о истоме предмету пева.

Међу овимъ песмама одликує се особито она, коју є знатный далматинскій народный пѣсникъ Андрія Качићъ изпевао, и коя се овако свршава:

Маріяне славный капетане,
Поздравля те старацъ Миловане
Изъ далека одъ горице црне,
Удри побро, ко на те насрне.

л. о.

РАЗЛИЧНОСТИ.

СМѢСИЦЕ.

— Папира ће быти. Поплашили се папирціє, да ће светъ имати оскудности у папиру изъ узрока, што већъ крпетина толико набавити се неможе, колико фабрике за самъ папиръ потребую. Нека се ови фабриканти неплаше, єрбо у северной Америки и у Енглезкой већъ су почели папиръ изъ разны дрва и то съ добримъ успѣхомъ правити. Дрво се у цеђу измекша, те помоћу лучбени (кемички) средства у кашу претвори, изъ коє се после на обчной справи добаръ, белый, чврстій и за писанѣ угоданъ папиръ пріуготовлява, кой у ничему изъ крпа сготовлѣному папиру неуступа. Видићемо да ли є тако, када єдномъ већъ на — дрвеноме папиру будемо писали. —

— Прави мерителы трговачка живота, окретности и радиности у поєдинимъ земляма єсу писма, коя преко године пошта прійма и раздає, и ту є видити, да Енглезка у овоме озиру све друге землѣ надкрилює. По службеномъ прегледу, когъ є управителство енглезки пошта не одавно издало, разаслале су исте поште ланьске године (1855.) свега 456, словомъ четири сто петдесетъ и шестъ миліона писама, дакле скоро више, него шта цела Европа са северномъ Америкомъ у исто време прометати є могла. Сама Лондонска варошь лане є 105, словомъ сто петъ — миліона писама путемъ њенихъ пошта добила, изъ чега се дознати може, да у овой вароши збиля силна, до сада нечувена окретность влада, коіой сподобна примѣра у свету нема. —

— Некій графъ, кои є великій любитель лова быо и радо се шаліо, приповедаше єдномъ приликомъ своима гостима при нашн вина, да є одпре на єлена у шуми наишао, и овоме не само смртоносно олово изъ рушке у средъ чела утукао, но да му є уєдно и папакъ одъ десне ноге одбіо. На то му гости єдногласно кажу, да то ніє могуће было. „Е добро, рече графъ, ако мени неверуєте, а оно ето вамъ мога слуге (ягера), кои є башъ видіо, како се то догодило.“ Слуга, на кога се графъ позвао, быо є досетльивъ и зато хитро следећа одговори: „Господинъ графъ истину каже; єленъ є у онай паръ, када є мой господинъ на њега нишаніо, башъ десну ногу дигао быо и съ ньоме се између рогова чешкао, те наравно, да му є онда оловно зрно чело пробити и уєдно папакъ с' десне ноге одцепити морало.“ „Е, красно, красно!“ завикаше гости и скупа са графомъ, кому се досетльивость слуге яко допала, у смей ударише. Но слуга, почемъ га є графъ по рамену благонаклонно плѣскао быо овоме на то рече: „Господине, другій путъ када станете лагати, а вы лажите мало наближе, єръ за сада сте башъ далеко забраздили были, и имао самъ прилично муке, докъ самъ папакъ са роговима саставіо и вашой пушки места за нишанъ набавіо.“

— Некій Турчинъ (Бошнякъ) буде запитанъ, како му се овдашнѣ вино допада? „Лепо є“ одговори онъ, но ракія вамъ є іоштъ лепша, и зато валя єдно съ другимъ смѣшати, да се небы вино на ракію тужило.“ —

— Сремцу доће Србіянацъ у госте. „Збиля, како сада Турци?“ запыта Сремацъ. „Турци као Турци, безъ димлія никамо,“ одговори Србіянацъ, „што имъ кадіє суде, нека имъ буде, они за се, а ми за се, ньіово є царство, а наша є земля.“ У ово неколико речій изпричао є Србіянацъ добру часть домаће повѣстнице. —

— У некомъ турскоме селу — звало се Непитайме, нађу два човека єдну дугачку кожну кесу, коя є како имъ се виђаше съ новцима напуњена была. Одма се посваде, єръ свакій є ктео за себе кесу имати. На то прояха кадія, те ихъ запыта, зашто се свађаю. Обоица му садъ преповедаю, како су кесу нашли, єданъ бы рекао: я самъ ю пре угледао, а другій: то ніє истина, него я самъ првый на кесу наиазіо. Суди ка-

дія, рекну затимъ, чія ће кеса быти, или моя, или мога друга, или башъ — твоя.

Е добро, почне кадія я ћу вамъ судити, како право буде. Питамъ васъ дакле, да ли збиля у кеси новаца имаде и колико?

На то му одговоре люди: а што ће быти и ньой неголи новаца? Доста є тежка.

Дакле отворайте кесу, продужи кадія, те вадите новце и бройте ій.

На то люди отворе кесу и нађу у ньой пуно доста — крпетина. Кадъ то кадія опази, узме ножъ, те пресече кесу на двоє па рекне: ево вамъ свакоме полакъ кесе и полакъ крпа, и то є лепо братски делѣно, а мени ћете свакій по єдну шкуду дати, што самъ дангубіо съ вами и због стари крпетина речи трошіо.

Кадъ є кадія шкуде приміо и смешећъ се одяхао, рекну заоставша двоица: лепо намъ є кадія судіо па смо му зато башъ и поштено платили.

— Тужіо се некій Турчинъ кадіи, да є нѣговъ комшія хальину предъ нѣга истресао, те онъ крозъ то бува се напуніо, коє су у хальини быле. А ты, рекне му шальивџія кадія, скупи сада буве те ій опетъ подай комшіи, єрбо є право, да се свакоме своє врати. Добро кадія, одговори на то Турчинъ, како да ти скупимъ буве, кадъ є то мучанъ посао? Како? улети му кадія у речь, имашъ прсте, имашъ очи, те лови сада, турска вѣро, кадъ неимашъ пара, некъ ти є баръ бува.

— Два Турчина разговарали се о раю. Да ми є у рай доћи, рекао бы првый Турчинъ. Мой брате, одговори му другъ нѣговъ, далеко є до рая, а хоџа намъ каже да є ближе до пакла, те да идемо онамо. Ако хоџа каже, заключи првый Турчинъ а ми айде, хоџа намъ є паметанъ човекъ, куда онъ тудъ и мы.

— Турчинъ быяше Турчину сто дуката дужанъ. Займодаваџъ искао бы своє новце често безъ успѣха. Єдномъ дође зарана опетъ своме дужнику у кућу, кои є мало пре постелю оставіо быо и башъ весело гледао. Човече, рекне му займодаваџъ, дай ми єданпутъ већъ моє паре. Хоћу, брате, хоћу, одговори му дужникъ. Ето, башъ овогъ самъ ти ютра саняо да ми є нашъ бегъ сто дуката поклоніо. хайдемо дакле къ нѣму, како дукате одъ нѣга добіемъ, дати ћу ти ій све.

— Єдногъ Турчина яко є глава болела. Комшія му дође у пооде и запыта га, шта га боле. Мислимъ мозакъ, одговори болестникъ. А оно да ти зовнемъ берберина, рекне комшія, нека те лечи. Не, не, казатъ ће на то болный Турчинъ, бербери су смешни люди, кадъ те теме боле, лечили бы они — табане.

— У Паризу налази се дружтво, коє препитателна средства, коя надничари и ина радећа класа людій троше, у єфтину цену продає. Случайно лекаръ некій, коме наука на срцу лежаше, ступи у магазине истога дружтва, где є прилике имао мотрити, што се ради. Опази гомилу насецкана меса, изъ коєга меса, кадъ га служитель у лимову кутію хтеде сместити, некій млечастій сокъ цурити стаде. Онъ тай сокъ окуси и нађе, да є кравіему млеку доста подобанъ. Учини по томе даля покушеня, и пошло му є већъ за рукомъ, знатно єфтиніега млека, него што є кравѣ, изъ разни остатака меса произвести. Кои су то млеко коштали, веле да є яко добро, пріятно и вкусно.

Видићемо, како Таліянъ каже, кадъ намъ Паризліе подобна, млека на — желѣзници єдномъ већъ буду слали. —

— Страшна є олуя надъ Холандскомъ овога месеца беснила. Буря дигне се 11. (по римскоме), плюсакъ изъ облака поплави ньиве, поля, віоръ кровове съ кућа однесе, млога марва погине, поєдини се люди подаве, и море узбунѣно изліе силне вале, кои су преко высоки насипа къ ниже лежећимъ предѣлима валяли се и баште, домове већомъ страномъ разорили. Штета иде у миліоне, течаємъ млогій година можда ће се она изгладити, но у овай паръ людство одъ нѣ дотакнуто очаява. Жао намъ є заиста, што є Холандску землю, коя се лепимъ домостроителствомъ и великомъ изображеносћу одликуе, ова несрећа сустигла. Но — где бы човекъ ядиковао, очаявао, ту ће Богъ помоћи. —

— У почетку овога месеца догодило се у Швайцерской, именно у селу Бергенъ, коє до Жанфскогъ кантона лежи, нешто грозно и слабо кадъ чувено злочинство. Єданъ землѣдѣлацъ у реченоме селу боловао є одъ костоболѣ, те начуо є, да ту помаже човечія масть. Онъ дакле, за набавити себи оваке масти, намери своє шестогодишнѣ дете убити. Ову опаку намеру саобшти своіой жени, коя приволи да дете убію што после и учине. Комшія ньовъ, кому є дете свакій данъ долазило и съ нѣговомъ децомъ тада се играло, опази, да му малога госта дуго већъ нема. Оде дакле до комшіе, да запита за дете. Како ступи у кућу, види ватру на огньишту, кото на ватри, и некій особитій мирисъ удари му у главу. Упита онъ сада кодъ огньишта стоеће родителѣ, кои су посве сметени были, где имъ є дете. Они занеме, а комшія затимъ баци погледе и кото и — види изсецкано тело детета, како се пржи. Са грозомъ одступи, преяви што є видіо, и власть местна бездушне родителѣ одма ухватити даде, и сада они очекиваю заслужену каштигу, коя ій избећи неће. —

— У парламенту парискомъ дође на редъ єданъ процесъ, у коме є єдна фамилія тражила нека добра єдногъ сирочета безъ отца и матере. Адвокатъ овогъ мушкогъ сирочета браніо є съ лепимъ речма права нѣгова, и кадъ є съ речима найвећма свакога у срце дирао, дигне то исто дете у висъ, покаже га судіяма и народу, да се на нѣга смилую, и свакога су очи быле мокре одъ суза, єрбо є дете жалостиво викало. Адвокатъ фамиліе, коя се терала съ тимъ дететомъ, запита наєдаредъ дете: „зашто плаче?“ „Яо, мой ме господинъ Адвокатъ здраво штипа!“ одговори дете, и сви се у єдаредъ стану гротомъ смеяти.

ТИХИ ПРІЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Єракъ и Петакъ.

Єракъ. Єсили гладанъ, Петаче?
Петакъ. Него. —
Єракъ. А ти читай новине. —
Петакъ. Мыслишъ — фришко бы се наситіо.

Єракъ. Кака су то створеня, философи?
Петакъ. Рекао бы, да су люди.
Єракъ. А имали женски философа?
Петакъ. Те какви, и ови башъ мушкимъ главама селе мозакъ.

Єракъ. Ахъ, башъ смо се лепо наразговарали.
Петакъ. Мислимъ.
Єракъ. Па шта ћемо сада?
Петакъ. Айде, да чачкамо зубе, то ти є єдна забава, коя душу крепи.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Г** у К . . . . . На Ваше писмо одъ 11. о. м. одговарамо Вамъ, да смо назначене намъ листове Подунавке преко г. Р . . . а већъ послали и надамо се, да ћете ихъ за цело примити. Примѣћавамо томъ приликомъ, да сте намъ у Вашему писму єдно необично, рекли бы смешно пыганѣ предложили, што желите знати, колико ми честнимъ и надалеко (одъ Земуна т. є. до Београда) разглашенимъ лицама, Єраку и Петаку, за ньове досетльивости плаћамо. Небы требало, да Вамъ учредничке тайности безобзирно одкріємо, но мы знамо ваше благе симпатіе спрамъ Подунавки ценити, и зато Вамъ искрено саобштавамо, да оно, што Єраку и Петаку за сваку поєдину досетльивость илити оштроумку (има ихъ кои кажу: за сваку бодлячу) плаћамо, башъ дубоко у цепъ засеца.

Чуйте сада, Господине. Мы Єраку и Петаку по нашой погодби за сваку досетльивость, коя є добра, красна и целоме свету мила, даємо (болѣ рећи: имали бы дати) єданъ дукатъ у злату, а за оне досетльивости, кое су жалостне, суве, мршаве, неплаћамо имъ — ништа. Изъ овога є видити, да Єракъ и Петакъ заиста лепе новце заслуже; именито су они одъ насъ за све досетльивости, кое су намъ до данасъ саобштили, мало више одъ — ниєдне паре добили изъ тогъ узрока, што лютo-строга, немилостива критика налази за право да имъ се онолико плати, колико су заслужили. Ахъ, ова бездушна критика каже, да су имъ досадашнѣ досетльивости биле као — гльиве несварime, као єда безъ сока и мождине, као чорба безъ бибера, као горки краставци безъ паприке. Нема соли у ньима, нема духа, нема цвета, снаге, милине као у староме вину, нема ватре, нема искрица одушевляваюћи као у доброй старой ракіи, речю, ништа невреде. Да ли критика право имаде, што наше безплатежне (дакле у стаю практицирања са посве слабимъ изгледомъ на будућу плаћу налазеће се) досетльивце тако титра и чувствително штипа, да ли цебы болѣ было, да она струне тако яко не затегне и по томе хвали, што є наше, све ова нека изволе читатељи Подунавке разсудити. Нами є жао, што Єракъ и Петакъ, кои у свачему господу Айзела и Байзела, Пифкеа и Пуфкеа — ове славне и башъ добро плаћене немачке досетльивце — постижую, те нити су больи нити лошіи одъ своихъ садруга, съ толикимъ неприликама борити се мораю. Цвиле они тога ради, те говоре: ето, такве су ти награде на књижевноме полю, таква є плаћа онима, кои се о томе труде, да свету средствомъ шале бреме тежкихъ брига олакшаю и сладкомъ смея медициномъ желудацъ му поправе; ахъ, нема ти већъ правде ни кодъ онихъ людій, кои критике пишу! — Очаяваю намъ Єракъ и Петакъ, заиста, доспели су до крайности, те у своме очаяню рекли бы намъ ономадне: съ Богомъ господару, нека шалу збія за бадава и за — новце ко хоће, ми идемо у — милионере, ту ћемо се баръ поштено хлебомъ ранити и неће намъ онда критика више досаћивати. Тимъ довршуємо наше писмо, и сада Господине — здрави намъ остали и весели были. —

Господину †† у Б . . . . . Являте намъ преко нашегъ листоноше, да су вамъ сремске чертице у Подунавки већъ додіяле. Изволите слушати, што Вамъ Єракъ и Петакъ на то одговараю: кадъ већъ нема валяна стара сремска вина по вилаєту, а оно нека буде баръ — сремски чертица у Подунавки. Съ Богомъ. —

Господину Ф — у Б . . . . . Безплатежно Вамъ листъ нашъ давати неможемо, єръ то бы онда была награда за неке препоне, на кое смо при разшиляню Подунавке ономадъ наишли. Являмо Вамъ дакле, ако нисте до данасъ нашъ позывъ къ предплати на Подунавку читали, или ако сте га читали па опетъ заборавили — да є Подунавки ова цена: 4 фор. на годину, 2 фор. на полъ године, 1 фор. на четвртъ године, и то у сребру. Допустите, да Васъ срдечно поздравимо. —

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,
клонферскій майсторъ
у Господской улици у Земуну

облявлує почитаємой поблици, да є онъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, свакій у свой занатъ падаюћій налогъ точно и єфтино извршити.

ОБЯВА
на књигу
ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.
ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВЂКА.

Ову књигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' поверењемъ позываюћи свакогъ да се на књигу ову мою предупише, коя ће десетъ та бака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампана быти. Цена іой є само 40 кр. сребра. За скупителѣ своє позывамъ све оне — коима просвета на срцу почива, а найпаче учителѣ — садруге своє — очекиваюћи да ми се имена ради штампаня найдалѣ до настанка Новембра припошлю; дотле ће књига штампана быти, и само на имена се очекивати. — Зато, што се небы на књигу дуго чекало, умолявамъ повторително како є коме могуће, што пре предуписнике своє послати управо на мене у Бечей, а коме є по окрестности згодніе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, кои ће потомъ и књиге разпослати. Новцы се полажу при приманю књига. За трудъ г. скупителя побыяю 11-ту књигу у даръ.

У Старомъ Бечею 7. Мая 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ. Печатано књигопечатньомъ І. К. Сопрона.

По имену Іве Кастріота,
Санакъ снила, у санку видила:
Да є люта змая породила
Крила су му Епиръ покривала
К' Цариграду глава допирала
Коя живе Турке прождераше.

Када є мати санакъ мужу Іви саобштила, овай іой лепо изтолкує санъ, коє намъ народна песма на овай начинъ опетъ каже. Кадъ є т. є. Іве любу разумео, говораше ньой:

Што си любо у санку видила,
Да си люта змая породила,
То ћешъ родити голема юнака,
Кой но ће цару додіяти,
Што ли крилимъ Епиръ покриваше,
То ће бранитъ сво краљевство наше и т. д.

Родіо се Юре Кастріотићъ 1404. лѣта у Крои, главноме Арбаніе граду, и было є између четири сына наймлађіи. Мати га є особито любила и побринула се, да му іоштъ у детинству начела христіянске вере у срдце уліе и онъ є заиста, ако премъ у младости млоге неприлике сносити мораше, постоянъ, искренъ и ревный почитатель нашега Спасителя Ісуса Христа свагда было. Богъ га є надаріо было оштримъ умомъ и другимъ свойствама, коима се обично велики люди одликую, и дететомъ є већъ показао, да ће єдномъ славанъ войникъ бити, пошто се у оружію хитро, вешто вешбао, на мейдану старіе одъ себе надвладао и необичномъ телесномъ снагомъ своє садруге надвишавао.

Юріевъ отацъ, Іве, сили турскога цара, кой є за онда іоштъ у Єдрени граду седіо и Арбанію често напастовао, тешко є већъ одолети могао, зато се напоследку са царемъ Муратомъ подъ тымъ условіємъ помири, да ће му харачъ плаћати и ньга као покровителя надъ собомъ и земльомъ Арбаніомъ сматрати. Обеди после царъ Муратъ бана Івана да о невери ради, и заиште одъ ньга талце (таоце) да тиме већу сигурность и управо ємство ньгове верности имаде. Рекао бы царъ, да му сва четири сына т. є. Репозія, Станишу, Константина и Юру предаде, те да се за ньи небои, єрбо ће они при ньговоме двору одликовани быти, а бановину арбанску обрицаше царъ после очине смрти найстарієму сину и даде свою тврду речь, да ће при томе остати.

Банъ Іва доста дуго овоме се зактеваню противіо, но кадъ є видіо, да царъ нову войску на ньга шалѣ, коя бы сву землю подярмила и бановину уништила, попусти онъ своме покровителю, нагономъ уздржаня самога себе на то принужденъ, и предаде му своє сынове. Юри наймлађемъ сыну, было є онда десетъ година, сузнимъ га є очима мати гледала, те живимъ Богомъ заклиняла, да се христіянске вере неодрекне, ако бы га Турчинъ одъ нѣ хотео одвратити, а старіимъ бы синовима она то исто говорила и къ тому придодала, да іой на любимца Юру пазе, и ньга мала, неяка іоштъ одъ сваке напасти сачуваю. Тако садъ сва четири сына бана Іве као таоци у Єдрене пођу, а кодъ куће остану четири сестрице: Мара, Єла, Анђелія и Мамица те мати Воисава тешила се, да ће се до после и синови срећно опетъ вратити. Али томе се другчіе догодило.

Муратъ царъ брзо є заборавіо, што є отцу обрекао было, и приморао є сынове, коихъ животъ у ньговой власти бяше, да се потурче. Юри, кога є царъ облюбіо было, што се хитримъ, досетльивимъ и за своє младе године яко паметнимъ у обхођеню съ Турцыма показивао, буде име „Скендербегъ“ (т. є. господинъ Александеръ) наденуто, и подъ истимъ га Турцы до данашнѣгъ дана споминяю.

Наскоро Скендербегъ младый као мейданція, коме пара у турской войски небыяше, славу и похвалу стече. Првый мейданъ одржи надъ Аліомъ Татариномъ, другій путъ неке Персіянце, Замча и Янъ званє побѣди, и крозъ то подпуно повереньє царa Мурата задобіе, да га є после и Пашомъ надъ войскомъ одъ три хиляде момака учиніо.

Године 1432 умре Іванъ банъ отацъ Скендербега, и царъ Муратъ заключи Арбанію себы подложити. Зато даде Іванове сынове, да му небы єдномъ опетъ бановину преотели до єднога Скендербега отровомъ съ овога света смаћи, а самъ Скендербегъ избегао є исту судбину, што є цару Мурату на питанѣ: да ли бы онъ у Арбанію на свою бановину хтео поћи? мудро одговоріо: да га срдце тамо не вуче, те да онъ за другогъ отца незна, него за Мурата, и да бы волео пре главу изгубити него ньга оставити.

Муратъ се овымъ одговоромъ Скендербега тако задоволіо, да га є одсадъ сыномъ називао и сматрао као свога. Пашу Сабелію съ войскомъ послао є затимъ у Арбанію, кой землю ньговой области подвргне и у градове турске войнике смести. Но Скендербегъ, у своме срдцу веранъ Христу оставши, размишлявао є, каквимъ начиномъ да се Мурату измакне, и отету себи бановину одъ ньга опетъ задобіе. Ово до после получи, кадъ є Муратъ войску на србске међе одправлао и ньму као Паши єдно оделѣніе исте повериo. Приспевши до речены међа споразуме се Скендербегъ са Маћарима и Србима, кои су турской войски супротъ стали были, и по договору потайноме, кадъ Турцы своя настаня започну, стаде онъ узмицати. Турска войска крозъ то у великій нередъ доће, паше и аге спусте се у бежанѣ, а Скендербегъ ову прилику вешто употреби те чувара царскога печата (кой є войску пратіо, да све заповести коє бы у име цара главный войвода издавао, напише и царскій печатъ на ньи удари) обустави съ претньомъ, да ће га у случаю, ако му се противи, жива изсећи, измами одъ ньга писма, у коима заповѣднику главнога Арбаніе града Кроє и инимъ турскимъ вођама строго наложено буде, да Скендербегу све и сва предаду, почемъ му є царъ очевину, т. є. арбанску бановину повратіо.

Было є онда у турской войски и нешто арбанаса, до три стотине ньи, ови се Скендербегу придруже и съ ньима онъ преко Србіе и Босне срећно у Арбанію доће, гди брзо обнародовати даде, да му є Муратъ царъ Бановину предао. Праћенъ сада млогимъ народомъ, кой га Баномъ узхићено поздравляше, стане предъ Крою градъ, ту писма царскимъ печатомъ снабдѣвена покаже и по томе прими не само тай градъ но и остала тврда места, Турцы пакъ оставе Арбанію и врате се къ цару Мурату.

Кадъ є Мурать зачуо, како га є Скендербегъ изневериo, одма є силну войску сакупляо и заклиняо се,

да неће мировати, докъ Арбанію неосвои и Скендербега неутамани.

Међутимъ є Скендербегъ времена задобіо, те є народъ оборужао, и кадъ (1432 лѣта) турска войска арбанскимъ се међама приближила, отишао є предъ ню и съ њомъ у крваву битку се упустіо. Срећа га є юначка пратила, Скендербегъ потуче турску войску сву и славодобитно своима се врати.

Другу, трећу войску пошлѣ затимъ царъ Муратъ на нѣга, но и ове нису напредовале. Напоследку Муратъ самъ се дигне и са великомъ войскомъ, какве досадъ Арбанаси неугледаше, удари на Скендербега. Безъ успѣха была су и ова напињаня, и Муратъ, одъ арбански међа храбро одбієнъ, са срамотомъ и поругомъ побеже къ Єдренима, гди є о новоме начину размишляо, како бы Скендербега уловіо и бановину му съ лукавштиномъ отео. Писао бы му пріятельска писма, у њима бы му обрицао сянъ, дочекъ драгоцене поклоне и веће господство, ако бы му дошао, да се помире. Сва ова є Скендербегъ презирао, знаюћи да су замке и турске варке. Кадъ є Муратъ видіо, да и овимъ начиномъ свою намеру постићи неможе, радіо є у потаи, да несклада међу Скендербегомъ и нѣму подчињенимъ войводама буде. И заиста му є пошло за рукомъ да одъ нѣга капетана Мойсію, кога народна песма Муссомъ Арбанасомъ зове, и неке друге воће одврати, но зато опетъ ниє получіо, што є желіо, єрбо су се ови брзо покаяли, а Скендербегу опетъ покорили, пошто имъ є онъ великодушно опростіо, и свою наклоность изнова поклоніо.

Умро є Муратъ, безъ да є учиніо, како є было намисліо, и своме сыну, цару Мехмеду, остави налогъ да Арбанію подярми и Скендербегу се освети. Слао є Мехмедъ царъ више пута войску на Арбанасе, и долазіо є самъ собомъ, да исту предводи и своє охрабри; но ниє имао среће, єрбо га є Скендербегъ свакій путъ побѣдіо. Напоследку, кадъ се царъ Мехмедъ увери чрезъ толика безуспѣшна покушеня, да Скендербегу Бановину за живота већъ отети неможе, учини съ њиме примирѣ, коє є до смрти Скендербега непрекидно скоро траяло.

За време тога примиря писао бы царъ Мехмедъ чешће Скендербегу, и разне даре му кадкадъ слаше, велећи, да онъ ова чини, што се сећа старе любави, коя є међу њима обстояла, докъ су у Єдрипима као деца и младићи заєдно были, и єданъ другоме на мейдане излазили. Приликомъ писа Мехмедъ такођеръ Скендербегу, да му пошлѣ свою саблю, коє се Турцы тако плаше, да ю види. Скендербегъ то учини, но Мехмедъ пошто є саблю угледао, коя се у ничему одъ обичны сабаля ниє разликовала, пошлѣ исту натрагъ и у писму примѣти: да то неће она иста сабля быти, съ коіомъ є онъ, Скендербегъ, толике Турке изсекао, почемъ ова му се сасвимъ проста као свака друга сабля чини, и да му зато свою праву саблю пошлѣ. Скендербегъ одговори на то Мехмеду цару: да онъ друге нема до те, и да є она збиля иста сабля, съ коіомъ се онъ служи, но кадъ ю є царъ у руке узео, да ниє было исте деспице, коя бы съ њомъ владала.

(Ова сабля, съ коіомъ є Скендербегъ толика чудеса починіо, налази се у бечкой воєной оружници, и была є пре тога у Млетцима, куда ю є, млетачкій посланикъ, кой се кодъ Скендербега обично налазіо, после нѣгове смрти, као споменъ пріятельства, коє међу Млетцима и Скендербегомъ обстояше, донео было. Списатель овога чланка, имао є прилику, исту саблю у реченой оружницы видити, она є прилично дугачка и млого тежя него што су данашнѣ саблѣ. —)

За човека, кой се ученѣмъ воєны наука забавля, занимателно є читати, како є Скендербегъ толика ратованя са два турска цара, одъ кои єданъ Мехмедъ и Цариградъ освоише, срећно водіо и побѣдоносно до смрти своє владао се. Богъ му є было заиста у помоћи, да са слабимъ силама Турчину, кой се онда у снаги налазаше превеликой и преможной, одолети є могао. Валя намъ речи, да є Скендербегъ мужъ божіє промисли было, те зато се теломъ и душомъ за христіянство боріо; и да нѣга ниє было, да се силе турске на прсима Арбанаса нису разбіяле, те да оштрый умъ Скендербега ниє у пронашастю оны средства съ коима се ратъ водити мора, неуморанъ и по томе срећанъ было: то бы Італія данасъ може быти другій ликъ имала, єръ намера Мурата и Мехмеда цара та є была: освоити Арбанію и отуда насртати на Італію, па съ временомъ и ову подярмити.

У почетку своє владе имао є до душе Скендербегъ са Млетцыма неприлике због неки градова, одъ кои ключеве млетачкій дуждъ захтеваше, да бы потоме надъ морскимъ арбанскымъ обалама господарити могао, доће наскоро и до ратованя међу њима, но на брзо су се помирили, да небы изъ њіова несклада Турчинъ какве користи црпіо и затимъ скопчаше пріятельство међусобно, коє чврсто и стално до смрти Скендербега остаде. Са кралѣмъ неаполитанскымъ Фердинандомъ живіо є Скендербегъ такођеръ у тесноме пріятельству, онъ му є више пута своє Арбанасе у помоћь слао, кои су са Неаполитанцима противу Француза после воєвали, и у знакъ своє признателности поклоніо му истый Фердинандъ три града, гди бы Скендербегъ уточишта имао, ако бы га т. є. Турчинъ немило изъ землѣ одгоніо. Са Мађарима, са Єрбима, са босанскымъ банима, имао є Скендербегъ чешће писмена договора, почемъ є све о томе мисліо и радіо, да турску владу уништи, и крсту христіянскоме побѣду надъ полумесецомъ осигура. Но у овымъ лепымъ намерама на последку га смрть обустави.

Умро є Скендербегъ 1467. лѣта. Кадъ є већъ лежао на самртной постельи, говоріо є арбанской господи међу осталима овако: „Препоручуємъ Вамъ складъ и миръ, да се имате заєдно држати и сложно противу обштему непріятелю бой бити; зашто нескладъ краля и бана христіянски єстъ темель одъ узвишеня турскогъ царства. Писамь я самъ цару одоліо, него съ вами заєдно, и ако се будете уздржали у любави, исту ћете срећу имати, кою сте самномъ имали, єръ како нескладъ владателя христіянскихъ дає животъ и узвишенѣ царству турскоме, тако складъ њіовъ дає истому смрть и скончанѣ. Затимъ є своимъ вернима изручио бановину да съ њомъ управляю, докъ му сынакъ Іванъ дорасте, овога пакъ съ матеромъ упути, да међутимъ у неаполитанской кралѣвини обиталиште узму.

По смрти Скендербега заплакала се цела Арбанія, а и христіяни подалекоме свету дубоку жалость

чувствоваше, што су мужа изгубили, кога су обе цркве, источна и западна, юначкимъ своимъ сыномъ називале.

Саранѣнъ буде Скендербегъ у Алеси граду у Арбаніи, и то у цркви св. Николе. Турцы су овай градъ после десетъ година освоили и одма за Скендербеговъ гробъ запитали, кадъ су га нашли, даду га отворити, да виде тело онога юнака, кога су се іоштъ мртва у гробу бояли, затимъ разагме нѣгове кости; коє у сребро окованше, и узасе држаше, мислећи по томе, да ћеду на боишту исто тако срећни быти, како є и онъ то за живота быо.

Извори изъ кои є ова кратка черта ваћена, єсу поименце таліянски списатели: Сагреда, Барлеча, Джамарія, Біемый и Далматинацъ Андрія Качић-Миошићъ, а особито прыый могао є животъ Скендербега, и дѣла нѣгова обширніе описати; што є изъ арбанске архиве (писмаре), кою є млетачкій посланикъ после смрти Скендербегове, веће сигурности ради у Млетке послао быо, да се она тамо пречува, дотичне доказе изписао.

Быо є Скендербегъ мужъ одвећъ благе нарави, и племенита значая. Правду є любіо и сиротиню пазіо, тако да є свакога, кой бы одъ сиромака отимао и грабіо, строго гледао. Къ тому є быо лепа, висока, посве угодна струка, и таку є снагу у рукама имао, да є єднымъ махомъ вола на две поле, те єднымъ мача ударцемъ такођеръ не само войника оклопника одъ врата до бока, но и два успоредъ стоећа Турчина лако и лако пресећи могао. Одъ нѣгови руку само, кажу гореспоменути списатели, пало є више одъ три хиляде душмана, и да є онъ одъ свои савременика слављенъ и почитанъ быо, види се и изъ тога, што су му добровольцы изъ страни кралѣвина гомилама долазили, да подъ ньиме воюю и науке воєне изуче.

На концу овогъ саставка примѣчавамо, да є Андрія Качићъ о Скендербегу више лепи песама за народъ саставіо и препоручуємо нѣгову книьгу свима, кои єу любители народнѣгъ пѣсничства. У осталоме бы свакоме пѣснику, кой се позванымъ на таквый посао држи, умный трудъ омилio, кадъ бы изъ живота Скендербегова предметъ за већу юначку песню вадити и ову по томе лепо сложити хтео, єръ толика є овай мужъ чиніо, коя су по себи чрезвичайна и хвале вредна, да є заслужio, поредъ венца побѣдителя и признателнымъ даровима миле поезіе накиченъ быти.

Ставлямо іоштъ овамо писмо, коимъ є Скендербегъ цару Мехмеду одговорio, кадъ га є овай позвао, да се помире, и уєдно допуштенѣ одъ нѣга изкао, да съ войскомъ крозъ Арбанію на Млетчане иде, почемъ изъ овога писма великій, неустрашимый, посве христіянскій духъ Скендербега такођеръ упознати се може; то писмо овако гласи:

„Войникъ Исусовъ Юре Кастріотићъ, иначе Скендербегъ, поглавица одъ Арбанаса и Епирота, млого поздравля Мехмеда поглавицу одъ Турака.

Ніє могуће Мехмеде, да пріятельи божіи могу безъ увређеня свога Бога быти пріятельи нѣгови непріятеля, почемъ дакле ты єданъ и то найвећій одъ ови божіи непріятеля єси, немогу я, кой самь слуга правога Бога, пріятельства съ тобомъ имати. Да ме є твой отацъ любіо, како мы пишешъ, небы онъ потровао мою браћу, небы после смрти отца мога уграбіо на превару моє отчинство, небы толико пута на мене войску купіо и о томе радіо, да ме погуби. Истина є, да самь съ тобомъ одрастао, но за слободу писамь знао, и морао самь се као сужань владати, да ме твой бабо, Муратъ, несмакне, како є смакао и мою браћу. Веруй ми, Мехмеде, гди обичайна турска превара влада, ту праве любави быти неможе. Знай дакле, да я, докъ самь живъ пріятельства съ тобомъ нећу. Ако ли пакъ желишъ самномъ мировати, покрстисе, па ћу ти даровати мою бановину, коя ти є толико омилила. Здравствуй садъ. У Крои на данъ 29. Маія 1463.“

Међу Французима є Волтеръ Скендербегу малый споменикъ подигао, и укратко животъ нѣговъ описао. (Види Волтерова маня дѣла.) Да є Волтеръ за изворе знао, коє смо горе навели, то бы онъ обширніе о Скендербегу писао быо, као што бы то и Немцы чинили, да су имъ песме и повѣсти Арбанаса и Далматинаца болѣ познате, єрбо они, као што намъ то сами кажу, за своє пренасићено книжество занимателне предмете требаю, а животъ Скендербега дає заиста толико граћевине, да бы се изъ ове книжница пуно лепи повѣсти сачинити могла. Нами, Србима пакъ валя садъ знати, да су предци Скендербега одъ поколеня далматински негда бана были, те храброшћу своіомъ господство себи у Арбаніи стекли. Дужность є дакле Срба, да сродника незабораве, да га се кадкадъ сете и име нѣгово у памети народа обнове, што ми ето чинисмо, искрено желећи, да вештіє перо настави и све испреповеда, коя су у краткой черти, какву написасмо, у мало речій назначена. (д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Дана 20. о. м. изненада у нашой се вароши преставіо Г. Витезъ Петаръ Маленица одъ Стаморе. Допутовавши у Земунъ одсео є у гостионици „кодъ златнога лава,“ туде данъ пре іоштъ вечерао и пріятельски съ гостима се разговарао, затимъ здравъ, читавъ оде спавати, но сутра данъ га нађу одъ капи (каплѣ шлога) издареца, мртва већъ у постельи. Вѣсть о наглой смрти, коя га сустиже, буде нѣговимъ родительима у Банатъ одма явлѣна, те чекало се съ погребомъ, докъ су му сродници амо дошли. Погребна торжественость, посве сходна имену благородноме Покойника, обдржала се затимъ 23. о. м. после подне у три сата и траяла є подуго. Овдашня Господа и силный другій народъ пратили су мртво тѣло, пречестно пакъ свештенство, сакуплѣно у већему брою, одбавляло є службу велико лепну, именно є Г. Парохъ Аврамъ Живановићъ у цркви бесѣду жалбену говориo, коя є слушателѣ дубоко тронула, почемъ є она у пуно красноме слогу такве мисли и таква чувствованя изражавала, коима се душа христіянска, тугомъ и жа-

лосћу обузета, тихо теши и у толико оснажи, да тешкоме болу одолети и по томе опорављена на крили надежде пріятне къ небу узлетити може. Было є у осталоме Покойнику текъ 35 година и было є неоженћенъ; кой га лично познаваше, хвале нћгову добру, кротку наравь, нћгову учтивость, любезность и дарежльивость спрамъ сиротиньи, родитељи пакъ нћгови, ини сродници и пріятељи оплакиваю га, што є іоштъ младъ, зеленъ, у цвету живота свога сишао и хладна недра гроба. Саранћенъ є на ововарошкоме гроблю у особитой гробници, одкуда ће остатци, како чуємо, до после у обшту гробницу, кою породица на нћноме добру у Банату притяжава, пренешени быти. Лака му садъ земльица была!

— Новине су намъ већъ явиле за наше предћле важну вћсть, да є Нћгово Величество нашъ милостивый Царъ допустіо и одобріо, да се желћзница изъ Маћарске крозъ Славонію амо до Земуна градити може. Она ће ово име водити: „Источна желћзница Цара Франца Іосифа“, и быће скопчана съ ономъ желћзницомъ, кою турска влада одъ Цариграда до Београда намерава градити. Съ наше стране склопљено є већъ дружтво, састаће се изъ Маћарски Велможа и знатни повчани люди, ово є потребна средства набавило, те по налогу истога прегледаю землћмери предћле. У овоме дакле послу походіо насъ є ови дана и заступникъ реченога дружтва, господинъ Графъ Зичи, нужъ хвалћнъ због особите ревности, вештине и науке на полю народна домостроителства и обште радиности, и пошто є варошь и нћну околину обишао и сва на предметъ свой спадаюћа сматраня скончао, одпутовао є онъ опетъ далћ. Можемо се садъ надати, да ће се до скоро дћло желћзнице живостно предузети, и мы нећемо пропустити, да у своє време наше читателћ о напредку истога потанћ не извћстимо.

— Ови' се є дана' неко смешно неспоразумленћ у єдной овдашной кавани догодило. Издаватель овога листа доће после подне у исту кавану, да єдну каву попије, текъ што є сео, приближи му се єданъ туђинацъ, кой му покаже листъ артіе, на кому є нека обява наштампана била, и затимъ га запита истый, колико бы за штампанћ слични' обява' овде платити морао. Буде му одговорено, да се потруди у штампарію, где ће му издаватель на нћгово питанћ точно изясненћ дати. Туђинацъ се удали съ обечанћмъ, да ће до после у печатню доћи. Не далеко одъ издавателя седіо є кодъ другогъ астала некый учитель играня Г . . . ., кои є любопытно слушао, што се иностранацъ и издаватель разговараю, но почем све ніе разумети могао, приступи после, кадъ се иностранацъ већъ уклоніо было къ издавателю и запита га овако: „Господине, я васъ молимъ, да ми кажете, шта тай туђинацъ хоће?“ „Жели, да му се кодъ мене неке обяве штампаю.“ „Шта? обяве? То є онъ явачно танцмајсторъ, кой намерава овде поучаванћ у игри давати. Хмъ, хмъ, то ће быти мучанъ посао, пошто се я већъ овде налазимъ.“ Оде затимъ Г . . . на ону страну каване, где се є туђинацъ іоштъ бавио, лепо га є поздравио и овако му говорио: „Господине, чуємъ, да ћете обяве дати штампати, што намеру имате, овде ваша покушеня чинити. Морамъ вамъ тога ради примћтити, да ћете по свой прилици слабогъ напредка имати, єрбо самъ я болћ и болћ куће већъ задобіо и зато бы вамъ приятельски савћтъ дао, да се камо далћ огледате.“ Туђинацъ нашему танцмајстору хладокрвно одговори: „То ме не плаши, што ми кажете, где самъ годъ быо до данасъ, све самъ іоштъ потукао.“ На ове речи упре Г . . . очи зачуђено у иностранца и запита га: „Молимъ покорно, заръ вы нисте танцмајсторъ?“ „Я, танцмајсторъ?“ рекне му овай, „опростите, я самъ изтребитель пацова.“ Около стоећи, кадъ су ово чули, смеяли су се, Г . . . пакъ остави кафану съ утћхомъ, да му изтребитель пацова' неће опасанъ сапернікъ при играню быти.

ТИХИ ПРІЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Єракъ и Петакъ.

Єракъ. Шта пишу новине, Петаче?

Петакъ. Ти знашъ, да я новине одавно већъ нечитамъ.

Єракъ. Па зашто ій не читашъ?

Петакъ. Досадило ми се већъ слушати, када бы самъ годъ людима преповедао, шта самъ у новина читао, да ми непрестано говоре: лажешъ.

Єракъ. Што то тако тумараю люди по сокацима, Петаче?

Петакъ. Хмъ, заръ незнашъ, Єраче, да є умро єданъ богатошъ.

Єракъ. Знамъ, па шта ако є и умро.

Петакъ. Треба да знашъ и то, Єраче, да при таковомъ случаю неки люди, што 'но веле, о свадби, а неки о брадви раде.

Єракъ. Е, кадъ є то тако, мораю одъ садъ богатири добро пазити, у комъ мћсту и како да умиру.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину А . . . у Б. Питате насъ у вашему писму одъ 19. о. м. зашто одъ некогъ времена у нашему листу ликова већъ слабіе саобштавамо? На ово вамъ укратко одговарамо: Дрляня каквагодъ подъ именомъ ликова' несмемо издавати, што намъ то не допушта уређено намъ почитанћ спроћу читаћему српскоме свету, кому збиля съ добро начертанимъ и вкусно изрезанимъ ликовима угодити желимо; издаванћ пакъ оваковихъ съ великимъ є трошковима скопчано, коє ми за садъ носити неможемо, єрбо малый є іоштъ брой предплатителя „Подунавке,“ и новчана помоћь, коя намъ одъ ньи долази, не износи ни толико, да бы съ ньомъ штампарске трошкове пуно намирити, а камоли веште умћтнике, какве свакій ликъ изискуе, сходно наградити могли. Мы дакле са знатнимъ жертвама до данасъ издаємо нашъ листъ и, пошто намъ се брой предплатителя буде умножао, надокнадитћемо недостатакъ у ликовима радо и весело. Ништа не манћ и садъ, у колико намъ то наше силе допуштаю, даємо и даватћемо поєдине ликове и образце, те мислимо, да ће ово искрено изясненћ признано быти. Здрави намъ остали.

Господину Б . . . у К. Новце предплатне, коє сте намъ преко господара М. послали, примили смо подпуно и умолявамо Васъ, да и одъ други предплатителя, коє у вашой околини имамо — списакъ ньиови имена изручитће Вамъ господинъ Л . . анъ, кому смо га предали — на дугу стоеће новце сакупите и ове што скоріе намъ пошлћте. Доста дуго и већъ чекамо, и ако намъ не плате, то ће имъ Єракъ и Петакъ — а Вы знате, да су они кадкадъ подебели — првомъ приликомъ єдну лепу басну изпреповедати. Съ Богомъ, господине, и примите нашу топлу хвалу на великодушноме труду, коега насъ удостоявате.

ОБЗНАНЋ ОДЪ СТРАНЕ УЧРЕДИЧЕСТВА.

Због празнованя недељ одложисмо издаванћ нашегъ листа на другій данъ, што до знаня наши читателя съ тимъ додаткомъ ставлямо, да ћемо одсада на место у неделю Подунавку свакогъ Четвртка издавати.

У поєдине листове стражнћ Подунавке (бр. 25.) увукла се на страни 196., именно у трећемъ реду одъ доле штампарска погрешка, почемъ онде речь „после“ стои на место речи: „пре,“ коє нека читателью поправити изволе.

ОГЛАСИ.

ПОЗИВЪ НА ПРЕНУМЕРАЦІЮ.

Подписаный намѣравамъ у Кня. Срб. Правителственной Кньигопечатньи у Београду дати препечатати благоженногъ спомена славногъ Романописца Србскогъ, Милована Видаковића, Роман:

ЉУБОМИРЪ У ЕЛИСІУМУ,

као дѣла овогъ друго изданіе. Изредность ове кньиге излишно є овдѣ излагати, почем є сна обштепозната. — Како прва часть кньиге изъ печатнѣ изиђе, предузећесе друга, а кад' ова буде напечатана, одма ћесе печатати трећа, и тако ће све три части Љубомира наскоро єдна за другомъ на свѣтъ изиђи.

Ово саобштаваюћи позивамъ почит. Публику нашу на Пренумерацію. Я ћу сваку часть о момъ трошку брошырати дати, и овако брошырана коштаће свака часть по 4 цванцига, и потоме све три 12 цв. или 4 фор. ср.

Ко годъ познає пространство и величину кньиге, и зна, да се у свакой части по нѣколико роману овомъ сходны' фигура' налази, признаће, да є цѣна заиста умѣрена, за коє имасе бдагодарити выс. Правлѣнію, за препечатанѣ ово процентъ типографійскій благодѣтелно одпустившемъ.

За пречишћенѣ єзыка по садашнѣмъ начину писаня постарано є.

Пренумериратисе може на сваку часть поособъ, као и на све три уобште.

Новцы се не ишту напредъ, но кад' се коя кньига пріими у руке.

Свакій скупитель на 10 комадій пренумерираны' кньига' добыће за трудъ свой по 1 єкземпларъ на даръ.

Ако се довольно число Пренимеранта' покаже: то ћесе и препечатанѣ ово у већемъ размѣру предузети, а тимъ и потреба ове забавне и поучителне кньиге, коє є већъ готово нестало, и коя се здраво тражи, обилніе подпунити.

Да бы самъ се у овомъ управляти знао, умолявамъ господи скупителѣ, да бы мм имене господе Пренумеранта' до роченог рока было приликомъ, было по пошти, подъ адрессомъ госп. Филиппа Валтера, фактора Прав. Типографіе, на мой рачунъ послати изволили, као што ће они и кньиге, такође о момъ трошку, у своє време пріимити.

Изъ Аустріе нека се г. г. скупительи на госп. Сопрона у Земуну обрате.

У Београду 31. Маія 1856.

Ђорђе Сшаићъ,
изслуж. словослагатель прав. кньигопечатнѣ.

ОБЯВА

на кньигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

Ову кньигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' поверенѣмъ позываюћи свакогъ да се на кньигу ову мою предупише, коя ће десетъ табака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампана быти. Цена іой є само 40 кр. сребра. За скупителѣ своє позывамъ све оне — коима просвета на срцу почива, а найпаче учителѣ — садруге своє — очекиваюћи да ми се имена ради штампаня найдалѣ до настанка Новембра припошлю: дотле ће кньига штампана быти, и само на имена се очекивати. — Зато, што се небы на кньигу дуго чекало, умолявамъ повторително како є коме могуће, што пре предуписнике своє послати управо на мене у Бечей, а коме є по окрестности згодніе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, кои ће потомъ и кньиге разпослати. Новцы се полажу при приманю кньига. За трудъ г. скупительи побыяю 11-ту кньигу у даръ.

У Старомъ Бечею 7. Мая 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,
клонферскій майсторъ
у Господской улици у Земуну

облявлує почитаємой поблици, да є онъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, свакій у свой занатъ падаюћій налогъ точно и єфтино извршити.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtsähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 26. У Земуну 30. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Мало по мало.

(Шальива приповедчица.)

4.

I. ТО СУ ТИ КУБУРЕ.

Сиротиня є готовъ ђаво, веле люди, и тако є. Сирома човекъ тумара амо тамо, размишля, прегледа, куца садъ на ова садъ на она врата, моли, проси, обечава, просипа лепе речи, и на сва ова добива обечаня, благе погледе, гола слова, празне руке. Ахъ, кеса безъ новаца, џепъ празниномъ испунѣнъ — то ти є убиство за поштена човека.

Ћира Танкобркъ био є красанъ младићъ, прелелепа узраста, плавоокъ, ватренъ, сладкоречивъ, досетљивъ. По крштеноме писму било му є текъ двадесеть и три година, и то се може веровати, єрбо момци немаю узрока таити своє године као девойке неудате.

Ћира є изучіо био трговину, и пошто є у Пешти, у Бечу и по другимъ варошима служіо и о свомъ трошку разна искуства чиніо, врати се у свой завичай — съ празномъ кесомъ, те ту стане рачунати, колико бы му одъ прилике требало, да отвори трговину.

Израчунао є Ћира, да бы му за првый почетакъ хиляду талира доста было и сада помисли, да те новце гдигодъ позайми. Докъ є іоштъ у Пешти служіо, имао є прилику читати књигу грофа Сеченьіа о кредиту, и усиса онъ у себе у истой књиги изложена начела, те заключи строго по њима владати се. Када целый светъ, рекао бы онъ самоме себи, съ кредитомъ ради и вересіє прави, зашто небы ты Ћиро то исто чиніо? Дедъ, пробай срећу, младъ си, окретанъ, умешъ говорити, па айде садъ, камо другій светъ, тудъ и ты.

Ћира дакле охрабри се и крепкимъ коракомъ ступи у кућу некогъ Цинцара, кому є име было Анастасіє Хрисохиръ (златорукъ), и о коме се причало, да є натученъ съ новцима као какви турскій бегъ.

„Слуга самъ препокорный,“ започне Ћира. „Господару Анастасіє Хрисохиръ, я самъ дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да намеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленкость позаймите, и то одъ прилике єдну хиляду талира. Я ћу вамъ како валя све писмено дати, а шта се тиче интереса, то се нећете на мене тужити, єрбо я...“

Далѣ ніє Ћира говоріо зато, што се є господаръ Анастасіє Хрисохиръ страовито-ясно стао смеяти, да є Ћира мислio, да ће му одъ смея сва дугмета са пруслука спасти.

Стаяше Ћира упрепашченъ, докъ се є господаръ Анастасіє смеяо, напоследку запита онъ Ћиру: па на што да вамъ позаймимъ хиляду талира?

„На моє поштено лице,“ одговори Ћира, пошто се одъ зачуђеня сабере, у коє га є силно смеянѣ напрамъ себи стоећега мужа поставило, „да на, моє

поштено лице, и нећете фалити, господару Анастатіє, ако то учините, єрбо я...“

Ту му пресече речь изнова гроотомъ смеюћи се господаръ Анастасія и рекне по томе ова: „Момче, Танкобрче, на твоє поштено лице нећешъ ты ниєдне паре добити. Прошла су времена, кадъ су люди тако малоумни были, да су новце было коме му драго на поштено лице узаймивали. Не, Ћиро, не, залоге валя дати.“ —

Ове речи огорчаю тако Ћиру Танкобрка, да онъ плећа господару Анастасію презрително окрене, при одлазку му говорећи: „Добро, господару Анастасіє Ксилохиръ (дрвенорукъ), я идемъ, а вы спавайте садъ на вашимъ парама.“

Ћира є знао нешто грчки, зато є хитро име Хрисохира преиначіо, те злато у дрво преобратіо и тако се тврдици Анастасіи осветіо, кой є заиста заслужіо, да га Ћира осетльиво укори, што се є тако безобзирно на нћга смеяо.

Ћира, у своимъ намерама непоколебимъ, одважи се далѣ срећу покушати и уђе смело у кућу господара Янка Папулофага, одъ кога є мисліо новаца зацело добити, почемъ є овай више хиляда у сандуку неголи косе на глави имао.

Господаръ Янко Папулофагъ (папулоєдіоцъ зато зватъ, што є седамъ пута у недельи, т. є. свакій данъ пасуля єо и то данасъ бела, сутра жута, прекосутра црвена, затимъ модра, па црнкаста, па опетъ бела, па опетъ жута) дочека Ћиру Танкобрка яко улюдно, упре затимъ своє жмираве очи у нћга и лукавимъ га смешенћмъ запита за нћгово пожеланѣ.

Започне дакле Ћира онако исто говорити као одпре:

„Слуга самь покорный, господару Янко Папулофагъ, я самь дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да намеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленкость позаймите, и то одъ прилике єдну хиляду талира...“

Ту му улети господаръ Янко у речь те завикне: „Хиляду талира! о Ћиро Танкобрче, ни десетъ крайцара, ти немашъ у цепу, какви десетъ крайцара, ни десетъ пара! Сине мой, жао ми є, яко жао, што си ми у невреме дошао. Съ Богомъ, любезный Ћиро!“

„Ако є тако, како ми кажете, господару Янко Папулофагъ, то васъ збиля жалимъ, и да вамъ дѣломъ покажемъ, да є моє сажаленѣ искрено, ево вамъ даємъ — десетъ крайцара одъ моихъ новаца. Изволите ій узети па купите за те паре кою чинію боба, те нараните себе и вашу гладну дечицу. Съ Богомъ господару Янко Петрофагъ (каменоєдіоцъ), и немойте ми што замерати!“

Овако бы се Ћира съ господаромъ Янкомъ опростіо, но пре му є, подпомаженъ знанћмъ грчкогъ єзика, име такођеръ преиначіо, и одъ папуле каменъ справіо.

Безуспѣшна ова покушеня Ћиру нису поплашила. Рекао бы онъ себи самоме: Хрисохиръ и Папулофагъ на тебе мрзе, што си Србинъ и зато ти ништа не даю. Айде сада къ Србину, айде до господара Теше, свой свога помаже.

Тако се Ћира опетъ охрабри и управо господару Теши у кућу оде. Светъ є овоме поштеномъ господару наденуо био име Кожодера зато, што се є говорило, да онъ на сто деведесетъ деветъ и єдну више свакогъ месеца прима, но Ћира се тешіо да є то гадна клевета.

Како є у собу ступіо и са господаромъ Тешомъ се поздравіо, почне Ћира на ново говорити: „Слуга самь покорный, господару Тешо; я самь дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да намеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленкость позаймите, и то одъ прилике єдно хиляду талира...“

„Хоћу, сладкій брате мой,“ одговори брзо господаръ Теша и стане Ћири тихо на уво овако шаплати: „ако ми пишешъ мѣницу преко хиляду талира и у ньой се обвежешъ, да ћешъ ми главно и камате после три месеца поштено вратити, то ћу ти одма, брате мой — сто талира изброяти.“

Када є господаръ Теша ова изшапутао, чисто упанѣнъ стаяше Ћира предъ ньимъ и затимъ га запита, зашто се съ ньиме тако горко шали. „Не, не, брате мой сладкій,“ рекне му Теша, „нема ту шале, Теша дає радо и весело своє паре, но зато иште мѣницу и одбія унапредъ камате, да є сигуранъ и да небуде после речій.

Климаюћи главомъ и дубоко уздишући удали се Ћира, пошто бы Теши казао: „Хвала вамъ, господару Тешо, на сладкоме братству, съ коимъ сте ме почастили.“

Одъ господара Теше Кожодера оде Ћира некому господару Єреміи, кога є светъ Бодежомъ звао, єрбо є руке своє дубоко у туђе џепове забадао и никада ій ніе празне одтуда вадіо. Господара Єремію Бодежа башъ є глава болела, када му є Ћира свою жељу изясніо, и зато му онъ каже: „Опростите ми, господару Ћиро, яко ме глава боле и немогу сабрати, што ми говорите. — Съ Богомъ!“

Одъ господара Єреміє упути се Ћира далѣ некому господару Пангеліи. Овога су люди сапунџіомъ прозвали изъ тога изрока, што є свакога безъ сапуна бріяо, и кога бы онъ у своє панце добіо, да га бріє, тай бы ямачно обріянъ быо. Пошто є господаръ Пантелія Ћиру слушао, како му небо и землю обриче, ако му неку маленкость, т. є хиляду талира позайми, рекне онъ нѣму посве озбильно: „Господару Ћиро Танкобрче, я новаца немамъ, но ако ми се обвежете, да ћете ми 50 талира за мой трудъ дати, то ћу Чифутину Якову говорити, да вамъ 200 талира позайми. Вы видите, да самь радъ, помоћи вамъ.“ —

„Видимъ, господару Пантелія, да већъ одавно нисте никога бріяли, и зато чини ми се намеравате на мени добру вашу волю изкалити. Будите ми здрави, я полазимъ камо я знамъ. Съ Богомъ.“

Идемъ садъ, рекне Ћира самъ собомъ, до Чифутина Якова, кадъ већъ кодъ свога помоћи се неможешъ; дай да се на чифуте обратимъ, и они су добри, милостиви люди, особито кадъ имъ лепе камате обећашъ неће ти рукепомоћь узкратити.

Оде дакле Ћира до Якова Чивута, кой є башъ дукате брояо (рукописъ, изъ кога є ова приповедчица вађена, има у место „брояо“ овако: „обрезивао,“ но мы ценимо, да є то неосновано —) и овоме добромъ човеку изпреповеда Ћира свою жељу.

Яковъ му на то одговори:

„Господару Ћиро Танкобрче, я новаца немамъ, но ако ми се обвежете, да ћете ми 50 талира за мой трудъ дати, то ћу господару Пантелији, кога светъ сапунџіомъ зове и кой є мой яко добрый пріятель, говорити, да вамъ — 200 талира позайми. Вы видите, да самъ радъ помоћи Вамъ. —

Овай одговоръ за ћудо се слагао са одговоромъ, когъ є Ћира одъ господара Пантеліе већъ добіо и зато онъ каже чифуту Якову: „Мислимъ, да вы, Якове, са господаромъ Пантеліомъ у єданъ рогъ дувате, и зато говорите као изъ єдни уста. То є заиста примѣръ лепе слоге, коя се на саме џепове протеже, и зато ће вредно быти сва та свету обявити, да потомство са удивленѣмъ слуша, како су се єдномъ Яковъ и Пантелія срдечно любили и — кесу съ повци топло грлили. Съ — Богомъ, господару Якове.“

Одъ Якова оде Ћира до некогъ чифутине Хавакука, за кога се знало, да є пунъ новчина, те да даке дукате издає и пуне прима. Када є Ћира овоме изговоріо, што му є на срдцу лежало, рекне му господаръ Хавакукъ на турски: да — српски незна. Изъ неспоразумлѣня дакле, или болѣ речи, због незнаня турскогъ єзика съ єдне а српскогъ съ друге стране — одступи Ћира, да камо далѣ полаштице себи тражи.

Ахъ, узкликне Ћира, кадъ є већъ на сокаку быо, садъ знамъ, куда ћу ићи. Да, да, идемъ до господару Шмалцмана, онъ є поштенъ, великодушанъ Немацъ, при новцу се налази како люди говоре, и ту ми неможе фалити. Како рече, тако учини. Господаръ Шмалцманъ прими Ћиру весма лепо, понуди му столицу, и кадъ Ћира у красноме немачкоме слогу, когъ є изъ найновіи романа съ великомъ мукомъ себи набавіо, своє захтеванѣ изрази, добіе одъ господара Шмалцмана овай одговоръ: „Будите уверени, господару Ћиро, да бы вамъ изъ свегъ срдца дао, што и колико годъ желите, но на несрећу уложіо самъ све моє новце у — шпаньске акціе, ове садъ због буне, коя у Шпаньской влада, падаю и боимъ се већъ банкрота, тако, да одъ више времена изгледамъ, небы ли самъ гдигодъ кога нашао, кой бы тако добаръ быо и нени кою хилядицу позайміо, да се баръ съ ньима понешто окрипимъ.“ Заключи господаръ Шмалцманъ свою беседу тиме, што господару Ћири са найтоплиіомъ искреносћу желяше — добаръ данъ. На ово се Ћира почеше по глави и оде како є дошао — съ голомъ шакомъ.

Стане затимъ Ћира предъ кућомъ господара Пфеферминца, за кога се говорило, да покрай новаца превећъ милостиво срдце имаде, опетъ рамишишляти камо бы садъ? Напоследку оде у кућу реченога господара, кой га такођеръ улюдно прими и позорно саслуша. Кадъ є Ћира изгозоріо, закашлѣ се мало господаръ Пфеферминцъ, тури руке у џепъ — Ћира бы се обрадовао, кадъ є ово опазіо, єрбо є мисліо, да ће господаръ Пфеферминцъ свой брифташъ (листницу) извадити и банке одма изброяти — дакле тури како већъ казасмо, господаръ Пфеферминцъ руку у џепъ, стаде нешто амо тамо копати у нѣму и затимъ извади на велико удивленѣ Ћире нашега — бурмутицу, отвори ю и рекне му: „изволите господару Ћиро.“ Бадава бы Ћира казао, да онъ прашна дувана не обичає у носъ свой трпати, господаръ Пфеферминцъ примора га, да баръ нешто мало (єданъ прстоветъ) узме, што Ћира напоследку, да му се не замери и учини. Како є пра у носъ увукао, одма є страовито-ясно закинуо, на коє му господаръ Пфеферминцъ љубко смешећъ се рекне: „Богъ вамъ помого, господару Ћиро!“ И ово было рѣшенѣ на молбу, кою є Ћира господару Пфеферминцу тако красно-речиво предложіо быо.

Ахъ, нема ти ни кодъ Немаца помоћи, ядиковао бы тихимъ гласомъ Ћира, кадъ є опетъ на сокаку быо, гди є часъ у ведро небо, часъ на землю гледао, те ноге по калдруми вукао и међу зубима неку песмицу мрмляо, коіой є тай почетакъ:

Шетамъ ти се горе доле
И помало дремамъ,
Управо ме срдце боле
Што новаца немамъ, и т. д.

Затимъ Ћира, да бы цѣль свою постигао, обишао є изнова іоштъ више кућа, т. є. хилядаре амо тамо безъ разлике народности, моліо є, говоріо є, али нигде ніе ни єдне паре измаміо. То му се напоследку срдца превећъ косне, те врати се што Немацъ каже са дугачкимъ носомъ кући, гди бы на клупчицу сео и съ уздисаима, изъ дубльине прса ваѣенима, себе понешто блажіо. Рекне по томе доста тужнимъ гласомъ, да су га комшіе чути могли: то су ти кубуре.

[Свршетакъ слѣдуе.]

Скендербегъ.

(Повѣстничка черта.)

Ђорђе (по народньой песми Юре) Кастріотъ (Кастріота, Кастріотићъ) быо є великій банъ или ти князъ Арбанске землѣ, и нѣгово име іоштъ и данасъ народъ по Арбаніи слави пошто є већъ 389 година протекло, одкада є Юре овай светъ оставіо. Арбанаси (Турци и Христіяни) лепе песме о нѣму имаду, исто тако и Далматинци о нѣму често певаю и зато є вредно, име мужа обнавляти, кой є у своє време велика дѣла чиніо, те за веру христіянску крвь свою проливао. — Быо є Юре наймлађи сынъ бана арбанскога Іве Кастріотића и Воисаве, коя є была кћи краля бугарскога. Мати є о нѣму, докъ га є у своіой утроби носила, чудно саняла, и овай санъ описуе народна песма овако:

Санакъ снила Воисава кральица
Верна люба краля одъ Епира

Брой 27. У Земуну 6. Септембра 1856. Година I.

Овай листъ излази свакогъ Четвртка а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Мало по мало.

[Свршетакъ.]

II. МАЛО ПО МАЛО, ЋИРО!

Очаявао є Ћира, да већъ неће новаца добити, да трговину отвори. У овоме очаяня станю тумарао є по сокаци горе доле и бреме овога живота тако му се већъ тежко учинило, да є у истини стеняо. Одважи се дакле камо у — кавану ући, да єдну црну чорбу сркне и тѣло своє одмори. И то бы онъ заиста сада извршіо быо, да га некій ясный гласъ одъ те племените намѣре ніє одвратіо.

„Ћиро, момче, камо наглишъ?“ ове речи иза свои леђа чує, окрене се и опази предъ собомъ єдногъ старца, кой га є благимъ окомъ гледао. Ћира га таки упозна, поклони му се и полюби га у руку, те рекне: „о господару' Милоше, одкуда вы у вароши нашой?“

„Са села, сине мой, дошао самъ ти моимъ посломъ, све самъ ти срећно свршіо и до єдногъ сата враћамъ се кући. Башъ ми є драго, што те видимъ здрава, млада, зелена.

Милошъ Папратовићъ быо є трговацъ у єдноме знатноме селу, и живіо є у своіой младости съ покойнимъ отцемъ нашега Ћире у великой любави, чега ради се обрадовао умотривши Ћиру, о коме є мисліо, да се надалеко гди у трговини налази.

Ћира є старцу Милошу испреповедао, каква є покушеня учиніо, да себи новаца набави и по томе трговину отвори; казао му є све, што га є тиштило, и затимъ га умоли за очинскій савѣтъ.

„Е, сине мой“, рекне му старацъ Милошъ, „нагло пренапето си се посла латіо. Неваля тако, изъ тиха, момче, полагано, мало по мало предузимай и ради, докъ пута не нађешъ къ пуной врећи, т. є. къ срећи. Но манимо се тога разговора за сада, я те зовемъ къ себи у госте, айде сине мой, да се прођешъ, да видишъ, како є на селу, па онда ћемо се далѣ поразговарати.

Ћира придружи се радо и весело староме Милошу, и кадъ су стигли у село и ступили у кућу, имао є Ћура шта гледати. Кућа є была пространа, лепа, дућани пуни, амбари пуни, и камо бы годъ око бациo, налазило се є свега доста.

„Како ти се допада мой домъ?“ запита газда.

„Яко добро“, одговори Ћира, „и мислимъ да таква у нашой вароши нема.

„Па видишъ, сине мой, продужи старый Милошъ, „то све самъ ти стекао са десетъ талира у џепу, толико самъ ти имао, кадъ самъ пре тридесетъ година у ово село дошао, да туде трговину отворимъ.

Ћира є буліо очи, кадъ му є старацъ ово говоріо, но тай настави опетъ речь: „Да, сине мой, са десетъ талира самъ трговину започео, и хвала Богу, лепо самъ ти се одъ села помогао. Люди су добри были, я самъ съ ньима у братской слоги живіо, те тако самъ мало по мало напредовао. Кадъ самъ прву хиляду скуцкао био, одемъ у друго село и испросимъ онде девойку, коя є вредна была и добра и паметна. Опетъ кажемъ хвала Богу што самъ се срећно оженіо, и по томе са женомъ марльиво газдовао. Имамъ сина, кой ми трговину води, имамъ две кћери, коє самъ за богате граћане удао и тако ти садъ подъ старость живимъ съ моіомъ бабомъ мирно, безъ бриге, и не трпимо никакве оскудности.“

Овай разговоръ даде Ћири повода размишляти, де бы за нћга пробитачніе было кадъ бы гдигодъ у селу трговину отворити могао, баремъ небы ми, веляше онъ самоме себи, хиляду талира као у вароши требало и яммачно бы се пре огаздіо. Ове є мисли Ћира себи живостно представляо, кадъ му после неколико дана господаръ Милошъ овако стане говорити: „Ћиро, сине мой, да ти нешто кажемъ. У оближнћмъ селу, коє до стопетдесетъ кућа имаде, умро є гркъ Люба пре три месеца, жена му продала савъ еспапъ, што сама дућанъ држати неможе и сели се у варошь, да тамо живи. Празанъ є сада дућанъ свой и дає га удовица подъ кирію. Шта велишъ, Ћиро, ту бы было мале радніе? Не?“

„Было бы,“ одговори Ћира, „да є само дућанъ пунъ и када бы новаца у цепу было.“

„Е,“ рекне на то господаръ Милошъ, „и тому се може доскочити. Айде да ти позаймимъ петдесетъ талира, па да узмешъ онда дућанъ. Неиштемъ ти интереса, єръ самъ ти радъ помоћи, а за главно ћу те чекати крозъ годину дана. Кадъ самъ я са десетъ талира трговину почео и прилично стекао, то ћешъ ты, сине мой, са петдесетъ талира іоштъ лакше и болћ проћи.“

Ћира брзо престане на ово предложенћ старца Милоша, што га є срдце вукло, да єданпутъ већъ радню какву годъ за себе започне и свой господаръ буде; те прими одъ нћга петдесетъ талира, и оде затимъ у село къ удовици гркиньи, съ коіомъ се за дућанъ погоди. Накупи сада нешто памука, конаца, игала, бибера, соли, ситне паприке, шећера, сирћета, зейтина, дувана и подобни ситница, све то у дућанъ лепо у редъ постави, па обиће читаво село людима преповедаюћи, да є разна, фришка, фина, єфтина еспапа добіо, те да му изволе доћи и кодъ нћга пазарити.

Ћира се тимъ начиномъ препоручи, и особито бабе, коима є име „слатка мамице“ давао, приме га у волю, и казале бы о нћму, да є момакъ паметанъ, да є вреданъ, те да село таква лепа млада Грка, као што є онъ, іоштъ ніе имало. Како бате тако су и жене говориле, поредъ жена тако и люди, и зато є Ћири посао напредовао. За две недељ изпрода већъ оно мало еспапа, шта є у дућану имао, оде у варошь, купи двапутъ више, и на концу трећегъ месеца, кадъ Ћира приходъ и разходъ сабере и єдно съ другимъ сравни, наће, да му є преко свега сто талира претекло. Обрадує се онъ овоме доброме напредку, те єдне недељ кадъ є дућанъ понавади затворенъ држао, одвезе се на тальигашу свога комшіе у село господара Милоша и съ овимъ се лепо поздрави.

„Како є Ћиро?“ запита овай, „како дућанъ? имали пазара? говори момче —“

„Е, господару Милоше, Богу хвала па Вами. Добро ми пазаръ пролази, и дошао самъ, да Вамъ вратимъ они петдесетъ талира, што сте ми позаймили.“

„Лепо, сине мой, лепо. Єли тако, како самъ ти казао? Мало по мало, Ћиро, на ћешъ стећи.“ Затимъ прими Милошъ новце одъ Ћире и рекне му пріятельски: „Знашъ ли шта Ћиро? Имамъ ти нешто стара кукуруза и къ тому петдесетъ мршави свиня, новога ће кукуруза до скоро быти и то подоста, зато мислимъ бацити старый кукурузъ на оно мало мршави свиня, да ій изранимъ па после за добре новце продамъ. Айде сада, Ћиро, самномъ у ортаклукъ, па како намъ Богъ даде. Хасну делити а штете ако буде, ту я на себе примамъ. Шта велишъ Ћиро?“

„О, господару Милоше, вы башъ озбильно о моіой срећи радите,“ одговориће Ћира, „небы ми рођеный отацъ больи био, него што сте ми вы. Нека вамъ Богъ толику доброту награди —“

„Мани се већъ речій,“ пресече му Милошъ говоръ, „и айдемо садъ, да ручамо. После ручка ћемо нашъ уговоръ довршити.“

Господаръ Милошъ по уговору прими Ћиру у ортаклукъ, каже му, да онъ кодъ нћга, одъ данасъ кредита на петъ стотина талире имаде, пошто му є првый заямъ већъ исплатіо, и дћломъ показао, да му се веровати може.

Мршаве свинћ буду угоєне, на вашаръ одгонћне и туде срећно продане. Добило се на комаду по шестъ талира, и Ћира по исплаћенимъ трошковима згрне за себе гомилицу одъ 125 талира, съ коима є свою новчану снагу прилично умножіо.

„Тако сине мой, мало по мало,“ каза му опетъ господаръ Милошъ, „па ће све више быти.“

Ћира є уватіо темеля и сада є сеоску биртію, неке шљивике и винограде на себе приміо, вино, ракію, сирће продавао, и ето га на концу треће године, где већъ свои готови новаца 1200 талира брои.

Дође му єдномъ господаръ Милошъ у пооде, да види, како му послови пролазе, и кодъ те му прилике саобшти овай добрый старацъ, да намерава у неку варошь путовати, гди му млађій братъ, као трговацъ живи, кога є радъ іоштъ єданпутъ за живота видити, „єрбо самъ ти већъ остаріо, сине мой,“ придода Милошъ, „и незнамъ оће ли ми здравлћ допустити, да то до после учинимъ, чему самъ сада расположенъ. Па — да ме пратишъ, сине мой, на овоме путу, да ти самъ неидемъ. За твой се газдалукъ небой, мой ће синакъ докъ се вратимо, надгледати и амо и тамо, те ће се побринути, да све у доброме реду остане. Айде дакле, Ћиро, дете моє, за отчину любавь те зовемъ, и мислимъ, да ћешъ ме послушати.“

Одпутую затимъ обойца, и срећно стигну у варошь, гди є Янко Папратовићъ, Милошевъ млађій и єдиный братъ велику трговину водіо. Лепо се браћа поздраве и Милошъ своме брату рекне: „Како самъ ти писао, тако самъ учиніо, ево ме съ младимъ Ћиромъ, онъ є како већъ знашъ синъ мога покойнога пріятеля Арсе, кога самъ превећъ любіо. Было є Арса

човекъ поштенъ, веранъ, постоянъ на речи, но у ратно време пострадао є и нагло умро, те синчићъ му постаде зарана сиротче, али Богъ се побринуо и за нѣга, и сада намъ є младый Ћира приличанъ газда. Єли тако Ћиро?“

Ћира на ове речи порумени, спусти очи своє къ земльи, и тихо одговори: „Тако ће быти, као што вы кажете, господару Милоше.“

Было є време къ вечери, и гостима понуди домаћица, коя є єдна лепа окретна госпоя у средньи година была, на врло пріятанъ начинъ леба и вина. Кадъ гости у собу уђу, гди є требало вечерати, угледа Ћира съ некомъ забуномъ єдну младу витку црнооку лепотицу, коя се хитро и весело господару Милошу приближила, да га у руку полюби. Старацъ Милошъ нѣжно ю у чело полюби и рекне затимъ: „Ћиро, видишъ сине мой, ово ти є моя синовица Анка и къ тому єдиница мога брата Янка. Но айде сада да седнемо и да вечерамо, Анка ће до мене сести, а ты Ћиро, сине, до нѣ, па ћешъ іой приповедати, како є у твомь селу. Брате Яако, снаіо Като, вы ћете ми допустити, да вамъ докъ самь ту, кадкадъ и господарим. Е, желимъ свима сада добаръ апетитъ.“

„Нека буде тако, како старіи братацъ хоће,“ рекли бы на то братъ Янко и сная Ката.

При вечери се Милошъ са братомъ и снаіомъ живостно разговараше, имао имъ млого коєшта приповедати, єръ се одъ десетъ и више година нису видили. Ћира пакъ, пошто се одъ своє забуне опорави, у коіой се нашао, кадъ є лепотицу Анку првый путъ угледао, почне іой казивати, како красно онъ у селу живи, како тамо одъ пролећа па до дубоке єсени жабе сложно-гласно крекећу, како роде надъ димнацима велика гнѣзда праве, како врабци, чворци, вране све пипаю, како зими псине лаю и урличу, када се курякъ появи, и како онъ тада у топлой собици, безъ свакогъ страха опочива и о лепимъ сяйнимъ кулама саня, коє по воздуху гради, и како му се срдце шири и крвца како му пити, кадъ изъ сяйни кула къ земльи красотица се спусти прелепа, црнооka, мила, танана, као господичица Анка, и како мисли, да се у небу управо налази, кадъ га ова господичица нѣнога погледа удостоява. —

Смеяла бы се Анка, докъ є Ћира тако говоріо и дражести сеоскога живота ньой описывао.

Затимъ іой стане приповедати, како є изъ малена безъ отца остао, како є у школу трчкао и књиге млоге разцепао, докъ є єдну само проучіо. Было є ту, рекао бы Ћира тужнимъ гласомъ, заушница више него смокава, а фиргазима ни броя се ніє знало. „Ахъ, моя господичице, кадъ се сетимъ мога учителя, — Богъ му душу прости, ако є већъ умро —, а оно ме чисто вата грозница, те іоштъ и данасъ мислимъ, да є онъ мене и моє мале садруге зато башъ лупао и съ фиргазима частіо, што се є обштини осветити хтео, коя га є рђаво плаћала и къ тому кадкадъ магарчила.“

Настави Ћира далѣ своє приповеданѣ: како є у трговину као шегртъ ступіо и одъ свога господара, кадъ є време фруштуку было, съ рифомъ мазанъ быо, како му се то исто пре и после ручка, пре и после вечере, догађало, да є већъ онда проклиняо онога мужа, коій є првый пронашао рифове; па како му є господарица суву попару кувала, и єла давала безъ соли и масти; да су му башъ црева ясно крчила кадъ є за тезгомъ стаяо, и бледимъ лицемъ ситу и веселу муштерію гледао, коя бы у дућанъ долазила.

„Ахъ, господичице прелепа,“ заключи Ћира, „ђаво є све хтео быти само не шегртъ, и за то вамъ се учтиво исповедамъ, да самь башъ ђаволске муке трпіо, докъ самь се єдномъ већъ шегрта опростіо, и трговачкимъ калфомъ постао. Као такови ишао самь више година по свету, докъ се опетъ у свой завичай не вратимъ съ намеромъ, да туде трговину отворимъ. Камена тврда срдца нађо у моіой вароши, нехте ми нико ни толико новаца позаймити, колико бы ми доста было за дућанчићъ, и већъ самь очаявао о моіой будућности, кадъ ето Богъ вашега стрица у варошь доведе, кой ме къ себи призове, новца, блага, очинска совета и сваке помоћи ми даде, да ме сада човекомъ гледате, коме се мили живити.“

Анка є Ћири позорно слушала, докъ іой є сва страданя, коима є као малый ђакъ, као шегртъ и калфа изложенъ быо, исприповедао, и кадъ є приповеданѣ свршіо, могао є упознати, да іой у очима сузица сачувствованя трепти. На ово Ћира главу поклони и Анки на сяйной сузици у сабрани ласкателни речій топло се зехвали.

Заиста, да є Ћира тимъ начиномъ нешто задобіо, и то по свой прилици — Анкино срдце.

Приповедчица намъ се концу приближава. Рекао бы господаръ Милошъ после неколико дана овако Ћири: „Я видимъ, да ти се моя синовица допада, а чини ми се, да и Анка башъ попреко те негледа. Айде сада, Ћиро, сине, да те женимъ.

Занеміо є Ћира одъ велике радости на ове речи и любіо бы руке старца Милоша, кой съ ньиме безъ отезаня до брата и до снає оде, и одъ ньи Анку за нѣга испроси. Родителъи му кћерку съ благословомъ даду — а Анка? рекла бы она веселимъ гласомъ: „Хоћу тато, хоћу майко за Ћиру да пођемъ.

Затимъ — и ово се на брзо учини буду сазвани свати, и по обичаю тадъ се пировало. Кадъ се свадба довршила, одпутую господаръ Милошъ, Ћира и лепотица Анка, те сретно своимъ се кућама врате, гдѣ ій срдечно дочекаю.

За Ћиру бы селяни, кадъ му младу црнооку газдарицу угледаше, ово казали: што є тражіо, то є нашао.

Поредъ лепе Анке добіо є Ћира и лепи новаца: две хиляде талира. Сада онъ трговину свою на ширєму темелю оснує, срећа му верна остала, да є за неколико година своє новце подесетостручіо, и ено га опетъ у вароши, гди є пространу двокатницу купіо, и дућане отворіо, кои су напунѣни съ еспапима.

Ћира обожава свою Анку съ коіомъ у любави и слоги живи, и дао имъ є Богъ синчића, кой већъ трчкара и свашта блбля, да є човеку мило гледати и слушати га.

Старый господаръ Милошъ, кой є заиста єданъ великодушный мужъ быо, и савъ Србинъ — Немацъ бы у подобноме случаю рекао: драгій каменъ одъ найчистіе воде — међутимъ се преселіо у болый светъ. Споминѣ га Ћира свакій данъ, говорећи: Онъ ме є газдомъ учиніо, и да нѣга ніе было, одпутовао бы Ћира у оне землѣ, гди биберъ расте.

Ини варошани предъ Ћиромъ се страхопочита-

телно кланяю, одкада су дознали, да є то башъ права истина, да Ћира млого новаца имаде. Употан бы опетъ другій говорили: требало бы, да Ћира своє име промене, єръ онъ ніє више Танкобркъ, него управо Дебелобркъ, почемъ є найдебльи хилядаръ у нашой вароши.

Своимъ пріятельима, кадъ га питаю, како му є и шта ради, одговара Ћира: „Како видите, радимъ све мало по мало.“

И то за сада нека буде доста. Другомъ Ћемо приликомъ — друго шта преповедати.

(д.)

Ноћный догађай.

(Истинито.)

У двору зеленградскоме владаше дубока жалость. Мало и велико оплакиваше земальскогъ господара села Зеленграда, кога нагла смрть у петдесетой години свога живога сустиже. Пре два сата су га нѣгови кучевни сажитељи саранили были, цело є село покойника на гроблѣ изпратило, затимъ се нѣгова удовица, госпоя Юліана, у дворъ вратила и ту є у тавной самоћи горке сузе проливала за мужемъ, съ коимъ є у нѣжной любави досадашньій вѣкъ провела.

Узрокъ нагле смрти земальскогъ господара овай є био: онъ є за дететомъ свога баштована, коє є у рибнякъ пало было и већъ се давило, у воду скочіо и исто срећно избавіо, но почемъ є тай данъ яка летня жестина владала и онъ савъ у зною био, кадъ є ово дѣло христіянске любави извршіо, то га є одма люта грозница потресла, коя брзо у грчевиту укоченость прећье, за коіомъ є смрть следовала.

Докъ су зидари око гробнице радили, у коіой мртво тѣло лежаше, долазили су селяци и бацали разно цвеће, венце и по кою грудвицу землѣ у гробъ, затимъ бы тужнимъ гласомъ говорили: „ахъ, ту намъ лежи нашъ благодѣтель, добрый нашъ господинъ, коме захвалити имамо, што намъ є школу, цркву подигао, куће оправіо, што насъ є помагао новцемъ и мудримъ посавѣтованѣмъ, нека му душица у раю буде и нека тамо небесну славу ужива.“ „Аминъ, аминъ,“ рекли бы на то зидари, кои су се журили, да гробницу зазидаю, почемъ є запарный воздухъ надъ земльомъ лежао и олуя већъ се предсказивала.

Слушао є ова и гледао некій страный путникъ, кога є путъ покрай гробля у село водіо. Єрбо су врата одъ гробля отворена стаяла, то є онъ ушао унутра, да види, шта се ту ради а свогъ пратіоца, кой є єдну велику кожну торбу носіо, одправіо є напредъ у село, да му у гостіоници конакъ преправи. Кадъ су селяци, коихъ искрена жалба за земальскимъ господаромъ иностранца превећъ є тронула, потомъ своимъ се кућама враћали, пригнуо се и овай къ земльи, и узевши земнѣгъ праха у руке, баци га у гробъ, говорећи: „заслужує мужъ, кога народъ єднодушно хвали, да му се после смрти име прослави.“ Туђинъ ово рече и оде полагано у село, да туде конакує.

Међутимъ предвѣстници бурѣ, црни, густи и виромъ натерани облаци, све више се приближяху, громовне стреле летяху већъ амо тамо, поєдине водене тежке капи падяху съ висине на землю, появи се затимъ неко необично грозно урланѣ и звижданѣ по воздуху, чињаше се, као да се є земля затресла и — олуя почне беснити тако нагло и силно, да су исти зидари на гроблю, кои су гробницу до єдногъ малогъ отвора већъ сазидали были, раадъ свой оставити и спасенѣ у хитроме одбегу тражити морали.

Олуя є доникле ноћи траяла. Кадъ се узмућена наравь умирила, укаже се опетъ месецомъ и звездама сяюће небо, и земля лежаше у тихоме сну, светлосћу великолепномъ обасута. Спаваше она као какво детенце безбрижно у колевки. Но две су особе одъ овога покоя изключене были: жалосћу обузета удовица, госпоя Юліяна, коя усамлѣна у лепоме двору плакаше за мужемъ, и страный путникъ у гостіоници, кой такођеръ спавати немогаше, те при отвореномъ пенцеру стаяше у своіой соби и замишлѣно у ноћно звездно небо гледаше. Напоследку ноћна га тишина мамила, да є собу оставіо и наполѣ изишао. Шетао се полагано крозъ село и тако изненада доће до самога гробля. Оставили су зидари врата отворена, кадъ су синоћъ одъ олує своимъ кућама наглили, туђинацъ баци погледъ унутра на гроблѣ и смело уће, почемъ є био мужъ, кой страхъ ніє познавао.

Ишао є на стази поредъ крстова, коихъ надписе при светлой месечини читати могаше, и скоро доће до гробнице, у коіой є земальскій господаръ лежао. Опази туђинацъ, да є гробница іоштъ нешто отворена, приступи ближе, и завири унутра. Зраци месеца падали су крозъ отворъ у гробницу и осветлявали нѣну унутрашность, угледа садъ онъ мртвачкій сандукъ, и живостна уображеня моћь представляше му подобно хранилиште, у коме ће данасъ сутра и самъ лежати.

Съ некомъ потайномъ грозомъ, коя кодъ слични прилика и найхрабріегъ мужа често обузима, одврати туђинацъ погледе одъ гробнице и ступи натрагъ, кадъ — на єданпутъ некій муклый гласъ до ува му допре, на коє онъ зачућено стане, да послуша, одкудъ тай необичный гласъ долази? Но све остаде опетъ немо и дубоко-тихо, и онъ бы мисліо, да є неправо чуо, кадъ — се истый гласъ опетъ появи. Садъ онъ задржи у себи понешто душакъ, да се болѣ о истини тога гласа увери, те до скоро чує неко єцанѣ и ядикованѣ, коє управо изъ гробнице до нѣга допираше. Затимъ следоваше ячіе цвиленѣ, и кадъ онъ срчано у гробницу загледа, могао є опазити, како се заклопацъ сандука съ праскомъ и съ тропотомъ креће, докъ се напоследку не одвали и на страну не падне. Садъ мртвацъ полагано изъ сандука се подигне и до полакъ у нѣму седећи круте погледе около себе баци и празнимъ гласомъ заяука: ахъ, жива су ме саранили! Свемогућій Боже, смилуй се на мене!

На овай гласъ туђинацъ, пошто себи страховиту истину представи, да земальскій господаръ мнимомртавъ само у гробници лежаше, преко отвора гробнице се нагне и ове утешителне речи изъ мртвихъ уставшему докаже: Неплашите се, Богъ вамъ ето шалѣ помоћи, и бићете скоро спасени, те имайте за кой тренутакъ іоштъ стрпельивости.

Хвала Богу, кой ми анђела избавителя посла, бы одговоръ на речи туђинца.

Овай садъ хитро разбаци каменѣ око гробнице, разшири отворъ и спусти себе вешто у ню, наслони потомъ заклопацъ сандука тако, да є онъ спрамъ отвору криву равнину сачиняо, помогне тада своме ускрснувшему ближнѣму, да се є савъ изъ сандука дићи могао, положи га на заклопацъ и срећно га изъ гробнице изтура. За ньимъ онъ брзо следоваше и бяху садъ обойца изванъ гроба.

Избавлѣный мужъ дигне руке къ небу и рекне разнѣженимъ гласомъ: хвала ти Боже, што већъ слободно дихати и красоту овога света изъ нова гледати могу. Затимъ загрли иностранца и говораше му: избавителю мой, добрый племенитый муже, водите ме кући моіой, гди ми жена тугує. —

То є и онако моя намера была, одговори му избавитель нѣговъ, но вы сте іоштъ яко слаби, веома сте узбуђени и зато ми допустите, да васъ моимъ плаштомъ огрнемъ и кући вашой носимъ. Богъ ми дає толико снаге, да ћу васъ однети моћи.

Туђинацъ быо є човекъ якъ, високъ, и потомъ донесе онъ на своимъ рукама земальскогъ господара безъ сваке незгоде къ двору. Свитала є већъ зора, кадъ су до двора дошли. На повикъ носіоца тако драгогъ бремена отвори єданъ слуга споляшна врата и, пошто є умотріо своіъ господара жива, падне предъ нѣга на колена, излюби му руке и ноге и одтрчи съ блистаюћима се одъ радости очима у дворъ, где яснимъ гласомъ завикаше, да є господаръ изъ гроба устао и да се већъ живъ читавъ къ двору повратіо.

Кадъ є госпоя Юліяна, коя є у собици своіой бдила и читаву ноћь у непріятноме размишляваню провела, ове речи слуге чула, као трескомъ грома узбуђена похитила є наполѣ и, угледавши милогъ садруга, падне му око врата любећи га и сузе ронећъ, коє бы му бледо лице оросавале.

Туђинацъ, боећи се, да небы промена међусобна тимъ силніихъ чувствованя, што су съ наглимъ прелазкомъ одъ потиштаваюће жалости къ превеликой радости скопчана была, на текъ уставшега господара опасно дѣйствовала, улюднимъ гласомъ опомене госпоју, да ће одъ потребе быти, сва яка упечатленя и напрасна поколебаня душе одъ нѣга уклонити и о томе се побринути, да пріятно мировати може, докъ се савимъ не опорави.

Госпоя послуша туђинца, коме се садъ као избавителю нѣногъ супруга одъ грозне смрти у самоме гробу топло захвальиваше, и замоли га, да сходне наредбе учини и кодъ ньи у двору остане. Овай дакле господара помоћю инихъ служителя у постелю однесе, ту га намести и одма тей скувати даде, кой бы га греяо и крепіо. Пропита затимъ за лекара и, кадъ чує, да се таковый у оближньой варошици налази, пошлѣ безъ оклеваня по нѣга.

После два сата стигао є лекаръ и на радость свію, пошто є господара прегледао и потребна средства преписао, изрази се, да се истый изванъ сваке опасности налази, те да ће до неколико дана подпуно здравъ быти.

Међутимъ се и по селу резлегао гласъ, да є господаръ изъ гроба ускрснуо, и врвляху садъ мало и велико у дворъ, да га виде, поздраве, и да туђинцу, кой га є избавіо, на дѣлу толике любави захвалу свою изяве. Загруваше затимъ звона црквена, селяци свечано обучено одоше у божій домъ, гди є свештеникъ ради срећна избавлѣня земальскогъ господара велико благодаренѣ свемогућему Творцу поднео. По довршеной служби похите селяци на гроблѣ, туде разягме каменѣ и разкомадаю мртвачкій сандукъ, те поделе измеђъ себе сваколика, да бы споменъ имали о овде збывшему се чрезвичайноме случаю, и да бы о нѣму іоштъ и деца ньіова преповедала.

Докъ су селяци ова чинили, владала є у двору такођеръ весела живостность. Господаръ бы своима преповедао, да є у почетку, кадъ є већъ мнимо-мртавъ на даски лежао, тужне гласе около себе слушао и разумевао, но да га є до после свесть оставила, и кадъ се є у гробу, пробудіо, осећао є у себи снаге, да разбіе хранилиште, коє га затворена држаше. Очаяванѣ, рекао бы онъ, коє самъ чувствовао, подпуно дознавши, да живъ у гробу, те за увекъ одвоєнъ одъ бела света лежимъ, немогу вамъ описати, доста кадъ кажемъ, да бы я одъ страха брзо опетъ у тамноме земльѣ дну умро быо, да ме ніе, пошто самъ свемогућега Бога у помоћь звао, некій чудновато милый гласъ оснажіо, кой ми говораше, да се неплашимъ. Садъ знамъ, чій є тай гласъ быо и зато вами, любезный иностранче, коме срце моє право братства дає съ речима благодарность мою на дѣлу избавлѣня одъ смрти ужасне довольно изразити немогу. Будите ми одъ данасъ найдражіи мой пріятель, делите самномъ сва добра, коя имадемъ, и неоставляйте ме више. Но молимъ, да ми кажете, ко сте вы, да потомъ и име ваше благосиляти могу.

Туђинацъ, овимъ речима у срце дирнутъ, любко погледа господара и следећа му каже: О мени нема се млого преповедати. Я самъ се родіо у овой вашой држави, и отацъ ми є быо трговацъ у варошици єдной, коя се зове Белобрдо. Я самъ имао іоштъ єдногъ млађегъ брата именомъ Николу, но то га є некій богатый уякъ, кой є безъ деце быо, подъ своє узео, кадъ му текъ петъ година бяше. Я садъ изучимъ трговину кодъ могъ отца, и было ми є шестнаестъ година, кадъ на мою велику несрећу сирочетомъ постанемъ. Мати ми є на годину дана пре іоштъ умрла была, и я добіемъ тутора, кой ме є добро пазіо. Но до скоро ратъ се появи, непріятель навали на државу, освои међу осталимъ варошима и Белобрдо, и съ овимъ є местомъ тако немило поступао, да оно оплячкано буде и одъ пожара затимъ сасвимъ пострада. Я са другимъ становницима, кои су у беганю спасенѣ тражили, упутимъ се къ морскимъ обалама, ту се упознамъ съ єднимъ американскимъ трговцемъ, кой ме сажаляваше, што ме є у зеленой іоштъ младости толика несрећа сустигла, да одъ собствена огньишта бегати и по свету тумарати морамъ — и овай ме иностраный трговацъ

садъ къ себи у лепый пространый бродъ позове и наговори ме, да съ њиме у Америку пођемъ, обечаваюћи ми свою помоћь кадъ онамо доспемо. Тако я оставимъ отечество и у Америку одпутуємъ. Американацъ є свою речь честно држао и мене своимъ пріятельима препоручіо, кои ме у трговину приме. Срећно самъ напредовао и за десетакъ година не зависнимъ и самосталнимъ трговцемъ постао. Затимъ самъ се оженіо и ту нисамъ дуготрајне среће имао, єрбо ми є смрть мою добру супругу, пошто самъ съ њомъ у срдечноме споразумленю три године проживіо, заєдно са дететомъ отела, коє на сиси имадяше. По другій путъ нисамъ се женіо и тимъ више за трговиномъ ишао, те тако крозъ четрдесетъ година, коє самъ у Америки провео, набавимъ себи приличанъ иметакъ. За цело пакъ време мога бављења у Америки нисамъ за моє сроднике у Европи ништа чуо, и садъ у мени жеља се разбуди, да се натрагъ у мой завичай вратимъ и тамо остале дане мога живота пробавимъ. Јучеръ дакле, кадъ самъ у ове предѣле стигао, кои ми се яко допадяху, свриемъ с' главнога друма, пославши кола напредъ у оближню варошицу, и праћенъ єднымъ слугомъ амо дођемъ. Шта се є затимъ догодило, зна се.“

„Име ваше, молимъ, име твоє“ — повикне садъ господаръ двора, кой є преповедалца дубокомъ позорношћу слушао и на његове речи све узбуђенімъ се показао.

„Я се зовемъ Янко Дубровчанинъ —“ „тако є дакле, како самъ преучувствовао — ахъ брате Янко, я самъ твой братъ Никола, кой самъ уячево име и његова добра наследіо. Ты ми дакле, братъ брату, животъ спаси!“

„Милостивый Боже,“ ускликне садъ Янко, часъ брата, часъ снаю свесрдно грлећи и топле братске полюбце имъ даваюћи. Садъ самъ цѣль мога путованя получіо, хвала ти Боже на твоіой неизмерной доброти!“

Браћа проведоше после овогъ догађая іоштъ многе године у нѣжной слоги и не растаяше се већъ єданъ одъ другога.

Грозни случаи, когъ укратко приповедасмо, даде повода земальскоме господару, да у селу Зеленграду мртвачкій домъ заведе, кой тамо до данашнѣгъ дана обстои. Мртваци безъ разлике мораю се у тай домъ пренети и ту подъ надзиранѣмъ вешти' люди' догле остану, докъ се подпуно уверенѣ не задобіє, да су збиля мртви, и онда текъ се допушћа, да се саранити могу. Народъ є у осталомъ съ овомъ наредбомъ задоволянъ, што утѣху имаде, да му се већъ нитко живъ (мнимо-мртавъ) саранити неће, кои бы потоме у гробу опетъ оживіо, те у нѣму одъ велики' мука' и патня', коє описати ніє можно, изнова умирао.

(д.)

Чертице изъ животинскога царства.

I.

Псето є одъ верности своє спрамъ човека хваљено. Батиняо га газда како му драго, гоніо, терао га одъ себе, оно се враћа, понизи се ипакъ, ласка предъ господаромъ, докъ му овай само рука пружи те благимъ речима къ себи га призове. И зашто псето све то чини? Можда зато, што батину люби и поредъ све іоштъ више газду, кой га біе? Тешко. Газда псето раани, дає му ждерати, и то є єданъ одъ найглавніи узрока, што псето тако привержепимъ и потомъ вернимъ своме се газди указуе. Недостає ли рапне єрбо газда самъ нема што глодати, или што є умро и псето безъ господара остало, онда ово у белый светъ оде, тумара амо тамо и новога газду тражи, нађе ли га, добіє ли гдегодъ кору тврда хлеба или подоста костію, а оно туде заостане и новоме газди исто тако ласка као одпре староме. Има и паса, кои газда' свои' лишени у пустошъ оду и тамо се у самоћи подивляче или пакъ съ курящима помешаю. На последку има іоштъ такови' паса', кои любе слободу и потомъ своє газде изневере те съ єдномисленицима камо у далекій светъ пођу, те се сложе у єдна тако рећи грађанско дружтво и међу собомъ неку републику склопе, у коіой сви єднака права имаду. Такови' псетни' република', коима обично єдна матора псина влада, кою изборъ више други' паса' окружава и своимъ савѣтомъ подпомаже, да она небы границе законите слободе преступила и потомъ у поєдине особе дрзновено дирнула — имаде именно у западной Америки, и о овимъ псетнимъ републикама ћемо садъ нека саобштити.

Вероятно є, да су предци ови' четвороножни' републиканаца' негда поштене господаре у изображеноме свету служили и можда зато, што су због своє превелике и претопле верности батиняни были, или што су гладовати и при ланцу урлати и коекаква друга гонѣна подносити морали, широко већъ полѣ тражили и у пустиню одбегли. Доста, да се данашнѣгъ дана по неизмерно пространимъ пустарама западне Америке поєдине населбине одъ сами' паса' налазе, кои у доброй слоги живе и своє домове храбро одъ душманскога насртаня одбраньиваю.

Єдна такова псетна населбина петъ до десетъ хиляда становника брои. Свака фамалія имаде свою угодну пештерицу, у коіой живи, и потайни ходници воде изъ нѣ наполѣ на две стране, да се тимъ лакше спасити може, ако іой каква опасность прети. Предъ свакомъ пештерицомъ єдно псето стражари, кућа пакъ найматорієгъ пса средиште места заузима и на брежульку стои, одкудъ владаръ са своимъ изабранимъ помоћницима свою државу прегледа и сходне наредбе лаянѣмъ на обштество издае.

Међе ови псетни република чуваю найячіи пси, и ако се изъ далека тигаръ или каква друга крволочна зверь укаже, то ови бодри стражари одма страшно заурлаю, на коє цела република безъ отезаня на

ноге юначке скаче, до међа' врви и туде душмана срчано дочека. Заметне се затимъ крвавый бой у коєму тигаръ често ранѣнъ и тако изгриженъ буде, да скапати мора, но више пута тигаръ и скокомъ улети међу псе, счепа ій по двоє по троє на єданпутъ и съ грабежомъ своимъ срѣчно одбегне. Кадъ псине побѣду одрже, чує се па далеко њиово преясно весело лаянѣ, у противноме случаю урлаю тако тужно, да ій само даћа ублажити може, састоєћа се изъ пацова' и мишева', кои по пустарама у обилю трчкаре и коима се псине обично раане.

Путници и Индіанци, кои по пустарама западне Америке безплатежно лове, само глађу морени нападаю на републиканске псе и тада гомилама ій побію, њиовимъ се месомъ одъ нужде питаю, ако премъ ово вкусно є и слађе одъ коньскога меса.

Кадъ република одъ ратованя са споляшњимъ душманима мирує, уживаю њени жители дане красне и пуне радости. Онда се сунчаю предъ своимъ кућама, играю се, скачу, долазе єдно другоме у пооде и служе Индіанцима, кои се съ белимъ светомъ до ножа боре, за лепый примѣръ узаймичне љубави. Настане ли време, кадъ мужки одрасли пси за куяма трче, онда љубоморность своє жертве изискує, буде ій и ранѣни' и мртви', тако, да владаръ републике, матора т. є. она псина, коя съ брежулька све около себе прегледа, своимъ се правомъ служити и за уздржати добаръ поредакъ у републики остале псе оштро продрмати и одвоити ій мора. Ово владаръ са своимъ зубима хитро изпослує и крвави трази, коима тада ода, видими су знаци нѣгове непреоделиме моћи. Преповедаю до душе путници, кои су сведоци овимъ призорима (сценама) были, да и владара при сличнимъ приликама љубоморна чудь понешто тишти, но изпитатељи природе, кои ствари овога света са гледишта хладне озбильности сматраю и за шалу на полю науке незнаю, веле да є то гола лажь.

Међу правама, коє свако псето у републики ужива, найзнатнія су ова: 1.) псету є слободно лаяти, коликогодъ му воля, нитко зато и немари; 2.) нема газда', кои бы га гонили, и зато нема ни батина'; 3.) на пацове и мишеве, коима се раане, имаду сви єдно право, што ухвате њиово є и нитко имъ нетражи десето одъ онога, што улове; 4.) слободно имъ є изъ републике селити се, када и камогодъ хоћеду, нитко ій необуставля; 5.) свако є псето у осталомъ обвезано, кадъ редъ на исто доће, да стражари и противъ душмана иде, зато пакъ, кадъ се побѣдно врати, имаде слободу, по републики скитати се и потомъ спавати и хркати дотле, докъ му се то недосади.

Извори, изъ коихъ ова вадисмо, єсу путописне књиге о западной Америки, а имали смо и прилике съ єднимъ американцемъ разговарати се, кой є лане овуда прошао, и на наше питанѣ, да ли се по пустарама (прѣіама, како иначе кажу) западне Америке збиля неке псетне републике налазе, сва она потврдіо, коя мало пре изпреповедасмо. Има изванъ паса' и други' животиня', коє у дальной Америки, гди већъ изображеность престає и пражитель американскій, дивльій т. є. Индианацъ као слободанъ ловацъ живи, своє републике имаду, но о њима ћемо другомъ приликомъ говорити.

(д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МЂСТНА ВѢСТЬ.

Због мале воде на Сави морао є изъ Сиска са четири натоварена шлепа до села Витоєвци приспевши паробродъ „Драва“ туде стати и одъ Земунске агенціе помоћи тражити, да се терети на више шлепова претовяре и возидба потомъ безъ препоне настави. Село Витоєвци удаљено є одъ Земуна на шестъ до седамъ сатій, зато захтевана помоћь брзо онамо стигне, еспапи срећно се претоваре, но на сатъ даље одъ тога села наиђе єданъ шлепъ на потайно каменѣ у води, и добіе крозъ то пукотину тако, да се є одъ товара, кой се є састояо изъ колониални' и други' еспапа', слабо шта избавити могло. Штета дубока засеца и износи како намъ кажу више одъ тридесетъ хиляда' форинти у сребру. Ова несрећа догодила се 1. о. м., и преповедаю намъ, да є одъ силна шећера и други сладки ствари вода около брода чисто заслађена была. Званична є комесіа на место страданя одма изишла, и овай догађай обратиће како чути могосмо, вишю позорность изнова на іошть подпуно нерешено питанѣ о регулираню Саве рѣке. —

ПРИЧИЦЕ.

Некій Турчинъ, кой є радо люту воду піо — тако Турци зову ракію — доће єдноме Христіянину у кућу. Овай га подасти съ ракіомъ како валя и Турчинъ затимъ добро наквашенъ кући поће. На путу сусретне га другій Турчинъ, кой га запита: Одкуда ты Ибрайме, и зашто ми се тако ніяшъ? Управо изъ џаміе ти долазимъ, одговори запитаный, него чини ми се, као да каури негде люту воду куваю, те иде ми садъ пара одъ те ђавослске воде у мозакъ и зато ти се тако ніяти морамъ.

Шта судишъ ты о новимъ модама? запита пріятель пріятеля. Да су девоичице, коє ћеду се до сутра збабати — одговори имъ на то некій старацъ, коє ій є слушао био. —

ТИХИ ПРІЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Єракъ и Петакъ.

Єракъ. Збыля, знашъ ли фразуски, Петаче?

Петакъ. Незнамъ, а ты Єраче?

Єракъ. Незнамъ ни я.

Петакъ. А ми дедъ, да се сложимо, па одъ све муке да учимо — енглезки.

Єракъ. Шта ти ради жена, Петаче?

Петакъ. Ено є, гди се бели; а твоя, Єраче?

Єракъ. Ено є, гди се румени.

Петакъ. Е, тако є, свака за себе шара.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину Б . . . у у К . . . и. Нема слога безъ човека. Слогъ є човекъ, рекао бы єдномъ Бифонъ, кой є заиста дѣломъ показао, да лепый слогъ дражи и блажи. Треба намъ зато пре мислити, и то дубоко мислите, па кадъ намъ мисли съ предметомъ се слажу, онда ћемо и сходне речи лако наћи, коима говорити или писати валя. Туђинцу, кой намъ єзикъ незна, опроститћемо, ако сгреши противъ граматики, но нашинацъ изложенъ є строгой критики и захтевамо одъ нѣга, да намъ баръ тако говори и пише, да га разумети можемо. Шта садъ да кажемо о слогу новеле, кою намъ посласте, и коя є пуна тамни мисли, представляня и чувствованя пренапети? Шта значе потомъ ове речи: „слачайша господичице, ваши ме погледи оковаше, ахъ! (при овимъ речима мисліо бы читатель, да ковачъ съ чекичемъ на юнака новеле напада.) Па шта ће и ово рећи: „ватра изъ ваши очію срце ми пробада, ахъ!“ (Одъ када є ватра бодежомъ постала? илити ножићемъ, кой срдце пробада? ахъ, слачайши господине — допустите ми, да ваша епитета употреблявамъ — господичица ће вамъ се захвалити на вашему слогу, почемъ ю свирѣпомъ лепотицомъ правите, коя свога обожавателя окива, пробада и башъ люто мори.) Не, не, господине, „слогъ є човекъ“ и зато шалѣмо вашему клиєнту новелу опетъ натрагъ, да ю прегледа и поправи, ако жели до после предъ явность ступити и што наши кажу предъ светомъ образъ себи осветлати. Ово намъ є одговоръ на ваше пріятельско писмо одъ З. о. м., и мислимо, да смо вашой жельи угодили, што га овде наштампати дадосмо propter exemplum (ради примѣра). Съ Богомъ.

ОГЛАСЪ.

Отворамо новый рокъ къ предплати на *Подунавку* за идућу последню четврть ове године. Предплатна є цена за овдашнѣ читателѣ 1 (єдна) фор., за изваньске пакъ скупа съ поштариномъ 1 фор. и 15 кр. у сребру, и умолявамо свеколике п. н. любителѣ нашегъ књижества, кой предплатити намераваю, да предплату ускоре и новце путемъ поште у наплаћенимъ писмама на насъ пошлю. Томъ приликомъ позивамо такођеръ и оне наше читателѣ, кои су се съ предплаћиванѣмъ закаснили, да намъ заоставше новце послати и тако старый дугъ намирити изволе.

Примѣћавамо іоштъ и то: да свака ц. кр. пошта предплатна писма съ новцима прима.

У Земуну, 6. Септембра 1856.

Уредничшво Подунавке.

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,

клонферскій майсторъ

у Господской улици у Земуну

обявлює почитаємой поблици, да є онъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, свакій у свой занатъ падаюћій налогъ точно и єфтино извршити.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

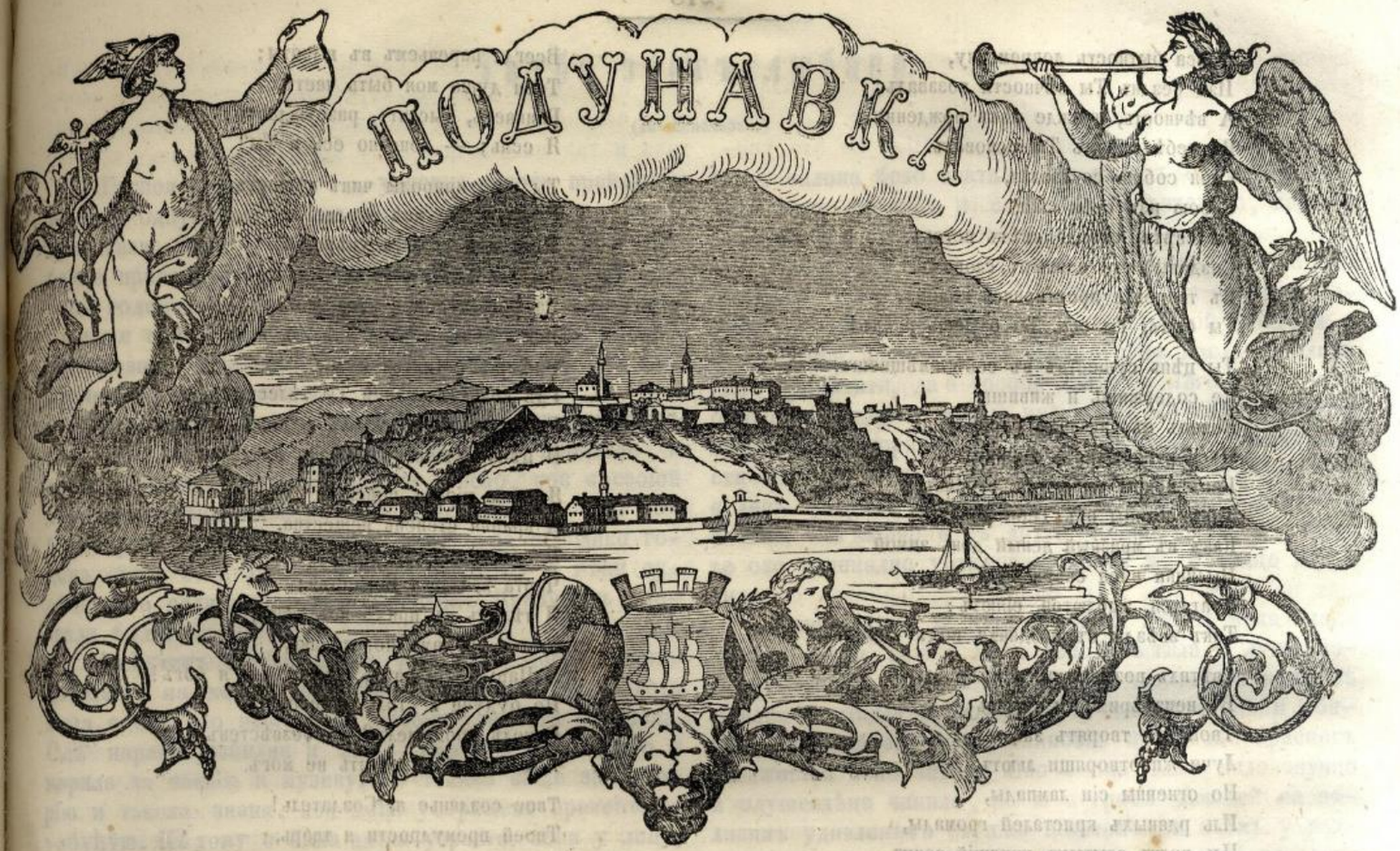
ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtsähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Wohnungs-Veränderung.

Das früher in der Herrengasse gewesene Uhrmachergeschäft des Unterzeichneten befindet sich jetzt im ehemals Herrn Demeter Lolio'schem Hause. Ebendaselbst im ersten Stocke das Modistingeschäft der Gattin desselben.

Hermann Watzek,
Uhrmacher.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 28. У Земуну 13. Септембра 1856. Година I.

Овай листъ издази свакогъ Четвртка а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

БОГЪ.

Одъ Державина *)

О Ты, пространствомъ безконечный,
Живый въ движеньи вещества,
Теченьемъ времени превѣчный,
Безъ лицъ въ трехъ лицахъ Божества!
Духъ всюду сущій и єдиный,
Кому нѣтъ мѣста и причины,
Кого никто постичь не могъ,
Кто све собою наполняетъ,
Обземлетъ, чиждетъ, сохраняетъ,
Кого мы называемъ: Богъ!

Измѣрить океанъ глубокій,
Сочесть пески, лучи планетъ,
Хотя и могъ бы умъ высокій, —
Тебѣ числа и мѣры нѣтъ!
Не могутъ духи просвѣщенны,
Отъ свѣта Твоего рожденны,
Изслѣдовать судебъ Твоихъ:
Лишь мысль къ Тебѣ взнестись дерзаетъ,
Въ Твоемъ величьи исчезаетъ,
Какъ въ вѣчности прошедшій мигъ.

*) Ина умни' сочиненя, коя су рекли бы златнимъ писменима написана и по далекоме свету слављена. Таково є сочиненѣ и ода пре четрдесетъ година преминувшегъ рускогъ пѣсника Державина, кою є тай незаборавимый мужь о Творцу неба и землѣ испевао и коіой є насловъ: Богъ. Державинъ є ову оду своимъ снагомъ величественогъ своегъ духа, коимъ га є Богъ надаріо было, пуномъ моћи чувствованя и слогомъ високо-краснимъ певао, и тимъ самоме Богу найнѣжнію захвалу на изобилю свію доброчинства, коя су надъ овимъ светомъ изливена, заиста одушевљено принео. Зато є вредно и пристойно, да се иста ода, почемъ се она као найлепшій неувелчай цветакъ човечієгъ ума, као изтицанѣ силне преко граница' землѣ къ небу летеће душе одликує, у памтеню людій обнови и — то є сада узрокъ, зашто мы овде ту преславну оду опетъ наштампасмо. Мислимо, да ће то нашимъ читательима драго быти, и то тимъ више, што ће чисто руско наречѣ, у кому є назначена ода писана, помоћю изясненя', коя є господинъ саобштитель у обзиру неки' речи' на концу самъ доставіо, свакій Србинъ лако разумети моћи.

Уредничество.

*) Гаврійлъ Романовићъ Державинъ, избраный пѣсникъ рускій, рођенъ у Казану 1743, найпре войникъ, потомъ подъ Екатериномъ II. у високимъ државнымъ званіяма, 1802 попечитель правосудія, живіо є одъ 1803. до смрти свое (†1816.) у књижевномъ одмору. Одъ природе редкимъ бистроуміємъ обдаренъ, стварао є сама изворна дѣла, а нарочно оде, кое се све пѣсничкомъ жѣлотомъ сяйно одликую. Чигао самъ негди, да є између остатли' ову, коя є овдѣ приложена, Хинезскій царь дао превести и на свили у златупечатану у своме двору обесити.

С. К.

Хаоса бытность довременну,
Изъ безднъ Ты вѣчности воззвалъ;
А вѣчность, прежде вѣкъ рожденну,
Въ себѣ самомъ Ты основалъ.
Себя собою составляя,
Собою изъ себя сіяя,
Ты свѣтъ, откуда свѣтъ истекъ.
Создавый све єдинымъ словомъ,
Въ твореньи простираясь новомъ,
Ты былъ, Ты есь, Ты будешь ввѣкъ!

Ты цѣпь существъ въ себѣ вмѣщаешъ.
Ее содержишь и живишь,
Конецъ съ началомъ сопрягаешь,
И смертію живоъ даришь.
Какъ искры сыплются, стремятся,
Такъ солнцы отъ Тебя родятся;
Какъ въ мразный ясный день зимой
Пылинки инея сверкаютъ,
Вратятся, зыблются, сіяютъ:
Такъ звѣзды въ безднахъ подъ Тобой.

Свѣтилъ возжженныхъ милліоны
Въ неизмѣримости текутъ;
Твои они творятъ законы,
Лучи животворящи льютъ.
Но огненны сіи лампады,
Иль рдяныхъ кристалей громады,
Иль волнъ злытыхъ кипящій сонмъ,
Или горящіе євиры,
Иль вкупѣ всѣ свѣтящи міры —
Передъ Тобой, какъ нощь предъ днемъ.

Какъ капля въ море опущенна,
Вся твердь передъ Тобой сія.
Но что мной зримая вселенна?
И что передъ Тобою я?
Въ воздушномъ океанѣ ономъ,
Міры умножа милліономъ
Стократъ другихъ міровъ — и то,
Когда дерзну сравнить съ Тобою,
Лишь будетъ точкою одною:
А я передъ Тобой — ничто.

Ничто! — Но Ты во мнѣ сіяешь
Величествомъ Твоихъ добротъ;
Во мнѣ себя изображаешь,
Какъ солнце въ малой каплѣ водъ.
Ничто! — Но жизнь я ощущаю;
Несытымъ нѣкакимъ летаю
Всегда пареньемъ въ высоты;
Тебя душа моя быть чаетъ,
Виикаетъ, мыслитъ, разсуждаетъ:
Я есмь; — конечно есь и Ты!

Ты есь; природы чинъ вѣщаетъ,
Гласитъ мое мнѣ сердце то,
Меня мой разумъ увѣряетъ,
Ты есь — и я ужъ не ничто!
Частица цѣлой я вселенной,
Поставленъ, мнится мнѣ, въ почтенной
Срединѣ естества я той,
Гдѣ кончилъ тварей Ты тѣлесныхъ,
Гдѣ началъ Ты духовъ небесныхъ,
И цѣпь существъ связалъ всѣхъ мной.

Я связь міровъ повсюду сущихъ,
Я крайня степень вещества,
Я средоточіе живущихъ,
Черта начальна Божества;
Я тѣломъ въ прахѣ истлѣваю;
Умомъ громамъ повелѣваю;
Я Царь — я рабъ, я червь — я богъ!
Но будучи я столь чудесенъ,
Отколѣ произшелъ? — безвѣстенъ;
А самъ собой я быть не могъ.

Твое созданье я, Создатель!
Твоей премудрости я тварь,
Источникъ жизни, благъ податель,
Душа души моей и Царь!
Твоей то правдѣ нужно было,
Чтобъ смертну бездну преходило
Мое безсмертно бытіе;
Чтобъ духъ мой въ смертность облачился,
И чтобъ чрезъ смерть я возвратился,
Отецъ! въ безсмертіе Твое.

Неизъяснимый, Непостижный!
Я знаю, что души моей
Воображенія безсильны
И тѣни начертать Твоей!
Но если славословить должно,
То слабымъ смертнымъ невозможно
Тебя ни чѣмъ инымъ почтить,
Какъ имъ къ Тебѣ лишь возвышаться,
Въ безмѣрной разности теряться
И благодарны слезы лить.

Саобштіо: Савва Коларскій,
Парохъ Доловачкій.

Примѣчанѣ. Ради лакшегъ пониманя ове божествене оде славногъ Державиногъ ума, нашао самъ за нуждно, неке у ньой не уобште разумителне рѣчи и конструкціе овдѣ превести и нашимъ рѣчма изтолковати, као:

У 2 строфи ст. 2 сочесть, изброити, v. a. zählen, aufzählen; ст. 7. изслѣдовать, v. a. докучити, постигнути, ergründen; ст. 8. лишь, adv. само, текъ, єдва, nur, kaum; взнестись, v. r. у высъ подигнути се, уздигнути се, узлетити, ſich emporheben, ſich emporſchwingen, in die Höhe ſchwingen. — Строфа 3. ст. 1. довременый, adj. пре свію времена налазећій се, суштествующій, der vor aller Zeit vorhandene. — Строфа 4. ст. 1 цѣпь, f. ланацъ, die Kette; въ себѣ вмѣщать, у себи заключавати, у себи садржавати, имати, in ſich faſſen; ст. 3. сопрягать, v. a. свезати, скопчати, саставити, binden, knüpfen; ст. 5. сыпаться, v. r. (о варницама,) разсипати се, разсути се, ſprühen; ст. 8. пылинка, f. прашакъ (најмања мрвица прашка,) атомъ, das Stäubchen; сверкать, v. n. блистати, трептити, flimmern; ст. 9. вертѣться, v. r. вртити се у округъ, окретати се у наоколо, kreiſen, ſich umdrehen; зыблиться, v. r. wallen; ст. 10. „такъ звѣзды въ безднахъ подъ Тобой,“ т. е. тако гмижу, или тако се разсипаю звѣзде у безднама подъ тобомъ, ſo ſtieben die Sterne in den Abgründen unter Dir. — Строфа 5. ст. 3. творить, v. a. извршивати, ко концу (у дѣйство) приводити, vollziehen; ст. 6. рдяный, adj. црвенъ као ватра, ватрене боє, feuerroth; громада, f. громила, множство, der Haufen, die große Menge; ст. 7. кипящій сонмъ, eine tobende Maſſe. — Строфа 6. ст. 5-7. „въ воздушномъ океанѣ ономъ — стократъ другихъ міровъ . . . . .“ т. е. и кадъ я свѣтове кои се у ономъ воздушномъ океану налазе, іошъ стоструко съ милліономъ другихъ свѣтова умножимъ, ипакъ ће . . . . . und wenn ich die Welten in jenem Luftocean hundertfach mit einer Million anderer Welten vervielfache, ſo wird auch das, wenn ich .... Строфа 7. ст. 7. паренье, n. летъ, полетъ, der Schwung; ст. 9. вникать, v. n. испитивати, истраживати, forſchen, ergründen. — Строфа 11. ст. 4. тѣнь, f. сѣња, сѣнка, der Schatten; ст. 5. если (єстьли,) c. ако, кадъ, wenn, falls; ст. 9. теряться, v. r. губити се, изгубити се ſich verlieren.

С. К.

Татба због љубави.

(По немачкоме.)

Госпоја Емилија В . . ., удовица једног прајског маіора, одпутовала је из Берлина, у кому је досадъ пребивала, даље у рајнске предѣле, гди је неко добарце притяжавала. Јединицу ћерку, девойчицу одъ десеть година, коіой је име было исто као и матери, водила је са собомъ, почемъ је намеру имала, да ю сама воспитава и учительку іой набави, съ коіомъ бы она при обучаваню садѣйствовала,

Покойный је маіоръ на берзи преко своихъ пріятеля државне папире кадкадъ куповао и продавао, и тимъ начиномъ прилично новаца стекао, кое је своіой фамилии оставіо. Удовица дакле приспевши на свое добарце упусти се у велико газдованѣ и за неколико година стеће себи знатно богатство, да су ю њни сусѣди тога ради до после и женскимъ Крезусомъ прозвали были,

Међутимъ је њна ћерка у наукама добро напредовала и на концу шестнайсте године свога живота была је она као неко чудо женске учености сматрана. Одъ нарави озбилня и више мужкогъ духа слабо је марила за поезію и музику, но толико више за исторію и такова знања, коя моћь уображеня превећъ не узбуђую. Къ тому је была витка узраста, лепа у лицу, црноока, но погледа хладна, и речита само онда, кадъ бы говоръ было о витежкимъ забавама, као шта су јаханѣ, ловачка заниманя, мачеборство и овима подобна.

Међу комшіяма, съ коима је госпоја Емилія у лепой слоги живила, было је найугледніи некій графъ Б . . ., кой је подоста могућанъ было и свой родъ одъ старогъ племена изводіо. Овай дакле графъ посѣћавао је кадкадъ госпоју Емилію, и томъ приликомъ допадне му се њна кћи, млада госпоица Емилія, тако добро, да се је одважіо, ню за своіъ јединца сина одъ матере испросити.

Графовъ синъ Амадей брояо је текъ 22 године, и было је свршіо школе те одъ отца допуштенѣ добьіо, да за неко време ради болѣгъ искуства по Европи путује и затимъ опетъ у очину кућу се врати. Мисліо је сада старый графъ Б . . ., да ће и госпоица Емилія међутимъ, докъ заручникъ своя путованя довршн, пуно лепимъ цветомъ узрастити и зато је съ матеромъ, коя је просидбу нѣгову одъ свегъ срдца примила, уговоръ тай склопіо, да по повратку сина брачный союзъ међу њима у животъ ступи.

Мати је своіой кћери саобштила, шта је ради нѣ съ графомъ уговорила и потомъ іой казала, да је у следству тога заключила у варошъ се преселити и онде новоме стаю сходніе обиталиште заузети, докъ се младоженя неврати. Материна је намера была, своіой кћери, коя іошть салонскій животъ ніе познавала, дражести и пріятности истога понудити и крозъ то свету дѣломъ показати, да је она достойна звати се невестомъ графа Амадея. Кћи је послушна была и склони се на материнску волю.

Госпоја Емилія водила је у вароши посве велику сяйну кућу, и свако вече наодило се тамо сабрано друштво, кое се веселомъ речитошћу и красномъ досетльивошћу одликоваше, Млада је Емилія вкусъ и обичаіе салона брзо сватила, те своимъ је духомъ владала надъ младимъ и седоглавимъ витезима, кои су салонъ њне матере посѣшћавали.

Протекоше дани и младый се је графъ Амадей одъ путованя своіъ повратіо. По налогу отца ступи у салонъ госпое Емиліе, учини свой дубокій поклонъ и буде добро примљенъ, но мого је већъ после неколико дана примѣтити, да је госпоица Емилія нѣгова яка чувствованя, коима о поезіи, музіки и о другимъ краснимъ вештинама говораше, са веома хладномъ одушевљености враћала. Ова су примѣчаня на графа Амадея, кой је лепъ ватренъ младићъ было, непріятно упечатленѣ чинила, али нашао је съ друге стране одзива и утѣхе, те ово изненадно ублаживанѣ опетъ му је срдце веселило.

Налазила се у кући госпое Емиліе нека млада женска особа, кою је Богъ лепотомъ тѣла и душе богато наградіо было, и ова је као читателька кодъ њ у служби стаяла и, почемъ је то финый вкусъ и обичай салонскій захтевао, найновіе производе красногъ књижества ясно читала. Ово је она тако мило-звучно и одушевљено чинила, да ю је графъ Амадей са великимъ удивленѣмъ слушао и потомъ съ њомъ у разговоръ се упустіо, изъ кога је увидіо, да је плавоока лепотица, коя се Наталія зваше, једна врло изображена, дубоко чувствующа, паметна девойка. Кадъ годъ му то прилика допусти, разговараше се онъ одсада съ њомъ о предметима, на поезію и музику спадающима, и своимъ ю почитанѣмъ одликоваше.

Наталія была је кћи једногъ трговца, кой је неверомъ некихъ своихъ трговачкихъ пріятеля пострадао и затимъ нагло умро, тако дакле она, да своіой матери кућевну бригу олакша, почемъ је за отцемъ осимъ њ іошть више деце заостало, себи пристойну службу потражи и кодъ госпое Емиліе као читателька места нађе.

Овако ствари стаяше, кадъ једномъ госпоя Емилія одъ отца графа Амадея писмо добіе, коега садржай ню силно тронуше. Писао бы іой старый графъ, да нѣговъ синъ Амадей одъ страсти картаня болуе, да му је за време свога путованя више одъ двадесетъ хиляда талира дуга починіо, те да је све те новце у некой явной играоници прокоцкао. „Я самъ“ заключіо бы старый графъ, „дугъ мога сина ови' дана' додуше исплатіо, да ми се честно име моје фамиліе сачува, но уједно самъ намѣріо, могъ лакоумногъ сина лишити наследства, ако се не побольша и страсти толико гадной играня съ картама једанпутъ за свагда не одкаже. Ово іошть нека му буде прво и последнѣ, Вы пакъ милостива госпоя, судите садъ, да ли је мой синъ достоянъ Вашимъ се зетомъ назвати, пошто се бояти морате, да ће нѣгова страсть за картанѣмъ миръ Вашегъ детета упропастити и срећну будућность истога уништити.“

Госпоя Емилія саобштила је ово писмо графу Амадею у присуству нѣзине кћери. Графъ је писмо прочитао и затимъ у души своіой дубоко поколебанъ рекао: „Истина је, што мой отацъ пише, страсть ме је

картаня на целоме путу пратила, я самь на нѣгово име дуга правіо, когъ є како видимъ великодушно платіо, жалимъ садъ и каємъ се, што самь га тако яко увредіо и повереньѣ, коє ми є поклоніо быо, на зло употребьіо, те зато молиѣу га за опроштеньѣ, као шта и васъ, милостивна госпоя и тебе, моя мила невесто, скрушено молимъ, да ми опростите. Даємъ вамъ моюу тврду витежку речъ, да се одъ данасъ карте никада веѣъ додирнути неѣу.“ Падне затимъ на колена предъ свою будуѣу пуницу, узме и полюби нѣну руку, и ова є сцена на духъ младе Емиліе такоѣе силно дѣйствовала, те и она руку, кою іой заручникъ пружи, срдечно є пріймила и, пошто бы му сама мати казала была, да му она за садъ све праштa, полюби се невеста са своимъ заручникомъ, и тако ова непріятность на задовольство свію уклоньена буде.

Госпоя Емилія после тога одписала є староме графу, да се синъ покаяо и речь свою дао, да се више неѣе картати, и да она нѣга зато зетомъ своимъ у напредъ назива. И самъ младый Амадей писао є отцу писмо препокорно, коимъ га моляше за опроштеньѣ а обечаньѣ даваше, да ѣе се страсти картаня за свагда веѣъ одрећи. Отацъ є у следству ови’ писама’ опетъ благимъ постао и у споразумленю съ матеромъ шестомѣсечный рокъ за венчаньѣ младенаца’ опредѣліо, нарочито за сина придодаваюћи, да ѣе му на концу тога рока, ако онъ крозъ то време дѣломъ покаже, да се къ старой страсти ніе повратіо, потребне новце шиляти, да у вароши пристойну кућу водити може.

За младу є Емилію ласкателно было мислити, да є дражестна моћь нѣне особности младогъ графа одъ страсти картаня одвратила, и она га одсадъ любкимъ окомъ гледаше, графъ Амадей пакъ речь свою тако є строго држао, да се ни изъ шале картій приватити ніе хтео.

Настане међутимъ шестый мѣсецъ за венчаньѣ опредѣлена рока, и неки млади садрузи, кои су чули были, да ѣе графъ Амадей скоро у брачну свезу ступити, пооде га садъ и понуде му, да у ньиовоме дружтву неколико дана, како то обичай изискує, као дѣвственикъ іошть слободно — весело проведе. Онъ ньиовъ позивъ прійми и у дружтву младихъ витезахъ изъ вароши одпутує.

Ишли бы они одъ пріятеля до пріятеля, гди су се частили и добро веселили. На овоме путованю стигну напоследку у неке топлице и ту се састану са више познати’ свои’ другова’, кои су овде забаве ради задржавали се. При вечери, кадъ бы ій вино мало разгреяло было, изнесе єданъ садругъ карте и понуди дружтву малу игрицу, примѣчаваюћи, да ѣе се више изъ шале играти и то за мале новце и не дуже одъ полъ сата. Свакій изъ дружства прійми садъ карту до єдиногъ графа Амадея, кой бы іимъ казао, да се картій не игра и да зато ій у руке ни узети неѣе. Но дружство ніе мировало и графу дотле говорило, да и онъ карту узме, докъ овай не попусти и — какому друзи говоряху — изъ шале картати се стане. Брзо є полъ сата протекло, одъ шале доѣе до истине, одъ мали новаца до силна сребра и злата, графъ Амадей заборави се, страсть га стара обузме, къ тому га пратила и несреѣа кодъ игре, изгуби све своє новце, лати се затимъ своихъ прстеня, сатова и другихъ драгоцености, коє є при себи имао, уложи ій. изгуби и ове, и позайми садъ хиляду талира, ємстr уюћій своіомъ честѣу, да ѣе ій до осамь дана повратити, стави тада и тай новацъ на лажну карту и опетъ — изгуби све и сва.

Графъ Амадей вратіо се у варошь смућенъ и жалостанъ, што страстъ свою обуздати ніе знао, што се є у томъ обзиру вероломнимъ показао, и каянѣ сврхъ тога цепало му управо срдце. Но залудъ му бяху садъ сви уздисаи, приближиваo се веѣъ и данъ, гди є требало заямъ одъ хиляду талира опетъ вратити, и ова га є брига тимъ више тиштила, што самъ при новцу ніе быо, а и своігъ ніе имао човека, кому бы се поверити могао. Своме отцу ніе смео узрокъ назначити, чега ради хиляду талира потребує, да ій потомъ одъ нѣга заиште, єрбо се є бояти морао, да ѣе крозъ то нѣгову наклоность за увекъ изгубити, хливарима пакъ и другимъ непоузданимъ людима нехтеде се предати, што є изъ искуства прошлихъ година знао, да они честь и име своихъ дужника слабо кадъ штеде и у обште безобзирно сиьима поступаю. Напоследку реши се своіой невести изпреповедати, што му се догодило, и одъ нѣ помоћи заискати.

Госпоица Емилія слушала є своігъ заручника доста позорно, и кадъ іой сва казаше, рекне му она хладнокрвно: я новаца немамъ.

Графъ Амадей іой на то одговори: „Прелюбезна моя, помисли само, да моя честь на коцки стои, ако я до сутра те новце не скупимъ и дугъ не изплатимъ. Мы знамо, да мати новаца имаде, узми садъ колико ми треба одъ нѣ, до неколико дана моћи ѣемо све вратити, почемъ я се надати могу, да ѣу одъ могъ отца, како ми є онъ то веѣъ обрекао, доскора новаца добити.“

На ове речи казала му є невеста нѣгова: „опрости, я одъ моє матере потайно ништа не узимамъ. Помози садъ себи како знашъ, я ти више немамъ шта казати.“

Ово неучествованѣ невесте немило є заручника дирнуло, доста срдито ю остави и кући своіой се поврати, размишляваюћи на путу, шта да чини, и падне садъ на те мисли, да сутра самъ до своє будуѣе пунице оде, сву стварь іой искрено одкріе и помоћи одъ нѣ замоли. Надаюћи се доброме узпѣху одъ овогъ поступка легне спавати.

Сутра данъ зарана пробуди га слуга и преда му єдно писмо, на коме подъ краткимъ насловомъ стаяше речь: „хитно.“

„Ово є писмо,“ рекне слуга своме господину, „варошкій листоноша мало пре донео, и мислимъ да ѣе важно за васъ быти, те самь васъ зато пробудіо.“

Графъ отвори писмо и не мало се зачуди, кадъ у нѣму суму банкнота’ опази, коя, пошто ю є изброяо, управо хиляду талира износила є. Очевидно писала є женска рука то писмо, но начинъ писаня быо є посве изменѣнъ, и само писмо гласало є овако: „Господине графе! Вы ѣете данасъ хиляду талира требати, изволите ій садъ пріймити, а до неколико дана, кадъ одъ отца вашегъ новце добіете, вратите ій опетъ, камо знате.“ Подписа ніе было.

„То є моя невеста писала,“ рекао бы графъ, „она є у споразумленю съ матеромъ ово учинила и мене

крозъ то спасила. Хвала іой по хиляду пута.“ Затимъ се графъ хитро обуче и напише писмо на своїъ пріятеля, кому є имао новце послати. Онъ писмо съ новцима однесе на пошту, и текъ што є то довршіо био, изиђе предъ нѣга листоноша, кой му друго неко писмо изручи. Ово є писмо одъ нѣговогъ отца было, онъ га брзо отвори и одма му у руке прилична гомилица банкнота падне, праћена овимъ речима: „Драгій сине! При концу шестомѣсечногъ рока, когъ самъ ти до венчаня твогъ опредѣліо био, шалѣмъ ти шестъ хиляда талира, да нуждне трошкове намирити можешъ, и надамъ се у осталомъ, да си речь твою обдржао и гадну картаня страсть одъ себе одгониo. Буди ми здравъ и срећанъ, докъ ти опетъ пишемъ.“

Ово є писмо графа Амадея обрадовало, но и уєдно образе румениломъ му обасуло, пошто му є собствена нѣгова свестъ пребацивала, да є превећъ непостоянъ био и зато заслужіо, да га добрый отацъ строжіе погледа. Онъ се дакле у души заклињаше, да ће у будуће сваку карту као люту гую избегавати, и оде затимъ до госпоє Емиліе, да іой се поклони и новце лепимъ начиномъ опетъ поврати, єрбо є то у глави своіой држао, да му є невеста нѣгова са знанѣмъ матере ютросъ хиляду талира послала была.

Младый є графъ весело у кућу госпоє Емиліе ступіо, али скоро се разжалости, кадъ му ова преповедати стане, да є мало пре нѣну читательку Наталію у — тавницу одправила изъ узрока, што ю є поробила. „Я самъ,“ говораше госпоя, „случайно данасъ новце у момъ орману прегледала и нашла, да ми хиляду талира недостаe, тражећи потомъ далѣ по орману опазимъ неку цедулицу, ево є, изволите ю читати, графе —“

Графъ є ова читао: „Милостивна госпо! Я нуждно требамъ хиляду талира, зато самъ се усудила, ове изъ ормана, когъ самъ отворена умотрила, безъ питаня и допуштеня Вашегъ узети. До неколико дана добићете новце опетъ натрагъ. Ово моє писмо нека Вамъ буде намѣсто обвезателства. Опростите ми, єрбо ме є само крайна нужда натерала, да ово учинимъ. Наталія М . . .“

Графъ є савъ пробледіо, кадъ є ова прочитао, госпоя пакъ Емилія рекла бы далѣ: „ова безобразность одъ стране єдне служавке заслужуе оштру капигу и я самъ зато Наталію суду предала.“

„Жао ми є, веома жао,“ одговори младый графъ, „што се є то догодило, я самъ преправанъ сву штету попунити и молимъ, да сироту девойку поштедите.“ При овимъ речима извади графъ изъ своє листнице хиляду талира, преда ій госпои Емиліи, поклони се и оде.

Ишао є графъ управо до тавнице, у коіой се Наталія налазила. Допустіо му є тавничаръ, да се сньомъ разговарати може. Кадъ ю є умотріо, забиштаю му се очи одъ тихи' сузица' и онъ бы іой нѣжнимъ гласомъ рекао: „предобра моя Наталіе, вы сте себе великой опасности изложили, да мою честь спасите, и зато самъ дошао, да вамъ прво захвалимъ на толикой любави, кою я заслужіо нисамъ, а друго да се съ вами посавѣтуемъ о начину вашегъ спасеня.“

„Господине графе,“ одговорила є Наталія, „я самъ се случайно у оближньой соби налазила, кадъ сте ви вашой невести молбу предложили, да вамъ хиляду талира набави, и затимъ самъ учинила, што вамъ є познато, єрбо самъ мислила, да ће вамъ то драго быти. Овимъ моимъ поступкомъ пале су заграде, коє су међу нами крозъ предсуде и разно станѣ обстояле, и садъ вамъ смемъ већъ казати, почемъ ме строгій судъ одъ васъ за свагда одделити мора, да се радо за васъ жертвуемъ. Ова моя чувствованя нису одъ ючеръ, не, господине графе, одъ првогъ трепутка, кадъ самъ васъ видила и съ вами говорила, све до данасъ нека ме є тайна моћь руководила и на то склонила, да све моє мисли вами посветимъ. Немате ми дакле захвалнимъ быти, я самъ єдно моіой судбини следовала, сутра ће се явный судъ ради мене држати, па онда — — съ Богомъ господине графе.“ Ове є речи Наталія милимъ своимъ гласомъ изговорила, и графъ є осећао, да су оне прави изрази тихе искрене любави, коя траe, докъ є живота у души.

„Любезна Наталіе,“ рекне садъ графъ Амадей, „вы сте дѣломъ показали, да ме любите, допустите ми дакле, да вамъ то исто и я покажемъ. Испао судъ како му драго, я васъ изневерити нећу. Съ Богомъ.“

Размишляо є младый графъ самъ собомъ, како бы одъ Наталіе сваку опасность уклониo, и кадъ затимъ кући дође, преда му слуга мало писмо, коє є госпоя Емилія послала была. Ово є писмо овако гласило: Господине графе, моя ми є кћи текъ данасъ после Вашегъ одлазка одъ насъ одкрила, каквогъ є разговора синоћь съ Вами имала. Наша є свеза кроз то решена. Прстенъ и друге дарове добивате натрагъ, и захтевамъ потомъ, да и прстенъ, когъ одъ моє кћери имате, што скоріе іой повратите.“

„Ово ми є писмо башъ добро дошло,“ рекао бы графъ, кой садъ седне и на госпою Емилію следећа одпише: „Милостивна госпо! Сардржай Вашегъ писма случайно се съ моіомъ жельомъ слаже. Шалѣмъ Вамъ зато по Вашой заповести прстенъ и друге дарове натрагъ и остаемъ пунимъ почитанѣмъ Вашъ покорный слуга . . . “

Ово писмо є графъ безъ одлаганя одправіо и затимъ до найзнатніегъ адвоката у вароши отишао, да се съ ньиме поразговори и савѣта одъ нѣга поиште. Овай му є казао, да ће добро быти, ако сутра у явно судиште дође, єрбо ће по свой прилици као сведокъ моћи оно све казати, што є у самой ствари, и да се потомъ нада, да ће судъ нѣгово сведочанство саслушати и пресуду праведну изрећи.

Явно судиште буде отворено, многобройна публика зауме клупе и столице, и Наталія стане предъ судъ. Сва ю варошь сажаляваше, почемъ се знало, да є свагда честна, добра и одъ безпорочногъ владаня была. Госпоя Емилія преповедаше затимъ, шта намъ є већъ познато. Наталія є истину нѣнихъ речи потврдила; но запитана одъ предсѣдателя суда, да каже зашто є одъ своє госпоє новце потайно узела, ніе Наталія на ово ни словке одговорила. Кадъ питанѣ повторено буде, рекла бы Наталія, да она нити може нити хоће казати, зашто є то учинила.

Предсѣдатель овимъ одговоромъ ніе задоволянъ быо и обрати се на госпою Емилію, питаюћи ню, да ли она зна, зашто є Наталія нѣнихъ се новаца дотакнула? Госпоя Емилія на ово є одговорила, да и

она то казати неможе, но да се у овой вароши, а можда и у овой сали єданъ младый господинъ налази, кой бы у стаю было, точанъ одговоръ дати. Госпоя Емилія зато є ово казала, што є младогъ графа умотрила и намеру имала, да га предъ светомъ — понизи.

На нѣне речи появи се мукло мрмлянѣ по сали, крозъ множтво слушателя протура се некій младый човекъ, сви га позорнимъ окомъ гледаю и — графъ Амадей ступи предъ судъ, поклони се и замоли допуштенѣ, да говорити може. То му се дозволи, и онъ садъ каже, кой є и шта є, затимъ стане преповедати савъ догађай, како га већъ знамо и овако заключи: „Славно судиште и вы господо моя, заклети люди, погледайте садъ благимъ окомъ на ову лепу, поштену, младу, изображену госпоицу, коя предъ вами стои, она є моя невеста, и што є сгрешила, да мою честь спаси, то є учинила изъ чисте любави, коя како є целоме свету познато свой собственый законикъ имаде. Госпоя Емилія нѣне є новце пріймила опетъ, штете већъ нема, и кадъ є тако, а вы смилуйте се на мою невесту, смилуйте се ето на мене и недопустите, да вѣрна вѣчна любавь одъ горке судбине страда. Аколи пакъ нађе судъ за право, да моя невеста укоръ, гоненъ, муке, поругу и срамоту трпи, дакле каштигу, какву она лица подносе, коя су зле татбе и подобна преступленя починила — а вы ми онда дозволите, да ту каштигу на себе пріимимъ, пошто самъ я єдиный почетникъ бѣде, у коіой се садъ моя невеста налази. Ово самъ говоріо, єрбо ми любавь налаже, да свету истину кажемъ и што знамъ, да овай славный судъ правду люби.“

Лепота, младость и речитость графа Амадея, кой овомъ приликомъ мужку врлину и сяйну бодрость духа явно показаше, дирнула су судейске особе и ине слушателѣ у срдце, и предсѣдатель бы затимъ заклетимъ члановима суда (присежницима, поротницима) овако говоріо: „Господо моя, чули сте, како є дѣло силна любавь починила. До васъ садъ стои изрећи: да ли є Наталія М . . . крива илити невина. Стварь по себи говори, и пошто є и нѣнъ заручникъ графъ Амадей . . . такођеръ самъ себе обтужіо, да є онъ єдиный узрокъ онога дѣла, о коєму вамъ судити валя, то ће се ваша речь и на нѣга односити. Немамъ вамъ у овоме обзиру никаква примѣћаня чинити, и потомъ єдно васъ молимъ, да метнувши руку на срдце свакій по вашой свести судите и оно кажете, што є Богу драго а целоме свету мило.“

На ове речи предсѣдателя дигну се поротници и оду у ближню собицу, да се туде о пресуди посавѣтую. Ови за кой тренутакъ опетъ се поврате и, пошто бы слушатели єдва дихали те великомъ позорностћу изчекали, шта ћеду садъ поротници изрећи, єдногласно и яснимъ гласомъ ови говоряху: „невини су єдно и друго!“ „Невини, невини!“ повикне за ньима народъ, настане плѣсканѣ, радостно узликаванѣ, обколе затиммъ слушатели Наталію и нѣногъ заручника, честитаюћи іймъ свесрдно. Кадъ се већъ прва бура обштегъ задовольства понешто уталожи, прійми графъ Амадей свою невесту у отворене наручае и рекне, да су га сви ћути могли: „страсть картаня учини, да самъ невесту задобыо, но да ово благо себи задржимъ, то се садъ“ — и ту дигне онъ три прста у высъ — „ево предъ свима заклинѣмъ, да ћу се одъ те страсти брижно чувати и за живота могъ никадъ — никадъ више ни єдне карте у руке узети!

У правоме триумфу буде графъ Амедей са своіомъ невестомъ кучи доведенъ и сва се варошь радоваше, што се є стварь тако сречно свршила. Отацъ графа, честитимъ поступкомъ свога сина ублаженъ, сньиме се помири и, што му се лепа Наталія веома допала, ускори свадбу. Младенци затимъ красне дане проведоше и живе садъ, окружени лепомъ дечицомъ, у непрекидной любави на своимъ добрама близу Райне рѣке. Графъ є Амадей рећь свою обдржао, карта му у кућу недолази, и страсть играня юначкимъ є духомъ одавна већъ побѣдіо.

Госпоя Емилія одпутовала є после тогъ догађая опетъ у Берлинъ, гди нѣна кћи наскоро за єдногъ енглезкогъ кавалера пође, но тай бракъ ніе срећанъ было, и судъ є до неколико година ту непріятну свезу разлучіо. Супругъ младе Емиліе путує садъ по свету и троши новце, коє у обилю имаде, она пакъ съ матеромъ живи у дубокой самоћи и — кадкадъ се сећа графа Амадея, о коме є ћути могла, да га савременици хвале и почитаваю као човека, кой за примѣръ доброгъ домаћина служити може.

Ова є приповедка у остатломъ извађена изъ єдне сбирке сличнихъ приповедкихъ, и о истини нѣногъ садржая уверава се путникъ, кой предѣле райнске у Немачкой посѣти, почемъ тамошньи жители целый догађай живостно іоштъ у памтеню држе.

Женитба противъ волъ.

(Хумореска по немачкоме.)

У єдной немачкой вароши живіо є некій младићъ, кой се Вилхелмъ зваше, лепый га є полъ пріятнимъ окомъ гледао, єрбо є было красанъ, тананъ, окретанъ, разговоранъ и умео є фино ласкати. Родительи, кои су девойке за удадбу имали, звали бы га често у госте и онъ є потомъ о ньиовомъ трошку доста весело живити могао.

Али є Вилхелмъ о другоме мислио: нѣму є требало новаца, да бы помоћю овогъ чаровногъ средства, коє грбаве ствари брзо исправля, своя приватна обстоятелства у больи поредакъ довео.

Срећна звезда довела га є у кућу богатогъ капиталисте, коега кћи потврдила є обште мнѣнѣ, да є Вилхелмъ найлепшый и найлюбезный младићъ у целоме граду.

Стварь се ніе дуго отезала. Клара се одважила да пође за Вилхелма, а отацъ ни у чемъ се ніе противіо вольи любезногъ своегъ єдинчета.

Іоштъ се нису были прстеновали, али су по вароши већъ явно почеле женске шапутати о будућой свадби, што су примѣћавале, да Вилхелмъ свакій данъ

кућу богатогъ капиталисте посѣшћава и предъ Кларомъ дубоко се кланя.

И трећа єдна особа никадъ се ніє одъ њи разлучавала а то є была верна другарица госпоице Клере, Августа, коя є такођеръ свакій данъ Клару посѣшћавала.

Треба овде примѣтити, да є Августа была прекрасна девойка, млого лепша одъ Кларе, о чему се и Вилхелмъ на скоро увѣріо. Нега є то єдно мучило, зашто ніє лепота Августе са новцима Кларе саєдинѣна, млого є о той разлики мисліо, и Августа была є доста оштроумна, да му є у души читала, шта мисли. Узаймно чувство одговорило му є съ нѣне стране, по любећа се срдца погоде се, да любавь затає, єрбо Вилхелмъ ніє никако мого богате невесте одрећи се, почемъ є новаца требао, безъ коихъ како се зна нема мира и покоя ни у самой любави.

Клара дуго време ніє примѣћавала, шта се предъ нѣнимъ очима догађа, него є весело и безазлено прѣправляла дарове за свадбу своме младоженьи.

Єданпутъ кадъ се речь поведе о свадби, отацъ іой є примѣтіо съ некомъ забуномъ: „зашто да хитимо, дете моє. Стварь ми се нешто не види, да є у свомъ реду. Може быти, да се я варамъ — и тимъ болѣ, али ћемо почекати іоштъ за неко време.

Ћерка є отца зачуђено погледала, єрбо га ніє разумевала, и зато овай опетъ настави: „Велимъ, стварь ми се невиди, да є у свомъ реду, и зато треба да се болѣ уверимо о честнимъ намерама младоженѣ те да мотримо, шта ради.

Старацъ є имао узрока тако говорити, єрбо є приликомъ опазіо, да Вилхелмъ и Августа нешто шараю и веома залюблѣно єдно у друго гледаю. Имао є старацъ искуства, и зато се ніє чудити, што є оштро пазіо.

На неделю дана после тогъ разговора међу отцемъ и нѣговой кћерки догодіо се у кући великій передъ. Зачула се силна бука и лупа, преко басамака летила су затимъ два жива створеня доле къ вратама, коя слуга по добивеномъ налогу брзо отвори и — на коя онъ речена створеня посве улюдно изтура, да су иста на носъ пала и прилично крви изгубила. Ахъ, ова два створеня была су овимъ ненаданимъ поступкомъ тако яко уздрмана, да су пузећи — ако се сведоцима веровати може — своимъ кућама се вратили. Ко се небы сетіо, да су Вилхелмъ и Августа туде пострадали? Гледала ій Клара изъ потає, како су се любили и грлили, и ово ю тако огорчало, да є одма грдну вику дигла и слуги заповедила, нека миле госте — избаци. Непріятный тай догађай морао є Клару страшно дирнути, єрбо читамо у дотичной кроники, да се є она после тога на две неделѣ, за ублажити узмучену крвь — съ некимъ младимъ трговцемъ венчала, кой є не само нѣне новце но и нѣно срдце тражіо.

Вилхелмъ и Августа подносили су ову немилу судбину доста трпельиво, почемъ ій є любавь тѣшила. Али нема радости безъ новаца и зато су наши залюблѣни о томе мислили, да себи новаца єдномъ већъ набаве и затимъ свадбу држе.

Чиняше се, као да ће имъ се срећа насмеяти и да ће новаца быти.

Августа є имала єдну тетку, коіой є кадкадъ одлазила. Та є маторка была прилично при новцу, али се говорило, да є тврдица. Она є садъ была удовица и, ако и ніє имала деце, у наследницима ніє было недостатка. Сва нѣна родбина чакъ до седмогъ колена обилазила є око нѣ у пріятной надежди, да у нѣнъ тестаментъ допадне. Августа є познавала слабу страну своє тетке — честолюбѣ. Надаюћи се, да ће тимъ путемъ нѣну наклоность добити, решила се да іой представи Вилхелма као своегъ младоженю.

Тетка є была сасвимъ задовольна са своіомъ сестричиномъ и нѣнымъ изборомъ, и зато є ова се побринула, да гвожђе кує, докъ є іоштъ вруће. Она є тетку, коя чешће боловаше, съ Вилхелмомъ марльиво посѣшћавала, те дворила ю и сва чинила, коя болну особу обрадовати могу. Тетка бы ове знаке преданости ценити знала и зато єдномъ приликомъ, кадъ є опасно боловала, овако говораше: „Децо, мени є сасвимъ зло и я нећу већъ дуго живити. Желећи дакле благодарити вамъ на вашой любави, то сакъ се решила, да сво моє иманѣ вами оставимъ, кадъ ме Богъ (?) къ себи позове.“

Августа є заплакала при тимъ речма; Вилхелмъ є такођеръ (кроника намъ каже: съ великомъ мукомъ) две сузице натерао на своє суве очи и лице тако наместіо, као да и самъ одъ претешке жалости умире.

„Немойте плакати, продужила є стара, то є божія воля, да я умрети морамъ. Но будући я желимъ, да вы мои наследници будете, а опетъ млого рода имамъ, то самъ се, за избавити васъ одъ коєкакви процеса после моє смрти, посавѣтавала съ некимъ вештимъ адвокатомъ, кои ми є предложіо начинъ, коимъ бы вамъ савъ иметакъ найсигурніе оставити могла. Тай ми се начинъ тако изванреданъ види, да вамъ га єдва саобштити могу, но почемъ вамъ добро мислимъ, то ћу га ипакъ овде изложити.“ —

Ту є стара душица учутала, а млади залюблѣници гледаше ю садъ питолюбиво и изчекаше, шта ће она далѣ казати.

„Начинъ є по себи доста необичанъ, продужила є стара тетка, али є найбольи, што до цѣли васъ води. Знайте дакле, да ме є адвокатъ саветовао, да . . . се съ Вилхелмомъ . . . венчамъ на . . . самртной постельи . . .“

Вилхелма є гроза обузела, кадъ є ова слушао, а Августа пребледила є те мислила, да ће жива у землю упасти.

„Ніє ли то чуданъ савѣтъ?“ запитала є болестница, „али треба признати, да є мударъ, врло мударъ: єрбо родъ неможе после тражити наследство одъ мога мужа, крозъ два или три дана я ћу заспати вечитимъ сномъ, а вы ћете после свадбу чинити . . . Но я самъ већъ яко ослабила, немогу више да говоримъ . . .“

Одъ немоћи бы садъ болестница на ястуке пала и муклимъ гласомъ єцала, као да већъ умире.

Августа и Вилхелмъ погледали су се испитаюћимъ очима, и кадъ є стара после толикогъ стењаня и чисто самртногъ хрканя заспала, шапуташе они дуго међу собомъ и напоследку сложише се, да Вилхелмъ мудроме савѣту адвоката попусти и са очевидно већъ умираюћомъ теткомъ што пре се венча.

Сутрадан све буде свршано. Прво дође бележникъ явный, кой завештай напише, коимъ болестница савъ нѣнъ иметакъ Вилхелму оставляше, затимъ ступи духовникъ у собу, два сведока следяху и — венчанѣ безъ далнѣ препоне довърши се такођеръ.

Чимъ є све у своимъ реду было, учини се као неко чудо, почемъ стара тетка съ кревета устане, затимъ крепкимъ коракомъ къ Вилхелму се приближи, и нѣга загрли и полюби, весело говорећи: „хвала Богу, болѣ ми є и мислимъ, дасамъ подпуно оздравила.“

Вилхелмъ морао се за столицу држати, да непадне, Августа пакъ, коя толико снаге у себи ніе осећала, да се помоћю столице на ногама уздржи, пала є у несвесть, одъ коє се текъ кодъ куће своє разбере, камо ю добри люди одъ тетке донесоше.

Вилхелмъ є био човекъ, кой є своє бреме пристойно подносіо, и новце женине хладнокрвено трошіо. Кроника наша — но нетреба све веровати, што укроники стои — явля, да є Вилхелмъ за свакій полюбацъ, когъ му нѣгова стара даваше, по три а кадкадъ и по више дуката у пачунъ іой стављао, и ако є то истина, то є онъ лепе новце добіо, коима є могао душу веселити а срдце ободрити.

Августа пакъ? Очаявала є, и у овоме смућеноме ума станю — даде руку некоме староме шеширџіи, кой є удовацъ, безъ деце, пунъ новаца было, и ню одавно већъ залюбљнимъ очима гледао. Кроника — али опетъ овде примѣтити морамо, да нетреба све веровати, што у кроники стои — вели, да є и Августа староме шеширџіи за свакій полюбацъ, когъ одъ нѣга добываше, десетъ до дванаестъ дуката урачунала, дакле три и четири пута више него што бы Вилхелмъ одъ своє старе узимао, и овоме поступку ніе се ни најманѣ чудити, почемъ се зна, да є Августа на моде трошила, а женске моде — ако є истина, што люди веле — коштаю свагда више неголи мужке.

Нема сталне среће овога света. Навали колера на варошь, те у єданъ данъ и стара тетка и старый шеширџія одпутую подъ зешлю. Вилхелмъ и Августа, тимъ ужаснимъ догађаємъ тронути, скупе своє новце, оставе окужену варошь и одбегну у Италію, да се тамо охрабре и свою жалость забораве.

Шта є затимъ следовало, лако ће намъ оштроумный читатель постичи: венчали су се, и садъ се већъ не разговораю више о — женидби противъ волѣ.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину І. Д. у К . . Ваше писмо одъ 10. о. м. добисмо и молимо за продуженѣ и свршетакъ саобштеногъ намъ саставка о Ђ. П-у, да га у цѣлости имамо и на єданпутъ потомъ саобштити можемо. Учинили бы намъ што наши кажу велику любавь, кадъ бы намъ до после описе живота покойногъ директора Я. Г. и професора Г. Л . . . набавили, коє бы ми у Подунавку ставили као заслуженый споменикъ њнове послености на полю науке. Мислимо, да ће вамъ извори за те саставке при руци быти и надамо се пріятноме одговору. Захвалюємо вамъ такођеръ свесрдно на доброти, съ коіомъ сте се за умноженѣ предплатителя на користъ нашегъ листа заузели и желимо вамъ срећанъ успѣхъ. Съ Богомъ и здрави веселя намъ остали. —

Господину пароху С. К. у Д . . . Одговоръ на ваше писмо одъ 5. о. м. доноси вамъ данашня Подунавка. Пріймите нашу топлу хвалу на пріятельской понуди, коіомъ насъ обрадовасте, и будите увѣрени, да ће намъ ваши принезци свагда мили и драги быти. Обвезаћете насъ такођеръ саобштаванѣмъ занимателни' чертица' изъ банатске повѣстнице, коя богату и то садѣйствиванѣмъ млоги' славни' Срба' набавлѣну граћевину притяжава. Знамо да народъ у вашой околіни лепе приповедчице, песмице и мале басне имаде, коє іошть нису у явность ступиле. Изволите вашу позорность и на ове предмете обратити. У осталомъ поздравлямо васъ искрено и надамо се да ћете намъ скоро опетъ писати. Съ Богомъ —

ОГЛАСИ.

Д. ХАЧЕКЪ,
испитиваный Оптикъ изъ Пеште,

ставля препокорно до знания, да є своє слагалиште оптичныхъ (за больи видъ очиу' служећихъ) справахъ у овдашной гостионици кодъ златногъ анђела у соби Цр. 3. за продаю изложіо, и узима себи слободу, обшту позорность особито на своє изъ швайцерскогъ (флинтъ-) стакла сачинѣне наочаре обраћати. Бавиће се истый овде само до вечери дана 16/18. о. м.

D. Hatschek geprüfter Optiker
aus Pesth,

zeigt hiemit ergebenst an, daß er sein optisches Waarenlager im Gasthause „zum gold. Engel“, Zimmer No. 3. zum Verkaufe aufgestellt, und erlaubt sich besonders auf seine Brillen aus Schweizer-Flintenglas aufmerksam zu machen — Verweilt hier nur bis 28-ten d. M. Abend.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtsähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 29. У Земуну 20. Септембра 1856. Година I

Овай листъ излази свакогъ Четвртка а цена му є на годину 4 форинта, па полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Пѣснічка срећа.

[Хумореска.]

Къ висини Олимпа (къ небу т. є стари грчки бога' и богиня') диже одушевлѣный пѣсникъ своє погледе, онде му є домъ, у коме сладко одпочива и на земню бригу заборавля, коя га често тишти и люте му яде задає.

У овоме дому свагда є асталъ за пѣсника поставлѣнъ, при нѣму онъ седи у пріятноме дружтву и душицу подкреплява благовонимъ нектаромъ, когъ тамо у обилю имаде; онде му лепый божественый медолія Ганимедъ пуни чаше, коє су мирисавимъ цвећемъ накићене, шальивчина Момусъ збія затимъ дебелу шалу, богови се смею, богинѣ такођеръ, а нашъ пѣсникъ піє и пева. Шта да кажемо о нѣговоме певаню? Оно є тако красно-звучно, да богови задремаю и скоро хркати стану. Може ли пѣсникъ болѣ награде захтевати одъ те: да нектара піє и потомъ нева, докъ му песма слушателѣ не успава? Нема живота данасъ, каквогъ є негда у Олимпу было и вараю се пѣсници нашегъ вѣка, ако мисле, да се безъ нектара певати може. Зато имъ къ Олимпу теглити валя, онде є њиово обиталиште.

Да, кадъ є Юпитеръ єдномъ добра овогъ света међу земальске житељ раздао, шетао се случайно пѣсникъ по небеснимъ предѣлима, и кадъ се оданде къ земльи повратіо, была є ова већъ одъ човечества заузета, свакій є нешто задобіо до єдногъ пѣсника, кой голимъ рукама стаяше и гледаше, како му други сви преотеше махъ.

Ступи дакле нашъ пѣсникъ, когъ є ова неправедна деоба немило у срце дирнула, предъ самогъ Юпитра и замоли га найпокорнѣйше, да и нѣму какво добарце подели.

Опазіо є одма Юпитеръ, овай искусный испитатель срца и бубрежка свію двоножни' но перѣмъ не снабдѣвени створења' (Платонъ вели, да се подъ истима човекъ разумева), опазіо є рекосмо, да се пѣсникъ нешто срди, те зато га є отацъ богова' и люди' любкимъ очима погледао и овако му говоріо: „ахъ пѣсниче мой, докъ си се ты шетао по небесноме воздуху, пружише ми своє руке сви други люди, те викаше изъ свегъ грла: дай, дай, дай! Шта самъ садъ знао да радимъ? Да ій се отресемъ, разкомадамъ на вратъ на носъ землю, бацимъ све комаде около себе и рекнемъ имъ: ево вамъ садъ сва земля па се грабите за ню како знате, шта ко закачи, нека му буде. Жао ми є пѣсниче мой, да ниси ту было, кадъ су се грабили, могао си онда срећу покушати и мислимъ, да небы празне руке извукао, єрбо знамъ, да су пѣсници смели ватрени люди, а ове срећа помаже. Садъ ти већъ немамъ ниєдне грудвице одъ читаве землѣ, и самъ

собомъ размишлямъ, шта да ти уделимъ. Но — не жалости се, кадъ ти земнѣгъ блага дати немогу, а оно ти отворамъ врата мога неба, слободно ти є у исто долазити и нектара пити, колико годъ хоћешь. При момъ асталу имаћешъ места и быћешъ мени и инимъ боговима одсадъ и у свако доба милый гостъ. Весели се дакле и певай, докъ жицица на лири трає; другій светъ нека се држи землѣ, твоє є небо, кому слава не пролази.“

Овако старый Юпитеръ говораше.

„Нека му є просто, башъ є лепо и паметно говоріо“ — рећи ће можда каква бака, кадъ іой унуче ово чита. Е хвала бако на благой речи и ево ти мало нектара, да га Юпитеру за душу піешъ. Но — манимо се шале. Нема намъ одавно већъ Юпитера. Христіянски га цареви одправише камо треба: у митологію. А шта ова о нѣму явля? Лажи те лажи.

Митологія (баснословѣ) преповеда свашта о Юпитеру, тако н. п. да є было човекъ поштенъ, кой у туђе благо ніє дирао, но само туђе жене и девойке радъ є гледао, и да є зато имао са своіомъ супругомъ Юномъ и поредъ те и съ другимъ богиняма често борбе до ножа. Шта више? Та иста митологія нестиди се іоштъ и то преповедати: да є господинъ Юпитеръ првый было, кой є ту шалу изумео, да на мушке главе — рогове посади. Заиста хрђаво дѣло, у коє су се касніе и поєдине жене угледале. Али — митологія као митологія хоће да слаже; и зато ми неверуємо, шта она о Юпитеру говори. Не, не, да є то истина, шта се све о овоме поштеноме мужу причало, то га мудри Грци и храбри Римляни небы богомъ назвали нити бы му се народи пре Христа крозъ хиляду и више година непрекидно скоро клањали. Валя намъ зато знати, да є Юпитеръ негда — и то на више столећа пре Хомера — владаоцемъ было неке државице, и као таковый поступао є съ народомъ врло благо и праведно, чега ради га народъ после смрти славише а потомство обожаваше.

Юпитеръ има дакле єдино пѣсницима на лепой митологіи захвалити, коіомъ су га почествовали, а то су они безъ сумнѣ зато учинили, што имъ є нектара дао. Ахъ нектаромъ ненасити се гладно тѣло. Господине Юпитеру, хлеба, меса, добаръ комадъ землѣ, ваљана стара сремска вина, топле хальине, лепу кућу, доста новаца, то да сте вы пѣсницима дали, па бы они васъ мало болѣ одправили, мало красніе изкитили, и небы се већъ нитко данасъ о вашемъ трошку — смеяо. Али оставимо сва ова и, почемъ дознасмо, како є баснословный Юпитеръ пѣснике усрећіо преповедаймо нешто о господину Гласофину.

Онъ є пѣсникъ првогъ реда, изъ уста тече му шећерна сластъ, те што бы годъ мисліо, говоріо, писао, претвори му се у самъ стихъ.

Има люди, кои га хвале, кои га у звезде кую, и ове говоре: да ніе майка родила пѣсника, као шта є господинъ Гласофинъ

Има опетъ света, кой га куди и о нѣговимъ стиховима каже, да су пріятни као звуци одъ дромбулѣ и да човека глава заболе, кадъ ій слуша.

Истина као свагде, гди две и више странке владаю, средиште заузима. Гласофинъ є пѣсникъ, кой не ласка, и то є доволянъ узрокъ, да га они куде, коима онъ небы доста тамяна паліо.

Но и єдни и други, т. є. критики и добри и зли, не даю му хлеба, а остали честитаю му на бистроме нектару, коимъ є іоштъ покойный Юпитеръ пѣсничке душе напаяо.

Живіо є Гласофинъ доста тежко, но зато є ипакъ задоволянъ было, єрбо га є певанѣ ублаживало и душу му бодрало, да є веселимъ срцемъ, мирнимъ духомъ и чистомъ свести около себе гледао, и ако му башъ и садашньость ніе посве пріятна была, то му є тимъ више будућность обрицала, коя како знамо людима дає, што ће єдномъ — быти а можда и не.

Єдногъ топлогъ дана певао є Гласофинъ у тихой самоћи своє собице одъ ютра до вечери, и ова га є душевна забава тако дубоко занимала, да є малаксао и одъ млогогъ певаня напоследку и заспао. Могло є быти око єданайстъ сати ноћу, кадъ га некій гласъ, као да бы тко пенцере разбіяо, напрасно пробуди. Дигне Гласофинъ пажљиво главу и имао є садъ шта видити. Некій непознатый лупежъ протурао се крозъ пенцеръ у собу и стао є безобзирно купити, што бы му годъ подъ руке дошло.

Гласофинъ было є човекъ ситанъ слабачакъ, и зато се бояо тогъ силовитогъ лупежа, кой га є могао што люди кажу махомъ прогутати. Чутао є дакле у своме креветићу и пустіо гнусноме госту на волю грабити, те одъ страха єдва да є дихао. По кадъ со овай неситый нолаженикъ и нѣгови песама и други рукописа дотакне, кои су по асталу амо тамо лежали, онда блага муза уліе чрезвичайну снагу у жиле нашегъ пѣсника и овай садъ скочи као срдитый юнакъ съ постелѣ и лупежа за прса увати, те га момачки продрма, па кое се тай тако силно заплаши, да савъ грабежъ остави и крозъ пенцеръ опетъ на сокакъ одскочи те хитромъ петомъ у предѣле одюри, камо полиція слабо кадъ допире, почемъ ій густа тама покрива.

Но ова є борба Гласофина са свимъ разбудила, да већъ ніе могао спавати. Онъ дакле све ствари по соби у редъ опетъ постави, запуши пенцере, врата добро затвори и — оде потомъ наполѣ, да се мало прошета и угреяну крвь ублажи.

Ноћь є была прелепа, нашъ пѣсникъ ходаше залишлѣно, кадъ му на єданпутъ нека радостна вика до ува допре. Онъ садъ текъ опази, да предъ двором єдне богате удовице стои, коіой су досетльиви варошани име „златне госпое“ дали были изъ изрока, што се є знало, да дукате и талире на мерове прійма и издає.

Дворъ є стаяо широмъ отворенъ и могло се већъ са сокака усмотрити, да у салону необична дружевность влада. Нека є потайна сила нашегъ пѣсника вукла, да у сяйно осветльену салу уђе, гди є одличні госпоя' и друге господе было. У овой га намери ніе нитко препречіо и тако онъ ступи акопремъ незванъ у салу.

Гласофинъ было є као пѣсникъ прилично свету познатъ, нѣгове песме лепо наштампане украшаваше су већъ одавна књижинце поєдини' госпоя и госпоица', и зато га є домаћица, госпоя т. є. златна, одма упознала, кадъ є у салу ступіо и свой поклонъ іой учиніо.

Добро намъ дошли, господине пѣсниче, рекне му она. Изволите сести, мы се башъ садъ играмо загонеткій; ево, за сваку загонетку, кою гости погоде, добіваю сто дуката, а толико опетъ губе, кадъ ю неногоде. Изволите дакле сести и гађајте садъ шта ова загонетка значи: „Нема репа, нема главе, нема ногу', нема руку', па опетъ трчи, трчи безъ одмора и нитко га вѣкъ не заустави.

То є време, одговори пѣсникъ, кой є на позивъ домаћице сео био и на загонетку добро пазіо.

Лепо, господине пѣсниче, одговори госпоя златна, вы сте стварь погодили и ево вамъ садъ сто дуката. Но далѣ. Шта ово знаћи: „Никадъ не вели: хоћешъ ли? на свагда ти каже: морашъ!

То є смрть, рекне пѣсникъ.

Тако є, говораше опетъ домаћица, и ево вамъ други сто дуката'. Но чуймо садъ, хоћете ли ово погодити: шта є часъ сладко као медъ, часъ опетъ горко као жучъ, садъ благо и любко као старо вино, садъ опетъ люто и оштро као сирће?"

То є животъ човечый, рекао бы пѣсникъ. Погодили сте и ево вамъ нови сто дуката'. Но далѣ. И тако є домаћица іоштъ више загонетки предложила, пѣсникъ бы сваку погодіо, и тако є до по сата сгрнуо знатну гомилу новаца, да су већъ гости викали: доста є, доста, овай ће намъ пѣсникъ све новце измамити, ако скоро не престанемо.

Гласофинъ ніє іоштъ никада у своме вѣку толико злата предъ собомъ имао, као садъ и ово га є тако обрадовало, да є безъ отезаня чиніє, у коима се злато налазаше, самъ собомъ понео, да ій у свой сандукъ спреми. При одлазку поклони се домаћици и лепо іой захвали на великодушю, коимъ га є призвала те тако му прилику набавила, да силне новце добіє, кои ће му за живота доста быти.

Славодобитно оде затимъ нашъ пѣсникъ, но како на прагъ салонскый ступи, некако посрне, чиніє изъ руку му падну, онъ за ньима, и на ово се домаћица и нѣни гости гроотомъ насмеяше, а нашъ пѣсникъ — тргне се изъ сна и опази себе у своме креветићу. Предъ ньимъ ніє ни празни чинія было, а камоли злата.

Ахъ, уздане Гласофинъ, то ти є пѣсничка срећа, голо сновиђенѣ и ништа више! затимъ устане, обуче се и оде одъ истине у шетню, да се побрине о дневноме хлебу.

Данасъ ноодіо насъ господинъ Гласофинъ, да намъ єдну лепу песму за у Подунавку попуди. Томъ приликомъ преповедао намъ є, шта є саняо и како га є у сну пѣсничка срећа смешно варала. Насъ є нѣгова преповедка веселила и зато смо га замолили, да намъ допусти, да ю за предметъ мале хумореске узмемо и потомъ у Подунавки саобштимо. Ево смо, напочемъ намъ є пуномоћіе на то дао, хумореску написали и желимо, да ю наши читательи добро прійме. Можда ће се она допасти, а може быти да и неће. У првоме случаю захвалићемо господину Гласофину на предмету, коимъ є нашъ листъ снабдѣо, иначе пакъ морали бы га молити, да више не — саня о пунимъ чиніяма.

(д.)

Илокъ.

(Повѣстничка чертица.)

Варошица Илокъ была є негда отмѣна, добро утврђена варошь и у маћарской повѣстници нѣно име чешће се напоминѣ. Лежи Илокъ на десной високой обали Дунава, окруженъ пріятнимъ брежульцима, кои су виновомъ лозомъ и разнимъ плодоноснимъ дрвлѣмъ богато накићени. Кадъ путникъ съ висине дивну околину прегледа, весели му се око, срце му радостніе куца и тихо-благе, бистре мисли душу му занимаю. До ногу нѣгови тече величественый Дунавъ, коега вали се пенюше одъ силне паре, коя големе бродове гони, съ леве пакъ стране Дунава шири и развія се равна Бачка, мѣста по ньой амо тамо разасута блистаю се као драго каменѣ; баци ли путникъ далѣ десно своє погледе, види такођеръ красне предѣле и ако є живописацъ, то ће онъ спомена ради исте вештомъ рукомъ рисовати, ако ли є пѣсникъ, а онъ ће чувству своме нѣжномъ песмомъ угодити, но прозаички люди, коима такови дари нису поделѣни, шта ће они? рећи ћеду што и ми: Боже милый, ово ти є рай.

У време Римляна' (в. брой 23. Подунавке) звао се Илокъ Кукціумъ, што є посведочено не само чрезъ државногъ негда повѣстописца Стевана Бродерика, кой намъ за ово доказати многе вѣроятне изворе наводи, по и други стародревни споменици, као шта су н. п. завѣтне (вотивне) таблице и међашки камени, ово исто намъ доказую. Стари римски новаца', пепеоника' или урна' и разногъ покућанства іоштъ и данасъ у пештанскоме музеуму имаде, коє є одпре у Илоку и око нѣга нађено; исто су тако у оближой околини испитателъи старина' на остатке римскогъ храма наишли, кому є тай надписъ было: Dianae sacrum, т. є. храмъ, посвећенъ Діани, коя є была богиня одъ лова. Изъ ови и подобни доказа видити є, да є Кукціумъ за време римляна знатна варошь была.

Изчезава ово име „Кукціумъ" после пада римскогъ царства, варварски народи опустошили су како смо већъ читали целый Сремъ и одъ римски градова' ніє у време, кадъ су Маћари Сремъ заузели, ништа заостадо было до — имена и развалина'.

За извѣстно се зна, да се є Илокъ изъ стари развалина' текъ подъ владомъ маћарскогъ краля Беле III. као варошица изъ нова подигао, и онда добіє име одъ Маћара посве ново, т. є. Уйлакъ или ново место, и ову варошицу са околиномъ притяжавала є за онда већъ племићка породица Уйлачка, коіой є одпре име было посве друго. но ово є она преиначила у име онога мѣста т. є. Уйлака, коимъ горе споменутый краль ню због нѣне верности, предапости и нѣму учињени услуга' обильно дароваше.

Моћь и богатство ове породице растла су временомъ све већма, до после задобіе она скоро савъ Сремъ и њени членови буду одликовани насловомъ „херцега сремскогъ.“ Међу овимъ херцегима био є найзнатніи Никола Уйлакъ, кой є саперникъ краля Матіе ради мађарске круне био, те касніе одъ овогъ насловъ краля босанскогъ добіо, съ коимъ се є задовольіо. Овай Никола претворіо є Илокъ у праву тврдину и стекао на бойноме полю крозъ храбра дѣла велику славу. Но нѣговъ синъ Ловра противіо се своме кралю Владиславу и нехтеде већъ одъ нѣга никакве заповѣсти пріймити, што є краля тако огорчало, да є силну войску подъ управлянѣмъ Бартола Драгфія на нѣга послао. Ова є войска обколила Илокъ и кадъ є Ловра увидіо, да іой неће моћи одолети, отвори градъ те преда себе и своє благо у кралѣву милость. Буде затимъ одведенъ у Будимъ и ту му се парба доста дуго предъ кралѣвскимъ судомъ отезала, докъ на последку племићи и велможе мађарски краля не премораю, да му опрости и сва добра и достойнства опетъ поврати. Умро є Ловра у Илоку лѣта 1523. и понео са собомъ насловъ сремски херцега и име Уйлачке породице за увекъ у тамный гробъ. У тамошньой манастирской цркви налази се нѣговъ и нѣгове супруге Кате гробный надписъ, когъ и данашнѣгъ дана свакій видити и читати може, кой ту стародревну цркву пооди и у ньой се огледа.

У истой цркы био є такођеръ саранѣнъ и светый Іованъ Капистранъ, тай побожный и велерећный калуђеръ, кой є крстоносну войску скупляо и одушевлявао те са витежкимъ Хунядіемъ — србска га песма слави подъ именомъ Сибинянина Янка — турскогъ цара Мехмеда юначки одъ Београда одбіо. Преповеда се, да су Турци Капистраново тѣло касніе изъ гробнице дигли и у манастирскій бунаръ бацили, а други опетъ веле, да то ніе истина, већь да су Турци споменуто тѣло за новце другимъ некимъ калуђерима продали, кои су исто у мађарску пренели и туде у манастиру града Селешія пристойно чували. Но кадъ є Франя Перењи, бывшій следбеникъ Іована Заполѣ, селешкій градъ освоіо, буду калуђерима свете мошти Іована Капистрана отете, свои драгоцености лишене и по заповѣсти Перењія у бунаръ бачене. Дакле опако дѣло не починише Турци него други безбожни люди, и да се то догодило, сведоче намъ списатели: Тимонъ, Сегеди, Амандъ Херманъ, Серењи и Іосифъ Цинесия, кои су о овоме предмету писали.

Ако се данасъ већъ и незна за свете мошти Іована Капистрана, почемъ имъ є по разореню града селешкога трага нестало, то га западна црква ипакъ као светца почитуе, и у Илочкоме манастиру показуе се іоштъ и садъ странцима ћелія, у коіой є овай храбрый духовникъ душу Богу предао. Изъ надписа латинскога сврхъ те ћеліе дознае се, да є Іованъ Капистранъ лѣта 1456. (23. Октобра) преминуо.

У Илоку была є такођеръ крозъ више столећа и столица сремскога епископа, но херцегъ Ловра немогаше се никако већъ съ епископима сложити, и ова непрекидна распра даде повода, да епископска столица у данашнѣ село Баношторъ пренесена буде, коє є у оно време прилична варошица была.

Одъ дванайстогъ до прве четврти шестнайстогъ столећа цветао є Илокъ, но найвишій стеченъ благостаня достигао є подъ владомъ мађарскогъ краля Маћаша (1456 — 1494), почемъ є онда преко десетъ хилада жителя имао, кои су о виноделству живили и съ виновнимъ производима живостно трговали. Сремска вина была су онда на гласу по целой Европи, средствомъ Дунава могла су се она безъ препоне на далеко разшилати, и зато є Илокъ тако добро напредовао. Собствена користь земальскогъ господара захтевала є, да сву позорность на поспѣшно обраћиванѣ свои винограда обрати, єрбо є одтуда знатне приходе вукао. Да є то истина, доказуе та ствар: да є н. п. сремскій херцегъ Ловра приликомъ, кадъ є Илокъ своме кралю предао, осимъ другогъ новца и блага пуни три хиляде (велики) бураги посве стара вина одъ найплеменитіе єремске лозе притяжавао. Но ово се благостанѣ сасвимъ пореметило долазкомъ Турака у землю.

Царъ Сулеиманъ освоіо є Илокъ лѣта 1526. и поштедіо тврдиню, коя му се виђаше одъ потребе заради болѣгъ заштићаваня горнѣгъ сремскогъ предѣла. Ага єданъ са петъ сто Яничара чувао є градъ и управляо съ народомъ, кой є садъ тежко робовати морао. Подъ турскимъ господованѣмъ пропадало є виноделство око Илока тимъ више, што Турци изъ верозаконски узрока виновну радиность башъ нетрпе, изчезавало є потомъ и народа, и при одлазку Турака износило є Илочко становничтво єдва коєкакови хиляду душа.

Држали су Турци Илокъ до године 1687., и тогъ лѣта царскій генералъ Диневалдъ срећно га задобіе, те Турци му за увекъ пледа окрену. Твердину чувао є одсадъ царскій воинйкъ, но она буде касніе подъ царомъ Карломъ VI. као непотребна разрушена и сво каменѣ у Варадинъ за ондашній градъ, когъ истый царъ изъ нова градити даде, пренешено.

По одлазку Турака надаріо є царъ Леополдъ (првый) княза Ливія Одескалкія съ Илокомъ и уєдно му поделіо пасловъ херцега сремскогъ, коимъ се ова високо-племенита породица до данасъ служи.

Илокъ може садъ 3 до 4 хиляде становника имати, кои као и њихови предци о доста трудноме добитку, когъ имъ обраћиване землѣ, нарочито виноделство дае, ипакъ задовольно живе те нешто и риболовомъ се хране.

Илокъ є ономадне одъ пожара пострадао и свакій човеколюбацъ садъ искрено жели, да се нѣгови добри, марљиви и свагда гостолюбиви жители одъ те несреће што скоріе опораве и оно благостанѣ, о коме горе речь имадосмо, пуно-обильно онетъ постигну.

Другомъ ћемо приликомъ о разнимъ старинама, коє се у Илоку и у нѣговой околини іоштъ налазе, обширніе известѣ дати.

(д.)

Чертице изъ животпискогъ царства.

II. СЛОНЪ.

Ко тера лисицу, изтераће често куряка, веле наши ловци. Ко у источной Индіи поля обилази, гди пиринач расте, нагазиће на слона или елефанта, а кадкадъ и на више њи, кои безбрижно сочна стабла средствомъ свои яки, замашни и подугачки рила млате те голему кожняшу кесу, коіой є име: желудацъ, чистимъ пиринћемъ озбильно и обильно пуне. Кадъ є гладанъ, позобаће слонъ лако и лако до две центе пиринча, и докъ се у овоме важноме послу налази, т. є. докъ ждере, необазире се онъ ни најманѣ на људе, кои га гоне и по гдикоє тане изъ свои пушака на нѣга одправе. Одскоче та танета одъ нѣгове предебеле коже и онъ мирно, непоколебимо стои на своме месту, докъ се не наруча, па онда полагано далѣ корача до оближнѣ рѣке, гди ће се воде моћи напити. Слонъ незна, шта є страхъ и шета се по широкоме полю као какавъ газда, кой добру свесть имаде и потоме презире, што гадна ненависть за њимъ блебече. Лукавштиномъ, на превари га само човекъ добити може, и то зато, што слонъ поштену племениту ћудь имаде, што странпутице много не топота и самъ о злу не мисли.

Међу четвороножнимъ животиняма одликує се слонъ величиномъ и тѣлесномъ снагомъ; и божія мудрость ніє хтела, да то горостасно створенѣ душе (истина смртне) лишено буде, и ова є садъ у нѣму изображена толико, да се казати може: нема паметніє четвороножне животинѣ него шта є слонъ.

Стари народи, именно Персіанци, Индианци, Македонци, Римляни, служили су се слоновима и на самоме боишту, натоваривши њима куле, у коима се десетакъ и више войника налазило, кои су са висине стреле на душмана бацали и често своимъ силнимъ нападанѣмъ битку решили. Слонови као да су разумевали свой задатакъ, трчали бы сами на ону страну, гди є душманъ гомилама на тесноме полю стаяо, туде бы продрли и у бѣгство га одгонили. И данасъ іоштъ у Индіи, навластито у бирманскоме царству, слоновима се служе, кои за войскомъ разне справе и храну вуку. На гласу пакъ єсу у томе царству неки посве бели слонови, кои се о обштемъ трошку обдржаваю, и єдино цара и нѣгове сроднике при явнимъ свечаностима носе.

Слонъ є великодушна животиня. Често бы онъ своегъ чувара, кой га несмотрено вређа, єднимъ рила или нюшке ударцемъ сатрти могао, али онъ то не чини, и доста му є, да се при сличнимъ приликама своегъ чувара само тихо дотакне, као да бы му хтео казати: окани ме се, видишъ да самъ ячій него ты, и да бы те лако здробіо, но нећу то да чинимъ, єрбо ніє лепо, да ячій слабіегъ угнѣтава.

Слонъ нѣжно чувствує и веранъ є пріятель. Пре неколико година догодило се, да є некій американацъ два слона преко високогъ моста на другу страну мале єдне рѣке гоніо. Првый слонъ, пошто ногу на мостъ стави, одма ю повуче натрагъ и нехте већъ прећи.

Залудъ бяху све претнѣ чувара, но кадъ овай на последку гвозденимъ вилама слона осетльиво дирне, замрмля нешто животиня, као да бы хотела ово рећи: човече, заръ невидишъ, да є мостъ слабъ, пропашћемо обоє — и затимъ послушно на мостъ ступи, коє за њимъ и другій слонъ учини. Но текъ шта су до полъ моста дошли были, а овай се занія, даске и балвани попусте, и слонови — падну скрозъ у дубоку рѣку. Првый є здравъ читавъ остао, но нѣговъ садругъ изпребіяо є све четири ноге, почемъ є на оштро каменѣ пао и смртно ранѣнъ туде лежао. Мучіо се сирома три дана и три ноћи, докъ є безумну душу испустіо, и за време те патнѣ ніє га другъ ни за тренутакъ оставіо, и онда текъ, кадъ се є нюшенѣмъ увериo, да є доиста већъ мртавъ, одврати се одъ нѣга и тужнимъ гласомъ опетъ за своимъ чуваромъ далѣ пође. Ніє ли то право пріятельство, коє до смрти траяше?

Слонъ има вкуса и люби миле пріятне гласе; кадъ нѣговъ чуваръ у фрулу свира или у тамбуру удара, слушаће га слонъ и затимъ ногама доста хитро амо тамо корачати, као да бы хтео играти. Истина є дакле, да му гудба (музика) срце весели.

Слонъ є и піянацъ, но паметно піє. Кадъ му понудишъ сладке ракіє, счепаће флашу помоћю рила и брзо ю испити. Кадъ му се затимъ пара одъ те ракіє мозка понешто косне, залюляће се мало и камо наслонити, те зажмурити и піянку одспавати. Незове ли се то: паметнимъ при пійћу быти?

Слонъ є такођеръ и почитатель млади лепотица. Сећамо се, да є пре двадесетъ и петъ година некій слонъ, кому є име было „Мисъ баба,“ и ове наше предѣле поодіо те своимъ мудримъ владанѣмъ обшту позорность на себе навуко. Кадъ бы истый слонъ воду чрезъ нюшке штрцао, пазіо є добро, да госпоє и госпоице не попрска, по тимъ више є господу и другу момчадь пошкропіо, и то є тако хитро и вешто чиніо, да гледаоци, кои су му се смеяли, на последку узмицати морадоше.

Слонъ є издашанъ и радо покланя. Истый слонъ о коме мало пре речь имадосмо, хватао бы съ риломъ црвене ябучице, коє му є кадкадъ чуваръ добацивао и ове є онда посве улюдно деци и девойкама нудіо. Млоги су се бояли те нису даракъ узимали, но неки су опетъ смели были и ябучицу изъ рила вадили, затимъ бы се слонъ тресао и нешто мрмляо, те крозто є благонаклонноме гледаоцу изявіо, да му є мило, што му є даракъ пріймлѣнъ. Ніє ли то племенита ћудь, те каква є садъ разлика међу овомъ и ћуди єдногъ маймуна, кой шта ухвати више не испусти?

Слонъ є оштроуманъ и пуно дотсельивъ. Некій чуваръ гоняше слона, кой му є єдинца синчића носіо. Кодъ потока стану, да се одморе. Чуваръ скине своє дете са слонови леђа и постави га на землю, гди ово скоро заспи. Чуваръ є нешто посла на страни имао и зато се уклоніо. Међутимъ є слонъ на дете пазіо. Но шта се затимъ догодило? Прелетило є ято сврака и ове пусте одъ себе толико кала, да детету савъ образъ упрлянъ буде. Слонъ ово умотривши одма изъ

потока съ нюшкомъ воде награби и съ овомъ преліе образъ детета, те тако га лепо опере и очисти.

Слонъ є и философъ. Говори му шта ти годъ воля, онъ се несрди, плёскай га по дебелой кожи, што болѣ можешъ, онъ то и неосеѣа, натовари му кућу на леђа, онъ ю трпельиво носи, реци му да є слонъ — онъ ти чути. Да, да, слонъ є и философъ.

Слонова кость бела є као снегъ, и кожа тако яка, да бы сукнари ямачно очаявали,, кадъ бы люди одъ исте одећу носили, єръ онда небы већъ одъ потребе было чою дерати. Али нека се сукнарии неплаше, слонова већъ мало по свету имаде и зато ћемо при чои остати.

Слонъ є у слободи весма залюблѣне нарави, и гине за своіомъ драгомъ, коя му є такоћерь верна, ако єдно болуе, негуе га друго, ако хране требаю, заєдно ю потраже, те проводе тако животъ у нѣжной узаимичной слоги. У слона є поштено срце, и зато има међу њима и праве искрене любави.

Липше ли гдигодъ слонъ (разговоръ є о онима, кои у слободи живе), то га одма мрави миліонима обколе и крозъ двадесетъ и чстири сата до голи костію тако лепо оглоћу и очисте, да то вештакъ са оштромъ стругачомъ небы болѣ израдіо.

На концу додаємо, да су стари Римляни слонове кости врло ценили и скупо ій плаћали. О луксусу у овой струци могло бы се више што преповедати, но мы ћемо само єдно као примѣръ паводити: мудрый Єенека, бывшый тай воспитатель цара Нерона, притяжавао є у Риму неколико великолѣпни палата, и у свакой палати налазило се до триста само асталчица одъ слонове кости. Шта намъ веле на то мудраци нашегъ вѣка? — Уздишу.

(д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Одъ неколико дана влада у нашой варошн велика живость. Юначки Варадинци и Шайкаши приспѣли су 14. о м. у. Земунъ, кой є лепый цветакъ и у средъ зиме, почемъ се о нѣму пева: ой Земуне, на грани лимуне. На пространимъ и посве угоднимъ леднинама изванъ горнѣ вароши чине се свакій данъ войничка вежбаня (упражняваня) оружіемъ, камо изъ вароши любопитни гледаоци долазе и великолепноме позорю, ков се предъ њиовимъ очима развія, особито внчманѣ поклоняю; и заиста храбри наши граничари сва вежбаня тако хитро, точно и согласно извршую, да и неукій у воєнимъ сгварима ова снажна кретаня примѣнава и њима се диви. Войскомъ заповеда нашъ бригадиръ, господинъ Генерал-Маіоръ Драголовићъ, окруженъ одъ млоге господе официра, коима на честь и славу служи, што су имъ њиови юнаци вредни, вешти, добро вежбани и свагда преправни, крвцу за Цара пресветлогъ и за целокупну домовину пролити, те душманской сили одолети, явила се она одкудгодъ, ма са истока или запада, ма са юга или севера. — На спомепутоме полю вежбаня была є 15. о., т. є. прошле недељ такоћеръ особита свечаность обдржана, кою обично црквеномъ парадомъ зовемо, и томъ прилкомъ служіо є божію службу нашъ господинъ Протопресвитеръ Савићъ, и ту су храбри наши войници дѣломъ показали, да су они не само лаворовогъ вѣнца достоинѣйши, но да су и побожни, искрени, верни почитатели нашегъ Господа Спасителя Іисуса Христа. Могли смо у осталомъ чути, да ће се на имендань Нѣговогъ Величества, премилостивогъ нашегъ Цара Франца Іосифа (т. є. 22. о. м.), на истый начинъ велика парада, коя ће съ божіомъ службомъ скончана быти, спрамъ Београда на оближньимъ леднинама и то не далеко одъ савскога края држати, по свршеной пакъ свечаности быћеду сви солдати одпуштени, да се потомъ своимъ кућама срећно, здраво и весело вратити могу.

Да намъ се мили гласи воєне гудбе свакогъ вечера по варошн разлежу, да намъ ови и даню, кадъ се войници съ поля уобиталишта враћаю, срца наша ободраваю, разумева се по самоме себи, и зато намъ є дужность наймилія препокорно захвадити се славной господи на сіайноме полажаю, коимъ су нашу варошь почествовали.

При концу ове вѣсти, кадъ већъ перо на страну метнусмо, загруваю топови, купе се войници, банда засвира, добошн удараю, светъ къ Дунаву врви, почемъ се гласъ зачуо, да намъ долази Нѣгово Превосходителство, Господинъ Губернаторъ и Врховни Заповедникъ наше крайне Графъ Коронини. Господа и ини граћани дочекали су велеславнога господина Губернатора на обали дунавской и одпратили га у станъ генералскій, гди є одсео.

Господинъ Губернаторъ дошао є къ нами управо изъ Панчева и прегледаће овде сак плёну бригаду. Сва се варошь радуе нѣговоме долазку, те яснимъ изъ дубльине срца долазећимъ гласомъ узклицава мало и велико: живіо намъ на иногая лѣта!

(д.)

СМѢСИЦЕ.

—Арлото познатый веселякъ и свештеникъ путовао є изъ Карзутине у Понте-а-Сіеве и доће предъ саму ноћь у ово село здраво уморанъ и скрозъ мокаръ одъ кише, коя га є цео тай данъ млавила. Сврне у крчму и теде се покрай ватре огрети и осушити, али су њи до трнесть простака око те ватре унаоколо поседали и места сасвимъ заузели были, таке, да се Арлото ніе могао ни огрети, а камо ли мокре альине осушити. И онъ и крчмаръ молили су простаке, да му покрай ватре начине места, али узалудъ, ни єданъ се не теде съ места ни помаћи. И найпосле науми Арлото, да како съ преваромъ ове простаке уклони одъ ватре. Одма се яко снужди, нити є хтео и съ кимъ речи проговорити. Крчмаръ є знао да є Арлото великій веселякъ, и стане се чудити, зашто є тако невесео, и зато га запита, да каже, каква му се вечерасъ неволя догодила, те є тако невесео преко свога обичая. Ако му се што овде недопада, треба одма да каже, па ће му за любавь све што жели учинити. Арлото уздане и рекне: „Данасъ ми се велика нссрећа догодила, одавде изъ овогъ цепа у япунцету испало ми є вечерасъ 14 лира ситни и 18 фор. крупни новаца. Надамъ се, да ћу још наћи ове новце; далѣ одъ петъ миля одавде писамъ ій за цело изгубіо. У Борзели самъ піо вина, и кадъ самъ после по сата съ коня силазіо, мора да ми є пређипа раздерала овай цепъ, кадъ самъ се на коня пењо, и тако су ми поиспа-

дали новцы. Знамъ за цело, да ніе за мномъ нико ишао, єбро є време было врло рђаво. Оћеш' быти тако добаръ, господаръ крчмару, да идешъ са мномъ уютру рано на то место, ил' да ми дашъ кога одъ твои млађи, я се надамъ да ћу наћи новце.“ Чимъ є Арлото све то изговоріо, ал' простацы єданъ по єдапъ изиђу на нолѣ, и найпосле неостане ни єдногъ кодъ ватре, одоше сви да траже новце. Арлото по вольи намести се кодъ ватре, огре се и осуши, а простацы новаца не нађу, єрбо ій Арлото ніе было ни изгубіо.

— Народъ у Атини скуписе, да истера изъ землѣ Аристида, Єданъ простакъ, кой га ніе познавао, дође самомъ нѣму и замоли га, да му напише на таблици име аристидово, єрбо є и онъ было зато, да се овай човекъ истера изъ Атине. „А какво ти є зло учиніо Аристидъ, кадъ си и ты за то, да се онъ истера изъ Атине?“ запита га самъ Аристидъ. „Ніе ми до душе ништа учиніо“ одговори му простакъ, „ал' не могу да трпимъ што га сви люди зову праведнимъ човекомъ.“ Аристидъ на то уђути и напише на таблицу своє име.

— Познато є, да се у Енглеской судіе мораю кадъ комъ суде држати голи речи свакогъ закона, нити сме ко у Енглеской законъ друкчіе толковати, него како саме нѣгове речи кажу. Ево єдногъ примера. Єдногъ човека туже, да држи две венчане жене; а законъ каже, да мора онай тако и тако быти каштигованъ, кой држи две жене. Онь одма дође єдноме адвокату, каже му свою нужду и замоли га, да му буде у помоћи. Адвокатъ є знао, какви су енглески закони, и зато рекне томе човеку: „Иди кући и узми и трећу жену.“ Овай учини што му є Адвокатъ заповедіо, и кадъ дође у судъ, стане тай истый адвокатъ место нѣга овако говорити: „Славный Суду! Овай є човекъ туженъ да држи две жене, и кадъ бы то тако было, онда бы онъ морао быти по закону каштигованъ, али ево ніе истина, да онъ држи две жене, него онъ садъ има три жене.“ Судіе пусте кривца, єрбо законъ говори само о онимъ людима, кои држе две жене, а о онима, кои имаю три жене, ништа не споминѣ.

— Три трговца џелебџіе даду єдной бирташици, кодъ кое су о вашару были у квартиру, своє новце на оставу и оду свакій своимъ посломъ. — Одма дође єданъ натрагъ, и заиште одъ жене новце у име свои ортака, єрбо су нешто купили, па имъ новци требаю. Чимъ є добіо одъ жене новце, одма побегне и никадъ се ніе више о нѣму ни чуло. Она двоица подигну на жену процесъ, и заишту новце, єрбо є само єдномъ дала новце, а казато іой є, да мораю быти сва троица, кадъ устеду новце да изваде. Жена буде осуђена, да имъ сву штету накнади. Адвокатъ Най, кой є башъ тада изишао изъ школе и почео радити, каже той жени, да апелира, и узме тай процесъ самъ да ради. У суду стане овако говорити: „Ова є жена добила одъ сва три трговца новце на оставу, и као што сами тужительи кажу, она донде ніе смела издати новце, докъ се сва троица не састану, и не дођу по новце. Новци су іоштъ у рукама ове жене, и она ће ій одма издати, чимъ сва троица дођу по новце.“ И тако жена та ослободи се одъ плаћања.

У Лондону могао є свакій 25. Марта 1810-ке године читати по свимъ ћошковима съ великимъ словима наштампане ове речи: „Одъ данасъ осамь дана видиће се у Шмитфилду єдна велика, нечувена и никадъ невиђена игра, и на то се познава свакій ко оће да дође.“ У тай данъ скупи се на то место силанъ светъ, да види, какво ће чудо ту да буде. Светина є цео данъ стаяла и до самогъ мрака ніе се башъ ништа ту догодило. На єдаредъ се предъ саму ноћь просу гласъ крозъ цео народъ: „Данасъ є првый Априлъ, цео є Лондонъ данасъ преваренъ.

— Северна є Америка земля Канаанъ за оне люде, кой слободу траже, али жалостна є та слобода ипакъ, почемъ у южнимъ странама много хвалѣне Америке іоштъ гадно робство влада и люди одъ сваке боє (црни, црноманясти, бакарни, жућкасти, речю сви, кои као робови онамо доспеше и у робству децу, такођеръ робове, изродише) као марва на пазаръ се тераю. Цена є овимъ робовима у найновіе време яко поскочила, именито снажанъ здравъ човекъ до хиляду и петъ стотина талира, а здрава яка жена две до три стотине манѣ него човекъ и кошта. Да ніе грехъ при толокой жалости іоштъ оштроумкати, то бы се могло казати, да за човека нема земальска рая до Америке, єрбо є тамо човечіе месо у цени, коя спромаке ваби, да — у робове иду. Оставимо садъ Американцима ньиову славу, ньиову слободу, коя робство заштитава, и рецимо: хвала Богу, што нисмо у Америки. —

— У некоме окружію прегледао є Началникъ ново сазидану тавницу и рекне иандуру, кой га є пратіо: шта велишъ Міате, ово ти є зданіе лепо, каква у насъ іоштъ ніе было. А тко ће у нѣму пребивати? запита Міятъ свога господина. Бекріе, нитковы, невалялци и овима подобни люди, кои сгреше противъ закона. — Штета, примѣти на то Міятъ, штета велика, господине, да се такови люди амо баце, зданіе збиля є лепо и зато бы у реду было, да больи люди и баръ поштена господа, као шта сте Вы, у нѣму седе. —

— Два су сеТурчина посвадили те потукли, па оду затимъ до кадіе, да се єданъ на другога потуже. Слушао ій є кадія доста дуго, и кадъ му се то већъ досадило было, рекне имъ: айдете сада па се туците на ново, те што тко добіе, нека му буде, єръ башъ видимъ, да сте обойца желни батина'. —

— Турчинъ некій уђе у лекарницу и заиште одъ лекара мелема, кой крвє греь, єрбо самъ ти, говораше онъ, назебо, те плащимъ се грознице. Лекаръ знаюћи изъ дугогъ искуства, камо Турчинъ съ овимъ речима нишани, изнесе предъ нѣга чутуру вина, кою озеблый болникъ брзо изпразни. Кадъ бы већъ лекару платіо было, рекне му при одлазку Турчинъ: я ти одъ назеба често болуємъ, те зато ћу ти, пріятелю мой, одъ сада свакій данъ по три пута долазити, да ме лечишъ. Имашъ лека валяна, каква ни у самоме Стамболу небы добіо, ма башъ и отишао у царску лекарницу. —

— Турчинъ потужи се Хоци, да га ћаво напастуе. И мени неда мира, рекао бы му на то хоца. Па шта ћемо садъ чинити? запита далѣ Турчинъ. Шта? одговори хоца, валя намъ трпити и чутати, докъ болѣ небуде, єрбо одъ како є света, было є и остаће тако: свои свога мучи. —

— Баба єдна буде при суду питана, да каже, колико іой година имаде. Веома учтиво одговори она на то судцу: ахъ, господине, маните се тогъ разговора, не питамъ ни я васъ за ваше године. —

— Неки природоиспитатељи израчунали су, да є наша земля єданъ прилично старъ младићъ, єрбо є сто петдесетъ миліона година само протећи морало, докъ су се нћна испареня у толико сгуснула, да є одъ части тврдомъ коромъ постала, на коіой бы потомъ разне животинѣ обстояти могле. Речени испытатељи нису намъ явили, каквимъ су цифрама то све израчунали, и зато ми целу стварь као некій куріосумъ (нешто особито) овамо ставлямо, да намъ наши читатељи виде, како гдѣкои наравоиспитатељи, кои можда земнѣгъ праха т. є. ни єдне паре у цепу немаю, башъ зато землю намъ съ миліонима година' украшаваю. Ово се зове издашнимъ быти и миліоне као презрителну плеву у ветаръ бацати! —

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину В—у у П..у. Ваше писмо одъ 18. о. м. добисмо, безъ да бы му новце, коє су у нћму назначене, приклоплѣне быле. Изволите намъ дакле што скоріе остатакъ допунити, те тако съ ваше стране (мислимо нехотице) учинћну погрешку опетъ поправити. Шта намъ далѣ писасте ради хонорара или новчане награде, кою господинъ П...и за свою хумореску захтева, коіой є шкакльиво име „Звеканъ“ наденуо, то смо по нашемъ обичаю — єръ ми сами радъ не критизирамо — саставакъ єдноме поштеноме испитателю подобни ствари саобштили, и овай намъ, пошто є хумореску одъ почетка доконца съ великомъ удивлѣня достойномъ трпельивости прочитао, укратко изявіо, да є шаливый звеканъ доиста звеканъ, почемъ одъ голи празни речи скрозъ и скрозъ звечи. Каква є то шала, какви су то изрази, кадъ звеканъ своме другу „знамтия“ званоме плачнимъ окомъ и „горкосладко дрктаюћимъ гласомъ“ — овай лепий слогъ посве є собственость вашегъ любимца — преповеда: „да є ишао у меану, да є тражіо паприкаша, па, па, па — да є добіо мѣсто па — па — паприкаша само нешто мало ки — ки — кисела ку — ку — купуса и то безъ сла — сла — сланине!“ На другоме опетъ мѣсту преповеда своме комшіи, кому є красно име „Невуцимезаносъ“ нарнуо, истый Звеканъ: „да му се срце као у бѣломе меду топило, да му се мозакъ одъ милине тресао, кадъ є у неку другу меану дошао и туде угледао на огньишту веселу ватру и кодъ ватре младо чобанче, коє є ражань окретнло на коме є было пра — пра — прасе, коє се пе — пе — пекло.? Нису ли то праве лакрдіе, и за ове иште садъ нашъ списатель іоштъ и хонорара? Хораціе бы єдномъ приликомъ усклицавао: medici, tundite venam! т. є. вы лѣкари, отворайте му жилу, пуштайте му крви, но мы не желимо нити хоћемо, да сачинитель грдногъ звекана и єдне капльице крви изгуби, и зато шалѣмо хумореску опетъ натрагъ, почемъ ню нипошто употребити неможемо и умолявамо васъ, да му озбильно кажете, да небы другій путъ толико му — му — муцао. Здрави намъ остали. —

Госпои К..и у Но...у. Истина, да Срби журналъ за моду іоштъ нису имали, но да Подунавка таковимъ постане, одъ потребе є, да и она сама пре у моду дође, изволите зато нашъ листъ вашимъ лепимъ чувствителнимъ пріятелвицама препоручити, кадъ намъ буде ньиове крепке подпоре, моћи ћемо и найновія появленя на широкоме мода полю саобштавати. Допустите у осталомъ, да вамъ наше високо почитанѣ изявимо. —

Господину М. М. у К...и. Ђачке пѣсме нису за Подунавку, а любовне іоштъ манѣ, ако се оне т. є. неодликую ватреномъ уображеня моћи, силномъ одушевлѣношћу, смелимъ краснимъ слогомъ и т. д. зато вамъ препоручуємо хорацієво: nonum prematur in annum, и потомъ поправляйте и трудите се, докъ єдномъ песму ненапишете, коя ће быти хвале достойна. Съ Богомъ, младый пріятелю.

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,
клонферскій майсторъ
у Господской улици у Земуну

обявлює почитаємой поблици, да є онъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свагда потрудити, свакій у свой занатъ падаюћій налогъ точно и єфтино извршити.

ОБЯВА.

Подписаний има честъ почитаємой поблици явити, да є управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвимъ чистогъ воска добіо. Препоручуе се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣраваюћи да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

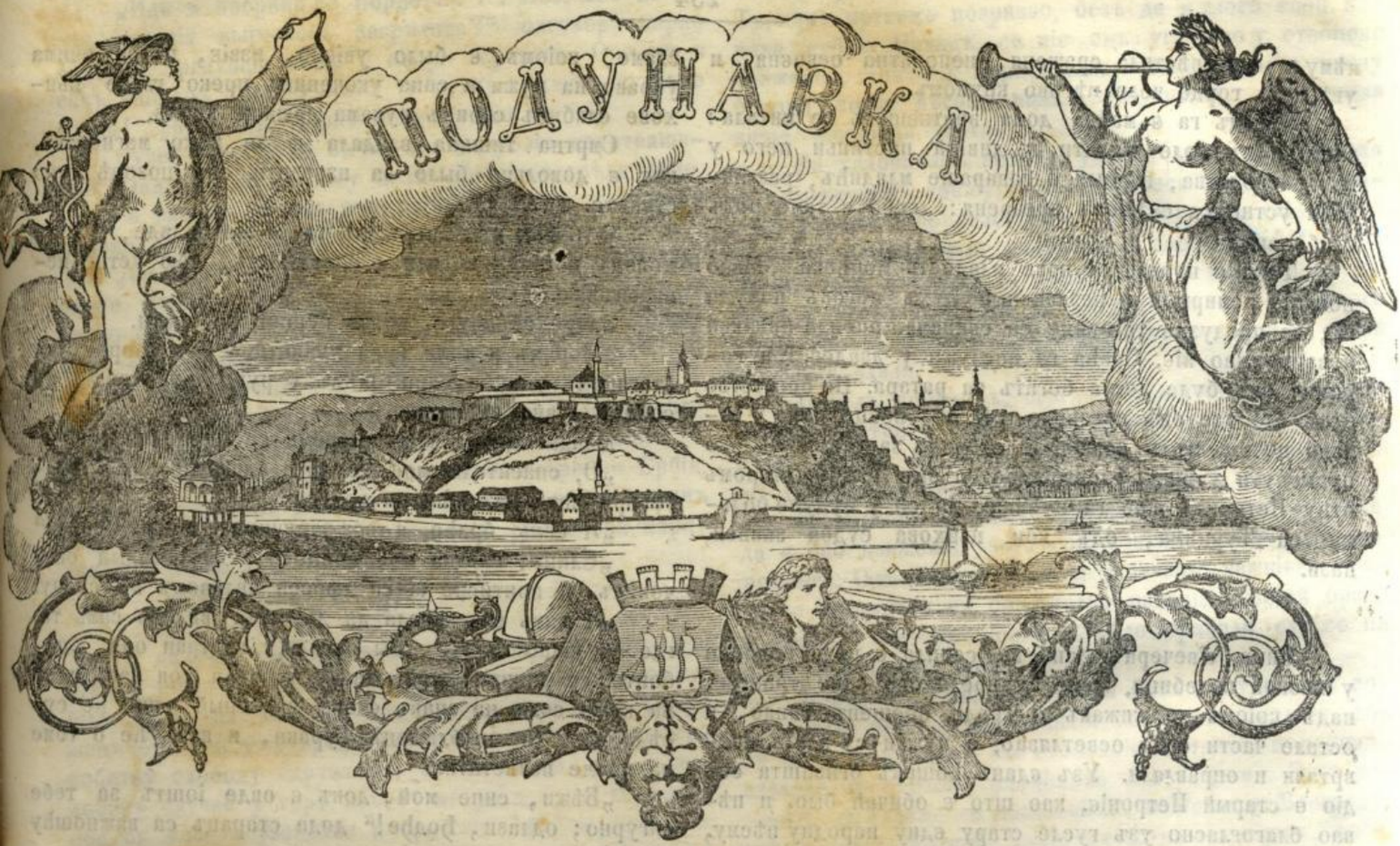
У Земуну 19. Септ. 1856.

Конст. Теодоровићъ.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtsähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 30. У Земуну 27. Септембра 1856. Година I.

Овай листъ излази сваког Четвртка а нека му е на вољу и чешће, на годину 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Вединира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Ђорђе Петровићъ,

верховный вождъ Србскій.

(Одломакъ изъ књиге француског списателя г. Ѳоме „О Србима.“)

I.

Георгій Петровићъ, знатанъ подъ именомъ Црног-Ђорђа, родіо се 1770. године отъ убоги родителя. Онъ є было отъ они люди ватреногъ, мрачногъ и ћутљивогъ карактера, отъ кой се чини, да су за движенія и войводство рођени. Кадъ ѳстество створи подобногъ човека у средини ѳдногъ народа заробљеногъ, онда му оно ставля за угледъ — престолъ или вешала.

Управъ у знатнимъ онимъ за француско царство годинама (1800—1811) просіяла є Црног-Ђорђа слава, и задобила є себи обште света вниманіе. Нѣгово име струило є у свимъ државама, нѣгова нечувена завоєваніа, скоро невѣроятна одважность и дѣла на Шпартане напоминяюћа, у коимъ се страховито са виспренимъ стиче, безсмртности су достойна. О Србіи, ѳдномъ углю отъ неколико стотина миля землѣ, о малой овой точки, ѳдва на земљописнимъ мапама означеной, ніе ти се онда нико бринуо; но съ Кара-Ђорђемъ цельый є се светъ занимао. Свинярскій пастиръ, кои є са нѣколико тисућа убоги тежака, као што є и самъ, дао є одпоръ крозъ петпайстъ година цѣлой сили отоманской, вођеной отъ найбольи предводителя, и стопу за стопомъ прогнао є ій изъ зароблѣне землѣ свога отечества. Тай є пастиръ побудіо живо любопитство и благожелателно саучастіе.

Детинство Ђорђево протекао є у жалости и самоћи. Онъ ніе познавао ни забаве ни радости младенства. Тайный нѣкій, но неутолимый нагонъ за слободомъ набављяо му є сладости у грубимъ заниманіима пастира, у коима умѣо є онъ створити за себе совршену слободу. Іоштъ кадъ є сасвимъ младъ было на самый погледъ Турчина — овогъ мрзкогъ господара, кипила є крвь у нѣму, сѣвале су нѣгове црне очи, избегавао є њихову близкость, и стада є своя водіо све по полянама одъ обиталишта людскихъ удаљенимъ и непоступнимъ. Овде є онъ проводіо седмице, а често и месеце, безъ да є у село враћао се.

Шта ли є већъ сневао овай дѣчко? Сѣнке старе Србіе, негда слободне и ратоборне нису ли излазиле предъ нѣга на гласе народнихъ пѣсама, коихъ благогласіемъ потресаваше онъ тиху пустиню! Или можда є при траюћой поетической и свѣтозорной ноћи съ востока сладка коя и дражестна вила одъ Шумадіе нѣму тайно пришапнула силніи санакъ будућности

њему предвозвѣстила сраженя, непопятна освоєня, и увѣнчала гордо чело његово круномъ.

И кадъ га є майка дома вратившегъ се питала: зашто онъ воле живити и дивіой пистиньи него у кругу сродства, гордый одговараше младићъ, развлаћећи устне са смѣхомъ презреня: „єрбо є тамо родъ слободанъ.“

Тако є пролазила прва младость Ђорђева. Мало позднієнемирный и независный духъ његовъ побуди га, да предузме трговину са свињама, премда никакви новаца имао ніе. Срећа га послужи у двадесетой години; онъ буде доста богатъ за ратара. Но богатство безъ слободе онъ презирао. „Я ове новце само у толико почитуємъ у колико ій скоримъ за оружіе и олово променути узмогу,“ одговоріо є онъ своимъ старомъ отцу Петронію, кой га нуђаше, да се у будуће больма са Турцима, одъ кои њихова судба зависи, пази.

II.

Зими с'вечера єданпутъ седила є цела родбина у низкой колебици, жене су преле око єдне трапезе, надъ коіомъ є жижакъ о греди обешенъ тиняо, и остале части собе осветлявао, а мужки су плугъ превртали и оправляли. Узъ єданъ ћошакъ огњишта седіо є старый Петроніе, као што є обичай быо, и пѣвао благогласно узъ гусле стару єдну народну пѣсму, коя є славила подвиге негдашнѣ Србіе. На єданпутъ отворе се врата и на прагу покаже се човѣкъ стаса високогъ, бунду є огрнуо на леђа, шеширъ са широкимъ ободомъ имао на глави, и пре нег што с'прага ступи, гледаше наполѣ лево и десно, и кадъ се увѣри, да нема никога за њимъ, уђе унутра, затвори врата, о коя се одупре леђама, у єдной руци ятаганъ, другу држећи на єдномъ одъ пиштоля задевени за поясъ одъ коже.

„Ђорђе! жалостный сине! шта є теби?“ повиче старацъ, ширећи дрктаюћа рамена къ сину своимъ.

„Я самъ убіо єдногъ Турчина,“ одговори овай одважно.

„Тежко мени, жалостници,“ повиче онезнанћена мати, и склопивши руке вапіе: „Господи помилуй дете моє!“

„Кадъ самъ се враћао изъ Шипровага у Вишевце,“ настави Ђорђе, „врагъ нанесе агу некогъ яничарскогъ, онъ є быо на коню, а я пешке: „Пасъ каурскій, натрагъ,“ повиче ти онъ, „и капу доле предъ твоимъ господаромъ.“ Я повучемъ шеширъ већма на главу, и ни ока доле. Онъ потегне пиштолѣмъ на мене, а я, видишъ овимъ, размрскао му главу. Садъ нема мени више овде станка, но я идемъ у гору къ браћи у айдуке. А ако те, отацъ, мене ради буду гонили Турци, я ћу доћи, па ћу се предати.“

„Проклетъ быо кои се вратіо,“ изъ гласа повиче отацъ, „бѣжи, нештастный сине, Богъ ти у помоћи.“

У овомъ магновеню чуе се, да нѣко тапче око куће . . . . . куца већъ и на врата!

Старацъ са своге седишта потегне къ постельи, тргне за сламячу, извуче изъ нѣ шару и стане узъ сина. Люди оружани са косама купе се около њи, а у истый паръ мати са трепленѣмъ очаяня счепа дуго некако држалѣ и гвожђе са обе стране оштро, изъ сламе, коіомъ є было увієно, извіе, и са очима управо на мужа и сина укоченимъ преко главе њихове слабимъ своимъ рукама држаше коплѣ.

Смртна тишина владала є за нѣко магновенѣ, коє є довольно было за изразити ово позорѣ пуно страоте.

Одъ ови ниєданъ живъ ти се непредаде, у њиховомъ погледу видити є одважность, кою устне неизражаваю.

Зачуе се друго, пояче куцанѣ на врати.

„Морамъ я томе край учинити,“ рече Ђорђе, съ ятаганомъ у зуби, пиштолѣмъ у руци тргне врата къ себи и стане на прагъ.

Млада єдна дѣвица устреми се у средину собе.

„О, спасителю мой, будите благословени,“ проговори мати падаюћи на колена.

„Я самъ, браћо, я твоя заручница, юначе Ђорђе!“

„Єлице, сладка моя Єлице!“ рекне младый овай човѣкъ, и притисне ю са любави ивливомъ къ срдцу.

„Я самъ изчекивала да дођешъ, видила самъ те, где си ушао . . . . . Вы остали,“ настави она, „небойте се ништа: мой отацъ и браћа моя засѣли су на краю села, на знакъ єданъ уреченый наши ће сусѣда дознати приближенѣ Турака, и васъ ће о томе на време извѣстити.“

„Бѣжи, сине мой, докъ є овде іоштъ за тебе сигурно; одлази, Ђодђе!“ дода старацъ са важношћу нѣкомъ.

„Ядно и жалостно дете моє! Небомъ те прекланѣмъ: бѣжи!“ заєца мати са молећимъ гласомъ руке склопљене на сина пуштаюћи.

„Уклони се, Ђорђе, треба то учинити,“ рекне дѣвица уздишући.

„Єлице! кадъ ти съ Богомъ казати морамъ, враћамъ ти твою задану рѣчь . . . .,“ рекне младићъ са краткимъ преломлѣнимъ гласомъ.

„Непримамъ я то, Ђорђе мой, я ћу чувати задану вѣру и у сретно и у несретно доба.“

„Но я самъ ти прогнанъ . . . . . и то на дуго време.“

„Єл', ты си прогнанъ, што си Турчина убіо . . . . . єдногъ одъ преки наши господара . . . . . Слава и хвала теби, мой бодрый заручниче.“

„Но ты незнашъ, Єлице, да я садъ у гору бѣжимъ . . . . да съ браћомъ нашомъ одтуда нападамъ на Турке гонителѣ?“

„Я ћу съ тобомъ . . . . хоћешъ ли да насъ ћасъ іоштъ венча попа? реци, Ђорђе, хоћешъ ли?“

„Плаћемъ, да ти на даръ свадбе донесемъ животъ жене єдногъ айдука . . . . . Сирота дѣвойка!“ рекне Ђорђе ублажаваюћи мало његовъ крупный говоръ; затимъ настави іоштъ трвље: „Єлице! узми натрагъ рѣчь твою, нема свадбе за прогонѣника.“

„Никадъ ништа, я самъ Србкиня, коя рѣчь не поричемъ.“

„Е, добро, твой самъ овогъ и оногъ вѣка, моя Єлице!“ Млада дѣвица падне младожени на прси.

„Но добро разсуди; кадъ я побѣгнемъ, ови проклети наши господари гониће свакогъ, кои мене люби . . . . Ако они, да се мени освете, нападну на тебе!“ рекне младићъ тужнимъ гласомъ, „ахъ, ова ме мисао за срдце чупа!“

„Иди и небрини се Ђорђе . . . . Ево, тко ће ме одъ насилія њиховогъ закрилити?“ одговори мирно дѣвойка, тргнувши пожъ у недри скривенъ. Ово ми є савъ адиђаръ, кои заостає у рукама жена' кукавне Србіє!“ рекне она горко осмешкуюћи се.

Єузе, прве може быти, коє є проліо неустрашимый младићъ, потекле су низъ нѣгово огорѣло лице, кадъ є своимъ рукама родителѣ, пріятелѣ и невѣсту обимао.

„Съ Богомъ, я ћу се за васъ старати. Тешко ономе, кой васъ и за длаку на глави дирне! Ахъ садъ,“ рекне онъ са одушевленѣмъ, „садъ є суђено: вѣчный бой, бой на животъ и смрть противу Османлія!“

И онъ изчезне.

Ово є позорѣ рѣшило судбу Ђорђа Петровића; ово приключенѣ рѣшило є судбу несретне Србіє.

Одъ часа тогъ по цѣлой земльи несрећне Србіє, изложене турскомъ мученю, свакій данъ подъ свакимъ видомъ, єдно за другимъ понављала су се ова поразителна позоришта.

III.

У айдуке, тако зване по простомъ „горске пустаіе,“ ишли су обично Србіянци изъ равна, гонѣни было право ил' неправо одъ турски господара. Обтуженъ бѣгао є у стародревне шуме, ту є налазіо првобитну слободу сдруживши се са онима, коє є подобанъ случай у гору довео; несрећа была є обшта, они су живили узаєдини и братски. Айдуци нападали су на Турке само, коима су често отимали новце изъ Београда у Цариградъ шиљане; они нису као непріятельи сматрани были одъ свои земляка. Зими примљени су были у [illegible] колебама, и гдикои нису се до пролећа у гору враћали, осимъ ако є какавъ важный уговоръ требовао обшту одъ свію саюзника подпору.

Позднје, кадъ су се дизали Србіянци противу Турака, несретна њихова родбина нашла є прибѣжиште кодъ айдука. Старци, жене и дѣца оставляли су своє куће и станили се са стокомъ у гори, одкуда су крозъ сто неволя рану носили мужевима, дѣци и браћи, кои су бой били у равници,

После єдне године, одъ како є Ђорђе отишао у айдуке, онъ постао њиховъ предводитель, и управляо є нападаня тако умѣтно и неустрашимо, да су Турци осетили, да предъ айдуцима мора нѣкакавъ страшанъ воћа быти. Одпреће то є савъ посао было айдука, што су нападали на путнике, и што су кадикадъ по друмовима отимали царску кассу; но садъ су почели нападати на люде и добра по градовима самимъ. С' дана на данъ откривала є турска полиція потайне нѣке саюзе, кои су духове на буну дражили, по мѣсти близо гора лежећи; и непрестана покретаня маньи гомила обелоданила су у осталомъ, да є созаклетіе далеко разгранато противъ властій Турака на прагу.

У биткама, коє су айдуци имали са послатомъ на њи войскомъ, Ђорђе є показао сва свойства највештіегъ войводе са своє стране.

Предъ четама своимъ добро оружанимъ храбрый є вождъ, са безбѣдношћу свога четованя, съ одважношћу нападаня у непріятельске гомиле страхъ сипао и нередъ; и ползуюћи се њиховомъ смутньомъ, кою є онъ производіо, сѣкао ій є као репу, и землю є Турцима мртвимъ покривао, безъ да є много свои момака губіо. Никадъ се ніе онъ упуштао у отворено сраженіе, гди бы поразителна неєднакость у числу бораца могла нѣгове момке застрашити, а Турцима више повѣреня улити.

На халовитомъ вранцу, у лицу црнъ, съ чертама яко израженимъ, коє су дуге црне власи окружавале нѣгово угрожателно чело, страшный погледъ, стремльивъ покретъ, гордельивый стасъ као и заповедаюћій огромный гласъ чиниле, да є Ђорђе, простый тай србіянацъ у простачкомъ своимъ одѣлу, коє ніе никадъ са себе збаціо, рођенъ, да своіомъ вольомъ надъ свима и свагда влада.

Никадъ побѣђенъ, свагда побѣдитель предводникъ айдука постао є страшиломъ турски войска. У своимъ суєвѣрію они су нѣму силу волшебну приписивали, и не другчіе но Кара-Ђорђемъ га звали.

Но наскоро морала є власть турска и то увидити, да є ово движеніе узело совршеный политическій карактеръ. Одъ нѣкогъ времена у свакомъ важнијемъ сраженю притицали су обитательи равница' своіой браћи у помоћь, затимъ после побѣде враћали су се на своє польске послове.

Порта є то видила, да она безъ употребленя велике силе неће у станю быти ове чете обуздати, коє су с' дана на данъ све слободніи постаяле, и подкрѣплявале се охотомъ помоћника непоражаєми. Зато закључи, да одлаже са нападанѣмъ, и Паша у Београду, гдѣ є была столица намѣстничества турскогъ, добіо одъ Султана налогъ, да потайно страховитомъ предводителю айдука сяйна предложеня учини.

[illegible] покорења ослобођенъ быти одъ [illegible] свогъ ликою є на себе навукао было убиствомъ јничарскогъ аге; далѣ, да ће добити велику суму новаца и високій степенъ у турской войски. Но Ђорђе одбаци сва та предложеня съ презренѣмъ.

„Кажи онима, кои су те послали,“ рекне онъ, „да я нећу родъ мой за бакаръ продавати, нити да я потребуємъ њихове милости и штедроте. Дотле, докъ узъ мрзость мою буде се држало раме ово, я ћу гонити угнѣтателя мога отечества дотле, докъ єдна капљица старе србске крви крозъ моє жиле буде текла, я ћу остати њиховъ неумитный непріятель, и њима заямъ за срамоту враћати.“

За тимъ постави се велика цѣна на Ђорђеву главу; кућа нѣгова буде до темеля разорена, и землѣ одъ отца му одузете. Старый Петроніе наће прибѣжиште кодъ Єлициногъ отца. Гостопримство Петронію одъ пріятеля указано, ове доводи у опасность, безъ да ће онога спасти. Турска полиція здраво мотри.

Ђорђе намисли, да страной земльи повѣри родителя свога, єдино добро, коє му є заостало. Три су године протекле, одкако є Ђорђе отеческой колеби рекао съ Богомъ; сирота майка нѣгова већъ є была умрла, жалость ю є уморила; отацъ нѣговъ нема ни камена, на коимъ бы сѣду главу приклониo, млађій є братъ нѣговъ у бѣгству . . . . Ово савршено нещастіе, ово поразително опустошенѣ очиногъ огньишта све то нѣгово є дѣло. —

Горскомъ айдуку при погледу овогъ разора да

пукне срце одъ жалости, нѣгова мрзость на Турке ускипи садъ већма него икадъ пре; они! они су сами изтокъ и узрокъ толики неволя! Єсть на њима єднимъ, онъ ће до издиханя калити срдце за цѣлу несрећу свію свои.

Полноћь є, бледый мѣсецъ са печални зраци осѣнява човѣка, кой се Богу моли, клећећи на обрастломъ гробу єдномъ у гроблю вишевачкомъ. Дубокій уздисай прса му раздиру, више пута пада онъ на гробный каменъ маховиномъ већъ покривенъ, овай онъ люби, овай онъ сузама облива. Напослѣдку са жестокимъ и скорбнимъ узмученѣмъ устане.

„Съ Богомъ майко моя . . . . я ћу те осветити,“ рекне онъ са израженѣмъ страшнимъ. Затимъ баци се на халовитогъ вранца, кога узду ніе изъ руку пуштао, и полако упути се колеби єдной на краю села лежећой.

На даный знакъ отворе се врата, више людій изкоче, около єдногъ очаявшегъ старца и метну га иза коняника, кой се пригне и загрли своє пріятелѣ.

„Хвала браћо! Съ Богомъ, Єлице,“ рекне онъ тихо, ободе коня и одлети као стрела.

Кадъ близу Саве дође, коя дели Србію одъ Аустріє, Кара-Ђорђе сяши и посртаюћегъ отца придржаваюћи пође къ чуну, кой є бio за брегъ привезанъ; два айдука чекаю на нѣму, да на найманьій знакъ своегъ господара возе.

Но у магновеню, у комъ бы оставіо сѣдый Петроніє мѣста, коя су му тако мила и драга была, обале потока, сведокъ прве детинске игре, поля, коя є онъ своимъ оросіо зноємъ, землю, гдѣ почиваю кости нѣгови родителя, и миле дружине, седамдесетолѣтный робъ, привигнутъ на иго, неће тако скупе, слободе, да жертвуе. Сузе су преливе нѣгово честно лице.

„Ђорђе!“ рекне онъ, „у моє ово доба горакъ є лебацъ и туђини, воздухъ є смртоносанъ, коимъ се тамо дише. Дай да останемо овде, дѣте моє, я ћу самъ њи до паше; приклињаћу га сѣнкомъ своегъ любимогъ сина, когъ є изгубіо, да те мени остави. Покори се Турцима, сине . . . . . шта знашъ, они су наши господари . . . .“

Ове су послѣдне рѣчи дирнуле у све живце, кои душу єдногъ отечественолюбца тресу; новый болъ почне га тиштати на срдцу . . . . несретни господари србски они су већъ и у самомъ нѣговомъ остарѣломъ родителю крвь србску изкварили.

„Робъ, робъ вѣчный овимъ опакимъ господарима,“ повиче онъ савъ црвенъ одъ лютине, „дай, да се иде докъ іоштъ . . . . .“

У томъ магновеню, кадъ є іоштъ последню рѣчь изустити хтео, зачуе се пуцнава пушака; ово су Турци одъ Босне, кои се приближую біюћи се съ айдуцима размѣштенимъ, да закриле бѣгство свога предводителя.

Више нема магновеня єдногъ да се изгуби.

„Отацъ,“ проговори Ђорђе ублажаваюћи свой огромный гласъ, „за име блажене майке моє, коя насъ гледа одозгоръ . . . . . Ходи, ходи, я те молимъ и преклинѣмъ,“ и повучи га къ рѣки.

Но старацъ са своимъ снагомъ одатне се. Баци дугій и жалостный погледъ свудъ околъ себе.

„На овой самъ земльи живіо, на овой ћу умрети,“ промумля онъ, загрли своимъ снагомъ дрво єдно.

Топотъ коня одзива се, тане єдно згоди у дрво, коє неприклонимый старацъ рукама обимаше. Садъ се већъ неможе побећи.

Ђорђу се коса диже на глави, мртвый му зной пробіє чело, очи му се заплакре, и онъ спораженѣмъ викне: „Болѣ да умре, нег' да живъ у руке Турака падне.“ Клекне предъ отцемъ на колена, и замоли [illegible]

Чуо се тихый гласъ: съ Богомъ отацъ, съ Богомъ сине! . . . .

Отацъ испусти душицу а синъ за оружіемъ крвавимъ у руци, збунѣнъ ванъ себе одъ жалости дочепасе рѣке и изчезне у волнама Саве.

I. Димитріевићъ.

Самртный страћ.

[Хумореска.]

Преповедали смо одпре (у Подунавки подъ бројемъ 26. и 27.) о господару Ћири Тапкобрку, како є мало по мало радіо и мучіо се, докъ ніе велику кућу и лепе новце стекао, те тако богатимъ човекомъ постао. Данасъ онъ ужива и можемо га скоро свакій данъ после подне у кафани неке вароши — до имена исте ніе намъ стало — видити, гди се съ добримъ пріятельима при єдной кафи о разнимъ стварима разговара и више пута, кадъ му се немили политику терати, своя страданя преповеда, коима є као трговачкій калфа изложенъ было. Сити люди свагда су весели, а весели люди обично добро говоре, почемъ имъ є срце на єзику, те зато нема кодъ њи претвараня и коєква кривуданя. Господаръ Ћира говораше дакле одъ срца, єрбо є ситъ и весео было, и ми смо га радо слушали, знаюћи да се онъ одъ истине шали а изъ шале своимъ слушаоцима кадкадъ башъ и истину креше.

Управо на ново лѣто, кадъ є Ћира веома добре волѣ было, и после подне у кафани већъ седіо те служительима дарежљивомъ рукомъ неколико шкуда поделіо — донесоше новине некій гласъ, кой є нѣгове пріятелѣ яко разжалостіо, да се то и казати неможе. Гласъ є тай было: да є ажія на сребро и злато одъ двадесетъ како є одпре стаяла изненада на тридесетъ проценти одскочила. Овай є гласъ Ћирине пріятелѣ зато силно уздрмао, єрбо су данъ два пре сво сребро и злато, коє су у каси имали, за банке дали были и по старой ажіи само двадесетъ на сто добили! Изклизнуо имъ дакле изъ руку лепъ добитъ, когъ бы

имали, да су само могли — намирисати, шта се на берзи ради.

Ћира слабо є за ажію маріо, почемъ му є трговина такова была, да є съ банкама радити могао, те сребра и злата ніє заради нѣ ни потребовао. Онъ дакле своимъ пріятельима, кои су одъ ажіє тако рећи живили, рекне сажалительнимъ гласомъ: „да є велика несрећа на сто само двадесетъ добити, кадъ бы човекъ могао тридесетъ имати, ахъ, то увиђа и детенце, коє іоштъ букваръ учи, но мои пріятельи, блажите се тимъ, што кадкадъ мора быти и пазара безъ врачара.“

Пріятельи на ове речи Ћири никаква одговора нису дали; онъ зато погледе своє по кафани далѣ баци и усмотри нека лица, коя су намъ већъ позната. Да бы пріятелѣ одъ жалостни размишљаваня, у коя су се упустили, одвратіо, стане садъ овако говорити: „Ено вамъ тамо господара Ксилохира, оно мало брка, шта имаде, срдито чупа, а господаръ Янко Папулофагъ — чуйте само, како уздише — стои до нѣга те му нешто шапута; мислимъ, да му говори, да већъ неће више ни папуле єсти, докъ штету непоправи. Ахъ, све то учини ажія, небыло є да Богъ да!“

Кадъ є Ћира овако говоріо, разведре се чела нѣгови пріятеля, коя су као некимъ мрачнимъ покриваломъ застрта была, и онъ продужи речь изнова: „видимъ тамо и господара Тешу (кожодера), служитель лепо му се кланя, али онъ слабо на нѣга пази. Хоћу, да му се садъ явимъ. Господару Тешо, честитамъ вамъ ново лѣто. И пе чує ме, тако є замишлѣнъ. — Да видимъ, шта ће ми господаръ Пантелія — нашъ вештый бріячъ, почемъ безъ сапуна бріє — на моє честитанѣ рећи, ено га тамо на страни, гди нешто са чивутиномъ Яковомъ барка. Ће [illegible] лія, честитамъ вамъ ново лѣто. Шта врага, и не обазире се на мене, ямачно му є ажія главоболю нанела. Знайте садъ, да ће господаръ Пантелія одъ данасъ свою муштерію іоштъ болѣ бријати, и она ће му троструко платити, што є чрезъ малу ажію изгубіо.

Ћира є могао опазити, да ово прорешетанѣ никога невређа, и зато настави далѣ: „Гле, оде чивутинъ Яковъ као опаренъ одъ господара Пантеліє, камо ће садъ? Ено га, гди се са поштенимъ господаромъ Хавакукомъ разговара. Шта, очи су имъ пуне суза' — одъ радости можда, єръ є ажія напрасно скочила. — Башъ добро, што намъ господаръ Єремія (бодежъ) долази, драго ће му быти, ако му честитамъ. На млогая лѣта, господару Єремія — е, и онъ ме не чує те брои на прстима, колико є добіо, не, колико є могао добити, да є почекао, докъ ново лѣто дође.“

Ћира є быо хилядаръ, а овима се не замера, кадъ се шале. Уђе садъ господаръ Шмалцманъ у кафану, Ћира га одма поздрави и рекне му: „на здравлѣ ручакъ, господару Шмалцману, молићу да ми кажете, како шпанске акціє стоє, одъ како є сребро и злато поскочило. Мислимъ добро, не? мани га се, данасъ ти є глувъ и немъ. — Добро дошли, господару Пфеферминцу, молићу мало бурмута. Шта, заръ сте бурмутицу кодъ куће заборавили, а можда вамъ се већъ и не шмрка? Да, да, моимъ гласомъ слабо камо продрети могу, нитко мене слуша, и све то почипише новине, коє су намъ башъ на само ново лѣто жалостну вѣсть донеле, да є ажія поскочила!“

Садъ є Ћира учутао те само нешто мало се смешіо, чему нетреба да се чудимо, почемъ є господаръ Ћира великій човеколюбацъ быо, а одъ ови се зна, да радъ не плачу. А зашто бы и плакао, кадъ се є могао смеяти о туђемъ трошку?

„Ахъ“, рекао бы затимъ Ћира, „кадъ самъ іоштъ трговачкимъ калфомъ быо, и овамо дошао, да дућанъ отворимъ, смеяли су се неки господари, одъ кои самъ онда хиладу талира у заямъ искао, а данасъ гле — смеємъ се я а они се жалосте.“

Ово є Ћира яснимъ гласомъ говоріо, да су га они господари, коима є мало пре ново лѣто честитао, добро разумети могли, а то є Ћира управо и хтео, но да се небы чинило, као да онъ изъ неке опаке намере — сходно пословици: жао за срамоту враћати — толике речи просипа, брзо придода: ново намъ є лѣто данасъ, и зато треба да се шалимо и добре волѣ да будемо, єрбо ћемо крозъ читаву годину весели быти, ако данасъ сву жалость одъ себе одбацимо.“

„Господару Ћиро“, одговори му на то єданъ одъ нѣгови познати „нама се чини, да вы по мало боцкате —.“

„Я — боцкамъ?“ запита Ћира зачуђено. Нити имамъ иглице у руци, нити ми є шилястъ єзикъ, да бы могао боцкати. Не, не, жао ми є, шта сте се свиколици заради ажіє, коя ће за кои данъ опетъ пасти, у дубоке мисли дали, и зато тражимъ мелема, да вамъ болю ваше душе излечимъ. Найбольи мелемъ пакъ за жалость є шала, а особито онда треба се шалити, кадъ намъ они, коє жалость обузима, вино и ракію не пію. Не замеравайте ми дакле, ако самъ се нашаліо, те слушайте, како самъ я єдномъ као трговачкій быти, угледайте се у мой примѣръ, па — смеите се потомъ вашой несрећи, коя є спрамъ моє тадашнѣ патнѣ права лакрдія.“

Кадъ Ћира ова изусти, обколе га нѣгови пріятелѣи — нашъ изворъ, изъ когъ ову лепу преповедку вадимо, додає и то, да су слушательи томъ приликомъ мало више, него што бы требало, уста своя отворили — и Ћира овако стане преповедати: „Было ми є осамнайстъ година, кадъ самъ изъ Новогсада као трговачкій калфа у светъ пошао. Дођемъ у Суботицу и ту кодъ некогъ господара Керепешія у службу станемъ. Добро ми є кодъ нѣга было, имао самъ свакій данъ доста єсти и пити а посао башъ ніє толико тежакъ быо. Кадъ годину изслужимъ, повуче ме срце, да видимъ Пешту, за кою самъ слушао, да є лепа, богата, велика варошъ, да є управо рай за ђаке и за трговачке калфе. Я дакле одкажемъ моме господару, кои ми рекне: „сине, заръ ти се већъ досадило кодъ мене свакій данъ єсти печеня и колача? Айде, я те не заустављамъ, кушай твою срећу далѣ и огледай се мало и у Пешти. Ево ти твои новци, на путуй здраво мирно, али мислимъ, да ћешь се, а то може быти на фришко, могъ дућана сетити и за њимъ уздисати. Съ Богомъ.“

Я самъ се радовао, што самъ свои новаца имао и мисліо самъ, да ћу съ њима по целоме свету моћи путовати. На речи господара Керепешія нисамъ башъ млого ни пазіо, єръ самъ све єднако о Пешти саняо и за цело држао, да ћу тамо беле пчеле стећи. Одемъ

дакле лакимъ срцемъ и іоштъ лакшомъ торбомъ, почемъ млого пртлага писамь имао, и обиђемъ сву Суботицу, да кола нађемъ, коя бы ме у єфтину цену до Пеште одвезла. Но кола писамь нашао по моіой жељи и зато се решимъ пешке путовати.

Првый данъ одао самь по песку доста трудно и разпитивао за путъ, когъ ми поєдини чобани, ков самь сукобіо, свагда показаше. Преноћимъ у некой усамлѣной чарди и сутра данъ потегнемъ опетъ далѣ. Нема ти хрђавіегъ положеня него кадъ по пустарама пешке тумараш, а пута незнашъ, те никогъ не виђашъ, кой бы те упутіо. То ми се тай данъ догодило. Време є было кишовито, нигде никога на путу, и тако самь одао часъ овамо часъ онамо, почемъ є трага и стопа' у песку на све стране было, да писамь могао разабрати правый путъ. У то ме сустигне вече и скоро и тамна ноћь, кадъ на мою срећу подалеко одъ мене опазимъ неку светлость, спрочу ков самь кораке хитро управляо, и тако дођемъ до єдне мале крчме, у кою уђемъ, Бога хвалећи, што самь подъ кровъ дошао.

Та є крчма у себи садржавала єдну куйпицу и собу, а у обой было є два дрвена астала, неколико клупа, и у єдномъ буџаку стаяло є буре съ виномъ, до овогъ опетъ буренце съ ракіомъ, мало далѣ висила є полица, на коіой су флаше, чаше и подобне ствари место имале. У другомъ буџаку пакъ стаяла є фуруна, а до фуруне быле су мердевине поставлѣне, на коима се до єдногъ отвора а одтудъ на таванъ ишло.

Кадъ самь крозъ куйпицу у собу ушао, некій ме є пріятный мирисъ разгаліо, почемъ є на огньишту ватра живостно праскала и у гвозденаку говеђій пасаж[illegible] Ово [illegible] примѣћанѣ было. У соби самь угледао више чобана и чикоша, кои су при асталима седили и вина пили, я ій лепо поздравимъ те седнемъ на клупу и замолимъ крчмара за конакъ.

„Быће“ рекне ми онъ, „конака, но може быти да сте и гладни и жедни, и зато ћу вамъ деба, вина и шта се наће драгомъ вольомъ изнети.“

Я се одма паприкаша прехватимъ, когъ ми є крчмаръ донео, окрепимъ се къ тому добримъ виномъ, и кадъ самь се већъ како треба наситіо, извадимъ кесу, у коіой су се цванцики блистали, те кажемъ крчмару, да самь радъ платити. Онъ ми одговори, да ћу моћи и сутра платити, и ако самь поспанъ, да се слободно преко мердевина попнемъ на таванъ, тамо ћу наћи кревета и моћи ћу спавати до белогъ дана.

Я дакле кесу съ новцима метнемъ опетъ у џепъ, латимъ се моє торбе, рекнемъ свима лаку ноћь и попнемъ се на таванъ, гди нађемъ кревет прилично угоданъ и затимъ легнемъ, метнувши пре торбу подъ главу.

Башъ кадъ самь већъ хтео заспати, родіо се месецъ на небу, и нѣгова светлость, кой є крозъ прозоръ таванскій до мене допирала, сасвимъ ме разбуди. Къ тому чуємъ, к'о да нешто шушти близу мене и затимъ опазимъ, да се нѣтко предъ моимъ очима ніа, те садъ се тако заплашимъ, да скоро писамь ни дихати могао. Но шуштенѣ опетъ престане и кадъ очи после тога отворимъ те смело око' себе погледамъ, неопазимъ већъ ништа, на ков се мало умиримъ.

Али залудъ самь се ипакъ утруђивао, да се страха отресемъ, кои ме є одпре обузео было. Слушао самъ, докъ самь іоштъ у Суботици служіо, да имаде разбойника, кои ноћу пустаре обилазе, у тамошнѣ чарде се увуку и невине путнике плячкаю, а кадкадъ ій и убію; и жалостно ме свати слутенѣ, да самь садъ и самъ међу разбойнике дошао, кои ће ме поробити па можда и убити.

Ахъ, уздисао самь за кућомъ господара Керепешія у Суботици, гди самь безъ бриге живіо, сећао самь се нѣгови речи и каяо се, што самь посве несмотрено одпутовао, али за кишомъ не помаже већъ япунце и моє уздисанѣ и каянѣ умножаваше само страхъ, съ коимъ самь се боріо.

Заиста су чикоши, ков самь за праве пустає држао, іоштъ у крчми седили и пили, и крвь ми се скоро у жилама следила, кадъ самь далѣ чуо, како єданъ другоме говораше: „айде, Пишта, узми ножъ, попни се на таванъ па сеци —“

„Хоћу,“ рекне другій, „садъ таки.“ Затимъ се нѣтко хитро на таванъ попне и ножемъ, кои му се у руци блистао, до мене дође. Я се савъ укочимъ, и тако силно ме є тай страховитый догађай дирнуо, да самь велику немоћь у себи осећао и доиста у несвести лежао. Шта се є после тога случило, писамь наравно могао знати.

Предъ зору самь се текъ одъ моє несвести разабрао и очи мало отвориo, кадъ — опетъ опазимъ човека, кои є главу крозъ таванскій отворъ промоліо и у мене гледао.

„Спава ли?“ запита нѣтко доле у крчми.

„Чини ми се, да спава,“ одговори човекъ, кои є [illegible] на таванъ пошао было.

„А ты корачай полагано, не буди га, те узми сикиру, кою ћешъ тамо десно у буџаку наћи, па айде садъ, да му одсећемо главу —“ ове речи чуємъ, и гроза хладна стегла ми грло, да већъ писамь ни єдно слогце проговорити могао.

Боже, Боже, помислio самь у себи, теби предаємъ мою душу — и очекивао самь садъ смртный ударацъ. Но — до тогъ ніе дошло.

Мени се учинило, као да лежимъ у нѣкой тамной дубльини, и одъ велике слабости самь до после и заспао.

Кадъ самь се пренуо изъ сна, было є све видно около мене на тавану, а наполѣ стаяло већъ и сунце доста високо. Я скочимъ на ноге и захвалимъ Богу, што самь живъ остао, и при дневной светлости прегледамъ садъ мой конакъ. Ова є решила ноћну тайность.

Спрамъ кревета, на комъ самь лежао, висило є више венаца бела и црна лука, црвене паприке и єдна подугачка кора сланине. Ветрињъ є ноћу крозъ таванъ дувао и оно шуштенѣ проузроковао, ков ме тако заплашило; а што самь видіо, да се нѣтко предъ моимъ очима ніа, то су были венци и сланина, ков бы ветрињъ кадкадъ амо тамо кренуо. Опазіо самь такођеръ на сланини скоряшну рѣзотину и одма се досетимъ, да є чикошъ съ пожемъ на таванъ дошао было, да себи и своимъ друговима комадъ сланине одреже.

Ей, Ћиро, рекао бы садъ самоме себи, башъ си ми юнакъ, кой се плаши и одъ голе сланине. Узмемъ

затимъ мою торбу и сиђемъ преко мердевина у крчму. Ту се налазіо крчмаръ, когъ одма поздравимъ, на ков ме онъ запита, како самъ спавао и зашто ми є лице бледо?

Я му кажемъ, да башъ нисамъ посве мирно спавао, а онъ ми на то одговори: „аха, то сте се вы можда заплашили одъ Пиште, кадъ є на таванъ по сланину ишао, и кадъ є предъ зору сикиру оданде скинуо. Е, опростите, сланине є требало за момке, кои су за марвомъ морали поћи, а сикиру самъ тражіо, да главу одсећемъ єдноме грдноме ћурку, кой се ено у гвозденяку већъ кува. Доћиће намъ до кой часъ спанинска господа, коя ће землѣ прегледати, и тога ради заклао самъ ћурка, да ій лепо почастимъ. Изволите садъ чекати, докъ господа дођу, па ће те моћи съ ньима ручати.“

Я самъ се заруменіо одъ стида, шта самъ тако страшльивъ быо, и потомъ се захваліо поштеноме крчмару на доброти, коіомъ ме є дочекао. Скоро дођу и господа, коя мой улюдный поздравъ благонаклоно прійме и мене после къ столу призову, гди самъ се ћурку башъ добро осветіо, и самртный стра', когъ самъ ноћу претрпіо, савршено себи изъ главе избіо.

Господи се допало, што самъ као србинъ тако лепо маћарски говоріо и срдечно су се смеяли, кадъ самъ имъ преповедао, како самъ ноћь у самоме страху провео; поштеный крчмаръ пакъ нехтедо одъ мене новаца прійимити и рекао бы ми: „задржите ваше цванцике, коє ћете у Пешти лако и лако потрошити, вы сте ми конакъ већъ платили, почемъ сте господу и мене съ вашомъ преповѣдкомъ развеселили.“

Господа ме повезоше са собомъ до оближньегъ места и ту ми нађу прилику, да самъ могао съ єднимъ спаинскимъ човекомъ до саме Пеште доћи, безъ да самъ зато и єдне крайцаре платіо. Хвала имъ и данасъ на ньиовой любави.

Овде Ћира сврши свою преповедку и рекне прійятельима: кадъ мене пів самртный стра' смрвіо, то башъ неће ни васъ ажія сатрти. Будите ми садъ весели — и честитамъ вамъ опетъ те опетъ ново лѣто. (д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Има дана у явноме животу поєдини вароша, кои изъ памети нѣни жителя већъ не изчезаваю, почемъ су сведоци сяйни позоря, о коима се пише и често говори.

Данъ 22. о. м. быо є овима падобанъ, и у дневной повѣстници наше вароши заузима ово место, достойно славе и спомињања. Како већъ у прошаштоме листу явисмо, да ће быти на реченый данъ великолепне свечаности на овдашньимъ лединама спрамъ Београда, — тако є и было. За ютра изишли су онамо храбри наши Варадинци и Шайкаши и наместили се на зеленоме полю не далеко одъ Савске обале, воћени заповедаюћимъ господиномъ Бригадиромъ, генераломъ Драголовићемъ. Изъ вароши и оближнѣ околине млогій є светъ такоћеръ дошао быо, но и на високой ледини града Београда и више доле на обали Саве рѣке стаяли су *любопитни гледаоци у знатноме* брою. После деветъ сатій приспео є на пароброду п. н. господинъ губернаторъ и врховный заповѣдникъ наше крайне, графъ Коронини, кому се сакуплѣна господа страхопочитателно поклоне, и затимъ започне божія служба, кою є господинъ Протопресвитеръ Савићъ служіо. Данъ є быо лепъ и прійатанъ, те войска и ини народъ слушали су съ великомъ побожносћу богослуженіе, єрбо и гласъ красногъ пѣнія разлегао се на далеко по тихоме воздуху и морао є слушателѣ дубоко тронути.

Молили смо се свемогућему Творцу неба и землѣ, да намъ поживи нашегъ витешкогъ премилостивогъ Цара Франца Іосифа I. на многа и многая лѣта; къ тому и груванѣ товова са ратскогъ, разнимъ заставама накићеногъ пароброда являло є на све стране, да намъ неизмѣрна радость срца обузима, почемъ царевъ именданъ толикомъ одушевлѣносћу и срдечномъ искреносћу слависмо.

По свршеной божіой служби прешли су изъ Београда на нашу страну господа генералконзули: аустрійскій, енглезкій и прайскій, и господа попечителъи србски, именно: г. г. Коста Николаевићъ, Мариновићъ и Стеванъ Марковићъ, а одъ стране попечителства иностранни' дѣла началникъ одѣленія: госп. Дръ Коста Цукићъ.

Лепо се поздравише са господиномъ Губернаторомъ, кой ньиово честитанѣ веселимъ лицемъ прійми и дуже времена съ ньима се разговараше. Затимъ є следовала пуцнява изъ пушака наше войске, и дефилиранѣмъ исте узъ свиранѣ банде прод господомъ оконча се свечаность, коя є до 11 сатій пре подне траяла.

Господа генералконзули и господа попечителъи врате се у Београдъ господинъ пакъ Губернаторъ оде праћенъ овостранномъ господомъ на пароброду натрагъ у варошь нашу и одтудъ после подне истогъ дана одпутує далѣ у Бачку.

Полѣ, на кому се та величествена свечаность обдржала, назначено є у повѣстници силнимъ писменима, єрбо є на нѣму судбина народна више пута већъ решена была, и зато мислимо, *да данъ двадесетвторый о. м.*, когъ у благоме миру здраво весело проведосмо, никада већъ заборавити нећемо (д.)

ОБШТЕПОЛЕЗНО.

— Млоге се газдарице туже да имъ краве при музеню на миру не стоє, да се ногама бацаю, крозъ што се млеко квари. Круто везиванѣ и стезанѣ у подобнимъ случаєвима не помаже, єрбо се краве на то іошть већма помаме и горѣ се бацаю, зато є найболѣ, кадъ се при таквой неприлики комадъ крпе у ладной води намочи и та добро наквашена крпа онда кравама на крста метне. Драженѣ хладне воде чини, да краве одъ бацаня и топотаня престану, те мирно помусти се даду. Умолявамо наше читателѣ, нарочито по селима, да ово просто средство свима, кои краве музе, тимъ више препоручемо, што се сходнимъ потребованѣмъ истога сва досада, кою пакостне краве газдарицама кадкадъ наносе, лако препречити може. —

— Чађъ одъ фуруна' яко є полезно средство за гноєнѣ воћака', чега ради око стабла сваке вочке малый одукъ копати

треба, у коіой се толико чаћа метне, колико у размери спрамъ дебљине дрвета доста быти може. Затимъ се чаћъ са земльомъ добро покрити и стабло у наоколо съ водомъ залити мора. Овай поступакъ после две три године ваља повторити, и слѣдство тога ће быти, да ће се плодъ дрвета за чудо умложити. Препоручуємо ово посве єфтино средство гноєня свимъ господарима, кои воћняке имаду, и мислимо, да ће имъ трудъ, ако се истимъ ползовали буду, богато награђенъ быти, а особито у предѣлима, гди се чаћарнице налазе, може се тай гной башъ и забадава набавити. —

СМѢСИЦЕ.

Єсу ли стари народи пушили? Ово питанѣ занимало є већъ доста пута испитателѣ стародревни ствари, и читамо у некимъ новинама, да су народи іошъ пре Херодота (на 450. година пре Христа), имено у Азіи и у севернимъ предѣлима Европе за пушењѣ знали, и да су и сами Грци и Римляни овоме обичаю привикнули. Ово доказую речени испитатели, наводећи изъ Херодотове повѣстнице и изъ природне исторіе старіегъ Плиніуса нека места, гди говоре о малимъ цѣвима, крозъ ков, кадъ ій тко до уста метне, димъ пролази. Нашли су новіегъ времена цѣви съ малимъ округлимъ лулицама међу другимъ старимъ посуђемъ у римскимъ развалинама, и учени наши испитатели надаю се, да ће помоћю кемичке (лучбене) науке те цѣви у лулице моћи разлючити, да потомъ дознаду, съ чимъ су ићгда напуђене быле. Ако имъ то садъ пође за рукомъ и они докажу, да су наши одавна већъ преминувши предци доиста пушили, имаћемо лепе утѣхе, єрбо ћемо онда увѣрени быти о старой истини: да нема живота безъ сисалке, т. є. безъ луле. Мы ово до знања наши племенити дуванџія садъ ставлямо и надамо се, да ћеду се той вѣсти, коя имъ путове давной прошлости изъ нова крчи, одъ свегъ срца радовати: мили бо ће човеку знати, да су му већъ и прадѣди пушили а можда и смотке (цигаре) правили, ков су посве добре быле. —

Храбра путница — Ида Пфайферъ іой име и родомъ є изъ Беча — обишла є скоро сву землю и лане текъ се вратила изъ унутрашнѣ Азіе, гди є међу дивљацима боравила, кои се іошъ до данасъ човечіимъ месомъ хране. Очевидно ню, коя само єдимъ слугомъ и то полудрацемъ праћена путоваше, милостивый Богъ чувао, да є све опасности на овоме грозноме путу избегла и срећно опетъ своима у Бечъ се вратила. Она є лепи редки ствари изъ они предѣла, у коима є была, са собомъ донела и написала потомъ знатну кньигу, у коіой своя путована обширно преповеда. Госпоя Пфайферъ превалила є већъ шесету годину живота и мисліо бы човекъ, да іой є неће више путовати по далекоме свету. Али тому ніе тако. Страсть путованя недаде іой мира ни покоя кодъ куће, и ето већъ читасмо, да є она пре неколико дана опетъ путничкій штапъ у руке узела и одпутовала преко Енглезке, гди є кодъ више отмени особа — међу коима се и супругъ кральице, херцегъ Албертъ, налази — новчане помоћи добила; она намерава изъ нова поодити предѣле людождера', и можемо се садъ надати занимателнимъ и за науку не само земльописну но и повѣстничку важнимъ новостима, ако она предузето путованѣ срећно сврши. То да получи, искрено іой желе почитатели нѣни. —

„Дай ми новаца',“ рекне єдномъ приликомъ некій граћанинъ изъ Коринта философу Діогенесу, кои є башъ замишлѣно на друму стаяо. Діогенъ на то се сагне къ земльи, захвати нешто праха съ прстима и каже потомъ граћанину; „я новаца немамъ, но шта одъ Бога имадемъ, свесрдно ти даємъ: ево ти праха. —

Являмо са великомъ жалосћу, да су намъ вредна и поштена лица Єракъ и Петакъ управо данасъ оставку написали и у руке дали. Она овако гласи:

Господине! Мы идемо, одкудъ смо и дошли. Неправда овогъ света тера насъ одавде. Шта? Заръ мы писмо дѣломъ показали, да смо мудре, паметне и досетльиве главе? Па опетъ имаде ій, кои бы казали: да то ніе истина? Ніе ли то неправда грдна, нечувена? А друго: камо су наше паре? Были сте намъ обрекли за сваку досетльивость дукатъ у злату, а дали сте намъ — колико? Ево вамъ квитирамо, што смо одъ Васъ до данасъ добили: 0000000000. Броили Вы съ леве или съ десне стране, изићи ће Вамъ єдно те єдно, т. є.: ништа на ништа.

И садъ съ Богомъ остали, добрыи господине; како намъ є, то мы найболѣ знамо; како ће намъ быти, за садъ непитайте, єръ мы то іошъ и сами незнамо, а — што се незна, о томъ нетреба ни говорити.

Мы се у осталоме на Васъ несрдимо, а зашто бы се и срдили, кадъ намъ башъ ништа ниште ни учинили? Єдномъ речи: мы полазимо како смо и дошли — съ празномъ торбомъ. Весела намъ майка!

Ваши покорни слуге Єракъ и Петакъ.

(Примѣчанѣ уредничества.) Садржай овогъ писма мора насъ у срдце дирнути — и то є узрокъ, да на исто ништа неодговарамо. Желимо садъ нашимъ досетльивима юнацима срећанъ путъ и надамо се, да ћеду они можда опетъ икадъ у ове предѣле доћи, и кадъ то буде, рећи ћемо свесрдно: добро намъ дошли, славни Єраче и Петаче!

Огласи.

КУЋА НА ПРОДАЮ.

У овой варошы налази се на продай кућа на окретноме месту стоећа, коя є изъ тврде граћевине сазидана; она се састои изъ више соба са куйномъ, съ бунаромъ у авлии и т. д., кои кућу желе купити, нека се изволе обратити на уредничество овогъ листа ради далѣгъ извѣшћења.

Haus-Verkauf.

Es befindet ſich hier in Semlin in lebhafter Gaſſe ein aus ſolidem Material gebautes Haus von mehreren großen, ſchönen Zimmern, Küche, Brunnen u. ſ. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieſes Blattes.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 31. У Земуну 4. Октобра 1856. Година I.

Овай листъ излази свакогъ Четвртка а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Претумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Ведимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Съ данашньимъ листомъ настає последня четврть *„Подунавки.“* Умолявамо почитаєме предчисленике, коима є съ прошастимъ листомъ предчисленіє истекло, да се опетъ предчислити изволе.

Богъ све може учинити.

После подне у єданъ данъ подъ єсень, кадъ є сунце іошъ високо было изнадъ брда', на кои' подножію прекрасна єдна равань разширила се; тихій ветрићъ одъ истока подухивао є и разлаћивао зелене луке: изъ брезове шуме, коя є обрасла по брду западно одъ села „Ливадице“ угледе се нека кола полако у долину спушћаюћа се. Нису была каква господска кола са четири коня, сурукціє ниє было на ньима, кои бы у трумбету свирао да се брда и долине разлежу, па опетъ су застали люди, кои су се по полю у послу налазили; гдекоє жене, коє су тимъ путемъ ишле, постаяле су и са саучастіємъ гледале у кола и оне, кои су на ньима и узъ ньи ишли. Младъ єданъ човекъ, лепогъ лика, и озбилћногъ и племенитогъ изгледа, ишо є поредъ кола и добро є чувао, да кои точакъ преко камена не штрцне, да се небы дрмало болестници, коя є више седећи него лежећи у альпинама на коли была. По бледомъ лицу младе те жене видило се да є прекрасно лепа; детенце, єдва одъ две године успавано, наслонило іой є было кокораве косице главу на крило. Друго двоє деце, мужкарацъ одприлике у седмой, девойчица одъ петъ година, трчали су весело поредъ отца и носили у ручицама ките одъ цвећа, коє су матери по полю набрали. У ово двоє деце загледало су се быле жене и девойке, поредъ кои' су кола ова пролазила. „Єръ тако прекрасне деце“, веляше воденичарка, коя є у ливади поредъ пута была и срећна майка деветоро здраве деце звала се, „ниє она іошъ видила, кои' чисто, ньиномъ обичаю не обично одело особито є одликовало, и коя су ньинимъ великимъ, плавимъ очима у свакогъ весело гледала.“ Добра воденичарка даде малой девойчици неколико на масти печени колачића, коє є радинима посила за вечеру; дете є тай даръ примило съ благодарнимъ поклономъ, алъ ништа ниє одговорило на оно што є питано; малый онай мужкарчићъ место пћ одговори: „сестрица не говорити немачки, зна само енглезки; я пакъ и немачки говорити.“

Кола су се спушћала низа страну, коя є была изпадъ села градинама и виноградима обколћена. У ладу испод єдне крушке заустави кола младый овай човекъ; обоє деце притрче кол'ма, убаце у ньи набрано цвеће, и даду отцу да дода матери ньиной оне на масти печене колачиће, што имъ є воденичарка дала. Мати се ти'о смешила, остави на молбу ньину нешто мало одъ они колача за спаваюћегъ малогъ, а друго врати ньима да єду, єръ су онай данъ мало што єла, зато позеленой трави поседаю и детиньскй шалећи се сладко су ужинали. Међутимъ приће човекъ

милой своіой болестници. „Ето дођосмо кудъ смо тежили,“ рече іой, „ето ти твоє постойбине.“ — „Єсть, кудъ самь тежила на земьи. Скоримъ ће се мой пра' у надежду вечногъ живота разсути, моє измучено тело смириће се поредъ костію мои' побожни Богу угодни дедова, єръ гробови мои' пресладки' родителя далеко су остали иза насъ, далеко преко дальнога мора; нећу ій више видити“. — „Зашто, мила моя,“ рече іой младый онай човекъ, „заръ бржеболћ губишъ у срцу надежду, о коіой си некій данъ говорила ми. Заръ си већъ заборавила, како ти є онда тежко было, кадъ ти є лекаръ казао, да се што брже уклонимо изъ оне нездраве, топле земље, и да повратакъ у немачку отачбину може те одъ смрти избавити, како си, чимъ те є воздухъ твоє постойбине заданую, вићено окрепила се. Деца твоя и я никадъ се съ тако радостнимъ упованћмъ, да ће се молитва наша услишити, ко Господу за твоє здравлє писмо молили, као ютросъ кадъ си онако лепо и на миру заспала, као што никадъ у твоіой болести нисн могла. Кадъ си се пробудила, па самь ти казао да немамо више одъ шестъ сатій до места твогъ роћеня, онда си твою наймилію песму: Хвали душе моя Господа, восхвалю Господа въ животћ моємъ,“ тако яснимъ, радостнимъ гласомъ одпояла, као да си здрава, и опетъ си, после дугогъ времена, сама собомъ дечици стаяће њино одело обукла, да данъ повратка после дугогъ, трудногъ путованя са свимъ светчано праздновати могу.“ — „Опрости ми,“ рече болестница, „Мирко, што те моимъ речма у бригу задаємъ. Ютросъ самь се одъ сна пробудила, кои ме є, могу рећи, небесномъ радошћу разонодіо, зато самь се была онако окрепила, кадъ самь устала. Срце є моє радосно и утешено одъ господа, мога помогача и могъ лекара. Али осећамъ да ће ме яка болесть паново оборити. Како Богъ оће онако нек' буде. Радо бы съ тобомъ и моіомъ децомъ живила. Ако ме онъ пакъ позове одъ васъ, онда ће онъ, Богъ, вашъ пріятель, вашъ договоръ и разговоръ, свагда узъ васъ быти; и како самь благодарна, што овде где самь изъ руку старогъ у годинама учителя, кои ме є крстіо и смиреномъ своіомъ наукомъ и свесрдномъ молитвомъ за то преправіо, свето причешће узела, и последный путъ тело и крвь Христову примити и съ овимъ светомъ растати се могу.“ Младый човекъ обрише очи, съ коима є подуго ти'о молећи се вечерню црвень гледао. „Дай да по'итимо,“ рече болестница, „да се гдегодъ склонимо подъ стрею, да бы се опростила єданпутъ само овогъ тресканя на колима. Напитай за крчму Петра Иконића; тай човекъ и сви нћгови были су добри пріятельи мои' родителя. Ниєдно ме неможе познати, а нетреба ни да ме знаду одма. Мы ћемо съ децомъ страннимъ єзикомъ разговарати се! Богъ ће дати, гс ће се верне душе братински о нама постарати.“

Мирко є издржавао и чувао кола да нештруцкаю докъ не сиђу у село; у неколико минута пређу већъ и тай путъ; болестница є радостно на све стране зверала, сваку кућу, свако место нћногъ детинства, пре свію пакъ цркву и гроблє гледећи, и тако уђу у село, где є на рукама верногъ нћногъ супруга у собу разпремлћну старомъ крчмаркомъ однешена, смирила се.

До поноћи Мирко ниє заспао, бринући се о животу миле своє болестнице, коя се ниє преварила што є прорицала. Єръ текъ што су є спустили на креветъ, муке іой се тако умноже, да ништа о себи ниє знала, и была се као мртвацъ укочила. Но и она надежда, о коіой є страдалница напоменула, да ће Богъ њой и нћнима овде у часу найвеће нуждне добре душе наћи, изпунила се. Старый Петаръ Иконићъ и нћгова домаћица были су живи, и настаявали су око болестнице тако свесрдо као да су є родили, ако имъ ниє могло ни на умъ пасти, да є та млада Енглезкиня кћи њини добри суседа и пріятеля, кои су пре дванаесть година съ плачемъ гледали ій, кадъ су у светъ отишли; єръ є онда Іованка у петнаестой години као ружа румена была, па нико є небы садъ у нћжной бледой болестници познао. Добаве лекара; овай види да болестница тежко болує, али да ниє на смрти; грчеви, кои' се онъ бояо, нису наступили; пре поноћи угрею се опетъ смртноладни удови, поврати се и доће себи, потомъ заспи као и деца, коя су одъ путованя уморна, одма с'вечера поспала, и незнаюћи за опасность, у коіой се сладка њина майка наоди. Мирко є самъ седіо поредъ њи на кревету. Но ниє быо самъ, єръ никадъ іошъ одкако зна за себе ниє се тако живо, тако побожно сећао присутствія онога, кои є помоћникъ свима, кои га призивлю, свима, кои му се свесрдо моле. Предъ саму зору и онъ сладко заспи; тргне се иза сна башъ у онай ма', кадъ є и болестница разбудила се и разонодила гледећи у сунце, коє є крозъ гране одъ дрва по соби обасяло было.

„Одкако самь брата и дете изгубила, и одкако самь се поболела, іошъ нисамь тако сладко спавала као ноћашню ноћь“ проговорила є белесница нешто ведрієгъ лика. „Снила самь моє покойне старе, деду и бабу, да самь съ њима као онако сладко ручала, као што самь дететомъ чинила. А што ми є то у санъ дошло лако є погодити, єръ ево, одавде съ кревета могу видити кућу, у коіой су мили мои родителъи живили, и синоћъ чимъ сте ме спустили на креветъ, найпре самь погледала и видила ону сладку, предрагу кућу, коя є мога деде и отца была. Чини ми се, башъ зацело дрижимъ, да є лекаръ Вилиямъ найболый утукъ моіой болести нашо, што ме є изъ оне вреле, влажне землћ овамо у мою благогъ воздуха постойбину послао.“

Докъ є мати говорила, пробуде се и оно двоє старіє дћце; найманћ, одавно може быти будно, гледећи сиграло се съ ручицама на кревету. Отацъ оде са свимъ трома кревету материномъ, коя ій благослови у име онога, у кога су име сви народи земальски благословени; отацъ се свесрдо и благодарно Богу моліо. Старый Петаръ међутимъ є полако уш'о у собу да они нису ни видили; стане гологлавъ кодъ врата на молитву, па кадъ є Мирко свршіо, назове му добро ютро, тронуто говорећи: „Садъ сте мой правый гостъ. Іошъ нисамь у момъ животу видіо, да се ко свесрдніе Богу моли, него што васъ видимъ. На вама се види, како нужда човека примора, те є побожанъ. Како бы я радо съ вашомъ дечицомъ пао на колена и моліо се, само да се нисамь узтезао прекидати вамъ молитву; и ако споляшня нужда немучи насъ, оно унутрашня тишти, кою свака християнска душа осећати има, а и безъ споляшнћ нужде ниє мой домъ быо.“

Старомъ Петру срце є било узкипило; онъ приповеди садъ странцу, кои му ніє више био странацъ, све жалостне случаєве, кои су постизавали нѣга и нѣгову Марту, одъ петнаесте године њиногъ састанка, овамо; како му є прећашнѣ године последня ћерка, коя му є єдна одъ толико деце іоштъ остала била, после дугогъ и тежкогъ боловања умрла, и онъ и нѣгова домаћица подобно Израилћанима око њине пасхе, на путъ спремни съ палицомъ вере у рукама остали, у свако доба, кадгодъ ій Богъ позове на другій светъ поћи готови.

И Мирко є тео одъ свои' догађая искренно мислећемъ старцу приповедити, но ніє му време іошъ томе било. „Чия є она кућа“, упита онъ, „што є онамо поредъ баште?“ — „Та кућа,“ тако одговори старый, „има своя собственна обстоятелства. Поштени люди, кои у њой седе, нису нѣни господари, а непоштеногъ господара, кои є садъ има, она ніє, него некогъ другогъ, кои є, Богъ зна, где яко у свету.“ — „Како є то?“ запита Мирко далѣ. „То бы дугачка приповедка была, кадъ бы вамъ изприповедао све што се одъ тридесетъ година съ томъ кућомъ догодило. У младости моіой кадгодъ самъ прошо поредъ оне куће, свагда самъ капу скинуо, па ма никогъ небыло на прозору; єръ самъ свагда мисліо, старый отацъ Правдићъ — тако се звао онай човекъ, кои є ту кућу саградіо — биће у соби, па може ме видити: а овога самъ не само я, него сво наше село тако поштивало, као што є у старо време израилћанскій народъ своє судіє, Самуила или Гедеона уважавао. Єръ, онако є исто старый Правдићъ у нашой обштини и свой околи ни поступао, као што су оне судіє са своимъ народомъ чинили. Онъ се изъ Виртемберга амо доселіо. Онда кадъ є онъ у ово село дош'о, народъ є у нѣму тако подивляо и изкваріо се было, да є сва околина одъ невалялства нѣговогъ смрдила. Томе су криви были неваляли примѣри и безбожни поступци землѣдржтва и судія, као и свію чиновника и управителя. Оновременый земльоджацъ и нѣгова госпа, нису се ни красивали у селу, него су блудили по свету; они су учинили, те є свештеникъ, кога є іоштъ мой отацъ познавао, кренутъ са своге места, што є онъ, но и то слабо и ладно слушанъ, слово божіе проповедао. Одъ то доба они су упливомъ њиним у главномъ граду умѣли тако намѣстити, да су у нашу парохію, па и школу, све такови люди долазили, коима су, као и њима, само пиянке светъ, а мрсъ Богъ были, Христосъ іймъ є пакъ као и свакій човекъ было, кога су име само онда изустили, кадъ су обреди црквени то зактевали. Одъ тій тако піянке любителя єданъ се тако опияо, да є покадкадъ и у цркву пиянъ улазіо; зато га є и постигла казнь божия; ударомъ є скапао у средъ нѣговогъ грѣ'а. Учитель, кога є земльоджацъ поставіо, уместо што бы школу држао, посіо є за њимъ пушку у ловъ, служіо му око астала и чанке лизао. Такови се люди єдно за другимъ доста изменило у нашой цркви и школи: безбожници, коє граблѣнѣмъ, коє другимъ грѣ'овима. Узъ то іошъ земльодржтво, коє є за своє разкошство све више новаца требало, подигло є неколико делаоница (фабрика), коє су, и само се зна, подъ злочестомъ управомъ мало добита доносиле, алъ су много коекакви скитача и безкућника изъ целе околине домамиле. Шта да говоримъ: каогодъ што се земльодржтво по греховима валяло, исто тако и у нашой обштини мало се њи могло наћи, кодъ кои є честь нешто вредила. Подмладакъ є подивляо и са свакимъ невалялствомъ прирашћивао; погдекои старацъ однео є искру християнске вере и живота у гробъ, коя му є іошъ одъ отца нѣговогъ остала; или є тако малоснажна и слаба постала, као куцанѣ срца у умирућемъ телу.“

„У то време кадъ се редко што могло о Богу чути, и кадъ є, као што у таковомъ случаю неможе другчіе ни быти, са сваке стране зло и сиротиня окупила была, дође старый Правдићъ овамо. Была є єдна повётина баштина, коя є и само се зна, нѣнимъ послѣдњимъ имаоцемъ, єднимъ разкалашнимъ разпикућомъ, сасвимъ упарложена и загоњена была, и кою є присвоіо было себи земльодржтва управитель помоћу некогъ понайвише лажногъ дуга, одъ бывшегъ властника потраживаногъ. Ову одкупи Правдићъ одъ лажногъ властника по драге новце, начини место оне сасвимъ опале куће, на коіой є толико година проклетина лежала, єръ є се последньій имаоцъ обесіо, ону велику лепу кућу, кою гледите, и почне ону запушћену баштину као правый земльоделацъ са очевиднимъ благословомъ обдѣлавати. Но ніє му то найпречіи посао было. Станѣ народа съ коимъ є живіо, текнуло га є у срце; онъ почне землю на другу руку обделавати. Упитайте само старога попу Павла, кога Богъ іошъ дуго обштини на благословъ да поджи, онъ ће вамъ казати колико є добрый виртембержкій тежакъ найпре за свою, а съ тимъ и за многе друге душе чиніо. И овай є свештеникъ одъ земльодржтва овде намешћенъ, єръ га є топло препоручіо некій грофъ, кодъ кога є опъ домоуправитель было, и съ коимъ є нашъ баронъ у лепой любави живіо, алъ ніє тео ићи онимъ путемъ, коимъ су ишли они, што су пре нѣга были, него се предъ светомъ поштивао: ни грабуля ніє было, него є жаліо сиротиню. Али съ нѣговимъ преповеданѣмъ па и деце ученѣмъ, ніє было башъ као што бы требало. Кадъ є Недельомъ проповедао, оно што є говоріо было є истина по християнски, али є некако ни ладно ни топло было; было є тако као да му ніє башъ одъ срца ишло, као да є обетовану землю описиваo по школскимъ књигама, а не као да ю є и самъ видѣо: а то є зато было, што ніє у томъ тврдо было уверенъ потрзао є съ обе стране оштаръ мачъ, кои му є датъ, само у корицама сакривенъ, као какву палицу, незнаюћи ни шта съ њимъ да ради. Око духа овога човека више є лебдіо Правдићъ, него Яковъ за своіомъ Рахильомъ. Єръ тежко є то было наговорити таковогъ господина, кои є држао да све болѣ зна и правіе има одъ другога, да се онъ, као юноша, кои є многа добра имао, сво нѣгово добро разда, па се као сиромашакъ милости своге Господина, вери и верованю сладкогъ еванђелія почини. Не, речма наговорити старый Правдићъ нашегъ попу ніє могао, него му є то за рукомъ изишло учинити своіомъ любави и верномъ по Христовой науки владанѣмъ. И єсть, неможе се другчіе рећи, него да є младый попа одма с'почетка, чимъ є виртембрежкогъ тежака познао, почитовати га почео; пазили су се, и мало кои данъ

да се нису састаяли; єръ є старый Правдићъ доста света обишо, было є у Енглеской и Америки, па є умео доста причати о тимъ земляма. Ниє тео попа ни у то упуштати се, да на путъ стає добромъ делу, кога се Правдићъ тако свесрдо латіо, трудећи се да старо и младо опетъ постане побожно, пристойность и почитанѣ да су међу њима, єръ и онъ бы самъ поштено владанѣ и грађанску добродетель међу сво уводіо; само ниє знао како да почне чинити то; онъ є чиніо поредъ свію нѣгови добри светована као онай што є побране руже позадевао по градини у землю, мислећи да є тако себи лею цвећа начиніо, коя ће му за ову годину траяти, а чимъ сунце ограну нѣгово цвеће за тилый часакъ увену. Правдићъ є то сасвимъ другчіє умео почети. Онъ є врло вешто пазіо на оно по путу разбачено цвеће, на комъ є ма наймања жилица іоштъ было, коя ће у земльи, само ако се са заливанѣмъ не оклевне, опетъ примити и омладити; одма є онъ око нѣга и по селу оне душе поизналазіо, кои' є уво побожной речи отворено было. Ти су были понайвише старци, кои су у срећнія времена у школу ишли, или болестници, нужду трпећи и ожалошћени. Свакомъ є овомъ умео онъ правимъ начиномъ и башъ кадъ є требало приближити се; старци су се у разговору съ њиме помладили, ожалошћени утешили, болестнима и нужду трпећима, поредъ стварій, ков ій понудити њину нужду умекшати могу, и таково є што односіо, што є нужду њине душе на свагда помогао. Мой отацъ и старый воденичаръ у долньой улици, први су были, кои су се брагинскомъ верношћу съ њиме удружили, и ниє дуго прошло, а искупляло се сваке Недељ после подне око нѣга, доле тамо у воденици прилично доста людій, коима є милиє было забављати се тако као што ій є виртембрежацъ забављао, него съ оканицомъ и викомъ у крчми. Правдићъ є свагда весео и добровољанъ было; онъ є умео све оно, што є свакомъ повольно было уплести съ онимъ, што є човеку неповольно, шта више, састанци тій у воденици постали су и побожни, у коима су лепе песме певане, и читано оно, што униле душе разбудити, болне лѣчити може.

Праву є вештину показао Правдићъ одма прве године како є овамо дошао, на ондашнѣмъ учителю. И овай є было нешто больи, него што су двоица, кои су пре нѣга были; болѣ є наравы было него нѣговъ, рођакъ, момакъ нашегъ земльоджца, кои є и израдіо те є то званіе добіо. Али своіомъ жесточиномъ и некимъ неуметнимъ владанѣмъ и будалаштинама, коима є високоуміе правый коренъ было, было се младый учитель съ кметомъ обштинскимъ и отменіимъ селяцима завадіо, па и, иначе добромислећій попа было му є противникъ. То га є понизило, што є и заслужіо; алъ поредъ тога што є жестокъ и на край срца было, єръ є узрокъ тога кодъ другій, а не кодъ себе самога тражіо, тежко му є было то трпити. Найпосле догоди се іошъ у оной кући, у коіой є учитель седіо подъ киріомъ (єръ у ондашньой рђавой школи ниє было собе за нѣга) таково што, што є честь несрећногъ човека у неку, гледећи є велику, поредъ тога пакъ као што се после осведочило, сасвимъ неправедну сумню довело; одъ то су доба тогъ човека тако презрели, да се ниєданъ селякъ ниє тео съ њимъ мешати тако да, кадъ бы онъ кудъ у друштво изишо, или бы у крчми ручао, сви люди укланяли су се одъ нѣга, као да є кужанъ, и ниєданъ се ниє тео съ њимъ поздравити, ни речи проговорити. Па и сама деца у школи нису га поштовала; ругала су му се, кадъ ій є карао смеяла су му се, а ако ій казніо, одустаяла су одъ школе. Човекъ є было странъ, никаквога своегъ човека у селу ниє имао, єръ є онай нѣговъ рођакъ, с' кога є тай лебъ и добіо, было съ господомъ у Паризу. А ниє имао, као што реко, ни одъ кое стране одбране, єръ и самъ свештеникъ држао є, да онъ ниє сасвимъ чистъ у оной ствари, коя є на нѣга потварана, а и старый високоумный чиновникъ, на нѣгово спочетка у туђе послове утичуће се владанѣ омрзнувши, великій му є непріятель постао. Кадъ га и сами люди, кодъ кои' є подъ киріомъ седіо, нису тели далѣ држати, и нико га ниє тео у кућу примити, было се тай човекъ тако у невольи нашо, да се готово было разпаметіо. Говоріо є све коєшта као да є сишао съ памети, и скитао се као псето безъ госе; бежао є одъ людій, па и ноћу ниє се станьивао, тако, да су люди мислили, онъ ће самъ себи главе доћи. Поштеный Правдићъ дозна то, и нужда тогъ човека дирне га у срце. Ишао є єданпутъ башъ тако, како ће се морати срести съ учительомъ, а да овай нема куда уклонити се. „Добро вече, господине учителю!“ яви му се онъ првый; „чуємъ да вамъ є нуждно обиталиште. Истина и я живимъ садъ іошъ у старой изъ авліе кући, єръ ми нова іошъ ниє дограђена, но ипакъ има єдна соба съ креветомъ у моіой кући и за васъ, а и леба што имамъ поделићу съ вама, само ако сте съ тимъ задовольни“. Учитель погледи у човека, кои є тако съ њиме говоріо, зачуђено и плашльиво. Осетіо є у себи, познао є по лику, чуо по гласу говора поштеногъ човека, да овай добро о нѣму мисли; бризне плакати, згради Правдићеву руку и рече: „тако дакле, има заръ на свету кои човекъ, кои мени добро мисли? ахъ, прим'теме сутра у вашъ домъ; видићете да самъ я поштенъ човекъ“.

Срећный часъ младоме учителю куцнуо є; високоуміе нѣгово сломљено є; срце му се понизило и поништило; такови су люди добро склонни на речь пристати. Но, да скратимъ: улюднимъ владанѣмъ и свакдашньимъ живљенѣмъ съ Правдићемъ, постао є учитель сасвимъ другій човекъ. Онъ є кодъ своегъ домаћина школу учіо, кадъ є ниє пре учіо; было є у кући као дете; а и послушанъ є постао као дете; родителѣ є одавно было изгубіо, све є међу туђиномъ бывао, зато га є любавь нѣговогъ солохлѣбника тако дотерала. Правдићъ се одма уверіо, да є неправедна она сумня, коя є на учителю была, ниє се смиріо, докъ дело ниє изишло на видило, сву є бригу на то обрнуо, да учителю међу селяцыма честь поврати, а то му є съ тимъ лакше за рукомъ испало, што є свакій, кои є съ њимъ проговоріо, морао признати: учитель є сасвимъ другій човекъ постао, паметанъ, тихъ и дружеванъ, ков є по свой прилици тврдо утемељено было, єръ є правоверный христянинъ постао. И само се зна, да є школа сасвимъ на болѣ пошла; учитель є како кои данъ све болѣ пазіо и любіо децу; свакомъ приликомъ старао се поучити ій тако свесрдо,

да смо мы — єръ и я самъ онда у школу ишо — радо га слушали, и онъ є насъ умео тако за своіомъ рукомъ окренуту, да смо га као другогъ родителя любили. И садъ ми є мило кадъ се сетимъ, како смо мы дечаци, место што смо одпре само викали и скакали, садъ радо са свештеномъ исторіомъ и другимъ полезнимъ наукама забављяли се, коє смо у школи слушали, и како намъ є мило было, кадъ одемо съ нашимъ господиномъ учительомъ у градину старогъ Правдића, у коіой смо се и посиграти смели. Домаћинъ є имао обичай доћи међу насъ, па бы намъ приповедіо по кою лепу приповедку, у коіой бы погдекоя поучаваюћа и опоминяюћа речь уплетена была, кою нећу заборавити докодъ самъ живъ.

Може се рећи, цела наша обштина почела се онда на темелю школе изнова подизати. Єръ мала деца кадъ су чула одрасле људе псовати или са именомъ божіимъ титрати се, казивала су имъ, како є то ружно; она су однела, и да ни осетила нису, науке и поправке изъ школе дома, коє су погдекоя мати а и понекій отацъ изъ уста ньине миле дечице къ срцу примили. Учительство се кодъ насъ почитовало како никадъ ниє пре; и старомъ Правдићу лако є было обштину навратити, да она, место оне жалостне плетеняре, у коіой є школа была, єданпутъ већъ и нову школу сагради, на што є онъ своегъ роћеногъ новца прилично издао, и лепа єдна главнина, коіомъ є, дабогме, пређашнє рђаво свештенство непоштено управляло, могла се съ ползомъ употребити. У новой той школи, кою є Правдићъ планирао, добіо є учитељъ самъ за себе лепо и пространо обиталиште; после се ожени и узме неку роћаку моє матере, па пре неколико година умро є. И садъ га благосиляю, кои су га познавали“.

„Ето, то самъ само мало изказао, шта є добрый виртембрежкій тежакъ у нашемъ селу учиніо, єръ кадъ бы тео све изказати, небы васъ данъ было готовъ. Могу само казати, да є тай човекъ своіомъ памећу, своіомъ вештиномъ и искуствомъ у свакомъ послу, своимъ великимъ паштенћемъ и благимъ владанћемъ у мало година кодъ наши људій у таково почитованє дошо, да су га се неваляли бояли, добри га пакъ као отца почитовали. Ништа ниє рађено докъ се онъ не запита, онъ є миріо где є неслога была, и адвокати су мало посла одъ насъ добивали, єръ є Правдићъ тако умео доказати кои има право а кои нема, да парничари нису имали кудъ мрднути.

Запита-ћете, шта су о томъ наше земљодржтво и съ ньиме сасвимъ єдне мисле судацъ, говорили и радили? Овима самъ Богъ ниє дао, да добромъ делу на путь стаю, єръ земљодржацъ (спахия) є было у Паризу, и ниє се у осамъ година само єданпутъ, и то неколико дана, дао овде видити, докъ су съ нећговимъ добрима коєкакве варалице управляле; оновременый пакъ старый судацъ, коєкаквимъ изступленіяма дотле є было кодъ правителства дошао, да є морао само гледати, како ће самога себе зла и муке избавити, а ниє му было до тога, да други' погрешке изтражує и казни. После є сасвимъ другчіе пошло. Свећа неможе никда светлити, а да таму као таму не казни. Тако и мой старый Правдићъ, па и нећговъ синъ, кои є суштый отацъ было, као проповедници правице, явно су предъ очи стављяли, и съ тимъ казнили неправде выши людій, а беззаконици ови постану имъ найжешћи непріятельи, гледали су да ій смакну са света и упропасте; па, кадъ нису своє беснило могли на отцу изкияти, на сину су своє срце изкалили“.

„Но, вы ме упитасте за ону кућу и чия є она, а я видимъ да самъ съ моимъ одговоромъ далеко око куће обтрчао и то тако далеко, да морамъ мало и єзикъ за зубе увући, єръ чуємъ да ме мои люди вичу. Па гле, ево и моє Марте носи вамъ, да мало доручкуєте“.

Крчмаръ изиће, а стара добра крчмарица, пошто є болестницу упитала како іой є, постави асталъ да доручкую (фруштукую). И она є, као и ньиъ човекъ, рада была подуже разговорити се са странцемъ и овога децомъ, „али засадъ“, тако є се изговарала, „немогу одъ посла“.

„Како ме є“, рече болестница кадъ є са своима зама была, „добрый тай старацъ нећговимъ речма чисто разонодіо; тако ми є као да самъ садъ у оной кући и градини, и я бы га радо іошъ слушала, само да є хвалећи деду и мою бабу, и о моимъ родительима више кою добру пробеседіо. Єръ онъ и мой отацъ први и найлюбавніи пріятельи были су, ако и єсте мой отацъ одъ нећга было млађи; а моя покойна майка была є нека роћаковина Марти. Отацъ се у овой кући съ ньима познао“.

„Ты данасъ болћ и снажніе говоришъ, веселіе гледишъ и ведрієгъ си лика“, рече іой Мирко. „О да оћешъ овде у твоіой постойбини оздравити, и, онако као што си была, добровольна постати. Лекаръ є казао да ти неће одъ те болести быти смрть, а Богъ се сиротама стара“. — Іованки грону сузе низъ лице гледећи у децу, како радостно ньинъ доручакъ кусаю. И она, прьый путъ садъ после толико дана, заиште шольицу кафе и мало леба, коє обоє прилично сладко падне іой на срце.

У томъ и лекаръ доће, кога Іованка одма позна као старогъ знанца нћни родигеля. Овай позна да є болестници, коя є съ ньимъ као и съ другима енглезки говорила, сасвимъ болћ него што є мисліо; препоручи іой пре свега тишину, да се зло небы опетъ повратило. Одма є и Марта дошла, коіой є човекъ о странцима, шта є о нима оно ютро чуо и видіо, преповедао, па ій є и она сасвимъ у волю узела. Она донесе пунъ таньиръ бресака и грожђа, обуче децу, коя су и данасъ рада была стаяће одело носити. Оно двоє старіи зактеду нћи наполћ; баба Марта готова є была учинити имъ по вольи. Деце є было доле у кући синовца Петровогъ, коме є овай, као своимъ будућемъ наследнику, предао было све баштине; найстарје одъ ньи, смерна єдна одъ четрнаестъ година девойчица, прими се да пази и чува оно двоє мали деце, и чисто се поносила, што ће є суседи видити, да иде съ тако лепомъ странномъ децомъ, одъ кои' є оно манћ само енглезки говорило.

„Немой нћи ньой,“ повиче она уплашено малой енглезкиньи, кадъ є ова, неразумеваюћи шта іой се говори, у детиньской безазлености отрчала некой госпи, коя є на врати неке градине стаяла, и киту цвећа у єдной руци држећи, другомъ є децу себи

звала. И малый Іоца оде за сестрицомъ, а крчмарово девойче, као квочка коіой ястребъ пилиће однесе, уђе за децомъ нлашљиво у градину, „буди на миру“, пришапне девойчету стара єдна служкиня, коя є съ госпомъ была, „госпои председательовици данасъ є нешто ведріи, чистіи данъ. Неће она ни теби ни деци никакво зло учинити.“

(Продуженѣ слѣдуе.)

Сеоска приповѣдка.

Њи троє бияху, кои близу села на пѣкой поляни живише, т. є. дивля ружа, маковица и чешля. Све троє држаше себе за красне и имаћаше свои' особити добродѣтелни основа.

„Я моимъ сестрама у вароши нимало не завидимъ“, рекне ружа у себи. „Оне су истина много изображеніе него я, єръ у вароши живе, ал' се у томъ не састои истинита дражесть, него у дивлѣмъ, природноме и простомъ, а свега тога имамъ я найвише. Са изображенимъ губи се природна лепота, па самъ зато и весела што не живимъ у вароши, те самъ мою првобитность сачувала“.

„Гле! шта ова будаласта ружа о себи мисли!“ проговори маковица, коя є башъ покрай пѣ израстила; „она све хвали нѣну природность, нѣне просте дражести, али то башъ ніє права лепота. Ніє доста лепимъ, него валя и свету одъ користи быти, а то я чинимъ . . . Лепота пролази, само онай, кои плодъ доноси, тай ће и своє време преживити, а то се зове безсмртіе. У осталомъ имамъ я много жизлю црвень, него моя сусѣдка, па самъ зато и много лепша него она, то ми мора зависть допустити“.

„Ахъ, да суѣтногъ света!“ помисли у себи чешля. „Како се горде и поносе, и то безъ сваке заслуге и важности. Шта є споляшна лепота, данасъ цвета а сутра увене; не унутрашня цена, та є права и истинита, пакъ зато я ни найманѣ не завидимъ моимъ сусѣдкама. Унутрашна цена є преко света!“ Потврђаваше чешля.

Тако све троє имаћаше своє основе, а ови су, као што є познато, кои добродѣтель надъ светомъ подижу.

Лето настаде. Чбунъ, на коме є та дивля ружа висила, іоштъ є много више цветова имао, но ниєдна не быяше тако красна и лепа као та єдна. Та ружа полагано отвори своє лишће, па показа наймилію крупу одъ семена. То є нѣна душа, мисляше она.

Тако исто и маковица не заостаде за своіомъ сусѣдкомъ, нѣнъ цветъ быяше све затворенін и красніи. „То є жаръ душе“, рекне она. „чисту страсть, одушевлѣнѣ и постоянство мора свака племенита душа имати, другачіе є животъ безъ дражести и простъ; а безъ тога неможе ни плодъ никадъ сазрети.

Но и чешля ніе хтела быти гори, него нѣне сусѣдке: она се развіе, и изтера велико изрецкано лишће и бодлѣ; па што ово веће быяше, сотимъ быяше и нѣна унутрашня цена већа, говораше она.

Садъ усредъ лета догоди се некій случай, кои на све троє якій ударъ учини. У ружичномъ чбуну быяше іошъ одъ ланьске године гнѣздо цайзлово, коє тога лета сасвимъ оставлѣно стаяше. Некій младый конопляръ, кои є себи уображавао да є больи него сви нѣгови друзи, онъ имаћаше особитый гласъ, и већъ у многимъ варошима явно є певао, но изсмеянъ быо. Тай конопляръ блудећи тамо амо наиће на то оставлѣно гнѣздо, и стани се ту.

„Врло ће добро быти, да я мой гласъ овде у чистой природи укрепимъ, пакъ онда предъ вештъ публикумъ опетъ изићемъ; мой є гласъ због многи школа изкваренъ, зато ћу овде на овой поляни овога лета предати се природной науци, те ће тако мой гласъ више метала стећи, а то є управо найглавніе кодъ свакогъ гласа“.

Тако умствоваше конопляръ; онъ се намести у томъ дивлѣмъ ружичномъ чбуну и седне тай истый данъ увече на грану, на коіой є ружа цветала.

„Како є славна природа! . . . Како ће се све около мене дивити, докъ пустимъ мой гласъ!“ рекне онъ, па сваде смишляюћи певати, као што су конопляри при заходу сунца чинити навикли.

„Боже, да лепо ти пева!“ повиче ружа занета. „То є младъ мужякъ славуякъ, кои бы доиста тако исто и у вароши лепо живити могао, али онъ люби природность, па є зато на ту гранчицу сео и о мени песму пева. Мени се чини да є іоштъ плашљивъ, я ћу га морати охрабрити . . . . Боже! каковый є то превстественый теноръ! Како лепо зна песме певати! Я самъ изванъ себе одъ радости . . . .!“ Те тако ружа тронута изъ своє чашице росну капь пусти: „то є была суза!“ рече она.

„Ахъ, младый славуякъ!“ повиче и маковица, у той мисли, да конопляръ само због нѣ ту седи и пева. „Тако насъ свагда больи нађу, ако у потаи и цветамо!“

Те тако и маковица љуляше свою главу на стабльики и плакаше такође яко тронута.

„Ты садъ брзо морашъ цветъ изтерати, єръ светъ само свагда на споляшность мотри,“ помисли чешля. „Ако я и бодлѣ имамъ, то ништа не чини, и ружа гдекоє има, али она нимало нема у н у т р а ш н ѣ ц е н е.“

Тако и чешля изтера цветъ, кои истина не быяше лепъ, но оно чрезъ то певачи ци на знанѣ даде, да є и она іоштъ у цветаню.

Тако заостане конопляръ због науке своє у певаню, на той поляни, а напрати свудъ унаоколо преповедаше, да ту младый мужякъ славуякъ пребыва, кои гласъ има, каквогъ ни Дунре, ни Рожеръ, ни Андерь, о коима се у новинама чита, никадъ имали нису.

Но помећу то троє породи се наскоро страшна зависть, єръ є ружа тогъ милогъ конопляра у свою мрежу привукла, а завидљива маковица преповедаше чешльи, да є она на то двоє вирила, и поуздано зна, да се тай мужякъ славуякъ преко целе ноћи на месечини са ружомъ миловао, и да є тай певачъ праый

Донъ Жуанъ, одъ кога се добро на умъ узети валя, єръ макаръ да како добре основе имамо, опетъ неможемо за наше срце добри стаяти. „Нравственость преко свега!“ рекне маковица сасвимъ сбунѣна.

„То є гриота“! повиче чешля срдечно тронута, пакъ іоштъ тай данъ пукне гласъ преко целе те поляне, шта се синоћъ на месечини догодило. Но лепо напредоваше, и любовь є нѣжну ружу наскоро тако напарала, она побледи и увене, и лишѣе іой одпадати почело. Садъ она проѣе! . . .

„А, то є доиста гадно и неваляло!“ викне чешля одъ прилике после четрнайстъ дана єдногъ вечера, пошто мужяка славуйка и маковицу у сладкой пастирской забави изненада застаде. „То ли она пуна поштеня и добродѣтелна моя сусѣдка! Та мени бы стидъ была, кадъ бы се я іоштъ дуже съ ньоме дружила. . . . Тако є то, ту се опетъ види, шта са основима, людскима быва, кадъ се нема унутрашнѣ цене. . О да грдне срамоте! . . . садъ самъ само рада знати, шта ће моє сусѣдке на то рећи!“

Те опетъ прво ютро знаде цела поляна, да маковица са мужякомъ славуйкомъ у тайной дружбини стои. — Но што се више о томъ конопляру праповедаше, то є све всѣма цвећу на поляни миліи было, и ко зна какова бы се іоштъ несрећа догодила, да, ніє конопляръ мисліо да нѣговъ гласъ већъ доста метала има, и да ніє ту поляну оставіо.

„Овде се само нетреба варати,“ рекне садъ чешля, почемъ и маковица одъ туге и жалости увене, „онъ ніє быо мужякъ славуякъ него простъ конопляръ; то самъ я већъ одавно знала, но нисамъ га хтела осрамотити.“

Было то како му драго, после нѣколико неделя стиже гласъ у поляну, да є конопляръ као прывый лирическій тенористъ у великой вароши ангажиранъ, да десетиляда форинта плате има, и да су све даме нѣговомъ лепотомъ занете.

„Да, да! средньій путь свуда тріумфира,“ рекне чешля, кадъ є то чула. „Тако є то у свету, то валя знати и себе сотимъ тешити . . . . Унутрашня цена є преко свега, па ћу я са тымъ основомъ доиста найдалѣ доћи.

На то доѣе воденичаровъ магарацъ преко поляне; онъ смотри чешлю, па є позоба.

„Унутрашня є цена преко свега!“ рекне магарацъ па отиде далѣ. (М. Л.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

— У ноћи између 1. и 2. о. м. догодило се опетъ єдно одъ они' величествени єстествени' позорія, коє іоштъ напредъ умъ човеческій точно предсказати зна, и о чему се потомъ срдечно радуе, кадъ изкуси, до чега є Богъ човека узвисити хтео, да може и у тайне природне улазити.

При ведромъ небу, єдва тамо амо као прамечакъ повлачиваюћимъ се обчашцима, догодило се месеца помраченіе, коє пообштемъ свету могло видити се, и коє кодъ насъ почевши помрачавати се одъ ½ 11 сатій, а траяло є до ¾ на 2. —

СМѢСИЦЕ.

(Смртъ айдукъ Вельковогъ топа.) Изъ повѣсти айдукъ Велька зна се, да є онъ надалеко одъ топа стоећій погинуо, а то є было овако: Тане непріятельско удари найпре у топъ айдукъ Велька кодъ коєгъ є онъ стаяо, начини неку дубину на ньимъ и одскочивши удари по пасу айдукъ Велька и прекине на двоє, кой єдва гинућій могао є изговорити. „Држ' браћо, и осветите ме.“ Топъ тай и ако є было народный опетъ зато, што є славный юнакъ айдукъ Велько на ньимъ командирао, после смрти нѣгове добіе славно име „топъ айдукъ Вельковъ.“ У истину овай є топъ сматранъ као века светиня, чуванъ брижльиво као єдиначе майкомъ своіомъ, и текъ онда изъ нѣга пуцато, кадъ су найяче свечаности бывале. Млогій су желили само видити тай топъ. Онъ є было одъ гвожђа сливенъ, безъ сваког украшенія, сразмѣрно по вештини правиланъ, и примао є у себе 3 фунт. барута, и при пуцаню одавао є онаковый гласъ, као што се само одъ єдногъ гвозденогъ топа очекивати може. Коє због старости, и не найлепше массе гвожђа, топъ є истый као труло дрво утолико само цриъ изгледао; съ турпіомъ и оштрымъ ножемъ могао си га стругати како хоћешъ. Изъ овога свега види се, што є топъ тай ко зна кадъ ливанъ, и славный га айдукъ Велько юришомъ одъ Турака отевши правителству дао а ово опетъ нѣму натрагъ возвратило, да ньиме непріятелѣ своє и свога отечества туче. Но о пространословству доста. Год. 1836-те, лицемъ на Св. Богоявленѣ, поредъ други' топова, парадирао є и топъ айдукъ Велька, извршиваюћи свою дужность. У оно време србско правленіе имало ніє редовни' топџія'. Дужность при пуцняви извршивали су топџіе просте, кои су и подъ прво-врховнымъ вождемъ Кара-Ђорђемъ, и подъ княземъ Милошемъ Обреновићемъ воєвали. Надъ тимъ топџіяма было є корпоралный старешина Янаћко С***** кой и сада у Београду прилично већъ старъ као пензіониста живи, а поредъ овогъ найглавніи старешина было є покойный Милошъ Сарановацъ, тада главный воєный комесаръ, кой се морао слушати кодъ послова топовни', єрбо є при нѣговомъ управству обшта воєна муниція, оружница, барутана и т. д. стояла. Господинъ тай одъ природе слабогъ здравля, будући често є бреме заповѣдничества своегъ Янаћку предавао, кой є довольно вештъ кодъ топова, дужность примлѣну лепо и одправляо, али кадъ бы се развеселіо, онда є тако жестоко пуцао и брзо, да, нитъ є на количество барута шта кой топъ зактева, ни друге нуждне топџійске потребе, яко внимао. После полъ дана кадъ є князъ седећи іоштъ за ручкомъ заповедіо пуцати, єрбо є и госте имао, Янаћко — веселый Янаћко — єръ у правомъ смислу то и єсте — започне брзо и жестоко пуцати, особито изъ топа айдукъ Вельковогъ — невзираюћи мѣру времена обичну на разлаћиваће топова употребляваћу. И ако є снегъ на земльи было, време є лепо было, и сунце особито жестоко сіяло. Я, кой ово пишемъ, такоѣеръ самъ изишао, да пуцняву сматрамъ. Было є насъ прилично число, понайвише момчади. Дӯ . . . дӯ . . . на єданпутъ топъ се айдука Велька разпрстне, комадъ єданъ падне предъ типографіомъ, чакъ одстоећіе на свои' 90 хв.,

єдно се парче задуби у брежулякъ, єдно падне не далеко у средъ воде Лепенице, а два, три комада — ударе у яку дрвену ограду двора князя Милоша, и кодъ искраногъ єдногъ точка, и другогъ малогъ преломлѣногъ и испребіяне дрвадіе. Никомъ ништа ніе догодило се, само є Јанаћка єдна спицца одъ точка по ручици — да, ручерину — ударила, кою потомъ мало є завіену носіо. Гди я стояхъ одъ могъ места ни четири стопе далеко ударио є єданъ комадъ у прштацъ и пребіо га, мене да є потрефио, пресекло бы, као и тане што є айдукъ Велька, него Богъ є тео да сви здрави останемо, и Јанаћка є текъ опоменуо, да се болѣ кадъ пуца, узима на умъ. Тако топъ айдук' Велька, оногъ храбрѣйшегъ витеза србскогъ, коегъ нераћа често майка, наће гробъ свой свърши славно завршуюћи славу Богоявленія Господня, лѣта 1836. Трупъ кратакъ и останци разпукнути и сада хране се као у спомена у войничкой србско-княжеско-народной оружници, гди се довольно знатни одъ жица испletени' оклопа, стращни саблюрина, пушчерина и гигантски копаля наоди, кое све сведочи, да су люди пре 200 300 година млого тѣлесніи были. Єръ съ онаквимъ оружіемъ є єдва бы найкрупніи люди садашнѣгъ времена владати могли.

(С. К. М.)

(На гласу лѣкаръ одъ очію.) Єдна госпоя, коя су очи болеле и коя є примѣтила, да знаменито видъ очію губи, оде къ єдномъ одъ найславніи лѣкара одъ очію, да га за советъ и помоћь замоли. По изгледу се нѣномъ заключавало, да є то отмѣна и богата госпоя. Лѣкаръ, кадъ є очи прегледао, почне главомъ маати и изяви мнѣніе, да є за леченѣ нуждно више времена, почемъ се є бояти, да слепоћа на очи ненаће. Пре свега посоветуе є онъ, да се она, почемъ є по сказиваню нѣномъ доста далеко одъ вароши на польскомъ добру своме живила, у варошь пресели, како бы є често, да, ако могуће буде, и свакій є данъ видити могао. — У слѣдству тога узме госпоя прекрасно обиталиште у вароши и ту се пресели. Лѣкаръ є посѣштаваше прилѣжно и наређиваше садъ ово садъ оно. Седмице протекоше а за њима и месеци, а здравлѣ іошъ никако да доће. Лѣкаръ є постояно утѣшаваше. Тако напоследку болестница доће на неку чудноватy мисао, и безъ да се є дуго съ њомъ ломила, приступи одма къ извршеню исте. Она набави себи сиромашно одело, натуче на главу велику капетину, узме старый амбрелъ у руке а котарицу преко руке, и оде по киши къ славномъ томъ лѣкару. Она є была тако наружена и преображен' да є ни око любезника у стању не бы было познати. Она є морала у предсобію лѣкаровомъ заєдно са другима болестницима, кои су ту совета лекарскогъ ради дошли были, врло дуго чекати, докъ су єданъ по єданъ предъ лѣкара излазили. Напоследку доће и на ню редъ. „Дакле, шта сте вы ради, драга госпо?.“ Запыта лѣкаръ. „Страдамъ одъ очію господине,“ одговори она променутимъ гласомъ. „Да видимъ!“ Рекне онъ и одведе є до прозора гди є прегледао очи, безъ да ій є познао. Затимъ слегне съ раменима. „Та ваше су очи добре,“ рекне онъ. — „Добре?“ запита она. „Да како; я знамъ шта говоримъ,“ одговори лѣкаръ озбильно. „Али су мени казали, да ћу добити сле-слепо-незнамъ управо како се оно зове,“ примѣти она. „Слепоћу валяда?“ продужи онъ. „Єсть, єсть, господинъ лѣкаръ“ одговори она. „Недайте се молимъ васъ за носъ вући; ваше су очи нешто мало слабе, друго ништа.“ Рекне лѣкаръ. „Али ми є и лѣкаръ мой казао, примѣти му она. „То є вашъ лѣкаръ магарацъ,“ одговори онъ. „Магарацъ?“ запита она. „Магарацъ, магарацъ, дабогме; кажите му слободно, да я кажемъ,“ рекне онъ. — Садъ се госпоя изправи добро и рекне своимъ обичнимъ гласомъ: „Та вы сте мой лѣкаръ? непознаєте — ме?“ Каково є лице садъ господинъ лѣкаръ направіо, можемо мислити. „Милостива госпоя,“ хтеде онъ нешто говорити, али госпоя окрене му леђа и срдито оде. Никада га више ни погледала ніе.

ЗАГОНЕТКА.

Одкако є века и божества,
Никадъ ніе већегъ чуда было;
Нит' ми когодъ надмудри умештва,
Нит' с' безъ мене што у свету сбыло.
Име ми є єдно и те-єдно;
Никадъ опетъ ніе постояно.
Я самъ луће одъ будала светски',
Паметніе одъ царева земски'.
Одъ постаня нисамъ говорило,
А ништа ме неб' надговорило.
Нити ногу имамъ, нити крила,
По свимъ свету летимъ ти ко вила.
Ћорава самъ, немогу да гледимъ,
И одъ тебе опетъ далѣ видимъ.
Я самъ глуво, брбляво: ај' чуємъ,
А и тайну ником' неказуємъ.
Невера самъ, лоповъ, изданца;
Драгоценость людска ми с' верава.
Посо ми є све другог' дворити;
Преко мене ништ' несмешъ творити.
Любезно самъ, грлишъ ме грлимъ те,
На вешала овамо водимъ те.
Я самъ лажа да ми нема пара,
И у мени опетъ држи с' вера.
Свакога самъ минута ћудльиво;
Наравно самъ, нит' самъ кадъ дурльиво.
Црнина є боя ми лепоте,
А бело самъ, іошъ и белѣ и одъ те. (Б.)

ОГЛАСИ.

КУЋА НА ПРОДАЮ.

У овой варошн налази се на продай кућа на окретноме месту стоећа, коя є изъ тврде граћевине сазидана; она се састои изъ више соба са куйномъ, съ бунаромъ у авліи и т. д., кои кућу желе купити, нека се изволе обратити на уредничество овогъ листа ради далѣгъ извѣсћеня.

Haus-Verkauf.

Es befindet ſich hier in Semlin in lebhafter Gaſſe ein aus ſolidem Material gebautes Haus von mehreren großen, ſchönen Zimmern, Küche, Brunnen u. ſ. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieſes Blattes.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 32. У Земуну 13. Октобра 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Субботе а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайлієв.

(По француском.)

— Слушайте! викне Лудвикъ яснимъ гласомъ, кои се разлезаше по целомъ трактеру.

Сви уђуте.

— Браћо моя, почне онъ: — другъ нашъ Фридрихъ Найбержкій оће нешто важно да вамъ каже.

Чувши то име, човекъ, кои сеђаше у сенки у углу сале самъ за малимъ асталчићемъ тргне се, и окрене се да болє види младогъ ђака, когъ зва'у тимъ именомъ. Фридрихъ Найбержкій бияше врло младоликастъ, стаса висока; лицу нєговомъ, кое се одликоваше необичномъ правилности одвећъ доликоваше нека туга и замишлєность, кое представляху странный некій контрастъ (противность) а и звекомъ чаша и веселимъ песмама, кое се разлезаху око нєга. Кадъ онъ устаде, цела компанія ђака уђута.

— Браћо и другови, рекне онъ постоянимъ гласомъ: — я самъ дошо овде да васъ занитамъ, има ли кои што пребацити ми за све време мога ђачствованя, и єсамъ ли я живіо, онако, као што и пристои благородномъ и правомъ ђаку?

— Свагда! одговоре у гласъ неколико ньи.

— Молимъ, я му могу нешто примєтити, викне Лудвикъ.

— Шта?

— Онъ є на моє очи сипао воду у вино и никадъ ніє имао у рукама што више, до єдну любовну интригу!

Слушательи се гр'отомъ насмею.

— Може быти, да самъ заиста у томе кривъ, у чему ме Лудвикъ обвинює, смешећи се рекне Фридрихъ; но я се надамъ да тай узрокъ неће умалити ваше спрамъ мене уваженє. Я самъ хтео то да чуємъ изъ ваши уста, да могу оставити универзитетъ съ уверенємъ, да оставлямъ добаръ споменъ о себи кодъ дружтва.

— А шта то? Ты насъ оставляшъ? Зашто, . . . крозъ шта? . . .

— Да, оставлямъ васъ мили другови! Идемъ на друго место да живимъ; єрбо немамъ средства да овде живимъ.

— Зашто?

— Лако є погодити. Мой отацъ Баронъ Найбержкій, быо є старый солдатъ, кои є само о єдной плати живіо; по смрти нєговой мати добыяше пензію . . . а кадъ ми добра мати умре — овде гласъ Фридриховъ задрхће: — мени не остане ништа . . .

У тай минутъ быяше тишина. Млади люди погле-

демъ полезанъ, то є єданъ одъ они случая, одъ они провидѣнія, о коима сте вы мало пре говорили. — Младый човекъ незнаѣаше, шта да одговори.

— Дед-те дакле, продужаваше старацъ приближуюћи се къ ѣаку: — приповедите ми шта бы вы желили? Ако ћемо судити, по той замишлѣной физіономіи; онда су кодъ васъ две неволѣ; єдна у џепу, а друга у срцу.

— За Бога — Господине . . .

— Молимъ, молимъ; я самъ погодіо одъ прве речи. У вашемъ є срцу прекрасна и племена страсть, и вы се лишавате предмета ваше любави само зато, што немате новаца. Стварь є врло важна . . а меѣутимъ могу се обе болести єднимъ лекомъ и у єданъ махъ излечити; треба само имати новаца, па бы се могло овде остати . . . Є ли тако?

— Извол'те дакле . . .

— Но, мы можемо наћи то лекарство. Али я знамъ да говоримъ съ барономъ Найбержкимъ. Надамъ се да ће онъ одкрити ко' є предметъ нѣгове любави, и да л' є тай предметъ достоянъ нѣговогъ имена! . . .

— Зацело! одговори Фридрихъ, савршено побѣђенъ овимъ необичнимъ сабеседникомъ. Нѣна фамилія, лепота, богатство не само да є чине достойномъ мене, него самъ, ухъ! . я нѣ недостоянъ.

— Лепо, мы ћемо и то видити. Може быти да ће се и то моћи поправити. А дели ли она чувство, коє вы къ ньой подранюєте?

— Не, я се томе несмемъ надати.

— Како сте се вы съ ньомъ упознали?

— То є быо случай, єданъ одъ они сусретая, коє спрема провидѣніе као што вы мало пре рекосте. Лане, а има и выше одъ године, како самъ є видіо првый путъ. Уѣемъ я случайно и безъ намере у катедралну цркву. У цркви не быяше никога. Я самъ одао тамо амо и наслаѣивао се преламанѣмъ зрака съ прозорски стакала на зиду и религіознымъ величіяма светилишта. Срдце се моє по степено обливало високимъ мыслима о вечности, мало по мало я се погрузимъ у дубоку фантасію. Као машина иш'о самъ исподъ сводова устремивши очи и уображенѣ къ небу и тако доѣемъ до врата споредне паперте. Ту се зауставимъ скоро изванъ себе. Она клечаше на каменима и моляше се предъ олтаромъ. Не, я вамъ немогу представити шта самъ онда почувствовао, кадъ самъ є видіо, Непорочность, вера, любавь — изражаваху се на ономъ анѣелскомъ лицу, и у очима, коє гораху тако чистимъ и тихимъ пламеномъ. У тай паръ я самъ быо до самогъ срца тронутъ . . По томъ самъ є често виѣао; єрбо самъ непрестано тражіо прилику да є видимъ, я самъ и говоріо съ ньомъ; чуо самъ звукъ нѣногъ гласа! Она порумени, кадъ ме види, гди кадъ се смешила, али свагда гледаше пред . . . а се. Она зна да я ню любимъ о томе самъ уверенъ . . . Но то є быо прекрасный санъ, а садъ га већъ нема!

Занешенъ успоменомъ Фридрихъ говораше ватрено. Непознатый ћутећи гледаше га съ родительскомъ нѣжносћу,

— Дакле то є све? рекне онъ.

— Да, одговори Фридрихъ поставляюћи се опетъ у ладнокрвность и стидећи се што є тако подробно и брзо одкріо свою тайну непознатомъ човеку. — Све є то. То є было за мене довольно, тимъ више што є садъ све свршено!

— Не, ніе свршено, мой милый, рекне старый. — Фридриче, я самъ съ тобомъ задоволянъ. Чувства тако чиста, тако простодушна мене обаяваю . . . са задовольствомъ видимъ да се нисамъ преваріо.

Съ тимъ речма узме онъ руку младогъ човека и дружески є стегне.

— Да гледамо, нећел' се та стварь моћи како поправити . . . Сигурно ты знашъ како іой є име?

— Опростите, име немогу казати . . .

— А зашто? — Ты се валяда боишъ да є не компромитирашъ, а само си є єдномъ у цркви видіо? Ты треба да знашъ, да за учинити теби услугу я морамъ найпре знати: єли та девойка достойна да уѣе и да се умеша у твою фамилію. Како іой є име?

— Констанція Розенхаймова, рекне онъ, зарумењивши се.

— Констанція! живо запита старый, . . . но удржи свой потресъ и наново стегне руку Фридрихову. Лепъ си изборъ учиніо заиста милый мой. И истину си реко, она и єсте нешто выше него ты . . . Но при свемъ томъ нетреба отчаявати. Ты ниси іошъ примљенъ у кући графа Розенхайма?

— Нисамъ, одговори Фридрихъ. Онъ мене и непознає. Како бы ме дакле приміо?

Непознатый устане, два, трипута проѣе по сали па се приближе Фридриху.

— Да по'итамо, рекне онъ већъ є доцне. Ты говораше мало пре о амайліяма; и я ти ій могу дати ако оћешъ.

— Вы?

— Я. Гледай! — Онъ узме къ себи свећу поджи прстенъ надъ пламеномъ свеће, докъ овай огарави; па онда претисне прстенъ на парче артіе и тако направи печатъ. — Узми рекне онъ ту артицу. Уютру є изнеси газди гостіонице подъ знакомъ (цимеромъ) „златногъ лава.“ Онъ ће ти дати кодъ себе квартиръ. — Потомъ онъ продужаваше притиснувши прстенъ на друго парче артіе, ово однеси банкеру Милгбергеру, има да ти да 300 фор. сребра, онъ ће ти ій безъ сваке муке дати.

— Шта вы то говорите?

— Говоримъ оно, што знамъ. — Потомъ — ово є найважніе, — узми ево ово. Онъ му да малу медальицу. — Носи є са собомъ; па ћешъ отиѣи у куѣу графа Розенхайма, заповеди да му яве за тебе, и онъ ћете пріймити као сина єднога одъ найбольихъ свои' пріятеля.

— Вы заиста сбіяте шалу са мномъ. . . .

Физіономія старца быяше тако озбильна и благородна, погледъ тако умилять и уєдно тако гордъ, да Фридрихъ немогаше свршити започетый изразъ. . . У тай паръ уѣе гостилничкій слуга.

— Шта іошть заповедате Господо? рекне онъ.

— Ништа выше, мы одлазимо рекне старый, учинивши неколико корацляи къ вратима.

— Добру ноћь, рекне онъ Фридриху: видиѣемо се опетъ. Забрањујемъ ти да замномъ идешъ.

Непознатый у часу изиѣе. Фридрихъ стаяше као ванъ себе незнаюћи шта ће и како ће о томъ, да мы-

сли, само преврташе дане му амайліе. Печатъ представляше єроглифическе знаке и надписъ у три речи: mens conscia recti.

— Не разумемъ, рекне у себи Фридрихъ. — А чиними се, да старацъ ніе ни на уму имао да ме изсмеє . . . айде видићемо!

Сутра данъ уютру Фридрихъ се наоћаше у необичной забуни. Зацело онъ ніе веровао врачарицама нити є имао великогъ повереня у амайліяма, коє є добіо на тако необичанъ начинъ. Међутимъ є башъ хтео да проба дали оне имаю какву годъ силу. Положенє нѣгово быяше таково, да онъ ніе мого ни єдно средство пренебрегнути коимъ бы га се могао опростити макаръ му се то средство и веома невѣроятно чинило.

— Овай човекъ, мысляше онъ у себи; — мора да има ма каквогъ посла съ газдомъ „Златногъ Лава“ и овай печатъ, што ми є дао мора да є родъ векслій; гостилникъ сигурно зна ову векслу и завестиће є у свой рачунъ. Да, и то да кажемъ, я овде ништа не рескирамъ. Я самъ се решіо, да оставимъ варошъ; ако є старацъ хтео мене изсмеяти, я ћу првый изсмеяти гостилника съ томъ мистификаціомъ, и съ тымъ ће быти све свршено: — нико ништа неће ни знати.

Размисливши тако онъ узме подъ мишку свой малый завежлай (гди є ствари за путъ везао) и у место да се упути варошкой застави као што є пре намеравао, пође право гостилницы „Златногъ Лава.“ То є была найболя гостилница у вароши. Дошавши до врата Фридрихъ позамисли се мало, и умало неодустане одъ намереня. Но одма се затимъ ободри и уђе.

— Шта заповедате? запита гостилничкій слуга, презрително гледаюћи альине Фридрихове.

— Я бы желіо съ вашимъ газдомъ две — три речи проговорити, одговори ладнокрвно младый човекъ.

— Онъ є у послу, одговори слуга бацывши погледъ на завежлай, коі є Фридрихъ у рукама имао. Ако вамъ є нуждна соба . . .

— Я морамъ говорити съ газдомъ одговори Фридрихъ пређашнымъ тономъ.

— Врло лепо, господине. Изволите овамо па почекайте.

И заиста крозъ минутъ гостилникъ уђе у собу, у коіой є быо Фридрихъ. Ово быяше човекъ стаса висока, сувъ, ћелавъ, съ очима чрезвичайно живима и провиђаюћима.

Єднымъ погледомъ промери онъ Фридриха одъ пете до перчина, и физіономія нѣгова добіе израженѣ замишлѣно.

— Коє добро? рекне онъ такимъ тономъ да се Фридрихъ збуни.

— Я . . . и . . . рекне онъ хотећи се ободрити: — дошо самъ да запитамъ за квартиръ кодъ васъ.

— Врло лепо, и . . .

— Опростите, я вамъ морамъ казати, мене є адресирао на васъ некій Господинъ, кога вы сигурно познаєте, єръ ми є казао да вамъ предамъ ево ово . . . Онъ брже извади изъ џепа печатъ и да га гостилнику. Овай га узме съ удивленѣмъ, брижльиво га прегледа, окрене се около да нема кога.

— Но, кажите, молимъ васъ шта є то. Я ту ништа неразумемъ. Шта заповедате да чиинимъ съ тимъ?

— Ђаво! помисли Фридрихъ у себи: — мора да самъ я изсмеянъ; но да гледамъ да съ чести изиђемъ изъ овогъ метежа: — Бога ми и я самъ незнамъ, смешећи се одговори онъ гостилнику: — я вамъ само даємъ то, што є было мени предато.

Гостилникъ бацы провиђаюћій погледъ на Фридриха.

— Вы сами знате да є то мени іошт манѣ познато. Ко вамъ є казао да ми ово дате?

— Ништа незнамъ продужи Фридрихъ смѣшећи се: — я ни уколико непознаємъ тогъ господина; но самъ мысліо да вы нѣга добро познаєте; али видимъ да є над —а мномъ изиграна врло рђава шала. На свакій начинъ молимъ васъ да ме извините.

Свршивши ту фразу онъ узме наново свой завежлай. Гостилникъ не сметаше очію съ нѣга. Мало по мало физіономія се нѣгова разведри и онъ се почне садъ смеяти на велико удивленѣ Фридрихово.

— Было како му драго, рекне онъ метувши артицу у џепъ: — то є врло забавно . . . идея є врло пространа . . . желіо бы видити шта ће изъ тога изиђи.

Речи ове удвоє изумленѣ Фридриха, коі са своє стране погледи Гостилника одъ пете до перчина.

— Вы ми се чините добаръ младићъ и врло ми є жао да други себи праве забаве на вашъ рачунъ.

— Шта ли онъ оће съ овимъ, мысляше Фридрихъ.

— Може быти да є овде текъ почетакъ приключеня.

Гостилникъ позволи, слуга се яви.

— Води господина у собу подъ Нро. 15. и покажи му какавъ є овде редъ. Господинъ ће ручавати за обштимъ асталомъ. — Молимъ васъ, ако вамъ є угодно кажите ваше име?

— Фридрихъ баронъ Найбержкій.

— Добро . . . води господина барона! придода гостилникъ, давши слуги знакъ; затимъ се учтиво поклони Фридриху и оде.

Младый штудентъ немогаше се разабрати одъ чуда. Слуга га одведе у велику собу найлепше застрту и яви му кадъ се овде доручкуе, кадъ се руча и т. д. Фридрихъ мысляше да є то све санъ, Кадъ слуга изиђе онъ седне на столицу и почне размишлявати. Єдинственый резултатъ нѣговогъ размишлявања быяше узвикъ: све є ово невероятно!

Невероятно, нарочито зато, што гостилникъ непознаваше чудесногъ старца. Онъ съ почетка одбацываше печатъ као шалу а после мало помало попушташе као каквомъ тайномъ дѣйствію, у коме се и самъ ніе разбирао . . . Но како да предположимъ суштествованѣ подобне амайліе. На свакій начинъ ово є незгодно.

Найпосле, прошавши два — трипутъ преко собе Фридрихъ се заустави на слѣдуюћемъ заключеню; онай печатъ мора быти или права амайлія или напротивъ ніе никаква амайлія. Ако є амайлія, то онъ мора и на банкера дѣйствовати као и на гостилника.

Ако ли онъ неподѣйствує на банкера то се види да є гостилникъ ово само изъ любопитства учиніо. И онда ће требати што пре изићи изъ гостилнице, да печинимъ дуга кои немамъ чимъ платити. — Дакле, треба безъ отлаганя ићи банкеру и пробати и надъ ньимъ силу амайліе.

Фридрихъ є знао да є овай опитъ много тежій одъ првогъ. Стварь се тицала три стотине форинтій и морало се имати посла са човекомъ, коме се ніе тако лако было приближити као гостилнику. У осталомъ првый є успѣхъ осмѣліо Фридриха и онъ пође банкеру съ већимъ увереньемъ, него гостилнику.

Банкеръ га пріими врло добро. То быяше низакъ, подебео човекъ округлогъ и веселогъ лица. Онъ га запита, шта тражи.

— Я самъ дош'о къ вама да узмемъ по вексли триста форинтій. Форма вексле мало є необична, но я мислимъ да іой се вы нећете чудити.

И садъ му преда артію съ печатомъ. На лицу банкеровомъ показивало се непзясними удивленѣ. Онъ почне превртати печатъ и загледати га са свію страна, онако исто као и гостилникъ.

— Опростите, одговори онъ смешећи се: — напротивъ я самъ у крайнѣмъ изумлѣню. У момъ веку я нисамъ подобне шале видіо . . . . Mens con-scia recti, сентенція врло добра но векла посве рђава. Ова асксіома, може быти има курсъ у универзитету; вы бы найболѣ учинили да сте є однели ректору . . .

Ово говорећи банкеръ гледаше у Фридриха и смеяше се. Ова веселость преће и на Фридриха.

— Лице, коє ми є дало тай печатъ, рекне Фридрихъ, уверавало ме є, да онъ копита комадъ злата. Но ако є непознатый хтео мене да превари; онда Боже буди съ ньимъ. Выше ми ништа ніе учиніо, само што сте одъ те мистификаціе вы трпили: я самъ вамъ прекинуо послове и обезползіо време . . . Молимъ за опроштенѣ.

Графъ Павле отъ Бранковић, ц. к. подполковник.

— Та губитакъ ніе великій, любезный мой, рекне банкеръ. — Жао ми є само ако та стварь буде за васъ непріятна. Вы сте, може быти већъ рачунали на те новце?

— Да, тако є. . . .

— Но, дакле чини ми се томе се може помоћи. Видите, я немамъ честь говорити съ барономъ Найбержкимъ?

— Зацело є тако, одговори Фридрихъ, незнаюћи чему се клони то питанѣ.

— Мени є врло мило, господине барене, што намъ ово обстоятелство дає прилику, да повчана сношенія свежемо, коя могу быти и пріятна и полезна за насъ обоицу. Ваше є име — за мене довольный ємацъ . . . Притомъ сума ніе тако велика . . . я ћу вамъ сместа дати 300 форинтій.

Фридрихъ не одговори ни речи. Банкеръ отвори касу изброи 300 форинтій и предавши ій Фридриху врло га учтиво испрати до врата свога кабинета.

Изишавши на сокакъ Фридрихъ ићаше као човекъ сањивъ. Онъ се заустављаше два — три — пута и пипаше новце у џепу као хотећи се уверити да све то небыва у сну. Нѣму є падало на паметь простогъ народа читанѣ, по коме се новцы, кои се добиваю чинима претвараю у угљевлѣ и пепео.

— Іоште и коєкако могла бы се одгонепути ова загонетка, мысляше онъ; — кадъ бы гостилникъ и банкеръ одма примили моє печате. Тадъ бы было ясно да мой непознатый има съ ньима рачуне, кои се воде єзикомъ єроглифическимъ; тадъ бы се и то видило, да онъ ніе врачаръ, него само човекъ, коме се чудити морамъ. А овде какода се разумемъ: они ме примаю съ найвећимъ удивленѣмъ: єданъ готовъ налюти се, а другій ме изсмеява . . . и затимъ мало по мало све се промени; они, се попусте као дѣйствію неке тайственe силе и смешећи се даю оно, што самъ искао; то є заиста непонятно! — (Продужиће се.)

Богъ све може учинити.

[Продуженѣ.]

Госпа, тежкомъ жалошћу обузета, стаяла є предъ децомъ. Свакій, кои ниє безазленъ као ова деца што су, докъ бы погледао у ню познао бы шта є она: єдна несретница, коя є с'ишла съ памети. Преко своегъ белогъ огртача, по коси, коє є витице сама поразкидала па опетъ скупила, имала є венце одъ цвећа и гранчица съ дрва, додоласто обавіене, подъ пазувомъ є имала велику, лепо оправлѣну лутку, кою є часъ почасъ пригрлявала. Мала Павлія маши се рукомъ за лутку молећи енглезки за ню; госпа, коя иначе ту стварь, своє варльиве любави ни додирнути никомъ ниє дала, а гди да є изъ руку даде, оногъ часа готова є была детету по вольи учинити; пружи малой съ неописано-нѣжнимъ смешенѣмъ лутку, чучне

предъ децу, и клаприяла є съ њима као мало дете енглезки, єръ є овимъ єзикомъ у младости говорила. Часъ се виђало, као да се нѣни мирніи постаюћи погледи и лице у ясно себезнанство претвараю; часъ су се они опетъ пасуморили. „Одкудъ доведе ти мени,“ говорила є крчмаровомъ девойчету, моє обоє деце, мога Драгиња и мою сладку Павлію? Водишъ ли ій изъ гробља, кудъ су однешени? Но они су постали анђели; лепи прекрасни анђели, неиду они изъ жалостногъ гробља, него съ неба. Ахъ, вы мили мои анђели, оћел' вамъ се допасти кодъ ваше майке, и оћете ли остати съ њоме на овой студеной, зала пуной земльи, ил' ће васъ одма одавде одвести?“ „Мати є кући у креветъ, ты не мати,“ рече малый Іоца, али несрећница ова ніє то чула или ніє разумела; она се была сасвимъ занела гледећи у малу Павлію, коя є нѣно миловање радо примала, и сасвимъ безбрижно главицу свою на прси странне нѣжне госпе наслонила, докъ є съ рукама око одела луткиногъ забавила се была. И Іоца се све манѣ туђіо одъ несрећне те госпе; ова се исправи опетъ, поведе децу єдно за єдну друго за другу руку, па кадъ є малый Іоца одъ нѣ пустіо се и овамо онамо трчао, она є съ неизказаномъ тугомъ за њимъ гледала, „заръ опетъ оћешъ да оставишъ твою майку леденицу? за њимъ вичући. — Кодъ єдне леє цветне застане и набере цвећа за венце. Іоца чимъ є видіо шта она ради, помого іой га брати и додавао, докъ є она на клупи седећи малу Павлію предъ собомъ држала, и потомъ є венцыма преко рамена обоє обавила. Гранчице неке даде іймъ у руке, па є онда радостно у њи гледала. Као да ій є тѣла благословити, наслонила є была руке на њине главе. Првый путъ садъ одъ толико дугогъ времена, грону іой на нѣне избечене очи сузе. „Заръ нисамь я,“ тако є говорила она гласомъ, кои се одъ нѣ докъ є здрава была само чуо, „и сама блажена са овимъ блаженыма? А тако самъ се яко была у тугу задала.“

Было є већъ скоро подне. Отацъ и мати потраже децу; Марта ій є уверавала да є имао ко њи чувати; нигде пакъ у градини, на улици, и око потока где су се съ камичцыма сиграли, нису ій могли наћи. Мирко се дигне самъ собомъ тражити ій. Жена єдна, коя є на потоку мало выше прала, упути га за њима; онъ нађе градину, коя є была око найвеће и найлепше куће у селу: врата су была отворена, уђе унутра и доће до оногъ дружтва, а они га нису ни видили. Кадъ деца чую гласъ очинъ и отрче къ нѣму, подигне се плаховито она несрећница. Избечи очи у странца; ни рѣчи неговорећи, сасвимъ тужнимъ погледима гледала є како отацъ, кога поздравъ и захвалность она ни на умъ узимала ніє, оде съ децомъ, и као овца, одъ коє се ягнѣ однесе, ишла є полако и плашљиво за њима. Кадъ се пакъ мала Павлія весело смешећи окренула и енглезки рекла іой: „остави ми мою лутку, єръ ћу я опетъ доћи да се сиграмъ съ њоме,“ онда іой се ожалошћено срце нѣно опетъ разведри и развесели; сасвимъ є мирно отрпила, те є слушкиня, чимъ су странни изишли, врата одъ градине заключала, узпенѣ се на доксатъ єданъ у градини, и гледала є за отишавшыма. „Види, види Мило,“ рече жестоко служкињи, „одоше ли они опетъ у гроблѣ?“ — „Неодоше госпо; они одоше у крчму Петра Иконића,“ одговори іой слушкиня. После неколико ока тренутака пробуди се госпа та одъ нѣногъ блаженогъ сна; не да сама себи доће, него да се опетъ занесе, и у неутѣшно лудило падне; зверући є око себе, пипала лутку и кадъ є ненаће у своимъ наручіяма, повиче у отчаянію: „кудъ є моє дете, сладко моє дете?“ Донесе іой се сиграчка нѣне болне душе, и млогіи су є водити кудъ су хтѣли, мирніе него пре одъ толикогъ времена.

(Продуженѣ слѣдув.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(О вѣрозакону и митологіи — баснословію — Гренландеза.) Идолопоклоници између Гренландеза почитую єдногъ врховногъ бога, коме се они неусуђую никаково име дати. Слѣди овогъ „непознатогъ“ бога наоде се свуда, између дивльи као и питомы, између варвара као и просвештени. Ни самъ апостолъ Павле ніє олтаръ овогъ непознатогъ бога срушіо. Гренландези, кадъ имъ се потреба покаже, да бога тога именомъ назову, дигну кажипрстъ на небо и рекну: „онай, тамо горе!“ — Тако се исто преповеда и о жительима Никобарски острова. О произхођеню сунца и месеца баснослове стари Гренландези овако: Аннинга, богъ, любіо є сестру свою на казни достоянъ начинъ. Она побегне одъ њега; онъ ю є віяо непрекидно, докъ она одъ небесне неке силе повучена у небо неоде, гди као сунце висећи оста. Братъ слѣдова и тамо за њомъ и постао месецъ, и иде тако, окренутъ сунцу, за њомъ, и данашньимъ даномъ.

(Двадесетъ долара (одприлике талира) награда.) У Новомъ-Іорку временомъ єдномъ човеку украденъ буде на сокаку изъ џепа сатъ на непонятанъ начинъ. Онъ да на знанѣ, да ће ономе, кой му сатъ донесе, дати двадесетъ долара на поклонъ, а притомъ и лопову да ће никакову неугодность нанети. После краткогъ времена поздрави га на сокаку єданъ пристойно обученъ човекъ: „Господару, єли вама нестао сатъ?“ — Єсте!“ „Вы обећасте ономе, кой вамъ сатъ донесе, двадесетъ долара награде дати?“ — „Єсте!“ „Обећали сте, да ни тужбе никакове дизати нећете?“ — „Єсамъ!“ „Єсте ли господаръ одъ речи?“ — „Єсамъ!“ „Господару, изволите вашъ сатъ.“ Ошћећеный исплати двадесетъ долара, метне сатъ у џепъ и полазећи промрмля: „Башъ бы радъ было знати, како се могло то догодити!“ — „Желите ли то?“ „Дакле пазите,“ рекне майсторіяшъ, „вы се можете сигурно опоменути, да се є онай данъ, кадъ вамъ є сатъ нестао, човекъ єданъ изъ несмотреня жестоко съ вами сударіо и да васъ є одма замолію за опрошћенѣ?“ — „Опоминѣмъ се, тако є истина было.“ „Ето видите, то самъ я было.“ „Радуємъ се за познанство — али, како є то могло быти? Немогу да понямъ“ — „Допустите, да вамъ покажемъ.“ „По-

кажите!“ — Садъ се дакле пристойно обученый човекъ съ временимъ господаромъ жестоко опетъ сударн, замоли га опетъ за опроштенѣ и удали се. „Благодаримъ вамъ,“ викне за њимъ господаръ па и онъ оде своимъ путемъ, при чему му дође на паметь, да ће морати скоро време ручку быти, и за уверити се, морао є онъ друге люде питати, єръ є искуплѣный сатъ нѣговъ при судару съ лоповомъ нао и првый путъ „одлетіо.“

(Колико ствари треба да има човекъ, да задоволянъ буде.) Деветъ: Лепу жену, згодну кућу, ватреногъ коня, искреногъ пріятеля, здраво тѣло, весело срдце, горећу любовь, зрео разумъ, и пуну кессу новаца.

(Брзо успѣванѣ американски варошн.) Како нагло постаю, напредую и цветаю места у Сѣверной Америки Европа ни понятія нема. Чакъ у она места, коя у найдубльой пустиньи леже, и до кои тешко да є икада и найдрзновенієгъ ловца нога доспела, носи неуморный напредъ ватрено корачаюћій Американацъ, или раванъ нѣму неустрашимый Европеацъ, кой є у намери на „западу“ болю будућность наћи, првый почетакъ будуће просвете. Текъ што се прастара шума окрчи и прва простачка дрвена кућа подигне, ето ти нови населѣника већъ ту. Єдна година проће ли, то ти є већъ село, протече ли друга, и варошь є већъ готова. На тай є начинъ и место св. Павла на горньой Мисисипи постало, кое є данасъ већъ прекрасна варошь, коя има и изредно пристаниште своє. Она лежи на левой обали Мисисипи, 2070 миля одъ ушћа рѣке и 9 миля сувимъ одъ места св. Антонія. Као што лежи на 70—80 стопа высокой стѣни, тако има и гледаюћи одъ рѣке особито дражестанъ изгледъ. Поля и брегови, кои одчасти варошь окружаваю, притяжаваю богате изворе. Ту є излазакъ параброда и знаменито место трговине. Прва є населбина дошла у години 1840. а 1849 већъ се наодило тамо две кньигопечатнѣ, три гостіонице, десетъ дућана, два слагалишта, две апотеке, єдно училиште и єдна црква. Великолѣпно правителствено зданіе 140 стопа дугачко и 53 стопе високо, кое дичи подигнуто надъ њимъ прекрасно кубе, садъ є текъ скоро довршено. — Садъ притяжава нета варошь три кньигопечатнѣ, четири гостіонице, єдну кньигопродавницу, две апотеке, цетиръ пркве, многобройне дућане и магазине, и више воденица за тестерисанѣ. Мѣстне су школе такође у добромъ стању Брой жителя године 1850. износіо є 1294, а 1853 6000 душа.

(Смешанъ случай.) Два селяка поведу конѣ своє на пашу, па како су поредъ меана прошли, подражи се у њима воля, да при чаши вина неко кратко време забавно проведу. Пусте дакле конѣ у ливаду, па се одма сврате у ону меану, у коіой се найболѣ вино точило. Но као што су они брзо овамо дошли, тако є исто и винце на њи брзо дѣйствовало, єръ су га више него доста у себе сместили, и тако се дигну, да се кућама врате. У путу примѣте два коня, гди у забранѣной ливади пасу, па у намери да кою пару заслуже сутра за ракію, потераю те конѣ, утераю ій у оборъ и пріяве кмету. Али се сутра данъ не мало упрепасте, кадъ на видило изиће, да су они собствене своє конѣ у оборъ стерали, и да за њихову одкупу талиръ єданъ положити мораю.

(Наука за оне, кои незатвараю своју кућу, кадъ спавати иду.) Госпа єдна легне спавати, а остави отворена врата због мужа свога, кой се є кодъ доброгъ пріятеля при чашици винца мало позабавіо. Наєданпутъ чуе она тежакъ батъ на басамацима, па затимъ и око врата нѣны. У почетку є помислила, да є то нѣнъ мужъ, кой долази може быти мало наквашенъ: а затимъ іой доће у паметь, да се не буде кой странацъ, употребивши отворена врата на свою ползу, унутра ушикао? Крене се пипаюћи по мраку да дозна шта є; али ко ће да опише стра нѣнъ, кадъ у єданпутъ руке нѣне натрапаше на рогове? Рогови! Та њи само ђаво носи . . . али опетъ ние, има іоштъ и други створеня, кои носе видимый знакъ овай, створеня, одъ кои се месо свакій данъ на нашимъ асталима пуши. То є быо младъ єданъ бикъ, кой є госпи той на посѣту дошао. То єсть, у той є истой кући обитавао и месаръ єданъ, кога се младо биче одрешило и предузело ноћно шетанѣ на горньій бой. И ако посѣта ова ние тако башъ страшна была, као што бы она, буди Богъ съ нама, нечастивога, была, ипакъ є она на свакій начинъ доста непріятна была. Поплашена дакле госпа потрчи у самой кошульи, као што є у кревету была и позове у помоћь. Помоћь доће и блудѣній рогоносацъ да се опетъ мирно у шталу одвести и везати.

(Судъ о женскињама.) Оштроуманъ странацъ єданъ, човекъ одъ знаменитіи людій, кой є велика скровишта знаня и искуства скупіо, издао є садъ скоро красну єдну малу кньигу, у коіой саобштава рѣшенія сврхъ примѣчаваня свои о друштвама, нарочито о друштвама женскиня. Лепе читательке нека саме пресуде, да л’ онъ има право, што каже: „Човекъ бы радо и весело любовь свію жена любови єдне єдите жертвовао: женска напротивъ недржи се да є люблѣна, ако ние одъ свію людій люблѣна.“

„Женска єдна никада неказуе године своє, развѣ ако добія съ тимъ прилику, да године друге неке женске, коя іоштъ већій интересъ има године своє прекривати, обелодани.“

„Што женске више или манѣ голе иду, то ние вопросъ невиности, него — пуноће.“

„У купатилама купаю се женске далеко одъ людій, и тако умотане, да ни саме буди кою часть тѣла свога видити немогу; у вече се пакъ исте женске на балу текъ тако обучене налазе, да се примѣтити може, како су тако слабо обучене, да укривене у купатило а одкривене на балъ њи обичествую.“

„Кадъ женску єдну хвале, да є оштроумна, то се са сто на єданъ обкладити смемо, да ние лепа.“

„Седенѣ, безумне игре, полке и т. д., кое дражесть младе девойчице пре времена и посве чудновато уздижу, нарушаваю дѣвическу стидльивость. Играчи држе играчицу садъ, као што обланта писмо држи.“

„Дивлякъ обоядише лице своє, да непріятеля свога поплаши; наше красне женске покриваю лице своє са црвеномъ и беломъ боіомъ, да се пріятельима своима допадну. Шта є одъ свега найсмешніе?“

(Гди се може данасъ найєфтиніе у свету живити?) По увераваню славногъ єдногъ путника и природописателя найєфтиние се може данасъ живитити у Тимбукту у унутрашньости Африке, єръ у целоме свету нема данасъ нигди тако єфтине живине, као тамо. Єданъ голубъ пекошта тамо ништа више одъ єдне крайцаре шайна.

(Предчувствователанъ санъ.) Готхилфъ Шубертъ у кньиги животописанія свога преповеда чуданъ догађай, кой се отцу нѣговомъ догодіо, овимъ речма: Кадъ є мой отацъ

іоштъ воспитателѣмъ грофовски сынова у Рохсбургу быо, и незнаюћи ништа друго, него да су сви нѣгови, кои су у Шварценбергу живили, совршено здрави, чуѥ онъ ѳданпутъ предъ зору у сну, добропознатый и милый гласъ матере нѣгове, кой га ясно викну: „Христіянъ Готлобъ, ако оћешъ, да ме іоштъ ѳданпутъ видишъ, а ты одма доћи кући.“ Онъ се на овай позывъ тргне; тако му се учинило, као да ѥ морао неко кодъ кревета нѣговога ясно тако говорити, али неопази никога, и почемъ ѥ, премда усредъ лета, іоштъ доста времена до зоре было, држао ѥ онъ то, шта му се догодило, само за санъ, па опетъ легне и изнова заспи. Садъ чуѥ млого іоштъ ясніѥ и изближе оне исте речи, коѥ ѥ одпре чуо: мати га зове, да іой што брже доће. Опетъ се наново тргне погледи по соби, кою су ютреньи зраци већъ сасвимъ осветлявали на све стране: ту су близу нѣга лежала оба млада грофа у криветима своима мирно спаваюћи, и све ѥ остало на миру было и изъ саме се авліѥ никакавъ гласъ чути ниѥ дао. Ипакъ осећаюћи онъ себе сасвимъ узбуђенымъ, ниѥ већъ више на спаванѣ ни мислити могао, него се дигне и изиђе изъ кревета свога; али текъ што ѥ то учиніо, опази сушту, истоветну матерь свою предъ собомъ кодъ кревета нѣговогъ стоећу; ова му пружи руку и рекне: „Христіянъ Готлобъ, съ Богомъ остай, и срећанъ быо, никада ме више на земльи видити нећешъ.“ Као годъ што ѥ дошло, тако ѥ исто брзо появленѣ то и изчезло было. Мой се отацъ обуче, прикупи силе своѥ и помоли се Богу, ѐръ га ѥ чуданъ тай обликъ дубоко потресао быо. После некогъ времена пробуди младе грофове, изиђе съ ньима у шетню, и предузме после съ ньима обичанъ свой посао предаваня. После подне кадъ ѥ опетъ съ оба ученика своя за посао свой сео, чуѥ и опази човека ѥдногъ, гди на коню у авлію утрча. Овай му ѥ човекъ быо добро познатъ; то ѥ сусѣдъ нѣговы родителя у Шварценбергу. Овоме рекне мой отацъ, пре іоштъ, него ѥ овай съ коня сишао, ове речи: Миллеръ, вы ми зацело доносите извѣстіѥ о смрти матере моѥ? А ко вамъ то већъ каза, господинъ Шубертъ, одговори овай. Та она ѥ текъ ютросъ умрла, а іюче у ово доба ниѥ нико на нѣну смрть ни помислити могао.

Одгонетка: „вештина писаня“.

ОБЯВА.

Подписаний има честъ почитаѥмой поблици явити, да ѥ управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвимъ чистогъ воска добіо. Препоручуѥ се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣраваюћи да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Септ. 1856.

Конст, Теодоровићъ.

Споминѣмо, да имаде и фалични сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умолявамо свакогъ, да мотр и на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ ѥ олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуѥ као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му ѥ врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на конма као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ ѳлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заѥдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна ѥ ѥдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „ѳлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

КУЋА НА ПРОДАЮ.

У овой вароши налази се на продай кућа на окретноме месту стоећа, коя ѥ изъ тврде грађевине сазидана; она се састои изъ више соба са куйномъ, съ бунаромъ у авліи и т. д., кои кућу желе купити, нека се изволе обратити на уредничество овога листа ради далѣгъ извѣсћеня.

Haus-Verkauf.

Es befindet ſich hier in Semlin in lebhafter Gaſſe ein aus ſolidem Material gebautes Haus von mehreren großen, ſchönen Zimmern, Küche, Brunnen u. ſ. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieſes Blattes.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 33. У Земуну 27. Октобра 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Субботе а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайліє.

(Продуженѣ)

Размишляваюћи тако онъ и непримѣтно удвои кораке и за часъ се види предъ вратима гостилнице. Ту му падне на умъ, да мора испитати силу и треће амайліє, — амайліє найскуплѣ за нѣга, силу оне, коя му є требала да отвори врата куће графа Розенхайма. Но пре свега требало се мало преодети па предъ графа изићи. Онъ одкако є био кодъ банкера постао є богатъ. Неразмишляваюћи дуго оде онъ модноме кроячу и за часъ се одене, истина просто, но пристойно и по найлепшемъ вкусу. Огледало сведочаше да є онъ у новимъ альинама штоноречь єданпутъ младићъ! Немогући више одолѣвати нестрпљењу, метне свою драгоцѣну медалю у цепъ одъ прслука и пође къ дому графовомъ.

Силно му закуца срце, кадъ басамаке угледа. Шта ће онъ казати, ако га графъ запита одъ куда є и шта оће. Но чега да се бои. Чимъ я могу рескирати мисляше онъ. Ніє л' амайлія на два места подѣйствовала, зашто да и на трећемъ неподѣйствуе. А у осталомъ шта ће рѣавб графъ наћи у момъ поступку? Ако се амайлія покаже недѣйствителна я ћу се постарати њену немоћь допунити смѣлошћу и умомъ и тимъ ћу принудити графа да извини мою посѣту. Напредъ! Audaces fortuna juvat; а то значи: ко ништа неће да рескира, неће ништа ни добити. (Ко нерескира — и не профитира).

Фридрихъ рекне да яве за нѣга графу Розенхайму.

Графъ Розенхаймъ живляше врло усамлѣно, бияше човекъ замишлѣнъ. Смрть жене, кою є любіо безгранично и немилость при двору, у кою є пала фамилія графова, принудиле су га скоро сасвимъ одрећи се света и двора. Одъ тогъ времена онъ се исключително посветіо воспитанію кћери своє Констанціє, коя є садъ имала око 17 — 18 година. Лепота, разумъ и богатство младе графице прибавляху іой довольно просіоца, но графъ ніє итіо са изборомъ зета. Онъ є обожавао свою кћерь и врло му є было жао съ њомъ се растати. Онъ є желіо да добіе таковогъ зета, кои бы заєдно съ њимъ самоћу деліо. Трудно бияше наћи таковогъ човека, кои бы то условіє приміо; єрбо младоженя Констанціє могао є бити само човекъ одъ знатнога рода, а такавъ човекъ ніє се лако хтео одрећи света.

Подробности ове већъ су познате биле Фридриху; зна се садъ, како є закуцало срце у њему, кадъ є уш'о у великолѣпно жилиште графово.

— Како ћу да явимъ за васъ? запита служитель дошавши къ Фридриху.

— Баронъ Фридрихъ Найбержкій. Служитель се поклони и оде у сусѣдну собу, коя графу за кабинетъ служаше. Врата на кабинету небыяху затворена, зато Фридрихъ могаше чути резултатъ пріява.

— Баронъ Фридрихъ Найбержкій? одговори графъ срдито: — я непознаємъ тогъ господина. Какавъ є то човекъ?

— Младъ човекъ, ваше сіятелство. . .

— А шта оће?

— Незнамъ, ваше сіятелство; онъ жели видити васъ, ако вама време дозволява.

— Но, — пусти га . . . Не, чекай, скупи најпре ево ово.

Такавъ предговоръ ніе ни најманѣ био умилятъ за Фридриха. Онъ побледи као крпа и мисляше да колена подъ њимъ клецаю, но вратити се было є немогуће. Онъ се стараше да се ободри. Служитель изиђе и замоли барона да уђе у кабинетъ. Фридрихъ уђе.

Графъ Розенхаймъ стаяше у краю собе у сѣнки. Онъ быяше стаса висока, танакъ мало грбавъ; чело му беше чисто. Проницателный погледъ, кои онъ управи на младогъ човека, чиняше се да чита збуњене нѣгове мисли. Намрштене обрве графове сведочаху, да му ова посѣта ніе башъ угодна. Онъ учини єданъ коракъ къ Фридриху па стане. Младый се човекъ дубоко поклони, и, подижуѣи главу сусретне паново питаюћій и ладный погледъ, одъ кога му се сва кожа наєжи. Онъ съ почетка побледи, после порумени; неотице пипне медалю, да види да є ніе изгубіо. Графъ му одговори поклономъ главе и движенѣмъ руке, а перекне ни речи. Забуна се Фридрихова удвостручи, но требало є ма што рећи: графъ очевидно очекиваше да онъ почне разговоръ.

— Молимъ за опроштенѣ ваше сіятелство, рекне младый човекъ дрктуѣимъ гласомъ: — ако самъ васъ обезпокоіо моіомъ посѣтомъ . . . мени бы было врло жао кадъ бы употребіо на зло вашу снисходителность и нигда нећу себи опростити за ову смѣлость, коя є вама може быти прекинула неко занимане, кое є безъ сваке сумнѣ за васъ много интересніе.

Говореѣи ове речи Фридрихъ управи очи на графа и съ радостнимъ изумленѣмъ позна, да се строго и незадовольно нѣгово лице мало по мало разведрава и питаюћи погледи више и више добіаю благосклонный изражай.

— Я се врло радуємъ што самъ васъ видіо г. бароне, одговори графъ премда и ладно; но съ таковомъ грубости, каква се могла очекивати одъ први нѣгови погледа: — вы нетреба да мислите, да є ваша посѣта мени непріятна; ніе л' вамъ угодно да кажете узрокъ ове . . . И садъ искрено покаже Фридриху столицу. Фридрихъ се поклони за знакъ благодарности, међутимъ быяше у забуни како да одговори на питанѣ.

— Ніе л' вамъ угодно одкрити узрокъ . . . повтори графъ механично, и као баяги да са свимъ о другомъ мисли. Међутимъ очи нѣгове управлѣне на младогъ човека добіяху изражай явногъ изумленя. — Те черте, те очи! . . . ватрено рекне онъ: — да, то є слика поразителна! . . . Нисте л' вы младый Фридрихъ Найбержкій?

Добро є, помисли Фридрихъ; — онъ є сигурно заборавіо, за кога му є явіо служитель. — Да, ваше сіятелство, я самъ Фридрихъ Найбержкій.

— Ахъ, Боже мой, каква є то слика! младый друже мой, вы сте живый портретъ ваше прекрасне матере. . .

— Младый друже! помисли Фридрихъ и умало не скочи са столице одъ радости. — О, амайліе!

— Да, мени є врло мило што самъ васъ видіо продужи Розенхаймъ пружаюћи му нѣжно руку. — Гди сте до садъ, молимъ васъ, што васъ нема кодъ мене пре?

Ма да є Фридрихъ и најтврђе веровао у свою амайлію: опетъ зато ніе се могао надати овако чрезвичайно брзой промени. Радость нѣгова, што га отацъ Констанціе тако прійма, была є тако силна, да онъ немогаше пружити руку свою већъ уважену графомъ, и промрмля неколико неразумителни речій.

— Безъ сумнѣ, продужаваше Розенхаймъ, примѣтивши нѣгову забуну и немогуѣи се уздржати одъ смея: — я бы се онда лютіо и прекорео бы васъ да заборављате ваше другове, кадъ небы садъ видіо да се вы зато каєте.

— Тако є, ваше сіятелство, одговори Фридрихъ гласомъ іоште гушећимъ се одъ радости. — Кадъ бы я знао, да ћу се удостоити тако благонаклонногъ прієма, кадъ бы я знао напредъ, како ћете ме вы срдно пріймити: онда небы оклевао явити вамъ се съ почитаніємъ и уверенѣмъ о моіой преданости . . . но . .

— Но, пресече му графъ речь съ нѣжнимъ осмеіомъ: — васъ є одъ тога нешто друго уздржало; вы сте сигурно, као и сви млади люди заборавили старе своє другове; но то ніе добро. У осталомъ, зашто да се свађамо, стварь є была и прошла. Да видимо шта вы садъ радите. Сигурно продужавате заниманя на универзитету?

Ово питанѣ одреши єзикъ Фридриху. На укоре горнѣ онъ незнаѣаше шта да одговори, но очекиваше да разговоръ што пре пређе на другій предметъ.

Разговоръ се разведе ватренъ и дугъ као силомъ амайліе, или є Фридрихъ просто своимъ умомъ, образованости и вештиномъ по видимомъ допао се графу.

— Сте л' чули младый друже, рекне онъ и прекидаюћи нравствено-философическо уздржанѣ: — за данасъ є доста. Надамъ се да ћемо се чешће виђати.

— То є доказателство ваше къ мени снисходителности, рекне Фридрихъ: — и вы ћете се уверити да ћу я поитати да є на ново испиту подвргнемъ.

— Лепо, и то очекуюћи, представићу васъ домаћици. Кадъ васъ я призивамъ кући то треба и Констанція да васъ позна.

При овомъ неочекиваномъ предложеню Фридрихъ затрепти; но графъ, кои се већъ обрнуо да отвори врата непримѣти нѣгову забуну; и кадъ му онъ да знакъ да уђе, младый човекъ коєкако постави се у тишину Констанція седеѣи на балкону шіяше нешто одъ ланена платна.

— Констанція, рекне Розенхаймъ приближуюћи

се къ њой: — препоручуємъ ти сына, єдногъ могъ старогъ пріятеля. Баронъ Фридрихъ Найбержкій.

При концу ове фразе графъ се обрне и покаже рукомъ на Фридриха. Костанција смешећи се подиже очи да се одпоклони барону Найбержкомъ, у комъ се никадъ ніе надала видити познатогъ іой човека; сусретнувши се съ очима Фридриха она задркће, порумени, па побледи и уступи єданъ коракъ патрагъ. Фридрихъ ставши између ње и отца њеногъ сакріе ово волноване одъ очію Розенхајма, и докъ є се и онъ њой одпокланяо успе она и стиша свою забуну. У тай паръ брзо се врата отворе; слуга уђе.

— Ваше сіятелство, рекне онъ: — Каруце барона Гросенштајна уђоше у авлію.

— А! рекне графъ съ явнимъ незадовольствомъ: — добро, я ћу изићи да га дочекамъ. Не праштамъ се съ вама младый друже, єръ ћу се садъ вратити.

И онъ изиђе, оставивши младе људе у самоћи.

Обоє они были су у крайнемъ изумленю, неимаћаху рѣчій за разговоръ. Неколико пута сусретаху се њини погледи, и свакій путъ є Констанција руменила и погледала пред - а - се. Найпосле Фридрихъ првый прекине ово ћутанє, коє се могло за дуго продужити.

— Синоћъ, рекне онъ колебаюћимъ се гласомъ; — нисамъ смео ни мислити, да ћу овако быти примљенъ у вашой кући, и заиста немогу довольно благодарити вашемъ отцу за овако усрдный пріемъ. Могу ли се надати да ћу садъ быти тако срећанъ . . . да ћете и вы разделити ту нѣгову благонаклоность према мени.

— Незнамъ, почему се вы можете сумняти у томъ, одговори Констанција неподижући очію, — Кадъ є васъ татица приміо; то ћу васъ и я са задовольствомъ примати.

— Графице, рекне Фридрихъ; — я самъ врло обвезанъ вашемъ отцу; а садъ се нарочито къ вама обраћамъ . . . .

— Но мени се чини, прекине речь Констанција — са несташнимъ осмеіомъ и лакимъ трептанемъ гласа: — врло сте се поздно сетили да дођете къ нама. Како то вы, сынъ друга мога татице, вы, кои знате да су вама наша врата увекъ отворена, нисте се никадъ дали видити овде.

Она у часу подигне очи и баци на Фридриха брзый и проницателный погледъ кои га проникне до самога срца.

— Како? . . . Ахъ Боже мой, кадъ бы я само мог'о. . .

— Кадъ бы могли! ко вамъ є браніо? видите има выше одъ године, како . . . .

Констанција уєданпутъ приметн да є претерала, уђути и поцрвени.

— То є истина викне Фридрихъ: — више одъ године има одкако я уздишемъ за срећнимъ овимъ минутомъ, коимъ се сада више одъ године наслађуємъ. . .

Оба крила врата отворе се и онъ уђути.

— Молимъ покорно г. Бароне, говораше Розенхајмъ: — я самъ у умиленю што сте вы насъ удостоили ваше посете.

— Боже мой, итно проговори Констанција у часу побледивши: — опетъ онъ! баш немогу да га гледамъ, Фридриче, молимъ васъ избавите ме одъ нѣгове посете . . . дајте ми руку, айдемо у башту.

Ова хитро узме Фридриха подъ руку, кои премда збуњенъ таквомъ неочекиваномъ фамиліярности, ништа манє непропусти непримѣтно притиснути къ срцу своме Констанцію.

Баронъ Гросенштајнъ уђе.

То быяше онизакъ човекъ, дебео, око 50 год. старъ; мале сиве очи быяху му чрезвичайно ватрене; но притворный и ладный погледъ неотице уливаше неку антипатію.

— Како то, рекне онъ на найлюбезный начнъ: — вы се клоните одъ мене лепа графице.

— Я? Господине бароне, одговори Констанција у забуни. — И, незнаюћи шта да одговори, она баци погледъ на Фридриха, коимъ га моляше, да іой помогне.

— Графица ніе хтела да се уклони . . . я самъ желіо да є изведемъ, рекне Фридрихъ смешећи се: — она ми є обећала показати свою башту, и я є молимъ да одржи свою речь.

— Право! возрази баронъ презрителнимъ топомъ бацив' на Фридриха такавъ погледъ коимъ га є готово на двобой позивао. — Тако дакле я да се обратимъ на васъ?

— Како вамъ є воля господине бароне, гордо одговори Фридрихъ.

Констанција у страху, инстинктивно прилепи се узъ нѣга. Сцену ову неизпушталe изпредъ очію Розенхајмъ, кои стоећи из-а-њи гледаше на њи свє троє.

— Фридриче, рекне онъ пошавши напредъ — я нисамъ знао, да ти имашъ тако велику наклоность къ баштованлуку. Айдемо, да ти покажемъ я моє лале.

Онъ узме младогъ човека подъ руку; а у то време значително погледа на Констанцію, ова седне на столицу и наново почне шити. Фридрихъ іой се учтиво поклони и пође за Розенхајмомъ у предню собу. Ту се графъ рукує съ њимъ — у здравлю друже мой, рекне му онъ: — дођите почешће къ нама . . . Доћ'те сутра на ручакъ.

Фридрихъ, разстроєнъ, рукує се съ графомъ промумла нешто како тако у име благодарности и изиђе.

Кадъ онъ изиђе на сокакъ учини му се као да се све око нѣга окреће и све игра. Онъ се маши рукомъ за главу да се увери стои ли и она на своме месту. . . Тако дакле онъ є другъ граха Розенхајма, кои му говори „Ты“ и зове га на ручакъ. Констанција га зове „Фридриче“ и ослања се на нѣгову руку! Да, овде се мора померити памећу одъ чуда и одъ радости!

Текъ што онъ прекорачи прагъ у голгилници златногъ Лава, слуга му рекне:

— Господине бароне, ево вамъ пакета, кои є речено, вама да се преда.

— Фала, одговори Фридрихъ.

У пакету быяше кутія и цедуля. На цедуљи стои:

„Я самъ задовољанъ съ тобомъ Фридриче, ты си испуніо моя очекиванія; но мислимъ да самъ и я твоя такође испуніо.

„Но нетреба се само наслађивати садашњости,

него треба и о будућности побринути се. Будућность се состои у постоянству и труду.

„Место советника и иншпектора Херцегови польски добара упразднѣно є. Ишти га: обрати се непосредствено къ министру, одъ кога оно зависи, барону Гросенштайну . . .

— Ето ти га! викне Фридрихъ: — а данасъ смо се ми као на несрећу готово посваѣали!

„Ако онъ почне околишити и представлати неке немогућности, я ти шилѣмъ у той кутіи Амайлію, коя ће му показати да то ніє у резону.“

Фридрихъ брже отвори кутію и ту наѣе прстенъ, кои му є већъ было познатъ. На камену су были изрезани они исти знаци и писмена, кои су были и на нѣговимъ амайліяма.

„Ако ты пустишъ изъ руку тай прстенъ или га изгубишъ, ты си погинуо. Не дай га Гросенштайну у руке, него му га само изнеси да види. Настаявай, прети, кажи му да ты нисн самъ, да ты имашъ іоштъ и други средства, и немой излазити изъ кабинета нѣговогъ другчіе осимъ съ декретомъ на место инспектора и советника — у џепу. Кадъ изиѣешъ одъ министра поитай у дворъ, састани се съ куѣевнимъ секретаромъ Херцеговимъ, покажи му декретъ, и кажи да си радъ благодарити Херцогу на великомъ излазку, замоли га да онъ и твоє име запише и да напредъ яви Нѣговой Светлости.

„Ово є необходимо нуждно све ујутру да се сврши, после ће быти доцне. Ако успѣшъ добиѣешъ одъ мене даля наставленя. Надай се на твога друга.“

„Mens conscia recti.“

„Ово писмо баци у ватру.“

Ово писмо сбуни Фридриха као изненадный громовный ударъ.

— Како заповедате, да явимъ за васъ нѣговомъ превосходитеству? запита секретаръ министра.

— Баронъ Фридрихъ Найбержкій. Секретаръ уѣе у кабинетъ; и за часъ се врати.

— Нѣгово превосходителство садъ є у послу... Неможе васъ примити у овай паръ. Ако имате волю г. бароне одкрити ми узрокъ ваше посѣте; то ћу имати честь известити васъ кадъ васъ може примити Нѣгово превосходителство.

— Опростите, прекине набусито Фридрихъ — я самъ дошо проговорити са г. министромъ о важнимъ дѣлима, коя одлаганя ни найманѣ не трпе. Мени є нуждно да му рекнемъ само две речи. Ако имате волю явите тако Нѣговомъ превосходителству. Међутимъ гледайте да му явите да се ове ствари тичу нѣгове личности.

Секретаръ се поклони, и после єдногъ минута уведе Фридриха у кабинетъ министра. Гросенштайнъ одма позна младога човека. На лицу нѣговомъ покаже се гнѣвъ и незадовольство. Онъ му се приближи съ гордимъ изгледомъ.

— Коє добро, Господине?

— Я бы желіо проговорити съ вама насамо две, три речи, господине Бароне, ладнокрвно одговори Фридрихъ, и небрежльиво седне на столицу, коя стаяше поредъ астала.

— Бернеле, рекне баронъ секретару: — мало часъ я ћу васъ звати.

— Изволите, я васъ слушамъ, рекне онъ Фридриху како изиѣе секретаръ.

— Ево у чему є ствар господине Бароне, я самъ дознао да є упразднѣно место советника и инспектора Херцегови польски добара, и дош'о самъ да васъ замолимъ да вы представите Нѣговой Светлости да самъ я на то место опредѣленъ.

Баронъ се тако збуни овомъ неочекиваномъ молбомъ да се чисто тргне натрагъ.

— Вы се шалите, Господине, . . . рекне онъ...

— Ни найманѣ, господинъ Бароне, прекине му речь Фридрихъ съ преѣашньомъ ладнокрвности: — я иштемъ одъ васъ то место, и уверенъ самъ да ће те ми га вы дати, кадъ вамъ покажемъ моя права на полученѣ истогъ.

— Ваша права? . . . у тимъ годинама? . . .

— Ево ій! наново му прекине речь Фридрихъ, скидаюћи рукавицу и показуюћи му прстенъ на прсту са надписомъ. Страшно се наєданпутъ физіономія министра измени.

Онъ поплаветни; очи нѣгове хтедоше искочити изъ главе при погледу на онай прстенъ, кои га очараваше као глава медузина. Онъ се сбуни и падне на столицу. Фридрихъ се и самъ уплаши одъ дѣйствія своє амайліе.

Но скоро за секундъ Гросенштайнъ скочи.

— Прстенъ . . . рекне онъ загушенимъ гласомъ: — тай прстенъ! . . . шта онъ значи? . . .

— Умирите се господине Бароне, одговори Фридрихъ съ ироническимъ спокойствомъ: — овай прстенъ значи: да ћу я добити место советника, и да ћете га вы мени дати и то є све! . . .

Баронъ се сасвимъ изгуби. Онъ се малко уставн и почеше се рукомъ по челу. За тимъ управи на Фридриха мале и проницателне своє очице, испунѣне такве угрозе и ненависти да се младый човекъ уплаши. Но онъ се не промени у лицу и као за одговоръ баци на Барона погледъ пунъ презрителне ироніе, обрћући међутимъ прстенъ на палцу.

(Продуженѣ слѣдує.)

Богъ све може учинити.

[Продуженѣ.]

Мирко оде съ окићеномъ децомъ пьиной матери. Баба Марта была є у соби, асталъ поставляла. Мирко є запита за ону госпу, коя му се сасвимъ необична видила, и коє жалостно станѣ ниє се могло одъ нѣга сакрити. „Да,“ тако рече Марта, „кадгодъ се сетимъ нѣ, немогу се задржати да се не заплачемъ; доста самъ се редій сита наплакала на ню гледећи. Одъ тутора нѣногъ наговорена и готово приморана,

удала се за човека, тогъ предсѣдателя суда, кои се ни Бога небои ни людій стиди, и кога є срце одъ камена а не као у остала свѣта. Она му є друга жена, єръ прва нѣгова жена мало є съ ньимъ и была, и одъ нѣ му є само єданъ синъ остао, кои є већъ одрастанъ ѣакъ было, алъ га є другій некій ѣакъ пробоо и умръо є. О той несрећи ова садашня нѣгова жена и незна ништа, єръ іоштъ преѣашнѣ године, кадъ се то догодило, была є она већъ сишла съ памети, па су іой могли и што друго приповедити, она то ништа ніє дознала ни разумѣла. Но она є доста и своє неволѣ имала, ніє требало више претоваривати. Єръ што є та госпа препатила, незнамъ є ли іоштъ когодъ у свѣту. Одъ како се састала съ човекомъ, никадъ ніє іоштъ съ ньимъ у лѣпой любави была, єръ є овай свагда готово намргођенъ и зловолянъ; нога му нози добра немисли, а гдѣ л' да онъ другомъ жели. Онъ є учиніо те є и на свой животъ омрзла; а кадъ му дођу нѣгови ѣаволи, или кадъ се напіє, онъ є изтера изъ куће наполѣ, а чуло се и да є туко. То є све добра она госпа къ срцу примила, па и кадъ іой се мужъ одобровольи, ніє имала добре волѣ на нѣга, єръ є видила какве є зле нарави. Зато є увѣкъ была невесела, и кадгодъ є сама была застаяла є баба Мила а она се сва умивала одъ суза. У томъ іой послѣ двѣ године поклони Богъ єдно мужко дѣтенце. Онда іой се мало у срцу разгалило, съ дѣтетомъ се утѣшавала и съ ньимъ єднимъ данъ-ноћь забављяла. Но шта се догоди? Кадъ є детету око три године было, имали су гостію у кући, а нѣга су оставили те само по градини и по улици (авліи) сиграло се. Была є башъ неделя и врло врућина; кадъ се заладило изиђу съ гостима у градину; мати потражи дете, коє се на єданъ сатъ пре онудъ сиграло, садъ га нигди ніє было. Свудъ су по градини, по улици и по кући тражили га; пытано є по своме селу, слати су люди свудъ на све стране, ако онолишно дете и ніє могло тако далеко заврляти; све є было залуду, дѣтета было па ніє, нестало га као да се у воду утопило. Догодило се да є у то време предсѣдательовица башъ на своме добу была. Неможе се друго што о ньой рећи, него да є докъ є здрава была, єдна добра и побожна, душевна жена была, коя никадъ одъ цркве ніє изостаяла, сироте є и да незна нѣнъ човекъ подпомагала, а особито сиромашномъ свештенику доста є добра учинила. Овай іой є у жалости нѣной често долазіо, тѣшіо є и была се на божію волю ослонила. Роди одмахъ за тимъ женско детенце, коє є она сама неговала и гоила тако, да нипошто ніє хтѣла туђимъ рукама веровати, него є данъ-ноћь сама надъ ньимъ лебдила. Дѣтету є было одъ прилике већъ три месеца; было є лепо и као ябука пуначко. Метне га мати єдно ютро у коританце да га окупа. Докъ є она у томъ послу была, зачує се на полю дрека и якъ служкиня. Млада єдна неразумна служкиня утрчи у собу вичући: „яохъ! госпоя за Бога, нашли смо Драгиња.“ — „А гди?“ запита госпоѣа уплашено. „Тамо у сену,“ рече служкиня. „Мора быти да є ушо у кошару гдѣ се сено збаца и дене, па заспао, а слуге су онай данъ сено довезли и онако на нѣга набацали; садъ кадъ є сено потрошено, нашли су га, алъ се већъ савъ разпао.“ Кадъ тужный тай гласъ госпоѣа чує, обнезнани се и падне у несвесть; служкиня повиче друге у помоћь, и докъ су се око нѣ бавили и повратили є, оно мало дете искрене се у води, и удави се. Госпоѣа дође себи, заиште дете; єсть, оно мртво. „Ахъ несрећна самъ ти я мати,“ повиче, „обоє самъ дѣце моє непазећи удавила;“ почне лудовати, и одъ то доба, Богъ да сачува и злотвора мога, полудила є. Само кадъ су децу понели у гроблѣ, дошла є была мало къ себи и плакала є као и остали свѣтъ, алъ одъ то доба никадъ више. Но лутку, коју є найпре сама одъ крпа и марама начинила была, а послѣ су іой одъ дрвета сграђену набавили, ни даню ни ноћу изъ руку неизпушћа, и мисли да іой є она дѣте.“

Докъ є тако Марта о жалостной смрти другогъ детета несрећне те госпе приповедала и тугу нѣну напоминяла, у кою є она због тогъ пала, на Іованки се познало да є нешто узнемирена. Метне мараму на очи и хтѣла є свиснути одъ плача. Мирко є на послѣдку приповедке све у нѣ гледао, ухвати є садъ за главу, и тѣшіо є енглезки гозорећи. Марти ни на умъ ніє пало да ню болестница разумѣ, єръ є држала да она само енглезки зна, зато се и она уплаши шта бы жени у єданъ махъ, упыта поплашено: „єл' вашой, госпоѣи, што зло?“ и притрчи кревету да іой помогне. „Проћи ће ню то одмахъ,“ одговори Мирко. „Найболѣ іой є кадъ се кодъ нѣ ништа неговори; ако є ужина готова, донесите є мало послѣ.“ Добра ова жена ніє знала, да у приповедки о узроку съ памети сишавше госпе због смрти последнѣгъ детета, нешто є было, што є Іованкиногъ срца досадъ незалечену рану позледило. Мирко іой є повторіо све оно, што іой є често, истиномъ наукомъ христянскомъ увѣренъ, говоріо, кадъ бы томъ кривицомъ горко и жалостно себе укоравала, у коіой она ни найманѣ ніє была крива, него іой се то само тако у главу увртило; препоручи іой озбильно, да се сети судбе съ ума сишавше госпе, коя є може научити, шта може быти онда, кадъ се прекомѣрно туги предамо; дозове све троє здраве, веселе де чице предъ ню, и опомене є да на ньи погледи, па да несрди Бога, него да му на ньима благодари, и о ньиномъ здравлю моли му се. Болѣ него икадъ послушала є болестница своге мужа, и радостно є гледала у ньи четворо съ добромъ майкомъ ньиномъ Мартомъ за асталомъ седеће, па є и она тай данъ неколико залогаи сладко поѣла.

Брижльива домаћица Марта, узнемирена промѣномъ, кою є тогъ дана предъ подне на Іованки видила, послала є по лекара. Овай є одмахъ дошао. Господинъ Свѣтковићъ ніє было само обычный селскій лекаръ; онъ є због нѣгове науке и искуства съ првимъ лекарима главни варошій было помешанъ, а у младости нѣговой и было є међу ньима. Повелико одъ отца наслѣђено иманѣ, и што є миръ и тишину любіо, лѣпо мѣсто и положенѣ око „Ливадицахъ,“ и што є одъ толико година са свештеникомъ мѣстнимъ у пріятельству было, задржао се на селу, гди є спокойно проводіо време, у коє є одъ дужности своє доколети могао.

„Садъ башъ идемъ,“ рече лекаръ, „одъ єдне

болестнице, коя заслужує да, и као човекъ и као лекаръ око нѣ настоимъ. То є госпоѣа овдашмѣгъ предсѣдателя суда и управителя, или управъ рећи господара туѣи добара. Несрећницу знамъ одъ малена іошть, єръ докъ самъ у столичномъ мѣсту био, био самъ и нѣни покойни родитеља лекаръ. Маги нѣна, роѣена сиглезкиня, іошть зарана є у срце своє єдинице семе доброгъ, христянскогъ воспитанія посеяла, коє ће, као што се и надамъ, болномъ уму несрећне госпе, помоћи. Сасвимъ нечувеномъ несрећомъ изгубила є двоє деце, а туговањемъ за њима изгубила є паметъ; с'нила є съ ума, но како и на кою руку она то своє лудило проводи, мора се човекъ, гледећи є, заплакати, и я, кои самъ у момъ послу на такове ствари навикнутъ, кадъ самъ кодъ нѣ єдва се одъ плача могу да уздржимъ. Лудованѣ нѣно личи на незнабожтво, рекао бы на обожаванѣ лутке, съ коіомъ се забавља; и я самъ доста редій, кадъ ми се она себи долазити чинила, рекао: неможе се пре помоћи надати, докъ се любавь болногъ нѣногъ срца, съ крпа на такавъ предметъ не пренесе, кои ће участія и любави овогъ срца вредан быти. Више двоє старіе деце были су данасъ у градини кодъ болестнице, и ова се како ій є видила тако чудно изменила, да є не само неколико тренутака, као обычно до садъ, него и неколико сатій колико-толико была себи дошла, свою лутку одъ себе дала, а само се съ децомъ забављяла. Кадъ самъ данасъ после подне, несрећници той отишао, видіо самъ да є мирнія него што є одпре была. Моліо бы васъ дакле да вашу децу почесто, и то одмахъ сутра започевши, бѣдной несрећници у градину (башту), или ако ружно време не допусти тамо, а оно и у кућу шилѣте; и то у тимъ истимъ, околини овой допадаюћимъ се хальинама, коє су и данасъ имала. Немойте ни найманѣ сумняти, да ће се деци што неповольно догодити. Я ћу самъ собомъ свакій путъ, ма изъ прекрайка мотрити на њи. Сувише, несрећница она одкако є зла достала, никадъ ніе што урадила, што бы насъ у бригу задало; єдно є то само, што се дѣце плашила, и одъ жалости ніе могла никако гледати ій; нитъ ій є лутку когодъ смео дирнути; а обоє то на велико чудо данасъ се учинити могло."

Мирко и умѣсто своє жене одобри то што є лекаръ желіо, и обрече да ће децу свакій путъ слати кадгодъ онъ за добро нађе.

У лѣпъ єданъ данъ после подне, народъ є по полю и у градинама у послу био, птице люшкаюћи се на семена пупой кудельи певале су. Іованка є као да є здрава съ децомъ своіомъ у послу была, она є њима приповедала, а они су опетъ њой чаврляли коєшта. Мирко, да бы мало самоћи своіой олакшао, изиђе у полѣ да се прохода; узпенѣ се на єданъ брежулякъ иза села и нађе неку стазу на излазку изъ шуме, коя се у неку яругу спушћала, коіомъ є малый поточићъ жуборіо, и на єдномъ мѣсту съ неке стѣне изъ висине доле падао. На лѣво є брдо было чисто и могло се подалеко гледати преко баштина редомъ планине къ югу. „Данасъ є година дана," тако є у себи говоріо усамлѣный путникъ, „како самъ съ тобомъ, любезный мой шураче, сладкій Іоцо, последный путь брдомъ єднимъ ишао, кудъ смо почесто тамо у нашемъ странствованю обычай имали излазити, да се о милой нашой постойбини поразговоримо. Мой Іоцо! милый мой пріятелю, одъ детиньства іошть тежіо си у другу болю постойбину, у коє вѣчность отишао си. Зарана си се ты съ Богомъ, твоимъ Господемъ познао, избавителю човечіи душа повѣріо си се, и онъ ти є свою любавь и ко грѣшницима, богато у срце уселіо, єръ и замномъ си дошао у свѣтъ. Одъ кадъ самъ се съ тобомъ познао, одъ оно доба знамъ да самъ живъ; ты си прву искру любави къ моме Искупителю Христу у моє срце баціо, коя се одонда божіюмъ милости у пламенъ разпалила. Мой Іоцо! бадава си се унео было да моє, и твоє сестре Іованке дете изъ воде избавишъ, и самомъ си себи главе дошао. Дете изъ челюсти смрти ниси могао избавити; алъ мене си сладкій и любезный мой покойниче, съ крепкомъ рукомъ вере одъ потопа вѣчне смрти избавіо."

Мирко є као мало дѣте плакао; и овдѣ гдѣ га нико ніе видіо ни чуо, плачъ му се окрене у молитву, коя му є нешто као сиња стѣна са срца свалила. Знао є онъ, а и нѣговой Іованки падало є мало на умъ, у каквой се нужди находи овдѣ међу найвећимъ, найцрньимъ непріятельима породице своє жене. Онъ є у Америки, ако и на друго што одъ дѣтиньства опредѣленъ, было сатція, и овимъ занатомъ и трговањемъ са европейскимъ сатовима, было се лепо спомого. Шуракъ нѣговъ Іоца, тай истый занатція было є, а узъ то у слободной држави, коє є знатанъ грађанинъ было, имао є службу, коіомъ место да се спомого, заплео се у дугове, и жеља, коя га є вукла да подиже нека явна благодѣтелна заведенія, имено школе и цркве, доста га є стала. Кадъ є Мирко, да бы Іованки своіой здравлѣ повратіо, изъ Америке пошао, учини му се срамота, да тамо у туѣемъ свѣту, честно име нѣговогъ шурака Правдића какву лягу носи; спречи стециште, коє є надъ массомъ Іошиномъ отворити се хтѣло, све дугове овога поштено исплати, прода нѣгова и своя добра, и пође оданде са не башъ великомъ сумомъ. Но ту є сумму по већой части преобратіо у полице, коє му є американска єдна кућа у Бостону на Амстердамъ издала; болесть нѣгове жене задржала га є неколико месецій у Енглеской, па кадъ є у Амстердамъ дошао, на неколико дана само пре стиго є было гласъ, да є американска она кућа пала, и ніе у стању исплате чинити; тако є се своє поштено стечене главнине лишіо, до малогъ некогъ остатка. Готова новца што є имао небы могао съ њимъ доћи до места у коє су пошли, него є морао продавати неке скупоцѣне сатове, коє є іошть имао, те є тако одъ Франкфурта могао подмиривати трошкове. У овай махъ, окромъ маторогъ коня и тальига, и неколико сатова, коє бы слабо ко хтео и узети, сва му є имовина была у неколико талира. Шта да чини? Хоће ли овдѣ у непознатомъ свету своя маловредећа кола и коня одмахъ продати? У каквомъ бы поверењу было међу непознатимъ людма да то учини, и колико бы му и то могло трајати? Црне га мысли нападну, у велику се бригу зада; но сунце є сіяло, птице су се радовале њиной храни, коју имъ є Богъ по купинама и трню преправіо; и нѣму се онда у души разгали и свію брига нестане му. „Нисамъ я мо-

іомъ вольомъ," говорі[illegible]не онъ у себи, „овамо дошо, него ме є неминуємо про[illegible]ћенѣ божіе деснице овамо довело, па онъ, кои є доя[illegible]чой верный воћа био, и овдѣ ће се о мени и моима с[illegible]рати."

За сунца іошть врати се у крчму. Старый крчмаръ седіо є у соби за асталомъ кодъ прозора, и завиривао око єдногъ сата, кои се видіо да є доста вештомъ рукомъ начињенъ. „Шта му є?" запита Мирко. „Старинскій овай сатъ," одговори крчмаръ, „башъ као да се зареко, да свакій путъ, и то у єдно време ноћу застане, а волимъ га него ма кои другій, єръ є био могъ доброгъ пріятеля Правдића. Купіо самъ га на дражби (лицитаціи), кадъ є предсѣдатель мога сусѣда ствари продавао, пошто га є кренуо съ нѣгови добара. Гледимъ изнутра ове точкиће, па немогу да видимъ да є што покварено, сви су зубићи єданъ као другій, а свудъ гледећи чини ми се да є башъ онако, као што є било пре десетъ година, докъ є сатъ сасвимъ уредно ишо." „Може се нѣму лако помоћи," рече Мирко, „дайте вы нѣга само мени, я самъ тай запатъ добро испеко, и свакоякихъ изъ света света дѣлаоница (фабрика) сатова преко моихъ руку прешло є." Крчмаръ ту понуду врло радо прими. Мирко одхити горе у собу своимъ милима.

(Продуженѣ следуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Убица судомъ оправданый.) Пре некогъ времена догодіо се у Лондону случай єданъ, кои због важности свое заслужуе, да га и ми читательима нашима, ако ће быти и накратко саобштимо. Убица єданъ падне подъ судъ. Грдна множина людій нагомила се да присудствуе испиту. Илядама кои нису у судейской саали места добити могли, стаяли су предъ вратима и на сокаку. У 12 сатій седне предсѣдатель суда, Лордъ Линдалъ, на свое место; туженый буде изведенъ; присудство нѣгово произведе велико узбуђенѣ кодъ слушателя. Зачуђенѣ и саучастіе изображени су были на лицу свакога. И два су се правобранителя за обрану несрећника нашла ту. Ови га стисну за руку и храбрише га. Туженый є человекъ среднѣ величине, слабачакъ, нѣгове скромне плаве очи къ земльи су оборене. Изгледа, да велика жалость срце нѣгово разтрза. Гласъ є нѣговъ тихъ. Обхођенѣ нѣгово насупротъ нѣговомъ сиромашномъ оделу показуе отмѣно воспитаніе.

Предсѣдатель почне говорити и запита га за нѣгово име, за нѣгове године и за нѣгово заниманіе.

Туженый одговори: „Зовемъ се Георгъ Хаммандъ имамъ 41 годину и живописацъ самъ."

Предсѣдатель: „Вама є позната тужба, коя є противъ васъ предложена? Вы сте окривлѣный да сте вештака, кой по ужету игра, Георгія Балдвина съ намѣренѣмъ убили. Можете л' одрећи, да злочинство то нисте учинили?"

Туженый: „Никада нисамъ одрицао шта самъ учиніо, а ово дѣло ни найманѣ. Истина є, я самъ реченогъ вештака убіо. То є несрећа, коју я жалимъ, али у души моіой и по савести моіой држимъ, да ипакъ нисамъ казни достоянъ."

Предсѣдатель: „Почемъ вы злочинство признаете а и самому кривицу неодричете, то ћете пресуду вашу овде чути. Богъ милостивый нека вамъ светый заштитникъ буде."

Садъ се тужба прочита. Єданъ одъ найуваженіи лондонски правобранители, кой є парницу водити имао, примѣти у изясненю своме, да никада ни єданъ тужный ніе тако велико саучастіе заслуживао, као овай; али при свемъ томъ да се мора осудити, него ипакъ да остае отворенъ путъ милости къ Њеномъ Величеству. У осталомъ нека свакій изкуси, да се у просвештеномъ свету неће суди нико одсадъ самъ себи судія быти.

Предсѣдатель: „Туженый, имате ли шта за оправданіе ваше навести?"

Туженый: „Милордъ, правданѣ мое почива у повѣсти самог догађая. Пре три године ова изгубимъ я кћерь мою, дете одъ 4 године. То дете была ми є єдина залога опоминања, коя ми є одъ любезне моє жене, коју є Богъ къ себи одазвао, остала. Я изгуби дете моє, али не крозъ смрть; моє дете изчезну, предраго, премило дете, єдина радость живота мога украдена ми бы. То є было дражестно, мило сушшество, лепо и добро. Осимъ детета тога нигди никога у свету имао нисамь, одъ кога бы люблѣнъ было. Господо моя, да вамъ тугу и жалость опишемъ, коју самъ чувствовао, кадъ самъ се детета тога лишіо, немогуће є. Ни самъ пропустіо у явнимъ листовима обнародовати траженѣ детета мога; неуморнимъ путованяма, коя самъ предузимао, жертвовао самъ све, што самъ годъ притяжавао: покућанство, намѣштай, изображенія, све самъ, па и саме самъ альине моє распродао. Пуне самъ 3 године дана само пешице крозъ сва три кралѣвства путовао и моє дете тражіо. Почемъ самъ опетъ са живописанѣмъ нешто новаца заслужіо было, на ново самъ предузео истраживанѣ. Нема вароши, нема села у Енглезкой, Шотской и Ирской, у коима я нисамъ као несрећный отацъ, кой се, са очаяніемъ, мило своє дете изнаћи труди, познатъ. И опетъ самъ у Лондонъ дошао, да испитиванѣ моє у явнимъ листовима іошть єданпутъ поновимъ. — Напоследку єдногъ Петка, а то є было 14. Априла, прођемъ крозъ марвену піяцу. На среди те піяце по цигла є была чета една тій вештака, кои на ужету играю, шатру свою, и подъ њомъ є давала представленія. Девойчица єдна, држећи се съ ногама за уже, висила є съ главомъ у воздуху. Да се іошть поредъ тога позоріе то сасвимъ страшно представи, забодено є было у земльи управо у єдной линіи съ главомъ девойчета сасвимъ шиљасто коплѣ. Зракъ єданъ изъ душе матере нѣне продре у томъ магновенію у прси моє, єръ я позна дете моє, покрай свегъ ужасногъ стања, у комъ се садъ оно налазаше. То є была моя кћи; нѣна бы сирота мати може быти притрчала къ њой, да є у наручіа своя загрли — — — али я — я самъ онесвешћенъ было; завѣса се нека спустила преко очію мои; я се устремимъ на управителя те чете — — запитамъ га: одкудъ вамъ є то дете, и ко вамъ є право дао, да га тако злоставите? онъ ме назове с'умасшедшимъ! — На ту речь, я самъ незнамъ како то бы, я, кой самъ иначе меканогъ срдца и благе нарави человекъ, сценамъ садъ тогъ безчувственогъ человека, пустаію детета мога, издигнемъ га у висъ, грунемъ съ њимъ о землю — — и кадъ га затимъ погледа, онъ є мртавъ было! — Доцніе самъ се покаяо шта самъ учиніо, али у ономъ ма-

гновенію, у комъ самъ то учиніо, жао ми быяше, што неутуко сву ту безбожну чету, него само нѣга єдногъ.“

Предсѣдатель: „То нису никакве христіянске мысли, и у интересу ваше ствари имали бы сте се вы сасвимъ другчіе изяснити. Како оћете да вамъ Богъ и заклети опросте, кадъ се сами служите съ таковимъ изражаима?“

Туженый: „Я незнамъ, Милордъ, каква ће ваша, каква ли заклети пресуда быти, али Богъ нека ми опрости, я тако осећамъ у момъ срдцу. Ахъ вы незнате, какву ми є тешку болю онай човекъ причиніо. Кадъ су ми сажалѣваюћій ме людій довели дете моє у тавницу, то оно суштество, коє самъ я притяжавао, ніе већъ више моє было. Моє дете ніе већъ више моє было, ни ангелу равно као одпре; оно є и тѣлесно и душевно развраштено; обхоћенѣ и говоръ нѣнъ скареданъ є, као што є то онимъ людма, съ коима се она обходи, свойствено; у вѣроисповеди и благонравію нису є ни найманѣ поучавали. Она мене већъ више ніе познала, и я ню ахъ већъ више познао нисамъ. Разумите ме садъ господо, онай є човекъ украо одъ мене не само тѣло, него є онъ украо два злочинства, а я самъ — я самъ нѣга само єдамъ путъ убіо?“

Поглавица заклети устане и рече: „Милордъ, Предсѣдателю, мы смо преправни къ изреченію пресуде!“

Предсѣдатель: „Я васъ разумемъ, господо моя, законъ захтева свой течай, ма како да є великій интересъ, кой улива у васъ туженый, нуждно є, да моє мнѣніе чуєте, и да се затимъ о томе посаветуєте!

Заклетници изиђу наполѣ. После краткогъ саветованя уђу они опетъ у саалу.

Они туженога єдногласно оправдаю.

Георгъ Хаммандъ мораше подъ стражомъ одпраћенъ быти, єръ су жене хтеле, да га у тріюмфу одпесу, и велика га є мложина света са ускликомъ и радостнимъ виканѣмъ до обиталишта нѣговогъ одпратила.“

(Дервишъ.) Дервишъ єданъ кой є изъ Смирне у Цариградъ путовао и одъ сапутника свои Турака особито почиванъ и великимъ шеихомъ [illegible] наођо, кога онъ одъ саевропейца єдногъ, кой [illegible] везника портини, Енгеза и Француза, више цени. Дервишъ, секой є знао, да се на Француской лађи наоди, мисліо є у себи, да є онъ Француза окруженъ, па рекне, да онъ на храбрость и некористолюбивость Француске веће повереніе полаже, на коє му Француз єданъ све саме присутствующе Енглезе, као високе енглезке поморске чиновнике представи. Дервишъ наће се садъ у сметньи, али наскоро затимъ слегне съ раменима, поклони се до саме землѣ и рекне: Мы смо єданъ сиромашанъ и простъ народъ, мы незнамо о странцима судити.

(Кадкадъ изванредан судъ много помогне.) Извѣстіе єдно изъ Ерзерума описує начинъ, коимъ є тамошньій паша єдногъ ліферанта Грка, кой є за войску рђавъ лебацъ давао, казніо. Средство є нѣгово тако пробитачно было, да се ма гди за подражаванѣ препоручити може. Паша дозове предасе ліферанта и укори га за злочестъ лебацъ што войсци дає. Ліферантъ се обећа, да ће давати болій лебацъ, али таки сутра данъ буде лебацъ исто онако рђавъ, као што є и пре было. Два дана затимъ, єдно иза другога, повтори паша укоре, али ови небуду плодоносни. Садъ онъ употреби право своє турско средство: онъ даде петъ ведики лебова донети, гнѣцавину изъ ньи извадити, и ту сву мораше ліферантъ у присудству нѣговомъ съ тешкомъ мукомъ поєсти. Средство є то дѣйствовало, те одъ тога доба войници непрестано добаръ лебацъ добіяю. Съ пекарима є паша такође брзо готовъ: гди годъ рђавъ лебацъ нађу, ту пекара одма испредъ собственогъ дућана нѣговогъ повале и избію.

Спомињемо, да имаде и фалични сокова.

Огласъ.

Зато умолявамо свакогъ, да мотри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує као малой деци, тако и найстарінмъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету ниже: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кой производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трепчика.

ОБЯВА.

Подписаний има честъ почитаємой поблици явити, да є управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвимъ чистогъ воска добіо. Препоручує се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣраваюћи да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Септ. 1856. *Конст. Теодоровићъ.*

Wohnungs-Veränderung.

Das photographische Atelier des M. Deutsch befindet sich seit einigen Tagen im Gruber'schen Hause in der Hauptstraße. Es werden daselbst alle Acten von photographischen Bildern angefertigt, und auch Unterricht in allen Fächern der Calligraphie ertheilt.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 34. У Земуну 3. Новембра 1856. Година I

Овай листъ излази сваке Субботе и цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћеным писмама, а у Кнежевини Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ер.

Амайлієв.

(Продуженѣ.)

— Я ћу ваш быти врло благодаранъ Господине Министре, рекне онъ съ преѣашньомъ ладнокрвности: — ако вы поитате што пре подписати декретъ за мене на то место. Я очекуємъ ту найманю услугу одъ ваше познате према свакомъ обвезаности.

— Да, молимъ, возрази министеръ стараюћи се повратити свою ладнокрвность: я, заиста не разумемъ, шта вы одъ мене можете очекивати владаюћи тимъ прстеномъ . . .

— Господине бароне, я очекуємъ, да ми вы дате место, кое я иштемъ, и ту є све . . . У осталомъ за избеѣи сваку безполезну свађу, отезанѣ, праздне изговоре и проч. я морамъ казати, да є овай прстенъ текъ само найманьій образацъ онога, што се у моимъ рукама наоди . . . да я нисамь само — самъ човекъ на свету, да у мене има дружтва млого ячегъ . . . и после тогъ простогъ и одкривеногъ излога ствари, я несумнямъ да вы неѣете быти ради брояти и мене у числу ваши другова.

Фридрихъ говореѣи такву беседу, кою свршн съ осмейкомъ и поклономъ главе, пазаше какво дѣйствіе она има на министра. Гросенштайнъ, чиняше се, быяше ньоме савршено сбупѣнъ.

Съ великимъ усиліемъ найпосле проговори онъ: — Мени є заиста мило мислити, да ћемо мы живити у добромъ согласію . . . Чини ми се то є за насъ обоицу пробитачно. Што се тиче места, кое вы иштете . . . вы сами знате, да ће мени може быти, тежко склонити Његову Светлость, да тако младогъ човека, као вы што сте, опредѣли за советника и инспектора. Но вы будите уверени да ћу я чинити све, што узмогу. Надамъ се да ћу успѣти . . . На тай начинъ, я ћу скоро имати срећу опетъ васъ видити.

Онъ устане. Фридрихъ сеђаше неподвижно на столици.

— Извините г. Министре, я самь уверенъ да ће те вы быти тако добри да ми садъ овога часа предате декретъ на то место.

— За Бога шта вы оѣете? . . .

— Да, то є последня милость, кою самь одъ васъ очекивао. Я самь се тврдо заверіо да одавде не изиђемъ безъ декрета у џепу.

— Милостивый господине! . . .

— Да, любезный бароне, то є решено! . . . Уздамъ се у вашу благонаклоность . . . и вашу синсходителность! . . .

Тежко є представити раздраженѣ министра и чув-

ства ненависти, гнѣва и бѣшенства, коя съ єдно за другимъ изражаваху на нѣговомъ лицу.

— А, видимъ, видимъ, вы сте лепо скроили плант, младый човече! . . . добро! . . добро! . . истина, вы може быти, нисте помишляли на слѣдства, но . . . нека буде на вашу! . вы се ползуєте садъ своимъ положенѣмъ, но сигурно . . . иде коло наоколо. Садъ нека се стварь сврши, што пре то болѣ.

— Я самъ савршено сагласанъ съ вама, одговори Фридрихъ.

Министеръ зазвони.

— Бернеле!

— Шта заповедате г. Бароне, рекне секретаръ, показиваюћи се на вратима.

— Ударите печатъ на декретъ за место инспектора Херцегови польски добара, кои самъ вамъ я синоћъ умракъ дао, и запишите тамо име барона Фридриха Найбержкогъ, свршите то побрже и донесите овамо.

Непрође ни минутъ, Бернелъ донесе декретъ. Баронъ га подпише и учтиво преда Фридриху.

— Господине бароне, рекне младый човекъ — я ћу употребити све силе и способности моє на службу Нѣгове Светлости, и вы можете уверити Херцога о свагдашньой моіой преданости и усрдію къ нѣму. Што се тиче васъ г. бароне, то мени ніє нужно казивати, каква чувства я подранюємъ къ вашой особи . .

— Врло добро, врло добро, господине бароне. — Мени є врло мило што сте вы тако спрамъ мене расположени.

Фридрихъ се учтиво поклони по другій путъ, и секретаръ га испрати до басамака, разливаюћи се предъ ньимъ у сладкимъ изражаима.

Изишавшй изъ куће министрове Фридрихъ незаборави дата му наставленя. Поита у дворъ, заповеди да яве секретару Херцоговомъ за барона Фридриха Найбержкогъ, советника и инспектора Херцогови польски добара.

Секретаръ видивши га малко се зачуди, но опетъ га прими врло учтиво. Фридрихъ му изнесе свой декретъ. Секретаръ га прегледа и поврати съ учтивости барону.

— Я самъ поитао къ вама рекне Фридрихъ, да вамъ лично изявимъ моє почитаніе и да васъ уверимъ о ревности съ каквомъ се надамъ одправляти моє дужности. Признателность, кою самъ я дужанъ чувствовати за овакову милость, нека буде ємство, да ћу се постарати да се достоянъ ове покажемъ. Я вамъ морамъ казати да горемъ нестрплѣнѣмъ кадъ ћу прострти предъ ноге Нѣгове Светлости дугъ моє благодарности и уверенѣ мога къ нѣму усрдія. Я бы желіо, ако вы велите, да ме представите Нѣговой Светлости на слѣдуюћемъ излазку у суботу, и зато васъ молимъ да запишете и моє име у списакъ они лица, коя ћеду имати срећу тогъ вечера изићи предъ Херцога.

— Будите уверени, господине бароне, да ћу я непремѣнно вашу желю испунити. Овога часа заповеди ћу, да се ваше име запише; Нѣгова Светлость быће напредъ о вама извештена и я васъ увереватъ да ће онъ быти врло задоволянъ тиме, што сте вы поитали да му предстанете.

Па и самъ секретаръ, чинило се, да є врло задоволянъ вештиномъ и речма Фридриховимъ и кадъ Фридрихъ пође одъ нѣга, онъ га испрати съ необичномъ внимателности, коя учини велико упечатлѣнѣ на многобройну гомилу, стоявшу у сали за дочекъ.

— Запишите адресъ господина Барона Найбержкогъ, советника и инспектора! рекне онъ єдноме одъ писара. — И тако господинъ бароне у суботу.

Фридрихъ се поклони и оде.

Међутимъ баронъ Гросенштайнъ оставши самъ поита и напише слѣдуюћу цедулю:

„Амалія! ђаво є воскресао, ђаво се изъ ланаца истргʼо. Мы стоимо надъ ждреломъ пакла.“

„Я се морамъ съ вама разговорити. Явите напредъ и Лудолфу.

„Баронъ Г . . “ —

Ову цедулю пошлѣ онъ Маркграфици Цефтской, любимици Херцоговой.

Затимъ заповеди те се коньи упрегну и отиде у дворъ. Секретаръ га сретне.

— Но, Господине министре, вы сте већъ поставили советника и инспектора. Я вамъ честитамъ онъ є истина младъ, али чини ми се валянъ младићъ!

— Вы мислите? рекне баронъ са странимъ осмеіомъ. — За цело се и мени чини да є онай младый човекъ учтивъ; врло учтивъ! Онъ ће насъ подпуно задовольити.

Баронъ є међутимъ быо врло незадоволянъ што є Фридрихъ већъ долазіо у дворъ, и кадъ се секретаръ удали одъ нѣга, онъ облакша свой гнѣвъ немимъ руганѣмъ Фридриха. Но и Фридрихъ ніє манѣ быо неспокоянъ. Онъ є знао, да є одъ свію предузећа, у коя се упуштао, уздаюћи се у силу амаліє, састанакъ са Гросенштайномъ, быо найопасніи, онъ се бояше послѣдица. Гнѣвъ барона представляше му се у таковомъ угрожаваюћемъ виду, да є онъ быо подпуно убеђенъ, да ће се Гросенштайнъ свима силама старати, како ће га окренути безтрага.

Незнаюћи како да одклони удare, коє є онъ очекивао; реши се посоветовати се о томъ съ графомъ Розенхаймомъ. Онъ ніє ни то заборавіо, да га є овай на ручакъ звао, зато смисли ползовати се томъ приликомъ и дознати нѣгово мнѣніе.

Ручакъ, на кои га є графъ Розенхаймъ позвао, быяше правый кућевный ручакъ, безъ сваке церемоніе. Разговоръ быяше врло одушевлѣнъ. Необично положенѣ, у комъ се налазаше Фридрихъ узбуђиваше у нѣму, као неко грозничаво раздраженѣ, коє уму нѣговомъ придаваше особиту живость. Констанція га послуживаше са простодушнимъ задовольствомъ и графъ, чинило се, быяше обаянъ младимъ гостомъ. Фридрихъ одъ своє стране ніє мого поняти зашто є графъ извиканъ за човека сурова и натмурена. Онъ позна, да є та ладноћа суштествовала само за публику, а у домаћемъ кругу Розенхаймъ є одкривао сву нѣжность, сву веселость и снисходителность отца. Ово одкривенѣ осмѣли Фридриха и онъ замоли графа за совѣтъ. Одма после ручка одведе га къ прозору и покаже, да є опредѣленъ на место советника и инспектора,

— Совѣтникъ и инспекторъ! викне графъ. — Но, мой младый друже, примите одъ мене честитанѣ; богме то є неочекивана милость, особито за ваше године. Место є врло добро, тимъ више, што ће васъ поставити у непосредствена сношеня съ Херцогомъ. Садъ є у вашимъ рукама сва ваша будућность.

— Я некрієнъ одъ васъ, графе, да ме ова милость плаши. Я самъ поставлѣнъ сасвимъ изненада на место. Непознаємъ дужности, коє ми оно налаже, я бы желіо испунявати ій онако, као што треба, но немамъ коме да се обратимъ, да ій найпре познамъ.

— То є за васъ врло важно, Фридриче. Дужности ваше садржаваю єдинствену струку администрације. коіомъ се Херцогъ занима . . . Но вы ћете сигурно наћи руководителя у министру.

— На несрећу не! — Я вамъ морамъ казати, да самъ ово место добіо поредъ найжешћегъ противленя Гросенштайновогъ.

— Шта говорите? Баронъ чини скоро све, што годъ оће. Ако вамъ є онъ непріятель, то вамъ є необходимо нуждна велика предосторожность и пріятность у обхођеню. — Гросенштайнъ є човекъ осветолюбивъ, мало савестанъ и свамогућій. Него слушайте шта вамъ я у смотреню томъ кажемъ, како треба да поступате. Херцогъ є добаръ, но лень и слабъ. Њега окружаваю и њиме управляю три лица, коя нешто єдно сочињаваю: Гросенштайнъ министеръ; кавалѣръ Лудолфъ гардеробмайстеръ и Амалія Маркграфица Цефтска. — Не да њи Херцогъ воле и люби, не; но онъ се држи тога, къ чему се привик'о. Кадъ се онъ кадкадъ отресе своє обичне небриге, онда суди зрело; мисли има високе и срце чувствително, но тій су часови редки. Онъ є у оковима леньости и што види, види само очима они, кои њиме управляю. То є несрећа велика . . . Садъ ако сте вы у борби са Гросенштайномъ, онда вамъ се треба борити и са Лудолфомъ и Амаліомъ! . . Борба ће быти трудна, я вамъ напредъ кажемъ.

— Рђаво! —

— У осталомъ будите благоразумни и предосторожни . . . Херцогъ люби младе люде. Онъ є весео, учтивъ. Гледаайте да се видите съ њимъ и да говорите. То ніє тако тежко; васъ ће съ Херцогомъ сблизити и упознати саме ваше дужности. Вы ћете се њему допасти; я самъ о томъ скоро уверенъ, и онда ће непріятельи ваши быти принуђени умерити своя нападаня . . . Констанція! рекне онъ приближующой се къ њима кћери. — Фридрихъ ми каза радостну вѣсть, кою є кріо одъ насъ до овога часа. Онъ поставлѣнъ за советника и инспектора Херцогови польски добара.

— За советника! повтори Констанція смешећи се: — у двадесетдругой години! богме врло лепо! И она учини предъ њимъ реверансъ.

Ово се графу учини смешно и разговоръ пређе на шальиве ствари.

— Да . . Добро самъ се сетіо. Айдемо у шетню. — Констанція обуци альину и мети шеширъ. Я ћу заповедити да се коньи упрегну. Вы, Фридриче, умете яшити?

— Помало! одговори младый човекъ скромно но не сасвимъ искрено.

— Я ћу заповедити да вамъ се оседла єданъ конь и вы ћете њи поредъ наши каруца. Мислимъ да ћемо гдигодъ срести Маркграфицу Цефтску. Вы морате обратити на себе њено вниманіе, вы се морате приближити къ њой и старати се да іой се допаднете, тако, да она помисли, да вы ништа друго нежелите; него претворити тріо у квартетъ . . . Чувайте се особито да се не изговорите да сте съ нама познати. Кажемъ вамъ напредъ я самъ у немилости код двора.

Међутимъ се Констанція спреми, и пођу. — Кадъ наєданпутъ — а гле Маркграфице викне графъ. Видите онай богатый и лепый интовъ? . . Она седи съ Лудолфомъ и іоштъ съ некимъ. Пређите на ону страну и гледайте да се можете видити.

Фридрихъ ободе коня и почне подигравати поредъ каруца непрестано погледаюћи на Маркграфицу Онъ чињаше све, што є нуждно да обрати њено вниманѣ на себе. Амалія іоштъ быяше лепотица. То быяше єдна одъ они жена, на коє време, као да нема своєгъ дѣйствія. Амалія ніє была млада, но нико ніє мисліо да є она стара. Было іой є око 30. година . . . Да ніє было и 40. и више? то нико ніє знао а нико се ніє ни трудіо да дозна.

Тако о є было упечатлѣнѣ, коє є она произвела у Фридриху; но и онъ одъ своє стране учини врло знатно упечатлѣнѣ на Маркграфицу. Румено лице младогъ барона, његовъ виткій и благородный стасъ, вештина, коіомъ є управляо онъ беснећегъ коня, све ово было є врло довольно да привуче на њега погледъ знатне даме.

— Кои є то младићъ? запита она; я га досадъ нигди нисамъ видила.

— И я такође; то є сигурно некій безъ имена.

— Ніє сасвимъ, примѣти другій изъ свите Маркграфице, секретаръ Херцога: — то є — баронъ Фридрихъ Найбержкій, скоро поставши советникъ и инспекторъ Херцегови польски добара.

— А! викне графица и погледъ се њенъ наново управи на младогъ човека: — Кои є то младый човекъ? . .

У тай ма' Фридрихъ се реши на врло дрзновенъ поступакъ. Гаракне коня и заустави га башъ код сами вратанца одъ интова.

(Продуженѣ следує.)

Богъ све може учинити.

[Продуженѣ.]

„Твой господинъ рече ми некій данъ да му явимъ, ако се наће какавъ сатція,“ рече старый Петаръ Иконићъ єдномъ мимопролазећемъ служителю предсѣдателѣвомъ. Служитель застане, а крчмаръ рече

далѣ: „Садъ се башъ налази кодъ мене єданъ путујући сатџија, кои мислимъ да є Енглезъ, и кои ми се врло вештъ човекъ види. Онъ ће се на свакій случай овдѣ подуже бавити, єръ му є жена болестна; то кажи твоимъ господину.“ Служитель оде, а крчмаръ се окрене своіой Марти говорећи: „желіо бы да нашъ гостъ, кои ми се особито допада, узме у посао предсѣдателѣве сатове, єръ ту бы лепи пара окачіо, а тога бы се онъ радо приміо, єръ, гледећи му пртлягъ, ніе чини ми се богатъ. Председатель хоће, као што ми Іованъ некій данъ каза, доста, и до 40 сатова да му ходаю и окромъ тога іоштъ доста ньи оправити, кои су покварени. Као годъ што се, Боже ми опрости што ћу рећи, нѣгова добра жена съ луткомъ, исто се тако онъ око сатова луди.“

Рано сутраданъ одазватъ є Мирко кући предсѣдателѣвой. Чимъ є корачіо у собу, видіо є предметъ, кои є кодъ нѣга, као вештогъ занатліе, велике важности. Нашо є тамо збиръ тежихъ сатова одъ вайкадашньихъ майстора граћени; они су принадлежали къ найизбранїима и найбольима, кои су се у збировима те врсте налазили. У другой до те соби, крозъ кою га проведоше, видіо є такоћеръ подпунъ збиръ чпажни сатова, одъ найстарїи времена одкако су постали, до найзнатніи вештака изъ 17. столѣтія. У трећой и четвртой соби висило є и было сатова новіегъ времена, и, послу томъ вештъ човекъ лако є мого познати, да ни циглый међу ньима ніе было изъ обичне дѣлаонице, него да су изъ први найвештіи руку изишли.

„Како є то чудновато,“ помисли Мирко, „да се я овдѣ у ономъ истомъ збиру сатова налазимъ, о коемъ ми є покойный мой шуракъ Іоца причао, неказујући име онога чій є, да є онда, кадъ є имаоцъ нѣговъ некудъ было отишао, помоћу єдногъ старогъ домоуправителя видіо га, іоштъ онда као дете пожеліо да сатџійскій занатъ изучи, кога є после са изредномъ срећомъ и вештиномъ радіо. Друженѣмъ съ ньиме и поученѣмъ нѣговимъ, и я самъ се у овомъ послу, кога самъ одпре само коекако радіо, извештіо, и тако садъ стоимъ на ономъ мѣсту, кое ми є, могу рећи првый темель момъ пређашнѣмъ добромъ стању и моіой готовости, поставило, коимъ ћу, ако ме Богъ своимъ благословомъ обдари, себи и своима и у напредакъ кору хлѣба заслуживати.

„Ни пошто несмемъ пре куцати у врата и пустити васъ унутра у собу,“ рече служитель, кои є съ Миркомъ крозъ оне собе прошао, сасвимъ тихимъ гласомъ, „докъ неизбіе полакъ осамъ, єръ мой є господинъ у томъ чудноватъ; у нѣга све иде точно на минуте.“

Опредѣлено време приспе, служитель куцне у врата, чу се изнутра „слободно.“ Предсѣдатель, високъ, сувонявъ човекъ, намргођенъ, мутногъ лика, меріо є одъ пете до главе странца, коме є поздравъ съ мало текъ помакнутомъ капомъ вратіо. „Вы сте као што чуемъ Енглезъ а говорите немачки?“ запыта найпослѣ. „Я самъ,“ одговори Мирко, „управо Немацъ роћеный, него самъ доста година было са енглезима, па ми є ньинъ єзикъ домаћій и моє фамиліе постао.“ — „Вы сте сатџія, и разумете се у пословима разнимъ, а не само наши обични фабрични сатова?“ — „Я самъ,“ тако одговори Мирко, „двапаєсть година у єдномъ мѣсту живіо, гдѣ су се послови свію народа искупляли. Не само европски, него и хинезки сатови и послови изъ другихъ рѣдкихъ дѣлаонича долазили су ми у руке, и нисамъ себи труда штедіо, какво знатно или чудногъ састава дѣло кадъ видимъ, да кодъ майстора различни земаля школу учимъ, почемъ самъ справе и уредбе ньини послова до кранчка све разгледао, и томъ приликомъ често самъ онде што ново приміо, гди се ни надао нисамъ.“ — „Па и изъ хинезке дѣлаонице видили сте сатова?“ жељно га запита предсѣдатель. „Такавъ єданъ да ми є само добити, я бы га добро платіо.“ — „Особитимъ некимъ случаемъ добіо самъ я єданъ такавъ, кога самъ због тогъ што є редакъ и сасвимъ точанъ одъ некогъ енглезкогъ капетана за другій у размѣну узео. Онъ истина само кодъ прави познавача, као што сте вы, може свою вредность имати; а другомъ, кои се на наше сатове навико, тежко бы се мого допасти.“ — „О, молимъ васъ,“ повиче предсѣдатель радостномъ жељомъ, „донесите ми овай часъ тай хинезкій сатъ, да га видимъ. Али одмахъ само донесите га. За десетъ минута можете у крчму отићи и опетъ овдѣ быти.“

Мирко одхити. Извади сатъ изъ своге ковчежца; навіе га, и донесе у нѣговой одъ слонове кости украшеной кутіи. Предсѣдатель нестрпѣльивъ да га дочека изишо є было предъ нѣга у предню собу. Жељно счепа ту изъ дальне землѣ справу одъ нѣногъ имаоца, отвори є и разгледи веселимъ лицемъ. „Пошто вамъ є овай сатъ?“ тако запита Мирка. — „Свакій неможе быти нѣговъ купацъ,“ одговори Мирко. „Вы се у томъ разумете, па знате и шта вреди. Я се осланямъ на васъ да вы процените шта вреди, и іоштъ напредъ обричемъ, да ћу быти задоволянъ съ онимъ што ми за нѣга дате.“

Предсѣдатель мане на странца главомъ, а овай оде за ньимъ у собу. Пошто є овдѣ страстный изкупляло стварь іоштъ єданпутъ и споля и изнутра промотріо, па є онда у збиръ своє те врсте любопитльивости наместіо, узме подоста дуката изъ своє кассе, и Мирку сатъ, кога є онъ за некій сасвимъ мале вредности у размену добіо, не башъ сасвимъ разкошно, но инакъ по вредности богато исплати, како га другій, у трговини той вештъ човекъ, небы мого платити. „Є ли вамъ то доста?“ запита предсѣдатель. „Доста є,“ одговори онай, па узе новце. „Я бы желіо съ вама іоштъ у некій посао ступити,“ рече предсѣдатель тайне пунимъ гласомъ, као да ће какву мучно одгонетаюћу се загонетку загоненути. „Видите овай сатъ, кадъ є онъ и гдѣ є начинѣнъ?“ — „Я држимъ да є онъ старый енглезкій посао, какви су око конца седамнаєстогъ и у почетку осамнаєстогъ столѣтія нарочито за морепловце граћени.“ Предсѣдатель маханѣмъ главе и смешенѣмъ покаже се да є радостанъ. „Вы сте савршено погодили; видите овде изнутра стои: Лондонъ 1696. и подписъ художника. Но я ћу вамъ іоштъ нешто о овомъ сату казати, што никакавъ зналанъ на овомъ свету небы мого погодити. Истый овай сатъ дуго є време было у великогъ Невтона Исака. Зато є онъ мени неисплаћене вредности, па сами можете знати како ми є,

одъ како є пре неколико година наздапутъ стао, по свой приляци кривицомъ єдногъ иначе хваљногъ сатџіе изъ града, кога самъ неколико редій овамо о момъ трошку добавляо, те ми є сатове поправляо и дотеривао. Невештъ тай човекъ ниє више у мою кућу завиріо. Но и други су занату своме вешти люди, именно младъ некій Генфезацъ, кои ми є као врло способанъ препорученъ, па онда некій Штрасбургацъ, кои се у Паризу изобразіо, и кои є изъ Франкфурта до мене упућенъ, бадава су вештину свою на њему огледали. Іоштъ некимъ простимъ сатџіяма, кои су овудъ пролазили, нисамъ такове ствари ни показивати хтео, него су ми само мање вредности послове свршивали; вы сте више одъ године дана пре првый, коме сатъ овай видити даємъ, єръ особито повереньє спроћу ваше проницателности и способности имамъ.“ — Мирко отвори сатъ и рече стварь добро познаваюћи: „нашо самъ мислимъ гди є покваренъ, и уздамъ се да ћу за єданъ сатъ показати, и да га неморамъ сасвимъ разклапати, да ниє башъ тако тешко изредно и дуготраюће израђене точкиће опетъ дотерати да постояно иду. Доста редій мисли се да су стари послови ове врсте простіе склопљени одъ новіи. Али то исто тако стои као и са унутрашньимъ склопомъ душомъ оживљени створеня. Колико хиляда мишића има само єдна гусеница, а какве се мицаня справе виде у малогъ тѣла єдне морске піявице; како є простъ напротивъ унутрашньій склопъ тѣла єдне птице, єдногъ сисара, а окромъ свію човечіегъ. Старіи майстори художественi сатова често су своє послове саставляли изъ ситни готово невидльиви и трудно броєћи се саставака, кои ни за десету часть длачіе дебљине немогу се померити, а да справа не застане. Мы новайліе учинили смо нама посао да є лакшій и простіи, па правимо съ мање художественимъ препрaвама онаке исте, ако и, изузимаюћи паше времемерце (Chronometer), не башъ увекъ тако поуздане, као стари. Зато се мора и опростити сатџіи, кои є у новіимъ дѣлаоницама изображенъ, ако онъ на таковомъ старомъ послу што као несуштествуюће несмотри, и сасвимъ непримѣти шта управо садѣйствію справе принадлежи. Видите овде овай голимъ очима єдва видльивый винтъ (шарафъ). Я велимъ овай ниє добро навіенъ, а овде є іоштъ єдна, такође незнатно помаляюћа се часть колеса, коє значенѣ вашъ сатџія ниє добро познао. Око овога двога я ћу садъ радити, па уздамъ се да ће добро испасти.“

Вештакъ овай ниє се ни превариo; за по сата дотерао є онъ сатъ да иде. Намргођено, строго лице предсѣдателя преобрази се у умилято смешенѣ; плѣскао є художника по рамену говорећи: „Вы сте мой човекъ. Кадъ вамъ є то за рукомъ добро испало, я одъ васъ и више што очекуємъ; надамъ се да ћете вы іоштъ неке послове, коє я као мртве оплакуємъ, опетъ оживити. Молимъ останите єданъ. или ако нужно буде и два и три месеца овде. Нећете се каяти што ћете се овде задржати. У пословима те врсте немамъ обичая комрачити.“ — Мирко изъ лако понятни основа, пристане радо. Предсѣдатель є хтео іоштъ єданъ дукатъ за нѣговъ благоноспѣшанъ трудъ око старогъ, енглезкогъ сата у руке тутнути му; онъ то ни пошто ниє хтео узети, єръ за тако мале и лаке послове ниє потребна плата, и предсѣдатель одпусти га учтиво и са споляшнимъ почитанѣмъ, коє ниє имао обичай другомъ коме указивати. „Уздамъ се,“ рече му на полазку, „да ћете данасъ послѣ подне у два сата, кадъ ћу и я доколанъ быти, опетъ овамо доћи, и све ваше справе донети.“

Мирко съ радостнимъ срца куцанѣмъ похити своіой Іованки, кою съ найманьимъ дететомъ саму нађе. Покаже іой дукате, коє є за сатъ добіо; „видишъ,“ тако рече, „како насъ є обдаріо онай, о коме се у 146. псалму вели, да онъ храни пришелце и сиромахе.“ „А одкудъ,“ запита Іованка, „доће намъ та помоћь у невольи?“ — „Можешъ се сетити вальда да самъ я іоштъ лане одъ некогъ морскогъ капетана єданъ чудноватанъ, алъ врло вешто израђенъ хинезкій сатъ, за мой у размену узео. Я самъ то онда учиніо више за любавь ономе капетану, него што ми се тай чудноватанъ сатъ башъ быо допао, коме бы я, као што самъ узъ путъ видіо, залуду купца тражіо. Такавъ се пакъ нашо, и то у овдашнѣмъ предсѣдателю, кои ми га є не по нѣговой унутрашньой вредности, него по нѣговой редкости и што є майсторски начињенъ, исто онако богато платіо, као што се у Енглезкой такове редкости за збирове плаћаю.“ — Іованка се насмеє и махне весело главомъ. „Богъ є некадъ гавриловима заповѣдіо да они гладноме у потоку Криту храну носе; онай пакъ кои се смиловао ту помоћь учинити намъ, горе є урадіо самномъ и съ моима него гавранъ. „Да, Богъ све може учинити.“

Поштеный Петаръ Иконићъ уђе къ њима. „Но,“ тако запита своєгъ госта, „како сте задовольни съ нашимъ на кратко насађенимъ предсѣдателѣмъ?“ — „Сасвимъ добро,“ одговори Мирко. „Добаръ самъ пазаръ съ њиме учиніо; онъ се особито пріятельски самномъ разговарао; па, како є лекаръ моіой жени миръ препоручіо, и воздухъ іой овде добро прія, науміо самъ испунити желю предсѣдателѣву и неколико седмица овде задржати се да му оправимъ све сатове.“ — „Да тако є то,“ рече старый крчмаръ, „као годъ што су Израилћани око златногъ телета, исто тако предсѣдатель око каквогъ старогъ сата играо бы, само кидъ му се овай допадне. И кадъ бы на єдна врата пророкъ Натанъ къ нѣму ушо, а на друга какавъ сатџія, кои є у своме послу вештъ, онога бы онъ наполѣ изтурао, а съ овимъ бы се ситъ наразговарао. Шта ће му већъ толики сатови! Дал’ нѣму падне кадгодъ и то на умъ кадъ види да сказалька обиђе, да ће се и нѣговъ животъ онако свршити, и да ће и нѣга нестати као и оногъ богатогъ човека, кои се съ потребама на много година унапредъ быо спремio. По нѣму мого бы сунчаникъ ахавовъ место напредъ, назадъ обртати се, онъ се опетъ зато небы Бога и нѣговогъ страшногъ суда сетіо. За сатове прегршку новаца дає; за њино найслабіе куцанѣ врло добре уши има; а куцканѣ сирота и удовица одъ коихъ є иманѣ преграбіо, польскихъ радина, коихъ є наднице закинуо, невини и угнѣтени коихъ є права лишіо, неможе да чуе. Єдно ћу само да кажемъ, што спада у повѣсть о оной тамо кући, за кою ме юче питасте, па нисамъ мого одъ посла све исказати вамъ. Видите, у той є кући живіо мой

старый Правдићъ, съ коимъ се непріятельи, кое є истину и правду говорећи задобіо, никако нису могли на єдни коли возити; а по смрти старчевой живіо є у ньой нѣговъ синъ, мой кумъ и найбољій пріятель, какавъ се овогъ света имати може, са женомъ и двое деце. Младый Правдићъ држао се онако као и нѣговъ отацъ; изобличавао є оно што є безбожно и неправо было и съ приликомъ и безъ прилике, и држао є страну угнѣтени ако и ніе было изученъ адвокатъ, єръ є не само овдашньимъ судцима у очи доказивао шта валя шта ли неваля, него є у нужди и непосредствено кодъ княза и нѣговогъ совета право изтражи-вао, па су наши званичници на нѣга мрзили, али и зазирали одъ нѣга. Юче самъ іоштъ напоменуо, да є прећашньій высокоблагородный господаръ своимъ раскоштвомъ и преваромъ своги управителя, готово сасвимъ пропао; наслѣдникъ нѣговъ садъ є у Бечу у воєной служби. Управитель, исто онако безбожанъ као и нѣговъ господаръ, овога є добара и новаца, господаръ нѣга пакъ домаће чести лишіо, єръ укратко да вамъ кажемъ, председатель кодъ кога сте ютросъ были, єсте, као што є већъ познато, старогъ барона копиле одъ єдне служкиње, кою є съ добримъ миразомъ дао за управителя. Садъ, старо є стабло обалѣно, али отровне жиле нѣгове остале су у земльи. Истый тай председатель, кои є као младый господичићъ крозъ велике школе проуло; па онда, пре него што су му и паустнице іоштъ пробиле, садашње нѣгово званіе заузео є, са злобомъ далѣ є дотерао, него нѣговъ назовый — и правый отацъ. Мой кумъ, млађій Правдићъ, истогъ є, докъ є іоштъ дечко было због нѣгови безбожни дѣла укоравао, неколико га є редій са своіомъ замашномъ рукомъ и изударао, кадъ є овай надъ децомъ сиромашніи отцева показивао свой несташлукъ. Због тогъ є деранъ тай и кадъ се власти дочепао, злу волю имао на могъ кума, па, као што се често на овомъ свету догађа, „сила Бога немоли.“ Злочинцу томъ Правдића уклонити изпредъ очію, као што се прилично обелоданило, помого є єданъ човекъ, кога є мой кумъ, тако могу рећи, изъ блата подигао, пуке сиротинѣ отресо и доста времена у кући своіой као мало дете неговао. Тай є было некій послениkъ у дѣлаоници изъ Елсаса, кои се обогаљіо, па ніе се могао више хранити. Єдно ютро нађе Правдићъ да му є налоня (асталъ за писанѣ) одвалѣна. Прозоръ є было извалѣнъ; другчіе ніе могло быти него є лупежъ ушо съ грана єдне ябуке, кое су допирале до трема, изъ кога є прозоръ было. Чинило се да ніе ништа много однешено, єръ Правдићъ є у той налоньи држао само неке хартіе, кое нису врло изпреметане, и окромъ ньи до 30, 40 талира готови новаца было є. Ови су, да богме, однешени; лупежъ, тако се мислило, морао се одъ нечегъ поплашити, єръ онде є было и єданъ растовъ орманъ, у комъ є сребрно посуђе и прилично готовине было, па овай ніе ни дирнутъ. Правдића є то опоменуло да се болѣ чува; ябуку посече, собу болѣ утврди, скупоцѣніе ствари пренесе у собу спаваћу, па є штету одмахъ и прегорео, ако и єсте мой кумъ пре тога много већу имао, єръ неколико хиляда форинтій пропало му є кодъ некогъ рођака нѣгове жене, некаквогъ трговца у вароши, кои є, као што казаше, пострадао. Али є то было само малый почетакъ и предвѣстникъ буре, коя ће се одмахъ за тимъ надъ домомъ доброгъ, поштеногъ Правдића излити. Предсѣдатель, кадъ му отацъ, управитель умре, позове єданъ данъ кума могъ себи и поиште одъ нѣга целу суму за зграде и баштине, за кою є старый Правдићъ, кадъ є амо дошао, одъ управителя приміо ій. „Морамъ,“ рече онай неправедный човекъ, „садъ по смрти могъ отца нѣгове послове у редъ довести, а за то є нужно да се найпре то знатно потражива-нѣ, кое мой отацъ одъ васъ има, намири. Окромъ тога,“ дода онъ іоштъ, „тай є вашъ дугъ съ тимъ знатно нарастао, што, као што видимъ, у толикомъ дугомъ времену ніе интересъ плаћанъ.“ Кадъ є пріятель мой то чуо, као да га є громъ удариo. Дуго ніе мого речи проговорити, тако є было узкипіо у срцу одъ єда због печувеногъ угурсузлука, кои се на нѣга и на честно име нѣговогъ доброгъ родители натурити хтео. „Како є вашъ отацъ,“ тако проговори онъ, „иманѣ то, о коємъ є речь, непоштенимъ путемъ згнѣчіо, то є свакомъ селяку познато; исто тако свакій зна како є мой покойный отацъ исто поштенимъ начиномъ стекао и готовимъ драгимъ новцемъ напрено платіо. Зато држимъ я то за дебелу шалу, и да вамъ неће планути на чанку, то што тражите да я опетъ по другій путъ плаћамъ оно, што є давно — и давно пре двагесть година плаћено.“ Онако како є было мой кумъ узкипіо, као што ми є послѣ казивао, а као што є и онде десивши се служитель судчевъ приповедао, много є іоштъ опори речій изкресао, кое су не само честь, него и само срце предсѣдателѣво дирале, єръ ово ніе одъ камена было; но онъ є пакъ беснило своє иретаяо, па сасвимъ благо реко му: „Добро, кадъ вы то тако добро знате како стои, покажите ми доказателства и квите о заключеной продаи, єръ овде кодъ суда немогу я ништа да нађемъ, што бы ме о той ствари извѣстило; или ми доведите сведоке кои су были кадъ є се по погодби намиривало.“ Правдићъ онако єдовитъ оде кући, отвори налоню, извади хартіе наполѣ и тражіо є своє документе, но залуду ій є тражіо, кадъ ій ніе мого наћи. Садъ се видило да су те хартіе морале быти украдене, и то по свой прилици пре каквимъ домаћимъ лоповомъ, нег' што є оно прозоръ было извалѣнъ, коимъ є злочинство оно забашурено, єръ се мой кумъ сетіо, да є мало пре оногъ развальивања по своимъ хартіяма познао, да су изпреметане, но онъ є за то самогъ себе кривіо, и одмахъ ій є на брзу руку прегледао, завіо и запечатіо. Кадъ є прозоръ и налоню нашо извалѣне, печатъ прстеномъ ударенъ промотріо є, и видіо да ніе повређенъ. — Па, како є было са документима тако и са сведоцыма. Осамнаєстъ отмѣніи простака изъ села и околине, люди у оно доба већъ у година', могли су куповину засведочити, но ни єданъ ніе было живъ; єданъ є одъ ньи на неколико неделя пре умро. Садъ, бездѣлія тогъ свршетакъ нетреба да вамъ казуємъ, сами можете мислити на што є изишло. Правдићъ є осуђенъ да сву погођену суму за добра своги отца и по други путъ, заєдно са интересомъ на много година плати, па како онъ то ніе мого, заузме председатель сва нѣгова добра предъ себе, коя су при

навляњемъ и поправляњемъ, коя є старый Правдињъ чиніо, іоштъ онолико вредила, пошто ій є купіо. Момъ куму, после одбитка тогъ разбойништва, остане само нека хиляда форинтій у лежећой готовини; нѣговъ є отацъ у младости био у Америки, па є о томъ новомъ свету и нѣговимъ лепимъ, плоднимъ земляма много причао, зато му синъ оде тамо. Срце ми се цепа, кадъ на полазакъ нѣговъ помислимъ. У целомъ селу мало є ко остао, да се ніе заплакао. Мы бы кћерь Правдиња Іованку, нашу куму, радо задржали у нѣной постойбини, алъ є безбожный предсѣдатель око свое на ню био баціо, ако и єсте она іоштъ безгрешно дете была, па смо се тогъ силеџіе бояли, за то смо пустили дете некъ иде съ отцемъ. Дванаєсть година како су отишли, и одъ то доба само єдно писмо добыо самъ одъ могъ кума, у коємъ пише, да му є добро, и да є намисліо тамо близу Индіянаца накуповати земаля и онде се населити. Одъ то доба ништа незнамъ за ньи, а желіо бы башъ да чуємъ гди су, и да згодну какву прилику до ньи нађемъ. Єръ одъ три године стоє кодъ мене 800 фор. нѣгови, ков є исплатіо єданъ поштеный землѣдѣлацъ изъ Црногоря, што су му позаймљени были, ков є Правдињъ онда, кадъ є онако што пре морао селити се, држао као да ій и нема, єръ є простакъ онай было погорѣо. Ето то є све што вамъ имамъ казати о оной тамо преко пута куће, кадъ ме питате. Добре оне душе, ков садъ у ньой живе, нису нѣни господари — и човекъ што є у ньой єсте окнарскій надзиратель, алъ ће се ово дана селити на друго место —- а непоштеногъ оногъ предсѣдателя, кои се нѣнимъ властникомъ назива, она ніе, него Богу па правдињевой породици припада.“

(Продуженѣ слѣдує.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Свойство вина.) Великій єданъ любитель вина врло строго одъ отца свога опомнутъ буде, да се чува одъ порока пића. „О отче мой,“ одговори непокорный сынъ, „добро вино дає добру крвь, добра крвь производи бистаръ умъ, бистаръ умъ рађа просвештене мисли, просвештене мисли управляю на добра дѣла, а добра дѣла воде човека у рай.“

(Ватра у паклу). „Ватра! Ватра!“ викне проповедникъ єданъ, кадъ є усредъ слова свога примѣтіо, да скоро сви слушательи нѣгови дремаю. На тай се гласъ тргну, разбуде и повичу сви, као на єдна уста: „Гди є? Гди є?“ — „У паклу“ одговори озбильнимъ гласомъ проповедникъ, „за све оне, кои се за време придике дремежу предаю.“

(Рђаво слѣдство сребролюбія.) Єданъ трговацъ у Антверпну, кой є было врло богатъ, алъ у исто време и врло сребролюбивъ, зажели се дати живописати, и обећа художнику, ако га добро изради, да ће га богато наградити. Художникъ сврши посао тай тако, да є то могло за образъ служити; онъ начрта не само споляшнѣгъ, него и унутрашнѣгъ човека, а образъ тай издавао є савршену єднакость, животъ, духъ, изражай и карактеръ. Кадъ садъ живописацъ уговорены 30 талира поиште, почне трговацъ вртити главомъ, оде куће а образъ остави живописцу. — Овай, да се надъ трговцемъ освети, направи на глави образа трговчевогъ капу, кою луде носе и метне ликъ тай међу остала изображенія, коя су испредъ куће явномъ гледаню изложена была. Капа будале на глави начртаногъ трговца намами мложину света, кой се садъ свойски насмее и трговца обштой поруги преда. Почемъ є подсмѣхъ овай изъ дана у данъ све већій бывао, то донесе трговацъ 30 талира, замоли трговца капу луде замаже и да му образъ даде. — Истина є художникъ све учиніо, шта є трговацъ зажеліо, али срамоту, кою є поступкомъ своимъ себи нанео, ніе могао съ нѣга скинути.

(Промена боє по обстоятелствама.) Два кардинала посѣте Рафаела у рукодѣльни нѣговой, и млого су ков шта нашли, шта су на послу нѣговомъ кудили, тако између прочегъ и то, да є апостолу Павлу претерано румено лице направіо. „Могуће є,“ одговори Рафаелъ ватрено, „да є за живота своегъ и штогодъ блеђій было; али се на небу стиди, да съ црквомъ такова господа, као што сте вы, управляю.“

(Каква болесть, такавъ лекъ.) Єданъ одвећъ великій сребролюбацъ, кой се у пркосъ богатства свога ніе довольно ни наести смео, уврти себи у главу, да є болестанъ, и запыта лѣкара за советъ. „Предписаћу вамъ нешто“ рекне лѣкаръ и у томъ седне и напише. „То ће вамъ већъ помоћи съ Богомъ!“ — Сребролюбацъ пошлѣ написану цедулю у апотеку. „Доћите до єдногъ сата,“ рекне апотекаръ слуги смеюћи се; „али донесите и корпу єдну са собомъ.“ — После єдногъ сата доће слуга съ корпомъ и апотекаръ наслаже: єданъ лебацъ, путера, єданъ читавъ швайцерскій сиръ, єдну целу шунку, вина и т. д; „то є господинъ лѣкаръ предписао, а ево и рачунъ — чини 19 талира и 17 крайцара сребра.“

(Истинитый одговоръ.) Ковачъ єданъ доће предъ судъ као сведокъ у парници између двоице нѣгови посленика. Судія га запита, зашто ій ніе самъ поравнао и тако имъ трошкове уштедіо. „Чиніо самъ я то,“ одговори ковачъ, „али будале нехтеше ои да чую, шта самъ имъ я представляо, да ће имъ одъ писара капутъ, одъ адвоката кошуля, а кадъ се одъ суда вашегъ Благородія врате, и сама кожа здерана быти.

(Мудрость и правичность судіе.) Две жене, одъ кои є єдна была млада а сирота, а друга поугодина а богата, дуго су се међу собомъ о томе свађале, коя є одъ ньи двею мати скоро рођеногъ детета, и због тога, съ тужбама, своима предстану суду. Прва ніе ништа за себе имала кромѣ клетве и суза свои; друга є поредъ стоећегъ на гласу имена свога и сведоке на своіой страни имала. Дуго се є судія колебао између чувства свога и правдословногъ осведоченя. Напоследку пакъ озари га луча нека светлости. „Подойте дете,“ сасвимъ равнодушно рекне онъ старіой жени, „да невриштн тако.“ Она то учини и судія є оштримъ окомъ пратіо дѣло то; али є дете непрестано врискало. — „Садъ узмите па по-

дойте вы дете!“ окрене се судія и рекне млађој жени, и ова съ радостнимъ усклико̀мъ узме дете и принесе къ прсима своима. То позна дете правый источникъ живота свога, и преставши одъ плача дуго є времена, радостнимъ материнимъ сузама орошавано, сладку рану у себе сисало. „То є мати!“ викне судія, и сви присутствуюћи то исто повторе. Каква є пресуда слѣдовала, може се лако погодити. Сирота жена буде обдарена, а лажљивица заєдно са подкупљенимъ сведоцима њенимъ по заслуги казњена.

(Неустрашимость Искендер-бега и майсторія русска. Искендер-бегъ, полковникъ коњичкій код Турака, кои є због отважности своє проглашенъ и кой код савезничке войске велико уваженіе ужива, пође єдномъ съ 5—6 момака свои да рекогносцира предѣлъ око Слобозіе. Ту опази нѣгово бистро око єдну предстражу русску, и рѣши се у себи, да исту разтера. Пошти дакле съ маломъ трупомъ своіомъ напредъ, но стражаръ га нѣговъ внимателна на то учини, да се иза оне страже више войника наоди, и да се врло лако случити може, да га Русси заробе. Полковникъ се недаде съ опоменомъ илити мнѣніемъ тимъ поплашити, него опетъ пођи напредъ. Наєданпутъ и изненадно дуне ветаръ, русски вояци почну такова движенія чинити, коя Искендер-бегъ у толикимъ силнимъ правилама єкзерціра, коя є учіо, нигда нашао ни читао ніе . . . Овай необичанъ маневеръ истина съ почетка ужасне дрзновеногъ Полковника, али онъ после неколико минута ипакъ юриши на њи и нађе до двадесетъ русски шинѣла и войнички капа, кои су врло лепо са сламомъ изпуњени и на штаповима утврђени были, и кои су се на свакій ударъ одъ ветра са целимъ тѣломъ своимъ мицали. Ту садъ ни єдномъ не бы пардона. Само єданъ заробљеникъ буде одъ єдногъ коњаника у станъ донешенъ, кой є и найозбиљнієгъ Турчина у смеи привео био.

ЗАГОНЕТКА.

Тросложна самъ у цѣлости моіой,
Боя ми є као юнійскій цвѣтъ;
Тражишъ ли ме: одгонетки твоіой
Служ'ће т' и месецъ осяваюћ' светъ.

Якъ по второмъ, по првомъ самъ бледый;
Младъ самъ ти садъ, но старость є мою
Гледао всѣкъ и Неманя сѣдый,
Желећи ме називати свою.

Прво самъ ти, невиности барякъ,
По другоме лютъ к'о жестокій змай;
Гледишъ ли ме: вид'ћешъ спасенія знакъ
Коимъ се надашъ ты доћи у рай.

У цѣломе самъ Србину міо,
По второме пакъ му мрзость и єдъ;
По обоимъ самъ славанъ я было,
Славніи ћу быт' кадъ буде новъ редъ.

Именякъ мой, онъ распру садъ ссе,
Између њи, кои управл'ю светъ;
Нудише га да с' юга се грее,
А да га не смрзне сѣвера ледъ.

Спомињемо, да имаде и фалични сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умоляваио свакогъ, да изтри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитіій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека код єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 3 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ код „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешчика.

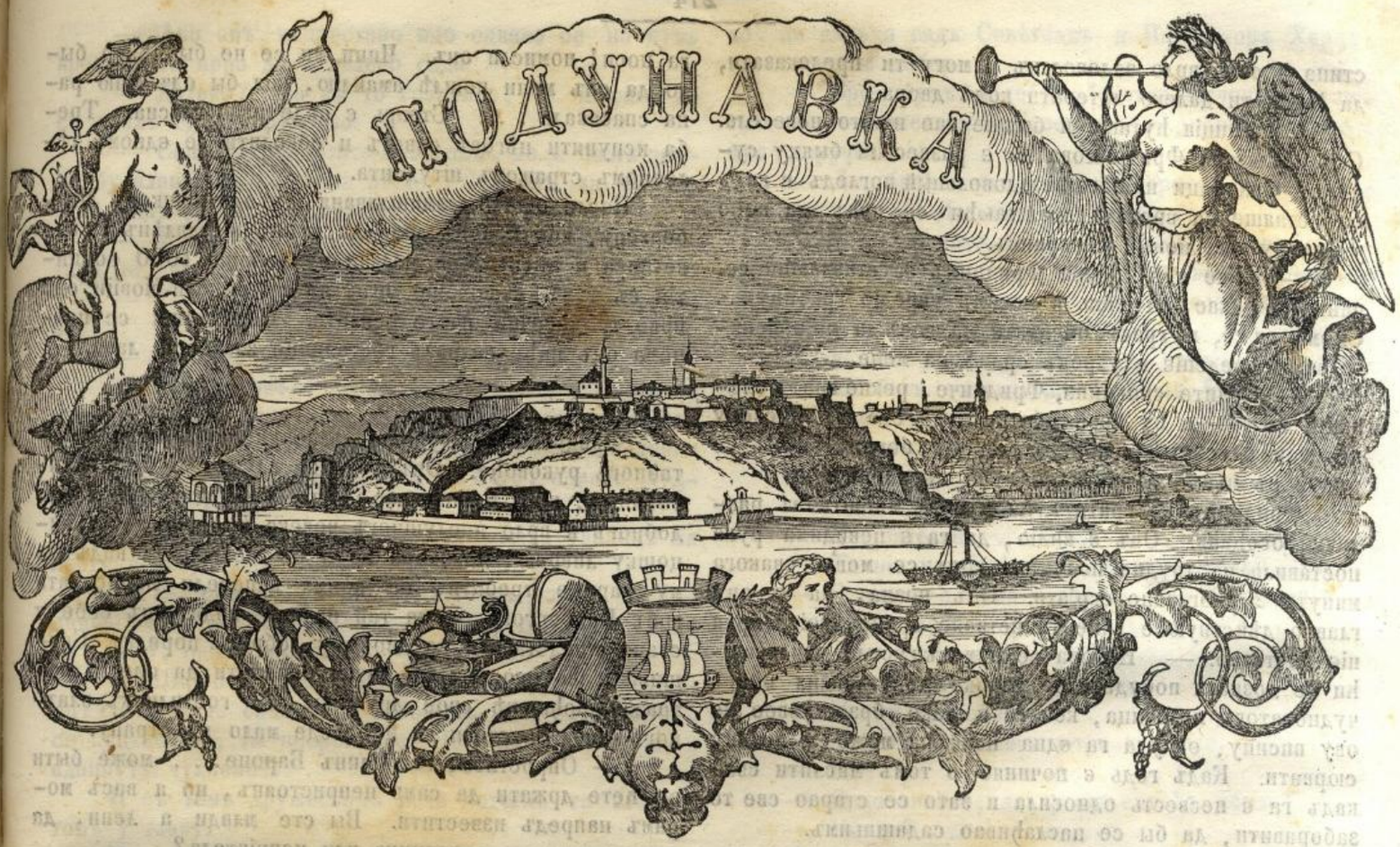
ОБЯВА.

Подписаный има честь почитаємой публици явити, што ће онъ одсадъ свакоме портрета фотографирати и форму фотографираня дати са самимъ нужднимъ къ томе наставленіима, како бы после и свакій самъ одъ добивене форме слике фотографираня чинити могао. Уєдно цена є за све само 10 фор. сребра.

М. Дайчъ,
Фотографъ,
обитава у Г. Груберовой кући у Земуну.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 33. У Земуну 10. Новембра 1856. Година I.

Овай листъ издази сваке Субботе а цена му є на годину 4 форинта, на подъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайлієв.

(Продуженѣ)

— Господине секретару, рекне онъ тономъ уєдно и почитателнимъ и веселимъ: — я самъ дошо да васъ замолимъ за услугу, за кою ћу вамъ до века благодарити.

— Съ драге волѣ господине советниче, ако само узмогу.

— Я пламтимъ жельомъ да будемъ представлѣнъ Пѣной Свѣтлости Маркграфици Цефтской . . . Но я немамъ честь быти ни познатъ; зато васъ молимъ да ме ньой представите.

У то време онъ се граціозно поклони прекрасной Маркграфици.

— Господине советниче, наручбина, кою сте ми учинили ніе тако тежка; Маркграфица већъ зна ваше име; слѣдователно . . .

— Слѣдователно представлѣнѣ є свршено, пресече Маркграфица речь секретару.

— Остає, дода Фридрихъ: — дознати да ли є оно благонаклонно пріймлѣно . . .

— Чини ми се, да се вы у томъ сумняте?

— Я тако силно желимъ, да немогу нестрашити се противногъ . . .

— Скромность є врло прилична младимъ людма . . . Но признаємъ, я ни најманѣ нисамъ подозревала, да сте вы способни быти скромни.

— Я? . . А зашто?

— Зато, зашто . . . кажу; вы сте врло дрзновени.

— Може быти . . . Мене плаши само єдно . . .

— А шта ли є то?

— Гнѣвъ прекрасне даме!

— А, то значи нешто! . . кадъ му драго може се пробати тай рецептъ . . .

Разговоръ се продужавао съ тимъ тономъ и постане врло одушевлѣнъ. Каруце нѣаху у 'одъ, а Фридрихъ єдномъ рукомъ држаше узду, а другомъ се одупираше на вратанца каруца, нагинюћи се непрестано унутра къ прекрасной графици.

Најпосле, растану се. Маркграфица оде у дворъ, а Фридрихъ за каруцама Розенхајма кући овога.

— Но, вы сте врло лепъ коњаникъ, рекне му графъ: — чини ми се ніе была шала . . . Я самъ гледао на васъ издалека, младићъ богме, правый младићъ! . . .

— Вы се смеєте на мой рачунъ, Господинъ графе; то ніе лепо.

— Напротивъ, я васъ хвалимъ, друже мой. И-

стина я самь врло задоволянъ и могу ти предсказати, да ћешъ ти далеко дотерати кодъ двора.

Констанція ћуташе и быяше као нешто невесела. Сва усиляваня Фридрихова да є развесели быяху суетна. Она баци на нѣга незадовольный погледъ и кадъ онъ стаяше на вратима праштаюћи се већъ да пође учини му она немый реверансъ.

— Боже мой, рекне Фридрихъ заустављаюћи се, чини се, као да самь я нечимъ увредіо графицу... Смемъ ли се, г. графе, обратити на васъ да ми обяснite моє поведеніе и узрокъ срднѣ на мене.

— Будите спокойни, Фридриче, рекне графъ смешећи се: — я ћу ньой обяснити да сте вы у свему по моимъ советима поступали. Съ богомъ! Онъ се рукує съ ньимъ и врати се кући съ кћерію.

Фридрихъ се врати кући мученъ многимъ различни осећаня. Онъ є видіо, да га є невидима рука поставила на трудно полѣ, на комъ се мог'о свакога минута стрмоглавце скр'ати. Онъ позна, да є онъ главно дѣйствующе лице таинствене драме, коіой края нію достизао. — Нѣгова се паметъ губила усиляваюћи се дознати побудителне узроке дѣйствованя оногъ чудноватогъ незнанца, кои га є тако брзо узвео на ову висину, одкуда га єдна непажня може у бездну сюрвати. Кадъ годь є починяо о томъ мислити свакадъ га є несвесть односила и зато се старао све то заборавити, да бы се наслађивао садашньимъ.

Сутра данъ изютра добіе онъ друго писмо и великій пакетъ.

„Любезный Фридриче, я ти морамъ рећи „ей вала!“ Ты си стварь врло добро свршіо. Но нетреба усредъ успѣха заспати. Противъ тебе є силно непріятельство. Гросенштайнъ є искао руку Констанціе Розенхаймове: онъ неће опростити ни твоє срећно соперничество ни опредѣленіе на место. Тай є човекъ опасанъ. Буди увекъ наоружанъ, и гледай да, што є могуће рѣје, изъ куће излазишъ самъ.

„Найболѣ ће быти да старе твоє другове око себе скупишъ. Пой ій и части, немой жалити новаца, живи раскошно. Треба да наймишъ єдногъ у ливреи служителя. Отиди г. Милбергеру и заишти одъ нѣга 1000 форинтій ср. Онъ ће ти ій дати.

„Ты си врло добро поступіо съ Маркграфицомъ. Продужи, старай се уселити іой мысао да бы ты пристао да кодъ нѣ играшъ Лудолфову ролу.

„Съ друге стране, треба да се допаднешъ Херцогу. Я ти шилѣмъ подпуну инштрукцію, како треба да испуняващъ твоє обвезаности. Прегледай внимателно места подвучена црвенимъ плайвазомъ. Херцогъ се много занима тимъ ситницама: ту су показана нѣгова собствена мнѣнія съ коима се ніе соглашавао бывшій инспекторъ. Разгледай и научи што може болѣ быти та правила и дрзновено и съ увереносћу показуй ньи. Херцогъ ће быти врло задоволянъ. — У осталомъ я самь већъ убеђенъ, да се могу ослонити на хитроћу твога ума. Дакле ово неколико врста за тебе є доста.

„Писаћу ти предъ аудієнціомъ кодъ Херцога. Уздай се у мене.“ „M.C.R.“

На ово се писмо Фридрихъ мало позамисли: — Буди наоружанъ! неизлази самъ!.... то ніе шала, ђаво га носи! помисли онъ. Чини ми се не бы рђаво было да онъ мени пошлѣ амайлію, коя бы одъ свію рана спасавала . . . Стварь є овде разногласна. Треба испунити нѣговъ советъ и обколити се єдномъ тѣлеєномъ стражомъ штудента.

После овогъ размишляваня онъ оде банкеру Милбергеру, кои є већъ знао да є онъ поставлѣнъ за советника и инспектора. Овай му изброи 1000 форинтій съ тимъ, говораше онъ, да му се ови новци одъ прве тромесечне плате исплате. Снабдѣвши се новцима онъ пође натрагъ гостилници златногъ лава.

Фридрихъ се жураше да испуни наставленя своегъ тайногъ руковођа. Онъ узме за служителя єдногъ сиромашка, кога є познавао іошъ као штудентъ, као доброгъ и врло послушногъ човека и одене га у кицошку ливрею, договори се и съ кочіяшомъ кадъ ће му каруце требати, на коима заповеди нарисовати грбъ Найберговъ, и на тай начинъ види онъ себе у стању представити се двору у добромъ поредку. Свршивши све ово онъ се почне спремати да оде и потражи прећашнѣ своє дружтво, но гостилникъ златногъ лава заустави га и одведе мало на страну.

— Опростите, господинъ Бароне. . . може быти вы ћете држати да самь непристоянъ, но я васъ морамъ напредъ известити. Вы сте млади а лепи, да немате каквогъ соперника или непріятеля?

— А зашто вы то питате, господинъ Либманъ?

— Мени се чини на васъ се пази. Люди подозрителногъ изгледа тумараю око гостилнице . . . и мене су чакъ распиткивали . . .

— Ђаво нека ій носи!

— Я вамъ советуємъ будите предосторожніи и неизлазите безъ оружя. Лако могу заметнути кавгу, па васъ потомъ лупити да се и недигнете . . Вы сте поставлѣни за советника и инспектора?

— Да, синоћь самь текъ добіо то место.

— Честитамъ вамъ, господинъ Бароне . . . Но, дакле стварь се заиста васъ тицала. Будите предосторожни молимъ васъ. Веруйте моме искуству . . . Какавъ ли вамъ є новый служитель?

— Неможе быти болый: я га познаємъ већъ толико година.

— Тимъ болѣ, но я ћу при свемъ томъ и на нѣга пазити.

— Благодаримъ вамъ за поруку и добре савете, господинъ Либмане!

Овай разговоръ іошъ више принуди Фридриха замислити се. Онъ одма оде у гостилницу, у коју се обично скупля нѣгово прећашнѣ друштво. Іошъ издалека види Лудвика седећегъ за асталомъ са іошъ некимъ непознатимъ човекомъ, изгледъ кога одъ првогъ погледа внушаваше неко неповереніе. Онъ тіо прије къ ньима тако, да є мог'о чути разговоръ, а они га нису видили.

— Фридрихъ Найбержкій! говораше Лудвигъ: — добро! дакле вы сте познати съ ньимъ. Драго ми є. Славный є оно младићъ, Богомъ вамъ се кунемъ . . . за нѣгово здравлѣ! —

— Да, онъ иде врло брзо . . . рекне непознатый.

— Ако онъ непрестано иде одкако се на путъ кренуо: то мора да є далеко сада.

— Далеко? шта вы то говорите, та я самъ се съ њимъ синоћь руковао.

— Синоћь! опростите любезный, то є башъ права будалаштина. Я самъ попіо съ њимъ за срећна пута іошъ прошле недељ.

— Може быти, — текъ є онъ овде. Ніе л' истина да онъ има свезе са Розенхаймомъ?

— Тога штудента я непознаємъ, одговори Лудвикъ.

— Онъ ніе штудентъ! . . .

— Онъ є графъ! рекне Фридрихъ плѣснувши по рамену непознатогъ човека. Молимъ да дознамъ зашто васъ тако интересираю моя дѣла и моє поведеніе.

— А гле! Фридрихъ, тако ми Бога, повиче Лудвигъ изванъ себе.

Непознатый дркташе, као злочинацъ, уваћенъ на месту преступленія.

— Вы сте врло рѣавъ занатъ предузели, господине, рекне му Фридрихъ: — овамо Лудвиче, овамо те браћо, ово є шпіонъ;

— Шпіонъ! повиче яростно Лудвикъ: — Шпіонъ? . . дакле самъ я са шпіономъ піо! са шпіономъ се куцкао! А, ты несрећниче! Но, дакле да се іошъ єданпутъ чукнемо! . .

И съ томъ дружескомъ речи потегне га стаклетомъ у главу.

На вику Лудвикову дотрче сви штуденти, кои быяху у гостіоници.

— Шпіонъ! шпіонъ! затвор'те врата!

Двадесетъ штудента юрише на сиромашногъ незнанца, кои тражаше прибѣжиште подъ асталомъ. Но моћна рука Лудвикова увати га за яку и извуче на среду.

— Стойте! повиче Фридрихъ.

— Браћо, умереность! Овай господинъ ради калавъ занатъ, противъ тога нема се шта, но я предлажемъ да га измиємо! .

— Живіо, живіо! повичу штуденти: — воде, воде овамо.

И Лудвикъ изгура сиромаха наполѣ у авлію. Тамо несрећногъ повале у корито подъ точакъ. Неколико яки руку држаху га а остале сипаху воду на главу. Наситивши се довольно одпусте га и онъ побеже што брже може, а за њимъ чакъ на сокакъ лећаху вода и ведра. Вика, ларма, непрестаный смей. Овакогъ празника ніе одавно вид'ла штудентска гостіоница.

— Доста є воде! викне Фридрихъ: — вина овамо, вина! ћаво нека носи! Я частимъ! — онъ баци на асталъ прегршъ форинтій. Лудвикъ умало непаде одъ удивленя.

— Новцы! новцы! ама шта є то Фридриче?

— Ништа ніе простіе, господо! — кадъ самъ се я съ вама праштао, вы сте желили да добіємъ наслѣдство . . .

— И ты си га добіо? повиче Лудвикъ, гле чуда!

— Ніе наслѣдство, но нешто наликъ на наслѣдство. Я самъ наш'о на старогъ пріятеля наше куће, кои се врло радо прими побольшати мою судбину, тако, да самъ я садъ Совѣтникъ и Инспекторъ Херцегови польски добара.

— Бръ, бумъ! задобує Лудвикъ звучнимъ своимъ гласомъ — Советникъ! Советникъ! О, оди советниче у моя наручія! . .

— Да, браћо, советникъ но срцемъ самъ непрестано штудентъ! Да живи универзитетъ! .

Кадъ се форинте засіяю на асталу слуге постану много 'итріе. Асталъ, као некомъ волшебномъ силомъ покріе се бутелама, и ове бутеле такође као волшебномъ силомъ изчезаваху.

Но я вамъ морамъ, браћо, и то казати, да величина не быва безъ опасности. Summos feriunt fulmina montes! каже Хораціе.

— До душе є тако, рекне Лудвикъ.

— Но, дакле и я имамъ завистника . . .

— Та неможе быти! ты тако добаръ . . .

— Непріятельи . . .

— Та ніе могуће! тако лепомъ младићу . . .

— Я знамъ да има господе, кои бы желили да ме виде шесть аршина у земльи . . .

— Ал' су то угурсузи!

— И кои то и учинити могу.

— То су разбойници!

— Докъ мене єдногъ ютра не буде.

— Но?

— Онда знайте, да су ме синоћъ убили!

— Убили? . .

И сви устану, — баръ они, кои су се іошъ могли на ногама држати.

— Надамъ се, браћо, да ћете ме вы осветити, дода Фридрихъ узев' на себе драматическу позу.

— Заръ мы да те неосветимо, викаху штуденти съ неописанимъ восторгомъ.

— Вина! викне Фридрихъ, седаюћи на ново за асталъ.

На асталу се садъ появи нова армія бутелій.

Како се Фридрихъ опрости одъ ове вакхическе ованіе дружине, одъ часа оде назначивши Лудвику у то вече место састанка гостіоницу златногъ лава. Онъ се реши ползовати се овимъ изненаднимъ догађаємъ, не бы л' поплашіо своє непріятелѣ; зато напише барону Гросенштайну слѣдующу цедулю: „Владачъ печата има честь обзнанити господину Барону, да су сви маневри противъ нѣга безуспѣшни. Онъ зна све и може принудити г. Барона и нѣгову дружину да се покаю за своя безполезна дѣйствованя тайна и одкривена. Онъ є као узгредъ данасъ казніо єдно подчињено лице, да бы тиме побудіо у подобнимъ овоме людма одвраћенѣ одъ њиногъ заната, но нека зна господинъ баронъ, да ће онъ при новомъ покушеню потражити правогъ виновника и онога као што треба казнити.“ „Mens conscia recti.“

Извѣстіе о сцени догодившой се у гостіоници већъ є дошло было до ушію Гросенштайна. Но цедуля га савршено сбуни.

— Какавъ є то човекъ? говораше онъ у лютини крупнима корацима одаше по кабинету. Малый служитель у ливреи Маркграфице донесе му цедулю:

„Я самъ видила демона и разговарала съ њимъ. Онъ є врло опасанъ, но обходителанъ. Мирный трак-

татъ, мислимъ, да є могућанъ; овай дає болю надежду него ратъ. Дођите да се о томъ разговоримо.“

— Амалія, може быти, истину говори, рекне Гросенштайнъ: остає дознати, каква ће быти условія... Истина крозъ неко време може се наћи средства да га се човекъ и курталише безъ велики трошкова . . . Видићемо . . . Бернеле!

— Шта заповедате, ваше высокопревосходителство?

— Я идемъ Маркграфици, ако буде нужно пошљите тамо за мене.

Фридрихъ са своє стране усугуби дѣятелность. Борба се већъ почела, а была є врло опасна, тако да му є требало да употреби сва средства. Онъ се већъ подпуно познао са своимъ дужностима и реши се неоклеваюћи одправляти ій. Седне на каруце и све обиђе, упозна се са своимъ подчинѣнима и удиви ій своимъ спеціялнимъ знаняма у ньиной струци, — и, любезности. Уобште новый инспекторъ свуда имађаше успѣхъ. Онъ не пренебрегне и придворна дѣла. Ползуюћи се єднимъ дѣломъ по своіой струци оде онъ у дворъ разговорити се са секретаромъ, при чему покаже такову вештину и знанѣ, да се секретаръ самъ зачуди.

— Право, господине бароне, я вамъ се заиста дивимъ. Кажемъ вамъ искрено одъ човека ваши година я се никадъ не бы мог'о надати таковимъ знаняма у потребама и дужностима службе, кою никадъ досадъ одправляли нисте . . . Я самъ вамъ самъ много обвезанъ за та знаня, коя сте ми саобштили. Херцогъ ће тронутъ быти вашомъ ревности; я вамъ то іошъ напредъ кажемъ. Онъ се текъ ютросъ вратіо изъ ловачкога своєга дома. Идемъ да радимъ кодъ нѣга и гледаћу да проговоримъ за васъ . . . Надамъ се да ћете вы предстати Његовой Свѣтлости сутра на вече.

— Како вы велите да є найболѣ . . . Съ моє стране я бы желіо да буде што пре . . .

— Разуме се, разуме се, съ богомъ господинъ бароне, сутра на вече.

Секретаръ се дружески рукує съ ньимъ и испрати га до преднѣ собе.

Фридрихъ дође у гостіоницу златногъ лава, врло задоволянъ успѣхомъ свои предузећа. Ту нађе Лудвика врло неспокойна, кои се већъ спремао да подигне ларму да му се іошъ мало другъ ніє вратіо. Садъ онъ нађе тамо нову посланицу одъ своєга незнанца, коє садржай быяше тако странъ да Фридрихъ незнађаше шта да помисли. Ово му писмо предписиваше маленкость. Да се завади съ Лудолфомъ и да захтева одъ Маркграфице тайный састанакъ съ ньомъ у глуво доба.

За све ово послане быяху необходимо нуждне амайліє, златанъ прстенъ, на комъ є было изрезано име Амаліє и пр. и пр. и пр.

Разуме се да є Фридрихъ прочитавши то писмо мало слушао ларму, кою є Лудвикъ млео, а много манѣ одговоріо му. —

У онай паръ кадъ є Фридрихъ у парадномъ придворномъ оделу седао у свой прекрасный интовъ, да иде на излазакъ Херцогу, Гостіоникъ му преда не великій пакетъ, но доста тежакъ. Онъ га врло брзо отвори и нађе у ньему три свитка златни монета и цедулю:

„Любезный Фридриче, я самъ ти заборавіо казати: Херцогъ воле да се кодъ нѣга игра (картій) на много, да се добія и губи равнодушно. У нѣговимъ очима то є знакъ безкористолюбивогъ карактера. Играй слободно, губи па опетъ мећи. Онъ ће то примѣтити и бит' ће му мило.“

„Немой заборавити за Лудолфа и Амалію.

„Борба се већъ почела, треба побеђивати брзо и крепко, иначе си погинуо. Буди уверенъ да ћешъ успѣти, ако послѣдуєшъ моимъ советима. У осталомъ я се небринемъ. Мужество и ладнокрвность твоя довольни су противъ Лудолфа а споменъ о Констанціи противъ Амаліє.

„Незаборављай амайлію.“

„М. С. R.“

Фридрихъ седне у каруце и оде у дворъ. Собраніе быяше светло и многобройно. Кадъ бы казано о долазку Фридриха Найбержкогъ, Советника и Инспектора сви очи на нѣга управе.

Упечатлѣнѣ быяше силно. Фридрихъ є было обаяеланъ. Очевидно є онъ помрачіо собомъ найблистателніє кавалѣре. Све су даме одъ части у томъ быле согласне; а мужеви текъ смичиваху раменима говорећи:

Советникъ и Инспекторъ! ба! то є штогодъ смешно! та то є дериште юче одъ сисе одбієно! . . Гди ли су быле очи и глава у Гросенштайна?

— Чудо! говораху даме, како се досадъ баронъ Найбержкій нигди видити ніє мого, та онъ є право рећи лепота у Бога! знатанъ добитакъ за публику! ай Гросенштайне, башъ ти велико фала!

Руковавши се са секретаромъ Херцоговимъ Фридрихъ поће смѣло и управо къ Маркграфици седившой у прочелю сале, и начинивши себи путъ крозъ окружаваюћій є дворъ смешећи се поклони іой се.

— Прва ми є брига, рекне онъ: — явити се вашой свѣтлости . . . Одъ оногъ доба, како самъ имао срећу видити васъ првый путъ, време ми се учинило тако дуго да башъ далѣ ни минута чекати не бы мог'о.

— Да л' є зацело тако, господине бароне? Благодаримъ вамъ, ако могу веровати да искрено говорите.

— Я недопуштамъ да се о томъ можете сумняти, одговори Фридрихъ са самоуверености.

— Али є то скромно! Вы недопуштате да се може сумняти о вашой искрености! то ће быти много речено.

— Како? та я говоримъ сасвимъ друго. Речь се васъ тиче. Ко ће се сумняти о то.ъ, да, видивши васъ єданпутъ неће съ нестрпљѣнѣмъ очекивати срећу да васъ и другій путъ види.

Комплиментъ быяше тако вештъ и тако изненаданъ да произведе великій ефектъ. Амалія бы порумепила, кадъ бы іошъ умела румепити и кадъ време небы ставило неодолиме томе препоне. Она одговори само погледомъ и у то време цео окружаваюћи є дворъ почувствує сво значенѣ овогъ новайліє. Многа лица побледе.

Разговоръ се продужаваше крозъ неко време у истомъ тону и съ истомъ слободомъ и сяйности одъ стране Фридриха. Међутимъ уђе у салу баронъ Гросенштайнъ. Младый советникъ, съ смѣлости, коя усугублява успѣхъ тиме, што непріятелѣ плаши посве, чињаше се и певештъ на долазакъ свемоћногъ министра. Онъ непрестано забављаше собраніе и Амалію.

— Любезный друже, рекне єданъ одъ стари придворни, клонећи се на страну и плѣснувши по рамену комшію; — ево, ово є рађаюће се сунце, показујући на Фридриха.

— Ђаво га носіо, а гди се родило оно. Гди є хоризонтъ нѣговъ?

— Нисамь видіо, брате, па незнамъ. —

— Збиља, рекне Секретаръ Фридриху: были вы играли? (картій).

— Бы, одговори овай.

— Но, добро . . .

— Добро! . . . но уздамъ се на вашу благосклоность. —

— Немайте бриге. Седите и играйте докъ вамъ я не явимъ. Я ћу доћи за васъ, кадъ Нѣгова Свѣтлость зажели да васъ види, я самь говоріо за васъ . . Небрините се!

Ове речи буду спроведене съ руковапћемъ и значителнимъ погледомъ. Фридрихъ седне за асталъ и у часу сума нѣгови полагања у стра приведе нѣгово дружтво. У тай ма' уђе Херцогъ у салу и по обичаю своме забрани свима устаяти и прекидати своє партіе. Онъ 'одаше по сали тамо амо бацаюћи погледе то на лево то на десно; онъ се заустављаше по мало — кодъ неки астала.

Фридрихъ играше съ дрзновеномъ срећомъ; онъ добитакъ нипошто не меташе у џепъ, а непрестано є добіяо и тежко быяше борити се съ ньиме. Херцогу, кои є издалека гледао, ово се яко допадне. Фридрихъ изигра.

— Треба контру! — рекне онъ равнодушно. — Држите.

— А я! одговори нѣговъ другъ, устаюћи са явнимъ незадовольствомъ. Другій седне на нѣгово место и изигра прву партію.

— Треба контра! рекне Фридрихъ прећашньимъ тономъ, и — изгуби.

— Опетъ; . и — опетъ изгуби.

— Опетъ контра. Шатъ се окрене другчіе. И садъ заиста онъ добіе. Противникъ се нѣговъ неусуди наново срећу кушати и устане.

(Продуженѣ сльдуе.)

Богъ све може учинити.

[Продуженѣ.]

Старый Петаръ Икошићъ, пошто є са іоштъ неколико речій о предсѣдателю, срцу своме одолео, оде за своимъ посломъ, а доће опетъ лѣкаръ, єдно дете єдномъ а друго другомъ рукомъ водећи, коя су венцима одъ цвећа умотана была као и юче, и свако є по котарчицу грожђа и другогъ сладкогъ воћа носило. Сладко смешећи се доведе лѣкаръ обоє деце до кревета болестне матере. „Ево вамъ доводимъ,“ тако говораше онъ, „юнаке, кои су своіомъ детиньомъ простотомъ и безазлености у два дана више учинили, него што самь я съ моіомъ вештиномъ готово за две године мого урадити. Истина садъ є само учинћенъ почетакъ добромъ дѣлу, за коє є, то несумнямъ, Богъ ову децу изабрао, но одъ тогъ почетка я се добру надамъ. — Ала да можете само,“ тако веляше Мирку, „неколико седмица овде задржати се, и вашой милой болестници мированѣ бы напредніе было, а за неколико дана быће празна она тамо преко кућа у коіой садъ окнарскій надзиратель седи; речь — две да речемъ само предсѣдателю, па ће васъ пустити подъ кирію у кућу, коя є за болестницу одъ сваке друге боля.“ Мирко желю ту лѣкарову предусретне, велећи му, да є и тако због посла, кога є овде нашо, науманъ неколико времена у селу задржати се. „Е па онда,“ рече лѣкаръ, „нећу нимало двоумити, хоће ли мой трудъ изићи на добро; божіимъ благословомъ, а помоћу ово двоє дечице, несрећной предсѣдательовици помоћи ћу тамномъ ярогомъ нѣногъ лудила изићи на видѣло, коє духу човечіемъ себезнанство дає. — Чуйте само да вамъ укратко кажемъ колико є юче и данасъ само поможено вашомъ децомъ несрећной опой жени. Синоћъ ю є, као обично, снашло лудило; са пригрлѣномъ луткомъ наместе є у креветъ, и одмахъ є на миру и безъ презања тако заспала, као што одавно ніе могла. Ютросъ кадъ се пробудила чинило се као да є за мало знала о себи; остави своге идола, лутку, и ходала є замишлѣно преко собе. Но одмахъ почне опетъ по старомъ лудовати. По лепомъ времену одведу є у градину; потрчи одмахъ доксату съ кога є юче гледала за децомъ, па є нетрепћући гледала на ону страну, кудъ су деца отишла. У тай махъ ишли су тамо обоє деце, и као што є зову „доброй госпи“ назову добро ютро, а она, подскакујући одъ радости као мало дете, изиђе предъ ньи до врата. Ючерапћ се опетъ попови; мала Павлія (и то є за дивно чудо, да є детету овомъ онако исто име, као и нѣномъ манѣмъ што є было) замоли опетъ за лутку, и одмахъ є добыє; госпа седне поредъ ньи и трабуняла є съ ньима сасвимъ детиньски енглезкимъ єзикомъ; и кадъ є Павлія съ луткомъ сиграюћи се као баяги са сестрицомъ, и себе за дете држећи, бѣдну госпою мамомъ назвала, онда є ова изванъ себе была одъ радости. „Чуєшъ ли ты,“ веляше своіой служкиньи, „како ме овай малый, сладкій анђелакъ матеромъ зове, па ларъ и нисамь я ньина мати, ако и єсу анђели на небу а я овде на земльи?“ Я самь стало тако да самь све мого чути и видити; а ни несрећница ни деца нису ме могли смотрити. Како є онда было, како су и лице и цогледи у болестнице некако гедріи постали! И нетрепћући гледала є у децу занешена одъ любави; нестало іой было оногъ дивлѣгъ

погледа и зверања, сва се била примирила, као што самъ видјао у младо њено време докъ є здрава била, и онда кадъ є као смерно дете у цркву ишла. „Хоћешъ се и ты, мамо, съ твоіомъ децомъ Богу молити?“ рече мала Павлія, главу на болестницу наслонивши, умиљаваюћи се. Дете є за тимъ говорило на енглезки молитву, коіомъ се ямачно съ родителъи свои Богу молило, коє су речи и мени сузу на очи натерале. Госпоя се реко бы сва у ухо саздала; сваку є речь за дететомъ у пола на гласъ говорила. „Видишъ Мило,“ рече она служкиньи, „анђелци ме уче Богу молити се, садъ ми є мило, и я њу съ њима наскоро постати анђео.“ Жао ме є готово было, што се то моіомъ кривицомъ морало прекинути. Напредъ іоштъ казао самъ слуги да донесе чанакъ грожђа и воћа, и пружи предъ децу, коє онъ садъ башъ учини. Малый Іоца одмахъ се машіо за грожђе а Павлія є изела неколико ягода. Госпа є то забленуто гледала. „Шта,“ тако рече, „заръ и анђели могу єсти?“ — „Па зашто не?“ тако є опетъ сама себе пытала, „и Спаситель є нашъ, о коємъ су ми некадъ приповедали, кадъ є воскресао єо рибе и меда.“ Занесе се мало у дубоке неке мисли, па се онда опетъ поче съ децомъ сиграти, а и Іоца іой се томъ приликомъ умилявао; окити децу съ венци, па кадъ я изиђохъ и децу са собомъ поведохъ, рече ми она по имену, коє одъ како є зла достала ніе чинила, него ме є свагда именомъ њеногъ давно умрлогъ дворо-управителя звала, и замоли ме да іой анђеле одмахъ опетъ доведемъ. И данасъ є гледала са доксата за децомъ изражаємъ унутрашнє нѣжности, алъ се далеко мирнія показала него што самъ я мисліо. Мало после отиђи њу іой, и надамъ се да њу радостніи одъ нѣ отиђи него што самъ дояко полазіо.“

Лѣкаръ пође да иде, а малый Іоца рече му: „хоћемо ли се я и сея данасъ съ тобомъ возати, као што си казао?“ „Да како,“ рече лѣкаръ, „малый мой другару, и я самъ готово заборавіо, родителѣ ваше замолити да вамъ допусте. После подне я њу доћи овде съ мои коли, па ако драгимъ вашимъ родительима ніе што противно съ Іоцомъ и Павліомъ на лепо — лепо место чакъ тамо преко поля возаћу се.“ Родителъи то одобре а лѣкаръ, желећи да се опетъ одмахъ виде, оде.

Мирко као што є дао речь, наће се іоштъ пре два сата после подне у предньой соби предсѣдателѣвой. Кадъ є избило два пусте га у другу съ многимъ прозорима добро осветлѣну собу, у коіой на дугачкомъ єдномъ асталу читавъ редъ художественн сатова изъ разни земаля и времена была є, одъ коихъ су многи, што ій имаоцъ ніе мого свакомъ сатціи ни дати у руке, у нечемъ сасвимъ были покварени, а у нечемъ поправке само нуждне су быле. „Ево вамъ,“ рече предсѣдатель, „да видите ствари, какве ниете се надали видити у селу оваковомъ као што є наше. Я вамъ данасъ особитый знакъ мога повереня даємъ према вашой вештини, вашой способности и поузданомъ поштеню, єръ овдѣ на овомъ асталу нису само моє найизбраніе и найскупоценіе редкости, него и такови болници, коихъ врло тегобно лечене само савршеномъ художнику вештине, за каквогъ васъ држимъ, поверити желіо бы. Гдикоє ово сокровиште я самъ сасвимъ чуднимъ начиномъ, нечувеномъ срећомъ придобіо. Видите овде поредъ овогъ сасвимъ простогъ сата, кои є цара Максимиліяна I. быо, овай прекрасный лепый сатъ, кога є царъ Карлъ V. имао. Начинѣнъ є у Мадриту 1551. године, и поредъ све своє споляшнѣ лепоте вреди колико и овай, у исто време сграђеный изъ Нирнберга, кога є као што є подписано некій Петаръ Имхофъ у години 1550. или самъ начиніо или начинити га дао. Овай овде енглезкій, кои є, немогу башъ за ямачно казати, спаваћу собу кральице Елисавете красіо, поредъ све нѣгове незграпности, коя неда погодити да є у кральице быо, миліи ми є него овай невкусне величине изъ Париза, когъ є имао Лудвикъ XIII., єръ овогъ последнѣгъ унутрашньость сама є крпарія.“ Тако є побројао предсѣдатель некдашнѣ притяжателѣ іоштъ многихъ своихъ сатова, па онда дода: „Немогу вамъ тако одмахъ разлагати на што є мени збиръ толикихъ сатова одъ високодостоинствени лица и знатни мужева. Не поноса ради, или што самъ радъ приграбити повѣстне знаменитости, него само зато самъ сабрао одъ части съ великимъ трошкомъ таке редкости, што се съ пунимъ правомъ сме предпоставити, да су кралѣви и цареви найболѣ послове своихъ земаля себи прибавляли, и да є кньижевникъ, кои є значенѣ времена познавао, такове сатове набавляо, на коихъ точанъ, поузданъ ходъ мого се ослонити. Овай на прилику сатъ, кога є чувеный Лайбницъ дуго време имао, докъ и умръо ніе, и овай другій, кои є великомъ енглезкомъ министру Шатаму припадлежао, тако су поуздани послови, да се и садъ іоштъ у точности съ добримъ времемѣрникомъ новіегъ посла могу мѣрити; притяжателъи њини были су мужеви точни: наротивъ Карлъ XII. изъ Шведске тешко є мого быти тако точанъ човекъ, єръ овай златный сатъ, кога є по дугой ямачно съ њиме послуги, после жестоке неке битке, храбромъ єдномъ подпоручику на поклонъ дао, єсте єдно найнепоузданіе дѣло мога збира. Данасъ ћете покушати вашу вештину, одъ коє сте ми ютросъ онако знатну пробу учинили, на овомъ може быти найдревніемъ послу нѣгове врсте, кои є остао одъ знатногъ племиња Леонарда Валтера изъ Нирнберга. Истомъ пре неколико година купіо самъ га, и никадъ іоштъ ніе ходіо, єръ нисамъ се могао рѣшити, да обичногъ сатцію као лѣкара те заустављене справе, употребимъ.“

Мирко почне одмахъ сатъ разклапати, а предсѣдатель є съ кньигомъ о художеству сатційскомъ у руци врло пазльиво гледао, а овамо є часъ по — часъ погледао у сатъ о зиду висећій. „Оставѣте садъ то,“ рече онъ майстору башъ у онай махъ, у кои є сказалька наступила на четвртый сатъ. „Немойте далѣ одъ четири сата тай посао радити, єръ є светлость већъ слабія, па бы се очи ваше око тако сићаногъ посла могле уморити, и због тогъ бы погрешити могли рукомъ, тако, да се небы дало лако поправити. „Разумемъ се я,“ придода учтиво смешећи се, „у смотреню вашегъ художества у умереномъ служеню са очима и рукама. Никаквомъ сатціи, кои є одъ 40 година старіи, небы болый сатъ мой кои повериo, єръ после ти година око човечіе изгуби ону оштрину, рука ону поузданость, кои су у пословима те врсте

нуждни; а и недамъ я никадъ, да ми се са уморенимъ очима и уздрктаномъ рукомъ посао онай ради, кои бы ми ненакнађену штету нанео, кадъ бы се покваріо. Правомъ майстору наплатимъ я и оне сате у коѥ се одмара, као и оне у коѥ ѥ радіо. Сутра у осамъ сатій молимъ да вашъ посо наставите.“ Съ тимъ се предсѣдатель, паки необично пріятнимъ начиномъ опрости съ човекомъ, кои ѥ за тако кратко време цело нѣгово повереньѣ и, колико се може, такође нѣгову наклоность придобіо.

И лѣкаръ ѥ управо онда съ обоѥ деце у собу дошо къ Іованки, кадъ се Мирко милой своіой болестници вратіо. Овой се данасъ целый данъ, особито после подне, тако было разгалило, да се помоћу добре бабе Марте могла обући и на столицу сести. „Неће ли то врло рано быти? упыта брижльивый супругъ. „Уздамъ се ніе,“ рече лѣкаръ окренувши се Марти, молећи ѥ да децу іоштъ мало у градини заварава. „Я самъ се,“ рече онъ, пошто ѥ Марта отишла съ децомъ, „на найпріятніи начинъ съ вашомъ децомъ забављао, а имено съ малимъ Іоцомъ, кои ѥ оразуміо, и одъ кога самъ више дознао него што вы мислите. Како ѥ то да ваша деца, имено мала Павлія, енглезки говори, а родительи су имъ, као што моramъ мислити, Немци?“ — Мирко гледећи да се изкобеля изъ запаре у коіой се нашо, истини приличеће рече: „Дуго време живећи съ Енглезима найвише смо енглезки измећу себе говорили, а сирота мала Павлія морала ѥ, догодъ іой ѥ мати тежко боловала, него ѥдне почитаня достойне, поштене Енглезкинѣ оставлѣна быти, коя ѥ и узпутъ до скора съ нама была; зато су почела деца истомъ овде немачки говорити учити.“ — „А заръ ѥ,“ упита лѣкаръ далѣ, „тамо мила майка и супруга ѳзикъ своѥ постойбине и своѥ младости тако заборавила, да и са вернимъ пріятелѣмъ нѣногъ отца странимъ ѳзикомъ мора говорити? Мислите вы,“ тако придода онъ болестници у шальивомъ смешеню окренувши се ньой, „да око старогъ лѣкара ніе доста оштро, да по лику истина садъ бледо изгледаюћу Іованку, удату Марковићъ, любезну, смерну ћерку Правдићеву познату може? Одмахъ прво вече како самъ васъ видіо, іоштъ више пакъ одъ юче изютра омишляо самъ я то што ми се детиньимъ поверителнимъ причанѣмъ вашегъ малогъ обистинило. Мени се можете слободно показати: умемъ я туће тайне и као лѣкаръ и као христянинъ тако верно као и духовникъ сачувати, а знамъ и узрокъ изъ когъ хоћете непознати овде да останете, и савршено га одобравамъ. Я самъ додуше као што се и сами можете опоменути, само ѥдну годину дана съ вашимъ покойнимъ родительима овде у месту быо; али самъ ій усрдно любіо као найроћеніе пріятелѣ. Позната ми ѥ сва неправда коя ѥ вашемъ отцу учинѣна; и колико узмогу потрудићу се да нешто на болѣ обрнемъ, што су други были на зло окренули.“

Іованки ѥ врло мило было: старый пріятель нѣногъ отца цело ѥ повереньѣ нѣно придобіо. „То ѥ,“ ако она рече, „найбольій благословъ кога добри родительи деци своіой оставити могу, да ньіовъ споменъ, повереньѣ и любавь, такове пріятелѣ стече, какавъ сте намъ постали вы, као што чувствуѥмъ. Я самъ овде дошла не што друго да тражимъ, него да ми се мало поврати здравлѣ, коѥ по савету быстроумногъ лекара у Америки, одъ воздуха моѥ постойбине очекивати могу. Мы смо съ почетка мислили да се у предѣлу око Майне или Райне могъ леченя ради бавимо; но, кадъ самъ већъ тако близу дошла до моѥ постойбине, нисамъ се могла уздржати, да не видимъ мило и незаборавлѣно место могъ роћеня, ако и морамъ уздисати на неправде коѥ су учинѣне; и мой сладкій, верный мужъ желыи ѥ моіой попустіо.“

„То што ѥ васъ вукло да овамо доћете,“ рече лѣкаръ, „ніе было по наредби людской и по човечіой наклоности само, невиђена рука самогъ Бога довела ѥ васъ и ваше овамо, на добро више него ѥдне човечіе душе. Послушайте само да вамъ я кажемъ шта ѥ одъ неколико часова моѥ срце тако радостнимъ надеждама побудило. У стању моѥ бѣдне умомъ болестнице данасъ, после тричасногъ посѣщенія ваше деце, наступила ѥ измена, коя ми не удалѣномъ, него скоромъ оздравлѣню нѣне болне памети надати се даѥ. Кадъ су се деца испредъ нѣни очію уклонила, у необичномъ миру рече служкиньи: „Лѣкаръ ѥ поштенъ човекъ, онъ ће ньи опетъ овамо довести.“ Оде съ доксата и изъ градине непитаюћи за лутку, поздрави се съ мужемъ, кадъ се овай съ ньомъ срео, нелютећи се ни мало на нѣга, као што ѥ обично у своимъ неповольномъ стању чинила; руковала се съ ньиме, на миру ѥ ручала у соби, и кадъ самъ я отишао да ѥ походимъ, познаде ме; рекла ми ѥ неколико речій, коѥ су сасвимъ пометне чинпле се, но опетъ су са заносомъ и лудованѣмъ быле измешане. Као што самъ у пролазку садъ одъ нѣне служкинѣ ѥдне чуо, истомъ после ѥдногъ сата како самъ ѥ видіо, потражила ѥ лутку и као обично почела се съ овомъ сиграти.“

„У дѣлу, држимъ да ће се нѣнъ болный умъ по момъ човечіемъ разсуђеню несравнимо лакше излечити, него умъ нѣногъ човека, кога ѥ будалаштина, а та ѥ страстна нѣгова любавь къ сатовима, са окрепутимъ и скаменѣнимъ срцемъ свезана, коя се само божіимъ чудомъ може уништити. Но опетъ: Богъ све може учинити, и доста се пута видило мени, кои тогъ човека точніе познаѥмъ, готово болѣ него га ико другій зна, као да ніе сасвимъ неприступанъ къ побуђеню милости онога, кои не жели смрти грешника, него да се овай поправи и живи.“

(Продуженѣ сльдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МЂСТНЕ ВЂСТИ.

Земунъ. Зима є ту. Киша се претворила у снегъ, вода у ледъ, и ладни ветрови даю намъ њіово непріятно дуваньє чути, нудећи насъ по собама се находити. Зима се ове године весма рано показала, на велику незгоду сиротињє, коя у дрвима оскудѣва. — Путуюћи ови дана изъ Митровице преко Руме у Земунъ могли смо на више мѣста разумети, да по Срему раана скоро у полакъ іошть ніе ни посѣяна, а то због велике суше, коя є целе єсени владала. Но уздамо се у Бога, да ће іошть кои данъ безъ мраза быти, и допустити земљедѣлцу задоцньено сѣяньє извршити. — Као што смо навели прошли смо пре некій данъ крозъ Руму; у томе мѣсту быяше онда само єданъ разговоръ, кой се тицало осамъ злочинаца, кои ћеду до кои данъ обешени быти. На тай конацъ дошла є єдна компанія регулаша и єдна граничарска на екзекуцію; у єдно и судейска господа изъ Новогъ Сада, да држе прекій судъ надъ тимъ несрећницима, Као што смо чути могли, тіи су злочинци саме убіице и друмске араміе. — По дољнимъ предѣлима су се злочинства у последньє доба страховито умножила, што є томе узрокъ? Као одговоръ на то питанье наводимо само речи славногa држaвника Штайна: „добре школе узрокую праздне затворе“.

Текъ што се зима са своимъ неволяма появила, почели су се већъ и они дружевни састанци появљивати, кои човеку то незгодно време ако не заборавити, то баръ олакшати могу. По явнимъ местима види се садъ више посѣтителя, и у приватнимъ круговима увеселяваю се. И колико више на сокаку буря влада, толико слађе чини намъ се при врућои пећи бывати. — Као почетакъ овогъ зимскогъ веселя можемо ючерашньій балъ, кои су неки млади трговци о своимъ трошку кодъ црногъ орла отмѣньемъ ововарошкомъ свету дали напоменути. Балъ тай ніе се само одликовао съ хвале достойнимъ уређеньемъ у смотреню декорације, осветленя и т. д., но и избранимъ дружтвомъ, коє се дуго после полноћи текъ разишло.

(Французи и Енглези). Пре некогъ времена налазили су се єданъ французкій списатель и єданъ отмѣнъ Енглезъ, кои су међу собомъ у добромъ отношенію живили, у Петрограду. Єданпутъ наведе ій разговоръ на то, да о преимућствама земляка свои говоре, и Французъ потврђиваше, да су Французи паметніи и оштроумніи одъ Енглеза. Енглезъ кити є томе противоречіо управо, нити є то припознати хтео. Французъ є имао дневникъ свой, у кой є онъ све оно, шта є кога дана видіо или чуо, уводіо. Сутра данъ, после тога разговора доће єданъ отмѣнъ Руссъ къ Французу и рекне му: „Вы водите дневникъ о томе, шта чуете и видите; а то правителство наше негледи радо. Я вамъ саветуемъ, баците вы одма тай вашъ дневникъ у ватру, иначе се великимъ непріятностима излажете; да, вы можете лако сасвимъ потайно и у Сибірію одпешени быти.“ Французъ съ места баци папире своє на ватру, коя ій за насвагда прождере. Предъ вече посѣти га нѣговъ пріятель Енглезъ, коме онъ одма преповеди, шта му сѣ догодило, и призна, да га яко мучи тай стра, да недобровольный путъ у Сибірію предузети неузмора. Енглезъ одговори ладнокрвно: „Ето садъ самый врло ясно видити можете разлику између Енглеза и Француза. Да се є то Енглезу коме догодило, онъ бы найпре размислію, да ли то угрожаванье има места или нема; на свакій начинъ не бы онъ дневникъ свой съ места на ватру баціо . . . Я самъ послао тога господина Русса къ вама, да се осведочимъ, како ћете се у томъ случаю владати и да вамъ непреоборимо доказателство о разлики између наша два народа дадемъ . . . Мой дневникъ ніе спаленъ, и садржи данасъ извѣстіе о овоме догађаю.“

Одгонетка: „Београдъ“.

Споминѣмо, да имаде и фалични сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умоляваио свакогъ, да мотри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а именo противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 36. У Земуну 17. Новембра 1856. Година I

Овай листъ излази сваке Субботе а цена му є на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама, а у Кнежевини Србіє у главной књижари Великира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайлієв.

(Продуженѣ)

— Нѣгова свѣтлость жели съ вама говорити, рекне Фридриху секретаръ.

Секретаръ га одведе Херцогу, кои сеђаше у углу кодъ оџака. Херцогъ, кои є іоштъ напредъ добро о Фридриху извештенъ, врло благосклоно прійми нѣгове изразе. У часу му се разговоръ омили. Фридрихъ благодарећи му на милости почне саобштавати своє примѣтбе односителио на свою службу. Разговоръ постане одушевлѣнъ, Херцогъ одобраваше нѣгова мишленя, показуюћи своє мисли, коє се Фридрихъ одма старао разяснити и разгранати, стараюћи се доказати, како су основане и проницателне, — приводећи и примере, гди є нуждно было приведенѣ ови . . Наѣданпутъ Херцогъ прекине речь.

— Но, барове, дакле вы већъ двадесетъ година одправляте дужность Инспектора?

— Ваша свѣтлость, одговори Фридрихъ смешећи се и учтиво поклонивши се: опростите, я текъ свега имамъ двадесетъ и две године.

Херцогъ се осмене и плѣсне га по рамену.

— Истина є тако, рекне онъ — я самъ се преварiо; него самъ вамъ и опетъ казао посве истинитый комплиментъ. Я самъ хтео казати да є требало да вы постанете Иншпекторъ іоштъ пре двадесетъ година . . . . онда бы све ишло болѣ.

Ову фразу, кою Херцогъ ясно изрече чуше сви и зато она произведе силно осећанѣ. Сви очи управе на Фридриха.

— Но, продужаваше Херцогъ, свашта има своє време; имаћемо се кадъ и о томе разговарати. А за садъ продужите игру я нећу да лишимъ собраніе таквогъ играча.

Фридрихъ оде и седне за асталъ.

— Е, Лудолфе, рекне Херцогъ Лудолфу после єдногъ минута: — овде я видимъ само єдногъ играча, кои бы се съ тобомъ мого мерити — то є Фридрихъ Найбержкій. Сразите се съ њиме.

Лудолфъ разуме заповесть, и съ важнимъ изгледомъ, кои га никадъ ніє изневеравао, седне за асталъ спрамъ Фридриха. Како га угледа младый баронъ срце му силно закуца при помислу о ономъ, што є требао учинити; но то осећанѣ траяше само за єданъ минутъ. Онъ се у часу охрабри. Кадъ Лудолфъ седне, Фридрихъ се подигне.

— Да нећете самномъ да играте, рекне онъ бацивши презрителный погледъ на нѣга?! —

— Оћу да.

— Шта, я съ вама да играмъ! рекне Фридрихъ одупирући се на столицу.

Ове речи и ова движенія нису измицала изъ очію Херцогови. Онъ, чинило се, бияше врло зачуђенъ и мотраше издалека на оба противника. Лудолфъ мешаше карте; онъ ій пружи Фридриху.

— Я нећу съ вама да играмъ, рекне Фридрихъ разтуривши карте по асталу.

Гледаоци сви поћутаю, као одъ електрическогъ удара.

— Шта? како? вы нећете да играте? брбляше Лудолфъ.

— Нећу, повтори Фридрихъ

— Я немогу да васъ гледамъ. Єсте л' чули? склон'те ми се изпредъ очію! идите одъ овогъ астала!

— Бароне! повиче Херцогъ. — Кадъ я небы было овде! . .

— Ей до Бога мени, рекне Фридрихъ: — онъ ме примора да и то заборавимъ . . . И у часу оде къ Херцогу, кои непрестано гледаше на сцену.

— Ваша свѣтлость, рекне онъ, клекнувши на єдно колено: опростите, што самъ се тако заборавіо у вашемъ присутствію . . . Но єсамъ ли се мог'о надати, да ће се овай невалялацъ усудити . . . .

— Невалялацъ? бароне, прекине му речь живо Херцогъ. — Фридрихъ устане и продужи:

— Да, како ћу и како могу другчіе, Ваша свѣтлость, я назвати човека, кои є судомъ жигосанъ *), и у кога стои и данъ данашньи на рамену неизгладимый знакъ нѣговогъ безчестія.

Херцогъ се тргне.

— Бароне, шта вы говорите?

— Говоримъ то што се врло лако веровати може.

Лудолфъ падне у несвесть.

— Изнесите га, рекне Херцогъ дркћућимъ гласомъ. — Лупштайне! дода онъ обрнувъ се секретару: — испратите га, па се одма овамо вратите. Господо, вечерня є забава свршена. Вы господинъ советниче, дођите уютру къ мени . . . Видит' ћу можел' вамъ се опростити.

Онъ учини простителный знакъ Фридриху. И овай гордо проће, крозъ разкланяюћу му се гомилу, седне на каруце и оде управо у гостіоницу.

Херцогъ 'одаше тамо и амо по сали съ необичномъ за нѣга живости; Фридрихъ стаяше, очекуюћи да Нѣгова свѣтлость поведе съ њиме речь; секретаръ држаше у рукама неке артіе.

— Невероятно! невероятно! говораше Херцогъ, да ме тако грдно превари! — И я самъ имао найвеће повереће у томе човеку! . . . Тако дакле то є зацело пресуда судейска, Лупштайне?

— Ово є подлиный документъ, изданый секретаромъ паризкогъ парламента. Преступникъ є осућенъ бьо на десетогодишню робію, на галерама . . .

*) Преступнике у подобнимъ родовима преступленія у Француской по осућеню жигошу, т. є. ударе жигъ на плећету и то є неизгладимый знакъ нѣговогъ преступленія. —

— Боже мой, Боже мой! и за какво преступленѣ! за крађу, за граћенѣ лажни банкій! . . . . И, видите, Гросенштайнъ га поставіо кодъ мене! . . . Како то Гросенштайнъ ніе знао? Та я самъ већъ окруженъ самимъ незналцима и злочинцима! . . На кога ће се човекъ поуздати и ослонити.

Херцогъ непрестано брзо 'одаше по кабинету, но наєданпутъ се заустави.

— А како сте вы, господинъ бароне, добили и одъ куда ове артіе? Съ каквомъ намеромъ? И оне су издане изъ парламента одавно, зашто ій вы нисте пре показали?

— Ваша Свѣтлость, я самъ одъ скора у служби. Пре неколико дана єли мени было могуће као човеку младомъ и непознатомъ приближити се вашой особи поради тако важногъ обвиненя. И при томъ єсамъ ли я мого знати да є човекъ удостоєный повереня мога Господара, тай истый Лудолфъ, кои . . . єсамъ ли мог'о я подозревати на нѣга непогледавши га у лице? Надамъ се да ће ми Ваша свѣтлость дати за право; текъ што самъ га угледао, я нисамъ чекао ни часа ни минута; и, рескиравши оно, што ми є миліе одъ свега на свету — вашу благонаклоность — нисамъ ни найманѣ размишлао . . . Я самъ поразіо лажова и олюштіо съ нѣга маску (наличѣ) подъ коіомъ є онъ украо бьо вашу милость.

Херцогъ ћуташе читавъ минутъ.

— То є истина, господине бароне, то є тако ясна истина да самъ я у намери васъ савршено оправдати . . . Ово є явна соблазнь . . . Но я нећу више о томъ да говоримъ; єръ сте ми вы напредъ одговорили. Вы сте, Господине бароне, мени указали услугу, и то праву услугу . . но та є услуга страовита, и вы сте є страовито указали . . .

Херцогъ корачи неколико пута, па се опетъ заустави.

— У осталомъ, будите уверени, я нећу заборавити ову услугу. Я самъ већъ самъ видіо съ каквомъ сте ревности вы предузели ваша дѣла, и како ій добро разумете . . . Немойте благодарити; я вамъ одаємъ само заслужену справедльивость; я волимъ свагда да кажемъ што мислимъ. Услуга, кою сте вы мени указали сведочи како сте вы мени оддани, па и ако є у жару младости она указана съ непріятномъ брзиномъ, опетъ зато я се на васъ немогу срдити . . . Съ Богомъ, господине Бароне, кадъ я узхтемъ говорити съ вама зват' ћу васъ преко Лупштайна.

Онъ му пружи руку; Фридрихъ клекне на єдно колено, учтиво полюби руку Херцога и изиће.

Кадъ онъ силазаше низъ мале степене, младо неко служче, коє є єднако нѣга очекивало заустави га.

— Господинъ баронъ умолява се, да довече у деветъ сатій дође у Парку (башту) рекне му онъ.

— Добро! А ко га зове?

— Дама єдна, коя жели проговорити неколико речій съ господинъ барономъ.

— Ніе ти заповедила да нѣно име кажешъ?

— Ніе.

— Добро. Кажи доћи ћу.

Онъ помисли да є тай састанакъ назначила была Маркграфица, на кою є пропасть Лудолфа страшно морала дѣйствовати. Онъ є съ почетка двоуміо да

ли да иде, да л' да неиде. Падну му на паметь совети непознатогъ своегъ друга и гостіоника па зато се бояо какве преваре. Онъ се рѣши да иде но не самъ, и не безъ оружія, узевши къ томе са собомъ Лудвика и іоштъ два друга. Зато отиде къ њима и позове ій къ себи на ручакъ. Кадъ се врати у гостіоницу нађе на себе управлѣну слѣдующу цедулю:

„Право, Фридриче! нема речій, коима бы те мог'о похвалити.

„Я ти морамъ дати єданъ советъ: незаборављ графа Розенхајма. Советуємъ ти да му одкрієшъ твоє положенѣ кодъ двора и покушаванѣ Амаліе завести съ тобомъ интригу. Може онъ то дознати одъ другіи и твоє ћутанѣ може се толковати съ рђаве стране, а то ће те убити предъ очима Констанціе. Говори съ графомъ о свему одкровено, разуме се, немой о мени само говорити, — и ишти одъ нѣга совета. Онъ ти ништа рђаво неће советовати.

„Не смећи съ ума моя наставленія односительно на Амалію. Знай да имашъ посла са женомъ, т. є са створенѣмъ, коє є двадесетъ пута вештіе, виткіе и опасніе одъ свію Лудолфа и Гросенштайна.

Твой другъ, „M. C. R.“

Фридрихъ се пожури да испуни овай совѣтъ и оде графу Розенхајму.

— А, здравствуйте сокрушителю гиганта, усмирителю чудовишта! . . Каква чуда и покоре вы починисте . . . Садъ се само о вама говори . . . Сигурно се зато и недате видити.

— Та ніе то зато, што я небы желіо къ вама доћи но . . .

— Да, да, величіе, почести, дворъ . . . Знамъ знамъ. Констанція чакъ потврђиваше да є и Маркграфица одъ части у томъ крива, што васъ нема за толико къ нама.

— Грофице, можете л' вы то рећи, или и помислити.

— А зашто не?

— Како зашто? зато, што є то изсмеяванѣ прво над-а-мномъ, а друго надъ Маркграфицомъ, коя приличи да ми буде мати, но по несрећи, нема свойства нуждни зато, да бы я мог'о подраньивати къ ньой синовню любавь и почитанѣ.

— Овай разговоръ помири ово двоє млади. Констанція после єдногъ минута оде изъ трапезаріе, и Фридрихъ ползує се тимъ случаємъ да одкріе Розенхайму своя одношеня къ Амаліи.

— Но, любезный мой у какавъ срећный предѣлъ вы упадосте! Какавъ є то пакленый вавилонъ! вы иштете одъ мене совета, но вы сте досадъ пливали съ таковимъ искуством и тако срећно, да, по момъ мнѣнію вы можете и безъ мога совета благополучно проћи преко све те клизавице. Советуємъ вамъ да покажете Амаліи, да пріймате нѣна условія. Принудите є да васъ позове у своє дворске собе; окопроментирайте є да бы є счепали у своє руке и конечно разрушили свезу, коя иде на вашу пропасть. Кадъ изиштете тай састанакъ, онда ми кажите: онда ћемо видити шта ћемо радити.

Констанція уђе, и разговоръ пређе на друге ствари. Кадъ се Фридрихъ врати у гостіоницу, штуденти га исчекиваху. Онъ оде на састанакъ.

Дошавши у парку (башту) и прошетавши се єданпутъ по ньой опъ угледа подалеко каруце Маркграфице. Тадъ и онъ изиђе изъ интова и замоли друштво да га не губи изъ очію. Амалія бияше дошла само са собномъ служавкомъ.

Фридрихъ видећи Амалію приближующу се къ нѣму, пливаше у задовольству. Ова жена бияше заиста врло лепа. Граціозный ходъ благородство стаса совршенство нѣжности придаваху іой непоричну прелесть. Она є строшила свакій способъ вештине и тоалета. У сумрачку у парки чиняше се као какво плѣняваюће привидѣнѣ. Фридрихъ садъ поня сву справедльивость совета непознатогъ своегъ друга: Амалія є опаснія одъ Лудолфа. Као другомъ амайліомъ онъ се заклони одъ нѣне чароліе, споменомъ о Констанціи.

Приближивши се къ Фридриху, кои стаяше као укованъ ћутећи, она се заустави у нерешителности и страху.

— Єсте л' вы то, Господинъ Бароне? рекне она дркћућимъ гласомъ.

— Я самъ, Госпо, одговори Фридрихъ.

— Я самъ васъ очекивао.

Спокоянъ и рѣшителанъ тонъ младогъ човека по видимомъ чиняше претежко упечатлѣнѣ на Маркграфици. Она ћуташе.

— Да!... я самъ васъ молила да дођете . . . И кадъ є приспео часъ да пођемъ на тай састанакъ, кои самъ сама желила . . . я самъ двоумила . . . я самъ была готова . . . Боже мой! шта ћете вы о мени помислити? . . .

Она се наново заустави. У нѣнъ гласъ бяше нешто тако сладостно умешано, да Фридрихъ незнађаше шта да одговори.

— Я несумнямъ, продужаваше она, да су вамъ много зла о мени казивали . . . у мене є сиясетъ непріятеля . . . А и како да ій немамъ . . . Може быти они су и васъ већъ врбовали . . . Међутимъ я дркћемъ одъ вашегъ уваженя и ваше дружбе . . . Но како самъ се могла оправдати? како самъ васъ могла видити и проговорити съ вама безъ принуђеня, безъ незгодны и рђавы сведока? Само є єдно средство было; благодаримъ вамъ, што сте га пріймили; ова є благонаклоность за мене срећно предзнаменованѣ, и вы сами видите, каква є силна моя жеља видити изъ тога, што самъ се решила на овай састанакъ.

Слушаюћи ове слатке рѣчи, гледаюћи ове пламене страстне очи трудно бияше неподлећи обмани. Фридрихъ се тргне єданъ коракъ натрагъ да прибере духъ себи.

— Како то? продужаваше она, заръ вы нећете ни да ми одговорите?

— Я немамъ шта, Амалія. Я мислимъ да со вы варате . . . то є безполезно што говорите.

— Безполезно? Я васъ неразумемъ.

— Я ћу вамъ обяснити живо, рекне Фридрихъ, узевши є за руку. — Я самъ мисліо да вы мене болѣ познаєте . . . Нећемо губити ово драгоцѣно време. Амалія! шта сте вы хтели, кадъ сте ме звали на овай састанакъ.

— Фридрихъ! рекне она загушующимъ се гласомъ, са страхомъ стараюћи се отргнути руку одъ нѣга.

— Да, тако є, я самь Фридрихъ, а вы сте Амалія. Я знамъ съ кимъ говоримъ и шта оћу . . . Вы знате шта я могу учинити и шта могу желити?

— Не, не! одговори она: — я незнамъ, и...

— Оно дакле я ћу вамъ казати, живо іой пресече речь младый човекъ, притезаюћи є къ себи. — Знате л' вы шта самь съ Лудолфомъ учиніо?

— Знамъ.

— Мислите л' вы да я сокрушивши оногъ противника више ништа немогу учинити?

— Како то? Фридриче! Фридриче! Безъ сумнѣ вы неможете . . . я неувиђамъ . . .

— Довольно! Наново іой онъ прекине речь крепко притизнувши є къ себи и показуюћи іой златный, прстенъ, кои му є незнанацъ предао: — єсте ли видили вы овай прстенъ?

— Ахъ! повиче Маркграфица съ неописанимъ ужасомъ. — Фридриче! Фридриче! одкуда вамъ онъ? како сте га добили? . . . како? . . вы! . . .

— Садъ є доста! Садъ, Амалія, вы знате шта я могу учинити . . . Знате ли шта оћу?

— Ахъ, Боже мой, одкуда да знамъ? . . како да мислимъ? . . Я . . . О, Фридриче! какавъ сте вы човекъ?

— Слушайте, Амалія; я оћу да вы будете моя; да вы немате друге волѣ осимъ моє! Я оћу да се вы мени савршено предате; иначе ћу я васъ безъ свакогъ сажаленя за навекъ погубити!

— Фридриче!

— Никаквогъ околишеня, никакви безполезни хитростій нећу я, я вамъ рекохъ и то є све! Я оћу залогу, коя ми може осигурати ваше повиновенѣ, вашу скромность . . . вашу преданость . . . Амалія! мы ћемо подписати нашъ саюзный договоръ у вашой соби у двору! . . Дайте ми ключъ, кои є био у рукама Лудолфа.

— Фридриче сажалите се над-а-мномъ! . . . Помислите . . .

— Я ништа не мислимъ; или нисте вы дошли овамо да мене преварите? да заключите уговоръ на свою ползу и онда да ми предате свезани и ногу и руку своимъ єдномишленицима? Не, не, овде, као и свуда я самь побѣдитель, я непріймамъ условія, — я заповедамъ! Састанакъ у вашемъ будуару у глуво доба . . . и ключъ Лудолфовъ!

Амалія за читавъ минутъ немогаше ни речице проговорити.

— Ключъ! дайте ми ключъ!

Заповедаюћій жестъ знакъ младогъ човека савршено побѣди Маркграфицу.

— Фридриче! повиче она: — мой благородный мой смѣлый Фридриче! Боже мой, како си лепъ! . . Ево га узми!

— Кадъ?

— Кадъ оћешъ.

— Херцогъ ће сутра да иде у ловъ. Я ћу бити кодъ тебе у поноћи.

— Но, ако ме Херцогъ позове да идемъ съ њиме?

— Ты се учини болестна.

— Но . . .

— Я то оћу.

— Ты си тиранъ, рекне она: — но я ти садъ све праштамъ.

И она га загрли рукама око врата. Фридрихъ се 'итро изтргне изъ нѣногъ наручія.

— До сутра. . . . у по' ноћи, И онъ се брзимъ корацима удали; Маркграфица пође своме шитову.

— А, рекне Лудвикъ смешећи се, кадъ се Фридрихъ врати дружини: — Тако, то є старый пріятель твогъ отца . . . ха, ха; мы видо смо, како онъ изиђе изъ шумара и седе на каруце . . . ето шта значи быти ленъ.

Фридрихъ не быяше при себи.

— Съ Богомъ, дружино моя, рекне онъ: — я ћу да свратимъ мало къ графу Розенхайму.

Гросенштайнъ съ пестрплѣнѣмъ одаше тамо амо по кабинету. Онъ быяше неспокоянъ, и очи нѣгове по кадъ и кадъ имаћаху свирѣпо изражаванѣ. Сматраюћи на токъ мыслій онъ часъ ускораваше часъ оређаваше кораке.

— Лудолфъ затворенъ! говораше онъ: — затворенъ у тамницу! . . Шта ће быти, ако онъ садъ све одкріє? . . . Истина онъ нема никакве згоде да мене окриви и упропасти . . . Но овай Фридрихъ, ово є правый зачеђеный ђаво! Ко є онъ? Одъ куда є? и како є онъ то дознао?

У тай ма' зачу се лагано куцанѣ у врата кабинета. Баронъ отвори; уђе слуга. Ово быяше онай истый слуга, кои є Фридриха молію да дође на састанакъ Маркграфици.

— А, то си ты, Франце! шта є мой любезный?

— Ништа, Господине Бароне, я самь позвао Найберга на састанакъ, кои му є Маркграфица назначила, но ова нехтеде мене са собомъ узети.

— Е, ђаво га посіо.

— Онда се я пустимъ трчати за шитовомъ и доспемъ у време. Я самь видіо, како Маркграфица зађе за шумаръ и како є тамо срете Найбергъ. Они се позадуго разговараше и на разстанку загрлише се.

— Па онда?

— Па онда седоше свако у своє каруце, и Маркграфица се врати у дворъ сама; више ништа незнамъ.

— Добро!

Гросенштайнъ оде асталу на комъ пише, написе неколико речій на парчету артіє и преда цедулю слуги.

— Иди съ томъ цедульомъ у касу Райнхардта и доћи овамо довече.

— Благодаримъ ваше превосходителство.

Слуга отиде.

(Продуженѣ сљедуе.)

Погледъ на нашъ књижевный и душевный животъ.

Кадъ самъ у намереню кою речь о стаю нашегъ књижества проговорити, морамъ іошть напредъ примѣтити, да свакогъ искреногъ родолюбца жалость срдце обузети мора, кадъ погледи, каква крайна немарность, какво мртвило обузело є наше књижевно полѣ. Метнимо руку на срце, па искрено исповедимо: да се ни найманый напредакъ не показуе у књижеству нашемъ, и не само да се не напредуе, него да є и она досадашня тиняюћа искра нашегъ књижевногъ живота потавнила. — Мы дакле яко болуємо, мы болуємо одъ тако опасне унутрашнѣ болести коя є до сами живаца допрла. Немарность, крайна немарность за све оно што се србскимъ назива, узрокъ є найглавніи овой болести, коя є нама обладала. Гди є лепо оно Доситеово доба, гди су се родолюбци надметали, кои ће пре набавити нѣгове басне, и ово є као некій скупоцѣный адиѣаръ сматрао? Свуда се примѣтити могао виспреный поносъ народный, кога є подизао и подраньивао лепый полетъ развитка књижевногъ, свакій се за найсрећнієгъ држао са Анахарзісомъ србскимъ упознати се. Гди є Раићево, Соларићево, Стойковићево, Терлаћево доба, гди ли є красно доба Давидовићево, гди се србски списатели и родолюбци као пчеле пуни ревности и любови жарке за ползу драгогъ рода своегъ скупляше у Бечу, у престолноме граду. Тамо є ято стремило, ту се као око матице своє на полю лепо развіяюће се литературе наше састаяше виспрени умови и лепи дарови родолюба србски; ту митроносный пѣвацъ нашъ подиже виспреномъ харфомъ своіомъ дивногъ Светића са целимъ ятомъ пѣваца србскін, ту ти є Берићъ Павле, ту Атанацковићъ, ту Любибратићъ, ту є ревностный Вукъ делію мейданъ са Гершићемъ, Видаковићемъ и пр.? Гди є оно лепо доба, кадъ се славный Текелія Сава и као племићъ и као правый родолюбацъ на полю књижества нашегъ появи да брани име и народность свою, кои себе и своє имане приноси на жертвеникъ просвете србске? и Павловићеву похвалну ревность и добру волю подпомагаше тадашньи родолюбци са свію страна и душевно и матеріялно тако, да смо са прочимъ ако башъ не успоредъ ступали, а оно смо ипакъ знаке живостне млађаногъ развитка показивали. Ал' шта да рекнемъ садъ? какавъ ће ядный споменъ напредка књижевногъ, наше доба моћи показати? Я мислимъ: Идеалъ немарности и равнодушія како одъ стране списателя, тако іошть више одъ стране наши „Подпомагателя књижества“. Садъ є оно време настало, да Србинъ неузима србску књигу и новине у руке већъ тражи француске и друге; садъ се већъ и у кућу увукли изключително страни єзици, а матерни се заборавности предає, па и у самой єзгри србскогъ развитка, уСрбіи, увукла се као и у Влашкой нека претерана наклоность къ француском єзику. и француским обичаима. Коє у Паризу быо, тай само може о воспитанію говорити, тай є способанъ за висока достоинства, онъ є Паризъ видіо, аки бы у виђеню Париза сва мудрость, и у знаню француског єзика безъ икакви наука и темельнога знаня сва способность за висока достоинства состояла се? — Престало є оно време, гди є виспрецый поносъ народный успаване духове будіо, а пробуђене све више на дѣланѣ подизао. Садъ се и одъ стране некій књижевника таково равнодушіє, такова немарность показуе, да само неко честолюбіє, или жедня за златомъ погдекогъ подстрекава да сиромашный свой родъ мало раномъ душевномъ заложи, нема они родолюбиви понуда за болно срдце, нема надметаня ко ће се у любави спроћу рода ревностніимъ показати! Тако є, зао се обичай, као нека епидемія (зараза) крозъ све племените удове увукао и разпростреo по целомъ тѣлу живота народногъ. Време пролази, а обичай постає друга наравь; па одъ овогъ удногъ дрвета на туђинской земльи накаламљеногъ, какавъ имамо плодъ очекивати! — Зато є жалостно съ єдне стране удну сиротиню и немарность са свію страна у књижеству сматрати, а съ друге стране опетъ у веселимъ дружтвама, у игри и веселяма поносити се са србствомъ. Читава смеша вавилонска. Єданъ спасеніе душевно налази у овомъ, други у ономъ предмету. Єдни народность у скупляню старина, и древностима други удружтвама књижевнима и повѣстници и пр. тражи, ал' нико не миче се, нико не ради, сви руке скрстили, па мудрую, и све се чине да знаю, а бродъ народности наше све тоне дубље и дубље. Мы имамо Матицу Србску и то найстарію матицу књижевну, међу свима славенскимъ дружтвама књижевнимъ, па какве знаке живота ова показуе какавъ удный и чемерный животъ ово дружтво у средъ мађарскогъ елемента има? Мы имамо више књижевника, кои су жаромъ родолюбія дисали; шта ови раде за народъ садъ? Нашто се осланямо? Желимо л' народность одржати, и зору просвете угледати, то се морамо ове гнилости, ове крайне немарности за обште благо опростити, морамо радити, да за другимъ народима ако нисмо срећни да успоредъ ступамо у просвети, а оно поне тако далеко да не останемо! Радня ће насъ избавити. Свакій у своіой струци некъ се болѣ посла лати. Основъ изображенія состои се у школама, добро организиране школе, у коима ће младежъ срце своє облагородити и душу лепимъ наукама обогатити, срећа є найвећа народна. Учитель некъ велико своє опредѣленіе добро свати, па некъ се срдцемъ и душомъ преда, да лепомъ своме позиву подпуно одговара, да млађаный породъ тако воспита да добри, поштени и честити граћани буду, верни цару и народу своме, то се ише одъ ньи. Учителъи су народни школа садъ добро снабдѣвени у Войводству,

дакле треба да сасвимъ трудове своє младежи, овой надежди рода будућой, посвете. Ars longa, vita brevis. Учитель треба да є и у школи и изванъ школе и дѣломъ и словомъ и животомъ пріятель младежи. А свештеникъ, какавъ виспреный позивъ нѣга чека! Онъ найвише уплива на нашъ сиромашный народъ има, кадъ опредѣленію своме свештеническомъ лепо одговара. Єдномъ речи, онъ є за нашъ народъ то, што є душа за тѣло. Свештеникъ нека се данонoћно брине, како у свакомъ призренію да благодѣтелно на свой народъ дѣйствує. Младежъ при свеучилиштама, коя є свагда на дику народа нашегъ међу свима инороднима превосходна была, треба као пчелица да сабира рану душевну, да лепимъ наукама срдце облагороди, и да све то на ползу и државе и свога рода употребити може! Таковимъ начиномъ оживиће онда и народность наша, онда ће воскреснути Досітеи и Раићи, онда ће руйна зора просвете лепу будућность и нама предсказати. Грци су мали были, ал' су своє освоителѣ и Македоняне и Римляне славомъ преживили! Бацимо погледъ на друге изображене народе около насъ, узмимо примѣръ одъ њи како свакій у своіой струки за обште благо дѣйствує; нису пи други анђели, сви имаю, као и повдини люди, тако и цѣли народи погрешке своє, али међусобна подпора све у целости одржава, Шта Іованъ изгуби то Павле добіє, ал' кодъ Срба не звони тако, него што Іованъ изгуби то долази Готлибу или Мойсею. Мана непада садъ съ неба, него кои ради тай слади. Треба свакій да се посла свога свойскій лати, па кадъ види да му лепо свако предпріятіе напредує, имаће заиста чувство и за обште благо народа свога; ако намъ пакъ нележи ни найманѣ народность на срдцу, него є себичность обвладала худимъ чувствама онда оставимо ствари некъ намъ тако стоє, немислимо о обштой ползи напредку, печитаймо српске књиге, кадъ имамо толико други страни, будимо родолюбци само при веселимъ дружтвама, речима а не дѣломъ, пакъ ће после петдесетъ година новъ Діогенъ на беломъ дану са свећнякомъ у руци српскогъ књижевника бадава међу Србима тражити! —

Родолюбъ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. У прошастомъ листу явили смо, да є кодъ насъ наступила зима, садъ имамо напоменути, да су већемъ и пароплови у њіово прибѣжиште одповили, да зимую. Како Дунавъ тако є и Тиса пуна леда, а іуче за Сегединъ одповевшій паробродъ „Галатеа“ мораше се после неколико сатій овамо у Земунъ вратити. Ова прерана зима осимъ други неволя є и ту незгоду проузроковала, што є велика множина еспапа на место опредѣленя свога ніе се могло одправити на велику штету трговачкогъ света.

— Како смо чути могли, ніе се у пређашнѣмъ листу напомонѣна екзекуція у Руми извршила. Несрсћници тіи одведени су за садъ у Новый Садъ, гди ће окружный судъ кривицу њіову на ново извидити и по закону поступати.

— Одъ некогъ времена престали смо были читательима нашима мѣстне вѣсти поднети. Ніе ни было шта важно явити; но садъ долазе намъ опетъ чешћи глясови до ушію, кои су доста занимљиви да неможемо пропустити ій у Подунавки саобштити. Тако се ови дана догодіо да єданъ нашъ сагрананинъ оженіо сина. Девойку са стране довео, и лепо дочекавши госте у своіой кући были су свати весели и достабройни. По обичаю нашемъ траяло є веселѣ подуго у ноћи, и траядо бы по свой прилици іоштъ дуже, да ніе око поноћи господаръ куће међу гостима неко шаптанѣ и траженѣ примѣтіо, чега су поводъ очевидно одъ нѣга таити хтели. Но сагрананинъ нашъ незна за шалу, са заповедаюћимъ гласомъ изрекао желю свою, да му се одма каже, шта є се збило. Уплашени гости немогаху одрећи се тога, и яве му, да є млада изгубила єдну наруквицу. На то извѣстіе устане господаръ одъ астала, оде обонмъ вратима, заключа ій и узме ключеве къ себи. Затимъ изясни зачуђенимъ гостима, да є наруквица одъ злата, слѣдователно, да неће пре ни єданъ гостъ изъ куће нѣгове изићи докъ наруквица на видило не изиће; а да бы то што пре было, почео є онъ госте редомъ визитирати. Бадава су неки одъ њи протестирали, да то поступанѣ господарово дира у њіову честь, да они нису лопови, и да треба знати, кога є онъ у сватове позвао, Све бадава, у сагрананина нашегъ рѣчнику нестои речь „честь“; честь су кодъ нѣга новци, и почемъ златна наруквица новаца коштала, то є и она честь. Дакле онъ непрекидно тражаше честь своє снае, докъ ю ненаћоше, али не кодъ гостію но у ходнику, гди ю є млада изгубила. — Одъ чудноватогъ овогъ примѣра гостолюбія може се човекъ научити, да нетреба само пазити на то, кога да зове у сватове, но и то, кодъ кога валя ићи.

Београдъ. Изишао є ови дана позивъ къ предплати на єдну за насъ Србе врло важну књигу. Г. Миланъ Миличевићъ, чиновникъ княжеске канцеларіе, превео съ рускогъ єзика знаменито дѣло Хилфердинга: „Писма о Исторіи Срба и Бугара“, и намѣрава исту путемъ пренумераціе издати. Мы смемо исту књигу съ тимъ више препоручити, што є ню високосл. правителство српско о своме трошку изволило печатати дати изъ чега се види да посве важна быти мора. Цена є текъ два цванцика. — Читали сте вальда и по немачкимъ новинама, да є г. Тома Вучићъ Перишићъ опетъ величественый доказъ човеколюбія свога учинію, а то поклономъ 10,000 д., словомъ велимъ десетъ хиляда дуката, цесарскій на болницу вароши Београда. Кадъ се узме величина суме у призреніе, онда заиста поклонъ тай кралѣвскій поклонъ назвати можемо. Г. Вучићъ є себи съ даромъ тимъ єданъ неумрлый споменъ подигао, кои ће и у найдальниой будућности дично сіяти, и то не само кодъ Срба и Београђана, но и кодъ другогъ света, кои ће живый саобраштай и трговачко отношенѣ Београда са странима, у великомъ брою овамо довести и кои ће такођеръ одъ Вучићеве фундаціе у случаю болести мелема и

лека налазити. — Ево дођоше намъ већъ и покладе, наста-де време, кое и дугоћу узрокује, ту бы лепо театеръ утало-жавати могао. Кадъ ће намъ то време приспѣти, готовимъ га ви-дити! Нема ни у насъ више они смешльиви догађая, кои и осимъ театора врло лепе шале узрокую, као што се єданъ случай прошле године у време бављеня овде Каре-а — ен-глезкогъ райтерая — догодіо, кое ћу у кратко изложити: Г. Н. Н. быяше залюблѣнъ у єдну одъ овогъ дружтва особу, за моћи съ ньомъ болѣ у познанство ступити и любовь іой свою изявити, чиніо є сва могућа, и одъ своє стране тога ради у зданію кня-жескогъ гостилника єдно светло и млогокоштаюће веселѣ дао, да са лепомъ фрайломъ прилику добіе, тайніе се састати, ка-ко му заиста срећа испадне, да га є она на врати собе своє дочекала. Но унутра ніе га пустила и садъ господинъ сва средства употреби, да бы она съ ньиме у собу соизволила ући. Но бадава, девойка ніе хтела се помаћи. Онъ іой тадъ и сатъ и прстенѣ, што є имао на рукама, поклони, да бы га само послушала. Она прими обдарѣ, али и опетъ ніе га по-слушала. У той нѣговой забуни ходникомъ директоръ друж-тва ходећи наиђе на ньихъ, и упита: „Шта є то, фрайла, стояти съ єднимъ господиномъ у помрчини, то ніе лепо.“ Она ћуташе. Директоръ недобивши никакавъ одговоръ, извади изъ џепа машину и палодрвцетомъ засвестли. Но како га чудо об-узме, кадъ у место женске, пробученогъ — паяца своґъ позна. Господинъ нашавши се у закошару, яростанъ искао є обдарѣ натрагъ и претіо є своє оштећенѣ полицайнимъ путемъ при-добити, ако му одма не врати. Паяцъ извињаваше се, да онъ на силу те ствари ніе ни добіо, него га є онъ іошћъ грліо и любіо, само да ій прими, но кадъ му є противно, дає му се натрагъ. — Изъ свега овогъ увидиће се, да є овакова шала отимице учињена. (К.)

ЦВЕТАКЪ СРБСКЕ ОМЛАДИНЕ.

Стручакъ цвећа што посади слога
И кодъ насъ се развіяти поче,
Нѣг' засади рука вишнѣгъ Бога;
О! обдрж' га мылостивый Отче!

Да намъ любкій одма непрецвета
Пунъ дивоте и райскога чара,
Нек' лепота поудиви света
Нѣгови є чаролискій шара.

Нек' се диви омладини Срба
Сва Европа, и узвія дуго
Лавровъ венацъ око србскогъ грба
Црна Горо! — Чуй!! Србіе друго. —

Ал' кам' Нѣгошъ? Кам' Мушицкій с' ньиме?
Громке лире Поповића врла
Сарайліе камо нашегъ Симе?
Любкогъ гласа Бранковога грла

Да заоре у Минерве храму,
Да намъ кажу како пѣват' треба.
Да разгоне облакъ, мракъ и таму
Поезіомъ, милимъ чедомъ неба. —

Кажу путе, конмъ ићи валя;
Баце искру у млађане груди,
Да се млада нога неокаля
И по мраку да дуго неблуди. —

Нема! нема!! смрть ій узе люта.
На плочи іймъ изрезана лира,
И бадава цвећемъ обасута
Кадъ насъ више у срдце недира.

Крстъ іймъ ките венци чело главе;
Трошно тѣло подъ земльицомъ труне.
Вечно дѣла по свету се славе
На лирама покидане струне. —

Ал' међ' нама іоште Светићъ живи;
Онъ насъ води у пламене дворе,
И Суботићъ, онай соко сивый,
Там' гди с' любкій муза гласи оре.

Они снаже, они к' небу дижу
Поезіе разпалюю жаромъ
К' срећи рода, они насъ подижу,
Любке лире, умилятимъ гласомъ.

Хвала вама учителы наши!
Вы сте сунца поезіе дану. —
Прим'те даракъ одъ сынова ваши
Златногъ древа поезіе грану. — С. Ђ. П.

МОМ' ДРУГУ М. И. С.

Певай брате! србству твоме
Поезіе стери зракъ,
Нек' дреманѣ већъ престане,
Удали се тама, мракъ. — С. Ђ. П.

СМЕСИЦЕ.

(Правдолюбивость цара Николе). Адмиралъ Литке, кой є врло изображенъ и озбилянъ мужъ, понайвише изъ тогъ при-зреня и ужива велико почитаніе кодъ Русса, што є онъ вос-питатель и учитель великогъ княза Константина быо. Онъ є неодступный пратіоцъ княжевъ быо, онъ є съ наукама нѣго-вимъ управляо, онъ є изображавао духъ нѣговъ. Онъ є мло-го пута долазіо съ овимъ жестокимъ и силовитимъ младићемъ до озбильна несагласія, али є царъ у таковимъ несагласіяма, увекъ быо на страни генерала и то у строгой озбильности. Ево занимльивогъ єдногъ доказателства на то: Єданпутъ, кадъ є великій князъ на лађи єдной око Кронштадта тамо амо пло-віо, допадне му се єданъ простъ матрозъ тако, да га онъ уз-пркосъ свима противпредставленіяма за подофицира наименуе. Генералъ Литке извештенъ о ствари овой жестоко укори ве-ликога княза рекавши му и то, да є онъ кругъ дѣлованя своґъ прекорачіо. Князъ се овимъ укоромъ наће увређенъ и изя-сни се съ претньомъ, да ће онъ воспитателя свога цару ту-жити. Генералъ предвари у овоме ученика свога. Николай даде одма сина свога преда се дозвати, и почемъ му укоръ генераловъ повтори придода и то, да онъ укоръ тай съ тимъ више заслужуе, што є произведеный матрозъ саучастія нѣго-ва посве недостоянъ. Константинъ є слушао съ почетка уко-рителну придику отца свога спокойно, али наєданпутъ изиће изъ стрпельивости своє и рекне: „Како є то, я самъ великій адмиралъ царства, па да ми ни то право неприпада, да ма-троза єднога за подофицира произвести могу? Ако є дакле тако, то молимъ Ваше Величество, да мою оставку уважите.“ —

„Примамъ є“ одговори царъ расположено, и „разрешавамъ васъ одъ тога званія, коє сте вы досада и тако текъ титуларно притяжавали, а у исто време изјаснявамъ се, да ћу вамъ и исто званіе текъ онда наново поверити, кадъ истинито до таковогъ свойства началника єдногъ доспете, коє ће подчињене ваше измерити и по заслугама ій наградити у стању быти.“

(Пріятельство усредъ непріятельства.) За време обсаде кодъ Силистріе изкопаю Русси одъ Араб-табіе тако далеко, колико се човекъ каменомъ бацити може, шанацъ єданъ и наместе ту батерію єдну. Обсадитељи и обсађени были су тако близу єдни до други, да су се разумѣвати могли, и обе су стране пріятну забаву у томе налазиле, што су речма єдни друге задиркивали. Приликомъ єдномъ, кадъ є ватра на неко кратко време престала была, зачу се изъ рускогъ шанца ясанъ гласъ съ тымъ питанѣмъ: „Турцы бре, дал' имате іошть што дувана?“ „Имамо дакако, ћавури, и више, него што вы попушити можете.“ „А был' хтели и нама што продати?“ „Посла ћемо у варошь, а вы после дођите па носите.“ На то искочи Русъ єданъ изъ шанца напољ и бацы Турчину єдну сребрну рублю. Турскій войникъ заиста отрчи у варошь и донесе више ока дувана, коє безъ свакогъ закосненя одма Руссима пребаци. Чимъ є овай посао на задовольство обе стране свршенъ, одпочне наново бой.

ЗАГОНЕТКА.

Шестъ су слова у имену моме,
Ал' слога немамъ више нег' два;
Немъ самъ ти свагда, но говору моме.
Нема ти краја, што сваки вѣкъ зна.

Лаже одъ мене нема ти вѣчегъ,
Лажь ми є еспапъ, продамъ га свудъ;
Нема ти нико пазара лепшегъ
Него ли я, плативши ми трудъ.

Высокъ к'о што самъ гледимъ у рѣку
Коя ти дели србскій нашъ родъ;
Гледао самъ іошть у овоме вѣку,
Бунскогъ варварства жалостный плодъ.

Одрицо се светъ могъ господарства,
Редко вѣкъ слуша на мою рѣчь;
Вѣкъ ме є време лишило царства,
Нема ти меда лаганѣмъ вѣкъ.

Прва три баци, онда самъ красанъ,
Нема ни снажнѣгъ широкій светъ;
Само є мени єданъ іошть раванъ:
Дѣвине очи райскій погледъ.

Сећаш се ме у прошлости србской,
Онда ћешъ скоро погодити ме;
Немой да блудишъ по земльи далекой
Єръ моє мѣсто близо тя є.

Споминѣмо, да имаде и фаличи сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умолявамо свакогъ, да котра на описъ слашиця.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобо.ѣ и грудобо.ѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као милой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на конма као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

ОБЯВА.

Подписаный има честь почитаємой публици явити, што ће онъ одсадъ свакоме портрета фотографирати и форму фотографираня дати са самимъ нуждним къ томе наставленіяма, како бы после и свакій самъ одъ добивене форме слике фотографираня чинити могао. Уєдно цена є за све само 10 фор. сребра.

М. Дайчъ,
Фотографъ,
обитава у Г. Груберовой кући у Земуну.

Подписаний има честъ почитаємой поблици явити, да є управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвимъ чистогъ воска добіо. Препоручуе се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣраваюћи да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Дек. 1856.

Конст. Теодоровикъ.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 37. У Земуну, 28. Ноембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта. на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 40. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайліє.

(Продуженѣ.)

— А! они су се видили!. они су се и састали!... А мени Амалія друго казує . . . На тай начинъ она оће и мене да обмане? Она мене оставля за любавь тогъ дошляка! . . . Шта знамъ да радимъ? На ново се куца у врата. Уђе млада женска.

— То сте вы, Матилда? Фала вамъ. А шта є ново?

Собна служавка Маркграфице чиняше се препаднута.

— Много, Господинъ Бароне.

— А шта то?

— Я самъ была вечерасъ са Амаліомъ у башти. .

— И она се тамо видила са Найбергомъ, ладнокрвно прекине іой речь баронъ: — они су се разговарали, загрлили а после . . .?

На лицу Матилде покаже се изумленѣ.

— Све є то истина, господине бароне; вама є верно доставлѣно, него знате, сама самъ я была са Амаліомъ . . . зато ми є за чудо, одъ куда вы знате све што є было? Но знате ли вы такође да є Маркграфица опредѣлила, да се састане ноћасъ у глуво доба са Найбергомъ у нѣномъ будуару?

— Ноћасъ у по'ноћи? . . . Но, ако Херцогъ . . .

— Амалія ће се учинити болестна, само да не иде съ ньиме. У Найберга є ключъ . . .

— А! тако ли є! Найбергъ заступа место Лудолфа! А, ніе дуго чекала Амалія . . . Благодаримъ. Матилда! Узми ево ово . . . и дођи до вече. — Више нетреба двоумити! говораше баронъ оставши самъ: — Овай ђаво тако вешто и брзо свршує ствари, да се дознати неможе гди ће се већъ єдномъ уставити. Да! онъ є уплашіо и преваріо Амалію; я се више немогу на ню ослањати . . . Садъ є она заєдно съ ньимъ противъ мене . . . Добро . . . Тако дакле онъ ће ноћасъ у по'ноћи ићи у дворъ . . . ту бы се могло ползовати случаємъ . . . То є само незгодно што су увекъ съ ньимъ они погани штуденти. . . . И башъ ми вечерасъ каже Нипперъ, да троица наоружани айдука неиспуштаю га изъ очію. Онъ ће сигурно предузети све те предосторожности и саде . . . Но, ако садъ не испадне! — тимъ горе; Амалія є мене изневерила; но я ћу сломити вратъ ньима обоима.

Онъ зазвони.

— Бернеле! я идемъ къ Нѣговой Свѣтлости.

У кои паръ баронъ то изрекне, у тай паръ Херцогъ улети унутра.

— Гросенштайне, шта вы то говорите? Може л' то быти? . .

— Ваша Свѣтлость вы видите, да самъ я іоштъ и садъ у стра'у . . . но я самъ почитовао за мою дужность . . .

— Амалія! викне Херцогъ, почевши съ безпокойствомъ одати по соби. — Найбергъ, кога самъ я іоштъ и садъ почитовао . . . Господинъ бароне, имате ли вы доказателства?

— По несрећи Ваша Свѣтлость я самъ самъ видіо . . . Кадъ бы вы знали, колико самъ се я мучіо немогући се рѣшити да вамъ саобштимъ ову страшну вѣсть! . . Но . . .

— Вы сте се сигурно преварили! Не, я немогу то предпоставити . . .

— Яой! рекне узданувши Гросенштайнъ: — ваша се Свѣтлость лако о томъ сама може убѣдити. Маркграфица се учинила болестна само да не иде съ вама. А међутимъ є дала Найбергу ключъ одъ мали врата, коима се улази у нѣнъ будуаръ. Она га очекує тамо ноћасъ у глуво доба.

— Ноћасъ, у глуво доба! Но, то се може . . . Херцогъ се заустави.

— Немали волю Ваша Свѣтлость што годъ заповедити?

— Не! ту, може быти, опетъ има каква погрешка. Я нећу осуђивати и казнити докъ се неуверимъ о преступленю. Да видимъ . . . Благодаримъ вамъ Гросенштайне, благодаримъ, пріятелю мой . . съ Богомъ!

У то време Маркграфица сеђаше за тоалетомъ намештаюћи се; яве іой за девойку Юстину; то є была служавка баронице Гросенштайнъ. Амалія є предусретне съ нѣжнимъ осмеіомъ.

— Добро дошла моя мирна.

Юстина є заиста была мирна, трбушата незграпна у лицу. Но нѣне малене и вижлясте очи показиваху необичну танкость и проницателность.

— Но, шта є? запита Маркграфица.

— Вечерасъ є Гросенштайнъ было кодъ насъ. Право да кажемъ онъ ніє при себи. Цело вече све нешто мумла и прети некаквомъ Фридриху. Баронича башъ н'є тренула. Мы смо лупали главу кои є то Фридрихъ? Чини ми се то є новый любимацъ Нѣгове Свѣтлости . . . и ако я добро познаємъ любезногъ барона, то онъ мисли ни манѣ ни више него да га убіє.

— Ахъ! повиче Маркграфица, какавъ ужасъ! . . Фридрихъ! . .

— Да, я самъ о томъ увѣрена.

— Боже мой! и Гросенштайнъ, право є чудовиште! . . Убити! . . та то є ужасно! . .

Зачу се малый шумъ. Матилда уђе:

— Нѣгова Свѣтлость, рекне она.

Маркграфица се сдркће. Юстина изчезне.

Херцогъ уђе. Онъ се чиняше замишлѣнъ, но спокоянъ. Онъ седне поредъ тоалета.

— Чуємъ мила моя, да сте слаби!

— На срећу тако є Ваша Свѣтлость. Бы' ми нешто зло синоћъ и нисамъ могла целу ноћь да заспимъ, незнамъ шта ми є, но . . .

Херцогъ се сагне къ њой и узме є за руку непрестано гледаюћи іой у очи.

— То є истина, вы сте врло узмућени; вы неможете ићи самномъ?

— Како? заръ ће те вы ићи?

— Да! а заръ вы незнате? Я самъ вамъ говоріо юче. Право, вы нисте были здрави . . . а я самъ се надао да ћете и вы ићи . . . Но ніє вайде; я нећу да васъ безпокоимъ. Ловићемо ноћу съ буктињама и — я ћу тамо ноћити . . . Сутра уютру видићу васъ? . .

— Милости Ваше Свѣтлости приводе ме у забуну. Мени є врло жао што немогу съ вама путовати и разделявати ваша удовольства . . . чини ми се имамъ грозницу.

— И я бы реко; вашъ пулсъ врло неуредно удара . . . Здравствуйте, анђелу! зовните Бернхайма. — Я се надамъ да ће то скоро проћи. Съ Богомъ!

Онъ іой нѣжно стегне руку и отиде.

— Єл' Юстина отишла? запита Маркграфица.

— Ніє, рекне Юстина: — я самъ се сакрила.

— Но, лепа моя, шта ты мислишъ да ће учинити Гросенштайнъ?

— Управо незнамъ. Онъ є разяренъ и незна шта да чини, чини ми се онъ се іоште ни на што ніє решіо. Пропасть кавалѣра Лудолфа савршено га є помела. И онъ непрестано стрепи одъ галера и тамница. Жалость є гледати на нѣга! Бароница ми є казивала да є она непрестано была у страху боєћи се апоплексическогъ удара: и заиста крвь му є у глави и очима замућена. Онъ є човекъ убіенъ; онъ садъ ништа радити неможе, осимъ коєкакви лудорія и я самъ о томъ говорила бароници. Ако га не погубе, онъ ће се самъ убити — онъ ће померити памећу.

— Тако є, моя мирна, тако; но мора се признати, у свему томе има нешто надобично, одъ чега се глава може обрнути. Узми Лудолфа: каква пропасть! и потомъ . . . то іоштъ ніє све! . . . Ма како то было, то є до невероятности ужасно! Садъ є сва сила у томъ, да се сачува ладнокрвность и да се уме ватати за шибльике.

— Оне шибльике, мораю врло дебеле и яке быти за коє се дебелый баронъ увати, те да га одрже.

Амалія се насмеє.

— Право! рекне она; — што се тиче мене, я іоште, фала Богу, нисамъ тако тежка; и право, болѣ нека баронъ самъ тоне!

Само єдна свећа гораше у раскошномъ будуару Маркграфице. Амалія быяше сама; она се быяше нагла на софи; небрежльивый намештай нѣнъ одликоваше се найпростіомъ и превосходномъ раскоши. У средъ они прозрачни гасова лампій они бели клобука (форноса), крозъ коє светляху луче и чиняху одблескъ на нѣнимъ белимъ рукама и на богатимъ нѣнимъ огрлинама — при той слабой светлости воштане свеће, коя бацаше на ню дркћуће зраке, она се чиняше као неко сладострастно и соблазнително привиђенѣ.

Она нешто чекаше, и чекаше неспокойно. По кадъ и кадъ подизаше она главу и ослушкиваше. Избіє по'ноћи (12. сатій). Дубока тишина царствоваше око нѣ . . . Она слушаше и само шушкаранѣ свиле при свакомъ своммъ покрету . . . Найпосле зачусе ходъ. Она се здркће и усправи на дивану. Врата потайна отворе се; човекъ уђе.

— Фридриче! живо рекне она и потрчи къ нѣму и у опіеню обеси му се око врата. — Мой милый Фридриче; благодаримъ ти што си дош'о. Я самъ те чекала, я самъ се бояла . . . Я самъ се бояла какве заседе, какве интриге непріятельске . . . Но ты си презрео опасности; Ты си овде; Ты си све єднако онай истый, мой неустрашимый, мой одважный демонъ, мой мучитель.

Фридрихъ стояше ћутећи и никуда немицаюћи се. Потомъ се онъ тихо ослободи одъ овогъ страстногъ загрљења и погледомъ проницателнимъ и строгимъ предусретне Амалію.

— Госпо! рекне онъ њой ладно и спокойно: — вы сте врло лепи и врло лепо одевени; я то морамъ признати . . . Но, безъ сумнѣ вы сте се преварили, за дочекати мене, вы се нисте морали тако нагиздати. Вы сте се преварили . . . на васъ жалимъ.

Маркграфица се тргне неколико натрагъ.

— Како? Фридриче; шта вы оћете да рекнете? проговори она гласомъ дркћућимъ одъ забуне и удивленя.

— Кажемъ вамъ, вы сте се преварили; вы сте, може бити, мислили, да, пролазећи овуда, онимъ путемъ, коимъ є пролазіо Лудолфъ, я долазимъ за то, зашто є и онъ? Вы сте се преварили, госпо! Међу онимъ угурсузомъ и мномъ вы сте морали учинити ма какву разлику.

— Фридриче! повиче Маркграфица, доведена у страхъ тимъ тономъ и тимъ изненаднимъ прекорима. — За Бога, шта значе те речи? . . Но не, я видимъ ты оћешъ да се поиграшъ мене плашећи.

— Да се поиграмъ, Амалія? Не! я вамъ говоримъ озбильно. Што се тиче вашегъ страха вы можете а вы и морате стрепити. Вы морате дрктати пред-а-мномъ, зато, што я знамъ ваше поступке, зато, што є мени наложено да васъ за ньи достойно казнимъ!

— Фридриче! Фридриче!

— Немой ми прекидати речь, Амалія. Тебе ваљда само єданъ страхъ принуђава, или є то може бити знакъ покајања. Овай прстенъ, несрећницо, заръ ти ненапоминћ оногъ, кога си ти изневерила, кога си ты одбацила за любовь угурсуза.

— О, поштеди ме. . . . я. . . .

— Іоште ніє све . . . овай ключъ, кои си ты мени дала . . . заръ ніє Лудолфовъ, коимъ є онъ дооліо у твой будуаръ? И ты си осквернила овай дворацъ у комъ си нашла таково гостопріимство; ты си изневерила благородно повереньє Херцога, кои те є удостоіо своє любави! Неблагодарна! Неверницо! а за кога? . . за осуђеника!

— Фридриче! поштеди ме . . . молимъ те. — Заръ оћешъ да ме видишъ на коленима предъ тобомъ. Ево, я клечимъ предъ тобомъ . . . Ради Бога немой ме убіяти.

— Да, я ћу тебе да видимъ на коленима, тебе, коя си мислила, да ћу я заступити место Лудолфа, да я — я могу изневерити мога Херцога, кои ме є назвао своимъ другомъ, — да я могу удовлетворити преступничкимъ твоимъ жељама . . . Амалія, моли одъ мене опроштеня, што си се усудила тако низко и тако гадно о мени мислити.

— Опрости, опрости ми. . . . Шта ты іошть оћешъ? . . . Боже мой, єсамь ли я могла мислити . . .

— Да, я іошть нешто ћу. Добро ме послушай. Ты си учинила найстрашнія преступленія. Ты си изневерила првогъ твогъ мужа; ты си нћга невина предала у пропасть; ты си изсмеяла твогъ благодѣтеля . . . Я све знамъ . . . доказателства ево у моимъ рукама . . . Я тебе морамъ казнити . . . Не дркћи, слушай. Ты си іошть прекрасна, ты си іошть примамљива као вила. Херцогъ тебе люби . . . Онъ те може любити, зато, што те непознає; што те почитує за такву, каква изгледашъ. Онъ се привикао къ теби. Твоє присутство за нћга є свакидашнє удовольство, коє онъ ни съ чимъ променуо небы. Да те садъ покажемъ каква єси, я ћу му нанети страшный ударъ. Я то немогу, — я то несмемъ учинити. Я самъ дрктао, кадъ самъ хтео поганогъ Лудолфа поразити; я нећу да му наносимъ іошть чувствителнія огорченя . . . Не. . . Нека онъ тебе по прећашнћмъ люби незнаюћи каква си . . . И ты, Амалія, люби нћга, као што онъ заслужує быти люблѣнъ. Не заборави да ћу я увекъ быти поредъ, увекъ поредъ тебе съ рукомъ подигнутомъ за скинути съ тебе маску. Или . . . Не, я видимъ ты дркћешъ и плачешъ . . . Нећу више да ти грозимъ . . . Я молимъ да и ты съ твоє стране рекнешъ кою. Ты ћешъ се безъ сумнѣ покаяти? Амалія, обећай ми да ћешъ загладити прошасто . . .

— Фридриче, Фридриче, тепаше Амалія грлећи нћгова колена: — Ты си мой анђео избавитель, кунемъ ти се . . .

У тай махъ зачує се страшный шумъ; врата се съ лупомъ отворе: на прагу се покаже Херцогъ.

— Бадава є, рекне онъ страшнимъ гласомъ: — то є одвећъ много Госпо.

Амалія страовито дрекне и стаяше бледа, недвижима као мермерна штатуа.

— Госпо, продужаваше Херцогъ спокойно: вы незаслужуєте ни гнѣва ни сажаленя. Вуците се одавде. Доле чекаю каруце . . . Нека се изнесе. . .

Две жене уђу узму Амалію подъ руке и изнесу пре него што она доспе да речицу проговори. Херцогъ остане самъ са Фридрихомъ; два солдата съ буктињама (машалама) стаяху предъ вратима.

Херцогъ се приближи єданъ корак нћму и погледи га сасвимъ озбильно. Недвижимъ стояше Фридрихъ бледъ, но спокоянъ и безъ забуне претрпи тай проницателный погледъ.

— Господине Баропе, нисамь се надао да ћу овде то затећи; то сте вы. . . . заиста нисамь се томе надао . . . .

— Ваша Свѣтлость, одговори Фридрихъ гласомъ изменѣнимъ но постоянимъ: може быти тежко ће ми быти оправдати се . . . но . . .

— Оправдати се, друже мой. . . . я самъ све чуо. И Херцогъ загрли Найберга. — Одъ сада се я съ вама нећу разстаяти. Ово последнѣ покушенѣ мене є савршено уверило о вашой къ мени преданости и привезаности . . . Но да оставимо ово место коє узбуђує тако теретне успомене. Съ Богомъ, друже мой, немойте заборавити да я желимъ уютру съ вама говорити.

Херцогъ се удали. Идући кабинету сретне Лупштайна.

— Ваша Свѣтлость, рекне секретаръ: — опростите, што самъ дошао да васъ узнемиримъ. Графъ Розенхаймъ є у момъ кабинету; онъ ме моли Бога ради, за вашу личну безопасность изволити одъ васъ аудієнцію.

Розенхаймъ уђе. Онъ быяше бледъ и чиняше се да є у силной забуни. У рукама држаше подебелу свезку артіе.

— Ваша Свѣтлость, я се надамъ да ћете извинити овай необичный и несвоєвременый долазакъ . . . Мене страши помис'о да младый и невиный човекъ, Фридрихъ Найбергъ . . .

— Шта се боите вы за Найберга?

— Хвала Богу, тонъ ваши речи мене успокоява. Вашъ изненада повратакъ, необична ларма у двору — све ме принуђава страшити се да онай младый врло поверителный човекъ непадне у поднете му замке.

— Не, не, будите спокойни, я самъ све дознао

како є Найбергъ мени одданъ, и я Найберга тако уважавамъ, да ми є врло мило видити васъ да и вы нѣга любите. Тимъ сте вы стекли право на мою къ вама любавь.

— Највећа є срећа за мене, Ваша свѣтлость, ню заслужити . . . Садъ кадъ сте ме успокоили, дозволите ми да се уклонимъ . . .

— Како то, графе, вы съ почетка говорасте да се плашите за мою личну безопасность, и о некимъ простртимъ замкама . . . Изясните ми то све . . . какве су вамъ то артіє у рукама?

— Ваша Свѣтлость! ове су артіє могле послужити за оправданѣ Найберга и за обличенѣ нѣгови непріятеля; но садъ . . .

— Ніє нуждно! Но я ій при свемъ томъ морамъ видити.

— Ваша Свѣтлость . . .

— Графе! мени є врло чудно што ми недате те артіє. — Дайте ми ій дакле.

— Ваша Свѣтлость, я се несмемъ противити вашой заповести . . . Ево ій. Но будући оне непринадлеже мени; то васъ молимъ да незаборавляте, да, я, предаюћи ій вама, покоравамъ се само вашой заповести. Ако потребна буду іоштъ каква обясненя, Фридрихъ ће самъ быти у станю дати ій.

— Довольно, господине графе. Будите уверени да я нећу заборавити ни єдно обстоятелство овогъ вечера, и опетъ вамъ кажемъ, мени є врло мило, што сте вы поитали къ мени са обясненяма у овай трудный минутъ. Я васъ редко виђамъ у двору па зато ме башъ тронява ваша брига о тако преданомъ мени човеку, као што є Найбергъ.

— Ваша Свѣтлость! можете се опоменути несрећни причина, коє су мене удалиле одъ двора; но оне нису могле изменути дубоку преданость мою къ вашой особи, я само нисамь имао прилике да є засведочимъ.

— Надамъ се, графе, да ћемо одъ садъ мы быти срећніи. Съ Богомъ!

Графъ отиде. (Свршетакъ слѣдує.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Пре неколико дана умро є после дугогъ болованя у 24-ой години живота овдашньій трговацъ господаръ Алекса Н. Димитріадесъ, а другій данъ є после подне свечано саранѣнъ. При погребу говорио є овдашніый греческій учитель господинъ Ђорђе Каравелопуло надгробно слово. Покойникъ є пре три године изъ Беча, гди є сабираюћи трговачка знаня дуже времена пробавіо, овамо у мѣсто своге роѣеня дошао, и овде шпедиціоналну трговину започео. За кратко ово време, коє му є суђено было на овоме свету међу нами провести, задобіо є онъ своимъ честнимъ обхођенѣмъ и трговачкомъ точностћу кодъ они люди съ коима є у саюзу стано, лепо повереніе, а кодъ свои сагражана обште почитаніе. Нѣга оплакує осимъ оца и майке млађи братъ Павсаніа кои є у нѣму не само брата него и благодѣтеля, и доброгъ наставника изгубіо. Лака му земльица!

Приспѣо є паробродъ Сава изъ Сиска, но због многогъ леда ніе могао у Дунавъ ући, те морао се еспапъ на Сави истоваривати. Колико є то незгодно за наше трговце, толико є за београђане пробитачно, єръ умалява имъ се трошакъ съ тимъ. што ће имъ се еспапъ одма на обали савской одъ стране ауст, ђумручкогъ надлежателства прегледати и на ньіову страну пренети. Другій опетъ єданъ паробродъ, кои такођеръ еспапа носе, стои кодъ Митровице, гди га є агенція изъ узрока тога што у Дунавъ ући неможе, зауставила. (*)

СМѢСИЦЕ.

(О парижкомъ излогу радиности) застане царъ французскій кодъ оделења порцулана, єръ су му таньири и чиніе пале у очи, на коима се и нѣговъ а и нѣговогъ стрица ликъ наодіо. Запита пошто су они таньири, и на велико нѣгово чудо чуе, да они на коима є ликъ Наполеона I. четрдесетъ франака, а они са ликомъ нѣговимъ — Наполеона III. — само петъ франака коштаю. „Одкудъ толика разлика у цени?“ запита онъ. „„Одтудъ што су они први у ватри были!““ одговори излагачъ.

(Вешта краћа на очигледъ.) Господинъ некій лежкао є іошъ у кревету єдно ютро, а врата нѣгове собе отворе се. Господинъ тргне очи къ вратима и види неко помладо момче где уће у собу, коє на питанѣ оногъ господина: „ко си ты?“ и „шта ћешъ овде?“ покорнимъ гласомъ одговори: „Мой отацъ неможе одютросъ доћи да вамъ альине очисти; болестанъ є и неможе да устане изъ кревета, него є мене послао место нѣга.“ Господину ніе то ништа было ново учинило се, што се и онай што альине чисти поболео, па зато ономе момчету ништа противно неодговори, кадъ є овай панталоне и капуте почео купити. Момче поће съ альинама наполѣ, а господинъ га опомене да и чизме узме, коє є заборавіо. Туђинацъ га замоли за опроштенѣ што є чизме сметнуо было съ ума, па онда и ньи узме. Тако съ пунимъ рукама изиће наполѣ и оде одкудъ є и дошао. Господинъ є іошъ подуго лежкаріо, па текъ онда заучує куцканѣ на вратима, и, на велико чудо, уће у собу онай правый што му альине чисти, за кога є дечко онай казао да є болестанъ.

Шта заръ сте брже болѣ оздравили?

Нисамь ни было болестанъ, ваша милость!

Та ты си послао сына место себе.

На жалость или, готово да кажемъ, на срећу мою ніе ме Богъ съ децомъ обдаріо.

Садъ се господинъ онай освести, и самога себе кореo є што є ниткова онога опоменуо, те му є и чизме іошъ однео Алъ већъ нема се куда. Морао є штету прегорети, єръ свой полиціи ніе испало за рукомъ, да оногъ обешеняка пронађе.

Одгонетка (в. брой 36 Под.): *Врачаръ — Чаръ.*

Због неке препоне ніе могла Подунавка у последнѣ време уредно изилазити, но већъ су те преноне с' пута уклоњене и нашъ ће листъ одсадъ уредно, и то двапутъ преко седмице изилазити.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 38. У Земуну, 1. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта. на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кср. р.

Амайлієє.

(Свршетакъ.)

Гросенштайнъ заключавши се у своемъ кабинету быяше у неизяснимомъ неспокойству, онъ наличаше на лютога звера у гвожђа уваћеногъ. Отворе се врата; Францъ уђе. Усплапрено лице младогъ слуге учини на нћга непріятно упечатлћнћ.

— Но, шта є?

— Зло, ваше превосходителство, неочекивано зло! Херцогъ наєданпутъ дође у по'ноћи; мы смо мислили да є онъ богъ зна гди; трчи за єленима по шуми . . . Погледасмо а онъ трчи у дворацъ и управо иде у будуаръ и ту затече Найберга.

— Врло лепо, подвикне у восторгу Гросенштайнъ.

— За Бога, како лепо? Поступакъ Амаліе покаже се посве неугоданъ Нћговой Свћтлости; Херцогъ заповеди да се она узме и у Розенхаймъ одведе, гди ће она слободно моћи сећати се радостій последнћгъ састанка.

— У Розенхаймъ. . . То є іоштъ снисходително. . . замакъ є врло лепъ . . Могло бы и горе быти. А Адонисъ? лепый Фридрихъ?

— О, то є непонятно, то превазилази сваку мисао, коя бы се о томъ помислила . . .

— Но?

— Нћгова Свћтлость нћга загрли и назва га другомъ своимъ, другомъ іоште свога дома. . . .

— Францу, ты си полудіо? . . .

— Не, ваше превосходителство, но управо готовъ самъ полудити. Кодъ насъ є у двору то обшта болестьь.

— Приповеди подробніе . . . . Найбергъ . . . .

— Немамъ шта приповедати, Нћгова Свћтлость благодари и загрли Фридриха. Младый баронъ спокойно седе у своє каруце и садъ оде кући.

Гросенштайнъ скочи па се опетъ спусти на столицу. — Не, то неможе быти.

— Вы неверуєте а и нико неверує, но стварь є текла тако башъ као што вамъ кажемъ. Я самъ све видіо и чуо. Я могу само єдно казати за обясненћ ове исторіе: Найбергъ є волшебникъ и у нћговомъ џепу мора имати амайлія, коя принуђава Херцога мислити оно, што Найбергъ оће.

Гросенштайнъ подупре главу рукама.

— Изкочіо, избавіо се, одъ те опасности. . . Садъ га нико неможе обуставити. Онъ све ломи, све сакрушава. Синоћъ: Лудолфъ; — садъ Амалія. Сутра . . . ако узчекамъ до сутра я ћу погинути. . . . Но шта да радимъ? Да га приласкамъ? Да му предложимъ деобу? . . Деобу? а шта ћемо делити? . . . Онъ є счепао све; онъ ће се смеяти моимъ предложеняма. . Добро, онъ є повео игру, а мы ћемо противъ нћга играти . . . жертве ћемо удвоити, . . . па кудъ пукло да пукло.

Онъ подигне главу. — Франце, знашъ ли ты да се Найбергъ за цело вратіо у гостіоницу.

— Знамъ, ваше превосходителство.

Гросенштайнъ седне за асталъ и напише неколико врста.

— Нађи Ниппера; кажи му нека онъ узме интовъ съ грбовима Херцога и десетъ поуздани людій. Ето то є заповесть о скорћйшемъ уапшеню Найберга. Да небуде ларме, Найберга да одвезете у кућу Нипдорфа, знашъ? . . Тамо да га чувате, докъ я недођемъ. Видишъ ево теби 5000 форинтій и 5000 Ниперу ако стварь свршите као што треба вешто и одма.

— Небрините се ваше превосходителство; неће намъ се тій новци измаћи.

— Доћи ћешъ да ми кажешъ.

— Оћу, ваше превосходителство. Францъ отиде.

Гросенштайнъ сећаше потомъ мало размишляваю-

ћи. — Решено є, а то є єдино средство да се избавимъ. Чимъ ми Найбергъ падне шака, одъ часа ћу га приморати да ми изда, као искупъ за животъ све оне документе, кои на мою пропасть иду и кои се мене тичу; онда се немамъ чега бояти за прошавше . . и . . . видићемо.

Фридрихъ, вративши се дома, измученъ толикимъ разнообразнимъ осећаняма, одма заспи. У свануће онъ отвори очи и угледа поредъ своґъ кревета . . . Незнанца, у ономъ истомъ одѣлу, у комъ є био кадъ су се састали првый путъ у гостіоници. Онъ се препадне и ћипи те седне. Незнанацъ се осмене и рекне:

— Познаешъ ли ме, Фридриче? Видимъ да се ты никадъ нисн надао посѣштеню . . . Но на страну свакій предговоръ. Минути су скупи. Херцогъ те потребує къ себи, и ты му морашъ дати неко обясненѣ.

— Я бы ій самъ одъ васъ искао. Приключеня коихъ самъ я био причина и очевидацъ чине ми се тако изумителна, я тако мало разумемъ средства, коя вы употреблявате, да већъ држимъ да є то некій таинственый упливъ . . .

— Но, добро, послушай садъ ћешъ разумети тай таинственый упливъ. Прво и прво знай да є мени име графъ Розенхаймъ.

— Розенхаймъ?.

— Да, рекне Незнанацъ смешећи се. — Я самъ старіи братъ Розенхайма и стрицъ Констанціе. Разумешъ ли сада како є мени лако было увести тебе у кућу брата моґъ. Пре двадесеть и четири године я самъ био младъ; имао самъ врло лепо име и добро станѣ као найстаріи членъ фамиліе Розенхайма. Єдномъ видимъ я твою матерь, Софію Ралфску, и у ню се залюбимъ. Она є мене такође любила; по крайньой мери я самъ тако мисліо; я се решимъ оженити се ньоме. Но мати твоя, жена врло лепа и паметна, неимаћаше ни знатноґъ рода ни богатства. Любовь моя противуречаше намери мое фамиліе, и ова употреби све, да мене одъ Софіе одвои: хитрость, лажь, клевету . . . и успѣ. Софія се уда за барона Найбержкоґъ, а я узмемъ Амалію.

— Амалію. .

— Прстенъ, кои самъ ти я послао, био є нашъ венчаный прстенъ. Амалія быяше врло млада, врло богата и одликовала се особитомъ лепотомъ. Женитба ова за мене є была пробитачна . . . по крайньой мери тако є мислила моя фамилія. Но супружество є наше было несрећно. Я писамъ любіо Амалію, а она није мене. Я самъ дознао чакъ после тайна побуђеня, коя су ускорила нѣно согласіе на бракъ. . . . Кодъ куће ми є увекъ было несносно, зато самъ тражіо разсеяности наполю; бацимъ се у политику. Я самъ мечтао и размишлявао о ослобођеню Германіе. Мы смо сачинили проекте, имали скупштине. . . . Гросенштайнъ ступи у наше обштество.

— Гросенштайнъ?

— Онъ, да. Да бы се сакрили одъ недремаюћи очію полиціе, ми узмемо єданъ обштій девизъ (знакъ)? Тай є девизъ было: Mens conscia recti; у нѣму се наоде три начална писмена моґъ имена, Морицъ Карлъ Розенхаймъ. Планови наши быяху скоро готови, кадъ наєданпутъ мене уютру увате, у постельи вежу, окую и баце у тамницу. Но я утечемъ. Судъ заочный држао се нада-мномъ. Мене осуде на смрть и мой портретъ буде казнѣнъ. Я утечемъ у Енглеску а одатле у Америку.

— А Гросенштайнъ? .

— Гросенштайнъ насъ изда. Нѣму помогне Амалія. Несматраюћи на то што смо мы были обое ладни єдно спрама другоґъ, Амалія є погађала и знала наше проекте; она се тиме ползує да се одъ мене избави и да слободу добіе. Кадъ самъ я ню узео, она є држала да іой є мужъ нужданъ само да болѣ може сакрити интриге, кои послѣдица она се страшаше. Лудолфъ — я мислимъ, и сигурно, она није знала, каквомъ є се невалялцу предала — Лудолфъ є служіо у Француской гди буде осуђенъ на десетогодишнюю робію на галери. Утекавши одтуда доће онъ овамо. Врло лепъ, слободанъ превари онъ Амалію . . . а . . . я самъ є већъ венчао за се. Она се не растаяше одъ своґъ прекрасноґъ кавалѣра, и кадъ я утечемъ изъ тамнице и ню оставимъ у слободи, она, знаюћи тайне Гросенштайнове принуди га, те да Лудолфу место при двору, гди се и она сама мало затимъ покаже у качеству фаворитке (любимице(Херцогове. Тако се састави то несрећно дружтво, коє є држало толико година и Херцога и Херцогство у своимъ рукама. Я самъ међутимъ принуђенъ было бежати и скитати се и мало по мало дознамъ све догађає послѣдовавше за моимъ осуђенѣмъ на смрть и полагано дознамъ и ове преступничке тайне, коє самъ ти садъ казао. Кадъ самъ было у Француской добавіо самъ доказателства безчестія Лудолфова, а сачувао самъ доказателства о участію гросенштайновомъ у нашемъ пређашнѣмъ договору. Но я се нисамъ смео ни появити, а тол' да нападнемъ на ту страшну коалицію. Я самъ паш'о тебе. Ты си ми было міо, као синъ моє Софіе, єдине жене, кою самъ любіо я . . . Ты си потомъ оправдао моє мнѣніе, коє самъ я, чимъ самъ те видіо, имао о твомъ мужеству, о твомъ уму и срцу. Я самъ се рѣшіо да ти се неказуємъ. Само братъ, и Либманнъ и Милбергъ, стари пріятельи, кои су ми верни остали, знали су тайне. Ты знашъ како су успѣшно наношени наши удари. Садъ очекуємъ резултатъ последнѣгъ и найжешћегъ удара. Херцогу су предата доказателства о Гросенштайновомъ изневереню и нѣговимъ преступленіяма. Онъ ће сигурно съ тобомъ о томъ говорити. Поверенѣ нѣгово къ теби нема границе. Постарай се да Гросенштайнъ буде осуђенъ, да бы я мог'о у старости моіой узъ могъ посинка обрадовати се спокойству отачбине.

Фридрихъ у воєторгу падне му у наручія . . Уђе Либманнъ.

— Господине бароне, предъ кућомъ васъ чекаю Херцогове каруце са слугама. Херцогъ васъ зове за некій важанъ посао.

— Съ Богомъ, Фридриче, рекне Розенхаймъ. — Ты си садъ тайни посвећенъ. Жао ми є што ты ниси найпре прочитао оне артіе . . . Иди, нека ти є Богъ у помоћи. . . Съ Богомъ.

Онъ изиђе са Либманомъ, крозъ минутъ уђе Францъ.

— Молимъ за опроштенѣ, што васъ тако рано узнемиравамъ, господинъ бароне; но мени є заповеђено да ускоримъ вашъ долазакъ. Некій є важанъ посао, и чини ми се, вы сте необходимо нуждни.

— Я самъ готовъ, рекне Фридрихъ. — Но, дода онъ гледаюћи у слугу, єси л' ты служіо кодъ Маркграфице?

Ухъ, помисли слуга, — какво є то ђаволско памтенѣ. — Кодъ Маркграфице? Опростите, господине бароне, я самъ слуга . . . я нисамъ ни кодъ кога; гди се погодимъ служимъ.

— А, добро; я самъ готовъ; айдемо. — Рудолфе, рекне онъ своимъ слуги: — дай ми саблю; и ты узми твой штапъ; ты ћешъ стаяти острагъ на каруцама.

Яой, онъ се осетіо, помисли Францъ.

— Молимъ, господинъ бароне, у насъ нів обичай, да заєдно са Херцоговимъ служительима . . .

— Ништа, ништа, я знамъ зашто то чинимъ.

Францъ неодговори ни речи, и сиђе доле заєдно съ Фридрихомъ и Рудолфомъ. Онъ узме буктиню и пође напредъ да посветли.

Фридрихъ дође до каруца. Два служителя отворе вратанца, одпусте подножницу и скину капе.

— Шта ће то рећи? рекне Фридрихъ: — у каруцама има неко.

Іоштъ онъ нів ни изустіо те речи, два га служителя счепаю за руке, а трећій му отме саблю. У тай секундъ Рудолфа оборе на землю и обезоружаю.

— Господинъ Найберже, рекне Нипперъ, излазећи изъ каруца: — я васъ имамъ уапсити у име Херцога. Ево указа.

— Мене, повиче Фридрихъ трзаюћи се; — то є превара.

Но они му свежу руке и стрпаю га у каруце, коє трчаху, што игда брже могаху.

— Е, шта бы? рекне Гросенштайнъ бледъ и дрктућъ као у грозници.

— Свршено є ваше превосходителство, но не безъ муке; Найбергъ є предосторожанъ и хитаръ као правый ђаво; но при свемъ томъ онъ є однешенъ . . .

— Ухъ, свали ми се брдо съ леђа . . . Садъ ћемо гледати.

У тай минутъ врата кабинета отворе се: уђе Лупштайнъ.

— А, вы сте господинъ Лупштайне, каква є радостна вѣсть?

— Заповесть непріятна, господине бароне. Я имамъ налогъ да васъ уапсимъ.

— Да ме уапсите. . . . Гросенштайнъ се тргне натрагъ два — три корака, ноге му заклецаю и онъ мораде сести.

— Господинъ Найбергъ доставіо є Херцогу документе, кои васъ обвинюю у разнимъ преступленіяма. Мени є заповеђено да васъ печекамъ ни єдногъ минута и да запечатимъ све ваше артіе и кабинетъ, къ чему и приступамъ садъ овога часа на ваше очи. По захтеваню Херцога я самъ уапсіо вашегъ секретара Бернела. Вы ћете сигурно вечерасъ быти сведени на суоченѣ съ Лудолфомъ . .

Солдати уђу и заузму кабинетъ. За тилый часакъ све буде запечаћено.

— Садъ, господине бароне, будите тако добри и пођите за мномъ.

Рђаво, рђаво, помисли Францъ налазившій се у соби за дочекъ. Како се све наопачке окренуло. Заповесть, коју самъ ютросъ пре зоре испуніо неприноси ми никакве вайде, но іоштъ могу зло проћи. Треба се о себи побринути.

Онъ пође за Лупштайномъ, и кадъ све быяше свршено у кући, Францъ му се приближи.

— Ваше превосходителство, рекне онъ одведши га на страну: — я имамъ нешто да вамъ кажемъ.

— А шта то?

— Ютросъ пре зоре, баронъ Гросенштайнъ предао ми є, баяги у име Херцога ево овай указъ о уапшеню Найберга и заповедіо да га што пре извршимъ. Я самъ га испуніо, но садъ почитуємъ за дужность да васъ о томъ известимъ.

— Найбергъ, викне Лупштайнъ, погледавши на артію. Но, добро си урадіо, што си ми казао; иначе бы зло прошао. Треба што пре повратити бѣдногъ барона. Боже мой, кадъ бы то знао Херцогъ,

---

Тай истый данъ баронъ Фридрихъ одъ Найберга пресели се у дворъ . . . После неколико дана покаже се тамо и млада бароница Констанція одъ Найберга.

— Вы сте ми дали іоштъ єдну амайлію, рекне єдномъ Фридрихъ своме Незнанцу поставшемъ нѣговимъ тастомъ и названимъ отцемъ: — амайлію среће.

— Ты си ту амайлію у себи самомъ имао, пріятелю мой, рекне Розенхаймъ: — и то си самъ казао, кадъ смо се првый путъ видили у гостіоници. Сила амайлія, коє самъ ти я предао заключавала се у прошавшемъ животу наши непріятеля; оне бы се могле превести само овомъ єдномъ речи: савесть.

Превео
М. Ђ. Милићевићъ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Магла се была спустила, као пепеластъ флоръ покриваюћи савъ предѣлъ, кадъ смо се юче у ютру на лагкимъ тальигама до Саве ушћа возили, ради прелазка у Београдъ єръ была є свечаность Првозваногъ Андріе, патрона земальскогъ упражнявана, о чему є насъ већъ у очи тогъ дана груванѣ топова извѣстило. Пре нег' што смо доспѣли къ Сави опазили смо єдно виђенѣ коє намъ се чинило, канда и природа значенѣ тогъ торжественогъ дана нама предъ очи ставля, и коє за ненавести нећемо пропустити: као што смо рекли была є яка магла, коя се све више и више спушћала, и съ тиме проузроковала, што су горнѣ части воздуха у ведрини заостаюћи само врхъ тороња катедралне цркве са знакомъ крста и одъ друге стране полумесеца на џаміи градской показивале, коє є и уз-

роковало, аки бы се неко тайно природе появленѣ сматрало. Почемъ смо приспѣли у Београдъ, затекли смо већъ воинство упарађено предъ црквомъ стоєће и очекиваюће свакій часъ долазакъ светлога княза. Мы смо згодно мѣсто себи изабрали, съ когъ бы могли удобніе сву идућу господу пресмотрити. Текъ што смо се тако сместили, кадъ на єдномъ банда свиркомъ своіомъ долазакъ владетеля земальскогъ и остале свите нѣгове огласу — къ чему вика воинства съ радостнимъ „урра“ поздрави га. Светлый князъ воинству одпоздравъ учини, и одма затимъ съ пратньомъ своіомъ у цркву уће. Има више година одъ како княза Александра видили нисмо, зато сада примѣтити морамо, што се одъ толико година, како га невидисмо слабый знакъ промена на нѣму указао. Мужественъ нѣговъ погледъ чисто зрителѣ трогава, и сяйне декорације одѣла нѣговогъ, съ коима є украшенъ дично одговараю обштемъ нѣговомъ появленю. На светой литургіи такођеръ є и светла княгиня Персида присустовала, коя є іошъ пређашнѣ лепоте своє блескъ задржала. Литургія є преосв. Г. Митрополитомъ поредъ више свешт. лица свршавана, на коіой є многолѣтствіе за свет. княза и султана чинито, а на последку съ єднимъ велеважнимъ словомъ заключена.

После свете литургіе обшта Господа србска а съ овима и г. г. конзули иностранн ишли су светломе князу у нѣговъ дворъ честитку учинити, међу коима смо и турске власти лица увидити могли. У вече є сва варошь осветлена была.

СМѢСИЦЕ.

(Чуданъ лекъ одъ падаюће или велике болести.) Францускій листови доносс ову памтеня вредну причу. Пре неколико година госпоя нека на средъ сокака вароши Опорте падне одъ велике или падаюће болести, и, као што є обично, накупи се светине око нѣ, неки да іой што помогну, а неки да виде само шта ће одъ нѣ быти. У томъ прикучи се ньой и некій човекъ кои чимъ види од-а-шта ядница она пати, повиче: покрите є по лицу црномъ свиленомъ марамомъ. Єданъ одъ онде десивши се людій одреши одма свою црну мараму съ врата, и покріе съ ньоме лице оне болестнице. И гле чуда шта се догоди. Болестница є одма устала, околостоећима благодарила, и сама кући своіой отишла. Єданъ одъ людій кои су онде были, постао є после управитель познате єдне радинице у Опорту, па кадъ є єданъ посленикъ нѣговъ одъ несреће болести пао, сети се онъ одма црне свилене мараме. Простый тай лекъ буде одма употребленъ, гле чуда, нестане грчева као да ій съ рукомъ скиде съ болника. Истый тай радиникъ и више пута после падо є одъ велике болести, али є ову свилена марама, и то одъ оногъ часа и минута одма разтерала. Простъ а нешкодльивъ лекъ тай заслужуе да сви пазимо на нѣга. Шта грчеве велике болести уминюе и разтеруе, или црна фарба, или свила, или обоє заєдно, то ћемо оставити високонаученимъ людма, да они пронађу.

(Чуданъ обичай) има на сееландскимъ островима. Онамо прве и найболѣ госпоће место да се изкупляю да тей или кафу пію, ускупе се да плачу. Коя болѣ и яче єцати уме, она є вр'овнія кодъ ньи. То мора быти жалостиво гледати. Овимъ за плаканѣ састанцима онамошнѣ даме исто тако радую се као наше балу.

Деца и будале и т. д.

Воспитателька: Али шта то радишъ, Марице кћери?

Марица. Саранюємъ мою лутку. Мртва є.

Воспитателька. Ямачно є тежко морала боловати.

Марица. Єсть. Дуго є болестна была.

Воспитателька. Па заръ нисн іой доктора звала?

Марица. Нисамь. Я самь сама учинила те є мртва.

(Розини, као што є познато, подоста є могао єсти.) Єданпутъ позове га на ручакъ нека госпа, коя є съ єлима врло штедльива была, тако да, кадъ є ручанѣ већъ завршило се, Розини є текъ почео быо єсти; съ тога се онъ наканьи, и доста намргођенъ изгледао є. Али ніе имао куда, морао є и трпити и ћутати. Но кадъ му госпа на растанку рече: „Надамъ се да ћу скоримъ имати опетъ честь, да кодъ мене ручате,“ Розини іой одговори: „Одма іошъ єданпутъ могу ручати само ако є ваша воля.“

Споминѣмо, да имаде и фалични сокова.

Огласъ.

Зато умоляваио свакогъ, да мотри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а именно противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 39. У Земуну, 5. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кср. р.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

„Богъ нека те благослови, и нѣгови свети анђели нека те руководе!“ говораше мати кћери своіой, коя є текъ у петнайстой години првомъ цвѣту младости своє была; и кою є на бродъ — на комъ ће іой кћерка путовати, — пратила.

„Мати! — мати! —“ єцаюћи говораше кћерка, пригрливши матерь свою, потокомъ суза' ронећи.

„Жена оставля отца и матерь, и прилѣплює се своме мужу! То є, кћери моя, гласъ наравы, кои се и у светомъ писму одзива. И я самъ нѣгда отца и майку оставила, и слѣдовала преко синя мора у далеку непознату землю, у коіой самъ пуно позиву и дужностима моима одговарала, па самъ и срећна — у наручію твогъ доброгъ отца — была; кои се садъ по небеснымъ ливадама шета, и чіи ће те благословъ као и мой онамо — гди те другій новый и болый течай очекує, пратити.“

Већъ су стояли морнари кодъ єдека да ленгеръ повуку изъ дубљине морске, очекиваюћи само заповесть своігъ озбильногъ капетана.

„Е, да се растанемо! — Буди бодра, кћери моя! — Магновенѣ, коє си жельно исчекивала, — приспело є, оно те у наручіе твога заручника води,“ говораше мати, своіой у полу одъ туге онесвешћеной кћери. Премда се и сама усиляваше, слабомъ се непоказати, ако іой є туга речи и пресецала.

Іоштъ єдаредъ притисне кћи матерь на срдце своє, іоштъ єдаредъ полюби ю у руку, чело и образе, и бодро пружи руку морнару и изъ чамца успне се у галію.

Садъ заори гласъ капетаповъ, и на ма' се зачує шкрипанѣ паламара на комъ ленгеръ извлачише.

„С' Богомъ, мати! —“ викне кћи Ема, — „с' Богомъ на вѣки!“ испруживши руке на ону страну, на коју іой чамацъ матерь одъ галіе однесе.

„Ширите вѣтрила!“ заори на ново гласъ капетановъ, као облакъ какви развише се вѣтрила на каторкама, коя южный тихій вѣтаръ испуни, галія се крене, и за кратко є летила к' сѣверо-западу.

Емина є мати была удовица нѣкогъ малогъ чиновника на прибрежія добре надежде*). Она є одъ умерене пезіе у Капштату живила, и ако іой обстоятелства и нису допуштала богъ зна како разбацивати се, то ипакъ се є о изображенію кћери своє Еме яко постарала. Ема є одъ свои 15 година' была, кадъ нѣка грдна енглезка фрегата изъ Індиска Океана кући враћаюћи се, кодъ Капштата заустави се, да нѣко време проборави. На истой наодіо се нѣкій младићъ одъ єдно двадесетъ година' именомъ Карлъ Роце, кои є роћакъ како Еминъ тако и нѣне матере био; онъ ій потражи, и наће ій, ал' и онъ одъ ньи одвећъ радосно у кућу примлѣнъ буде. Онъ є био свакидашньій гостъ ове породице, єръ, ако му є приятельство старе Емине майке то и допуштало, тога є тимъ лѣпоте младе дѣвойчице іоштъ већма мамила.

Емина мати ніе нерадо узаймну наклоность ово двоє млади' гледала. Карлъ є био младићъ високогъ стаса, крѣпакъ, лѣпы черты, и сачуванъ; а притомъ поради свога владаня и оданости к' своимъ званію, био є одъ свои' препоставлѣны' како люблѣнъ тако и уважаванъ, а притомъ, што є Еминой майки као понаймиліе было, био є Карлъ и одвећъ богатъ! — Стара є пуна радости была, кадъ іой є младићъ єдномъ откріо наклоность, кою прећу нѣне кћери осећа, коіомъ приликомъ изрекне, да ће ю одъ матере — чимъ веће званіе получіо буде, — запросити. То є было врло приятно чути. Карлъ є врло брзо у званію напредо-

*) Cap der guten Hoffnung, южни врѣови Африке, коє подлокава Атлантическо-Індиксій Океанъ. На овима є и варошь енгл. Capstadt. — Иначе ове врѣове обитаваю Хотентоти.

вао. По краткомъ времену, као наймлађи лајтнантъ на єдной фрегати, добіє, — будући є противъ малаиски плячкаша у Индискомъ мору, одвећъ се храбримъ показао, — команду на корвети „Орао“ званый, одкудъ брзо и писмо пошалѣ Еминой матери, у комъ Ему запроси. Све и сва буде преправно, и Карлъ є већъ и данъ назначіо, кадъ ће доћи, да се венчаю, кадъ и друго писмо стигне, у комъ явля, да нѣговъ бродъ сасвимъ є за другу страну опредѣленъ. Онъ се засадъ вели у писму — наоди у Каостъ-Кастлу *), а до два месеца одлази у Кубу **) и тамо ће се задржавати. Онъ дакле моляше да Ема што пре или у Коастъ-Кастле или у Хавану дође, да бы се тымъ временомъ ползовати могли, и бракомъ се с'єдинити.

Любовь надвлада, и дѣвойче се брзо одважи. Путъ у Коастъ-Кастле ніе тако башъ далекъ, за четрнаєстъ дана' може се прећи; а мати, што іой є на то путованѣ саизволила, бяше поводъ нѣкій старій пріятель нѣногъ покойногъ мужа а и нѣнъ, именомъ Хобсонъ, кои є капетанъ єдне галіе было, деси се овомъ приликомъ ту, и онъ є башъ тамо путовати намѣравао. Болю прилику, мишляше мати, небы іой нигда наћи могла. Све є већъ к' путу приправлѣно было, само се є двоумило, да л' ће Карлъ тамо, одкудъ писаше, іоштъ быти, єръ су два месеца прошла одъ како є писао, ал' се капетанъ и у томъ случаю на руци быти обећа; почемъ ій обе уверн, да ће Еми удобну и сигурну прилику и за саму Хавану наћи. Садъ дакле ничемъ ніе требало двоумити, єръ и мати и кћи срећне су се држале, да су овако згодну прилику, за тако дальный путъ нашле.

Капштатъ су већъ одавно изъ очію изгубили, само іоштъ гора Тафелъ указиваше іймъ се као какови тавный облакъ, докъ се є Ема у толико успокоила, да є мало своє ствари и свою собицу пристойно за тако дальный путъ уредила и наместила. Капетанъ ніе башъ ни баръ мало претерао, кадъ є свою галію хвалио, єръ є Еми за време путованя єдну врло лепу кабину, коя є пристойно и намештена была, одредіо. Докъ є она нѣко време у своіой собици сузе за матеромъ проливаюћи, и коешта намештаюћи, провела, буде іой явлѣно, да ю капетанъ на ручакъ чека. Ема ньи тронцу, за асталомъ седеће, застане. Найзнаменитіи међу ньима было є капетанъ, човекъ тихъ и око свои' педесетъ година'. Честне, ако и не башъ любке черте лица, изявлявале бы поштенѣ овогъ човека, притомъ широке жуляве руке, ямчиле бы доста, да є одвећъ неуморимъ у послу. Беседа, коіомъ бы се служіо, кадъ бы се у разговоръ упуштао — коє є врло редко бывало — сведочила є, да є тай човекъ у своме животу више по крововыма лађій, него л' по салама шетао. Другій є было корманошъ, човекъ исты' година', као и нѣговъ заповедникъ, само бы се одъ оногъ разликовао, што є радо говоріо. Но будући є Ема за своіомъ матеромъ печална была, и слабо бы башъ на нѣгову беседу пазила, то є онъ ово дѣвойче сасвимъ другчіе сматро, него што бы она заслуживала. Алъ у говору было свагда одъ трећегъ за асталомъ седећа гоета надвладанъ, кои є было нѣкій трговацъ именомъ Іованъ Шмитъ. Овай є было єданъ одъ оны', кои обично на пароброди, парни и поштански коли по свима частима света тумараю, безъ да виде, да време у тартань проводе. Овай є радо банетао, и то млого, почесто ни на лажь заборавляо, уживао є у сустномъ накиту, у хальинама, имао є брадицу, и могло бы му се често изъ речій разумети, како є у любови свагда и свагди срећанъ бывао; и често бы повторав'о да му се садъ кодъ ове господичне с'аба срећа у томъ осмеуе. Онъ є ипакъ у своме занату настояо, и пре него што су с' єломъ готови были, већъ му є Ема и име знала; да изъ Лондона, у коіой кући и подъ коіомъ нумеромъ живи, да у Европу путуе, и да са зейтиномъ одъ палми тргуе.

Први дани прилично прођоше, време и ветаръ само се тако угоданъ желити могао. Ема бы по цео драгій данъ на крову стояла, и летеће рибице, морске птице, овде и онде по гдикою морску зверь одъ рода китова', коя бы воду изъ поздрва као изъ каквогъ шмрка избацала, на близу около галіе гледала, или бы повести корманошове кои є као и сви нѣгови садрузи суєвѣранъ было — коє бы г. Іовану приповѣдао — прислушкивала.

Путованѣ, све є єднако добро было, докъ нису Тропикъ козерога (Wendekreis des Steinbocks) прешли. Єднако угодно време, поспѣшанъ вѣтаръ, а притомъ и не башъ хрђаво увеселенѣ. Капетанъ, премда обично ћутльивъ, приповѣдао бы о своимъ путованяма по южномъ Океану; корманошъ бы о кораблѣкрушеніяма и другимъ несрећама прійчао. Господинъ Іованъ опетъ фаліо бы се, како є у ратовыма бывао, и како є добаръ ягеръ.

Чимъ є галія Тропикъ прешла, ал' оно се и време и ветаръ на ма' промену, и почне путованѣ одвећъ неприятнимъ чинити. Не само што се людство неуморно напрезати мораде, да свой правый путъ задржи; него се іоштъ и та несрећа деси, да ветрови бацаюћи галію тамо амо, да се ипакъ при целомъ напрезаню правацъ изгубити мораде. Ова є Галія была прилична зграда, ал' по старомъ крою, была є одвећъ широка, и дубоко у води є лежала: зато є тешко пловила, а с' ньомъ управляти, морале бы се корманошке силе увекъ упеторостручити.

Свему бы се овомъ доскочити могло, само да є было више людій, па готовъ посао, алъ башъ ньи є недостояло. Капетанъ, морао є више свои' момака' на прибрежію болесне у грозници оставити, а друге на ньино место ніе могао набавити, башъ за тимъ млого и не настояваюћи, єръ є знао, да ће на прибрежію (Cap) Коастъ неколицину црнаца за матрозе врло лако рекрутирати моћи. — Ема о предстоећемъ злу ништа ніе знала, но одъ дана на данъ све горе и ветровитіе путованѣ гледати морадоше, а притомъ по гди што и слушаше, како корманошъ г. Іовану опасности прійча, изъ кои є разборито дѣвойче лако могло докучити, чему се надати имаю, и шта имъ предстои.

(Продуженѣ слѣдуе.)

*) Енглезка населбина варошь на Гвинейскимъ прибрежіяма у Атлантичномъ Океану, близу Ашанти у Африки.

**) У средини Америке или западне Индіе, грдный комадъ земљ Шпанольске.

Најстарији исторични догађаи у Срему.

(Написао Дръ М. Р.)

Гди садъ лежи Митровица, было є ту єданъ одъ найвећи градова великогъ римскогъ царства, названи Сирміумъ. Онъ се простирао одъ левогъ брега Саве до саме Фрушке горе (тадашньи: Mons Almus). Єдно велико предградіе было є одъ исте вароши на десноме брегу Саве. У овой вароши и у нѣной околини была є єдна цѣла легія Римска одъ 8—12000 найхрабріи войника, тако названа „Славянска легія.“ Ту є умро 15. Марта, године 180. после Христа римскій царъ Марко Аурелъ; овай є было найдобродѣтелніи и найученіи одъ царева римски. У срему є рођенъ, и у садашньой Митровици саранѣнъ є и римск. царъ Клаудіусъ, названи одъ Римлана „Готикусъ“ єрбо є 300.000 Гота кои су као непріятельи упали у римско царство побіо до ноге, тако да є свакій нѣговъ войникъ добіо найманѣ две жене, заоставше одъ Гота. Онда су тако варвари упадали у римско царство, да су и жене и децу и сво покућство за собомъ носили, па кадъ су побѣдили, онда су се одма ту и населявали, ако су пакъ побѣђени были, онда су имъ породице пале у робство.

Римскій царъ Неро познатъ є као великій гонитель христіянства. Подъ њимъ су Сремци особито храбро воєвали до год. 63. хр. и зато су многе привилегіе задобили, само подъ тимъ условіємъ, да небы нико законъ Христіянскій приміо, а кои бы се усудіо овай примити, да буде спалѣнъ. Ништа манѣ искра света Христіянства у овомъ благодатномъ предѣлу опетъ є засинула! Яковъ братъ св. Іована путовао є преко Далмаціе у Славонію и дошао є срећно у градъ Сирміумъ, гдѣ є Адроника за владику Сремскогъ поставіо, но овай ніе дуго Христову науку проповѣдати могао, єрбо є после краткогъ времена одъ тадашнѣгъ проконзула сремскогъ убіенъ было. 34 год. посл. хр.

Царъ Діоклеціанъ было є найвећи гонитель Христове науке, и као што є по цѣломъ царству, тако є и у Срему дао Христіяне гонити. Тада су стари наши „Яворъ и Коледа“ за богове почитовали, као што и данъ данашньи задржали се обичай, да у време частногъ поста чуємо певати: „Скочте момци Явора, и девойке коледа“! и т. д.

Марко Аурелъ найдобродѣтелніи царъ римскій путовао є пешке по цѣломе своме огромноме царству около 160 год. п. хр. Онъ се желіо самъ лично осведочити и увѣрити, како нѣгови народи подъ скиптромъ нѣговимъ живе, да позна ньове нужде и потребе, и да имъ свима по доброти срца свога, кое є у нѣговимъ грудма куцало, помогне. Онъ є тако усхићенъ было нашомъ Фрушкомъ горомъ да є изъ свегъ срца повикао: „Ово є рай земный!“ Зато є столицу царства свога премѣстіо у Сирміумъ и ту више година пребивао, наслађаваюћи се красотомъ овогъ земногъ рая. Какви су художествени паркови и вертогради по таліанскомъ вкусу по цѣлой Фрушкой гори морали сграђени быти, кадъ су овде они силни владательи света найрадіе пребивали, оставляюћи красоту Италіе и благость поднебія нѣногъ! Ово се види и по остатцима, кое зубъ времена одъ толико столѣтія ніе могао сасвимъ изгложати, и кои се по цѣлой Фрошкой гори налазе.

Како се величественъ изгледъ оку представля, кадъ се више монастира Раванице гледаоцъ попне на брегъ, гди іоштъ постои „кула врдничка“ и погледи около себе огромне брегове, а предъ собомъ лепу долину! Ово се неромъ описати неда. — Одъ свію царева римски найлепшіи є споменъ у Срему оставіо Пробусъ. Право вели Гибонъ, да народъ Илиріе мора поносити се, што є извикао за цара свога соплеменика Пробуса, кои є падаюће царство римско одъ пропасти сачувао.[1]) Као годъ што є Ханибалъ дао по цѣломъ приморію Африканскомъ плодоносна дрва садити, да му войници у гнилость не бы пали, тако є и Пробусъ чрезъ своє легіе по цѣлой Фрушкой гори виограде садити дао одъ найплеменитіе лозе [2]). Царъ є особито радо пребивао у своме месту рођеня Сирміуму, и да бы се благодаранъ показао, и споменъ позднимъ питомцима лепъ оставіо, дао є нездраве баруштине и ритове, кое су се у овой околини налазиле све сасушити, и у найплодоносніе баште обратити! Ова часть нѣгове войске была є найхрабрія, а у єдно и найвећма дѣятелна. Пробусъ є дао єдну велику кулу сазидати, са гвозденимъ вратима (turris ferrata), и одъ те є куле онъ прегледао свою лепу постойбину и успѣхе одъ шестнаєстъ хиляда посленика своіи [3]). У овой є кули онъ одъ побунѣни войника због нѣгове велике строгости убіенъ, кои су мачевима прси нѣгове проболи. Ови су се исти яко покаяли затимъ и ту су му за споменъ великій паметникъ подигли! Саранѣнъ є у Митровици. Пробусъ є за живота свога лепши споменъ самъ себи подигао, него што су му нѣгови войници по смрти подигли. Онъ є Сирміумъ са великимъ зданіяма и амфитеатрима украсіо, и друмъ у цѣлой околини саградити дао, такођеръ є украсіо и подигао вароши Мурсу (Осекъ) гди є амфітеатръ лепъ устроіо, тако Корнакумъ (Вуковаръ), Куціумъ (Илокъ), Бонаніумъ (Баноштаръ), Онагріумъ (Футокъ), Кусумъ (Каменица); Ацинимеумъ (Варадинъ); Риціумъ (Сланкаменъ); Таурунумъ (Земунъ); Баскану (Кленакъ) и пр. Дакле су заслуге овогъ великогъ Императора римскогъ за нашъ Сремъ неоцѣниме!

---

[1]) Овогъ и по племену нама сродногъ, и по заслугама за нашъ предѣлъ знаменитогъ цара римскогъ наши ће поч. читательи имати прилику обширно познати и нѣгова безмртна дѣла скорим у нашемъ листу читати —

[2]) Hist. ang. p. 240. Eutrop. IX. 17. Aurel. vict.

[3]) Остатци ове куле и данъ данашньи налазе се више монастира Раванице на врху брега познате у целой околини подъ именокъ „вердничка кула.“

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Чини намъ се, канда бы се и време шалило, єръ у колико се была зима прошастогъ месеца строга показала, у толико є садъ попустила. Дани су намъ као у Марту, часъ кишовити, часъ опетъ сунчани. Дунавъ є безъ леда, што намъ и бечке новине за тамо являю. При таковимъ обстоятелствама пловићеду опетъ пароброди на велику користь они трговаца, конма є еспапъ на путу заостао. — У последнѣ доба умрли у нашой околини више свештеничка лица, међу конма и негдашный дяконъ земунскій Чедомилъ Сечанскій, парохъ Прогарскій.

— Има ли што лепше и Богу миліе, него кадъ човекъ сиротиню сажалява, кадъ іой са срцемъ и дѣломъ подпомаже. Тако морао є и єданъ ововарошкій господаръ чувствовати, кадъ є пре некій данъ куму свою сироту єдну престару баку съ єднимъ фатомъ дрва обдаріо, коє є бака благодарећи му свесрдно на поклонъ и прима. Но како се нашла сирота у забуни, кадъ после неко време дрваръ рачунъ одъ петъ форинтій, пошлѣ, да бака плати; а она нема ни два, камо ли петъ форинтій, Случайно дође друго, сасвимъ туђе лице, и разумѣвши течай стварій, намири човека, и избави на тай начинъ збунѣну стару душу. Одъ ованковогъ изванредногъ благодѣянія желимо да Богъ сваку сироту сачува. — И пріятельство є лепа ствар, особыто, кадъ ко дѣлима покаже, да є намъ пріятель. Тако пре неко време дође младићъ єданъ у дућанчићъ єдногъ шнайдера. „Пріятелю,“ рекне онъ, „небы ми учинили любавь, да ми размените банку одъ педесетъ форинтій?“ „Зашто не,“ одговори овай, и извади изъ чегмецета ситне банке и одброећи му петдесетъ форинтій прими велику банку. Младићъ лепо поздравши пріятеля свога — оде. После некогъ времена наће се шнайдеръ нашъ у чуду, єръ банка кою є пріятелю своmъ разменуо, была є одъ они кои су већъ изишли изъ курса, и кои невреде већъ ни по паре. — Свршећи данашнѣ вѣсти наше жельни смо дознати разлику између речій „храма“ и „цркве?!“ —

СМѢСИЦЕ.

(Капетанъ Миша) Изъ Београда намъ являю, да є Господинъ Маіоръ Миша наименованъ за белгискогъ конзула. Господинъ Маіоръ Миша Анастасіевићъ, у србскоме народу познатъ подъ именомъ капетанъ Миша и као великій помагатель просвете народне, найбогатіи є човекъ у кнежевини Србіе, зато се и говори, да ће онъ достоинство то безплатежно одправлати, и да ће му држава белгійска само секретара платити.

(Остатци старо-грчке вароши.) Енглескій конзулъ на острову Кіосу пронашао є скоро остатке єдне старо-грчке вароши. Енглезко правителство послао му єдну лађу съ справама, на коіомъ се и раденици налазе, ради ископаваня стародревни остатака.

(Ни ово ніе рђаво.) У Хини незатвараю дужнике ако немогу дугове да исплате, него повериталѣ батинаю, єръ ови поводъ даю разкалашности и прекомерномъ трошеню.

(Младе бабе.) У Грчкой има баба (Großmütter) одъ тридесетъ година. Како онамо женска лепота за кратко време цвета. Сунце Омирово кћерима єлинскимъ несветли башъ повольно.

МИРОЂІЯ.

— Гди ђаво неможе на край да изиђе, ту онъ пошлѣ стару баку место себе — веле наши стари. — Али ово є само у полу истина! Ђаво є мудріи у томъ и зна, да ће далѣ доспети са — младомъ женомъ! —

— Ако Тацітъ ніе сатиру на жене писао, то су по нѣговой исторіи жене у стара времена сасвимъ другчіе быле, него што су данасъ наше. Оне су быле ћуталипе, стидльиве, невине у разговору, нису оговарале єдна другу, и бринуле се свака о своіой кући, и своіой деци, и мужеве су своє са највећимъ почитаніемъ предусретале. А ово наше доба незнамъ ни самъ какво є? Сваки има радо и жену и музику, а нити єдно, нити друго управо разуме! Ово є велика загонетка!? —

Споминѣмо, да имаде и фалични сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умолявамо свакогъ, да мотри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 40. У Земуну, 8. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

Капетанъ бы обично опасности прећутао, ал' корманошъ часъ бы овымъ часъ онимъ потврђавао и предвиђао опасность, ал' кадъ и кадъ тако суєвѣрно, да бы му г. Іованъ више пута смеяти се морао. Ако є и была велика опасность, опетъ бы Ема бывала спокойна, с' тымъ више, што нигда ніє чула капетана, кои є неуморно радіо, о опасности говорити. Онъ одъ више ноћи ніє ока затворіо, нит' санка боравіо, онъ є самъ свудъ заврквао, и найманю пукотиницу или одушку на лађи, кою бы требало ушушкати, да небы вода унутра продрла, запушавао. Ема већъ одъ нѣколико дана ніє на крову была, одъ стра, да ю небы таласи, кои су свакій часъ преко лађе преваливали се, поквасили, сеђаше обично у своіой већъ загушльивой собици. Тешкій воздухъ у дольной части лађе, шкрипанѣ оны' при колебаню зграда', поремећиванѣ они' неутврђено по собама и другимъ стаяма наодећи се намештая, звека ланаца, ясни ал' узбунѣни гласова матроза' причини єдномъ, да и Ема изтрчи на кровъ. Она застане тамо капетана, корманоша и г. Іована увеликой шали и смею. Садъ се и она окуражи, и запита, каква є то лупа, звека и вика.

„Црпе воде изъ галіє," одговори корманошъ брзоплетно по своимъ обичаю. „Ето вид'те, наша є лађа истина добра, алъ врашка вода, опетъ пађе, куд' ће да продре.

„Како ми се види, нашемъ путованю ветаръ прилично препятствує?" рече г. Іованъ капетану, кои само словомъ потврђуюћи одговори. „Е, и по другачиой самъ я бури путовао."

„Бури?" пресече му корманошъ речь. „А ди є бура? та то ніє ништа, до малый противный ветрићъ, а да ће буре быти, напредъ самъ знао, єръ смо се башъ у Петакъ кренули."

„Ето ти, ніє нег' іоштъ нешто!" повиче г. Іованъ гладећи, и с четкицомъ чешлюкаюћи браду. „То ти є право суєвѣріє. Тога треба да се одтргнемо, та мы смо садъ у времену просвећеня."

„Бре, окайте се вы ваше просвете!" немарльиво га промери корманошъ, рече далѣ. „Я знамъ шта я знамъ, и то мало што знамъ, писамъ башъ у школи профитирао, него на кровови лађій!"

„Я мислимъ," прекинувши г. Іованъ своє лицканѣ и гладенѣ — „да вы с' тимъ оћете да кажете —"

„Я с' тимъ хоћу да кажемъ" пресече му речь, „што бы и други одъ мене старіи морепловци, — кои дуже служе — казали: и я при томъ остаємъ, да ћемо мы неугодно путованѣ имати. По чему другомъ морепловацъ и може заключавати, шта му предстои, него по искуству? — Та то є свето, кадъ делфини на површини воде стоє, и репомъ по ньой прочакаю, кадъ леньи китови изъ воде у висъ подскакую, кадъ се морске птице деру, онда буре нефали; а іоштъ притомъ „Майке Каре пилићи," кадъ се укажу онда —! а, одно ій врагъ, та ено ій читавъ чоперъ!"—

Ема и г. Іованъ погледе на ону страну, на кою є корманошъ руку пружіо, показуюћи одъ кудъ лете. И заиста угледе одунда читаво ято — као наши ласти — птица. Оне су на близу око лађе летиле, и по гдикадъ бы се ньино благо цвркутанѣ чути могло, а гди коя бы се текъ затоциляла по површію воде, да ухвати по гдикоєгъ морскогъ црвића себи за рану. Исте су се птичице яко питоме быти видиле, а и тако су око лађе на близу летиле, да бы се човекъ каменомъ до ньи добацити могао.

„Како се зову те птичице?" упита любопитно Ема.

„Морепловацъ именує ій Майке Каре пилићи, а ученици веле, да се зову „Непогодне птице“. Као што ій видите, оне намъ неизбежиму буру предсказую.“

„Шта, тако нѣжне тварке да су непогоде предсказтельке?“ примѣти Ема смешећи се, „та, погледайте ій само како су питоме, како умилно полетаю! — Ено! — како она скромно на паянти стои“

На єдаредъ иза њини леђа зачує се да две пушке опалише. Г. Іованъ као великій презиратель суєвѣрія, стрчи доле у свою кабину, счепа свою двоцевку, и да бы осведочіо — особито предъ Емомъ — да є добаръ ягеръ, опали изъ обе цеви, и заиста су две ядне птичице на површини воде убієне лежале. Садъ друге іоштъ нѣколико пута, около лађе облете, и онако поплашене вину се у высину, и нестане ій. Овай є догођай корманоша яко огорчіо.

„Богъ зна, оћемо л’ ій више кадгодь видити,„ рече корманошъ гласомъ врло жалостнимъ.

Г. Іованъ у место похвале засвою уметность и майсторію, врло се смути, кадъ іоштъ примѣти, да га и самъ капетанъ зато мрзко погледа. Ема, да бы ово брже изравнала, окрене се корманошу, кои далѣ настави:

„Као што самъ вамъ реко, почитаєма господична,“ рече онъ, „ове су птице праве предсказателке непогоде. Я самъ іоштъ одъ старіи морепловаца’ и то слушо говорити, да су то душе утоплѣне наше браће, коє своіой собраћи предсказую, да буду на опрезу, єръ іймъ буря предстои. Слабо ій тко жели видити, ал’ кадъ ій види, мора се чувати, да іймъ какву вредъ не нанесе, иначе є опасность тимъ већа, шта више неизбежна. — Кадъ самъ я пре нѣколико годиna’ изъ Ливерпола у Бостонъ путово, утуче єданъ такову птицу, а после три дана лежали су остатци наше лађе на прибрежію єдномъ одъ Америке.“—

„Насъ ветаръ къ западу гони, и іоштъ вечерасъ приспети ћемо на ужасно Црно припрежіе (Сар negro),“ рече капетанъ кои є дояко ћутао, „да разширимо мало више вѣтрила, па да се упутимо мало далѣ у море.“

Како корманошъ и заповедникъ, тако и сво людство лати се свойски посла.

„Суєвѣріе! жалостно суєвѣріе!“ рече г. Іованъ Еми, кадъ се ова двоица уклонише. Чудо, каква се помрчина у глави оваквы’ люди‘ наоди. Ове птичице да предскажу буру, а кою убити, несрећу да означує. Молимъ господична, вы се зато ни мало неплашите, то су будалаштине. Болѣ да мы мудро о ствари као изображени люди поумствуємо, и —“

„Я се баръ мало неплашимъ г. Іованъ ако башъ и неумемъ тако философически о стварма размишлявати,“ прекине му речь мудро дѣвойче. „Да се ове птичице одъ предстоєће непогоде клоне, и прибѣжишта на бродећимъ лађама траже, то може са свимъ наравно быти. Што сте вы пакъ одъ ньи, две башъ нинашто, коє я свирѣпость називамъ, убили; рада бы знати, шта сте хтели с’ньима, па све да недрже морепловци то о ньима, што већъ вѣрую? При томъ чини ми се, да самъ я некадъ читала, како о ньима морепловци мисле и суде, па ако се не варамъ, и то іоштъ мислимъ да стои, да прокледство с’ оне лађе, с’ коє є ньима каквый вредъ учинѣнъ, дотле се не скида, докъ се опетъ оне не укажу.“

„Па вѣруєте л’ вы то, драга господична? — Я то само питамъ, што вы мой поступакъ — ди самъ две убіо, — свирѣпимъ називате; и мислите л’ башъ зацело, да ћеду се оне опетъ указати?“ упита коснуто г. Іованъ.

„Е, а тко то може знати?“ рече дѣвойче, смешећи се нѣговой плашљивости. „Праведно бы было, да вамъ се врати та увреда ньима учинѣна.“

Ема на єдаредъ учути. Грдный таласъ одъ запада валяше се, и већъ є тако близу лађе бio, да га небы могли избећи, тако преліє, да су сви у самой води и пени огрезли были.

Ема є тай валяюћи се таласъ видла, зато се и уватила за єдну паянту, ал’ ипакъ є одъ пете до главе сва мокра была. По г. Іована пакъ горе є испало. Нѣга є таласъ башъ као проштца, на кровъ простро, и капу златомъ везену у море му одно, коя га ніе више — као што є самъ говоріо, одъ полдруге фунте (15 фор. ср.) коштовала; ту є капу по највише, да бы се Еми допао, носіо.

„Видите, како су те птице осветльиве!“ смеюћи се рече Ема, цедећи воду изъ витица’, и силазећи се у свою собицу.

„Не бы браніо, да су садъ те ђаволске птице овде!“ рече г. Іованъ, „Богъ зна, шта насъ іоштъ ноћасъ чека!“ Уздануvши спусташе се и онъ у свою собицу.

Одъ часа на часъ све є већа страва обузимала овогъ плашльивца. Изъ обхођеня капетановогъ — кои є слабо говоріо — было є примѣтити, да се добру ніе надати. Онъ бы непрестано у своє кньиге и мапе гледао, пакъ бы часъ єданъ прстъ на овай а другій на онай пунктъ метуо, викаюћи корманошу съ замишлѣнимъ лицемъ „Црно прибрежіе.“ Обоица бы ишли на кровъ, а споро путованѣ галіе сведочило бы, да є узрокъ, што іой нису сва вѣтрила разширена.

Садъ наступи и тавна као тесто ноћь, а одъ єдногъ до другогъ магновеня све є ужасніе и море све већма дивіе бывало. Премда є галія іоштъ єднако подъ платнама пловила, ал‘ су таласи тако яки были, да се свакій часъ вода на шмркъ црпити морала, єръ є лако у ову згроду продирала. Кадъ и кадъ се мислило, да є лађа у непро’одиму пучину морску тако се загнюрила, да нигда више на светъ изићи неће, а кадъ и кадъ да є тако у висине к’ облацима летила, као да се опетъ, никадъ натрагъ повратити неће; те страоте описати се не даю, садъ бы се чинило, да є стражньій талъ у дну мора а предньій да управо стои, садъ бы опетъ предньій у дно, а стражньій у висъ полетіо, и при свемъ томъ чинило бы се, да лађа на єдномъ мѣсту стои. Капетанъ є непрестано са целимъ своимъ людствомъ савъ у самой води и пени огрезнутъ на крову се на’одіо. Наєдаредъ почеше сви викати, да се ни самъ корманошевъ гласъ — кои заиста громанъ было — чути немогаше. „Одне се ій троицу! — Одне се кукавце. Такви момци!“

Облаци су се све већма на западу сгушћавали

и таласи све су већи бывали, єръ є бура све горе и горе отимала ма'! —

„Господине,“ рече корманошъ лагано капетану, „мы смо за читава два дана на страну бачени. Овимъ ветров'ма терани, ніє можно, избећи Прибрежіе црно. Да сте вы мои мисли, па да окренемо путъ натрагъ.“

„Садъ касно!“ одговори капетанъ, почемъ озбильно руку на западъ испружи. „Ено, како се таласи амо валяю, и као муня амо брзаю.“

„Доле с' паянтама! кидайте стражня платна!“ громовито повиче капетанъ.

Матрози садъ се изъ свію сила' упну и почну справе на крову кидати. Свако се садъ ту напрегне радити, а теретна лађа текъ што се мицала, ако є и радіо корманошъ. Беснеће море садъ, рекао бы, изъ свію сила' нагрне съ своимъ таласима лађи у'кобъ, двапутъ ю подиже у облаке и толико пута у пучину морску с'юрва ю, докъ трећій путъ не преліє ю, одъ чега лађа тако зашкрипи, да су сви мислили, сва ће се распасти.

„Сеците! пресецайте! ножеви, сикирама! ништъ што є годъ на крову не штедите!“ повиче капетанъ тако громовито, да є и само море надвик'о.

Већъ су катарке заєдно са њима алати на крову галіє пруђене лежале. Чимъ се и последньій паламореъ присече, а лађа се тако упути, као да іой ова бура нимало на путу не стои.

Овомъ є велика тишина слѣдовала, и свакій є при овомъ страовитомъ досађаю, гледао смрти у очи. Нитко уста да отвори, само гледи, кадъ ће последньій часъ куцнути. Све є то као немо стояло. Корманошъ присече ћутанѣ.

„Ако бура попусти, то ћемо гледати, да усправимо какву доронгу уместо катарке, да бы баремъ до какве португалске населбине доћи могли.„

„Све бадава!“ одговори капетанъ. „єръ мы такову тражећи, пре ћемо у другу приспети! — Ено!“ после краткогъ ћутаня, показуюћи на истокъ, одкудъ се и зора указивати поче, „ено Црна прибрежія.“

Мало помало укаже іймъ се дугачакъ и высокъ землѣузъ, кои се у море далеко пружаше.

Истина бура є престала, ал' є ветаръ ипакъ тако яко дувао, да ніє могућно было, никакву катарку уздигнути.

(Продуженѣ слѣдуе.)

Иде коло наоколо.

Было є Юнія месеца 1847. год. кадъ се у Лондону у театру Сен-Цемса найсяйніе дружтво сакупило было. Кральица Викторіа са супругомъ своимъ и єднимъ странимъ принцемъ у богато-накићеной кралѣвской ложи налазећа се, было є средоточіе свію тій сяйности. Све што се годъ у Лондону одъ отмѣногъ света налазаше, было є ту, єдноме госту за любовь, когъ отликовати не само учтивость кральичина, но и политика енглезка захтевала є. Гостъ є тай быо Херцогъ отъ Немура, синъ тадашнѣгъ краля француского Луй-Филипа. Младъ, лепъ и живъ, као што є быо, обратіо є обште вниманіе на се, съ тимъ више, што га є онда савъ светъ за престолонаследника Француске сматро быо.

Макаръ да є тай принцъ свію позоръ на себе обратіо, опетъ се є и друга єдна особа у театру налазила коя є съ њиме обште вниманіе делила; а то є быо младъ єданъ човекъ у цивилнимъ альинама, кои є мало доцніе у театоръ дошао. Ако є Херцогъ отъ Немура чрезъ лепоте и младости своє, чрезъ тога, што є онъ синъ моћногъ монарха быо, и што ће данас-сутра сіянъ єданъ европейскій престолъ заузети, удворенѣ одъ стране Енглеза задобіо; то є другій позорность њіову чрезъ некогъ догађая на себе обратіо, одъ чега є тада по свимъ новинама и у свимъ политичнымъ круговима єдиный разговоръ быо. Онда башъ скоро догодила се є она катастрофа у Булоњи, кои су неки за злочинство, неки за лакомисленость, а найвећа часть за лудый предузетакъ сматрали. Младъ тай човекъ, у простоме своме црноме фраку, безъ икакве декораціе на прсима у средини овогъ одъ діаманта, злата, звезда и крстова блистаюћегъ дружтва, быо є Луй-Наполеонъ.

Старо є изкуство рода человеческогъ, да є срећа непостояна, да онай, кои є данасъ младъ и здравъ може сутра быти мртавъ, кои садъ богатъ може се с' временомъ за просячкій штапъ прехватити. И у театру Сен-Цемса было є оно вече живи примѣра тога непостоянства: у партеру близу главногъ улазка стаяше протераный херцогъ брауншвайгскій са наруменѣнимъ лицемъ своя діамантна дугмета гледаюћи. Мало далѣ одъ нѣга могао си грофа Монтмолена видити, кои и сада за престоломъ шпанскимъ лебди, а у єдной са завесама поласакривеной ложи могло се необично лице прогонѣногъ краля португалскогъ опазити. Кои бы се онда усудити смео, срећномъ, пуно лепоте младићу у кралѣвской ложи предсказати, да ће за єдну годину доціе горакъ животъ прогонства искусити.

Да ће у таковомъ дружтву, у коє смо читателя водили, сравненѣ између Немура и Луй-Наполеона постати, свакій ће погодити; но сравненѣ то ніе служило Луй-Наполеону за препоруку. Снабдѣвенъ свимъ тымъ, што слабостима человеческимъ ласка, очи увеселява, лако є Немуръ наклоность сравнителя придобіо; напротивъ Луй-Наполеонъ на презренѣ и подсмей подпао. Између они кои су га презирали, быле су и особе у ложи кралѣвской находеће се. — Контрастъ између Немура и Наполеона быо є великій и якъ, но изъ горкопокосногъ погледа Луй-Наполеона могло се дознати, да му є некій потайный гласъ у ушіи шапнуо: да иде коло наоколо а господство редомъ.

У Лондону као и по другимъ престолнымъ градовима сокаци су у коима аристокрація седи слабо похођени. Истина, да по њима често каруце тамо амо зврктe, али то нису одъ они каруца, у коима се обичный светъ вози, него одъ они, на кои' вратанцима се сяйни грбови великаша намоловано налазе.

У такавъ єданъ сокакъ водиħемо сада читателя и уħиħемо у єдну палату, предъ коіомъ простъ єданъ фіакеръ стаяше, какавъ се тамо заиста релко виђаю, као што се и изъ презрителногъ погледа вратара примѣтити дало.

У палати той седила є Херцогиня М**, са кћеркомъ своіомъ Евгенііомъ.

Соба у кою ħемо ступити био є єданъ одъ оны салона, у коима се обично само сроднике и пріятелѣ дочека. Херцогиня седећи на дивану имала є предъ собомъ разне новине, изъ кои' є некій чланакъ гласно читала. Слушаоци нѣни быяху кћи нѣна и младъ єданъ човекъ, у коємъ одма Луй-Наполеона познасмо.

„Я самъ истогъ мнѣнія," рекне Херцогиня односително на прекинуто читанѣ, „предузетку Вашегъ Высочества ніе био изгледъ на успѣхъ; вы сте себи съ тымъ више шкодили, што сте подсмей на се вукли. Вы знате како подсмей особито кодъ Француза дѣйствує.

„Нека се противници мои подсмеваю; народъ ме францускій сажалява, и нестрпельиво очекива данъ болѣгъ успѣха."

„Никадъ неће доспѣти. Мудро и спажно управля Луй-Филипъ корманъ своє државе, и ако бы се за живота или после смрти своє какве промене догодиле, то бы онда само црвеняци жетву држали. Но я васъ молимъ да се одреците революціонарни намѣра ваши; єръ никада нећу кћери моіой дозволити за єдногъ политичногъ авантурієра поћи."

„Никада," рекне Луй-Наполеонъ съ ентузіазмомъ; „одъ свію династія има Бонапартизамъ само у Француской будућности. Само Бонапартистична влада може аветиню революціе утаманити, коя непрекидно Европи грози. Приватне моє желѣ морамъ подвргнути обштой жельи, и пре ћу се личне среће лишити, него политичный мой задатакъ изневерити. Доћи ће време, кадъ ће сажаленѣ претворити се у уваженѣ, а подсмей у страхъ, а съ Божіомъ вольомъ моћи ће скоримъ политичный овай протува Евгеніи діадемъ єданъ на главу ставити, кои ће павекъ у исторіи найсяйніе блистати!!"

Съ овимъ речма устане Луй-Наполеонъ, поклонивши се Херцогиньи и одушевлѣнъ погледъ на Евгенію бацивши оде.

За мало часъ чує се грилянѣ одлазећегъ фіакера, и Евгенія обрише сузе, коє су се издайничко у лепе очи нѣзине увукле быле.

Мало по мало уђуташе већъ и новине о катастрофи Бульонской и о Луй-Наполеону говорити, докъ ніе га 1848. година на полѣ явности наново позвала.

Ніе прошла ни єдна година одъ како се съ Луй-Наполеономъ тако презрително поступало, и већъ предсказиванѣ нѣгово испунило се. У Паризу пукне буна, и мудрый и моћный владаоцъ онай быо є за двадесетичетири сата владе своє лишенъ. На истомъ путу, на коме є Луй-Филипъ у прогнонство ишао, вратіо се Луй- Наполеонъ натрагъ у отечество своє, гди му є скоро за рукомъ изишло, да на престолъ ступи. Како се то догодило, сматрамо да є у обште познато, исто и то, како є Евгенія за царицу произведена. Мы ћемо само укратко навести, да су Еглези Луй-Наполеона найторжественіе дочекали, кадъ є онъ са царицомъ Евгенііомъ кральицу Викторія у Лондону посѣтіо. Опетъ се држало театер-паре, опетъ се могло у Сен-Џемстеатру Херцога брауншвайнскогъ, графа Монтмолена и т. д. опазити, но младога човека у црноме фраку ніе се могло у партеру видити; онъ се налазіо у кралѣвской ложи обколѣнъ одъ членова кралѣвске породице и украшенъ съ найвећимъ европейскимъ орденима. —

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Ползуюћи се топлимъ временомъ и чистиномъ воде, дошли су ово два три дана неколико реморкера изъ Тиссе, са много рааномъ натоварени шлепови, кои су за Сисакъ опредѣлени, и кои ће одма на своє опредѣленіе одлазити. Изъ Оршаве очекує се паробродъ „Бая," такођеръ са теретомъ. Овде се товари єданъ шлепъ са онимъ еспапима, кои су путуюћи на разне дунавске штаціе, због леда неко време овде лежати морали.

СМѢСИЦЕ.

(Како є єданъ робіяшъ згодно утекао.) Робіяшъ єданъ измакне се некако у єдной вароши, па кудъ ће него у обиталиште местнога свештеника. И како є овай у то време у цркви на служби быо, то робіяшъ онай утрчи у собу, счепа свештеникову альину, обуће и шеширъ, све то набаци на себе, па онда изиђе наполѣ, и крозъ средъ вароши идући, не само да се нико ниє преватіо за нѣга, него су му іоштъ капу скидали и благословъ одъ нѣга искали; и тако онъ срећно умакне.

(Прекрасанъ одговоръ.) Селякъ некій поће у Цркву. Сретне га єданъ варошанинъ и запита: „кудъ є наумanъ?" „У Цркву!" одговори селякъ. „Шта ћешъ тамо да радишъ?" — „Да се молимъ Богу." — „Колікій є тай твой Богъ, є ли маленъ или великій?" запита варошанинъ. „И маленъ є и великій!" —„То неможе быти." — „Може, господине мой. Онъ є тако великій да є одъ целогъ света већій, а тако є опетъ маленъ, да є у моме срцу доста места за нѣга."

МИРОЂІЯ.

У свакой вароши има подоста людій подобни рибама. Они обично муче, загнюре се дубоко, кадъ се за обштность ради, а показую се одма, кадъ имъ се за єло баци. —

Доста има люди, кои до богатства доћу, незнаду ни само како? што годъ предузму, изиђе имъ — срећно за рукомъ, као Грку Поликратесу, кои желећи єдаредъ видити очима и искусити, шта є и несрећа, баци прстенъ свой у море, — ал' нѣга срећа прати да незна нисамъ одкудъ. Онъ наће прстенъ свой у риби. Ал' овакови люди већъ при своме богатству своме неуживаю радости никакове, као и деца, кои обасута множиномъ поклона нерадую се толико, колико сироће съ корицомъ леба. Ал' и срећне коло обрће се непрестано, ко се данасъ на четири коня вози, тай некъ буде свакій часъ преправанъ, да може се сутра и на єдномъ возити.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 41. У Земуну, 12. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

У онай паръ, кадъ є олуя катарке и справе онако силно у море однела, онда є Ема съ г. Іованомъ сама у собици была. Овай є полумртавъ одъ стра' био. Онъ є плакао, јукао, гласно се Богу молію, и проклињао є своє пуцанѣ на Майке Каре пилиће, почемъ є онъ ову сву несрећу онима двема убієнимъ птичицама преписивао. „Небы маріо," говораше онъ „кадъ бы ме моє пуцанѣ и главе стало, ал' ако намъ садъ Богъ помогне, те се спасемо, пре бы онда мою пушку на човека него на ту птичицу опаліо, та одъ садъ ће ми и нѣно перце светиня быти." Но будући се море мало по мало утишавати почело, то и Ема са своимъ сапутникомъ изађе на кровъ. Шута лађа безъ катарки и други алата, безутѣшенѣ, изваяно очаянѣ како на лицу капетановомъ тако и у прочегъ людства, были су ясни знацы предстоѣће несреће, и као да ни мало нисмо срећниі што се море утишава. Беснећи западъ, и валяюћи се таласи, све су галію ближе ономъ пре вићеномъ землѣузу терали, одъ кога већъ ни две милѣ одстояли нису. Подићи какву такву катарку, око коє су се сви и изъ свію сила упели, постаде сасвимъ немогуће. Све да су є и подигли, небы ипакъ ветру противстати могла. Ту већъ ніе было више изгледа, ове обале и нѣне жителѣ надићи, єръ Прибрежіе црно већъ имъ є и путъ къ сѣверу припречило.

Обала є све ближе была. Већъ су разговетно видити могли, како се узъ ню таласи успиню, и кои валянѣ и успинянѣ као каква грмлявина одзивало се. На єдно сто фатій опазе єдно месташце, као да се нека рѣчица онде у море улива, и заиста; ал' у нѣнъ утокъ ући было є немогућно, єръ су се читави брежульцы одъ таласима нагомиланогъ песка, — кадъ не бы таласомъ преливени бывали, коє се свакій часъ догађало — видили. Истина, была є као нека одушка или просекъ, ал' то не бяше за лађу, него за какву дереглію.

„Да бацимо ленгеръ!" рекне капетанъ, „па ако се заріе, а притомъ и ветаръ мало попусти, то се онда колко толико спасеню можемо надати."

„Де и вы, Г. Іоване!" рече корманошъ гурнући га у ребра, — „садъ морамо сви радити, єръ овде се живота тиче."

Предузеће се оконча. Мачку одтуре, коя се сретно заріе, и нека надежда укаже се на лицама целогъ людства, само є лице капетаново тавно и брижно, као и пре заостало.

„Шта мислите," упита Ема корманоша, „кадъ бы се море утишало, да л' бы се помоћу Божіомъ далѣ отиснути могли?"

Капетанъ само жалосно главомъ махаюћи, одговори, да не бы.

„Дакле є ова обала пуста?" упита Ема.

„То ніе, Господична," одговори онъ, „него су нѣни жителѣи гадный изродъ некій, а притомъ су іоштъ већма одъ трговаца робова покварени. Да є ова обала пуста, то бы я по утишаномъ ветру мою лађу у какви заливчићъ увукао, катарке као што треба с'градіо и наместіо, и мой путь натрагъ предузео, ал' овако —"

„А не бы л' могли кога одъ наши послати, ил' па да съ тимъ жительима уговори?" прекине му Ема речь.

„О, да како, кадъ бы я само подпуно число людій имао, ил' баръ да ми она три момка — и то најболя ноћашня олуя у море не сарани; то бы я онда два буренцета рума на лађу изнео, а оба топа съ картачи преправіо. То є єданъ начинъ съ црницима

уговарати. Ал' то є све садъ немогућно, єръ я текъ толико людій имамъ, да само — и то съ натегомъ — ленгеръ извући могу; зато свака борба и браненѣ престає. Шта Богъ да."

„И томе се яко чудимъ, да црнци нису већъ овде!" рече корманошъ, кои є до яко ћутао. „Они чимъ какву лађу у невольи угледе, то све гамижу на обали, и све клепећу и цвокоћу њинимъ маймунскимъ зубма. Они се єдва могу уздржати, докъ већъ єдаредъ ногу њину на лађу не мету. — Ахъ! та ево ій."

Сви погледе на ону страну, гди рѣчица у море утицаше, множтво чамаца тако є съ црнцима препуњено было, да се мислило да ни єданъ неће остати, да се не залієе. Возенѣ њино, сасвимъ є неуредно. Іоштъ изъ далека чуо имъ се є гласъ радости њине и усклика.

„Богъ нека намъ помогне! Мы смо сви пропали!" лелекаюћи, рече г. Іованъ, кои є руке прекрстіо, и крепко се Богу моліо.

„Само двадесетъ момака да имамъ на лађи, я бы ове несретнике знао онако дочекати, као што заслужую!" крозъ зубе мумлаше капетанъ. „За садъ намъ ништа друго неостає, него или лађу у воздухъ распући, или равнодушно гледати како насъ плячкаю."

„Равнодушо! сасвимъ равнодушно!" моляше г. Іованъ капетана.

„Само што є на нама, то ћеду намъ оставити, и то ако іоштъ сретни будемо!" рече мирно капетанъ. „Ходите момци!" окренувши се своимъ морепловцима (матрозима) рече: „Я имамъ у моіой собици єдну кесу са суверенима, донесите ми, да између васъ поделимъ; єръ садъ ће быти край съ нама! — А и вы господична и господине, добро ћете учинити, ако све посакривате, што вамъ є драгоцѣніе. Ови црнци, ако имъ се неуспротивимо, и ако се пре не опію, него што насъ на суво изнесу, быћеду задовольни, што су у лађи и по собама понаилазили и поплячкали."

Ема и нѣнъ сапутникъ полете у своє собице, да своє завежляє спреме. Девойче, оно нешто новаца и драгоценості са нуждни папири покупи и склони, и пође опетъ съ г. Іованомъ заєдно на кровъ, єръ и онъ є у своіой собици поспремао. Они застану капетана съ целимъ людствомъ своимъ око єдногъ одадниценогъ буренцета рума гди су постаяли, очекиваюћи своє недраге госте, кои су већъ на два пушкомета близу лађе были. Ови су одвећъ црни были. У овакимъ случаєвима за оружіе служиле су имъ стреле, копля, тулєви, буце и т. д. Побунѣно, и сатанскомъ викомъ возили су већъ около лађе. У среди међу њима угледу на єдномъ полунагомъ црнцу тророгасти шеширъ, за коимъ перяница одъ црни ноєви пера лепршаше се.

„Ово є европеацъ!" радостно ускликне Ема.

„Боже сачувай!" рече корманошъ. „То є поглаваръ ови арангутана, кога су овде трговцы робова наместили. — Садъ су башъ ови несретницы у томъ растояню найболѣ за єданъ паръ картача! Шта мислите, г. Капетану? — Заиста є прека штета, што ій неможемо съ неколико поздравити и дочекати."

Ево и чамци до лађе стигоше, и већъ су се црнци као ято маймуна узъ лађу успињяли. Већъ є на крову одъ сто црнаца гамизало, понайвише кудрави, сви углаисани и светлећи се одъ палмове масти коіомъ се мажу, тако, да њинъ зверскій изгледъ већма маймуну него людма приличаше. Скоро су сви одъ среднѣ висине, мали руку, широки ножура и претанки листова. Међу њима опазе неко особито створенѣ одъ црнца, кои є могао имати око свои петдесетъ година. На глави имао є некій искићеный шеширъ, а на голо тѣло навукао бяше неке плаветне солдачке хальине са златнимъ еполетнама, коє су за млого већега човека справлѣне быле, єръ му є туръ одъ чакшира ниже колена висіо, а погавице су яко срезане быле. На ногама имао є неке старе издрте матрозке чизме.

Капетанъ Хобсонъ пуномъ чашомъ рума и гологлавъ, и ако и понизнимъ коракомъ ипакъ са намрштенимъ лицемъ поита му на сусретъ.

„Bon jour! — Welcome! — Bienvenido, Sennor!" — рече црнацъ, почемъ поднешену чашу съ румомъ на душакъ испи. — „Я самъ, Петаръ краль!" рече са таквимъ поносомъ, да бы му се свако — гледаюћи нѣгово маймунско лице — насмеяти морао.

Докъ є капетанъ овогъ поглавара црнаца — кои є у неразумителномъ часъ енглескомъ, часъ шпанскомъ, часъ пакъ португалскомъ єзику питаня, шта се сирѣчь у лађи наоди — разумети трудіо се; дотле є корманошъ румъ са црнцима свойски трошіо. Изъ одговараня капетановогъ примѣтити є было, да є краль Петаръ сасвимъ задоволянъ быо, почемъ се изъ свегъ срца смело, и као ярацъ скакутаюћи, викао: „Добро є! врло добро! краль Петаръ сасвимъ задоволянъ!"

Већъ се сила рума почела на црнцима примѣчавати. Неко число црнаца увукло се бяше доле у лађу, и већъ се чуло обіянѣ сандука, а другіи су као некіи ђаволи око буренцета съ румомъ скакали и викали. Међутимъ капетанъ кодъ краля Петра изради, да га са своимъ дружствомъ на суво изнесе, коє овай одобри.

На промуклу заповесть краля Петра, стрче неколико црнаца доле, дотераю два чамца да страдалнике на суво изнесу. Са тужнимъ срцемъ уђе Ема у чамацъ, а за њомъ капетанъ, корманошъ и г. Іованъ; у другій пакъ сместе се прочи морнари. При возеню опази Ема єдногъ црнца, како се у нѣнъ свиленый крогнъ увіо, па вози, и, акоіой є и жао было за овимъ лепимъ парчетомъ свога накита, ипакъ се мораде насмеяти, како га є заогрно. Другій опетъ возаръ найлепшый фракъ г. Іована на своє голо мастно тѣло навуко, и то башъ онай фракъ у комъ є г. Іованъ бавећи се у Капштату, женскима фуроре правіо.

Садъ већъ и чамци приспу на утокъ рѣчице. Одъ обрасли жбунова по обали, нису ништа видити могли, гди су и како су; но кадъ су читавъ єданъ сатъ возили се, приспу до єдногъ савіютка рѣке, гди виде развалине некогъ одавна бывшегъ опустошеногъ Португалскогъ зданія, у коима су еспапе своє држали, коє є самимъ колебицама црнаца сламомъ покривенима обколѣно было. Чимъ се чамци укажу, кадъ ал' оно подигне се радостна вика до небеса, ови се ужасну видећи саме црне женске полакъ наге, а де-

ца башъ сасвимъ гола, гди маймунски скачу и радостно узвикую. Како Ема, тако и нѣни сапутницы слабо су како на рѣку тако и на ову хорду гледали. Приспевшимъ имъ, опазе єдну лепу велику и яку галію, са свима оправама — а и съ топови добро снабдѣвену. Нѣнъ строй, нѣна црноћа — єръ є сва црно обоядисана была — познати є дала, да є Шпанска лађа, и кадъ се приближе, прочитаю на среди и име: „El Leon“ и „Havana.“ Капетанъ, као искусни мореплавацъ — безъ да є икоме шта казао — примѣти таки, да є ово лађа трговаца робова'. — Ема, прекине ћутанѣ.

„Хвала Богу милостивомъ!“ рече она, изъ дубљине срца узданувши,“ како ми се чини, ми се іоштъ помоћи можемо надати. Овде има Европеаца.“

„Єсть, хвала Богу!“ рече г. Іованъ такођеръ уздисаюћи.

Капетанъ, видило се, да ни єдно ни друго неслуша.

„Добро є уређена и сграђена; преке паянте на катаркама, даю познати, да є ово — ако се неварамъ — као нека ратна лађа! А може быти, да є брзовозъ, то є лађа, трговаца' робова:“ мумлаше крозъ зубе капетанъ, погледавши Єму.“ Овака лађа може добро намучити, и сваку потеру кралѣвску осуѣтити. Притомъ“ — показуюћи на батеріе ков су на лађи намештене быле — „а и съ топови свакой ватри може добро одговорити.“

Чимъ на суво изађу, спазе два европейца, — ков пре изъ гомиле црнаца немогоше видити — ньима на сусретъ иђи, єданъ бяше Мулатъ,*) одъ єдно петдесетъ година, на лицу му є примѣтити было нечувственость и дивльій карактеръ. Другій є быо правый Европеацъ, и съ єдно десетакъ година млађи одъ првога, нѣгово одѣло, држанѣ тѣла, баше солдачко. Ово є быо высокъ човекъ, коврцасте косе, а не манѣ и лепъ бы быо, да му на лицу небяху изваяни знаци различни страстій, а и само мутно и тумараюће око, издаваше неку нечовечность.

„Вы сте капетанъ оне онесрећене лађе?“ приступивши Мулатъ капетану Хобсону, упита га у покваренома енглескомъ єзику, држећи руке острагъ, а цигару у зуби. „Я самъ таки іоштъ синоћь, чимъ самъ васъ опазіо, онако по мору скакутати, знао: да ће васъ ђаво амо донети, и тимъ да ћете ми трговину отештати, даваюћи повода овима несретницима нагумати се съ лађе свакояке робе, па онда ће ђаво съ ньима трговати и погађати се. На срећу те смо се по нечемъ погодили, и сутра намъ стиже роба, те тако можете овде кодъ насъ задржати се, докъ несмислите, шта ћете, како ли ћете!“

Онай се другій полако са корманошемъ разговарао, питаюћи га за претрпљено страданѣ, шта имаю на лађи, и одкудъ долазе.

Овай садъ оставивши корманоша, окрене се капетану говореће: „добро є ипакъ, г. капетану, да васъ є башъ садъ несрећа сустигла, докъ смо мы іоштъ овде. Краль Петаръ, эко башъ о страдалцима слабогъ милосрдія и има, ипакъ ће се на све васъ, гледећи ову господичну, смиловати.“

Докъ су они пешачили до развалина, приповеди имъ истый, да є онъ капетанъ одъ оне у рѣчици лађе, да му име Виѣентіе Деврe; и да є изъ Хавре*) а Мулатъ да є надзиратель еспапа, и нѣму да є име Мигуелъ Плакида.

Деврe побрине се свойски за обиталиште овима несретнимъ кораблѣкрушеницима. За ньи све, буде одма неко особито, већъ одавно пусто лежеће зданіе опредѣлѣно, гди се сви удобно сместити могоше; за Єму пакъ, за кою се самъ Деврe постарао, буде єдна найлепша, одлучена одъ другій, колеба опредѣлена. Истый капетанъ Виѣентіе рече іой, да онъ ню као свога госта сматра, и докле се годь онъ овде задржавао буде, да ће се за ню и нѣно путованѣ свойски побринути. У колико се Ема — ньой као сасвимъ непознатомъ човеку — поверити могла, у толико се повѣрила, а и заиста ніе се ни преварила почемъ іой онъ ни найманѣ повода недаваше, плашити га се. Онъ є у нѣнимъ очима истина страшанъ быо, зато є она при свемъ повереню, на великой опрези была, ал' при свемъ томъ ніе заборавила, свако и то найвеће почитаніе одавати му, и нѣгове понуде съ найвећомъ благодарностѣу примати. Нѣни несретни сапутници, были су исто тако као и она, сваке помоћи лишени. Коме бы она — међу овима црнима полузверовима за обрану прибећи и могла, ако бы башъ и одбацила овога човека наклоность, пріятельство, а и саму очевидну помоћь? приликомъ томъ она се и за своє састрадалне сапутнике постара, како бы имъ потребна набавила. Капетанъ Хобсонъ измоли неколико асура одъ црнаца за простираче себи и своима людма, на коима су и спавали, а собе є съ даскама — ков су за клупе и астале служиле — снабдѣо. Мулатъ, при целой овой патньи, при свомъ напрезаню ови ядника, безъ да бы се сагнуо, стаяо є као проштацъ и звиждукаюћи гледао, како се ови муче. Ал' Виѣентіе є — и онога ладнокрвность — своіомъ охотомъ, накнадіо. Онъ неколико стварій изъ своє собице на лађи да донети, и докле годъ са свима нужднима Емину собу снабдѣо ніе, ніе се окануо.

Међутимъ се и краль Петаръ изъ разбіене галіе вратіо быо. Изъ далека се є примѣтила была сила рума, коя є нѣга и дружину му обузела, алъ онъ є при свемъ томъ одъ све своє дружине найтрезвеніи быо. Да бы Виѣентіе іоштъ болѣ краля Петра на корист Емину придобити могао, зовне како нѣга, тако и капетана Хобсона, корманоша, Мулата и Єму на обѣдъ. У обиталишту Виѣентиномъ већъ є за овай посао све преправлѣно было, шунке маймунске и разне рибе быле су за єло, и у колико є єло мало као простіе было, у толико є разно благородно пиће оно накнадило. Садъ се Виѣентіе лати съ виномъ краля Петра, ливаюћи му свакогъ трепутка по пуну грдну чешетину мадерска вина, ал' овомъ то ништа ніе сметало, єръ, како бы овай ливао, тако бы овай искапльивало.

Овай актъ не само да є Єму до чуденя довео,

*) Мулатъ, то є породъ одъ црнца и беле жене, или обратно; одъ црне жене и бела човека.

*) Хавре, морска варошь у сѣверной Француской.

него су и присутствующи чудити се морали, како є овай црнацъ трошіо пиће, а притомъ место да бы піянін было, све се трезвеніи и веселіи показивао.

При овомъ обѣду, и тако рећи веселю почне Мулатъ кои є до садъ ћутао на мигъ Винћентинъ съ краљемъ Петромъ за робове се погађати.

„Но кралю Петре,“ рече Мулатъ, „како стоимо іошт за онай остатакъ робе? У ютру долазе ми две стотине парчета црни дрва, коя ми съ оне стране краль Бони шаље, и, ако вы што годъ непопустите, то ћу я и ону трећу стотину одъ нѣга узети.“

„Вы треба да знате господична,“ рече Винћентіе Еми, кои є поредъ исте седіо, „да толико и толико парчета црни дрва, значи толико и толико робова, єръ, црно дрво, значи црный робъ.“

„Немогу попустити, они млого новаца вреде!“ одговори краль Петаръ, почемъ пуну чашетину на єданъ гутляй у се салієе. (Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Рођенъ данъ Нѣногъ Величества премилостиве наше царице Елисавете было є прошасте Неделѣ торжествено прославлѣнъ. Како у православной тако и у римокатолической цркви држана є света литургія, при коіой присуствовали су сва воєна и граждапска господа, а и света є было довольно. — Пре некій данъ лопови у кућу пароха евангеличкогъ у Новом-Пазову крозъ прозоръ ућу, и приличну суму новаца однесу му. Опетъ и то злочинство є єданъ одъ доказа онихъ, како се по Срему одъ некогъ времена често догађаю.

Б. Београдъ. Ово дана появлює се кодъ насъ у канцеларіи телеграфа нека, „Богъ буди съ нама“ аветъ, коя на машини куца и са телеграфистама се разговара о коєчему, огледало на дувару дира, сатъ отвара и затвара и много друго коєшта; — по целомъ се Београду о томъ говори, и светъ увече трчи у телеграфію као на неко чудо. Нѣгова Свѣтлость ономадъ є у Неделю увече многе те любопитльивце растерала, и налогъ дала да се найстрожіе пази, да се той аветиньи у трагъ ућe; но я бы реко, а самномъ и многіи другіи, да ньой ніе трагъ тако заплетенъ као што неки држе. По свой прилицы ту новію аветъ ид' тогъ модерногъ вампира, немами човечія крвь да є се напіе, но више утроба телеграфске касе, коя є свагда прилично пуна. Или є то испрва была само невина и несташна шала сами телеграфиста, кои су хтѣли єданъ другогъ плашити; ал' боимъ се да имъ та шала неизаће на дебело.

Кодъ насъ є се ово дана убиство догодило; єданъ карташъ и скитница, кои є изъ Турске у Београдъ дошао и овуда свой занатъ проводи, толико є нашу варошку полицію, нѣговимъ ноћнимъ по Београду скитанѣмъ, боєвима и пркосомъ накиньо, да нашъ управитель, Г. Н. Христићъ, кои се ревностно заузима да Београдъ одъ оваковы зликоваца очисти, и у поредакъ европейскій га доведе, изда ономадъ, по упутствію вальда старієга, налогъ, да се истый зликоваць ма на кои начинъ ухвати и у полицію доведе (или донесе), и тако оду неколико пандура са наредникомъ своимъ у кућу гдѣ се онай зликоваць бавіо, обколе га, и рекну му да се преда, но овай насрне на ньи са два турска ханџара, и єдногъ пандура смртно рани, кои на кратко време потомъ и умре, а другогъ лакше рани, и измећу ньи 5—6 момака побегне у градъ при свемъ томъ што су ови за ньимъ пуцали. Овде се ясно указує потреба жандармеріе, єръ заиста да су само два жандара место овій шесть момака была, небы іймъ зликоваць побегао. За зликоваца тогъ учинѣнъ є коракъ кодъ наше, кои є ово дана дошао, да га нашой власти преда, видићемо, шта ће быти.

КЊИЖЕВНО.

Дръ Игнятъ Пѣтрошевскій, професоръ при Берлинскомъ свеучилишту, издає у свезкама старо-персійско дѣло: „Зендавеста“ съ преводомъ нѣмачкимъ и польскимъ. Кньигу є ту пре три хиляде година живећій старо-персійскій законодавацъ Зороастеръ сачиніо и докъ є годъ вѣроисповѣдь нѣгова траяла, дотле є была одъ Персіана за свету кньигу држана, као што мы Евангеліе, и Турци ньіовъ Коранъ држе. Макаръ што є то дѣло већъ обште познато, и на више европейски єзика преведено, то се опетъ г. Пѣтрошевскій посла тогъ изъ узрока тога приміо, што є приметіо, да у Зендскомъ (старо-персійскомъ) єзику подоста се рѣчій налазе, коє са славенскимъ єднако гласе. Онъ дає дѣло то съ оригиналнымъ писменыма печатати, и при свакой рѣчи налази се начинъ читаня съ польскимъ преводомъ, тако, да свакій безъ великогъ труда сравнити и сродство рѣчій пронаћи може За главный насловъ тогъ дѣла навео є рече: „Славенска собственость одъ трп хиляде година, или Зендавеста, т. є. животоносна кньига Зороастерова.“ Кньига є та наймудріегъ садржая; у ньойзи се налазе узвышене мысли о присутству єдногъ Бога, и безсмртія душе човечіе. — Познаванѣ Зендскогъ, іошт више Санскритскогъ, старо-индіскогъ єзика отворило є єзикословцима велико полѣ за ньіову науку, и ако они сравненѣмъ тій престарихъ єзика са нашимъ дознаду, да су сви народи єдногъ порекла: каква су то онда благотворна набавленя за моралну свезу єдногъ народа съ другымъ, тыме ће се већма потврдити, да су сви люди, да є цео родъ човеческій єдне крви.

ЗАГОНЕТКА.

(Єдносложна.)

Бесним по свету,
У сваком' реду
Наћи ћешъ ме:

Сви тіи ме знаду.
Кои зло раду
Плашући се.

Црне самъ боє,
Пакости моіой
Нема ти край'!

Бацишъ ли вѣди,
Друго да вреди
Тврдо додай;

Онда самъ міо
Свагда я было
Ловцу; но тіи

Коим' се лаже
Ако ме траже
Бѣснили бы.

Bilder-Verkauf.

Gefertigter empfehle dem pl. t. Publikum mein großes Lager von Bildern, als: Original-Handzeichnungen und Aquarelle von sehr guten Künstlern, englische und deutsche Stahl- und Kupferstiche, ferner eine große Auswahl von allen Gattungen Lithographien, schwarz und gemalt, als: Porträts von durchl. Personen unseres Allerh. Hofes, und allen Gattungen von religiösen Darstellungen, Landschaften, Genrebildern, Studienköpfen für Schulen, Jagd- und Pferdestücken.

Karl Meyer aus Wien.

Das Verkaufs-Lokal befindet sich im Gasthofe „zum goldenen Löwen“ Nro. 5.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 42. У Земуну, 17. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта. на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрій кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невєста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

„И нашъ еспапъ млого вреди,“ одговори Мулатъ Плакида.

„Петреба еспапа! лађа тамо, има доста еспапа,“ рече црнацъ краль уполу піянъ.

„Писамь ли реко?“ лютито рече Мулатъ француски капетану Хобсону, „да васъ є садъ самъ врагъ амо довео, да ми пазаръ отештате. — Ал’ па ньой нема шоца! Красне су то пушке, коє на хиљаду корактая бію, и увекъ згађаю, а никадъ не повале. Юче вамъ небы дао єдну за две главе, а данасъ даємъ парче за парче.“

„Дайте две пушке за єдну главу!“ рече црнацъ.“

„Е, ніє нег’ іоштъ нешто! — шта мислите! та я и тако губимъ на ньима,“ рече Плакида.

„Дайте седамъ пушака за петъ глава.“ Заиште краль Петаръ.

„Парче за парче, иначе ни єдне мраке недамъ више,“ озбильно одговори Плакида.

„Е, допустите ми, да я погодбу учинимъ!“ привати Девре. „Добићете шестдесеть пушака, за петдесеть глава. Єсте л’ задовольни?“

„Єсамь“ рече краль Петаръ.

„Е добро, дакле стварь є свршена!“ рече Вићентіє Девре! — алъ іоштъ имамъ нешто! я нећу између васъ двоице погодбу забадава да правимъ, кралю Петре! По васъ є ова погодба врло користно испала, садъ и вы мени учините любовь, што ћу я опетъ васъ молити. Ніє ништа млого, само, да се овой господичной поврате, нѣне поплячкане ствари.“

„Па начасть іой ако нема злата међу ньима;“ рече кралъ Петаръ почемъ се мало промисліо.

„Нема тамо ни баръ за лекъ злата, нешто мало хальинца, то є све.“ Рече Девре.

Ема се врло обрадує, кадъ чує, да ће опетъ нѣне ствари патрагъ добити, а іоштъ іой миліе буде, кадъ разуме, да се ни єданъ црнацъ кралю Петру ни пошто противити несме, зато ће іой се и найнезнатнія уплячкана стварка патрагъ дати. У радостномъ овомъ нѣномъ снађеню, приповеди она Вићентію целу повесть свою, додаваюћи, зашто є у Кап-Коаст-Кастле хтела путовати. Да ніє при приповеданю име свога заручника прећутала, то се разуме.

„Карлъ Роце? онай, што съ брзобродомъ „Орао“ управля?“ утрчи іой Вићентіє у речь.

„Бадава бы тамо ишли, єръ га небы нашли. Онай истый данъ кадъ самъ се я изъ Хаване*) крепуо, добродіо є „Орао“ у исто пристанште.“

„Заиста?“ упита Ема зачуђено.“ Боже милостивый! шта садъ да чинимъ? ал’ вы може быти да се варате, єръ —

„Неварамъ се я,“ пресече іой речь Вићентіє. „Я нѣга добро познаємъ.“

„Шта? — вы нѣга познаєте?“ у чуду снађено девойче повиче.

„На свакій начинъ!“ одговори онъ.“ Башъ є онда онъ изишао изъ лађе, и отишао да се Гувернеру пріяви, кадъ самъ се я крепуо. Витакъ младъ човекъ, црномапястъ, на левомъ образу има єдну параспицу.“ —

„То є, то є! Ту є парасницу одъ саблѣ у Индіи добіо. Е садъ нема сумнѣ да сте га сусрели, и да га познаєте,“ — прекине му речь дѣвойче. — „Ахъ Боже мой, Боже! шта садъ да чинимъ? куда ли да се окренемъ? или да идемъ у кою годь Португалску населбину одъ Бенгвеле, или да сеу Кап-

*) Варошь у Америки у великимъ Антилима, лежи на тропику рака; у ньой є Колумбъ сарањинъ.

Коаст-Кастле вратимъ, или управо путь у Капштатъ матери да предузмемъ.“

„То ће врло тешко ићи. До два месеца у целой овой земльи починю кише, и съ њомъ быва поднебіе са убиточнимъ грозница тако опасно за Европейца, да тога іоштъ ніе се нашло, кои бы у животу преко тогъ времена заостао. Докъ то не проће, не можете се никаквой лађи овде надати. А та проклетиня трав читави шесть месеци И то є света истина што вамъ реко,“ примети Винентіе.

„Шта у зао часъ!“ повиче Ема пуна ужаса. „Шесть месеци међу ови дивяци?“

„Я мислимъ, што бы се ваше сигурности тицало, да бы безбрижни были, само бы краль Петаръ за такву добаръ морао стояти. Међутимъ я вамъ свесрдно кажемъ, као што самъ и самъ искусіо, да, ако вы и ваши сапутници за то време овде пребудете, то после шесть месеци — а може быти, и после шесть неделя — ни єдногъ одъ васъ живогъ быти неће. Као што самъ реко, оне грознице и ону климу ни єданъ Европеацъ издржати не може. Вы треба што брже, одавде да се уклоните. Я се писамъ нигда више одъ две три неделе у найздравіе време, овде задржаво; па самъ опетъ по неколицину мои людіи свагда саранити морао.“

„Драговольно бы я одавде што пре одлазила, ал' како? съ киме? и куда?“ рече Ема.

„Я знамъ єдну добру прилику, ал' не знамъ, да л' бы се вама допала, и бы л' се вы одважити могли.“ смешећи се, рече овай трговацъ робова.

„Та ма съ киме! Боже мой милостивый, ма съ кимъ!“ повиче девойче.“ Заръ є мени садъ до бираня?“

„Е добро, господична, то ћете самномъ. Я се и тако до неколико дана управо у Кубу крећемъ.“

Ово чувши, прострели ядно девойче нешто крозъ цело тело. Винентіе є то примећіо.

„А!“ рече онъ смешећи се. „Я самъ знао, како ће то вама пасти, кадъ чуєте и помислите, са трговцемъ робова, на єдной лађи путовати! — Истина,“ настави онъ далѣ у шали, „тіи су трговци прави ђаволи у човечіемъ телу, кои свакояка мученя црнцима проузрокиваю, њи сваке слободе и найнужніи потреба лишаваю, и шта іоштъ о нама се не приповеда и не булазни; то васъ плаши. Я васъ, господичпа, у толико уверити могу, да я іоштъ никадъ никога познавао нисамъ, кои бы тако лудъ было, да бы црнца дотле доводіо, да се овай тако изможди и ослаби, како бы за трговину и продаю неспособанъ постао, или ако бы га и продао, да место што бы добіо на нему, то да штетує и изгуби. У ствари є овако: Да ли населбине*) да постоє, или не? У првомъ случаю морамо црнаца имати, єръ наши у тропичнимъ предѣлима не могу поднети, а тимъ манѣ што радити, пега и найманѣ усиляванѣ живота кошта, а за црнца є у населбинама болѣ, него кадъ є слободанъ у пустиньи свога отечества, а да є ово истина, то ћу вамъ мало часъ доказати. Населбине не могу да не постоє; єръ не само єданъ народъ или єдно правителство да има своє населбине данасъ, а сутра да изрекне законъ; населбине више да непостоє! Него, ту є скоро целый светъ, кои исте имаю, зато целый светъ купує, продає и тргує съ црнцима; и зато є црнцу болѣ подъ овакимъ него подъ собственимъ у нѣговомъ слободномъ отечеству господарима живити. Погледайте краля Петра! Текъ што се помоли каква лађа трговца за роблѣ, онъ таки одъ суседни народа толико вата и рекрутира, колико годъ трговацъ потребує и купити жели; ако му пакъ кои недостає, то онъ оно число изъ свои собствени поданика попуни. А погледайте, и те саме люде кои више животиньи нежели людма приличе, па іоштъ да имъ у њине колебе уђете, шта мислите, шта бы сте видили? нечистоту, гладъ, сиротиню и т. д., уђете л' пакъ у колебе колониста, видићете ій веселе, задовольне, наранѣне, добро одевене, и т. д., при томъ ако є иоле вреданъ, за првый десетъ година може се искупити, а после за толико исто година може и богатимъ постати. За оне кои су по фабрика, рудокопняма као: у Енглезкой, Француской, Белгіи и т. д. нећу да говоримъ, ма да му како иде, и те сравните са колонистама, пакъ ћете примѣтити, да є колониста найсрећніи.

„Ал' поступакъ на лађама?“ примѣти Ема.

„Црнацъ є право дете, или болѣ да рекнемъ, животно право! Црнци, кои нигда мора видили нису страшно га се плаше и боє; кадъ виде беле люде, мисле, да ћеду ій ови повести, и докъ имъ човекъ то изъ главе не избіе, мора съ њима на опрези быти, па кадъ примѣте, да ій никакво зло не сналази, умире се, и увиде да є и овако добро. Кадъ ій већъ човекъ дотле доведе, зашто бы ій онда киньіо. Я бы самъ и самъ правый будала было, кадъ бы каквогъ крепкогъ црнца дотле киненѣмъ и мученѣмъ довео, да, кадъ бы га у Хавану на пазаръ извео, на нему, у место да профитирамъ, штетуємъ; или да га за продаю сасвимъ неспособна учинимъ.

„Све є коекако,“ настави Ема, „ал' оно тесно месташце у лађи гди ій затворате.“

„Проћите єданъ месецъ дана по њиномъ предѣлу, и уђите имъ у колебице, моя лепа господична, па онда ми кажите, какву сте, између њини обиталишта, и они на лађама за њи опредѣлени затвора, а и воздуха што се тиче, разлику нашли!“ рече Девре смешећи се. Онде, гди вы ни єдно магновенѣ, небы кадри были, издржати, онде є за дивляка као да є у найболѣмъ своме елементу.“

„Допуштамъ,“ рече Ема, „да црнци у населбинама и на лађама уобште хотимице не кинѣ се, све то изоставляюћи, и што мы у смотреню трговине рекосте, да све тако съ њима быва; ал' ово мы допустити морате, да є то врло ядно, а и гри'ота, люде и свою собраћу, као марву или другу какву робу продавати за новце или менати за што друго, тимъ свезе породица раскидати, и кукавце у тако дальный и широкій светъ одводити. Да тога ніе, то бы и они стра'овити узаймички ратова у Африки нестало, а съ тимъ бы и свако роблѣ престало.“

„Башъ то, любезный мой бранителю црнаца, недопуштамъ вамъ!“ рече Винентіе смешећи се девой-

*) Кадъ места коя су пуста или дивляцима обитавана была, подъ власть какве европейске државе подпадну, то мети населе и уреде, а црнце покупую, да имъ они раде.

чету. „Роблѣ є у Африки већъ одъ старина заведено; шта више, у самимъ провинціяма, коє су одъ мора тако удалѣне, па ипакъ су тамо найужасніи и найжешћи ратови. Заточенике, коє не потуку, или найгрознііимъ мученѣмъ не уморе, излажу ій найжалостніимъ осакаћеняма, т. є. или му одсече уво, носъ, ногу, руку, или му ископа око, извуче єзикъ, подкує му табане ексери, и т. д. А зашто то быва? зато, што ядникъ таквый никакове важности нема, нити се таквый єданъ одъ ячега и силніегъ као сачовекъ или собратъ — као што вы рекосте — сматра. Можеду л' га само продати, то нити се дуго мисли, нити пита. У прочемъ, вы ћете се о истини мои речій до кои данъ сами уверити. Међу роблѣмъ налази се и онакови, кои нису за куповање, и кои само чрезъ потребитость оногъ места у лађи одбацити се мораю. Видићете, како се ценька. Колико краль Петаръ настои одбаченогъ и непотребитогъ, или за рифъ сукна, или за низъ стаклени граната, или за стару пушчану цевъ, да протури; и кадъ већъ види, да га Плакида чипошто не треба, нит' оће да узме, то онъ као муня наслони пушку на образъ, и оногъ непотребитогъ несретника као скота на место убіе, па нашло се таковы колико му драго, сви ћеду жертва смрти быти, єръ онъ ій назива непотребни лебождрцы.

Ема, ово чувши, чисто се згрози, и рекао бы чисто онеми.

„Дакле само интересъ“ рече она по краткомъ ћутаню, „одк аня ту страоту и свирѣпость?“

„Наравно,“ настави Вићентіе Деврe, „єръ како є овде, тако є по своемъ свету. У Лондону, у Паризу и т. д. сигурностъ повдини само се изъ интереса чува. Нема л' тога, то ће и тамо, као годь и у унутрашњемъ Судану (у Африки) као руля свирѣпи курякова єданъ противъ другогъ устремлявати се, и єданъ другогъ прождирати. Я врло добро примѣчавамъ, драга моя господична, да то вама врло чудновато быти види се. Мени су разни люди и народи у свету познати, кои човека са сладкимъ речма чисто занесу, а овамо су са широкимъ япунцетима загрнути, коє „честность“ и „цивилизація“ зову. Нетреба башъ одвећъ бистро око, да примѣти, да є цела таква ядна држава, єдномъ и истомъ матеріомъ, коя се „Интересъ“ зове, поставлѣна и фатирана.“

Изъ овогъ тона, коимъ є Деврe ове последнѣ речи изговоріо, докучити є было, да се є яко разгнѣвіо. Девойче помисли у себи, да є онай, кои є таково што важно докучити кадаръ, морао млого жалостны приключенія преко главе преметути, и то є на неко сажаленѣ проћу Вићентія доведе. И то ніе быо єданъ случай, зашто бы она неку већу наклоность проћу Вићентія осећала. Капетанъ Хобсонъ страдалникъ, быо є валянъ морепловацъ, ал' онъ бы ил' не бы у дружству, кормапошъ пакъ и Плакида они су люди безъ икаквогъ изображеня, и свакій по своемъ обичаю суровъ; г. Іованъ быо є истина одвећъ добросрдечанъ, а нешто є и видіо по свету, коє бы човека у колико толико и разблажити могло, ал' є ипакъ у дружству тако несносанъ бывао, да се Ема радоваше, кадъ бы се разговоръ єдаредъ већъ свршіо.

Докъ су се краль Петаръ, Плакида и Вићентіе око своє трговине забавляли, дотле су Хобсонъ и кормапошъ о ньиной судбини промишлявали, за Ему ништа друго не остаде, развѣ да свой разговоръ и далѣ са Вићентіомъ настави, єръ є увидила, да ће се изъ нѣгови речій млого ползовати.

Вићентіе Деврe быо є човекъ, кои є млого видіо, већу часть Европе као и найглавнія места Африке и Америке посѣтіо, и то є знао тако човеку живо представляти, да бы му се свакій дивити морао. Истина, ако се є у представляню погдикадъ и па'одіо ладнокрванъ и човекопрезрителанъ изражай: то є ипакъ Ема изъ тога заключавала, да є овай човекъ млоге неугодности у своемъ животу — као што му є и поводъ саме трговине быо — имати морао. При свемъ томъ осећала бы неку благодарность за усрдіе нѣгово, коє є онъ ньой указывао. Продуживши Вићентіе и далѣ разговоръ, посоветуе іой, да съ ньимъ слободно у Хавану пође, и ни очемъ ни баръ мало да несумня говорећи:

„Я се ни мало не чудимъ, да то, што су вамъ одъ детиньства о трговцима црнаца приповедали, васъ плаши, шта више, садъ іоштъ и да се одважите, на таквой лађи путовати. Вы о той ствари имате іоштъ неколико дана промислити се, оћете л' се съ моіомъ лађомъ одважити поћи, — па коіой не кажемъ, да бы башъ безъ икаквогъ стра путовали, — или ћете овде за єдно шесть месецій у овомъ убиточномъ поднебію, и међу овимъ дивяцима остати. Ни баръ мало се у Хобсона и у нѣгову дружбину не уздайте.

За кратко, па су они или помоћи лишени болници, или мртви; а вы, ако бы сте и надвладали, — коє сумпямъ, сами бы себи оставлѣни были. Што вамъ садъ говоримъ, то вамъ као пріятель говоримъ. Изъ каквогъ добита, имао бы я васъ наговарати, да самномъ пођете? развѣ, да имамъ єдну изображену особу, съ коіомъ бы могао, кою пробеседити, и развеселити се; а притомъ, и што бы незлобну єдну душу — као што сте вы — изъ очевидне и предстоєће смрти избавіо. Притомъ ако бы се я у оваковомъ случаю самолюбцемъ назвати могао, то мислимъ, да є таково славолюбіе непорочно и слободно. Свирѣпости, коима новинари булазне, немате се никакви бояти, єръ такву видити нећете. Што се црнцима довольити може, то имъ я дозволявамъ, наравно у толико само, у колико бы мы сви а и сама лађа у безопасности остала. При томъ самъ са свачимъ добро снабдѣвенъ, а моя є лађа такођеръ брзопловъ (Schnellsegler.) Моя є то єдна користь роблѣ, добро у здравлю сачувати, што пре истоварити, и добро продати.“

(Продуженѣ слѣдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Судећи по времену небы рекли, да смо у Декемврію; небо се ведри и опетъ се облачи, ветрови дуваю и топла киша меня се свакій часъ са сунчанимъ зрацима, а да бы се характеръ пролећа сасвимъ показао, подиже се іуче око подне страшна олуя, коя є до саме ноћи траяла и много у нашой вароши штете учинила, одкривши неколико кућа. Єданъ чамацъ, кои є іуче око 11 сатій пре подне изъ Београда пошао, єдва є ютросъ овамо доћи могао. Путници, кои су на њему были, приповѣдаю, да ій є буря после дугогъ колебаня, заплускавши чамацъ у нашу аду, на коіой су и ноћити морали, бацила, и текъ што су изъ чамца изашли, таласъ є чамацъ одма подавіо. Синоћъ око 6 сатій могли смо на южномъ западу велику светлость примѣтити, коя намъ є при онаквомъ ветру великій стра' задавала. Ютросъ смо разумѣли, да є ту светлость узроковала, што є кућа єдна у Бари горела.

Б. Београдъ. Ово є дана издата одъ Полиціе Београдске уредба, да поредъ они 60 фенѣра, кое ће обштина о своимъ трошку у Београду обдржавати, и свакій меанція, кафеція, угоститель и ликерція, по єданъ истій онакій фенѣръ као и обштина што ће имати, предъ своимъ дућаномъ, меаномъ, гостилницомъ и кафаномъ обдржава. Заиста я мислимъ да већегъ осветленя ни у Бечу неће быти, єръ и меана и кафана толико имамо да ће свако вече одъ нове године почињући права илуминація у Београду быти. Око 360 меана и кафана има у Београду. Уредба є та заиста добра, єръ ће две ползе Београду нанети, прво што ће га осветлити, а друго што ће многе по ћорбуџацыма меанице и кафанице одъ 2—3 оке вина, по бечке киселa пива и 1. оке ракіе, затворити.

Говори се садъ извѣстніе, да є наше високо Правительство већъ рѣшило поболшанѣ плате свои маньи чиновника. Заиста и време є, єръ одъ свію членова државе, чиновницы су найнуждніи. — Како є рѣшено, явићу вамъ доцніе, кадъ поуздано дознамъ.

Чуємъ да наша лицейска и остала младежъ ради о томъ, да іой познатый Г. М. А. начини малый театоръ, у комъ да зимусъ представля. Да Богъ да!

СМѢСИЦЕ.

(Атинско свеучилиште.) Скоро изабраный Ректоръ атинскогъ свеучилишта, Олимпикосъ, говоріо є приликомъ ступленя свогъ у ново званіе, слово, у коемъ є међу другимъ и то навео, како Грци непрестано велике жертве за народну просвету приносу. Свеучилиште є у послѣньой години више одъ полъ миліона драхма (цванцика) на поклонъ примило, а то по найвише одъ Грка у туђини (странимъ земляма) живећи. Изъ слова тогъ могли смо далѣ разумети, да се на грчкоме свеучилишту 590 ђака уче, одъ кои є само половина младића' изъ кралѣвства грчкогъ, а остали су изъ Турске. — Права учу 219, медецину 229, филозофію 79, и 42 преправляю се за апатекарство.

(Сигурность одъ смрти због страногъ поданства.) Кадъ є пре нѣке године у Пешти колера бѣснила, быяху два београдска трговца на тамошнѣмъ вашару. Єданъ одъ ньихъ плашући се, да ће несита ала и нѣга посѣтити, предложи своме другу, да бы добро было кући се вратити. Но овай му одговори: „А шта се насъ тиче колера, мы смо турски поданици, па имамо нашу заштиту.“

Одгонетка: *врагъ, шрагъ.*

Спомињемо, да имаде и фалични сокова.

Зато умолявамо свакогъ, да мотри на описъ фласица.

ОГЛАСЪ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, шт имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као малой деци, тако и найстарімъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ билногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebünden verkauft.

Alois Leidenfrost,

Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 43. У Земуну, 19. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи код сваке поште или познати наши скупителя или управо код издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

„А шта є онда, кадъ наиђете на каквогъ противъ васъ крсташа?“ *) упита Ема.

„Кадъ бы вамъ се хтео я чрезъ мою храбрость интересантнимъ учинити, драга моя господична,“ рече Девре смешећи се, „то бы требовао, да вамъ о моимъ топовима — кои дванаєсть имамъ, кою пробеседимъ; иначе вамъ простодушно и че тно исповедамъ; да я безъ нужде — и докъ годъ найманьи ветрићъ платна моя лепршао буде, ни єдно зрнце барута у залудъ нетрошимъ. Я се не држимъ они заповедника робски, кои у таквимъ случаєвима, све своє црнце на гомплу, место да гледе, да се лукавствомъ или другимъ коимъ начиномъ ослободе, потуку. Я познаємъ сваку — изузимаюћи єдну — корвету, коя бы се у овимъ водама, као и на овой обали насъ ради наодила. Мой „Лавъ“ ни єдной — изузимаюћи ону — у брзини не попушта. А, кадъ бы се у таквой невольи нашао, да ме башъ и скучи, то бы лукавство употребіо, коє бы ме, смѣло мислимъ, изъ таковы ноктію ипакъ истргло. Єдномъ рєчію: я вамъ добаръ стоимъ, да ћете — башъ ако и не тако пріятно, єръ то се не може ни захтевати, да се тако башъ на лађи съ црнцима догодити може, — да ћете велимъ, ипакъ не несносно до Хаване путованѣ имати. Промислите се дакле добро, чему се имате одважити. На свакій начинъ бы ме яко опечалило, кадъ бы до године опетъ овамо дошао, па поредъ гробова ваши сапутника, и вашъ узвишеный гробъ овде нашао.“ —

Ово изговоривши, подигне се и постолѣ съ астала, и кадъ се дружство разилазити почело, окрене се Виђентіє іоштъ єдаредъ къ Еми съ речма:

„Башъ ми садъ нешто паде на паметъ, а то є, да є ваше обиталиште нешто устранѣно, и да немате никакве — коя бы вамъ нужна была — послуге. Я ћу вамъ єдну црнку послати, кою самъ лане овде купіо, и коя є служавка на лађи. Она може кодъ васъ быти, докъ годъ не пођемо, а пођете л’ и вы съ нама, то ће она на свакій начинъ на услуги вамъ остати.“

Начинъ, коимъ се є при овимъ речма Девре пользово, быо є тако простъ и нараванъ, као, да онъ сотимъ никакву почесть и услугу чиніо небы, ако є Еми таково што и было одвећъ нуждно. Не чекаюћи дакле ни да му девойче благодари, счепа шеширъ и пристойно поклонивши се, оде. Гледаюћи Ема и размишляваюћи о овой честности, наклоности, пріятельству и усрдію, заключи у сама себи, далѣ путъ свой на Виђентіевой лађи смѣло предузети, мислећи: кадъ се ко кога овимъ усрдіемъ прима, то бы заиста свакогъ увредити могло, кадъ бы кои о поштеню таквогъ човека и найманѣ што посумняти могао.

Црнка, о коіой є Виђентіє говоріо, брзо доће. Ова є была жена около свои тридесстъ година, и прилично лепушкаста. На лицу іой ніе никакву глупость приметити было, а могао ю є човекъ прилично у покваренома енглескомъ єзику и разумети. На пріятельски дочекъ Еминъ рече она: да іой є име Махена, и да є жена некогъ главара изъ унутрашньости ове землѣ, при томъ да є пре две године одъ ратника краля Петра зароблѣна. Да л’ има мужа и деце, упита є Ема, одговори иста, да мужа кадъ су є заробили, ніе видила, зато незна єли и живъ; ал’

*) Крсташи су оне лађе одъ стране правителства, коє морске разбойнике и овакве трговце сигурнієга ради по мору путованя, ватаю, и суду предаю; єръ ове две класе у поштеню и судбини скоро су єднаке.

су іой двоє деце на очигледъ онда, кадъ су є зарobили, убили. Изъ ови ладнокрвни речи, коима се иста црнка служила, примѣти Ема, да се оно Вићентіево потврђує; сирѣчь, да црнци породъ свой, поготову као и скотови свой, млого не жале. —

Два дана прођу као и првый што є, а Вићентіе, све се є већма Еми наклонѣнъ быти показивао, безъ да є и найманѣ раскалашности примѣтити было, и Єму бы више пута да съ ньимъ слободно путує, опоминяо.

Капетанъ Хобсонъ, корманошъ и морнари нѣгови почну се за дуже пребиванѣ преправляти, само г. Іованъ быо є не утѣшенъ. Онъ се є єднако на свою судбину тужіо, и кадъ бы скрнавогъ црнца у своммъ фраку, или у скупоцѣномъ прслуку — увекъ споминяюћи шта га коє парче коштує — видіо, како се овай ил' онай кочи: то бы се тако крзао и лютіо, као да веће несреће и већегъ огорченя нема надъ главомъ. Ово дуго задржаванѣ са свимъ га є неспокойнимъ учинило, напоминяюћи, да ій є сатанска освета „Майке Каре пилиħа“ у ову дивячку землю довела, и кадъ му є єдномъ Ема — подъ строгимъ уговоромъ ћутаня — саобштила, да се є она, за избећи наступаюће убиточно поднебіе и люте грознице, на свакій начинъ одважила, на овой трговачкой галіи одлазити, заклиняо бы ю са склоплѣнимъ рукама, да гледа, кодъ капетана Вићентія Девре да изради, да и нѣга поведе.

Прођоше већъ и више дана првима сасвимъ подобни, и што є Еми задржаванѣ непріятніе было, то є ипакъ се тѣшити морала, єръ є видила, да неможе кудъ ни камо, него да се чека и трпи. Єдномъ пукне гласъ, да ћеду црнци, коє є краль Петаръ обећао, мало часъ приспети, то и Ема са своіомъ служавкомъ поити на место, гди ћеду рекрутирани робови стати. И заиста укаже ій се грдна поворка. Жене су ишле невезане, алъ люди су имали на врату одъ прилике дугачакъ процепъ до преко четиръ аршина. У потильку бяше дрвена реза, коя є за оба крака скопчана была, тако, да црнацъ ніе могао главу на полѣ извући. Држало є истогъ процепа пружено было одъ єдногъ до другогъ тако; да су сви єданъ за другимъ ићи морали, безъ да є єданъ другогъ одкопчати могао, єръ є два аршина одъ потилька предняка до браде стражка истый процепъ пружіо се, и коє растоянѣ при путованю ніе имъ сметало.

Кадъ су већъ на опредѣлѣно место, т. є. на обалу рѣке приспели, то воћа скине процепъ съ првога, и на угледъ стави га. Заповедникъ и испитатель Плакида приступи црнцу, погледи му у очи и у зубе, стане га растезати и окретати, овамо онамо проводити, преко батине заповеди му скакати, и после ове церемоніе поносно рече „Вueпo!“ упише нешто у свой записникъ, намете му єдну карику гвоздену на вратъ а другу на руке, и заповеди, у чамацъ га одвести. Краль Петаръ, кои є ту съ пушкомъ у руци стаяо, само се церіо. —

Ова є визитація исто тако и далѣ продужена была. Емина служавка Махена са свимъ є нечувствено стаяла и гледала, и свой цвибакъ трошила. На єданпутъ цикне што є игда могла, и полети єдномъ робу, комъ башъ садъ процепъ скидоше. Ово є было одвећъ крепакъ, црнъ, превећъ големъ, и страота дивлѣгъ изгледа црнацъ. И онъ чимъ є Махену опазіо, ужасно као воо рикне, руке разшири, полети іой на сусретъ, и обгрли є.

„Хрђаво!“ рече разлюћено Плакида Вићентію, кои се садъ башъ Еми приближи. „Овай є нитковъ мужъ ове, и то ће узроковати, да ће се жена за тридесетъ до петдесетъ піастра євтиніе продати морати, єръ ћеду насъ тимъ киньити, да ій нераставимо. Онъ ако є и крепакъ, тешко изъ нѣга може што быти, єръ има оштрлясте зубе као какавъ шакалъ (златножутый курякъ), и тіи кои зубе (турпеишу) пиле, то су пакосне скотіе. Я бы найволео одбацити га.“

„Узмите га само!“ одговори Вићентіе, почемъ сасвимъ равнодушно опири пепео са своє цигаре.“ Та има кости крупне, као какавъ риноцеръ, знаћемо мы нѣга у новацъ учинити. Раставимо л' ій, почемъ су се већъ видили, то се ова може ил' обесити, ил' утопити, па ће быти тако и тако штета неизбежна.“

Плакида изрече изчекивано: „Вueпo!“ роба скопчаю, у чамацъ уведу, а Махена, коя се є пре два минута до изумленя обрадовала, врати се на Емино зачуђенѣ тако ладнокрвно на своє прећашнѣ место, рускаюћи нѣнъ цвибакъ, канда се то нѣ ништа тицало ніе.

Стотина црнаца, за коє се є Плакида са кралѣмъ Петромъ погодіо было, буде са осамдесетъ мужака и двадесетъ женки подмирена. Текъ ако є мулатъ петоро шесторо одбаціо.

„Узмите све! дайте петъ шоца!“ рече краль Петаръ къ Плакиди.

„Недамъ ни єдну шипку одъ шоце!“ одговори овай. — За сваку одъ ови трію жена даћу по єдну бурмутицу.“

„Дайте четиръ!“ заиште краль Петаръ. — Мулатъ се склони. Робинѣ буду одпраћене. Плакида прибележи.

„Дайте две бурмутице за ову троицу!“ рече краль Петаръ, показуюћи она три болешльива и изможднна ядника.

„Ни єданъ ушмркъ бурмута недамъ,“ одговори Мулатъ, заклапаюћи свой протоколъ.

„Три чаше рума?“ запита краль Петаръ навлачећи пушку.

„Е, ніе нег' іоштъ нешто!“ одговори Плакида. „Та они нису ни зашто друго, него рибама за рапу.“

Као муня наслони краль Петаръ пушку пузъ образъ, опали, и єданъ црнацъ огрезнутъ у своіой крви стропошта се на землю,

Ема пуна ужаса, наже да бега у своє обиталиште.

„Останите само!“ рече іой Девре, мрко Плакиду погледавши. „Я ћу, кралю Петре те яднике узети! — Маните ій! я ћу вамъ таки послати єдну боцу ракіе.“

Зачуђено погледи краль Петаръ Вићентія, нешто промукло рекне, и процепи се скину съ ова два заоставша ядника, кои се међу прочима таки изгубе.

„Срдечно вамъ захвалюємъ за ваше човеколюбіе, коє сте садъ показали!“ пріятельски рече Ема Ви-

Ћентію, враћаюћи се у своє обиталиште. То є благородно срце, коє на такавъ лакъ начинъ уме животъ човечіи спасти.“

„Вы сте одвећъ милостива срца, драга моя господична!“ одговори овай нечувствено. „Я никакву захвалность не заслужуємъ, єръ я самь то само васъ ради — за поштедити васъ одъ онако грозногъ позоря, — учиніо, а за те яднике болѣ бы было, да ій є краль Петаръ све сбрисао. Кући крозъ ове шумените, ове гудуре да се врате ніє могуће, єръ бы на свакій начинъ зверовима рана были. Овако у болномъ станю као што сте ій видили да су, нико ни баръ мало за њи и нехає; а ако бы ій се кои и приватіо, то бы се само звало, новце у тартань бацати или ризично улагати. Ніє вредно о томъ ни да се разговарамо.“

Ове речи тако су ладнокрвно и бездушно, — ако су се на истини и оснивале — изговорене биле, да Ема ніє у станю была на њи што одговорити, осимъ што іой се неугодно чувство проћу Девре обновило. Садъ се речь поведе, о састанку Махене съ мужемъ, и о радости у првомъ, и ладноћи у другомъ магновеню.

„Изъ тога сте се уверити могли,“ рече Вићентіє, „о истини речій мои, кадъ самь вамъ приповедао, да су црници или као каква деца, или као какве животинѣ. Кодъ њи радость трає єдно магновенѣ, а толико и жалость. Кодъ њи є брига и небрига прекратка. Иста жена, кою сте видили, у станю є неверство мужу свомъ за багателу съ другимъ учинити, а онъ ако іой се на ма' осветіо небы, то за неко магновенѣ не само што іой ништа небы было, него бы сасвимъ и заборавіо. Шта є іоштъ чудноватіє, кодъ њи у колико є чувство къ добромъ чему занешеніє, у толико се зло у срдцама њинимъ већма укоренява. Изъ тога се дає њинъ зверски карактеръ точно познати, и чрезъ њине злобе мора човекъ добро на опрези быти. Зато, нетреба да се чудите, што я забрањуємъ, да, докъ се робиня по крову лаће шета, дотле несме іой се мужъ изъ затвора крочити, пити се и пошто съ њомъ састати, и то, докъ годъ до Кубе недоћемо, а тако исто кадъ є онъ на крову, мора она у затвору седити. Єръ се свакій данъ допушта свима, по єданъ сатъ по крову шетати. Сигурность лаће недопушта иначе. Како интересъ мой, тако и сигурность живота свію насъ на лаћи наодећи се, другчіе не трпи, и ово се нигда пренебрегнути несме, и“ — настави онъ оштріимъ тономъ далѣ, — „вы ћете ми допустити, господична, собственый животъ, собствену користь, и новацъ, човекъ найвећма треба да чува.“

И ово као и проча до яко доказиваня, учинила, су на Емино чувство яку промену, ал' како пре тако и сада ніє му могла противурѣчити. Садъ окрене она разговоръ съ њимъ о њиномъ путованю, и напомене му, да ю є г. Іованъ одвећъ моліо, да бы гледала, да изради кодъ Вићентія — да се и нѣга прими, и са собомъ поведе. Као што є примѣтити было, врло є радостно Девре Емине речи, да ће съ њимъ поћи, саслушао. Нѣгово лице при почетку Емине бесѣде яко се разведрило, а кадъ є о г. Іовану споменула, поћути нешто мало, као да се промишля, и, да небы Еминой молби одреко, пристане, да и нѣга поведе.“ Г. Іованъ, рече онъ, истина незлобанъ є брбляло, я га у Хавани заиста ни изъ далека погледао небы, ал' на єдной овакой лаћи као што є моя, єданъ воспитанъ човекъ млого кошта, ал' само што ми може на некористь быти.

Ове речи капетанове могле су се двояко толковати, єръ, онъ се є притомъ насмеяо, и нѣгово лице изражавало є, као да некій планъ има.

Сутраданъ присну и они двеста црнаца, коє є съ оне стране рѣке краль Бони послати имао. Они су были у шупи коя є съ оне стране рѣке у фришкоћи зграђена была — у коіой и они првый Петрови робови сключени бяху — сви смештени. Овомъ приликомъ рекне Девре како Еми тако и г. Іовану, да свакій часъ путу преправни буду. Садъ се текъ Ема исповеди и капетану Хобсону шта є наумила. Овай є саслуша, но по краткомъ размишляваню рекне іой, да добро промисли, шта предузима. То є истина, рекао бы Хобсонъ, да њима та опасность грозница и убиточногъ поднебія грози, ал' онъ зато да є у намери, са своимъ људствомъ какву дереглію зградити, и гледати, да се у какву годъ Португалску селбину што скоріе навезе, тамо бы какву прилику за Кап-Коаст-Кастле потражіо, гди бы као и други Европейци, кои се тамо наоде, покушао, да се дублѣ у нову Бенгвелу утисне, и гди бы за време траюће несреће пробавіо. Ово истина треба дужегъ времена, а и съ великимъ є теретомъ скопчано, ал' є сигурно. Путованѣ, съ єднимъ роба трговцемъ врло є опасно. Све да є Вићентіє и поштенъ човекъ, ипакъ му є људство безъ икаквогъ морала. А и самъ трговацъ робля ништа ніє больи, одъ єдногъ морскогъ разбойника. Кадъ га увате — а да га не дочепаю жива у руке, отчаятелно мора као и други пустаия да се бори — то му штранька око врата не фали. А друго, свагда се (епидемичне) прилѣпчиве болести на таковимъ лаћама догаћаю, или се побуне догоде, или ій крсташка кровопролитія треве. Єднимъ словомъ никако да іой ніє добро предузеће. Ако бы, заключи напоследку Хобсонъ, Ема у своимъ предузећу постояна остала, то да іой онъ свидѣтелство даде, да, ако бы ій каквый крсташъ напао, и надбіо: то да се баръ она оправдати може, засведочаваюћи, да є несретно прошла, на оной лаћи на коіой є пошла, и да одъ смрти уклонити се изъ ове землѣ, морала є на овакой лаћи отиснути се, єръ друге прилике овде нигда нема. При томъ рекне іой и то іоштъ, да ће се онъ самъ са Вићентіємъ о томе разговарати, да се онъ за сигурность њену постарати обвеже.

Ема благодари Хобсону, ал' при томъ примѣти, да є она — само при помислу овде и онде толико месеци подъ тако угрожаваюћемъ поднебію пропустити морати, — са свимъ одважна, на лаћи Вићентієвой путъ далѣ предузети. Изгледъ, за тако кратко време съ њенимъ заручникомъ у Хавани састати се, тако є яко на ню дѣйствовао, да она на све предстоєће опасности ни мислила ніє.

Могло се примѣтити, да є Хобсонъ іоштъ истогъ

дана са Винћентіемъ разговора о Еми имао, єръ є овай подсмевателно примѣтіо, да є баяги Хобсонъ много у тартань говорећи, живо опасности начертавати морао, за Ему одъ нѣногъ предузећа одговорити, и то є називао, да се є Хобсонъ лажно трудіо црнимъ боама опасности претрпити имуће, изваяти. Онъ іой зато рече, да имъ само єдна опасность предстои, кою іой онъ небы ни прећутао, а та є, да се и онъ самъ за цело нада, да ћеду ма на каквогъ крсташа натрапати морати; ал' да є такавъ само єданъ, кога онъ снагу ако и непознає, ни мало се не плаши, єръ онъ говораше, има силе довольно, да таквогъ єдногъ надвлада. „Међутимъ“ настави онъ далѣ, зверски и яростно изгледаюћи: „Я бы пре мачъ крозъ мою утробу проюріо, него што бы се живъ ньима у руке подао!“ — (Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Ономадъ ноћу око 11 сатій уплашила насъ є вика „ватра, ватра,“ коя се догодила у пивари запаливши се хоцакъ. Ветаръ є опасно дувао и тако намъ є стра' задавао, да се велика несрећа непороди. Но срећомъ испадне за рукомъ, да ватру доста брзо угасе. — Колико насъ є опасность та згрозила, опетъ морали смо се смеяти, кадъ видисмо како се є єданъ човекъ намучіо, да пушку свою на ларму избаци, — коя га є после млогогъ строцаня єдва послушала.

СМѢСИЦЕ.

(Цесарско великодушіе.) Маіоръ Тура одъ марине было є у последньой буни компромитиратъ, због чега є и по повратку мира пензію царску изгубіо. Онъ се было више пута помилованя ради на веће власти обратіо, али свагда безъ успѣха. У найвећой оскудици живећи, падне му на паметь, лично се цару представити, и молбу свою монарху самъ предложити, што му є и срећно за рукомъ испало. Ползуюћи садашнѣ бавленѣ Нѣговогъ Величества у Млетцима, дочека онъ єдногъ ютра цара, како є истый у Арсеналъ ући хтео, и предаде му прошеніе своє. Витежкій нашъ Царъ прими молбу маіорову милостиво, и рекне му, да се другій данъ у двору нађе, гди ће му рѣшеніе дати. „Нећеду ме предъ Ваше Величество пустити,“ примѣти жалостно господинъ Тура. „Тако . . . то примите овай знакъ,“ рекне на то Нѣгово Величество скинувши рукавицу с' руке, „знакъ ће Васъ тай безъ препоне у кабинетъ мой пустити.“ Другій данъ нађе се маіоръ нашъ у царскоме двору, и текъ што є амайлію му дату показао, већъ є было предъ монарха пуштенъ, изъ когъ є руке диплому приміо, коя наређаваше, да ће у напредакъ подпуну пређашню пензію уживати

(Препоручително.) У Паризу є некій вештакъ изумео мастило, коє избели за годину дана. Онъ га зове „мастиломъ за женска преписиваня.“ Онъ га препоручуе „крепостнимъ“ госпоюма у свакой струци. Ако се мисли, да ће любавь трайти годину дана, онда валя употребити мастило као што є, мислили се пакъ после по године оканути одъ любави, онда се додає мало воде.

МИРОЂІЯ.

Іоштъ у оно старо време дала є кральица Арабска мудроме Соломону такову загонетку, кою овай, покрай све своє познате мудрости по целоме свету, никако ниє рѣшити могао, премда се мучіо годину дана; али тко бы докучити могао, каква є то загонетка была? Само се види, да нешто одъ те загонетке жене мораю знати, єрбо и у наше време често оне имаю обичай загонетати, а и за мужа самогъ жена є управо нека загонетка! —

Споминѣмо, да имаде и фалични сокова.

Огласъ.

Зато умоляваемо свакогъ, да мотри на описъ флашица.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спѣвати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на ньима су надписи заєдно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebünden verkauft.

Alois Leidenfrost,
Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 44. У Земуну, 24. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месеци 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустріи кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

По два дана после овогъ разговора, дуне тако силовито южно-источный ветаръ, — кои є двадесетъ и четиръ сата траяо, да є мисліо човекъ, да ће море изъ свога корита истиснути. Усредъ те буре дође Деврe касно ноћу кодъ Еме у собу съ овимъ речма:

„Преправите се за путованѣ,“ рече онъ седаюћи на столицу, „єръ чимъ море опадати почне, коє ће у зору быти, мислимъ, да се кренемъ. Олуя тако є страшно море усколебала, да ни на двадесетъ миля неће никаквый крсташъ приступити моћи. Сутра пакъ по лепомъ времену стићићу у предѣлъ, гди се можемо сукобити, и докъ се они къ утоку рѣке приближивати почну, мы ћемо све далѣ и далѣ напредовати. Текъ близу Кубе быти ће намъ опетъ опреза нуждна.“

Примѣтити є было, да є Деврe са околностима своегъ одлазка врло весео, єръ се є при томъ разговору шаліо, и коєшта бенетао; полазећи рекне Еми, да ће ю чамацъ до два часа на обали рѣке чекати.

Дѣвойче употреби ову прилику, и оде кодъ Хобсона и пређашньи свои сапутника, да имъ съ Богомъ остай — а мож’ быти и последнѣ — рекне. Они ю сви до обале допрате, гди већъ г. Іованъ Шмитъ на ню чекаше.

Месецъ истина іоштъ є светліо, ако се зора и почела была указивати.

„Писамь вамъ казао, да се є брзобродъ са свимъ другчіе преобразіо?“ рече корманошъ полако Хобсону. „Прекюче было є савъ одъ горе до доле црвенъ, а како су га садъ ови ниткови обоядисали. Оно бело што тамо видите, небы сте ни на сто коракляя примѣтили да су тамо топови намештени, а онде су две рупе округло изрезане, кудъ исти вире, као што се обично на трговачкимъ лађама налази. Аха! оће хула, да се за сѣвернога Американца изда. Како су пређашнѣгъ „Лава“ фалично име одъ корвете узето, замазали, а на место оногъ, намаляли грбъ слободне Америке „Шубару и Туль“ *). Ако се неварамъ, канда стои „Liberty“ и „Boston“ са стране написано.“

Докъ є корманошъ Хобсону говоріо, пружи последнѣмъ Ема руку са съ Богомъ остай! а г. Іованъ спусти се међутимъ страшльиво у колебаюћу се дереліо. За неколико минута већъ су на лађи были, гди ій Виѣнтіе врло пріятельски дочека, а господаръ Плакида да се съ клупе, на коіой є седіо и пушіо, баръ помакао. За неколико минута извуче се ленгерт, и лађа почне къ мору пловити.

Докъ се годъ лађа пучине морске — по коіой су се прегрдни таласи колебали — дочепала ніе, Ема се съ оногъ места на коє є стала, ніе помакла, а кадъ ова лађа проће и ону Хобсонову галію, на коіой є Ема овамо дошла, и брзобродъ се свойски у море упусти, кою су таласи часъ у облаке подизали часъ у найдублю пучину низпуштали, и кадъ се мложство платна разви, онда Ема любопитно около себе посмотри. Овай є брзовозъ имао гладкій кровъ. На стражньой части, гди се кормань наоћаше, стаяли су два шестфунташа топа напунѣна и Мулатъ имъ рече чега су ради они тамо намештени, „ако бы црни што немировати почели, да ій чакъ до преднѣ части лађе картачима поспемо.“ Одъ прилике на средъ лађе была є єдна рупа са заклопцемъ покривена, крозъ коју су степени доле у некій просторъ водили, кои є опетъ вратима затворенъ было. Овде су се опетъ дру-

*) Шубара є дубока простачка капа одъ овчіе коже, као што обично Власи носе; а туль є она торба, у коіой су народи негда стреле носили, као што Амора молую.

га два на дрвима движима сирѣчъ на све стране за окретанѣ способна топа свакій одъ две фунте наодила. Ови су были, као што Плакида рече, са крупномъ сачмомъ (дрмљіомъ) напуњени, за нчтый случай, т. є. за црнце ако бы револтирати покушали. Два матроза, кои су овде съ голи мачеви на стражи стояли, были су као и други, што су се по лађи витлали, одвећъ распуштени момци. Докъ се Вићентіе дояко съ уређиванѣмъ, како да се вѣтрила попуштаю и разшире, забавляо; ништа ніе могао чути одъ експлицираня Мулатовогъ, а почемъ є све уредіо, прва му брига бы, да Еми собу назначи. Ова бяше одвећъ маюшна, ал' не башъ са свимъ неуредна, у коіой се Еми чинило, да є одъ свакогъ метежа и лупе уклопѣна. Г. Іованъ добіе другу собицу близу степена, коя є само у полу осветлѣна была, и кою є онъ, безъ да є и найманю промену незадовольства предъ капетаномъ Деврe на лицу показати смео, ипакъ Еми, кадъ є нѣну собицу видіо, казао, да нѣгова соба проћу нѣне изгледа, као каква псећа рупа. Текъ што се є Ема помоћу своє Махене у своме обиталишту сместила, и лађа текъ што у свой своіой сили ветромъ гонѣна ловити почне, уђе Девре у нѣну собицу, и упита є: небыли имала волю видити црнаца сместилиште.

„Я вамъ найпре морамъ найгрознія показати," рече онъ као изъ шале," да бы проча коя видили будете, манѣ гнуснія была."

Ема опази у Вићентія два пиштоля за поясомъ, а такођеръ и Мулатъ съ прочимъ людствомъ да є наоружанъ. Садъ приспу до врата.

Текъ што се ова отворе, и Ема поредъ г. Іована иза капетанови лећа у великій просторъ ступе, тако ій лупи страшна врућина, да су мислили, да сама ватра изъ усіяне какве фуруне шикће; ужасна звека ланаца зачуе се. Стра'овито позоріе укаже се нашимъ гостима. У єдномъ дугачкомъ простору одъ прилике десетъ до дванайстъ фатій, смештено є было до триста црнаца, одъ кои су єдни седили, а други лежали. Главе су имъ и лећа къ лађи била, а ноге су средини пружили, а будући су се свудъ унаоколо на све четиръ стране тако смештили, и премда є лађа одвећъ и широка была, то є по среди био просторъ, гди су жене съ децомъ своє место заузеле. Црнци су све два и два путомъ спети были. Свакій є имао карику око врата, на коіой є опетъ была друга добро утврђена каричица, крозъ кою є дугій ланацъ провученъ было, кои ій є све заєдно скопчаво, ал' су ипакъ могли седити, лежати, устати, и обртати се. У ньи више црнаца на лицу примѣтити є было подмукло очаянѣ, или болѣ рећи зверска нека лудость. По простору гди су женске смештене были, играло се неколико дечице, ал' чимъ беле упазише, таки се за жене почеше прикривати. Єданъ црнацъ матрозъ такођеръ наоружанъ, шетао се горе доле по томъ простору, застаюћи овде онде, и нешто се чудноватимъ некимъ єзикомъ и промуклимъ гласомъ съ некима разговараше.

„Єданъ мртавъ, што юче болестанъ," рече овай изопачено американски, даваюћи као некій рапортъ Вићентію.

„У море съ ньимъ," рече овай са свимъ равнодушно.

Докъ є Ема далѣ съ нѣни пратіоци по простору ходила, чувена бы звека ланаца, и мртвацъ буде горе по степени изнешенъ.

„Єданъ угриженъ," яви онай истый далѣ.

Єданъ одъ робля показуюћи своє у крви огрезло раме, тужећи се на своєгъ, до нѣга седећегъ сусѣда.

„Петдесетъ!" са свимъ немилосрдно рекше капетанъ.

После неколико минута бы якъ и писка на крову чувена Садъ текъ Ема разуме, шта є капетанъ американскій говоріо.

„Ето видите, господична," рече Вићентіе са свимъ немарљиво, и као да ужасъ, кои се на лицу девойчета указиваше, и не примѣчава, „како се лажно ковшта о робскимъ лађама булазни, свакій црнацъ има петъ стопа дугачакъ, две стопе широкъ, и четиръ стопе високъ просторъ. У моіой се лађи, као што видите, може свакій колико є дугъ пружити, прилично комотно на лећи лежати, а кадъ устане, врло се мало сагнути мора, єръ є висина петъ стопа. Истина, на гди коимъ є лађама и средина испуњена, ал' я то увекъ за жене и децу задржавамъ,

Ако є ово и была за девойче ужасна нека шала, ипакъ се є изъ Вићентієвогъ погледа читало, да онъ то озбильски говори.

„Што се пакъ топова тиче," настави далѣ —

„Ахъ, я овде дуже издржати не могу!" пресече му дѣвойче речь, и повагли къ вратима.

„Тако велите? — А я са свимъ другчіе мислимъ! видите, то є црнаца права температура. Они су тиме врло задовольни;" одговори онъ. „Наравно, кадъ бы ове рупе позатворане были!" показуюћи одушке горе надъ главама, коє су гвозденимъ као прстъ дебелимъ шипкама испрекрштане были; „шта бы вамъ се онда чинило? — Ал' то несме да буде, єръ онда су за по сата сви до єдногъ мртви, а зашто єданъ паметанъ човекъ безъ нужде себи штету да жели? Шта више, и при найвећой бури, у колико є годъ могуће, отвораю се исте рупе, наравно, ако то и єсте са штетомъ скопчано. Кадъ се већъ ове рупе позатваривати мораю, онда є последнѣ прибѣжиште, а то само быва, при опаснимъ побунама, кадъ ни сами топови непомажу."

Ема се згрози, крвь іой се почне у главу дизати, и она замоли Вићентія, да є наполѣ изведе.

„Вы ћете се осведочити," говораше іой пратећи ю, „да црнцима не иде башъ тако хрђаво на лађама. Они се добро ране, ништа не раде, а и за ньино се увеселенѣ брине, коє се изъ двога састои, т. є. ил' да леньствую или да играю. Прво имъ є дозволѣно колико хоћею, као што видите; а друго имъ се свакій данъ по єданъ сатъ допушта. Я ій кадъ и кадъ и натеруємъ, да играю, єръ добро є, да мало чиста воздуха продишу, а при томъ, кадъ се добро поуморе, онда имъ є не само леньствованѣ пріятніе, него и слађе єду, а друго онда се не гребу, не уєдаю, нити на какве зле мисли долазе. Господинъ є Плакида прорачунао, да, при бурномъ времену и непогоди, или у случаю бытке, кадъ немогу наполѣ,

петъ пута є онда више раздора, а умирања трипутъ више, него иначе.

Докъ є капетанъ Вићентіє тако говоріо, было є Еми, као да іой се ледъ око срца вата. Да є то Мулатъ приповедао, кои се є одъ младости съ црнцима мешао, и кои є навикнутъ исте, као какову робу или марву продавати и куповати, небы се запста тако яко чудила; ал' овай човекъ, кои є порекломъ, боіомъ, єзикомъ и обхођенћмъ са свимъ другчіи, и кои са свимъ другомъ садружеству принадлежи, да тако мисли, говори и суди. Како є овай човекъ — мисляше она и далѣ у себи — у смотренію несреће и злоставленя своє собраће, безсрдечанъ и безчувственъ, и за ништа друго само за свой новчаный интересъ заузетъ! — А при томъ, ніє ли се онъ нѣ, кадъ ю є прьый путъ видіо, свойски безъ икаквогъ интереса приміо? Ніє л' се онъ за ню што є болѣ могао дояко старао? какви ће ту добитъ и интересъ изгледати? Повчанн запста не, єръ іой є више пута напоменуо, да за путованѣ одъ нѣ ни єдне перпере не захтева. Страстни ли? — такођеръ не, єръ ни єдно словце, коє бы таковомъ чему водило, ніє се нигда нѣговимъ устнама подкрало; шта више, кадъ бы видіо, да г. Іованъ проћу Еме неку ролу залюблѣника игра, то бы га увекъ у нѣговомъ одлазку „продрзльивцемъ“ или „шмокљяномъ“ називао. Шта є, каква ли є тайна са Емомъ, коя се ни баръ мало докучити не дає?! — Хотенѣ и желя изображене забаве, коіомъ бы се Ема кадъ и кадъ забавляти хотела, ніє га могла плѣнити; онъ є само о новцу т. є. добитку и губитку и буданъ саняо. Само беседа о новцу могла га є развеселити. Єдномъ кадъ му є Ема рекла, да на свету и другіи ствари има, коє су скуплѣ и важніе, него ма какво благо, ма каквый новацъ, онъ бы смешећи се на то одговоріо, да є онъ то већъ одъ млоги слушао говорити, ал' одъ врло мало њи видіо, да тако и дѣлаю; и да є по нѣговомъ мишленю новацъ оно волшебно средство, коимъ се целый светъ знанѣмъ ил' незнанѣмъ врло мудро управляти дає „Узмите,“ рече онъ єдномъ, „найпростію будалу, ил' болѣ да рекнемъ човека кои нигда ништа незна, кои є само толико видіо, колико оно место у комъ се родіо занима, човека кои не само да незна своє име или єдну єдиницу написати, него таквогъ, кои се, — кадъ га ко запита — како му име, мисли: такавъ човекъ, ако доста новаца или други притяжаня има, онъ є у своме месту, био у селу или у вароши, одъ прьый и найпаметніи (подмукли ласкстеля) тако рећи почитованъ и уважаванъ, нѣму почну говорити, да онъ врло паметно мисли, мудро разсуђує, паметно са своимъ иманѣмъ управля; после га гледе, да га утисну у какву обштинску службу (гди нетреба што записати) и дотле га доведу, или болѣ, дотле га нѣговъ новацъ и добро нѣгово залуди, да напоследку почне мислити, та я писамь никада то ни саняо, да я толико и тако знамъ, при томъ ако іоштъ оно што гди начує, добро зна другомъ, ма и покварено и изопачено, продати, а ови му іоштъ даду за право; то се онда таква незналица и будала чисто занесе, да и самъ свою у своме собственомъ тѣлу луду паметь и чувства непознає. Ето видите, то є о простомъ ботатомъ човеку. Іоштъ рафинираніе збива се са мало отмѣнінимъ людма. Узмите гдикогъ несретногъ сиромашка, пунъ цѣломудрія, пунъ благородне душе, у свима наукама изображенъ, шта помислите зна, и тако се знаняма и науци одао, да ни оно свакидашнѣ найнуждніе не може да набави. Шта се о нѣму говори? Ніе човекъ одъ салона, то є нека кукавица, та гле каква му є хальина, незна се ни съ єдномъ женскомъ да обходи и т. д — Новацъ, новацъ! моя господична, кои новаца данасъ нема, тай болѣ да ни живота нема. Вы сте млади, вы садъ починѣте у широкій светъ отискивати се, видићете до коє године, докъ болѣ овай светъ извикнете, пакъ ћете се онда може быти кадъ и кадъ сетити и рећи: запста є капетанъ робля Вићентіе Девре у млогимъ коєчимъ право имао, ал' што ми є о богатству и сиротињи, о новцу и о неновцу говоріо, то нигда нећу заборавити; садъ видимъ, да му є свака речь места имала.“

Кадъ бы годъ Ема сама бывала, увекъ бы о томъ промишлявала, шта бы поводъ да Вићентіе на то дође, са оваковимъ мислима, да се онъ тако свойски лати! Ал' то ипакъ докучити ніе могла. Нѣгово обхођенѣ проћу нѣ све є єднако честно и све честніе бывало, и баръ мало да се познавати давало, да бы онъ поле съ њомъ какву злу намеру имао, развѣ, да іой є одвећъ у нѣномъ страданю наклонѣнъ.

Овако су дани єданъ за другимъ протицали. Свако бы ютро Вићентіе, Мулатъ, толмачъ црнацъ и њи више наоружани матроза посѣћавали роблѣ, да небы каква квара или какове кавге између њи бывало. По већой бы се части експедиціе и батинаня извршивала, а редко бы се догађало, да по гдикогъ мртвогъ у воду не вуће. За овимъ бы по єдна четвртъ робля на кровъ изводена бывала, и по заповести, поредъ неке жвиждолке и добошића са звонцама скакати и играти морала. Почемъ бы се ови са своіомъ гимнастикомъ за єданъ сатъ добро поуморили, и мало издували, то бы одма была друга, трећа а напоследку и четврта часть на истый посао пуштена. При овомъ, небы се никаква мученя примѣчавала. Врата сва была бы позатворана, и два бы матроза увекъ съ горећимъ лунтама (витильи коима се топови пале) кодъ топова стояла.

Међу првима бяше Махенинъ мужъ, и Ема на молбу Махене, и съ дозволенѣмъ Вићентіевимъ давала бы му по єдну чашу рума. Овай голіятъ узимаюћи исту изъ Емине руке, чисто бы му се изъ благодарногъ лица нѣговогъ разумети давало; да онъ зна, коме бы зато благодарити имао. Међутимъ бы Махена у своіой собици — по заповести капетановой — докъ бы іой се мужъ на крову наодіо, затворена бывала. И то се свагда свето испунявати мораде. Свеза и наклоность Махене къ овомъ мужу Тарки (тако му име бяше) видила се Еми врло чудновата быти, па ипакъ бы ю Ема више веселу него невеселу вићала; и кадъ бы годъ Ема горе на кровъ, да играће и скакаће гледи, изилазила: увекъ бы є Махена на чашу рума за нѣногъ Тарки опоминяла; а што га несме да види, не бы ни баръ мало зато хаяла. Проћу капетана тако є снисходителна была, да Ема ніе знала, шта о њой да мисли. Ал' кадъ єдномъ полазећу капетану изъ Емине собе, истргне иста робиня иза по-

яса ножъ, и иза леђа нѣгови почне така движенія правити, као да бы га у свакій путъ радо смаћи желила. На Емино питанѣ, шта она съ тимъ хоће, насмеє се ова гро'отомъ, и изъ собе истрчи.

Путованѣ є пріятно было, єръ ій є како време тако и ветаръ добро послуживао. Већъ є две трећине пута скоро прибројено было, и већъ се скоро и данъ могао проесапити, кадъ ћеду одъ прилике у Кубу стићи моћи. А што се обхођења Вићентієвогъ и Мулатовогъ тиче, увекъ є єдно и исто заостало. Г. Іованъ одъ нарави суєвѣранъ (премда се кадъ годъ на оной другой галіи на суєвѣріє срдіо) и чрезъ догодившу се ону на Хобсоновой лађи несрећу за цело бы мисліо, да су „Майке Каре пилићи“ проузроковали. Онъ бы увекъ своя приключенія — приповедао, и свагда бы по гдикои несретни случай за тему имао. — При таковимъ чимъ нигда и на мало лажи заборавляо се небы. Тако, што бы годъ чудноватости о морама и путованяма своима говоріо, свагда бы додао, да є онъ одъ свега тога све видіо и искусіо, текъ по гдишто да є одъ кога чуо приповедати. Вићентіє, кои г. Іована мало презираше, обично бы при приповеданю истога ћутао, и кадкадъ бы се насмешіо. Мулатъ се у овомъ случаю са свимъ другчіе владао; єръ не само да као баяги охотно приповедке г. Іованове слушао, него іошгъ и тако се претварати знао, као да онъ то све за готово прима. Томе є поводъ было тай: кадъ бы г. Іованъ приповедаюћи што слагао, то бы овай іошгъ таково што паралажльиво умето, да се г. Іованъ више пута чисто убезекнути мораде, и самъ двоумећи, да л' є то могућно. Особито кадъ бы се Мулатъ о вилама, вештицама, аждаяма, цриципа, врачарима и прочимъ овимъ подобнимъ стварма приповедати наместіо, г. Іованъ бы се чисто савъ у уво претворіо, слушаюћи га. Ово бы се увекъ после обѣда сбивало, међутимъ докъ бы се Вићентіе и Ема по крову лађе про'одали, дотле бы се Плакида овако увако увеселявао, єркаюћи по малко мадере, и своіомъ лагаріомъ дотле претерпвао, да бы већъ и г. Іованъ примѣчаво, да то неможе быти; но кадъ бы робиня Махена на позивъ Мулатовъ све потврђаваюћи рекла: „да є то све света истина што г. Плакида вели,“ онда бы г. Іованъ заиста све за праву истину држао. То є онай човекъ кои є пређе на суєвѣріе найвећма мрзіо.

(Продуженѣ слѣдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Како приватна писма тако и новине доносе гласъ, да су пароброди одъ 20. о. м. изъ Пеште опетъ путовати почели, но неће̂ду засадъ пасажере него саме еспапе возити. Ако сада постоєће меко време узтрає, то се надати можемо, да ћеду пароброди съ коримъ и пасажере возити почети.

По чувеню слабъ є изгледъ да ће градилиште за пароброда у Панчево доћи почемъ испѣдованя, коя су одъ стране изкусни люди простора и околности ради држана знатне препоне очекивати даю.

МИРОЂІЯ.

Многи су већъ одъ велике сласти чемеръ добили. Ал' є умѣреность врло редка добродѣтель, редко се кои съ прстомъ задоволява, него затимъ и руку хоће. Єдна стара пословица вели: Пусти ђавола у цркву, ал' онъ оће одма и у олтаръ. Ал' нису само ђаволи таки, него и люди, а особито жене, по многимъ нашимъ мѣстима, гди ни єданъ светачаъ несме кодъ куће провести, него гди? — по визитама а и тако се редко човекъ виђа па у разговору о овой и оной персони, о овой ил' оной кући — а да шта друго имаду жене за разговоръ — доће и мракъ, ал' и ниє чудо, дани су постали врло кратки, а ноћи дугачке, па мора човекъ да гледи како да вечера прекрати. —

Софоклесъ и Еврипидесъ были су славныи списатели Грчкіи, єданъ є хвалio жене, како су мужевѣ круне, а овай другій уподобляво ій са лицама и маймунама. На питанѣ зашто Еврипидесъ куди а Софоклесъ хвали жене, одговори овай: „Я пишемъ, какве треба да жене буду, а Еврипидесъ пише, какве єсу управо.“ — Дакле є опетъ Демокрітъ было найгалантніи одъ ньи, єрбо є узео єдну врло малогъ стаса жену, и на питанѣ зашто то чини, рече: Одъ свію зала, мора гледати човекъ, да найманѣ изберe.

Господинъ: Море Максіме каква є то млада дошла.?

Максимъ: (Стидећи се и руке на лице метнувши) съ опроштенѣмъ моя жена, Господине!

Господинъ: А имашъ ли и деце?

Максимъ: Нашло се єдно, Господине! —

Збогъ наступаюћи светаца изићи ће будући листъ у Недељу.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebünden verkauft.

Alois Leidenfrost,

Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 45. У Земуну, 30. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецій 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрій кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенымъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Сомборца.)

[Продуженѣ.]

Већъ до Кубе одъ прилике ніе више одъ осамдесетъ морски миля было, кадъ єдномъ Винћентіе после некаквы есапа и рачунаня одвећъ гнѣвльивъ доће, да фруштукує. „Но г. Іоване,“ поругателно смешећи се рече Девре, „кадъ се после єла успнете на кровъ, видиће те ваше познанике „пилиће майке Каре,“ дошли су и насъ да посѣте,

Сасвимъ се є примѣтити дало, како се є г. Іованъ у лицу променуо, и Мулатъ то примѣтивши; неогаше ову прилику тако на ліо пропустити, да га не замоли, за живу главу да се неусуди опетъ на ньи пуцати, но г. Іованъ обузетъ страомъ и ужасомъ ову и непримѣчаваюћи спрдню, увераваше и то Богъ зна како Мулата, да бы пре себи пуну цевь найкрупніе сачме у трбу сасуо, него што бы више на те невине птичице пушку и натегнути помисліо.

Винћентіе шаломъ Мулатовомъ нешто мало разлюћенъ, мишляше, да се є непогоди на свакій начинъ надати. То му у толико теже бы, зашто башъ садъ, на найопасніємъ месту, да му се то приключи. Бура га башъ може онамо бацити одъ кудъ се онъ уклоня, и гди сигурно Енглези обично крсташе; а да є лепо време послужило — као досадъ — то бы онъ ньи свакояко мимоишао, или бы се съ ньима лакше сразити могао.

Докъ су прочи и капетанъ за фруштукомъ седили, г. Іованъ никако мира ніе имао. Онъ се самъ у персони, да л' су тій немили гости заиста ту, увѣрити желіо! Непримѣтно успне се на кровъ. Заиста ту су быле те несретне птице! И тако веселе, тако питоме, и тако су се около лађе а особито близу кормана летећи дерале, часъ бы се у воздухъ винуле, а часъ бы се по води — за кою мушицу или црвакъ себи за рану наћи, затоциляле, и свему су оном найточніе одговарале, што є на Хобсоновой галіи пре несреће догодивше се одъ ньи виђено было. Г. Іованъ стра'овито є уздисао, и кадъ се найвећма, гледћи ій, замисліо, и о судбини своіой размишлявао, осети на єдаредъ, да га неко у раме дирну. Онъ презне, и види Махену предъ нѣга стояти.

„Буде велика бура!“ показуюћи на западоюжной страни црне облаке. „Ако оће Тарки, онъ учини, буре нема,“ рече ова покварено Енглески.

„Шта велишъ?“ усплаирено упита г. Іованъ.

„Тарки великій врачъ, великій Іодола свештеникъ. Може учинити, па ніе бура,“ настави ова.

„За име Божіе, Махена, трчи, яви капетану, да га одма ослободи!“ викне овай.

„Тарки не ради, кадъ капетанъ оће, ради, кадъ Махена оће; ал' я несмемъ му казати;“ одговори робиня. „Врачбина ніе добра, ако капетанъ зна.“

„За Бога заръ нема начина!“ све уплашеніе и страшльивіе говораше овай.

„Тарки прави жертву Идолу;“ полако рекне Махена, извлачећи исподъ кецелѣ чудноватe форме изгнѣчено парче леба. „Но оће л' господинъ дати ово Тарки,“ пружаюћи му истый лебъ, „онда све добро, онда ніе бура.“

„Та оћу!“ рече истый, лебъ одъ нѣ узевши, и у џепъ прикриваюћи.

„Ако господична Тарки чашу рума да, и да онъ поѣде овай лебацъ.“ Настави ова далѣ.

„О, то ћу све я изредити!“ повиче овай радостно. „Ал' Ема му може и ракіе дати, то бы се іоштъ манѣ примѣтило.“

„А, то не иде! Мора г. Іованъ. Господична неверуе на врача;“ одговори црнка. „Я морамъ ићи, и то нитко да незна.“

Као муња стрчи робиња у своју собицу.

„Непомогне л', башъ ништа ни шкодити неће! Зашто да тай црный врагъ тамо доле не учини свою врачолію?“ говораше трговацъ самъ са собомъ. „Ако є све истина, — коє лако може быти, єръ и Махена є више пута посведочила, — што Плакида приповедаше, то є заиста оваковомъ врачу и свештенику Идола детинярія навући и растерати буру. — За Бога, све су већи и тавнији облаци, а и врашке птице ено све немирніє лете! — Не остає друго ништа, него да црнцу овай лебацъ дадемъ, па нека врача, да га є милина, буди Богъ съ нама!“

„Пуштайте наполє прву часть црнаца!“ продере се капетанъ Вићентіє, кои се са заоставшима кодъ фруштука на крову указа. „Нека скачу єдно по сата, да бы се могли сви обредити, и опетъ да бы се сви при предстоећой непогоди на своє место позатворати могли. По подне ће се за цело море усколебати.“

Свакидашнє скачанє започе се. Вићентіє се бяше съ Мулатомъ у некій важни разговоръ упустіо, кадъ є Ема по обичаю Тарки чашу рума дала. Садъ и г. Іованъ употреби прилику додати му онай комадъ леба, съ речма: „одъ Махене за врачанє!“ Овай погледа лебъ, и чимъ є знаке гнєчене на нєму спазіо, тури подъ свою кецелю, кою є предъ собомъ имао; погледи прво г. Іована, затимъ капетана, а напоследакъ и Ему. Нєгове велике граорасте зенице почну се тамо амо колебати, да се примєтити дало, како се є уверити хтео, да ніє кои опазіо; а кадъ примєти да нико ніє смотріо, почне као бесомучанъ радостно подвикиваюћи съ прочима скакати и превртати се.

Или су се птичице у своме предсказиваню преварile, или су се облаци кудъ на другу страну окренули, доста толико, да тога дана буре не бяше. Шта є садъ г. Іованъ о врачбини веровао? и кои бы то нєму изъ главе избити у станю было, да то Тарки ніє са своіомъ врачоліомъ издао? Као што є речено, морали су се облаци кудъ на другу страну окренути, єръ море ветромъ усколебано, брзо се утиша. Ветаръ ніє было противанъ, ал' ипакъ є капетанъ одвећъ немиранъ быти видіо се. Ема є чула, како онъ преко ноћь више пута устаяше, и на кровъ пеняше се. При фруштуку, гди су сви скупа као обично были, бяше врло ћутльивъ. Іоштъ су се сви у капетановой соби при єлу седећи, наодили, кадъ на єдаредъ корманошъ савъ усплаиренъ унутра утрчи, съ речма:

„Изъ далека види се нека лађа нама наглити!“

„Нетреба ништа у платна дирати, садъ ћу я одма доћи;“ одговори Вићентіє, узевши свой изъ ормана пусулъ хитећи за гласоношомъ.

За ньимъ сво друштво на кровъ нагне. Лађа се на неколико морски миля и то низъ ветаръ видила. Вићентіє є дуго сматрао.

„Мора да є каковый брзобродъ кои изъ Европе долази; а можно є, да є и каквый крсташъ!“ остављаюћи пусулъ на страну, рекне Плакиди и корманошу.

Сви су на ту страну лађу очи своє укочили. Матрозъ кои є горе на катарки было, садъ се яко продере:

„Та лађа нама єзди, и више є ветрила разапела!“

Вићентіє опетъ счепа свой пусулъ.

„Истина,“ намргођенъ рече Плакиди,“ яко се низъ ветаръ стисла, и башъ амо нагли. Да и мы више ветрила разапнемо, и да гледимо, да се съ ове линіє уклонимо, и къ востоку окренемо.“

„Е, то ће быти трговачка лађа, коя изъ Европе у Ст. Доминго *) путує,“ примєти Мулатъ.

„Та то є све лепо и красно, ал' болє є ипакъ на опрези быти,“ одговори Вићентіє, и таки се нєгова прећашня заповесть изврши.

Не проће ни неколико минута, ал' опетъ онай одъ горе викне.

„Хо, г. Капетанъ! Ова туђа лађа разапе сва ветрила, и чини ми се, да насъ гони.“

„Садъ шале нема,“ почемъ є опетъ подуго на пусулъ промотріо, „него, да се изъ свію сила повеземо, како широко платно, тако и сва друга ветрила расапиньите. Нема више сумнє, ово є крсташъ.“

Сви матрози почну садъ заповесть свога капетана свойски извршивати. Сва ветрила за часакъ буду разширена. Чимъ се ово изврши, а она се на єдну страну наєри, и море тако се съ ньомъ почне титрати, да су сви помислили, да є већъ последній куцнуо часъ. При свемъ томъ опетъ се чинило, као да се съ места ни баръ мало креће.

Она друга лађа, све є ближе и ближе была Садъ се и нєна цела долня часть надъ водомъ укаже. Вићентіє, дуго ю є сматрао.

„То є крсташъ, и ратна корвета,“ рече са свимъ но къ Мулату. „У оружію сигурно одъ насъ ніє яча, а и у платнама башъ іой ни мало не уступамо. Яче не можемо бродити, єръ ћеду намъ катарке попустити, и у воду се сюрвати. Пробаћемо превaромъ ій избећи, не узможемо л' ій се тако опростити, то ћемо ій топови дочекати.“

Вићентіє заповеди, да се по гдикоя платна саберу. Међутимъ она страна лађа све се већма приближивала. Већъ є све за битку справно было, ал' ипакъ се оне рупе, кудъ топови вире не поотвараше. Кваке, (коима се лађе заквачую) нису поваћене ни преправлєне. На кратко, ништа се крсташима примєтити ніє давало, да се ови чега плаше, а іоштъ манє, да се што нибудъ за сраженє спремаю.

Овай крсташъ пре два, три ли сата, текъ што се као каковый пунктъ видіо, садъ є већъ на два топомета близу было. Онъ є имао са свію страна пирамидална платна, коя су се. као у лабуда крила лепршала. Плашльиво погледи Ема Вићентія, а іоштъ већма се устраши, кадъ погледи г. Іована. Вићентинъ погледъ было є тако таванъ, као найнаоблачења ноћь, а обрве са свимъ скуплєне и намрштене тако, да га є грозно погледати было.

„Онъ є! — Онъ мора быти!“ мрмляше капетанъ за себе. „У овимъ водама нема другогъ крсташа, кои бы, одъ оно доба одъ кадъ га видисмо, тако брзо довде допловіо.“

Страна ова лађа кадъ се са свимъ приближи, окрену свой путъ, и овой далє узмицанє препречи.

*) Островъ у западной Индіи (у Америки), кои се пре Хиспаніола а данасъ Хайти зове, и лежи у истомъ поясу съ Порторикомъ.

„Овај се яко на насъ устремлюе! Скоро ћемо му вальда и песму чути!“ рече капетанъ Девре.

Садъ се и барякъ енглезки на страной лађи зале прша, и съ исте опали єданъ топъ

„То є корвета одъ осамнайстъ!*) Наше су силе поготову єднаке! — Іошть ніе као победитель на мою лађу корачіо;“ рече Вићентіе ладнокрвно къ Мулату, као да се ово нѣга ништа не тиче.

Ема уплашена одъ топа, нагне у свою собицу бегати.

„Останите! — Молимъ васъ, останите! — не идите съ крова, нека васъ виде!“ рече капетанъ Вићентіе. „Я оћу да они виде, да на моіой лађи има пашажера.

Садъ и другій топъ одунда опали, и у мало те у лађу не потреви. Вићентіе да знакъ своима, и на ма' се барякъ — и то одъ саєдинћени американски слободни држава развіе. — Крсташъ є садъ на пол' топомета већъ близу био.

Съ крсташа зауи гласъ крозъ трубу, — „Тко сте! — и одкудъ долазите?“ —

„Брзобродъ „Liberty“ изъ „Бостона“! одговори Вићентіе.

За тимъ є съ обе стране слѣдовала тишина.

Опетъ одунда зауи крозъ трубу. „Ваши папири.“

„Пошљите єданъ чамацъ пакъ да вамъ пошлѣмо, єръ наша лађа протиче,“ одговори истый.

На ма' се одунда єдна дереглія укаже, да се Liberty приближуе. Вићентіе брзо утрчи у свою собу, и брзо се натрагъ врати, носећи неке папире.

„Смемъ ли васъ, Госпоичина, за оно свидѣтелство, што вамъ є капетанъ Хобсонъ на Капъ-Негро (црномъ прибрежію) дао, само за неколико минута молити; єръ намъ є садъ за наше оправданѣ са свимъ нуждно.“

Докъ є девойче по свой папиръ отишло, дотле узме Вићентіе г. Іована Смита исподъ руке, и почне му говорити:

„Я самъ ове у намери преварити, зато ми вы садъ на руци треба да будете. Ови папири мене ћеду подъ именомъ „капетанъ Никола,“ оправдати, кои съ лађомъ изъ Бостона долазимъ. Мы путуємо съ товаромъ палмовогъ зейтина изъ Либеріе,***) и садъ се кући враћамо. Єсте л' запамтили шта самъ вамъ рекао? Но! — вы ћете садъ тако добрый быти, ове папире узети, на дереглію сести, и капетану одъ тога крсташа однети ій, и предати му. Вы реците ваше право име, и ако бы онъ о истини што посумняо, а вы се одма натрагъ вратите. Онъ ће насъ заиста за те — као што папири гласе, — признати. Само у случаю какве очевидне лажи, усуђую се енглески официри на Американску лађу свою ногу наслонити, єръ се бою тужбе и пододговорности. Догоди л' се пакъ — коє неверуємъ, — да заповедникъ крсташа усхте єдногъ одъ свои официра промотреня ради наше лађе, послати; а вы га ни папирима, ни протестаціомъ нити претњомъ, да ћете се вы кодъ нашегъ сєдинћногъ правителства тужити, — одъ нѣгове намере одвратити не узможете, то му онда, — ал' само у найпоследнѣмъ случаю, и ако никаква друга средства не бы было, — ово писмо, и оно, што ће вамъ госпоична Ема донети, предайте. — Не помогне л' то све, и онъ остане ипакъ при свомъ тврдоглавію, да свогъ официра силомъ послати намери, то вы у дереглію враћаюћи се, извадите мараму, и као неотице пустите, нека ю ветаръ полепрша.“

Ако є г. Іованъ и правіо черте на лицу, коє су се лако примѣтити дале да се онъ овогъ посла примити неисказано плаши, то овай ни баръ малчице ніе хтео примѣтити; дакле сирома трговацъ ніе се ни смео усудити, рећи: да се онъ страши. Садъ погледи истый ядникъ на насловъ предатогъ му писма.

„За Бога!“ повиче онъ. „Карлъ Роце? Та да ніе то —“

„Єстъ, име команданта оне лађе!“ прекине му Вићентіе питанѣ памргодивши се тако, да читаво страва г. Іована спопаде. „Само се преправите, за одлазакъ“ продужи далѣ, почемъ узе изъ Емине руке писмено, коя башъ садъ съ истимъ приспе, и предаваюћи му га, рече: „Гледайте! да онако изредите, као што самъ васъ обучіо! —

Съ яднимъ лицемъ упути се г. Іованъ спуштенимъ у дереглію степенима. Овай брзобродъ по изгледу не бы нико могао за робовску лађу држати. Неколико матроза, кои су црвеновунене кошулѣ на себи имали, спусте се у приспевшу дереглію, и тако почну са матрозима, — кои су по писма съ оне корвете дошли, — енглезки разговарати, да су се ови преварити морали у толико, што су сами потврђавали, ньи неколико да су башъ у Бостону видили. Садъ већъ и г. Іованъ спусти се у дереглію, и брзо приспе тамо съ писмама.

Са свимъ є мирна была она ратна лађа, кою су мали таласчићи плюскали. Многима ветрилама накићена, стояше управо супротъ робской лађи, на кою су сви топови управлѣни были. Само є у толико стояла, докъ писма не прими, ако є и могла иначе на све стране бродити. Приближи се и г. Іованъ, успне се, дубоко узданувши кадъ свудъ по лађи погледи, и примѣти, да є ова за юришъ са свимъ преправна.

Младъ човекъ у войничко-морско-енглезкимъ халѣинама, у комъ г. Іованъ позна заповедника исте корвете укаже се. Овай младый морепловацъ бяше високъ, и како благороднога тако и юначкогъ изгледа. Лепъ у лицу, ако и опалѣнъ коє супцемъ коє ветромъ. Парасница одъ ударца саблѣ, коя се исподъ црный кврга преко чела до вилице пружала, съ погледомъ црногъ ока издавала є неку узвишеность и некій поносъ.

„Вы сте капетанъ оногъ брзопрода?“ учтиво клањаюћи му се упита г. Іована когъ поплашена изгледъ на неку сумню нашегъ младогъ официра доведе. Г. Іованъ пружи папире съ речма:

„Писамъ, Господине; на услуги вамъ найпонизніе стоећи! Я самъ путникъ съ оне лађе. Капетанъ є болестанъ, и то яко болестанъ; зато є мене послао. А и корманошъ ніе башъ найболѣ.“

Г. Іованъ Смитъ се сети лагаріе, на кою є у-

*) Разумева се 18 топова т. є. три батеріе,

**) Либерія варошъ добро устроена у Високой Гвинеи (Африки) обитавана одъ Сѣверо-Американаца.

векъ спреманъ бывао, ал' ипакъ при беседи яко муташе.

Овай младый заповедникъ прегледа више пута ове папире, и свакій бы се часъ заустављо, као да нешто се сећа, кадъ и кадъ баціо бы погледъ на г. Іована, кои є све у већу забуну долазіо. У єданъ ма' сави онъ све папире, и оштро погледа овомъ у очи.

„Вы сте се, по гласу овы папира, изъ Либеріе четрнайстогъ овогъ месеца кренули?" озбильно га упита.

„Четрнайстогъ, Господине! управо чтрнайстогъ, на службн;" одговори упитани.

„А нисте л' случайно видили Гувернера, Г. Обриста Клай, што є ове папире подписао?"

„На службн Господине! — ал' само самъ га мало оназіо. — Онъ є бно —"

„Обрстъ є Клай оногъ дана, кадъ самъ я изъ Капе-Коаст-Кастле дошао у Либерію, умро! — Ово су лажни папири."

Ни громъ изъ ведра неба небы горе нашегъ г. Іована протресо, него ове речи.

„Ніе могућно!" муцаше овай. „Варате се Господине, яко се варате."

„Е, лако ћемо сотимъ!" Настави млады морепловацъ. „Таки ћу я одъ мои младый официра єдногъ на вашу лађу послати. Вы ћете пакъ доброту имати, дотле овде заостати."

(Продуженѣ слѣдує.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Одъ некогъ времена даваю се у гостилнику кодъ златногъ лава музикалне вечерње забаве, при коима єдна цивилна изъ златногъ Прага овамо дошавша банда свира. Свиранѣ є њено заиста художествено и многобройна публика, коя є досадъ при истымъ забавима присуствовала, свагда се є подпуно задовольна разишла. Мы одъ наше стране мислимо. да є сасвимъ упутно, ако примѣтимо да она велика ларма кою лупанѣ великогъ добоша, и неко неумилно звецканѣ у некимъ комадма проузрокую, за мале локалитете не приличе; него, да се така парчадь само по баштама свирати могу. Желити бы и было, да управитель речене банде свой програмъ съ више народны' мелодія обогати.

— Кадъ нема важніи догађая, и кадъ намъ обстоятельство нашегъ листа недопушта, са явнимъ стварма занимати се, то морамо матерію нашу изъ мали они догађая црпити, кои се често у животу догађаю, и кои доста пута занимљиве предмете даю. Тако се є о прошавшемъ Божићу у нашему мѣсту догодіо, да се єданъ господаръ, иначе што но изображенъ светъ вели правый гурманъ, тежећи за добримъ прасетомъ, єдномъ пріятелю тужіо, да є животиња та врло поскупила, и да се чисто предомишлява, да л' да купи или не. „Та, имамъ я прасади доста, одступићу ти єдно єфтино," рекао бы му пріятель съ примѣтбомъ, да ће му єдно прасе послати. Господаръ нашъ благодарећи му пливао є у радости и очекивао є нестрпељиво да жертву своегъ гурманства види. и заиста донесе єданъ слуга мало неко створенѣ у џаку, но како се є господаръ нашъ удивіо кадъ види да се у џаку мѣсто прасета, подобело єдно — штене налазило. — Опетъ є господаръ тай болѣ прошао, него ли онай шнайдеръ, когъ є трговчићъ некій првый данъ Божића на ручакъ позвао бно, и осланяюћи се на обећанѣ његовогъ пріятеля изоставіо оно купити, што бы му за овай благій данъ нужно было, па нити трговчића, нити ручка кодъ куће нашао, кадъ є у подне тамо дошао.

Съ данашньимъ листомъ свршує се предплата свію паши предбройника. Умолявамо дакле све оне, кои се іоштъ нису напово пренумерирали, да бы то што скоріе учинили, како бы имъ све листове доставити могли, почемъ смо заключили, само неколико екземплара више штампати, него што пренумеранта имамо. Цена є за месецъ Јануаръ, Фебруаръ и Мартъ 1 фор. 30. кр. ср. съ поштариномъ.

Споминѣмо, да имаде и фаличии сокова.

Зато умолявамо свакогъ, да мотри на описъ флашица.

ОГЛАСЪ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручує као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу" и „І Р А", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

Одговорный издаватель: І. К. Сопровъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.